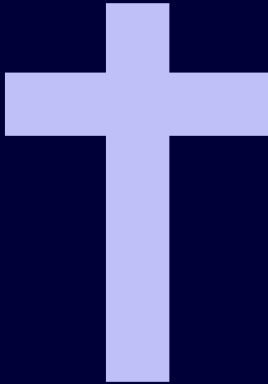

Juu³ tyu²'e
gafaa^{'21} Dios tya'
tsá²

New Testament in Chinantec, Quiotepec (MX:chq:Chinantec,
Quiotepec)

Juu³ ty⁴ 'e gafaa^{'21} Dios tya' tsá²
New Testament in Chinantec, Quiotepec
(MX:chq:Chinantec, Quiotepec)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Quiotepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Quiotepec [chq], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Quiotepec

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

3808f8d2-c323-5477-a114-0f18fe74613e

Contents

SAN MATEO . . .	1
SAN MARCOS . . .	70
SAN LUCAS . . .	113
SAN JUAN . . .	184
HECHOS	241
ROMANOS	310
1 CORINTIOS . . .	340
2 CORINTIOS . . .	369
GÁLATAS	388
EFESIOS	400
FILIPENSES . . .	411
COLOSENSES . . .	419
1 TESALONICENSES	426
2 TESALONICENSES	432
1 TIMOTEO	436
2 TIMOTEO	444
TITO	450
FILEMÓN	454
HEBREOS	456
SANTIAGO	478
1 PEDRO	486
2 PEDRO	495
1 JUAN	500
2 JUAN	508
3 JUAN	509
JUDAS	510
APOCALIPSIS . . .	513

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹ a San Mateo

*Lü²¹² tsacøøi¹³ tya' Jesu-
cristo*

¹ 'E lo-o coon²¹ jí² 'e taai²
jileei²¹ tsacøøi¹³ tya' Jesu-
cristo, jaain²¹ jún² tya' 'lii²¹²
David joongi tya' 'lii²¹² Abra-
ham 'ii.

² 'In Abraham do jmii²¹
Isaac, joon Isaac do jmii²¹
Jacob, Jacob do jmii²¹ Judá
coon¹³ 'in ruu²¹i catyaa²
do. ³ Judá do jmii²¹ Fares
coon¹³ Zara joon sáa³o sii²¹
Tamar. Joon 'in Fares do
jmii²¹ Esrom, Esrom do jmii²¹
Aram. ⁴ Aram do jmii²¹
Aminadab, Aminadab do
jmii²¹ Naasón, Naasón do
jmii²¹ Salmón. ⁵ Salmón do
jmii²¹ Booz joon sáa³a sii²¹
Rahab. Joon 'in Booz do
jmii²¹ Obed joon sáa³a Obed
sii²¹ Rut. Obed do jmii²¹ Isaí.
⁶ Isaí do jmii²¹ røøi¹³ David.
Joon røøi¹³ David do gasáa¹i
Salomón coon¹³ tsamí² 'in
galí² tsamí² tya' Urías.

⁷ 'In Salomón do jmii²¹
Roboam, Roboam do jmii²¹
Abías, Abías do jmii²¹ Asa,
⁸ Asa do jmii²¹ Josafat, Josafat
do jmii²¹ Joram, Joram
do jmii²¹ Uzías. ⁹ Uzías
do jmii²¹ Jotam, Jotam do
jmii²¹ Acaz, Acaz do jmii²¹
Ezequías. ¹⁰ Ezequías do
jmii²¹ Manasés, Manasés do

jmii²¹ Amón, Amón do jmii²¹
Josías. ¹¹ Josías do jmii²¹
Jeconías coon¹³ tsaruu²¹i.
'Yiia¹³ joon ngajée¹i tsá²
seein²¹ Babilonia 'in tsá²
Israel si'ñúu¹mo fu goo¹o.

¹² Joon mo taain²¹² tsá²
Israel Babilonia Jeconías do
gasáa¹i Salatiel. Joon 'in
Salatiel do jmii²¹ Zorobabel.
¹³ Zorobabel do jmii²¹ Abiud,
Abiud do jmii²¹ Eliaquim,
Eliaquim do jmii²¹ Azor.
¹⁴ Azor do jmii²¹ Sadoc, Sadoc
do jmii²¹ Aquim, Aquim do
jmii²¹ Eliud. ¹⁵ Eliud do jmii²¹
Eleazar, Eleazar do jmii²¹
Matán, Matán do jmii²¹ Jacob.
¹⁶ Jacob do jmii²¹ José. José
do gacu²mo cwoo²¹o María
'in líi¹i sáa³ Jesús 'in sii²¹o jon
Cristo.

¹⁷ Joon mo galiseein²¹
'lii²¹² Abraham ca galiseein²¹
'lii²¹² David galiseein²¹ day-
tyúuin² jmii²¹ tsá². La joon
jon galiseein²¹ dyatyúuin²
jmii²¹ tsá² ca mo galiseein²¹
'lii²¹² David ca ngalín² tsá²
Israel si'ñúu¹mo fu Babilonia.
Joon dyatyúuin²gi jmii²¹
tsá² galiseein²¹ 'e la nu'gi 'e
galiseein²¹ Cristo.

Mo galiseein²¹ Jesucristo

¹⁸ La no-o galí² mo
galiseein²¹ Jesucristo. María,
'in ilín²in sáa³ Jesús, niganá¹
júu³ coon¹³ Sé³. Pe la nu'gi
icwaa¹a caain²¹ coon¹³ Sé³
do gacáan¹in María yuun²¹
coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú²
tya' Dios. ¹⁹ Joon ñuu¹ tya'o
Sé³ do, tsu jaain²¹ tsá² tyú¹

'ii, jo gali'iin²¹²in 'e faa'²¹ tsá'² 'laa'²¹ tya'a, jiin¹³ 'iin²¹²in itíuu²mo 'ido la jo ñii¹ tsá'² fuu²¹. ²⁰ Joon la 'ii²¹² 'i¹-tsi Sé³ jilaa'²¹ 'elo lawa'a 'e cii¹o gajnéi¹ jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu'^{1u} tyaní¹i joon gajin²in:

—Sé³, jún² tya' 'lii²¹² David 'nu, 'ii¹³mo'o María do lawa tsamí² tyi'i. Jo jmaa²¹a 'goo²¹ tsu 'in yuu²¹ gacáan¹in do, 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios do. ²¹ Iliseein²¹ jaain²¹ xuui²¹² tsañuu¹ tya'a iunsii²¹i JESÚS. Ilisii²¹ la joon tsu 'wii¹³ ijmaa¹a tiin¹³ tsá'² tya'a jilaa'²¹ tsaa² tya'a.

²² Jilaa'²¹ 'elo galí¹ la joon 'e untsiin¹in júu³ tya' Ña'ñu'^{1u} 'e gafaa'²¹ tsá'² tya'a la mo jéei¹³. Gajin²o:

²³ Jaain²¹ simí² icáan²in yuu²¹, joon iliseein²¹ yuu²¹ tsañuu¹ tya'a.

Joon iunsii²¹ 'ii Emanuel. ('E 'øø¹²¹tsi tsá'² 'e sii²¹: Dios jee²¹² jna'.)

²⁴ Joon mo gajná²-tsi Sé³ do gajmaa¹a jiin¹³ la jin² ángel tya' Ña'ñu'^{1u}. Joon ga'ii²¹mo María lawa tsamí² tya'o. ²⁵ Pe jo 'ee gajmaa¹a coon¹³ 'ido ca galiseein²¹ 'in xuui²¹² tsañuu¹ nifu joon gaunsii²¹ 'ii JESÚS.

2

Jalín² 'in 'øøi²¹-tsi li tyín¹ sáa³ Jesús

¹ Jesús galiseein²¹ fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Belén 'e náa¹ coon²¹ 'wó² 'e sii²¹ Judea.

Herodes líi¹i róøi¹³ 'yíia¹³ joon. Joon gatyalín² 'inlíi¹³ róøi¹³ magos, tsá'² jmi²¹²-tsi 'ii. Gatyalín² fu Jerusalén jalín² li 'yeei²¹ ñi¹ do. ² Joon gaunngii¹ 'in tsá'² do:

—¿Xiiafu tyín¹ 'in róøi¹³ 'in nigaliseein²¹ tya' tsá'² Israel? Tsu jna'a naa²¹a'a li' li 'yeei²¹ ñi¹ joon ganee²¹²na'a náu¹ tya'a. Joon nijalii²¹i'i jaun'goo²¹o'o 'ii.

³ Joon mo ganúu²un róøi¹³ Herodes 'elo líi¹ 'láai² ga'i¹-tsi 'áai¹ coon¹³ jileei²¹ 'in néei¹ Jerusalén do. ⁴ Joon 'in róøi¹³ do gatø¹⁰ jileei²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley tya' 'in tsá'² do. 'E 'iin²¹²in litsáai¹-tsi xiiafu iliseein²¹ Cristo. ⁵ Joon 'in tsá'² do 'in gatø¹ róøi¹³ do gajin²in:

—Fuu²¹ Belén joon iliseein²¹ Cristo. Tsu 'in tsá'² 'in gafaa'²¹ júu³ tya' Dios cali¹ gataan¹an ni jí² 'elo:

⁶ Joon 'nu-u, fuu²¹ Belén 'e náa¹ li roon¹on 'wó² tya' Judá,

jo líi²u'u 'in pi³gi la jee²¹² jileei²¹ 'in tyu² to² 'e 'wó² lo;

tsu icwo¹i'i jee²¹² lo jaain²¹ tsá'² feei¹ 'in tyu² to² tsá'² tyíia 'in seein²¹ Israel.

⁷ Joon gatø¹⁰ Herodes 'in tsá'² 'øøi²¹-tsi do 'uun²¹mo, gaunngii¹i coon²¹ tún² líi gangoo¹o ni'í¹in 'in náu¹ do. ⁸ Joon gasii¹ ni²i 'in tsá'² 'øøi²¹-tsi do fu Belén. Joon jin²in:

—Cwolín²naa', cwo'nee²¹naa' Herodes do. La lo-o galí¹ 'e 'in xuui²¹² do. Joon mi tyee¹naa' 'ii joon jmáa¹³aa' jna júu³ ini³ii niun'goo²¹oo jon 'ii.

9 Joon mo ganúu²un 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do júu³ tya' røøi¹³ do ngalín²mo joon no. Joon 'in náu¹ do 'in ganíi²in 'in tsá² 'øøi²¹-tsi fu li née¹i fu li 'yeei²¹ ñi¹ ngóo¹o nifugixu li ngalín² 'in tsá² do. Ngoo²¹o ca ga'íi² fu yu' li raain¹ 'in xuui²¹² do. 10 Jløø¹³mo 'áai¹ 'in tsá² 'øøi²¹-tsi mo ganíi²in 'in náu¹ do. 11 Joon mo gangatáa¹i inuu do gangaa¹i yuun²¹ do coon¹³ sáa³a. Joon gasi²i 'wojni¹i tyani 'in yuun²¹ do joon gaun'goo²¹o 'ido. Joon ganá¹ cwóo¹ tya'a icwo¹o 'in yuun²¹ do cwanáa¹ coon¹³ fuu²¹² sán² coon¹³ jmi¹³ 'mó² jmafuu²¹ sii²¹ mirra. 12 Joon Dios gajmaa¹a gaci¹i 'in tsá² do 'e jo tsalín²gi li' li tyiin¹ Herodes do. Joon ngaliin¹mo fuu²¹ goo¹o fu¹ li' xiaa²¹.

Mo nangó¹ yuun²¹ Jesús fu Egipto

13 Mo ngayuui¹³ ngaliin¹ 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do la 'ii²¹² cí¹ Sé³ gajné¹i jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u' gajin²in sii²¹i Sé³ do:

—Ráan²u, jée¹i yuun²¹ coon¹³ sáa³a cwolín²naa' Egipto. Joon cwotaan²¹²moo' do ca mi jmáa³aa júu³ tsu Herodes i'naa²¹in 'in yuun²¹ do ijnga²mo.

14 Joon garoon¹on Sé³ joon li 'woo¹ ngalín² jée¹i yuun²¹ do coon¹³ sáa³a fu Egipto.

15 Do-o taan¹in ca gajún¹mo

Herodes do. La lo-o galí¹ 'e gatsín¹ júu³ tya' tsá² gafaa²¹a júu³ tya' Ña'ñu¹u' la mo jéei¹ 'in gajin²in: “Tø¹³oo Yuun²¹ Tyiia 'in taain²¹² fu Egipto.”

Tyu² Herodes to² 'e júun²in jileei²¹ yuun²¹ sein²¹ fu Belén

16 Mo galili³i Herodes 'e nigacon²on 'in tsá² 'øøi²¹-tsi 'ii tóo², 'áa¹mo gatsá² 'nii²¹-tsi joon gatyu²u to² júun²in jileei²¹ yuun²¹ tsañuu¹ 'in ni ngó¹ tún² jiiin¹ li la 'wó¹. Jileei²¹ yuun²¹ tsañuu¹ 'in sein²¹ Belén joongi li' caai¹ Belén gatyu²u to² júun²in. Tsu la joon gajin²in 'in tsá² 'øøi²¹-tsi do 'e nigangaa¹i 'in náu¹ do. 17 Joon coon¹³ la joon ngatiin¹³ júu³ tya' 'lii²¹² Jeremías 'in gacwo¹ júu³ tya' Dios ca la mo jéei¹. Gajin²in:

18 'Áai¹ 'náa¹ 'goo²¹ fuu²¹ Ramá ci²i xuui²¹²-tsi 'áai¹ tsu Raquel ci²i cwáain¹ tya' jóon¹on.

Pe jo 'iin²¹²in wa'a cwo¹ tsá² 'ii fo'feei¹ tsu najún¹mo yuun²¹ tya'a.

19 Pe mo gangii¹in gajún¹ Herodes gaci¹i Sé³ fu Egipto do joon gajné¹ jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u' 'in jin² sii²¹i 'ii:

20 —Ráan²un, cweei¹ tee¹e xuui²¹² coon¹³ sáa³a fu Israel tsu nijúun²mo 'in 'iin²¹²in ijngaai² 'ii.

21 Joon Sé³ do garoon¹on joon gatøø¹ø xuui²¹² do coon¹³ sáa³a fu Israel. 22 Pe mo galili³i Sé³ do 'e jóon¹ Herodes sii²¹ Arquelao tyu²u to² fu Judea 'goo²¹o tsalín²

do. Joon coon¹³ 'e c^{uu}¹o gaj-
maa¹a Dios 'ii júu³ wa tsalín²
fu li sii²¹ Galilea. ²³ Joon
mo gatyalín² li sii²¹ Galilea
joon ngacwaa²¹ coon²¹ fuu²¹
sii²¹ Nazaret. La joon galí¹
'e gatsín¹ júu³ gafaa^{21a} tsá²
cwoo^{1o} júu³ tyú² tya' Dios la
mo féei¹ 'in jin²in:

—Iunsii²¹ tsá² 'ii: tsá²
Nazaret.

3

*Cwoo^{1o} Wó³ saai²¹ tsá²
jmü²¹ júu³ tya' Dios coon²¹ li
jo 'iin tsá² seen²¹*

¹ La jee²¹² tyín¹ Jesús
Nazaret galáa² Wó³ saai²¹
tsá² jmü²¹ 'wii²¹² cwoo^{1o} júu³
tyú² tya' Dios li jo 'in tsá²
seen²¹ coon²¹ li sii²¹ Judea.
² Joon gajin²in:

—Cwojaa²¹-'oo' coon¹³
Dios tsu ti li tyu² Dios to²
jee²¹² tsá².

³ Jaain²¹ tsá² 'in gacwoo^{1o}
júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹
Isaías gafaa^{21a} cwáain¹ tya'
Wó³ do mo gajin²in:

Tá² coon²¹ ni 'oo^{1o} jaain²¹ tsá²
fu coon²¹ li jo 'in tsá²
seen²¹, jin²in:

“‘Ijó¹ Ña'ñu^{1u}. Tyaa^{2aa}
tyú² tyii' i'ii¹³ moo'
'ii, tsáa¹ mo-'oo' 'e
tyú¹ moo'”,

jin² Isaías.

⁴ Joon siin³ Wó³ lí¹ jñú²
camello, joon 'e 'ññu¹ tu²gi
lí¹ coon¹³ loo²¹. Joongi 'e
gø^{2ø} jmaai² sinii²¹ coon¹³
to² sá² moo²¹. ⁵ Joon 'in néei¹
ciudóo¹³ Jerusalén coon¹³ 'in

néei¹ la caain²¹ li sii²¹ Judea
coon¹³ 'in néei¹ coo¹³ li ngü¹
jmü²¹ Jordán jalín² janúu^{2un}
júu³ tya'a. ⁶ Joon la jee²¹²
jmoo^{1o} tyañii²¹ tya'a tyani
Dios gasaa¹ Wó³ 'ii jmü²¹ tsi
jmü²¹ Jordán.

⁷ Pe mo gacón² Wó³ cwáain¹
'e 'áai¹ fúui¹ tsá² fariseos
coon¹³ tsá² saduceos jalín²
saa¹ i jmi²¹, gajin²¹in:

—iTsá² 'in coon²¹ tsá² too²
'naa'! ¿'lin nigasü²¹ 'naa'
'e laa²¹² naa' yaanaa' jee²¹²
coon²¹ wúu¹ 'e nijatyéin'?

⁸ Cwojmaa^{2aa} jiin¹³ la tíi²
jmá¹ 'in nigajoo²¹-tsi. ⁹ Joon
jo 'i¹-'oo': “Jo 'e tsangü¹ na'
tsu jún² tya' 'li²¹² Abraham
jna'.” Tsu fuu^{212uu} 'naa' 'e
ca 'e cuun²¹² roon¹ lo lí²
jmá² Dios ca jún² tya' 'li²¹²

Abraham. ¹⁰ La lí¹ 'mó²-o
lí¹ tsá² jon, joon Dios nityaa¹
tyú² ñityí² tya'a 'e tyu^{2u} 'mó²
ca tí² jmóo³, joon jilaa²¹ 'mó²
'e jo cwo¹ 'oofuu²¹ tyú² tya'a
ityu^{2o} joon ijún² coon¹³ jí².

¹¹ 'E la ja² mo jna sáa³ na 'naa'
jiin¹³ coon¹³ jmü²¹ 'e lí¹ lawa
coon²¹ lí² 'e nigajoo²¹-'oo'. Pe
'in jó¹ ciin²¹ gixu la jna isáa¹
'naa' jmü²¹ coon¹³ Espiritu
Tyú² tya' Dios joon coon¹³
jí². Feei¹ gi 'ii lagi jna ce jiin¹³

jo tíi² na cón³ oon mii¹. ¹² Joon
san^{2o} 'ido 'mó² tyuun²¹ trigo
tsu ti lí² untyú² trigo tya'a.
Ijmáa^{1a} coon²¹ tyi¹ tya' trigo
do. I'má² trigo fu li 'má² tsá²
trigo pe tyi¹ do tya'a ijún²
coon¹³ jí² 'e jo dyuu¹.

Mo gasaa¹i Wó³jmii²¹Jesús

13 Joon gacwo¹ii¹ Jesús li sii²¹ Galilea joon gangóo¹ fu li taain²¹² Wó³ do tí² jmii²¹ Jordán. Gangóo¹ 'e saa¹i Wó³ 'ii jmii²¹. 14 Pe jo 'iin²¹²in Wó³ saa¹i Jesús jmii²¹. Joon gasii²¹i Jesús:

—'N_{u-u} 'ná¹ sáa²u'u jna jmii²¹. ¿Tí ñi²i 'e sáa¹³na 'n_u jmii²¹?

15 Pe gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—Cwó²du'u lí² jiin¹³ la 'iin²¹²na. Ts_u tyú²-u 'e jmoo²¹o' jilaa²¹ jiin¹³ la to² ty_u² Dios.

Joon Wó³ do gacwoo¹o júu³. 16 Joon mo ngayuui¹³ gasaa¹i Wó³ jmii²¹ Jesús joon gacwo¹ii¹ Jesús tsi jmii²¹ do. Joon tsifu joon ganó¹ fu ñ_ufú² joon Jesús gangaa¹i 'in Espíritu Tyú² tya' Dios líi¹ maa²¹² gajngáa¹i y_u' li siin²¹ Jesús. 17 Joon ganúu²un coon²¹ júu³ fu ñ_ufú² 'e jin²:

—'In no-o y_uun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na. J_løø¹³moo 'áai¹ coon¹³on.

4

Mo gacón² Satanás cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús

1 Tsifu joon gangajée¹i 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jesús fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Icón² Satanás cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús.

2 Joon jee²¹² tunló¹ jmii¹ joon tunló¹ 'woo¹ jo 'ee gø¹²ø jiin¹³ x_u. Joon gatsá² un'áa¹i mo ngíi¹ joon. 3 Joon Satanás gangatyéen¹in li sin² Jesús 'e 'iin²¹²in cón² cwáain¹ xiiala

líi¹ Jesús. Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Wana 'n_{u-u} jóon¹ Dios ty_u¹³ to² cwolí² 'íni¹ 'e cuun²¹² roon¹on no.

4 Pe Jesús gañii¹i:

—Ni jí² tya' Dios jin²in: “Jo taain²¹² tsá² tyú²-u fu juncwii²¹ lo jiin¹³ coon¹³ 'e 'íni¹ 'e sá² dø¹²ø pe coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyú² 'e gafaa²¹ Dios Jmii²¹.”

5 Joon ngajée¹i Satanás Jesús ngalíin² 'e fuu²¹ nicwaa¹³ Jerusalén. Joon gasáa¹i Jesús fu y_u' cwo¹ fee¹ sí² do. 6 Joon gajin² Satanás sii²¹i Jesús:

—Wana 'n_{u-u} jóon¹ Dios, cwó² cwotee²¹u ts_u ni jí² tya' Dios 'e jin²: Ity_u² Dios to² 'e 'áa¹i 'n_u ángeles tya'a.

Isáa¹i 'n_u coon¹³ cwoo²¹o la coon²¹ jo ty_uun²¹ cuun²¹² tí¹³i.

7 Joon gañii¹i Jesús:

—Jin²o jon ni jí² tya' Dios: “Jo untsáai¹-o'o xiiala líi¹i Ña'ñ_u¹u' Dios tyi'i.”

8 Xiia²¹gi tún² ngajée¹i Satanás Jesús fu y_u' moo²¹ ñíi¹ 'áai¹. Joon ga'e²e Jesús jilaa²¹ fuu²¹ náa¹ la 'ui juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a.

9 Joon gajin²in:

—Cwóo³-oo jilaa²¹ 'elo tyi'i wana sii¹³i wojní²i tyani³ii 'e un'goo²¹o jna.

10 Joon jin² Jesús sii²¹i 'ii:

—Cwei², Satanás, ts_u ni jí² tya' Dios jin²: “Un'goo²¹o Ña'ñ_u¹u' Dios tyi'i; joon jmoo²¹o jiin¹³ to² ty_u² 'ii.”

11 Joon Satanás do gajeen²¹mo coon¹³ Jesús. Joon gatyaliin² ángeles 'e unjii²in Jesús.

'Láa² Jesús 'wii²¹² jmoo¹⁰ to² tya'a fu li sii²¹ Galilea

12 Joon mo ganúu²un Jesús 'e Wó³ do 'yúu¹i 'nũñ³ gangóo¹on fu li sii²¹ Galilea. 13 Pe jo gajaan¹ fuu²¹ Nazaret, gangacwaa²¹a fu Capernaum, coon²¹ fuu²¹ náa¹ ti' tyíia¹ do. 'Wó² tya' 'lii²¹² tsacøøi¹³ Zabolón coon¹³ Neftalí. 14 La joon galí¹ 'e gatsín¹ júu³ tya' jaain²¹ tsá² sii²¹ Isaías. 'Ti jaain²¹ 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹. Joon gataan¹an ni ji² júu³ 'e jin²:

15 'Wó² tya' Zabolón coon¹³ Neftalí 'e roon¹ li' caai¹ tyíia¹, li' caai¹ li 'yee²¹i ñi¹ jmii²¹ Jordán li sii²¹ Galilea, li néei¹ tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

16 'In tsá² 'in néei¹ li 'ii¹ nũu²¹ ganii²¹i coon²¹ ji² fee¹. Joon nigajná² joo²¹ tya' 'in tsá² 'in tói¹ 'mó¹ do.

17 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² cwoo¹⁰ júu³ tyú², jin²in:

—Cwojaa²¹-oo' coon¹³ Dios tsu ti li tyú² Dios to² jee²¹² tsá².

Tø²⁰ Jesús tyúuin² tsá² 'in jmoo¹⁰ to² saain²¹ joo²¹ taai²¹² jmü²¹

18 La 'ii²¹² ngóo¹⁰ Jesús ti' tyíia¹ Galilea gangaa¹i gáí¹ tsá² taain²¹² to² pii²¹i 'mó¹ tsi tyíia¹ do. Tsu joon to² tya'a. La 'oo²¹ ruu²¹mo 'in tsá² gáí² do.

Jaain²¹ sii²¹ Simón 'in sii²¹o jon Tú³, 'in jaain²¹gi sii²¹ Dii³. 19 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Moo²¹o' coon¹³ jna joon jmée³na 'naa' tsá² jmoo¹⁰ to² saain²¹ tsá² 'in lín² tsá² tyíia.

20 Tsifu joon gatuu²¹u 'mó¹ tya'a joon ngaliin²mo coon¹³ Jesús.

21 Xuu ngó¹xu joon mo gangaa¹i gáí¹gi tsaruu²¹i. Jaain²¹ sii²¹ Jacobo, 'in jaain²¹gi sii²¹ Wó³. Joon¹on Zebedeo 'ii. Táa¹i tsi barco coon¹³ jmii²¹ 'mii¹i náu³. Joon gatø²⁰ Jesús 'ii. 22 Joon tsifu joon ga'woo²¹mo 'e barco do. Do-o gatiiuu²mo jmii²¹ joon ngaliin²mo coon¹³ Jesús.

'E²e Jesús tsá² fúui¹

23 Joon gangó¹ Jesús la caain²¹ li sii²¹ Galilea 'e²e tsá² inuu cwo¹ tya' tsá² Israel sii²¹ sinagoga. Ga'e²e tsá² xiiala ilí² mi tyu² Dios to² tsá² joon gaun'láa¹i Jesús tsatsaa¹³ 'in tyán¹an jilaa²¹ nii² jmoowúu¹.

24 Joon galicwii¹mo tsá² Jesús la caain²¹ li sii²¹ Siria joon gangajée¹i tsatsaa¹³ 'in tyán¹an jmoowúu¹ 'láai² 'ii¹³. Seein²¹ 'in taai² tyi². Seen²¹mo 'inlíi¹³ 'in taai² 'in'líi¹³ alma tya'a, seen²¹mo 'inlíi¹i jmoo²¹ wúu¹ jooiñii¹, seen²¹mo jon 'in sitsuu¹³ cwoo²¹ tii²i. Joon gaun'láa²mo Jesús 'ii.

25 Joon fúu¹mo tsá² néei¹ Galilea ngaliin²mo coon¹³ Jesús. Ngaliin²mo jon 'inlíi¹³ tsá² néei¹ Decápolis, coon¹³ Jerusalén. Seen²¹mo jon

'in ningaliin² coon¹³ fu li sii²¹ Judea joongi fu cwoo¹³ roon¹on li' caai¹ li 'yeei²¹ ñi¹ jm̃i²¹ Jordán.

5

Cwoo¹o Jesús júu³ tyú² tsaa¹² moo²¹

¹Joon mo gangaa¹i Jesús 'in tsá² fúui¹ li¹ gasoo¹o coon²¹ moo²¹ joon do-o gacwó²o. Joon gangatyéein¹ tsá² tya'a cu' li' li tyiin¹in, ²joon ga'laa²¹ Jesús 'wii²¹² 'e²e 'in tsá² do, jin²in:

'Tin 'in tsá²jløøi³

³—Jløø¹³mo 'in ñi²i 'e 'ná¹ licwii¹in Dios, tsu tyu² Dios to² 'ii.

⁴Jløø¹³mo 'in néi¹ fa'i³ tsu icwo¹o Dios 'ii fo'feei¹ tya'a.

⁵Jløø¹³mo 'in 'wo²-tsi 'áai¹ tsu i'ii²¹mo 'e juncwii²¹ 'múui².

⁶Jløø¹³mo 'in 'iin²¹²in 'áai¹ jmá¹a la to² tyu² Dios, tsu Dios iuncoon¹³on 'ii 'e jmoo¹o jiiin¹³ la 'iin²¹²in.

⁷Jløø¹³mo 'in feei¹-tsi tya' tsá² xeei²¹ tsu ilifeei¹-tsi Dios coon²¹ tún² tya'a.

⁸Jløø¹³mo 'in jo tóin¹ júu³ tya'a tsu 'ii-o iní²i Dios.

⁹Jløø¹³mo 'in jmoo¹o 'e seein²¹ tsá² tyú² la 'oo²¹ 'ii tsu ilii¹in jóon¹ Dios.

¹⁰Jløø¹³mo 'in ní²i wúu¹ tsu 'wii¹³ jmoo¹o la to² tyu² Dios tsu Dios tyu²u to² 'ii.

¹¹Jløø¹³mo 'naa' mo jii²in tsá² 'naa' joon jmaai²¹ tsá² 'naa' joon faa²¹a tsá² júu³ tajuu²¹ gó² tyi'naa' 'wii¹³ cwáain¹ tyiia. ¹²Jmaa²aa'

jløø¹³naa' jo cwolii¹innaa' caain²¹ tsu i'ii¹³naa' coon²¹ 'e tyú² 'áai¹ tyii' fu ñu'fú². Tsu la joon jon gajmaa¹a tsá² tya' 'in nigacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios ca la mo jéei¹, ga'øø¹mo tsá² 'ii.

'Naa' líi¹naa' lawa ñi²joongi lawa coon²¹ jí¹ 'e coo²¹ tyani tsá² taain²¹² juncwii²¹

¹³"Naa' líi¹naa' lawa ñi²jee²¹² tsá² taain²¹² juncwii²¹ lo. Pe wana jo jmaai²¹gi to² ñi² tya'a, jo li ñi²gi 'uunñi² tya'a. Jo lí² liñi²gi tún¹. Jo jmeei¹gi to² jiiin¹³ 'e dya² tsá² tya'i fu¹ 'ø¹ tsá² joon.

¹⁴"Naa', 'in líi¹ tsá² tyiia, líi¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e coo²¹ tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹. Wana ná¹ coon²¹ fuu²¹ yu' moo²¹ jo lí² 'meei²¹ 'ña'a. ¹⁵La joon jon jiiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² 'ú¹ jí² coon²¹ jí² coo²¹o joon sii²¹i nu' coon²¹ 'mó² 'ii²¹ cwuu²¹. Pe xu joon isii²¹i li yu'gi do joon lí² jnee¹i jleei²¹ 'in néei¹ tsi inuu do. ¹⁶Joon la joon 'naa' jmaa²aa' 'e tyú² 'e tíi²naa' joon coon¹³ la joon icón² tsá² cwáain¹ 'e tyú² jmoo²oo' joon iun'goo²¹o tsá² Dios Jmii²¹ tyii' tyiin¹ nu'fú².

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya' ley

¹⁷'Jo cwolii²naa' gacwéi¹na 'a jmáa³aa 'e jo 'ee to² tí¹gi ley tya' 'lii²¹² Moisés coon¹³ júu³ ga'ee¹ 'in nigacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹. Jon'on gagóo³oo jmáa³aa la joon, gagóo³oo jmaa¹³aa tsá²

júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ do. ¹⁸ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' la 'h²¹² roon¹on ñh²fú² coon¹³ cwoo¹³ juncwii²¹ jiin¹³ ca pii³ wa'a lí¹ 'e jo 'ee to² tí¹ 'e ley do. Jmaa²¹mogi to² ca gatsín¹ jilaa²¹ 'e 'ná² lí¹. ¹⁹ Joon doñi'iin wana jo jmoo¹o la to² tyu² ley do, xufiin¹³ 'e 'wéi¹gi 'e ley do, joon 'e²e tsá² 'e jmáa¹a tsá² la joon, xaai²¹gi 'in tsá² do la jee²¹² jileei²¹ lí tyu² Dios to². Pe 'in jmoo¹o jiin¹³ la tí² to² tyu²u joon 'e²e tsá² 'e jmáa¹a la joon, tsafee¹mo ilii¹in lí tyu² Dios to². ²⁰ Tsu fuu²¹²uu 'naa' wana jo 'øøi²¹gi-'oo' joon wana jo jmaa²gi¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in Dios jmá¹ tsá² lagi 'in tifo² tya' ley coon¹³ 'in tsá² fariseos jo jmii²¹² cwotáan²naa' lí tyu² Dios to².

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya' nii²¹-tsi tsá²

²¹ 'Nanuu²uun' júu³ tya' 'h²¹² tsacøøi¹³ jin²: "Jo jngaa¹²naa' tsá², tsu 'ná¹-a lisá² 'ii²¹ tya' 'in jngaai¹² tsá²." ²² Pe fuu²¹²uu 'naa', doñi'iin 'in tya'nii²¹-tsi coon¹³ ruu²¹i ilisá² 'ii²¹ tya' 'ii. Joon tya' jileei²¹ 'in jii²in ruu²¹i 'in tsacøøi¹³ jee²¹² 'in tyu² to nifu ijmaa¹a 'ii²¹ tya' 'ii. Joon 'in unsi²¹ ruui²¹: "Tsá² caai²¹ 'nũ." 'Aai¹ tyan' 'ii¹ fo² lí sityú² 'in jin² la joon.

²³ "Wii¹³ joon wa 'iin²¹²u'u cwo²¹o Dios coon²¹ 'e 'yaa¹-o'o inuu cwo¹ pe la jee²¹² siin¹³in tyani altar do wa'a gatii²¹-o'o 'e 'ee¹mo

ruu²¹u 'nũ, ²⁴ tá² 'e cwo²¹o Dios 'e 'yaa¹-o'o do tyani altar. Joon cweei², cwojmaa¹³a júu³ røø²¹ coon¹³ ruu²¹u. Joongi ñi²¹i ñicwo²¹o 'e 'yaa¹-o'o do.

²⁵ Joon wana 'iin²¹²in tsajée¹i 'nũ tyani tsaa'to² 'e cwo¹o 'nũ tsaa², siin¹³ coon¹³on júu³ røø²¹ tya'i fu lí cwoliin²naa' coon¹³on joon coon¹³ la joon jo tsajée¹i 'nũ tyani tsaa'to². Tsu wana gajée¹i 'nũ tyani tsaa'to² do, joon ityu²u to² 'h¹³ tya'a tsajée¹ 'nũ 'nũñi³. ²⁶ Joon 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'nũ jo lí² júu¹³u 'nũñi³ do ca cí²¹i coonti 'e cuu² do.

'E²e Jesús tsá² 'e jo feei¹ tsá² tsamí²

²⁷ "Nanuu²uun' júu³ tya' 'h²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: "Jo foo¹u'u tsamí² tya' tsá² xeei²¹." ²⁸ Pe fuu²¹²uu 'naa' doñi'iin 'in jøø²¹i jaain²¹ tsamí² joon wana sooin²¹ tsá² 'ii lawa'a 'e niga'laa²¹o coon¹³ 'ido.

²⁹ Wana unni²¹i tsáa¹ jmoo¹ 'le²u, tyi²ta, pi²ta wiin² tsu tyú²gi wa'a tsa'h¹ unni²¹i do lagi wa cwoo¹³o lí 'ii²¹ la tøø²¹u'u. ³⁰ Sina cwoo¹o tsáa¹ jmoo¹ 'le²u tyuu¹³u, pi²ta wiin² tsu tyú²gi tyi'i tsa'h¹ cwoo¹o lagi wa cwoo¹³o lí 'ii²¹ la tøø²¹u'u.

'E²e Jesús tsá² wa'a tíui² tsá² tsamí² tya'a

³¹ 'Gajin²in tsá² la mo jéei¹: "Wana tíui² tsá² tsamí² tya'a 'ná¹ cwo¹o coon²¹ mo'ji²

jin²in 'e nigatíu¹mo 'oo²¹²o.”
 32 Pe fuu²¹²uu 'naa' wa gatíui²
 tsá² 'oo²¹²o, wana jo mo 'láa¹a
 coon¹³ tsañuu¹ xeei²¹, 'in
 tsañuu¹ do jmoo¹o 'e 'lee²¹i
 'in tsami² do wa cuu²¹i
 cwoo²¹o tún¹ coon¹³ tsá²
 xeei²¹. La joon jon doñi¹iin
 tsañuu¹ 'in cuui²¹ cwoo²¹o
 coon¹³ jaain²¹ tsami² 'in
 nigatíui² nuu¹ tya'a i'noo¹o 'in
 tsañuu¹ do tsaá² lawa'a fee²¹i
 tsami² tya' tsá² xee²¹mo.

*E²e Jesús tsá² 'e jo 'é¹ tsá²
 Dios*

33 'Nanuu²uan' júu³ tya'
 'lii²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: “Jo
 cuu¹³u júu³ tyi'i 'e nigaé¹u
 tyani Ña'ñu¹u.” 34 Pe
 fuu²¹²uu 'naa' jo 'é¹u'u tyani
 tsá² coonti. Jo 'é¹u'u coon¹³
 ñu'fú² tsu joon si² li sili²¹²
 tya' Dios. 35 Jon'gi'i 'é¹u'u
 coon¹³ cwoo¹³ juncwii²¹ tsu
 do-o 'ø²ø Dios. Jon'gi'i coon¹³
 Jerusalén tsu do-o fuu²¹ tya'
 róøi¹³ 'in feei¹. 36 Jo 'é¹u'u
 Dios coon¹³ po'tyi²i tsu jo
 lí² litaa²¹ si 'wii¹ 'ee jiin¹³
 coon²¹ jnáj¹ tyi'i. 37 Jiin¹³
 fóo¹³o “joon” si “ún³” 'ee.
 Wana foo²¹gi'i 'áai¹ lawa 'e
 faa²¹a 'in 'lii¹³.

*E²e Jesús tsá² 'e jo coon¹on
 tsá² tya'a*

38 'Nanuu²uan' júu³ tya'
 'lii²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: “Wana
 gatyi²i coon²¹ mi² unni²
 tsá² la joon jon tyi¹ tsá²
 mi² unni²i. Joon wana
 gatyi²i moojon² tsá² la joon
 tyi¹ tsá² moojón²on.” 39 Pe
 fuu²¹²uu 'naa': Jo tíi¹³u'u

coon¹³ 'in gó². Li' cii¹³i
 jmaa²¹a. Wana gatyuun¹un
 tsá² ju²¹u cataain²¹² pe
 cwóo¹³o li' cataain²¹gi ju²¹u
 cwotyuu¹un. 40 Wana 'in
 'iin²¹²in tsajée¹i 'nu tyani
 tsaá²to² 'e 'iin²¹²in tyi¹i 'mi²
 tyii¹³i. Cwoo¹³o 'mi² tyii¹³i,
 cwóo¹³o jon 'mi³ jnáj¹ yu
 lúu¹³u. 41 Joon wana 'in jin²
 cwocón²¹on láa¹a coon²¹ kilo-
 metro cwocón²¹on coon²¹gi
 líi¹. Joon wana 'in mi¹³ 'nu
 cwoo¹³o 'ee mi¹i do. 42 Joon
 mo 'iin²¹² tsá² 'e tyi² tyi'i
 cwoo¹³ta.

*E²e Jesús tsá² 'e 'ná¹-a 'e
 li'iin²¹²in tsá² 'in 'eei¹ 'ii*

43 'Nanuu²oo' jon júu³
 tya' 'lii²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²:
 “Cwoli'iin²¹²mo'oo tsá² 'in
 seen²¹u'u tyú² coon¹³on
 joon 'ee¹mo'oo 'in 'eei¹
 'nu.” 44 Pe jna-gii fuu²¹²uu
 'naa', —gajin² Jesús—
 cwoli'née¹moo' 'in 'eei¹ 'naa',
 fáa¹³aa' tyú² tya' 'in faa²¹a
 'laa²¹ tyii', jmaa²aa' jmaai² 'e
 tyú² tya' 'in 'eei¹ 'naa', fáa¹³aa'
 júu³ tyú² tya' 'in jii²in 'naa'
 joon tya' 'in jmaai²¹ 'naa'.
 45 Joon coon¹³ la joon ilii²naa'
 jóon¹ Dios ñu²uu' 'in tyiin¹
 ñu'fú². Tsu Dios jmoo¹ 'yeei²¹
 ñi¹ tya' tsá² gó² la joon jon
 tya' tsá² tyú¹, jmoo¹o jon 'e
 tsáa¹ jmí¹ jee²¹² tsá² jmoo¹o la
 to² tyu²u la joon jon jee²¹² 'in
 tsá² 'in jo jmoo¹o la to² tyu².
 46 ¿Ti líi²naa' 'e tí²-tsi Dios
 tyii' wa'a 'iin²¹²naa' jiin¹³ 'in
 'iin²¹²in 'naa'? Tsu 'in cón²on
 'laa¹³ tya' li 'ni¹ tsá² jmoo¹o
 la joon. 47 ¿Ti líi²naa' 'e tyú²

jmoo^{2oo} mo foo^{13naa} 'e tyú² tya' jiin¹³ 'in tyú² seen^{21naa} coon^{13on}? Ca 'in jo cwii¹ⁱⁿ Dios jmoo^{1o} la joon. 48 Tsu 'wii¹³ joon jmaa^{2aa} tyú² tya' jileei²¹ tsá² la jmoo^{1o} Dios tyín¹ ñu¹fú² tyú² tya' jileei²¹ tsá².

6

E'e Jesús tsá² tya' to² tyú² 'e jmoo^{1o} tsá²

1 'Jo jmaa^{2aa} 'e tyú² tya' tsá² jiin¹³ la ní²ⁱ tsá² xeei²¹, tsu wana jmoo^{2oo} la joon jo 'ii^{13naa} tya' Ña¹ñu^{1u} Dios tyii' 'in tyín¹ ñu¹fú² jiin^{13xu} tya' 'e tyú² 'e nigajmaa^{2aa} do. 2 Tsu 'wii¹³ joon jo fu^{2u} tsá² mo 'e cwo^{2o} tsá² sityéin¹³ jmii²¹². Tsu seen²¹ tsá² 'in sisii²ⁱ 'i¹-tsi 'e jmoo^{1o} inuu cwo¹ sinagagas joon jee²¹² 'nú¹ 'in jmoo^{1o} 'e tyú² tya' 'in sityéin¹³ jmii²¹² pe jiin¹³ 'e ní²ⁱ tsá². Joon faa²¹ tsá² tyú² tya'a. Pe 'e la ja^{2mo} fuu^{212uu} 'naa', coon¹³ 'e tyú² do 'e nigafaa²¹ tsá² tya'a ga'ii^{21mo} 'ido jiin¹³ 'i'ii²¹ⁱ 'e gatii²ⁱ. 3-4 Pe mo cwo^{2o} 'e 'in sityéin¹³ jmii²¹², 'uun^{21mo} cwo^{2o}, ce jiin¹³ 'in seen²¹ tyú² coon^{13on} jo ñii¹ⁱ. Joon Ña¹ñu^{1u} tyi'i 'in ní¹ jilaa²¹ 'e jmoo^{1o} tsá² 'uuin²¹ icwo^{1o} 'nu 'e gatii^{2u}.

E'e Jesús tsá² xiiala lí² faa²¹ tsá² júu³ tyú²

5 'Joon mo foo^{2oo} júu³ tyú² jo jmaa^{2aa} la jmoo^{1o} 'in tsá² 'in sisii²ⁱ 'i¹-tsi 'e jmoo^{1o}. 'In

tsá² do tí²-tsi téen²ⁱⁿ inuu cwo¹ sinagogas joon lí¹ lí¹ tyuu¹³ jee²¹² 'nú¹ téen²ⁱⁿ faa^{21a} júu³ tyú² tya'a lí¹ ní¹ tsá². Pe 'e la ja^{2mo} fuu^{212uu} 'naa': niga'ii^{21mo} 'in tsá² do 'e gatii²ⁱ. 6 Pe mi fo^{2o} júu³ tyú² tyi'i joon 'ú^{1u} tsi inuu joon jni²ⁱ 'ñú¹ do joon mi²ⁱ 'uuin²¹ tyani Ñu^{2u}. Joon Ñu^{2u} 'in ní^{1o} jilaa²¹ 'e jmoo^{1o} tsá² 'uuin²¹ icwo^{1o} nu 'e gatii^{2u}.

7 'Joon mo fó^{2oo} júu³ tyú² jo jmaa^{2aa} la jmoo^{1o} 'in jo cwii¹ⁱⁿ Dios Jmii²¹, tsá² 'in faa^{21a} júu³ 'e jo 'ee to² tí² 'ii. Joon 'i¹-tsi 'e nuu^{1un} dios tya'a wa faa^{21a} 'láai² naa' júu³ tyú² tya'a. 8 Jo jmaa^{2aa} la jmoo^{1o} 'ino tsu Ñú^{2uu} nii^{1o} jilaa²¹ 'e 'naa^{2aa} la nu'gi 'e mi²ⁱⁱ. 9 Tsu 'wii¹³ joon mo fó^{2oo} júu³ tyú² joon fo^{2oo} la no:

Nu^{1u} tyín¹ ñu¹fú²,
cwoun'goo^{21o} tsá² jiin¹³ 'nu-u.
10 Cwoli² 'e tyu^{2u} to² jee²¹² tsá².

Cwojmaa^{1a} tsá² taain²¹² juncwii²¹ jiin¹³ la 'iin^{212u} un la jmoo^{1o} 'in taai² ñu¹fú².

11 Cwo¹³ jna'a 'uunni² tyii'i jmii²¹² no jiin¹³ la 'naa^{21a}.

12 Jmaa^{21a} fee^{1-o} 'o'o 'wii²¹² tyii'i jilaa²¹ 'e gó² 'e nigajmoo^{2o}.

Tsu la joon jna'a nigajmoo^{21o} fee^{1-tsii} 'e gó² 'e nigajmaa^{1a} tsá² tyii'i.

13 Jo cwo^{2o} wa'a 'e 'naa^{21a} tsaa²; 'láa²ⁱ jna'a jee²¹² jilaa²¹ 'e gó².

Tsü tyi'nu-u jilaa²¹ to² coon¹³
 jilaa²¹ 'ii²¹ coon¹³ ji-
 laa²¹ 'e 'ya²gi coon²¹
 tøø²mo. Amén.

14 'Tsü wana 'naa' jmoo²⁰⁰
 feei¹-oo' tya' 'in nigajmaa^{1a}
 'e gó² tyii' la joon jon Ñá^{2uu}
 'in tyín¹ ñu²fú² ijmáa^{1a}
 feei¹-tsi 'wii²¹² tyii'. 15 Pe
 wana jo jmoo²⁰⁰ feei¹-oo'
 tya' tsá² xeei²¹ la joon jon
 'Ñá^{2uu} jo ijmáa^{1a} feei¹-tsi
 'wii²¹² tsaa² tyii'.

*'E^{2e} Jesús tsá² cwáain¹ tya'
 mo gø¹² tsá² tyiiañi¹*

16 'Joon mo cøø²⁰⁰ tyiiañi¹
 jo jmaa^{2aa} faí³ lí²naa' la
 jmoo^{1o} 'in sisí²ⁱ 'e 'i¹-tsí
 'e jmoo^{1o}. Tsü 'iin²¹²in 'in
 tsá² do 'e iñí² tsá² 'e gø¹²
 tyiiañi¹. 'E la ja²mo fuu²¹²uu
 'naa' niga²ⁱⁱ²¹mo jilaa²¹ ití²ⁱ.
 17-18 Pe mo cøø¹³ⁱø tyiiañi¹
 roon¹³ⁱun ní²ⁱ joon xaai²¹²
 tyí²ⁱ wuu²¹ 'e jo liñí²ⁱ tsá² 'e
 cøø¹³ⁱø tyiiañi¹. Wa cøø¹³ⁱø
 tyiiañi¹ 'uui²¹ 'e liñii^{1o}
 Ñu^{2u} joon 'ii icwo^{1o} 'nu 'e
 gatí^{2u}.

*'E^{2e} Jesús tsá² xiiala lí²
 sáa¹ⁱ 'e tyá² tya'a fu ñu²fú²*

19 'Jo saa^{2aa} jilaa²¹ 'e tyá²
 tyii' fu ni cwoo¹³ juncwii²¹
 tsü fu ni cwoo¹³ juncwii²¹
 joo²fu² cuu^{21u}, si ili^{1oo}² 'ee
 si itsataai² 'uun²¹ icón² 'ee.
 20 'Áa^{1mo} tyá²gi tyii' wa saa^{2aa}
 'e tyá² tyii' fu ñu²fú² li jo
 icuu^{21u} joo²fu² jon'gi ili^{1oo}²
 joon jo lí² tsataai² 'uun²¹
 icón². 21 Joon doñili¹ 'e sáai¹

tsá² 'e tyá² tya'a do-o jon
 'iin²¹²in cwá^{2a} —jin² Jesús.

*'E^{2e} Jesús tsá² xiiala ili²
 ngí¹ⁱ coon²¹ tsáa¹*

Faa²¹gi Jesús jin²in:

22 —La 'i¹-tsi tsá² la joon
 ingí¹. Joon wana canii² 'i¹-tsi
 tsá² coon²¹ tsáa¹ ingí¹ la ngí¹
 tsá² mo jmii¹. 23 Pe wana gó²
 'i¹-tsi tsá² jo ñii¹ⁱ xiiafu tsáa^{1a}
 la mo ngí¹ tsá² mo 'woo¹. Joon
 wa lí²ⁱ tsá² 'e ngii¹ⁱ mo jmii¹
 pe 'e gó^{2o} 'i¹-tsi 'áa^{1mo} 'í¹
 nuu²¹ li ngii¹ⁱ.

*'E^{2e} Jesús tsá² 'e 'ná^{1a}-a
 'iin²¹²in jii¹³ Dios Jmii²¹*

24 'Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí²
 jmáa^{1a} la to² tyu² gáí¹ ñi¹fii²¹².
 Tsü ili^{1ee}¹ⁱ 'in jaain²¹ joongi
 'in jaain²¹gi ili¹ⁱⁱⁿ²¹²mo. Joon
 wana ijmáa^{1a} la to² tyu^{2u}
 jaain²¹ 'e jo 'ee ilitsáai¹-tsi 'in
 jaain²¹ do. Joon jo lí² jmá^{1a}
 tsá² la to² tyu² cuu² la 'ii²¹²
 jmoo^{1o} la to² tyu² Dios.

*'E^{2e} Jesús tsá² 'e 'aa^{1mo}
 Dios Jmii²¹ 'in tsaa¹-tsi 'ii*

25 'Tsü 'wii¹³ joon fuu²¹²uu
 'naa', jo cuu¹³-oo' coon¹³
 jilaa²¹ 'e cøø²⁰⁰ coon¹³
 'e 'uu^{2uu} 'e taan²¹²naa'
 juncwii²¹ jon'gi tya' 'mi²
 tyí²ⁱⁱ'. Tsü tyiin²gi juncwii²¹
 tya' tsá² lagi 'e gø¹² tsá² joon
 tyiin²gi cuerpo tya' tsá² lagi
 'mi² 'e tyí²ⁱ. 26 Coon^{2oon}
 cwáain¹ tya' ton¹ øø¹ⁱ tya'cwí²
 tsü jo 'ee jñii¹ⁱ, jon'gi 'ee
 roo²¹ tya'a 'e coon^{1on}, jon'gi
 'e coon^{1on} wa 'máa^{1a} tsi
 tyuu², xu li¹ⁱ Ñu^{2oo} 'in tyín¹
 ñu²fú² cwoo^{1o} 'e gø¹²ø 'ido.

Joon tyiin²gi 'naa' lagi ton¹.
 27 Jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa'
 lí² jmé¹i 'ña'a ca'no¹³ metro li
 ní¹gi coon¹³ jilaa²¹ 'e cu²-tsi
 lí²i.

28 'Ee li' cu²-oo' coon¹³ ji-
 laa²¹ 'mi² tyii²ii'? Tyaan²aan'
 cwáain¹ lí³ cartu² 'e cwaain²¹
 jiin¹³ lí cwii²¹. 'E lí³ do jo
 jmoo¹o to² jon'gi 'mii¹ 'mi²
 29 pe fuu²¹²uu 'naa', ca 'lí²¹²
 róøi¹³ Salomón coon¹³ jilaa²¹
 'e ya²gi tya'a jo lí la lí 'e lí³
 do. 30 Joon wana gajmaa¹a
 Dios jilaa²¹ lí³ 'ya²gi 'e taa²¹
 coon²¹ jmii²¹² joon coo²¹o
 coon¹³ jí², cwoliñi² 'naa'
 icwo¹ Dios 'naa' jilaa²¹
 sñn¹³ñn'. jTsá² 'in cu²-tsi
 coon¹³ Dios 'naa'! 31 Tsu
 'wii¹³ joon jo cwotaan²naa'
 cu²-oo' coon¹³ Dios. Jo
 'i¹-oo' 'ee icøø²øø' jon'gi
 tya' i'uu²uu' jon'gi tya' 'mi²
 ityí¹³ii'. 32 'Áa¹mo 'i¹-tsi 'in jo
 cwii¹in Dios tya' jilaa²¹ 'e júu³
 lo, pe Ña'ñu¹u' 'in tyiin¹ ñu¹fú²
 ñii¹o jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmé¹ to²
 tyii'. 33 Pe cwoo¹³-oo' 'e tyu²
 Dios to² 'naa' joon jmaa²aa'
 jiin¹³ la 'iin²¹²in. Joon wana
 jmoo²oo' la joon i'ii¹³naa'
 jilaa²¹ 'e catyia² do. 34 Jo
 'i¹-oo' jmii²¹² nano tya' fa¹
 ilisá² tsa'oo²¹ tsu fa¹ ilisá²
 tsa'oo²¹ 'e tya' tsa'oo²¹-o joon.
 'E fa¹ 'e sá² la coon²¹ jmii²¹²
 lín²mo tya' jmii²¹² joon.

7

Jo jmaa²aa' 'ii²¹ tya' tsá²
 xeei²¹

1 'Jo jmaa²aa' 'ii²¹ tya' tsá²
 xeei²¹ joon jo ijma¹a Dios 'ii²¹

tyii'. 2 Tsu Dios ijmaa¹a 'ii²¹
 tyii' jiin¹³ la nigajmaa²aa' do.
 Coon¹³ 'ii²¹ 'e gatyiin²aan'
 tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ joon
 icon¹on Dios 'ii²¹ tyi'naa'.
 3 Tyú² jøø²¹ø 'e tyi¹ pi³ 'yu
 unni² tsaruu²¹u pe jo cón²¹on
 cwáain¹ coon²¹ po¹³ 'mó² 'yu
 unni²i 'wo'o. 4 'Ee li' fu²¹u
 tsaruu²¹u: "Cwó² tyí³ii tyi¹
 'yu unni²i", pe joongi 'yu
 coon²¹ po¹³ 'mó² 'yu unni²i?
 5 jIn sisii¹ 'i¹-tsi 'e jmoo¹o
 'naa'! Tyi¹du' po¹³ 'mó² 'yu
 unni²i jéei¹ joongi lí² tyi²i tyi¹
 'yu unni² tsaruu²¹u.

6 'Jo cwoo²oo' 'e júu³ cwaai³
 tya' Dios tya' tsá² 'in lí¹i la lí¹i
 tsii²¹, 'in jo tsí¹ tsa'goo¹o, jo
 'ee ilinuu¹³u jiin¹³ ijmee²¹mo
 'naa'. La joon jon jo cwoo²oo'
 jilaa²¹ 'e jai² lí²naa', 'e lí la lí
 perlas tyii', tya' 'in tsá² 'in lí¹i
 la lí¹i ní¹ tsu jiin¹³ i'ø¹o 'e júu³
 do —jin² Jesús.

*Cwoo¹³-oo' 'e cwo¹ Dios
 'naa' 'e tyú² tya'a*

Faa²¹gi Jesús jin²in:

7 —Mí²ii' joon icwo¹ Dios
 'naa'; joon wana 'naa²¹naa'
 Dios joon ityee²¹mo' 'ii; joon
 wana pó²oo' 'ooca'ná¹, Dios
 i'ná² tyii'. 8 Tsu tya' jileei²¹
 'in mí¹i, i'ii²¹mo; joon jileei²¹
 'in 'noo¹o ityii¹³a; joon 'in pó²
 'ooca'ná¹ 'e 'ná¹a i'ná¹ tya'o.

9 'Jiin¹³ jaain²¹ jee²¹²
 'naa' jo icwoo²oo' yuun²¹
 tyii' coon²¹ cuun²¹² wa'a
 gamii¹i coon²¹ 'iñi¹. 10 Jon'gi
 cwoo¹³naa' jaain²¹ mii²¹ wa'a
 gamuu¹i jaain²¹ joo²¹ taai²

jmii²¹. 11 Joon wana 'naa', 'in líi¹ 'in gó², ñi²oo' 'e cwoo²oo' 'e tyú² tya' yuun²¹ tyii', fee¹gi 'áai¹ icwo¹ Dios 'e tyú² tya' 'in mi¹i.

12 Tsh 'wii¹³ joon jmaa²aa' tya' tsá² xeei²¹ jiin¹³ la 'iin²¹²naa' jmaa¹a tsá² xeei²¹ tyii'. Coon¹³ la joon itiin¹³moo' 'e ley tya' Moisés coon¹³ jilaa²¹ júu³ tya' 'in tsá² 'in gacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios ca la mo jéei¹.

Cwoo¹³-'oo' 'íi¹ 'naa' 'ooca'ná¹cu² áai¹

13 "Íi¹ 'naa' 'ooca'ná¹cu² 'áai¹ tsh 'ú²áai¹ 'e 'ooca'ná¹si² li 'ii²¹ joon 'e fu¹ 'e tsá¹a li 'ii²¹ 'áa¹mo 'ú² 'e fu¹ joon. Joon fúu¹mo tsá² tsalín² fu¹ joon. 14 Pe cu² áai¹ 'e 'ooca'ná¹tyi² fu ñu¹fú² joon tii² 'e fu¹ 'e ngo² fu ñu¹fú². Joon xu¹ tsá² 'in tsa²¹ 'e fu¹ 'e tsá¹a ñu¹fú².

Cwii¹i tsá² 'mó² 'oofuu²¹ coon¹³ 'oofuu²¹ tya'

15 'Un'øø¹naa' yaanaa' coon¹³ 'in tsá² 'in jin² 'e faa²¹a cwáain¹ tya' Dios pe jo jo¹. Jalín²mo jee²¹² 'naa' lawa joo'saa²¹ xuui²¹² 'in 'wo²-tsi 'áai¹ pe 'yiia¹ tsiinuu²¹ 'in 'líi³mo 'ii. 16 Li²-i licwii²¹naa' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsh jo cún¹ tsá² mi³ wuunjøø¹³ 'mó² tóon¹, jon'gi cún¹ tsá² mi³ cwari³ 'mó² tóon¹ náa². 17 La joon jon coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ tyú² cwoo¹o jiin¹³ 'oofuu²¹ tyú²-u. Coon²¹ 'mó² 'e gó² cwó¹o jmaai² 'oofuu²¹ 'e gó²-o. 18 Coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ tyú² jo lí² cwo¹ 'oofuu²¹ gó² jon'gi lí² cwo¹o coon²¹ 'mó²

'oofuu²¹ gó² 'oofuu²¹ tyú². 19 Joon jilaa²¹ 'mó² 'oofuu²¹ 'e jo cwo¹o 'oofuu²¹ tyú² 'ná¹ 'wiin²¹in joon coo¹o. 20 Iliñi² 'naa' xiiála líi¹i tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

Jo jileei²¹ i'ü²¹i li tyín¹ Dios Jmii²¹

21 'Jo jileei²¹ itsataai² li tyín¹ Dios Jmii²¹, 'in nigasii²¹i jna jin²in: "Ña'ñu¹u', Ña'ñu¹u'." Jiin¹³ 'in nigajmaa¹a la to² tyu² Ñu³oo itsataai² li tyín¹in ñu¹fú². 22 Joon mi tyé¹ jmii²¹² joon fúu¹mo 'in jin²in sii²¹i jna: "Ña'ñu¹u', nigafaa²¹ jna'a coon¹³ 'e sii²¹ 'nu, joon coon¹³ 'e sii²¹ 'nu niga'wóo³na'a 'in 'líi³taai² 'alma tya' tsá², la joon jon nigajmoo²¹o 'o milagros fee¹ 'láai² tya' tsá²." 23 Pe joon ifuu²¹²uu 'ii: "Jo mo galicwíi³na 'naa', jeen¹³naa' tyani³ii jileei²¹naa' 'in nigajmaa¹a 'e gó²" —jin² Jesús.

Tún² 'ii¹³ tífuu²¹ jmoo¹o tsá²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

24 —Jileei²¹ tsá² 'in nuu¹un joon jmoo¹o la to² tyu²uu líi¹i la líi¹ tsá² 'in 'øøi²¹-tsi, 'in jmoo¹³ 'nú¹ ni cuun²¹². 25 Joon mi jó¹ jmí¹ mii²¹, joon galifee¹ jmii²¹, joon 'la¹ tyí² 'e 'nú¹ do pe jo gacii² tsh ši² ni cuun²¹². 26 Pe 'in nuu¹un joon jo jmoo¹o la to² tyu²uu líi¹i la líi¹ tsá² 'in bá¹ 'in gajmaa¹³ 'nú¹ ni too¹³. 27 Joon mo najó² jmí¹ joon galifee¹ jmii²¹, ga'la² tyí² 'e

'nú¹ do. Joon gaci²mo 'e 'nú¹ do coonti.

²⁸ Joon mo gauntyeei¹ Jesús júu³ tyaa^{1a} do 'áai¹ tsa'goo²¹-tsi jileei²¹ coon¹³ 'e ga'ee^{1e} Jesús do. ²⁹ Tsu ga'e^{2e} Jesús tsá² lawa 'in 'oo^{1o} to² jo 'ee¹ la 'é¹ 'in tifo² tya' ley tya' Moisés.

8

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² 'in líi¹ jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya'

¹ Mo gajngáa¹ Jesús 'e moo²¹ do fúu¹mo tsá² ngalín² caluu. ² Joon gangatyéen¹in jaain²¹ tsá² 'in líi¹ jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya' coo¹³ li ngaai¹ Jesús. Joon 'in tsá² do gasii²¹i wojní¹i tyani Jesús joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tsañuu¹, feei¹du'-o'o, wana 'iin²¹²u'un lí²-i un'láa²u jna.

³ Joon gataan¹an Jesús cwoo²¹o tya' 'ido joon jin²in sii²¹i 'ido:

—'Iin²¹²moo jon. Un'láa²moo 'nñ.

Joon tsifu joon ga'láa²mo 'e jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ 'e lí¹i.

⁴ Joon jin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Jo 'in fu²¹u jiiin¹³ jaain²¹. Jiiin¹³ cwoo¹³o cwo'eei¹³ 'wo'o untsá². Joon cwoc-woo²¹o fa¹ tya' Dios jiiin¹³ la to² gaty² ley tya' Moisés. Joon coon¹³ la joon liñi¹ tsá² 'e niga'láa²mo'o.

Gaun'láai² Jesús tsa'leei¹³ tya' 'in tyu² to² 'láa²

⁵ Joon mo ga'i² Jesús fuu²¹ Capernaum joon gangatyéen¹in jaain²¹ 'in tyu² to²

'láa² Roma co' li siin¹² Jesús ⁶ joon gajin²in sii²¹i 'ii:

—Tsañuu¹, jmaa²¹a feei¹-o'o 'wii²¹² tyiia tsu jaain²¹ tsa'leei¹³ tyiia raain¹ tsa^{13a} coo¹³ 'mó² fu tyiia. 'Áai¹ jó¹ tsa^{13a} cuu¹³ 'áai¹.

⁷ Joon Jesús gajin²in:

—Iní³oo, niun'láa²na.

⁸ Joon 'in tyu² to² 'láa² do gañii¹:

—Tsañuu¹, jo tii²na 'e 'u²¹u inñ tyiia, jiiin¹³ tyu²¹u to² 'e un'láa²mo tsa'leei¹³ tyiia joon i'láa²mo. ⁹ Seen²¹mo jaain²¹ 'in tyu² to² jna; jna-a jon tyu³uu to² 'láa². Joon mo tyu³uu to² 'láa² tyiia 'e tsáa^{1a}, tsa²¹o. Joon wa fuu²¹²uu, "na¹" joon joo²¹-o. Joon wana tyu³uu to² tsa'leei¹³ tyiia 'ee jmaa^{1a}, jmaa¹o.

¹⁰ Joon mo ganúu²un Jesús 'e júu³ lo joon ganga'goo²¹-tsi, joon jin²in sii²¹i 'in ngalín² caluu:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jo mo gatsee²¹na jiiin¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² Israel 'in jo¹ lí²i la jo¹ líi² 'ino. ¹¹ Fuu²¹²uu 'naa' 'e fúu¹mo jalín² li 'yeei²¹ ñi¹, jalín²mo jon li' li yooi¹³ ñi¹ jaa¹³i 'í¹ coon¹³ Abraham, coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob fu li tyu² Dios to² ñu¹fú². ¹² Pe i'woo²¹mo Dios fu caluu 'in nanáa¹ tyu² tya' 'e dø¹ do. I'woo²¹mo fu caluu li 'í¹ nñ²¹. Joon ityi²i, joon cuu²¹i moojóon¹on —jin² Jesús sii²¹i tsá² fúu¹ do.

¹³ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tyu² to² 'láa² do:

—Cwei¹ fu tyi'i, 'e jo¹ ni gali²u'u ili² tyi'i.

Joon 'in tsa'leei¹³ tya'a tsifu joon ga'láa²mo.

Gaun'láa²mo Jesús 'yi-iaunsáa³ Tú³

¹⁴ Joon gangó¹o Jesús fu li tyín¹ Tú³, joon do-o gangaa¹i 'yiaunsáa³ Tú³ taain¹ yu tyí².

¹⁵ Joon gason¹ Jesús cwoo²¹o joon tsifu gacwó² tyí². Joon tsifu joon garoon¹on joon gatyaa¹ tyú² 'e idø¹ Jesús coon¹³ 'in catyaa² do.

Gaun'láai² Jesús tsá² fúui¹

¹⁶ Joon mo gatséi¹ ñi¹ gangajée¹i tsá² 'in taai²¹² 'in 'lái³ alma tya'a li sin² Jesús. Joon mo gatyú² Jesús to² 'e 'wé¹i 'in 'lái³ do joon ga'woo²¹mo. Joon Jesús gaun'láai² ce jileei²¹ 'in tsatsaa¹³ do. ¹⁷ La joon galí¹ 'e gatsín¹ júu³ ga'í² 'in tsá² gacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in: "Gajeen¹³mo 'e jo pí³-tsi', joon ga'wo²o jmoowúu¹ 'e lee²e."

Lawa 'in 'iin²¹²in ngí² coon¹³ Jesús

¹⁸ Joon mo gangó¹ Jesús 'áai¹ fúui¹ tsá² niteen¹in ce cu' li' li siin¹²in, joon gatyú² Jesús to² wa'a tsalín² tsá² tya'a li' ngoo¹³ li náa¹ tyíia¹ do. ¹⁹ Joon jaain²¹ jee²¹² 'in tifo² tya' ley do gangatyéen¹in li sin² Jesús joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo², 'iin²¹²na níi³ii coon¹³ 'nu doñixia¹ cwoo¹³o.

²⁰ Joon Jesús do gañii¹i:

—'In cwii¹ sá² too²¹ tya'a tii² xá¹ joon 'in ton¹ sá² sii²i pe 'in Ruu²¹i Tsá² jo sá² tya'a li ján³.

²¹ Jaain²¹gi 'in líi¹i tsá² tya'a gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', 'iin²¹²na níi³ii coon¹³ 'nu pe cwo²¹o ní'áai¹³ duu ñu³uu jéei¹ nifu.

²² Joon Jesús do gañii¹i:

—Na¹ coon¹³ jna. Cwoli² cwo'aa¹ 'in jo cwii¹in Dios 'in 'líi²¹² do.

Jmoo¹o Jesús 'ii¹i tii² tyí²

²³ Joon ga'í² Jesús tsi barco coon¹³ tsá² tya'a 'in ngalín² coon¹³. ²⁴ Joon garóon² coon²¹ tyí² tá² líi¹i ca ganga'ó² jmii²¹ tsi barco do. Joon cwuu²¹mo Jesús la jee²¹² do. ²⁵ Joon tsá² tya'a ngalín² ngaunjnaa¹-tsi 'ido. Joon gajin²in:

—'Ña'ñu¹u! Laai²¹² jna'a. Ti li te²moo'o.

²⁶ Joon Jesús do gañii¹i:

—'Ee li' 'goo²¹oo' 'áai¹? 'Áai¹ xu jai² líi²naa'!

Joon garóon² Jesús joon gatyú²u to² 'e tyí² do coon¹³ jmii²¹ do 'e ján² tii². Joon coonti gajaan¹an tii². ²⁷ 'Áai¹ tsa'goo²¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in:

—'lin-gi 'in tsañuu¹ no? Ca tyí² coon¹³ jmii²¹ nuu¹³u to² tyú² 'ino.

Lawa gáí¹ tsá² Gadara 'in taai² 'in 'lái³ 'alma tya'a

²⁸ Joon mo gatyí¹a Jesús li' ngóo¹³ tyíia¹ cataain²¹ do li roon¹ cwoo¹³ 'wó² tya' tsá² seen²¹ Gadara gáí¹ tsañuu¹

'in taai² 'in 'lhi³ alma tya'a ga'woo²¹i li taa¹³ 'aan³ tya' 'lhi²¹². 'In gáí¹ do 'in 'lhi³mo ca jo lí² ngí¹ tsá² li' co' li táa¹i. Joon gangatyéén¹in li sin² Jesús. ²⁹ Joon ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹⁰ gajin²in:

—¿'Ee to² ñi¹²¹i jee²¹² jna'a, Jesús? Joon¹ Dios 'næ. ¿Ti ñi¹²¹i 'e 'e²¹e jna'a wúu¹ la næ'gi ijó¹ 'ii²¹?

³⁰ Joon coo¹³ joon taain²¹² ca poo²¹² ñí¹ fúu¹ lhi¹ gø²⁰. ³¹ Joon 'in 'lhi³ taai² tya' 'in tsá² do gamii¹i tyani Jesús jin²in:

—Wana 'woo²¹⁰o' jna'a wa'a cwo²¹⁰ tsatoo²¹⁰o' alma tya' 'in ñí¹ no.

³² Joon gajin² Jesús sii²¹¹i 'in 'lhi³ do:

—Cwolín²naa'.

Joon 'in 'lhi³ taai² alma tya' 'in tsá² gáí¹ do ga'woo²¹mo joon ngataa²¹²i alma tya' 'in ñí¹ do. Joon tsifu joon 'in ñí¹ do ngalín² cwiin¹in li' sijí² joon gaxuu²¹i tsi tyíá¹ do, joon gajgoo²¹ jmi²¹ do.

³³ Joon 'in 'aai¹ ñí¹ do ngalín² cwiin¹in 'goo²¹⁰ fu ifuu²¹ gajmaa¹³a tsá² júu³ xiiala galí¹ tya' 'in tsá² 'in taai² 'in 'lhi³ alma tya'. ³⁴ Joon jileei²¹ tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do ngalín² ngajøø²i Jesús. Joon mo gangaa¹ 'in tsá² do Jesús gamii¹i tyani Jesús wa cwo¹¹¹i 'ido fu goo¹⁰.

9

Gaun'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² 'in 'ii¹³ tá² cwoo²¹ tii²i

¹ Joon ga'í² Jesús tsi barco do joon gangii¹i li' cataain²¹ caai¹ tyíá¹ do. Joon gatyeé¹²i fuu²¹ li taain¹. ² Joon gajée¹i tsá² jaain²¹ tsá² 'in 'ii¹³ tá² cwoo²¹ tii²i 'yuui² coon²¹ jmoo²¹. Joon mo gani² Jesús xiiala jo¹ lí²i 'in jalín² do gajin²in sii²¹¹i 'in tsatsaa¹³ do: —Tya¹-'o'o yú², ni'iin²moo ttaa² tyi¹.

³ Joon 'inlhi¹³ tifo² tya' ley 'in taai² do niga'i¹-tsi: “'In tsá² lo faa²¹a 'laa²¹ tya' Dios coon¹³ júu³ tya'a.” ⁴ Joon galiñii¹i Jesús 'ee 'i¹-tsi 'in tsá² do joon gaunngii¹i, jin²in:

—¿'Ee li 'i¹-'oo' 'e gó²? ⁵ ¿No-o jo taai²¹²gi fuu²¹²uu 'in tsá² no: “Ni'iin²moo ttaa² tyi¹i”, si fuu²¹²uu 'e: “Ráan²un ngí² tii¹³¹”? ⁶ Pe 'e liñí² 'naa' 'e Ruu²¹¹i Tsá² 'oo¹⁰ 'ii²¹ ili'iin²in ttaa² tya' tsá² mo taain²¹² juncwii²¹, jøø²⁰⁰ 'elo.

Joon gajin² Jesús sii²¹¹i 'in tsatsaa¹³ dó²:

—Ráan²un no; pé¹ jmoo²¹ tyi¹i no, cwei¹ fu tyi¹i.

⁷ Tsifu joon garoon¹on 'in tsá² do joon nga²mo fu tya'a. ⁸ Joon gafoo¹³mo 'in tsá² néei¹ do mo gani² 'elo, joon gaun'goo²¹⁰ Dios 'e nigacwo¹⁰ Dios 'ii²¹ 'e li 'iin² tsá² ttaa² tya' tsá².

Mo gatø¹⁰ Jesús Mateo

⁹ Joon mo gacwo¹¹¹i Jesús fu li taain¹ do gangaa¹i jaain²¹ tsá² sii²¹ Mateo tyín¹in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá². Joon gajin² Jesús sii²¹¹i Mateo do:

—Na¹ coon¹³ jna.

Joon 'in Mateo do garóon²on li tyín¹in joon gangó¹coon¹³Jesús.

¹⁰ Joon gaí²Jesús coon²¹in^{uu}. Gøø²¹ø 'íi¹i. Joon gatyaliin²fúu¹'in cón²'laa¹³li 'nii¹tsá²coon¹³fúu¹mogi 'in røøi²¹tsaa². Coon²¹caan²mo néei¹gø²ø coon¹³Jesús joongi coon¹³tsá²tya'a. ¹¹ Joon mo gangó¹tsá²fariseos 'e tyín¹Jesús gø²ø coon¹³'in cón²'laa¹³do gajin²in sii²¹tsá²tya'Jesús:

—¿'Ee li' tyín¹tifo²tyii' gø²ø coon¹³'in cón²'laa¹³joongi coon¹³'in tsá²røøi²¹tsaa²?

¹² Joon nuu¹un Jesús 'e jin²'in tsá²do joon gajin²in:

—'In tsá²tyúí¹coon¹³'in tsá²tyá²si'íi¹-tsi jo 'néi¹timí¹tya'a, jiiin¹³tsatsaa¹³'néi¹timí¹tya'a. ¹³ Cwolini²naa', cwolitíi²moo' 'ee 'øøi²¹-tsi tsá²'e júu³tya' Dios 'e jin²: “'Iin²¹²gii' 'e jmá¹a tsá²fee¹-tsi tyá' tsá²xeei²¹lagi'i cwo¹o jna fa¹.” Tsu jo gagoo²¹²oo wa'a tø³øø 'in tsá²tyúí¹, gagoo²¹²oo 'e tø³øø 'in røøi²¹tsaa²wa'a ijaa²¹-tsi.

Gaungii¹tsá²Jesús cwáain¹tya' 'e gø²tsá²tyiiañi¹

¹⁴ Joon gangatyéen¹in 'in tsá²'in ngí¹coon¹³Wó³saai¹tsá²jmii²¹co²li tyín¹Jesús joon gaungii¹:

—'In tsá²fariseos la joon jon jna'a tyé²'e tyiiañi¹. ¿Ee li jo gø²ø tsá²tyi'i tyiiañi¹?

¹⁵ Joon gañii¹Jesús:

—Jo jmoo¹o tsá²faí³mo tsáa^{1a}li cuui¹³cwoo²¹tsá²la 'ii²¹²tyín¹'in tsá²cuui¹³cwoo²¹do. Pe ijó¹-o coon²¹jmii²¹²mo jo tyín¹gi 'in nigacuu¹³cwoo²¹do joongi idø²tyiiañi¹.

¹⁶ 'Jiin¹³jaain²¹jo toon¹³'mi²fiin²¹coon²¹'mi²natsái²tsu mi ron²tsá²itsuu²'e 'mi²fiin²¹do joon ilifee²gi li 'gii¹. ¹⁷ La joon jon jo tyiia²¹tsá²jmii³móo¹tsi loo²¹tsáai²tsu wana jmoo¹o tsá²la joon i'gii¹'e loo²¹tsáai²do joon tsa'ii¹'e jmi³móo¹do coon¹³loo²¹. Tsu 'wii¹³joon tyiia²¹tsá²jmii³móo¹tsi loo²¹'mii²joon tyá²jee²¹²tún²do.

Lawa jamí¹Jairo coon¹³'in tsami²'in gason²siiin³Jesús

¹⁸ La jee²¹²tyín¹Jesús faa^{21a}'e júu³do gatyía¹jaain²¹tsá²feei¹tya' tsá²Israel. Joon gasi²i wojnií¹tyani Jesús joon gajin²in:

—La ngayuui¹³júun²mogi yuun²¹tyiia. Pe wana cwoo¹³¹o cwotaan¹³¹an cwoo¹o tya'a joon ijiin¹in tún¹.

¹⁹ Joon garóon²on Jesús gangóo¹o coon¹³ido coon¹³tsá²tya'a. ²⁰⁻²¹ Joon li ningóo¹'o 'yuui fu¹gason²on jaain²¹tsami²tsaa¹³ti' siiin³. Dyatun¹jiiin²¹ningó¹'e tuuin²¹'in tsami²do. Gaí¹-tsi 'in tsami²do: “Xufin¹³coon²¹son³oon siiin³'ido in'láa²moo.” Tsu 'wii¹³joon gangatyéen¹in caluu li ngó¹Jesús gason²on siiin³in.

²² Joon gajiiin¹in 'ña'a Jesús

gajóø²i 'in tsamí² do joon gajin²in:

—Tya¹·'o'o yú². Tsu niga'láa²mo'o tsu 'wii¹³i jo¹o galí²u'u.

Joon tsifu joon ga'láa²mo 'in tsamí² do.

²³ La jee²¹² joon gatyía¹ Jesús tya' 'in tsafeei¹ do. Joon mo gangoo¹o nataai² tí² 'e ti li tsa'áa¹mo 'ido joon ganaa²¹² 'goo¹ 'áai¹. ²⁴ Joon gajin² Jesús:

—'Wóo²naa', tsu jo mo 'lhi²¹² 'in simí² no li' cwuu²¹mo 'ino.

Joon 'in tsá² do gacoo²¹ ngí² tya' Jesús. ²⁵ Mo ga'wóo²i 'in tsá² do ga¹2 Jesús li raain¹ 'in simí² do joon gason²on cwoo²¹o 'ido. Joon garóon²o 'ido. ²⁶ Joon galiñi¹ tsá² 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ taa¹³ do jilaa²¹ 'e nigalí¹.

Mo gaun'láa²i Jesús gai¹ tsá² tiui²

²⁷ Mo gacwo'í¹ Jesús tsi inuu do gáí¹ tsá² tiui² ngalín² caluu Jesús 'oo¹o tá² jin²in:

—iFúu² cwoli¹u jna'a, Jón¹ David!

²⁸ Joon mo gatyee¹¹²i Jesús fu tya'a 'in tsá² tiui² do gangatyéen¹in joon gaungí¹i Jesús 'ii:

—¿Ti la jai² lí²naa' 'e liun'láa²na'naa'?

Joon gañii¹ 'in tsá² do:

—Jo¹o lí² jna'a, Ña'ñu¹u'.

²⁹ Joon gataan¹an Jesús cwoo²¹o unni² tsá² tiui² do joon jin²in sii²¹i 'ido:

—Cwolí² jii¹³ la jo¹ lí²naa'.

³⁰ Joon ga'lóo²o unní¹i. Joon Jesús ga'í²i júu³ jin²in sii²¹i 'ido:

—Xúun² fú²uu' jii¹³ jaain²¹ 'e niga'lóo²o unni²ii'.

³¹ Pe xuu joon xuu 'wóo²i xu do joon gajma²a júu³ jileei²¹ 'in néei¹ do jilaa²¹ 'e nigaj-maa¹a Jesús tya'a.

Mo gaun'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² 'in jo lí² faa²¹a

³² Joon mo ga'wóo²i 'in gáí¹ do joon 'in xeei²¹gi ngataai² jée¹i jaain²¹gi tsá² 'in jo lí² faa²¹a li tyiin¹ Jesús. 'In 'lhi³mo 'yuu² alma tya'a.

³³ Joon mo gatyii¹in Jesús 'in 'lhi¹³'yuu² alma tya'a do tsifu joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² faa²¹a. 'Áa¹mo tsa'goo²¹-tsi 'in tsá² taai² do joon gajin²in:

—Jii¹³ cafu jo mo nee²¹e' fu goo²¹o' Israel la lí¹ 'e ga-nee²¹e' nano.

³⁴ Pe 'in tsá² tya' fariseos do gajin²in:

—'In tsañuu¹ no 'woo²¹i 'in 'lhi³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in tyu² to² 'ii.

Feei¹-tsi Jesús tya' tsá²

³⁵ Ngóo¹ Jesús la caain²¹ fuu²¹ coon¹³ fuu²¹ pi³ náa¹ do. Tsi inuu cwo¹ sinagogas gacwo¹ júu³ tyú² tya' mi li tyu² Dios to² tsá². Joon gaun'láa²i jileei²¹ tsatsaa¹³ 'in tyaan¹an 'láai² nii² jmoowúu¹.

³⁶ Joon mo gajóø²i Jesús 'in tsá² do fúu² galí²i ni'i 'ido tsu 'in tsá² do lí¹i la líi¹ joo'saa²¹ 'in jo seen²¹ 'in 'aa¹i 'ii, 'woo²¹o

joon caain²¹ líi¹i. ³⁷Joon Jesús jin²in sii²¹i tsá² tya'a:

—'E la ja²mo, fee¹ 'áai¹ 'e sá² 'e roo¹ pe xuu tsa'leei¹³ seein²¹ 'in jmaa¹a to². ³⁸Tsu 'wii¹³ joon mí²ii' tyani Fii²¹² 'in cwó¹ 'e roo¹ 'e sá² 'e síi¹in tsa'leei¹³ tya'a jee to² 'e cóon¹on 'e garoo¹o do.

10

Tø²ø Jesús dyatooi¹ tsá² tya'a 'in sii²¹ apóstoles

¹Joon gatø¹²ø Jesús dyatooi¹ tsá² tya'a joon gacwo¹o Jesús 'in tsá² do 'ii²¹ 'e lí² 'wóo²i 'ido 'in 'líi¹³ taai² alma tya' tsá² joon 'e lí² un'láa²i tsá² jilaa²¹ jmoowúu¹ 'e líi¹ tsá².

²'Elo-o 'e sii²¹ 'in dyatooi¹ tsá² tya'a ilí²in apóstoles: 'in nifu sii²¹ Simón, sii²¹o jon Tú³; coon¹³ ruu²¹i Dí³. Joon gáí¹ jón¹ Zebedeo 'in sii²¹ Jacobo coon¹³ Wó³. ³Seein²¹ jon Lii²¹² coon¹³ Bartolomé coon¹³ Tomóo¹³ coon¹³ Untøø², 'in gacón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹i tsá² la mo jéi¹. Joon seein²¹ Jacobo, jón¹ Alfeo; joon seein²¹ jon Lebeo, 'in sii²¹o jon Tadeo. ⁴Joon jaain²¹ jee²¹² 'ido sii²¹ Simón, jaain²¹ tsá² tya' tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ cananistas. Joon seein²¹ jon Judas Iscariote, 'in ga'nii¹i Jesús mo li cii¹n¹gi.

Sii¹in Jesús ji dyatooi¹ apóstoles tya'a 'e cwo¹o júu³ tyú²

⁵Joon Jesús gasii¹in 'in dyatooi¹ tsá² tya'a do joon gatyú²u to² jin²in:

—Jo cwolliin²naa' li néei¹ 'in tsá² 'in jo seein²¹ Israel, joon jo cwotaan²naa' fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Samaria. ⁶Tyú²gi wa'a cwolliin²naa' tya' jii¹³ tsá² Israel 'in líi¹ la líi¹ joo'saa²¹ 'in nituu¹i. ⁷Cwolliin²naa', cwocwoo²oo' júu³ 'e ti li tyu² Dios to² tsá². ⁸Un'láa²naa' 'in tsatsaa¹³ joon 'in tsá² líi¹ jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya'a. Jmaa²aa' jii¹ 'in najúin¹. 'Wóo²naa' caluu 'in 'líi¹³ taai² alma tya' tsá². 'Naa' niga'ii¹³naa' 'e 'ii²¹ lo 'e jo 'ee gacii¹ tyii' la joon jo 'ee 'laa¹³ cón²oon'.

⁹'Jo cwotyaan²aan' cuu² cwanáa¹ jon'gi cuu² cwataa²¹ jon'gi cuu² yáun² ¹⁰jon'gi tuloo¹³oo'. Coon²¹ 'mi² cwaa²¹ cwotyíi¹³ii' joon jo cón²oon' mí¹³ii' jon'gi soon²oon' 'mo'u². Tsu 'in jmoo¹o to² tí²i 'ii²¹i 'e dø¹²ø.

¹¹'Mi tyalíin²naa' coon²¹ fuu²¹ si coon²¹ fuu²¹ pi³ 'ee, 'naa¹³naa' jaain²¹ tsá² tyú¹ joon do-o jón²oon' ca 'wóo²naa' do. ¹²Joon mi cwotaa²naa' inuu joon fú²uu': 'Aa²¹²moo' tyú²-u sí¹ii¹-'oo'. ¹³Joon wana ga'ii²¹i tyú² 'e 'aa²¹²i do iliseein²¹ tyú²-u. Pe wa jo ga'ii²¹i júu³ tyii' tyiin¹aan' 'e 'aa²¹²i nigasíi¹³ii' do. ¹⁴Joon wana jo 'ii²¹i jon'gi jo 'iin²¹²in núu¹un júu³ tyii' cwo'wóo²naa' 'e 'nú¹ do si fuu²¹ do 'ee joon xuu²uu' 'laa²¹ toon²¹² tí¹³ii'. ¹⁵'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'áai¹gi ini² wúu¹ 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do mi cwá¹ jmi²¹² ijmá¹

Dios 'ii'²¹ tya' tsá² lagi 'in tsá² néei¹ fuu²¹ Sodoma coon¹³ Gomorra.

I'ó¹mo tsá²'naa'

16 'Tyan²duu' cwáain¹, síi³na 'naa' lawa joo'saa'²¹ 'e cwolín²naa' jee²¹² tsiinuu²¹. Tsu 'wii'¹³ joon jmaa²aa' lí³ii' la jmoo¹o mii²¹ lí³i pe seein²¹naa' 'wo²-oo' lawa jaain²¹ maa²¹². 17 Lí³ii' jmaa²aa' tya' tsá² tsu tsajée¹ 'naa' tyani tsaa'to² joon ipóo¹i 'naa' tsi inuu cwo¹ sinagogas. 18 Joon 'wii'¹³ jna ijéi¹ tsá² 'naa' tyani tsaa'to² tsacøøi¹³ joongi tyani róøi¹³. Joon coon¹³ la joon lí² fó³oo' 'wii'²¹² tyiia tyaní¹i joongi tyani 'in jo tsáa¹-tsi Dios. 19 Joon mi jéi¹ tsá² 'naa' tyani tsaa'to² jo cuu¹³-oo' 'ee ifó³oo' tyani tsaa'to² do tsu mi ti 'ii'²¹ ifó³oo' Dios icwo¹o 'naa' 'ee ifó³oo' do. 20 Jon' 'naa' 'in faa²¹a do pe 'in Espíritu Tyú² tya' Ñu²uu' Dios Jmii²¹ 'in faa²¹a coon¹³ 'naa'.

21 'La 'oo'²¹ ruu²¹i tsajée¹i ruu²¹i tyani tsaa'to² ijngaa¹³i la joon jon tsacøøi¹³ tsajée¹i jóon¹on. La joon ijma¹ jóon¹on coon¹³ sáa³ jmii²¹ itsajée¹i tyani tsaa'to² ijngaa¹³i tsá² 'ii. 22 Jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ili'ee¹i 'naa' tsu 'wii'¹³ ja²mo líi²naa' cwáain¹ tyiajna. Pe jileei²¹ 'in jmaa¹a taa²¹ ca li tyéi¹ itiin¹³mo. 23 Mo ga'ói¹ tsá² 'naa' coon²¹ fuu²¹ cwíin¹³iin' fuu²¹ lí xiiá²¹gi. Tsu 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'in Ruui²¹ Tsá² ijó¹ la nu²gi icwíin¹³iin' la

caain²¹ fuu²¹ li néei¹ tsá² Israel.

24 Jiin¹³ jaain²¹ 'in untsáa¹a ilifeei¹gi lagi tifo² tya'a, jon'gi ilifeei¹gi tsa'leei¹³ lagi ñi'fii²¹²i. 25 Ná¹-a 'yaa¹-tsi 'in untsáa¹a 'e 'yee¹i jiin¹³ la tifo² tya'a do, joon 'in tsa'leei¹³ do 'e 'yee¹i jiin¹³ la ñi'fii²¹²i. Joon wana gaunsii²¹ tsá² 'in tyu² to² inuu do Beelzebú, ¿'ee iunsii²¹ 'in tsá² taai² inuu do? (Wana gasii²¹i jna 'e gó² xüfoo³ 'naa'gi jo sii²¹i 'e gó².)

'In tíi²i jma¹'gó²oo'

26 'Tsu 'wii'¹³ joon jo jmaa²aa' 'goo²¹ tyani tsá². Jo 'e sá² jiin¹³ coon²¹ júu³ 'e 'uui²¹ wa' jo 'in líi¹. Joon jiin¹³ coon²¹ 'e sí'mó¹ wa'a jo lijná² nii²i. 27 Jilaa²¹ júu³ 'e fuu²¹²uu 'naa' coon²¹ cwofáa¹³aa' jee²¹² li nuu¹un tsá². Joon jilaa²¹ 'e fuu²¹²uu 'naa' li 'uui²¹ ca yu¹ 'nú¹ cwo'oo²oo'. 28 Jo jmaa²aa' 'gøø²¹naa' 'in jngaai¹² tsá² pe jo lí² jngaai¹² alma tya' tsá². Jmaa²aa' 'gøø²¹naa' 'in lí² 'iin² cuerpo coon¹³ alma tya' tsá² fu lí² 'ii²¹.

29 Xüfiin¹³ gáí¹ ton¹ tyiin¹ coon²¹ cuu² pe jiin¹³ jaain²¹ ton¹ do ijúun²in wa jo cwo¹ Dios Ñu¹u' 'ii'²¹ tya'a. 30 Joon ca jñú² tyi'naa' sí¹i³ ti ca mi² ce jilaa²¹. 31 Tsu 'wii'¹³ tyiin²mo 'naa' lagi ton¹ fúu¹ jo jmaa²aa' 'goo²¹oo'.

'Ná¹-a jmaa²aa' júu³ tyani tsá² 'e cwii¹naa' Jesucristo

32 'Jileei'²¹ 'in jmoo¹o júu³ tyani tsá² 'e cwii¹in jna la joon jon jna ijmaa³aa júu³ 'e cwii¹na 'ii tyani Ñu¹³oo 'in tyiin¹ ñu¹fú². 33 Pe tya' jileei'²¹ 'in jo røø¹i 'e cwii¹in jna tyani tsá² la joon jon jna ifo³oo 'e jo cwii¹na 'ido tyani Ñu¹³uu tyiin¹ ñu¹fú².

'Wii'¹³ cwáain¹ tya' Jesús ijma¹a tsá² ti' coon²¹ poo²¹²

34 Jo cwolin²naa' 'e gagó³oo 'e jmaa³aa 'ii²¹ 'e liseein²¹ tsá² tyú² coon¹³ tsá² taain²¹² juncwii²¹. Gagó³oo 'e wiin²¹ mii¹³ jee²¹² tsá² jon' wa' liseein²¹ tsá² tyú² coon¹³ tsá². 35 Nigagó³oo ilisá² mii¹³ jee²¹² tsá² coon¹³ jmii²¹. La joon jon ilisá² mii¹³ jee²¹² simí² coon¹³ sáa³a. Ilisá² mii¹³ jee²¹² unloo²¹² tya'a coon¹³ 'yiaunsáa³a. 36 La joon 'in tsá² la 'oo²¹ inuu tya'a ili'ee¹mo ruu²¹i inuu tya'a.

37 'Jileei'²¹ 'in 'iin²¹²gi sáa³ jmii²¹ lagi jna jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. Joon wana 'iin²¹²gi tsá² jóon¹on lagi jna jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. 38 Joon wa jo 'iin²¹²in júun²in 'wii¹³ tyiia jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. 39 Joon 'in 'iin²¹²in intiin¹³ juncwii²¹ tya'a icaa¹mo juncwii²¹ tya'a. Pe 'in caa¹mo juncwii²¹ tya'a tsu 'wii¹³ cwáain¹ tyiajna, intiin¹³ juncwii²¹ tya'a.

'E tyú² ijma¹a Dios tya' tsá²

40 'Joon mi 'ii²¹ tsá² 'naa' inuu tya'a tsu 'wii¹³ líi²naa' tsá² tyiia lawa'a 'e 'ii²¹ 'in

tsá² do jna ñiia'oo. Joon mo 'ii²¹ tsá² jna lawa'a 'e 'ii²¹ tsá² Nu¹³oo 'in gasii¹in jna. 41 Joon doñi'iin tsá² 'in 'ii²¹i jaain²¹ tsá² 'in cwoo¹ júu³ tya' Dios inuu tya'a 'ii²¹i 'in tsá² do coon²¹ røø²¹ 'e la 'ii²¹ 'in tsá² cwoo¹ júu³ tyú² do tsu ga'iin²¹ ni 'ido tsu 'wii¹³ tsá² cwoo¹ júu³ tyú² 'ido. Joon doñi'iin tsá² 'in 'ii²¹i jaain²¹ tsá² tyú¹ tsu 'wii¹³ 'in tyú¹mo 'ii 'ii²¹ 'in tsá² do jon coon²¹ røø²¹ la in'ii²¹ 'in tsá² tyú¹ do. 42 Joon doñi'iin tsá² 'in cwo¹ tsá² tyiia xaai¹gi doñiee coon²¹ 'e pi³, 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', xufiin¹³ coon²¹ vaso jmii²¹ cwii²¹ gacwo¹o 'ido, 'ii²¹ 'in tsá² do coon²¹ 'e tyú² tya' Dios.

11

Mo jalín² tsá² tya' Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ jafee¹³i Jesús

1 Joon mo ngayuu¹³ gatyú² Jesús to² 'in dyatooiin¹ tsá² tya'a jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmaa¹a joon gacwa¹i do ganga'e²e tsá² joon gacwoo¹o júu³ tyú² la caain²¹ fuu²¹ ná¹ do.

2 Yiia¹³ joon 'nañi³ yuu¹² Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹. Joon mo galiñi¹ xiiala jmo¹o Cristo do, joon gasii¹in Wó³ tsá² tya'a tsajøø²i Jesús. 3 Ngaunngii¹:

—¿Ti 'nu-u 'in Cristo 'in ijó¹ si sijeen²na'a 'in xeei²¹ 'ee?

4 Joon Jesús do gañii¹:

—Cwolin²naa' cwosí¹³ii' Wó³ do jilaa²¹ 'e ni-gani²ii' joongi 'e niganuu²uu'. 5 Cwojmáa¹³aa' Wó³ júu³ xiiala nicalijnaa²¹ 'in tsá² tiui².

Joon 'in jluui¹³ nigangii¹i, joon niga'láa²mo 'in tsá² jgøøi²¹, joon ganá¹ loocwóo¹o tya' 'in tsá² jo nuu¹un, joon 'in najúin¹ gajjin¹o. Joon tya' 'in tsá² tañii² niganuu¹o júu³ tyú² tya' Dios. ⁶Joon jløø¹³mo 'in jo cu²-tsi coon¹³ jna.

⁷Joon ngaliin¹mo 'in tsá² do joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² tyaa¹ júu² cwáain¹ tya' Wó³ coon¹³ 'in tsá² taai² do. Gajin²in:

—¿'Ee lí' tyalín²naa' tya-jøø²øø' fu líjo 'iin tsá² seen²¹? ¿Tí tyalín²naa' tyajøø²øø' coon²¹ tó² 'e sí² jøø¹²¹ lí 'íi²i tyi²? ⁸Wa jo la joon ¿'ee lí' tyalín²naa'? ¿Tí tyalín²naa' tyajøø²naa' jaain²¹ tsá² tyi¹³ 'mi¹² 'ya²gi? Niñi² 'naa' 'in tsá² 'in tyi¹³ 'mi¹² 'ya²gi néei¹ fu lí tyiin¹in róøi¹³. ⁹'Naa' tyalín²naa' tyajøø²naa' jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios. Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' nigajøø²naa' jaain²¹ feei¹gi lagi 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios la mo jéei¹. ¹⁰Tsu ni jí² tya' Dios 'e jin² cwáain¹ tya' Wó³ do:

Sii³na jaain²¹ tsá² tyiia 'e tsáa¹a tyani²i.

Joon ityaa¹ tyú² coon²¹ fu¹ lí ngí²i.

¹¹Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' jiiin¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² taai² juncwii²¹ jo seen²¹ 'in feei¹gi lagi Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹. Pe feei¹gi lagi Wó³ do doñi¹in 'in xaai²¹gi 'in 'í² lí tyu² Dios to² tsá².

¹²'Ca mo 'láa² 'wii²¹² cwó² Wó³ júu³ tyú² la ca nano jo

ga'øøi²¹-tsi tsá² røø²¹ xiiala ilí² 'e tyu² Dios to² tsá². Joon tyitsaa¹mo 'iin²¹²in ilí² jiiin¹³ la 'i¹-tsi yaamo. ¹³Jileei²¹ 'in gafaa^{21a} júu³ tya' Dios la mo jéei¹ coon¹³ jilaa²¹ ley tya' Moisés faa^{21a} cwáain¹ tya' xiiala tyu² Dios to² ca mi jó¹ Wó³. ¹⁴Joon wana lí² jai² ilí²naa' 'in Wó³ no líi¹i Elías 'in 'ná¹ jó¹ tún¹ jiiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios. Ii jaain²¹ 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹. ¹⁵Joon jileei²¹ 'naa' 'in nuu¹un, nuu²uu¹.

¹⁶'¿'Ee 'ii²¹ ilijmá^{1a} tsá² tya' 'in tsá² no ilí² coon²¹ róø²¹? Líi¹i la líi¹ xuui²¹² taai²¹² to² coo¹o lí lí 'moo¹³ joon 'oo¹o jin²in sii²¹i ruu²¹i: ¹⁷'Xuu²¹u' lúu¹ tyi' jmoo²¹o' sóoin¹³ pe jo 'in gatséen¹en. Joon ga'øø²¹ø' sóoin¹³ tya' lí raan¹in 'líi²¹² pe jo 'in gatyí² jiiin¹³ jaain²¹." ¹⁸Tsu gajó² 'in Wó³ do jo 'ee gø² jon'gi 'ee 'uun²¹un joon 'naa' foo²oo' 'e 'yuui² 'in 'líi¹³ alma tya'a. ¹⁹Mi yuui¹³ joon jna-gi líi¹na Ruu²¹i Tsá² gago²¹²oo joon gagu¹³uu joongi gagø¹oo, joon 'naa' foo²oo' 'e líi¹na tsá² jlo² tu²u. Joongi líi¹na tsá² 'uun²¹ vino 'áai¹, jaain²¹ tsá² 'in tyú² seen²¹ coon¹³ tsá² 'in róø²i tsaa² joongi coon¹³ 'in tsá² cón² 'laa¹³ lí 'ni¹ tsá². Tsu xiiala cwo¹íi¹ 'e jmoo¹o tsá² jmoo¹o júu³ xiiala 'i¹-tsi 'in tsá² do si tyú² si 'e gó² 'ee.

Cwáain¹ tya' tsá² fuu²¹ 'in jo gajmaa¹ a nuu¹³

20 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'gáa²i sii²¹i 'in tsá² fuu²¹ li gajmaa¹a 'láai² 'ii¹³ milagros tya'a tsu 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do jo gajoo²¹-tsi. Jin² Jesús:

21 —¡Fúu² 'naa' 'in néei¹ Corazín! ¡Fúu² jon 'naa' 'in néei¹ Betsaida! Wana nigalí¹ milagros fee¹ jee²¹² fuu²¹ Tiro coon¹³ fuu²¹ Sidón la nigalí¹ jee²¹² 'naa' 'e nigajoo²¹-tsi 'in tsá² do jmoonoo. Joon i'e²e tsá² 'e nigajoo²¹-tsi 'e ci²i 'mi² lí¹ tyiia²¹² joon 'ee¹e fó² tyi¹i. 22 Joon fuu²¹²uu 'naa' xugi wúu¹ ini² 'in tsá² Tiro coon¹³ Sidón lagi 'naa' mi tí² jmii²¹² ijmá¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá². 23 La joon jon 'naa' tsá² néei¹ Capernaum, çti líi²naa' 'e cwolín²naa' fu ñu¹fú²? Xu joon, ¡cwolín²naa' fu li 'ii²¹! Tsu wana nigalí¹ fuu²¹ Sodoma milagros fee¹ la nigalí¹ jee²¹² 'naa' 'e taa²¹a 'e fuu²¹ do ca nano. 24 Pe 'e fuu²¹²uu 'naa' mi tí² jmii²¹² 'e jmá¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá² imoo²gii' wúu¹ lagi 'in tsá² néei¹ Sodoma do.

I'ii¹ 'woo²¹o jileei²¹ 'in jalín² coon¹³ jna

25 'Yiia¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i Jmii²¹:

—Cwo³oo 'nu 'maai¹³, Ñu². 'Nu-u fii²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ ñu¹fú². Cwo³oo 'nu 'máa²u'u tsu niga'ma²'a 'e júu³ lo 'e jo lí² 'øøi²¹-tsi 'in jmii²¹²-tsi, 'in 'øøi²¹-tsi joon ga'ee¹³'e tya' 'in 'wói¹gi. 26 Tyú²-u, Ñu², tsu la joon gali'in²¹²u'un.

27 Faa²¹gi Jesús sii²¹i 'in tsá² taain²¹² do:

—Ñu³uu nigacwo¹o jna jilaa²¹. Joon jii¹³ jaain²¹ jo lí² licwii¹in 'in Joon¹ Dios wa'a jo cwo¹ Jmii²¹. La joon jon jo lí² licwii¹in jii¹³ jaain²¹ 'in Jmii²¹ do wa'a jo cwo¹ Joon¹ Dios. Joon cwo¹ 'in Joon¹ do jii¹³ 'in 'iin²¹²in ilicwii¹in Jmii²¹. 28 Ñilín²naa' tyani³ii jileei²¹ 'naa' 'in 'woo²¹ coon¹³ to² 'e jmoo²oo' joon coon¹³ laa²¹² tyán²aan'. Joon jna-a icwóo³oo 'e 'ii²¹ 'woo²¹oo'. 29 'Ii¹³naa' júu³ tyú² tyiia joon cwolicwii¹moo' jna, jmoo²oo' la to² tyu³uu. 'E to² tyu³uu do ilí¹ la lí¹ coon²¹ 'motsityi² tyii'. Pe 'wo²-tsii³oo joon jo tyu³uu to² 'ii²¹. Joon alma tyii' i'ii²¹i 'woo²¹. 30 'E 'motsityi² 'e cwo³oo 'naa' jo tyan¹ to² cón²oon' joon 'e laa²¹² cwo³oo 'naa' jo 'áai¹ 'ii²¹.

12

Lawa mo gacúun¹un tsá² tya' Jesús 'mi³ trigo mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

1 La jee²¹² joon gangóo¹ Jesús fu li jñi¹ tsá² trigo coon²¹ jmii²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon gatsá² un'áa¹i tsá² tya'a joon ga'láa² 'wii²¹² cúun¹un 'e 'mi³ trigo do. Gauntyú² coon¹³ ja'cwoo²¹o joon gagøø²¹o. 2 Joon mo gani² tsá² fariseos 'e jmoo¹o 'ido gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jóø², jmoo¹o tsá² tyi'i to²
'e jo tíi²i jmá¹ tsá² mo jmíi²¹²
'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

³ Pe 'i-gi gajin²in:

—Ñí² 'naa' xiiala gajmaa¹a
'líi²¹² David. Coon²¹ jmíi²¹²
mo gatsá² un'áa¹i coon¹³ tsá²
tya'a ngatáa¹i tsi in^{uu} tya'
Dios ⁴ joon gagøø²¹o 'e 'iñi¹
nicwaa¹³ do 'e jiin¹³ untsá²
do tíi²i dø¹³ø. 'Líi²¹² David
do jo tíi²i dø¹²ø jon'gi tsá²
tya'a. ⁵ Ñí² 'naa' jon 'e ni ley
tya' Moisés tyu^{2u} to² untsá²
'e jmoo¹o to² in^{uu} cwo¹ do
jmíi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², joon
jo 'nóo¹o tsaa². ⁶ Joon fuu²¹²uu
'naa' jaain²¹ 'in feei¹gi lagi 'e
cwo¹ do nacwé¹ lo. ⁷ Gajin²
Dios ni jí² tya'a: "In²¹²moo 'e
seen²¹naa' 'néé²in ruu²¹naa'
lagi ijngaa¹³naa' joo²¹ joon
cwo²oo' jna fa¹." Wana
niga'øøi²¹-'oo' 'e júu³ no jo
'ni²naa' 'in jo 'e tsaa² røø²¹i.
⁸ Tsu jna-a, 'in Ruu²¹i Tsá²,
tyu^{2u} to² jon jmíi²¹² 'ii²¹
'woo²¹ tsá².

*Un'láa²i Jesús jaain²¹ tsá²
sitsuu¹³ cwo²¹o*

⁹ Joon gacwo¹íi¹i Jesús fu
do joon gaí² in^{uu} cwo¹ sin-
agoga. ¹⁰ Joon in^{uu} cwo¹ do
ni'yuu² jaain²¹ tsá² sitsuu¹³
cwo²¹o. Joon tsu 'wii¹³
'iin²¹²in 'in tsá² do i'ni²i Jesús
gaunngíi¹i:

—¿Ti tsaa² fee¹ 'e un'láa²o
jaain²¹ tsatsaa¹³ jmíi²¹² 'ii²¹
'woo²¹ tsá²?

¹¹ Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Doñi'in jee²¹² 'naa' wa
gatøø²¹i tsi too²¹ jaain²¹

joo'saa²¹ tyii' ityíi²moo'
xufin¹³ jmíi²¹² mo 'ii²¹
'woo²¹ tsá². ¹² Pe 'áai¹gi tyiin²
jaain²¹ tsañuu¹ lagi jaain²¹
joo'saa²¹. La joon, lí²-i jmá¹
tsá² 'e tyú² mo jmíi²¹² 'ii²¹
'woo²¹ tsá².

¹³ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in
tsá² sitsuu¹³ cwo²¹o:

—Nii¹³ cwo¹o.

Joon mo ganii¹³ 'in tsá²
do cwo²¹o, joon ga'lóo²o,
galí²-i la lí¹ 'e cwo²¹o coon²¹.
¹⁴ Joon ga'wóo²mo tsá²
fariseos do fu in^{uu} cwo¹ do
joon ga'láa² 'wii²¹² ga'noo¹³o
xiiala ijngaa¹³i Jesús.

*Coon²¹ júu³ 'e gafaa²¹a
jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹o júu³
tya' Dios la mo jéi¹³ cwáain¹
tya' Jesús*

¹⁵ Joon mo galiñii¹ Jesús 'e
'iin²¹²in tsá² jnga¹mo 'ii joon
gacwo¹íi¹o do joon fúu¹mo tsá²
gangalín²mo coon¹³on. Joon
gaun'láa²mo Jesús jilee²¹
tsatsaa¹³. ¹⁶ Joon gatyuu²
Jesús to² 'e jo jma¹ 'ido júu³
tsá² 'iin 'ii. ¹⁷ Coon¹³ la joon
gatséi¹ júu³ ga'íi²i 'in tsá²
gacwo¹ júu³ tya' Dios la mo
jéi¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in:

¹⁸ 'Ino 'in tsá² jmoo¹o la to²
tyu³uu, 'in gatyí³na.

'Áa¹mo 'iin²¹²na 'ii joon 'áa¹mo
jløø¹³na 'wii²¹² tya'a.

Icwóo¹³moo Espíritu Tyú² tyiia
tya'a, joon 'ii 'in jma²a
tsá² taain²¹² juncwii²¹
júu³ xiiala jmóo³oo
'ii²¹.

- 19 'E jo jmá²a 'ido mii¹³, jon'gi
'óo¹o jon'gi inuu¹un tsá²
faa²¹a jee²¹² 'ná¹.
- 20 Joon jileei²¹ tsá² seein²¹
fa¹³ iuncoon¹³o joon
jileei²¹ 'in jo 'e wa² pí²
'oo¹o icwo¹o 'ido wa²
pí² tya' ca mi tyu² 'ii to²
coon¹³ 'ii²¹ røø²¹.
- 21 Joon ilitsáai¹-tsi tsá²
taain²¹² juncwii²¹ 'ii.

*Cwo¹ tsá² Jesús tsaa² 'e
'oo¹o 'ii²¹ tya' 'in 'lii³*

22 Joon 'in tsá² do ngajée¹i
tyani Jesús jaain²¹ tsá² tiui²
'in jo faa²¹a joon 'yuu²
'in 'lii³ alma tya'a. Joon
gaun'láa²mo Jesús 'in tsá²
do gali²-i jøø² joon ga'láa²
'wii²¹² faa²¹o. 23 Joon 'áai¹
ganga'goo²¹-tsi tsá² joon
gajin²in ino wa'a jon'on jón¹
'lii²¹² David 'in tsá² no.

24 Pe mo ganúu²un 'in tsá²
fariseos 'e jin² tsá² la do
gajin²in:

—'In tsañuu¹ no 'woo¹i
'in 'lii³ taai² alma tya' tsá²
coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú 'in
tyu² to² 'in 'lii³.

25 Joon ñii¹ Jesús 'ee 'i¹-tsi
'in tsá² do joon gajin²in sii²¹i
'ido:

—Wana 'in gobierno lí¹
'láai² poo²¹² 'ii joon tii¹in
la 'oo²¹ 'ii joon 'in gobierno
do jo taa²¹a. La joon jon
wana coon²¹ fuu²¹ si la 'oo²¹
ruu²¹i 'ee jmoo¹o mii¹³ jo
wóo² taa²¹a. 26 Joon wana
Satanás 'woo¹i Satanás 'ña'a
tún² 'ii¹³ lí¹i. ¿Xiiala li taa²¹a
'ido wa lí¹i la joon? 27 'Naa'
fó²oo' 'e 'wóo²na 'in 'lii³ taai²

alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya'
Beelzebú joon wana la joon,
¿'iin cwo¹o 'ii²¹ tya' tsá² tyii' 'e
'woo¹i 'in 'lii³ taai² alma tya'
tsá²? Coon¹³ 'e jmoo¹o tsá²
tyii' liñi²'ii' 'e li' cii²i 'i¹-'oo'.
28 Pe 'wóo²na 'in 'lii³ taai²
alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya'
Espíritu Tyú² tya' Dios joon
wana jmoo³oo la joon gati²
'ii²¹ 'e tyu² Dios to² jee²¹²
'naa'.

29 'Jo lí² tsataai² tsá² inuu
tya' tsá² pí²-tsi 'e 'wo¹ tsá² 'e
sá² tya'a wa jo jée¹ 'núu¹i. La
joon lí² 'wó²o 'e sá² tya'a.

30 'Jileei²¹ 'in jo seein²¹ tyú²
coon¹³ jna 'ee¹mo jna joon
jileei²¹ 'in jo uncaain²¹ tsá²
ilín² tsá² tya' Dios coon¹³ jna
'øø¹mo tsá² wíin².

31 'Tsu 'wii¹³ joon fuu²¹²uu
'naa' doñi'ee tsaa² 'e 'noo¹o
tsá² si doñi'ee júu³ 'laa²¹ 'e
faa²¹ tsá² lí²-i 'iin² Dios tsaa²
tya'a pe wana faa²¹a tsá²
'laa²¹ tya' Espiritu Tyú² tya'
Dios jo 'iin²gi tsaa² tya' 'ii.
32 Joon doñi'ee júu³ 'laa²¹ 'e
faa²¹ tsá² tya' Ruu²¹i Tsá² lí²-i
'iin² Dios tsaa² tya'a pe wana
faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' Espiritu
Tyú² tya' Dios jo 'iin²gi tsaa²
tya'a 'e juncwii²¹ lo la joon
jon lí² cataain²¹².

*Cwii¹i tsá² 'mó² 'oofuu²¹
coon¹³ 'oofuu²¹ 'e tsí²*

33 'Wana tyú² coon²¹ 'mó²
'oofuu²¹ cwo¹o 'oofuu²¹ 'e tyú²
joon wana gó² 'e 'mó² do gó²o
jon 'e 'oofuu²¹ 'e i'í¹i. Tsu
coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ cwii¹i
tsá² coon¹³ 'oofuu²¹ 'e tsí².
34 'Xuu²¹² tya' 'in 'lii³ 'naa'

¿Xiiala lí² fó²oo' 'naa' júu³ tyú²
 joon yaamoo' 'lii³ 'naa'? Tsu
 faa²¹a tsá² jiin¹³ la 'i¹-tsio.
 35 'In tsá² tyú¹ faa²¹o 'e tyú²
 'e tyú² 'i¹-tsi. La joon jon 'in
 tsá² gó² faa²¹o 'e gó² tsu 'wii¹³
 'e gó² 'i¹-tsi. 36 Joon fuu²¹uu
 'naa', mi tí² jmü²¹² ijmá¹a Dios
 'ii²¹ tya' tsá² icon¹on tya'a
 tya' jilaa²¹ júu³ 'e nigasüi² tsá²
 'e jo 'ee to² tí². 37 Tsu 'e 'ii²¹
 ijmá¹a Dios tya' tsá² ilí² jiin¹³
 la júu³ 'e nigafaa²¹a tsá².
 Coon¹³ júu³ tya'a icwo¹üi¹ 'in
 tyú¹ si 'in gó² 'ee.

*'In tsá² gó² do mü¹i coon²¹
 lí² milagro*

38 Joon 'in lii¹³ tsá² fariseos
 coon¹³ tifo² tya' ley gajin²in
 si²¹i Jesús:

—Tifo², 'ii²¹i 'e 'e¹ 'e jna'a
 coon²¹ lí² milagro.

39 Joon gañii¹ Jesús:

—'In tsá² gó² 'in jo tsáa¹-tsi
 Dios mü¹i lí² milagro pe
 'ii²¹i jiin¹³ 'e lí² gacwo¹o 'in
 tsá² cwo¹ júu³ tya' Dios la
 mo jéi¹ sii²¹ Jonás. 40 Tsu
 Jonás do gaí² nu' tu² joo²¹
 taai² jmü²¹ 'ni¹ jmü²¹² 'ni¹gi
 núu¹ la joon jon 'in Ruu²¹i
 Tsá² tsa'ii²¹ 'ni¹ jmü²¹² 'ni¹gi
 núu¹ li taai² tsá² 'in najúin¹.
 41 Joon mi jmá¹a Dios 'ii²¹
 tya' tsá² 'in tsá² 'in née¹i
 Nínive i'nüi¹ ni 'in tsá² seein²¹
 nano tsu gajoo²¹o-tsi 'in tsá²
 née¹i Nínive mo gangó¹ Jonás
 ngacwoo¹o júu³ tyú² tya'
 Dios. Joon gacwéi¹ jaain²¹ 'in
 feei¹gi lagi Jonás no. 42 Joon
 'in tsamí² 'in tyu² to² cwoo¹³

roon¹on li cwoo²¹ tsáa² lí'
 'yee²¹e ñi¹ i'nüi¹ ni 'in tsá²
 seein²¹ nano tsu 'in tsamí²
 do gajó² janü²un júu³ 'e
 jmü²¹²-tsi tya' Salomón. Gajó²
 li wíin²gi la jee²¹² jilaa²¹ fuu²¹
 'e sá² la 'ui juncwii²¹. Joon
 gacwéi¹ jaain²¹ 'in feei¹gi lagi
 Salomón —jin² Jesús.

*Lawa mo cü¹³ 'in 'lii³ alma
 tya' tsá²*

Faa²¹gi Jesús jin²in:

43 —Mo gacwo¹üi¹ 'in 'lii³
 alma tya' jaain²¹ tsañü¹
 ngü¹i la caain²¹ li tyü¹un²¹
 'noo¹o li 'ii²¹ 'woo²¹o.
 Joon mo jo tyii²¹a li 'ii²¹
 'woo²¹o i'i¹-tsi: 44 “Nii¹³mo
 li gajú³uu.” Joon mi cü¹³i
 tún¹ ityee²¹i 'in tsá² do lawa
 coon²¹ 'nú¹ 'e jø² 'e tyú² si 'ya²
 joon li tyú². 45 Joon 'in 'lii³ do
 'e tsatee¹ 'e dyái¹ 'in 'lii³gi lagi
 'ii 'e tsataa²i tsi alma tya'a.
 Joon li gatséi¹ 'e gó²gi tya'a
 lagi li galáa² 'wii²¹². La joon
 ilí² tya' 'in tsá² gó² 'in seein²¹
 nano.

*Jalín² ruu²¹i coon¹³ sáa³a
 jafee¹³i Jesús*

46 La 'ii²¹² faa²¹gi Jesús
 coon¹³ 'in tsá² do gatyalín²
 ruu²¹i coon¹³ sáa³a. Caluu
 gajaan¹an 'iin²¹²in fee²¹i
 Jesús. 47 Joon jaain²¹ tsá²
 gajma²a Jesús júu³ jin²in:

—Saa²¹a coon¹³ ruu²¹u
 téen²in caluu no 'iin²¹²in
 fee²¹i 'næ.

48 Pe Jesús gasü²¹i 'in tsá²
 gajma²a júu³ 'ii jin²in:

—¿'In sáa³aa joongi 'iin
 ruu²¹na?

49 Joon ga^hi²i cwo²¹o la caain²¹ li né¹i tsá² tya'a joon gajin²in:

—'Inlo-o sáa³aa joongi ruu²¹na. 50 Tsu doñi¹jin 'in jmoo¹o la to² tya² N^u³uu tyin¹³ ñu¹fú² 'ii ruu²¹na tsañuu¹, joongi 'ii ruu²¹na tsamí², joongi 'ii sáa³aa —jin² Jesús.

13

Lawa jaain²¹ tsá² 'in gajñii¹ mi³ trigo

1 'E jmii²¹² joon gacwo^hi¹i Jesús inuu tya'a joon gacwaa¹a ti' tyiá¹. 2 Joon galicaain²¹ tsá² fúu¹ li tyin¹ Jesús do. Joon ga¹i² Jesús tsi barco 'ii¹ ti' jmii²¹ do joon do-o gacwo²¹o. Joon 'in tsá² do gajaan¹an ni tsaa² do. 3 Joon ga'e²e Jesús 'in tsá² do coon¹³ 'láai² júu³ cwáain¹ gajin²in:

—Lawa jaain²¹ tsá² gajñii¹ mi³ trigo. 4 La 'h²¹² ngóo¹ dya²a 'e mi³ do 'elíi¹³ mi³ trigo do gaxuu²¹u tya'i fu¹ joon gatyaliin² ton¹ gag^hi²¹i mi³ trigo do. 5 'Elíi¹³gi mi³ do gaxuu²¹u ni cuun²¹² li jo 'náa¹ cwo¹³ 'láai². Tyú²-u gani¹³ mi³ trigo do jo 'o² 'náa¹ cwo¹³ do. 6 Pe mo ga'yee²¹ ñi¹ gacó³o coon¹³ 'yia²¹. Joon tsu 'wii¹³ jo jmó³ tya'a sá² galityuu²¹. 7 Joon 'elíi¹³gi mi³ gaxuu²¹u jee²¹² 'motóon¹. Joon 'e tóon¹ do gacwaan²¹mo joon gajñii²¹ 'e trigo do. 8 Pe 'elíi¹³gi mi³ do gaxuu²¹u jee²¹² cwo¹³ 'oo³ joon tyú²-u gacwaain²¹. 'Elíi¹³ mi³ jún²

do gacwo¹ coon²¹ ciein¹³ mi³, 'elíi¹³gi gacwo¹ sesenta mi³, 'elíi¹³gi gacwo¹ dyadya¹ mi³. 9 Jileei²¹ 'naa' 'in nuu¹un, nuu²uun¹.

Yu³ to² 'e²e Jesús tsá² jmai² coon¹³ júu³ cwáan¹mo

10 Joon gangatyéen¹in tsá² tya' Jesús co' li siin¹³in joon gaunngii¹i:

—'Ee li' 'e²e tsá² coon¹³ jmai² júu³ cwáan¹mo?

11 Joon gañii¹i:

—Dios gacwo¹o 'naa' 'e 'øø¹²¹mo-'oo' 'e júu³ 'uui²¹ tya' xiiala ityu² Dios to² tsá², pe 'in catyaa² do jo cwei² wa' 'øøi²¹-tsi. 12 Joon 'in 'øøi²¹-tsi, icwo¹o Dios 'ii i'øøi²¹-tsi tyú²gi 'áai¹. Pe 'in jo ga'øøi¹²¹-tsi i'wo²o 'e xu¹ 'e 'øøi²¹-tsi do. 13 'Wii¹³ joon tyí³aa júu³ tya' 'in tsá² lo coon¹³ jmai² júu³ cwáan¹mo. 'In tsá² lo ñi²o jilaa²¹ 'e jmó³oo pe tsalín²mo lawa jo 'ee gañi²o. Joon nuu¹o júu³ tyiia pe jo 'øøi²¹-tsi lawa jo 'ee ganuu¹o. 14 La joon gatsín¹ júu³ ga^hi²i 'l^hi²¹² Isaías, 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ mo gajin²in:

'E la ja²mo, inúu² 'naa' joon jo i'øøi¹²¹-'oo'.

'E la ja²mo, ijøø² 'naa' pe jo iunji²ii'.

15 Tsu nigali¹wa²a-tsi 'in tsá² no jo 'iin²¹²gi nuu¹un joon gajni¹ unní¹i yu² to² 'e jo lí²gi jnaa²¹a, jon'gi li núu¹gi coon¹³ loocwóo¹o.

Coon¹³ la joon jo lí²gi
i'øøi²¹-tsi 'e çii¹³i
coon¹³ jna 'e un'láa²na
'ii,

jin² Isaías do.

16 'Pe jløø¹³mo 'naa' tsu
jøø²øø' coon¹³ unní²iin' joon
nuu²uun' coon¹³ loocwoo¹oo';
17 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa'
fúu¹mo 'in gacwo¹o júu³ tya'
Dios la mo jéei¹ coon¹³ tsá²
'in tyú¹ nigali'iin²¹²in jøø²ø
jilaa²¹ 'e jøø² 'naa' pe jo
ganí²i. Nigali'iin²¹²in 'in tsá²
do núu¹un jilaa²¹ 'e nuu² 'naa'
pe jo ganúu²un.

*Jmo²o Jesús tsá² tya'a júu³
'ee'øøi²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹ tya'
tsá² jñii¹ mi³ trigo*

18 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Tyaan²aan' cwáain¹ 'ee
'øøi²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹ tya'
'in tsá² gajñii¹ mi³ trigo.
19 'In tsá² 'in nuu¹un júu³ tya'
xiiala tyu² Dios to² tsá² pe jo
'øøi²¹-tsi líi¹ la li mi³ trigo 'e
xuu²¹u tya'i fu¹. Gajó² 'in 'líi¹³
gatyii²¹ júu³ ganúu²un 'in tsá²
do. 20 'E mi³ trigo gaxuu²¹
jee²¹² cuun²¹² li la líi¹ 'in
tsá² ganúu²un júu³ tya' Dios
joon ga'ii²¹ jløø¹³mo, 21 pe jo
jmóo³ jée¹i. Joon mo nii²¹²
wúu¹ si 'øø¹ tsá² 'ii 'ee' wii¹³
cwáain¹ tya' júu³ do tsifu joon
tuu²¹ 'e júu³ do. 22 'E mi³
trigo gaxuu²¹ jee²¹² 'motóon¹
li la líi¹ 'in tsá² 'in ganúu²un
júu³ do pe cu²-tsi coon¹³
jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. Cuu²
gacoon²¹ 'ido tóo² joon jo
untsín¹ to² tya' júu³ tya' Dios
coon¹³ juncwii²¹ tya' 'in tsá²

do. 23 Pe 'e mi³ trigo do 'e
gaxuu²¹ jee²¹² cwoo¹³ 'oo³ li
la líi¹ tsá² 'in ganúu²un júu³
tya' Dios do joon gajmaa¹a
nuu¹³un. Gajmee¹mo to² 'e
júu³ do tya'a. 'Inlíi¹ la li 'e mi³
trigo 'e gacwo¹ coon²¹ ciein¹³
mi³, 'inlíi¹³gi líi¹ la li 'e mi³
trigo 'e gacwo¹ sesenta mi³,
'inlíi¹³gi líi¹ la li 'e mi³ trigo
'e gacwo¹ dyadya¹ mi³.

*Júu³ cwáain¹ tya' 'in gajñii¹
tóon¹ ñii²¹ jee²¹² trigo*

24 Joon gatyaa¹a Jesús 'e
júu³ cwáain¹ lo tya' 'in tsá² do
jin²in:

—'E tyu² Dios to² tsá² li la
li mo gajñii¹ jaain²¹ tsañuu¹
jún² trigo tyú² 'wó² tya'a.
25 Pe la 'ii²¹² cwuu²¹mo 'in
tsá² do joon ga'í² jaain²¹
tsá² 'in 'eei¹ 'ii joon gajñii¹
jún² tóon¹ ñii²¹ jee²¹² trigo
do joon nga²mo mi yuu¹³
joon. 26 Joon mo ganii¹³
mi³ trigo do joon galisá² mi³
tya'a ga'yee²¹mo joon 'e tóon¹
ñii²¹ do. 27 Joon 'in tsa'leei¹³
do gangóo¹o gangasii¹³i
ñi'fii²¹²i: “Patróoin¹³, tyú²-u
jún² gajñii²¹ 'li 'wó² do, çxiiali'i
ga'yee²¹ tóon¹ ñii²¹ do?”
28 Joon 'in ñi'fii²¹² do gajin²in
sii²¹ 'ii: “Jaain²¹ tsá² 'in 'eei²¹
jna gajmaa¹a 'yee²¹ tóon¹ ñii²¹
no”, jin²in. Joon 'in tsa'leei¹³
do gaunngii¹i: “çTi 'iin²¹²u'un
wa'a tsa²¹a'a tsasé²e'e 'e
tóon¹ ñii²¹ do?” jin²in. 29 Pe
ñi'fii²¹²i do gajin²in: “Ún², jo
søø²øø' tsu wana gacwotøø¹³
'e tóon¹ ñii²¹ do 'ná¹ cwotøø¹³
jon 'e trigo do. 30 Tyú²gi

cwocwáain²¹ caan²¹mo ce
 roo²¹o. Joon ity¹³uu² to²
 tsa'leei¹³ tsalín² tsasee¹e
 jéei¹ 'e tóon¹ ñii²¹ do joon
 jmáa¹a la catsi¹ joon coo¹o.
 Joon mi yuui¹³ joon isø¹²ø 'e
 trigo do to¹o in¹³ tyiia", jin²
 fii²¹²i —jin² Jesús.

*Juu³ cwáain¹ tya' coon²¹
 jún² mostaza*

³¹ Tyaa¹a Jesús jon 'e júu³
 cwáain¹ lo jin²in:

—'E tyu² Dios to² tsá² li
 la li coon²¹ jún² mostaza 'e
 gajñii¹ tsá² 'wó² tya'a. ³² Pi³gi
 jún² tya' la jee²¹² jilaa²¹ jún²
 tya' nuu²¹ pe mi nii¹³ joon
 cwaain²¹ fee¹gi 'mó² tya' lagi
 nuu²¹ catyia² ca ti la ti coon²¹
 'mó². Fee¹ 'áai¹ ca jalín² ton¹
 jmáa¹a sii²¹i jee²¹² cwáa¹ tya'a.

Júu³ cwáain¹ tya' tyiian³

³³ Tyaa¹a Jesús jon 'e júu³
 cwáain¹ lo jin²in:

—'E tyu² Dios to² tsá² li la
 li tyiian³ 'e gacaai²¹ jaain²¹
 tsami² 'ni¹ 'ii¹³ fu² 'iñi¹ joon
 garoon²on jilaa²¹.

*Júu³ cwáain¹ gatyaa¹a Jesús
 gauntsiin¹ júu³ ga¹³ii² 'li²¹² tsá²
 'in gacwo¹o júu³ tyú² la mo jéei¹*

³⁴ Jmai² coon¹³ júu³
 cwáain¹mo gasii²¹i Jesús 'in
 tsá² do. ³⁵ Coon¹³ la joon
 gauntsiin¹ júu³ tya' jaain²¹
 tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyú² tya'
 Dios la mo jéei¹ mo gajin²in:
 Jmai² coon¹³ júu³ cwáain¹
 ifo³oo;
 ifo³oo júu³ 'uui²¹ 'e si¹mo²
 ca mo gajmaa¹a Dios
 juncwii²¹.

*Jmo²o Jesús tsá² júu³ 'ee
 'øøi²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹ tya'
 mo jñii¹ tsá² jún² tóon¹ ñii²¹
 jee²¹² trigo*

³⁶ Joon Jesús ga¹³ii²i júu³ tya'
 'in tsá² do joon ga¹² in¹³.
 Joon tsá² tya'a gangatyéen¹in
 li tyíin¹ Jesús joon gajin²in
 sii²¹i Jesús:

—Jmaa¹³ jna'a júu³, 'ee
 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹
 'e gatyaa²¹a mo jñii¹ tsá² jún²
 tóon¹ ñii²¹ jee²¹² trigo.

³⁷ Joon gajin²in Jesús:

—'In tsá² do 'in gajñii¹ 'e
 jún² trigo tyú² líi¹ Ruu²¹i;
 Tsá², ³⁸ joon 'wó² tya'a do li
 ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon 'e
 jún² trigo tyú² li la líi¹ 'in tsá²
 jmoo¹o la to² tyu² Dios. Joon
 'e jún² tya' tóon¹ ñii²¹ li la líi¹
 'in tsá² jmoo¹o la to² tyu² 'in
 'líi¹³. ³⁹ Joon 'in gajñii¹ 'e jún²
 tya' tóon¹ ñii²¹ do 'in 'li¹³mo
 'i. Joon mo gasø¹²ø 'e trigo
 do li la li mi tyéi¹ juncwii²¹.
 Joon 'in tsa'leei¹³ do 'in gasø¹²
 'e trigo do líi¹ la líi¹ ángeles
 tya' Dios. ⁴⁰ Joon la gasø¹²ø
 'in tsa'leei¹³ do 'e tóon¹ ñii²¹
 gadya²a ni jí² la joon ili² li
 tyéi¹ juncwii²¹. ⁴¹ 'In Ruu²¹i;
 Tsá² ity¹³uu² to² ángeles tya'a
 iuncaain²¹ jileei²¹ 'in jmoo¹o
 'leei²¹ tsá² coon¹³ jileei²¹ 'in
 ga'noo¹o tsaa² 'e 'wó²mo 'ido
 fu li tyu² 'ii to². ⁴² Joon ipíi²in
 'in tsá² do li 'ii²¹. Joon ity¹²i
 'áai¹ joon cuu¹i mojóon¹on.
⁴³ Joon jileei²¹ 'in jmoo¹o la
 to² tyu² Dios ilijii¹ la jii¹ ñii¹
 fu li tyu² Jmii²¹ to². Jileei²¹
 'naa' 'in nuu¹un, n¹³uu²uu¹.

Júu³ cwáain¹ tya' cuu² si'mo²

⁴⁴ "E tyu² Dios to² tsá² li la li cuu² si'mo² nu¹ 'wó². Joon mo gatsaa²¹a jaain²¹ tsá² 'e cuu² si'mo² do ga'maa¹a tún¹. Gal-ijløø¹³i 'áai¹ joon gangaa¹³i nga'nú²i jilaa²¹ 'e sá² tya'a joon galó¹o 'e 'wó² do li taa¹³ cuu² do.

Júu³ cwáain¹ tya' perla 'e 'moo¹³ 'áai¹

⁴⁵ "La joon jon 'e tyu² Dios to² tsá² li la líi¹ jaain²¹ tsá² 'in ló¹o 'e 'nú²i. 'In tsá² do ngü¹ to² 'noo¹o perlas tyú². ⁴⁶ Joon mo gatsaa²¹a coon²¹ 'e tyíin¹ 'áai¹ joon tsa'nú²i jilaa²¹ 'e sá² tya'a joon galó¹o 'e perla do.

Júu³ cwáain¹ tya' núu³

⁴⁷ "La joon jon 'e tyu² Dios to² tsá² li la li coon²¹ núu³ 'e 'íi¹ tsá² tsi jmii²¹ joon tsataa²i jilaa²¹ nii² joo²¹ taai² jmü²¹ do. ⁴⁸ Joon mo garó¹i 'e núu³ do 'in tsá² do unron²on fu ni tsaa² joon cwa¹a in tyii¹³in 'in joo²¹ taai² jmü²¹ do. Joon 'in joo²¹ tyú¹ do taa¹i tsi motó² joon 'in joo²¹ jo tyú¹ do dyee¹³mo. ⁴⁹ La joon ilí² li tyéi¹ juncwii²¹. Joon ijaliín² 'in ángeles 'in jmáa¹a coon²¹ 'in tyú² coon¹³ 'in gó². ⁵⁰ Joon 'in gó² idyee¹³i li 'ii²¹ joon do-o ityi²i joon cuu¹i moojóon¹on.

Júu³ 'e tyíin¹ 'e tsáai² coon¹³ júu³ 'e tyíin¹ 'e 'múui²

⁵¹ Joon jin²in Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—¿Tí 'øø²¹mo-'oo' jilaa²¹ 'elo?

Joon gañii¹i tsá² tya'a jin²in:

—Joon, 'øø²¹mo-tsii¹.

⁵² Joon gajin² Jesús:

—Jaain²¹ tifo² tya' ley 'in gauntsáa¹ xiiala ityu² Dios to² tsá² líi¹ la líi¹ tsá² fií²¹² 'nú¹ 'in lí² tyi² 'e 'mü² coon¹³ 'e tsáai² jee²¹² 'e sá² tya'a. Lí²-i 'e² 'in tifo² do tsá² 'e júu³ 'múui² joongi júu³ 'e tsáai².

Mo gangaa¹²i Jesús fuu²¹ Nazaret

⁵³ Joon mo ngayuui¹³ ga'íi²i Jesús 'e júu³ cwáain¹ lo ⁵⁴ joon gangaa¹mo fu cwoo¹³ goo¹o. Joon do-o galáa² 'wii²¹² 'e²e tsá² inuu cwo¹ sinagoga tya'a. Joon 'in tsá² goo¹o do ganga'goo²¹o-tsi, jin²in:

—¿Xiiafu lí' galitü²¹i 'in tsañuu¹ no 'e júu³ faa²¹a? ¿Xiiala 'e galí² jmoo¹o ino milagros la no? ⁵⁵ Tsü jóon¹on tí'mó² ino joon sáa³a sii²¹ María. Joon ruu²¹mo Jacobo, coon¹³ José, coon¹³ Simón coon¹³ Judas. ⁵⁶ Joongi 'in ruu²¹i tsamí² seein²¹ jee²¹² jna' jon. ¿Xiialí' galiñii¹i jilaa²¹'eno?

⁵⁷ Tsü 'wii¹³ joon ga'aa¹a tsii²¹² wúu¹ tya' Jesús jo ganúu²un júu³ tya'. Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:

—Un'goo²¹o tsá² jaain²¹ 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios pe jiiin¹³ tsá² goo¹o coon¹³ tsá² inuu tya'a jo un'goo²¹o 'ii.

⁵⁸ Joon jo 'ee milagros gajmaa¹a Jesús jee²¹² 'in tsá² goo¹o do tsü jo jai² galiñii² 'ido 'ii.

14

Mo gajúin¹ Wó³ saai¹ tsá² jmü²¹

1 'Yiia¹³ joon 'in tyu² to² li sii²¹ Galilea, 'in sii²¹ Herodes, nigaliñi¹ xiiala jmoo¹o Jesús. 2 Joon gasii²¹; 'in néé¹ coon¹³on cwáain¹ tya' Jesús:

—Wó³ saai¹ tsá² jmü²¹ ino 'in nigajiin¹in jee²¹² 'lii²¹². 'Wii¹³ joon lí² jmáa¹a milagros do.

3 Ga'i¹-tsi Herodes la joon tsu nigataan¹³in 'nuñi³ Wó³ do. Herodes iliseein²¹ tyú² coon¹³ Herodías gatyü^{2u} to² iñü^{1u} cadenas cwoó²¹o Wó³ li 'yuu²i 'nuñi³. Herodes do nigacán¹mo Herodías 'in líi¹ tsami² tya' ruu²¹i 'in sii²¹ Lii²¹². 4 Joon Wó³ do gasii²¹; Herodes 'e jo tí²i jmáa¹a la no.

5 'Iin²¹²in Herodes jngaa¹³i Wó³ pe 'gøø²¹²mo tsá². Tsu jilee²¹mo tsá² 'e ñii¹ 'e faa²¹ Wó³ cwáain¹ tya' Dios. 6 Joon mo gatséi¹ jün²¹ tya' Herodes gajmaa¹a jmü²¹². Joon ga'í² jamí² Herodías gatséen¹in li taai² tsá² li náa¹ jmü²¹² do. Joon 'áa¹mo gati²-tsi Herodes lagi tséen¹in 'in simí² do. 7 Joon gajin²in ga'éé¹ Dios gasii²¹; 'in simí² do:

—Cwó³oo doñi¹ee mí²i.

8 Joon 'in simí² do mo ngayuui¹³ gafee²¹i sáa³a jin²in sii²¹; Herodes:

—Cwoó¹³ jna lo mootyi² Wó³ saai¹ tsá² jmü²¹ 'e 'yu² coon²¹ tsi wúun¹.

9 Galixuu²¹²mo-tsi Herodes pe jo lí² un'naa¹i júu³ tya'a 'e niga'éé¹i Dios li nuu¹un 'in tsá² taai² do. Gatyü^{2u} to² 'e lí² la joon. 10 Gasii¹in tsá² gangatá² luu²¹²u Wó³ li 'yuu² 'nuñi³ do. 11 Joon gacóon¹on ton²on coon²¹ tsi wúun¹ gacwo¹o 'in simí² do. Joon 'ii-gi gacwo¹o sáa³a.

12 Joon tyalín² 'inlíi¹³ tsá² tya' Wó³ do gacoon¹ cuerpo tya'a 'a tsá'áa¹i. Joon ngalín²mo ngajmaa¹³a Jesús júu³ xiiala galí¹.

Mo gacwo¹o Jesús 'ñá² mil tsá² 'e dø¹ø

13 Joon mo galiñi¹ Jesús xiiala gangii¹ Wó³ do ga'í² tsi coon²¹ barco joon gangóo¹ coon²¹ coon¹³ tsá² tya'a fu coon²¹ li jo 'in tsá² seen²¹. Pe galiñi¹ tsá² néé¹ la caain²¹ fuu²¹ náa¹ do joon ngalín²mo ngü¹i tii²i. 14 Joon mo gacwo'í¹ Jesús 'e barco do gangaa¹ tsá² fúui¹. Joon galifee¹mo-tsi 'wii²¹² tya' 'ido. Joon gaun'láa²mo tsatsaa¹³ jée¹ 'in tsá² do. 15 Joon nangó¹ xuu jnaa¹ tyalín² tsá² tya' Jesús sii²¹; 'ii:

—Nixuu jnaa¹ lo. 'Í² júu³ 'in tsá² no tsu jo 'in seen²¹ 'e 'ñi¹ 'e dø¹ 'ino. Sí¹³; wa tsalín² fuu²¹ pi³ taa¹³ co' no 'e ló¹xu 'e dø¹ø.

16 Joon Jesús gajin²in:

—Jo 'ná² tsalín² 'ino. 'Naa¹, cwó²xuu 'e dø¹ 'ino.

17 Joon gajin² tsá² tya'a:

—Jo 'ee 'oo²gii¹i jii¹³ 'ñá² 'iñi¹ coon¹³ gáí¹ joo²¹ taai² jmii²¹.

18 Jesús gañii¹i:

—Cwooi²duu¹ fu lo.

19 Joon gatyu² Jesús to² wa'a cwá² 'in tsá² fúui¹ do jee²¹² ñii²¹ do. Joon gason²on 'e 'ñá² 'iñi¹ do coon¹³ 'in gáí¹ joo²¹ taai² jmii²¹. Joon gajoo²ø fu ñu¹fú², gacwoo¹ 'maai¹² Dios. Gajmaa¹a 'no¹³ 'e 'iñi¹ do joon gacwo¹o tsá² tya'a. Joon 'in tsá² tya'a do gajmaa¹a jmai²xu jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. 20 Jilee²¹mo gagoo²¹ø joon jløø¹³mo. Joon gauncaain²¹ jilaa²¹ 'e gasáí¹gi, joon garói¹ dyatun¹ 'motó². 21 Joon 'in tsá² 'in gagoo²¹ø do ti² 'ñá² mil jmai² tsañuu¹ jo si¹ii²in tsami² coon¹³ xuui²¹².

Ngii¹ Jesús ni jmii²¹

22 Mo ngayuui¹³ joon gatyu² Jesús to² tsá² tya'a wa' tsalín² li' ngoo¹³ tyíia¹ cataain²¹ do jéei¹gi lagi 'ii la 'ii²¹² 'ii¹gi júu³ 'in tsá² do. 23 Joon mo ngayuui¹³ ga'ii¹ Jesús júu³ 'in tsá² do gasoo²¹o 'ña'a coon²¹ moo²¹ ngafee¹³i Dios. Joon mo ga'í² núu³ do-o táain² Jesús 'ña'o. 24 Joon 'e barco do tya' tsá² tya'a ngó¹ tún² tsa' ni tyíia¹ do. 'Áai¹ jnoó¹ jmii²¹ tsaa¹ barco do tsu 'áai¹ 'ii¹ tyí² li' ci¹³. 25 Joon niuu²¹ mogi mo ngatyéen¹in Jesús li' 'ii¹ barco do ngii¹ tii²o ni jmii²¹ ngóo¹o. 26 Joon mo gango¹ tsá² tya'a ngóo¹on ngii¹ tii²i ni jmii²¹ do

gafoo¹mo 'áai¹ joon ga'oo¹o gajin²in:

—Jaain²¹ tsá² 'mootyí² 'in jó¹ no.

27 Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:

—Tá² téen¹-'oo', jna-a lo; jo foo¹³naa¹.

28 Joon Tú³ gasii²¹i 'ii jin²in:

—Wana 'nu no, Ña'ñu¹u', tyuu¹³ to² góo³oo ti li síin¹³u'un no.

29 Joon Jesús gajin²in:

—Na¹ joon.

Joon tsifu-u gajngái² Tú³ li' caai²¹ barco do joon ga'láa² 'wii²¹² ngii¹ ni jmii²¹ fu li siin¹² Jesús do. 30 Pe gafoo¹³mo mo gacón² cwáain¹ xiiala 'ii¹ tyí² joon ti'xu-xu ganga'aa¹³i jmii²¹ do. Joon ga'oo¹o gajin²in:

—jmaa² tiin¹³na, Ña'ñu¹u'!

31 Tsifu joon gason²on Jesús cwooi²¹o gajin²in sii²¹i 'ido:

—'Áai¹ xu jo¹ líi²¹u. ¿'Ee li' gacu²-'o'o coon¹³ jna?

32 Joon mo gangatáa¹i tsi barco do tsifu gaján¹ 'ii¹ tyí².

33 Joon 'in tsá² taai²¹² tsi barco do gasii²¹i wojní¹i tyani Jesús joon gajin²in:

—'E la ja²mo, Jóon¹ Dios 'nu.

Un'láai² Jesús tsatsaa¹³ fu Genesaret

34 Mo gatáan¹in li' ngoo¹³ cataain²¹² li' roon¹ 'wó² tya' tsá² Genesaret. 35 Joon mo galicwii¹in 'in tsá² néei¹ do Jesús tsifu joon ganii¹³ júu³ la caain²¹ 'in fuu²¹ joon ngajée¹i tsatsaa¹³ li tyín¹ Jesús. 36 Gamii¹i wa'a cwo¹o

lii'²¹ 'ido ti' siin'¹³in joon
jileei'²¹ 'in galii'²¹ siin'¹³ 'ido
ga'láa²mo.

15

Jilaa'²¹ 'e 'leei'²¹ tsá²

¹Joon gangatyéen¹in 'inlíi¹³
tsá² fariseos coon'¹³ tifo'²
tya' ley li siin'¹ Jesús. Jalín²
Jerusalén. Joon gaunngii'¹:

²—¿'Ee li' jo jmoo¹o tsá² tyi'ⁱ
la tii'² 'e si'² tya' 'lii'²¹² tsacøøi'¹³
tyi'? Jo untsiin¹in jiiin'¹³ la
tisi'² 'e ruun'¹³ tsá² cwoo²¹o
mo gø¹²ø.

³Pe Jesús do gaunngii'¹:

—Joon 'naa', ¿'ee li' jo
jmoo²oo' náu¹³uu' la to² tyu'²
Dios mo jmoo²oo' la tii'² 'e
si'² tyii'? ⁴Tsu Dios gatyu'²
to² jin'²in: “Un'goo²¹o saa²¹a
ñu'²¹u.” Joon gajin'²in: “Ná¹
júun²mo jileei'²¹ 'in faa'²¹
'laa'²¹ tya' sáa³ jmii'²¹.” ⁵Pe
'naa'gii' fó²oo' 'e lí² sii'²¹i tsá²
sáa³ jmii'²¹: “Jo lí² uncoon'¹³gii
'nu tsu jilaa'²¹ 'e 'oo²¹oo
nigacwo³oo Dios.” ⁶Joon
wana jin'² la joon jo 'ná¹
uncoon'¹³gi sáa³a jmii'²¹. Joon
coon'¹³ la joon tuu'¹³naa' to²
tyu'² Dios lawa' jo 'e to² 'iin³gi
'e jmaa²aa' jiiin'¹³ la tii'² 'e si'²
tyii'. ⁷iTsá² sisi'¹i 'e 'i¹-tsi la
jmoo¹o 'naa'! Tyú²-u gataan¹
ni jí² cwáain¹ tyii' 'in tsá²
gacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo
jéei¹ sii'²¹ Isaías mo gajin'²in
cwáain¹ tya' Dios:

⁸'In tsá² lo untyú¹i jna coon'¹³
'oo²o

pe 'wíin² sí'¹h¹ 'a 'i¹-tsi coon'¹³
jna.

⁹Jo 'ee to² 'íi³in 'e un'goo²¹o
jna².

Jilaa'²¹ la 'ee¹e jmai'² 'e tyu'²u
to² tsá²-a,

jin'² Dios.

¹⁰Joon ga'láa² Jesús 'wii'²¹²
sii'²¹i 'in tsá² néei¹ li' co' do
jin'²in:

—Nuu²uu'¹ joon cwo'^{øøi}²¹-'oo'.

¹¹Jilaa'²¹ 'e to² tsá² 'oo²o jo
'leei'²¹ tsá² coon'¹³ 'e joon.
'E 'yee'² 'oo²o tsá² 'e joon 'e
'lee'²¹i.

¹²Joon gangatyéen¹in tsá²
tya'a joon gasii'²¹i Jesús:

—¿Ti ñi'²¹i, jo gati'²-tsi tsá²
fariseos do júu³ tyi'ⁱ no?

¹³Pe Jesús gajin'²in sii'²¹i 'ii:

—Jilaa'²¹ 'mó² 'e jo gajni'¹
Ñu'¹³uu' 'in sø¹o la tyan¹ jmoo³.

¹⁴Jo cuu'¹³-'oo' coon'¹³ 'in
tsá² no tsu lawa tsá² tiui'² 'in
soon'²¹ 'mo'u² tya' tsá² tiui'²
ruu'²¹i 'ino. Wana tsá² tiui'²
'méei¹ ruu'²¹i la 'oo'²¹ tsá² tiui'²
joon jee'²¹² waai²¹ do xuu'²¹i
tsi too²¹.

¹⁵Joon Tú³ do gajin'²in sii'²¹i
Jesús:

—Jmaa'¹³ jna'a júu³, ¿'ee
'øøi'²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹
lo?

¹⁶Jesús-gi gajin'²in:

—¿Ti jo 'øøi'²¹-'oo' 'naa' jon?
¹⁷¿Ti jo 'øøi'²¹-'oo' 'e jilaa'²¹
'e gøø'²¹ tsá² tsatoo'¹³ nu' tu'²
tsá² joon 'woo²o tún¹? ¹⁸Pe
jilaa'²¹ 'e 'yee'²¹i 'oo²o tsá² 'e
'i¹-tsi tsá² 'e joon. 'E joon 'e
'leei'²¹ tsá². ¹⁹Tsu la 'i¹-tsi tsá²
la joon líi'¹ joon. 'i¹-tsi tsá²
'e gó² tsu 'in gó²o 'ii. 'I jn-
gaa'¹³i tsá² la joon 'e ga'i¹-tsio.
Fee'²¹i tsá² tsamí² tya' tsá²
xeei'²¹ tsu ni ga'i¹-tsi la joon.

'Láa¹a tsamí² coon¹³ tsañ^u¹ jiin¹³ la niga¹-tsi. La joon jon jmoo¹o tsá² 'uun²¹, faa²¹a tsá² júu³ tajuu²¹, faa²¹a tsá² júu³ 'atsaa²¹. ²⁰ Coon¹³ jilaa²¹ 'elo un'leei²¹ tsá² yaai. Pe wana gøø²¹ø tsá² la jo mo roon²¹on cwoo²¹o la tii² 'e si² jo mo ga'lee²¹i.

Ja²mo galii²i jaain²¹ 'yiaa²¹² tsamí² cananea Jesús

²¹ Joon gacwoⁱⁱ¹ Jesús fu do joon gangó¹ fu li tyu² to² fuu²¹ Tiro coon¹³ fuu²¹ Sidón. ²² Joon gajó² jaain²¹ tsamí² cananea 'in néei¹ do fu li siin¹³ Jesús joon ga'oo¹o jin²:in:

—jÑa'ñu¹u', Joon¹ David, fúu² cwoli²u jna! 'In 'lii¹³ 'úui² alma tya' simí² tyia. Joon 'áai¹ wúu¹ nigangóo¹.

²³ Pe Jesús jo gañii¹i jiin¹³xu. Joon tsá² tya'a gamii¹i tyaní¹i wa 'a sii²¹ Jesús 'in tsamí² do wa'a tsee¹i tsu líi¹ to²o mii¹³ jó¹ caluu li ngalín² do.

²⁴ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Dios gasii²¹in jna jiin¹³ 'e 'naa³na 'in tsá² situui¹ tya' tsá² Israel.

²⁵ Pe 'in tsamí² do gan-gatyéen¹in li siin² Jesús, gasii²¹i wojní¹i tyaní¹i joon gajin²:in:

—Ña'ñu¹u', uncoon¹³ jna.

²⁶ Joon Jesús gañii¹i:

—Jo tyú² wa'a tyi² tsá² 'iñi¹ tya' xuui²¹² cwo¹o tsii²¹.

²⁷ Pe 'in tsamí² do gajin²:in:

—Jo¹o Ña'ñu¹u'; pe ca tsii²¹ téein² nu' mesa lí²-i dø¹²ø 'no³ xuui²¹ li gøø¹²¹ø fii²¹² 'nú¹ do.

²⁸ Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—j'Áai¹ fee¹ jai² líi²u, rán³! Cwoli² jiin¹³ la 'iin²¹²u'un.

Joon tsifu joon ga'láa²mo jamii¹i 'in tsamí² do.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsat-saa¹³

²⁹ Gacwoⁱⁱ¹i Jesús do joon gangii¹i li' co' tyia¹ Galilea. Joon gasóo²o coon²¹ moo²¹ si² do joon do-o gacwoo²¹o. ³⁰ Fúu¹mo tsá² gatyaliin² li tyiin¹ joon jée¹i tsatsaa¹³ 'in líi²i 'láai² nii² jmoowúu¹. Jée¹mo tsá² jluui¹³, tsá² tiui² coon¹³ 'in jo faa²¹a. Jée¹mo jon tsá² poo¹³ cwoo²¹ tii². Joon gatyéi¹ ni'i 'ido li' 'wii²¹² tii² Jesús joon gaun'láa²mo Jesús 'ido. ³¹ 'Áai¹ ganga'goo²¹o-tsi tsá² do mo gani² 'in tsá² do nafaa²¹a 'in tsá² jo mo to² faa²¹ joon 'in tsá² poo¹³ cwoo²¹ tii² na'láa²mo joon tsá² jluui¹³ tyú²-u ningii¹ joon tsá² tiui² nijnaa²¹o. Joon ga'láa² 'wii²¹² cwoo¹o 'maai¹³ Dios tya' tsá² Israel.

Cwo¹o Jesús tyán² mil tsá² 'e dø¹²ø

³² Joon gatø¹²ø Jesús tsá² tya'a joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Fúu² líi²na 'in tsá² no tsu ningó¹ 'ni¹ jmii²¹² táan¹in coon¹³ jna lo joon jo 'e 'oo¹o 'e dø¹²ø. Jo 'iin²¹²na sii¹³na fu tya'a la jo 'ee mo gøø¹²¹ø si no xiia²¹ ga'woo²¹o tya'i fu¹.

³³ Joon tsá² tya'a gajin²:in:

—¿Xiiali ijíin² jna'a 'e dθ¹²θ 'in tsá² fúui¹ no tsu jo 'in tsá² taain²¹² lo?

³⁴Joon Jesús gaunngíi¹:

—¿Joo' 'iñi¹ 'oo²gíi²?

Joon gani¹:

—'Oo²gíi¹ dya¹ 'iñi¹ coon¹³ jaain²¹ gáí¹ joo²¹ taai² jmí²¹ pi¹³.

³⁵Joon gaty^u² Jesús to² wa' cwá² tsá² ni 'wó². ³⁶Joon gason²on 'e dya¹ 'iñi¹ coon¹³ 'in joo²¹ taai² jmí²¹ joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon gajmaa¹a 'no³ joon gacwo¹o tsá² tya'a 'e jmáa¹a jmai²xu jee²¹² 'in tsá² do. ³⁷Jilee²¹mo gagøø²¹θ ca galijløø¹³mo. Joon garóø²i dya¹ 'motó²gi 'e 'no³ 'e gasáa¹. ³⁸Joon 'in gagøø²¹ do ti tyán² mil jmai² tsañuu¹ jo 'e 'ii²¹in tsamí² coon¹³ xuui²¹². ³⁹Mo ngayuui¹³ joon ga'íi²i Jesús 'in tsá² do júu³. Ga'í² Jesús tsi coon²¹ barco joon gangó¹ cwoo¹³ li sii²¹ Magdala.

16

Tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos mii¹i coon²¹ milagro wa jmá¹a Jesús tya'a

¹Gatyalíin² 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tsá² saduceos fu li siin¹³ Jesús. Joon 'e 'iin²¹²in lawa li 'ii¹ goon²¹ lá² wa'a iteei²¹ Jesús gamíi¹ 'in tsá² do wa jmá¹a coon²¹ li² jó¹ fu ñu¹fú². ²Pe Jesús gañii¹:

—'Naa' mo jøø²øø¹ coo²¹ jníi¹ mo xu jnáa² fó²oo': "E tyú² ijmá¹a tsu coo²¹ jníi¹." ³Joon mo coo²¹ jníi¹ mo 'aa²¹ fó²oo': "Gó²xu jmá¹a no tsu

coo²¹ 'e jníi¹ roon¹on." Tsá² 'in sisíi¹ 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'. Ñii²¹ 'naa' xiiala ilí² mo coo²¹ jníi¹ mo 'áa²¹ coon¹³ mo xu jnáa² pe jo ñí²ii¹ 'e 'øøi²¹-tsi 'e li² 'e sá² nano. ⁴Tsá² gó² coon¹³ tsá² 'in nigatiui² Dios 'iin²¹²in coon²¹ li² pe jo ilisá² li² tya'a. Ilisá²gon li² jiiin¹³ lagi lisá² li² tya' Jonás.

Joon gatiu²mo Jesús 'in tsá² do joon gangaa²¹o.

Tyíian¹³ tya' tsá² fariseos

⁵Mo gangalíin tsá² tya' Jesús li' ngoo¹³ tyíia¹ li' ca taain²¹² do niga'iin²mo-tsi coon²¹on 'iñi¹. ⁶Joon Jesús gajin²'in sii²¹'i 'ido:

—Tyán²duu' cwáain¹, un'øø¹³naa' yaanaa' tya' tyíian¹³ tya' tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos.

⁷Joon galáa² tsá² tya'a do 'wii²¹² síi¹ la 'oo²¹ jee²¹² 'ii:

—'Wii¹³ jo ga'lee²¹e' 'iñi¹ 'e joon 'e jin² la joon.

⁸Joon mo galili¹³i Jesús 'ee 'i¹-tsi 'ii joon gajin²in:

—Laa¹³ 'áai¹ xu jo¹ líi²naa'. ¿'E li' 'i¹-oo' 'e jo 'iñi¹ tyán²aan'? ⁹¿Ti jo mo ga'øø²¹mogi-'oo', ti jo tii¹³-oo' xiiala mo gajmáa³aa tyíia³ 'a 'iñi¹ 'ná² do jee²¹² 'ná² mil tsañuu¹? ¿Joo' 'motó² 'no³ 'iñi¹ 'e gasá¹gi? ¹⁰¿Ti jo tii¹³-oo' mo gajmáa³aa tyíia³ 'e 'iñi¹ dya¹ do jee²¹² tyán² mil tsá²? ¿Joo' 'motó² 'no³ 'e gasá¹gi? ¹¹'Áai¹ jo mo ga'øøi²¹-oo' 'e jon'on fuu²¹²uu 'naa' cwáain¹ tya' 'iñi¹ mo fuu²¹²uu 'naa' 'e

un'øøi¹³ yaanaa' coon¹³
tyiaan³ tya' tsá² fariseos
coon¹³ tsá² saduceos.

¹² Joon gali'øøi²¹-tsi tsá²
tya' Jesús 'e jon'on cwáain¹
tya' tyiaan³ tya' 'iñi¹ jin²
Jesús pe cwáain¹ tya' júu²
'ee¹ tsá² fariseos coon¹³ tsá²
saduceos.

*Jmoo¹o Tú³ júu³ 'e Cristo
Jesús*

¹³ Mo gatyía¹ Jesús coon¹³
tsá² tya'a coon²¹ li tyu² to²
fuu²¹ Cesarea tya' Filipino
gaunngi¹; Jesús tsá² tya'a
jin²in:

—¿'iin jna, Ruu²¹i Tsá², jin²
tsá²?

¹⁴ Joon gañii¹ tsá² tya'a:

—'Inlíi¹³ jin²in 'e Wó³ saai¹
tsá² jmii²¹ 'nə. 'Inlíi¹³gi jin²in
'e Elías 'nə. Joon tsá² xeei²¹
jin²in 'e Jeremías 'nə si jaain²¹
'in nigacwo¹ júu³ tya' Dios la
mo jéei¹ 'ee 'nə.

¹⁵ Joon gaunngi¹; Jesús 'ii:

—'Naa', ¿'iin jna fó²oo'
'naa'?

¹⁶ Joon Simón Pedro do
gajin²in:

—'Nə-ə Cristo 'in gasii¹in
Dios. Joon¹ Dios 'in jiiin¹ 'nə.

¹⁷ Joon Jesús gajin²in:

—Jløø¹³mo 'nə, Simón, joon¹
Jonás, tsu jon' tsá² ga'e² 'nə
'e júu³ lo. Pe Ñu³oo 'in tyiin¹
ñu'fú² ga'e²e 'nə. ¹⁸ Joon
fuu²¹²uu 'nə, 'e sii²¹ 'nə Tú³,
joon júu³ tyi'i 'e foo²¹o 'e líi¹na
Cristo, 'in gasii¹in Dios, ili la
li coon²¹ cuun²¹² fee¹ 'e jo
jøøi²¹ tya' 'in jai² líi²i jna
tsu jileei²¹ 'in jmoo¹o la to²

tyu² Dios líi¹i la joon. Joon
ca 'mó¹ jo lí² líi¹i 'e júu³ do.
¹⁹ Joon cwo³oo 'nə jonñi³ tya'
li tyu² Dios to² tsá². Jilaa²¹ 'e
untsaa¹³u fu juncwii²¹ lo ni-
galiuntsaa¹²a fu ñu'fú². Joon
jilaa²¹ icwo²¹o lí² juncwii²¹ lo
la joon gali² fu ñu'fú² jon.

²⁰ Joon gatyu² Jesús to² tsá²
tya'a 'e jo 'in jma¹a 'ido júu³
jiiin¹³ jaain²¹ 'e Cristo ii.

Jmoo¹o Jesús júu³ ijúun²in

²¹ Joon 'yíia¹³ joon galáa²
Jesús 'wii²¹² jmo²o tsá² tya'a
júu³ 'e 'ná¹ tsáa¹a Jerusalén
joon do-o i'e²e tsacøøi¹³
coon¹³ 'in tyu² to² untsá²
coon¹³ tifo² tya' ley 'ii wúu¹.
Joon ijnga²mo 'ido 'ii pe
ijiiin¹o tún¹ mi ti 'ni¹ jmii²¹².
²² Joon Tú³ do ngajée¹i li
coon²¹ joon gasii²¹i Tú³ Jesús
júu³ wúu¹ jin²in:

—jJo icwó² Dios 'e lí² la
joon, Ña'ñu¹u! jJo lí² wa' it-
sangii¹i 'nə la joon!

²³ Joon gajiiin¹³ Jesús níi¹i
joon gajin²in sii²¹i Tú³ do:

—Jeein¹³ coon¹³ jna, Sa-
tanás, tsu ijñii¹³mo coon¹³
júu³ tyi'i. Jo 'i¹-o'o la 'i¹-tsi
Dios. La 'i¹-tsi tsá²-a 'i¹-o'o.

²⁴ Joon gajin² Jesús sii²¹i
tsá² tya'a:

—Wa 'iin²¹²in tsá² ngi¹
coon¹³ jna 'ná¹ tuu²¹ 'e 'i¹-tsi
tya' ña'a, 'ná¹ tyá²a tyú² tya'a
ijúun²in la ijúuin³ jna. Joon jó¹
coon¹³ jna. ²⁵ Tsu jileei²¹ 'in
'iin²¹²in láa¹i juncwii²¹ tya'a
'ña'a incaa²¹mo juncwii²¹
tya'a fu li 'ii²¹ pe jileei²¹ 'in
caai²¹ juncwii²¹ tya'a 'wii¹³

jna pe intii¹³mo juncwii²¹ tya'a. ²⁶ ¿'Ee to² 'íi³ tya' tsá² wa'a li³i jilaa²¹ 'e sá² la tøøi² ni cwoo¹³ juncwii²¹ pe caa¹mo alma tya'a? ¿'Ee coon¹³ lí² tyí² tsá² tya' alma tya'a? ²⁷ Tsu 'in Ruu²¹i Tsá² ijó¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Jmii²¹ coon¹³ ángeles tya'a joon ityi³ tya' jileei²¹ tsá² ti jaain²¹ ti jaain²¹ jiin¹³ la nigajmaa¹a. ²⁸ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', seein²¹ 'inlíi¹³ 'in teein² lo 'in jo ijúun²in ca mi jóø²i 'in Ruu²¹i Tsá² jó¹ ityu²u to².

17

Jesús gaunsíi² 'e líi¹ tyani gaai²¹ tsá² tya'a

¹ Joon mo gangíi¹ jnúu² jmíi²¹² ngajéei¹ Jesús Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ ruu²¹i Jacobo do fu yu¹ coon²¹ moo²¹ ñíi¹ la jee²¹² tyúuin² do. ² Joon do-o gaunsíi² 'e líi¹ tyani 'in tsá² do. Joon níi¹ galijíi¹ la jii¹ ñíi¹, siin³gi galitaa²¹ la taa²¹ 'yíi²¹ tya' ñíi¹. ³ Joon tsifu joon gangaa¹in Moisés coon¹³ Elías teen¹in tyaa¹ júu³ coon¹³ Jesús. ⁴ Joon gajin² Tú³ sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u, ¡áai¹ tyú² 'e toon²¹o'on lo! Wana 'iin²¹²u'u, jmoo²¹o'o 'ni¹ ná¹ pi³: coon²¹ tyi'na, coon²¹ tya' Moisés joongi coon²¹ tya' Elías.

⁵ La jee²¹² faa²¹a Tú³ do gajgó¹ coon²¹ jníi¹ taa²¹ jii¹ li teein¹. Joon ganúu²un coon²¹ júu³ jee²¹² jníi¹ do 'e jin²in:

—'In lo-o yuun²¹ tyíi¹ 'in 'iin²¹²na, 'áa¹mo jløø¹³na 'wii¹³ tya'a. Nuun²u 'e jin².

⁶ Joon mo ganúu²un 'e júu³ do gafoo¹mo 'áai¹ joon gatyii²¹a li' ri'íi²in ni 'wó².

⁷ Joon Jesús gangatyéin¹in li teei¹³ tsá² tya'a joon gataan¹an cwoo²¹o tya' 'ido, sii²¹i:

—Ráan²naa'; jo foo¹³naa'.

⁸ Joon mo gajóø²ø jo 'in gangaa¹gi jiin¹³ 'ña'a Jesús siin¹²gi.

⁹ Joon mo gajgáa¹ 'e moo²¹ do gaíi²i Jesús júu³ tsá² tya'a jin²in:

—Jo 'e fú²uu', jiin¹³ jaain²¹, ca mi yuui¹³ jiin¹ 'in Ruu²¹i Tsá² jee²¹² líi²¹².

¹⁰ Joon gaunngíi¹ tsá² tya'a:

—¿'Ee li' jin²in 'in tifo² tya' ley 'e ná¹ jó¹ Elías nifu?

¹¹ Jesús-gi gañii¹:

—'E la ja²mo 'ná¹ jó¹ Elías joon 'e tyá² tyá² jilaa²¹. ¹² Pe fuu²¹²uu 'naa' 'e najó²-o Elías joon jo galicwii¹in 'in tifo² tya' ley do 'ii, li jiin¹³ gajmaa¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in tya' 'ido. La joon jon i'e² wúu¹ 'in Ruu²¹i Tsá².

¹³ Joon ga'øø²¹mo-tsi tsá² tya' Jesús 'e faa²¹a Jesús cwáain¹ tya' Wó³ saai¹ tsá² jmíi²¹.

Un'láa²i Jesús jaain²¹ xuui²¹² júuin² ñii¹

¹⁴ Joon mo gatyía¹ Jesús li taai² tsá² gangatyéin¹ jaain²¹ tsá² li siin¹² Jesús joon gasii²¹i wojníi¹ tyani Jesús joon gajin²in:

15 —Jmaa²'a feei¹-'o'o 'wii¹³ tyiia. Fúu² cwólí²u xuui²¹² tyiia tsu júuin² ñii¹ tsu 'áai¹ wúu¹ ní²i. Cí¹³i ní jí² sí tsi jmii²¹ 'ee 'láai² naa¹³.
16 Ningajée¹ moo xuui²¹² tyiia fu lí néei¹ tsá² tyi'i pe jo gali²i gaun'láa² ni'i lo.

17 Jesús gañii¹i:

—iTsá² 'in jo tsáai¹-tsi 'naa'; sicaai¹³ 'i¹-'oo! ¿Tí wóo²gí 'áai¹ 'ná¹ taan²¹²na coon¹³ 'naa'? ¿Tí wóo²gí 'áai¹ 'ná¹ lifeei¹-tsii 'wii¹³ tyii'? Ñijeei¹duu' xuui²¹² do fu lo.

18 Joon gaty^u² Jesús to² 'in 'lii¹³ 'yuui² alma tya' 'in xuui²¹² do joon ga'wóo²mo. Joon tsifu joon ga'láa²mo 'in xuui²¹² do joon.

19 Joon coon²¹ lí néei¹ Jesús coon²¹ la 'oo²¹ tsá² tya'a joon gaunngí¹ tsá² tya'a:

—¿'Ee líi' jo gali²i' tyí² jna'a 'in 'lii¹³ 'yuui² alma tya' 'in xuui²¹² do?

20 Joon Jesús gajin²in:

—Jo gali²í' gatyí² 'naa' 'ido tsu 'wii¹³ x^u jai² líi²naa'. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' wana jai² líi²naa', fiin¹³ coon¹³ coon²¹ 'e pii¹³, lí²-i fú²uu' 'e moo²¹ sí² dó²: “Jiin¹³ lo; cwó² lí' lí xiia²¹.” Joon ijeen²¹mo 'e moo²¹ do. Jilaa²¹ ilí² tya' 'in jai² líi²i. 21 Pe 'in 'lii¹³ la no 'wóo²mo jiin¹³ wa'a faa²¹a tsá² júu³ tyú² joongi gøø²¹ tsá² tyiiañi¹.

Ti tún² naa¹³ 'e jmoo¹o Jesús júu³ ijúun²in

22 Joon mo taan²¹²in caain²¹ fu lí sii²¹ Galilea gajma²a

Jesús tsá² tya'a júu³ 'e tsá²-a i'ñii¹ Ruu²i Tsá². 23 Joon ijngaa¹³mo 'ido 'ii. Pe mi ti 'ni¹ jmí²¹² ijiin¹o tún¹. Joon 'áai¹ ga'aa¹a fa'í³ 'e ganúu²un 'e júu³ do.

Cuu² 'e cí¹ tsá² tya' cwo¹

24 Joon mo gatyaliin² Jesús coon¹³ tsá² tya'a fuu²¹ Capernaum 'in tsá² 'in cón² 'laa¹³ tya' cwo¹ gafee²¹i Tú³, gaunngí¹i:

—¿Tí jo tyí² tifo² tyii' 'laa¹³ cwo¹?

25 Joon Tú³ gajin²in:

—Tyí²o 'ino.

Joon mo ga'í² Tú³ in^u tsifu gajin²in Jesús sí²¹i 'ii:

—¿'Ee 'i¹-'o'o, Simón? ¿'In tyí² 'laa¹³ tya' røø¹³ taain²¹² juncwii²¹, ti tsá² tya'a sí tsá² coon²¹ fuu²¹ 'ee?

26 Joon Tú³ do gañii¹i:

—Tsá² coon²¹ fuu²¹ tyí².

Joon Jesús gajin²in sí²¹i Tú³ do:

—Wana la joon jna jo 'ná¹ cí³í 'laa¹³ tya' cwo¹. 27 Pe la coon²¹ 'e jo 'e ifaa²¹a 'in tsá² no 'laa²¹ tyi', cwó² fu ti' tyiá¹ cwo¹i²¹i moocuu². Joon 'in joo²¹ in téen¹u'u nifu ityii¹a coon²¹ cuu² nu' 'oo²¹²o. Joon 'e cuu² do ilíin²mo 'e cí²¹i 'laa¹³ tyi'i coon¹³ tyiajna. Cwocón² tya' 'in tsá² cón² 'laa¹³ do.

18

Iin 'in tyiin²gi

1 'Yiia¹³ joon gangatyéen¹in tsá² tya' Jesús fu lí tyiin¹in joon gaunngí¹i:

—ǵ'lin 'in tyiin²gi li tyu²
Dios to² tsá²?

² Joon gatø² Jesús jaain²¹
xuui²¹² 'e jmaa¹a siin¹²in
tuntsa'jee²¹² 'in tsá² do, ³ joon
gajin²in:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa',
wa jo unsi²naa' 'e 'i¹-oo' joon
lín²naa' la líi¹i 'in xuui²¹² no
jo cwotaan²naa' fu li tyu² Dios
to² tsá². ⁴ 'E coon¹³ la joon
'in tyiin²gi fu li tyu² Dios to²
tsá² ilín² la 'in xuui²¹² no 'in
jo jmaa²i jloo¹³ 'ña'a. ⁵ Joon
doñi'in 'in 'ii²¹ jaain²¹ xuui²¹²
coon¹³ 'e sii²¹ jna la 'ino, joon
'ii²¹mo jna jon.

'A tsaai¹³ i'noo¹o tsá² tsa²

⁶ 'Wa seein²¹ tsá² itilí²
jmaa¹a 'e 'noo¹o xuui²¹² 'in
jo² líi²i jna tsa², tyú²gi tya'a
wa'a jeei¹gi 'ñú¹u tsá² luu²¹²u
coon¹³ coon²¹ too¹ fee¹ joon
pii¹in tsá² 'ii tsi jmi¹ñi¹³ li 'o².

⁷ 'Áa¹mo gó² 'e sá² 'e 'leei²¹
tsá² taain²¹² juncwii²¹! Joon
la joon 'e 'ná¹ ilí² pe fúu² 'in
tsá² 'in jmoo¹o 'e un'leei²¹
tsá² yaai.

⁸ 'Tsu 'wii¹³ joon wa gaj-
maa¹a cwoo¹o si tí¹³i 'ee
'lee²¹u, cwotuu¹nu'u joon
cwopí¹nu'u li wíin². Tsu tyú²gi
tyi'i 'e seen²¹un juncwii²¹ tsá²
pooi¹³ si tsá² jluui¹³ 'ee lagi
cwoo¹³o li 'ii²¹ li coo²¹ coon²¹
tøø²mo coon¹³ je tún² cwoo¹o
si jé² tún² tí¹³i 'ee. ⁹ Joon
wa unni²i jmoo¹o 'e 'nóo²o
tsaa², tyii²i, píi¹nu'u li wíin²
tsu tyú²gi tyi'i 'e seen²¹mo'o
coon¹³ coon²¹ unni²i lagi
cwoo¹³o li 'ii²¹ li coo²¹ coon²¹
tøø²mo.

Lawa jaain²¹ joo'saa²¹ 'in
situui¹

¹⁰ 'Jo jmaa²aa' wa' jo
tsái¹-oo' xuui²¹² no. Tsu
fuu²¹²uu 'naa', 'in ángeles tya'a
taa²i tyani Nu¹³uu 'in tyiin¹
ñu¹fú². ¹¹ In Ruui²¹ Tsá² gajó²
juncwii²¹ jmaa¹a tiin¹³ tsá²
'in ngí² situui¹.

¹² '¿Xiiala líi²naa'? Wa'
jaain²¹ tsá²'aa¹i coon²¹ cíein¹³
joo'saa²¹ joon wa gatuui¹
jaain²¹, itiu²mo 'in noventa
y nueve jee²¹² moo²¹ joon
'e tsa'nee¹³i 'in situui¹ do.
¹³ Joon wa gatsee²¹i joon
ilijløøi¹³gi tya' 'in joo'saa²¹
gatsee²¹i do lagi 'in noventa
y nueve do 'in jo ituui¹ do.
¹⁴ La joon jon 'Ñú²uu', 'in tyiin¹
ñu¹fú², jo 'iin²¹²in wa' 'e ngí²
situui¹ jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'in
xuui²¹² pi¹³.

Xiiala 'ná² jmá¹ tsá²
fee¹-tsi tya' tsaruu²¹i

¹⁵ 'Wa ga'láa²a ruu²¹u tyi'i
sii¹³du' la 'oo²¹ gáa¹naa' joon
jmaa²a júu³ xiiala ga'láa¹a.
Joon wana gajmaa¹a nuu¹³un
júu³ tyi'i joon li²i 'e seen²¹naa'
tyú² coon¹³. ¹⁶ Pe wa jo
gajmaa¹a nuu¹³un te² jaain²¹
gai¹gi tsá² 'e núu¹un 'e síi¹³naa'
ilí²in tsá² jmoo¹o júu³ jai² 'in
tsá² do. ¹⁷ Joon wana jo gaj-
maa¹a ruu²¹u nuu¹³un tyani
'in tsá² jmoo¹o júu³ jai² do
joon cwojee¹u 'in ruu²¹u do
tyani li sicaain²¹ jileei²¹ 'in
tsaa¹-tsi Dios. Joon wana
jo galinu¹³un tún¹ tyani 'in
tsá² fúui¹ 'in tsaa¹-tsi Dios
joon líi²in 'in ruu²¹u do lawa

jaain²¹ 'in jo tsaá¹-tsi Dios si lawa jaain²¹ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ i tsá² 'ee.

18 "E la ja² mo fuu²¹²uu 'naa', 'e jilaa²¹ 'e untsaa¹³naa' fu juncwii²¹ lo la joon jon 'e lí² tsaai¹³ fu ñu¹ fú². Joon jilaa²¹ 'e cwó²oo' lí² fu juncwii²¹ lo la joon ilí² fu ñu¹ fú² jon.

19 'Fuu²¹²uu 'naa' jon, wana ti gáa¹naa' 'in cwoo²oo' júu³ ruu²¹naa' coon¹³ coon²¹ júu³ tyú² 'e mí²ii', Ñu¹³uu 'in tyiin¹ ñu¹ fú² icwo¹o 'naa' 'e gami²ii' do. 20 Mo natí² fiin¹³ gai¹ gaai²¹ tsá² 'in sicaain²¹ iun'goo²¹o jna siin¹³moo jee²¹² 'ii²¹ —jin² Jesús.

21 Joon Tú³ do gangóo¹ ngafee¹³i Jesús jin²in:

—Ña'ñu¹u', wa gajmaa¹a ruu²¹na 'e gó² tyiia ¿joo' naa¹³ 'ná¹ jmáa³aa feei¹-tsii 'wii²¹² tya'a? ¿Ti ca tí² dyía¹ naa¹³?

22 Joon gañii¹ i Jesús:

—Jo fuu²¹²uu 'nu ca tí² dyía¹ naa¹³ pe fuu²¹²uu 'nu ca gatyía¹ setenta naa¹³ 'e gafuu²¹²uu 'nu dyía¹ naa¹³.

Lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in jo gali'in²¹²in jma¹a feei¹-tsi

23 'Tsu 'wii¹³ joon 'e tyu¹ Dios to² tsá² li la lí¹i jaain²¹ róoi¹³ 'in gali'in²¹²in jmaa¹³a cwáain¹ tya' tsa'leei¹³ tya'a. 24 Joon mo ga'láa² 'wii²¹² gatø¹ø 'in róoi² do tsá² tya'a joon gatyía¹ jaain²¹ 'in róoi² tya'a 'láai¹ 'áai¹. 25 Joon 'in tsa'leei¹³ do jo 'e 'oo¹o wa'a tyí² tya'a. Joon 'in róoi¹³ do gatyu²u to² tsa'leei¹³ tya'a

wa' 'nii¹ ni 'ido coon¹³ 'oo² 'ido coon¹³ joon¹on coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² tya'a 'e tyí² 'e róoi² do. 26 Pe 'in tsa'leei¹³ do gasii²¹i wojní¹i tyani ñi'fii²¹²i joon gami¹i tyani 'ido 'áai¹: "Ñi'fi²¹i cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹² tyiia joon icí³oo jilaa²¹ 'e róø²na tyi'i." 27 Joon ñi'fii²¹²i do galifee¹mo-tsi 'wii²¹² tya' jilaa²¹ 'e róoi² joon galáa²mo 'ido 'ii. 28 Joon tsifu cwo'ii¹i tya' ñi'fii²¹²i do joon xu ngai²xu mo gajjin¹in jaain²¹ tsañuu¹ 'in niróoi²xu coon²¹ tún² 'ii²¹ cuu². Joon tsifu gason²on luu²¹² 'ido sii²¹i: "¿Tyí² gon 'e róø²u tyiia do la no la!" 29 Joon gasii²¹ 'in tsá² do wojní¹i tyaní¹i joon gami¹i: "Cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹² tyiia joon icí³oo jilaa²¹ 'e róø²na tyi'i." 30 Pe 'ii-gi jo galifeei¹-tsi 'wii²¹² tya' 'in tsá² do. Joon gatan²ni'i 'ido 'nuñi¹³ ca tyí² jilaa²¹ 'e róoi². 31 Pe mo gani²i 'in tsa'leei¹³ catyaa² do xiiala gajmaa¹a 'in tsá² do galixuu²¹²mo-tsi joon ngalín² ngajmaa¹³a júu³ ñi'fii²¹²i jilaa²¹ 'e nigalí². 32 Joon 'in ñi'fii²¹² do gatyu²u to² tsa'leei¹³ tya'a wa'a tsate¹e 'in tsá² do. Joon mo gatyía¹ 'in tsá² do gajin² róoi¹³ sii²¹i 'ido: "¿Tsa'leei¹³ 'in gó² nu! Ga'iin²moo 'e róø²u tyiia 'wii¹³i gami²i tyaní³ii. 33 'Ná¹-a jon jmaa²a feei¹-'o'o 'wii²¹² tya' tsaruu²¹u jiin¹³ la nigajmáa³aa feei¹-tsii 'wii²¹² tyi'i." 34 Joon gatsá² 'nii²¹-tsi ñi'fii²¹²i do tya'a 'áai¹gi. Joon

gaty² to² i'e²e tsá² 'ido wúu¹ ca mi tyi² jilaa²¹ 'e r⁰øi².

35 'La joon jon ijma¹a ñ³u³u³, 'in tyin¹ ñ³u³fú², coon¹³ 'naa' wa jo jmaa²aa' feei¹-'oo' 'wii²¹² tya' tsaruu²¹naa' 'e 'yaai²¹²-'oo' —jin² Jesús do.

19

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya' mo tiui² tsá² tsamí² tya'a

1 Mo ngayuui¹³ gajin² Jesús jilaa²¹ 'e júu³ lo gacwo¹ii¹ li sii²¹ Galilea joon gangó¹o li roon¹on coon²¹ 'wó² li sii²¹ Judea 'e roon¹on li' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li' li 'yeei²¹ ñi¹. 2 Fúu¹mo tsá² gangalín² coon¹³on. Joon gaun'láa²mo Jesús 'in tsá² do.

3 Joon 'inl¹³ii¹³ tsá² fariseos gangatyéen¹in li ngó¹o Jesús 'e 'iin²¹²in 'e teei²¹ Jesús lawa coon²¹ nilá² joon gaunngii¹:

—¿Ja ilí² tiui² tsá² tsamí² tya' coon¹³ doñi¹'ee cwáain¹?

4 Joon gañii¹'i 'ii:

—Ñí² 'naa' 'ee jin² júu³ tyú² tya' Dios 'e mo 'láa² 'wii²¹² gajmee¹i Dios tsañ³u³ coon¹³ tsamí². 5 Jin²o jon: “Tsu 'wii¹³ joon itiu²mo tsá² sáa³ jmii²¹ ilicaain²¹ coon¹³ 'oo²o joon jee²¹² gáa¹i do ilí²in lawa jaan²¹mo.” 6 Joon jo líi¹³gi gáa¹i jaan²¹mo galíi¹i joon. Tsu 'wii¹³ joon jo lí² xee¹i tsá² 'in gauncaain²¹ Dios.

7 Joon gaunngii¹'i 'in tsá² do:

—Wa la joon, ¿'ee li'i gaty²u² 'lii²¹² Moisés to² wa

lí² cwo¹ tsá² 'oo²o coon²¹ mo'jí² 'e lí² tiui² tsá² 'ii? Joon coon¹³ la joon tiu²mo 'ido.

8 Joon gajin² Jesús sii²¹'i 'in tsá² do:

—Galí²-i la joon tsu 'wii¹³ 'áai¹ sóo²-'oo' 'naa'. Tsu jo la joon lí² la mo 'wiin²¹².

9 Jna fuu²¹²uu 'naa', wana tiui² tsá² 'oo²o wa mo jo mo 'láa¹a coon¹³ tsañ³u³ xeei²¹ joon cuu²¹i cwo²¹o coon¹³ jaain²¹gi tsamí² 'noo¹on tsa² coon¹³ 'in tsamí² do. Joon wana cuu²¹i tsá² cwo²¹o coon¹³ jaain²¹ tsamí² 'in natiui² ñ³u³ tya'a joon 'noo¹on tsá² tsa² 'e la joon.

10 Joon gajin² tsá² tya'a sii²¹'i Jesús:

—Wana la joon jmoo¹o tsañ³u³ coon¹³ 'oo²o tsáai¹gi-tsi wa jo cuu²¹mo cwo²¹o.

11 Jesús-gi gajin²'in:

—Jo jileei²¹ lí² 'øøi²¹-tsi 'elo. Li jii¹³ 'in nityii¹³in Dios ilí² 'øøi²¹-tsi. 12 'Láa²mo 'ii¹³ 'e sá² 'e jo lí² cui² cwo²¹o tsá². 'Inl¹³ii¹³ jo 'ii¹in 'e cui² cwo²¹o ca mi liseen²¹mo. 'Inl¹³ii¹³gi tsá² jo cwó² tsá² jon cui² cwo²¹o. 'Inl¹³ii¹³gi tsá² jo 'iin²¹²in cui² cwo²¹o tsu 'wii¹³ cwáain¹ tya' li tyu² Dios to². Jileei²¹ 'in lí² jmá¹ 'elo, cwojmaa¹a.

Uncwaai¹³ Jesús xuui²¹² tya' tsá²

13 Joon gangajée¹i tsá² xuui²¹² tya'a li sin² Jesús wa'a taan¹an Jesús cwo²¹o tya' 'ido joon faa²¹a júu³ tyú². Pe tsá² tya'a ga'láa² 'wii²¹² jíi² ni'i

'in tsá² jée¹i xuui²¹² do. ¹⁴ Pe Jesús gajin²in:

—Cwó²duu', cwojalíin² xuui²¹² no tyaní³ii joon jo untsaa¹³naa' tsu¹jiin¹³ 'in lí¹i la no-o tsataai² li tyu² Dios to².

¹⁵ Joon gataan¹an cwo²¹o tya' 'in xuui²¹² do. Joon mo ngayuui¹³ joon gacwo¹í¹o do.

Jaain²¹ simii²¹ 'in sá² cuu² tya¹ júu³ coon¹³ Jesús

¹⁶ Joon gatyía¹ jaain²¹gi tsá² 'in gaunngí¹i gajin²in sí²¹i Jesús:

—Tifo² tyú¹i, ¿'ee 'e tyú² 'ná¹ jmáa³aa 'e liseen²¹na tyú² coon²¹ tøøi²?

¹⁷ Jesús gajin²in:

—¿'Ee lí¹i fu²¹u jna 'in tyú¹i? Jaan²¹mo 'in seein²¹ 'in tyú¹i jiin¹³ 'ña'a Dios. Pe wana 'iin²¹²u'u liseen²¹mo'o tyú² jmaa²'a la to² tyu² Dios.

¹⁸ Joon gajin² 'in simii²¹ do:

—¿Noo to² tyu² Dios?

Joon Jesús gani¹i:

—Jo jngá¹u'u tsá²; jo 'laa²¹²'a coon¹³ tsamí² tya' tsá² xeei²¹; jo jmaa²'a 'uun²¹; jo fu²¹u júu³ tajuu²¹ jiin¹³ jaain²¹; ¹⁹ un'goo²¹o nu²¹u coon¹³ saa²'a; cwoli¹iin²¹²u'u tsaruu²¹u lawa 'wo'o.

²⁰ Joon gañii¹ 'in simii²¹ do:

—Jilaa²¹ la no nigajmáa³aa jiin¹³ la mo xuu²¹²na. ¿'Ee 'ná¹ jmáa³gii?

²¹ Joon Jesús gajin²in:

—Wana 'iin²¹²u'un 'e jo 'e sí¹naai²¹gi 'e 'naa²¹ cwo¹ni²¹²i 'e 'oo²¹²o joon cwo²¹o tsá² tañí² joon lisá² 'láai²gi tyi¹i fu

ñu¹fú². Mi yuui¹³ joon na¹, ngi²¹i coon¹³ jna.

²² Pe mo ngayuui¹³ ganúu²un 'e júu³ lo gangaa¹³i fa¹i 'áai¹ tsu¹ 'áa¹mo sá² cuu² tya'a.

²³ Joon gajin² Jesús sí²¹i tsá² tya'a:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'áai¹ wúui¹ cwó¹i yaai tsá² sá² cuu² tyu²u Dios to² 'ii. ²⁴ Fuu²¹²uu 'naa' tún¹, tyan²gi to² wa'a tsa¹i² jaain²¹ tsá² sá² cuu² li tyu² Dios to² tsá² lagi wa' ngí¹ camello coon²¹ too²¹ tya' moocuu².

²⁵ 'Áai¹ tsa'goo²¹o-tsi tsá² tya'a mo ganúu²un 'elo. Joon gaunngí¹i la 'oo²¹ yaai:

—¿'iin lí² tsataai² li tyu² Dios to² tsá²?

²⁶ Joon gajin² Jesús 'ii joon gajin²in:

—Jo lí² jmá¹a tsá² 'elo pe jilaa²¹ lí² jmá¹a Dios.

²⁷ Joon gajin² Tá³ sí²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', nigatuu²¹oo'o 'e 'oo²¹o'o joon nigangí²i i coon¹³ 'nu. ¿'Ee ilí² tyii'i?

²⁸ Joon gañii¹ Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', mi li'múui² jilaa²¹ 'e sá² joon 'in Ruu²¹i Tsá² tyiin¹ li sí¹ii²¹² tya'a coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a joon 'naa' 'in nigangí¹ coon¹³ jna iní²ii' dyatun¹ li sí¹ii²¹² tyii'. Joon ityú²uu' to² 'in dyatun¹ poo²¹² tsá² Israel.

²⁹ La joon jon jileei²¹ 'in nigatú² 'nú¹ sí¹ nigatiui¹ ruu²¹i tsañuu¹ sí¹ ruu²¹i tsamí² 'ee sí¹ nigatiui² sáa³ jmii²¹ 'ee sí

tsamí² tya'a si jóon¹on 'ee si nigatá² 'wó² tya'a tsá 'wii¹³ jna-a; i'ii²¹mo cíein¹³ líi¹gi joon i'ii²¹mo jon juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹a coon²¹ tøø²mo. ³⁰ Pe fúu¹mo tsá² 'in seein²¹ nano 'in líi¹i nifu 'ii-i litséi¹ ciiin²¹gi. Joon fúu¹mo 'in litséi¹ nano joon 'ii-i nifu ciiin²¹gi —jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do.

20

Lawa tsa'leei¹³ 'in gaj-maa¹a to²

¹ Faa²¹gi Jesús jin²in:

—'E tyá² Dios to² li la líi¹i jaain²¹ ñi'fii²¹² tsá² li náa¹ to². Joon mo 'aa²¹ tsáa¹a tsa'née¹i tsa'leei¹³ tya' 'in cún² mi¹³ wuunjøø¹³ tya'a. ² Joon jin²in xiiati tyí² la coon²¹ jmii²¹². Joon gasii¹in 'in tsá² do jee²¹² to² tya'a. ³ Joon la 'iin² ñá² gangó¹ li li 'moo¹³ joon gatsee²¹i tsá² 'in jøøi². ⁴ Joon gajin²in: “¿Ja cwolin²naa' cwojmaa²aa' to² tyiia joon icwóo³oo 'e tíi²naa'?” Joon gangalíin²mo 'in tsá² do. ⁵ Joon mo gatí² tyiiañi¹ coon¹³ la 'iin²¹ 'ni¹ ca 'loo¹ gangó¹o 'in ñi¹ do li li 'moo¹³ do 'náa²i tsa'leei¹³ tya'a. ⁶ Joon la 'iin² 'ñá² ca'loo¹ gatsee²¹i 'inlíi¹³ 'in jøøi², joon gajin²in: “¿'Ee li' née¹³naa' lo tøøi² jmii²¹² jo 'ee to² jmoo²oo'?” ⁷ 'Ido-gi gañii¹i: “Tsá jo 'iin²¹²mo gali² 'nee²¹ jna'a 'e jmoo²¹o'lo to².” Joon gajin² in ñi¹ do: “Cwolin²naa' cwojmaa²aa'

to² 'wó² tyiia joon icíi³ii 'lee¹³naa' jiiin¹³ la gatíi².” ⁸ Joon la xuu jnaa² gatyú² ñi¹ do to² tsa'leei¹³ tya'a 'in tyá² to² gajin²in: “Cwote²du' tsa'leei¹³ do joon cwo¹o 'leei¹³, joon 'láa² 'wii²¹² cwo¹o 'leei¹³ 'in ngataai² li tséi¹ do. Joon 'in ngataai² jee²¹² to² nifu cwo¹o 'leei¹³ li gatséi¹.” ⁹ Joon 'in ngataai² jee²¹² to² la 'iin² 'ñá² ca'loo¹ ga'ii²¹mo 'lee¹³i tya' la tøøi² jmii²¹². ¹⁰ Joon mo ga'ii²¹i 'in ngataai² nifu do 'lee¹³i líi²i i'ii²¹ 'láai²gi 'lee¹³i lagi 'in ngataai² ca'loo¹ do. Pe xu joon coon²¹ róø² ga'ii²¹i 'lee¹³i coon¹³ 'ido. ¹¹ Joon mo ga'ii²¹i 'e 'leei¹³ do ga'láa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ ñi'fii²¹²i do ¹² jin²in: “'In gacwolin² li tséi¹ róø² ga'ii¹³na'a 'lee¹³na'a coon¹³ 'ido joongi coon²¹ hora gajmaa¹ 'ido to² joon jna'gii¹i tøøi² jmii²¹² taan²¹a'an jee²¹² 'yiia²¹.” ¹³ Pe 'in tsá² fii²¹² do gañii¹i jin²in sii²¹i jaain²¹ 'in tsá² do: “Tsarú¹u', jo jmoo³oo 'e gó² tyi'naa'. ¿Ti jo gajmoo²¹o' júu³ xiiati 'e 'léé¹³u tya' coon²¹ jmii²¹²? ¹⁴ Con²on jiiin¹³ 'léé¹³u 'e gatí²u joon cweei². Iin²¹²na cwo³oo 'in ngataai² jee²¹² to² li tséi¹ do jiiin¹³ la cwo³oo 'na. ¹⁵ Lí²-i tyá³uu to² cúu³uu jiiin¹³ la 'iin²¹²na. ¿Ti ga'aa²¹²a tsiuwú¹ tsá tsá² tyú¹mo jna? ¹⁶ La joon lí¹, 'in li tséi¹ 'ii 'in nifu, joon 'in nifu 'ii 'in li tyéi¹. Tsá itø²ø Dios

fúui¹ tsá² pe xuu 'in gacwai² jmaá¹a."

Xiiagi tún¹ jmo¹o Jesús tsá² tya'a júu³ ijúun²in

¹⁷ Mo ngó¹ Jesús fu Jerusalén 'yúu²i fu¹ joon gajée¹i coon²¹ ji dyatúuin² tsá² tya'a joon gajin²in:

¹⁸ —Tyán²duu' cwáain¹. 'E ningalii²¹i' lo fu Jerusalén. Joon do-o i'níi¹ tsá² 'in Ruui²¹ Tsá² ja'cwoo²¹o 'in tyu² to² untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley. Joon ityu² to² ijúun²in 'ido. ¹⁹ Joon ijaan¹³mo 'ido tya' tsá² jo sein²¹ Israel, joon iungøø¹ni'i 'ido, ipoo¹ni'i joongi itéen¹in tsaa² crúu¹³. Pe mi ti jmii²¹² 'ni¹ ijiin¹o tún¹ jee²¹² 'li²¹².

Mii¹i sáa³ Jacobo coon¹³ Wó³ jmii¹aa²¹²

²⁰ Joon gangatyéen¹in Jacobo jóon¹ Zebedeo coon¹³ ruu²¹i Wó³ coon¹³ sáa³a fu li siin¹³ Jesús joon gaun'goo²¹o Jesús tsu sáa³ Jacobo coon¹³ Wó³ gali'iin²¹²in mii¹i jmii¹aa²¹². ²¹ Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿'E 'iin²¹²u'un jmaá³aa tyi'i?

Joon sáa³ 'ido gajin²in:

—Mi tyé¹u'u li tyu²¹u to² joon cwo²¹o cwá²a 'in yuun²¹ tyiia gáí² lo, jaain²¹ li' cwoo¹o tsáa¹ jaain²¹gi li' cwoo¹o tooin²¹².

²² Pe Jesús gañii¹i:

—Jo ñí² 'naa' 'ee mii²ii'. ¿Ti lí² taa²¹aa' moo²oo' wúu¹ la wúu¹ imóo³ jna? Joon, ¿ti lí² ijúun²naa' la ijúuin² jna?

'Ii-gi gajin²in:

—Lí²-i.

²³ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—Ja²mo, imoo²oo' wúu¹ la wúu¹ imóo³ jna joon ijúun²naa' la ijúuin² jna pe jo tí²na cwóo³oo ní²ii' jaan²¹naa' li' cwóo³oo tsáa¹ jaain²¹gi li' cwóo³oo tooin²¹². 'E joon 'e tya' tsá² 'in nigatyá¹a Ñu³uu tyá².

²⁴ Joon mo ganúu²un 'in dyéi¹ tsá² tya'a catyaaí² do gatsá² 'nii²¹-tsi tya' 'in gáí¹ ruu²¹i do. ²⁵ Pe Jesús gatø²ø 'ii gajin²in:

—Jiin¹³ la ñí² 'naa', 'in tsá² tyu² to² juncwii²¹ tyu²u to² 'ii²¹, joon 'in tsá² 'in tyu² to² 'in tyiin² jee²¹² 'in tyu² to² do gøø¹³gi to² tyu²u. ²⁶ Pe jo lí² la joon jee²¹² 'naa'. Tsu 'in 'iin²¹²in jmá¹ feei¹gi jee²¹² 'naa', 'ii ná¹ unjii²in 'in catyaaí²gi. ²⁷ Joon 'in 'iin²¹²in lí²in nifu 'ná¹ jmá¹ la to² 'e tyu² 'in catyaaí²gi do. ²⁸ Tsu jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², jo gagoo²¹²oo 'e unjii²in tsá² jna pe gagoo²¹²oo wa'a unjii³na tsá². Gagoo²¹²oo 'e cwó³oo juncwii²¹ tyiia la wa' 'e 'laa¹³ ilí² tiin¹³ tsá² fúu¹.

Un'láa²i Jesús gáí¹ tsá² tiui²

²⁹ Joon mo gacwo¹ii¹i Jesús fuu²¹ Jericó do fúu¹mo tsá² ngalín² coon¹³ Jesús. ³⁰ Joon li' caai²¹ fu¹ li ngó¹o Jesús néei¹ gáí¹ tsá² tiui². Joon mo galili¹³i ingii¹ Jesús li' née¹i do joon ga'oo¹o jin²in:

—iÑa¹ñu¹u', Jóon¹ 'lii²¹² David, fúu² cwolii¹u jna'a!

31 'In tsá² 'in ngaliin² do sii²¹i 'ido wa'a jo to²o líi¹ 'ido mii¹³. Pe x_u joon lí¹ líi¹gi tá² ga'oo¹o jin²in:

—iÑa'ñu¹u', Joon¹ 'lii²¹² David, fúu² cwolii¹u jna'a!

32 Joon Jesús gajaan¹an li ngóo¹ joon gatø¹²ø 'in tsá² tiui² do joon gaunngii¹:

—¿'Ee 'iin²¹²naa' ijmáa³aa tyii'?

33 Joon gañii¹ 'ido:

—iÑa'ñu¹u', 'e 'iin²¹²na'a jø²ø'ø!

34 Joon fúu² galii²i Jesús 'ii, joon ga'lii²¹i unni¹ 'ido. Tsifu joon galí¹ jøø²ø 'in tsá² tiui² do joon ngaliin²mo coon¹³ Jesús.

21

Mo ga'i²i Jesús Jerusalén

1 Joon mo x_u ná¹gi tyía¹ Jesús fuu²¹ Jerusalén, joon gatyaliin² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betfagé, fuu²¹ náa¹ caai²¹ moo²¹ sii²¹ Olivos. 2 Joon Jesús gaty^uu² to² gáí¹ tsá² tya'a jin²in:

—Cwolii²naa' 'e fuu²¹ pi³ náa¹ tyani no. Joon do-o ityee¹³naa' jaain²¹ bu³ 'yia²¹² si'ñuu¹i coon¹³ y_{uuu}²¹ tya'a. Joon sii¹³ii' 'nii²¹² tya'a joon jøø²¹²naa' fu lo. 3 Wa' 'in sii²¹i 'naa' cwáain¹ tya' bu³ do joon fú²uu': “Ña'ñu¹oo'o 'né¹ ni'i 'inlo joon nacun'un jajaa²¹²na'a.”

4 Joon la lo galí¹ 'e gatsín¹ júu³ gataan¹an ni mo'jí² jaain²¹ 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ 'e jin²:

5 Síi¹³ii' 'e fuu²¹ do sii²¹ Sión:

“Jøø²øø', Røøi¹³ tyii' jó¹ lawa tsá² 'wóí¹ tyiin¹in jaain²¹ bu³, jaain²¹ bu³ xuui²¹², 'in líi¹i joon¹on

jaain²¹ joo'núu³ tyaan¹ laa²¹².”

6 Joon 'in tsá² tya' Jesús do ngaliin²mo ngajmaa¹a la to² ty^u² Jesús. 7 Ngatee¹e bu³ do joon gaunfuu¹u siin¹³in moo'wó¹o bu³ do. Joon gacwó² Jesús 'in bu³ do.

8 Joon 'in tsá² fúu¹ do ganii¹²i siin¹³in tya'i fu¹ li ngó¹ Jesús.

Joon 'inlíi¹³ gaty^uu² nii²¹² moo²¹ joon gatyaa¹a tya'i fu¹.

9 Joon 'in tsá² 'in ngaliin² nifu lagi 'in jalii² lí' caluu 'oo¹o jin²in:

—iCwoseein²¹ Joon¹ 'lii²¹² røøi¹³ David wóo²! iIn cwa¹³mo 'i 'in jó¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u! iUn'goo²¹oo' Dios!

10 Joon mo ga'i² Jesús fuu²¹ Jerusalén joon ganáa¹ 'goo²¹ 'áai¹ joon fúu¹mo gaunngii¹i gajin²in:

—¿'lin-gi 'ino?

11 Joon tsá² gañii¹:

—Jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tya' Dios 'in sii²¹ Jesús 'ino. 'In jó¹ fuu²¹ Nazaret 'e náa¹ li sii²¹ Galilea no.

Ga'woo²¹mo Jesús tsá² 'in taai² in_{uuu} cwo¹ fee¹ do 'e tyaan¹ 'e 'nii¹i 'e ló² tsá²

12 Mo ngayuui¹³ joon ga'i² Jesús in_{uuu} cwo¹ fee¹ tya' Dios sii²¹ do. Joon ga'øø¹²mo jileei²¹ 'in taai² do fu caluu. Lagi 'in taai² ló¹ do la joon jon 'in taai² 'nii¹i ga'øø¹²mo.

Gajiin²¹ Jesús mesa li taa¹³ cuu² tya' tsá² 'in unsi²¹ cuu² tya' tsá². Gajiin²¹ mo jon 'mosi¹³ li néei¹ 'in 'ni¹ maa²¹². 13 Joon gajin² Jesús si²¹ 'ido:

—Ni j² tya' Dios jin²in: “E 'nú³ lo iunsi²¹ tsá² coon²¹ li faa²¹ tsá² jú³ tyá²”, pe 'naa' nigajmaa²aa' lo lawa coon²¹ too²¹ li taai²¹² 'uun²¹.

14 Joon tsi in³ cwo¹ do gangatyéen¹in 'inlíi¹³ tsá² tiui² coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² jluui¹³ li siin²¹ Jesús joon gaun¹láa²mo Jesús 'ido. 15 Taai² jon in³ cwo¹ do 'inlíi¹³ xuui²¹² 'in ga'oo¹o gajin²in: “iCwoseein²¹ Joon¹ 'lí²¹² róoi¹³ David wóo²!” Joon mo gani² 'in tsá² tyá² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley jilaa²¹ milagro gajmaa¹a Jesús joon mo ganú²un 'e 'oo¹o 'in xuui²¹² do gatsá² 'nii²¹-tsi. 16 Joon gajin²in gasi²¹ Jesús:

—¿Ti jo nuu²un 'ee 'e jin² 'in xuui²¹² no?

Joon gañii¹ Jesús:

—Nú³oo. ¿Ti jo mo gauntsaa¹³naa' 'ee 'e jin² j² tya' Dios cwáain¹ tya' 'elo? Jin²o la no:

'E 'øø¹ xuui²¹² coon¹³ y³un²¹ pi³ iuntyú¹ jna-a joon.

17 Joon gacwo¹ 'in do, gatú²mo 'in tsá² do joon gangó¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betania. Joon do-o gajaan¹an canú¹.

'Fi² Jesús tsiifú² tya' 'mó² cwarí³

18 Mo gajná² joon gacii¹³ Jesús fu Jerusalén joon gatsá² un'aa²¹²i. 19 Joon gango¹o si² li' caai²¹ fu¹ coon²¹ 'mó² cwarí³. Joon gangatyéen¹in co' li si²i pe jo 'e gatsaa²¹a jii¹³ coon²¹ 'oofuu²¹ tya'a. Jmaai² mo²o tsí². Joon Jesús gajin²in si²¹ 'e 'mó² cwarí³ do:

—Jii¹³ coon²¹ naa¹³ jo 'ee 'oofuu²¹ 'i¹gi 'nua!

Joon tsifu joon lity³un²¹ 'e 'mó² cwarí³ do. 20 Joon mo gani¹i tsá² tya' Jesús 'elo ganga'goo²¹o-tsi 'áai¹ joon gajin²in:

—iLaa¹³ líi¹ jmoono gal-ity³un²¹ 'e 'mó² cwarí³ no!

21 Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', wana jo¹ lí²naa' joon jo tóin¹ jú³ tyii' lí¹gi lijmaa²aa' lagi jmaa²¹²aa tya' 'e 'mó² cwarí³ no. Lí²-i fú²uu' 'e moo²¹ si² do: “Jii¹³ lo, cwó², cwoté²u'u tsi jmi¹ñi³”, joon la joon ilí². 22 Joon jilaa²¹ imi²ñi³ coon¹³ jú³ tyá² tyii' i'ii¹³naa' wa jo² lí²naa'.

To² 'oo¹o Jesús

23 Joon ga¹i² Jesús in³ cwo¹ fee¹ do joon la 'i²¹² siin²¹ 'e²e tsá² joon gangatyéen¹in 'in tyá² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøø¹³ tya' tsá² Israel joon gaunngi¹i:

—¿'Ee to² 'oo²o 'e jmoo²o la no? ¿'lin gacwo¹o 'e to² no?

24 Joon Jesús gañii¹:

—Joongi iunngi³duu 'naa' joon wana ñi²ii' la joon jon jna ifuu²¹²uu 'naa' 'iin

gacwo¹o to² jmóo³oo. ²⁵ ¿'lin gatyu² to² saa¹i Wó³ tsá² jmii²¹? ¿Ti Dios 'e wa tsá²'ee?

Pe 'in tsá² jo cwo¹o júu³ la 'oo²¹ ruu²¹i jin²in:

—Wana fá²a' Dios gatyu² to² 'in Wó³ do ijin² 'ino: “¿'Ee li' jo gajo¹ galii²naa' júu³ tya' ido?” ²⁶ Joon wana fá²a' 'e tsá²-a gatyu¹ to² Wó³ do ijme¹mo tsá² jna' tsu jilee²¹mo tsá² líi²i 'e faa²¹a Wó³ do cwáain¹ tya' Dios.

²⁷ Tsu 'wii¹³ joon gasii²¹i 'in tsá² do Jesús jin²in:

—Jo né² jna'a.

Joon gajin²in Jesús:

—La² joon jon jna jo fuu²¹²uu 'naa' 'in gacwo¹o jna to² 'e 'óo³oo.

Lawa jaain²¹ tsá² 'in seein²¹ gáí¹ jóon¹on

²⁸ Joon Jesús gasii²¹i 'in tsá² do jin²in:

—¿'Ee 'i'-oo'? Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in seein²¹ gáí¹ jóon¹on. Joon gajin²in sii²¹i 'in jaain²¹ do: “Yuan²¹ tyi', cwo²¹o cwocun²¹un mi¹³ wuunjøø¹³ tyiia no.” ²⁹ Joon 'in jóon¹ do gañii¹i: “Jo níi³ jna.” Pe mo li cii²¹gixu gajoo²¹o-tsi joon gango¹-o, ngajmaa²¹a to². ³⁰ Joon gangó¹o jmii²¹ do ngajøø²ø 'in jaain²¹ dogi. Joon la do-o gajin²in. Joon 'in jaain²¹ do gajin²in: “Tyú²-u, ñu³, níi³oo.” Pe jo gangó¹o. ¿'Ee 'i'-oo'? ³¹ ¿'lin jee²¹² 'in gáí¹ do gajmaa¹a la 'iin²¹²in jmii²¹ do?

Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—'In nifu do-o.

Joon gajin²in Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in tsá² 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹i tsá² coon¹³ 'in 'yiiatsangó¹ it-sataa²i li tyu² Dios to² jeei¹gi lagi 'naa'. ³² Tsu Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ gajó² gajma¹ 'naa' júu³ xiiala 'ná¹ taan²¹²naa' joon jo gajo¹ galii²naa'. Pe 'in tsá² 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹i tsá² coon¹³ 'in 'yiiatsangó¹ jo¹o galii²i. Pe 'naa' fiin¹³ gañii²oo' 'elo jo gajoo²¹-oo' wa' jai² líi²naa' —jin² Jesús.

Lawa 'in líi¹ tsa'leei¹³ 'in gó²

³³ —Nuu²duu' coon²¹gi júu³ —gajin² Jesús— lawa jaain²¹ tsá² fii²¹² 'wó² 'in gajñi¹i wuunjøø¹³ jee²¹² 'wó² tya'a joon gajmaa¹³a coon²¹ 'yá² la caain²¹ ti' tyiia²¹ tya'a. Joon gajmaa¹³a coon²¹ li niui² mi¹³ wuunjøø¹³ do. Gajmaa¹³o jon coon²¹ po' ñii¹ 'i'á¹a 'wó² do.

'Mo ngayuui¹³ joon gacwo¹o tsá² ini² do. Joon gangó¹o coon²¹ cwo¹³ li wíin². ³⁴ Joon mo gatí² liroo²¹ mi¹³ wuunjøø¹³ do 'in fii²¹² 'wó² do gasii²¹in jaain²¹ gáí¹ tsa'leei¹³ tya'a wa tsatyiin²an 'e tyáa¹ 'e gatii²i 'e garoo²¹ 'wó² do. ³⁵ Pe 'in tsá² taain²¹² ní² do gasan²mo 'in tsa'leei¹³ 'in gatyallín² do, jaain²¹ gapoo²¹i, jaain²¹gi gajngaa¹³mo, joon gatyuu¹³i cuun²¹² 'in jaain²¹gi do. ³⁶ 'In fii²¹² 'wó² do gasiin²¹gi tsa'leei¹³ tya'a fúui¹gi pe la

do-o tún¹ gajmaa¹a 'in ní²
'wó² do.

³⁷ Joon li gatséi¹ gasii²¹in
jóon¹on ga'i¹-tsi: "Fowa
ili'gii²¹mo yuun²¹ tyiia", líi²ⁱ.
³⁸ Pe mo gangaa¹i jóon² 'in
tsá² fii²¹² 'wó² do 'in gatyí¹a
do gasii²ⁱ la 'oo²¹ 'ii: "Ino-o
'in lí² tya'a 'e 'wó² no, joon
wa jngaa¹²mo' 'ino joon
ilí² tyi' 'e 'wó² no." ³⁹ La
joon gasaan²¹mo 'ido, joon
gapii²in li' co' 'yá² do joon
gajngaa¹²mo.

⁴⁰ Joon gaunngii¹i Jesús 'in
tsá² teein²¹ co' li siin¹²in do
jin²in:

—Mi tyía¹ 'in fii²¹² 'wó²
do, ¿'ee ijmáa¹a tya' 'in tsá²
taain²¹² 'wó² tya'a do líi²naa'?

⁴¹ Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—Ijngaa¹²mo 'in tsá² gó² do
jo 'ee fúu² líi²gi 'ido. Joon
icwo¹o tsá² xee²¹mo 'e 'wó²
do joon 'in tsá² do ityáa¹
cwoo²¹o 'in fii²¹² 'wó² do itii²ⁱ
'e garoo²¹ do.

⁴² Joon gajin² Jesús sii²¹ⁱ 'in
tsá² do:

'Naa' niganuu²uun¹ júu³ tya'
Dios 'e jin²in:

'E cuun²¹² 'e gadya²a 'in tsá²
jmoo¹³o 'ná¹ li' caai²¹
lawa jo 'ee²¹² to² 'i³.

'E cuun²¹² joon galí¹ cuun²¹²
nifu.

Gajmaa¹a Ña'ñu¹u' 'elo.
Joon ganga'goo²¹-tsi tsá² 'áai¹
'in gani² 'elo.

⁴³ Wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa',
jo ityu²gi Dios to² 'naa' joon
ityu² to² tsá² xeei²¹ 'in lí²
jmá¹a jiin¹³ la to² tyu²u do.

⁴⁴ Joon cwáain¹ tya' 'e cuun²¹²

nifu do, doñi'in 'in cñi² ni
cuun²¹² do ilituu¹³ 'ii coonti
joon wana 'iin gatsiin¹in 'e
cuun²¹² do joon lí² fu² 'ii
coonti.

⁴⁵ Joon mo ganúu²un 'in
tsá² tyu² to² tya' untsá²
coon¹³ 'in tsá² fariseos do
'e júu³ cwáain¹ gatyaa¹ Jesús
do galili¹³o 'e faa²¹a 'wii¹³
tya' 'ii-o. ⁴⁶ Gali'in²¹²in 'e
teen¹³mo 'ido pe gøø²¹mo tsá²
tsu 'in tsá² do 'i¹-tsi 'e Jesús do
faa²¹a cwáain¹ tya' Dios.

22

Júu³ cwáain¹ tya' mo cui²
cwoo²¹ tsá²

¹ Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e
tyaa¹ jmai² júu³ cwáain¹ tya'
'in tsá² do gajin²in:

² —'E tyu² Dios to² tsá²
li la li mo gajmaa¹a jaain²¹
róøi¹³ jmi²¹² mo gacui²
cwoo²¹ jóon¹on. ³ 'In róøi¹³ do
gasii²¹in tsaleei¹³ tya'a wa'a
tsate² 'e 'in tsá² nigatø²ø it-
salín² jmi²¹² do. Pe 'in tsá² ni-
gatø²ø do jo 'iin²¹²in tsalín².

⁴ Joon gasii²¹in 'in xeei²¹gi
tún¹ tsaleei¹³ tya'a joon
gasii²¹i 'ido: "Cwosii¹³duu' 'in
tsá² nigatø²ø do, niná¹ tyá²
'uunñi² tyiia no. Nigajúin¹
joo'tsáa² coon¹³ 'in catyaa²
'in 'ooin¹³. Joon jilaa²¹
niná¹ tyá² tya'a jin²in fu²u.
Cwolín²moo' li ná¹ jmi²¹² do."

⁵ Pe 'in tsá² do jo gaunjí²ⁱ
tún¹. Jaain²¹ jee²¹² 'in tsá²
jo gangalín² li ná¹ jmi²¹² do
gangó¹o ngajóø²ø 'wó² tya'a.
Jaain²¹gi gangó¹o nga'nñi¹xu 'e
'oo¹o. ⁶ 'Inlíi¹³gi gajmee²¹mo

'in tsa'leei¹³ tya' róøi¹³ 'in gangate² 'ii ce gajngaa¹²mo 'ido. 7 Joon 'in róøi¹³ do gati² 'nii²¹-tsi joon gatyu^{2u} to² 'lää² tya'a wa tsalín² tsajngaa¹²mo 'in tsá² do 'in gajngaai¹² tsa'leei¹³ tya'a joon i'úi¹ jí² goo^{1o} 'ido. 8 Mo ngayuui¹³ joon 'in róøi¹³ do gasii²¹ⁱ tsa'leei¹³ tya'a jin²ⁱⁿ: "Jilaa²¹ niná¹ tyú² tya' icwui² cwoo²¹ xuui²¹² tyiia pe jo tí²ⁱ jalín² 'in nigatóø^{2øø} do. 9 Cwolín²naa' jon fu la caain²¹ tyuu¹³ jee²¹² 'ná¹ joon tóø^{2øø} doñi'in tsá² 'in máa¹³naa' ijalín² li tí² jmii²¹² lo." 10 Joon ngalín²mo 'in tsa'leei¹³ do jee²¹² 'ná¹ do joon galicaain²¹ jilei²¹ tsá² 'in gatsee²¹ⁱ 'in tyúi¹ coon¹³ 'in gó². Joon coon¹³ la joon garó¹ⁱ inuu tya' 'in róøi¹³ do.

11 Joon 'in róøi¹³ do gaí² inuu li nataai²¹² 'in tsá² gatø^{2ø} do. Joon gangaa¹ⁱ jaain²¹ tsañuu¹ 'in jo tyi² 'mi² 'a la tyi² tsá² 'in taai²¹² li cui² cwoo²¹ tsá². 12 Joon gajin²ⁱⁿ sii²¹ⁱ 'ido: "Tсарu^{1u}, ¿'ee li jo tyii¹³ⁱ 'mi² 'e la tyi² 'in catyaa² no?" Joon 'in tsá² do gajaan^{1an} tii². 13 Joon 'in róøi¹³ do gatyu² to² tsa'leei¹³ tya'a jin²ⁱⁿ: "Cwo'nuu^{2uu} cwoo²¹ tí² 'ino joon cwopíin^{1naa} fu caluu li nuu²¹." Do-o ityi²ⁱ tsá² joon icuu²¹ⁱ moojóon^{1on}. 14 Tsu itø^{2ø} Dios fúu^{1mo} tsá² pe xuu 'in cwai³ jee²¹² do-o jmáa^{1a}.

Unngii¹ⁱ tsá² Jesús cwáain¹ tya' cuu² cí¹ tsá² tya' tsaato²

tyiin¹ Roma

15 Joon 'in tsá² fariseos gasii²¹ⁱ la 'oo²¹ yaai xiiala lí² 'nii²ⁱ Jesús coon¹³ júu³ tya'a. 16 To² joon gasii²¹ⁱⁿ tsá² fariseos 'inliii¹³ tsá² tya'a caan^{21mo} coon¹³ 'inliii¹³ tsá² tya' Herodes 'e sii²¹ⁱ Jesús, joon gajin²ⁱⁿ:

—Tifo², né^{3oo}'o 'e fo^{21o} jmai² 'e la jai². Joon 'e^{21e} tsá² fu¹ tya' Dios la jai² jo 'ee unjii²¹ⁱ jilaa²¹ 'e faa^{21a} tsá². Tsu jo jmoo^{21o} 'ii²¹ jiin¹³ la 'i¹-tsi tsá². 17 Sii¹³ jna'a, ¿tí² tyú² wa tyi² tsá² cuu² tya' 'in tsaato² tyiin¹ Roma 'owa jo tyi² tsá² 'ee?

18 Pe Jesús ñi^{1o} 'ee 'e gó² 'i¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²ⁱⁿ:

—Tsá² 'in sisii²ⁱ 'e 'i¹-tsi 'e jmoo^{1o} 'naa'. ¿'Ee lí¹ 'iin²¹²naa' tøø^{13naa} jna nilá^{2?} 19 'Ee¹³duu' jna coon²¹ cuu² 'e cí²ⁱⁱ tya' róøi¹³ do.

Joon gacwo^{1o} coon²¹ cuu² yuu²¹. 20 Mo gani²ⁱ Jesús 'e cuu² do gaunngii¹ⁱ:

—¿'lin ni² 'e toon^{1on} ni cuu² lo? Joon, ¿'iingi coon¹³ 'e toon^{1on} 'e sii²¹ ni cuu² lo?

21 Joon 'in tsá² do gañii¹ⁱ:

—Ni² 'in tyu² to² do-o no.

Joon gajin² Jesús:

—Cwoo^{2oo} jon 'in tyu² to² Roma jiin¹³ 'e gatii²ⁱ, la joon jon cwoo^{2oo} jon Dios 'e gatii²ⁱ.

22 Joon mo ganúu^{2un} 'in tsá² do júu³ tya' Jesús do ganga'goo²¹-tsi. Gatiu^{2mo} 'ido 'ii jon gangaliin^{1mo}.

*Gaunngii*¹ *tsá*² *Jesús*
*cwáain*¹ *tya'* *mi jiin*¹ *in tsá*²
*jee*²¹² *'lii*²¹²

23 *Jmii*²¹² *joon gangalín*²
*'inlii*¹³ *tsá*² *saduceos*, *'in jin*²
*'e jo jiin*¹ *in tsá*² *jee*²¹² *'lii*²¹²,
*ngaunngii*¹ *Jesús* *'e júu*³ *lo*:

24 —*Tifo*², *Moisés gatyá*^{2u}
*to*² *jna'* *wana gajún*¹ *tsá*²
*mo nasicui*² *cwoo*^{21o} *joon*
*jo xuui*²¹² *tya'a liseein*²¹ *ná*¹
cu^{2mo} *cwoo*²¹ *'in ruui*²¹ *'in*
*'lii*²¹² *nijún*¹ *do 'in 'yia'nii*².
*Joon iliseein*²¹ *xuui*²¹² *tya' 'in*
*ruu*²¹ⁱ *najún*¹ *do*. 25 *Joon*
*galiseein*²¹ *dyái*¹ *tsañuu*¹ *la*
*'oo*²¹ *ruu*²¹ⁱ. *Joon 'in nifu*
do gacu^{2mo} *cwoo*^{21o} *joon*
gajún^{1mo} *joon jo xuui*²¹²
*tya'a galiseein*²¹. *Joon 'in*
*ruu*²¹ⁱ *li gatí*² *gái*¹ *do gacu*^{2mo}
cwoo^{21o} *jon coon*¹³ *'in*
*'yia'nii*² *do*. 26 *La galí*¹ *tya'*
*'in nifu do la joon galí*¹ *tya' 'in*
*gatí*² *gái*¹ *do*. *La joon tya' 'in*
*gatí*² *gái*¹ *jon*. *La joon galí*¹
*tya' ji dyáa*¹ *do*. 27 *Joon mo*
*gangii*²ⁱ *joon, joon gajún*^{1mo}
*jon 'in tsamí*² *do*. 28 *Joon*
*mi jiin*¹ *in tsá*² *jee*²¹² *'lii*²¹²,
*¿iin jee*²¹² *'in dyái*¹ *tsaruu*²¹ⁱ
*do ilí*²ⁱⁿ *nuu*¹ *tya' 'in tsamí*²
do tsu jilee^{21mo} *do gacu*^{2mo}
cwoo^{21o} *coon*^{13?}

29 *Joon gañii*¹ *Jesús*:

—*Li' cii*¹²ⁱ *'i*¹-*'oo* *'naa' tsu*
*jo ñi*²ⁱⁱ *'ee jin*² *júu*³ *tya'a*
*Dios jon'gi ñi*²ⁱⁱ *'ii*²¹ *tya'*
Dios. 30 *Tsu mi jiin*¹ *in 'lii*²¹² *jo*
cui^{2gi} *cwoo*^{21o} *tsañuu*¹ *jon'gi*
*tsamí*². *Ili*²ⁱⁿ *lawa ángeles tya'*
*Dios 'in taai*²¹² *ñu*¹ *fú*². 31 *Pe*
*cwáain*¹ *tya' 'e jiin*¹ *in tsá*², *¿ti*

*jo mo gauntsáa*¹³ *'naa' xiiala*
*nigajin*² *Dios 'ña'a?* *La joon*
*gajin*²ⁱⁿ: 32 *"Jna-a Dios tya'*
Abraham, joongi tya' Isaac,
joongi tya' Jacob." *'In Dios*
*Jmii*²¹ *do jon' Dios tya' 'in*
*nijuin*¹, *Dios tya' tsá*² *jiin*¹ *'ii*.

33 *'Áai*¹ *ganga'goo*²¹-*tsi*
*'in tsá*² *fúui*¹ *taai*² *do mo*
ganúu^{2un} *júu*³ *ga'ee*¹ *Jesús*.

*'E júu*³ *'e tyu*² *Dios to*² *'e*
tyiin^{2gi}

34 *Joon mo galiñi*¹ *tsá*²
fariseos 'e Jesús nigali^{1o}
*tsá*² *saduceos do joon gaun-*
*caain*²¹ *yaai 'in tsá*² *fariseos li*
*siin*²¹ *Jesús*. 35 *Joon 'e 'iin*²¹²ⁱⁿ
*wa iliñi*¹ *'ee 'i*¹-*tsi Jesús joon*
*jaain*²¹ *tifo*² *tya' ley jee*²¹² *'ii*
*gaunngii*¹ *Jesús jin*²ⁱⁿ:

36 —*Tifo*², *¿'ee júu*³ *'e ga'ii*²ⁱ
*'lii*²¹² *Moisés to*² *tyu*² *Dios 'e*
tyiin^{2gi}?

37 *Joon Jesús gajin*²ⁱⁿ:

—*Cwoli'iin*^{212mo} *'o Dios*
*tyi'i jiin*¹³ *la'a 'e seen*^{21un},
*joon jiin*¹³ *la'a 'e 'i*¹-*'o'o*. *Jo*
'iin^{212gi} *'i jiin*^{13xu} *fee*^{1gi} *lagi*
'iin^{212u} *un Dios tyi'i*. 38 *'E*
*loo*¹ *'e júu*³ *'e tyiin*^{2gi} *nifu*
*la jee*²¹² *jilaa*²¹. 39 *Joon la*
*joon li júu*³ *li gatí*² *tún*² *'e jin*²:
"Cwoli'iin^{212mo} *'o jilee*²¹
tsaruu^{21u} *lawa 'wo'o."* 40 *Tsu*
*'e júu*³ *tún*² *lo 'e tyu*² *to*² *tya'*
*jilaa*²¹ *júu*³ *'e catyiaa*² *tya'*
*Moisés coon*¹³ *jilaa*²¹ *'e ga'e*¹
*'in tsá*² *gacwoo*^{21o} *júu*³ *tya'*
*Dios la mo jeei*¹.

*¿'lin-gi jóon*¹ *'in Cristo no?*

41 *La jee*²¹² *téen*^{2mogi} *tsá*²
*fariseos coon*¹³ *Jesús* 42 *joon*
*gaunngii*¹ *Jesús 'ii*:

—¿'Ee 'i'-'oo' cwáain¹ tya' Cristo? ¿'lin-gi jóon¹ no?

'Ido-gi gañii¹:

—Jóon¹ David 'ino.

⁴³ Joon gajin² Jesús gasii²¹; 'ii:

—Wa'a la joon, ¿'ee li' gaun-sii²¹ in David Ña'ñu¹u' coon¹³ 'ii²¹ tya' Espiritu Tyá² tya' Dios? Tsu David do gajin² in:

⁴⁴ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ jin² in sii²¹ i Ña'ñu¹u' tyiia:

“Ní² li' cwóo³oo tsáa¹ ca mi tyée¹³ na 'in 'eei¹ 'nu 'wii²¹² tí¹³ i.”

⁴⁵ Wana gajin² 'in David do “Ña'ñu¹u'” mo nagafaa²¹ a cwáain¹ tya' Cristo, ¿xiiala 'e lí² 'e lí² in jóon¹ David 'in Cristo no?

⁴⁶ Joon jiiin¹³ jaain²¹ jo gali² i gañii¹ i jiiin¹³ xu. Joon ca jmii²¹² joon li ngó¹ gi jo gata² gi tsá² wa'a 'e unngii¹ gi Jesús.

23

Cwo¹o Jesús tsaa² 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tifo² tya' ley

¹ Joon gajin² Jesús sii²¹ i 'in tsá² fúui¹ téin² do coon¹³ tsá² tya'a:

² —'In tifo² tya' ley coon¹³ 'in tsá² fariseos née¹ i 'áan³ tya' Moisés. ³ Joon 'naa' jmaa² aa' núu¹³ u' ce jilaa²¹ 'e jin² in pe jo jmaa² aa' la jmoo¹ o tsu jo jmoo¹ o jiiin¹³ la jin² in. ⁴ Tsu coon¹³ jilaa²¹ 'e jin² in 'e li la li coon²¹ laa²¹² 'e 'ii²¹ 'áai¹ ce jiiin¹³ jaain²¹ jo lí² roon²¹, joon 'ii tyu² u to² cón² tsá² 'e laa²¹² do pe 'ii-gi jo 'ee uncoon¹³ on jiiin¹³ xu. ⁵ 'Yu to² jmoo¹ o jilaa²¹ 'e jóo² tsá².

Tí²-tsi 'in tsá² do ngii¹ i si'ñuu¹³ tuloo²¹ pi³ 'e taa¹³ mo'ji² 'e toon²¹² júu³ tya' Dios tya'tyí¹. Si'ñuu¹³ jon 'e tuloo²¹ pi³ do cwáa¹ a. Pe 'in tsá² do coo¹³ gi tuloo²¹ pi³ tya'a lagi 'in catyaa² do. Joongi tí²-tsi jmoo¹ o cwaa²¹ po³ ñi¹ si'ñii¹³ 'ée² siii¹³ in. ⁶ Joon 'iin²¹² in 'in tsá² do cwá² a jmai² li tyá² u mo née¹ i gøø¹²¹ coon¹³ tsá². 'In²¹² in jon cwá¹ a ni 'mosí¹ 'e tyiin² nifú² 'e sá² inuu cwo¹ sinagoga. ⁷ 'In²¹² in 'e fee²¹ tsá² 'ii coon'tun mo jiiin¹ tsá² 'ii jee²¹² 'ná¹, 'e sii²¹ tsá² 'ii: “Rabbi”, 'e øøi¹²¹-tsi tsá², tifo² tyi' —jin² Jesús sii²¹ i tsá² fúui¹ do.

⁸ Joon faa²¹ gi Jesús jin² in sii²¹ i tsá² tya'a:

—'Naa' jo cweei¹ sii²¹ tsá² 'naa': “Tifo² tyi'”, tsu 'naa' líi¹ naa' tsaruui²¹ tsá² joon jaan²¹ mo tifo² tyii' seen²¹ jiiin¹³ Cristo. ⁹ Joon jo fú² uu' jiiin¹³ jaain²¹: “Ñu¹u'”, ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsu jaan²¹ mo Jmii²¹ tsá² seen²¹ 'in tyiin¹ ñu¹ fú². ¹⁰ Jo cweei¹ sii²¹ tsá² 'naa': “Ñi'fii²¹ i”, tsu jiiin¹³ Cristo líi¹ i fii²¹² tsá². ¹¹ Tsu jee²¹² 'naa' 'in unji² in 'in catyaa² gi, 'ii 'in feei¹ gi. ¹² Tsu jilee¹²¹ 'in jmoo¹ o cøøi¹³ gi yaai 'ii 'in pi³ gi tyani Ña'ñu¹u' pe 'in jmoo¹ o pi³ gi yaai 'ii 'in cøøi¹³ gi —jin² Jesús.

¹³ Joon gajóo² Jesús li téin² tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseos joon gajin² in:

—i'fúu² 'naa', tifo² tya' ley

coon¹³ 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisí²i 'e 'i¹-tsi la jmoo¹ 'naa!', tsu jni¹³moo' wa tsataai²¹² tsá² li tyu² Dios to² tsá². Pe tyiin³ 'naa' jo cwotáan²naa' li tyu² Dios to² jon'gi cwoo²oo' tsataai²¹² 'in catyaa²gi 'in 'iin²¹²in tsataai².

14 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisí²i 'e 'i¹-tsi la jmoo¹ 'naa'! Tsu 'woo¹³naa' 'nú¹ 'yiaa'ní² joongi fó²oo' júu³ tyú² 'e cwaa²¹ líi¹ wa iun'goo²¹ tsá² 'naa'. Tsu 'wii¹³ joon imoo²oo' wúu¹ 'áai¹gi.

15 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisí²i 'i¹-tsi la 'e jmoo¹ 'naa'! Tsu 'naa' cwolín²naa' 'naa'²¹naa' xufin¹³ jaain²¹ tsá² 'in lí² nuu¹un júu³ tyú² tyii' 'e xiiala un'goo²¹ 'naa' Dios tyii'. Cwolín²naa' la caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'naa'²¹naa' 'in tsá² do, joon mi tyeei¹ 'naa' jaain²¹ 'in nuu¹un júu³ tyii' jmée¹³naa' 'in tsá² do tún² 'ii¹³gi líi¹i jóon¹ 'in 'líi¹³gi lagi 'naa'.

16 'iFúu² 'naa', tsá² 'in coon²¹ tóo² yaanaa'!, 'naa' fó²oo': "Wa 'hí¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² cwo¹ fee¹ si' Jerusalén jo 'ee to² 'íi³in 'e júu³ joon fó²oo' 'naa'. Pe wana 'hí¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² cwanáa¹ 'e sá² inuu cwo¹ do 'e joon 'ná¹ untsín¹ tsá² júu³ do fó²oo' 'naa'." 17 'iTsá² bón¹ 'naa' joongi tiuu² 'naa'! ¿'Ee 'e tyiin²gi: 'e cwanáa¹ do owa 'e cwo¹ 'e si² jmoo¹o cwaai¹³ 'e cwanáa¹ do? 18 Joongi fó²oo'

'naa': "Wa 'hí¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² altar, jo tséin¹ 'e júu³ joon, pe wana 'hí¹i tsá² júu³ 'ée¹ tsá² 'e roon¹on ni altar do 'e joon 'ná¹ untsín² tsá² 'e júu³ do." 19 'iTsá² bón¹ 'naa' joongi tiuu² 'naa'! ¿'Ee 'e tyiin²gi: owa 'e roon¹on ni altar do owa 'ña'a altar do 'ee 'e jmoo¹o licwaa¹³ 'e roon¹on ni do? 20 Tsu jilee¹ 'in 'e¹ altar do 'e¹o jon jilaa²¹ 'e ná¹a ni do. 21 La joon jon 'in 'e¹ cwo¹ do 'ée¹mo jon Dios Jmii²¹ 'in tyiin¹ ñu¹fú², 'in jmoo¹o cwaai¹³ 'e cwo¹ do. 22 Joon jilee¹ 'in 'e¹ ñu¹fú² 'ee¹o jon li silí²¹² tya' Dios 'ée¹mo jon Dios 'in tyiin¹ do.

23 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley joon 'naa' tsá² fariseos! 'iTsá² 'in sisí²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Cwó² 'naa' Dios ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii¹³ tya' jilaa²¹ 'oo² tya' 'uunñi² pe jo coon²oon' cwáain¹ 'e júu³ 'e tyiin²gi lagi 'e jmaa²aa' 'ii²¹ røø²¹, joon lagi jmaa²aa' feei¹-oo' tya' tsá², lagi 'e tsáai¹-oo' Dios. 'Ná¹-a jmaa²aa' jilaa²¹ 'elo joon jo 'iin²-oo' jmaa²aa' 'e catyiaa² do. 24 'iTsá² 'in coon²¹ tóo² yaamo 'naa'! 'iTyí¹³ 'naa' lu¹ mo 'yuu²i 'e 'uu²uu' pe jo lí²ii' 'ni¹³naa' jaain²¹ camello!

25 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos! 'iTsá² 'in sisí²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! 'Naa' rúun¹³uun' 'naa' tyú² lí' caluu vaso coon¹³ jilaa²¹ wúun¹ 'e jmaa¹³naa' to² pe coon¹³ jilaa²¹ 'e niga'uun²¹²uun' si

róo²mo tsi do. Siróo²mo jon
jiin¹³ coon¹³ 'e 'yaa¹-'oo'.
26 Tsá² tiui² 'naa', tsá² fariseo:
'Ná¹ rúu¹³naa' vasos coon¹³
wúun¹ tyii' li tsi nifu, joon
coon¹³ la joon ilityá²-u li'
caluu jon.

27 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley
coon¹³ 'naa' tsá² fariseos!
iTsá² 'in sisii²i 'e 'i¹-tsi 'e
jmoo¹o 'naa'! Lii¹naa' la li 'nú¹
pi³ li si'aa¹i²¹² 'lii²¹² 'e gasuun¹
tsá² loo²¹² jnéee¹ taa²¹ 'ya²gi
pe li tsi jmai² moo¹ tya' 'lii²¹²
taa¹³ tsi. 28 La joon jon 'naa'
tyá²-u jnéee¹naa' li caluu jóo²i
tsá² 'naa' pe li' tsi alma tyii'
siróo¹i² tóo² 'e coon²oon' tsá²
coon¹³ jilaa²¹ nii²¹² 'e gó².

29 'iFúu² 'naa', tifo² tya' ley
coon¹³ 'naa' tsá² fariseos!
iTsá² 'in sisii²i 'e 'i¹-tsi 'e
jmoo¹o 'naa'! Jmaa²aa' 'nú¹
pi³ tya' tsá² 'in najúin¹,
'in gacwó² júu³ Dios la mo
jéei¹, joon jmaa²aa' 'ya²gi li
si'aa¹i²¹² 'in tsá² tyú¹. 30 Joon
fó²oo' 'naa': "Wa mo'o ni'i
sáan²a'an mo nigaliseen²¹
'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii'i jo gajn-
gaa¹³na'a 'in tsá² 'in gacwó²
júu³ tya' Dios la nigajngaai¹²
tsacøøi¹³ tyii'i." 31 Joon
coon¹³ la joon jmoo¹³naa'
júu³ 'e lii¹naa' jún² tya' 'in tsá²
'in nigajngaai¹² 'in tsá² 'in
nigacwó² júu³ tya' Dios la mo
jéei¹. 32 iUntséin¹naa' jiin¹³ la
niga'láa² tsacøøi¹³ tyii' 'wii²¹²
jmaa¹a!

33 'Jóon¹ mii²¹ 'lii³mo
'naa'. Coonti jo ilaa²¹naa' 'e
wúu¹ ni² tsá² li 'ii²¹. 34 Tsu
'wii¹³ joon isii³na tsá² 'in

cwo¹ 'naa' júu³ tyá² tyiia
coon¹³ tsá² jmi²¹²-tsi coon¹³
tifo² 'in 'e² 'naa' júu³ tyá²
tyiia. Pe 'naa' ijngaa¹³naa'
'inlii¹³ joon 'inlii¹³gi taa¹³naa'
tsaa² crúu¹³. Joon 'inlii¹³gi
ipoo²¹²naa' inuu cwo¹ sin-
agogas tyii', icwolii²naa'
cwo¹øø²¹naa' la coon²¹ fuu²¹
li tsalii² 'ido. 35 Coon¹³ la
joon ili² tsaa² tyii' tya' jilaa²¹
jmi¹ 'e nigatuun²¹un tya' 'in
tsá² tyú¹ 'in nigajngaai¹²
tsá². Ili² tsaa² tyii' tya'
jileei²¹ 'in najúin¹ joon 'láa²
'wii²¹² coon¹³ Abel, 'in tsá²
tyú¹ 'in gajngaa¹²i nifu, ca
Zacariás, jóon¹ Berequíás, 'in
gajngaai¹² tsá² Israel tyani
cwo¹ li si² altar. 36 'E la ja²mo
fuu²¹²uu 'naa', jilaa²¹ 'elo
ili² tsaa² tya' 'in tsá² seen²¹
nano.

*Gatyi²i Jesús xuui²¹²-tsi
'wii²¹² tya' Jerusalén*

Joon gajin²in Jesús:

37 —i'Áai¹ xuui²¹²-tsii tyii'
tsá² seen²¹ Jerusalén! Tsu
nigajngaa¹²naa' 'in tsá² cwó²
júu³ tyá² tya' Dios la mo
jéei¹ joongi nigatyuu¹³naa'
cuun²¹² 'in tsá² 'in gasii²¹in
Dios tyan¹ júu³ tya'a. i'Áai
gali'iin²¹²naa' ilicaan²¹naa'
coon¹³ jna 'láai² naa¹³ la
uncaain²¹ tui'yii²¹² jóon¹on
na' cwáa¹a pe jo gali'iin²¹²naa'!
38 Pe nano nigatuu² Dios fuu²¹
goo²oo' joon li² jmaa²aa' jiin¹³
la 'iin²¹²naa'. 39 Tsu fuu²¹²uu
'naa' jo máai¹³gi' jna no ca mi
fó²oo': "Nicwaa¹³mo 'in nijó¹
no coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u'."

24

Jmoo^{1o} *Jesús júu*³ 'e *tí* *li* *fín*^{2mo} *tsá*² 'e *cwo*¹ *fee*¹ *si*² *do*

¹ Joon gacwo¹ *hí*¹ *Jesús* 'e *cwo*¹ *fee*¹ *do* joon *li* *nangaa*¹³ⁱ 'yui *fu*¹ *gan-* *gatyéen*¹ⁱⁿ *tsá*² *tya*' *li* *ngóo*^{1o} *joon* *ga'láa*² *tsá*² *tya'a* 'wii²¹² *jin*²ⁱⁿ *xiiala* 'ya² *gi* 'e *cwo*¹ *do*.

² Pe *Jesús gañii*¹ⁱ *jin*²ⁱⁿ:

—*Jøø*^{2øø} 'jilaa²¹ 'elo. 'E *la* *ja*^{2mo} *fuu*^{212uu} 'naa', *Ce* *jiin*¹³ *coon*²¹ *cuun*²¹² *wa* 'iján^{2an} *sifúu*^{1gi} *do*, *i'in*^{2mo} *tsá*² *coonti*.

Jmoo^{1o} *Jesús júu*³ 'e *lisá*² 'láai² 'ii¹³ *li*² *la* *næ*^{1gi} *i'in*² *juncwii*²¹

³ Joon gangalín^{2mo} *fu* *moo*²¹ *sii*²¹ *Olivos*. Joon *do-o* *gacwó*² *Jesús* *joon* *tsá*² *tya'a* *la* 'oo²¹ *yaai* *gatyalín*² *li* *tyíin*¹ *Jesús* *joon* *gajin*²ⁱⁿ:

—'Ii²¹²ⁱ *fu*^{2u} *jna'a* *líi*^{13gi} *ilí*² *jilaa*²¹ 'elo. 'Ee *li*² *ilísá*² 'e *line*^{2e} 'e *mi* *ñí*²ⁱ *joongi* *mi* *tí*² *i'in*² *juncwii*²¹?

⁴ Joon *gajin*² *Jesús* *sii*²¹ *tsá*² *tya'a*:

—*Jo* *cwo*^{2oo} *wa'a* *coon*²¹ *tsá*² 'naa' *tóo*². ⁵ *Tsü* *fúu*^{1mo} 'in *jalín*² *coon*¹³ 'e *sii*²¹ *jna* *ijin*²ⁱⁿ: "Jna-a *Cristo* *joon*, *Dios* *gasii*¹ⁱⁿ *jna* 'e *jmáa*^{3aa} *tiin*^{13naa}." Joon *icoon*²¹ 'in *tsá*² *do* *tóo*² *tsá*² *fúu*¹ 'áai¹, ⁶ *Imoo*^{2oo} 'ico² *tsá*² 'nii²ⁱ *joon*, *inæ*^{2ænn} 'e *faa*^{21a} *tsá*² *tya'* 'nii²¹ *pe* *jo* *foo*^{13naa} *tsü* *jilaa*²¹ 'elo 'ná¹ *ilí*², *pe* *jo* *mo* *tí*^{2gi} *li* *tyéi*¹ *mi* *li*² 'elo.

⁷ *Tsü* *coon*²¹ *nación* *intíin*¹ⁱⁿ *coon*¹³ *coon*²¹ *nación* *xiia*²¹,

la *joon* *jon* *fuu*²¹ *intíin*¹ⁱⁿ *coon*¹³ *fuu*²¹ *xiia*²¹. Joon *la* *caain*²¹ *li*² 'í² 'oo², *joongi* *li*² 'í² *jmoowúu*¹ *joon* *injøø*²¹ 'wó² 'áai¹. ⁸ Pe *coon*¹³ *la* *joon* *i'láa*² 'wiin²¹² *wúu*¹ *iní*² *tsá*².

⁹ 'Joon *ijaain*²¹ *tsá*² 'naa' *tyani* *tsaa*² *ijmee*²¹ⁱ 'naa' *joon* *ijngaa*^{12mo} 'inlíi¹³. Joon *ili'eei*¹ *jileei*²¹ *tsá*² *taain*²¹ *juncwii*²¹ 'naa' 'wii¹³ *cwáain*¹ *tyiajna*. ¹⁰ Joon *mi* *ngíi*¹ *joon* *fúu*^{1mo} *tsá*² 'in *tiu*^{2mo} *jna* *joon* *ili'eei*¹ *tsaruu*²¹ⁱ, *i'nñi*¹ⁱ *la* *jaain*²¹ *la* *jaain*²¹. ¹¹ *Fúu*^{1mo} *tsá*² *tajuui*²¹ *ijalín*² *jin*²ⁱⁿ 'e *faa*^{21a} *cwáain*¹ *tya'* *Dios* *joon* *icoon*²¹ *tsá*² *tóo*² *fúu*¹ 'áai¹. ¹² Joon *jo* 'ee *li'in*^{212gi} *tsaruu*²¹ⁱ *la* *jaain*²¹ *la* *jaain*²¹ *tsü* 'áai^{1gi} *ilísá*² *jilaa*²¹ 'e *gó*². ¹³ Pe *jileei*²¹ 'in *jmá*^{1a} *taa*²¹ *ca* *li* *tyéi*¹ *itiin*^{13mo} 'i. ¹⁴ Joon *ingí*¹ *tsá*² *la* *caain*²¹ *juncwii*²¹ *icwó*^{2o} *júu*³ *tyú*² *tya'* *xiiala* *ityæ*² *Dios* *to*² *tsá*² 'e *iliñí*² *jileei*²¹ *tsá*². Joon *mi* *yui*¹³ *joon* *ityé*^{1mo}.

¹⁵ 'Joon *mi* *moo*^{2oo} 'siin¹² *li* *jo* *tí*²ⁱ *siin*¹³ⁱⁿ 'in *un*^{1h}³, *siin*¹³ⁱⁿ *li* *cwaa*¹³ *jiin*¹³ *lagi* *jin*²ⁱⁿ 'in *tsá*² *Dañiel* *do* 'in *gacwó*² *júu*³ *tya'* *Dios* *la* *mo* *jéi*¹ —*cwo*^{øøi}²¹ *tsi* 'in *nuu*^{1un} 'e *júu*³ *lo*—, ¹⁶ *jileei*²¹ 'naa' *tsá*² *seen*²¹ *Judea* 'ná¹ *cwiin*²ⁱⁱⁿ *fu* *moo*²¹. ¹⁷ Joon *mi* *tí*² *jmí*²¹² *joon* *wa* *téin*¹ *tsá*² *yæ*^{1u} 'núu^{1u} *jo*¹ *litiin*¹ *tsataai*²¹² *tsá*² *inæ* *tya'a* 'e *wó*^{1o} *tsá*² 'e *sá*² *tya'a*. ¹⁸ Joon 'in *jmoo*^{1o} *to*² *jee*²¹² *tyiaa*²¹ *jo* *litiin*¹ *tsatyiaan*¹ *siin*¹³ⁱⁿ.

19 jFúu² 'in tsamí² tyéen¹in
 yuun²¹ mi tí² jmií²¹² joon!
 jFúu² jon 'in tsamí² 'in nijéi¹
 yuun²¹ cuu²¹ tuu²¹! 20 Míí¹³íí'
 tyani Dios wa jo tsatiin¹³
 cwíin²iin' mi tí² jiiin²¹ cwíi²
 si jmií²¹² 'ii²¹ woo²¹ tsá²
 'ee. 21 Tsu ilisá² goon²¹ wúu¹
 ini²i tsá² 'e 'gøøi¹³gi 'áai¹ lagi
 nilisá² la jéei¹, 'gøøi¹³gi 'áai¹
 jon lagi ilisá² mi li ciiin²gi.
 22 Joon wana jo tyuu¹³i Dios 'e
 ní² tsá² wúu¹ do jiiin¹³ jaain²¹
 jo taa²¹ 'e wúu¹ ní² tsá² do
 ilí² jtiin¹³in. Pe tsu 'wii¹³
 'iin²¹²mo Dios 'in nigatyii¹³in
 ityuu¹³mo 'e wúu¹ ini² tsá² do.

23 'Tsu 'wii¹³ joon wana
 sii²¹i tsá² 'naa' jin²in:
 "Jøø²øø', no siin²¹ Cristo,
 'in gasii¹in Dios 'e jmaa¹a
 tiin¹³ tsá²" si jin²in 'ee:
 "Jøø²øø', do-o siin²¹in", jo jai²
 cwolí²naa'. 24 Tsu iliseein²¹
 tsá² 'in líi¹i la líi¹i Cristo pe
 jo jo¹, iliseein²¹ jon tsá²
 ijin²in 'e líi¹i tsá² 'in cwó²júu³
 tya' Dios pe jo jo¹. Joon 'in
 tsá² do ijmáa¹a lí² 'e coo¹³
 'áai¹ joon coon¹³ milagros
 tya'a icon²¹ tsá² tóo². Ca
 'in nigatyii¹³in Dios 'iin²¹²in
 coon²¹ tóo² wu xu^u líi¹i.
 25 Nigajmaa¹³oo 'naa' júu³
 jéei¹gi 26 tsu 'wii¹³ joon wa
 sii²¹i tsá² 'naa': "Do-o taain²
 lí' cwoo¹³ tyuun²¹ lí jo 'in tsá²
 néei¹", jo cwolín²naa' do, si
 wa jin²in tsá² sii²¹i 'naa' 'ee;
 "lo tyín¹ 'in cristo do tsi inuu",
 jo jai² cwolín²naa'. 27 Tsu mi
 cwéi¹na 'e lí la lí coon²¹ jí²
 cwaain'ná³ 'e jná² joo²¹ ca

ti' lí 'yeei²¹ ñi¹ joongi ca ti'
 lí yooi¹³ ñi¹. La joon ilí² mi
 cwéi²na 'in Ruui²¹ Tsá². 28 Lí
 raain¹ líi²¹² do-o sicaain²¹
 tuu¹—jin² Jesús.

*Xiiala ilí² mi jó¹ 'in Ruui²¹
 Tsá²*

Faa²¹gi Jesús jin²in:

29 —Joon tsifu mi ngii¹ 'e
 jmií²¹² 'e ní² tsá² wúu¹ do i'ii¹i
 nuu²¹ lí 'ii²¹ ñi¹ joon jo 'yiaa²¹
 sii²¹ sá²gi. Ixuu²¹mo náu¹
 fu ñu¹fú² joon jilaa²¹ 'e sá²
 tya'cwii²¹ ilisii²i. 30 Joon ini²
 tsá² yu' juncwii²¹ lí² 'e tí lí² jó¹
 'in Ruui²¹ Tsá². Joon jileei²¹
 tsá² taain²¹² juncwii²¹ ityi²i
 xuui²¹²-tsi joon ini²mo jna, 'in
 Ruui²¹ Tsá², goo²¹²oo jee²¹²
 jni¹ tya'cwii²¹ joon fee¹
 'ii²¹ i'óo³oo joon 'ya²gi 'áai¹
 ijnée²na. 31 Joon mi 'iin²in lúu¹
 tá² líli¹ ityu³uu to² ángeles
 tyiia 'e tsauncaain²¹ jileei²¹
 'in gatiin¹³in, 'in néei¹ la
 caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹.

32 'Tyaan²aan' cwáain¹ 'e
 júu³ jmoo¹o 'mó² cwarií³:
 Mo 'yeei²¹ 'nii²¹² sii²¹ tya'a
 joon nii¹³ mo³ tya'a joon
 ñii²¹oo²¹ 'e tí lí tí² jiiin²¹
 'yiaa²¹. 33 Coon¹³ la joon jon
 mi moo²oo' ngii¹ jilaa²¹ 'e
 gafuu²¹²uu 'naa' lí² iñi²ii' la
 joon 'e tí lí tyé¹mo juncwii²¹.
 34 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa',
 jilaa²¹ 'elo ilí² la jéei¹gi ijúuin²
 'in tsá² taain²¹² nicwoo¹³
 juncwii²¹. 35 Iyuun¹³mo yu'
 juncwii²¹ coon¹³ ni'wó² pe
 jiiin¹³ coon²¹ júu³ tyiia wa jo
 tsatiin¹³ ilí².

36 'Pe jo 'in ñi² jiin¹³ jaain²¹ 'ee 'ii²¹ si 'ee jmi²¹² 'ee ijó¹ 'ido. 'In ángeles néee¹ ñá'fú² jo ñii¹i, jon'gi ñi¹ jon 'in Ruui²¹ Tsá² do. Jiin¹³ 'ña'a Dios Jmi²¹ ñii¹i.

37 'La gajmaa¹a tsá² mo galiseein²¹ Noé la joon jon ili² mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá². 38 Mo galiseein²¹ Noé la nu'gi ijó¹ jmi¹ 'in tsá² seein²¹ yia¹³ joon²¹ taain²¹² 'uun²¹, gøø¹²¹ø, joon cui²cwoø²¹o joon cuu¹³mo cwoø²¹o jóon¹on jon ca jmi²¹² mo ngataai² Noé coon¹³ familia tya'a tsi arca do. 39 Jo gaunji²in 'in tsá² do ca mo gangó¹ jmi¹ 'áai¹ joon nigajúun¹mo jilee²¹mo. 40 Joon mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá², gáí¹ 'in taain²¹² jee²¹² tyia²¹ joon jaan²¹mo 'in tøø¹ø joon 'in jaain²¹ do injaan²¹o do-o. 41 Joon gáí¹ tsami² 'in taai² tsí¹, joon jaan²¹mo 'in tøø¹ø jaain²¹gi 'in ján².

42 'Cwoseen²¹naa' tsá² 'in ñii²¹²-tsi tsu jo ñi² 'naa' 'ee 'ii²¹ ijó¹ Ñá'ñu¹u'. 43 Tsu ñi² 'naa' wana niliñi² jaain²¹ fii²¹² 'nú¹ 'ee 'ii²¹ ijó¹ jaain²¹ 'uun²¹ mo 'woo¹ li²o jmoo¹o jo cwó¹ tsataai² 'in 'uun²¹ do. 44 Tsu 'wii¹³ joon 'ná¹ niná¹ tyú² tyii² tsu mo jo 'in 'i¹-tsi ijó¹ Ruui²¹ Tsá² coon²¹ 'in cwéee¹ la no-o —jin² Jesús.

Lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹ coon¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in gó²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

45 —Wa tyu² jaain²¹ ñi¹fii²¹² to² jaain²¹ tsa'leei¹³ tya'a 'e cwo¹o 'in catyaa² do 'í¹ 'e dø²ø mi ti 'ii²¹ 'e dø² tsá², ç'ee ijmoø¹o jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹ joon 'in 'øøi²¹-tsi? 46 Jløø¹³mo 'in tsa'leei¹³ do wa tyee¹i ñi¹fii²¹²i nigajmaa¹a jiin¹³ la to² nigatyu²u 'ido. 47 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in ñi¹fii²¹² do icwo¹ 'in tsa'leei¹³ tyú¹ do 'e tyu² to² jilaa²¹ 'e 'oo¹o. 48 Pe wana 'in tsa'leei¹³ do 'in gó² 'ii joon in¹-tsi 'e ili² mogi ñi¹fii²¹²i 49 joon i'láa² 'wii²¹² jmee²¹mo 'in catyaa² do joon 'in 'uun²¹un dø¹ø coon¹³ tsá² 'iin¹. 50 Pe xu coon²¹ jmi²¹² mo jo gajéen¹ ni 'in ñi¹fii²¹²i do, jmi²¹² joon gacwée¹mo 'ido. 51 Joon i'e²e 'ido 'ii wúu¹ 'áai¹gi. Ipi²in 'in ñi¹fii²¹² do 'ii li taai²¹² 'in sisii²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o. Joon do-o ityi²o lixuui²¹²-tsi 'áai¹ joon icuu²¹i moojóon¹on —jin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a.

25

Lawa dyéi¹ simi²

1 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Joon 'e tyu² Dios to² tsá² li la líii¹ dyéi¹ simi² 'in ngaliin² li cui² cwoø²¹o tsá². Joon la jaain²¹ 'in simi² do tyaan¹an jmaai² coon²¹ candi³ li si¹o² aceite 'e coo²¹. Itsaliin² tsajéen¹in 'in tsá² cui² cwoø²¹o do. 2 Pe ñéee² 'in simi² do jo tsáa¹-tsi pe 'in 'ñéee² do ñii²mo-tsi 'áai¹. 3 'In 'ñéee² 'in jo tsáa¹-tsi do tyaan¹an candi³ tya'a

pe jo 'e aceite nityaan¹gi líi². 4 'In 'ñéei² do ñíi²gi-tsi 'áai¹ tyaan¹an candi³ tya'a joon tyaan¹gi^{xu} aceite 'e líi¹gi^{xu}. 5 Pe gali^h²¹²mo 'in tsá² cui² cwoo²¹o do joon gatsá² jalicwúu²i jilee²¹mo. Joon gacwúu²mota. 6 Joon mo gati² tyiianúu¹ joon ganúu²un ga'oo¹o tsá² jin²in: "Woo²¹naa', cwounjiin¹naa' tsu no-o ni jalín² 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o do." 7 Joon garoon¹o jileei²¹ do gatyaa¹ tyú² candi³ tya'a. 8 Joon 'in 'ñéei² 'in jo tsáa¹-tsi jin²in sii²¹i 'in catyaa² do: "Láa¹³ 'guu¹u candi³ tyii¹, cwó²xuu' aceite tyii¹ 'ná²a'a." 9 Pe 'e catyaa² do gañii¹i jin²in: "Esa lí² tsu jo lín² 'elo tyijna'a. Cwolín²naa' li 'nii¹i, joon ló²xuu' 'e tyii¹." 10 Pe la 'h²¹² ngalín² ngalá¹ aceite tya'a do gatyalín² 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o do. Joon 'in simí² 'in naná¹ tyú² tya'a gangatáa²i in^{xu} coon¹³ 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o do. Joon gajni¹o 'ooca'ná¹ do. 11 Mi yuui¹³ joon gatyalín² 'in simí² catyaa² do gajin²in: "i'Náa¹ 'ooca'ná¹ lo tsataa²¹² fu tsi!" 12 Pe 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o gañii¹i: "E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' jo cwí³na 'naa'."

13 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Cwoseen²¹naa' ñí²-'oo' tsu jo ñí²ii¹'ee jmi^h²¹² si 'ee 'ii²¹'ee mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá².

Júu³ cwáain¹ 'e ga'e²e Jesús

tsá² tya' cuu² 'e 'oo¹o tsá²

14 "E tyu² Dios to² tsá² 'e li la líi¹ jaain²¹ tsá² 'e ti li cwo^h¹ fuu²¹ goo¹o joon gatø¹²ø tsa'leei¹³ tya'a gacwo¹o cuu².

15 'Jaain²¹ gacwo¹o 'ná² mil cuu² joon 'in jaain²¹ dogi gacwo¹o tún² mil. 'In li gati² gaai²¹ do gacwo¹o coon²¹ mil cuu². Gacwo¹o la jaain²¹ jiin¹³ la lí¹ líi¹i 'ido jmaa¹a to². Mo ngayuui¹³ joon ngoo²¹o 'in tsá² fii²¹² cuu² do li wíin². 16 Joon 'in tsa'leei¹³ do 'in ga'ii²¹ 'ñá² mil cuu² galó¹ 'e 'nii¹i coon¹³ cuu² do joon gauntsi¹ 'ñá² mil tya'a. 17 La joon jon 'in ga'ii²¹ tún² mil cuu² do gauntsi¹ jon tún² mil. 18 Pe 'in ga'ii²¹ coon²¹ mil cuu² do joon gangóo¹on gangataan¹an nu' wó²'edo.

19 'Wóo²xu ningó¹ mo gatyei² fii²¹² cuu² do. Joon gajmaa¹³a cwáain¹ coon¹³ 'in tsá² 'in cwo¹o cuu² do. 20 Nifu gatyía¹ 'in gacwo¹o 'ñá² mil cuu² do joon gajon²on 'ido 'e 'ñá² mil 'e gauntsi¹ 'ido. Joon gajin²in sii²¹i fii²¹²i: "Ñi'fí²i', gacwoo¹³o jna 'ñá² mil cuu² joon saan¹³an 'ñá² mil-gi 'e gali²i gauntsi¹." 21 Joon fii²¹² do gajin²in: "Tyú²-u, jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹mo 'nu, jo cu²-tsii coon¹³ 'nu. Joon tsu 'wii¹³ gajmaa²¹a røø²¹ coon¹³ 'e xu gacwo³oo 'nu icwo³oo 'nu lí¹gi. Ngii^h²¹² fu li tyiin¹³na joon jmaa²¹a jløø¹³u coon¹³ jna." 22 Mo ngayuui¹³ joon gatyía¹ 'in tsa'leei¹³ li gati² gáí² 'in ga'ii²¹ tún² mil

cuu² joon gajin²in sii²¹i fii²¹² do: “Ñi¹fii²¹i', gacwoo¹³o jna tún² mil cuu² joon saan¹³an tún² mil-gi 'e gali²i gauntsi¹.”
 23 Ñi¹fii²¹² gajin²in sii²¹i 'ido: “Tyú²-u, jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹mo 'nũ, jo cu²-tsii coon¹³ 'nũ. Joon tsu 'wii¹³ gajmaa²¹a røø²¹ coon¹³ 'e xũ gacwo¹³oo 'nũ icwo¹³oo 'nũ líi¹gi. Ngii²¹² li tyiín¹³na joon jmaa²¹a jløø¹³u coon¹³ jna.”
 24 Pe mo gatyá¹ 'in ga'ii²¹ coon²¹ mil cuu² do. Joon gajin²in sii²¹i ñi¹fii²¹²i: “Ñi¹fii²¹²i', ñi²oo 'e jaain²¹ tsá² 'wa²-tsi 'nũ. Wuu²¹u cwuu²¹ li jo gajñi²¹i joongi coon²¹on li jo 'ee to² gajmaa²¹a.
 25 Tsu 'wii¹³ joon gafoo¹³moo joon gato¹oo 'e cuu² do nũ 'wó². Lo náa¹ 'e gatii²u.”
 26 Joon gañii¹ 'in ñi¹fii²¹² do gajin²in: “Tsa'leei¹³ 'in gó² 'nũ, fu²mo 'nũ. Nañi²o'o 'e wúu³na cwuu²¹ li jo gajñi³ii joon cóon¹³oon li jo 'ee to² gajmáa³aa.
 27 Tsu 'wii¹³ joon wa mo gata²a cuu² li cwáain² tsi¹ joon lisá² líi¹gi tyiia.”
 28 Joon gajin²in fii²¹² cuu² sii²¹i 'in tsá² téein² do: “Tyi² 'e coon²¹ mil cuu² do joon cwo²oo' 'in 'oo¹o dyá² mil do.
 29 Tsu 'in 'oo¹o 'láai²gi iñii²i ca sái¹ tya'a, pe 'iin 'in jo 'e 'oo¹o 'e 'woo¹gi 'e xũ 'e 'oo¹o do.
 30 Joon 'in tsa'leei¹³ 'in jo 'e to² 'iin³ pii²naa' fu caluu li nũ²¹ joon do-o ityi²i 'ái¹ joongi icuu²¹i moojóon¹on”, jin² røøi¹³ do —jin² Jesús.

Mi jó¹ Jesús ijmáa¹a 'ii²¹

tya' tsá²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

31 —Joon mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá² ijó¹ lawa Røøi¹ tyiín¹ li silii²¹² 'ya²gi 'ái¹ joon la cu² li' li tyiín¹in do inéei¹ ángeles tya'a.
 32 Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ilicaain²¹ tyaní¹i. Joon 'in Røøi¹³ do injmáa¹a tún² poo²¹² 'in tsá² do. Injmáa¹a la jmo¹o tsá² 'in 'aa¹i joo'saa²¹, ijmáa¹a coon²¹ 'in joo'saa²¹ coon¹³ 'in joo²¹ chivo³³ joon isiin¹³in 'in joo'saa²¹ do li' caai²¹ tsáa¹ joon 'in joo²¹ chivo do-gi isiin¹³in li' caai²¹ tooi²¹².
 34 Joon 'in Røøi¹³ Tsá² do ijin²in sii²¹i 'in téein² li' cwoo²¹o tsáa¹ do: “Ñilíin²naa' jileei²¹ 'naa' 'in nigauncwaai³ Ñũ³ũ. Ngii²¹²naa' li tyu² Dios to² li naná¹ tyú² tyi'naa' ca mo garón² juncwii²¹.
 35 Tsu mo gatsá² un'áa³na, 'naa' gacwoo²oo' jna 'e gagø¹øø, la joon jon mo gatsá² unjmi²¹na, 'naa'a jon gacwoo²oo' jna 'e gagu¹uu. Joon mo gangi³ii 'e jo cwí²naa' jna gatee²oo' jna inũ tyii'.
 36 Joon mo gangi³ii jo sin³in sá² gacwó²oo' jna. Joon mo galitsaa¹³aa gañifee¹³moo' jna. Joon mo 'ú³uu 'nũñi³ ñijøø²¹²moo' jna jon.”
 37 Joon 'in tsá² tyú¹ 'in téein² li' cwoo²¹o Røøi¹³ do tsáa¹ ijin²in: “Ña'ñũ¹u, çliigi ganee²¹²na'a 'nũ 'e un'aa²u'u joon gacwó¹³o'o 'nũ 'e gatyee²¹e? Joon,

¿liigi ganee²¹²na'a 'nũ 'e unjm̃i²¹u'un 'e gacwóo¹³o'lo 'nũ 'e ga'in²¹in? 38 La joon jon, ¿liigi ganee²¹²na'a 'nũ 'e jo cwii¹na'a 'nũ joon gatee²e'e 'nũ fu tyii'i si jo siin²¹in 'oo²o 'ee joon gacwóo¹³o'lo 'nũ siin²¹in? 39 ¿Liigi jon nigalitsaa¹³ 'nũ si ni'u²u 'nũñi³ 'ee 'e ningafee¹³na'a 'nũ?" 40 Joon iñi¹ 'in Róøi¹³ do: "E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi'ee 'e tyú² 'e nigajmaa^{2aa} tya' ruu²¹na, xũfiin¹³, 'in 'wéei¹gi, lawa'a gajmaa^{2aa} tyiia", gajin² Róøi¹³ do.

41 Joon injin² 'in Róøi¹³ do siñ²¹i 'in tsá² téein² li' cwoo²¹o tooin²¹²: "Jeen¹³naa' coon¹³ jna jileei²¹ 'in 'eei¹ Dios. Cwoliin²naa' li 'ii²¹ li nigatyaa¹a Dios tyú² tya' 'in 'lii¹³ coon¹³ 'ii¹³ tya'a li coo²¹ jí² coon²¹ tøø²mo jon. 42 Gatsá² un'áa³na pe 'naa' jo 'ee gacwó¹oo' jna joon gatsá² unjm̃i²¹na jon'gi'i 'e joon gacwó²oo' jna jon. 43 Joon mo gangi³ii 'e jo cwí²naa' jna pe 'naa'gii' jo gatee²ee' jna fu inũ tyii'. Gali'náa^{3aa} sin¹³in pe 'naa' jo 'ee gacwó²oo' jna. Galitsaa¹³aa joongi ga'uu²¹²uu 'nũñi³ pe 'naa'gii' jo 'ee ñifee¹³naa' jna." 44 Joon 'in tsá² do injin²in: "Ña'ñũ^{1u}', ¿liigi ganee²¹²na'a 'nũ 'e un'aa²u'u si 'e unjm̃i²¹u'un 'ee si gangi¹i 'e jo cwí²na'a 'nũ si jo siin²¹in sá² 'ee, si tsaa¹³a 'ee si ga'u²u 'nũñi³ 'ee joon jo gauncoon¹³ jna'a 'nũ?" 45 Joon iñi¹ 'in Róøi¹³ do: "E la

ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi'ee 'e tyú² 'e jo nigajmaa^{2aa} tya' 'in tsá² 'wéei¹ lo lawa'a jo 'ee tyú² gajmaa^{2aa} tya' jna-a jon." 46 Joon 'in gó² do itsalín² li ni²i wúu¹ coon²¹ tøø²mo joon 'in tsá² tyú¹ do tsataai² li seein²¹ tyú² coon²¹ tøø²mo.

26

Cwó² tsá² júu³ ruu²¹ xiiala ilí² li³i Jesús

1 Joon mo gatséi¹ faa²¹a Jesús 'e júu³ lo gajin²in siñ²¹i tsá² tya'a:

2 —Niñi²oo' jee²¹² tún² jm̃i²¹² ití² jm̃i²¹² cwaa²¹ jm̃i²¹² 'e unsii²¹ tsá² Israel, pascua. Joon ijaan²¹mo tsá² jna, 'e líi¹na Ruu²¹na Tsá², itéen¹in tsá² jna tsaa¹ crúu¹³.

3 Joon 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon¹³ tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel gauncaain²¹ yaai tyani 'nú¹ li tyiin¹ Caifás 'in tyú² to² nifu tya' untsá² do. 4 Joon do-o gasii²i xiiala ijmáa¹a insaan¹an Jesús coon¹³ júu³ tajuu²¹ joon ijnga²mo 'ido.

5 —Pe jo lí² jee²¹² jm̃i²¹² jee²¹² —gajin²in— tsu ito² tsá² miñ¹³ 'áai¹.

Jaain²¹ tsami² gadũu^{1u} jm̃i²¹ jmafuu²¹ tya' Jesús

6 Joon la 'ii²¹² taain¹ Jesús fuu²¹ Betania tyiin¹in tya' Simón, 'in nigacón² jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya'a.

7 Joon ga'i²i jaain²¹ tsami² 'in tyán¹an coon²¹ sí² li cuun²¹² alabastro si'o² jm̃i²¹ jmafuu²¹. Joon 'e jm̃i²¹ jmafuu²¹

do 'áai¹ tyiin¹ cuu². Ga'í² 'in tsamí² do tya' Simón. Joon la jee²¹² tyiin¹ Jesús li si² mesa joon ga'ee² 'in tsamí² do 'e jmü²¹ jmafuu²¹ do yu' tyi² Jesús. ⁸ Joon mo gani² tsá² tya' Jesús 'elo gatsá² 'nii²¹-tsi gajin²in:

—¿'Ee gali²i 'e un'ü¹i 'in tsamí² no 'e jmü²¹ jmafuu²¹ no? ⁹ Li²-i tsa'nü²¹i' no, lí¹ inciin¹ 'e no. Joon lí²-i cwoo¹³o' tsá² tañi².

¹⁰ Joon mo galili³i Jesús xiiala shí²i 'ido joon gajin²in:

—¿'Ee li' untyí² 'naa' 'in tsamí² lo? 'E nigajmaa¹a no 'e tyú²-u no tyiia. ¹¹ Coon²¹ tøø²mo taan²¹²naa' coon¹³ 'in tañi² pe jna jo tyiin¹³na jee²¹² 'naa' coon²¹ tøø². ¹² 'A nisuun¹un 'in tsamí² no 'e jmü²¹ jmafuu²¹ lo tyiia lawa 'e tyaa¹ tyú² 'e ti li 'á¹moo. ¹³ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñixiia' la 'üü¹ juncwii²¹ 'e cwó¹ tsá² jú³ tyú² tya' xiiala itiin¹³ tsá² joongi ityá²a tsá² jú³ la li' 'e gajmaa¹a 'in tsamí² lo. Joon iti²-tsi tsá² 'ii —jin² Jesús

Gajmaa¹a Judas jú³ røø²¹ coon¹³ tsá² i'nü¹i Jesús

¹⁴ Joon jaain²¹ jee²¹² 'in dyatooi¹ tsá² tya' Jesús, 'in sii²¹ Judas Iscariote, gangó¹o ngafee¹³i 'in tyu² to² tya' untsá² ¹⁵ joon gajin²in:

—¿Xiia¹ cuu² cwoo²oo' wa' jaan¹³na Jesús do tyii'?

Joon 'in tsá² do gacwo¹o Judas dyadya¹ cuu² cwataa²¹.

¹⁶ Joon tsifu joon ga'láa² Judas 'wii²¹² 'noo¹o xiiala lí² jaan²¹in Jesús.

Mo gagøø²¹ø Jesús coon¹³ tsá² tya'a li gatséi¹

¹⁷ Joon mo ga'láa² 'wii²¹² jmü²¹² coon²¹ tya' 'e jmü²¹² gati² do mo gøø²¹ø tsá² 'iñi¹ 'e jo tyiian³ jeei¹, 'in tsá² tya' Jesús gangatyéen¹in li tyiin¹ Jesús joon gaunngü¹i:

—¿Xiia 'iin²¹²u'un ityaa²¹a'a tyú² ityee²e' tya' jmü²¹² pas-cua lo?

¹⁸ Joon gañii¹i:

—Cwollin²naa' li náa¹ fuu²¹ no joon cwosii¹³duu' jaain²¹ tsá² tyiin¹ do joon fú²uu': “Tifó² tyi' jin²in: 'E ti li tí² 'ii²¹ tya'a joon fu tyi'i 'iin²¹²in jmaa¹³a jmü²¹² pas-cua coon¹³ tsá² tya'a.”

¹⁹ Joon 'in tsá² tya' Jesús do gajmaa¹a la to² tyu²u joon gatyaa¹ tyú² idø²ø tya' jmü²¹² pas-cua do.

²⁰ Joon mo canuu²¹ jmü²¹² joon nanéi¹ Jesús coon¹³ dyatooi¹ tsá² tya'a idø²ø. ²¹ Joon la jee²¹² li néei¹ gøø²¹²ø gajin²in Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jmoo²¹ joon jaain²¹ jee²¹² 'naa' in'nü¹³naa' jna².

²² Joon tsifu joon gajmaa¹a tsá² tya'a fa'í³ 'áai¹. Joon garóon²on ti' jaain²¹ ti' jaain²¹ gaunngü¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', ¿ti jna-a 'i?

²³ Joon gañii¹i Jesús gajin²in:

—'In tyé³e'e coon²¹ wúu¹ coon¹³, 'i-i 'i in'ní¹i jna.

24 'Ná¹-a tsín¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya' 'in Ruui²¹ Tsá² pe ifúu² 'in 'ní¹i Ruui²¹ Tsá² do. Tyú²gi tya'a wa mo'o jo galiseen²¹mo.

25 Joon Judas, 'in ti li 'ní¹i 'ii, gajin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyi', ¿ti jna-a 'i?

Joon Jesús gañii¹i gasii²¹i Judas jin²in:

—Jiin¹³ la joon niga'i¹-o'o 'nũ.

26 Joon la jee²¹² gøø²¹⁰ gatii²¹i Jesús coon²¹ 'iñi¹, gacwo¹⁰ 'maai¹³ Dios, joon gajmaa¹a jmai²xu jee²¹² tsá² tya'a joon gajin²in:

—Tyee²ee', tsu la li ngú¹ taan²moo lo.

27 Mo ngayuui¹³ joon gatii²¹i coon²¹ po³xu li si'ó¹⁰o jmi³ wuunjøø¹³ joon gacwo¹⁰ 'maai¹³ Dios. Mo ngayuui¹³ joon gacwo¹⁰ tsá² tya'a gajin²in:

—'Iin²¹iin' 'elo jileei²¹ 'naa', 28 tsu 'e li la li jmi¹ 'øø³moo lo 'e ti li tún¹un joon coon¹³ 'elo itsín¹ 'e júu³ 'múui². Joon 'e jmi¹ 'øø³na itún¹un lo i'iin² tsaa² tya' tsá² fúui¹. 29 Pe fuu²¹²uu 'naa' jo 'e i'né³e'gi' caain²¹ 'e jmi³ wuunjøø¹³ lo coon¹³ 'naa' ca mi ti jmi²¹² ityu² Nũ³uu tó² tsá², joon jmi²¹² joon i'né³e' tún¹ coon¹³ 'naa'.

Jmo² Jesús júu³ Tú³ 'e ijín²in 'e jo cwii¹in Jesús

30 Joon mo ngayuui¹³ ga'øø¹⁰ coon²¹ Salmo joon ngalín²mo coon¹³ tsá² tya'a fu yu¹ moo²¹ Olivos. 31 Joon

gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a do:

—'E 'woo¹ no jilee²¹naa' ixée¹mo-'oo' coon¹³ jna tsu ni jí² tya' Dios 'e jin²in: "Ijn-gaa¹²moo 'in 'aa¹i joo'saa²¹ joon ixée²i joo'saa²¹ tya'a."

32 Pe mi yuui¹³ injmá¹a Dios injiin¹in jna iní³ii jéei¹³gi lagi 'naa' fu li sii²¹ Galilea.

33 Pe jin² Tú³ gañii¹i:

—Xufiin¹³ jileei²¹ 'in catyaa² no ixée²i-tsi coon¹³ 'nũ pe jna lo jo jmi²¹² xée²i-tsii coon¹³ 'nũ.

34 Pe Jesús gajin²in gasii²¹i Tú³ do:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nũ, 'ní¹ naa¹³ ifoo¹³'o 'e jo cwii¹un jna la nũ'gi i'oo¹⁰o tuuitsáa².

35 Pe Tú³ do-gi gajin²in tún¹:

—Xufiin¹³ júun³moo coon¹³ 'nũ pe jo fo¹³oo wa'a jo cwii¹na 'nũ.

Joon la joon jon gajin² 'in catyaa² do jon.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² fu li sii²¹ Getsemaní

36 Joon gatyalín² Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon²¹ li sii²¹ Getsemaní joon Jesús gajin²in:

—Ní²duu' lo la 'ii²¹² ní³ii nifo¹³oo júu³ tyú² li'do.

37 Joon gajee¹mo Tú³ coon¹³ 'in gá¹ jóon¹ Zebedeo ngalín² coon¹³. Joon Jesús gatsá² goon²¹ 'e fa'í³ lí²i 'áai¹ joongi gajmaa¹a cu²-tsi 'ña'a 'áai¹.

38 Joon gajin²in:

—'E fa'í³ 'e seen²na lo 'e li'i ijúun²moo. Ján²duu' lo joon jmaa²aa' li'ii' coon¹³ jna.

39 Joon gangó¹o Jesús capi³ nifugi^{xu} joon gatyí²a li' ri'í²in

ni 'wó² gami¹i tyani Dios jin²in:

—Ñu³, wa xh'u lí² 'e jo móo³oo ilí²no pe jo cwoli² jii¹³ la 'iin²¹² jna, cwoli² jii¹³ la 'iin²¹² 'nu-u.

⁴⁰ Joon ganga²mo tún¹ fu li néel¹ 'in gaai²¹ tsá² tya'a joon nateel¹³ 'ido cwuu²¹mo. Joon gajin²in sii²¹; Tí³:

—¿Ti jo nilii¹ 'naa' 'e jo cwuu²¹naa' coon¹³ jna coon²¹ hora? ⁴¹ Jmaa²aa' lí²ii' joon faa²aa' júu³ tyá² 'e jo xuu²¹naa' ja'cwoo²¹ 'in 'lii¹³. 'E la ja²mo 'i-tsi tsá² jmaa¹a 'e tyá² pe² ngu¹ taain²¹² jo cwo¹.

⁴² Gangó¹ Jesús tún¹ ngafee¹³i Dios jin²in:

—Ñu³, wana jo lí² 'e cuu¹³u imóo³oo wúu¹ no pe cwoli² jii¹³ la niga¹i-'o'o² 'nu.

⁴³ Joon ganga²mo tún¹ joon, joon nateel¹³ 'ido cwuu²¹mo tún¹ tsu 'áai¹ jli¹i unni¹i. ⁴⁴ Joon jo gatø¹²gi 'ido gango¹o tún¹ ngafaa¹²a júu³ tyá² li gatí² 'ni¹ naa¹³ do. Gajin²in la nigajin² do tún¹. ⁴⁵ Joon ganga²mo tún¹ li tee¹i 'in gaai²¹ tsá² tya' do joon gajin²in:

—Cwocwuu²¹mogii', cwo¹ii¹xh 'wó²oo'. Tshu gatí² 'ii²¹ ijaain¹ tsá² 'in Ruui²¹ Tsá² ja'cwoo²¹o 'in tsá² røøi²¹ tsaa². ⁴⁶ Raan²¹naa' no, moo²¹o' tsu no-o nijó¹ 'in 'nii¹ jna do.

Joon itøø² tsá² Jesús 'e si'ñú¹mo

⁴⁷ La jee²¹² faa²¹gi Jesús siin¹³in gatyía¹ Judas, 'in lí¹i

tsá² tya'a jee²¹² 'in dyatooi¹ do, coon¹³ tsá² fúui¹ lí¹. Joon 'in tsá² do tyaan¹an ñi³ espadas tyaan¹an jon 'no³ 'mó² gatyali²in to² gatyú² 'in tsá² tyu² to² untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel.

⁴⁸ Joon Judas do, 'in i'ñii¹ Jesús, ni gasii²i júu³ coon¹³ 'in tsá² do xiiala lí² ijmáa¹a gajin²in:

—'In jun³uun caain²¹ ju² 'ii do. 'I-i 'in saan¹³naa'.

⁴⁹ Joon gangatyéen¹in li siin¹² Jesús joon gajin²in:

—i'Aa²¹²mo'o, tifo² tyi'!

Joon gajun²un caain²¹ ju² 'ido. ⁵⁰ Jesús gañii¹:

—Ru¹u', ¿'ee to² ñi²¹i?

Joon tsifu joon gasan²mo 'in tsá² do Jesús joon gatøø²o 'ido si'ñú¹mo.

⁵¹ Joon jaain²¹ jee²¹² 'in tsá² tya'a do gasø¹²ø ñi³ tya'a joon gatyú²u cataain²¹² loocwóo¹o jaain²¹ tsa'leei¹³ tya' 'in tyu² to² tya' untsá² nifu. ⁵² Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'ido:

—Taan¹ ñi³ tyi'i tsi 'ná¹ tya'a. Tshu jileei²¹ 'in jngaai¹² tsá² coon¹³ ñi³ coon¹³ 'ñi³-i jon ijúun²in. ⁵³ ¿Ti jo ñi²¹i, lí²-i fuu²¹² jna Ñu¹³u joon 'ii tsifu insii¹in setenta mil ángeles iun'øø¹i jna? ⁵⁴ Pe wa'a lí² la joon, ¿xiiala itsín¹ jii¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, xiiala 'ná¹ ilí²?

⁵⁵ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² fúui¹ do:

—¿'Ee lí' ñilii²naa' saan¹³aan' 'no³ 'mó² coon¹³ ñi³ itøø²øø¹ jna lawa jaain²¹ 'uun²¹? Tshu la coon²¹ jmi²¹² tyiin¹na inu cwo¹ fee¹ do

'e³ee 'naa' júu³ tyá² joon jo mo gaseen²¹naa' jna. ⁵⁶ Pe la lo-o gali² 'e gatsín¹ júu³ tya' Dios 'e gataan¹an ni mo'jí² 'in tsá² cwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹.

Joon 'in tsá² tya' Jesús do gacwiin¹o gatiu²mo Jesús 'ña'a do.

Jesús nasiin¹in tyani jileei¹³ 'in tyu² to² tya' tsá² Israel

⁵⁷ Joon 'in tsá² fúui¹ do 'in gasain² Jesús joon gangajaa²¹² ni'i 'ido tyani Caifás, 'i-i 'in nifu 'in tyu² to² tya' untsá². Joon do-o nisicaain²¹ tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley. ⁵⁸ Pe Tú³ do gangaa¹³i; cín²mo caluu do joon gatyee¹³i tya'i tyi¹ li si² 'nú¹ li néei¹ 'in tyu² to² nifu do. Joon do-o gacwó² Tú³ caluu do coon¹³ 'in 'íi¹³ tya' 'in tsá² tyu² to² do. 'E 'iin²¹²in jøø²ø xiiala itsangí¹i Jesús.

⁵⁹ Joon 'in tyu² to² tya' untsá² do coon¹³ 'in tsacøøi¹³ coon¹³ jileei²¹ 'in catyaai²gi 'in tyu² to², 'in sii²¹ Junta Suprema, ga'noo¹on 'ee tsaá² ilijmáa¹a tya' Jesús, fiin¹³ coon¹³ júu³ tajuu²¹ joon ilí² jnga¹ni 'ido. ⁶⁰ Pe jo 'ee tsaá² tya' Jesús gatsaa¹a jiin¹³ coon²¹ joongi lílí¹ fúui¹ tsá² taai² jmoo¹o júu³ tajuu²¹. Pe mo ga'yá² gatsín¹ garoon¹on gái¹ tajui²¹, ⁶¹ 'in gajin²in:

—Niganuu²¹u'u jin² 'in tsañuu¹ no: “Jna-a lí² fiin¹na 'e cwo¹ fee¹ tya' Dios no, joon jee²¹² 'ni¹ jmíi²¹² lí² jmaa¹³aa tún¹.”

⁶² Joon 'in nifu 'in tyu² to² jee²¹² untsá² garoon¹on, joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Ti jo ngíi²¹i coonti? ¿'Ee 'e tsaá² jmoo¹o 'in tsá² no tyi'i?

⁶³ Pe Jesús-gi gajaan¹an tii². Joon 'in nifu 'in tyu² to² jee²¹² untsá² do gajin²in tún¹ gasíi²¹i Jesús:

—Tyani Dios, 'in jiin¹, sii¹³ jna'a, ¿ti 'nu-u Cristo Jón¹ Dios?

⁶⁴ Joon Jesús gañii¹i gajin²in:

—'li-gi jna jiin¹³ la foo²¹ 'nu. Joongi fuu²¹²uu 'naa' imoo²oo' 'in Ruui²¹ Tsá² tyín¹in lí' cwo²¹o Dios tsáa¹. Joon 'in Dios do lí² jmáa¹a jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in. Imoo²oo' 'in Ruui²¹ Tsá² do ijó¹ jee²¹² jní¹ tya'cwii²¹.

⁶⁵ Joon Caifás do ga'gíi¹i siin¹³in joon gajin²in:

—'In tsañuu¹ lo nigafaa²¹a 'e lawa Dios 'ii. Jo 'néi¹-gi tsá² 'in jmá¹ júu³ røø²¹. Jileei²¹ 'naa' niganuu¹³uu jilaa²¹ júu³ gó² 'e gafaa²¹a. ⁶⁶ ¿Xiiagi la 'i¹-oo' 'naa'?

Joon 'in tsá² néei¹ do gajin²in:

—'Ná¹ júun²mo 'ino 'wii¹³ tsaá² tya'a.

⁶⁷ Joon ga'ñíi¹ 'in tsá² do ni² Jesús joongi gajmee²¹mo 'ido joongi gajnáa¹a ni² Jesús.

⁶⁸ Joon gajin²in 'in tsá² do:

—'Ñu-u líi¹u'u Cristo 'in gasiin¹ Dios, laa¹³ jmaa²¹a júu³, ¿'iin gatyuun¹in 'nu?

Jo 'iin²¹²in Tú³ jmáa¹a júu³ 'e cwii¹in Jesús

69 Joon la jee²¹² siin¹² Jesús tyani 'in tsá² do Tú³-gi tyiin¹ in fu caluu tya'i tyi¹. Joon jaain²¹ 'yiaa²¹² 'in jmoo^{1o} 'e gø² Caifás do gangatyéen¹ in li tyiin¹ Tú³ joon gajin² 'in tsami² do:

—'Nü jon 'in ngi¹ coon¹³ Jesús 'in jó² Galilea.

70 Pe Tú³ do-gi jo garøø¹i tyani 'in tsá² fúui¹ néei¹ do, gajin²in:

—Jo ñi³ii 'ee 'e foo²¹o no.

71 Joon gajein²¹ gi_{XU} Tú³ li tyiin¹ in do joon gangó¹ tyan_{gi} li tyi³ 'oo² 'yá² li 'woo²¹ tsá². Joon jaain²¹ gi 'in gangaa¹ 'ii joon gasii²¹ 'in téein² do:

—'In tsañuu¹ no ngi^{1o} 'ino jon coon¹³ Jesús tsá² Nazaret.

72 Joon xiia²¹ gi tún¹ jo garøø¹i Tú³ tún¹ ga'ii¹ Dios gajin²in:

—Jo cwii¹na 'in tsañuu¹ no.

73 Joon xuu li¹ii²¹² xu joon mo gangatyéen¹ in 'in néei¹ do li siin¹² Tú³ joon gajin²in:

—'E la ja²mo, 'nü líi¹u'u jaain²¹ jee²¹² 'ino tsu no li² la faa²¹ 'ido-o foo²¹ nü.

74 Joon láa² Tú³ 'wii²¹² ga'ii¹ Dios jin²in:

—Wa jo fo³oo 'e la jai² ijmee²¹mo Dios jna, jo cwii¹na 'in tsañuu¹ no.

Joon tsifu joon ga'oo^{1o} jaain²¹ tuuitsáa². 75 Joon gati²-tsi Tú³ jii¹³ la nigajin² Jesús gasii²¹ 'ii mo gajin²in: “La nü¹gi i'óo^{1o} tuuitsáa², 'ni¹ naa¹³ nifaa¹³ 'a 'e jo cwii¹u'u jna.” Joon mo gati²-tsi Tú³ 'e júu³ do gacwo¹o fu jee²¹²

'nú¹ joon gatyi^{2o} xuui²¹²-tsi 'áai¹.

27

Gangajée¹³i tsá² Jesús tyani Pilato

1 Joon mo gajná² do joon gasii²i røø²¹ jilee²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel xiiala ilijúuin² Jesús. 2 Joon gangajée¹³mo Jesús si'ñúu¹mo tyani Poncio Pilato 'in líi¹i to² gobernador.

Mo gajúuin² Judas

3 Joon mo galiñii¹ Judas, 'in ga'nii¹ Jesús, 'e nisi²¹i tsá² røø²¹ xiiala ijúuin² Jesús gajoo^{21o}-tsi 'áai¹ joon nga-joon^{13o} 'ido 'e dyadya¹ cuu² cwataa²¹ tya' 'in tsá² 'in tyu² to² tya' untsá² joongi tya' 'in tsacøøi¹³ do. 4 Joon gajin² Judas sii²¹ 'in tsá² do:

—Jna-a niga'noo²¹²oo tsaa² mo ga'ní³na jaain²¹ tsañuu¹ 'in jo 'ee tsaa² tya'a sá².

'In tsá² do-gi gañii¹:

—Jo 'ee cwáain¹ tyijna'a 'e joon 'e cwáain¹ jon 'e tyi'nü 'woo'o joon.

5 Joon Judas coon²¹ gadya² goon²¹ la no-o 'e cuu² do ni 'wó² inü cwo¹ fee¹ do. Joon gacwo¹o do joon nga'nü²¹u 'nii²¹² luu²¹²u 'ña'a, joon coon¹³ la joon gajngaa¹²mo 'ña'a.

6 Joon 'in tsá² 'in tyu² to² tya' untsá² do gataa¹³i, gauntii¹ 'e cuu² do. Joon gajin²in:

—Jo tii²¹i taa¹³ jna' 'e cuu² lo tsi li taa¹³ cuu² tya' cwo¹ tsu² cuu² gaciin¹in tya' ijúuin² tsá²-a no.

7 Joon tsifu joon gasii²¹i 'in tsá² do røø²¹ iló² coon¹³ sii¹³ 'wó² coon¹³ 'e cuu² do. 'E coon²¹ sii¹³ 'wó² do sii²¹ 'Wó² tya' Titu². Galó¹ 'e 'wó² ilisá² coon²¹ lí² áí¹ tsá² jalín² li' xiia²¹ 'in júun²in fuu²¹ do. 8 Tsu² 'wii¹³ joon sii²¹ 'e 'wó² do ca jmi²¹² no, 'Wó² tya' Jmi¹. 9 Joon coon¹³ la joon gatsín¹ júu³ tya' Jeremías, jaain²¹ 'in gacwó¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹ 'in gajin²in: “Tsá² Israel gajin² icín¹in 'in tsá² do dyadya¹ cuu² cwataa²¹. 10 Joon coon¹³ 'e cuu² do galó¹ coon²¹ sii¹³ 'wó² tya' titu² jíin¹³ la to² 'e nigatyu² Ña'ñu¹u.”

Jesús siin¹²in tyani Pilato

11 Gajée¹mo tsá² Jesús tyani 'in gobernador joon 'ido gaunngii¹i 'ii:

—¿Ti 'nu-u Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

Joon Jesús gajin²in:

—Jiin¹³ la nigafaa¹³ 'a no, 'e joon 'e jo¹.

12 Joon mo ga'níi¹ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ do li coon²¹ gaján¹ Jesús tii². 13 Joon Pilato gajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Ti jo nuu²¹un jilaa²¹ 'e gó² faa²¹ 'ido tyi¹i?

14 Joon jo 'ee gañii¹i Jesús coonti. 'Wii¹³ joon ganga'goo²¹-tsi 'in gobernador do 'áai¹.

Pilato tyu²u to² ijúuin² Jesús

15 Jiin¹³ la tii²si² mo gati² jmi²¹² 'e gati² 'in gobernador do 'ná¹ láa¹i jaain²¹ tsá² taai² 'nañi³ tya' 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do. 16 Joon jee²¹² jmi²¹² joon 'yui² jaain²¹ tsá² 'nañi³ do 'in sii²¹ Barrabás. Tyú²-u cwii¹mo tsá² 'ii. 17 Joon la jee²¹² sicaain²¹ 'in tsá² do gaunngii¹i Pilato 'in tsá² do:

—¿'lin-in 'iin²¹²naa' ilaa²¹²na tyii'? ¿Ti 'iin²¹²naa' laa²¹²na Barrabás si Jesús 'in sii²¹ Cristo 'ee?

18 Tsu² galili³o Pilato 'e 'wii¹³ tsiuwúu¹mo 'e gajaan²¹ ni 'ido ja'cwoo²¹o.

19 La jee²¹² tyiin¹ Pilato li jmoo¹o 'ii²¹ do gasiin²¹ tsamí² tya'a coon²¹ júu³ 'e jin²: “Jo ciiin¹³ 'wo²o 'áai¹ 'e cwáain¹ tya' 'in tsá² tyú¹ no tsu² líli¹ caain²¹ 'e gaci³ii cwáain¹ tya' 'ino coon²¹ 'e canuu²¹.”

20 Pe 'in tsá² tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ do gasii²¹i 'in tsá² fúui¹ 'in téein² do wa' ilí² laa¹i Barrabás joon ijúun²mo Jesús. Joon gatii² júu³ tya'a 'e laa¹i 'ii. 21 Joon gafeei¹ 'in gobernador do tún¹ 'in tsá² do joon gaunngii¹i:

—¿'lin jee²¹² 'in gái¹ no 'in 'iin²¹²naa' lá²i?

Joon gañii¹ 'in tsá² do:

—'Iin²¹²mo'o lá²i Barrabás.

22 Joon gaunngii¹i Pilato tún¹:

—¿'Ee-gi ijmáa³aa tya' 'in Jesús no, 'in sii²¹ Cristo?

Jílee²¹mo gañii¹i joon:

—iCwotéen¹in tsaá' crúu¹³
'ino!

²³Joon gañii¹i Pilato tún¹:

—é'Ee 'e gó² 'e nigajmaa¹a
'ino tyii'?

Pe 'in tsá² do xujoon ga'oo¹o
tá² lí¹gi gajin²in:

—iCwotéen¹in tsaá' crúu¹³
'ino!

²⁴Joon mo galili³ Pilato 'e
jo lí² tii² júu³ tya'a pe líli¹
gato² 'in tsá² do mií¹³ joon
gatyú² 'in Pilato do to² 'e jó¹
coon²¹ wúun¹ si'ó¹ jmií²¹ joon
garun²un cwoo²¹o tyani 'in
tsá² taai²¹² do joon gajin²in:

—Jo tsaá² tyiia ijúuin² 'in
tsañuu¹ 'in tyú¹ lo, tsaá²
tyi'naa' no.

²⁵Joon jileei²¹ 'in tsá² do
gañii¹i:

—Tsaá² tyijna'a coon¹³
xuui²¹² tyioo'o ijúin¹ 'ino.

²⁶Joon Pilato do galáa²mo
Barrabás joon gatyú² to²
ipóo²i 'nii²¹² Jesús joon gajan²
ni 'ido ja'cwoo²¹ 'in tsatéen¹in
'ido tsaá' crúu¹³.

²⁷Mo ngayuui¹³ joon
gató¹ø 'láa² Jesús tsi inuu
lí néé¹i joon gauncaain²¹
jileei²¹ 'in 'láa² taain² do lí
siin¹² Jesús. ²⁸Joon gatyii²¹
siin³ 'ido joon gapaa²¹ ni 'ido
coon²¹ 'mi² yáun². ²⁹Joon
gajmaa¹a coon²¹ corona lí¹
tón¹ gaton²on tyi² 'ido. Joon
gacwo¹o 'ido coon²¹ sií²¹ 'e
son² 'ido coon¹³ cwoo²¹o
tsáa¹. Joon gasi²i 'wojnii¹i
tyani 'ido joon ungøø¹ ni 'ido.
Gajin²in:

—iWóo² cwoseein²¹ 'in
róøi¹³ tya' tsá² Israel!

³⁰Joon gañii¹i ni 'ido.
Joon coon¹³ sií²¹ 'e san²an
do gapó²o 'in 'láa² do tyii¹i.

³¹Joon ngayuui¹³ gaungøøi¹
'in 'láa² do 'ii joon gatyii²¹o 'e
siin³ yáun² do joon gatyin²in
Jesús 'e siin¹³in do tún¹.

*Mo táain² Jesús tsaá²
crúu¹³*

³²Joon mo gangalín²
itsatéen¹in Jesús tsaá' crúu¹³
joon gajin¹in jaain²¹ tsañuu¹
lí ningalín² do. Joon 'in 'láa²
do gatyú² to² 'in tsañuu¹
do sii²¹ Simón, jaain²¹ tsá²
Cirene, 'e cón²on crúu¹³ tya'
Jesús.

³³Joon gatyaliín² coon²¹ lí
sii²¹ Gólgota, 'øøi²¹-tsi tsá²
sii²¹, Cwoon¹ Po³ Mootyi²
'Lii²¹². ³⁴Joon do gacwo¹o
Jesús vino 'e sicaai¹³ jmi³ tsi³
tya' joo²¹. Joon mo gatii¹i
'óo¹o 'e vino do sicaai¹³ 'e tyi¹
joon jo ga'un²un.

³⁵Joon mo ngayuui¹³
gatéen¹in Jesús tsaá' crúu¹³
gacoo¹o 'in 'láa² do mi³ 'iin
inli¹ siin³ Jesús. Joon coon¹³
la joon gatsín¹ júu³ tya' 'in
gacwo¹ júu³ tya' Dios la mo
jéei¹ mo gajin²in: "Icóo¹o
siin¹³in, ijmáa¹a jmai²xu 'iin
inli¹." ³⁶Joon do-o gacwo²o
'aa¹ ni 'ido. ³⁷Joon yu¹ tyii¹i
gataan¹an 'e tsaá² tya' Jesús
'e jin²: "In no-o Jesús, Róøi¹³
tya' tsá² Israel."

³⁸Joon gatéein² jon gáí¹
'uun²¹ jmai² coon²¹ crúu¹³
tya'a coon¹³ Jesús, jaain²¹
lí cwoo²¹o Jesús tsáa¹ joongi
jaain²¹ lí' cwoo²¹o tooin²¹².

39 Joon 'in tsá² 'in la coon²¹ gangíi¹ la jee²¹² taain¹ Jesús tsaa' crúu¹³ joon gajaan¹ jòøi² Jesús gajíi²in, gajø¹²ø mootyíi¹; 40 gajin²in:

—Ñu-u, 'in fín¹ cwo¹ fee¹ do joon jmaa¹³¹a jee²¹² 'ni¹ jmíi²¹² tún¹, laai²¹² 'wo'o no. Wana Joon¹ Dios 'nu cwúui¹ tsaa' crúu¹³ no.

41 La joon jon gaungøø¹i 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseos coon¹³ tsacøøi¹³. Joon sîi²i la 'oo²¹ 'ii jin²in:

42 —Gaun'láai² 'ino tsá² xeei²¹ pe jo lí² láa¹i 'ña'a. Wana la jai² 'ii Røøi¹³ tya' tsá² Israel cwoxáa¹i tsaa' crúu¹³ no joon iun'goo²o' 'ii. 43 Tsaa¹-tsi 'in tsañuu¹ no Dios jin²in, né²du' wana 'iin²¹²in Dios 'ii joon 'e láa¹i 'ido 'ii tsu gajin²in 'e Joon¹ Dios 'ii.

44 Joon ca 'in 'uun²¹ 'in taan¹in coon¹³on do gajíi²in 'ii jon.

Mo gajúun²mo Jesús

45 Joon ga'íi² nuu²¹ la caain²¹ juncwii²¹ mo gatí² tyiiañi¹ ca 'iin² 'ni¹ ca'loo¹.

46 Joon mo gatí² 'e 'ii²¹ joon ga'oo¹o Jesús tá² gajin²in:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? ('E 'øøi²¹-tsi tsá² gajin²in: Dios tyiia, Dios tyiia, ¿'ee lí²i nigatiu²mo'o jna?)

47 'Inlíi¹³ 'in teein¹ do ganúu²un joon gajin²in:

—'In tsañuu¹ no tø¹ø Elías 'in nigacwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹.

48 Joon tsifu joon jaain²¹ 'in teein¹ do gangó¹ cwiin¹ ngatyaan¹ coon²¹ esponja joon gaun'lá²a esponja do coon¹³ vino tiin²¹ joon gauntyii¹ nii²¹² sîi²¹ joon saa¹³a do 'e la mo cwo¹o Jesús i'un²un 'e do. 49 Pe 'in catyaa² do gajin²in:

—Cwoján¹du'; né¹du' wa ijó¹ Elías jalaa²¹² ni 'ino.

50 Joon Jesús ga'oo¹o tún¹ tá² joon gajúun²mo mo ngayuui¹³ jon. 51 Joon tsifu joon ga'gíi¹ 'e 'mi² 'íi inuu cwo¹ fee¹ do ca ti' yu' ca ti' 'wii²¹². Joongi gajøø¹²¹ 'wó² joongi cuun²¹² gajli². 52 Joon ganó² 'aan²¹ lí si'aa²¹² 'líi²¹² joon fúu¹mo 'in najúin¹ 'in nigatsaa¹-tsi Dios gajin¹in. 53 Joon mo ngayuui¹³ gajin¹in Jesús ga'wóo²mo 'in tsá² do 'aan¹ tya'a ngatáa¹ 'e fuu²¹ nacwai¹³ Jerusalén joon fúu¹mo tsá² gangaa¹ 'ii.

54 Joon mo gani² fii²¹² 'láa² coon¹³ 'in 'láa² catyaa² do 'in 'aai¹ Jesús xiiala gajøø¹²¹ 'wó² joon jilaa²¹ 'e nigangó¹ gafoo¹mo 'áai¹ joon gajin²in:

—'E la ja²mo Joon¹ Dios 'in tsañuu¹ no.

55 Do-o teein¹ tsami² fúui¹ wíin²gixu jøø²ø. Nigangi¹ 'in tsami² do coon¹³ Jesús fu Galilea joon nigaunji²in Jesús. 56 Joon jee²¹² do sin² María Magdalena coon¹³ María sáa³ Jacobo coon¹³ José. Sin²mo jon in sáa³ joon¹ Zebedeo do.

Teen¹mo tsá² ga'áa²mo Jesús

57-58 Capii³ teein¹gi jmi²¹² joon mo gangó¹ jaain²¹ tsá² sá² cuu² seein²¹ fuu²¹ Arimatea 'in sii²¹ Sé³. Gango¹ 'ido tyani Pilato, ngami¹i cuerpo tya' Jesús. 'Ii jaain²¹ tsá² 'in tsaa¹-tsi Jesús. 59 Joon gaxíia² cuerpo tya' Jesús joon gaciin¹³in coon²¹ 'mi² taa²¹ 'e tyá². 60 'In Sé³ do natyu² to² 'e nalí¹ coon²¹ 'aan¹ tya'a tsaa' xá¹ 'e tsa'ii²¹ mi júun²in pe gatan²mo Sé³ Jesús tsi 'aan¹ 'mii² do. Joon² mo ngayuui¹³ gataan¹in Jesús do joon gajni²o 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do coon¹³ coon²¹ cuun²¹² fee¹ 'áai¹. Joon gangaa¹³mo mo ngayuui¹³ do. 61 Pe do-o née¹i María Magdalena coon¹³ 'in María jaain²¹gi do co' do.

Ngalíin² 'láa² nga'aa²a 'aan¹ tya' Jesús

62 Mo ngayuui¹³ jmi²¹² 'e gatyaa¹ tsá² tyá² tya' 'e gati² jmi²¹² do 'in tsá² 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsá² fariseos do ngalíin² ngafee¹³i Pilato 63 gajin²in:

—Tsaá'to² tyi', tíi¹²-tsii'i la gajin² 'in tajuu²¹ do la mo jii¹gi ijiin¹in mi tí² 'ni¹ jmi²¹² 'e gajúun²in. 64 Tsu 'wii¹³ joon siin¹u'un 'láa² tsa'áa² 'aan¹ do ca mi tsín¹ 'ni¹ jmi²¹² tsi 'neei² tsalíin² tsá² tya'a tsatyí¹ ni 'ido la 'woo¹ joon la joon ili² jin²in 'e gajii¹ 'ido jee²¹² 'lii²¹². Tsu la joon 'e ilifee¹gi 'e tajuu²¹i lagi mo 'wiin²¹² do.

65 Joon Pilato do gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:
—Cwoliin²naa' coon¹³ 'láa² joon cwoun⁰⁰naa' 'aan¹ do jii¹³ la cwéei¹.

66 Joon ngalíin²mo jon li roon¹on 'aan¹ do. Joon gajni¹i tyá² 'e 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Gataan¹an sello tya' cuun²¹² 'e sijni¹ do joon gajaan¹an 'láa² i'áa¹a 'aan¹ do.

28

Mo gajii¹ Jesús

1 Joon mo gangí¹i jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tya' 'in tsá² do, mo ti li jná² domingo, 'in María Magdalena coon¹³ 'in María catyaa² do ngalíin² ngajó⁰ li roon¹on 'e 'aan¹ do. 2 Joon gajó⁰ 'wó² 'áai¹. Joon jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u' gajgáa¹ i fu ñu¹fú² joon gajii¹in 'e cuun²¹² do 'e sijni¹ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Joon gacwó¹o ni cuun²¹² do. 3 Jii¹i 'áai¹ la jii¹ jí² cwaain'ná³. Joon siin¹³in taa²¹ la taa²¹ 'moo²¹. 4 Joon mo ganí² 'in 'láa² do lo gafoo¹i joongi gajlé¹i 'áai¹ joon gaci¹³i lawa'a 'lii²¹²mo coonti. 5 Joon 'in ángel do gajin²in sii²¹i 'in tsamí² do:

—Jo foo¹³naa'. Ñí²oo 'e 'naa²¹naa' Jesús 'in gateen¹in tsá² tsaa' crúu¹³. 6 Pe jo 'yuui²gi lo, nigajii¹o jii¹³ la nigajin²in. Ñilíin²naa', jó⁰duu¹ li ga'í². 7 Cwoliin¹naa' la jmoonoo cwojmaa²aa' tsá² tya'a júu³ 'e nigajii¹o 'ido. Joon itsáa¹a 'ido nifugi lagi 'ii

fu Galilea. Joon do-o iní²in. Jiin¹³ joon 'e 'ná¹ fuu²¹²uu 'naa'.

⁸ Joon ngaliin¹mo 'in tsamí² do la jmoonoo, 'goo²¹ 'áai¹ joongi jløø¹³i. Ngaliin¹ cwiin¹in ngajmaa^{1a} júu³ tsá² tya' Jesús. ⁹ Joon la jee²¹² taa²i fu¹ 'in tsamí² do gajnéi¹ Jesús li ngaliin¹ joon gafee¹i 'ido 'ii. Joon gangatyéen¹in li siin¹² Jesús joon gasoon¹on tí² Jesús gaun'goo²¹o 'áai¹.

¹⁰ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ii: —Jo foo¹³naa', cwojmáa^{2aa}' tsaruu²¹na júu³ 'e 'ná¹ tsalíin² Galilea joon do-o iní²in jna.

Gatyaa¹ 'láa² júu³ xiiala nigalí²

¹¹ La jee²¹² ngaliin¹ 'in tsamí² do joon 'in 'láa² 'in 'oo¹ 'aan¹ tya' Jesús ngaliin²in jaain²¹ gáa¹i ngajmaa^{13a} 'in tyu² to² untsá² júu³ jilaa² 'e nigalí². ¹² Joon 'in tyu² to² do-gi ngaliin² ngafee¹³i tsacøø¹³ isíin¹in røø²¹. Joon gacwo²-o 'in 'láa² do cuu² 'áai¹ ¹³ joon gajin²in sii²¹i 'in 'láa² do:

—'Naa' foo^{2oo}: “E tsá² tya' Jesús gangatyí¹i cuerpo tya' Jesús la 'woo¹ la jee²¹² nigacwuu²taa'a.” ¹⁴ Joon wa mi liñi¹ gobernador 'e nigacwuu²moo', jna'oo'o tyaa^{21a}'a júu³ coon¹³on tsu joon jo jngaa¹²i 'naa'.

¹⁵ Joon 'in 'láa² do ga'ii²¹mo 'e cuu² gacwo¹ 'in tyu² to² do joon ngaliin¹mo joon gajmaa^{1a} jiin¹³ la júu³ gasíi²i coon¹³ 'in tyu² to² do. Joon

'in tsá² Israel ca jmí²¹² no jo^{1o} líi²i jiin¹³ la júu³ tajuu²¹ gatyá¹ 'láa² do.

Gasiin¹in Jesús tsá² tya'a wa tsalíin² tsacwo¹ júu³ tyá² tya'a la 'ui juncwii²¹

¹⁶ Joon 'in dyajaain²¹ tsá² tya' Jesús ngaliin² fu Galilea fu yuui¹³ moo²¹ jiin¹³ la nigajin² Jesús. ¹⁷ Joon mo gangaai¹ Jesús gaun'goo^{21o} 'ido 'áai¹. Pe 'inlíi¹³ gacu^{2xh}-tsi líi²i jon'on ñí² ti 'i 'ino. ¹⁸ Joon gangatyéen¹in Jesús li téin² tsá² tya'a joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Nigacwo^{1o} Dios jna jilaa²¹ 'ii²¹ 'e sá² ñu²fú² coon¹³ 'ii²¹ 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ¹⁹ Tsu 'wii¹³ joon cwolín²naa' la 'ui juncwii²¹ cwo'ne²naa' tsá² 'e líin² tsá² tyiia. Cwosáa¹naa' 'ido jmí²¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ñu^{1u}' joongi coon¹³ 'e sii²¹ Joon¹on joongi coon¹³ 'e sii²¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. ²⁰ Joon 'ee^{2ee} 'ido 'e jmaa^{1a} nu^{13u} jilaa²¹ to² 'e nigatyu^{1uu} 'naa'. Joon niñii^{21oo} 'e ngí³ jna coon¹³ 'naa' la coon²¹ jmí²¹² ca mi tyéi¹ juncwii²¹. Amén.

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹ a San Marcos

*Cwo¹o Wó³ saai²¹ tsá²
jmí²¹ júu³ tyú² li jo 'in tsá²
seen²¹*

¹ La lo ga'láa² 'wii²¹² júu³
tyú² tya' Jesucristo, Joon¹ Dios
'ii.

² La lí² 'e gajin² Isaías, 'ii
jaain²¹ tsá² 'in gafaa²¹ júu³
tya' Dios calií lílí¹:

Dios sii¹in jaain²¹ tsá² 'in
tyan¹ júu³ tya'a.

'Ii tsáa¹ jéei¹gi lagi' nũ.

'Ii tsajmaa¹ júu³ xiiala tya¹
tsá² tyú² tya'a mi ñi¹²i.

³ Tá² ni'oo¹o jaain²¹ tsá²
coon²¹ li jo 'in tsá²
seen²¹. Jin²in:

"Nũ²duu' nijó² Cristo.
'Ná¹-a tyaa²¹aa' tyú²
tyii'. Tsáa²mo-'oo' 'e
tyú¹-moo'", jin²in.

⁴ La joon mo gajó² Wó³
saa¹ tsá² jmí²¹ li jo 'in tsá²
seen²¹ gajin²in:

—'Ná¹-a unsii²naa' 'e 'i¹-'oo'
joongi 'ná¹ saa¹naa' jmí²¹.
Joon 'in²mo Dios tsaa² tyii'.

⁵ Jileei²¹ tsá² 'in néei¹ coon²¹
li sii²¹ Judea joongi 'in
néei¹ fuu²¹ Jerusalén tsalín²
tsanũ²¹ júu³ tya' Wó³ do.
Joon la 'ii²¹² jmoo¹o 'in tsá²
do tyañii²¹ tya'a tyani Dios
gasaa¹mo Wó³ 'ii jmí²¹ tí'
jmí²¹ cwo² Jordán.

⁶ Siin³ Wó³ lí¹ coon¹³ jñú²
camello. 'E 'ñũ¹ tu²gi lí¹

coon¹³ loo²¹. Joon 'e gø¹²ø
jmai² sinii²¹ coon¹³ to² sá²
moo²¹. ⁷ Feei²¹ Wó³ tsá² júu³
tyú² joon gajin²in:

—Mi yuui¹³ jna joon 'injó¹
jaain²¹ tsá² feei¹. 'Ii feei¹gi
lagi jna jiin¹³ jo tí²na juu¹³na
wojni³ii sñ¹³ii loo²¹ tsi mii¹i.
⁸ Jna-a saa²¹na 'naa' jiin¹³
coon¹³ jmí²¹ pe 'ii-gi nicwo²o
'naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios
'e ngi¹ coon¹³ 'naa'.

Wó³ saa¹i Jesús jmí²¹

⁹ Jiin¹³ jee²¹² jmí²¹² joon
cwa¹í Jesús fuu²¹ Nazaret
náa¹ li sii²¹ Galilea. Joon
gasaa¹mo Wó³ Jesús jmí²¹ tsi
jmí²¹ cwo² Jordán. ¹⁰ Mo
gacwa¹í Jesús tsi jmí²¹ do
joon ganii²¹ nó¹ 'oo² ñũ¹fú².
Joon nii²¹ 'in Espíritu Tyú² tya'
Dios líí¹ maa²¹² jgaa¹i fu li
siin¹²in. Joongi gajaan¹an fu
yũ tyí¹i. ¹¹ Joon ganúu²un
coon²¹ júu³ jó² fu ñũ¹fú² jin²:

—Yũ²¹ tyiia-oo 'nũ 'in
'nee¹na. 'Áa¹ lí¹ jløø¹³na 'wii¹³
'nũ.

*Tyaan¹ Satanás cwáain¹ 'ee
líí¹ Jesús*

¹² Tsifu joon gangajéei¹ 'in
Espíritu Tyú² tya' Dios Jesús fu
coon²¹ li jo 'in tsá² seen²¹gi.
¹³ Joon do-o gateen¹in Jesús
ca tséin¹ tunló¹ jmí²¹² jee²¹²
joo²¹ nuu²¹. Joon Satanás
gacón²on cwáain¹ xiiala
líí¹ Jesús. Mi yuui¹³ joon
gatyalín² ángeles tya' Dios
gaunjí²mo Jesús.

'Láa² Jesús 'wii²¹² to² tya'a
coon²¹ li sii²¹ Galilea

14 Mo licíin²¹ 'e ga'í² Wó³
'nũñ³ joon gangóo¹o Jesús
coon²¹ li sii²¹ Galilea. Cwoo¹o
Jesús júu³ tyú² tya' Dios.

15 Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá²:
—Gatyii²¹a, gati² 'ii²¹. Xuu
'ná¹gi 'e tí² jiin²¹ wa'a tyu²
Dios to² tsá². Unshí²naa' 'e
'i¹-oo' joon la ja²mo 'i¹-oo'
'e júu³ tya' xiiala 'itiin¹³ tsá²
—jin² Jesús.

Tøø²¹ Jesús tyúuin² tsá² 'in
saain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹

16 Ngoo²¹o Jesús tí¹ tyíia¹
Galilea mo ganí²in Simón
coon¹³ ruu²¹i sii²¹ Dii³ 'in
saain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹ do.
Taaín²¹² to² pii²¹ 'mó¹ tsi
jmii²¹. 17 Joon gajin² Jesús
sii²¹i 'ido:

—Ñilíin²duu' coon¹³ jna.
Joon íjmée¹na 'naa' tsá² 'in
jée¹i tsá² 'e licwii¹in Dios.

18 Tsifu joon gatuu²¹u
'mó¹ tya'a joon gangaliin¹mo
coon¹³ Jesús.

19 Joon xu ngoo²¹gi Jesús mo
ganí²in Jacobo coon¹³ ruu²¹i
Wó³ jóon¹ Zebedeo. Táa¹i tsi
coon²¹ barco 'mii¹ 'núu³ tya'a.
20 Joon gatø¹ Jesús 'ii. Do-o
gatiui²¹ jmii²¹. Do-o gajaan¹
Zebedeo coon¹³ tsa'leei¹³
tya'a. Joon Jacobo coon¹³
Wó³ ngalíin²mo coon¹³ Jesús.

Jaain²¹ tsá² 'in 'yui 'in 'lii¹³
alma tya'a

21 Tyaliin¹ Jesús coon¹³ 'in
ngi¹ coon¹³on coon²¹ fuu²¹
sii²¹ Capernaum. Joon mo
gati² jmii²¹² 'e 'ii² 'woo²¹ tsá²

Israel ga'í² Jesús 'e cwo¹ sin-
agoga do. Joon ga'láa² 'wii²¹²
'e²e tsá² júu³ tyú². 22 Líi¹
tsa'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e jin²
Jesús tsu 'wii¹³ ga'e²e Jesús
tsá² lawa jaain²¹ tsá² feei¹
jon'on la líii¹ 'in tifo² tya' ley
tya' Moisés. 23 Joon tsi inuu
cwo¹ do 'yui jaain²¹ tsá² 'in
'yui 'in 'lii¹³ alma tya'a. Joon
gafaa²¹ 'in tsá² do cwáain¹
tya' 'in 'lii¹³ do joon gajin²in
sii²¹i Jesús:

24 —¿'Ee li 'u²'u jee²¹² jna'a
Jesús tsá² Nazaret? ¿Tí gañi¹¹i
'e untyee¹u'u jna'a? Cwii¹mo
'nũ. Jóon¹ Dios 'nũ. 'In
tyú¹mo 'nũ —gajin² 'in tsá² do
cwáain¹ tya' 'in 'lii¹³ 'yui alma
tya'a.

25 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in
'lii¹³ 'yui alma tya' 'ido:

—Jo too²¹ mii¹³. Tiui² 'in
tsañuu¹ no.

26 Joon 'in 'lii¹³ do gajmaa¹a
cii¹ 'in tsañuu¹ do. Joon mi
yuui¹³ ga'oo¹o joon gacwa¹¹i
'in 'lii¹³ 'yui alma tya' 'ido.
27 Jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi
líli¹. Joon gaunngii¹ la 'oo¹³
ruu²¹i:

—¿'Ee-gi lo no? ¿'Ee-gi
júu³ 'múui² lo no? ¿'lin-gi
'in tsañuu¹ lo? Tyu² to² ca
jileei²¹, ca 'in 'lii¹³ taai² alma
tya' tsá² nũ¹²u to² tyu² 'ino.

28 Jmoonoo-o galicwii¹in tsá²
seein²¹ la caain²¹ Galilea
Jesús.

Un'láai² Jesús 'yiaunsáa³
Simón

29 Ga'woo²¹i Jesús 'e cwo¹
sinagoga do joon ngalíin¹

fu tya' Simón coon¹³ ruu²¹;
 Díi³. Ngoo²¹o Jacobo coon¹³
 Wó³ coon¹³on. ³⁰Yiiaunsáa³
 Simón do raan²¹mo líi¹;
 tsaa²¹² tyí². Joon gasii²¹i tsá²
 Jesús:

—Tsa¹²a 'ino.

³¹Joon gangatyéin¹in Jesús
 li raain¹ 'in tsatsaa¹³ do. Joon
 gason¹on cwoo²¹o 'ido. Joon
 mo saa¹²a cwoo²¹o, tsifu joon
 gajaan¹ 'e líi¹i 'ido. Joon
 garóon²on 'ido joon gacwoo¹o
 'e dø¹ø 'ido.

*Un'láai² Jesús fúu¹ tsat-
 saa¹³*

³²Mo galicíin²¹gi joon
 mo gayoin² ñi¹ joongi mi
 canuu²¹xu joon gajájei¹³ tsá²
 jileei²¹ tsatsaa¹³ li siin¹²
 Jesús. Joongi jajéi¹ tsá²
 jileei²¹ 'in taai² 'in 'líi¹³ alma
 tya'a. ³³La tøøi² fuu²¹ gan-
 gatyéin¹ 'ooca'ná¹ li tyiin¹
 Jesús. ³⁴Fúu¹mo 'in gaun'láai²
 Jesús. 'Láai² nii² jmoowúu¹
 líi¹ 'in tsá² do. Joongi fúu¹mo
 'in 'líi¹³ ga'woo¹i Jesús alma
 tya' tsá². Pe Jesús do jo
 gacwoo¹o faa²¹ 'in 'líi¹³ do tsu
 ñi¹ 'ido 'iin 'i.

*Jesús cwoo¹o júu³ tyú² li
 sii²¹ Galilea*

³⁵Coon²¹ jmii²¹² jéei¹,
 nuu²¹mogi jiiin¹³ jo røø²mo
 jnáa¹gi garóon² Jesús. Joongi
 gacwa'íi¹i 'e fuu²¹ do. Ngoo²¹o
 ti' fuu²¹ li jo 'in tsá² seen²¹gi.
 Ngafee¹³i Dios. ³⁶Simón
 coon¹³ 'in catyaa²gi gan-
 galíin² nga'nee¹³i Jesús.
³⁷Joon mo gatsee²¹i 'ido joon
 gajin²in:

—Jilee²¹mo 'néei¹² 'nu.

³⁸Pe 'ii-gi gañii¹i:

—Moo²¹o' li caain²¹ fuu²¹ li'
 tyan¹. Joongi do-o jon 'ná¹
 cwóo³oo júu³ tyú² tsu 'wii¹³
 joon 'e gajúu³uu —jin¹² Jesús
 sii²¹i 'in tsá² do.

³⁹Joon la joon gacwo¹
 Jesús júu³ tyú² tya' Dios la
 caain²¹ li tyu² to² Galilea.
 Tsi inuu cwo¹ tya' tsá² Israel
 gacwoo¹o júu³ tyú². Joongi
 ga'woo²¹i jileei²¹ 'in 'líi¹³
 alma tya' tsá².

*Un'láai² Jesús jaain²¹ 'in líi¹
 jgoo²¹*

⁴⁰Gangatyéin¹ jaain²¹
 tsañuu¹ 'in nijgøøi¹²¹ li siin¹²
 Jesús. Gajuu²¹i 'wojni¹i tyani
 Jesús joon gajin²in:

—Lí²o'o un'láa²mo'o jna
 wana 'iin²¹²u'un.

⁴¹Joon galifee¹mo-tsi Jesús
 'wii²¹² tya'a. Joon gani¹³o
 cwoo²¹o gasuu²¹ tya'a. Joon
 gajin²o:

—'iin²¹²mo 'lää²mo'o.
 Cwo'lää²modu'u.

⁴²Mo gajin²in 'elo joon
 tsifu gajeen²¹mo 'e jngøø¹i.
 Joon ga'lää²mo coonti. ⁴³Tsifu
 ga'íi² Jesús júu³ pe li¹ ga'íi²
 júu³. Joon gajin²in:

⁴⁴—Jo 'in fu³u coonti
 jiiin¹³ jaain²¹ pe cwoo¹³mo'o;
 cwo'eei¹³du'u untsá² 'woo²¹o
 'e ga'lää²mo'o. Joon cwo²¹o
 Dios la gatyu² Moisés to²
 wii¹³ 'e galityú¹mo'o.

⁴⁵Pe tsifu joon ngai² 'in
 tsañuu¹ do ga'lää² 'wii²¹²
 jmo²o tsá² júu³ 'ee galí².
 'Wii¹³ joon Jesús jo lí²gi 'ii²¹
 jiiin¹³ coon²¹ fuu²¹ la jøø² tsá².

Ngí²¹o la caain²¹ caluuli jo 'in tsá² seein²¹. Pe la caan²¹mo jalín² tsá² 'iin²¹²:in jøøi² 'ii.

2

Jesús un'láai² jaain²¹ tsá² waa²¹ cwoo²¹o tii²i

1-2 Ningóo¹³xu tún² mo ga'í² Jesús fuu²¹ Capernaum. Joon mo galiñii¹ tsá² tyíin¹in coon²¹ inuu galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹. Gacuii¹ tsá² jiin¹³ jo 'í²gi inuu. Jo 'í²gi tsá² 'ooa'ná¹. Joon Jesús gacwoo¹ júu³ tyá² tya' Dios. ³ La 'ii²¹² joon tyaliin¹in tyúuin² tsañuu¹. Jée¹i jaain²¹ tsá² sitsuu¹³. Jo lí²gi nii¹²i cwoo²¹o tii²i. ⁴ Pe jo lí² tyaliin¹ ca ti li siin¹² Jesús 'wii¹³ fúui¹ liili¹ tsá² taai² inuu do. Joon ganáa¹ coon²¹ too²¹ li 'yu' ná¹. Náa¹a 'yu' li tyíin¹ Jesús. Joon li ganáa¹ do-o, joon gaxiia²¹ 'in tsatsaa¹³ do tsíin² ni tyi¹. ⁵ Mo gani² Jesús 'e jo¹o lí²i 'in tsá² tyúuin² do. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Yuan²¹ tyiia, 'iin¹³ moo tsaa² tyi¹.

⁶ Pe 'inlii¹³ tifo² tya' ley 'in néei¹ do ga'i¹-tsi: ⁷ “¿'Ee li 'e faa²¹ 'in tsañuu¹ lo la no? Júu³ 'laa²¹ tya' Dios faa²¹ 'ino. Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'iin² tsaa² tya' tsá². Jiin¹³ 'ña'a Dios lí² 'iin² tsaa² tya' tsá²”. ⁸ Ñi¹ Jesús 'ee 'i¹-tsi 'in tifo² joon gajin²in:

—¿'Ee li 'i¹-'oo' la no? ⁹ ¿Noo 'e jo taai²¹gi fuu²¹²uu 'in tsatsaa¹³ no: “‘Iin¹³ moo tsaa² tyi¹”, si fuu²¹²uu 'ee; “Raan²un no, saa¹³ tyi¹ raan¹un ni no

joon ngi² no”? ¹⁰ Pe joon cwolini²ii¹ 'e jna-a 'in Ruu²¹na Tsá² mo taan¹na fu juncwii²¹ lii²¹oo 'í¹³na tsaa² tya' tsá². Ñii²duu¹ 'elo —jin² Jesús sii²¹i tifo² do.

Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

¹¹ —'Nu-u fuu²¹²uu, ráan²un no, saa¹³ tyi¹ raan'un no, joon cweei² fu tyi¹.

¹² Tsifu joon 'in tsatsaa¹³ garóon²on 'a li raain¹ do. Joon saa¹²a tyi¹ tya'a do joon gacwo¹ii¹ la jøø² jilee²¹ 'in taai² do. 'Wii¹³ joon jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi. Joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gajin²in:

—Jiin¹³ coon²¹ 'naa¹³ jo mo nee²¹e 'e la no.

Tø¹ Jesús Leví

¹³ Mi la ciiin²¹ tún¹ ngóo¹ Jesús ti' tyiia¹ do. Joon jilee²¹ tsá² ngalíin² li siin¹²in. 'E²e Jesús 'ido. ¹⁴ La 'ii²¹² mo ngii¹ Jesús do gani²in Leví jóon¹ Alfeo. Leví do coon²¹ 'laa¹³ li ci¹ tsá² 'laa¹³. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Moo²¹o' coon¹³ jna.

Joon garóon² Leví fu li tyíin¹in joon ngoo²¹o coon¹³on. Joon lí¹ fúui¹ 'in coon²¹ 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² ngaliin¹ coon¹³on.

¹⁵ Joon gatø¹ Leví Jesús ngaa¹²in coon¹³ 'ido fu tya'a. Joon fúu¹mo 'in cón² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² tyaliin¹ li néei¹ Jesús. Caa²¹mo néei¹ coon¹³ Jesús joon coon¹³ tsá² tya'a. ¹⁶ Gani² tifo² tya' ley coon¹³ tsá² coon²¹ poo²¹²

sii²¹ fariseos 'e néei¹ gø¹²ø
'uun²¹un jilee²¹mo coon¹³
Jesús. Joon gajin²in sii²¹i 'in
tsá²ngi¹coon¹³Jesús do:

—¿'Ee li' tyiin¹ tifo² tyii'
gø¹²ø 'uun²¹un coon¹³ 'in
cón² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo²
tsaa² tyi¹?

17 Mo ganúu²un Jesús 'elo
joon gajin²in:

—Jileei²¹ 'in tyúi¹ jo 'neei¹
timí¹ tya' 'i. Pe jileei²¹ 'in
tsaa¹³ 'ii 'neei¹ timí¹ tya'a.
Jo goo²¹² jna wa'a tø¹³øø 'in
tyúi¹, gagoo²¹²oo wa'a tø¹³øø
'in 'oo²tsaa²—jin² Jesús.

*Unngü¹i tsá² Jesús cwáain¹
tya' 'e gø¹² tsá² tyüiañi¹*

18 Mo líi¹³ gajmaa¹a tsá²
tya' Wó³ taa²¹a tyani Dios
joon jo gagøø¹²¹ø. Coon²¹
'naa¹³ mo jmaa¹a la joon
coon¹³ tsá² fariseos 'inlíi¹³
tsá² ngaliin¹ li siin¹² Jesús.
Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹i
Jesús:

—Jmoo¹o tsá² tya' Wó³
coon¹³ fariseos taa²¹a tyani
Dios. Jo gøø¹²¹ø. ¿'Ee li jo
jmoo¹o tsá² tyi'nü-gi la no?

19 Joon gañii¹ Jesús:

—Mo tsaliin² tsá² coon²¹ li
cui² cwoo²¹ tsá² 'e gó jmoo¹o
wa'a jo gø¹² mo gø¹² 'in tsá²
gacui² cwoo²¹ do. Jo lí² wa'a
jo gø¹²ø. 20 Pe coon²¹ jmü²¹²
jéi¹ 'e jo taain²¹²gi 'in tsá²
cui² cwoo²¹ do joon lí² jmáa¹a
tsá² taa²¹a tyani Dios joon jo
dø¹ø.

21 'Jiin¹³ jaain²¹ jo toon¹
'mi² siin¹³ coon¹³ ca 'no¹³
'mi² 'mü². Wa'a jmoo¹o tsá²

la joon mo tsü² 'e 'no¹³ 'mi²
'mü² do joon ilifee¹gi 'e 'gü²¹
do. 22 Joongi jiiin¹³ jaain²¹
jo tyii²¹a jmi¹³ móo¹ tsi loo²¹
tsáai². Wana jmoo¹o tsá²
la joon, joon mo 'ya² jmi¹³
móo¹ do joon idyii¹ 'e loo²¹
tsáai² do. 'Láa²mo jmi¹³ móo¹
itsa¹ü¹. Joongi tsa¹ü¹ 'e loo²¹
do. 'Wii¹³ joon tyiia²¹ tsá²
jmi¹³ móo¹ do tsi loo²¹ 'mü²
—jin² Jesús.

*Cuun¹ tsá² tya'a mi³ trigo
mo jmü²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²*

23 Coon²¹ jmü²¹² mo 'ii²¹
'woo²¹ tsá² ngaliin¹ Jesús
coon¹³ tsá² tya'a jee²¹² coon²¹
li injná² trigo. Pe 'in tsá² tya'a
do ga'láa² 'wii²¹² cuun¹un
mi³ trigo la 'ü²¹² gangü¹i.
24 Joon gajin² tsá² fariseos
sii²¹i Jesús:

—Jøø², ¿'ee li' jmoo¹o tsá²
tyi'i la no? Jo tíi² jmáa¹a
to² mo jmü²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹
tsá².

25-26 Pe 'i-gi gajin²in:

—'Naa'-a, ñii²oo' la li
'e gajmaa¹a 'lii²¹² David.
David do coon¹³ tsá² tya'a
gauntyéen²in jmü²¹² joon
gatsaun'aai². Jaain²¹ tsá²
sii Abiatar tyü²u to² tya'
jileei²¹ untsá² yia¹³ joon.
Joon David ga'ii²¹ tsi inüü tya'
Dios. Joon gagøø¹²¹ø 'e 'iñi¹
nicwaa¹³ do. Pe jiiin¹³ untsá²
tíi² do¹ø 'e 'iñi¹ do. Joongi
gacwo² David 'e 'iñi¹ do ca
'in tsá² ngi¹ coon¹³on do.

27 'Gajmaa¹a Dios jmü²¹²
'ii²¹ 'woo²¹ tsá². 'E jmü²¹² do

gajmaa¹a Dios 'e uncoon¹³on tsá² jon'on gajmee¹i Dios tsá² wa'a 'e uncoon¹³on 'e jm̃i²¹² do. ²⁸ Wii¹³ joon 'in Ruu²¹na Tsá² lí²-i tyu² to² tya' jm̃i²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² —jin² Jesús.

3

Jaain²¹ tsá² tuu²¹ cwoo²¹o

¹ Ga'ii²¹ tún¹ Jesús 'e cwo¹ tyá' tsá² Israel. Mo gatyia²¹ do joon tyiin¹ jaain²¹ tsá² 'in tuu²¹ cwoo²¹. ² Joon gacón² tsá² fariseos cwáain¹ wana un'láa²i Jesús 'ii mo jm̃i²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon 'e ilí² xiia'la i'ní¹i Jesús. ³ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tuu²¹ cwoo²¹o do:

—Ráan²un no; jmaa² siin¹²u'un tún² tsa¹ lo.

⁴ Joon gaunng̃i¹i Jesús 'in tsá² catyaa² do:

—¿'Ee tí²na' jmoo²¹o' mo jm̃i²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², 'e tyú² si 'e gó² 'ee? ¿Tí lí² un'láa²na' tsá² si 'e jngaa¹²na' tsá² 'ee? —gajin² Jesús.

Pe 'in catyaa² do ligoon gajaan¹ tii². ⁵ Joon gajóøi² Jesús 'in néei¹ do. Nii²¹-tsi Jesús tya'a. Joon fa¹³ líi² 'wii¹³ jo 'iin²¹²in 'ido 'øøi²¹-tsi. Joon gasii²¹i Jesús 'in tsatsaa¹³ do:

—Nii¹³ cwoo¹o no.

Joon ganii¹²in 'ido cwoo²¹o. Joon ga'lóo² cwoo²¹o coonti. ⁶ Joon ga'woo²¹mo jileei²¹ tsá² fariseos joon gasii²i coon¹³ tsá² tya' Herodes xiiala ilí² jn-gaa¹²mo Jesús.

Fúui¹ tsá² téein² lí' tí' tyúia¹ do

⁷ Joon gangaliin² Jesús coon¹³ tsá² tya'a tí' tyúia¹. Joon líli¹ fúui¹ tsá² seein²¹ Galilea ngaliin² caluu Jesús. ⁸ Mo galiñi¹ tsá² jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ Judea ngaliin² ngajóøi² Jesús. Joongi jalíin² tsá² seein²¹ Jerusalén coon¹³ tsá² seein²¹ Idumea, joongi coon¹³ tsá² seein²¹ lí' ngoo¹³ jm̃i²¹ Jordán jalíin². Joon jalíin² tsá² ca tí² lí tyu² to² fuu²¹ Tiro coon¹³ 'in jalíin² ca tí² lí tyu² to² fuu²¹ Sidón. Jileei²¹ tsá² lo ngaliin² ngajóøi² Jesús. ⁹ 'Wii¹³ fúui¹ líli¹ tsá² seein²¹ joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Tyaa²aa' tyú² coon²¹ barco joon jo lí² 'la²a 'in tsá² fúui¹ líli¹ no.

¹⁰ Líli¹ fúui¹ tsá² ni-gaun'láai² Jesús. Joon jilee²¹mo tsatsaa¹³ leei¹² ruu²¹i 'iin²¹²in soon²¹ tya' Jesús. ¹¹ Joon mo ní² jileei²¹ tsá² 'in taai² 'in 'líi¹³ alma tya'a joon gasii²¹i 'wojnií¹i tyani Jesús joon ga'oo¹o jin²in:

—Jóon¹ Dios 'ña.

¹² Pe Jesús tyu² to² sii²¹i 'ido:

—Jo fó³oo' coonti 'iin jna.

Jesús tyii¹³in jì dyatuuin¹ tsá² tya'a

¹³ Mo gangayui¹³ joon gasóo²o Jesús coon²¹ moo²¹. Joon gatø¹ Jesús jiiin¹³ 'in 'iin²¹²in. Joon ngaliin² 'in tsá²

do li siin¹²in. ¹⁴ Joon gaj-
maa¹a Jesús coon²¹ poo²¹² ti
dyatuuin¹. 'Ii ingi¹ coon¹³on.
Joongi sii¹in 'ido tsacwoo¹
júu³ tyú² tya' Dios. ¹⁵ Joon
gatyú² Jesús to² 'e un'láai²
tsatsaa¹³ joongi 'wooi²¹
jileei²¹ 'in 'lúii¹³ taai² alma
tya' tsá². ¹⁶ 'In lo-o jee²¹²
'in dyatuuin¹ do: Simón,
'in sii²¹o jon Tú³. ¹⁷ Jacobo
coon¹³ ruu²¹i Wó³, 'in jóon¹
Zebedeo. Jacobo coon¹³
Wó³ do gaunsii²¹ Boanerges.
'øøi²¹-tsi tsá² 'e taain¹ sii²¹
'Óon² Cwaain'ña³ 'wii¹³ tsifu
li'nii²¹-tsi. ¹⁸ 'In catyaa² do
sii²¹ Dí³, Lii²¹², Bartolomé,
Untøø², Tomóo¹³, Jacobo
jóon¹ Alfeo, Tadeo, Simóoi¹³
tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹
cananistas, ¹⁹ coon¹³ Judas
Iscariote 'in gajaain¹³ Jesús
mo galiciin²¹gi.

*Cwo¹ tsá² tsaa² Jesús 'e
'yuui² 'in 'lúii¹³ alma tya'a*

Mo galiciin²¹ joon ga'ii²¹
Jesús coon²¹ tsi in^{uu} coon¹³
tsá² tya'a. ²⁰ Joon galicaain²¹
tsá² fúui¹ líli¹ jiiin¹³ jo jøø²i
dø¹ø. ²¹ Mo galiñi¹ ruu²¹i
Jesús joon jin²in 'e nicaa²¹²mo
Jesús. Joon gajalín² 'iin²¹²in
tøø¹ø tyitsaa²¹mo 'ido.

²² Joongi 'in tifo² tya' ley 'in
jalín² ti' Jerusalén gajin²in:

—Beelzebú 'yuui² alma
tya' 'ino. 'Wii¹³ joon lí²-i
'woo²i 'in 'lúii¹³ taai² alma
tya' tsá² —gajin² 'in tsá² do.
(Beelzebú sii²¹ 'in 'lúii¹³ 'in tyú²
to² tya' 'in 'lúii¹³ catyaa².)

²³ Joon gatø¹ Jesús 'in tifo²
tya' ley do. Joon ga'e²e 'ido
coon¹³ coon²¹ cwáain¹ do
jin²in:

—¿Xiiala li Satanás tyi¹in
'ñá'a? ²⁴ Wana jee²¹² gobierno
tya' tsá² téein¹ la 'oo²¹ 'ii, 'e go-
bierno do jo itaa²¹a. ²⁵ Wana
la 'oo²¹ tsá² in^{uu} tya' tsá² tíi¹i
pe 'in tsá² in^{uu} do jo itaa²¹a.
²⁶ Joon wana 'in 'lúii¹³ 'in tyú²
Beelzebú to' jmoo¹o 'nii²¹ la
'oo²¹ jee²¹² 'ii joon jo itaa²¹a.
Jéei¹gi^{xu} 'ii-o ityéé¹mo coonti.

²⁷ 'Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'ii²¹
coon²¹ li tyiin¹ jaain²¹ tsañ^{uu}¹
gøøi¹³ wana jo jéei¹gi 'ñuui²
tsá² 'ii. Pe wana jéei¹gi 'ñuui²
tsá² 'ii joon lí²-i 'woo² tsá² ji-
laa²¹ 'e 'oo¹o.

²⁸ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa'.
Jileei²¹ tsá² 'in 'oo¹o tsaa² lí²-i
'iin²in Dios tsaa² tya' 'ii coon¹³
jilaa²¹ 'e gó² 'e faa²¹a. ²⁹ Pe
jileei²¹ 'in faa²¹a 'e gó² tya' 'in
Espíritu Tyú² tya' Dios coonti
jo 'in² Dios tsaa² tya' 'i. Tsaa²
tya'a taa²¹a coon²¹ tøø²mo.

³⁰ La joon gajin² Jesús sii²¹i
'ido 'wii¹³ gajin²in tsá² do 'e
'ii-o 'yuui² 'in 'lúii¹³ alma tya'a.

*Sáa³a coon¹³ ruu²¹i Jesús
jalín²*

³¹ Mo liciiin²¹gi joon
gatyalín² sáa³ Jesús coon¹³
ruu²¹i. Joon gajaan¹an caluu.
Joon gatø¹ø Jesús. ³² Jileei²¹
'in néei¹ co' li tyiin¹ Jesús
gajin²in:

—Saa²¹a coon¹³ ruu²¹i,
no-o natéein² ca'nú¹ 'naa¹i
'n^{uu}.

³³ Pe joon Jesús gajin²in
sii²¹i 'ido:

—¿'Iin sáa³aa joon 'iin ruu²¹na?

³⁴ Joon gajóø²ø Jesús la 'ui. Jóø²mo jilee²¹mo 'in néei¹coon¹³on joon gajin²in:

—Jilee²¹ 'in néei¹coon¹³jna lo 'ii sáa³aa joongi 'ii ruu²¹na. ³⁵ Tsu la jaain²¹ 'in jmoo¹o la to²tyu² Dios 'ii ruu²¹na joongi 'ii sáa³aa—jin²Jesús.

4

Cwáain¹ tya' tsá² jñi¹ jún²

¹ Coongi tún¹ galáa² Jesús 'wii²¹² 'e 'e²e tsá² júu³ tyú² 'a ti' tyíia¹ do. Liíli¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹. 'Wii¹³ joon ga'í²i Jesús tsi coon²¹ barco 'í¹ni jmíi²¹ joon do-o gacwoo²¹. Pe jilee²¹mo tsá² gajaan¹ ti' jmíi²¹ do. ² Gasíi²¹i Jesús 'in tsá² do 'láai² cwáain¹. Joon mo 'e² Jesús 'in tsá² do joon gajin²in:

³ —'Núu²duu' 'elo. Lawa jaain²¹ tsá² 'in ngó¹ gangajñi¹ trigo. ⁴ Mo gadya²xu 'e trigo do joon gaxuu²¹xu mi³ trigo do ti' fu¹. Joon tsifu gatyaliin² ton¹ joon gagøø²¹o 'edo. ⁵ 'Elíi¹³gi mi³ do gaxuu²¹jee²¹² cuun²¹² li jo 'e cwoo¹³ náa¹ 'láai². Joon 'e trigo do tsifu ga'yíia²¹ 'wii¹³ jo 'láai² cwoo¹³ náa¹ li gaxuu²¹ do. ⁶ Joon mo ga'yeei²¹ ñi¹ galifin¹³in 'wii¹³ jo jmóo³ 'láai² sá². Joon galityuun²¹. ⁷ 'Elíi¹³gi mi³ gaxuu²¹jee²¹² 'motóon¹. Pe 'motóon¹ do jmoonogi gacwaain²¹. Joon galipii³ 'e trigo do. La do-o jon jo lí² cwo¹ mi³ tya'a.

⁸ Joon 'elíi¹³gi mi³ gaxuu²¹jee²¹² cwoo¹³ 'oo³. Joon mo ga'yíia¹ joon gacwáan¹mo tyú². Tsifu gacwo¹ mi³ tya'a. 'Elíi¹³ mi³ do gacwo¹ dyadya¹ mi². 'Elíi¹³gi gacwo¹ sesente mi³. 'Elíi¹³gi ca cíein¹³ mi³ gacwo¹ 'e trigo do.

⁹ Joongi jin² Jesús:

—Wana sá² loocwoo¹oo', núu²duu'.

'Ee to² 'in³ 'e cwáain¹ do

¹⁰ Mo ngayuui¹³ joon gatuui¹ Jesús yaai. Jiin¹³ 'in téein²gi co' li siin¹²in joongi jiin¹³ dyatuuin² tsá² tya'o gajaan¹gi coon¹³on. Joon gaunngíi¹ 'ii:

—¿'Ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ gatyá²¹a do?

¹¹ Joon gajin² Jesús síi²¹i 'ido:

—Ca jiin¹³ 'naa' nigacwoo¹o Dios 'e 'øøi²¹-'oo' júu³ 'uui²¹ tya'a tya' xiiala tyu² Dios to² tsá². Pe jilee²¹ 'in catyaa² do jmaai¹³ coon¹³ cwáan¹mo nuu¹un. ¹² Lí²-i jóø² 'ido pe jo ñi¹-i 'ee jnéei². Nu¹o pe jo 'øøi²¹-tsi. Pe wana tsáai¹-tsi 'e jnéei² joongi 'øøi²¹-tsi 'ee nuu¹un fowa'a niunsíi²mo 'e 'i¹-tsi joongi fowa'a 'iin²mo Dios tsaa² tya'a.

Jesús faa²¹a xiiala 'øøi²¹-tsi tsá² cwáain¹ tya' tsá² jna² trigo do

¹³ Joon gajin² Jesús síi²¹i 'ido:

—¿Xiigila 'øøi²¹-'oo' 'e cwáain¹ catyíia² do wa jo 'øøi²¹-'oo' 'e cwáain¹ lo? ¹⁴ 'Iin gajñi¹ jún² trigo do líi¹ lawa'a

'in tsá² 'in e¹ júu³ tyá². 15 Joon 'inlîi¹³ tsá² lîi¹ la li 'e jún² trigo 'e gatoo²¹ co' fu¹. Nu¹o júu³ tyá² pe mo galicîin²¹ 'a ganúu²un do joon jó² Satanás tyi²¹ tún¹ 'e júu³ tyá² do 'e nataa¹³ alma tya' tsá². 16 'Inlîi¹³gi lîi¹ la li jún² 'e gangajna² jee²¹² cuun²¹². Nu¹o 'ido júu³ tyá² joon 'ii²¹mo røø²¹. 17 Pe jo gatoo¹³ jmóo³ 'láai² joon jo taa^{21a}. Ce tsifu 'e gatoo¹³ fa'í³ tya'a si 'e 'in 'eei¹ 'ii 'wii¹³ núu²un júu³ tyá² joon tæ²o júu³ tyá². Jo seein¹ tá². 18 'Inlîi¹³gi lîi¹ la li jún² 'e gangajna² jee²¹² 'motóon¹. Nu¹o 'ido júu³ tyá². 19 Pe lîi¹ 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹. 'i¹-tsi 'e lisá² cuu², joon cuu² do coon²¹ 'ii too². Joon 'iin²¹²in jilaa²¹ 'e catyia². Jilaa²¹ 'elo li¹ 'i¹-tsi tsá² jîin¹³ jo jøøi²gi wa'a 'i¹-tsi júu³ tyá². Joon jo næ¹³gi. 20 Pe 'inlîi¹³gi núu²o joon 'ii²¹mo júu³ tya' Dios. Joon jmaa¹o la to² tyu² Dios. 'Ii lîi¹ la li jún² 'e gangajna² li cwoo¹³ 'oo³. 'Inlîi¹³gi lîi¹ la li jún² 'e gacwo¹ dyadya¹ mi¹³. 'Inlîi¹³gi lîi¹ la li jún² 'e gacwo¹ sesenta mi¹³ si la li 'e gacwo¹ cíein¹³ mi¹³ do 'ee.

Coon júu³ cwáain¹ tya' jí² coo²¹

21 Joon gajin²o jon Jesús:

—Wana tyan¹ tsá² coon²¹ jí² coo²¹, çti sii²¹i tsi cajóoi¹³ si næ' coo'mó² 'ee? Jo jmoo¹o tsá² la joon. Li yu' 'ii² tsá² jí² coo²¹ do joon coon¹³ la

joon jnéé²mo tsá². 22 Jilaa²¹ 'e si'mo² nano 'ná¹-a jnéei² mi licîin²¹gi. Joon jîin¹³ coon²¹ júu³ 'uuin²¹ ilisá² wa'a jo lîi¹ tsá². 23 Wana sá² loocwoo¹oo', núu²duu¹.

24 Joongi jin² Jesús:

—Tyán²duu' cwáain¹ jilaa²¹ 'e nuu²uun'. Jileei²¹ 'in núu²unxæ, xæ jon i'øøi²¹-tsi. Pe jileei²¹ 'in núu²un coon²¹ ce tún² joon tyá²-æ 'øøi²¹-tsi. 25 Joongi jileei²¹ 'in tyá² 'øøi²¹-tsi joon i'øøi²¹gi-tsi. Pe jileei²¹ 'in xæ 'øøi²¹-tsi joon 'iin²mo-tsi jîin¹³ 'e xæ 'øøi²¹-tsi do.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya' jún² 'e cwaain²¹

26 Faa¹³gi Jesús jin²in:

—La tyu² Dios to² la joon lí¹ mo jaain²¹ tsañæ¹ gajni¹ jún² ni 'wó². 27 Mi ngayuu¹³ joon tsacwuu²¹mo. Mi li cîin²¹xæ tún² joon róon²o. Joon 'láa²mo jmî¹ coon¹³ 'woo¹ gangîi¹³. 'A jún² do nii¹³i joon cwaain²¹ pe jo ñi¹ tsá² xiiala cwaain²¹. 28 Coon¹³ 'ña'a cwoo¹³ do cwaain²¹ do. Nifu 'yeei²¹ mo² tya' joongi tóon¹ tya'a joongi tsatoo¹³ mi¹³ tya'a. 29 Mo naróo² mi¹³ tya'a joon tsatyæ²¹ tsá², tsatyian¹ tsá² tsæ gatí² tiempo 'e garoo²¹.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya' jún² mostaza

30 Joon gajin² Jesús:

—'E júu³ lo li la li 'e cwáain¹ fuu²¹²uu 'naa'. 31 Lawa coon²¹ mi¹³ jún² tya' mostaza 'e jñi² tsá² ni 'wó². 'E joon jún² 'e

pii³gi la jee²¹² jilaa²¹ jún² 'e
sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ³² Pe
mi jñi² tsá² joon cwaain²¹
coo¹³gi lagi jilaa²¹ 'oonuu²¹.
Tsi³ cwáa¹ coo¹³ ca ton¹ 'in
'iñi¹ li' yu¹ li²-i cwaa²¹ nu¹ 'iin¹³
tya'a.

*Coon²¹ 'e gajmaa^{1a} Jesús
tya' coon²¹ júu³ cwáain¹*

³³ La joon ga'e² Jesús tsá²
júu³ tyu² coon¹³ 'láai² cwáain¹
la lí¹ 'elo. Ga'e² Jesús tsá²
ca jiin¹³ ti lí² 'øøi²¹-tsi tsá².
³⁴ Jiin¹³ coon¹³ jmaai¹³
cwáan¹mo sii²¹; Jesús tsá². Jo
jmaa¹³a tsá² fúui¹ júu³ xiiala
lí², jiin¹³ tsá² tya'o gajma^{2a}
júu³ xiiala lí².

*Jesús jmoo^{1o} 'e jon¹ tyi²
coon¹³ 'e jnóo¹ jmii²¹*

³⁵ Jmii²¹² joon mo ga'i²
nuu²¹ joon gasii²¹; Jesús tsá²
tya'a:

—Moo^{21o} li' ngoo¹³ tyiá¹
no.

³⁶ Joon natáa¹i tsá² tya'
Jesús tsi barco li tyiin¹ Jesús.
Joon do-o gatiui²¹ jilee²¹mo
tsá² téein² ti' tyiá¹ do. Joon
ngaliin¹giXu barcos 'elii¹³
coon¹³on. ³⁷ Pe joon ga-
roon¹on coon²¹ tyi² tá² liili¹.
Joon gajnaa¹ jmii²¹ ca tsi
barco do. La do-o garøøi¹
jmii²¹ tsi barco tya'a. ³⁸ Joon
raain¹ Jesús cwuu²¹i ca tí²
tu'mii² barco do. Cwuu²¹i
tsín² mootyíi¹i coon²¹ ni
tu'mi²Xu. Joon gaunjnaa¹-tsi
tsá². Joon gajin²in gasii²¹i 'ii:

—iTifo² tyii¹! ¿Ti jo cwáain¹
tyi¹ 'e júun²mo'?

³⁹ Joon garóon²on Jesús.
Joon gatyuu¹³mo 'e tyi² do.
Joon gasii²¹i jmii²¹:

—Jo too²¹ mii¹³, catii².

Joon tsifu gajaan¹ 'e tyi²
do. Jilaa²¹ ga'ii² tii². ⁴⁰ Joon
gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—¿'Ee li' 'goo²¹ 'lii²¹? ¿'Ee li'
jo jai² lii²gii¹ Dios?

⁴¹ Jileei²¹ tsá² tya'a gafoo¹i
liili¹ joon sii²i jee²¹² 'ii:

—¿'iin-gi lo no? Jilaa²¹ tyi²
joon jilaa²¹ jmii²¹ nuu¹³un to²
tyu² 'ino.

5

*Tsá² Gadara 'in 'yuui² 'in
'lii¹³ alma tya'a*

¹ Mo gatyaliin² li' ngoo¹³
tyiá¹ cataain²¹ do li seen¹
tsá² Gadara. ² Mo gacwo¹i¹
Jesús tsi barco do joon gajó²
jaain²¹ tsá² 'in 'yuui² 'in 'lii¹³
alma tya'a. Jee²¹² 'aan¹ tya'
'lii²¹² cwo¹i¹ 'in tsá² do. ³ Tsu
jee²¹² 'aan¹ tya' 'lii²¹² do ni
taain¹ 'in tsá² do. Jiin¹³
jaain²¹ jo lí² 'ñuu¹i. Jon'on
coon¹³ ñi³ lí² 'ñuu¹i. ⁴ Lí¹
'láai² naa¹³ nigañuu¹ tsá² 'ii
coon¹³ ñi³. Ni'ñuu² tsá² tii²
cwoo²¹ pe joon tsifu 'gii^{1o} 'e
'ñuu¹ cwoo²¹. Joon jmoo^{1o}
'no³ 'e 'ñuu¹ tii¹i. Jo 'e lí²
'woo¹-tsi. ⁵ Li' jmii¹ tiin¹³ li'
'woo¹ ngii¹ la caain²¹ moo²¹
joon la caain²¹ jee²¹² 'aan¹
tya' 'lii²¹² 'oo^{1o} taa²¹ liili¹.
Joongi tyuu¹²i 'ña'a cuun²¹².
⁶ Pe joon wíin²gi mo ganí²
Jesús. Joon tsifu cwiin¹
ngóo^{1o} ngasii¹i 'wojni¹i tyani
Jesús.

7-8 Mi yuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i 'in 'lii³ 'yuui² alma tya'a:

—Tíui¹ 'in tsañuu¹ no.

Joon ga'oo¹⁰o tá² lii¹ 'in 'lii³ do 'in 'yuui² alma tya' 'in tsañuu¹ do jin²in:

—¿'Ee 'ná¹ jmáa³aa coon¹³ 'n#? Jóon¹ Dios 'in tyíin¹ ñ#fú² 'n#. Mí³# tyani'i tyani Dios jo jmáa¹u'un jna.

9 Joon gaunngi¹ Jesús 'ii:

—¿Xiiala sii²¹ 'n#?

Joon gañii¹ 'in 'lii³ do:

—Legión sii²¹ jna'a 'wii¹³ lii¹ fúu²u'u saan²¹a'an joon sii²¹ jna'a la joon.

10 Li¹ gami¹ 'in 'lii³ do tyani Jesús 'a jo 'øøi¹ 'ido 'ii. 11 Joon lii¹ fúui¹ ñi¹ taain²¹² gøø²¹ coon²¹ tsa² moo²¹ do. 12 Joon 'in 'lii³ do gasii²¹i Jesús jin²in:

—Siin¹ jna'a fu li taain²¹² ñi³ do. Cwo²o júu³ wa'a tsatoo²o' o alma tya' ñi¹ do.

13 Joon gacwo¹ Jesús 'ii júu³. Tsifu gacwo¹ 'in 'lii³ taai² alma tya' 'in tsañuu¹ do joon gangataa²i alma tya' ñi¹ do. Taain²¹² jii¹³ tún² mil ñi¹ 'a tsa² moo²¹ do. Gacwiin¹ 'in 'in ñi¹ do gaxuui²¹ yaai tyisii² joon gaxuu²¹i fu tsi tyíia¹ do. Joon gajgoo²¹o jmi²¹.

14 'In taain²¹² 'aai²¹ ñi¹ do ngaliin¹ 'e fuu²¹ do joongi ngaliin¹ la caain²¹ li taain²¹² tsá². Ngajmaa¹³a tsá² júu³ 'ee-gi lii¹ ñi³ tya'a. Joon gangaliin² tsá² ngajøø² 'ee galí². 15 Joon gatyaliin² tsá² fúui¹ li siin¹² Jesús. Joon gani² 'in

tsañuu¹ 'in mo ta 'yuui² 'in 'lii³ alma tya'a do. Joon ni-tyíin¹in tyi²i siin¹³in røø²¹ jo caai²¹²gi. Ni'láa²mo. Joon lii¹ gafoo¹i 'in tsá² tyaliin² do. 16 Joon jilee²¹ tsá² 'in nigani² 'ee galí² tyaa¹ tsá² júu³ 'in tsá² tyaliin² do xiiala galii¹ 'in tsañuu¹ 'in mo ta 'yuui² 'in 'lii³ alma tya'a. Tyaa¹o júu³ jon la lí² 'e gangangii¹ 'in ñi¹ do. 17 Joon gami¹ tsá² fúui¹ lii¹ do tyani Jesús wa'a cwo¹ 'ido fuu²¹ goo¹o.

18 Ga'ii²¹ Jesús tsi barco do. Joon 'in tsá² 'in mo ta 'yuui² 'in 'lii³ alma tya'a gasii²¹i Jesús wa'a tsaliin² coon¹³ 'ido. 19 Pe jo gacwo¹ Jesús júu³. Joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Cwei² fu tyi'i. Cwo-jmaa¹³du' júu³ ruu²¹u 'e fee¹ lii¹ 'e nigajmaa¹a Dios 'wii¹³ tyi'i. Joongi lii¹ nagalifee¹-tsi Dios 'wii²¹² tyi'i.

20 Joon gangaa¹³mo 'in tsañuu¹ do. Joon ga'láa² 'wii²¹² jmo²o tsá² júu³ la caain²¹ fuu²¹ taa¹³ Decápolis. Gajmaa¹a júu³ 'e fee¹ lii¹ 'e nigajmaa¹a Jesús 'wii¹³ 'ii. Joon jilee²¹mo tsá² tsa'goo¹-tsi lii¹.

Xuui²¹² tya' Jairo coon¹³ 'in tsami² 'in gason¹ siin³ Jesús

21 Gatyia²¹ Jesús li ngoo¹³ tyíia¹ li cataain²¹ do. Joon gatyaliin² tsá² fúui¹ lii¹ li siin¹²in. Joon ti' tyíia¹ do-o gajaan¹. 22 Joon gajó² jaain²¹ tsá² 'in tyu² to² cwo¹

sinagoga. Jairo sii²¹ 'ido. Mo gani²i Jairo Jesús joon gatyíia² 'wii²¹² tii² Jesús. ²³ Joon gamii¹i tyani Jesús jin²in:

—Ijúun²mo xuui²¹² tsamí² tyiia. Jmaa² feei¹-o'o 'wii²¹² tyiia. Ñí²in; ñitaan¹²¹an cwoo¹o tya'a. Joon cwo'láai², cwoseen²¹mo.

²⁴ Joon gangóo¹ Jesús coon¹³ 'in tsañuu¹ do. Pe líi¹ fúui¹ tsá² ngalín² coon¹³on. Joon líli¹ cuu¹³ li ngóo¹ do. ²⁵ Joon jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do ningóo¹ jaain²¹ tsamí² tsa¹³. Ningóo¹ jiiin¹³ dyatun¹ jiiin²¹ 'e tooin²¹ jmi¹. ²⁶ Niganii²¹ wúu¹ líli¹ 'a lí² mi² tya'a. Joon na'íin² jilaa²¹ 'e 'oo¹xu pe jo mo gajaan¹ 'e líi¹i 'ido coonti, xu li' 'e ngafuu¹gi. ²⁷⁻²⁸ Mo ganúu²un 'in tsamí² do jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús ga'i¹-tsi: “Wana gason¹oon siin³ 'ino joon i'láa²mo.” Joon gangatyéen¹in li caluu Jesús joon gason¹on siin³ 'ido. ²⁹ Mo gason¹on siin³ Jesús tsifu gajaan¹ 'e tooin²¹ jmi¹ do. Joon galili³i 'e ga'láa²mo coonti. ³⁰ Joon mo galili³i Jesús 'a naga'láa²mo jaain²¹ tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya'a joon gajóø² li' caluu jee²¹² tsá² fúui¹ do. Joon gaunngii¹i:

—¿'lin gason¹ sin³iin?

³¹ Joon gajin² tsá² tya'a sii²¹i 'ii:

—Moo²¹o'o líli¹ 'la² tsá² tyi'i xiiala lí² unngii¹u'un: “¿'lin gason¹ sin³iin?”

³² Pe jóø² Jesús la cataain²¹ caai²¹ 'iin²¹²in 'in gason¹ siin³

do. ³³ Joon 'in tsamí² do jlee¹e joongi 'goo²¹o líli¹ ñi¹o 'ee 'e galí² do. Joon ngoo²¹o li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i 'wojni¹i tyani 'ido. Gajin²o la ja²mo ce jilaa²¹ 'e galí². ³⁴ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Yuu²¹ tyiia, ga'láa²mo'o 'wii¹³ jo¹o líi²u. Cwei¹² júu³ røø²¹. 'Láa²mo'o coonti jmoowúu¹ líi¹u'u.

³⁵ Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gatyalín² tsá². Jalín² tya' 'in tyu² to² cwo¹ do. Joon gajin² 'in tsá² tyalín² do sii²¹i jmi¹ 'in xuui²¹² tsa¹³ do:

—Najúun²mo yuu²¹ tyi'i. Jo untyíi²in-gi 'in tifo² no.

³⁶ Pe Jesús, mo ganúu²un 'e faa²¹ 'in tsá² tyalín² do joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tyu² to² cwo¹ do:

—Jo foo¹³o, jiiin¹³ jo¹o cwoli²naa¹.

³⁷ Joon jo 'in cwo¹gi Jesús tsalín² coon¹³on, jiiin¹³ Tú³, coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ ruu²¹i Jacobo. ³⁸ Joon mo gatyalín² tya' 'in tsá² tyu² to² cwo¹ do joon gani²in Jesús tsá² fúui¹ líli¹. In ci² to² mii¹³ líli¹. ³⁹ Joon ga'í²i Jesús joon jin²in:

—¿'Ee li' to² li¹ mii¹³? ¿'Ee li'ci² li'? Jo mo júuin² 'in xuui²¹² no li'i cwuu²¹mo 'ino.

⁴⁰ Pe 'in tsá² do gaungøø¹mo Jesús. Joon ga'wooi²¹ Jesús tsá² ce jilee²¹mo. Joon gatø¹ø jiiin¹³ jmi²¹ coon¹³ sáa³ xuui²¹² tsa¹³ do, joongi fin¹³ coon¹³ 'in ngaliin¹ coon¹³on do. Joon ga'í²i li raain¹ 'in xuui²¹² do.

41 Gason¹ Jesús cwoo²¹ 'ido joon gajin² in sii²¹ xuui²¹² do coon¹³ jmi¹ tya'a:

—Talita cumi. ('E 'øøi²¹-tsi tsá² jin²in: 'N# fuu²¹²uu mí², ráan²un no.)

42 Tsifu joon garóon²on 'in xuui²¹² tsami² do. Joon gangii¹o. Joon dyatun¹ jii²gi ngóo¹o. Jileei²¹ tsá² do ganga'goo²¹-tsi. 43 Pe joon ga'ii² Jesús júu³ sii²¹i 'in tsá² taai² tsi in# do:

—Jo 'iin fu²uu' ce jii¹³ jaain²¹.

Joon gaty#² to² wa'a dø¹ 'in xuui²¹² tsami² 'in najiin¹ do.

6

Mo ngóo¹on Jesús fu Nazaret

1 Mo ngayuui¹³ gaun'láai² Jesús 'in xuui²¹² tsami² tsaa¹³ do joon gangaliin¹mo fu goo¹o Nazaret coon¹³ tsá² tya'a. 2 Mo tí² jmi²¹² 'ii²¹ woo²¹ tsá² ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e 'e²e tsá² júu³ tyú² tsi in# cwo¹ sinagoga si² do. Joon fúu¹mo 'in núu²un 'e faa²¹ 'ido. Joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² joon jin² 'in tsagoo¹o do:

—¿Xiiala galitii² 'in tsañ#¹ no 'e faa²¹ no? ¿'Ee júu³ lo 'e¹ 'ino? ¿Xiiala jmoo¹o jilaa²¹ milagro lo? 3 'In tsañ#¹ lo jaain²¹ ti'mó² 'ii. Joon¹ María, joon ruu²¹mo Jacobo coon¹³ Sé³ coon¹³ Judas coon¹³ Simóoi¹³. Joongi ruu²¹i tsami² seen²¹mo jee²¹² jna' lo.

La joon gajin² tsá² Nazaret 'wii¹³ joon jo jo¹ líi²i Jesús. 4 Pe joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Jilee²¹mo jmoo¹o n#¹³un jaain²¹ tsá² 'in faa²¹a júu³ tyú² tya' Dios pe tsagoo¹o coon¹³ ruu²¹i 'in seein²¹ in# tya'a jo cón²on cwáain¹.

5 'Wii¹³ joon jii¹³ coon²¹ milagro jo gajmaa¹a do. X# tsá² gaun'láai². 6 Líi¹ ganga'goo²¹-tsi Jesús 'wii¹³ jo jo¹ galii²i tsagoo¹o 'ii. Joon mo galiciin²¹gi gangó¹ Jesús ga'e²e tsá² la caain²¹ fuu²¹ pi³ taa¹³ li tyan' Nazaret do. Joon ga'e² Jesús 'in tsá² do júu³ tyú².

Jesús síi²i ji dyatuuin¹ tsá² tya'a tsacwo¹ júu³ tyú²

7 Joon gatø¹ Jesús jii¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii¹in 'ido ti' ngái¹. Joon gacwoo¹ júu³ 'e lí² 'wooi² 'ido 'in 'lii³ taai² alma tya' tsá². 8 Joon gaty#² to² wa'a jo 'e coon²¹ 'ido jii¹³ 'mo'u² soon²¹on. Jo lí² coon²¹ jii¹³ coon²¹ 'iñi¹ jon'gi tu'mi² jon'gi cuu² lí² coon²¹. 9 'Ná¹ 'ø¹ø mii²¹ saa¹³ joon tyi¹i coon²¹ 'mi'tyi² jon'on la tún². 10 Joongi gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tya'a do:

—Mi cwotaa²naa' coon²¹ in# do-o jón²oo' ca mi 'woo²¹naa' 'e fuu²¹ do. 11 Wana jo 'iin²¹²in 'in tsá² do 'ii²¹ 'naa' xiiali' cwolín²naa' si jo núu²un tsá² júu³ tyii¹ 'ee joon cwo'woo²¹moo' do. Joon xu#²uu' 'laa²¹toon¹ tíi¹³ii¹ lawa coon²¹ lí² 'e jmaa²aa' tya'a. 'E

la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': mi ti
'e 'in² fu juncwii²¹ iwúu¹ ní²
tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³
tsá² seein²¹ Gomorra. 'In
tsá² fuu²¹ do-o jo ga'ii²¹; júu³
tya' Dios mo ganúu²un. Pe
wúu¹gi iní² tsá² 'in jo 'i²¹ 'naa'
li cwoliin²naa' la coon²¹gi
tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³
Gomorra.

¹² Joon ga'woo²¹mo 'in tsá²
tya' Jesús do tsacwoo¹ júu³
tyá². Joon gajin²in sii²¹; tsá²
li gatyalín² 'ido:

—'Ná¹ unsii²¹moo' 'e 'i¹-oo'
—jin²in.

¹³ Joongi líi¹ fúui¹ 'in 'líi³
ga'woo¹i almas tyá' tsá². Joon
gasoon²¹on aceite tyá' tsat-
saa¹³ joon coon¹³ la joon
ga'láa²mo.

*Najúun²mo Wó³ saai²¹ tsá²
jmii²¹*

¹⁴ Galitsáa¹mo-tsi róøi¹³
Herodes jilaa²¹ 'elo tsu
jilee²¹mo tsá² niñii¹ 'e jmoo¹
Jesús. Pe jin²in tsá² 'e
nigajin¹in tún¹ Wó³ saai²¹
tsá² jmii²¹, 'wii¹³ joon líi¹
'oo¹ Jesús milagro. 'i¹-tsi
tsá² 'e Jesús jmoo¹o milagro
coon¹³ júu³ tyá' Wó³.

¹⁵ Pe seen²¹mo 'in gajin²in:

—Elías no.

'Inlíi¹³gi gajin²in:

—'In faa²¹a júu³ tyá² tyá'
Dios la líi¹ 'in gafaa²¹ júu³
tyá' Dios calií 'ino.

¹⁶ Joon mo ganúu²un
Herodes 'elo joon gajin²in:

—Wó³-o 'ino, joon jna-a
gatyá¹uu to² wiin²¹ luu²¹²u.
Nigajin¹o 'ino tún¹ —jin²
Herodes.

¹⁷⁻²⁰ Herodes do ni-
gacáan¹in 'in tsamí² sii²¹
Herodías. 'In Herodías lo
líi¹ 'oo²¹²o Lii²¹² ruui²¹
Herodes. Joon Wó³ do
nigasií²¹; Herodes:

—Jo lí² caan²¹u'un 'oo²¹²
ruu²¹u tsú seen²¹mogi.

Joon 'wii¹³ joon gali'ee¹mo
'in tsamí do Wó³. Joon
Herodes tyá²u to² 'e tsa¹²
Wó³ 'nuñi³ 'wii¹³ Herodías.
'In²¹²in Herodías wa'a júun²in
Wó³ pe jo cwo¹ róøi¹³
Herodes júu³ 'wii¹³ gøø²¹mo
Wó³. Joon ñi¹ Herodes 'e
Wó³ jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyú¹
joongi jaain²¹ tsá² 'in ñi¹ júu³
tya' Dios. Coon²¹o Herodes
cwáain¹ coon¹³ ce tún² jilaa²¹
'e faa²¹ Wó³ fiin¹³ jo tyá²
'øøi²¹-tsi. ²¹ Joon gali² 'e
gajmaa¹²a Herodes jmii²¹² 'e
tsín¹ jiin²¹in. Gacwoo¹o 'ee
dø² tsacøøi¹³ tyá'a coon¹³ 'in
tyá² to² 'láa² coon¹³ jilee²¹
tsá² tyiin² seein²¹ li sii²¹
Galilea do. Joon Herodías
gatsaa²¹o xiia' la ijmáa¹a.

²² 'In jamí² Herodías do ga¹²
jee²¹² li néei¹ 'in tsá² gøø²¹
do. Joon gatséen¹in. Joon líi¹
gati²-tsi Herodes coon¹³ 'in
tsá² néei¹ gøø²¹ coon¹³ 'ido la
gatseein¹ 'in simí² do. Joon
gajin² róøi¹³ sii²¹; 'in simí²
do:

—Mí²; doñi'ee 'iin²¹²mo'o
joon cwo³oo 'na.

²³ Joon ga'ee²¹ 'in róøi¹³ do
tyani Dios 'e cwoo¹o doñi'ee
gamii¹; 'in simí² do fiin¹³ ca
coon²¹ tsa¹ 'a to² líi¹ 'ido.

24 Joon gacwo^{h1}i 'in simi² do joon gasii²¹i sáa³a:

—¿'Ee mi³hi tya' 'ino?

Joon sáa³gi gajin²:

—Sii¹²i cwocwoo¹ mootyi² Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹.

25 Joon tsifu gaí² tún² 'in simi² do li tyíin¹ róøi¹³ joon ngasii¹²i 'ido:

—La lo-o 'iin²¹²na: cwo²¹o coon²¹ wúun¹ 'ya mootyi² Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹.

26 Joon gajaan¹ 'in róøi¹³ do faí³. Pe jo 'ee futyigi tsa nigali'ee²mo Dios icwo¹ doñi'ee mi¹i. Joon niganúu²un jileei²¹ 'in néei¹ coon¹³on do. Jo gatyuu¹²gi to² 'e mi¹i 'in simi² do. 27 Tsifu gaty^u2 róøi¹³ to² jaain²¹ 'láa² 'e tsatyíian¹ mootyi² Wó³. 28 Joon gangó¹ 'in 'láa² do fu 'nañi³ li 'yuui Wó³ 'e tsatyuu¹²u mootyi² 'ido. Joon gacóon¹on 'ya tsi coon²¹ wúun¹. Joon gacwo¹o 'in simi² do. Joon 'idogi gacwo¹o sáa³o.

29 Mo galiñii¹ tsá² tya' Wó³ 'e najúun²mo joon gangatyian¹o mootai² Wó³ joon ganga'áa¹mo.

Cwo¹o Jesús 'ná² mil tsá² 'e dø¹ø

30 Mo galiciin²¹ joon galicaain²¹ dyatuuin¹ tsá² tya' Jesús coon¹³ Jesús. Joon gajma²a júu³ Jesús jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a joon jilaa²¹ 'e niga'e²e tsá². 31 'Wii¹³ tsataai² tsá² joongi jalín² tsá² fúui¹ liili¹ jiiin¹³ jo cwo¹ 'ido

dø¹ø joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Ñilín²duu' coon¹³ jna. Moo²¹o, 'yii²¹a' ta' ti' catá² li jo 'in tsá² seen²¹.

32 Joon ngalín²mo Jesús coon¹³ tsá² tya'a joon yaamo gataai² tsi coon²¹ barco. 'iin²¹²in tsalín² coon²¹ li jo 'in tsá² seen²¹. 33 Pe fúu¹mo 'in gani² 'ii li ngaliin¹ do. Joon galicwii¹mo tsá² Jesús. Joon gangalín² cwiin¹in coon¹³ ti^h2o jilee²¹mo 'in seen²¹ la coon²¹ fuu²¹. Joongi tyalín² jée¹gi li ngó¹ Jesús. 34 Mo gacwo^{h1} Jesús tsi barco gangaa¹mo tsá² fúui¹ liili¹. Joon galifee¹mo-tsi 'wii¹³ tya' 'ido. Téen¹in la téein¹ joo'saa²¹ jo 'in fi²¹² seen²¹mo. Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e²e 'ido júu³ 'láai² liili¹. 35 Joon ni ca'lóo² jalín² tsá² tya'a li siin¹²in joon sii²¹ 'ido 'ii:

—Ca'lóo² lo joongi jo 'in taain²¹² lo coonti. 36 'I² júu³ 'in tsá² no wa'a cwotyaliin²mo la caain²¹ fuu²¹ tyan' li taain²¹² tsá² cwoláa¹a 'iñi¹ dø¹ø, tsa jo 'ee sá² 'e dø¹ 'ino.

37 Joon gañii¹ Jesús:

—Cwoo¹³ 'naa' 'e dø¹ 'ino. Joon 'in tsá² tya'a do gajin²in:

—Jo liin¹ wa'a tsalaa²¹a'a coon²¹ mil tsi catyuui¹³ 'iñi¹ 'e cwoo¹o'ino 'e dø¹ø.

38 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—¿Joo' 'iñi¹ 'oo²gii'? Cwo-jøø²duu'.

Mo galiñi¹i joon gajin²in:

—Ñá² 'iñi¹ sá²gi tyi' coon¹³ gáí¹gi joo²¹ taai² jm̄i²¹.

39 Joon gatyū² Jesús to² wa'a cwó² 'in tsá² do jmaai¹³ coon¹³ poo²¹² jee²¹² ñii²¹ røø²¹ do. 40 Joon gacwó² tsá² ti' cíein¹³ joongi ti' cincuenta. 41 Joon gason¹ Jesús 'e 'iñi¹ 'ñá² do joongi jiin¹³ gáí¹ 'in joo²¹ taai² jm̄i²¹² do. Joon gajøø² li' ñu'fú² joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios tya' 'e 'iñi¹ do. Joon gajmaa¹ a 'no³ 'e 'iñi¹ do. Joon gacwo¹o tsá² tya'a wa'a jmáa¹ a tyíia³ 'e 'iñi¹ do jee²¹² 'in tsá² fúu¹ do. Joongi gajmaa¹ a tyíia³ 'in joo²¹ taai² jm̄i²¹ gáí¹ do. 42 Garø¹mo tu² jileei²¹ 'in gagøø²¹ do. 43 Joongi garø¹mo gi dyatun¹ 'motó² coon¹³ 'no³ 'iñi¹ coon¹³ 'no³ 'in joo²¹ taai² jm̄i²¹ do. 44 Gagøø²¹ 'ná² mil tsañuu¹ 'e 'iñi¹ do.

Nḡi¹ Jesús t̄i²i ni jm̄i²¹

45 Joon gatyū² Jesús to² 'e tsataai² tsá² tya'a tsi barco. Joon tsalín² 'ido jéei¹gi lagi 'ña'a li ngoo¹³ tyíia¹ do. Joon 'iin²¹²in tsalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betsaida la 'ii²¹² 'i² Jesús tsá² júu³. 46 Joon mo ngayuui¹³ joon gangó¹ Jesús fu moo²¹ ngafee¹²; Dios Jmii²¹. 47 Nicanuu²¹ mo gani²¹ Jesús 'e barco do. 'Ii²¹ ca tún² tsa¹ ni tyíia¹ do. Pe Jesús-gi siin¹²in ca tsa¹ moo²¹ do 'ña'a. 48 Joon ganí² Jesús 'e jo lí² nḡi¹gi barco tya' tsá² tya'a 'wii¹³ líli¹ 'ii¹ tyí² lí' cii¹³. Ta'aa²¹ góo¹ mo gangó¹ Jesús li ngalín² tsá² tya'a.

Gangó¹o nḡi¹ t̄i²o ni jm̄i²¹ do. 'Iin²¹²mo nḡi¹i lí' caai²¹ li ngaliin¹mo 'ido. 49 Ganí²in tsá² tya'a 'ii jó¹ nḡi¹ ni jm̄i²¹. Galí¹i 'e tsamooj̄i¹ jó¹. Joon ga'oo¹ líli¹. 50 Jilee²¹mo ganí² 'ii. Joon gafoo²mo 'ii. Pe joon gafee²¹mo Jesús 'ii gajin²in:

—¡Tá² téein¹-'oo'! ¡Jna-a lo, jo foo¹³naa'!

51 Joon ga'ii²¹o tsi barco li taai² tsá² tya'a. Joon gaján² 'ii² tyí² do. 52 'Áai¹ 'waa²¹a-tsi tsá² tya' Jesús tsu jo mo toon¹-tsi 'e júu³ tya' 'e 'iñi¹ do 'wii¹³ joon líi¹ ganga'goo²¹-tsi.

Un'láai² Jesús tsatsaa¹³ seein²¹ li sii²¹ Genesaret

53 Mo gatyaliin² li ngoo¹³ tyíia¹ ga'ñúu² barco tya'a coon²¹ ti' tyíia¹ li sii²¹ Genesaret. 54 Mo cwo¹'ii¹ 'ido tsi barco tsifu joon galicwii¹in tsá² 'ii. 55 Joon 'in tsá² do gangalín¹ cwiiin¹in la caain²¹ joon galáa² 'wii²¹² jajée¹i tsatsaa¹³ 'in tsíin² 'mó² fu li siin¹² Jesús. 56 La caain²¹ fuu²¹ pi³ si fuu²¹ fee¹ 'ee si ti' fuu²¹ 'ee li tsáa¹ Jesús gatyía¹ tsá² tsatsaa¹³ tya'a tya'i fu¹ li nḡi¹i Jesús joon gam̄i¹i tyani Jesús wa'a cwo¹ Jesús jiin¹³ ti' siin¹³in soon²¹on. Joon jileei²¹ 'in gason¹ siin¹³ Jesús galáa²mo 'i.

7

'E un'íiii¹³ tsá² tyani Dios

1 Joon galicaain²¹ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos coon¹³ 'inlíii¹³ tifo² tya' ley li siin¹² Jesús. 'In tifo² do

jalín² Jerusalén. ² Joon 'in tsá² lo gacón² cwáain¹ 'e 'in tsá² tya' Jesús néei¹ gø¹ø joon 'lii² cwoo²¹o. 'øøi²¹-tsi tsá² 'e jo mo jngí² cwoo²¹ la tsi², 'wii¹³ joon gafaa²¹a 'láai². ³ Jileei²¹ fariseos coon¹³ tsá² seein²¹ Israel jmo¹o la lí² gajmaa¹a 'lii²¹² tsacøøi¹³. Jo dø¹ tsá wana jo jngí² cwoo²¹ la tsi² mo jéei¹. ⁴ Mo jalín² 'moo¹³ jo dø¹ø wana jo mo run²un cwoo²¹ la tsi². Joongi lí¹ 'láai² jilaa²¹ tsi² 'e sá² cali jmo¹o. Jmo¹o tsá² la tsi² run²un tasa 'un²un jmí²¹ joon tsuu² coon¹³ jilaa²¹ nii² 'e jmaai²¹ to² mo gø¹²ø. ⁵ Joon 'in fariseos do coon¹³ tifo² tya' ley do gaunngí¹i Jesús jin²in:

—¿'Ee lí' jo jmo¹o tsá² tyi'i la lí' gajmaa¹a 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'? Gø¹²ø pe jo mo run¹un cwoo²¹o la tsi².

⁶ Joon gañii¹i Jesús:

—Cali 'in gafaa²¹a júu³ tya' Dios sii²¹ Isaías gajmaa¹a coon²¹ jí². Joon tsi jí² do gafaa²¹o xiiala lí²naa' tsá² 'in jo tiin¹³ 'e 'e²e tsá² xeei²¹. Gajin²in ni jí² do:

'In tsá² lo untyú¹ Dios jii¹³ coon¹³ 'e faa²¹a pe jo tí²-tsi jii¹³ la to² tyu² Dios.

⁷ Jo 'e to² 'í³ 'e un'goo²¹o jna. Jilaa²¹a 'e 'e²e tsá² jii¹³ lí' to² tyu² tsá², jin² Isaías.

⁸ Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Ga'íin²mo-'oo' jilaa²¹ to² tyu² Dios, pe coon²¹ tún² jmo²oo' la tsi² 'e jmo¹o tsá² la mo jéei¹ la rúun¹³un' tsuu² joongi tasa 'uun²¹un jmí²¹. Joongi 'láa²mo 'e lí la lí 'elo jmo²oo' la jmo¹o tsá².

⁹ La joongi gajin² Jesús:

—'In²¹² 'naa' núu³gíi' la to² tyu² 'lii²¹² tsacøøi¹³ jon'gi la to² tyu² Dios la no. ¹⁰ La lí gajin² Moisés cali mo gacwo¹o tsá² ley: "Un'gøø²¹mo'o ñu²¹u coon¹³ saa²¹a." Joon gajin²in: "'In sii²¹ júu³ 'laa²¹ jmii²¹ si sáa³a 'ee 'ná¹ jnga²mo tsá² 'ii." ¹¹ Pe joon, 'naa'gíi', jo cwoo²oo' júu³ 'e uncoon¹³ tsá² jmii²¹ si sáa³a 'ee wana gajin²: "Jilaa²¹ 'e sá² tyiia 'e lí² uncoon¹³ jna 'nu lí Corbán." ('øøi²¹-tsi tsá² jin²in: nigacwo³oo Dios.) ¹² Wa'a jin² tsá² la no, joon 'naa'gíi' jo cwoo²oo' wa'a uncoon¹³on sáa³ jmii²¹. ¹³ Mo jmo² 'naa' la joon tu¹oo' júu³ tya' Dios lawa'a jo 'e tyiin²mo. 'iin²¹²gíi' jmo²oo' tsi² 'e gacwo¹ tsá² 'naa' lagi júu³ tya' Dios. Joongi lí¹ 'láai² tsi² 'e jmo²oo' la lí¹ 'elo —jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² fariseos coon¹³ tifo² tya' ley.

¹⁴ Joon gatø¹ Jesús 'in tsá² fúui¹ taain²¹² do joon gajin²in:

—Nuu²duu' jilaa²¹ 'e fo²oo lo. Joon cwo'øøi²¹-'oo'. ¹⁵ Jilaa²¹ 'e gø¹² tsá² jo lí² un'lii¹³ 'ii la joon. Jii¹³ 'e 'woo²¹ tsi tsá² 'e jmo¹o 'e faa²¹ tsá² 'e joon un'lii¹³

tsá² 16 Wana sá² loocwoo¹oo' n^{uu}²duu'.

17 Mo gatiui² Jesús tsá² joon ga'í² coon²¹ in^{uu} joon gaunngii¹ tsá² tya'a 'ee 'e júu³ gatyaa¹ do. 18 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—¿Ti jon'gi 'naa' 'øøi²¹-'oo'? Ní²-i 'naa' 'e jilaa²¹ 'e gø² tsá² jo tsatoo¹³ tsi alma tya' tsá² pe jii¹³ tu²o. 19 Joon mi yuui¹³ joon 'woo²¹o fu caluu tú¹n. 'Wii¹² joon jo lí² un'líi¹³ tsá² tyani Dios.

'Wii¹³ jii¹³ coon¹³ júu³ la joon jin² Jesús 'e lí²-i dø¹ tsá² doñi'ee. 20 Jin²o jon Jesús:

—'E 'woo²¹ lí tsi alma tya' tsá² 'e joon un'líi¹³ tsá² tyani Dios. 21 Tsu lí tsi alma tya' tsá² 'øøi²¹-tsi 'e 'øøi²¹-tsi tsá². Lí' alma tya' tsá² 'woo²¹ jilaa²¹ 'e gó² 'e 'i¹-tsi tsá². Do-o 'i¹-tsi 'e lí² feei² tsamí² tsá² xeei²¹ si doñi'ee 'e gó² 'i¹-tsi tsá² cwáain¹ tya' tsamí² si tsañuu¹ 'ee. Do-o 'i¹-tsi tsá² wa'a jngaa¹²i tsá² 22 si jmoo¹o 'uun²¹ 'ee. Tsi alma tya'a gali'iin²¹²in tsá² jilaa²¹ 'e sá² tya' tsá² xeei²¹; 'aa¹a tsii²¹² wúu¹i; jmoo¹o júu³ 'atsaa²¹; 'i¹-tsi jii¹³ tya' 'ña'a. Jo lí³i 'e jmáa¹a. 23 'Wii¹³ 'i¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'elo, 'wii¹³ joon 'in 'líi³mo 'ii tyani Dios.

Jaain²¹ 'yiia²¹² tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in jo¹ galíi² júu³ tya' Jesús

24 Joon gangó¹ Jesús fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Tiro coon¹³ Sidón. Joon ga'í² coon²¹ in^{uu}. Joon jo 'iin²¹²in wa'a líi¹i tsá² coonti pe jo gali²i jii¹³

la gali'iin²¹²in. 25 Joon tsifu galiñi¹ jaain²¹ tsamí². Joon 'in xuui²¹² tya' 'in tsamí² lo 'yuui² 'in 'líi³ alma tya'a. Joon gajó² 'in tsamí² do gasii²¹i 'wojnii¹i wii²¹² tíi² Jesús. 26 'In tsamí² lo galiseein²¹ Sirofenicia, jon' tsagoo¹ tsá² seein²¹ Israel. Pe gajó² jamii¹i tyani Jesús wa'a tyii²in 'ido 'in 'líi³ 'yuui alma tya' jóon¹on. 27 Pe Jesús gasii²¹i 'ii:

—Cwo²du'u jéei¹ wa'a dø¹ xuui²¹² lagi tsii²¹ tsu jo tseein²¹ tyii²¹i 'no³ gø² xuui²¹² joon cwóo¹³o' tsii²¹.

28 Pe joon gañii¹ 'in tsamí² do jin²in:

—Jo¹o, pe cagi tsii²¹ 'in tee¹² nã' mesa gø²o 'no³ xuu²¹ mo gø² xuui²¹².

29 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Tyú²-u la gafa²a. Lí²-i cwoo²mo'o no nicwo'íi¹ 'in 'líi³ 'yuui² alma tya' xuui²¹² tyi'i.

30 Joon mo gatyee¹²i tya'a gatsee²¹i xuui²¹² tya'a raain¹ ni coo'mó². Nicwo'íi¹ 'in 'líi³ 'yuui² alma tya' 'ido.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² cwuui²¹² jo faa²¹

31 Gacwo'íi¹ Jesús co' fuu²¹ Tiro gangíi¹ Sidón joon ngíi¹i fu lí' co' Decápolis, joon gatyía¹ ti' jmii²¹ tyía¹ Galilea. 32 Joon mo gatyía¹ do joon gangajée¹i tsá² jaain²¹ tsá² cwuui²¹² 'ycaai²¹² jo faa²¹. Joon gamíi¹ wa'a taan¹ Jesús cwoo²¹o tya' 'ido. 33 Joon gangajée¹ Jesús 'ii coon²¹ lí jo 'in

tsá² jòø². Joon gafoo²¹ Jesús uniiwoo²¹o tsi loocwoo²¹ 'ido. Joon ga'ñii¹i joongi galii²¹i uniisii¹³ 'ido. ³⁴ Joon gajòø² li' ñu'fú² gasaai²¹-tsi joon gajin²in:

—i'Efata! (øøi²¹-tsi jin²in: jNéei² 'wo'o!)

³⁵ La joon ganó¹ loocwóo¹o. Sii¹³i gali² tyú²-u joon gali²-i faa²¹a røø²¹. ³⁶ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² 'in gajée¹i 'in jo faa²¹ do:

—Jo 'in fuu²uu' ce jii¹³ jaain²¹.

Pe li' tyu²gi to² 'e sii²¹o tsá². ³⁷ Lii¹ tsa'goo²¹-tsi tsá², joon jin²in:

—Jilaa²¹ 'e jmoo¹o 'ino 'e tyú² tsu ca 'in cwuu²¹² jmoo¹-o núu²un joongi 'in jo faa²¹a jmoo¹-o 'e faa²¹ 'ido.

8

Cwo¹o Jesús tyún² mil tsá² 'e gø²ø

¹ Jee²¹² jmii²¹² lo galicaain²¹ tsá² fúui¹ lii¹i. Jo 'ee sá² dø¹ coonti. Joon gatø¹ Jesús tsá² tya'a joon gasii²¹ 'ido:

² —Lii¹ fúu² lii²na 'in tsá² lo 'wii¹³ ningó¹ 'ni¹ jmii²¹² 'e taain²¹² coon¹³ jna lo. Joon jo 'ee sá²gi dø¹ø coonti. ³ Wa'a 'ii³ii júu³ fu tya'a la jo mo gø²ø joon jo li píin³ ngí¹. 'Inlii¹³ jalíin² wíin².

⁴ Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—¿Xiiala lí² cwóo¹³o' 'ino 'e dø¹ø? Jo 'in seein²¹ waa'a 'ni¹ coonti.

⁵ Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿Joo' iñi¹ 'oo²gi 'naa'?

'Ii-gi gajin²in:

—Dyía¹ tigi.

⁶ Joon gatyu² Jesús to² wa'a cwó² ni 'wó² do joon gason¹on 'e 'iñi¹ dyía¹ do joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon gajmaa¹a 'no¹³ 'e 'iñi¹ do gacwo¹o tsá² tya'a 'e tsajmaa¹a tyíia³ jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. ⁷ Joongi ni'aa¹mogi jaain²¹ gáí¹ joo²¹ taai² jmii²¹ pi³. Joon gacwo¹o Jesús 'maai¹³ Dios tya' 'in joo²¹ taai² jmii²¹ pi³ do joon gatyu²u to² jmaa¹a tsá² tya'a tyíia³ 'in joo²¹ do. ⁸ Tyú²-u gagøø²¹²ø jilee²¹mo. Joongi tii²¹gi dyía¹ 'motó² røøi¹ 'e gasái¹. ⁹ Xuu jogi tí¹ tyán² mil tsá² 'in gagøø²¹²ø do. Joon ga'ii² Jesús 'in tsá² do júu³. ¹⁰ Joon 'ña'gi ga'í² tsi coon²¹ barco coon¹³ tsá² tya'a. Joon ngaliin¹ fu coon²¹ li sii²¹ Dalmanuta.

Mii¹i tsá² fariseos coon²¹ li²

¹¹ Joon jee²¹² jmii²¹² joon gajaliin² 'inlii¹³ tsá² fariseos joon galáa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ Jesús. 'iin²¹²in 'in tsá² fariseos do tyaan¹ cwáain¹ xiiala lii¹ Jesús, 'wii¹³ joon gamii¹i waa'a 'e² Jesús 'ido coon²¹ li² tya' ñu'fú². ¹² Pe gasaai²¹-tsi Jesús lii¹i joon gajin²in:

—'In tsá² lo jo tsáai¹-tsi Dios mo mii¹i coon²¹ milagro. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jii¹³ coon²¹ li² tya' milagro jo cwo¹³oo 'in tsá² lo.

¹³ Joon gatúu²mo Jesús 'in tsá² do. Ngatáa¹i tsi barco

joon gangó¹ fu li' ngoo¹³ tyíia¹
cataain do tún¹.

Tyíian³ tya' fariseos

14 'In tsá² tya' Jesús do
niga'ín¹mo-tsi 'e coon²¹ 'ee
dø¹ø. Ji tii² coon²¹ 'iñi¹
nityaan¹ tsi barco do. 15 Joon
gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Ñii²duu, tii¹moo' coon¹³
tyíian³ tya' fariseos joongi
tii¹moo' coon¹³ tyíian³ tya'
tsá² tya' røøi¹³ Herodes.

16 Joon tsá² tya'gi galáa²
'wii²¹² sii²i la 'oo²¹ jee²¹² yaai
jin²in:

—'Wii¹³ jo 'e 'iñi² lee²o' 'e
joon 'e gajin²in la no.

17 Ñii¹ Jesús 'ee 'e sii²i 'ido
joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿'Ee li' foo²¹ 'naa' 'e
jo 'oo²oo' 'iñi¹? ¿Ti jo mo
'øøi²¹-'oo'? ¿Ti jo mo lili²ii'?
¿Ti 'áai¹ ni 'waa²¹ tyi² 'naa'?

18 ¿Ti jo jøø²øø' coon¹³
unni²ii'? ¿Ti jo nuu²uun'
coon¹³ loocwoo²oo'? ¿Ti jo
tii²-'oo'? 19 Mo gajmáa³aa
tyíia³ 'e 'iñi¹ 'ñá² do jee²¹²
'ñá² mil tsá², ¿joo'gi 'motó² 'e
garøøi¹ do?

Joon gajin² tsá² tya'a:

—Dyatun¹gi gatí².

20 —Joon mo gajmáa³gii
tyíia³ dyíia¹ 'iñi¹ jee²¹² tyán²
mil tsá² —jin² Jesús— ¿joo'
'motó² røøi¹ 'e gatyíian²¹gii'?

Joon gajin²in tún¹ tsá²
tya'a:

—Dyíia¹gi gatí².

21 Joon gajin² Jesús sii²¹i
tsá² tya'a:

—¿Ti jo mo 'øø²¹mogi-'oo'?

*Un'láai² Jesús jaain²¹
tsatiui² fu Betsaida*

22 Mo gatyálin² Jesús
fuu²¹ Betsaida gangajée¹i
tsá² jaain²¹ tsatiui² li siin¹²
Jesús. Gamii¹i wa'a soon²¹
Jesús tya'a. 23 Joon gason¹
Jesús cwoo²¹ 'in tsatiui² do.
Gangajée¹i li' ti' fuu²¹. Joon
gasúun² jmii¹e²e unni² 'ido.
Joongi gataan¹ cwoo²¹o tya'
'ido. Joon gaunngii¹i wana
nijnéei²xu. 24 Gajøø² 'in
tsatiui² do joon jin²in:

—Jøø³moo tsá². Jøø²na tsá²
'in líii¹ la li 'mó² pe ngii¹o.

25 Joon gataan¹ tún¹ Jesús
cwoo²¹o unni² 'ido. 'In
tsatiui² do gajøø²ø coon¹³ ce
tún² joon galáa²mo coonti.
Najøø²o jilaa²¹ røø²¹. 26 Joon
gatyu² Jesús to² 'a tsei² 'ido
fu tya'o. Joon gajin²in:

—Jo ngii²¹un 'e fuu²¹ do, jogi
'in fu²¹u coonti jilaa²¹ 'e ni-
galí² tyi'i.

*Tú³ jmoo¹o júu³ 'e Dios
gasii¹in Jesús 'e jmoo¹o tiin¹³
tsá²*

27 Mo galiciin²gi ngalín²
Jesús coon¹³ tsá² tya'a fu la
caain²¹ fuu²¹ pi³ náa¹ co' Ce-
sarea de Filipino. Li ngalín²
tya'i fu¹ gaunngii¹i Jesús sii²¹i
tsá² tya'a:

—¿'lin jna jin² tsá²?

28 Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—'Inlíii¹³ jin² 'e Wó³ saai²¹
tsá² jmii²¹ 'nu. 'Inlíii¹³gi jin²
'e Elías 'nu. Joon 'in catyaai²gi
jin² 'e jaain²¹ 'in gafaa²¹ júu³
tya' Dios cali¹ 'nu.

29 Joon gaunngii¹i Jesús tsá² tya'a:

—'Naa'gii', ¿'iin jna fáa¹³aa'?

Joon gajin² Tǎ³:

—'Nǎ Cristo, 'in gasii¹in Dios 'nǎ.

30 Pe gatyǎ² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i tsá² tya'a ce jiin¹³ jaain²¹ 'e Cristo 'ii, 'in gasii¹in Dios.

'Fi¹ Jesús júu³ ijúun²in

31 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e'e tsá² tya'a do jin²in:

—Jna-a 'in Ruu²¹na Tsá². Joon 'ná¹-a móo³oo wúu¹ líli¹. Jileei²¹ tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyǎ² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley 'ee¹mo jna. Joon 'ii ijngaa¹²mo jna pe jiin¹oo tún¹ mi tí² 'ni¹ jmii²¹² 'e gajúun²na.

32 Gafaa²¹a coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹gi. Joon gatø¹¹ Tǎ³ Jesús coon²¹ li gái¹. Joon gajin² Tǎ³ sii²¹i Jesús:

—Jo foo¹³gi'i la no.

33 Pe gajiiin¹² Jesús níi¹i, gajøøi² tsá² tya'a joon gajin²in sii²¹i Tǎ³ do:

—Jeein¹³ coon¹³ jna. Sa-tanás 'nǎ tsǎ jo 'i¹-o' 'nǎ júu³ tya' Dios. Jiin¹³ jmaai¹³ júu³ tya' tsá²-a 'i¹-o' 'nǎ.

34 Joon gatø¹¹ tún¹ Jesús tsá² tya'a coon¹³ jileei²¹ tsá² taain²¹² coon¹³on joon gasii²¹i 'ido:

—Wana 'in 'iin²¹²in jalín² coon¹³ jna 'ná¹-a cwo'in²mo-tsi 'wii²¹² tya' 'ña'o joon 'ná¹ tyaa¹ tyú² 'ña'a 'e júun²in lagi ijúun²na. Joon 'ná¹ cwojmaa¹a la to²

tyǎ² jna. 35 Tsǎ jileei²¹ 'in 'iin²¹²in tiin¹³ juncwii²¹ tya' yaai 'e joon i'in²mo juncwii²¹ tya'a. Pe jileei²¹gi 'in 'iin²in juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ jna, joongi 'wii¹³ júu³ tyú² tya' Dios joon tiin¹³mo 'i juncwii²¹ tya'a. 36 Jo 'ee to² 'ii³in tya' tsá² wa'a jnaa²¹a la tøøi² cwoo¹³ fu juncwii²¹ pe caa²¹mo alma tya'a li 'ii²¹. 37 Jo lí² tyii²¹ tsá² coon¹³ cuu² alma tya'a. 38 Wa jaain²¹ 'oo¹o fa'ii²¹ 'wii¹³ jna joongi 'wii¹³ júu³ tyiia jee²¹² 'in tsá² jo 'naai² Dios joongi jee²¹² 'in 'oo¹o tsaa² tyi¹ joon jna-a jon, 'in Ruu²¹ Tsá², in'óo³oo fa'ii²¹ 'wii¹³ tya' 'ii mi yíi³aa coon¹³ ángeles tyú¹ joon ungoo²¹ tsá² jna la ungoo²¹ tsá² Dios Jmii²¹ nano —gajin² Jesús sii²¹i tsá².

9

1 Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'inlíi¹³ jee²¹² 'in téein² lo jo ijúun²in ca iliiñi¹ xiiala tyǎ² Dios to² tsá².

Jesús unsii²i 'e líi¹i

2 Jnúu² jmii²¹² 'e gangíi¹ joon gajée¹i Jesús Tǎ³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joon ngalíin² coon¹³ 'ido coon²¹ ni moo²¹ níi¹. Joon do-o gaunsi²i Jesús 'e líi¹ tyani 'in catyaa² do. 3 Siin¹³in galijii¹ líli¹. Jnéei¹ taa²¹ ca la taa²¹ 'moo²¹ ce jiin¹³ jaain²¹ taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ mo run²un siin³ jo lí² ta' taa²¹. 4 Joon gajnéi¹ 'lii²¹² Elías coon¹³ 'lii²¹² Moisés 'e li téein²

do. Joon gasii²i coon¹³ Jesús
 5 Joon gajin² Tái³ sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyii¹i, líí¹ tyá² 'e
 toon²¹o'on lo! Jmóo¹³o'o 'ni¹
 'ná¹ pi¹³. Coon²¹ tyi'ná coongi
 tya' Moisés coongi tya' Elías.

6 Pe Tái³-gi do jo ñii¹ 'ee
 faa²¹a, lí' faa²¹a 'goo²¹o. Joon
 'goo²¹o jon 'in tsá² gáí¹ do.
 7 Joon gajgó¹ coon²¹ jní¹ yu'
 lí téein² joon ga'í² 'iin¹³ tya'
 lí téein² 'ido. Joon jee²¹² 'e
 jní¹ do ganúu²un coon²¹ júu³
 'e jin²:

—'In lo-o yuun²¹ tyiia 'in
 'iin²¹²na. Tyaan²¹duu' cwáain¹
 'e jin²in.

8 Tsifu joon mo gajóø²ø la
 'ui jo 'in ganí²gi jiiin¹³ jaain²¹,
 jiiin¹³ 'ñá'a Jesús ganí²gi.

9 Mo gajgai²¹ 'e moo²¹
 do joon gasii²¹i Jesús 'in tsá²
 gaai²¹ do 'e jo 'in sii²¹i 'ido
 jiiin¹³ jaain²¹ jilaa²¹ 'e ganí²
 do ca mi jiiin¹in tún¹. 10 'Wii¹³
 joon ga'maa²¹o 'e júu³ do
 jee²¹² 'ii. Joon gaunngii¹i
 jee²¹² ruu²¹i 'ee 'øøi²¹-tsi
 tsá² mo gajin² Jesús: "Ijiiin¹o
 tún¹ Ruu²¹i Tsá²." 11 Joon
 gaunngii¹i tsá² tya' Jesús:

—¿'Ee lí' jin² tifo² tya' ley 'e
 'líí²¹² Elías 'ná¹ jó¹ nifu?

12 Joon gañii¹ Jesús sii²¹i
 'ido:

—'E ja²mo Elías jó¹ nifu.
 Joon tyaa¹o tyá² jilaa²¹. Júu³
 la ja²mo gajin² jí² tya' Dios
 tya' Ruu²¹i Tsá² mo jin²
 'e inii²¹ wúu¹. Joongi jin²
 jí² tya' Dios 'e jo 'iin²¹²in
 tsacøøi¹³ tsáai¹gi-tsi 'ii. 13 'E
 ja²mo fo³gi —jin² Jesús—

Elías najó¹ joon 'inlíí¹³ tsá²
 gajmee²¹mo 'ii jilaa²¹ 'e
 'iin²¹²in jiiin¹³ la gajin² ni jí²
 tya' Dios ílí².

*Un'láai² Jesús jaain²¹
 xuui²¹² 'in 'yuui² 'in 'líí¹³ alma
 tya'a*

14 Joon mo ngayuui¹³
 joon ngaliin¹ lí néei¹ 'in tsá²
 tya'a catyaaí²gi do. Joon
 ganí²in tsá² fúui¹ lí¹ taain²¹²
 cu' lí' lí tyíin¹ 'in tsá² tya'a
 catyaaí² do. Joon coon¹³
 tifo² tya' ley téein² jo cwo¹o
 júu³ ruu²¹i. 15 Joon tsifu
 mo gajnéé¹i Jesús jilee²¹mo
 ganga'goo²¹-tsi. Joon ngaliin¹
 cwiin¹in ngaunjiin¹in Jesús.
 16 Joon gaunngii¹i Jesús tsá²
 tya'a:

—¿'Ee júu³ jo cwoo²oo'
 ruu²¹naa' coon¹³ 'ido?

17 Joon jaain²¹ 'in tsá² téein²
 do gañii¹i:

—Tifo², lo jee²na yuun²¹
 tyiia 'in 'yuui² 'in 'líí¹³
 alma tya'a. Joon jo cwoo²¹
 faa²¹ 'inlo. 18 Joon doñixiia'
 siin¹²mo 'in 'líí¹³ lo jmoo¹o
 saain¹ cii¹³i ni'wó² joon
 'yee²¹ jon¹ moo'oo²o joongi
 cuu²¹i moojóon¹on. 'Wii¹³
 joon 'wo² ga'í²-tsi. Namí³oo
 tya' tsá² tyi'i wa'a 'e tyii²in 'in
 'líí¹³ do pe jo gali¹i.

19 Joon gañii¹ Jesús sii²¹i
 'ido:

—'Naa' líí¹naa' tsá² 'in jo
 jo¹ líí²i. ¿Ti wóo²gi 'áai¹ 'ná¹
 taan²¹²na coon¹³ 'naa'? ¿Ti
 wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ lifeei¹-tsii
 'wii¹³ tyii'? Nijee²¹duu' 'in
 xuui²¹² do fu lo.

20 Joon ngajée¹mo 'in xuui²¹² do. Mo ganí²in 'in 'lhi³ 'yuui² alma tya' 'in xuui²¹² do Jesús joon gajmaa¹a júuin² ñi¹ 'in xuui²¹² do. Joon gaci²¹'in xuui²¹² do ni 'wó², 'yee²¹ jon¹ moo'oo²o. 21 Joon gaunngi¹i Jesús jmi²¹ xuui²¹² do:

—¿Xiiati ningó¹ 'e lhi¹i la no?

Joon gajin' jmi²¹ xuui²¹² do:

—Ca mo xuui²¹² pi³ 'ii. 22 Joon lhi¹ 'láai² naa¹³ nipii¹in ni jí² joongi tsi jmi²¹ 'e 'iin²¹²in jngaa¹³mo 'ino. 'Wii¹³ joon wana 'e lii²¹i fúu² cwoliin¹un jna'a joon uncoon¹³on jna'a.

23 Gasii²¹i Jesús 'ii:

—Wa lijai² lhi²u, jilaa²¹ ilí² tya' 'in jai² lhi².

24 Joon ga'oo¹o 'in jmi²¹ xuui²¹² do:

—jJo¹o lhi²na! jUncoon¹³ 'nna jna 'e ilí² jai²gi lhi²na!

25 Mo ganí² Jesús 'e lhi¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹ gasii²¹i 'in 'lhi³ do:

—'Nuu 'in jo cwo¹o faa²¹ 'in xuui²¹² lo jogi cwo¹o núu²un, jna-a tyu³uu to² 'e juu¹²u, tíui¹ 'in xuui²¹² no. Jo 'ú²gi' alma tya'a.

26 Joon ga'oo¹o 'in 'lhi³ do joon gajmaa¹a júuin² ñi¹ tún¹ 'in xuui²¹² do. Joon gacwo¹i. Gatiui² 'in xuui²¹² do lawa jaain²¹ 'lhi²¹². 'E joon gajin² 'in tsá² fúui¹ do 'e 'lhi²¹²mo 'ido. 27 Pe joon gason¹ Jesús cwo²¹ xuui²¹² do joon

gasaa¹³a joon gasiin¹²mo 'in xuui²¹² do.

28 Joon mo ga'í² Jesús tsi coon²¹ inuu joon gaunngi¹i tsá² tya' 'ii:

—¿'Ee li' jo gali² jna'a 'e tyí² jna'a 'in 'lhi³ do?

29 Jesús-gi gajin²in sii²¹i tsá² tya'a:

—Jiin¹³ mo jmoo¹o tsá² taa²¹ tyani Dios joon jo dø¹ø joongi feei¹ tsá² Dios, jiin¹³ la joon cwo¹i 'in 'lhi³ la no.

'I² Jesús júu³ tún¹ ijúun²in

30-31 Mo gangaliin² 'ido gangi¹i fu Galilea. Joon jo gali'in²¹²in Jesús 'e liñii¹ jiin¹³ jaain²¹ 'wii¹³ 'e²o jiin¹³ tsá² tya'a. Gajin²in sii²¹i 'ii 'e isaan¹mo tsá² 'in Ruu²¹i; Tsá² jaan¹²in ja'cwo²¹ tsá² joongi ijngaa¹²mo 'ii. Pe mi tsín¹ 'ni¹ jmi²¹ ijúun²in joon ijiin¹o tún¹. 32 Pe 'in tsá² tya'a do jo 'øø¹²¹-tsi 'e sii²¹ 'ido 'ii. Joongi 'goo²¹-o wa' unngi¹gi.

'In 'in tyiin²gi

33 Joon gatyalin² fuu²¹ Capernaum. Mo ngataai² Jesús coon²¹ inuu joon gaunngi¹i tsá² tya'a:

—¿'Ee júu³ jo cwo²oo' ñilín²naa' tya'i fu¹ do?

34 Pe joon li coon²¹ gajaan¹ tii² 'wii¹³ li jalín² do nasii²i jo cwo¹ júu³ ruu²¹i 'e 'iin 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii. 35 Joon gacwo² Jesús. Joon gatø¹ø jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii²¹i:

—Wana in 'iin²¹²in jmaa¹a to² nifu jee²¹² 'naa' 'ná¹

jméi¹ 'ña'a lawa'a tsá² 'wéi¹
 joon unji²o jon jilee²¹mo 'in
 catyaa² do.

³⁶ Joon gatíi²¹ Jesús jaain²¹
 xuui²¹² gatyéei¹ tún² tsá¹
 jee²¹² li néé¹i. Joon gataan¹²in
 cwáa¹a 'ido joon gajin²in:

³⁷ —Wana 'ii²¹ tsá² xuui²¹²
 la líi¹ 'ino cwáain¹ tyiaa,
 'ii²¹mo jon 'ido jna. Joon 'in
 'ii²¹ jna do pe jon'on jii¹³
 jna 'in 'ii²¹ 'ido joongi 'ii²¹mo
 jon 'in gasii¹in jna do.

'In jo 'eei¹ jna' 'nee¹ jna'

³⁸ Joon gajin² Wó³ sii²¹i
 Jesús:

—Tifo², ganee²¹²moo'o
 jaain²¹ 'in jin² 'e 'wooi²¹ 'in
 'líi¹³ taai² alma tya' tsá². Joon
 mo 'wooi²¹ 'in 'líi¹³ do joon
 jin²in sii²¹i 'in líi¹³ do: “Jesús
 tyá²u to² 'e 'woo²¹moo'.” Pe jo
 ngii¹ 'ido coon¹³ jna' 'wii¹³
 joon gatyuu¹³moo'o.

³⁹ Pe gajin² Jesús:

—Jo untsaa¹³naa'. Jiin¹³
 jaain²¹ lí² faa²¹ 'e gó² 'wii¹³
 tyiajna joongi jmaa¹a coon²¹
 milagro coon¹³ to² 'e 'óo³oo.
⁴⁰ 'In jo 'eei¹ jna' 'ii jon
 'nee¹mo jna'. ⁴¹ Doñi¹in 'in
 'iin²¹²in uncoon¹³ jna joon
 cwo¹o 'naa' fiin¹³ coon²¹
 vasa jmi²¹ 'wii¹³ tsá² tya'
 Cristo 'naa' la ja²mo sá²
 'lee¹²i.

'Áai¹ gó² tya' 'in 'noo¹ tsaa²

⁴² Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Áai¹ gó² tya' doñi¹in 'in
 jmá¹ 'e lí² 'oo¹o tsaa² 'in
 xuui²¹² 'in jo¹ líi² jna. 'E
 tyá²gi tya'a wa'a 'nii¹ tsá²
 luu²¹²u coon²¹ too¹ fee¹ joon

píi¹in tsá² 'ii fu tsi jmi¹ni¹³.
⁴³ Wana coon¹³ cwoo¹o
 jmoo¹ lí² 'óo¹²o tsaa² tyá²gi
 tyi'i wa'a tyuu³o'o. Tsu tyá²gi
 wa'a taan²u'un juncwii²¹
 coon¹³ coon²¹ cwoo¹o lagi
 'a cwóo¹³o lí 'ii²¹ coon¹³ jí
 tún² cwoo¹o. Tsu lí 'ii²¹ do jo
 lí² dyuu¹ tsá² jí² tya'a coonti
⁴⁴ joon jo júuin² joo¹³ jogi
 guu¹ jí² coonti. ⁴⁵ Joongi wana
 tíi¹³i jmaa¹ ga'aa¹a tsaa²
 tyuu³o'o jon. Tsu tyá²gi tyi'i
 wa'a jmaa²a to² tyu² Dios mo
 taan²un juncwii²¹ jluu¹³mo'o
 lagi tíi¹u'u fu lí 'ii²¹ coon¹³
 jí tún² tíi¹³i. Tsu fu lí 'ii²¹
 do jo lí² dyuu¹ tsá² jí² tya'a
⁴⁶ joon jo júuin² joo¹³ joon
 jogi guu¹ jí² tya'a. ⁴⁷ Wana
 unni²i jmoo¹o 'e lí² 'oo²o
 tsaa² tyi²du'u coonti tsu tyá²gi
 tyi'i 'e 'uu¹u'u coon¹³ coon²¹
 unni²i lí tyu² Dios to² lagi
 coon¹³ jí tún² unni²i cwóo¹³o
 lí 'ii²¹. ⁴⁸ Tsu lí 'ii²¹ do jo júuin²
 joo¹³ jo'gi jí² coonti.

⁴⁹ 'Tsu jilee²¹mo líi¹mo
 coon¹³ jí². Joon 'ná¹ caai²¹
 tsá² ñi² jilaa²¹ fa¹ 'e cwo¹ tsá²
 Dios. ⁵⁰ 'E tyá²-u ñi² pe wana
 ga'in¹ jmá² tya', 'ee coon¹³
 iliñi³gi tún¹? Cwoli¹naa' la lí¹
 ñi² tyá² joon cwolisein²¹moo'
 'e tyá² coon¹³ la jaain²¹ la
 jaain²¹.

10

*Jesús 'e²e tsá² tya' 'e xeei²¹
 tsá² tsamí² tya'a*

¹ Gacwo¹ii¹ Jesús fuu²¹
 Capernaum. Gangóo¹ lí sii²¹

Judea. Gangóo¹ li' ngoo¹³ jm̃²¹ Jordán li 'yeei²¹ ñi¹. Do-o galicaain²¹ tsá² fúui¹ lii¹ 'e li siin¹² in do. 'E²e Jesús tsá² tún¹ la li 'e gati²i. ² Joon gangatyéen¹ in tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos li siin¹² Jesús. 'In fariseos do 'iin²¹² in jmáa¹ 'a 'e tøø²¹ Jesús coon²¹ tsaa² tya'a. Joon gaunngi¹:

—¿Ti cwo¹ ley tya' Moisés júu³ wa'a xeei¹ tsá² 'in gacui² cwoo²¹ coon¹³?

³ Joon gañii¹ i Jesús:

—¿'Ee to² gatyu² Moisés?

⁴ 'Ii-gi gajin² in:

—Moisés gacwo'o tsá² júu³ 'e cwo¹ tsañuu¹ 'in tsami² do coon²¹ mo'ji² 'e tíu² mo 'ii. Joon coon¹³ mo'ji² do lí²-i xeei¹ tsá² 'in gacui² cwoo²¹ coon¹³.

⁵ Jesús-gi gajin² in:

—Moisés gacwo¹ júu³ 'e joon tsu 'wii¹³ 'e soo²¹-oo' 'naa' yaamoo'. ⁶ Pe mo gajmaa¹ Dios la jilaa²¹ 'e sá² gajmeei¹ Dios tsañuu¹ coon¹³ tsami². ⁷ 'Wii¹³ joon ili² túui² tsañuu¹ jmii²¹ coon¹³ sáa³ a joon licaain²¹ coon¹³ tsami² tya'a. ⁸ Jee²¹² 'in gáí¹ do liin¹ lawa jaain²¹ tsá². La joon jo tigi gáí¹. Joon galíi¹ i jaan²¹ mo. ⁹ 'Wii¹³ joon jo lí² gi xeei¹ tsá² 'e gauncaain²¹ Dios.

¹⁰ Mo ngataai² coon²¹ inuu joon gaunngi¹ i tún¹ tsá² tya'a 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ do. ¹¹ Joon gasii²¹ i Jesús 'ii:

—'In tsá² 'in túui² tsami² tya'a joon cui² cwoo²¹ coon¹³ 'in xeei²¹ unrøøi¹ 'ña'a tsaa². ¹² Wana tsami² túui² ñuu¹

tya'a joon cui² cwoo²¹ coon¹³ 'in xeei²¹ gi 'e unrøøi¹ 'ña'a tsaa².

Uncwaai¹³ Jesús xuui²¹²

¹³ Joon gangajée¹ i tsá² jaain²¹ gáí¹ xuui²¹² tyani Jesús joon 'iin²¹² in wa'a son¹ Jesús tya' 'ido. Pe 'in tsá² tya'a do gajii² mo 'in tsá² ngajéei¹ xuui²¹² do. ¹⁴ Mo gani² Jesús galí² 'nii²¹-tsi joon gajin² in:

—Cwoo² oo' cwojalín² 'in xuui²¹² no li siin¹² na. Jo jñi¹³ naa' tsu la líi¹ 'in xuui²¹² no líi¹ 'in tyu² Dios to². ¹⁵ La ja² mo fuu²¹² uu 'naa' 'in tsá² 'in jo 'ii²¹ to² tyu² Dios lawa jaain²¹ xuui²¹², 'ii jo 'e itsa'ii²¹ coonti li tyu² Dios to².

¹⁶ Joon tíi² i Jesús 'in xuui²¹² do, gataan¹² in cwáa¹ 'a 'ido joon mo gataan¹ an cwoo²¹ tya' 'ido joon gauncwaa¹³ i.

Jaain²¹ simii²¹ sá² cuu² jafee¹² i Jesús

¹⁷ Li ningóo¹ Jesús tún¹ gajó² jaain²¹ tsañuu¹ cwiin¹ in gasii²¹ i 'wojni¹ i tyani Jesús. Joon gasii²¹ i Jesús:

—Tifo² tyúi¹, ¿'ee 'ná¹ jmáa³ aa 'e tiin¹³ moo juncwii²¹ tyiia?

¹⁸ Joon gajin² Jesús:

—¿'Ee lí¹ fu²¹ u jna 'in tyúi¹? Jaan²¹ mo 'in tyúi¹ joon Dios 'i. ¹⁹ Ñi³ o'o to² tyu² ley tya' Dios: "Jo foo¹³ o tsami². Jo jngáa¹³ mo'o tsá². Jo jmaa²¹ a 'uun²¹. Jo fu²¹ u júu³ tajuu²¹ jiiin¹³ jaain²¹. Jo cón² on tsá² too². Cwoli'gii²¹ mo'o ñu²¹ u coon¹³ saa² a."

20 Joon gañii¹i 'in tsañuu¹
do:

—Tifo², jilaa²¹ 'elo
galinuu¹³oo ca mo gal-
ixuu²¹²moo.

21 Joon gajóøi² Jesús 'ii 'e
'neei²¹ni 'ido. Joon gasii²¹i 'ii:

—Coon²¹ 'e 'ná¹gi tyi'i:
cwo'nii²¹² jilaa²¹ 'e 'oo²¹²'o.
Cwo²¹'o jileei²¹ tsá² tañii²
joon lí² 'oo²¹²'o 'láai²gi ñu¹fú².
Joon uncaan²¹un coon¹³ jna
fiin¹³ ca júun²mo'o tsaá¹
crúu¹³.

22 Pe mo ganúu²un 'elo líi¹
gajmaa¹a faí³ joon nga²mo
'wii¹³ líi¹ galisá² cúu¹u.

23 Joon gajóø² Jesús cu' lí'
lí siin¹²in joon gajin²in sii²¹i
tsá² tya'a:

—Áai¹ tyan¹ to² wa'a cwói¹
tsá² sá² cuu² 'ña'a tyu² Dios
to² 'ii.

24 Tsá² tya'a do líi¹
ganga'goo²¹-tsi 'e gajin² Jesús
do. Pe Jesús gafaa²¹a tún¹:

—Yuu²¹ tyiia, líi¹ tyan¹ to²
tsaí² jaain²¹ tsá² 'in tsáai¹-tsi
'e sá² cuu² lí tyu² Dios to².

25 Tyan¹gi to² 'e tsaí² jaain²¹
'in sá² cuu² lí tyu² Dios to² lagi
jaain²¹ camello ngii¹ jee²¹²
too²¹ tya' moocuu².

26 Mo ganúu²un tsá² tya'a
'elo líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon
gaunngii¹ la 'oo²¹ ruu²¹i:

—¿'iin inlitiin¹³mo wa la
joon?

27 Joon gajóøi² Jesús 'ii. Joon
gasii²¹i 'ido:

—Jo lí² jmá¹ tsá² tiin¹³ 'ña'a
pe líi²¹i Dios, tsu 'e tya' Dios
jiin¹³ coon²¹ 'e sá² wa'a jo lí²
jmáa¹a.

28 Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹²
faa²¹a jin²in:

—Nigatuu²¹² jna'a jilaa²¹
'e 'oo²'o'oo joongi nigajalí²oo'o
coon¹³ 'nu.

29 Jesús-gi gañii¹i:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa',
doñi'in 'in gatú² 'ná¹ si gatíui²
ruu²¹i 'ee si jmii²¹ si sáa³
'ee si 'oo²¹²'o si jóon¹on 'ee
si tú²'o 'wó² tya'a 'ee 'wii¹³
jna-a si 'wii¹³ júu³ tya' xiiala
itiin¹³ tsá² 'ee; 30 'in jmoo¹o

la joon i'ii²¹mo cíein¹³ líi²gi
'in taain²¹² fu juncwii²¹ lo.
I'ii²¹mo 'nú¹, ruu²¹i, sáa³a,
jóon¹on, 'wó² tya'a fiin¹³ wúu¹
iin². Joongi itiin¹³mo mi 'iin²
juncwii²¹. 31 Pe fúu¹mo 'in
líi¹ tsá² tyiin²mo nano pe
mi tí² jmii²¹² joon tsá² 'wéi¹
iliin¹. Joon fúu¹mo 'in tsá²
'wéi¹ nano iliin¹ tsá² tyiin² mi
tí² jmii²¹² joon.

*Xii'gi tún¹ jmoo¹o Jesús
júu³ júun²in*

32 Ngaliin² Jesús coon¹³
tsá² tya'a soo²¹'o fu Jerusalén
joon gangó¹ Jesús nifu. Lí³i
tsá² tya'a 'e tsáa¹a 'ido fu
Jerusalén 'wii¹³ joon líi¹
tsa'goo²¹-tsi tsá² tya'a. Joon
'in catyaai² do gangaliin²
'goo²¹'o. Joon gatø¹ tún¹ Jesús
jiin¹³ 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a.
Joon ga'láa² 'wii²¹² gasii²¹i
tsá² tya'a jilaa²¹ 'e 'noogi 'e
tsangii²i. 33 Gajin²in:

—Ñíi²duu' la ngalii²¹' lo
fu Jerusalén. Joon do-o in-
jaan¹³in tsá² jna, 'in Ruu²¹na
Tsá², tyani 'in tyu² to² tya'

untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley. Joon 'ii ity^u² to² ijúun²na. Joon injaan¹³in jna ja'cwo²¹ tsá² coon²¹ fuu²¹. ³⁴ Joon 'in tsá² do iungøø¹i jna joongi ipóo²i jna joongi i'ñí¹i ní³ii joongi ijngaa¹²in jna. Pe mi tsín¹ 'ni¹ jmí²¹² ijiin¹oo tún¹.

Jacobo coon¹³ Wó³ mii¹i coon²¹ favor

³⁵ Joon gangatyéen¹in Jacobo coon¹³ Wó³ jón¹ Zebedeo li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i:

—Tifo², 'iin²¹²moo'o 'e jmaa²o'o coon²¹ 'e mii²¹i'i.

³⁶ Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿'Ee 'e 'iin²¹²naa' ilí² tyii'?

³⁷ 'Ii-gi gajin²in:

—Cwo³o jna'a wa'a yii²¹a'a jmaai¹³ la cataain²¹ caa¹o'o. Jaain²¹ li' tsáa¹ jaain²¹gi li' tooin²¹² mi tyuu¹³u to².

³⁸ Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Jo ñí³ 'naa' 'ee 'e mí²ii' no. ¿Ti taa²¹ wúu¹ la li 'e wúu¹ 'e tsangii²na? ¿Ti li² júun²naa' la ijúun²na?

³⁹ 'Ii-gi gañii¹i:

—Li³oo'o —jin²in.

Pe Jesús-gi gajin²in:

—Ja²mo, 'naa' 'ná¹ moo²oo' wúu¹ la imó³ jna joon 'ná¹ júun²moo' la ijúun²na. ⁴⁰ Pe 'e cwaa²¹ tsá² caa¹na li' tsáa¹ tiin¹³ li' tooin²¹² jo tii²¹na cwó³oo 'e joon. Pe 'e tii²¹ ñii²¹ jii¹³ 'in nináa¹ tyú² tya'o. 'E lo-o tya' 'e 'iin²¹²in Dios.

⁴¹ Joon mo ganúu²un 'in tsá² tya'a dyéi¹ do gatsa'nii²¹-tsi tya' Jacobo coon¹³ Wó³. ⁴² Pe

joon gatø¹ Jesús 'ii joon gajin²in:

—La li' 'e ñí² 'naa', 'in tsá² 'in 'oo¹o to² tya' nacíoi¹³ fu juncwii²¹ tyu²o to² 'ii²¹. Joongi jileei¹³ tsacøøi¹³ jee²¹² 'ii tyu²u to² ce tyii². ⁴³ Pe jo lí² la joon jee²¹¹² 'naa'. Li' cii¹³i ilí². 'In 'iin²¹²in jméi¹ 'ña'a tsafeei¹ jee²¹² 'naa', 'ii 'in tii²¹ uncoon¹³o 'in catyaa²gi do. ⁴⁴ Joon doñi'in jee²¹² 'naa' 'in tyu² to² nifu, 'ii 'in uncoon¹³ jileei²¹. ⁴⁵ Jo mo cwéei¹ 'in Ruu²¹i Tsá² wa'a uncoon¹³ tsá² 'ii. 'Ii-o gacwée¹ 'e uncoon¹³o tsá². Joongi gacwée¹ 'e cwo¹ juncwii²¹ tya'a lawa 'e 'laa¹³ 'e jmaa¹ tiin¹³ tsá² fúu¹.

Un'láai² Jesús 'in tsatíui² Bartimeo

⁴⁶ Joon gatyalín² Jericó. Joon mo ga'wooi²¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon¹³ tsá² fúu¹ liilí¹ 'a fuu²¹ do, do-o nityín¹in jaain²¹ tsatíui² sii²¹ Bartimeo, jón¹ Timeo, co' fu¹. Mii¹i caridad. ⁴⁷ Mo ganúu²un 'e gangí¹ Jesús tsá² Nazaret 'in tsatíui² do ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o jin²in:

—Jesús, jón¹ David, fúu² cwoliin¹un jna!

⁴⁸ Fúu¹mo gajii²mo 'ii jin²in:

—Jo to²o mii¹³.

Pe 'ii-gi gatø² tá²gi:

—Jón¹ David, fúu² cwoliin¹un jna!

⁴⁹ Joon gajaan¹ Jesús. Joon gajin²in:

—Te'duu' lo.

Joon gangalín² 'in gasii²¹ 'in tsatíui² do:

—Tya²-o'o. Ráan²un no tsu do t⁰¹ø'n^u.

⁵⁰ Joon tsifu gat^u²¹ 'mi'jná³ 'yaa'²¹i joon ga'^h²i 'e ngatyéén¹in li siin¹² Jesús.

⁵¹ Joon gaunng^h¹i Jesús 'ii:

—¿'Ee 'iin²¹²un 'e lí² tyi'i?

In tsatíui² do gañii¹i:

—Tifo², 'iin²¹²na jó⁰ø³ø⁰.

⁵² Jesús-gi gajin²in:

—Lí²-i cwoo²¹o. Ni'láa²mo'o 'wii¹³ jo¹o lí²u'u.

Tsifu joon 'in tsatíui² do galí²-i jó⁰. Joon gangoo²¹o la caain²¹ tya'i fu li ngó⁰1 Jesús.

11

'Í² Jesús Jerusalén

¹ Mo gatyalín² tyan' Jerusalén co' fuu²¹ Betfagé coon¹³ Betania joon gatyalín² tsaa¹ moo²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos. Joon gasii¹in Jesús gá¹ tsá² tya'a. ²Gasih²¹i:

—Cwolín²duu' 'e fuu²¹ pi³ náa¹ do. Mi tyalín²naa' joon imáa¹naa' jaain²¹ bu³ siin¹² 'neei²¹². Jaain²¹ bu³ 'in jo mo cwó² jiin¹³ jaain²¹. Joon laa²¹²naa' joon tó²ø⁰ fu lo.

³ Wana 'in jin²in: “'Ee lí' jmoó²oo' la no”, joon fuu²uu': “Fii²¹²oo'o 'néi¹ta 'in bu³ lo. Joon tsifu yajaa²¹²na'a 'inlo.”

⁴ Joon gangalín²mo joon gatsee²¹mo 'in bu³ do siin¹² 'neei²¹² coon²¹ tya'i fu¹ tyan' coon²¹ 'ooca'ná¹. Joon gasi²i 'nii²¹² tya' ido.

⁵ 'Inlíi¹³ 'in tein¹ do gajin²in:

—¿'Ee jmoó²oo'? ¿'Ee lí' sí¹³i 'nii²¹² tya' 'in bu' no?

⁶ 'Ii-gi gañii¹i la to² nigaty^u² Jesús 'e jin²in. Joon gacwoo¹ 'ido ngaliin¹. ⁷ Tsifu gat⁰¹³o 'in bu' do li siin¹² Jesús. Joon gaunfuu²¹ sii¹³in moo'wó⁰1 bu³ do. Joon gacwó² Jesús.

⁸ Líi¹ fúui¹ 'in ganii¹³ siin³ tya'i fu¹. 'Inlíi¹³ gaty^u²u nii²¹² moo²¹ joon gatyaa¹a nifu li ngó⁰1 Jesús.

⁹ La 'in ngalín² nifu lagi 'in jalín² li caluu 'oo⁰o. J^lø⁰¹³mo 'oo⁰o jin²in:

—¡Viva tsá² cwaa¹³mo 'in nigasii¹in Dios! ¹⁰ ¡Líi¹ tyá² mi tyá² 'ii to² la to² 'e gaty^u² 'líi²¹² róø¹³ David! ¡Ña'ñ^u¹u' uncoon¹³ jna'a! —jin² tsá² do.

¹¹ La joon ga'² Jesús Jerusalén. Joongi ga'² iyíá² cwo¹ do. Mo ngayuu¹³ gajó⁰ ce jilaa²¹ 'e sá² la 'ui joon gangaa¹³in fu Betania tún¹ coon¹³ jiin¹³ 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a tsu joon nica'lóo².

'Í² Jesús tsiifú² tya' 'mó² cwarí³

¹² Mo ca jná² tún¹ mo ga'woo²¹ Jesús Betania joon galili¹³i un'aa²i. ¹³ Joon wín² ganii²¹ coon²¹ 'mó² cwarí³ tsi mo³. Joon ngajó⁰ø²ø wana tsi cwarí³ 'e 'mó² do pe jiin¹³ mo³o ganii²¹ mo tyíá² tsu jo mo tí² jiin²¹ 'e sá² do. ¹⁴ Joon gasii²¹ Jesús 'e 'mó² cwarí³ do. Joon gajin²in:

—Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in dø¹ 'oofuu²¹ tyi'n^u coonti —jin² Jesús.

Joon ganú²un tsá² tya'a 'e jin²in do.

Jesús 'woo¹i tsá² 'in néei¹ i'yíia² cwo¹ 'in 'nñ¹i

¹⁵ Mo licñin²¹ joon tyalín² Jerusalén. Mo ga¹'² Jesús fu i'yíia² cwo¹ feei¹ si² do ga'láa² 'wii²¹² 'woo¹i jileei²¹ 'in 'nñ¹ coon¹³ 'in ló². Gajiin¹mo mesa li néei¹ 'in unfuui²¹² cuu² joongi li néei¹ 'in 'nñ¹ maa²¹². ¹⁶ Joon jo cwoo¹ Jesús 'in ngñi¹ tyan¹ jiiñ¹³ coon²¹ laa²¹² li tsi i'yíia² cwo¹ do. ¹⁷ Joon gajin²in:

—Ni j² tya' Dios jin²:

'Ná³ lo ilisii²¹ 'ná¹ tya' júu³ tyú² tya' la tøøi² cwoo¹³ juncwii²¹.

Pe 'naa'gñi¹ najmaa²aa' lawa coon²¹ tsi too²¹ tya' 'uun²¹ do.

¹⁸ Joon jileei¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley ganú²un. Joon 'wii¹³ ninga'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e 'ee¹ Jesús 'gøø¹²¹mo 'in tsacøøi¹³ do coon¹³ tifo² tya' ley. 'Wii¹³ joon ga'noo¹²on xiiala ijngaa¹²i Jesús. ¹⁹ Pe mo ga¹'² ná³ gacwo¹ñi¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a 'e fuu²¹ do.

Gality^{uun}²¹ 'e 'mó² cwarí³

²⁰ Mo gajná² 'áa³gi gangñi¹i tya'i fu¹ li si² 'e 'mó² cwarí³ do. Joon gani²i 'e 'mó² cwarí³ do nigality^{uun}²¹ ca tí² jmóo³. ²¹ Joon gati²-tsi Tí³ joon jin²in sñi²¹i Jesús:

—Tifo², jøø²du', nigality^{uun}²¹ 'e 'mó² cwarí³ do 'e ga'i²i tsiifú² tya'a do.

²² Joon gañii¹i Jesús sñi²¹i tsá² tya'a:

—Jo cuu¹³-'oo' coon¹³ Dios.

²³ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi¹iin 'in gajin²in sñi²¹i 'e moo²¹ lo: "Jiin¹³ joon 'u²'u fu tsi jmi¹ñi¹." Wana jo toin² 'i¹-tsi joon jo¹o líi² 'e tsatiin¹³mo 'e la lí² 'e nigajin²in do, joon la joon ilí².

²⁴ 'Wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa', jilaa²¹ 'e mi²ñi¹ 'naa' coon¹³ júu³ tyú² wana jo¹o líi²naa' 'e 'ii¹³naa' joon la joon ilí². ²⁵ Mo foo¹³naa' Dios joon seen²¹ jaain²¹ 'in 'eei¹ 'naa' jmaa²aa' feei¹-'oo' tsa² tya'a. Joon la joon i'íin²mo Ñu¹u' tyiin¹ ñu¹fú² tsa² tyi'naa'. ²⁶ Wana 'naa' jo 'íin²naa' tsa² tya' tsá² joon la joon Ñu¹u' 'in tyiin¹ ñu¹fú² jo 'íin² tsa² tyi'naa'.

To² 'e 'oo¹o Jesús

²⁷ Joon gangalín² tún¹ fu Jerusalén. La 'ñi²¹² ngñi¹ Jesús i'yíia² cwo¹ do joon gangatyéen¹in 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley joongi coon¹³ tsacøøi¹³. ²⁸ Joon gaunngñi¹i 'ido 'ii:

—¿'iin tyu² to² 'e jmoo²o la no? ¿'iin gatyu² to² 'e jmaa²aa la no?

²⁹ Jesús-gi gañii¹i sñi²¹i 'ido:

—Jna-gi iunngñi²duu. Wana gañii²'ii' tyiia joongi ifo³oo 'naa' 'in tyu² to² 'e jmóo³oo 'elo. ³⁰ ¿'iin gasii¹in Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹? ¿Ti Dios owa tsá² 'ee? Ñii²duu' jna.

³¹⁻³² Joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i, jin²in:

—¿'Ee sí¹³i'?

Jo lí²jin²in 'e Dios gasii¹in 'i, jon'gí lí²jin²in 'e tsá² gasii¹in 'i 'wii¹³ 'goo²¹o. Wana gajin²: “Dios gasii¹in 'ii”, joon 'i¹-tsi ijin²in Jesús: ¿'Ee lí' jo jo¹ líi²naa' 'ii? Pe wana gajin²in: “Tsá²-a gasii¹in 'ii”, ityá² 'nii²¹-tsi jilee²¹ tsá² 'wii²¹² jilee²¹mo 'i¹-tsi 'e la ja²mo Wó³ do cwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios.

³³ 'Wii¹³ joon gasii²¹i 'in tsá² do Jesús:

—Jo ne² jna'a.

Jesús-gí gasii²¹i 'ii:

—Jon'gí jna fo³oo 'naa' 'in tyú² to² 'e jmóo³oo la no.

12

Júu³ cwáain¹ tya' tsá² 'in jmoo¹o to² 'e gó²

¹ Ga'láa² Jesús 'wii²¹² gatyaa¹ júu³ cwáain¹ ejemplo. Joongi gasii²¹i tsá²:

—Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in gajñii¹ 'mó² wuunjøø¹³. Coon²¹ tyiia²¹ fee¹ ngajna². Joon gajmaa¹²a coon²¹ 'yá² joongi gajmaa¹a coon²¹ lí 'woo²¹ jmi¹³ mi¹³ wuunjøø¹³ do. Gajmaa¹o jon coon²¹ po¹³ níi¹ lí tsaun'øø¹i tyiia²¹ tya'a.

'Mi yuui¹³ joon gatyaa¹a cwoo²¹ 'in xeei²¹ 'wó² tya'a do. Joon 'ña'gí gangóo¹ wíin². ² Mo gatí² jiiin²¹ 'e gafuu²¹ mi¹³ wuunjøø¹³ do joon gasii¹in jaain²¹ tsa'leei¹³ tya'a 'e cón² 'ido jiiin¹³ mi¹³ wuunjøø¹³ 'e tsíi². ³ Pe 'in tsá² ní² 'wó² do gasaan¹²in 'in tsa'leei¹³ tya' fii²¹² 'wó²

do. Gajmee²¹i joon gasiin¹in ní 'ido jo 'e tyiian¹ coonti. ⁴ Joon 'in tsá² fii²¹² 'wó² do gasii¹in jaain²¹gí tsa'leei¹³ tya'a. Pe 'inlo-gí ga'øøi¹ 'in ní² 'wó² do. Coon¹³ cuun²¹² gauncwuu²¹i 'in tsá² do, galiwúui¹ mootyí¹i. Joongi gajii²mo. ⁵ Pe gasii¹mo tún¹ jaain²¹gí. 'Ii-gí gajngaa¹²mo. Mo líciin²¹ gasii¹in fúui¹gí pe 'inlíi¹³ gajmee²¹i joon 'inlíi¹³gí gajngaa¹²mo.

⁶ 'Joon jaain²¹ jóon¹on 'ña'a 'in seein²¹ tya' fii²¹² 'wó² do 'in 'iin²¹²in 'áai¹. Joon lí' tséi¹ gasii¹in 'ii ga'i¹-tsi: “Ná¹-a ilí'gøø¹²¹mo yuun²¹ tyiia lo.” ⁷ Pe 'in tsá² gajmaa¹a to² do gasii²i jee²¹² 'ii: “Inlo-o 'in 'ii²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o jmii²¹ mi júun²in 'ido. Cwojngaa¹²na' 'ino joon ilí² tyijna'o' jilaa²¹ 'e 'oo¹o lo.” ⁸ La joon gasaan¹²in joon gajngaa¹²mo 'in jóon¹ fii²¹² 'wó² do. Gatyii²mo 'ido lí tí' tyiia²¹ do.

⁹ 'Joon, ¿'ee íjmá¹ 'in fii²¹² 'wó² do? Íjó¹ tsifu joon ijngaa¹²mo jilee²¹ 'in gajmaa¹a to² do. Joon icwo¹o 'in xeei²¹ 'e 'wó² do.

¹⁰ ¿Tí jo mo gauntsáa¹ 'naa' 'e jin² ní jí² tya' Dios?

'E cuun²¹² 'e gapii²¹ 'in jmoo¹³o 'nú¹ lí' co' lawaa' jo tseein²¹.

Pe 'e joon cuun²¹² nifu.

¹¹ 'Elo-o gajmaa¹a Ña'ña¹u' joon 'áa¹mo 'ya²gí líi²na'.

¹² 'Wii¹³ ñii¹ 'in tsá² do 'e faa²¹a Jesús 'e júu³

cwáain¹ tya'a joon 'iin²¹²;in saan¹mo. Pe 'wii¹³ 'gøø²¹mo tsá² gatú²mo 'ido. Joon gangaliin¹mo.

Júu³ tya' 'e 'nii¹ tsá²

¹³ Mo galiciin²¹ gasii¹in tsacøø¹³ 'inlii¹³ tsá² fariseos coon¹³ tsá² tya' Herodes li siin¹² Jesús. 'iin²¹²in jmá¹ xiiala ili'nii¹;i Jesús coon¹³ júu³ tya'a. ¹⁴ Joon gangaliin² 'inlo gasii²¹;i Jesús:

—Tifo², ne² jna'a 'e 'nu-u fo²¹o 'e la jai² joon jo nuu¹³un 'ee jin² jiiin¹³ jaain²¹ tsá², 'wii¹³ joon jo jmoo²¹o la liii¹ tsá². Jiiin¹³ fu² tyú² tya' Dios 'e'2o'lo. Fu²¹u jna'a, ¿ti 'ná¹ tyii²¹²;i' cuu² tya' tsaa'to² César tyiin¹ Roma owa'a jo tyii²¹²;i' 'ee? ¿Tyii²¹²;i' si jo tyii²¹²;i' 'ee?

¹⁵ Pe li³;i Jesús 'e gó² 'e faa²¹ 'ido. Joon gajin²in:

—¿'Ee li' 'iin²¹²naa' 'e tee²¹ jna? Cwotyiiian¹duu' coon²¹ cuu² joon jøø³duu.

¹⁶ Gangatyíian¹o joon mo gani²¹ Jesús joon gaunngii¹;i:

—¿'iin ni² 'elo joongi 'iin 'e sii²¹ 'e toon¹ lo?

'Ii-gi gañii¹;i:

—Tya' César 'edo.

¹⁷ Joon gasii²¹;i Jesús 'ii:

—Cwoo²oo' jon 'in tyu² to² Roma jiiin¹³ 'e gatí²;i, la joon jon cwoo²oo' jon Dios 'e gatí²;i.

Unngii¹;i tsá² Jesús cwáain¹ tya' 'e jiiin¹ tsá² tún¹

¹⁸ Joon gangaliin² li siin¹² Jesús 'inlii¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ saduceos. 'In tsá²

do 'i¹-tsi 'e jo jiiin¹gi tsá² mi júun²in. Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹;i Jesús:

¹⁹ —Tifo², gatyu² Moisés to² jna' wana júin¹ jaain²¹ tsañuu¹ joon jo xuui²¹² seein²¹ tya' tsamí² tya'a 'in ruui²¹ 'in najúin¹ do 'ná¹ cu²mo cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² 'nii² do. Joon liseein²¹ yuu²¹ tya' 'in ruui²¹ najúin¹ do. ²⁰ Galí² 'e galiseein²¹ dyái¹ simii²¹ la 'oo²¹ ruu²¹;i. Joon 'in feei¹gi do gacui² cwoo²¹o. Pe gajún¹mo jo jóon¹on gasái¹. ²¹ 'In li tí² ngái¹ do joon gacui² cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² 'nii² do. Jún¹mo jon pe jo 'in jóon¹on 'e gasáa¹;i. La joon jon galí² coon¹³ 'in li gati² ngaai²¹ do. ²² La joon gacui² cwoo²¹o la ji dyái¹ do coon¹³ 'in tsamí² jaain²¹ do. Pe jiiin¹³ jaain²¹ jo gasái¹ jóon¹on. Coon²¹ mo gajún¹mo jon 'in tsamí² do. ²³ Galí²-i la joon, joon nano fu²¹u jna'a, mi jiiin¹in tsá² jee²¹² 'lii²¹², ¿'naai jee 'in dyái¹ do iliin¹ tsamí² tya'a? Tsu ji dyái¹ do gacu²mo cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² do.

²⁴ Joon gañii¹;i Jesús tya'a:

—Jo joon, li' cii¹²;i 'i¹-'oo'naa' 'wii¹³ jo cwii¹ii' jii² tya' Dios jon'gi 'ii²¹ tya' Dios. ²⁵ Tsu mi jiiin¹ 'in najúin¹ jon'on tsañuu¹ tiin¹³ jon'on tsamí² lí²gi cui² cwoo²¹o. Iiin¹ la liii¹ ángeles taai² ñu'fú². ²⁶ Joon fo³gii júu³ xiia' cwáain¹ tya' mi jiiin¹ tsá² tún¹. ¿Ti jo mo ñii² 'naa' ni

jí² tya' Moisés 'e gafaa²¹ Dios coon²¹ jee²¹² 'mó² 'e coo²¹? Gajin²⁰ la lo: “Jna-a Dios tya' Abraham, joongi tya' Isaac, joongi Dios tya' Jacob”, jin² Dios. 27 Coon¹³ la joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e Dios jon'on Dios tya' 'lii²¹² 'i pe Dios tya' 'in niijin¹in. 'Wii¹³ joon jo la joon 'e 'i¹-oo' no tsu jiin¹in tsá² tún¹.

'E to² tyu² Dios 'e tyiin²gi

28 Joon gatyiaa²¹ jaain²¹ tifo² tya' ley. 'Ido-gi ganúu²un 'e siii¹ Jesús coon¹³ 'in saduceo do. Joon 'wii¹³ ñii¹o 'e nigañii¹i Jesús 'e la ja²mo joon gaunngii¹i jin²in:

—¿'Noo 'e nifu tya' jilaa²¹ to² tyu² Dios?

29 Jesús-gi gañii¹i:

—'Elo-o nifu tya' jilaa²¹ 'e tyu² Dios to²: “Nuu²duu' tsá² Israel, 'in Ña'ñu¹u' Dios jaan²¹mo 'i seein²¹. 30 Cwoli'iin²¹²naa' Ña'ñu¹u' Dios tyii' ce caain²¹-oo'. Joon cwoli'iin²¹²naa' 'ii coon¹³ jilaa²¹ alma tyii' joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-oo' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pí³ tyii'. 'Elo-o 'e nifu to² tyu² Dios.”

31 Joon 'e li tí² tún² li la li 'elo-o jon: “Cwoli'iin²¹²naa' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa yaamoo'.” Jo 'e sá² 'e to² tyu² Dios 'e tyiin²gi lagi 'elo.

32 Joon gajin² 'in tifo² tya' ley do:

—Tifo², ja²mo júu³ tyi'i. Jo¹o 'e fo² 'nə no. Jaan²¹mo Dios seein²¹. Jo 'in xeei²¹gi seein²¹ jiin¹³ 'ii-o.

33 Tyiin²gi 'e li'iin²¹²na' Dios ce caain²¹-tsi' joongi 'e 'iin²¹²na' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi' joongi coon¹³ jilaa²¹ alma tyi' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pí³ tyi' joongi un'neei¹na' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa yia-o'. Tyiin²gi 'elo lagi jilaa²¹ fa¹ 'e cwo¹ tsá² Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jún¹ tsá² ni altar.

34 Mo gani² Jesús 'e gañii¹i 'ido røø²¹ tiin¹³ la ja²mo ce jilaa²¹ joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Xuu 'ná¹gi 'e tyu² Dios to² 'nə —jin² Jesús.

Joon jiin¹³ jaain²¹gi jo tá²gi-tsi 'e unngii¹gi.

Joon¹ David Cristo

35 Joon tyiin¹ Jesús fu i'yíia² cwo¹ 'e² e tsá² joon jin²in:

—¿Xiiala li 'e jin² tifo² tya' ley 'e Cristo jón¹ David 'i? 36 Tsu 'lii²¹² David 'ña'o gajin²in coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyá² tya' Dios: Dios Jmii²¹ gasii²¹i Señor tyiaa:

“Ní²i caa¹na tsáa¹ ca mi lii²oo jileei²¹ 'in 'eei¹ 'nə, joongi núu²o jilaa²¹ to² 'e tyu²u.”

37 ¿Pe xiiala lí² 'e jón¹ David Cristo? Tsu 'wii¹³ David do gaunsii²¹ 'ii Señor tyiaa —gajin² Jesús.

Joon fúu¹mo 'in tsá² taain²¹² do núu²o jløø¹³mo. Núu²o coon¹³ ce tún² jilaa²¹ 'e jin² Jesús.

'Nñi¹ Jesús tifo² tya' ley

38 La jee²¹² 'e² e Jesús tsá² gajin²o:

—Tíí¹moo' coon¹³ 'in tifo²
tya' ley 'in 'iin²¹²in ngi¹ jee²¹²
'ná¹ coon¹³ 'mí² cwaa²¹ joon
sí²¹i tsá² 'aa²¹²u coon²¹ tún²
39 'Ii 'noo¹o li tyiin²gi icwá²
inuu cwo¹ sinagogas joongi li
tyá²gi li gó² tsá². 40 Joongi
ngí¹o to² 'uun²¹ 'e sá² tya'
tsamí² 'nii² joon wa'a jo li
li³ tsá² jmoo¹-o cwaa²¹ líli
júu³ tyá² tya'a. Pe 'ii-gi inii²¹
wúu¹gi.

*Cwáain¹ tya' cuu² 'e gacwo¹
jaain²¹ tsamí² 'nii²*

41 Joon galí²-i cafu mo tyiin¹
Jesús fu i'yíia² cwo¹ do co' li
si' caja to² tsá² cuu². Jóø²
Jesús xiiala to² tsá² cuu² do.
Joon líí¹ fúui¹ 'in sá² cuu²
gato¹o 'láai²gi. 42 Jee²¹² lo-o
gatyíia²¹ jaain²¹ tsamí² 'nii²,
jaain²¹ 'yíia'nii² tañí² 'áai¹.
Joon gato¹o 'in tsamí² 'nii² lo
tsi caja tún² centavo pi³ ñí³
yúun², 'e tyiin¹xu líli¹. 43 Joon
gatø¹ Jesús tsá² tya'a joon
gasí²¹i:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa',
'in tsamí² 'nii² lo nigacwoo¹
'láai²gi tyani Dios la jee²¹²
jileei²¹ 'in nigato¹ cuu² 'e
caja lo. 44 Tsu 'in catyaa² do
nigacwoo¹ jiiin¹³ 'e nigasá¹
tya'a pe 'in tañí² lo nigac-
woo¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o tya' 'e
taain¹ fu juncwii²¹.

13

Ifín¹ tsá² 'e cwo¹ fee¹ do

1 Mo gacwo¹íi¹ Jesús fu
i'yíia² cwo¹ fee¹ do jaain²¹
tsá² tya'a gasí²¹i 'ii jin²in:

—Tifo², jøø²du'u 'e cuun²¹²
lo joon jøø²du'u 'e 'ná¹ coo¹³
líli¹ no! jLí¹ 'ya²gi jilaa²¹
'elo!

2 Pe Jesús-gi gañii¹:

—Nano jøø¹³ø 'e 'ná¹ coo¹³
líli¹. Pe jée¹gixu jo iján² jiiin¹³
coon²¹ cuun²¹² 'e sífúui¹gi. Ji-
laa²¹a ixée²mo.

*Li² ilí² la nu'gi i'ín²
juncwii²¹*

3 Joon ngalíin² fu moo'
Olivos 'e sí² tyani 'e cwo¹
fee¹ do. Coon²¹ li tyiin¹
Jesús coon¹³ Tú³ coon¹³
Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³
Dí³ gasí²¹i 'ii Jesús 'uun²¹mo:

4 —'Ii²¹²i 'e fuu²¹du'u jna'a,
¿líí ilí² 'e nafaa¹³a do? ¿Noo 'e
lí²jmáa¹ 'e jin²jilaa²¹ 'elo mi
lí²?

5 Jesús-gi gañii¹:

—Tíí¹moo' 'e ce jiiin¹³
jaain²¹ jo 'in coon²¹ 'naa' tóo².
6 Tsu líí¹ fúui¹ 'in jalíin² coon¹³
'e sii²¹ jna. Joon ijín²in:
“Jna-a Cristo.” Joon coon¹³ la
joon icon¹on tsá² fúui¹ líli¹
tóo².

7 'Pe mi núu³uun¹ 'e faa²¹
tsá² 'nii²¹ jmoo¹o tsá² si
ijmáa¹a tsá² 'ee jo foo¹³naa'
tsu la joon ilí² pe jon'on mo
tsée¹mogi joon. 8 La coon²¹
la coon²¹ nacío¹³ itéen²mo
jon, joon la jaain²¹ la jaain²¹
tsaa'to² itéen²mo jon. Joongi
ijøø²¹ 'wó² líli¹ la caain²¹
juncwii²¹. Joon iliun'aai² tsá²
joon ito¹ tsá² mii¹³. Joon
jiiin¹³ coon¹³ 'elo-o i'láa²
'wii²¹² 'e wúu¹ ijó¹.

9 'Pe lí³ii' jmaa²aa',
un'øø²naa' yaanaa' tsu

ijaain²¹ tsá² naa' tyani tsacøø¹³ nisicaain²¹. Joon do-o i'nú¹i' naa' joongi ipoo²i 'naa' tsi inuu cwo¹ sinagogas. Ilitii²¹ moo' cwolin² naa' tyani tsaa'to² tsafeei¹ joongi tyani røø¹³ 'wii¹³ tyajna-a. Joon tyani 'in tsá² do ifoo²oo' cwáain¹ tyiia. 10 Joon la nã'gi ityéi¹ juncwii²¹ 'ná¹-a tyá² tsá² júu³ tya' xiiala ijma¹ Dios tiin¹³ tsá² tyani jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. 11 Joon mi tsajée¹i tsá² 'naa' tyani tsaa'to² jo cuu¹³-oo' 'e isii²¹naa'. Jo 'e 'i¹-oo', jiin¹³ cwosí¹³ii' 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'naa' tsu jon' 'naa' 'in faa²¹ do pe 'in Espíritu do faa²¹a. 12 Ruu²¹mo ijaan²¹i ruu²¹i ijúun²in, joon jmii²¹gi ijaan²¹i joon¹on. Jileei²¹gi joon¹on ili'ee¹mo jmii²¹joongi ijngaa¹²mo. 13 'Wii¹³ jna-a jilee²¹mo ili'ee¹mo 'naa' pe tya' jileei²¹ 'in jmoo¹o taa²¹coon¹³ jna ca mi tyei¹ joon itiin¹³mo 'ii.

14 "Lii²¹² Daniel, 'in gacwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios, gataan¹an ni mo'ji² cwáain¹ tya' jileei²¹ 'in un'liii³ tsá² joongi 'in jmoo¹o caai²¹ tsá². Joon mi moo²oo' 'inlo taain¹ li jo tí²i taain¹ ('in núu²un, cwo'øø²¹mo-'o'o) joon 'in néei¹ Israel 'ná¹ cwiin¹in fu moo²¹. 15 Mi tí² jmii²¹² joon wana teen¹in caluu 'nú¹ jo lí² wa'a tsatáa¹i i'woo²¹ 'e sá² tya'a. 16 Joongi wa mo 'in taain²¹² jmoo¹o to² jo lí² cwotyaliin¹ wa'a tsatyiiian²¹

sii¹³in. 17 'Áai¹ gó² tya' tsami² 'in tyéin¹ yuun²¹. Joongi líi¹ fúu² 'in seein²¹ yuun²¹ cuu²¹ tuu²¹ mi tí² 'e jmii²¹² joon. 18 Mii²¹ tyani Dios wa'a jo 'ná¹ cwiin²¹in' mi tí² jiin²¹ cwií². 19 Líi¹ lisá² wúu¹ jee²¹² jmii²¹² joon. Coon²¹ wúu¹ 'e jo mo ñii¹ tsá² ca la mo gajmaa¹a Dios juncwii²¹. Joongi jo lisá²gi mi liciiin²¹. 20 Joon wana jo unxu²gi Ña'ñu¹u' 'e jmii²¹² joon jo 'in taa²¹ ce jiin¹³ jaain²¹. Pe tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo Dios 'áai¹ 'in tsá² do 'in gatyii¹³in nigalixu²gi 'e jmii²¹² do.

21 'Joon wana 'in sii²¹ 'naa' jin²in: "Jóø²øø', lo siin¹² Cristo" si jin²in 'ee: "Jóø²øø', do-o siin¹² 'i', jo jo¹ cwoliin¹naa'. 22 Jo jo¹ cwoliin¹naa' júu³ tya'a tsu ijaliin² tsá² 'in jin² 'e Cristo 'ii si 'in jin² 'ee 'e cwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios pe jo jo¹. Jaliin² jajmaa¹a lí² milagro 'a coon²¹on too² ca 'in gatyii¹³in Dios wa' ili². 23 Pe gafuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo jée¹gi 'e 'naa' jmaa²aa' li³-oo'.

Xiiala ili² mi cwéei¹ 'in Ruu²¹i Tsá²

24 Faa²¹gi Jesús jin'in:

—Pe jee²¹² jmii²¹² joon, mi yuu¹³ iní² tsá² wúu¹ ilinuu²¹ li 'ii¹ ñi¹ jon'gi sii²¹ ijnéei²gi. 25 Joongi núu¹ ixuu²¹mo 'i. Joongi jilaa²¹ 'e sá² lí¹ yu' juncwii²¹ ijlee¹. 26 Joon imáa¹naa' jna, 'in Ruui²¹ Tsá², igóo³oo jee²¹² jní¹. Joon ityu³uu to² joon 'ya²gi jilaa²¹

'e sá² tyiia. ²⁷ Joon isí³na ángeles tyiia 'e uncaain²¹ jilee²¹ 'in gatyí³na la jee²¹² la tøøi² cwoo¹³ juncwii²¹.

²⁸ "Núu²duu' 'e júu³ cwáain¹ tya' 'mó² cwarí³. Mo sii²¹ cwáa¹a tya' joon nii¹³ mo¹³ joon ñi¹ tsá² 'e nijó¹ jiiin²¹ tya' jmi¹. ²⁹ La joon jon mi móo³ 'naa' 'e lí² la 'e fuu²¹²uu 'naa' no liñi²ii' 'e najó² tyan'an, 'e nijatyéen¹³in. ³⁰ 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ilí²-i 'elo la nu'gi ijúun²in tsá² seein²¹ nano. ³¹ I'íin²mo juncwii²¹ joongi i'íin²mo ni 'wó² pe júu³ tyiia jo 'ín² coonti.

³² 'Pe jo ñii¹ jiiin¹³ jaain²¹ tsá² 'ee 'ii²¹ si 'ee jmi²¹² ilí² jilaa²¹ 'elo. Jon'on ángeles taa²i ñu'fú² ñii¹i. Jon'gi ñii¹ 'in Jóon¹ Dios, jiiin¹³ la 'ña'a Dios Jmii²¹ ñii¹i.

³³ "Wii¹³ joon tyee²moo' tyú² yaanaa', tyaan²aan' cwáain¹ coon¹³ ce tún². Fee¹³naa' Dios tsu jo 'in ñi¹ mi cwá² hora joon. ³⁴ 'E li la li lawa jaain²¹ tsañuu¹ gacwo'í¹. Ngóo¹ wíin². La jee²¹² icwo'í¹ do joon gatyú² to² tsaleei¹³. Gacwo¹o la jaain²¹ to² jmáa¹a. Joon gasii²¹i jaain²¹ wa'a tsa'áa¹i 'ido. ³⁵ Gajin²in: Tyee²moo' tyú² yaanaa' tsu jo ñii³ii' lii icwaa¹i² 'in fii²¹² do. Jo ñii³ii' si cwaa²i mi 'íi¹ núu³ si la 'woo¹ tyiia² núu¹ 'ee si mi 'oo¹ tuuitsáa² 'ee si 'e 'aa²¹ 'ee. ³⁶ Tyán²duu' cwáain¹ 'e joon 'e tyee²moo' tyú² yaanaa' mi yí³aa —jin² Jesús.

³⁷ Jin²gi jon Jesús:

—'E fuu²¹²uu 'naa' 'e fuu²¹²uu jon jilee²¹mo: Tyee²naa' tyú² yaanaa'.

14

'Noo¹ tsá² xiiala ilí² saan¹in Jesús

¹ Tún² jmi²¹² 'ná¹gi wa'a tí² pascua tya' tsá² Israel coon¹³ jmi²¹² tya' 'e gø¹² tsá² Israel 'iñi¹ jo tyiian¹³ jéei¹. Jilee²¹ 'in tyu² to² untsá² coon¹³ tifo² tya' ley 'noo¹o xiiala ilí² saan¹in Jesús coon¹³ 'e coon²¹ tóo². Joon ijngaa¹²mo 'ido. ² Pe jin²in:

—Jo lí² jmoo²¹o' jiiin¹³ la tí² jmi²¹² lo tsu liili¹ ito² tsá² mi¹³.

Jaain²¹ tsamí² súun²un jmi²¹ jmafuu²¹ tya' Jesús

³ Taain¹ Jesús fu Betania tsi inuu tya' Simon 'in jngøøi¹²¹. La 'h²¹² tyiin¹in coon²¹ li si² mesa gatyii²a jaain²¹ tsamí² tyaan¹ coon²¹ sí² si'o² jmi²¹ jmafuu²¹ sii²¹ nardo. 'Moo¹³ tyiin¹ 'e nardo do. Joon 'in tsamí² do gajaa¹a luu²¹² 'e sí³ do joon ga'í²in 'e jmi²¹ jmafuu²¹ do mooty² Jesús. ⁴ Joon 'inlíi¹³ 'in néei¹ do gali'nii²¹i-tsi joon gasii²i jee²¹² 'ii:

—¿'Ee li' ganga'í¹ 'e jmi²¹ jmafuu²¹ lo? ⁵ Tsu ilí² tsa'nñi²¹² do coon¹³ coon²¹ mil tsi ca 'no³ cuu². Joon li cwo¹o tsá² tañi².

Joon gali'ee¹mo 'in tsamí² do.

⁶ Pe gajin²in Jesús:

—Jo 'ee fuu²¹gii' 'ino. ¿'Ee li' untyi²naa' 'ino? Coon²¹ 'e tyú²-u gajmaa¹a 'ino tyiia. 7 Tsu 'in tañi² ngi¹ coon¹³ 'naa' coon²¹ tøø²mo pe jna-gi jo seen²¹na coon¹³ 'naa' coon²¹ tøøi². 8 'In tsami² lo gajmaa¹o jii¹³ 'e li¹³i, nigaya²o jmi²¹ jmafuu²¹ cuerpo tyiia tya' mi 'á¹na. 9 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñixiia' 'e licwá² júu³ tya' xiiala itiin¹³ tsá² la caain²¹ juncwii²¹ ityá² tsá² júu³ 'e gajmaa¹a 'in tsami² lo. Joon untii¹³-tsi tsá² 'ii.

'Nü¹i Judas Jesús

10 Joon Judas Iscariote, jaain²¹ jee²¹² 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a, gangóo¹ ngasiin¹in coon¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² xiiala lí² jaan²¹in Jesús ja'cwoo²¹o 'ido. 11 Joon mo ganúu²un 'ido 'elo joon galijløø¹³mo lii¹. Joon gasii²¹i Judas 'e cwo¹o 'ido cuu². Coon¹³ la joon ga'noo¹²on Judas xiiala jaan²¹in Jesús. Joon ga'noo¹²on 'ee hora 'e ili² jaan²¹in.

Gø² Jesús coon¹³ tsá² tya'a

12 Gacwaa²¹ jmi²¹² joon ga'láa² 'wii²¹² jmi²¹² 'e gø² tsá² Israel 'iñi¹ jo tyiian³ jeei¹. Mo jmoo¹o tsá² Israel jmi²¹² cwaa²¹ jmi²¹² tya'a 'e joon jngaai¹² tsá² joo'saa²¹ tya' 'e jmi²¹² joon. Joon gaunngii¹ tsá² tya' Jesús 'ii:

—¿Xiiafu 'iin²¹²u'un tsatyaa²¹a²¹ La joon ijúuin² 'in Ruu²¹i tyú² 'e tyee²e' tya' jmi²¹² pascua 'e gati²?

13 Joon gasii¹in Jesús gáí¹ tsá² tya'a sii²¹i:

—Cwoliin²naa' 'e fuu²¹ fee¹ joon do-o imáa¹naa' jaain²¹ tsañuu¹ tyan¹ coon²¹ tsuu² si'o² jmi²¹. Joon cwoliin²moo' xiiafu li tsee¹²i. 14 Joon li 'í¹ do-o jon fú²uu' 'in tsá² fi²¹² 'nú¹ do: “Gajin²o Tifo²; ¿Xiia cuarto li ityee²e'e coon¹³ tsá² tyiia tya' jmi²¹² 'e gati²?” 15 Joon i'e²e 'naa' coon²¹ cuarto fee¹ 'e nili² tyú² li' yu¹. Do-o tyá²aa' tyú² 'e tyee²e'.

16 Ga'woo²¹mo 'in tsá² tya'a do. Gangalín²mo 'e fuu²¹ fee¹ do joon galí²-i jilaa²¹ jii¹³ la gajin² Jesús do. Joon do-o gatyá¹ tyú² 'ee dø¹ø tya' jmi²¹² do.

17 Mo ga'í¹ núu³ joon gatyii²¹a Jesús coon¹³ jii¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a. 18 Joon la 'ii²¹² néei¹ gø²ø gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a do:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in néei¹ gø² coon¹³ jna lo ijaan²¹mo jna.

19 Gatoo²¹ fa'í³ tya' 'in catyaaí² do. Joon gaunngii¹ ti' jaain²¹, jin²in:

—¿Ti jna-a 'i?

Joon jaain²¹gi gajin²in:

—¿Ti jna-a 'i?

20 Jesús-gi gañii¹ tya' tsá² tya'a:

—'Ii jaain²¹ jee²¹² 'in dyatuuin 'naa' lo. 'In gø² coon¹³ jna coon¹³ coon²¹ wúun¹ 'ii 'i. Tsá² jii¹³ la jin² ni jí² tya' Dios pe fúu² 'in jaain²¹ 'ii do.

Tyú²-gi tya' 'in jaain²¹ 'ii do wa mo'o jo galiseen²¹mo.

22 La 'ii²¹² néei¹ Jesús gø¹²ø joon gatøø¹i coon²¹ 'iñi¹, gason¹on joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gafin¹in, joon cwo¹o jileei²¹ tsá² tya'a jin²in:

—Tyé²ee' 'e lo tsu cuerpo tyiia-oo lo.

23 Mi yuui¹³ joon gaunrøø¹i coon²¹ vaso vino. Joon mo ngayuui¹³ gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gajmaa¹a jmai'xu 'uun²¹ jilee²¹mo. 24 Mo ngayuui¹³ joon gasii²¹i tsá² tya'a:

—'Elo-o jmi³ii tya' coon²¹ júu³ 'e 'mii² 'e nigacwóo³-oo tuun²¹ 'wii¹³ tya' 'in fúui¹ liili¹. 25 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jo 'e duu¹³gii e jmi³ 'mi³ wuunjøø³ ca mi cwá² jmi³212 mi tyu² Dios to². Joongi lí²-i duu¹³uu vino 'múui² tún¹.

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e jo irø¹mo Tú³ 'ii

26 Mo ngayuui¹³ ga'øø¹ø joon ngalín²mo fu moo²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos. 27 Joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Jilee'naa' 'e jo litsáai¹-'oo' jna 'e woo¹ no tsu ni jf² tya' Dios jin²in: “Ijngaa¹³moo 'in 'aaí¹ joo'saa²¹ joon ingi¹ situu¹mo 'in joo'saa²¹ do.” 28 Pe mi yuui¹³ 'e gajjin¹ jna iní³ii nifugi la 'naa' fu Galilea.

29 Joon gasii²¹i Tú³ 'ii:

—Fiin¹³ jilee²¹mo jo litsáai¹-tsi 'na pe jna-a jo líi¹na la joon.

30 Pe Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'na, 'e 'woo¹ no la jée¹gi 'i'oo¹o tún² naa¹³ 'in tuuitsáa², 'ni¹ naa¹³ jo røø²¹u 'e cwii¹u'un jna.

31 Pe 'ii-gi jo gacwoo¹ júu³ jin²in:

—Fiin¹³ júun²moo coon¹³ 'na jo fo³oo 'e jo cwii¹na 'na.

Joongi jilee²¹mo jin²in la do-o jon.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² coon²¹ li sii²¹ Getsamení

32 Joon mo gatyalín² coon²¹ li sii²¹ Getsemaní joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Ní²duu' lo la 'ii²¹² ní³ii nifoo¹³na Dios.

33 Joon gajée¹i jjin¹³ Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joon ga'láa² 'wii²¹² lí² xuui²¹²-tsi joongi 'áai¹ fa'í³ lí²i. 34 Joon gajin² Jesús:

—Líi¹ fa'í³ líi²na ca la lí² ijúun²moo, jan²duu' lo jo cwocwuui²¹du'naa'.

35 Joon gangó¹ Jesús ca nifugi'xu. Joon gatyii²¹a ni 'wó² joon gamii¹i tyani Dios Jmii²¹ wa'a ilí² si'nee¹³mo 'e jo nii²¹ wúu¹ la lí² ilí² 'e hora joon. 36 La jee²¹² faa²¹a fo² do joon gajin²in:

—Ñu², tyi'nu-u jilaa²¹a ilí², jo cwo²'o 'e mó³oo wúu¹ la lí² 'elo. Pe jo cwo²'o lí² la líi² jna, cwolí²-i la líi²i 'nu-u.

37 Mo ngayuui¹³ do joon gacwé¹ tún¹ li néei¹ tsá² tya'a joon mo gatyee¹²i joon nitee¹²i 'ido cwuu²¹mo. Joon gasii²¹i Jesús Tú³:

—Simón, ¿ti cwuu²¹mo'o?
 ¿Ti jo gali² 'e jo cwuu²¹mo'o
 jiin¹³ coon²¹ hora? ³⁸Unjnaa²¹-⁴⁶
 joon fee¹³naa' Dios joon jo
 coon²¹ Satanás 'naa' tóo². 'E
 la ja²mo, náa¹ tyú² tya' alma
 tyii' 'e 'iin²¹²mo pe cuerpo-gi
 'wo² si'ii¹-tsi.

³⁹Joon gangó¹ Jesús tún¹,
 ngafee¹³i Dios tún¹ joon
 jin²in 'e nafaa²¹a do tún¹.
⁴⁰Joon gacwéi¹ tún¹ joon
 gatsee²¹i tsá² tya'a tee¹²i
 cwuu²¹mo tún¹ 'wii¹³ unni¹i
 do jni¹ jalicwuu²¹i. Joon jo
 ñii¹i 'ee ñii¹i. ⁴¹Gangó¹ Jesús
 gatí²'ni¹naa' joon mo gacwéi¹
 tún¹ gajin²in:

—Cwocwuu²¹moo¹ no.
 Cwo'ii²¹'woo²¹oo' Naliin¹mo
 jiin¹³ la no 'wii¹³ nigacwá²
 hora. Ijaan²¹in 'in Ruu²¹i
 Tsá² ja'cwoo²¹o 'in 'oo¹o tsaa².
⁴²Raan²naa' no, moo²¹o'
 no. Ni joo¹-o 'in jaain²¹ jna
 —gajin² Jesús.

Tee¹ tsá² tyitsaai²¹² Jesús

⁴³Faa²¹gi Jesús siin¹²in
 mo gacwéi¹ Judas, 'ii jaain²¹
 jee²¹² 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a.
 Joon jalín² coon¹³on 'in tsá²
 fúui¹ liili¹ 'in tyan¹ ñi² espadas
 coon¹³ 'in san¹ 'no³ 'mó².
 Jalín² to² tyu³ 'in tyu² to²
 tya' untsá² joongi to² tyu²
 jilei²¹ tsacøøi¹³. ⁴⁴Joon 'in
 Judas do, 'in gajaain²¹ Jesús,
 nigacwoo¹ coon²¹ li² jin²in:

—'In cu³uu ju² do 'ii 'i.
 Seen¹²naa' tá², ñuu²uu' tyú²
 liili¹.

⁴⁵Joon mo gatyii²¹a Judas
 joon gangatyéen¹in li siin¹²
 Jesús joon gasii²¹i:

—Tifo², Tifo².

Joon gacuu²¹u ju² 'ido.
⁴⁶Joon tsifu gasaan¹²in
 'in nitéin¹ do Jesús. Joon
 gatøø¹ø tyitsaa²¹²mo Jesús

⁴⁷Pe jaain²¹ 'in téein² do
 gasø¹ø ñi³ espada tya'a joon
 gatyu²u cataain²¹ loocwoo²
 tsa'leei¹³ tya' 'in tyu² to² tya'
 untsá² nifu do. ⁴⁸Joon gasii²¹i
 Jesús 'in catyaa² do:

—¿Ti niga'woo²¹naa' coon¹²
 ñi³ espada coon¹³ 'no³ 'mó²
 wa'a saan¹²naa' jna lawa
 jaain²¹ 'uun²¹? ⁴⁹La coon²¹
 jmi²¹² siin¹²na coon¹³ 'naa'
 fu i'yíia² cwo¹ do joon jo-gi
 mo seen¹²naa' jna. Pe 'elo-o
 ili² joon itsín¹ jiin¹³ la jin²
 ni ji² tya' Dios. ⁵⁰Joon
 tsifu joon gacwiin¹in 'in tsá²
 tya'a 'goo²¹o. Joon Jesús do
 gajaan¹o.

Gacwiin¹in jaain²¹ simii²¹

⁵¹Pe jaain²¹ simii²¹ 'in
 paai²¹ 'mi² taa²¹ ngóo¹ caluu
 li ngóo¹ Jesús. Joon gasan²mo
 tsá² 'ii. ⁵²Joon tsifu joon
 gatú² 'ido 'e 'mi² taa²¹ do joon
 gacwiin¹o ti' ringúu¹i coonti.

Jesús tyani tsacøøi¹³

⁵³Joon gangajée¹i 'in tsá²
 do Jesús tyani 'in tyu² to²
 nifu tya' untsá² coon¹³ 'in
 tyu² to² tya' untsá² coon¹³
 tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley
 li sicaain²¹. ⁵⁴Joon wiin²giXu
 ngóo¹ Tú³ caluu joon gatyii²¹a
 'ii tyi¹ ca'nə tya' 'in tyu² to²
 nifu tya' untsá². Joon do-o
 gacwó²o coon¹³ 'láa² 'in néei¹
 do untyaa¹i yaai co' jí².

55 'In tyu² to² untsá² coon¹³ jilee²¹ tsacøø¹³ néei¹ do 'noo¹o coon²¹ tsaa² tya' Jesús 'e 'nii¹ joon lisá² júu³ iijn-gaa¹²mo 'ido. Pe jo gatsaa²¹a jii¹³ coon²¹. 56 Tsu lí¹ fúui¹ 'in faa²¹a júu³ tajuu²¹ tya' Jesús pe jo coon²¹ røø²¹ faa²¹a la jaain²¹. 57 'Inlí¹³ garóon²on 'nii¹ 'ido coon¹³ júu³ tajuu²¹ jin²'in:

58 —Jna'a ninuu²¹u'u 'e jin² 'ino: "Jna ifiin³na 'e cwo¹ fee¹ no 'e nigajmaa¹² tsá² joon jee²¹² 'ni¹ jmii²¹² isaa¹³aa coon²¹ cwo¹ jon'on jma² tsá²." Júu³ joon ganuu²¹u'u tya' 'in tsá² no —jin² 'in tsá² tajuu²¹ do.

59 Pe jii¹³ coon²¹ júu³ 'e tyaa¹ lo jo røø²¹ sii¹.

60 Joon garóon²on jee²¹² 'in tsá² do 'in tyu² to² nifu tya' untsá² joon gaunngii¹ Jesús:

—¿Ti jo 'ee ngii²¹ coonti? ¿'Ee fo²'o 'wii²¹² tyi¹ no?

61 Pe li goon²¹ gajaan¹ tii² Jesús. Jo 'ee gañii¹ coonti. 'In tyu² to² nifu tya' untsá² do gaunngii¹ tún¹ jin²'in:

—¿Ti 'nu-u Cristo, 'in Joon¹ Dios nicwaa¹³?

62 Jesús-gi gasii²¹ 'ii:

—Jna-gi 'i. Joon imáa¹naa¹ 'in Ruu²¹ Tsá² tyiin¹ li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. Joongi ijó¹ jee²¹² jni¹ li' yu¹.

63 Tsifu joon ga'gii¹ siii¹³ 'in 'in tyu² to² untsá² do joon gajin²'in:

—Jo 'néi¹gi' 'in jma² júu³ røø²¹ no. 64 Ganuu²¹o' jilee²¹na' xiiala nigaungøø¹

'ino Dios coon¹³ júu³ tya'a. ¿'Ee lí²naa¹ 'e jmoo²¹o' coon¹³ 'ino?

Joon jilee²¹mo gajin²'in 'e 'ná¹ júun²mo Jesús.

65 Joon 'inlí¹³ ga'láa² 'wii²¹² 'ñii¹ Jesús. Gajni¹ unni² 'ido joongi poo¹ Jesús joon sii²¹ 'ido jin²'in:

—Faa¹³du'u, ¿iin 'in gapoo¹ 'nu?

Joon ga'láa² 'wii²¹² 'ii¹³ jnoo¹o mooni² Jesús.

Jo røø¹ Tii³ 'e cwii¹mo Jesús

66 Ca tí² 'wii²¹² 'iityi¹ siin¹² Tú³. Joon gatyii²¹a jaain²¹ jee²¹² 'in jmoo¹o 'ee gø¹² 'in tyu² to² nifu tya' untsá² do. 67 Joon mo gani²i Tú³ 'e siin¹²in do untyaai² 'ña'a co' jí² joon gajaan¹ jøø²i joon gajin²'in:

—Ngí² 'nu jon coon¹³ Jesús tsá² Nazaret.

68 Pe Tú³gi jo garøø¹ jin²'in:

—Jo cwii¹na 'ino. Jo ñii³ 'ee 'e fo²'o no.

Joongi gacwo¹ii¹o li' 'oo¹ li tsataai² tsá². Joon ga'oo¹o tuuitsáa². 69 'In tsamí² do gajøø²i Tú³ tún¹ joon gasii²¹i tún¹ 'in téein² do:

—Jaain²¹ tsá² tya' 'ido-o 'in tsañuu¹ lo.

70 Pe jo garøø¹i Tú³ tún¹. Jee²¹² catá²-a tún¹ 'in téein² do gasii²¹i tún¹ Tú³:

—La ja²mo, 'nu-u jaain²¹ 'in tya' 'ido tsu 'in seein²¹ Galilea 'nu, joongi la faa²¹ 'ido-o la joon foo²¹ 'nu.

71 Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² faa²¹a 'laa²¹ 'éé¹i Dios jin²'in:

—Ni Dios jo cwii¹na 'in tsañ^u¹ no 'in 'ée¹naa' no.

⁷² Joon tsifu gati² tún² naa¹³ ga'oo¹o tuuitsáa². Joon gati²-tsi Tú³ do 'ee nigasih²¹i Jesús 'ii: “La jo-gi mo 'oo¹o tún² naa¹³ tuuitsáa² jo røø²¹u 'e cwii¹u jna 'ni¹ naa¹³.” Joon mo gati²-tsi Tú³ 'elo joon gatyí²o.

15

Jesús tyani Pilato

¹ Mo gajná² joon, joon 'in tyu² to² tya' untsá² gali-caain²¹ tún¹ coon¹³ jileei¹³ tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon' jileei²¹ tsacøøi¹³ 'in tyiin²gi. Joon ngajée¹i Jesús siñuu¹mo joon gangajaan¹²in tyani Pilato. ²Joon gaunngii¹i Pilato Jesús:

—¿Ti 'nø røøi¹³ tya' tsá² Israel?

Jesús-gi gañii¹i:

—'E joon foo²¹gi 'nø.

³ Jileei²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² ga'nii¹i Jesús liili¹. ⁴ Joon gaunngii¹i Pilato Jesús tún¹ jin²in:

—¿Ti jo 'ee ngii¹²i coonti? Jøø²du'u xiiala 'nii¹i 'nø liili¹.

⁵ Pe jo gañii¹i Jesús coonti. 'Wii¹³ joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi Pilato.

Sii¹in tsacøøi¹³ ijúun²mo Jesús

⁶ La nitii²i Pilato 'e láa²i jaain²¹ 'in 'yuui² 'nøñi³ la jee²¹² 'e tí² jmii²¹² joon. Joon galáa²mo jaain²¹ 'in muui¹ 'in tsá² do. ⁷ Joon 'yuui² 'nøñi³ jaain²¹ 'in sii²¹ Barrabás, 'ii

jee²¹² 'in nigajngai¹²gi tsá² coon²¹ li nigatín¹in coon¹³ tsa'a². ⁸ Joon gangalín² tsá² joon gamii¹i tyani Pilato 'e jmá¹ 'ido 'e la tii¹i². ⁹ Pilato-gi gañii¹i:

—¿Ti 'iin²¹²naa' 'e láa²na Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

¹⁰ Jin² Pilato la no 'wii¹³ li³o 'e gajaan¹²in 'in tyu² to² tya' untsá² Jesús 'wii¹³ tsi-iwúu¹mo tya' Jesús. ¹¹ Pe 'in tyu² to² tya' untsá² do nigasih²¹o Pilato 'e tyu²gi wa'a láa¹i 'ido Barrabás. ¹² Joon gaunngii¹i tún¹ Pilato:

—¿'Ee 'iin²¹²naa' lí² coon¹³ 'in sii²¹ Røøi¹³ tya' tsá² Israel lo?

¹³ Joon gañii¹i tsá², 'oo¹o tá² liili¹ jin²in:

—¿Téen¹in 'ido tsa'a' crúu¹³ no!

¹⁴ Gasii²¹ Pilato tún¹ 'in tsá² do jin²in:

—¿'Ee gó² nigajmaa¹a 'inlo?

Pe 'in tsá² do gañii¹i tún¹ tá² liili¹ jin²in:

—¿Téen¹in 'ido tsa'a' crúu¹³ no!

¹⁵ Joon 'wii¹³ 'iin²¹²in Pilato ján² røø²¹ coon¹³ 'in tsá¹ do joon galáa²mo Barrabás joongi gatyu²u to² póo²i Jesús joon gajaan¹²in 'ido wa'a téen¹in tsa'a' crúu¹³.

¹⁶ Mo ngayuui¹³ joon, joon gatyii¹mo 'láa² Jesús tyani Pilato joon gangajée¹i 'ii tyi¹ tya' røøi¹³ li sii²¹ Pretoria. Joon gauncaain²¹ ce jileei²¹ 'láa². ¹⁷ Joon tyii²¹i Jesús coon²¹ 'mi² yóoin² nøu² la lí¹ 'e tyi² røøi¹³. Coon²¹gi corona lí² jmaai² tóon¹ gaton¹ mootyi²

Jesús. Coon¹³ la joon ga'láa² 'wii²¹² l_{uu}²¹i Jesús. ¹⁸ Joon ga'láa² tsá² do 'wii²¹² 'aa²¹i Jesús jin²in:

—iViva Róøi¹³ tya' tsá² Israel! iWóo²-o cwoseein²¹!

¹⁹ Joon coon¹³ 'no¹³ sii² cwaa²¹ gapó² mootyi² Jesús joon ga'ñii¹i Jesús. ²⁰ Mo ngayuui¹³ gaungøøi¹ la no joon gatyíi³o 'a 'mi² yóoin² n_{uu}² do joon gaci¹i tún¹ Jesús siin³in do-o. Tsifu joon gatyii¹mo Jesús itéen¹in 'ido crúu¹³.

Taain¹ tsá² Jesús tsaá' crúu¹³

²¹ Jaain²¹ tsá² seein²¹ Cirene sii²¹ Simón, jmii²¹ Alejandro coon¹³ Rufo, najaa¹²i li tsajmaa¹a to². Joon mo gangíi¹ do 'in 'láa² do gaty_u² to² 'ido wa'a coon²¹ crúu¹³ tya' Jesús.

²² Joon gangajée¹i Jesús fu coon²¹ li sii²¹ Gólgota, coon²¹ li 'øøi¹²¹-tsi tsá² sii²¹ Mootyi² 'Lii²¹². ²³ Joon gacwo¹o 'ido Jesús vino caai¹³ jmi¹³ 'mó² sii²¹ mirra pe Jesús-gi jo ga'un²un 'edo. ²⁴ Joon gateen¹in tsaá' crúu¹³ do. Joon 'in 'láa² do gajmaa¹a jmaai^{2xu} siin¹³ Jesús. Gacoo¹o 'iin lii¹i la jaain²¹ do.

²⁵ 'Iin² ñú³ ningóo¹ mo gateen¹in Jesús tsaá' crúu¹³. ²⁶ Joon gataan¹an coon²¹ júu³ y_u¹ tyi² Jesús 'e faa²¹a 'e ga'nii¹i Jesús. Faa²¹a la lo: “Róøi¹³ tya' tsá² Israel 'ino.” ²⁷ Caan²¹mo gataain¹ Jesús tsaá' crúu¹³ coon¹³ gái¹

'uun²¹, jaain²¹ li' caai tsáa¹ jaain²¹gi li' caai²¹ tooin²¹². ²⁸ La joon 'e gatsín¹ 'e jin² ni jí² tya' Dios: “Gaun'íi³in tsá² 'iijee²¹² 'in gó².”

²⁹ Jileei²¹ 'in ngii¹i do gajíi²mo Jesús joon gajøø²¹⁰ mootyi¹i jin²in:

—N_{u-u} 'in ifin¹ cwo¹ do joon jee²¹² 'ni¹ jmi²¹² ijmáa³o'o tún¹, ³⁰ laai²¹² 'wo'o no. Cwúui¹ tsaá' crúu¹³ no.

³¹ La joon jon 'in ty_u² to² tya' untsá² coon¹³ tifo' tya' ley gaungøøi¹ Jesús sii²¹i ruu²¹i:

—Galáa²mo 'in xeei²¹ joon 'ña'gi jo lí² lái¹ 'ña'a. ³² Wana ganee²¹e' gajngaa¹i tsaá' crúu¹³ tya'a 'ña'a joongi lí² jo¹o líi²na' 'e 'ii-o Cristo, Róøi¹³ tya' tsá² Israel.

Joon cagi 'in gataain¹ crúu¹³ coon¹³ Jesús gajíi²mo 'ii.

Jún¹mo Jesús

³³ Mo gati² tyiiañi¹ galin_{uu}²¹ coonti ca 'iin² 'ni¹ ca'lóo². ³⁴ Mo gati² 'e hora joon ga'oo¹o Jesús jin²in:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabac-tani? ('E'øøi¹²¹-tsi jin²in: Dios tyiia, Dios tyiia, ¿'ee li' ni-gatíu¹³u jna?)

³⁵ 'Inlíi¹³ 'in téein² do niganúu²un joon gajin²in:

—Núu²duu', nitø¹⁰ Elías.

³⁶ Joon gangó¹ jaain²¹ cwiin¹in. Mo ngayuui¹³ gaun'laa²¹ coon²¹ esponja coon¹³ vino tiin²¹ joon gauntyii²¹ coon nii²¹² sii² gacwo¹o Jesús. Joon gajin²in:

—Jaan²duu', nee²du' wana jó¹ Elías jaxáa¹i 'ino.

³⁷ Tsifu joon ga'oo¹o Jesús coon²¹ naa¹³ tá² liili¹ joon gajún¹mo. ³⁸ Joon coon²¹ 'mi² 'íi¹ inuu cwo¹ fee¹ do ga'gii²¹ coonti tún² fóo¹³. Tí² yu' joongi ca tí² 'wii²¹² ga'gii²¹. ³⁹ Joon 'in tyu² to² 'láa² romano 'in siin¹² tyani lí taain¹ Jesús do mo ganii²¹ xiiala ga'oo¹o Jesús joongi xiiala gajún¹ 'ido joon gajin²in:

—'E la ja²mo, 'in tsañuu¹ lo Jóon¹ Dios 'i.

⁴⁰ Coon²¹ lí téein² tsamí² wín²gi gajóø²ø. Jee²¹² 'ii siin¹² María Magdalena joongi María sáa³ Jacobo 'in xuui²¹²gi Sé³. Joongi siin¹² Salomé do. ⁴¹ 'In tsamí² lo nígangii¹ coon¹³ Jesús. Joongi nígajmaa¹a 'e dø¹ 'ido la 'ii²¹² gangii¹ Jesús Galilea. Joongi fúu¹mo tsamí² 'in téein² do 'in gangaliin² coon¹³ Jesús Jerusalén.

Ga'á¹mo Jesús

⁴² Joon la xuu tiin¹xu 'wii¹³ 'e jmii²¹² tya' 'e tyaa¹ tyú² ('øøi¹²¹-tsi tsá² cwoon¹ 'ló¹ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²) ⁴³ joon gajó² Sé³, tsá² seein²¹ coon fuu²¹ sii²¹ Arimatea. 'In Sé³ no jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ joon jaain²¹ tsá² 'in siján¹an jmii²¹² mi tyu² Dios to². Jo 'goo²¹o coonti. Ga'í¹ 'ido tyani Pilato joon gamii¹o cuerpo tya' Jesús. ⁴⁴ Pilato do ganga'goo²¹-tsi 'e najún¹mo Jesús jmoonno. Joon gatø¹ø 'in tyu² to² 'láa² do gaunngii¹;

wa'a jo¹o gajúun²in. ⁴⁵ Mo gajin² 'in tyu² to² 'láa² do 'e jo¹o gajúun²in joon gacwoo¹ Pilato cuerpo tya' Jesús 'e cón² Sé³ do. ⁴⁶ Tsifu joon galó² Sé³ do coon²¹ 'mi² taa²¹ tyú². Joon gaxíia² cuerpo tya' Jesús joon gacin¹in 'e 'mi² taa²¹ do. Joon gataan¹²in coon²¹ tsi 'aan¹ lí² coon²¹ tsaá' xá¹. Joon gasii²¹i coon²¹ cuun²¹² 'ootoo²¹ 'aan¹ do. ⁴⁷ Joon ganii²¹ María Magdalena coon¹³ María sáa³ Sé³ lí ga'ái¹ Jesús do.

16

Mo gajin¹in tún¹ Jesús

¹ Mo gangii¹i jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² joon María Magdalena coon¹³ Salomé coon¹³ María sáa³ Jacobo galó² jmii²¹ jmafuu²¹ 'e tsaxee¹i tya' Jesús. ² Joon 'áa³ jmii²¹² 'láa² 'wii²¹² semóo¹³, mo ga'yeei²¹ ñi¹, tyaliin² lí ga'ái¹ Jesús. ³ Sii²¹i ruu²¹i:

—'Lin 'in jan¹ 'e cuun²¹² 'e jni¹ 'oo'aan¹ do? —sí²i.

⁴ Pe mo ganii²¹ jo 'e cuun²¹² fee¹ lí do. Jo si²gi 'áan³ tya'. ⁵ Mo gangatáa¹i tsi too²¹ 'aan¹ do ganii²¹i jaain²¹ simii²¹, taa²¹ siin³ liili¹, tyiin¹in lí' caai²¹ 'aan¹ tsáa¹ do. Joon gafoo¹mo 'in tsamí² do. ⁶ Pe 'in simii²¹ dogi gasii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³naa'. 'Naa²¹naa' Jesús tsá² Nazaret 'in gateein¹ tsá² tsaá' crúu¹ do. Pe niga-jiin¹o. Jo 'yuu²gi lo. Jóø²duu' lí ga'ii²¹ do. ⁷ Cwolín²naa', cwosii¹³ii' tsá² tya'a coon¹³

Tú³ 'e tsáa¹a Jesús nifugi tyii' fu Galilea. Joon do-o imáa¹naa' 'i jii¹³ la niga-jin²in.

8 Joon gangaliin²mo cwiin¹in li roon¹ 'aan¹ do 'wii¹³ jleei¹ gafoo²¹i liili¹. Jo 'iin gasii²¹ coonti jii¹³ jaain²¹ 'wii¹³ gafoo²¹i liili¹.

Jesús gajnee¹in tyani María Magdalena

9 Mo ngayuui¹³ joon 'e gajii¹ Jesús, mo gajná² 'e ga'láa² 'wii²¹² semóo¹ do joon gajnee¹in Jesús 'láa² 'wii²¹² tyani María Magdalena, jaain²¹ tsamí² 'in ga'woo¹i Jesús dyáí¹ 'in 'lii' alma tya'a. 10 Joon 'ido-o gangóo¹ ngasii¹²i 'in nigangi¹ coon¹³ Jesús. Joon do-o taai¹ xuui²¹²-tsi joon ci²o. 11 Joon mo ganúu²un 'ii 'e seen²¹mogi Jesús joongi 'e niganii²¹mo 'in tsamí² do 'ii jo gajo¹ galií²i 'e jin² 'in tsamí² do.

Gajnee¹in tyani gáí¹ tsá² tya'a

12 Mo ngayuui¹³ joon gajnee¹in Jesús xiia²¹gi líí¹i tyani gáí¹ tsá² 'in ngaliin¹ coon²¹ tya'i fu¹. 13 'Ii-gi ngaliin²mo ngasii¹²i tsá² tya' Jesús pe jon'gi júu³ tya' 'ii jo¹ galií²i.

Síí¹i Jesús ji dyajaain²¹ tsá² tya'a

14 Mo liciiin²¹xu joon gajnee¹in tún¹ Jesús coon²¹ li neei¹ 'in dyajaain²¹ tsá² tya'a gø²ø. Joon gaunngii¹i tsá² tya'a do xiiala li' 'e jo jo¹ lííí²

'ido, joongi 'waa²¹-tsi 'ido tsu 'wii¹³ jo jo¹ galiíí² la jileeí²¹ 'in gasii²¹i 'ii 'e nijii¹ Jesús. 15 Joon gajin' Jesús síí²¹i tsá² tya'a:

—Cwoliin²naa' la 'ui fu juncwii²¹. Síí¹³i' jileeí²¹ tsá² júu³ tyá² tya' xiiala itii¹³ tsá² tyani Dios. 16 Joon jileeí²¹ 'in jo¹ lííí² 'e júu³ tyá² do joon 'in sáai² jmii²¹ itii¹³mo 'i. Pe 'in jo jo¹ lííí² li 'lií³ itsáa¹a. 17 Joon 'in jo¹ lííí² ijmáa¹ 'e li² lo: Coon¹³ 'ii²¹ tyajna i'wooi²¹ jileeí²¹ 'in 'lií³ taai² almas tya' tsá². Joon ifaa²¹o jmí¹ xiia²¹. 18 Joongi isaan²¹in coon¹³ cwoo²¹o mii²¹ pe jo ijmá¹ 'nii²¹ tya'a. Joongi wana 'uun²¹ 'oootyí² jo ijmá¹ 'ii²¹. Joongi táan¹an cwoo²¹o tya' 'in tsatsaa¹³ joon 'láa²mo 'i.

Mo gasoo¹o Jesús fu ñu'fú²

19 Mo ngayuui¹³ gafee²¹i Jesús tsá² tya'a do joon ganga²mo Ña'ñu¹u' Jesús fu ñu'fú². Joon do-o gacwaa²¹ li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. 20 Joon ga'woo²¹mo tsá² tya'a ngasii¹²i tsá² xiiala itii¹³ tsá² la caan²¹mo. Joon coon¹³ 'ña'a Jesús 'e uncoon¹³on. Joon coon¹³ milagro 'e jmoo¹o tsá² tya'a litsáai¹-tsi tsá² 'e jo¹o júu³ tya' Jesús. Amén.

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹ a San Lucas

Prólogo

1 Fúu¹mo tsá² nigataan¹an ni mo'jí² la galí² jilaa²¹ 'e nigalí² jee²¹² jna'. 2 Joon 'in tsá² 'in niga'e¹'e jna' niganii²¹o ca la mo 'wiin²¹² joon gatyaa¹o júu³. 3 La joon jon jna nigacoon²¹oo cwáain¹coon²¹tún²ca la mo 'wiin²¹². 'Wii¹² joon líi²na'e tyú²-u'e tóon¹³oon ni mo'jí² jilaa²¹ la lí² 'e nigalí². 4 La joon jmáa³aan tsá² tyú¹ Teófilo 'e litsáai¹-o'o 'e la ja²mo jilaa²¹ júu³ 'e niga'e² tsá² 'nũ.

Jaain²¹ ángel jmoo¹o júu³ iliseein²¹ Wó³saa¹i tsá² jmii²¹

5 La jee²¹² líi¹i Herodes róøi¹³ fu li sii²¹ Judea seen²¹ jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Zacarías. Líi¹i tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ Abías. Tsamí² tya'a sii²¹ Elisabet. Jaain²¹ jún² tya' 'líi²¹² Aarón 'ii. 6 Jiwáa²mo do tyú¹mo tyani Dios i. Joongi jmaa¹a jilaa²¹ tii²si² coon¹³ jilaa²¹ to² tyu² Dios. Jo 'e tsaa² tya'a sá². 7 Jo 'in xuui²¹² tya'a seen²¹ tsu 'wii¹³ Elisabet do jo lí² tsatyéen¹in. Joongi nitsáa²mo jiwáa²mo.

8-9 Cafu mo líi¹i Zacarías untsá² tyani Dios gatíi² tsajiin²¹ fuusún² ni altar tya' Dios. Gatíi² tsajmaa¹a

'elo jiin¹³ la tii²si¹² 'e jmoo¹o untsá² do. Gacoo¹o untsá² 'iin²¹²in litsáai¹-tsi 'ee to² ijmáa¹a. Joon mo gatí² 'ii²¹ ga'í² Zacarías cwo¹ tya' Dios do 'e tsajiin²¹ fuusún². 10 Jileei²¹ 'in catyaa²gi do gajaan¹an caluu faa²¹a júu³ tyú². 11 La tsifu joon gajnéi¹ jaain²¹ ángel tya' Dios Jmii²¹ siin¹³in lí¹ tsáa¹ 'e li juun¹un fuusún². 12 Mo gajnéi¹ 'in ángel do 'áa¹mo gafooi²¹ Zacarías jiin¹³ jo ñii¹ 'ee jmáa¹a. 13 Joon 'in ángel do gajin²in sii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³o, Zacarías, tsu Dios niganúu²o júu³ tyú² tyi'i. Itsatyéen¹³mo tsamí² tyi'i jaain²¹ yuun²¹. Joon unsii²¹o'o Wó² 'ii. 14 Líi¹ tyuu¹³u jløø¹³mo'o 'wii²¹² tya'a. Fúu¹mo 'in jløø¹³mo 'e galiseein²¹. 15 Tsu 'in yuun²¹ tyi'i do 'in lityú¹mo tyani Dios. Jo 'e 'uun²¹un coonti jon' vino jon'gi máa¹. Joon ca la mi liseen²¹mo un'øø¹²mo Espiritu Tyú² tya' Dios 'ii. 16 Joon coon¹² júu² tya'o fúu¹mo tsá² seen²¹ Israel ici²o coon¹³ 'Ña'ñũ¹u' Dios tya'a. 17 'In Wó³ no tsáa¹a jée¹gi lagi Ña'ñũ¹u' ijmáa¹a la gajmaa¹a Elías. Joon 'ii²¹ tya' 'ii ijmáa¹a 'e jileei²¹ tsá² coon¹³ jóon¹on iliseein² mo tyú². Joon 'in jo mo nũ¹³ ninuu¹o júu² røø²¹. Joon la joon tyaa¹ tyú² tya'a tsá² i'ii²¹mo Ña'ñũ¹u' —jin² ángel do.

18 Joon Zacarías do gaunngii¹ 'in ángel do:

—Xiiala ijmaa²aa 'e iun'øø¹²na 'elo tsu 'áa¹mo nitsaa¹moo la joon tsaamí² tyiia jon.

19 'In ángel do gañii¹:

—Jna-a Gabriel. Siin¹³moo tyani Dios. 'Ii gasii¹in jna 'e fuu²¹²uu 'nũ. Joongi 'e jmaa³aa 'nũ júu³ jilaa²¹ júu³ tyú² lo. 20 Pe nano jo lí² foo¹³gi'i ca gatsín¹ jilaa²¹ júu³ lo tsu jo gajo¹ lí²u'u júu³ tyiia. 'E júu³ lo 'ná¹ tsín¹ mo gatí² 'ii²¹ tyá'a.

21 La 'ii²¹² joon 'in tsá² catyaaí² téein² caluu²¹²-u sijéen¹³mo Zacarías. Lí¹ tsa'goo¹-tsi 'wii¹³ lí¹ gali'ii²¹²; inũ cwo¹ do. 22 Pe galili²o 'e nigajóø² coon²¹ lí² tsu 'wii¹³ mo gacwa'ii¹ jo lí² faa²¹gi. Joon gajmaa¹ a lí² coon¹³ cwoo²¹o tsu jo lí² faa²¹gi.

23 La tsifu joon mo gatsín¹ to² tyá'a 'e cwo¹ do ganga²mo fu tyá'a. 24 Mo gang'ii¹gixu jmii²¹² joon gacán¹mo tsamí² tyá'a yũn²¹. Joon gajaan¹o inũ, jo gacwa'ii¹ ce gatsín¹ 'ñéei² sii²¹. Gajin²in:

25 —Ña'ñũ¹o' nigajmaa¹ a coon²¹ 'e tyú² tyiia joon nigatyíi³o fa'ii²¹ tyiia tyani tsá².

Jaain²¹ ángel jmoo¹o júu² iliseein²¹ Jesús

26 Ningóo¹ jnúui² sii²¹ 'e tyéein¹ Elisabet do yũn²¹ mo gasii¹in Dios 'in ángel Gabriel do fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Nazaret lí náa¹ Galilea. 27 Ngafee¹³i jaain²¹ simí² sii²¹ María. 'Ido-o náa¹ júu³

tya'a coon¹³ jaain²¹ tsañũ¹ sii²¹ Sé³. Sé³ do jún² tyá 'lí²¹² David 'ii. 28 'In ángel do gangatyéein¹ lí tyín¹in 'in simí² do. Joon gajin²in:

—'Aa²¹²mo'o fuu²¹²uu 'nũ! Nigauncwai² Dios 'nũ lí¹gi lagi jileei²¹ tsamí² —jin² ángel do.

29 Mo ganii²¹ María 'in ángel do lí¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon ga'í¹-tsi 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ do. 30 Joon 'in ángel do gasii²¹; 'ii:

—Jo foo¹³o, María. Ni-gajmaa¹ a Dios coon²¹ 'e tyú²-u tyi'i. 31 Cwoliñi²¹in icaan²¹²mo'o yũn²¹ joon liliseein²¹ jaain²¹ yũn²¹ tyi'i 'e unsii²¹o'o JESÚS. 32 'In lifee¹mo 'ii. Ilisii²¹ Joon¹ Dios 'in feei¹gi. Joon Ña'ñũ¹u' Dios Jmii²¹ icwo²o 'ii 'án³ lí gatyũ² jún² tyá 'lí²¹² yũ¹³ tyá'a David to². 33 Ilín²in róøi¹³ tyá' jileei²¹ tsá² Israel coon²¹ tøø²mo. Jo tyee²¹ 'ii²¹ tyá'a coonti.

34 Joon gaunngii¹ María 'in ángel do:

—¿Xiiala ilí² 'elo, tsu jo 'in ñũ¹ tyiia seen²¹?

35 'In ángel do gajin²in:

—Ijoo²¹o Espíritu Tyú² tyá Dios tyi'i. Joon coon¹³ 'ii²¹ tyá Dios, 'in feei¹gi, icaan²¹un yũn²¹, tsu 'wii¹³ joon ilicwaa¹³mo 'in yũn²¹ do. Joon ilisii²¹ Joon¹ Dios. 36 Iliseen²¹mo jon jaain²¹ yũn²¹ tyá ruu²¹u Elisabet fiin¹³ nitsáa¹mo. Jin² tsá² 'e jo lí² caain²¹ yũn²¹ pe

nano ningóo¹ jnúui² sii^{'21} 'e tyéein¹in yuun²¹. ³⁷ Tsu 'wii^{'13} Dios ce jilaa^{'21}-a lii^{'1}i —jin^{'2} 'in ángel do.

³⁸ María do gajin^{'2}in:

—Lo-o siin^{'13}na 'e jmáa³oo jilaa^{'21} to² 'e tyu^{'2} Ña'ñu^{'1u}'. Cwali^{'2}-i la lí^{'1} 'e nigasii^{'21}'i jna.

Mo ngayuui^{'13} joon gatúu^{'2}mo 'in ángel do 'ii.

Tsafeei^{'13} María ruu^{'21}i Elisabet

³⁹ Jee²¹² jmi^{'212} joon María do gangóo¹ la jmoonoo coon²¹ fuu²¹ ná^{'1} jee²¹² moo^{'21}. Coon²¹ fuu²¹ náa^{'1} cwoo^{'13} 'wó² sii^{'21} Judea. ⁴⁰ Mo gatyí^{'1a} tya' Zacarías do gafee^{'1}i Elisabet. ⁴¹ Joon mo ganúu^{'2} Elisabet do júu³ tya' María do joon 'in yuun^{'21} 'yuui tu^{'2u} gajøø^{'2i}. ⁴² Joon 'in Espíritu Tyú^{'2} tya' Dios ga'ii^{'21} Elisabet do. Joon ga'láa^{'2} 'wii^{'212} faa^{'21a} coon^{'13} júu³ tá^{'2xu}, jin^{'2}in:

—Nigauncwaai^{'3} Dios 'nu lí^{'1}gi lagi jileei^{'21} tsamí^{'2}. Joongi nigauncwaai^{'3} Dios yuun^{'21} 'in tyéen^{'2un}. ⁴³ ¿'lin jna wa'a jó^{'1} sáa^{'3} 'Ña'ñu^{'1o} 'jafee^{'13}i jna? ⁴⁴ La tsifu mo ganúu³uun júu³ tyi^{'1} 'in yuun^{'21} tyiia lo gajøø^{'21i} jløø^{'13}mo nu^{'1} tu^{'3uu}. ⁴⁵ Jløø^{'13}mo'o 'e nigal-itsáa^{'1}mo-'o'o 'e tyú^{'2-u} 'ii^{'21} tya' Ña'ñu^{'1u} 'e nigajin^{'2}in.

⁴⁶ Joon María do gajin^{'2}in:

Fee^{'1}mo Ña'ñu^{'1u} 'áai^{'1}.

⁴⁷ Joon jløø^{'13} moo coon^{'13} jilaa^{'21} 'e jmoo^{'1o} Dios 'in jmoo^{'1o} tiin^{'13}na.

⁴⁸ Dios nigacón^{'2} cwáain^{'1} 'e tañí^{'2} jna.

Tsu fúu^{'2} nigalí^{'1i} jna 'in jmoo^{'1o} to² tyu^{'2u}.

Pe jilaa^{'21} jmi^{'212} li ngóo^{'1}gi jilee^{'21}mo tsá^{'2} iun-tyú^{'1}mo jna.

⁴⁹ Tsu Dios 'in jmi^{'212}gi-tsi nigajmaa^{'1a} coon^{'21} to² fee^{'1} tyiia.

Jiin^{'13} 'ii-o 'in tyú^{'1}mo.

⁵⁰ 'Woo^{'21}-tsio tya' ce jileei^{'21} 'in un'goo^{'21} 'ii la tsá^{'2} seein^{'21} nano lagi tsá^{'2} 'in nogi iliseein^{'21}.

⁵¹ Jilaa^{'21} to² fee^{'1} jmoo^{'1o} Dios. 'In jmaa^{'1} jløøi^{'13} yaai tyaní^{'13}i ga'aa^{'1o} fa'ii^{'21}.

⁵² Ga'woo^{'1}mo Dios tsá^{'2} 'in tyiin^{'2} 'án^{'3} tya'a.

Joon jileei^{'21} 'in tsá^{'2} 'wó^{'1}i gasaa^{'21}mo.

⁵³ 'In sityéein^{'13} jmi^{'212} gaun-røø^{'21}mo Dios 'ii coon^{'12} 'e tyú^{'2-u}.

Pe 'in tsá^{'2} sá^{'2} cuu^{'2} gasii^{'1}in lí^{'2}mo.

⁵⁴ Gauncoon^{'13} to² tsá^{'2} Israel 'in jmoo^{'1o} to² tyu^{'2u}.

⁵⁵ Fúu^{'2} galí^{'2i} 'in jo ga'ín^{'1}-tsi júu³ ga'ii^{'1} 'lí^{'212} tsacøøi^{'13} tyi' Abraham coon^{'13} jileei^{'21} jún^{'2} tya'a coon^{'21} tøø^{'2}mo

—jin^{'2} María do.

⁵⁶ Gaai^{'21} sii^{'21}gi gajan^{'1} María coon^{'13} Elisabet do. Mo ngayuui^{'13} joon ganga^{'2}mo fu tya'a.

Galiseein^{'21} Wó^{'2} saai^{'1} tsá^{'2} jmi^{'212}

⁵⁷ Mo gatsín^{'1} jmi^{'212} 'e Elisabet do 'ná^{'1}-a liseein^{'21} jóon^{'1on}. Joon galiseein^{'21}mo. ⁵⁸ Joon lí^{'1} jløøi^{'13} jileei^{'21} tsá^{'2} néei^{'1} tyan' coon^{'13} jileei^{'21} ruu^{'21}i

mo ganúu² 'e tyú²-u 'e nigaj-
maa^{1a} Ña'ñu^{1u} tya'a. ⁵⁹ Mo
gati² jñá² jmii²¹² gati² 'ii²¹
i'ii²¹in 'in yuun²¹ do li² jiin¹³
la tñisi². Jmii²¹² joon 'in tsá²
jalíin² tí² jmii²¹² gali'iin²¹²in
lisii²¹ 'in yuun²¹ do la sii²¹
jmii²¹. ⁶⁰ Pe sáa^{3o} gajin²in:

—Jon' la joon, 'ná¹-a lisii²¹
Wó³-o.

⁶¹ 'In catyaa² do jo cwoo¹
júu³, jin²in:

—Pe jiin¹³ jaain²¹ tsacøøi¹²
tyi'i jo sii²¹ la joon —jin².

⁶² Joon gajmaa^{1a} li² coon¹³
cwoo^{21o} tya' jmii²¹ yuun²¹
do 'ee 'iin²¹²in lisii²¹ yuun²¹
do. ⁶³ 'I-igi gamii¹ⁱ coon²¹
mo'jí². Joon gataan^{1an} ni do 'e
lisii^{21o} Wó³. Ganga'goo²¹-tsi
jilee²¹mo. La tsifu joon

galí²-i gafaa²¹ Zacarías do.
⁶⁴ Joon gacwo^{2o} 'maai¹³ Dios.

⁶⁵ Coon¹³ 'e lo-o gafoo¹mo
jilee²¹ 'in néei¹ la 'ui tsaá'
moo²¹ li sii²¹ Judea do. Tyaá¹
júu³ jee²¹² 'ii jilaa²¹ 'e nigalí².

⁶⁶ Jilee²¹ 'in nuu^{1un}
'elo gacón² cwáain¹. Joon
gajin²in:

—¿'Ee ilíin² 'in xuui²¹² no?
Tsu 'e la ja²mo uncoon¹³
Ña'ñu^{1u} 'ii.

Júu³ gafaa²¹ Zacarías

⁶⁷ Joon Zacarías, jmii²¹ 'in
Wó³ do, røøi¹ Espíritu Tyú²
tya' Dios gafaa^{21a} júu² tya'
Dios. Jin²in:

⁶⁸ Untyú^{1moo} Ña'ñu^{1u} Dios
Jmii²¹ tya' tsá² Israel.

Tsu nigauncoon¹³ tsá² tya'a
joon gauntiin¹³mo
jna'.

⁶⁹ 'Li²¹² David gajmaa^{1a}
la to² tyu^{2u} joon ni-
gatyii¹²mo Dios jaain²¹
júu² tya'a 'in píin^{2gi} 'e
ijmáa^{1a} tiin¹³ jna'.

⁷⁰ La joon júu³ ga'í² 'wii²¹²
tya' tsá² tyúi¹ 'in
gacwo¹ júu³ tyú² ca
líi²¹².

⁷¹ Ga'í² júu³ itiin¹³ jna' tya'
jilee²¹ 'in 'eei¹ jna'.

Joon i'wóo¹ⁱ jna' ja'cwoo^{2o}
jilee²¹ 'in 'iin²¹²in
jmeei²¹ jna' jilaa²¹ 'e
gó².

⁷² Dios ga'í^{2o} júu³ tya' 'líi²¹²
tsacøøi¹² tyi' 'e fúu²
iliin¹ Dios 'ii.

Jo 'ín²-tsi 'e júu³ tyiin² do 'e
nigajmaa^{1a} coon¹³.

⁷³ La lo-o 'e júu³ ga'í² Dios tya'
'líi²¹² yuu¹³ tyi' Abra-
ham:

⁷⁴ Gacwo^{2o} 'ii²¹ 'e tiin¹³ na' 'e
lí²-i tsáa¹mo-tsi 'ii.

Jo cu²-tsi coon¹³ 'in 'eei¹
jna'.

⁷⁵ Joon lí²-i jmoo^{21o} jilaa²¹
to² tyu^{2u} coon¹³ ji-
laa²¹ 'e tyú²-u la 'íi²¹²
sáan^{3an}.

⁷⁶ Joon 'nu-u, yuun²¹ tyiia, iun-
sii²¹ tsá² 'nu jaain²¹ tsá²
'in cwó¹ júu³ tya' Dios
'in feei¹.

Joon 'nu-u icwoo^{21o} nifu
itya^{21a} tyú² tsá²
i'ii²¹mo Ña'ñu^{1u}.

⁷⁷ Joon la joon litsáai¹-tsi tsá²
tya'a xiiala itiin¹³ Dios
tsá² mi 'ín²in tsaá²
tya'a.

⁷⁸ 'Wii¹³ fúu² líi² Dios jna'
joon gasii¹in jóon^{1on} 'in
nigajmaa^{1a} jná² joo²¹

ni cwoo¹³ juncwii²¹ li
ngii²¹í.
79 Nigajná² joo²¹ tya' jileei²¹
'in néei¹ li nũũ²¹,
joongi 'in néei¹ li 'í¹ foo¹³
'mó¹.
Joon lí²-i linee²¹e' xiiala
ngii²¹í' 'e tyá²-ũ tyani
Ña'ñũ¹ũ',
jin² Zacarías do.

80 Joon 'in xuui²¹² Wó³
do gacwán¹mo. Joon
gali'øø²¹mo-tsi 'áai¹ jilaa²¹ 'e
'iin²¹²in Dios. Joon gatéein²
coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ ca
gatsín¹ jmi²¹² 'e 'ná¹ licwii¹in
tsá² Israel 'ii.

2

Galiseein²¹ Jesús

1 Jee²¹² jmi²¹² joon 'in
tsaa'to² tyín¹ Roma sii²¹
Augusto. Joon 'in Augusto
do gatyũ²ũ to² 'e tsataai²
tsá² ni jí² ce jileei²¹ tsá² 'in
seein²¹ coonti. 2 'E jí² lo
nifu ga'láa² 'wii²¹² gajmaa¹a
mo líi¹i Cerenio to² fu li sii²¹
Siria. 3 Jilee²¹mo tsá² 'ná¹-a
tsalín² fu goo¹o 'e tsataai²
ni jí². 4 'Wii¹³ joon gacwo¹í¹
Sé³ fuu²¹ Nazaret náa¹ li sii²¹
Galilea. Joon gangóo¹ fuu²¹
Belén, coon²¹ fuu²¹ náa¹ li
sii²¹ Judea. Do-o li galiseein²¹
'líi²¹² David tsũ Sé³ do jaain²¹
jún² 'líi²¹² David. 5 Ngóo¹ fu
Belén caan²¹mo coon¹³ María
'e tsataai² ni jí². Nináa¹³a júu³
tya'a 'e tí² li cui² cwoo²¹o.
Joongi nityéen²mo yũũ²¹.
6 Joon galí² la 'íi²¹² taain²¹² fu
Belén joon do-o li galiseein²¹
jóon¹ María. 7 'Ido-o jóon¹on

'láa² 'wii²¹². Joon gapaa²¹
ni 'ido coon²¹ 'mi². Joon
gatyaa¹i coon²¹ tsi momóo¹
tsũ jo sá² 'nú¹ li ján³.

*Jaain²¹ ángel jafee¹³i tsá²
'in 'aai¹ joo'saa²¹*

8 Tyan¹ fuu²¹ Belén ningi¹
coon²¹ poo²¹² tsá² 'in 'aai¹
joo'saa²¹. Do-o nijoon¹o la
coon²¹ 'woo¹ 'aa¹mo joo'saa²¹
tya'a. 9 La tsifu joon gajnéi¹
jaain²¹ ángel tya' Ña'ñũ¹ũ'.
Joon la tøøi² 'oo² ñũ'fú² tya'
Ña'ñũ¹ũ' gajná² joo²¹ la cu² lí'
li née¹i. 10 Joon líi¹ gafoo²¹i pe
'in ángel-gi do gajin²in sii²¹i
'ido:

—Jo foo¹³naa' tsũ coon²¹
júu³ tyá²-ũ 'e tyaan² 'e
fuu²¹²uu 'naa' ilijløøi¹³
jilee²¹mo tsá². 11 Nano
galiseein²¹ fuu²¹ goo¹o David
jaain²¹ 'in jmá¹ tiin¹³ 'naa'
'in sii²¹ CRISTO. Ña'ñũ¹ũ' 'ii.
12 Lawa coon²¹ lí² imáa¹³naa'
'in yũũ²¹ do raain¹ coon²¹ tsi
momóo¹ sipaa²¹i 'mi² —jin²
'in ángel do.

13 La tsifu joon co' li siin¹³
'in ángel do joon gajnéi¹
fúui¹gi ángeles. Joon cwoo¹
'maai¹³ Dios. Joon jin²in:

14 ¡Cwocwoo¹ 'maai¹³ Dios
jileei²¹ 'in néei¹ ñũ'fú²!
La joon jon ni 'wó² cwolisá²
'ii²¹ tya' tsá² 'in jløøi¹³
'wii²¹² tya'a.

15 Joon mo ngalín²in 'in
ángeles do fu ñũ'fú² 'in tsá²
'aai¹ joo'saa²¹ do ga'láa²
'wii²¹² gasii²¹i ruu²¹i:

—Moo²¹o'. Mojøø²¹o' fu
Belén jilaa²¹ 'e nigalí² lo.

Mojøø²¹ø' jilaa²¹ 'e nigajin² Ña'ñu¹u'.

¹⁶ Joon ngalín²mo jmoono lí¹. Joon mo gatyalín²in gatsee²¹mo María coon¹³ Sé³ joongi 'in yuun²¹ do raain¹ tsi momóo¹. ¹⁷ Mo gatsee²¹i gatyá¹o júu³ jilaa²¹ 'e nigajin² 'in ángel do cwáain¹ tya' 'in yuun²¹ do. ¹⁸ Joon jileei²¹ 'in ganúu² lí¹ tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ júu³ tya' 'ido. ¹⁹ Joon María tí¹³i-tsi jilaa²¹ 'elo. Joon ga'i¹-tsi 'wii²¹² tya'a. ²⁰ Joon 'in tsá² 'aai¹ joo'saa²¹ do ngalín²mo jløø¹³mo cwáain¹ tya'a. Ngalín²mo un'goo²¹o Dios. Cwoo¹o 'maai¹³ Dios jilaa²¹ 'e niganúu² joongi 'e niganii²¹. Tsu 'wii¹³ jilaa²¹-a nigalí² la nigajin² 'in ángel do sii²¹i 'ii.

Tsacøøi¹³ tya' Jesús tyaa¹a cwoo²¹ Dios Jmii²¹ 'in yuun²¹ Jesús

²¹ Mo gati² jñá² jmii²¹² 'e galiseein²¹ Jesús gajmaa¹a tsacøøi¹³ tya'a li² 'ii. Joon gaunsii²¹ JESÚS jii¹³ la 'e nigajin² 'in ángel do nigasii²¹i María la nu'gi 'e gacaain²¹ María Jesús.

²² Mo gatsiin¹ jmii²¹² 'e gauntyú¹-i jii¹² la tisi² tya' Moisés gangajée¹³mo Jesús fu Jerusalén 'e tyá² cwoo²¹o Dios. ²³ La lo-o gajmaa¹a tsu 'wii¹³ ni jí² tya' Ña'ñu¹u' jin²: "jileei²¹ yuun²¹ tsañuu¹ 'in liseein²¹ nifu jmaa¹a tsá² coon²¹ tya' Ña'ñu¹u'." ²⁴ Gangalín²mo

gacwo²o Ña'ñu¹u' Dios jii¹³ la to² tyu² ni jí² tya'a. 'E jin² jí² do 'e ná² cwóo¹i tsá² canéei¹ posii²¹² si gáí¹ maa²¹² 'ee lawa coon²¹ fa¹.

²⁵ Jee²¹² jmii²¹² joon niseein²¹ Jerusalén jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Simeón. 'Ii jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyú¹ coon¹³ Dios. Lí¹ un'goo²¹ 'ii Dios. Joongi sijan²o mi jó¹ 'in jmá² tiin¹³ tsá² Israel. Joon 'in Espíritu Tyá² tya' Dios siin¹³mo coon¹³ Simeón do. ²⁶ Nigajin²in Espíritu tya' Dios 'e jo ijúuin² jii¹³ la jo mo nii²¹ Cristo 'in siin¹in Ña'ñu¹u'. ²⁷ 'In tsañuu¹ lo gangó¹ fu cwo¹ fee¹ si² Jerusalén to² tyu² Espíritu Tyá² tya' Dios. Joon mo gajalín²in tsacøøi¹³ tya' Jesús coon¹³on fu cwo¹ 'e jmáa¹a jii¹³ la to² tyu² ley. ²⁸ Joon garii¹ 'in Simeón do 'in yuun²¹ do. Joon gacwo²o 'maai¹³ Dios. Jin²in:

²⁹ Ña'ñu¹u', li²-i cwo³o júun²moo 'e tyá²-u, tsu nigauntsiin¹mo 'ii²¹ 'e gajmaa²a coon¹³ tsá² tyi'i.

³⁰ Nigamá¹moo coon¹³ unní³oo 'in jmá² tiin¹³ tsá²,

³¹ 'in nigasín²un tyani jileei²¹ tsá².

³² Joon 'ino-o lí¹i lawa coon²¹ jí² 'e jnéi² tya' jileei²¹ 'in jo seein²¹ Israel.

Joon coon²¹ 'e tyá²-u tya' tsá² tyi'i 'in seein²¹ Israel.

³³ Sé³ coon¹³ sáa³ Jesús lí¹ ganga'goo²¹-tsi jilaa²¹ 'e gajin² Simeón cwáain¹ tya'

xuui²¹² do. ³⁴ La 'h²¹² joon gataain² Simeón cwa³ 'ii. Joon gajin²in s²¹i; María, sáa³ Jesús:

—'In y²¹ lo 'yuui 'ii²¹ 'e j²¹áa¹ 'a 'e c¹²i tsá² Israel s¹x 'e r²⁰on² on 'ee. 'E joon lawa coon²¹ li² 'e lí¹ fúu¹ 'in faa²¹ 'laa²¹ tya'a. ³⁵ Coon¹³ 'e la joon 'e nilí² xiiala 'i¹-tsi tsá² la jaain²¹ la jaain²¹. Joon 'e tyi¹ñu¹ jilaa²¹ 'elo lawa coon²¹ ñ³ 'e ga¹² tsi alma tyi¹ —jin² Simeón do.

³⁶ Do-o jon 'yuu²i jaain²¹ tsamí² 'in nisii²¹ Ana. Jamí¹i jaain²¹ tsañ¹ s²¹i Fanuel. 'Ido-o lí¹i tsá² tya' coon²¹ poo²¹² tsá² seein²¹ Israel 'in¹ nisii²¹ Aser. Ana do-o tí²i cwo¹⁰ júu³ tya' Dios. Lí¹ natsáai² tsu simí²¹²gi 'ii la mo gacui² cwo²¹⁰. Joon dyá¹ j²¹in²¹ nigacwoo²¹ coon¹³ ñ¹ tya'a. ³⁷ Joon nano ningó¹ dyajñ² j²¹in²¹ 'ná¹gi itsín¹ coon²¹ cíein¹³ j²¹in²¹in. Jo ga'woo²i 'e cwo¹ do. 'Yuu²i cwo¹ la 'woo¹ tiin¹³ la jmí¹ 'e untyú¹i Ña'ñu¹. Faa²¹⁰ júu³ tyá² joongi jo g²¹ø²¹ø¹ la tí² si². ³⁸ 'In tsamí² do gangatyéin¹ la tsifu joon. Joon mo ngayuui¹³ gacwo²⁰ 'maai¹³ Dios ga'láa² 'wii²¹² gafee²¹i tsá² cwáain¹ tya' 'in y²¹ Jesús do. Fee²¹i jilee²¹mo 'in siján² 'ii²¹ iláa²mo 'in seein²¹ Jerusalén.

Nga²mo Jesús fu Nazaret

³⁹ Mo ngayuui¹³ gauntsiin¹ jilaa²¹ 'e tyá² to² ni jí² tya'

Ña'ñu¹ gangaliin¹mo fu Galilea. Gangalín¹in fu goo¹⁰ Nazaret. ⁴⁰ Joon 'in y²¹ do gacwán¹mo. Lí¹gi pí²-tsi joongi lí¹gi 'øøi²¹gi-tsi. Joon lí¹ gauncwai¹³ Dios 'ii.

Xuui²¹² Jesús 'yuui² cwo¹ fee¹ sii² Jerusalén

⁴¹ Joon tsacøøi¹³ tya'a la coon²¹ j²¹in²¹ tsalín² Jerusalén 'e tsajøø² jmí²¹² sii²¹ pascua mo tí¹³-tsi tsá² Israel mo gacwa'woo²¹i tsacøøi¹³ tya'a Egipto. ⁴² Mo gatsín¹ Jesús dyatun¹ j²¹in¹in ngalín²mo coon¹³ tsacøøi¹³ tya'a fu Jerusalén j²¹in¹³ la tísi² 'e tí² jmí²¹² do. ⁴³ Mo gacii¹²i jaliin¹mo gatséi¹ jmí²¹² do 'in xuui²¹² Jesús do gajaan¹⁰ fu cwo¹ fee¹ Jerusalén. Ce j²¹in¹³ jo galili¹³ tsacøøi¹³ tya'a. ⁴⁴ Ga¹-tsi 'e jaa¹³mo Jesús jee²¹² tsá² fúu¹ lílí¹ do. La joon ngatáai² fu² coon²¹ jmí²¹². Joon ga'naa¹²i jee²¹² tsaruu²¹i coon¹³ jilee²¹ 'in cwii¹ingi. ⁴⁵ Pe jo gatsee²¹i. Joon ngalín²mo tún¹ fu Jerusalén 'e tsa'nee¹³i 'ido fu joon.

⁴⁶ Joon mo gatsín¹ 'ni¹ jmí²¹² joongi gatsee²¹i 'ido fu in¹ cwo¹ do. Tyín¹³in jee²¹² tífo² tya' ley nuu¹u joongi ungi¹ 'ido. ⁴⁷ Jilee²¹ 'in nuu¹u júu² tya'a lí¹ tsá'goo²¹-tsi jilaa²¹ júu³ cwáain¹ cwo¹ Jesús coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi. ⁴⁸ Mo ganí²i tsacøøi¹³ tya'a 'ii lí¹

ganga'goo²¹-tsi. Joon gajin² sáa³a:

—Yuu²¹ tyiia, ¿'ee li' gacwoo¹³o jna'a faí³ la no? Ñu²u coon¹³ jna líi¹ cu²-tsii'i naga'nee¹³na'a 'nu.

49 Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—¿'Ee li' 'naa²¹naa' jna? ¿Ti jo ñi²ii' 'e 'ná²a jmá³aa jilaa²¹ to² 'e nicwo¹ Ñu¹³uu jmáa³aa?

50 Pe tsacøøi¹³ tya'a jo ga'øøi²¹-tsi 'e gajin² Jesús gasii²¹i 'ii.

51 Joon gangaliin¹mo coon¹³ Jesús fu Nazaret. La joon galinuu¹³u to² tyu²u. Pe sáa³o jo ga'in¹-tsi jilaa²¹ 'elo. 52 La joon Jesús líi¹ tyú² gacwáan¹in. Joongi 'øøi²¹gi-tsi. 'Yaa¹mo-tsi Dios coon¹³ Jesús. La joon jon 'yaa¹mo-tsi jileei²¹ tsá² coon¹³ Jesús.

3

Cwo¹ júu³ Wó³ saai¹ tsá² jmü²¹ li jo 'in tsá² seein²¹

1 Ningóo¹ dya'ña² jiin²¹ 'e Tiberio 'in tyín¹³ Roma líi¹i tsaa'to² nifu. Joon Poncio Pilato-gi líi¹i tsaa'to² fu Judea. Joon Herodes-gi líi¹i tsaa'to² fu Galilea. Joon ruu²¹i dogi sii²¹ Lii²¹² tyu²u to² fu Iturea coon¹³ li sii²¹ Traconite. Joon Lisaniás líi¹i tsaa'to² fu Abilinia. 2 Joon Anás coon¹³ Caifás líi¹i untsá² 'in tyín¹gi nifu. La 'ii²¹² joon taain²¹² Wó³ jóon¹ Zacarías coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Joon gacwo²o Dios 'ii coon²¹ júu³ 'e tya¹ tsá². 3 Joon Wó³ gangü¹i la

caain²¹ co' ti' jmü²¹ Jordán 'e sii²¹i tsá² 'e 'ná²-a unsi¹i 'e 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e gó² joon 'ná²-a saai²¹ jmü²¹. Joon la joon 'iin²mo tsaa² tya'a. 4 'Elo-o gauntiin¹³mo jiin¹³ la jin² ni jí² 'e gajmaa¹a 'in gacwo¹ júu² tyú² ca líi²¹² 'in sii²¹ Isaías:

Tá² coon²¹ ni'oo¹o jaain²¹ tsá² fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Nijin²in:

“‘Ijó¹ Ña'ñu¹u'. Tyaa²aa' tyú² tyii' i'ii²¹mo' 'ii.

Tsáa¹mo-'oo' 'e tyú¹mo'.

Jmáa²aa' fu uncwii²¹ tyii' lawa coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹.

5 Unrøø¹mo' jilaa²¹ juu¹³ cwó².

'E unrøø²¹mo' jilaa²¹ po³ moo²¹.

Joongi fu¹ tuu²¹ nijmaa²aa' tsáa¹.

Jilaa²¹ fu¹ gó² 'ná² lí² røø²¹.

6 Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ni ní²o xiiala tiin¹³ Dios tsá².”

Jin² jí² tya' Dios do.

7 Mo tsalín² tsá² 'e saai¹ Wó³ 'ii jmü²¹ joon jin²in Wó³:

—iTsá² 'in coon²¹ tsá² to² 'naa'! ¿'iin nigasii¹³ 'naa' 'e laa²¹²naa' yaanaa' jee²¹² coon²¹ wúu¹ 'e nijatyéin¹?

8 Cwojmáa²aa' jiin¹³ la tii¹² jmá¹ 'in nigajo²-tsi. Joon jo 'i¹-oo': “Jo 'e tsangii¹na' tsu jún² tya' 'lii²¹² Abraham jna'”, tsu fuu²¹²uu 'naa' 'e ca 'e cuun²¹² roon¹ lo lí² jmá² Dios jún² tya' 'lii²¹² Abraham.

9 Dios nityaa¹ tyú² ñityí² tya'a 'e tyu²u 'mó², joon jilaa²¹ 'mó² 'e jo cwó² 'oofuu²¹ tyú²

tya'a ity^u2'o joon ijún2 coon13
jí2 —jin2 Wó2.

10 Joon gaunngi¹i 'in tsá2 do
'ii jin2'in:

—ǎ'Ee-gi 'ná2 jmoo21'o'on
jon?

11 Wó2gi gajin2'in sii21i 'ido:

—Jileei21 'in 'oo1'o tún2
'mi'tyi2 'ná2-a cwo1'o coon21
tya' 'in jo 'oo1'o coon21 tí2.

12 Gajalín2mo jon 'inlíi13 'in
cón2 'laa13 tya' 'e 'nií1 tsá2
wa'a 'e saai21 jmíi21. Joon
gaunngi¹i, jin2'in sii21i Wó2:

—Tifo2, ǎ'ee 'ná1 jmó3
jna'a?

13 Joon gajin2 Wó3:

—Jo mí2ií' líi1gi jiiin13 la 'ii'21
na tyan1.

14 'Inlíi13gi 'láa2 gaunngi¹i 'ii
jin2'in:

—Jna'gii'i, ǎ'ee-gi 'ná2
jmoo21'o'o?

Joon gajin2 Wó3:

—Jo tí' tyí2ii' coon21 tí2
tya' doñi'iin tyitsaai212, jogi
tyí2ii' cuu2 coon13 tajúu3.
Cwoli'yaa1mo-'oo' jiiin13 la
'lee13'naa'.

15 'In tsá2 do téein2 'áai1
sijáan13an. Joon 'i1-tsi wana
jon' Wó2 no líi2 Cristo 'in sín1
Dios. 16 Pe Wó3 dogi gajin2'in
sii21i jileei21:

—Jna-a, 'e la ja2mo jiiin13
coon13 jmíi21 saa2na 'naa'
jmíi21. Pe jó1-o jaain21
'in cwói1 Espíritu Tyú2 tya'
Dios 'in ngí1 coon13 'naa'.
Joon iuntyú1mo 'naa' coon13
coon21 lawa coon21 jí2. Joon
'oo1gi 'ii'21 lagi jna ce jiiin13
jo tíi2na 'e sii'13ii loo21 tsi

míi212i. 17 'Tjó1o ijmáa1a la
jmoo1 tsá2 mi untyuu21 trigo.
Mo untyuu21 trigo do tyii13o
jilaa21 jún2 tyú2 joon coon1o
fu tya'a. Pe jilaa21gi tyi1
dya2'o ni jí2 li jo guu21.

18 Coon13 láai2gi júu3 la
lo-o ga'e2 Wó3 tsá2 júu3 tyú2.
19 Joon ca-gi tsaa'to2 Herodes
gajín2mo tsa 'wii'13 Herodes
do tyiin13in coon13 Herodías
tsamí2 tya' ruu21i Lii212
lawa tsamí2 tya'o. Gajín2mo
jon 'wii'13 jilaa21gi 'e gó2
nigajmaa1a. 20 Joon coon13
jilaa21'elo-o gajmaa1a 'e gó2gi
ca gataan12'in Wó3 'nuiñ13.

Saai1 Wó3 Jesús jmíi21

21 La nu'gi 'e lí2 jilaa21 'elo
mo gangi1 Wó3 saai1 tsá2
jmíi21 joon gasaa1mo jon Jesús
jmíi21. Joon la 'ii212 cwo2'o
'maai13 Dios ganó1 'ooñu'fú2.

22 Joon 'in Espíritu Tyú2 tya'
Dios gajngáa1i líi1 maa212 fu
li siin13 Jesús. Joon ganúu2
coon21 júu3 jó1 fu ñu'fú2 'e
jin2:

—'Nu-u yuun21 tyiia 'in
'iin212na.

Jileei21 'líi212 tsacøøi'13 tya'
Jesucristo

23 Ningóo1 Jesús jiiin13
dyadya1 jiiin1'in xulíi1 xuxaa1
la mo ga'láa2 'wii212 cwoo1o
júu3 tyú2 tya' Dios. Jiiin13 la
'øøi21-tsi tsá2 'e 'ii jóon1on
Sé3. Sé3 do-gi jóon1on
Elí. 24 Elí do-gi jóon1on
Matat. Matat do-gi jóon1on
Leví. Leví do-gi jóon1on
Melqui. Melqui do-gi jóon1on

Jana. Jana do-gi jón¹on Sé³. ²⁵ Sé³ do-gi jón¹on Matatías. Matatías do-gi jón¹on Amós. Amós do-gi jón¹on Nahum. Nahum do-gi jón¹on Esli. Esli do-gi jón¹on Nagai. ²⁶ Nagai do-gi jón¹on Maat. Maat do-gi jón¹on Matatías. Matatías do-gi jón¹on Semei. Semei do-gi jón¹on Sé³. Sé³ do-gi jón¹on Judá. ²⁷ Judá do-gi jón¹on Joana. Joana do-gi jón¹on Resa. Resa do-gi jón¹on Zorobabel. Zorobabel do-gi jón¹on Saltiel. Saltiel do-gi jón¹on Neri. ²⁸ Neri do-gi jón¹on Melqui. Melqui do-gi jón¹on Adi. Adi do-gi jón¹on Cosam. Cosam do-gi jón¹on Elmodam. Elmodam do-gi jón¹on Er. ²⁹ Er do-gi jón¹on Josué. Josué do-gi jón¹on Eliezer. Eliezer do-gi jón¹on Jorim. Jorim do-gi jón¹on Matat. ³⁰ Matat do-gi jón¹on Leví. Leví do-gi jón¹on Simeón. Simeón do-gi jón¹on Judá. Judá do-gi jón¹on Sé³. Sé³ do-gi jón¹on Jonán. Jonán do-gi jón¹on Eliaquim. ³¹ Eliaquim do-gi jón¹on Melea. Melea do-gi jón¹on Mainán. Mainán do-gi jón¹on Matata. Matata do-gi jón¹on Natán. ³² Natán do-gi jón¹on David. David do-gi jón¹on Isaí. Isaí do-gi jón¹on Obed. Obed do-gi jón¹on Booz. Booz do-gi jón¹on Salmón. Salmón do-gi jón¹on Naasón. ³³ Naasón do-gi jón¹on Aminadab.

Aminadab do-gi jón¹on Aram. Aram do-gi jón¹on Esrom. Esrom do-gi jón¹on Fares. Fares do-gi jón¹on Judá. ³⁴ Judá do-gi jón¹on Jacob. Jacob do-gi jón¹on Isaac. Isaac do-gi jón¹on Abraham. Abraham do-gi jón¹on Taré. Taré do-gi jón¹on Nacor. ³⁵ Nacor do-gi jón¹on Serug. Serug do-gi jón¹on Ragau. Ragau do-gi jón¹on Peleg. Peleg do-gi jón¹on Heber. Heber do-gi jón¹on Sala. ³⁶ Sala do-gi jón¹on Cainán. Cainán do-gi jón¹on Arfaxad. Arfaxad do-gi jón¹on Sem. Sem do-gi jón¹on Noé. Noé do-gi jón¹on Lamec. ³⁷ Lamec do-gi jón¹on Matusalén. Matusalén do-gi jón¹on Enoc. Enoc do-gi jón¹on Jared. Jared do-gi jón¹on Mahalaleel. Mahalaleel do-gi jón¹on Cainán. ³⁸ Cainán do-gi jón¹on Enós. Enós do-gi jón¹on Set. Set do-gi jón¹on Adán. Joon 'in Adán do jón¹on Dios 'ii.

4

Satanás coon²¹on cwáain¹ 'e jmo¹o Jesús coon²¹ lijo 'in tsá² sein²¹

¹ Jesús røø²¹mo 'in Espíritu Tyú² tya' Dios gaci¹²ⁱ fu ti' jmí²¹ Jordán. Joon 'in Espíritu do-o gangajéi¹ 'ii coon²¹ li jo 'in tsá² sein²¹. ² Do-o gateen¹in tunló¹ jmí²¹². Jo 'ee gagøø²¹ø jiin¹³ xh. Jee²¹² jmí²¹² joon gatsaa²¹² un'aa²ⁱ. Joon Satanás do gacón²du

cwáain¹ xiiala líi² Jesús.
³ Joon gajin² Satanás do gasii²¹i 'ii:

—Wana Jóon¹ Dios 'nɯ jmaa²'a 'e cuun²¹² lo lí¹ 'iñi¹.

⁴ Pe Jesús-gi gañii¹:

—Jin² ni jí² tya' Dios: “Jon¹ jiiin¹³ coon¹³ 'iñi¹ 'e seein²¹ tsá², ca-gi jilaa²¹ júu³ tya' Dios seein²¹ tsá².”

⁵ Joon gangajéi Satanás do Jesús coon²¹ moo²¹ ñi¹ lí². Joon ga'e²e Jesús coon²¹ catá² la tøø² fuu²¹ 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ⁶ Joon gajin²:

—Nicwo³oo 'nɯ jilaa²¹ 'ii²¹ tya' jilaa²¹ 'e fuu²¹ lo coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya³gi tya'a. Tsɯ jna niga'ii¹³na jilaa²¹ 'elo. Joon cwo³oo doñi¹in 'in 'yaai¹-tsii. ⁷ Cwo³oo 'nɯ wana sii¹³i 'wojni²i tyani³ii joongi mi³i tyani³ii.

⁸ Pe Jesús-gi gañii¹:

—Jeen¹³mo'o coon²¹on coon¹³ jna. Satanás 'nɯ. Tsɯ ni jí² tya' Dios jin²: “Un'goo²¹ 'naa' jiiin¹³ 'ña'-o Dios. Joon untiin¹³ moo' jiiin¹³ la to² tyu² 'ii.”

⁹ Mo ngayuui¹² joon Satanás do gangajéi¹ Jesús fu Jerusalén. Joon gasaa¹i ti yu¹ cwo¹ fee¹ do. Joon gajin² Satanás gasii²¹i Jesús:

—Wana Jóon¹ Dios 'nɯ cwó² cwotee²'u ni 'wó² ¹⁰ tsɯ ni jí² tya' Dios jin²:

Dios cwoo²¹ 'ii²¹ 'e jalín² ángeles tya'a 'e 'aa¹i 'nɯ. ¹¹ Nisaan²¹in 'nɯ coon¹³ cwoo²¹o. Joon jo liwúui¹ tii¹³i coon¹³ cuun²¹².

¹² Jesús-gi gajin²in:

—Jin²in jon ni jí² tya' Dios: “Jo jmaa²'a litsáai¹-o'o Ña'ñu¹'u' Dios.”

¹³ Mo jo gatsaa²¹a Satanás 'e jmaa²¹gi coon¹³ Jesús gangawiin²mo coon¹³ Jesús coon²¹ sii¹³.

Jesús 'láa² 'wii²¹² to² tya'a fu Galilea

¹⁴ Jesús do nga²mo fu Galilea røø²¹mo 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon líi¹ faa²¹ tsá² 'wii²¹² tya'a la caan²¹mo co' do. ¹⁵ Joon Jesús ga'e³e tsá² tsi inɯ la caan²¹mo cwo¹ sinagoga. Joon jilee²¹mo untyú¹ 'ii la caan²¹mo do.

Jesús ngaa¹²i fu Nazaret

¹⁶ Joon gangai² Jesús fu Nazaret. Fuu²¹ do-o li gacwáan¹in. Joon mo gati² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngaa¹³i fu cwo¹ sinagoga tya' tsá² Israel si² do jiiin¹³ la tsi¹² tya'a. Joon gajmaa¹a siin¹²in 'e faa²¹a jí² taa¹³ júu³ tyú² tya' Dios. ¹⁷ Joon gacwo² tsá² 'ii coon²¹ jí² tya' 'in gafaa²¹ júu³ tyú² ca li²¹² sii²¹ Isaías; joon mo ganá¹ joon gatsaa²¹a coon²¹ li jin² la lo:

¹⁸ In Espíritu Tyú² tya' Ña'ñu¹'u' ngii¹ coon¹³ jna

tsɯ nigauntyú¹mo jna 'e cwó²oo júu³ tyú² tya'a tya' jilee²¹ tsá² tañii².

Joongi 'e jmáa³aa júu³ xiiala iláa²mo jilee²¹ 'in sijnii¹³.

Joongi unjnaa¹ unni² jilee²¹ tsá² 'in tíuu².

Joongi jmáa³aa tiin¹³ jileei²¹ tsá² 'in jmaai²¹ tsá².

19 La joon lisá²-a júu³ 'e gacwaa²¹² jiin²¹ mo jmoo¹o Ña'ñu¹u' 'e tyá²-u tya' tsá².

20 Mo ngayuui¹² joon gajni¹ Jesús 'e jí² do joon gacwo²o 'in tsá² 'in uncoon¹³ 'in tyu² to² cwo¹ do. Joon gacwoo²¹-o. Joon jilee²¹mo 'in tsá² taai² cwo¹ do jøøi² Jesús 'áai¹. 21 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² gafaa²¹a jin²in:

—Nano-o nigatsín¹mo 'e jin² ni jí² tya' Dios lo tyaní²ii' —jin² Jesús.

22 Jilee²¹mo tsá² faa²¹ a tyá² tya' Jesús. Joongi líi¹ tsa'goo²¹tsi júu³ 'ya² 'e sii²¹ Jesús 'ii. Joon gaunngü¹i la 'oo²¹ jee²¹² 'ii. Jin²in:

—¿Ti jon' 'in lo-o 'in jóon¹ Sé³ do?

23 Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—'E la ja²mo ifu³naa' jna 'e júu³ lo: “Timí¹, un'láai² 'wo'o.” Joongi 'e fú²uu' jna: “Jilaa²¹ 'e ganuu²¹u' 'e gajmaa²¹a fu Capernaum jmaa²¹a jon fuu²¹ góo²o lo.”

24 Joon gafaa²¹gi Jesús gasii²¹i 'ido:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyá² jo faa²¹ tsagoo¹o tyá² tya'a. 25 'E ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'e fúui¹ 'yíia'nü² 'in seein²¹ fu Israel mo gacwo¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Elías júu³ tyá² tya' Dios. Joon jo gajó² jmí¹ 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no³. Joon líi¹ galisá² 'oo²

la caain²¹ fuu²¹. 26 Pe Dios jo gasii¹in Elías tya' jiin¹³ jaain²¹ 'yíia'nü² 'in néei¹ fu Israel do. Gasii¹mo Dios 'ii tya' jaain²¹ 'yíia'nü² 'in seein²¹ fu li sii²¹ Sarepta tyan' co' fuu²¹ Sidón. 27 Líi¹ jon seein²¹ tsatsaa¹³ jgøøi¹³ fu Israel jee²¹² jmü²¹² tya' tsá² gacwo¹ júu³ tyá² sii²¹ Eliseo. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo ga'láai². Jiin¹³ Naamán 'in seein²¹ li tyu² to² Siria gaun'láai² Eliseo —jin² Jesús.

28 Mo ganúu² jilee¹² 'in tsá² táai² cwo¹ do jilaa²¹ 'elo líi¹ gatí² 'ni¹tsi. 29 Joon garóon². Joon gatyii¹mo Jesús fu caluu²¹² fuu²¹ do. Joon gangajée¹³i Jesús fu coon²¹ yu' moo²¹ li náa¹ fuu²¹ do. Do-o la mo 'iin²¹²in 'e 'lee¹²i; Jesús fu tyi² xá² do. 30 Pe Jesús-gi gangü¹i tún² tsa¹ jee²¹² 'ii. Joon ganga¹mo.

Jesús un'láai² jaain²¹ tsá² 'in 'yuu² 'in 'líi³ alma tya'a

31 Joon gangó¹ Jesús fuu²¹ Capernaum, coon²¹ fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Galilea. Joon do-o gajaan¹an 'e²e tsá² fu inuu cwo¹ sinagoga mo tí² jmü²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². 32 Líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e 'ee¹e tsu 'wii¹³ faa²¹a lawa jaain²¹ 'in 'oo¹o to².

33 Cwo¹ do-o 'yuu² jaain²¹ tsá² 'in 'yuu² 'in 'líi³ alma tya'a. Joon ga'oo¹o jin²in:

34 —Túui¹ jna'a. ¿'Ee li' 'u¹u jee²¹² jna'a, Jesús tsá² Nazaret? ¿Ti ñi²i 'e untyee¹u jna'a? Ñí²oo 'iin 'nu. 'In

tyú¹mo tya' Dios 'nɯ —jin² 'in 'lɿi³ do.

³⁵ Pe Jesús gají²in 'in espíritu gó² do. Joon gajin²in: —iCa tii²! iTiui² 'in tsañ^ɯ¹ lo!

Joon 'in espíritu gó² do gajmaa¹a cii²¹mo 'in tsañ^ɯ¹ do ni 'wó² tyani jilee²¹ 'in táai² do. Joon gacwo^h¹o 'in espíritu gó² 'ii. Ce jiin¹³ coon²¹ 'e gó² jo gajmee²¹i. ³⁶ Joon jilee²¹mo gafoo¹i¹. Joon gasi²¹i ruu²¹i:

—¿'Ee-gi júu³ 'elo? ¿'Ee to² 'oo¹o 'in tsañ^ɯ¹ lo? jǒ⁰ xi-iala tyu²u to² 'in espíritu gó² do, gaty^ɯ²u to² 'woo¹i, joon ga'woo¹mo!

³⁷ Joon líi¹ faa²¹ tsá² tya' Jesús la caan²¹mo co' do.

Un'láai² Jesús 'yiaunsáa³ Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Tɿ³

³⁸ Joon gacwo^h¹ Jesús fu cwo¹ do. Joon gangaa¹²i fu tya' Simóoi¹³. Joon 'in 'yi-iaunsáa³ Simóoi¹³ nitsaa¹³o joongi 'yu tyí²mo. Joon gam^h¹i tyani Jesús 'wii²¹² tya' 'ido. ³⁹ Joon gangatyéen¹ Jesús tyani li raain¹ 'ido. Joon ga'wó² 'e tyí²in do. Joon gajeen²¹mo. La tsifu joon garóon²o joon galáa² 'wii²¹² 'e unji¹mo 'in tsá² do.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsat-saa¹³

⁴⁰ Mo gayoin² ñi¹ jilee²¹ 'in 'aai¹ tsatsaa¹³, coon¹³ 'láai² nii² jmoowúu¹ 'e tyaan¹ tsá² gangajée¹³i li siin¹³ Jesús. Joon gauntsii¹i Jesús cwo²¹o tya' 'ido. Joon gaun'láa²mo

fúu¹mo tsatsaa¹³. ⁴¹ Joongi ga'wooi¹ 'in 'lɿi³ taai² alma tya' tsá². Joon mo ga'wooi¹i gajin²in:

—Jóon¹ Dios 'nɯ.

Pe Jesús-gi gajii²mo 'ido, jo gacwo¹gi faa²¹ 'ido tsañ^ɯ²¹ 'in 'lɿi³ do 'e 'ii-o Cristo.

Jesús cwo¹ júu³ fu Galilea

⁴² Mo gajná² jm^h²¹² Jesús do gacwo^h¹o 'e fuu²¹ do. Joon gangóo¹ coon²¹ li 'ña'a. Pe 'in tsá² do ga'na²mo 'ii. Joon gatyalín²mo li siin¹² Jesús. 'Iin²¹²in jnii²¹i wa'a jo tsáa¹a. ⁴³ Pe Jesús-gi gajin²in:

—'Ná²-a cwóo³oo júu³ tyá² tya' xiiala tyu² Dios to² tsá² ce jilaa²¹ fuu²¹ tsañ^ɯ 'wii¹³ cwáain¹ la lo-o gagoo²¹²oo.

⁴⁴ La joon gangí¹ Jesús cwo¹o júu³ tyú² la caain²¹ cwo¹ sinagoga li san² Galilea.

5

Tsá² saain² joo²¹ jm^h²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya' Jesús

¹ Coon²¹ naa¹³ galí² siin¹³ Jesús ti' jm^h²¹ tyíaa¹ li sii²¹ Genesaret. Joon líi¹ fúui¹ tsá² gatyalín². Joon li' cuu¹² li' li siin²¹ Jesús tsañ^ɯ 'iin²¹²in núu¹un júu³ tyú² tya' Dios. ² Joon gani² Jesús tún² barco líi² si^h¹³ co' do. Jo 'in tsafii²¹² do seein²¹. Ni'woo²¹mo caluu²¹² run²un núu³ tya'a¹. ³ Joon galí² Jesús tsi coon²¹ barco do 'e nitya' Simóoi¹³. Joon gaty^ɯ² Jesús to² nga'ii²¹ 'ido ga'la²gi^ɯ 'e barco do ti tsigi¹ jm^h²¹. Joon gacwó¹

Jesús tsi barco do. Joon ga'láa² wii²¹² 'e'²e tsá² júu³ tyú² ti li tyiin¹in do. ⁴ Mo ngayuui¹³ ga'e'²e tsá², joon gasii²¹i Simóoi¹³:

—Tyán² barco lo ti li 'o'² jmii²¹. Joon 'ii³ii' náú³ tyii'. Joon saan¹³naa' joo²¹ jmii²¹.

⁵ Simóoi¹³gi gañii¹i:

—Tifo'², la tøøi² 'woo¹ niga-jmoo²¹o'o to² saain²¹ joo²¹ pe coonti jo 'in mo taan¹³na'a. Pe nano 'wii¹³ tyu'²gi'i to² 'ii³duu náú³ tyiia.

⁶ Mo ngayuui¹³ gajmaa¹a la joon líi¹ fúui¹ joo²¹ jmii²¹ gali¹i ca ga'gii²¹ náú³ do. ⁷ Joon gajmaa¹a li² gasii²¹i 'in tsá² ngi¹ coon¹³on do, 'in taai² barco coon²¹ do 'e tsaliin² tsauncoon¹³on. Gajaliin²mo. Joon gaunrøø¹mo la ji tún² barco ca xuu jo gatá². ⁸ Mo ngayuui¹³ 'elo Simóoi¹³ Tú³ gasii²¹i wojnúi¹i tyani Jesús. Joon gajin²in:

—Túui² jna Ña'ñu¹u' tsu jaain²¹ 'in 'oo¹o tsaa² jna.

⁹ Simóoi¹³ dolii¹ ganga'goo²¹-tsi coon¹³ 'in catyaa²gi 'in téein² coon¹³ do mo gani² jilei²¹ joo²¹ jmii²¹ do. ¹⁰ Líi¹ jon ganga'goo²¹-tsi Jacobo coon¹³ Wó³ jóon¹ Zebedeo. 'Ii jmo¹o to² caain²¹ coon¹³ Simóoi¹³ do. Pe joon gasii²¹ Jesús Simóoi¹³ do:

—Jo foo¹³naa'. La mo jée¹ jmoo²oo' to² saain²¹ joo²¹ jmii²¹ pe nano jmáa³aa' to² tyiia saan¹³naa' tsá².

¹¹ Joon gatyii²¹ barco do fu ti' jmii²¹. Do-o gasáa¹a coon²¹

tyaa¹. Joon ngaliin²mo coon¹³ Jesús.

Un'láai Jesús jaain²¹ tsá² líi¹ jgøøi²¹

¹² Gatyía¹ Jesús coon²¹ fuu²¹. Joon ganii² jaain²¹ tsañuu¹ líi¹ jgøøi²¹ 'ii. Joon gasii²¹i moojni¹i ca ni 'wó² tyani Jesús. Joon gamii¹i tyani Jesús, gajin²in:

—Ña'ñu¹u', wa' 'iin²¹²u'un lí²-i un'láa²u jna.

¹³ Joon gason¹ Jesús tya' 'ido. Gajin²in:

—'Iin²¹²mo un'láa²na 'nu. Jmáa³oo 'láa²-o —jin² Jesús.

La tsifu mo gajin²in 'elo gajeen²¹mo 'e jgoo²¹ do tya'a.

¹⁴ Joon gatyú² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i ce jiiin¹³ jaain²¹. Gasii²¹o 'ido:

—Cwoo²¹o jiiin¹³ tyani untsá². Joon untyú¹ 'wo'o coon¹³ to² 'e nigatyú² Moisés. Coon¹³ 'e la joon liñi² tsá² 'e niga'láa²mo'o.

¹⁵ Jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do la do, pe jilaa²¹ 'e tyú² 'e jmo¹ Jesús 'ái¹gi gafaa²¹ tsá² tya'a. Joon fúui¹gi tsá² licaain²¹ janúu² júu³ tya'a, joongi 'e un'láa²i Jesús 'ii coon¹³ jmoowú¹ 'e tyaan¹an. ¹⁶ Pe Jesús gatyíin¹mo 'ña'a coon²¹ li jo 'in tsá² seen²¹. Joon do-o ngafee¹³i Dios.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii²

¹⁷ Coon²¹ jmii²¹² 'yuui Jesús coon²¹ tsi inuu 'e'²e tsá². Joon néei¹ 'in líi¹³ tsá² fariseo coon¹³ tifo² tya' ley 'in nijaliin² la caain²¹ co'

Galilea coon¹³ Judea coon¹³ Jerusalén. Coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios jmoo¹⁰ Jesús un'láai² jileei²¹ tsatsaa¹³. 18 La 'ii²¹² joon gatyaliin² jaain²¹ gáí¹ tsañuu¹ jée¹ⁱ jaain²¹ tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² 'in raan¹ in coon²¹ nityi¹. La 'iin²¹² mo taan¹ in inuu do joon tyáai¹ tyani Jesús. 19 Pe jo gatsaa²¹ a xiiá' fu tsataai² tsu líi¹ fúui¹ tsá² taai². Joon gasoo²¹⁰ fu yu 'nú¹ do. Joon gajan² an coon²¹ sii¹³ teja. Joon gaxáai² 'in tsatsaa¹³ do tsiin¹ in nityi¹ do jee²¹² tsá² fúui¹ do tyani li siin¹³ Jesús do. 20 Mo ganí² Jesús 'e tsáa¹ mo-tsi 'ido joon gasii²¹ⁱ 'in tsatsaa¹³ do:

—Tsañuu¹, niga'íin² mo tsaa² tyi¹.

21 Joon 'in tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseo do ga'láa² 'wii²¹² 'i¹-tsi. Jin² in:

—'In tsañuu¹ lo faa^{21a} 'laa²¹ tya' Dios coon¹³ júu³ tya'a. Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in lí² 'iin² tsaa² tya' tsá² ce jiin¹³ 'ña'a Dios.

22 Tsu nii² Jesús jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi 'in tsá² do joon gajin² in:

—¿'Ee lí'i 'i¹-'oo' la no?
23 ¿Noo 'e jogi tyan¹ to² fuu²¹² uu 'in tsá² lo: “Jo 'ee tsaa² røøi^{21gi}”, owa fuu²¹² uu 'ee: “Ráan² un no, ngi² no”?
24 Pe nano ijmáa³ aa tyani² ii¹ 'e tsáa¹ mo-'oo' 'e Ruu²¹ⁱ Tsá² tii² 'in² tsaa² tya' tsá² mo taain¹ fu juncwii²¹.

Joon gajin² in sii²¹ⁱ 'in tsá² 'in sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² do:

—'Nu-u, fuu²¹² uu. Ráan² un, saa¹³ tyi¹ tyi¹, cwee²¹ fu tyi¹ i—jin² Jesús.

25 La tsifu joon 'in tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² do ga-roon¹ on tyani jileei²¹ 'in tsá² do. Joon gasaa^{13a} tyi¹ tya'a li raan¹ in. Joon gangaa¹²ⁱ fu tya'a cwo²⁰ 'maai¹³ Dios.
26 Jilee²¹ mo ganga'goo²¹-tsi. Joon gacwo²⁰ 'maai¹³ Dios. 'Goo²¹⁰ líli¹ gajin² in:

—Nano niganee^{21e} coon²¹ 'e fee¹ 'áai¹.

Tøø²¹ Jesús Leví

27 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo gacwo¹ⁱ Jesús. Joon ganí² jaain²¹ 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² sii²¹ Leví. Tyiin¹³ in coon²¹ li cí¹ tsá² 'laa¹³ tya' jilaa²¹ 'e 'nii¹. Joon gasii²¹ⁱ Jesús 'ido, jin² in:

—Ná¹ coon¹³ jna.

28 Joon garóon² Leví do. Gatú²⁰ jilaa²¹. Joon gangóo¹ coon¹³ Jesús.

29 Mo li ciin²¹ giXu joon gajmaa^{1a} Leví coon²¹ jmi²¹² fee¹ li fu tya'a tya' Jesús. Joon líi¹ fúui¹ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ tsá² taai² coon¹³. 'In líi¹³ gi tsá² néei¹ coon¹³. 30 Pe tsá² fariseo coon¹³ 'in tifo² tya' ley ga'láa² 'wii²¹² sii²¹ⁱ tsá² tya' Jesús, jin² in:

—¿'Ee lí'i cø²⁰⁰ joongi 'ú² uu' coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ tsá² coon¹³ 'in catyaa² gi 'in røøi²¹ tsaa²?

31 Jesús-gi gasii²¹ⁱ 'ido:

—Jo 'néi¹ timí¹ tya' jileei²¹ 'in tyúi¹. 'Né¹ mo jiin¹³ tya' tsatsaa¹³. 32 Jo mo gagoo²¹² oo

wa'a tø¹³øø jileei²¹ 'in tyúi¹.
Tø¹³oo jii¹³ 'in røøi²¹ tsaa² 'e
jaa²¹a-tsi.

*Ungii¹i tsá² Jesús xiiala
jmoo¹ tsá² taa²¹a jo gøø²¹ø*

³³ Joon gaungii¹i 'in tsá² do
Jesús jin²in:

—'Ee li' jmoo¹ 'in tsá² ngi¹
coon¹³ Wó³ taa²¹a jo gøø²¹ø
joongi faa²¹a júu³ tyú²? Joon
la joon jon jmoo¹ tsá² fariseo.
Pe tsá² tyi'gi'i gø²⁰ joongi
'un²⁰o —jin² 'in tsá² do.

³⁴ Joon gajin² Jesús:

—'Goo²¹ wa'a jo dø¹ tsá²
mi tyalín² coon²¹ li gacui²
cwoo²¹ tsá² la 'ii²¹² tyiin¹³ 'in
tsá² gacui² cwoo²¹ do gø²⁰ø.
³⁵ Pe ijó² coon²¹ jmii²¹² mo
jo seein²¹gi 'in tsá² gacui²
cwoo²¹ do jee²¹² 'naa'. Joon
jmii²¹² joon lí²-i jmá¹ tsá²
taa²¹a jo døø²¹ø.

³⁶ Gajin²in jon Jesús gasii²¹i
'ido 'e cwáain¹ lo:

—Jin²in tsá² 'e jo tyú² wa'a
tyu² tsá² ca'no³ siin¹³ 'mii²
joon taan¹²an coon¹³ siin¹³
tsáai². Wana gajmaa¹ tsá² la
joon tsa'ii¹³i siin¹³ 'mii² joon
jo jnee¹in røø² coon¹³ siin¹³
tsáai² do. ³⁷ Joongi tún² jo
lí³ wa'a tyiia²¹ tsá² jmi'móo¹
'mii² tsi loo²¹ tsáai² tšə wana
gajmaa¹ tsá² la joon 'e
jmi'móo¹ do mo 'yá² joon 'gí¹o
'e loo²¹ tsáai² do. Joon la joon
'e tsa'ii¹³ jmi'móo¹ coon¹³ 'e
loo²¹ do. ³⁸ Tšə 'ná²-a tyiia²¹
tsá² jmi'móo¹ 'mii² coon²¹ tsi
loo²¹ 'mii². Joon la joon røø²¹
tsatiin¹³. ³⁹ Jo 'iin²¹²in tsá²

'uun²un vino 'múui² tsifu mo
ngayuui¹³ gaun¹ tsá² vino
tsáai² tšə jin² tsá² 'e jmá²gi
vino tsáai².

6

*Tsá² tya' Jesús cuun¹ mi²
trigo mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹
tsá²*

¹ Coon²¹ jmii²¹² galí² mo
gati² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²
ngóo¹ Jesús coon²¹ jee²¹² li
sijna² trigo. Joon tsá² tya'a
ngalín² cuun¹un mi² trigo
do. Joon untyuu²¹ coon¹³
cwoo²¹o. Joon gø²⁰ø mi² tya'.
² Joon 'in líi¹³ tsá² fariseo
gaungii¹i sii²¹i 'ido:

—'Ee li' jmoo²⁰⁰ to² 'e jo
tii² jmoo¹ tsá² mo jmii²¹² 'ii²¹
'woo² tsá²?

³⁻⁴ Jesús-gi gañii¹i:

—Tyú²-u ñi³ 'naa' 'e gaj-
maa¹ 'lii²¹² David. Coon²¹
jmii²¹² ga'ii²¹ coon¹³ tsá²
seein²¹ tyú² coon¹³ mo gatsá²
un'áai² fu tsi inuu cwo¹ tya'
Dios. Joon gagøø²¹ø 'e 'iñi¹
ni cwaai¹³ fiin¹³ jii¹³ untsá²
tii² gø¹⁰ø 'e 'iñi¹ do. ⁵ La joon
jon Ruu²¹i Tsá² tii²mo tyu²u
to² mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹
tsá².

*Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá²
tyuu²¹ cwoo²¹o*

⁶ Mo gati² coon²¹gi jmii²¹² 'e
'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Jesús nga'ii²¹
fu inuu cwo¹. Joon galáa²
'wii²¹² 'e²e tsá². Joon do-o
'yúui² jaain²¹ tsá² 'in tyuu²¹
cwoo²¹ tsáa¹. ⁷ Joon 'in tifo²
tya' ley coon¹³ tsá² fariseo
jóø²i Jesús. Gacón² cwáain¹

wana iun'láai² Jesús 'in tsá² do mo jmí²¹² 'ii'²¹ 'woo'²¹ tsá². Coon'¹³ 'e la joon li²-i máa¹a tsaa² tya' Jesús. ⁸ Pe Jesús ñi¹o 'e 'i¹-tsi 'in tsá² do. Joon gasii'²¹i 'in tsá² tyuun²¹ cwoo²¹ do:

—Ráan²un. Jmáa² siin'¹³u'un tún² tsa² no.

Joon garóon² 'in tsá² do. Joon gajmaa¹ siin'¹²in. ⁹ Joon gajin'² Jesús gasii'²¹i 'in tsá² catyaa² do:

—Niunngí²duu 'naa', ¿'ee 'e tíi² jmaa¹ tsá² mo 'e jmí²¹² 'ii'²¹ 'woo'²¹ tsá², ti 'e tyú² owa 'e gó² 'ee? ¿Tí 'e jmá¹ tsá² tiin'¹³ tsá² owa 'e jóoin² tsá² 'ee?

¹⁰ Joon gajóø²i Jesús jileei'²¹ 'in téin² co' li siin'¹³in. Joon gasii'²¹i 'in tsañu¹ do:

—Nii'¹³ cwoo¹o.

Joon gajmaa¹ 'in tsá² do. Joon ga'lóo² cwoo²¹. ¹¹ Pe 'in catyaa²gi do gatsá² 'nii'²¹-tsio. Joon ga'láa² 'wii'²¹² unngí¹i la 'oo'²¹ jee²¹² 'ii' 'ee ijmaa¹a 'e gó² tya' Jesús.

Tyii'¹³in Jesús ji dyatuuin¹ tsá² tya'a

¹² Jee²¹² jmí²¹² joon gangó¹ Jesús fu coon²¹ moo²¹. Ngafaa¹²a júu³ tyú². Joon do-o gajaan¹ la tøø²mo 'woo¹ fee¹i Dios. ¹³ Joon mo gajná² joon gatø² Jesús tsá² tya'a 'in ngí¹ coon¹³. Joon gatyii'¹³in dyatuuin¹ jee²¹² 'ii. 'Ii 'in galisii²¹ apóstol. ('øøi'²¹-tsi tsá²: tsá² tya'a 'in gasii'¹in.) ¹⁴ 'In lo do 'in sii²¹ Simóoi'¹³, 'in gaunsii²¹o jon Tí³. Jaain²¹gi

'in sii²¹ Díi³, ruu²¹i Simóoi'¹³. 'In catyaa²gi do sii²¹ Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³ Lii²¹² joongi coon¹³ Bartolomé coon¹³ ¹⁵ Untøø³ coon¹³ Tomóo¹³. Joongi coon¹³ Jacobo jóon¹ Alfeo coon¹³ Simóoi'¹³, jaain²¹ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ cananista. ¹⁶ Coon¹³ Judas ruu²¹i Jacobo coon¹³ Judas Iscariote, 'in mo licíin²¹ ga'níi¹ Jesús.

Ga'e'² Jesús tsá² fúui¹

¹⁷ Jesús gajgáai¹ fu moo²¹ do coon¹³ 'in tsá² ngíi¹ coon¹³. Joon gajaan¹ coon²¹ ni míi³ coon¹³ 'in ngíi¹ coon¹³. Joon líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹. 'In tsá² do nijalín² la caain²¹ li san² Judea coon¹³ Jerusalén coon¹³ li tyu² to² Tiro coon¹³ Sidón. 'In tsá² lo nijalín² 'e janúu² júu³ tya' Jesús. Joongi jalín² wa'a un'láai² Jesús 'ii jilaa²¹ jmoowúu¹ 'e tyaan¹. ¹⁸ Joongi jileei'²¹ 'in ní² wúu¹ coon¹³ espíritu gó² un'láa²mo. ¹⁹ Jileei'²¹mo tsá² 'iin²¹²in 'in soon²¹on tya' Jesús tsa tyú² jmoo¹o míi¹ coon¹³ jilaa²¹ 'ii'²¹ tya'o. Joon ga'láa²mo jileei'²¹.

Cwoo¹ Jesús júu³ xiiala seein²¹ tsá² tyú²

²⁰ Joon gajóøi² Jesús tsá² ngíi¹ coon¹³. Joon gajin'²in:

—Tyú²-u sííi¹³-'oo' tsá² tañíi² 'naa', tsa ityu² Dios to² 'naa'.

²¹ 'Tyú²-u sííi¹³-'oo' 'naa' 'in un'aai² no, tsa mi li cín²¹ niró¹mo tu¹uu'.

'Tyú²-u si'í¹³-oo', 'naa' 'in ci'² nano, tsu mi li ciin²¹gi nil-ijløø¹³moo'.

22 'Tyú²-u si'í¹³-oo' jileei'²¹ 'naa' mo 'eei'¹ tsá² 'naa', joongi mo 'wooi'¹ tsá² 'naa' fu caluu, mo faa'²¹a tsá² 'laa'²¹ tyii', mo faa'²¹ tsá² gó² 'wii'¹³ tyii' tsu 'wii'¹³ ngii'¹³ coon'¹³ 'in Ruu'²¹i Tsá². 23 Unjløøi'¹³ 'yaanaa' coon'¹³ 'e jmi'²¹² joon tsu líi'¹ fee'¹gi tyii' mo tyalín²naa' ñu'²fú². La joon jon gajmaa¹a 'in líi'²¹² tsacøøi'¹³ tya' 'in tsá² no, gajmee'²¹i 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² calii.

24 'Líi'¹ fúu² 'naa' tsá² sá² cuu² tsu nigali'oo²oo' 'e tyú² seen²¹naa'.

25 'Líi'¹ fúu² jileei'²¹ 'in seen²¹ tyú² nano tsu mi li ciin²¹gi xuu nityaa²¹² un'aa²naa'.

'Líi'¹ fúu² 'naa' 'in jløøi'¹³ nano tsu mi li ciin²¹gi xuu 'inci'³oo' coon'¹³ jilaa'²¹ faí².

26 'Líi'¹ fúu² 'naa' jileei'²¹ 'in faa'²¹ tsá² tyú² tyii' nano tsu la joon gajmaa¹a líi'²¹² tsacøøi'¹³ tya'a coon'¹³ 'in gacwo¹ júu³ gó² lawa júu³ tyú².

'E'² Jesús tsá² 'e ná² 'iin²¹² tsá² 'in 'eei'¹ 'ii

Faa'²¹gi Jesús jin²in:

27 —Pe jilee'²¹naa' 'in nuu¹u júu³ tyiia fuu²¹²uu 'elo: Cwoli'in²¹²moo' jileei'²¹ 'in 'eei'¹ 'naa'. Joongi jmaa²aa' jilaa'²¹ 'e tyú² tya'a. 28 Cwauncwaa³naa' jileei'²¹ 'in un'lii'³ 'naa'. Mí²ii' 'wii'²¹² tya'a tyani Dios jileei'²¹ 'in cwo¹ tsaa² 'naa'.

29 Wana 'in gapó² cataain²¹ ni'¹i, cwoo¹³o wa'a pó² 'e cataain²¹gi do. Wana 'in gatyí² 'mi'² tyíia² tyi'i cwoo¹³o cwotyaan²¹ jon 'e 'mi'² tyii'¹³i. 30 Cwoo¹³ doñi'in 'in gamí¹. Wana 'in gacón² 'e 'óo²-o'o jo mí²gi'i. 31 Jmaa²aa' tya' tsá² xeei'²¹ ce jilaa'²¹ 'e 'iin²¹²naa' 'e jmá¹ tsá² tyii'.

32 'Jmaa²aa' 'e tyú² jon' jiiin¹³ tya' 'in tsá² 'in 'néei'¹ 'naa' tsu tsá² gó² jmoo¹o 'e tyú² tya' jiiin¹³ 'in 'iin²¹²mo.

33 Jo jmaa²aa' 'e tyú² wana jmoo²oo' tyú²-u jiiin¹³ tya' 'in tyú¹ coon'¹³ 'naa' tsu cagi 'in jo tyú¹mo jmoo¹o la joon.

34 Joongi jo jmaa²aa' 'e tyú² wana tyí²oo' jiiin¹³ coon'¹³ 'e líi'² 'naa' 'e joon¹³on jilaa'²¹ tún¹ tsu la joon jon 'in gó² tyí²o tya' 'in gó². 'i'-tsi 'e 'ii'²¹mo jilaa'²¹ tún¹ tya' 'ido.

35 Pe 'naa' 'ná¹ un'nee²¹naa' ce jileei'²¹ 'in 'eei'²¹ 'naa'. 'Ná¹-a jmaa²aa' jilaa'²¹ 'e tyú¹ tya'a. 'Ná¹-a tyí²oo' tya'a. Cwoo²oo', jo 'e 'i'¹gi-'oo' 'e có²gi' tún¹ jiiin¹³ xu. Tsu la joon jon lí² lifee'¹gi jilaa'²¹ 'e cwo¹ Dios 'naa'. Joon la joon líin²naa' jóon¹ Dios 'in Ñí¹gi. Tsu 'in feei'¹-tsi 'ii coon'¹³ jileei'²¹ 'in jo cwoo²¹ 'maa'¹³i 'ii coon'¹³ jileei'²¹ 'in gó². 36 Cwoli'woo¹-oo' jon la 'woo¹-tsi Ñu'¹u'.

Jo jmaa²aa' tsaa² tya' tsaruu'²¹naa'

'E'²gi Jesús tsá² gajin²in:

37 —Jo cwó²oo' tsaá² tya' tsaruu²¹naa' la joon jon Dios jo icwó¹ tsaá² tyii'. Jo piin²¹²naa' tsá² xeei²¹ la joon jon Dios jo piin² 'naa'.
38 Cwoo¹³gii' tsá² xeei²¹ 'e tyú² la joon jon cwo²gi Dios 'naa' 'e tyú². Mo tyaa¹ 'ii²¹ tyii' coon¹³ 'mó² 'ii²¹ cwuu²¹ róó²gi tó²oo'. Tá²gi táa²aa'. Nijmaa¹ Dios 'ii²¹ tyii' coon¹³ 'ii²¹ 'e 'naa' gajmee¹³ 'naa' to² coon¹³ tsá² xeei²¹.

39 Jesús gasii²¹gi tsá² cwáain¹ lo;

—Jo lii¹i jaain²¹ tsatiuui² 'méei² jaain²¹gi tsatiuui² tsu la jiwáa²mo ixuu²¹i coon²¹ tsi too²¹.
40 Xufiin¹³ cwo²-tsi 'áai¹ 'in untsáa¹ do pe jo lí² tíi²gi jiin¹³ la tíi² tifo² tya'a. Pe mo natíi² tyú²-u itíi² la tíi² tifo² tya'a.

41 'Áai¹ jo tyan¹ to² lí² jó¹³ø coon²¹ tyi¹ 'y_u unni² ruu²¹_u. Pe joon jo mo tyaan²du'u cwáain¹ coon²¹ po'mó² sicu³ unni²i 'wo'o.
42 ¿Xiiala tá²-o'o fu³_u ruu²¹_u? "Ru¹_u cwodu' tyí³ii tyi¹ 'y_u unni²i." Pe jo mo tyan¹du'u cwáain¹ xiiala lí¹ po'mó² 'y_u unni²i 'wo'o. ¡Tsá² tajuui²¹ 'nə! Tyi²du' jéei¹ po'mó² 'y_u unni²i joongi lí² jó¹³ø 'e lí² tyi³i tyi¹ 'y_u unni² ruu²¹_u —gajin² Jesús.

Cwii¹ tsá² 'mó² 'oofuu²¹ 'e 'oofuu²¹ si'íi¹

43 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Jo sá² 'mó² 'oofuu²¹ tyú² 'e cwo¹ 'oofuu²¹ gó² jon'gi sá² 'mó² 'oofuu²¹ gó² 'e cwo¹

'oofuu²¹ tyú².
44 Cwii¹ tsá² 'mó² 'e 'íi¹ 'oofuu²¹ coon¹³ 'oofuu²¹ si'íi¹. Jo cun¹ tsá² mi³ cworí³ 'e tsi wuu²¹ tóon¹ fií¹.
45 Jileei²¹ tsá² tyú¹ faa²¹o jilaa²¹ 'e tyú²-u tsu tsi alma tya'o náa¹ jilaa²¹ 'e tyú². Jileei²¹gi tsá² gó² faa²¹o jilaa²¹ 'e go tsu tsi alma tya'o náa¹ jilaa²¹ 'e gó². Ce jilaa²¹ 'e gafaa²¹ tsá² coon¹³ 'oo² 'e jalí² tsi alma tya'a tsá² joon.

Tún² nii² tíifuu²¹ 'e jmoo¹o tsá²

46 Jesús jin²in:

—'Naa' fuu²¹ jna: "Ña'ñu¹u'." Pe jogi jmoo²oo' la to² tyu³uu.
47 Fú³duu 'naa' xiiala líi² jileei²¹ 'in jalíin² januu² júu³ tyiia, joongi jmoo¹o la to² tyu³uu.
48 Líi¹i lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'in gajmaa¹² coon²¹ 'nú¹. Pe nifu ga'iin¹in 'o² líi¹. Joongi gajmaa¹a tíifuu²¹ ni cuun²¹² do. Joon la joon mo gali'láai² jmi²¹ do líi¹ ga'la²a 'e 'nú¹ do. Pe jo gali²i gatyíian² tsu 'wii¹³ ni cuun²¹² lí¹ tíifuu²¹ do.
49 Pe jileei²¹ 'in nuu¹un joon jo jmoo¹o la to² tyu³uu líi² lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'in gajmaa¹²a 'nú¹ ni 'wó². Jo 'ee tíifuu²¹ gasii²¹i. Joon mo gali'láai² jmi²¹ joon gatyíian²o 'e 'nú¹ do. Joon gaci²mo. Joon nga'íi¹ coonti —jin² Jesús.

7

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsa'leei¹² tya' jaain²¹ láa² tya' Roma

1 Mo ngayuui¹³ gatséi¹ gafeei²¹ Jesús 'in tsá² do joon gangóo¹ fu Capernaum. 2 Do-o ni seein²¹ jaain²¹ 'in tyu² to² cíein¹³ 'láa² tya' Roma. Joon ni'áa¹ jaain²¹ tsá² tya'a 'in ni'iin²¹² in líl¹. Niraain¹ ti lí júun² mo. 3 Mo ganúu² 'in tyu² to² 'láa² do 'e faa²¹ tsá² tya' Jesús joon gasii¹ in jaain²¹ gáí¹ tsacøøi¹³ jee²¹² tsá² Israel 'e tsamii¹ tyani¹ wa'a jó¹ jaun'láai² tsá² tya'a. 4 Joon gangatyéein¹ 'in tsá² do tyani Jesús. Joon ga'láa² 'wii²¹² gamii¹ tyani Jesús, jin² in:

—'In tyu² to² 'láa² do tíi² mo 'e uncoon¹³ on⁵ tsu líi¹ fee¹-tsi tya' fuu²¹ goo²¹⁰. Joon 'i-o tyu² to² líi¹ cwo¹ tyii¹.

6 Joon gangó¹ Jesús coon¹³ on. Pe mo gatyíia¹ tyan' co' lí si² 'nú¹ do joon 'in tyu² to² 'láa² do gasii¹ in jaain²¹ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ 'e tsasii¹³ Jesús:

—Ñi'fii²¹ i', jo untyíin² gi 'wo'o, tsu jo tíi² na 'u² u 'inuu tyíia. 7 'Wii¹³ joon jo gatá²-tsii ga'nee²¹ na 'nu. Lí goon foo²¹⁰ o' joon la joon i'láa² mo tsá² tyíia. 8 Lawa'a jna 'ii¹³ moo to² tyu² tsá² xeei²¹ joongi tyu³ oo to² tsá². Joon mo tyu³ uu to² 'e tsalíin² tsá², tsalíin² mo jon. Joongi motyu³ uu jó¹, jó¹-o. Joongi mo tyu³ uu to² tsá² tyíia jilaa²¹ a jmoo¹-o.

9 Joon mo ganúu² Jesús 'elo líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon

gajóøi² jileei¹³ tsá² jalíin² coon¹³ do. Joon gajin² in:

—'E la ja² mo, jii¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² Israel jo mo gatsee²¹ na 'in tsáai¹-tsi la tsáai¹-tsi 'in tsañuu¹ lo.

10 Joon mo gangaliin¹ in 'in tsá² gasii¹ in do gatsee²¹ i' in tsá² do nityú¹ mo.

Gajmaa¹ a Jesús gajii¹ jón¹ jaain²¹ 'yíia'nú²

11 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo Jesús ngóo¹ fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Naín. Joon ngalíin² mo coon¹³ tsá² ngi¹ coon¹³ on coon¹³ fúui¹ gi tsá² xeei²¹.

12 Joon mo gatyíia¹ co' fuu²¹ do ganii²¹ jéei¹ tsá² jaain²¹ 'líi²¹² itsa'áa¹³. Jii¹³ 'in do-o jón¹ 'yíia'nú² 'in niseein²¹. Líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ fuu²¹ do ngalíin² coon¹³ on. 13 Mo ganii¹ in Jesús 'ii fúu² galíi² 'ido. Joon gajin² in gasii²¹ i' 'ido:

—Jo cii²¹ i'.

14 Joon gangatyéein¹ Jesús. Joon gasuu²¹ 'e cwóo¹ do. Joon 'in tyan¹ cwóo¹ do gajan¹ o. Joon gasii²¹ Jesús 'in 'líi²¹² do:

—Simii²¹, jna-a fuu²¹² uu 'nu: jRaan² un no!

15 Joon 'in tsá² nigajúin¹ do nigacwoo²¹-o. Joon ga'láa² 'wii²¹² faa²¹ a. Joon Jesús gajaan²¹ mo sáa³ o 'ido.

16 Mo ganii²¹ 'in tsá² taain²¹² do jilaa²¹ 'elo jmai² 'in gafoo²¹ mo. Joon ga'láa² 'wii²¹² cwo² o 'maai¹³ Dios. Jin² in:

—Jaain²¹ tsá² feei¹ 'in cwo¹ júu² tyú² nigajnéi¹ jee²¹² jna'.

Jin²o jon:

—Dios nigajó² 'e un-coon¹³on fuu²¹ goo²¹o'.

17 La tóøi² Judea coon¹³ la cu' li' li san² galiñii¹ tsá² 'e nigajmaa¹a Jesús.

Tsá² 'in gasii¹in Wó³ saai¹ tsá² jmü²¹

18 'In tsá² ngü¹ coon¹³ Wó³ gajma²o júu³ jilaa²¹ 'e nigali². Mo galiñi² Wó³ 'elo joon gatø²ø ngái¹ jee²¹² 'ii. 19 Joon gasii¹in tyani Jesús 'e tsasii¹³i wana jo²o 'i-o Cristo 'in 'ná² jó¹ owa'a sijéen¹in 'in xee²¹mo 'ee. 20 'In tsá² gasii¹in Wó³ do gangatyéen¹mo li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i 'ido:

—Wó³ saai¹ tsá² jmü²¹ nigasii¹in jna'a 'e unngü²i'i 'n_u wana 'n_u-u Cristo 'in 'ná² jó¹ owa 'ná²-a jeen²na'a 'in xee²¹mo 'ee.

21 La tsifu joon mo gatyaliin² 'in tsá² do, Jesús gaun'láai² fúui¹ tsatsaa¹³ coon¹³ jmoowúu¹ tsáai² coon¹³ 'láai² nii²gi jmoowúu¹. Ga'wooi¹ 'in 'liii¹³ táai² alma tya' tsá². Lii¹ jon fúui¹ tsatiuui² gaun'láai². 22 La joon gasii²¹i Jesús 'in tsá² do:

—Cwolín²naa', joon cwosí²ii' Wó³ la li 'e nigañii²ii' joongi ninúu²uu'. Cwosí²ii' xiiala la lí² jøø² tsatiuui². Joongi tsajluui¹³ lí²-i ngí³. Joongi tsá² jgøøi¹²¹ galáa²mo. Joongi tsá² cwuui²¹² nuu¹o. Joongi 'lii²¹² gajii²¹o. Joongi tsá² tañii² nuu¹o júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá². 23 Jløø¹³mo 'áai¹

jileei²¹ 'in jo cu²-tsi coon¹³ jna.

24 Mo ngayuui¹³ gangalín² 'in tsá² gasii¹in Wó³ Jesús ga'láa² 'wii²¹² gasii²¹i tsá² cwáain¹ tya' Wó³, jin²in:

—'Naa' jo mo tyalín²naa' tyajøø²oo' li jo 'in tsá² sein²¹ coon²¹ tó² 'e jøø¹²¹ coon¹³ tyí². 25 Jon'gi mo tyajøøi²¹ 'naa' jaain²¹ tsá² 'in tyi² 'mi² tyú². Niñii³ 'naa' jileei²¹ 'in tyi³ 'mi² tyú² 'in sein²¹ tyú² 'ii néei¹ lacaain²¹ tya' røø¹³mo. 26 'Naa' nigatyajøø²¹²naa' jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú². Joon la joon gañii²ii'. La joon fo²oo 'e 'ido-o 'in tyín²gi la jee²¹² jileei²¹ 'in nigacwo¹ júu³ tyú². 27 Tsu cwáain¹ tya' 'ii la mo gajin² ni ji² tya' Dios la lo:

Sii³na tsá² tyan¹ júu³ tyú² nifugi li cwóo²¹o. Joon 'e tyáa² tyú² tsá² 'ii²¹mo 'n_u.

28 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jee²¹² jileei²¹ tsá² jo mo cwai² jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² 'in feei¹gi lagi Wó³ sai¹ tsá² jmü²¹. Pe doñi¹in 'in 'wói¹gi 'in sein²¹ li tyu² Dios to² 'ido 'in feei¹gi lagi Wó³.

29 Mo ganuu¹un jileei²¹ tsá² 'elo coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ tya' jilaa²¹ 'e 'nii¹ tsá² 'in nigasaai¹ Wó³ jmü²¹ gajin²o 'e ja²mo Dios. 30 Pe 'in tsá² fariseo coon¹³ tifo² tya' ley 'in cwói¹ yaai 'e saai¹ Wó³ 'ii jmü¹ jo ga'ii²¹i jilaa²¹ 'e la mo 'iin²¹² Dios jmáa¹a 'wii²¹² tya'a. 31 Gajin²gi Jesús:

—Nanogí cóon³duu cwáain¹ xiiala líi¹ tsá² 'in seein²¹ nano. Fo³duu xiiala líi¹.
 32 Líi¹ la líi¹ xuui²¹² 'in néei¹ to² coo¹o la caain²¹ fu 'moo¹³. Tøø²¹ø xuui²¹² ngíi¹ coon¹³ jin²:in: "Xuu²¹u'u lúu¹ pe jo tseen²¹²naa'. 'øø²¹ø'ø coon²¹ júu³ fa'í³ tyii' pe jo cí²íi'." 33 Gajó² Wó³ saai¹ tsá² jmíi²¹ joon jo 'ee gø²ø 'íni¹ jon'gí vino 'uun²¹un. Joon 'naa'gíi' foo²¹oo' 'e tyaan¹ coon²¹ espíritu gó². 34 Joon mo ngayuui¹³ joongi gagó² jna 'in Ruu²¹na Tsá². Gø¹³oo joongi gu³oo. Joongi foo²¹oo' 'e jlo² tu³uu, 'e gø¹³øø joongi gu³uu líi¹gi. Joongi foo²¹oo' 'e seen²¹na tyú² coon¹³ jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaá² coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nií¹ tsá². 35 Iliíi¹ tsá² 'e jmíi¹-tsi Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹ 'in jai² líi²i 'ii.

Tyín¹³in Jesús fu tya' jaain²¹ tsá² fariseo sii²¹ Simóoi¹³

36 Jaain²¹ tsá² fariseo gatø¹ø Jesús 'e tsa'ee²¹e 'í¹ fu tya'a. Joon gangó¹ Jesús fu tya'a. Joon jün¹³ la tíisi² gacwoo²¹ Jesús caai¹ mesa. 37 Joon galiíi¹ jaain²¹ tsamí² 'in nirøøi²¹ tsaá² 'in seein²¹ 'e fuu²¹ do 'e nigangó¹ Jesús nga'ee²¹ 'í¹ fu tya' 'in fariseo do. Joon gatyíi¹a 'in tsamí² do tyaan¹ coon²¹ tsuu² lí¹ cæun²¹² alabastro sí²o jmíi²¹ jmafuu²¹. 38 Joon líi¹ cí²i xuui²¹²-tsi. Gatyíi¹a caluu li tyín¹² Jesús. Joon ga'láa² 'wii²¹² garun²un tíi² Jesús coon¹³ jmíi²¹ toon²¹

uníi¹. Mo ngayuui¹³ joon gauntyæun²¹ coon¹³ jñtyíi¹. Joon gajun¹un tíi² Jesús. Joongi ga'íi² jmíi²¹ jmafuu²¹ tíi² Jesús. 39 Joon mo ganí² 'in tsá² fariseo 'in nigatø¹ Jesús do joon ga'í¹-tsi: "Wana 'in tsañæu¹ no 'e la jai² jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyú² nilili¹³o 'iin 'in sá² tya'a. 40 Joongi nilili¹³o xiiala líi¹ 'in tsamí² do. Tsæ jaain²¹ tsamí² 'in røøi²¹ tsaá² no." Joon gasíi²¹i Jesús 'in tsá² fariseo do:

—Simóoi¹³, sá² coon²¹ 'e fuu²¹²uu 'næ.

Joon gañii¹ 'in tsá² fariseo do:

—Faa¹³du', tifo².

41 Joon gajin² Jesús:

—Lawa gáí¹ tsañæu¹ nirøøi²¹ cuu² tya' jaain²¹ tsañæu¹ 'in tyí² cuu². Jaain²¹ 'ido nirøøi²¹ 'ñá² cíein¹³ cuu². 'In jaain²¹ dogí nirøøi²¹ ca'no¹³ cíein¹³. 42 Joon jo nii²¹ 'e ityí²gi 'e røøi²¹ tya' 'ido. Joon 'in tsá² tyí² cuu² do galifee¹mo-tsi 'e røøi²¹ 'ido tya' la jiwaa²mo. Joon nano jmáa²du' júu³, 'iin jee²¹² ngái¹ do 'in gali'iin²¹²gi 'in tsá² tyí² cuu² do?

43 Joon gañii¹ Simóoi¹³:

—Líi²na 'in tsañæu¹ 'in garøøi²¹gi líi¹gi.

Joon gajin² Jesús:

—Jo²o júu³ tyí¹.

44 Joon gajøøi² Jesús 'in tsamí² do. Joon gasíi²¹i Simóoi¹³:

—Jøøi²¹²du' 'in tsamí² lo. Ga'uu²¹²uu fu tyí¹. Joon jo gacwo²o jmíi²¹ 'e

ruun¹³ uun tí³hí, pe 'in tsamí² logi garun² un tí³hí coon¹³ jmí²¹ toon²¹ unní¹i. Joon gaunty^{uun}²¹ coon¹³ jñutyí¹i. ⁴⁵ Jo gajin¹ 'in tyia pe 'in tsamí² logi jo mo jan¹ jun²o tí³hí jiiin¹³ la ga'uu²¹ tyi'i. ⁴⁶ Jo ga'ee² e aceite mootyí³ii, pe 'i-gi nigaxéi² jmí²¹ jmafuu²¹ tí³hí. ⁴⁷ 'Wii¹³ joon fo³oo: Lí¹lílí¹ røøi²¹ tsaa² pe 'ee²¹o xiiala 'iin²na tsaa² tya'a tsu 'wii¹³ lí¹ gali'in²¹² jna. Pe jileei²¹ tsá² 'in xuu tsaa² 'iin²na tya'a 'e joon xuu 'e 'iin²¹²in jna —jin² Jesús.

⁴⁸ Joon gajin²in sii²¹i 'in tsamí² do:

—Niga'in¹ moo tsaa² tyi'i.

⁴⁹ Joon jileei²¹ tsá² 'in nijalín² néei¹ do coon¹³ 'i ga'láa² 'wii²¹² sii¹i jee²¹² 'ii:

—'iin 'in tsañuu¹ lo 'e ca jigi tsaa² tya' tsá² 'iin²in?

⁵⁰ Pe Jesús-gi gasii²¹i 'in tsamí² do:

—Nigajmaa²¹²aa tiin¹³mo'o tsu 'wii¹³ ja²mo galii²u. Jløø¹³mo'o cwoo¹²mo'o.

8

Tsamí² 'in gauncoon¹³ Jesús coon¹³ 'e jmaa²¹i to²

¹ Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo Jesús ngii¹ la caan²¹mo fuu²¹ coo¹³ coon¹³ fuu²¹ pi³ do. Cwoo¹o júu³ tyú² joongi 'e²e tsá² xiiala tyu² Dios to² tsá². Ngalín²mo coon¹³ ji dyatuuin¹ tsá² tya'a. ² Ngalín²mo jon 'in líi¹³gi tsamí² 'in niga'wooi¹ 'in 'líi³ taai² alma tya'a

coon¹³ 'láai² nii²gi jmoowúu¹. Jee²¹² 'ii ngóo¹ María 'in sii²¹ Magdalena. 'Ido-o niga'wooi¹ dyái¹ 'in 'líi³ taai² alma tya'a. ³ Do-o jon ngóo¹ Yawuun², tsamí² tya' jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Chuza 'in líi¹ to² tya' Herodes. Do-o jon ngóo¹ Susana coon¹³ 'in líi¹³gi tsamí² 'in uncoon¹³ Jesús coon¹³ jilaa²¹ 'e jmaa²¹i to².

Tyaa¹ Jesús júu³ cwáain¹ tya'jaain²¹ tsá² jñi² mi³ jún²

⁴ Lí¹ fúui¹ tsá² ga'wooi²¹ la caain²¹ fuu²¹ do 'e tsajøøi²¹² Jesús. Joon mo galicaain²¹ tsá² fúui¹ líli¹ joon gafaa²¹ Jesús coon¹³ coon²¹ cwáain¹. Gajin²in:

⁵ —Lawa jaain²¹ tsá² gacwo¹hí¹ ijñi² mi³ jún². La 'ii²¹² ngóo¹ dya²a 'e mi³ jún² do 'e líi¹³ mi³ jún² do gaxuu²¹ tya'i fu. Joon ga'ø¹²ø tsá² joongi gagøø²¹ø tón¹-on 'e mi³ do. ⁶ Joon 'e líi¹³gi gaxuu²¹ jee²¹² cuun²¹². Joon mo ga'yia¹ ñi¹ galityuu²¹ tsu jo 'ee cwoo¹³ sá². ⁷ 'E líi¹³gi gaxuu²¹ jee²¹² tóon¹. Joon gajgoø²¹o coon¹³ 'e tóon¹ ga'yia¹ caain²¹ coon¹³ do. ⁸ Pe 'e líi¹²gi mi³ jún² do gaxuu²¹ jee²¹² cwoo¹³ li tyú². Joon mo gacwáin¹ tyú²u gacwo¹. Ca cíein¹³ mi³ líi¹gi la ca mi³ gacwo¹.

Mo ngayuui¹³ gafaa²¹ Jesús 'elo joon gasii²¹i tsá² coon¹³ coon²¹ júu³ tá² líli¹:

—Wa'a sá² loocwo¹oo', núu²duu¹.

'Ee lo 'í³ 'e cwáain¹ do
 9 Joon gaunngí¹ tsá² tya'a:
 —ĸ'Ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³
 cwáain¹ tya' jún² do?

10 Joon gasí²¹ Jesús 'ii:
 —Dios íjmáa¹ 'e liñi² 'naa'
 coon²¹ júu³ 'uui²¹ tya'a.
 Coon²¹ júu³ tya' xiiala itya²
 Dios to² tsá². Pe 'in catyaai²gi
 fuu²¹²uu coon¹³ jmai² júu³
 cwáain¹mo. Tsu joon mo jøø²
 jan²o lawa'a jo jøø²o. Joongi
 mo ganúu²o ján² lawa'a jo 'ee
 ga'øøi²¹-tsio.

*Jesús faa²¹a xiiala
 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹
 tya' tsá² jñi² mi³*

11 Joon gajin² Jesús si²¹i
 'ido:

—'Elo-o 'øøi²¹-tsi tsá² 'e
 júu³ cwáain¹ lo: 'E mi³ jún²
 do li la li júu³ tya' Dios.
 12 Joon mo gaxuu²¹ 'e jún²
 tya'i fu do 'e gagøø²¹ ton¹
 'øøi²¹-tsi tsá² la li mo ganúu²
 tsá² júu³ tyá². Joon 'in 'lii³
 jóo¹o joon tyi²o júu³ tyá² do
 yu tsi alma tya'a. Joon jo
 lí²-in litsáai¹-tsi 'e tiin¹³in.
 13 Joon mo gaxuu²¹ jún² do
 jee²¹² cuun²¹² 'øøi²¹-tsi tsá²
 li la li mo ganúu² tsá² júu²
 tyá². Yaa¹mo-tsi ga'ii²¹i 'e júu³
 tyá² do. Pe mi ti 'ii²¹ iní²in
 wúu¹ 'wii¹³ tya' 'e júu³ do
 ilicoon²¹on. Líi¹ la li coon²¹
 sa³ 'mó² 'e jo jmóo³ láai² sá².
 Jo ta²¹a. 14 Mo gaxuu²¹ 'e mi³
 jún² jee²¹² tóon¹ do 'øøi²¹-tsi
 lawa'a mo ganúu² tsá² júu³
 tyá². Nuu¹o pe ngalín²mo
 jün¹³ la fu¹ taai². Jiin¹³ la
 gajoo²¹ 'e sa³ do jee²¹² tóon¹
 do lawa la joon jon jileei²¹

'in ngí¹ cu²-tsi coon¹³ jilaa²¹
 'e tyín² coon¹³ jilaa²¹ 'e tyá²
 seein²¹. Jo 'ee garoo²¹ mi³
 tya'a. 15 Joon mo gaxuu²¹
 jún² do jee²¹² cwoo¹³ 'oo³
 'øøi²¹-tsi tsá² mo ganúu² tsá²
 júu³ tyá² do. Nuu¹o joon cón²o
 cwáain¹ 'e júu³ tyá² do. Joon
 jmoo¹-o taa²¹a. Joon 'e la joon
 garoo²¹ 'láai²gi.

*Júu³ cwáain¹ tya' po³ jí²
 coo²¹*

16 Jin²gi Jesús:

—Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin
 dyi² coon²¹ jí² joon mi yuui¹³
 joon jli²¹ si sii²¹i nu¹ coo'mó²
 'ee. Mo dyi² tsá² jí² li' yu¹
 sii²¹ tsá² joon jnéei² tya'
 jileei²¹ 'in tsá² taai²¹². 17 Ce
 jiin¹³ coon²¹ 'e si'mo² jo lí²
 wa'a jo lí² jnee¹. Jon'gi sá²
 coon²¹ júu³ 'uui²¹ wa'a 'e jo
 liñi¹ tsá². Joon nilisá² júu³.

18 'La joon núu²duu' tyá²
 tsu jileei²¹ 'in 'ii²¹mo júu³
 tyá² do cwo² Dios 'e 'øøi²¹-tsi
 tyá²gi. Pe jileei²¹ 'in jo 'ii²¹
 'e júu³ tyá² do cwo² Dios 'e jo
 'øøi²¹-tsi coonti.

Sáa³ Jesús coon²¹ ruu²¹i

19 Joon gatyalín² ruu²¹i
 Jesús coon¹³ sáa³ li siin¹²
 Jesús. Pe jo lí² tsatyéin¹
 tyan¹ tsu lí¹ fúui¹ tsá² taai²¹².
 20 Pe 'in líi¹³ tsá² gasí²¹o
 Jesús:

—Saa²¹a coon¹³ ruu²¹u
 téein² caluu. Joon 'iin²¹²in
 jøøi² nu¹.

21 Pe joon gajin² Jesús:

—Jileei²¹ 'in nuu¹ júu³
 tyá² tya' Dios joongi cón²du

cwáain¹ coon²¹ tún² 'ii sáa³aa
joongi 'ii ruu²¹na.

*Un'woo² Jesús tyi² 'íi¹ ni
jmü²¹*

²² Coon²¹ jmü²¹² galí² nga'í²
Jesús tsi coon barco coon¹³
tsá² tya'a. Joon gasü²¹;

—Tsa²¹a' li' ti cataain²
tyiia¹ no.

Joon ngalíin²mo. ²³ Joon la
'ü²¹² ngalíin² ni jmü²¹ do-o
gacwuu²¹mo Jesús. Joon galí²
li ngalíin² do ga'ü² coon²¹ tyi²
tá² li' 'e ni jmü²¹ do. Joon
ga'láa¹ 'wii²¹² garó¹mo jmü²¹
tsi barco do. Joon ga'íi¹ fo²-tsi
li táai² do itá². ²⁴ Joon ngalíin²
gaunjnaa¹-tsi Jesús. Joon
gasü²¹ Jesús:

—iTifo²¹! iTifo²¹! jNitee²mo'!

Joon garóon² Jesús. Joon
ga'woo¹ 'e tyi² do coon¹³ 'e
jnóo¹ jmü²¹ do coon¹³ júu³
tya'a. Joon coon²¹ ga'ü² tii².
²⁵ Joon gajin² Jesús gasü²¹;
tsá² tya'a:

—¿'Ee li' jo tsáai¹-'oo'?

Pe 'ido-gi gafoo²¹mo. Joon
tsa'goo²¹-tsi. Joon gaungü²¹;
ruu²¹ la jaain²¹ la jaain²¹:

—¿'lin 'in tsañü¹ lo 'e tyu²o
to² tyi² coon¹³ jmü²¹² joon
nü¹³o?

*Tsá² 'in 'yuui² 'in 'lái³ alma
tya'a 'in seein²¹ fu Gadara*

²⁶ Pe gatyaliin²mo fu
cwoo¹³ sji²¹ Gadara. 'E náa¹
li' ngoo¹³ tyiia¹ do tyani
Galilea. ²⁷ Mo gacwo'ü¹ Jesús
fu tsi barco do gangatyéin¹
jaain²¹ tsañü¹ seein¹ fuu²¹
do. Lái²¹² 'áai¹ ningóo¹ 'in
tsañü¹ do 'yuui jaain²¹ 'in

'lái³ alma tya'a. Jo tyi²gi
'mi². Jon'gi jon¹gi inü. Jee²¹²
'aan¹ tya' 'lái²¹² joon¹on. ²⁸ Mo
gani¹in Jesús joon gasü²¹;
'wojni¹ tyani Jesús. Joon
ga'oo¹o jin²in:

—¿'Ee jmaa²a tyiia, Jesús?
Jóon¹ Dios 'in ñí¹mo 'nü. Mí³ü
tyani² 'e jo 'e²¹e wúu¹ jna.

²⁹ La lo-o gajin²in tsü
'wii¹³ Jesús nigatyü² to² 'in
espíritu taai² alma tya' 'ido
'e 'woo²¹mo. Lái¹ 'láai² fu 'in
espíritu gó² do nigasaan¹in
'in tsá² do. Joon niga'ñü² tsá²
cwoo²¹ tii². Niga'ñü² coon¹³
cadena joon jo laai²¹gi. Pe
'gü¹o cadena do. Joon 'in
espíritu gó² taai² jmoo¹o
cwiin¹ 'ido ti li jo 'in tsá²
seein²¹. ³⁰ Joon gaungü²¹;
Jesús 'ii:

—¿Xiiala sii²¹ 'nü?

'Ido-gi gañü¹;

—Legión-mo sii²¹ jna.

'E lo-o gajin²in tsü 'wii¹³ lá¹
fúu¹ espíritu gó² 'in nigataai²
alma tya'a. ³¹ Joon 'in espíritu
do gami² Jesús 'e jo sii¹²in 'ii
li 'lái³. ³² Joon lá¹ fúu¹ ñí¹ taai²
gø² co² do. Joon 'in espíritu
gó² do gami² Jesús 'e cwoo²¹
tsataai² tu² 'in ñí¹ do. Joon
gacwóo¹o Jesús 'ii²¹. ³³ Joon
'in espíritu do ga'woo²¹mo tya'
'in tsañü¹ do. Joon ngataai²
tu² 'in ñí¹ do. Joon 'in ñí¹ do
gacwiin¹in li sji² joon gapée¹
xuu²¹ tsi tyiia¹ do. Joon do-o
gajoo²¹o jmü²¹.

³⁴ Mo gani² jileei²¹ 'in 'aai¹
ñí¹ do jlaa²¹ 'e galí² gafoo¹mo
'áai¹ joon gacwiin¹o. Joon

gangaliin¹ ngajmaa^{12a} júu³ tsá² fuu²¹ coon¹³ la caain²¹gi li taain²¹² tsá².³⁵ Joon ga'woo²¹mo 'in tsá² seein²¹ do ngajøø^{2ø} jilaa²¹ 'e nigalí². Mo gatyaliin² ti li siin¹² Jesús gatsee²¹mo 'in tsañuu¹ 'in niga'wooi²¹ espíritu gó² alma tya' 'ido. Tyín¹³in 'wii²¹² tii² Jesús. Tyi²'i 'mi² joon niga'i²i-tsi. Joon gafo¹mo 'in tsá² do. ³⁶Joon jileei²¹ 'in niganí² gatyá^{1o} júu³ xiiala niga'láai² 'in tsañuu¹ 'yuu¹ 'in 'lii³ alma tya' do. ³⁷Coon¹³ cwáain¹ lo-o jileei²¹ tsá² seein²¹ li sii²¹ Gadara do ga'láa² 'wii²¹² mii¹ tyani Jesús 'e cwo'ii^{1o} 'e fuu²¹ do, tsu líi¹ 'goo^{21o}. La joon nga'i² Jesús tsi barco. Joon ganga²mo. ³⁸La nu'gi 'e tsee²i, 'in tsañuu¹ 'in ga'wooi²¹ 'in 'lii³ alma tya' do gamii¹ tyani Jesús 'e tse²mo coon¹³on. Pe Jesús-gi gatyá^{2u} to² 'e ján^{2o}. Joon gasii²¹i 'ido:

³⁹—Cweei¹ fu tyi'i joon cwotyá^{2a} júu³ jilaa²¹ 'e nigajmaa^{1a} Dios coon¹³ 'nu.

Joon ganga²mo 'in tsañuu¹ do. Joon gatyá^{1o} júu³ la jilaa²¹ 'e nigajmaa^{1a} Jesús 'wii²¹² tya'a.

Jamii¹ Jairo coon¹³ tsamí² 'in gasú² sñn¹³ Jesús

⁴⁰Mo gacii¹² Jesús fu 'ngoo¹³ jmii²¹ do ga'ii²¹mo tsá² 'ii jløø¹³mo tsu jilee²¹mo sijéen¹³in 'ii. ⁴¹Joon gacwéi¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Jairo. 'Ii 'in tyu² to² cwo¹. 'In tsañuu¹ lo gasii²¹i 'wojní¹i 'wii²¹² tii²

Jesús joon gamii¹ tyani Jesús 'e tsá^{1a} fu tya'a. ⁴²Jaan²¹mo jóon¹ seein²¹ 'in ngóo¹ dyatun¹ jii¹. 'In raain¹ ti li júun²mo. Mo gangó¹ Jesús líi¹ fúui¹ tsá² ngaliin² coon¹³on. 'Áa¹mo cuu¹² li ngaliin² do.

⁴³Joon jee²¹² 'ii ngóo¹ jaain²¹ tsamí² tsaa¹³. Ningóo¹ dyatun¹ jii²¹ 'e niganii²¹ wúu¹ 'áai¹ coon¹³ 'e jmoowúu¹ tuuin²¹ do. Joon 'áa¹mo niga'in² cuu² coon¹³ timí¹. Nigatsaa²¹² jilaa²¹ 'e 'oo^{1o} pe jo mo ga'láai². ⁴⁴Joon gangatyéen¹in li caluu Jesús. Joon gasuu²¹ ti' siin¹³ 'ido. Joon la tsifu joon gawuun¹³mo tuuin²¹. ⁴⁵Joon gaunngii¹ Jesús:

—¿'lin gasú² sin¹³ñn?

Jilee²¹mo tsá² jo júu³ gatyaa^{1a}. Joon Tó³ coon¹³ 'in catyaa²gi do gajin²in:

—Tifo², líi¹ cuui²¹ tsá² 'nu joongi 'lee¹²i tsá² 'nu. Joon unngii²¹i: “¿'lin gason¹ tyi'i?”

⁴⁶Joon gajin² Jesús:

—Líi¹³moo la li'i seein²¹ 'in gasú² tyiia tsu galili¹³oo gaun'láa²moo jaain²¹ tsá² coon¹³ 'ii²¹ tyiia.

⁴⁷Mo galili¹³i 'in tsamí² do 'e galili²i Jesús 'e niga'láa²mo joon gajó² jlee¹i. Joon gasii²¹i 'wojní¹i tyani Jesús. Joon gatyaa^{1a} júu³ tyani jileei²¹ tsá² do 'ee cwáain¹ nigason¹on sñn¹³in joon xiiala niga'láa²mo coon¹³ jmoowúu¹ 'e tyaan¹. ⁴⁸Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—Niga'láa²mo'o, 'mí², tsu
'wii¹³ nivalitsáa¹mo-'o'o jna.
Jløø¹³mo'o icwoo²mo'o.

49 Siin¹²mogi Jesús faa²¹gi
mo gatyáa¹ jaain²¹ 'in jó¹ fu
tya' Jairo, 'in tyu² to² cwo¹
do. Joon gasii²¹i Jairo jin²in:

—Najuun²¹mo yuun²¹ tyi'i.
Jo untyiin²gi'i 'in tifo² no.

50 Pe ganúu² Jesús joon
gajin²in:

—Jo jmaa²a 'goo²¹o canii²
jmáa² tsáai¹-o'o. Joon i'láa²mo
yuun²¹ tyi'i.

51 Mo gatyáa¹ Jesús 'a
inuu do joon jo gacwoo¹
ngatáai² jiiin¹³ jaain²¹ 'in
catyáai². Jiiin¹³ Tü³-u ngaí²
coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³.
Joongi jiiin¹³ jmii²¹ 'in yuun²¹
do coon¹³ jiiin¹³ sáa³o
ngaí². 52 Jilee²¹mo tsá² ci²i
xuui²¹²-tsi tya' 'ido. Joon
gajin² Jesús:

—Jo cí²h' tsu jo mo júuin¹
'in yuun²¹ no jiiin¹³ li' 'e
cwuu²¹mo.

53 Pe jmai² 'in gangí³i
tsu ñi¹o 'e najuun²¹mo 'ido.

54 Joon gason¹ Jesús cwoo²¹o
tya' 'in najóin¹ do. Joon
gafaa²¹a coon¹³ coon²¹ júu³
tá² lí², jin²in:

—Simí², ráan¹un.

55 Joon gajiiin¹o 'ido tún¹.
Joon la tsifu joon garóon².
Joon gatyu² Jesús to² 'in
tsá² do 'e cwoo²¹xu 'e dø¹
'ido. 56 Joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi
tsacøøi¹³ tya'a. Pe joon
gatyu² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i
ce jiiin¹³ jaain²¹ jilaa²¹ 'e
nigalí¹ do.

9

Sii²¹i Jesús ji dyatuuin¹ tsá²
tya'a 'e tsacwo¹ júu³ tyú²

1 Jesús gauncaain²¹ ji
dyatuuin¹ tsá² tya'a joon
gacwo²o 'ido 'ii²¹ to² jmáa¹a
'e 'wooi²¹ 'ido jileei²¹ nii²
espíritu gó² taai² alma tya'
tsá² joongi un'láai² tsatsaa¹³:

2 —Sii³na 'naa', jin²in, 'e
cwolliin²naa cwocwo²oo' tsá²
júu³ tyú² tya' xiiala tyu² Dios
to² tsá² joongi un'láa²naa tsat-
saa¹³.

3 Joongi sii²¹ Jesús 'ii:

—Jo 'ee cón²oon' coonti tya'
tya'i fu li cwolliin²naa'. Jo
són²oo' 'mo'u² jon'gi cón²oon'
mora². Jon'gi cón²oon'
'iñi¹ jon'gi cuu² cón²oon'.
Tyaan¹aan' jmai² coon²¹ 'mi²
tyi²ii' jo cón²oon' tún². 4 Joon
jmoo³ joon³ coon²¹ 'ná¹ li
tyalíin²naa', do-o jon²oon'
jiiin¹³ la i'woo²¹naa' 'e fuu²¹
do. 5 Joon doñixia' li jo
'iin²¹²in tsá² 'ii²¹ 'naa' joon
xú²uu' 'laa²¹ toon²¹² tí¹³h'
lawa coon²¹ li² 'e jmá²aa'
cwáain¹ tya'a.

6 Joon ga'woo²¹mo. Joon
ngalíin² lacaain²¹ li san² do
ngacwoo¹ júu³ tyú² tya' xiiala
tyu² Dios to² tsá². Joongi
gaun'láai² jileei²¹ tsatsaa¹³
'in seein²¹ lacaain²¹ do.

Mo gajúin¹ Wó³ saai²¹ tsá²
jmii²¹

7 Tsaa'to² Herodes mo
galiñii¹ jilaa²¹ 'e jmoo¹o
Jesús jiiin¹³ jo ñii¹ 'ee 'i-tsi
tsu 'wii¹³ 'inlíi¹³ tsá² jin²in
'e Wó³-o nigajiiin¹in jee²¹²

'lĥ²¹². 8 'Inlĥi¹³gi tsá² jin²'in 'e nigajnéi¹ jaain²¹ tsá² nigacwo¹ júu³ tyú² sii²¹ Elías. 'Inlĥi¹³gi jin²'in 'e nigajiin¹'in jaain²¹ tsá² 'in nigacwo¹ júu³ tyú² caliĥ. 9 Pe joon gajin² Herodes:

—Jna-a tsai' gaty^u³u to² gawuun²¹ mootyi² Wó³. ĉ'lingi 'in lo 'in núu³uu faa²¹ tsá² lĥi¹?

Áai¹ lĥi¹ gajóoin²-tsi Herodes wa'a tyii¹²a xiiala nii¹'in Jesús.

Cwoo¹ Jesús 'e gø² 'ñá² mil tsá²

10 Mo gatyaliin¹'in tsá² tya' Jesús joon gasiĥ²¹o jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a. Joon gajée¹i Jesús 'ii 'e gangaliin² coon²¹ co² fuu²¹ Betsaida. 11 Joon mo galiñi¹ tsá² joon ngaliin²mo jon. Joon ga'ii²¹ Jesús 'ii. Joon gasiĥ²¹i 'ido xiiala mo ty^u² Dios to² tsá². Joon gaun'láai² tsatsaa¹³.

12 Ningóo¹ nica'lóo²x^u. Joon gangatyéen¹'in tsá² tya' Jesús. Joon gasiĥ²¹i 'ido:

—I² júu³ tsá² 'e cwotyaliin² 'ii²¹x^u 'woo²¹o. Joongi tsa'naa²¹x^u 'e dø¹ø 'e li tyan' no ts^u 'e li toon²¹²on' lo jo 'ee sá² coonti.

13 Joon gajin² Jesús siĥ²¹i 'ido:

—Cwoo¹³x^u 'naa' 'ino 'e dø¹ø.

Joon gajin² tsá² tya'a do:

—Jo 'ee sá² coonti. Lĥi²mo jiin¹³ 'ñá² 'iñi¹ joongi gá¹mo joo²¹ taai² jmĥ²¹. Joon xiiala lí² laa²¹na'a 'e dø¹ jileei²¹ 'in tsá² lo.

14 Ts^u tii² la coon²¹ 'ñá² mil 'in tsá² do. Joon gajin² Jesús gasiĥ²¹i tsá² tya'a:

—Sii¹³ tsá² cwocwaa¹ ti' coon²¹ 'iin¹³ ca'no³ cíein¹³.

15 La joon gajmaa¹a. Gacwó² jilee²¹mo. 16 Joon gason¹ Jesús ji 'ñá² 'iñi¹ do coon¹³ 'in gáí¹ joo²¹ taai² jmĥ²¹ do. Joon gajøø² fu y^u fu uncwii²¹. Joon gacwo²o 'maai¹³ Dios tya' 'e dø¹ø do. Joon mo ngayuui¹³ gajmaa¹a 'no³ joon gacwo²o tsá² tya'a 'e jmaa¹a jmai²x^u jee²¹² tsá² do. 17 Jilee²¹mo tsá² gagøø²¹ø ce ganeei¹³ tyú²-tsi. Joon mo ngayuui¹³ joon jilaa²¹ 'no³ 'e gasái¹ garøø²mogi dyatun¹ 'motó²gi.

Jmaa¹ T^u³ júu³ 'e Jesús lĥi¹i Cristo

18 Coon²¹ jmĥ²¹² mo gafaa²¹a Jesús júu³ tyú² coon²¹ li yaa-i joon téen²mo tsá² tya'a coon¹³on. Joon gaunngiĥ¹i Jesús:

—ĉ'lin jna jin² tsá²?

19 'Idogi gañii¹, jin²'in:

—'Inlĥi¹³ tsá² jin²'in 'e 'n^u-u Wó³ saai¹ tsá² jmĥ²¹. 'Inlĥi¹³gi tsá² jin² 'in 'e 'n^u-u Elías. Pe 'inlĥi¹³ jin²'in 'e 'n^u-u jaain²¹ tsá² 'in nigacwo¹ júu³ tyú² caliĥ 'in nigajiin¹ tún¹.

20 Joon gaunngiĥ¹i tún¹ Jesús:

—ĉ'Naa'giĥ¹, 'ee fó²oo' 'in jna?

Joon gañii¹ T^u³ do jin²'in:

—'N^u-u Cristo Joon¹ Dios.

Jesús jmoo¹o júu³ xiiala mi jūun²'in

21 Pe Jesús líi¹ ga'íi¹ júu³ joongi gauntsaa¹²ⁱ 'e jo 'in síi²¹ tsá² tya'a 'elo ce jiin¹³ jaain²¹. 22 Joon gajin²ⁱⁿ:

—'In Tsá² Ruu^{21mo} tsá² noogi iní² wúu¹ líli¹. Joongi jo i'ii²¹ tsacøøi¹³ 'ii. Caan^{21mo} coon¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley ijaan²¹ⁱⁿ injnga^{2mo} 'i. Pe mo ti 'ni¹ jmü²¹² ijmáa^{1a} jiin^{1o} tún¹.

23 Mo ngayuui¹³ joon gasii²¹ⁱ jileei²¹:

—Wana 'in 'iin²¹²ⁱⁿ jó¹ coon¹³ jna cwojmaa^{1a} 'in²-tsi jilaa²¹ 'e 'oo^{1o}. 'Ná²-a cwotyaa^{1an} crúu¹³ tya'a la coon²¹ jmü²¹² joon cwojaa¹ coon¹³ jna. 24 Tsü jileei²¹ 'in 'iin²¹²ⁱⁿ lái¹ yaai icaa^{21mo} fu juncwii²¹ tya'a. Pe jileei²¹ 'in caai²¹ fu juncwii²¹ tya' 'wii²¹² tyiia 'in tiin^{13mo} 'ii. 25 Jo 'ee to² 'ii³ tya' tsá² wa'a 'e galí² tya'a la tøøi² fu juncwii²¹ joon caa^{21mo} fu juncwii²¹ tya'a 'ña'a. 26 Tsü wana 'in ga'aa¹ fa'íi²¹ 'wii²¹² tyiia coon¹³ jilaa²¹ júu³ tya' xiiala mo tyu² Dios to² la joon jon jna, 'in Ruu^{21na} Tsá², ni 'aa^{21oo} fa'íi²¹ 'wii²¹² tya'a mi yíi^{3aa} lawa Røøi¹³ coon¹³ 'ii²¹ tya' Ña'ñu^{1u} coon¹³ jileei²¹ ángeles tya'a. 27 'E la ja^{2mo} fuu^{212uu} 'naa' 'inlíi¹³ jee²¹² 'in téein² lo nano jo ijúun²ⁱⁿ nu'gi la jo mo gatyü² Dios to² tsá².

Unsüi² Jesús la líi¹ⁱ

28 Mo gati² jñá² jmü²¹² 'e gafaa²¹ Jesús 'elo joon gasoo^{1o} coon²¹ moo²¹ 'e tsafaa^{12a} júu³ tyú². Ngoo^{21-o}

coon¹³ Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. 29 Joon la 'íi²¹² faa²¹ Jesús júu³ tyú² la tøøi² níi¹ⁱ coonti coon²¹ galisíi^{2mo} la 'íi¹. Joongi siin¹³ⁱⁿ gali taa²¹ jii¹ líli¹. 30 Joon gajnéi¹ gái¹ tsañüü¹ co' li siin¹²ⁱⁿ. Gajná² joo²¹ la 'ui li siin¹³ⁱⁿ. Jaain²¹ sii²¹ Moisés, jaain^{21gi} sii²¹ Elías. 31 Téein² coon¹³ Jesús síi¹ⁱ xiiala mi jóon²ⁱⁿ. 'E 'ná² nii²¹ wúu¹ fu Jerusalén. 32 Líi¹ jalicwuu¹ⁱ Tú³ coon¹³ 'in tsá² catyaa^{21gi} do. Pe jo gacwuu²¹ⁱ. Joon ganii^{21o} jilaa²¹ 'e 'ya^{2gi} tya' Jesús. Joon ganíi²ⁱⁿ ji gái¹ tsañüü¹ do 'in téein² coon^{13on}. 33 Mo gangalíin² 'in tsá² do co' li siin¹² Jesús joon gajin² Tú³ do:

—Tifo², jlíi¹ tyú² 'e toon^{21o} on lo! Jmoo^{21o} 'ni¹ 'nú¹ lo; coon²¹ 'nú^{21u} coongi tya' Moisés coongi tya' Elías.

Pe Tú³ do coonti jo ñi¹ jilaa²¹ 'e faa^{21a}. 34 La 'íi²¹² faa^{21a} do-o gajó² coon²¹ jníi¹ 'e gacíin¹³ⁱⁿ. Joon gafoo^{1mo} mo gatáai² jee²¹² jníi¹ do. 35 Joon ganuu¹ coon²¹ júu³ jee²¹² jníi¹ do 'e gajin² 'elo:

—Yüüü²¹ tyiia 'in 'iin^{212na} lo. Nuü^{2üü} júu³ tya'a.

36 Mo ngayuui¹³ gafaa^{21a} 'e júu³ do joon ganíi^{2mo} jiin¹³ 'ña'a Jesús. Jo 'ee gajin²ⁱⁿ coonti jon'gi gasii²¹ⁱ tsá² ce jilaa²¹ 'e niganíi²ⁱ.

Gaun'láai² Jesús jaain²¹ simii²¹ 'in 'yuui 'in 'líi³ alma tya'a

37 Mo gajná² jmi²¹² do coon²¹ gajgáa¹ 'e moo²¹ do joon líi¹ fúui¹ tsá² ngaunjiin²¹ in Jesús. 38 Joon jaain²¹ tsaññu¹ 'in ngó¹ jee²¹² tsá² do gasii²¹ coon²¹ júu³ tá² lí¹, jin³ in:

—Tifo², jmaa²¹ a feei¹ 'o'o jøøi²¹² du' yuun²¹ tyiia lo tsu camuui¹³ 'in no seein²¹ tyiia. 39 Yuui jaain²¹ espíritu gó² 'e jmoo¹ 'e 'oo¹ o joongi joon²¹ in ñii¹ i. Joongi 'yee²¹ jon¹ moo'oo² o. Joongi 'e² e wúu¹. Jo 'iin²¹² in túu¹ i. 40 Nigami³ oo tyani tsá² tyi¹ 'e tyí² mo 'in 'líi³ 'yuui alma tya'a pe jo mo gali² i.

41 Joon gajin² Jesús sii²¹ i 'in tsá² fúui¹ do:

—i Tsá² 'in jo tsáai¹ -tsi 'naa'! Jiin¹³ 'e gó² 'øøi²¹ -'oo'. Jo ní³ ii líi²¹ 'e 'ná² -a 'e siin¹³ na coon¹³ 'naa' joongi jmáa³ aa ta²¹ a 'wii²¹² tyii'.

Joon jin² Jesús sii²¹ i jmii²¹ xuui²¹² do:

—Ñijee¹ du' yuun²¹ tyi¹ fu lo.

42 Pe mo gangatyéen¹ 'in simii²¹ do 'in espíritu gó² do gapíin² 'ii ni 'wó². Gajmaa¹ a 'e gajooin²¹ ñii¹ i 'ido tún¹. Pe Jesús gatyú² to² 'in espíritu do wa'a cwo¹ i i. Joon gaun'láa² mo 'in simii²¹ do. Joon gajaan¹ mo 'ido jmii²¹. 43 Jilee²¹ mo tsá² ganga'goo²¹ -tsi jilaa²¹ 'e jmi²¹² cii¹³ Dios jmaa¹ a.

Jmoo¹ Jesús júu² xiiala mi júun² in

La 'ii²¹² jmoo¹ o tsa'goo²¹ -tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹

Jesús joon gasii²¹ i Jesús tsá² tya'a:

44 —Náú² duu' coon²¹ tún² 'elo. Joon jo cwa'iin¹³ -'oo'. Jna-a 'e Ruu²¹ na Tsá². Pe 'ná² -a ijaain²¹ tsá² jna ja'cwoo²¹ tsá².

45 Pe tsá² tya' Jesús do jo ga'øøi²¹ -tsi jilaa²¹ 'e sii²¹ i 'ii tsu jo mo galisá² 'ii²¹ wa'a 'øøi²¹ -tsi. Joon 'goo²¹ -o wa'a mii²¹ i Jesús wa 'e nijin² in la lí 'e najin² in.

E² e Jesús tsá² 'iin 'in tyíin¹³ gi ni fu

46 Joon tsá² tya'a galáa² 'wii²¹² jo cwo² o júu³ ruu²¹ i 'iin jee²¹² 'ii 'in tyíin¹³ gi. 47 Pe Jesús galili¹³ o jilaa²¹ 'e 'i¹ -tsi 'ido. Joon gasaan¹² in jaain²¹ xuui²¹² joon gasiin²¹ in jee²¹² 'ii. 48 Joon gasii²¹ i 'ido:

—Jileei²¹ 'in 'ii²¹ 'in xuui²¹² lo coon¹³ 'e sii²¹ jna 'ii²¹ mo jon jna. Joon jileei²¹ 'in 'ii²¹ jna 'ii²¹ mo jon 'in gasii²¹ in jna. Jileei²¹ 'in 'woi¹ gi jee²¹² 'naa' 'ii 'in tyíin¹³ gi la jee²¹² jileei²¹.

'In jo jmoo¹ 'e gó² tyi' 'ii 'in tyú¹ coon¹³ jna'

49 Joon gajin² Wó³ gasii²¹ i Jesús:

—Tifo², nigajøø²¹ ø'ø jaain²¹ 'in ngí¹ to² 'wooi¹ espíritu gó² coon¹³ 'e sii²¹ nñ. Joon gauntsaa¹³ moo'o tsu jo ngii¹ coon¹³ jna'.

50 Joon gajin² Jesús gasii²¹ i 'ido:

—Jo untsaa¹³ naa' tsu jileei²¹ 'in jo jmoo¹ o 'e gó² tyi' 'ii 'in uncaain²¹ coon¹³ jna'.

Jiin²mo Jesús Jacobo coon¹³ Wó³

51 Mo gati² li tsei² Jesús fu ñufú² ga'ii²¹o fu¹ tsáa¹a fu Jerusalén tá²-a taain²-tsi.

52 Joon gasii¹in tsá² tya'a nifugi. Joon ngalín² coon²¹ fuu²¹ 'e náa¹ co' Samaria gamii¹i li ján². 53 Pe tsá² seein²¹ Samaria do jo ga'ii²¹i Jesús tsu galili¹³o 'e tsáa¹ 'ido fu Jerusalén. 54 Mo gani² tsá² tya'a Jacobo coon¹³ Wó³ 'elo joon gasii²¹i:

—Ña'ñu¹u', ¿ja 'iin²¹²u'un wa'a siin²¹na'a júu³ 'e xii¹a goon²¹ po¹³ jí² fu yu' fu juncwii² tya'a? Joon ityee²¹mo coon²¹ tya' jilee²¹i 'in tsá² no la gajmaa¹a jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² cali 'in sii²¹ Elías.

55 Joon gajóøi² Jesús 'ii joon gajin²in:

—'Naa'a jo ñi²ii' coonti xii¹ala líii¹ espíritu jeei¹³ 'naa'. 56 Jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², jo góo³oo wa'a 'e 'iin²¹²na fu juncwii²¹ tya' tsá² xali¹i jímá³aa tiin¹³mo tsá².

Joon gangaliin² coon fuu²¹ pi¹³ li xii¹a'.

'Ee 'ná² jmaa¹a wa'a 'iin²¹² tsá² ngi¹ coon¹³ Jesús

57 Mo gangalín² fu¹ táai² jaain²¹ tsañuu¹ nijin² gasii²¹i Jesús:

—'In²¹²na ní³ii coon¹³ 'nu doñixii¹a' ca cwo²¹o.

58 Joon gañii¹ Jesús:

—Jileei²¹ cwii¹ sá² tóo²-o tsa' xá² joongi jileei²¹gi ton¹

sá² sii²-i pe jna-a Ruu²¹na Tsá²jo 'óo³oo xii¹a' li cwuu²¹na.

59 Joon gajin² Jesús gasii²¹i jaain²¹gi:

—Na¹ coon¹³ jna.

Pe 'idogi gajin²in:

—Cwó³du'u cata ní³ii jéei¹ ní'áai¹duu ñu³uu.

60 Joon gajin² Jesús:

—Já¹du' cwo'aa¹i 'in jo tsáai¹-tsi jna 'in 'lii²¹² do. Pe 'nu-u cwo²du'u, cwocwo²¹o júu³ tyú² tya' xii¹ala mi tyu² Dios to² tsá².

61 'In xeei²¹gi gajin²in:

—Ña'ñu¹u' 'iin²¹²na ní³ii coon¹³ 'nu pe jéei¹ cwo²du'u ní³ii júu³ tsá² néei¹ inuu tyiia.

62 Pe Jesús gajin²in:

—Tsu lawa jaain²¹ tsá² 'in galáa² 'wii²¹² núu²un júu³ tya' Dios pe jo gacón² cwáain¹ coon²¹ tún². Jo tíi²i 'ii²¹ Dios 'ii li tyu² Dios to².

10

Sii¹in Jesús setenta tsá² 'e tsacwo¹ júu³ tyú²

1 Mo ngayuu¹³ jilaa²¹ 'elo joon gatyiin¹² Jesús coon²¹gi setenta tsá² tún¹. Joon gasii¹in ti' gáí¹ ti' gáí¹ tyani¹i 'e tsacwo¹ júu³ tyú² la cain²¹ fuu²¹ li 'ná² tsáa¹a. 2 Joon gasii²¹i:

—'E la ja²mo, líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ 'in 'ná²gi núu² júu³ 'e 'iin²¹²mo Dios tsá². Pe xu tsá² seein²¹ 'e lí² tsalín² tsajmáa² júu³. 'Wii¹³ joon mii² tyani Dios 'in 'iin²¹²in tsá² wa'a sín¹gi tsá² 'in cwó¹gi 'e júu³ lo. 3 Cwolín²naa'. Tyán²aan' cwáain¹ tsu sii³na

'naa' lawa joo'saa'²¹ y^{uun}²¹ jee'²¹² 'yiaa'¹ tsiinuu²¹. ⁴ Jo 'ee cón²oon' jon' mora'² jon'gi tuloo²¹ taa'¹³ cuu² jon'gi mii'¹³ii'. Joon jo un'iii'²¹² yaanaa' foo'¹³naa' tsá'² tya'i fu¹. ⁵ Mi cwotaa'²¹naa' tsi in^{uu} jée'¹ foo'²¹oo' 'in tsá'² do: "Mii'²¹ii' tyani Dios 'e uncwaa'³i in^{uu}lo." ⁶ Wana 'in tsá'² do røø'²¹ 'ii'²¹ tya'a 'ii'²¹mo coon²¹ 'e tyá'² la li 'e nuu¹. Wana jo la joon jo tii'² 'e júu'³ tyá'² do. ⁷ Do-o jóon'¹³oo', dogi jon cøø'²⁰⁰ joongi 'úu'²uu' jilaa'²¹ 'e cwoo¹ 'naa' tsu jileei'²¹ tsá'² 'in jmoo¹o to² tii'²mo 'e 'uun'²¹un dø'¹ø. Jo ngí'²ii' la tyi 'nú¹. ⁸ Wana xiaa' fu li gatyaliin²naa' 'ii'²¹ tsá'² 'naa' cøø'²⁰⁰ jilaa'²¹ 'e cwo'²o 'naa'. ⁹ Un'láa'²naa' tsatsaa'¹³ 'in seein²¹ do. Joon síi'¹³ii': "Tya'an nijó'¹ 'e tyá'² Dios to² 'naa'." ¹⁰ Pe wana gatyaliin²naa' coon²¹ fuu²¹ li jo 'ii'²¹i tsá'² 'naa' cwo'woo²¹naa' tya'i fu¹ joon fóo'¹³oo' la lo: ¹¹ "Cagi 'laa'²¹ sá'² góo'²oo' lo 'e taa'¹³ mii'²¹ii' xuu'²u' lo lawa coon²¹ li² 'e jmoo²¹o'o tya' 'e gó'² tyii'. Pe cwoliñi'²ii' 'áa'¹mo nijatyéen¹in 'e tyá'² Dios to² 'naa'." ¹² 'E la ja'²mo fuu²¹²uu 'naa' —jin'² Jesús—, mi 'iin² fu juncwii²¹ líi'¹gi wúu¹ ini² 'in tsá'² seein²¹ fuu²¹ do lagi tya' tsá'² seein²¹ fuu²¹ Sodoma.

Tsá'² néei¹ fuu²¹ 'e jo nuu¹³

¹³ 'Fuu²¹²uu 'naa' tsá'² néei¹ Corazin. Fuu²¹²uu 'naa' jon tsá'² néei¹ Betsaida. Wa'a la caain²¹ fuu²¹ Tiro coon¹³

Sidón wa galí'² coon²¹ milagro 'e nigalí'² jee'²¹² 'naa' ca la mo jéei¹ la mo 'iin²¹²in unsíi'² 'e 'i'¹-tsi. Joongi 'e tyii¹ coon²¹ 'mi'² lí¹ tyiaa'²¹² joon ga'ii'²i fó'² mootyíi¹i lawa coon²¹ li² 'e gajo'²o-tsi. ¹⁴ Pe mi 'iin²in fu juncwii²¹ 'naa'²¹a líi'¹ wúu¹gi móo'³naa' lagi 'in tsá'² néei¹ Tiro coon¹³ Sidón. ¹⁵ Joongi 'naa'a 'in néei¹ Capernaum, çti líi'²naa' isaa'²¹ 'naa' fu 'ñá'¹fú'²? X^ujooon ixaa'²¹moo' fu li 'ii'²¹. ¹⁶ Jileei'²¹ 'in nuu¹u júu'³ tyii' —jin'² Jesús síi'²¹i tsá'² tya'a—, nuu¹o jon júu'³ tyiaa. Jileei'²¹ 'in jo 'ii'¹² 'naa' la joon jon jo 'ii'¹i jna. 'In jo 'ii'¹³ jna la joon jon jo 'ii'¹i 'in gasii¹in jna.

Joon mi yuui'¹³ gajin² Jesús 'elo gangaliin²mo tsá'² tya'a do.

Gacwolín²mo tsá'² 'in gasii¹in Jesús

¹⁷ Joon gacwolín²mo 'in setenta tsá'² do jløø'¹³mo jin'²in:

—Ñá'¹ñá'¹u', cagi espíritu gó'² galin^{uu}¹³o to² tyuu¹³ jna'a coon¹³ 'e sii'²¹ 'nu.

¹⁸ Joon gajin² Jesús:

—Jo'²o. Gamóo'³oo xiiala mo gatøø'²¹i Satanás fu yá' fu juncwii²¹ lawa coon²¹ jí'² cwaain²¹ 'ñá'². ¹⁹ Jna gacwo'²oo 'naa' 'ii'²¹ 'e 'øø'¹³øø' moo'woo²¹ mii'²¹ coon¹³ ticún³ joongi ilii'²¹oo' jilaa'²¹ wa' pí'³ tya' tsá'² 'lii'³. Joon jo tí'² 'nii'²¹ tyii'. ²⁰ Mo tyá'¹²uu' to² 'in 'wói¹ 'in 'lii'³ taai² alma tya'a tsá'² joon 'woo²¹mo jon pe jo jmaa'²aa' jløø'¹³naa' 'wii'¹³

joon, pe jmáa²aa' jløø¹³naa' tsu
'wii¹³ nigatyii¹³mo Dios 'naa'
'e cwolín²naa' ñh'fú².

Jløø¹³mo Jesús

21 La tsifu joon gajmaa¹
'in Esíritu Tyú² tya' Dios gali-
jløø¹³mo Jesús. Joon gajin²in:

—Cwóo³oo 'maai¹³
Ña'ñu¹u'. 'Nu-u fii²¹² ni 'wó²
joongi fu juncwii²¹. Cwóo³oo
'maai¹³ tsu niga'máa²o'o
jilaa²¹ júu³ tyi'i 'e jo ñí²
tsá² jmü¹-tsi coon¹³ 'in tsá²
'øøi²¹-tsi. Joon niga'ee¹²o'o
tyani tsá² 'woi¹ 'in líi¹ la líi¹
xuui²¹² 'in jo mo gauntsáa¹.
Tsu la joon Ña'ñu¹u' ni-
gali'iin²¹²mo'o.

22 Ñh²oo nigacwo²o jna
jilaa²¹. Ce jiiin¹³ jaain²¹ tsá²
jo lí² licwii¹in Joon¹ Dios jiiin¹³
'ña'a Dios Jmii²¹ cwii¹in 'ii. La
joongi jon ce jiiin¹³ jaain²¹
jo lí² licwii¹in Dios Jmii²¹
jiiin¹³ 'ña'a Joon¹on licwii¹in 'i
coon¹³ jileei²¹ 'in 'iin²¹²in 'in
Joon¹-o 'e licwii¹in 'ii.

23 Joon gajjøøi² Jesús tsá²
tya'a. Joon jin²in gasii²¹i 'ido:

—Jløø¹³mo ce jileei²¹ 'in
jøø² jilaa²¹ coon¹³ unní¹i 'e
jøø² 'naa'. 24 Tsu 'ela ja²mo
fuu²¹²uu 'naa', lí¹ fúui¹ tsá² 'in
gacwo¹ júu³ tyú² calii coon¹³
jileei²¹ røøi¹³ nigali'iin²¹²in
jøø² jilaa²¹ 'e jøø² 'naa' nano.
Pe jo gangoo¹o. Nigali'iin²¹²in
núu²un ce jilaa²¹ 'e núu²uu'
nano. Pe jo ganúu²un.

Lawa jaain²¹ tsá² Samaria

25 Joon garoon¹ jaain²¹
tifo² tya' ley. Joon gangasii¹²i

Jesús. 'iin²¹²in jøø²do xiiala
líi¹ Jesús. Joon gaunngii¹i:

—Tifo², ¿'ee 'ná¹ jmáa³aa
itiin¹³na fu juncwii²¹ tyiia?

26 Joon gañii¹ Jesús:

—¿'Ee to² tyu² ni jí² tya' ley?
¿Xiiala gafaa¹²a 'e ley do líi²u?

27 Joon gañii¹i 'in tifo² tya'
ley do:

—“Cwoli'née¹mo'o Ña'ñu¹u'
Dios tyi'i la tøøi² alma
tyi'i, joongi coon¹³ la tøøi²
'waa²¹ pí² tyi'i, joongi coon¹³
la tøøi² 'e 'i¹-o'o. Joongi
cwoli'née¹mo'o tsagóo²o
lawa'a woo²o'o” —jin² tifo²
tya' ley do.

28 Joon gajin² Jesús:

—Tyú²-u nigafaa¹³a. Wana
gajmaa¹³a jilaa²¹ 'elo
tiin¹³mo'o.

29 Pe 'in tifo² tya' ley do
'iin²¹²in untyú¹mo 'ña'a joon
gajin²in gasii²¹i Jesús:

—¿'in tsagóo³oo?

30 Joon gajin² Jesús:

—Lawa jaain²¹ tsá² gajgáa¹i
fu¹ tya'i fu Jerusalén 'e tsáa¹a
fu Jericó. Joon gasain²
'uun²¹ 'ii. Joon ga'uun²¹o ce
jilaa²¹a cagi siin¹³in. Joongi
gajmee²¹i líi¹ coon²¹ xuu jo
gajnga²mo. 31 La coon²¹ jo
ngaa²¹mo joon jaain²¹ untsá²
gajgáa¹ 'e fu¹ do-o jon. Pe mo
gani² 'ido lí¹ ti' gangii¹i. 32 La
joon jon jaain²¹gi tsá² levita
gangii¹ fu do. Joongi coon²¹
tsáa¹ joon gangii¹ mo gani²i.
33 Pe jaain²¹ tsá² coon²¹
fuu²¹ 'in seein²¹ Samaria 'in
gangii¹ fu do-o jon. Joon
mo gani² 'ido joon fúu²

galíi¹. ³⁴ Joon gangatyéen¹ in li ráain² 'in tsañuu¹ do. Joon gajmaa¹ o mí¹ li sicwuu²¹ tya' 'ido. Gasuun²¹ aceite coon¹³ vino. Joon gapaa^{21a} 'mí² li sicwuu²¹ tya' 'ido. Joon gatyée¹ mo 'ido bu³ tya'a. Joon gangajée¹ 'ido coon²¹ li cwói¹ ján². Joon ga'aa¹. ³⁵ Mo gajná² jmí²¹² do itsei² 'in tsá² do joon gatyí^{21x} cuu² gacwo^{2o} fii²¹² 'e 'nú¹ do. Joon gasíi²¹ⁱ 'ido: “Jóø² 'in tsañuu¹ no. Jóø² du' joon wana ga'ín¹ gi' cuu² no icíi^{3oo} tyi'i mi li gaa^{13na}.”

³⁶ Joon gajin² Jesús gasíi²¹ⁱ 'in tifo³ tya' ley do:

—ǵ'íin líi^{2u} jee²¹² 'in gaai²¹ do galíi¹ lawa jaain²¹ tsagoo^{1o} 'in tsañuu¹ 'in gajmeei²¹ 'uun²¹ do? —jin² Jesús.

³⁷ Joon gajin² tifo² tya' ley do:

—'In tsá² coon²¹ fuu²¹ do 'in fúu² galíi¹ 'in tsá² sicwuu²¹ do.

Joon gajin² Jesús gasíi²¹ⁱ 'ido:

—Ngí², cwajmáa² ce tí² la joon.

Jesús tyín¹³ in tya' Marta coon¹³ María

³⁸ Joon ngoo²¹² Jesús la fu¹ 'yúu²ⁱ. Joon gatyí^{1a} coon²¹ fuu²¹. Joon do-o jaain²¹ tsamí² sii²¹ Marta gatóø^{1ø} fu tya'a. ³⁹ Joon Marta do sein²¹ jaain²¹ ruu²¹ⁱ sii²¹ María. Joon 'ido-o gacwoo²¹ 'wii²¹² tíi² Jesús 'e 'iin²¹² in núu² jilaa²¹ 'e jin² Jesús. ⁴⁰ Pe Marta do líi¹ cwo²-tsi

coon¹³ jilaa²¹ to² jmoo^{1o}. Joon gangatyéin¹³ li tyín¹ Jesús joon gasíi²¹ⁱ:

—Ña'ñu^{1u}, ǵti jo cu^{2x}-o'o coonti 'in ruu^{21na} no coonti tuui¹ jna 'ñii'a coon¹³ jilaa²¹ to² jmoo^{3oo}? Sii¹³ⁱ cwoun-coon^{13x} jna.

⁴¹ Joon gañii¹ Jesús:

—Marta, ǵ'ee lí' cu²-o'o coon¹³ jilaa²¹ to² 'e jmoo^{21o}? ⁴² Pe coon²¹ 'e sá² 'e tyiin^{2gi}. María lo nigatyíi^{13o} coon²¹ 'e tyú^{2gi}. Joon ce jiiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwooi²¹ tyi² tya'a.

11

'E^{2e} Jesús tsá² tya'a xiiala faa²¹ tsá² júu³ tyú²

¹ Cafu mo galí² gafaa²¹ Jesús júu³ tyú² joon mo ngayuui¹³ gafaa^{21a} joon jaain²¹ jee²¹² tsá² tya'a gasíi²¹ⁱ Jesús:

—Ña'ñu^{1u}, 'e^{21e} jna'a xiiala faa^{13a} a júu³ tyú² la ga'e² Wó³ tsá² tya'a.

² Joon gajin² Jesús:

—Mi fó^{2oo} júu³ tyú² tyii' fá^{2aa} la lo: Ña'ñu^{1u} tyín^{1u} un ñu'fú² tyi'i. Jiiin¹³ 'nu-u 'in tyú¹ la jee²¹² jilee²¹ 'in sein²¹.

Tyuu²¹ to² jna'a.

Fu ñu'fú² jilaa²¹ ilí² jiiin¹³ la 'iin^{212u} un. Jmáa² jon ni cwoo¹³ juncwii²¹.

³ Cwo^{3o} jna'a 'e liin¹ 'e tyée^{3e} 'e jmí²¹² no.

⁴ Joon 'ín^{1u} un tsaa² tyii'i tsu la joon jon jna'a 'ín^{2moo} o tsaa² tya'

jileei²¹ 'in gajmaa¹a 'e
gó² tyii¹.

Un'øø¹u'u jna'a 'e jo 'naa¹³a'a
tsaa².

⁵ Gajin²in jon Jesús gasii²¹;
'ido:

—Jmoo¹³du¹ cwáain¹ lawa
jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in 'aa¹i
jaain²¹ tsá² seein²¹ tyú²
coon¹³. Joon la 'woo¹ tyiia²
núu¹ ngóo¹-o fu tya' 'ido. Joon
gasii²¹i 'ido: “Jmáa² fee¹-'o'o,
tyi³ta'a 'ni¹ 'iñi¹ 'ná³aa. ⁶ Tsu
jaain²¹ tsá² seen²¹na tyú²
coon¹³ sá² coon²¹ li jaa¹²i.
Joon gacwaa¹²i fu tyiia joon
jo 'ee 'óo³oo coonti wa'a 'e
cwo³oo.” ⁷ Joon 'in dogi
gajin²in ca ti tsi inuu li
raain²¹: “Jo untyii²u jna tsu
sijnii¹ 'nú³uu. Joongi yuun²¹
tyiia tee¹³mo coon¹³ jna
cwuu²¹mo ni coo'mó². Jo lí²
raan²¹na wa'a 'e lí² cwo³oo
'nu coonti.” ⁸ 'E la ja²mo
fo³oo —jin² Jesús— fiin¹³
jo roon¹on 'e cwo²o 'ido
tsu 'wii¹³ tsá² seein²¹ tyú²
coon¹³on do ilí² roon¹on
cwo²xu 'ido la coon²¹ 'e
jo untyii²gi 'ido 'ii. Joon
cwo¹o jiiin¹³ 'e 'ná¹xu. ⁹ 'E
la joon fuu²¹²uu 'naa', mii²ii¹
tyani Dios tsu joon cwo²o
'naa'. 'Nee¹³naa' tsu joon
tyee²¹moo'. Pó²oo' 'ooca'nú¹
tsu joon inaa²¹o. ¹⁰ Tsu jileei²¹
'in mi¹ 'ii²¹mo. Joongi jileei²¹
'in 'noo² tyiia¹³o. Joongi
jileei²¹ 'in pó² 'ooca'nú¹
naa²¹o tya' 'i.

¹¹ 'Jmoo² joon² jaain²¹ 'naa'
liii¹naa' tsacóoi¹³, ¿ti cwó²oo'
yuun²¹ tyii' coon²¹ cuun²¹²

wa mo gamii¹i 'iñi¹? ¿Ti
cwo¹³naa' jaain²¹ mii²¹ wa
mo móo¹i joo²¹ taai² jmi²¹,
¹² owa cwo¹³naa' 'ee jaain²¹
ticún³ wa mo gamii¹i coon²¹
mootú²? ¹³ Pe wana 'naa',
'in jo tyú¹naa' cwó²oo' yuun²
tyii' 'e tyú² xiiati líi¹gi icwo²o
Ña'ñu¹'u' tyiin¹ ñu¹fú² 'in
Espíritu Tyú² tya'a tya' jileei²¹
'in mi¹.

*Cwo² tsá² tsaa² Jesús
'e coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in 'liii³
jmoo¹o*

¹⁴ Seein²¹ jaain²¹ tsá² 'in
gaí² 'in 'liii³ alma tya'a. Joon
jo cwo¹ faa²¹ 'ido. Mo gatyii¹
Jesús 'in 'liii³ 'yuui alma
tya'a gali²-i faa²¹o. Joon liii¹
ganga'goo²¹-tsi tsá² 'elo. ¹⁵ Pe
'in liii¹³gi gajin²in:

—'In tsañuu¹ lo 'wooi¹
'in 'liii³ coon¹³ 'ii²¹ tya'
Beelzebú 'in tyu² to² 'ii.

¹⁶ 'In xeei²¹gi gali'iin²¹²in
coon²¹du cwáain¹ xiiala liii¹
Jesús joon gamii¹i coon²¹ mi-
lagro. ¹⁷ Pe ñii¹ Jesús 'ee 'i¹-tsi
'in tsá² do. Joon gasii²¹i 'ii:

—Lawa coon²¹ fuu²¹ 'e tún²
'ii¹³ liii² joon tii¹i jee²¹² yaa-i.
'E fuu²¹ do jo taa²¹a. Joon
wana tii¹ tsá² la 'oo²¹ ruu²¹i
tsi inuu jo taa²¹a. ¹⁸ ¿Xiiala ili²
tyu² Satanás to² wa'a téen¹in
jiiin¹³ la 'ña'a? Pe 'naa' fó²oo'
'e 'wóo³na 'in 'liii³ coon¹³
'ii²¹ tya' Beelzebú. ¹⁹ Wana
jmáa³aa la joon, ¿iin coon²¹
cwo¹ 'ii²¹ tsagoo²oo' wa'a
'wooi¹ 'ido 'in 'liii³ taai² alma
tya' tsá²? Coon¹³ to² 'e jmoo¹
'ii-o cwoliñi¹ tsá² 'e li' cii¹²
fó²oo'. ²⁰ Coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios

'wóo³na espíritu gó² —jin²
Jesús—, joon coon¹³ 'e joon
'øøi²¹-tsi tsá² 'e nigacwa¹
'ii²¹ tya' Dios jee²¹² 'naa'.

21 'Lawa jaain²¹ tsañuu¹
pí²-tsi joongi 'oo¹⁰ ñí³ wa'a
un'øøi¹ 'ña'a joon jøø²⁰ o tya'a.
Jilaa²¹ 'e si'móo¹ tya'a jo lí²
coon¹ tsá² coonti. 22 Pe wana
tyiia¹ jaain²¹ 'in pí²gi-tsi lagi
'ii joon lii¹ 'i. Joon 'woo²¹-o
jilaa²¹ ñí³ tya'a 'e gajmaa¹
'e jo cu²-tsi. Joon gajmaa¹
mai²xu ce jilaa²¹ 'e ga'wo²⁰
tya' 'ido.

23 'Jileei²¹ 'in jo faa²¹ tyú²
tyiia 'laa²¹a faa²¹a tyiia.
Joongi jileei²¹ 'in jo jéei¹
tsá² 'e uncaain²¹ coon¹³ jna
jmaa¹a 'e 'eei¹ tsá² jna.

*'Ee¹³ Jesús tsá² xiiala líi²
espíritu gó²*

24 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Mo cwo'íi¹ espíritu gó²
tya' tsá² ngi¹⁰ la caain²¹
cwoo¹³ tyuu²¹ 'noo²¹o li
ján². Joon mo jo tyii¹a joon
'i¹-tsi: “Nii¹³ moo fu tyiia li
gajúu³uu.” 25 Mo gatyee¹²i
joon ní²in 'in tsañuu¹ do lawa
coon²¹ 'nú¹ 'e líi² joongi sii¹i
tyú². 26 Joon tsaa²¹o tsate²e
dyái¹gi espíritu 'in 'líi³gi.
Joon jilee²¹mo itsataa²i tya'
'in tsañuu¹ do. Joon líi¹
galigoo²¹gi seein²¹ 'in tsañuu¹
nano lagi mo jéei¹.

'Ejløø³mo la jai²

27 La 'íi²¹² siin¹² Jesús
faa²¹a 'elo jaain²¹ tsami²
jee²¹² 'in tsá² do ga'oo¹⁰
jin²in:

—íí¹ tyú¹-i 'in ningatyéin¹
'nu joongi 'in gacwo¹ tuu²¹
cu²¹u!

28 Jesús-gi gajin²in:

—íPe líi¹gi tyú¹ 'in ganúu²
joongi nuu¹³o júu³ tya' Dios!

*Tsá² gó² mii¹i coon²¹ mila-
gro*

29 La 'íi²¹² joon líi¹ ngafúui¹
tsá² la cu² lí¹ lí¹ siin¹² Jesús
joon ga'láa² Jesús 'wii²¹²
gafaa²¹a sii²¹i 'ido:

—Tsá² gó² 'in seein²¹ nano
mii¹i coon²¹ lí² milagro. Pe
jiin¹³ coon²¹ lí² ilisá² tya' 'in
tsá² no jiin¹³ la lí² gacwoo¹
jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³
tyú² cali¹ sii²¹ Jonás. 30 Lawa
Jonás, 'ii jaain²¹ lawa coon²¹
lí² 'e gali² tya' tsá² seein²¹
Nínive. La joongi jna 'in
Ruu²¹na Tsá², jna-a lawa
coon²¹ lí² tya' tsá² seein²¹
nano. 31 Mi 'iin² fu juncwii²
ilí² 'ii²¹ tya' tsá² seein²¹
nano jaain²¹ 'in tyu² to²
coon²¹ fuu²¹ náa¹ lí¹ cwoo²¹
tooin²¹² lí¹ yuui² ñi¹ niroon²¹
nijmáa¹a 'ii²¹ tya'a tsu 'ii
gajó² lí¹ wiingi ní¹ cwoo¹³ fu
juncwii²¹ 'e januu²du jilaa²¹
'e jmi¹-tsi Salomón. Joon 'elo
seen²¹mo jaain²¹ 'in feei¹gi
lagi Salomón. 32 Jileei²¹ tsá²
seein²¹ fuu²¹ Nínive do mi
'iin² fu juncwii²¹ niroon²¹
mi jmáa¹ Dios 'ii²¹ tya' tsá²
seein²¹ nano. Joon icwoo¹
tsaa² tya'a. Tsa tsá² seein²¹
Nínive do gaunsi²¹mo 'e 'i¹-tsi
mo ga'íi² Jonás do júu³ tyú²
tya' Dios. Joon nano lo-o

seein²¹ jaain²¹ 'in tyú¹gi lagi
Jonás.

Jí² coo²¹ tya' tsá²

33 'Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in
dyi² coon²¹ jí² joon sii²¹i
coon²¹ li 'uuin²¹ jon'gi nɛ'
coon²¹ cwóo¹. Sii²¹i tsá²
coon²¹ yɛ'-ɛ joon jnéei² tya'
tsá² 'in taai². 34 Unni² tsá² 'e
lí lawa coon²¹ jí² coo²¹ tya'
tsá² wana tyú² unni² tsá² la
joon jon róøi³ coon¹³ 'e tyú²
la tóøi². Joon ngii¹ li jná². Pe
wana gó² unni² tsá² la joon
jon gó² la tóøi². Ngii¹o li nɛɛ²¹.
35 Tíi²mo'o ñi²i 'e tyú² 'e jo
ngi²i li nɛɛ²¹. 36 Wana røø²¹u
coon¹³ 'e jí² do jiin¹³ capi²
jo 'ii²¹gi nɛɛ²¹ la joon jon
nijóø²o'o coon²¹ tyaa² lawa
mo coo²¹ jí² jnéei² tyi'i.

Jí²mo Jesús tsá² fariseo

37 Mo gatséi¹ gafaa²¹
Jesús 'elo jaain²¹ tsá² fariseo
gatøø¹o Jesús fu tya'a 'e dø²ø.
Gaí² Jesús joon gacwoo²¹ tí'
mesa. 38 Ganga'goo²¹-tsi tsá²
fariseo do mo gani²i 'e jo
gauntiin¹²in Jesús 'e run²un
cwoo²¹ jiin¹³ la tísi² la nɛ'gi
dø²ø. 39 Pe joon gajin² Jesús:

—'Naa', tsá² fariseo,
ruun¹³naa' jiin¹³ lí' caluu
coon²¹ vaso coon¹³ wúun¹
pe 'naa'gii' lí' tsi sirøø²¹moo'
coon¹³ jilaa²¹ 'e niga'uun²¹²uun'
joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e
nigatyáa²aa' coon¹³ 'e gó².
40 'Tsá² bón¹ 'naa'! ¿Tí jo ñi²ii'
'in gajmaa¹ lí' caluu 'ii-gi jon
gajmaa¹ lí' tsi? 41 La joon
cwoo²¹xɛɛ' tsá² tañi² 'e dø²ø

'uunñi² tyii' la joon jilaa²¹a
nili² tyú² tyii'.

42 'Fúu² 'naa' tsá² fariseo,
cwo²naa' Dios diesmo tya'
jilaa²¹ 'oosee²¹² coon¹³ ji-
laa²¹ 'oo² ruda coon¹³ jilaa²¹
ni²gi 'oonuu²¹, pe coonti jo
unjí² 'naa' 'e jmaa²aa' 'e tyú²
tya' tsá² jon'gi 'iin²¹²naa' Dios.
'Elo-ogi 'ná¹ jmaa²aa' la jéei¹gi.
Pe la joon jon jo 'iin²-'oo' 'e
jmaa²aa' 'e xiia²¹gi do.

43 'iFúu² 'naa' tsá² fariseo,
'iin²¹²naa' ní²ii' lí' tíii² cwa² 'in
tyiin²mo inɛɛ cwo¹ tyii' sii²¹
sinagogas! Joongi 'iin²¹²naa'
'e li'gøø¹²mo tsá² 'naa' mo
ngi²ii' jee²¹² 'nú¹.

44 'iFúu² 'naa' tifo² tya' ley
coon¹³ 'naa' tsá² fariseo! Lí'
cii¹²i jmoo²oo' 'e é²ee' tsá² no.
Líi¹naa' la lí' 'e 'aan¹ roon¹ jo
jnéee³in do-o. Jilee²¹mo tsá²
ngii¹mo lí' ni do-o mo jo lí²i.

45 Joon gañii¹i jaain²¹ tifo²
tya' ley jin²in:

—Tifo², jilaa²¹ 'e fó²o no
lawa'a 'e fu²u jna'oo'o.

46 Joon gajin² Jesús:

—iFúu² 'naa' jon tifo²
tya' ley! Coon¹³ tíisi² tyii'
cwó²oo' tsá² coon²¹ laa²¹² 'e
jo roon²¹ jiin¹³ jaain²¹. Joon
jogi 'iin²¹²naa' uncóon¹³oon'
jiin¹³xɛɛ.

47 'iFúu² 'naa', jmoo²¹oon'
ni'aa¹ tya' tsá² 'in nigacwo²
'líi²¹² tsacøøi¹³ tyii' cali!
48 La no-o 'øøi¹²¹-tsi 'e røø²¹
síi¹³naa' coon¹³ 'e gajmaa¹
'líi²¹² tsacøøi¹³ tyii'. 'Ii-o
nigajngaa¹²i joon 'naa'gii'
jmoo²¹oo' ni'aa¹ tya'o.

49 Joon ñí² Dios mo ni-gajin²in: “Sii³na tsá² cwo² júu³ tyú² tyiia coon¹³ 'in líi¹³gi tsá² tya'a joon 'in líi¹³ ijnga²mo 'in líi¹³gi 'óø¹mo.”
50 'Wii¹³ joon tsá² seen²¹ nano nityii²¹o cwáain¹ tya' tsá² 'in nigacwó² júu³ tyú² tya' Dios 'in nigajúin¹ ca mo nigaroon¹ cwo¹³ juncwii²¹.
51 Ityi² jmi¹ 'óøi² ca Abel joongi ca tí² Zacarías 'in nigajngaa¹³i 'oo² cwo¹ do. 'Wii¹³ joon fo¹³oo icon¹ Dios cwáain¹ tya' 'in nigajúin¹ la joon 'in seen² nano icon¹ cwáain¹ tya'a.

52 'iFúu² 'naa' tifo² tya' ley! Tsu ñí² 'naa' xiiala li cwii¹in tsá² Dios pe yaaigi' jo mo jmaa²aa' jogi cwó²oo' 'e licwii¹in 'in xeei²¹ Dios.

53 Mo gasii²¹ Jesús 'ii 'elo 'in tifo² tya' ley do coon¹³ tsá² fariseo líi¹ gati² 'nii²¹-tsi 'ido tya'a. Joon ga'láa² 'wii²¹² gauntyí² coon¹³ júu³ 'láai² líi¹.
54 Coon²¹ cwáain¹ wa'a isá² coon²¹ júu³ 'e xiiala i'nii¹ ni do.

12

'E²e Jesús tsá² 'e jo jmoo¹o la jmoo¹o tsá² tajuui²¹

1 La jee²¹² joon galicaain²¹ tsá² fúui¹ líi¹ ca 'óøi²¹ tsaruu²¹i la jaain²¹ la jaain²¹. Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² sii²¹i tsá² tya'a:

—Lii³ jmaa²aa' coon²¹ tún² 'e 'i¹-tsi tsá² fariseo no. Jmoo¹-o lawa 'in tyú¹mo 'ii.
2 Tsu jiiin¹³ coon²¹ júu³ 'uui²¹ 'e sá² wa'a jo liñi¹ tsa². Jon'gi

jiiin¹³ coon²¹ 'e si'mó¹ wa'a jo li sá² júu³.
3 Joongi la joon jon wa'a 'e nifaa²¹ tsá² linuu²¹ inuu joon lijmi²¹². Joongi jilaa²¹ 'e sii¹ tsá² 'uui²¹ 'e jni¹ 'nú¹ inúu² cayu¹ 'nú¹.

'In jo cwooi¹ 'gøøi²¹ tsá²

4 Faa²¹gi Jesús:

—La lo-o fuu²¹²uu 'naa' 'wii¹³ tyú²-u seen²¹na coon¹³ 'naa'. Jo foo¹³naa' 'in jn-gaai¹³ tsá² pe mi yuu¹³ joon jo 'e sá²gi jmáa¹a.
5 Fuu²¹²oo 'naa' 'in cwooi¹ jmaa²aa' 'gøø²¹naa'. Jmaa²oo' 'gøø²¹naa' 'in mi yuu¹³ jngai² tsá² tyu²o jon to² 'e tsalín² li 'líi³. Jmaa²oo' 'gøø²¹naa' 'ii.

6 '¿Ti jo 'nii¹ tsá² 'ñeei² tón¹ coon¹³ jee²¹² tún² wi³? Pe Dios-gi jo 'iin²-tsi ce jiiin¹³ jaain²¹ tón¹ do.
7 Ca jilaa²¹ jñú² tsi³ mootyí²'ii' nigaun²¹'ii²¹ Dios la ca mi³ la ca mi³.i. Jo jmaa²aa' 'goo²¹ tsu tyiin¹gi 'naa'a lagi tón¹ fúui¹gi.

'Ná¹-a røøi¹ tsá² 'e cwii¹in Jesucristo tyani tsá²

Faa²¹gi Jesús:

8 —'E fuu²¹²uu 'naa', jileei²¹ 'in jin²in 'iin jna tyani tsá², jna-a jon, 'in Ruu²¹na Tsá², ifo³oo jon 'e cwii¹na 'ii tyani ángeles tya' Dios Jmii²¹.
9 Pe jileei²¹ 'in jo røøi²¹ cwii¹in jna tyani tsá² la joon jon jna jo røø¹na 'ii tyani ángeles tya' Dios.

10 'Doñi'in 'in gafaa²¹a 'laa²¹ tyiia 'e Ruu²¹na Tsá², lí²-i 'iin²mo tsaa² do tya'a pe jileei²¹ 'in faa²¹ júu³ 'laa²¹

tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios
jo lí² 'iin²gi' e tsaa² do tya'a.

11 'Mi tsajéi¹³ tsá² 'naa'
in^{uu} cwo¹ si tyani 'in jmoo¹
'ii²¹ 'ee si tyani tsaa'to² 'ee
jo cuu¹³-oo' xiiala ifó²oo' si
xiiala ingí²ii' 'ee. 12 Mi tí²
'ii²¹ joon i'ee²¹² 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios 'naa' xiiala 'ná²
fó²oo'.

Fo' 'í¹ mo sá² cuu²

13 Jaain²¹ jee²¹² tsá² do
gasií²¹i Jesús:

—Tifo², sii¹³ ruu²¹na
cwocwoo¹-o jiin¹³ tyíia³ 'e
gatií²na.

14 Joon gajin² Jesús sii²¹i
'ido:

—Tsañuu¹, ¿'iin gajin² 'e
líi¹na tsaa'to² si 'in jmoo¹
jmai'x^ujee²¹² 'naa' 'ee?

15 Gajin²o jon:

—Tyaan²duu¹ cwáain¹
joongi un'øøi¹³ yaanaa' wana
caní² 'iin²¹²naa' cuu² tsu fu
juncwii²¹ tya' tsá² jon' wa'a
jilaa²¹ 'e 'oo¹ tsá².

16 Joon gasii²¹i 'e cwáain¹ lo:

—Galiseein²¹ jaain²¹ tsá²
sá² cuu². Joon cwoo¹³ 'wó²
tya'a líi¹ 'láai² garoo²¹ 'e
gajnií²¹ do. 17 Joon 'in tsá²
sá² cuu² do ga'i¹-tsi: “¿'Ee
ijmáa³aa coon¹³ jilaa²¹ 'e ga-
roo²¹ tyiia lo? Jo 'óo³gii xiia' lí
to³oo.” 18 Joon ga'i¹-tsi jin²in:
“Liñi³oo xiiala ijmáa³aa.
Cii¹³moo jilaa²¹ 'nú³uu lo.
Joon ijmaa¹³aa 'e fee¹gi. Joon
do-o i'máa³aa jilaa²¹ 'e roo²¹
tyiia coon¹³ jilaa²¹ 'e 'óo³oo.
19 Joon ifuu²¹²uu 'ñii'a: Alma
tyiia, cwo'i²i 'woo²¹o tsu

'láa²mo 'e nisi'mo²¹o. Taa²¹o
tya' 'láa²mo jiin²¹. 'Iin²¹in,
tyee²¹. Unjloøi¹³ 'wo'o.” 20 Pe
Dios gasii²¹ 'ii: “Tsañuu¹,
'in jo 'øøi²¹-tsi 'nu. Nano-o
ijjuun²¹mo'o. Joon jilaa²¹ 'e
'oo²o'o, ¿'iin lí² tya'?” 21 La
joon tsangii¹ 'in tsá² 'in 'iin²¹²
'e sá² tya' 'ña'a 'láai¹ líli¹ pe
joon tañii²mo tyani Dios 'i
—jin² Jesús.

Un'øø²mo Dios jóon¹on

22 Mo ngayuui¹³ joon²¹
gasií²¹ Jesús tsá² tya'a:

—'E joon fuu²¹²uu 'naa'. Jo
cuu¹³-oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e
cøø²øø¹taa²¹²naa' fu juncwii²¹
jon'gi coon¹³ siin²ii¹ 'e cii²ii¹.

23 Fu juncwii²¹ tya' tsá²
'e tyiin²gi lagi 'e dø¹² tsá².
Joongi 'e cuerpo tya' tsá²
tyiin²gi lagi siin³ tsá² 'e tyi²i.

24 Tyaan²duu¹ cwáain¹ lawa
jaain²¹ tyalaa²¹ jo jñii¹i jon'gi
roo¹ tya'a jon'gi 'oo¹ lí 'má¹
jon'gi tyuu²¹ sá² lí to²o. Pe
Dios cwoo¹ 'e gø¹²ø. Joon
'naa', tyiin²gi 'naa' lagi ton¹.

25 ¿'lin jee²¹² 'naa' 'e 'áai¹gi
cu²-tsi gajmeei¹ 'ña'a coon²¹
ñii²gi coon¹³ 'e cu²-tsi do?

26 Wa jo lí² jmaa²aa' ce jiin¹³
'e xugi coon¹³ 'e cu²-oo', ¿'ee
lí' cu²-oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e
fee¹gi? 27 Tyaan²duu¹ cwáain¹
xiiala cwáain¹ lí³ 'e jo 'ee to¹
jmoo¹o. 'E la ja²mo fuu²¹²uu
'naa', ca 'lii²¹² røøi¹³ Salomón
jo galisá² siin³ 'e 'ya²gi tya'a
lagi 'e lí³ do. 28 Wana ijmá¹
Dios 'e 'ya²gi 'oonuu²¹ 'e sá²
nano jee²¹² tyiia²¹ joongi mi
jné² tsa'oo²¹ ijún² coon¹³

jí² 'e ja²mo ityi² Dios 'naa' 'mi². 29 Jo tsá² 'in jo tsái¹-tsi 'naa'! 29 Jo ngí²hí 'e cu²-oo' 'e 'nó²oo' 'e cøø²øø' joongi 'e 'ú²uu'. 30 Tsu tsá² 'in jo tsái¹-tsi Dios 'in seein²¹ fu juncwii²¹ ngi¹o 'noo²¹o jilaa²¹ 'elo, pe 'naa' seen²¹mo jaain²¹ Ñú²uu' 'in ñi¹ jilaa²¹ 'e 'ná²gi tyii'. 31 'Áai¹gi tyú² wa'a 'e cwooi¹³naa' yaanaa' 'e tyu² Dios to² 'naa' joon i'ii¹³mo jilaa²¹ 'elo.

Jilaa²¹ 'e tyú² fu ñu'fú²

32 Faa²¹gi Jesús:

—Tsá² tyiia, jo jmoo²gii' 'goo²¹-oo'. Tsu xuu 'naa' pe Ñú²uu' 'áa¹mo 'yáai²-tsi cwo¹o 'naa' to² 'e 'oo¹o. 33 'Ní²hí jilaa²¹ 'e sá² tyii' joon cwó²oo' 'in sityéin¹ jmí²¹². Jmaa^{2aa} 'la joon coon²¹ tuloo²¹ tyii' 'e jo litsáai¹ joon 'áai¹gi ilisá² tyii' fu ñu'fú² 'e jo tya¹. Jileei²¹ 'uun²¹ jo lí² tsataai² do jon'gi joo¹³ fu² lí² ngí¹. 34 Xiia' li 'óo²oo' jilaa²¹ 'e 'yaa²¹-oo' do-o jon i'í¹-oo'.

'Ná²-a náa¹ tyú² tya' tsá²

35 Faa²¹gi Jesús:

—'Ná²-a tyá^{2aa} tyú² tyii'. 'Ná²-a téen³naa' coon¹³ jí² 'e coo²¹. 36 Jmáa^{2aa} lawa tsaleei¹³ 'in sijéen¹³in fií²¹²i. Mi cwaa¹i fií²¹²i li cui² cwoo²¹ tsá² joon pó² 'ooca'nú¹ do tsifu lí² no²o 'ooca'nú¹. 37 'Áa²mo tyú² 'ii²¹-tsi 'in tsa'leei¹³ do 'in jo cwuu²¹i mi cwai² fií²¹²i. Tsu júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in fií²¹²i do ityá² tyú² sñn³ 'ido joongi

iunjí²mo 'ido. Joon ityu^{2u} to² cwá¹ tsá² lí² si² mesa 'e dø¹²ø. 38 Fiin¹³ la 'woo²¹ tyiia² núu¹ cwaa²¹i si la ngóo¹ ca jná² 'ee tyú² 'ii²¹-tsi tsa'leei¹³ wana 'in jnaa¹-tsi mi tyee¹³i fií²¹²i do. 39 Joon cwoliñi²ii' 'elo, wana jaain²¹ tsá² fií²¹² 'nú¹ ini¹ 'ee 'ii²¹ cwée¹i 'uun²¹ nijmaa¹o lí²o. Joon jo ná¹ 'núu^{1u} 'e jmá² 'ido 'uun²¹. 40 La joon jon 'naa' cwotyá^{2aa} tyú² tyii' tsu coon²¹ wa jo 'í¹-oo' ijó¹ 'in Ruu²¹i Tsá² —jin² Jesús.

Lawa tsa'leei¹³ 'in tyú¹i coon¹³ 'in jo tyú¹i

41 Joon gaunngí¹i Tú³ sñ²¹i Jesús:

—Ña'ñu^{1u}, ¿ti gafaa¹³a 'e cwáain¹ lo jiin¹³ tyijna'a owa'a tya' ce jileei²¹ tsá² 'ee?

42 Jin² Jesús:

—¿'lin tsa'leei¹³ 'in tyú¹i joongi 'in 'øøi²¹-tsi mo tyu² fií²¹²i to² 'e tyaa¹ cwoo²¹ jileei²¹ tsá² taai² inuu 'e cwoo¹ 'e dø¹²ø mi tí² 'ii²¹? 43 'Áa¹mo tyú¹ 'in tsa'leei¹³ mi tyeei²¹ fií²¹²i tyee¹³mo 'ido jmaa^{1a} la to² nigatyu^{2u}. 44 'E la ja²mo fo³oo, 'in fií²¹² do nityaa¹o cwoo²¹ 'ido jilaa²¹ 'e 'oo¹o 'e tyu² 'ido to². 45 Pe wana 'in tsa'leei¹³ do 'í¹-tsi 'e lí²hí²¹² mogi fií²¹²i do tyee¹²i joon 'láa² 'wii²¹² jí²in 'in tsa'leei¹³ catyaa²¹ do. Joongi 'láa² 'wii²¹² gø¹²ø joongi 'uun²¹o. Joon lí¹in²mo. 46 Joon 'in fií²¹² do ijó¹ coon²¹ jmí²¹² 'e jo sijée¹³in tsa'leei¹³ tya'a do. Jon'gi ñi¹ 'ee 'ii²¹.

Joon líi¹ i'e²e 'ido wúu¹. Joon idye²mo 'ido fu li 'ii²¹ coon¹³ jileei²¹ 'in jo n_{uu}¹²u.

47 Jileei²¹ tsa'leei¹³ 'in ñii¹o jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in fii²¹²i; pe jo tyaa¹ tyú² jon'gi unjii²i i'e²o wúu¹ joongi ijmee¹³mo líli¹. 48 Pe jileei²¹ tsa'leei¹³ 'in jo ñii¹ pe jmoo¹-o jiin¹³ 'e tíi²i xugi wúu¹ iní² 'ii. 'In nigacwo²o Dios 'láai²gi imí¹ jon Dios 'láai²gi. Joon 'in jo cu²-tsi coon¹³ líli¹ imí¹ 'ido 'láai¹gi.

Gajó¹ Jesús wa'a jmáa¹a tún² 'ii¹³ tsá²

49 Joon faa²¹gi Jesús:

—Gagoo²¹² jna ga'uu²na jí² ni cwoo¹³ fu juncwii²¹. Joon tsei² nisijaan¹oo wa'a icoo²¹. 50 'Ná²-a tsangí¹na coon²¹ 'e la jai². Joon lí² móo³oo wúu¹ ca gatséi². 51 ¿Tí líi²naa' 'e gagoo²¹²oo 'e sín¹ tsá² róo² coon¹³ tsaruu²¹i nicwoo¹³ fu juncwii²¹? Fo³oo 'e jo la joon. Jiin¹³ gagoo²¹²oo wa'a jmáa³aa 'ii¹³ tya' tsá². 52 Tsu nano la ngóo¹ 'naai¹³ 'in tsá² coon²¹ in_{uu} ilín² tún² 'ii¹³. Wana néei¹ 'ñeei² tsá² tsi coon²¹ in_{uu} gaai²¹ ili'ee²¹i 'in gáí¹ do, joon 'in gáí¹ do ili'ee²¹i 'in gaai²¹ do. 53 'In jmii²¹ do niseein²¹ gó² coon¹³ jón¹on. La joon gó² seein²¹ jón¹on coon¹³ jmii²¹. Joon sáa³gi seein²¹ gó² coon¹³ jamí¹i. Jamí¹i la joon jon seein²¹ gó² coon¹³ sáa³a. Joon 'yiaunsáa³a niseein²¹ gó² coon¹³ tsaunloo²¹ tya'a. Joon tsaunloo²¹ tya'gi niseein²¹ gó² coon¹³ 'yiaunsáa³a.

Tíi²mo tsá² coon²¹ cwáain¹ xiiala ngóo¹ tiempo

54 Gasíi²¹i jon Jesús tsá²:

—Mo moo²oo' rónon² jní¹ lí' li yuui¹² ñi¹ joon jin² tsá² ijó¹ jmí¹. Joon 'e la joon lí². 55 Joon mo 'íi¹ tyí² lí' tooin²¹² lí yuui¹³ ñi¹ joon jin² tsá² ilityí² 'yíia²¹ no. Joon 'e la joon lí². 56 'Naa', jíi¹naa' tsá² 'in jo untiin¹³ 'e 'é'ee' tsá²! Tyú²-u nii² 'naa' xiiala lí² juncwii²¹ joongi cwoo¹³ fu juncwii²¹. ¿Xiiala jo ñí²'ii' 'ee jiin²¹ taan²¹²naa'?

Cwoján² mii¹³ 'e seen²¹un coon¹³ tsá² 'in 'eei¹ 'n_u

57 Faa²¹gi Jesús:

—¿'Ee lí' jo jmaa²aa' 'ii²¹ la 'oo²¹ yaanaa' coon¹³ coon²¹ 'ii²¹ 'e tyú²? 58 Wana 'in jmoo¹o tsaa² tyi'i joon cwóo²o coon¹³on tyani tsaa²to² pe 'n_u-u jmaa²a coon²¹ tún² coon¹³on la 'íi²¹² cwoliin²naa' tya'i fu. Joon jo tsajéi¹ 'n_u tyani 'in jmoo¹o 'ii²¹. Tsu 'in jmoo¹o 'ii²¹ dogi nijaan²¹in 'n_u miyóo¹³. 59 Joon miyóo¹³ dogi tsajéi¹ 'n_u 'nañi³. 'E la ja²mo fo³oo jo júu¹³'u do ca gatyí²i 'e róo²u tya'a joon gatsee²¹ coonti.

13

'E tyiin²gi 'e unsíi² tsá² 'e 'i¹-tsi

1 Jee²¹² jmíi²¹² joon gatyaliin² tsá² sñi²¹i Jesús xiiala gajngaa¹²i Pilato tsá² seein²¹ Galilea. Joongi xiiala gacaai²¹ Pilato jmí¹ 'óo²i 'in tsá² do jmí¹ joo²¹ núu³ 'e

gajngaa¹³i 'in tsá² do tya' 'e un'goo²¹ Dios. ² Joon gajin² Jesús:

—¿Ti 'i'-'oo' 'e jilaa²¹ 'elo nigangíi¹ 'in tsá² seein²¹ Galilea do tsu 'áai¹gi røøi²¹ tsaa² lagi 'in tsá² ca tyaai²¹ do 'in seein²¹ Galilea? ³ Pe jna fo³oo jon' la joon. Joon wana 'naa' jo unsii²naa' 'e 'i'-'oo' la joon jon ijuun²¹mo 'naa'. ⁴ ¿Ti líi²naa' 'e 'áai¹gi røøi²¹ tsaa² 'in dyajñeei² tsá² gajúin¹ do mo gacii²¹ 'e po² níi¹³ tya' Siloé? ¿Ti 'áai¹gi røøi²¹ tsaa² 'ido lagi jileei²¹ 'in neei¹ Jerusalén? ⁵ Pe jna fo³oo jon' la joon. Joon la joon wana 'naa' jo unsii²naa' 'e 'i'-'oo' la joon jon i'íin²mo 'naa'.

Júu³ tya' 'mocwarí³ 'e jo 'oofuu²¹ tsí³

⁶ Joon gajin² Jesús 'e cwáain¹ lo tya' 'in tsá² do:

—Jaain²¹ tsañuu¹ ni'oo¹o 'mocwarí³ sijná² cwoo¹³ 'wó² tya'a. Joon ngajóø²ø wana tsí³ cwarí³. Pe jo 'ee gatsaa²¹a ce jiin¹³ coon²¹. ⁷ Joon gasii²¹i 'in tsá² jøø² cwoo¹³ 'wó² tya'a do: “Jøø²du', ningóo¹ 'ni¹ jiin²¹ góo³oo ga'naa¹³aa cwarí³ 'e² 'mó² lo pe jo mo gatsaa¹³aa. Tyuu¹³ coonti 'e 'mó² no tsu li' ti' jmoo¹gi jín¹ cwoo¹³ 'wó².” ⁸ Pe 'in tsá² jøø² cwoo¹³ 'wó² do gañii¹i: “Ñi'fii²¹i', cwojan¹du' coon²¹ jiin²¹gi. Joon nogi tyi³aa jla¹ cwoo¹³ joon to³oo 'oo³. ⁹ Jongaa²¹mo wana nicwo¹, wana jo gacwo¹ joon tyu³oo.”

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsamí² 'in tuu²¹ moo'wó¹ mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

¹⁰ Coon²¹ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Jesús 'yuui cwo¹ 'e²e tsá². ¹¹ Joon do-o 'yuui jaain²¹ tsamí² ningóo¹ dyajñá² jiin²¹ 'e 'yuui jaain²¹ espíritu gó² alma tya'a 'e nigajmaa¹a tuu²¹ moo'wó¹. Joon jo lí² siin¹² 'ña'a røø²¹ coonti. ¹² Mo gani² Jesús 'ii joon gatø²ø. Joon gajin²in:

—Tsamí², ni'láa²mo'o 'e jmoowúu¹ tyán²¹an no.

¹³ Joon gataan¹ cwoo²¹o tya' 'ido. Joon la tsifu joon ganii¹³mo 'ña'a 'in tsamí² do røø²¹. Joon ga'láa² 'wii²¹² cwo¹²o 'maai¹³ Dios. ¹⁴ Pe 'in tsá² tyu² to² cwo¹ sinagoga do gatí² 'nii²¹-tsi tsu 'wii¹³ gaun'láai² Jesús 'ido mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon 'in tyu² to² cwo¹ do gasii²¹i tsá².

—Sá²-a jñuu² jmii²¹² 'e lí² to². Lí²-i jalíin² tsá² jee²¹² jmii²¹² joon ili² mí¹ tya'a. Joon jo jalíin² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

¹⁵ Joon gajin² Jesús:

—'Naa' líi¹naa' tsá² 'in jo untiin¹³ jiin¹³ 'e 'é²ee' tsá². ¿Ti jo sii¹³naa' doñi'iin jee²¹² 'naa' si joo²¹ si bu³ 'ee cwotyaiin²¹xu mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²? ¹⁶ Joongi 'in tsamí² lo jún² 'líi²¹² Abraham-mo 'ii. Joon ningóo¹ dyajna¹ jiin²¹ jmoo¹ 'in 'líi¹³ tsaa¹³ 'in tsamí² no. ¿Ti jo lí² un'láai² coon²¹ jmoowúu¹

tyaan¹ mo jmh²¹² 'ii'²¹ 'woo'²¹ tsá^{2?}

¹⁷ Mo ngayuui¹³ gajin² Jesús 'elo jileei'²¹ tsá² 'in 'eei'¹ 'ii ga'aa¹ o fa'ii'²¹. Pe jileei'²¹ gi tsá² jløø¹³ coon¹³ jilaa²¹ 'e fee'¹ 'e gajmaa¹ Jesús.

Cwáain¹ tya' jún² jon² tasa

¹⁸ 'E joon gajin² Jesús:

—¿Xiiala cwooi²¹ lí² li tyu'² Dios to^{2?} ¿Joon 'ee coon¹³ 'e lí² jmaa¹ coon²¹ røøi²¹ coon¹³ joon? ¹⁹ 'E lí² la lí² jún² jon² tasa 'e jñi'² tsá² cwoo¹³ 'wó² tya'a. Joon do-o cwaain²¹ ca galí² 'mó² fee'¹. Cagi ton¹ jmaa¹ sñi'² ni cwáa¹ 'mó² do.

Júu³ cwáain¹ tya' tyiian³

²⁰ Joon gajin² Jesús:

—¿Xiiala cwooi²¹ 'e jmáa³ aa 'e litsáai¹-tsi tsá² li tyu'² Dios to^{2?} ²¹ 'E lí² lawa tyiian³ 'e gacaai²¹ tsami² 'ni¹ cwaa¹³ fu² 'iñi¹. Joongi ca galí² con² 'e fu² 'iñi¹ la tøøi²¹.

Cwáain¹ tya' 'ooca'nú¹ cuu¹³

²² Gangóo¹ gi Jesús fu Jerusalén. Ngii¹ fuu²¹ coo¹³ joongi fuu²¹ pi³. La caain²¹ joon li ga'ee¹ e. ²³ Joon gaunngii¹ xu tsá² 'ii:

—Ña'ñu¹ u', ¿ti xu-u 'in itiin¹³?

Joon gañii¹ i Jesús:

²⁴ —Tyán² duu' cwáain¹ xiiala ngii²¹² naa'. Tyán² duu' cwáain¹ 'e ngii²¹² naa' lí' 'ooca'nú¹ li cuu¹³ tsu 'e la ja² mo fo³ oo: lí¹ fúui¹ tsá² 'iin²¹² in tsataai² pe jo lí². ²⁵ Tsu mi yuui¹³ 'in

tsafii²¹² 'nú¹ do iroon¹ jnii¹ i 'ooca'nú¹ joon 'naa' téen¹ naa li' caluu pó² oo' 'ooca'nú². Joon ifó² oo': "Na² no, tsañuu¹." Pe 'ii-gi iñii¹: "Jo ñi³ ii 'iin 'naa'." ²⁶ Joon 'naa' ifó² oo': "Niga'nee²¹ e', nigatyee²¹ e' coon¹³ 'nu. Joon 'nugi niga'e²¹ e jna'a tya'i fu¹ tyii¹." ²⁷ Pe 'ido-gi niñii¹: "Jna fo³ oo: jo ñi³ ii xiia seen²¹ naa'. Túui¹ duu' jna jileei'²¹ 'naa' 'in jmoo² oo' jilaa²¹ 'e gó²." ²⁸ Do-o cwotyí¹³ ii' joongi cwocuu¹³ naa' moojón² oon' mi máa¹³ naa' Abraham coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob coon¹³ jileei'²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² cali. Do-o táa² mo li tyu'² Dios to² joon 'naa' gi' taa²¹² naa' fu caluu. ²⁹ Tsu ijaliin² mo tsá² fu li 'yeei²¹ ñi¹ joongi fu li' li yuui¹³ ñi¹. Joongi li' caai²¹ tsáa¹ li' li 'yeei²¹ ñi¹ joongi li' caai²¹ tooin²¹² li' li 'yeei²¹ ñi¹ ijaliin² tsá². Joon icwaa¹ dø¹² li tyu'² Dios to² tsá². ³⁰ Joon 'inliii¹³ siciiin²¹ nano 'ii ijmáa¹ a nifu, joongi 'inliii¹³ 'in sijeei¹ nano 'ii ijmáa¹ a li ciin²¹.

Ci² Jesús 'wii²¹² tya' Jerusalén

³¹ Jee²¹² jmh²¹² joon gatyaliin² 'inliii¹³ tsá² fariseo. Joon gajin² in sñi²¹ i Jesús:

—Lo-o júu¹³ u nano tsu Herodes 'iin²¹² in jnga² mo 'nu.

³² Joon gañii¹ i Jesús:

—Cwolín² naa' joon cwosii¹³ ii' 'in gó² do: "Jøø² du' no. Jmh²¹² no joongi tsa'oo²¹ 'woo² na espíritu gó² alma

tya' tsá². Joongi un'láa²na tsatsaa¹³. Joongi 'yíia¹ un-tyé¹moo to² tyiia.” ³³ Joon ní³oo jii¹³ la fu¹ 'yúu³na no coon¹³ tsa'oo²¹ joongi 'yíia¹. Tsu jii¹³ fu Jerusalén lí² júun²in jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyá².

³⁴ 'iTsá² Jerusalén, tsá² Jerusalén, 'naa' jngaa¹³naa' jileei²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyá² joongi tyá²cuun²¹² jileei²¹ tsá² 'in gasii¹in Dios ijma²a 'naa' júu³ 'e fu¹ táa²naa'! jJoon jna-a gali'in²¹²na 'e uncaan²¹na 'naa' la jmoo¹o jaain²¹ tuiyá² 'e uncaain²¹ tuti² nu¹ cwáa¹a! iPe jo gali'in²¹²naa'! ³⁵ Jóø²du' 'naa' isiján¹ 'naa' ituu¹mo 'naa'. Joon fuu²¹²uu' 'naa' 'e jo joo²gi 'naa' jna ca mi gacwá² jmii²¹² ifó²oo': “Cwaa³mo 'in jó¹ coon¹³ 'e sii²¹ Na'ñu¹u'.”

14

Gaun'láai² Jesús jaain²¹ tsañuu¹ 'in líi¹ jmoowúu¹ 'e yii¹an²¹ tya'a

¹ Gali² coon²¹ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e gangóo¹ Jesús nga'ee²¹e fu tya' jaain²¹ 'in tyu² to² fariseo. Joon 'inlíi¹³ tsá² fariseo gacoon²¹ cwáain¹ do. ² Joon tyiin¹ jaain²¹ tsañuu¹ jee²¹² 'in tyan¹ jmoowúu¹ 'e yii¹an²¹ tya'a. ³ Joon gajin² Jesús sii²¹i tifo¹² tya' ley coon¹³ tsá² fariseo:

—¿Ti cwooi¹ un'láai² tsá² jaain²¹ tsatsaa¹³ mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² owa jo lí² 'ee?

⁴ Pe 'ido-gi gajoon¹ ti-i. Joon gataan¹ Jesús cwo²¹o 'in tsatsaa¹³ do joon gaun'láa²mo. Joon gasii²¹i 'ido 'e tsee²¹mo 'ido. ⁵ Joon gasii²¹i Jesús tsá² fariseo do:

—¿'lin jee²¹² 'naa' wana gatøi¹²¹ bu³ tyii' si joo'tsáa² 'ee coon²¹ tsi too²¹, ti jo tyiin¹³naa' la tsifu fiin¹³ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²?

⁶ Joon 'in tsá² do jo ñii² 'e ñii¹gi jii¹³ coon²¹.

Tsá² 'in tøø¹²¹ø tsá² li cuui¹³ cwo²¹ tsá²

⁷ Mo ganii²¹ Jesús jileei²¹ tsá² 'in gatø¹ tsá² li cuui¹³ cwo²¹ tsá² 'noo²¹o li cwaa¹a li tyiin²gi joon gasii²¹i Jesús 'e cwáain¹ lo:

⁸ —Wana 'in gatø¹ 'nu coon²¹ li cuui¹³ cwo²¹ tsá² jo ní²i 'e 'mosí¹ nifu tsu coon²¹ jo ngá¹mo cwéi¹² jaain²¹ 'in tyiin²gi lagi 'nu.

⁹ Joon 'in gatø¹ 'naa' cwee¹i sii²¹i 'nu: “Cwóo¹³o 'ino 'mosí¹ tyiin¹u'un no.” Joon la joon ráan²un coon¹³ fa'ii²¹. Cwani²i 'mosí¹ ca li gatséi².

¹⁰ Li' cii¹³i jmaa²a. Mo tø¹ tsá² 'nu coon²¹ li cuui¹³ cwo²¹ tsá² ní²i 'mosí¹ li tséi². La coon¹³ mi jó¹ 'in gatø¹ 'nu sii²¹i 'nu: “Ngíi²¹² ní²i 'e 'mosí¹ nifu do.” La joon 'e tyá²gi tyi'i tyani 'in néei¹ coon¹³ 'nu. ¹¹ Tsu jileei²¹ 'in jmaai²¹ cøøi¹³ yaai, 'ii li tséi¹ joon jileei²¹ 'in jmaai²¹ yaai li tséi² 'ii nifu.

¹² Gasii²¹o joon 'in tsañuu¹ 'in nigatø¹ 'ido:

—Mo 'iin²¹²u'un tø¹²¹ø tsá² cwo¹²xu¹ 'e dø¹ 'ido jo tø¹²¹ø

'in seein²¹un tyú² coon¹³ jon'gi ruu²¹u jon'gi tsá² néei¹ co' li tyín¹u'un wa' 'in sá² cuu². Tsu^u ici²o tún¹ icwó²o do. ¹³ Jo jmaa²¹a la joon, pe mo 'ee coon²¹ jmii²¹² jmaa²¹a tø²¹ø jileei²¹ tsá² tañíi²mo coon¹³ jileei²¹ 'in 'wo² si'í¹-tsi coon¹³ tsajluui¹³ coon¹³ tsatiui². ¹⁴ La joon tyú²-u 'i¹-o'o tsu^u 'ii jo lí²gi tyí² tyi'i 'e cwo²¹o do. La joon ityii²¹² tyi'i mi jii¹ jileei²¹ 'in jo røøi²¹ tsaa².

Júu³ cwáain¹ tya' coon²¹ jmii²¹² 'e gajmaa¹ jaain²¹ tsá²

¹⁵ Mo ganúu² jaain²¹ 'in néei¹ gøø¹²¹ coon¹³ Jesús 'e do joon gajin² 'in sii²¹i 'ii:

—'In jløø¹³mo 'in dø¹ 'iñi¹ li tyú² Dios to² tsá².

¹⁶ Joon gajin² Jesús:

—Jaain²¹ tsañuu¹ gajmaa¹a coon²¹ jmii²¹² li gø¹² tsá². Joon gatø¹¹ fúui¹ tsá² 'e dø¹o do. ¹⁷ Joon mo gatí² 'ii²¹ 'e dø¹ tsá² gasii¹in tsa'leei¹³ tya'a 'in ngajmaa¹³a júu³ 'in tsá² nitø¹¹ø do. Jin²in: “Naná¹-a tyú².” ¹⁸ Joon jilee²¹mo galáa² 'wii²¹² mii¹i jmii²¹² 'aa²¹². 'In ni fu do gajin²in: “Jmáa² feei¹-'o'o jo ní³ii. No-o tá²gi galoo²¹²oo coon²¹ cwoo¹³ 'wó². Joon 'ná¹ ní³ii nijøø²⁰⁰.” ¹⁹ 'In xeei²¹gi jin²: “Feei¹du-'o'o 'wii²¹² tyiia. Nilóø²na 'néei² jmuui¹ joo²¹. 'Inijøø²duu wa'a tñi²i jñi¹.” ²⁰ 'In xeei²¹gi jin²: “La gangayuu¹³ mogi cui² cwóo³oo joon jo lí² ní³ii.” ²¹ Joon mo gangai²

'in tsa'leei¹³ do, ngajmaa¹²a júu³ ñi'fii²¹²i do. Joon líi¹ gatí² 'nii²¹-tsi tsafii²¹² do. Joon gasii²¹i tún¹ 'ido: “Jmoonoo cwoo¹³o jee²¹² 'ná¹ 'e fuu²¹ lo. Cwotee²¹e jileei²¹ tsá² tañíi² coon¹³ tsá² 'wo² si'í¹-tsi coon¹³ tsajluui¹³ coon¹³ tsatiui².” ²² Mo ca'loo¹gi xuu joon gajin² 'in tsa'leei¹³ tya'a do: “Nigajmaa³oo to² gatyú²u do. Joon sá²gi li cwá² tsá².” ²³ Joon gajin² 'in tsafii²¹² do gasii²¹i tún¹ tsa'leei¹³ tya'a: “Cwoo¹³o tya'i fu¹ ca tí² fuu²¹ coonti. Cwote²¹e tsá² tyitsaai²¹² 'in xeei²¹gi cwongíi¹, tsu^u cworøøi²¹ tyiia lo coonti. ²⁴ Tsu^u fo¹³oo ce jii¹³ jaain²¹ 'in gatø¹²oo nifu jo idø¹gi jii¹³ coon²¹ 'yá¹oo² 'e 'uunñi² sá² tya' jmii²¹² tyiia lo,” jin² 'in tsafii²¹² —gajin² Jesús.

Wa'a ingí¹ tsá² coon¹³ Jesús 'ná¹ tuu²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o

²⁵ Fúu¹mo tsá² ngalín² coon¹³ Jesús. Joon gajii¹³ Jesús ní¹i joon gajin²in:

²⁶ —Wana 'in 'iin²¹²in jó¹ coon¹³ jna 'ná¹-a li 'iin²¹²in jna. Wana jo 'iin²¹²in jna líi¹gi lagi jmii²¹ joongi lagi sáa³a, lagi tsami² tya'a, lagi jóon¹on, lagi ruu²¹i, joongi ca fu juncwii²¹ tya'a 'ña'a jo lí² lín² 'ido tsá² tyiia. ²⁷ Wa 'in jo náa¹ tyú² tya'a júuin² la ijúuin² jna jo lí² lín² tsá² tyiia. ²⁸ Wana jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'iin²¹²in jmaa¹²a coon 'ná¹, çti jo jéei¹ tyí¹du cwáain¹ xiati jii¹² i'ín² wana 'yeel¹?

29 Tsu wana jmoo¹²o tñifuu²¹ joongi gatsá² cúu¹u la jo mo 'yeei¹ 'nãu¹u joon i'láa² tsá² 'wii²¹² ungoø²mo 'i. 30 Jjin²in: "In tsañuu¹ no ga'láa² 'wii²¹² jmaa¹²a joon jo lí² un'yeei¹gi." 31 Wana jaain²¹ róøi¹³ 'iin²¹²in jmáa¹a 'ní³ coon¹³ jaain²¹gi róøi¹³, çti jo cwá²a nifu joon i'i¹-tsi wa'a ilíin² dyái¹ mil 'láa² tya'a ilii¹i 'in dyái² mil 'láa² tya' 'in róøi¹³ jaain²¹gi do? 32 Joon wana jo lí², la 'ii²¹² 'e taain²¹² wíin²gi 'in tsá² róøi¹³ jaain²¹gi do joon isín¹mo tsá² tya'a mii¹i júu² røø²¹. 33 La joon jon jmoo²¹ joon jaain²¹ 'naa' 'in jo tãu¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o jo lí² líin² tsá² tyiia.

Mo jo ñi²gi ñi²

34 "Ee tyú²-u ñi² pe wana jo ñi²gi xiiala cwooi¹ 'e liñi²gi tún¹. 35 Jo 'e to² 'iin³gi tya' cwoo¹³ 'wó² jon'gi tya' poo²¹² 'oo². Ligon dya²a tsá². Jileei²¹ 'in núu² cwonuu¹o.

15

Júu³ cwáain¹ tya' joo'saa²¹ si'iin²¹²

1 Jileei²¹ tsá² cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² coon¹³ tsá² røøi²¹ tsaa² gangatyéen¹in li siin¹² Jesús 'e núu² júu³ tya'a. 2 'Wii¹³ joon tsá² fariseo coon¹³ tifo² tya' ley 'laa²¹ gafaa²¹a tya' Jesús jin²in:

—'In tsañuu¹ lo 'ii²¹mo jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaa² joongi goø²¹o coon¹³ 'ido.

3 Joon gasii²¹i Jesús 'ii 'e cwáain¹ lo:

4 —'Iin jee²¹² 'naa' wana 'aa¹i cíein¹³ joo'saa²¹ joon tsa'iin²¹² jaain²¹ jee²¹² 'ii, çti jo tiui²¹ 'in catyaai² do jee²¹² nuu²¹ joon tsa'nee¹²i 'in jaain²¹gi do ca gatsee²¹i? 5 Joon mo gatsee²¹i gauntseen¹ yu¹ 'nóo¹on jløø¹³mo. 6 Joon mo gatyee¹²i tya'a gauncaain²¹ tsá² seen²¹ tyú² coon¹³ coon¹³ tsá² néei¹ co' li tyíin¹in. Joon gasii²¹i: "Jløø¹³naa' jmaa²aa' coon¹³ jna tsu nigatsee¹³mo 'in joo'saa²¹ 'in ga'in¹ tyiia do." 7 La joon jon fuu²¹²uu 'naa' mo joo²¹-tsi jaain²¹ tsá² røøi²¹ tsaa² jløøi¹³gi 'áai¹ fu ñu¹fu 'wii¹³ 'ii lagi 'in noventa y nueve tsá² 'in jo 'oo¹o tsaa², 'in jo 'ná² jaa²¹-tsi.

Júu³ cwáain¹ tya' cuu² si'iin²¹²

8 Faa²¹gi Jesús:

—Wa' jaain²¹ tsamí² 'in 'oo¹o dyá² cuu² joon ganga'in¹ coon²¹ cuu² do, çti jo dyi¹i coon²¹ jí² joon 'ya¹a inuu do? Coon²¹ tún² 'noo¹o ca gatsaa²¹a. 9 Joon mo gatsaa²¹a joon uncaain²¹ tsá² seen²¹ tyú² coon¹³on coon¹³ tsá² 'in néei¹ co' li tyíin¹in. Joon sii²¹i 'ido: "Jløø¹³naa' jmaa²aa' coon¹³ jna tsu nigatsaa²¹oo cuu 'e nga'in¹." 10 La joon jon fuu²¹²uu 'naa', jløø¹³mo ángeles tya' Dios mi jaa²¹-tsi xufiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in røøi²¹ tsaa².

Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹ simii²¹ 'in gatiui²¹ jmii²¹

11 Gajin² in jon Jesús gasii²¹; tsá²:

—Lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'aa¹ i gáí¹ simii²¹ tya'a. 12 Joon jaain²¹ 'in xaai²¹ gi do gasii²¹; jmii²¹: “Ñu², cwo² o jna jiin¹³ tyiia tya' cwoo¹³ 'wó² 'e gatí² na.” Joon gajmaa¹ a jmii²¹ do jmai^{2xu} jee²¹² 'ii jilaa²¹. 13 Xu-u ngoo²¹ gi joon 'in xaai²¹ gi do gajmaa¹² caain²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹ o. Joon gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ li wíin². Joon do-o ga'ín² cúu¹ u jilaa²¹ coon¹³ 'e gó². 14 Joon mo gatsá² cúu² do ga'í² coon²¹ 'oo² 'e fuu²¹ li ngóo¹ on do. Joon gatsá² un'aa² i. 15 Joon ganga'náa² to² jmáa¹ a coon¹³ jaain²¹ tsá² seein²¹ 'e fuu²¹ do. Joon 'idogí gasii¹ ni 'ido li roon¹ 'wó² tya'a 'e tsa'áa¹ i ñí¹. 16 Joon 'áa¹ mo gali'iin²¹² in unró² i tu² u coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² ñí¹ do. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwo¹. 17 Joon ga'i¹-tsi: “Jøøi¹³ tsa'leei¹³ 'in jmoo¹ o to² tya' nu³ uu saai²¹ gi 'e gó² ø joon jnagi fu lo júun³ na 'oo². 18 Nii¹³ moo fu li tyiin¹ ñu³ uu. Joon fuu²¹² uu: Ñu³, fee¹ niga'lee²¹ na tyani Dios joongi tyani'i. 19 Joon jo cwooi¹ 'e jmáa² gi'i yuun²¹ tyi'i jna. Jmaa¹³ cwáain¹ lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ tyi'i jna.” 20 Joon gangaa¹³ mo fu tya jmii²¹.

'Wíin² gi 'ná¹ tyee¹² i li siin¹² jmii²¹ mo ganí² in jmii²¹ 'ii. Galifeei¹ mo-tsi 'wii²¹² tya'a. Joon gangóo¹ o cwiin¹ ngajeen² ni 'ido. Joon ga'ii³ mo 'ido. Joon garin¹ in

joongi gacu¹ u 'oo² 'ido. 21 Joon gasii²¹ i jón¹ 'ii: “Ñu³, niga'lee²¹ moo tyani Dios joongi tyani'i. Jo tíi² gi 'e fo² o yuun²¹ tyi'i jna.” 22 Pe jmii²¹ dogí gasii²¹ i tsa'leei¹³ tya'a: “Tyí² goon' jmoono coon²¹ 'mi² 'e tyú² gi la jee²¹² jilaa²¹, joon tyiin¹³ goon' yuun²¹ tyiia lo. Joongi toon²¹ goon' ñí³ un-nii²¹² cwoo²¹ o. Joongi øøi¹³ goon' mii² i. 23 Joon cwotée¹ ee' jaain²¹ joo²¹ xuui²¹² 'in na'ooi¹³. Joon jngaa¹³ naa', cwotyé³ e' joongi cwojmoo²¹ o' jmii²¹². 24 Tsu 'in yuun²¹ tyiia lo lí² na 'e nijuun²¹ mo pe nano nigacwa² mo tún¹. 'In ninga'ín¹³ mo pe gat-see²¹ moo' o tún¹.” Joon ga'láa² 'wii²¹² jmaa¹ a jmii²¹².

25 'La jee²¹² joon 'in jón¹ 'in nifeei¹ gi jee²¹² to² taain¹. Joon mo gatyee¹² i tyani' co' 'núu¹ u joon ganúu² nináa¹ súuin¹³. 26 Joon gatø¹ ø jaain²¹ 'in tsá² do joon gaunngii¹ 'e ee jmii²¹² nináa¹. 27 Joon gajin² 'in tsá² do: “Nigacwa² mo ruu²¹ mo' o. Joon gatyuu² ñu² u to² gajngaa¹² i jaain²¹ joo²¹ 'ooi¹³ tsu gacwa² mo tyú¹ mo jo tsa¹³ a.” 28 Joon gatsá² 'nii²¹-tsi 'in ruu²¹ i nifeei¹ gi do. Joon jo 'iin²¹² in tsa'ii²¹ fu tsi. Joon gacwo'í¹ jmii²¹ 'e gamii¹ i tyani 'ido 'e tsa'ii²¹. 29 Pe gajin² 'in simii²¹ gasii²¹ i jmii²¹: “Niñii²¹ o' o joo¹³ jiin²¹ 'e nigajmaa³ aa to² tyani'i. Pe jiin¹³ coon²¹ 'naa¹³ jo mo cwoo¹³ o jna jiin¹³ jaain²¹ chivo-pi' 'e

jmáa³aa jmíi²¹² coon¹³ tsá² seen²¹ na tyá² coon¹³.³⁰ Pe la no 'e gacwai² 'in yuun²¹ tyi'i no. Nga'ín¹in cúu²u coon¹³ tsamí². Joon gajngáa¹³u'un 'in joo²¹ 'ooín¹³gi no." ³¹ Joon gajin² jmíi²¹ do: "Yuun²¹ tyi', coon²¹ tøø²mo tyín¹u'un coon¹³ jna. Joon jilaa²¹ 'e 'óo³oo lo 'e tyi-o'o. ³² Joon nano tyiin²mo jmoo²¹o' jmíi²¹² joongi jløø¹³na' tsu 'in ruu²¹u 'e líi²na najuun²¹mo pe cwa²mo tún¹. Líi²na 'e ninga'ín²mo joon nigat-see²¹mo'o tún¹."

16

Júu³ cwáain¹ tya' tsa'leei¹³ 'in gajmaa¹a 'e gó²

¹ Gajin²in jon Jesús síi²¹i tsá² tya'a:

—Galiseein²¹ jaain²¹ ñi'fii²¹² sá² cuu² joon seen²¹ jaain²¹ 'in tyá² to² tsa'leei¹³ tya'a. Joon gajma²a tsá² 'in ñi'fii²¹² do júu³ 'e 'in tsá² tyá² to² do 'áai¹ 'ín²in cuu² tya'a. ² Joon 'in ñi'fii²¹² do gatø¹ø'ido. Joon gasii²¹i: "¿Ti jo² 'e síi²¹ tsá² jna cwáain¹ tyi'i? Joon¹²du'u cwáain¹ to² jmoo²¹o tsu jo jmáa²gi'i to² coon¹³ jna. Jo cwooi tyá²gi'i to² tsa'leei¹³ tyiia no." ³ Joon ga'i¹-tsi 'in tsá² tyá² to² do: "¿Ee ijmaa³aa? Tyi¹mo ñi'fii³ii jna jee²¹² to² tya'a. Jo 'waa²¹ pí² 'óo³oo wa'a jmáa³aa to² jee²¹² tyiia²¹ joon 'óo³oo fa'íi²¹ wa'a mí³íi caridad. ⁴ Ñíi³oo 'ee jmáa³aa 'e 'ii²¹mo tsá² jna inuu tya'a mo jo to² 'óo³gi." ⁵ Joon

gatø¹ø ti' jaain²¹ ti' jaain²¹ 'in røøi²¹ tya' ñi'fii²¹²i. Joon gaunngii¹ 'in nifu: "¿Xiati røø²¹u tya' ñi'fii²¹i?" ⁶ 'Idogi jin²: "Røø²¹mo cíein¹³ barril aceite." Joon 'in tsá² tyá² to² do síi²¹i 'ido: "Lo-o saan¹³aan mo'jí² tyi'i. Ní²du' jmoono joon jmáa² coon²¹ 'e coon²¹ tsa²gi." ⁷ Joon gaunngii¹ 'in xeei²¹gi tún¹: "Nugi, ¿xiagi ti røø²¹u?" 'Idogi jin²in: "Cíein¹³ 'motuu¹ trigo." Joon gasii²¹i: "Lo-o saan¹³aan mo'jí² tyi'i. Jmáa² coon²¹gi jii¹³ ochenta." ⁸ Pe galili²i ñi'fii²¹² do 'e líi¹ 'øøi²¹-tsi 'in tyá² to² do coon¹³ 'e gajmaa¹a do. Tsu li²gi tsá² 'in jo tsa²-tsi Dios coon¹³ 'e jmoo¹o la jaain²¹ la jaain²¹ lagi 'in tsa²-tsi Dios.

⁹ 'Fuu²¹² jna 'naa' —jin² Jesús— jmáa² 'naa' 'in liseein²¹ tyá² coon¹³ 'naa' coon¹³ 'e 'oo²oo' fu juncwii²¹. Joon mi tyá¹ jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹ iseen²¹mo 'in 'ii²¹ 'naa'. In'ii²¹ 'naa' li taan²¹²naa' coon²¹ tøø²mo.

¹⁰ 'Wa jmoo¹ tsá² 'e tyá² fiin¹³ capii³ 'e 'oo¹o, ijmaa¹o 'e tyá² jon wa'a sá² 'láai². Pe wana coon²¹ too² tya' capii³, icon²¹o jon too² tya' 'e 'láai². ¹¹ Wana jo jmoo²¹oo' tyá² coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹ lo 'e jo tyiin² xiiala líi²naa' icwo¹o Dios 'naa' 'e sá² 'e tyiin² la jai². ¹² Wana jo gajmaa²aa' røø²¹ coon¹³ 'e sá² tya' 'inxeei²¹ jo cwooi¹ cwo¹o 'naa' 'e tyii' yaanaa'.

¹³ 'Ce jii¹³ jaain²¹

tsa'leei¹³ jo li² jmaa¹a to² tyu²
gái¹ ñi'fii²¹². Tsu nili'ee¹mo
jaain²¹ joon 'in jaain²¹gi do
nili'nee²¹mo si ilityúu¹mo
coon¹³ jaain²¹ joon coon¹³
'in jaain²¹gi do gó²o liseein²¹.
Jo li² 'iin²¹² tsá² Dios la jee²¹²
'iin²¹²in cuu².

¹⁴ 'In tsá² fariseo do 'in
líi¹ 'iin²¹²in cuu² núu²o jilaa²¹
'elo. Joon gaungøø¹mo Jesús.
¹⁵ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ngi²¹naa' coon¹³ 'e tyú²
jee²¹² tsá² pe ñi¹ Dios 'ee
líi²naa'. Jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi
tsá² 'e tyiin² 'e joon 'e 'ee¹mo
Dios.

'Ná² untsiin¹ ley tya'
Moisés

¹⁶ Jin² Jesús:

—Ca mojó¹ Wó³ gatyú²to²
'e ley tya' Moisés coon¹³ 'e
júu³ tya' tsá² cwo¹ júu³ tyú²
calii. Ca 'yia¹³ joon galisá²
júu³ tyú² xiiala mi tyú² Dios
to² tsá². Joon jilee²¹mo cwoo¹
pi² tsataai²¹² li tyú² Dios to².

¹⁷ 'Tyan¹gi to² jo tsín¹
jiin¹³ coon²¹ letra tya' ley la
coon²¹gi 'iin² coonti jilaa²¹
yu' fu juncwii²¹ coon¹³
cwoo¹³ fu juncwii²¹.

Jesús 'e²e tsá² 'e tsaa² fee¹
wa'a 'øøi¹ tsá² tsamí² tya'a

¹⁸ 'Wana jaain²¹ tsañu¹
'ee¹mo tsamí² tya'a joon cui²
cwoo²¹ coon¹³ 'in xeei²¹ fee¹
tsaa² 'noo¹on. Joon wana
cui² tsá² cwoo²¹ coon¹³ 'in
tsamí² do la joon jon fee¹
tsaa² 'noo¹on.

Cwáain¹ tya' jaain²¹ tsá²
sá² cuu² coon¹² Lázaro

¹⁹ Gajin²in jon Jesús gasii²¹i
tsá²:

—Lawa jaain²¹ tsá² sá²
cuu² 'in tyi¹ jmaai¹³ siin¹³
tyú² joongi 'ya²gi. Joon
la coon²¹ jmi²¹² jmaa¹a
jmi²¹² coon¹³ 'e 'ya²gi
líli¹. ²⁰ Galiseen²¹mo jon
jaain²¹ tsá² tañi² 'in sii²¹
La². La tøøi² ngúu¹u sirøøi²¹
'mi². Joon gacwó²o ni wó²
'ooa'nú¹ tya' 'in tsá² sá² cuu²
do. ²¹ 'In tsá² tañi² do 'iin²¹²in
røøi²¹ tu²u coon¹³ jilaa²¹ 'e
xuu²¹ 'wii²¹² mesa li gø¹² 'in
tsá² sá² cuu² do. Joon cagi
tsii²¹ jalín² li tyiin¹in 'e 'lu²u li
jgoø²¹ tya'a. ²² Coon²¹ jmi²¹²
gajuun²¹mo 'in tsá² tañi² do.
Joon ángeles gatøø²mo 'ii 'e
cwaa¹ coon¹³ Abraham fu
ñu'fú². La joon jon gajuun²mo
'in tsá² sá² cuu² do. Joon
ga'aa¹mo tsá² 'ii. ²³ 'In tsá²
sá² cuu² do 'áai¹ gani²in
wúu¹ li tsalín² 'in najúin².
Joon gasaa¹³a unní¹i. Joon
wíin² gani²in Abraham
coon¹³ La². ²⁴ Joon ga'oo¹o
jin²in: “Nu¹u' Abraham,
fúu² cwolín²un jna. Sí²in
La² no cwoun'lá²xu unniic-
woo²¹o coon¹³ jmi²¹. Joon
cwojaa²¹², cwouncwii²¹xu
unniisii¹³ tsu líi¹ móo³oo
wúu¹ jee²¹² jí² lo.” ²⁵ Pe joon
gajin² Abraham: “Yuu²¹
tyi', cwotii¹³du-'o'o 'áai¹ tyú²
'íi¹-o'o mo gateen²¹²un fu
juncwii²¹. Joon La² logi
'áai¹ gó² gangii¹. Joon nano
tyú² sein²¹ lo. Joon 'nugi
moo²o wúu¹. ²⁶ Coon²¹gi
'e sá² lo. Sá² goon²¹ juu¹³

cwó² jee²¹² jna'a coon¹³ 'nə.
 Jileei²¹ 'in 'iin²¹² in tsalín² fu
 no jo lí². La joongi jileei²¹
 'in 'iin²¹² in jalín² lí' lo jo lí².
 27 Joon gajin² 'in tsá² sá² cuu²
 do: "Mí³ sii²¹ tyani'i jon, ñu³
 Abraham, sii²¹ u La² no fu tya'
 ñu³ u. 28 Seen²¹ mo 'ñéei² gi
 ruu²¹ na. Cwofee¹ i la joon jon
 jo cwo² o wa'a jalín² lo 'a lí
 tyafó² ní² tsá² wúu¹." 29 Pe
 joon gajin² Abraham gasii²¹ i
 'ido: "Oo¹-o 'ido jilaa²¹ 'e
 nigajin² Moisés coon¹³ tsá²
 cwo¹ júu³ tyú². Lí²-i unjii²¹ o
 'ido júu³ tya' 'ii." 30 Joon
 gañii¹ 'in tsá² sá² cuu² do:
 "E ja² mo, ñu³ Abraham, pe
 wana tyíia¹ jee²¹² 'ii jaain²¹
 'in nigajúin² ija² a-tsi." 31 Joon
 gajin² Abraham: "Wana jo
 'iin²¹² in núu³ júu³ tya' Moisés
 coon¹³ tsá² cwo¹ júu³ tyú²
 jon'gi inúu² un júu³ tya' jaain²¹
 'in nigajii¹ jee²¹² 'li²¹²."

17

*Tsaqi¹³ wa'a un'leei²¹ tsá²
tsaruu²¹ i*

1 Gajin² in jon Jesús gasii²¹ i
tsá² tya'a:

—'Láa² mo sá² 'e jmoo¹
un'leei²¹ tsá² pe fúu² 'in tsá²
jmoo¹ un'leei²¹ 'in xeei²¹ do.
2 'Áai¹ gi tyú² tya'a wa'a 'ñuu¹
tsá² coon²¹ too¹ lúu¹ u joon
píin¹ in tsi jmi'ñi¹³ la coon²¹ jo
jmáa¹ a i'leei²¹ gi 'in xuui²¹² lo.
3 Un'øøi¹ duu' yaanaa' coon²¹
tún².

'Wana jmaa¹ a ruu²¹ u 'e gó²
tyi'i joon fu² u: "Jo jmaa² gi'i."
Joon wa gaunsi² i 'e 'i-tsi

jmáa² feei¹-o'o 'wii²¹² tya'a.
 4 Xufin¹³ dyía¹ naa¹³ la
 coon²¹ jmii²¹² gajmaa¹ a 'ido
 'e gó² tyi'i pe joon dyía¹ naa¹³
 cwooi¹ sii²¹ 'nə: "Jo jmáa³ gi."
 Cwooi¹ jmaa² o'o feei¹-o'o
 'wii²¹² tya'a.

Xiiala ilitsáai¹ gi-tsi tsá²

5 Joon gajin² tsá² tya' Jesús
sii²¹ 'ii:

—Jmáa² 'e lijai² gi-tsi i 'nə.

6 Joon gajin² Jesús:

—Wuxu^u tsáai¹ du¹-oo'
fin¹³ la ti cami¹³ jún² jon²
tasa lí²-i fú² uu' 'e 'mó² fee¹ lo:
"Ráain² du'u no cwojñi²¹ 'wo'o
tsi jmi'ñi¹³." Joon ninúu² o 'e
'mó² do júu³ tyii'.

*Jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmá² tsá² 'e
tyiin²*

7 'Wana 'in jee²¹² 'naa'
seen²¹ jaain²¹ tsa'leei¹³ tyii'
'in jaai¹³ jee²¹² to², ngajii²¹ i
si nga'aai¹ joo²¹ 'ee, xufó'o
fú² uu': "Ngii²¹², ní² i, tyee¹³
'í." 8 Jon' la joon tíi² faa²¹
tsá². Tyú² gi isii²¹ tsá² 'ii: "Tyá¹
tyú² 'e døø¹³ øø. Cwo¹³-o'o
tyá¹ tyú² døø¹³ øø joongi 'e
duu¹³ uu joon mi yuui¹³ joon
'uu¹²¹ u, cøø¹²¹ ø." 9 'Ti cwooi¹
cwo¹ o 'maai¹³ tsa'leei¹³
tya'a mo jmoo¹ o jiiin¹³ to² 'e
tyu² u? 10 La joon jon 'naa',
mi yuui¹³ jmaa² aa' jilaa²¹
to² tyu² Dios 'ná¹ fó² oo':
"Tsa'leei¹³ tyio'o jna'a 'in jo
'ee to² ti tsu nigajmoo²¹ o'o
jiiin¹³ 'e 'ná¹ jmoo²¹ o'o."

*Jesús un'láai² dyéi¹ tsá² 'in
líi² jmoowúu¹ jgøøi²¹*

11 Mo gangóo¹ Jesús la fu¹
'yuui fu Jerusalén. Gangíi¹ in

la caain²¹ li sii²¹ Samaria
coon¹³ Galilea. ¹² Mo gatyí¹a
coon²¹ fuu²¹ pi¹³. Joon
ga'wooi²¹ dyéi¹ tsá² 'in líi¹
jmoowúu¹ jgøøi²¹. Pe wíin²
gajaan¹ li siin¹²in Jesús.
¹³ Joon ga'oo¹o jin²in:

—Jesús, Tifo², fúu²
cwolín²un jna'a!

¹⁴ Joon mo gajøøi² Jesús 'ii
joon gajin²in:

—Cwolín²naa' cwo'ee¹³naa'
untsá² yaanaa'.

Joon la 'ii²¹² ngalín² fu¹
joon ga'láa²mo. ¹⁵ Joon
jaain²¹ jee²¹² 'ii do mo gani²i
'e ga'láa²mo joon gacií¹³o
cwo¹o 'maai¹³ Dios coon¹³
júu³ tá² líli¹. ¹⁶ Joon gasii²¹i
wojní¹i tyani Jesús. Joon
gaxiia¹ níi¹i gajun²un ca ti ni
'wó² 'e cwo¹o 'maai¹³ Jesús.
Joon 'in tsá² lo seein²¹ li sii²¹
Samaria. ¹⁷ Joon gajin² Jesús:

—¿Ti jo ga'láai² ce ji dyéi¹
do? ¿'Náai¹³gi 'in nñú²gi do?
¹⁸ ¿Ti jiin¹³ ino-o tsá² coon²¹
fuu²¹ nigacií¹³o cwo¹o
'maai¹³ Dios?

¹⁹ Joon gasii²¹i 'in tsañ^u¹
do:

—Ráan²un no. Cwei².
Niga'láa²mo'o tsu jo²o
galí²u'u.

'E² Jesús tsá² xiiala mi
cwá² 'e tyu² Dios to² tsá²

²⁰ Tsá² fariseo gaunngii¹i
Jesús líi²¹² mi cwá² 'e tyu²
Dios to². Joon gajin² Jesús:

—Mi cwá² 'e tyu² Dios to²
joon² wa'a coon²¹ 'e lí² jøø²
tsá². ²¹ Jo lí² wa'a jin² tsá² 'elo
si 'e do-o 'ee. Tsu nigalí²-i 'e
tyu² Dios to² jee²¹² 'naa'.

²² Joon gasii²¹i Jesús tsá²
tya'a:

—Nicwaa²¹² jmií²¹² mi li
'iin²¹²naa' jøø²øø² 'e jmií²¹²
'e jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá²,
'láa² 'wii²¹² tyu²u to². Joon
jo lí² jøø² 'naa'. ²³ Joon isií²¹
tsá² 'naa': “Lo-o siin¹²in”,
si “Do-o siin¹³in”, 'ee. Pe jo
cwolín²naa' coon¹³on. ²⁴ Tsu
lawa coon²¹ jí² cwaain² 'ñá³
'e jná² joo²¹ ca ti' cataain²¹ lí'
caluu fu juncwii²¹ la joon jon
jna 'in Ruu²¹na Tsá² mi cwá²
jmií²¹² tyiia. ²⁵ Pe jéei¹ nifu
'ná¹ mó³oo wúu¹ líli¹. Joon
tsá² seein²¹ nano 'in jo 'e 'ii²¹
jna. ²⁶ Jiin¹³ la galí² jmií²¹²
mo seein²¹ Noé la joon jon lí²
jmií²¹² mi gó² jna 'in Ruu²¹na
Tsá². ²⁷ Gø¹²ø tsá² joongi 'un²
tsá² joongi cui² cwo²¹ tsá².

Joon gacwooi¹ tsá² jamí¹i 'e
cui² cwo²¹ ca jmií²¹² mo
gaí² Noé fu tsi barco do.
Joon gajó² coon²¹ jmi¹ joon
jilee²¹mo gajúun²mo jon. ²⁸ La
joon galí² mo seein²¹ jaain²¹
tsá² sii²¹ Lot. Gø¹²ø joongi
'un²un. Joon galó² joongi
'nií¹i. Jñii¹ tsá² joongi jmoo¹³
tsá² 'ná¹. ²⁹ Pe mo gacwoí¹
Lot 'e fuu²¹ Sodoma Dios
gasii¹in coon²¹ jmi¹ 'e lí² jí²
caai¹³ cuun²¹² 'e coo²¹. Joon
gatsee²¹mo jilee²¹ 'in néei¹
fuu²¹ do. ³⁰ La joon lí² mi
jnee²¹na 'in Ruu²¹na Tsá².

³¹ 'Mo ti jmií²¹² joon
wana 'in téein² yu¹ 'ná¹ joon
'oo¹o jilaa²¹ si'mo² in^u
tya'a jo cwoxaai¹ ja'woo¹²o.
Joon wa' 'in téein²¹ jee²¹²

tyiia²¹ jo cwojaa²¹i fu tya'a.
³² Cwotii¹³-oo' 'e gali² tya'
 tsamí² tya' Lot. ³³ Jileei²¹ 'in
 'iin²¹²in tiin¹³ fu juncwii²¹
 tya'a i'ín²mo joon. Pe jileei²¹
 'in 'ín² fu juncwii²¹ tya'a
 tiin¹³mo joon.

³⁴ "E la ja²mo fo³oo: 'E
 'woo¹ joon wana teei¹³ gáí¹
 tsá² ni coo'mó² yatée³ee
 jaain²¹, 'in jaain²¹gi jan¹.
³⁵ Gáí¹ tsamí² taai²¹² tsii¹
 caain²¹, yatée³ee jaain²¹ 'in
 jaain²¹gi jan¹. ³⁶ Gáí¹ tsañuu¹
 taain²¹² jee²¹² to² yatée³ee
 jaain²¹ 'in jaain²¹gi jan¹.

³⁷ Mo ganúu² tsá² tya'a 'elo
 joon gaunngii¹:

—¿Xiiala li ilí² 'elo,
 Ña'ñu¹u'?

Joon 'ii-gi gajin²in:

—Jileei²¹ 'in jo cwoi¹ 'ña'a 'e
 tyu¹² Dios to² 'ii i'ín²mo.

18

*Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹
 tsamí² 'nii² coon¹³ tsá² jmoo¹
 'ii²¹*

¹ Joon gasii²¹ Jesús tsá² 'e
 cwáain¹ lo 'e 'ee¹ xiiala 'ná²
 faa²¹a tsá² júu³ tyú² joon jo
 cu²-tsi coon¹³ Dios. ² Joon
 gajin²in:

—Lawa coon²¹ fuu²¹
 galiseein²¹ jaain²¹ tsá²
 jmoo¹o 'ii²¹. Jo tsa²-tsi Dios
 jon'gi un'goo²¹ tsá². ³ Fuu²¹
 do-o jon seen²¹ jaain²¹
 'yiaa'nii² 'e coon²¹ tó²mo
 tsafee¹²i 'in tsá² jmoo¹o 'ii²¹
 do. Tsamii²¹ 'e jmaa¹ 'ido
 'ii²¹ coon²¹ mii¹³ 'e seen²¹
 coon¹³ 'in 'eei¹ 'ii. ⁴ Wóo²-o
 'áai¹ nangóo¹ 'e jo 'iin²¹²in 'in

tsá² jmoo¹o 'ii²¹ do 'e jmaa¹a
 'ii²¹. Joon mo galicii²¹gi
 ga'i¹-tsi: "Jo tsa²-tsii Dios
 jon'gi tsá² un'góo³oo pe tsu
 'wii¹³ untyii²in 'in tsamí² lo
 jna jmaa³oo 'ii²¹ tya'a ⁵ la
 coon²¹ jo untyii²gi jna."

⁶ Joon gajin² Jesús:

—Nuu²duu' 'e 'øøi²¹-tsi tsá²
 júu³ tya' 'in tsá² jmoo¹o 'ii²¹
 'e gó² do. ⁷ ¿Ti líi²naa' 'e
 líi²¹²-i Dios un'øø¹i tsá²
 tya'a, 'in nigatyii¹²in, 'in
 nimii¹ tyaní¹i la 'woo¹ la
 jmií¹? ⁸ Fuu²¹²uu 'naa' 'e la
 jmoonoo-o ijmaa¹a 'ii²¹ tya'
 'ido. Pe jna-a, 'in Ruu²¹na
 Tsá² mi yí³aa, ¿ti liseein²¹gi
 tsá² ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'in
 tsa²gi-tsi jna?

*Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹
 tsá² fariseo coon¹³ jaain²¹ 'in
 cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá²*

⁹ Gasii²¹i jon Jesús coongi
 cwáain¹ tya' 'inlíi¹³ 'in
 jmaai²¹ yaai 'e tyú¹-i joon
 un'woo¹i tsá² catyaa²gi. Joon
 jin²in:

¹⁰ —Gáí¹ tsañuu¹ ngalín²
 fu cwo¹. Ngafaa¹³a júu³
 tyú². Jaain²¹ jee²¹² 'ii líi¹i
 tsá² fariseo, 'in jaain²¹ dogi
 líi¹i tsá² cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹
 tsá². ¹¹ 'In tsá² fariseo do
 siin¹²in, joon gafaa²¹a la
 lo: "Ña'ñu¹u' Dios, cwóo³oo
 'maa²u'un tsu² jo líi¹na la líi¹
 'in tsá² catyaa² do. Jo líi¹na
 la 'in jmoo¹o 'uun²¹, lagi 'in
 jo nuu¹³. Jo líi¹na la líi¹ tsá²
 'in fee²¹i tsamí². Ce jiin¹³
 capii³ jo líi¹na la líi¹ 'in cón²
 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² lo. ¹² Tún²

fu 'gø¹³øø tyiiañi¹ la coon²¹ semóo¹³. Joon cwo³oo 'nə coon²¹ 'e jee²¹² dyá² 'ii¹³ 'e gajna²aa.” 13 Pe 'in tsá² cón² 'laa¹³ 'e 'ni¹ tsá² do wíin² gajaan¹. Joon jo tá²-tsi saa^{12a} unní¹i fu yə¹ juncwii²¹. Jiin¹³ 'e gajmaa¹a tyəən¹ nitsi¹-o. Joon gafaa^{21a}: “Ña'ñə¹u' Dios, cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹² tyiia tsə¹ 'áa¹mo røø²¹na tsaa².” 14 'E la ja²mo fo³oo 'e nigautyú¹mo Dios 'in tsá² cón² 'laa¹³ tya' 'e 'ni¹ tsá² do pe 'in jaain²¹ do jiin¹³ la lí²mo lí²i. Tsə¹ jileei²¹ 'in jmaa²¹ⁱ yaai cøø¹³gi xəjooon li'weei²¹gi 'ii pe jileei²¹ 'in un'weei²¹ yaai joon licøøi¹³gi.

Uncwaa³i Jesús xuui²¹²

15 Jajée¹mo tsá² xuui²¹² tya'a li siin¹² Jesús 'e taan¹ cwo²¹ tya' 'ido. Pe joon mo ganí¹ tsá² tya'a galáa² 'wii²¹² 'øø¹³mo jileei²¹ 'in jajéei¹ xuui²¹² do. 16 Joon gatø¹ Jesús 'in xuui²¹² do. Joon gajin²in:

—Cwóo²oo' cwojalíin² xuui²¹² tyani³ii joon jo 'øø²¹²naa' tsə¹ li tyə² Dios to² líin² jmai² 'in lí¹in la 'ii-o jon. 17 'E la ja²mo fo³oo jileei²¹ 'in jo cwooi¹ 'e tyə² Dios to² 'ii lawa jaain²¹ xuui²¹² jo lí² tsataa² li tyə² Dios to².

Jaain²¹ tsá² sá² cuu² fee²¹ⁱ; Jesús

18 Jaain²¹ 'in tyə² to² gaungii¹i Jesús:

—Tifo² tyú¹, ¿'ee 'ná² jmáa³aa 'e tiin¹³na juncwii²¹ tyiia?

19 Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—¿'Ee lí¹i fu²¹u jna 'in tyú¹? Jaan²¹mo 'in tyú¹ seein²¹gi, jiin¹³ 'ñə¹a Dios. 20 Ñí³o'o jiin¹³ la to² tyə² Moisés: “Jo foo¹³o tsami². Jo jngáa¹u'un tsá². Jo jmaa^{21a} 'uun²¹. Jo jmaa^{21a} júu³ tajuu²¹. La joon jo con²¹on tsá² tóo² ce jiin¹³ jaain²¹. Cwoli'gøø²¹mo'lo ñə²¹u coon¹³ saa^{21a}.”

21 Joon gajin² 'in tsañə¹ do:

—Jilaa²¹ 'elo nigalinə¹³u ca la mo xuu²¹²mo.

22 Moganú² Jesús 'elo joon gajin²in:

—Coon²¹gi 'e 'ná² jmaa^{21a}. 'Ní³i jilaa²¹ 'e 'oo²-o'o joon cwo²¹o tsá² tañú². Joon lí¹gi ili'oo²-o'o ñə¹fú². Mi yuui¹³ joon na¹ coon¹³ jna.

23 Pe mo ganú² 'in tsanə¹ do 'elo 'ái¹ fa¹³ gajmaa^{1a} tsə¹ 'áa¹mo sá² cuu² tya'a. 24 Mo ganí² Jesús xiiala fa¹³ jmaa^{1a} joon gajin²in:

—'Áa¹mo tyan¹ to² cwóoi¹ tsá² sá² cuu² yaai wa'a tyə² Dios to² 'ii! 25 'Áai¹gi tyan¹ to² tya' jaain²¹ camello 'e ngíi¹ too²¹ li ngíi¹ ñi¹ tya' moocúu³ lagi jaain²¹ tsá² sá² cuu² tsa'ii¹in ñə¹fú².

26 'In ganú² 'elo gajin²in:

—¿Xiiagi la itiin¹³ tsá²?

27 Joon gajin² Jesús:

—Jilaa²¹ 'e jo lí² jmaa^{1a} tsañə¹ lí²-i jmá¹ Dios.

28 Joon gajin² Tú³:

—Ña'ñə¹u, jna'a nigatə²¹²oo'lo jilaa²¹ 'e 'oo²¹o'o joon nijalii²¹ⁱ coon¹³ 'nə.

29 Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fo³oo, 'e doñi¹iin si taa²¹ 'nau¹u si tiui² sáa³a jmii²¹ 'ee si ruu²¹i 'ee si tsami² tya'a 'ee si joon¹ 'ee 'wii²¹² tya' cwáain¹ 'e tyu² Dios to² 30 lí¹gi 'ii²¹i fu juncwii²¹ lo. Joon mi júun²in 'ii²¹mo jon coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e ta²a coon²¹ tøø²mo.

Jesús jmoo¹o júu³ 'e ti li júun²in

31 Jesús gatø¹ø coon²¹ ji dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii²¹i 'ido:

—Nano tsaa²¹a' fu Jerusalén. Do-o lí² tsín¹ jilaa²¹ 'e gafaa²¹a tsá² gacwo¹ júu³ tyá² calii cwáain¹ tya' 'in Ruu²¹na Tsá². 32 Ijaan²¹in tsá² 'ii tyani tsá² jalín² wíin². Joongi niungøø¹i tsá² 'ii. Joon ijmee²¹i tsá² 'ii. Joongi i'ñi¹ tsá² tya'a. 33 Joongi ipóoi² tsá² 'ii. Mi yuui¹³ joon ijnga²mo tsá² 'ii. Pe mi tí² 'ni¹ jmii²¹² ijiin¹o jee²¹² líi²¹².

34 Pe 'idogii coonti jo ga'øøi²¹-tsi. Jo ñi¹ 'ee 'e sii²¹ Jesús 'ii. Lawa coon²¹ júu³ 'e jo ñi¹ xiiala 'ee i'øøi²¹-tsi.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² tiui² seein²¹ Jericó

35 Xuu 'ná²gi 'e tyii¹a Jesús fuu²¹ Jericó. Jaain²¹ tsá² tiui² tyiin¹in caai¹ fu¹ mii¹ caridad. 36 Mo ganúu²un ningii¹i tsá² fúui¹ líi¹ joon gaunngii¹i tsá² 'ee-gi galí². 37 Joon gajin² tsá² 'e Jesús tsá² Nazaret 'in ngii¹i no. 38 Joon ga'oo¹o 'in tsá² do jin²in:

—Jesús, Joon¹ David, fúu² cwolliin²un jna!

39 Pe 'in tsá² do 'in ngalín² nifu gasii²¹i 'ido:

—Ca tií², jo to²¹o mii¹³.

Joon jo cwofaa²¹gi 'ido. Pe 'ii coon²¹ 'ii¹³gi tá²'oo¹o:

—Jóon¹ David, fúu² cwolliin²un jna!

40 Joon gajan¹ Jesús joon gatyu²u to² 'e tsatee²¹² tsá² 'ido. Joon mo gatyii¹a tyan² joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

41 —'Ee 'iin²¹²u'un ijmáa³aa tyii¹?

Joon gañi¹ 'in tsá² tiui² do:

—Ña'ñu¹u, 'iin²¹²na ijøø³oo.

42 Joon gajin² Jesús:

—Jøø²o'oo tsu 'wii¹³ nigalija²mo líi²u.

43 Joon la tsifu joon 'in tsá² tiui² do gajøø²o. Joon gangóo¹o coon¹³ Jesús cwo²o 'maai¹³ Dios. Joon jileei²¹ tsá² 'in gajøø² 'elo la joon jon gacwo²o 'maai¹³ Dios.

19

Jesús coon¹³ Zaqueo

1 Joon ga'í² Jesus fuu²¹ Jericó. 2 Joon do-o niseein²¹ jaain²¹ tsá² sá² cuu² 'in ni sii²¹ Zaqueo. 'Ii tyu² to² jileei²¹ 'in cón² 'laa¹³ 'e 'ni¹ tsá². 3 'In Zaqueo lo 'iin²¹²in jøø²i Jesús. 'Iin²¹²in licwii¹in pe jo lí² tsu líi¹ pi³ 'ii. Joon líi¹ fúui¹ tsá² taai². La 'ii²¹² ngii¹i Jesús 'e fuu²¹ do 4 joon gangóo¹ Zaqueo do cwiin¹in nifugi 'e 'iin²¹²in jøøi². Joon gasoo² coon²¹ yu¹ 'mó² si² co² fu¹ lí 'ná² ngii¹i Jesús. 5 Joon

mo gangáa¹i 'ido joon gajóø² fu yu'. Joon gajin²in:

—Zaqueo, cwúui¹ jmoono tsu no 'ná¹ ní³ii nijáan³aan fu tyio'o.

6 Joon gajngáa¹i Zaqueo jmoono. Joon líi¹ jløø¹³i ga'ii²¹i Jesús. 7 Mo ganí² 'in tsá² fariseo do jilaa²¹ 'elo joon ga'láa² 'wii²¹² gafaa²¹a 'laa²¹ tya' Jesús joon jin²in 'e Jesús nigajaan¹ tya' jaain²¹ tsá² røøi² tsaa². 8 Joon Zaqueo do gajmaa¹a siin¹²in joon gasii²¹i Jesús:

—Jóø²du, Ña'ñu¹u', cwo³oo tsá² tañii² coon¹³ tsa² jíin¹³ 'e 'óo³oo. Joon wana nigajmaa³aa 'uun²¹ coon¹³ júu³ tajuu²¹ nicíi³oo tyán² 'ii¹³gi líi¹.

9 Joon gajin² Jesús:

—No-o gatyía¹ 'e tiin¹³ tsá² taai² inuu lo. No-o ilíin² 'in tsañuu¹ lo jún² tya' líi²¹² Abraham. 10 Tsu jna, 'in Ruu²¹na Tsá², gagoo²¹²oo 'e 'naa²¹na tsá² joongi 'e jmóo³oo tiin¹³ tsá² 'in røøi² tsaa².

Júu³ cwáain¹ tya' dyá² cuu² cwanáa¹

11 La 'ii²¹² núu²un tsá² júu³ tya' Jesús faa²¹a 'e júu³ lo joon gasii²¹i coon²¹ cwáain¹ tsu tyan¹ niteein¹ co' Jerusalén. Tsu 'in tsá² fúui¹ ngí¹ coon¹³ Jesús do tya'i fu¹ líi²i 'e ti li ti² 'e tyu² Dios to² tsá². 12 Joon gasii²¹i Jesús 'ido:

—Lawa jaain²¹ tsá² 'in líii¹ tsafeei¹. Joon gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ wíin² i'ii²¹i to² røøi¹³

'e fuu²¹ wíin² do. Joon mi yuu¹³ joon cii¹²i fuu²¹ goo¹o.

13 Pe la nu'gi cwo¹¹i gatø¹ø dyéi¹ tsa'leei¹³ tya'a. Joon gajoon²¹o la jaain²¹ la jaain²¹ 'ido jmaai¹³ coon²¹ cuu² 'e tyíin² líi¹. Joon gasii²¹i 'ido: “Jmaa²aa' to² coon¹³ 'e cuu² lo ca mi cwaa²¹na.” 14 Pe tsagoo¹o do 'ee¹mo 'ii. Joon gasii¹in júu³ ca li ngóo¹on 'e jin²: “Jo 'iin²¹²na'a wa'a lín² 'in tsañuu¹ lo røøi¹³ tyii'i.” 15 Pe ga'ii²¹mo to² røøi¹³ do.

Joon ganga²mo fu goo¹o. Joon mo gatyee¹²i joon gatø¹ø tsa'leei¹³ tya'a 'in ngacwo²o cuu² do. 'In²¹²in litsáai¹-tsi xiiati nigajna²a la jaain²¹ 'ido. 16 'In gatyía¹ nifu gajin²in: “Ñi'fii²¹i', 'e cuu² do nigacwáa¹mo dyá²gi.” 17 Joon 'in røøi¹³ do gajin²in: “Áa¹mo tyú². Jaain²¹ tsa'leei¹³ tyú¹mo 'nu. Nano, 'wii¹³ 'e nigalityú¹mo'o coon¹³ 'e xuu, cwóo³oo 'e tyuu¹²u to² jee²¹² dyá² fuu²¹.”

18 'In xeei²¹gi gatyía¹ joon gajin²in: “Ñi'fii²¹i', 'e cuu² do nigacwáan¹mo 'ñá²gi.” 19 La joon jon gasii²¹i 'in røøi¹³ do 'ii: “Nu-gi lí² tyuu¹²u to² 'ñá² fuu²¹.” 20 Joon 'in xeei²¹gi gatyía¹. Joon gajin²in: “Ñi'fii²¹i', lo-o roon¹ 'e cuu² do. Ga'máa³oo gaci¹ii coon²¹ póo¹. 21 Gali'gøø²¹moo 'nu tsu jaain²¹ tsá² 'waa²¹-tsi 'nu. Joon ñi³oo 'e cóon¹³o'o 'e jo gacwo²o. Joon coon¹²on li jo gajni¹²in.” 22 Joon gajin² røøi¹³ do: “Tsa'leei¹³ 'in

gó² 'næ. Coon¹³ júu³ tyiio'o jmoo²¹o 'ii'²¹ tyi'i. Ní'²¹ 'e líi¹na jaain²¹ tsá² 'waa'²¹-tsi. Joon cón³oon li jo 'e gacwóo³oo. Joongi cón³oo coon²¹ li jo 'e gajñii²¹²ii. ²³ ¿'Ee li jo gata²¹a cuu² banco joon lí² 'ii'¹³na láai²gixæ mi tyee¹²na tyiia?" ²⁴ Joon gajin² róøi¹³ do sii'²¹ 'in téein² do: "Tyi'²¹ 'e cuu² no. Joon cwó²oo' 'in 'oo¹ dyá² no." ²⁵ Joon gajin² 'in téein² do: "Pe ñi'¹fii²¹i', ni'oo¹o 'ido dyá² cuu²." ²⁶ Joon gañii¹ 'in róøi¹³ do: "Fuu²¹²uu 'naa': jileei²¹ 'in 'oo¹o líi¹gi, la joon líi¹gi icwóo³oo. Pe jileei²¹ 'in jo 'oo¹o lí'woo¹³gii¹ 'e ca pi³ 'e 'oo¹o. ²⁷ Joon jileei²¹ 'in 'eei¹ jna, 'in jo 'iin²¹²in jmáa³aa róøi¹³ tya'a cwotee²duu' lo joon jngaa¹³naa' tyani³ii lo."

Jesús tsa'ii²¹ fu Jerusalén

²⁸ Mo ngayuui¹³ gajin² Jesús 'elo joon gangóo¹ la fu 'yúu¹i fu Jerusalén. ²⁹ Xææ 'ná²gi tyí¹a fuu²¹ Betfagé coon¹³ Betania co' moo²¹ sii Olivos. Joon gasii¹in gáí¹ tsá² tya'a. ³⁰ Joon gasii²¹i 'ido:

—Cwolín²naa' 'e fuu²¹ pi³ náa¹ tyan² do. Joon mi tyalín²naa' joon ityee²naa' jaain²¹ bu³ neei²¹². Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in mo cwó². Sii¹³ 'nii²¹² tya'a joon tó²øø' fu lo. ³¹ Joon wana 'in gajin²in: "¿'Ee li'i sii¹³ii' 'nii²¹² tya'a?" Joon fú²uu': "Néi²ta cata Ña'ñæ¹u'."

³² Joon ngalín²mo tsá² tya'a. Joon gatsee²¹mo jiin¹³ la lí² 'e nigajin² Jesús. ³³ Joon

teen²¹²mo si¹i 'nii²¹² tya' bu³ do joon gaunngii¹ 'in tsá² fii²¹² do:

—¿'Ee li'i sii¹³ii' 'nii²¹² tya' bu³ no?

³⁴ 'Idogi gañii¹:

—Ña'ñæ¹o' 'néi²ta cata.

³⁵ Joon gatøø²¹o 'ido tyani Jesús. Joon gaunfuu²¹ sii¹³in moo'wóo¹ bu³ do. Joon gatyée¹ e Jesús moo'wóo¹ bu³ do. ³⁶ La 'ii²¹² ningóo¹ Jesús joon ganii¹³ tsá² sii¹³in tya'i fu¹. ³⁷ Mo gatí² lixaai¹ moo²¹ Olivos jileei²¹ tsá² jo² líi² 'in ngalín² coon¹³on ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹ jløø³i. Joongi gauntyúu¹ Dios coon¹³ jilaa²¹ milagro 'e nigani²i. ³⁸ Joon jin²in:

—'In cwaa³mo Róøi¹³ 'in jó¹ coon¹³ júu³ tya' Ña'ñæ¹u'! ¡Tyá²-æ 'í¹ ñæ'fú²! ¡'In tyú¹mo Díos!

³⁹ Joon 'inlíi¹³ tsá² fariseos 'in téein² jee²¹² 'in tsá² do gasii²¹i 'ido:

—Sii¹³ tsá² ngi¹ coon¹³ 'næ 'e jo cwota²a lí¹ mii¹³.

⁴⁰ Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fo³oo, wana 'inlo 'e jo to²o mii¹³ cagi 'e cuun²¹² roon¹ lo ito²o mii¹³.

⁴¹ Mo gatyí¹a tyan² gajøø²øø Jesús fuu²¹ Jerusalén joon gatyí²i 'wii²¹² tya'a. ⁴² Jin²in:

—Wuxæ¹æ 'øøi²¹-oo' fiin¹³xæ. Jmii²¹² no-o jmii²¹² tyii', 'in jmá¹ 'ii²¹ róø² tyii' nigacwéi¹. Pe nano 'e si'mo². Joon jo lí² jøø²øø'. ⁴³ Pe ijó² coon²¹ jmii²¹² 'e gó² tyii' mi jalín² tsá² 'in 'eei¹ 'naa'. Joon ijmáa¹a coon²¹ po³ cwoo¹³

ñíi¹ cu² li' li nées¹naa'. Joon nitsatáai² joon nijmeei²¹ 'naa' la 'uui². ⁴⁴ Joon ifiin² 'e fuu²¹ lo ti ni'wó². Itsajngaa¹³; tsá² néei¹ li tsi joon jo isái²gi jii¹³ coon²¹ cuun²¹² 'e sifúui¹ tsu jo galiñii² 'naa' mo gajó² Dios itiin¹³ 'naa'.

Untyá² Jesús 'e cwo¹ fee¹ si² do

⁴⁵ Joon ga'ii²¹ Jesús tsi inuu cwo¹ fee¹ si² Jerusalén do joon ga'láa² 'wii²¹² ga'óø¹ 'in 'ñii¹ coon¹³ jilee²¹ 'in ló¹. ⁴⁶ Joon gajin²in gasii²¹i 'in taai² do:

—Ni jí² tya' Dios jin²: “Nú³uu 'elo li tsalín² tsá² tsafee¹³i Dios pe 'naa'gii' nigajmaa²aa' lawa coon²¹ too²¹ xá² tya' 'uun²¹.”

⁴⁷ La coon²¹ jmii²¹² ga'ee¹ Jesús inuu cwo¹ fee¹ do. Pe tsá² tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley la joon jon 'in tyu² to² fuu²¹ do 'noo²¹o xiiala ijngaa¹³; Jesús. ⁴⁸ Pe jo 'e tyii²a xiiala ijmaa¹a tsu jilee²¹mo tsá² taai² jløø¹³mo núu²o.

20

To² 'e 'oo¹ Jesús

¹ Coon²¹ jmii²¹² 'yuu²i Jesús fu tsi inuu cwo¹ fee¹ 'e 'e²e tsá². Joon cwo¹ júu³ tyu² tya' 'e tiin¹³ tsá². Joon gatyaliin² 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley coon¹³ tsacøøi¹³. ² Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jmaa²du'u júu³, ¿'ee coon¹³ to² 'e jmoo²¹o jilaa²¹

'elo? ¿'lin gacwo² 'nu 'e to² do?

³ Joon gañii¹i Jesús:

—La joon jon jna unngii¹duu 'naa'. Ñii²duu': ⁴ ¿'lin gasii¹in Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹? ¿Ti gasii¹in Dios 'ii owa'a tsá² 'ee?

⁵ Joon ga'láa² 'wii²¹² jo cwo²o júu³ ruu²¹i jee²¹² 'ii. Jin²in:

—¿'Ee faa²a'? Wana faa²a' 'e Dios gasii¹in, joon iñii¹i: “¿'Ee li' jo 'ii¹³naa' júu³ tya'a?” ⁶ Joon wana faa²a' 'e tsá²-a jilee²¹mo tsá² ityuu¹²i jna' cuun²¹² tsu tsái¹-tsi tsá² 'e faa²¹ Wó³ do cwáain¹ tya' Dios.

⁷ Joon gañii¹i jin²in:

—Jo nee²e 'e 'iin gasii²in Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹.

⁸ Joon gajin² Jesús:

—La joon jon jna jofo³oo 'ee coon¹³ to² 'e jmoo³oo 'elo.

Júu³ cwáain¹ tya' tsá² jñi¹ wuunjøø³

⁹ Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² gafaa²¹a. Joon gasii²¹i tsá² 'e cwáain¹ lo:

—Lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'in gajñi¹ wuunjøø¹³ cwo¹³ 'wó² tya'a. Joon gacwo²o 'ái¹ tsá² xee²¹mo. Joon gangóo¹ li xii²¹. Wóo² gali¹i. ¹⁰ Joon la jee²¹² joon gatí² jii²¹ 'e garoo²¹ mi² wuunjøø¹³ do. Joon gasii¹in jaain²¹ tsa'leei¹³ tya'a 'e tsamii¹i tya' 'in jmoo¹o to² do jii¹³ 'e gatíi² tya' fi²¹² cwo¹³ 'wó² do. Pe 'idogi gajmee²¹mo 'ido. Joon gasiin¹³mo 'ido tún¹ jo 'ee gacwo²o coonti. ¹¹ Joon 'in

tsá² fii²¹² do gasii¹in jaain²¹gi
tsa'leei¹³ tya'a. La joon jon
'ido gajii²i. Gajmee²¹mo 'ido.
Joon gasiin¹³mo jon jo 'ee
gacwo²o coonti. ¹² Joon
'in tsá² fii²¹² do gasii¹in 'in
xeei²¹gi. Pe 'idogi la joon
jon gajmee²¹i. Joon ga'wooi¹
caluu.

¹³ 'Mo gangii¹ 'elo 'in tsá²
fii²¹² 'wó² do ga'i¹-tsi: "¿'Ee
jmáa³aa no? Isii³na yuun²¹
tyiia 'in 'iin²¹²na 'áai¹. Joon
mi ní²i yuun²¹ tyiia foowa ni-
jmaa¹o nuu¹³un." ¹⁴ Pe joon
mo gani²i 'in tsá² jmoo¹o to²
do 'ido joon gasii²¹i ruu²¹i:
"In lo-o 'in 'ii²¹ 'e sá² tya'
jmii²¹. Cwojngaa¹³na' 'ii joon
jna'o' ilíin²na' fii²¹² 'wó² do."
¹⁵ Joon gatyii¹mo caluu joon
gajngaa¹³mo.

Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿'Ee cwooi¹ jmaa¹o 'in
fii²¹² cwoo¹³ 'wó² do coon¹³
'in tsá² do? ¹⁶ Itsaa¹o joon
tsajngaa¹³i 'in tsá² jmoo¹o to²
do. Joon cwo²o 'in xee²¹mo
cwoo¹³ 'wó² do.

Mo ganúu²un 'in tsá² taai²
do 'elo joon gajin²in:

—Jo cwo¹ Dios ingii¹ 'elo!

¹⁷ Joon gajøø²i Jesús 'ii. Joon
gajin²in:

—¿'Ee cwooi¹ øøi²¹-tsi tsá²
'e júu³ taa¹³ jí² tya' Dios? 'E
jin²:

'E cuun²¹² 'e nigapi² tsa²
jmoo¹³ 'ná¹ 'e joon
galí² cuun²¹² nifu.

¹⁸ Doñi'in gatøøi²¹ ni cuun²¹²
do li'no²o 'ii. Joon wana
gatoø²¹ 'e cuun²¹² do tya' tsá²
fu² ilíin².

Júu³ tya' cuu² 'e cón² tsá² li
'nii¹

¹⁹ 'E jmii²¹² joon 'in tyu²
to² tya' untsá² coon¹³ tifo²
tya' ley 'iin²¹²in saan¹in Jesús
do. Tsa¹ nii¹o 'e cwáain¹ 'e na-
gafaa²¹ Jesús do cwáain¹ tya'
'ii-o. Pe 'gøø²¹mo tsá². ²⁰ Joon
gasii¹in tsá² lawa tsá² tyú¹ 'e
tsasii¹³i coon¹³ júu³ tajuu²¹
lawa júu³ jai² wa ilí² cwoo¹o
tsaa² coon¹³ júu³ tya'a. Joon
ijaan²¹in tyani 'in 'oo¹ to².
²¹ Joon gaunngii¹i:

—Tifo², ne²oo¹o 'e fo²o
joongi 'e²i júu³ jo². Jmoo²o
'ii²¹ røø². Jo con²on cwáain¹
wa tsá² sá² cuu² si tsá² tañi²
'ee. Jiin¹³ fu¹ tyá² tya' Dios
'e²i. ²² Sii¹³ jna'a, ¿ti cwooi¹
tyi²i 'laa¹³ tya' tsaa²to² tyiin¹
Roma? ¿Cwooi¹ owa jo cwooi¹
'ee?

²³ Pe galili³i Jesús jilaa²¹ 'e
gó² 'e 'i¹-tsi 'ido. Joon gasii²¹i
'ido:

—¿'Ee li'i jmaa²aa' lawa
coon²¹ nilá² coon¹³ júu³
tajuu²¹? ²⁴ La 'é¹duu' jna
coon²¹ cuu², nee²¹e'. ¿'lin ni²
'inlo? ¿'Ee tyan¹ 'e sii²¹ 'in
taai² lo?

Joon gañii¹ 'in tsá² do:

—Tya' tsaa²to² tyiin¹ Roma.

²⁵ Joon gajin² Jesús:

—Cwoo²oo' tsaa²to² jiin¹³ 'e
tii² joon cwoo²oo' Dios jiin¹³
'e tya'o.

²⁶ Joon jo gali¹i wa'a 'e
teei²¹ Jesús jiin¹³ coon²¹
tsaa² coon¹³ jilaa²¹ 'e
faa²¹a jee²¹² tsá². Li' cii¹²i,
ganga'goo²¹o-tsi tsá² coon¹³
jilaa²¹ 'e faa²¹a. Joon gajaan¹
tii².

Unngi¹ tsá² xiiala mi jiin¹ tsá²
 27 Mo ngayuui¹³ joon 'inlíi¹³ tsá² saduceos gangingiin¹ ngajóø² Jesús. Tsá² saduceos jin²in 'e jo jo² jiin¹gi tsá² mo najúun²in. Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

28 —Tifo², Moisés gataan¹ ni jí² tya'a 'e júu³ lo: “Wana jaain²¹ tsañuu¹ júun²in joon gatuu² tsamí² tya'a 'ña'a jiin¹³ jaain²¹ jóon¹ jo seein²¹. Ruu²¹i 'in najóin¹ 'ná² cu²i cwoo²¹ coon¹³ 'in tsamí² 'ña'a do. Joon liseein²¹ yuu²¹ cwáain² tya' ruu²¹i najóin¹ do.” 29 La joon gali² dyái¹ ruu²¹i seein²¹. 'In nifu gacu²mo cwoo²¹. Joon jo 'in yuu²¹ liseein²¹ tya'a. Gajúun¹mo 'ido. 30 Joon 'in tí² gáí¹ do gacu²mo cwoo²¹ coon¹³ 'yíia'níi² do. La joon jon gajúun¹mo. Jo 'in yuu²¹ seein²¹ tya'a. 31 Joon 'in gati² gaai²¹ gacu²mo cwoo²¹ coon¹³ 'ido. La joon ji dyái¹ do gajúun¹mo. Ce jiin¹³ jaain²¹ yuu²¹ jo liseein²¹gi tya'a. 32 La joon jon gajúun¹mo 'in tsamí² do. 33 Joon mi jiin¹in, ¿iin jee²¹² 'in dyái¹ do icwaai²¹ tsamí² tya' 'ido?

34 Joon gañii¹i Jesús:

—Mo taain²¹² tsá² 'e fu juncwii²¹ lo tsañuu¹ coon¹³ tsamí² cu²mo cwoo²¹. 35 Pe jileei²¹ 'in tyaliin¹ juncwii²¹ cataain²¹ joon jiin¹in jee²¹² 'líi²¹² do jo cuui¹³gi cwoo²¹ ruu²¹i jon'gi cwooi¹gi tsá² jóon¹on wa'a icui² cwoo²¹.

36 Jon'gi lí² juuin²¹gi tsu nalií¹i lawa'a ángeles. Jóon¹ Dios 'ii tsu 'wii¹³ nigajiin¹o. 37 Cagi Moisés 'ña'a gajmaa¹a júu³ 'e jiin¹ 'líi²¹². Mo gajóø² 'e 'mó² pi³ 'e coo²¹ do gaunsii²¹ Ña'ñu¹'u' Dios tya' Abraham coon¹³ tya' Isaac coon¹³ tya' Jacob. 38 Pe Dios jon' Dios tya' 'líi²¹², Dios tya' tsá² jiin¹ 'ii tsu tyani Dios seen²¹mo jilee²¹mo.

39 Joon 'inlíi¹³ tifo² tya' ley gasii²¹i 'ii jin²in:

—Áa¹mo tyú² foo²¹o, Tifo².

40 Joon jo gatá²gi-tsi 'e unngii¹gi.

¿Tí jún² tya' 'líi²¹² David Cristo?

41 Joon gajin² Jesús:

—¿Xiiala lí² 'e jin² tsá² 'e Cristo jún² tya' 'líi²¹² David? 42 'Ña'a David do gajin²in jee²¹² jí² Salmo: “Ña'ñu¹'u' Dios gajin²in sii²¹i Ña'ñu¹'u': Ní² lí' caa²¹na tsáa¹ 43 ca mi tyéé¹³na jileei²¹ 'in 'eei¹ 'nu 'wii²¹² tíi¹³i.” 44 ¿Pe xiiala lí² Cristo ilí² jóon¹ David tsu 'ña'a David gaunsii²¹ 'ii Ña'ñu¹'u'?

Jesús cwo²o tifo² tya' ley tsaá²

45 Jilee²¹mo tsá² núu²un mo gasii²¹ Jesús tsá² tya'a:

46 —Tíi¹moo' coon¹³ tifo² tya' ley. Tí¹-tsi ngii¹ coon¹³ siin³ cwaa²¹. Joon 'iin²¹²in 'e feei²¹ tsá² 'ii coon²¹ tún². Joongi 'noo¹o 'mosíi¹ si² nifu icwaa²¹ fu tsi inuu cwo¹. Joon 'iin²¹²in 'mosíi¹ tya' tsá² 'in tyiin²mo li gø² tsá². 47 Joon tyii²¹o 'nú¹ 'yíia'níi² joon

faa²¹a júu³ tyá² 'e cwaa²¹ wa'a
coon²¹on tsá² too². Pe 'ái¹gi
wúu¹ inii²¹ 'ido.

21

Cuu² gacwo¹ 'yia'ná²

¹ Tsi inuu cwo¹ gani²i Jesús
tsá² sá² cuu² 'in to² cuu² tsi
caja li to² tsá² cuu². ² Gani²mo
jon jó¹ jaain²¹ 'yia'ná² tsá²
tañi² 'áai¹ 'in gato² tún² cuu²
yúu². ³ Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fo²oo 'in
'yia'ná² tsá² tañi² lo nigac-
woo¹o láai²gi la jee²¹² jileei²¹.
⁴ Tsu jileei²¹ 'in catyaa²
do cwoo¹o jii¹³ 'e sáai²
tya'o. 'Inogi tañi²mo 'áai¹ pe
nigacwoo¹o jii¹³ 'e sá² tyá'a.

*Jesús tyaa¹ júu³ i'ín² tsá² 'e
cwo¹ do*

⁵ 'In líi¹³ tsá² síi¹i jee²¹² yaai
xiiala jnéei² 'e cwo¹ fee¹ do
tsu 'áai¹ 'ya²gi jilaa²¹ cuun²¹²
coon¹³ jilaa²¹ 'e cwoo¹ tsá²
'yaa¹-tsi. Joon gajin² Jesús:

⁶ —Nijóó³ coon²¹ jmá²¹²
mi fiin²¹ jilaa²¹ 'e jóó²oo'.
Jiin¹³ coon²¹ cuun²¹² jo 'e
sá²gi ni 'e ruui²¹ do.

*Li² ilí² la nu'gi mi i'ín²
juncwii²¹*

⁷ Joon gaunngi¹i tsá² Jesús:

—Tifo¹, çli² ilí² jilaa²¹ 'elo?
çNoo coon²¹ li² mi lí² jilaa²¹
'elo?

⁸ Joon gajin² Jesús:

—Tíi¹moo' jon. Jo
cwóo¹³naa' yaanaa' 'in coon²¹
'naa' too². Tsu líi¹ fúui¹ 'in
jaliin¹ 'in jin² síi²¹i 'naa':
"Jna-a Cristo." Joongi jin²in:
"Nano gatí² 'ii²¹ ilí² sá² 'ii²¹."

Pe 'naa' jo unjii²'ii' júu³ tyá'a.
⁹ Joon mi núu¹³uu¹ 'e faa²¹ tsá²
tya' 'nii²¹ joongi 'e tíi²i tsá²
jee²¹² yaai jo foo¹³naa'. Tsu
'e joon 'ná¹ ilí² nifu. Pe 'ná¹gi
ityía¹ 'ii²¹ ilí² la joon.

¹⁰ Joon gafaa²¹gi Jesús:

—Coon²¹ fuu²¹ itéen¹in
coon¹³ fuu²¹ xiaa'. Coongi
fuu²¹ xiaa' ijmáa¹a 'nii²¹
coon¹³ fuu²¹ dogi. ¹¹ Joongi
ijóó²¹ 'wó² líli². Joon líi¹
i'í² 'oo² coon¹³ jmoowúu¹ la
caain²¹ coonti. Joongi yu'
juncwii²¹ imoo²oo' jilaa²¹ 'e
fo² coon¹³ lí² 'e coo¹³gi.

¹² 'Pe la nu'gi insaan²mo
tsá² 'naa'. Joon óó¹mo tsá²
'naa'. Joon tsajée¹ 'naa' li lí²
sá² 'ii²¹ tyii' fu cwo¹. Joon
itaa²¹i 'naa' 'nuñi³. Joon
tsajée¹ 'naa' tyani róó¹³
coon¹³ tsá² 'oo¹ to² tsu 'wii¹³
jo²o líi²naa' jna. ¹³ Coon¹³
'e la joon lisá² coon²¹ 'ii²¹
'e foo²oo' 'e tyá² 'wii²¹² tyiaa.
¹⁴ Tyá²-oo' mi ngii² joon,
jo cuu¹³-oo' 'ee ifoo²oo'
cwáain¹ tyii-oo' la jéei¹. ¹⁵ Tsu
jna-a icwóo³oo júu³ joongi
'e jmá¹-oo' ce jii¹³ jaain²¹
tsá² lí² líi¹i 'naa' jon'gi lí²
faa²¹ 'laa²¹ tyii'. ¹⁶ Pe 'naa'
i'níi²mo tsá² 'naa'. Cagi 'ñu³uu'
coon¹³ ruu²¹naa' coon¹³ tsá²
seen²naa' tyá² coon¹³ i'níi²
'naa'. Ijnga²mo tsá² 'inlíi¹³
'naa'. ¹⁷ Joon jilee²¹mo tsá²
seen²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹
ni li 'eei¹ 'naa' 'wii¹³ jo²o
líi²naa' jna. ¹⁸ Pe jii¹³ coon²¹
jñu¹ tsi tyí²'ii' i'ín². ¹⁹ 'Wii¹³

'e taa²¹-oo' joon itiin¹³naa' juncwii²¹ tyii'.

20 'Mi jóø²naa' 'láa² la 'uui fuu²¹ Jerusalén joon lí² ñii²¹oo' 'e ti li 'iin²mo. 21 Joon jileei²¹ 'in néei¹ fu Judea 'ná¹ cwii²¹o fu moo²¹. La joon jon jileei²¹ 'in néei¹ fuu²¹ Jerusalén 'ná¹ 'woo²¹mo do. Joongi jileei²¹ 'in taain²¹² jee²¹² to² jo li jaliin¹in. 22 Tsu jmii²¹² joon jmii²¹² 'e ní² tsá² wúu¹. Jee²¹² jmii²¹² joon itséin¹ jii¹³ la jin² ni jí² tya' Dios. 23 Líi¹ fúu² tsamí² 'in tyéein¹ yuun²¹ si 'in cuu²¹ tuu²¹ 'ee. Tsu líi¹ wúu¹ 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ do. Jmáa¹a Dios 'ii²¹ tya' 'in tsá² do. 24 'Inlíi¹³ ijúun³in coon¹³ ñi³. 'Inlíi¹³gi insaan²mo tsá² joon tsajée¹i la caain²¹ fuu²¹ li wíin². Joon tsá² jaliin² wíin² ityu² to² Jerusalén ca mi tyeei¹ jmii²¹² tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

Xiiala ili² mi jó² 'in Ruu²¹i Tsá²

25 Joon ñi¹ coon¹³ sii²¹ coon¹³ núu¹ icwoo¹o lí². Joon ni cwoo¹³ 'wó² téein² tsá² 'goo²¹-tsi. Xéei²-tsi tsá² coon¹³ 'e 'iin² jmi¹ñi¹³ coon¹³ 'e jnóo¹ jmii²¹. 26 Joon nityu²tsi tsá² coon¹³ 'e fo² mi 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e gó² ijó² fu juncwii²¹. Tsu jilaa²¹ 'ii²¹ tya' juncwii²¹ 'ii²¹ yu' ilí² jleei¹. 27 Mi yuui¹³ joon imáa¹³naa' 'in Ruu²¹i Tsá² jó² jee²¹² jni¹ coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ tya'a coon¹³ jilaa²¹ 'ya²gi tya'a. 28 Joon mi 'láa² 'wii²¹² lí² jilaa²¹ 'elo tyá²-oo' joon

sáa¹³aa' mootyí²ii' tsu jmoono itiin¹³naa'.

29 Gasii²¹o jon Jesús 'e cwáain¹ lo:

—Jóø²duu' jilaa²¹ 'mó² cwaríi³ coon¹³ jilaa²¹gi nii¹ 'mó². 30 Mo gañii²ii' ganii¹³ 'mo² 'mó² sii²¹ ñii²oo' yaanaa' 'e nijatyéein¹ jii²¹ jmi¹. 31 La joon jon mi moo²oo' ilí² jilaa²¹ 'elo niñii²oo' 'e nijatyéen¹mo 'e tyu² Dios to².

32 'E la ja²mo fo³oo, jilaa²¹ 'elo nilí² la nu'gi ijúun²in tsá² 'in seein²¹ nano. 33 Cwoo¹³ 'wó² coon¹³ juncwii²¹ 'ii²¹ yu' ityé²emo pe júu³ tyiia jo tyé²i coonti.

34 'Tii¹moo', jo unbaan¹naa' yaanaa' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó². Jo ngii²ii' to² 'iin¹. Jo unbaan¹naa' yaanaa' 'e 'i¹-oo' jmaai¹³ 'e jmaai¹ to² tyii'. Tsu la joon jo xuu²¹naa' lawa nilá² mi cwá² 'e jmii²¹² do. 35 Lawa coon²¹ nilá² lí¹ 'e jmii²¹² do 'e taain¹³ jileei²¹ tsá² 'in néei¹ la caain²¹ cwoo¹³ juncwii²¹. 36 Tyaa²aa' tyá² tyii'. Foo²oo' júu³ tyá² coon²¹ tøø²mo. La ilí² lá²naa' ilí² lá²naa' jilaa²¹ 'elo 'e 'ná² ilí². Joongi lí²-i tyalíin²naa' tyani 'in Ruu²¹i Tsá².

37 Mo jmii²¹² ga'ee¹ Jesús inuu cwo¹ joon mo 'woo¹ ngajáan¹an fu moo²¹ sii²¹ Olivos. 38 Joon jileei²¹ tsá² jaliin¹ la coon²¹ mo 'aa²¹ fu cwo¹ fee¹ 'a núu²un júu³ tya'a.

22

'Noo² tsá² xiiala saan²¹in
Jesús

1 Nigajatyéen¹mo tyan²
jm̄²¹² 'e gø² tsá² 'iñi¹ 'e jo
tyiia³ jeei¹. 'øøi²¹-tsi tsá²
jm̄²¹² 'e sii²¹ pascua. 2 Joon
'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³
tifo² tya' ley 'noo¹on xiiala
ijngaa¹³i Jesús pe 'gøø²¹mo
tsá².

3 Joon ga'í² Satanás alma
tya' Judas, 'in sii²¹o jon Is-
cariote. Jaain²¹ jee²¹² dyatu-
uin¹ tsá² tya' Jesús 'ii. 4 'Ido
ngóo¹o ngafee¹³i 'in tyu² to²
untsá² coon¹³ 'in tyu² to² 'in
jøø² inuu cwo¹ do. Joon
ngafee¹³i 'ido xiiala jmáa¹a
cwáain¹ 'e 'í¹ Jesús ja'cwoo²¹.

5 'Idogí galijløø¹³mo. Joon
gaunrøø¹ júu³ 'e cwó² Judas
cuu². 6 Joon ga'ii²¹mo. Joon
ga'láa² 'wii²¹² 'noo¹²on xiiala
jaan²in Jesús mo ga'ii² tii², mo
jo tsá² seen²¹.

*Li gatséi¹ gø² Jesús coon¹³
tsá² tya'a*

7 Joon gati² jm̄²¹² 'e gø²
tsá² 'iñi¹ 'e jo tyiian³ jeei¹.
Joon jngaai¹³ tsá² joo'saa²¹
jiin¹³ la tñisi². 8 Joon gasii¹in
Jesús 'in sii²¹ Tú³ coon¹³
jaain²¹gi 'in sii²¹ Wó³ joon
gasii²¹i 'ii²¹:

—Cwolín²naa' joon
cwotyá²aa' tyú² 'e tyé³e 'e
gati² jm̄²¹².

9 'Idogí gaunngii¹i:

—¿Xiia 'iin²¹²u'un tsatyaa²¹a'a
tyu²? —gajin²in sii²¹i Jesús.

10 Joon gajin² Jesús:

—Mi cwotaa²¹naa' 'e fuu²¹
joon jiin¹naa' jaain²¹ tsañuu¹
'in tyiian¹ coon²¹ tsuu² si'o²
jm̄²¹. Cwolín²naa' caluu-u
ca xiia²¹ 'nú¹ li 'í²i. 11 Joon
fuu^{2uu} 'in fi²¹² 'nú¹ do: “La
lo-o jin² tifo² tyii¹ sii²¹i 'nu:
¿Xiiala cwo²o yii²¹a'a tyee²e'e
coon¹³ tsá² tyiia tya' jm̄²¹²
'e gati²?” 12 Joon ni'e²e 'naa'
coon²¹ tsi inuu fee¹ li ñii².
Do-o tyaa²aa' tyú².

13 Joon ngalín²mo. Joon
galí² jiin¹³ la nigajin² Jesús.
Joon gatyaa¹ tyú² 'e dø¹ø mo
gati² jm̄²¹² do.

14 Mo gati² 'ii²¹, joon
gacwó²o Jesús coon¹³ tsá²
tya'a 'e dø¹ø. 15 Joon gajin²
Jesús:

—i'Áa¹mo nagali'iin²¹²na
jmáa³aa coon¹³ 'naa' 'e tyee²e'
tya' 'e jm̄²¹² lo la nu'gi
ijúun²na! 16 Tsu fuu²¹²uu 'naa'
'e jo jmáa³gii ca mi tí² 'ii²¹ 'e
tyu² Dios to².

17 Joon gason¹on coon²¹
wúun¹xu si'o² vino joon
gacwo²o 'maai¹³ Dios joon
gajin²in:

—Jun² 'elo, joon jmaa²aa'
jmai²xu jee²¹² 'naa'. 18 Tsu la
lo-o fo³oo, jo jm̄²¹² yaai¹³gii
duu¹³uu jmi¹³ mi¹³ wuunjøø¹³
ca mi tyu² Dios to².

19 Mo ngayuu¹³ joon
gason¹on coon²¹ 'iñi¹. Joon
gacwo²o 'maai¹³ Dios joon
gajmaa¹a ca'no³. Joon
gacwo²o tsá² tya'a sii²¹ 'ido:

—E lo-o cuerpo tyiia
ijoon¹³oo 'wii²¹² tyii'.
Jmaa²aa' 'elo joon iti¹-'oo' jna.

20 La joon jon gajmaa¹a coon¹³ coon²¹ wúun¹xu do mo ngayuu¹³ gagøø²¹ø. Joon gajin²in:

—'E wúun¹xu lolawa coon²¹ 'ii²¹ 'e 'múui². Joon 'e jmi¹ 'øø³na lo 'e nituun²¹ 'wii²¹² tyii¹ 'e li² tya¹ 'e 'ii²¹ 'múui² do.

21 'Pe nano cwoo²¹ tsá² 'in i'nñi¹ jna roon¹ coon¹³ cwóo³oo ni mesa lo. 22 Pe jna-a 'in Ruu²¹na Tsá² nili²-i jii¹³ la 'ii²¹ nigalisá². Pe 'áa¹mo fúu² 'in 'ñii¹ jna.

23 Joon ga'láa² tsá² tya'a 'wii²¹² gaunngi¹ jee²¹² 'ii:

—¿'lin jee²¹² jna¹ 'in jmoo¹o 'e gó² lo?

Gasí²i jee²¹² 'ii 'iin 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii

24 Mo ngayuu¹³ joon gasí²i jee²¹² 'ii 'iin 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii. 25 Joon gajin² Jesús gasí²i 'ii:

—Jileei²¹ róøi¹³ 'in tyu² to² ni cwoo¹³ juncwii²¹ tyu²o to² ce caain²¹-tsi. Joongi jileei²¹ tsacøøi¹³ tya¹ 'ii lawa 'ña'o sii²¹ tsá² tyú¹. 26 Pe 'naa'gii' jo tí²naa' jmaa²aa' la joon. Li² cii¹²i jmoo² 'naa'. Jileei²¹ 'in tyiin²gi jee²¹² 'naa' 'ná² sí¹³naa' lawa 'in xuui²¹²gi. Joon 'in tyu² to² 'naa' 'ná¹ jmaa¹o la jmoo¹o tsa'leei¹³. Jo cwooi¹ tyu²u to². 27 ¿'lin 'in tyiin²gi awa 'in tyiin¹ gø¹²ø si 'in gatyáa¹ tyú² 'ee? Pe jna-a 'yuu²na jee²¹² 'naa' lawa jaain²¹ 'in tyaa¹ tyú².

28 "Naa' nigangi²ii' coon¹³ jna coon²¹ tóøi² la li 'e móo³oo wúu¹. 29 'E joon jna cwo³oo 'naa' coon²¹ li ityu²u to² la

lí² 'e gacwo² Ñu³u jna. 30 'E joon ili² cøø²øø' joongi 'uu²uu' coon¹³ jna mi tyu³u to². Joongi iní²ii' 'áan³ tyii' lawa tsacøøi¹³ 'e jmaa¹aa' 'ii²¹ tya¹ 'in dyatun¹ poo²¹² tsá² seein²¹ Israel.

Jmoo¹ Jesús júu³ 'e jo róø¹i Tü³ 'e cwii¹in 'ii

31 Gajin²in jon Ña'ñu¹u:

—Simóoi¹³, Satanás nigamóoi¹ 'naa' 'e jøøi¹² 'naa' la mo untyú² tsá² trigo 'e coon²¹ cwáain¹ 'naa'. 32 Pe jna nigami³ii tyani Dios 'wii²¹² tyi'i 'e jo tú²u 'e jo² cwolín²un. Joon mi jaa²¹-o'o cwotyii¹²-a-tsi 'in tsaruu²¹u.

33 Joon gajin² Simóoi¹³ do:

—Ña'ñu¹u, naná¹a tyú² tyiia 'e ni³ii 'nuñi³ coon¹³ 'nu ca xufin¹³ jún¹moo coon¹³ 'nu.

34 Joon gajin² Jesús:

—Tü³, fuu²¹²uu 'nu 'e jmi²¹² no-o la nu'gi i'ó¹ tuuitsáa² jo róø¹u 'e cwii¹un jna 'ni¹ naa¹³.

Ityé¹mo júu³ tya' Jesús

35 Joon gaunngi¹i Jesús:

—Gasí³na 'naa' jo 'ee tuloo²¹ tyán²aan', jon'gi cuu² tyán²aan', jon'on mii¹³ii' ga'øø¹³øø', ¿ti 'ee gali'ná¹gi tyii?

'Ido-gi gajin²in:

—Jiin¹³ coon²¹ jo 'ee ga'naai²¹ tyi jna'a.

36 Joon gajin² Jesús:

—E ningóo¹ li' cii¹²i no joon jileei²¹ 'in 'oo¹ tuloo²¹ 'ná² cwotyaa²¹o. Joongi 'in 'oo¹ cuu² 'ná² cwotyaa²¹. Joongi jileei²¹ 'in jo 'oo¹ ñi³ 'ná²

cwo'nii¹ 'mi² tyia² tya'a joon lo² ñi³ tya'a. ³⁷ Tsu la ja²mo fo³oo, 'ná²-a tsangii¹na jilaa²¹ la li 'e tyaan²¹ ni ji² tya' Dios 'e jin²: "Sii²i la jee²¹² yaai 'e tsá² gó² 'ii." Ti li tsín¹ jiin¹³ la jin² ji² cwáain¹ tyiia.

³⁸ Joon gajin² 'ido:

—Sá² tún² ñi³ lo.

Joon gañii¹ Jesús:

—Naleen¹mo jon.

Ngó¹ Jesús li sii²¹ Getsemani ngafee¹²i Dios

³⁹ Joon gacwoⁱⁱ¹ Jesús. Joon jiin¹³ la tiisi² tya'a gangóo¹ fu moo²¹ Olivos. Joon gangaliin¹mo tsá² tya'a coon¹²on. ⁴⁰ Mo gatyalin² do joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Mí²ii' tyani Dios 'e jo xuu²¹naa²¹ tsaa² tyii'.

⁴¹ Joon gangawín² Jesús coon²¹ jiin¹³ la wín² mo tyu² tsá² cuun²¹². Joon gasii¹i wojnú¹i. Joon faa²¹a júu³ tyú².

⁴² Joon gajin²in:

—Ñu², wana 'iin²¹²un un'øø²¹u jna 'e jo móo³oo wúu¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ná² lí². Pe jo lí² jiin¹³ la 'iin²¹²na pe jiin¹³ la 'ii²¹ tyi'i.

⁴³ Joon gajnéi¹ jaain²¹ ángel jó¹ fu ñu¹fú² joon gacwoo²¹gi 'waa²¹ pí². ⁴⁴ Joon ga'í² 'e nii²¹ wúu¹ líli¹. Joon gamii¹i 'wii²¹² tya'a coon¹³ 'láai²gi 'waa²¹ pí². Joon ga'yá² untyiia²¹ tya'a li la li jmi¹ 'e xuu²¹ ni 'wó².

⁴⁵ Mo rón² joon ngaa¹²in li téein² tsá² tya'a. Joon gatsee²¹i 'ido cwuu²¹mo coon¹³ jilaa²¹ fa'í³. ⁴⁶ Joon gajin²in:

—¿Ee li cwuu²¹naa²? Ráan²naa¹, fee¹²naa¹ Dios joon jo xuu²¹naa¹ tsaa² tyii'.

Tøø¹ tsá² Jesús 'ñúu¹i

⁴⁷ Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gacwoliin² tsá² fúu¹. Joon jaain²¹ jee²¹² ji dyatuuin¹ tsá² tya'a 'in sii²¹ Judas jó¹ nifu tya' 'in tsá² do. 'Ii ngatyeeen¹in li siin¹² Jesús ijun²un ju² Jesús. ⁴⁸ Joon gajin² Jesús:

—Judas, ¿ti ga'ñii²¹²un jna, 'in Ruu²¹na Tsá², coon¹³ 'e gajiin¹¹in ju³uu?

⁴⁹ Jileei²¹ 'in téein² coon¹³ Jesús mo gani²i jilaa²¹ 'e lí² gajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Jatii²i' coon¹³ ñi³ 'ee?

⁵⁰ Joon jaain²¹ jee²¹² 'ii gauncwuu²¹i jaain²¹ tsaleei¹³ tya' 'in tyu² to² untsá² nifú². Gatyuu² cataain²¹ loocwo² li tsáa¹. ⁵¹ Joon gajin² Jesús:

—Cwoján²xu la no. Jo caai¹³gii' 'ino.

Joon gasuu² Jesús loocwo² 'ido joon galáa²mo tsifu. ⁵² Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in nijalín² 'e tøø¹ 'ii. Sii²¹i 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tyu² to² 'in jóø² inuu cwo' coon¹³ tsacøøi¹³:

—Nañilín²naa¹ coon¹³ ñi³ coon¹³ 'mó² 'e tøø²øø' jna lawa jaain²¹ 'uun²¹. ⁵³ La coon²¹ jmi²¹² 'yuu²na jee²¹² 'naa' tsi inuu cwo¹ fee¹ do. Joon jo mo gaseen²naa¹ jna coonti. Pe jiin¹³ lo-o 'ii²¹ tyii' mo ga'ii² nuu²¹.

Jo róøi¹ Tú³ 'e cwii¹in Jesús

54 Joon gajée¹i Jesús si'ñúu¹mo fu tya' 'in tyu² to² untsá² nifú². Joon Tú³ ngaa¹³i caluu Jesús wíin²gixu. 55 Joon do-o gajjin² coon²¹ jí² tún² tsa² tya'i tyi¹ do. Joon do-o gacwó²o cu' li' li coo²¹ jí² do. Tú³-gi do-o jon tyiin¹in. 56 Joon jaain²¹ tsamí² 'in jmoo¹o to² inuu do mo gani²i tyiin¹ Tú³ co' jí² do joon gajaan¹ jòøi² 'ido. Joon gajin²in:

—Ngi¹ jon 'in tsañuu¹ lo coon¹³ 'ido.

57 Joon jo garóø¹i Tú³, gajin²in:

—Tsamí², jo cwii¹na 'ido.

58 Mo galí² ciiin²¹gixu joon 'in xee²¹mo gasii²¹i 'ii:

—'Nu-u, jaain²¹ jee²¹² 'ii.

Joon gajin² Tú³:

—Jon' i jna, tsañuu¹.

59 Coon²¹ hora ngóo¹gixu mo gajin² 'in xeei²¹ gasii²¹i 'ii:

—'E la ja²mo ngii¹ 'in tsañuu¹ lo coon¹³on tsu 'in seein²¹ Galilea lo.

60 Joon gajin² Tú³:

—Tsañuu¹, jo ñi³ii 'ee 'e fo²¹o.

La tsifu joon, la 'ii²¹² faa²¹gi Tú³ ga'oo¹ jaain²¹ tuuitsáa².

61 Joon jiin²¹ 'ña'a Jesús ní¹i gajòøi² Tú³. Joon gati²-tsi Tú³ jiin¹³ la nigajin² Jesús sii²¹i 'ii: “La nu'gi i'oo¹ tuuitsáa² jo røø²¹u 'e cwii¹u jna 'ni¹ naa¹³.” 62 Joon gacwo¹ Tú³ joon gatyí²o xuui²¹²-tsi 'áai¹.

Ungøøi¹ tsá² Jesús

63 Jilee²¹ tsá² do 'in 'aa¹i Jesús gaungøøi¹ 'ii 'áai¹ joongi

gajmee²¹mo liili¹. 64 Gajni¹ unnii¹ 'ido joon gapoo²¹ ni² 'ido joon gasii²¹i 'ii:

—Faa¹³du', ¿iin pó² tyi'i?

65 Joongi 'láai² júu³ 'laa²¹ gafa²o tya' Jesús.

Ngó¹ Jesús tyani tsá² 'in tyiin²gi tya' tsá² Israel

66 Mo gajná² joon gali-caain²¹ tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel coon¹³ 'in tyu² to² untsá² coon¹³ tifo² tya' ley. Joon gangajée¹i Jesús li sicaain²¹ tsá² 'in tyiin²gi do. Do-o gaunngii¹:

67 —Sii¹³ jna'a, ¿ti 'nu Cristo?

Joon gañii¹i Jesús:

—Wana fo³oo, jo jo² ilíin²naa' júu³ tyiia. 68 Joongi wa'a unngí³ii 'naa' jo ñi²ii' jon'gi jo laa²¹²naa' jna. 69 Pe ca nano-o ca li ngoo²¹gi jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², ninii²¹²ii cáai¹ Dios Jmii²¹ li' tsáa¹.

70 Joon jilee²¹mo gaunngii¹i:

—¿Ti 'nu-u Jóon¹ Dios?

Joon gañii¹i Jesús:

—Jnagii 'i jiin¹³ la nafaa¹³naa'.

71 Joon gajin²in jee²¹² 'ii do:

—Jo 'ee júu³ 'ná¹gi jna'. Yiana' jon ninuu²¹u júu³ tya'a.

23

Jesús tyani Pilato

1 Joon jilee²¹mo garoon¹ joon gangajée¹i Jesús tyani Pilato. 2 Do-o galáa² 'wii²¹² jmoo¹o tsaa² tya' Jesús jin²in:

—Nigatsee²¹na'a 'in tsañuu¹ lo 'e¹e tsá² tyii'i 'e faa²¹ 'laa²¹ tya' 'in tsaa²to²

tyiin¹ Roma. Jin²in 'e jo 'ná² tyii²ii'i 'laa¹³ 'e 'nii¹ tya' 'in tyu² to² nifu tyiin¹ Roma. Joongi jin²in 'e 'ii Cristo, 'e 'øøi²¹-tsi tsá² 'e jaain²¹ røøi¹³ 'ii.

³Joon gajin² Pilato:

—¿Ti 'nu-u Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

Joon gajin² Jesús:

—La joon nigafaa¹³gi'i.

⁴Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsá² catyaa²gi:

—Jiin¹³ coon²¹ jo mo gatsaa³aa tsaa² tya' 'in tsañuu¹no.

⁵Pe 'idogi gafaa²¹a tá²gi jin²in:

—Jileei²¹ 'in núu²un júu³ tya' 'ino 'iin²¹²in to² mii¹³. Joon ga'e¹o júu³ tya'a la caain²¹ Judea. Ga'láa² 'wii²¹² fu Galilea joon ca logi ga'ee¹ júu³ tya'a.

Jesús tyani Herodes

⁶Mo ganúu²un Pilato 'elo joon gaunngii¹i wana seein²¹ Jesús fu Galilea. ⁷Joon mo gajin² tsá² joon, joon gasii¹in tyani Herodes 'in tyu² to² Galilea. Joon jee²¹² jmii²¹² joon taain¹ fu Jerusalén. ⁸Mo gani²i Herodes Jesús jløø¹³mo 'áai¹ tsu ningóo¹ 'e gali'iin²¹²in jøøi² Jesús. Ninuu¹o faa²¹ tsá² cwáain¹ tya'a. Joon ni'iin²¹²in jøø² coon²¹ milagro 'e jmá¹ Jesús. ⁹Líi¹ 'láai² 'e gangii¹i pe Jesús coonti jo 'ee gañii¹i.

¹⁰Do-o jon téein² 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley. 'Ii jmoo¹o tsaa² fee¹ tya'a coon¹³ 'láai²gi

líli¹. ¹¹Joon Herodes coon¹³ 'láa² tya'a gatyii²mo Jesús joongi gaunngøø¹mo. Joon gatyii²¹in Jesús coon²¹ 'mi² jii¹ la li sii¹³ røøi¹³. Joon gasii¹³mo tún¹ tyani Pilato. ¹²Jmii²¹² joon røø²¹ gasii²i Pilato coon¹³ Herodes tsu la mo jéei¹³ 'ee¹mo ruu²¹i.

Nigalisá² 'ii²¹ ijnga²mo Jesús

¹³Joon gauncaain²¹ Pilato 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsacøøi¹³ joongi coon¹³ jileei²¹ tsá². ¹⁴Joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—'Naa'-a ñijee²¹naa' 'in tsañuu¹ lo foo²oo' 'e jmoo¹o 'ido to² tsá² mii¹³. Pe jna-a ga'no³oo tsaa² tya'a tyani²ii' pe jo gatsaa³aa. Joon jøø²oo' 'e jo 'ee tsaa² sá² tya'a coonti jii¹³ la tsaa² jmoo²oo'. ¹⁵La joon jon Herodes 'in nigasiin¹²mo tún¹ fu lo jo nigatsaa²¹a tsaa² tya' 'ido. Nijøø²oo' 'e jo 'ee tsaa² sá² tya'a wa'a 'e tíii² júun²in. ¹⁶'E³duu wúu¹ joon mi yuui¹³ joon láa²mo.

¹⁷Pilato jii¹³ la tíisi² 'ná² láai² jaain²¹ tsá² 'yuui²¹² 'nañi³ jii¹³ jee²¹² jmii²¹² joon. ¹⁸Joon jilee²¹mo ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹. Jin²in:

—jngai²ta 'ino! Cwolaai²¹ Barrabás.

¹⁹In Barrabás do nigataan¹²in 'nañi³ 'wii¹³ niga-jmaa¹a 'e tsá² fuu²¹ lo jmoo¹o 'nii²¹ coon¹³ tsaa²to² tyiin¹ Roma. Joon nigajnga²mo tsá². ²⁰Pilato do 'iin²¹²in láai² Jesús. Joon gasii²¹i tsá²

tún¹. ²¹ Pe 'idogí ga'oo¹ tá²gi gajin²in:

—jTáan¹in tsaa' crúu¹³!
jTáan¹in tsaa' crúu¹³!

²² Joon mo gati² 'ni¹ fu joon gajin² Pilato:

—ǵ'Ee 'e gó² nigajmaa^{1a}? Jna-a jo gatyii³aa jiiin¹³ coon²¹ tsaa² wa'a ijúun²in. 'E³duu wúu¹ joon mi yuui¹³ joon iláa²moo.

²³ Pe 'ido-gi gañii¹i tá² liili¹. Gamii¹i wa'a táan¹in tsaa' crúu¹³. Joon gati² júu³ tya' 'in tsá² do coon¹³ 'in tyu² to² tya' untsá². ²⁴ Joon Pilato do gajmaa^{1a} 'ii²¹ jiiin¹³ la gali'iin²¹²in 'in tsá² do. ²⁵ Joon galáa²mo jiiin¹³ Barrabás 'in 'yuui² 'nñi³ 'wii¹³ gajmaa^{1a} 'nii²¹ joon gajngaa¹³i tsá². Joon gajaan²¹mo Jesús jiiin¹³ la nigamii¹i 'in tsá² do.

Táan¹in Jesús tsaa' crúu¹³

²⁶ La 'ii²¹² ngalíin² jée¹i Jesús 'e táan¹in crúu¹³ gasaan¹²in jaain²¹ tsaññu¹ 'e coon²¹ crúu¹³ tya' Jesús. Simóoi¹³ sii²¹ 'in tsá² do. Galiseein²¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cirene. 'In jai¹³ fu coon²¹ fuu²¹ pi¹³ 'e ná¹ co' do. Joon joo²¹o caluu.

²⁷ Joon fúu¹mo tsá² ngalíin² coon¹³on coon¹³ tsamí² 'in ngalíin² ci². Joon 'oo¹o tá² coon¹³ jilaa²¹ fa¹³ 'wii²¹² tya'a. ²⁸ Joon gajóó²i Jesús 'ii joon gasii²¹i 'ido:

—Tsamí² seein²¹ Jerusalén, jo cii²ii¹ 'wii²¹² tyiia. Tyíi¹³ii¹ 'wii²¹² tyii¹ yaanaa' joongi 'wii²¹² tya' yuun²¹ tyii¹. ²⁹ Tsu nijó² jmi²¹² mi jin² tsá²:

“Tyúu¹mo 'in jo galiseein²¹ jóon¹on, joon 'in jiiin¹³ cafu jo gangatyéein¹ yuun²¹, 'in jiiin¹³ coon²¹ naa¹³ jo gacuu²¹ xuui²¹² tñu²¹ tya'a.” ³⁰ Mi tí² 'ii²¹ joon ni'láa² tsá² 'wii²¹² faa²¹a sii²¹i moo²¹ coon¹³ jilaa²¹ tii²¹: “Cwoxaa²o joon cwojlii¹³u'u jna'a.” ³¹ Tsu wana galí² jilaa²¹ 'elo coon¹³ jna 'in jo røøi²¹ tsaa², ǵ'ee coon¹³ ili² coon¹³ tsá² goo²oo' 'in røøi²¹ tsaa² 'áai¹?

³² Jée¹mo jon gáí¹gi 'in røøi²¹ tsaa² ijngaa¹³i caain²¹ coon¹³ Jesús. ³³ Mo gatyalíin² coon²¹ li sii²¹ Mootyi² 'Lii²¹² joon do-o gateein¹ Jesús tsaa¹ crúu¹³ coon¹³ 'in tsá² gáí¹gi do. Jaain²¹ li' tsáa¹ jaain²¹gi li' tuuin²¹². ³⁴ Joon la 'ii²¹² taain¹ Jesús tsaa¹ crúu¹³ joon gajin²in:

—Ññu¹³, feei¹ jmaa²-'o'o 'wii²¹² tya' 'in tsá² no tsu joñi¹i 'ee 'e jmoo¹o.

Joon 'in 'láa² do gacoo¹o xiiala ijmáa^{1a} jmai²xu jee²¹² 'ii siin³ Jesús. ³⁵ Jileei²¹ tsá² téen²mo jóó²o joon cagi tsacøøi¹³ ungøøi¹ Jesús jin²in sii²¹i 'ido:

—Galáa²mo 'in xeei²¹ 'ii. Joon cwoláai² 'ña'a wana si najai² 'ii Cristo, 'in nityii¹²in Dios.

³⁶ La joon jon 'láa² do ungøø¹mo Jesús. Gan-gatyéein¹in ca tyan² joon gacwo²o Jesús vino tin³. ³⁷ Joon jin²in:

—Wana 'nu Róøi¹³ tya' tsá² Israel laai²¹² 'wo'o.

38 Joon nigataan¹ tsá² coon²¹ júu³ yu³ tyí¹ 'e jin²: "Inlo-o Róóí¹³ tya' tsá² Israel." 'E júu³ do lí² jmí¹ griego coon¹³ jmí¹ latín coon¹³ jmí¹ hebreo.

39 Jaain²¹ 'in tsá² røøi²¹ tsaa² 'in táain² co' do gasii²¹; Jesús jin²in:

—Wana 'nu Cristo laai²¹² 'wo'o joongi laai²¹² jna'a.

40 Pe 'in jaain²¹gi do gatyuu¹²; júu³ tya' 'in jaain²¹ do. Joon gasii²¹; 'ido:

—Jmaa² 'gøø²¹u Dios tsu¹ 'e røø²¹na' tsaa². 41 Jna' 'e tí²mo' nee²¹e' wúu¹ tsu¹ tyii²¹² jna' tsaa² tyii-o' 'e nigajmoo²¹o'. Pe 'in tsañuu¹ lo jo 'ee gajmaa¹a 'e gó².

42 Joon gajin²in sii²¹; Jesús:

—Cwotii¹³-o'o jna mi 'ii¹³u to² 'e gatii²u.

43 Joon gañii¹ Jesús:

—'E la ja²mo fo³oo, no-o tyalii²¹; caan²¹mo coon¹³ jna fu ñu¹fú².

Júun²mo Jesús

44 Ningóo¹ la tyiaañi¹ mo galinuu²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ gata² ca gati² 'in² 'ni¹ ca 'lloo².

45 Joon ñi¹ galiniui²¹. Joon inuu¹ cwo¹ fee¹ si² do li 'íi¹ 'mi², ga'gii¹ tún² tsa² 'e 'mi² 'íi¹ do. 46 Joon ga'oo¹ Jesús jin²in:

—Nu³, ja'cwoo¹o ityiaa¹³ alma tyiaa.

Joon mo ngayuui¹³ gajin² 'elo joon gajúun¹mo.

47 Mo gani²i 'in tyu² to² fii²¹² láa² do jilaa²¹ 'e gali²

joon gacwoo¹ 'maai¹³ Dios jin²in:

—'E la ja²mo 'in tsañuu¹ lo 'in tyúui¹ 'áa¹mo no.

48 Jileei²¹ tsá² 'in téen²in jøø²ø jilaa²¹ 'e gali² gan-galiin¹ fa'í³ tyuu¹ ni tsí². 49 Pe jileei²¹ 'in cwii¹in Jesús coon¹³ tsami² 'in nigangi¹ coon¹³on tí² Galilea wíin² jaan¹ jøø²ø jilaa²¹ 'elo.

Ga'á²mo tsá² Jesús

50 Niseen²¹mo jaain²¹ tsañuu¹ tyúí¹, jo tsaa² røøi²¹, 'in nisi²¹ Sé². 'In seen²¹ fuu²¹ sii²¹ Arimatea li tyu² to² Judea 'ii. 'Ii jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ 'in tyu² to² tsá² Israel. 51 'In Sé² lo sijaan¹o mi tyu² Dios to².

La joon jo røø²¹ síi²i coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a tsá² do.

52 'Wii¹³ joon gangajøøi² Pilato joon gangamii¹i cuerpo tya' Jesús. 53 Mo ngayuui¹³ gaxaa²¹i Jesús tsaa' crúu¹³ joon gaciin²in coon¹³ 'mi² taa²¹. Joon ga'áa²mo tsi coon²¹ aan¹ lí² tsaa' xá¹ li jo 'in mo ga'áai² jiin¹³ jaain²¹. 54 'E jmi²¹² no cwoun¹ló² tya' jmi²¹² 'e 'ii²¹woo²¹ tsá². Joon ti li 'láa² 'wii²¹² 'e jmi²¹² do.

55 'In tsami² 'in ningii¹ coon¹³ Jesús fu Galilea gangaliin² joon gajøø²o 'oo² too²¹ 'aan¹ joongi xiiala roon¹ cuerpo tya' Jesús. 56 Joon mo ngaliin¹ fu tya'a joon gatyaa¹ tyú² jmi²¹ jmafuu²¹ coon¹³ noo²¹². Joon gajaan¹o jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² jiin¹³ la to² tyu².

24

Gajiin¹ in Jesús

1 Jmii²¹² ga'láa² 'wii²¹² semóo¹ 'in tsamí² do gan-galíin² 'áa³ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Tyaan¹an jmi²¹ jmafuu²¹ 'e nigatyaa¹ tyú². Joon ngalíin²mo tsamí² catyaaí²gi coon¹³on. 2 Mo gatyalíin² joon gatsaa²¹ 'e cuun²¹² jni¹ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do jo si²gi 'áan³ tya'. 3 Joon ngataa²mo pe jo gatsaaa²¹a cuerpo tya' Ña'ñu¹u' Jesús. 4 La 'ii²¹² téein² jo ñi¹ 'ee jmaa¹a coon²¹ gagoo¹-o téein²¹ gáí¹ tsañuu¹ 'in tyi² 'mi² jii¹ co' li téein². 5 Joon gata²a 'in tsamí² do ní¹i ni 'wó² gafoo²i lii¹i. Joon gajin² 'in tsañuu¹ do:

—¿'Ee li'i 'naa²¹naa' tsá² jii¹ jee²¹² lii²¹²? 6 Jo 'yuuí²gi lo. Najjin¹o. Cwotii¹³-oo' la gajin²in mo gateein¹ Galilea. 7 Gajin²in 'e 'in Ruu²¹i Tsá² 'ná² tsee¹²i ja'cwoo²¹ tsá² røøi²¹ tsaa² 'e taan²in tsaa' crúu¹³. Joon mi tí² 'ni¹ jmi²¹² joon jii¹o.

8 Joon gati²-tsi júu³ tya' Jesús. 9 Joon mo ngayuuí¹³ gacii¹²i 'a 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do joon gasii²¹o ji dyajaain²¹ tsá² tya' Jesús do coon¹³ tsá² catyaaí²gi 'e nigalí². 10 'In ngacoon¹ júu³ tyani tsá² tya' Jesús do sii²¹ María Magdalena coon¹³ Juana coon¹³ María sáa³ Jacobo coon¹³ tsamí² catyaaí²gi. 11 Pe tsá² tya' Jesús do galí¹i

'e sixeei²¹²-tsi 'in tsamí² no. Joon jo jo² galí¹i.

12 Pe gacwoⁱⁱ1 Tú³ joon gangóo¹ cwiin¹ fu 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Joon mo gajóø²ø joon ganí²i 'e 'mi² taa²¹ do roon¹ li' caai²¹. Joon ganga²mo fu tya'a tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ 'e galí².

Tsalíin² tsá² Emaús

13 Jmii²¹² joon gáí¹ jee²¹² 'ii do ngalíin² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Emaús 'e ti' jii¹³ dyacoon²¹ kilómetros jii¹³ Jerusalén. 14 Ngalíin² tyaa¹ júu³ jilaa²¹ 'e nigalí² do. 15 La 'ii²¹² tyaa¹ júu³ síi¹i 'e cwáain¹ do joon gangatyéein¹ Jesús. Joon ga'láa² 'wii²¹² ngii¹ coon¹³on. 16 Fiin¹³ jóø²o pe jo cwooi¹ licwii¹in 'ido. 17 Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿'Ee 'e síi¹³naa' li cwollíin²naa' no? ¿'Ee li'i 'e ngii²in' jmoo²oo' fa'í³?

18 Jaain²¹ jee²¹² 'ii 'in sii²¹ Cleofas gañii¹i:

—La too²mo juncwii²¹ ñi¹i jilaa²¹ 'e nigalí² Jerusalén jee²¹² jmi²¹² lo. ¿Ti jaain²¹ 'nu-u 'in jó¹ fu do jo nagal-íi³in?

19 Joon gajin² Jesús:

—¿'Ee ngalí²?

Joon gasii²¹i 'ido:

—La lí² 'e galí² cwáain¹ tya' Jesús tsá² Nazaret. Jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyú² joon to² fee¹ gajmaa¹a joon júu³ 'gøøi¹² gafaa²¹a tyani Dios coon¹³ tyani tsá² taain²¹² juncwii²¹. 20 Joon 'in tyú² to² tya' untsá² coon¹³

tsacøøi¹³ tyi' gajaan²¹ mo 'ido
'e júun² mo 'ido joongi taan¹ in
tsaa' crúu¹³. ²¹ Jna'oo'o
mo líi² na'a 'e íjmáa¹ a tiin¹³
tsá² seein²¹ Israel. Joon
no nangóo¹ 'ni¹ jmíi²¹² 'e
gajúun¹ in. ²² Joon 'inlíi¹³
tsamí² nangalín² 'áa³ 'oo²¹
too²¹ 'aan¹. ²³ Joon jo gat-
saa²¹ a cuerpo tya'a. Joon
gajaliin¹ jajmaa¹² a jna'a
júu³ 'e niganii²¹ ángeles 'in
gasíi²¹ 'ii 'e gajiin¹ in Jesús.
²⁴ Joon 'inlíi¹³ gi tsá² jna'a
gangalín² mo 'oo²¹ too²¹ 'aan¹
do. Joon jin² o la li 'e jin²
'in tsamí² do, pe jo gangaa¹
Jesús.

²⁵ Joon gajin² Jesús:

—iLíi¹ jo tsáai¹-'oo' 'naa'
'Áai¹ un'íi²¹² gi yaanaa' 'e
litsáai¹-'oo' la gajin² tsá² 'in
gacwo¹ júu³ tyú². ²⁶ ¿Ti jo 'ná²
nii²¹ Cristo wúu¹ la nua'gi i'ii²¹ i
to² tya'a ñu¹ fú²?

²⁷ Joon galáa² Jesús 'wii²¹²
tyaa¹ júu³ la jin² ni jí² tya'
Dios. Galáa² 'wii²¹² coon¹³
jí² tya' Moisés joon mi yuui¹³
joon gatyaa¹ gi júu³ cwáain¹
tya' 'e jí² catyiaa² gi tya'
tsá² gacwo¹ júu³ tyú² calií.
Gatyaa¹ júu³ jilaa²¹ a 'e faa²¹
cwáain¹ tya' ña'a.

²⁸ Mo gatyaliin¹ la fuu²¹
li ngaliin¹ do joon gajmaa¹ a
Jesús 'e tsáa¹ gi la fu¹ 'yúu² i.
²⁹ Pe 'ido-gi gamíi¹ 'e jaan¹
Jesús, jin² in:

—Ján² coon¹³ jna'a tsu
nica'loo¹. Joongi ti lí² linuu²¹.

Joon ga'ii²¹ Jesús 'e jaan¹
coon¹³ on. ³⁰ Joon nityíin¹ in

caain²¹ 'e dø²ø 'íi¹ i coon¹³
'ido. Joon gason¹ o 'iñi¹ joon
gauncwaa³ i. Joon gajmaa¹ a
'no³. Joon gacwo¹ o 'ido. ³¹ La
tsifu joon ganó¹ unní¹ in 'in
tsá² do. Joon galicwii¹ mo
Jesús. Pe coon²¹ gaguu¹ mo.
³² Joon gasíi² i jee²¹² 'ii:

—'E la ja² mo líi¹ tyú¹ gi
gaíi²-'tsi' la jalii²¹ i' síi¹³ i' tya'i
fu¹ 'e tyaa²¹ a' júu³ cwáain¹ tya'
jí² tya' Dios.

³³ Joon jo 'ee gaun'íi²¹² gi.
Tsifu joon gangatáa¹ i fu¹
fu Jerusalén. Joon do-o
gatsee²¹ i ji dyajaain²¹ tsá²
tya' Jesús sicaain²¹ coon¹³
tsá² catyaa¹ i. ³⁴ Joon gasíi²¹ i
'in tsá² néei¹ Jerusalén 'ii:

—'E la ja² mo nagajiin¹ in
Jesús. Joon niganii²¹ mo
Simóoi¹³.

³⁵ Joon 'in tsá² gáí¹ do
gatyaa¹ júu³ 'e ningangíi¹
tya' i fu¹ joon xiiala nical-
icwii¹ in Jesús mo gajmaa¹
Jesús tyíia³ 'e 'iñi¹ do.

*Jné¹ mo Jesús jee²¹² tsá²
tya'a*

³⁶ Téen² mogi faa²¹ a 'e
cwáain¹ do mo gajnéi¹ Jesús
jee²¹² 'ii li téein². Joon
gajin² in:

—Tyú²-u 'íi¹ jee²¹² 'naa'.

³⁷ 'Ido-gi gafoo² mo. Joon
líi¹ 'goo²¹ o. 'i¹-tsi 'e jaain²¹
tsa'mootyí² níi² in. ³⁸ Pe gajin²
Jesús:

—¿'Ee líi¹ jo tsáai¹-'oo'
coon¹³ almas tyii'? ³⁹ Jóø²øø'
cwóo³ oo coon¹³ tíi³ íi. Tsei²
jna-a lo. Sui¹³ joongi jóø²øø'
tsu jaain²¹ tsa'mootyí² jo ngú¹

sá² jon'gi moo¹ taai² la 'ó³ jna.

40 Mo gajin²in 'elo joon ga'ee¹ cwoo²¹o coon¹³ tí¹i.

41 Pe 'ido-gi jo tsáa¹mogi-tsi coon¹³ 'e jløø¹³i coon¹³ 'e tsa'goo²¹-tsi. Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—ǂTi 'oo²xuu' 'uunñi² 'e døø¹³øø?

42 Joon gajin²in:

—'E lo-o ca'no¹³ joo²¹ taai² jmii²¹ 'e too² coon¹³ ca'no¹³xu wa' to².

43 Joon ga'ii²¹mo Jesús 'edo joon gagøø¹²¹o tyani 'ido.

44 Joon gasii²¹i 'ii:

—Jilaa²¹ 'e nagangii¹na jii¹³ la nigafuu²¹²uu 'naa' mo gataain¹gii coon¹³ 'naa'. Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'ná¹ tséin¹ tyia 'e taa¹³ ni jí² tya' Moisés coon¹³ jí² tya' tsá² gacwo¹ júu³ tyú² calii coon¹³ 'e jí² sii²¹ salmos.

45 Joon gajmaa¹ Jesús 'e gangaai²¹-tsi 'ido 'e jin² ni jí² do. 46 Joon gasii²¹i 'ido:

—La lo-o jin² ni jí² tya' Dios 'e Cristo 'ná¹ nii²¹ wúu¹ joongi júun²in, joon mi tí² jmii²¹² 'ni¹ 'ná¹ jii¹o jee²¹² 'lii²¹². 47 Joon coon¹³ jii¹³ 'e sii²¹ 'ii 'ná¹ cwo¹ tsá² júu³ la tóøi² juncwii²¹. 'E 'láa² tsá² 'wii²¹² tí' Jerusalén 'e cwoo¹ júu³ 'e 'ná¹ ja²a-tsi tsá² tyani Dios joon 'iin²mo tsaa² tya'a. 48 Joon 'naa' líi¹naa' tsá² 'in jmaa¹a júu³ røø²¹ tya' 'e cwáain¹ lo. 49 Tyaa¹aa' cwáain¹, jna-a isii³na jee²¹² 'naa' jii¹³ 'e gajin² Ñu³oo.

Pe jan²duu' Jerusalén lo ca ga'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios ijó¹ fu ñu¹fú².

Nga²mo Jesús fu ñu¹fú²

50 Joon gangajée¹i Jesús 'ido fu li ngii¹ tí² fuu²¹. Ca Betania ngalín². Joon gasaa¹ Jesús cwoo²¹o. Joon gauncwaa³i.

51 Joon mo ngayuui¹³ gauncwaa³i joon gatyii¹mo 'ña'a. Joon ganga²mo fu ñu¹fú².

52 Joon 'ido mo ngayuui¹³ gaun'goo²¹ joon gangaliin¹mo fu Jerusalén jløø¹³mo. 53 Gangataai² cwo¹ fee¹ do cwoo¹ 'maai¹³ Dios. Amén.

Júu³ tyá² 'e jmaa¹a San Juan

In Júu³ tya' Dios galíi¹i tsá²

1 La mo jéei¹ mo ga'láa² 'wii²¹² 'e sá² 'e galisá² seen²¹mo jaain²¹ 'in sii²¹ Júu³ tya' Dios. Joon 'in Júu³ do tyíin¹ coon¹³ Dios Jmii²¹ la joon 'in Júu³ do líi¹mo jon Dios Jmii²¹. 2 La mo 'wiin²¹² 'ii-o siin¹²in coon¹³ Dios Jmii²¹. 3 Joon to² tyá² Dios Jmii²¹ 'ii-o gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá². Joon jiin¹³ coon²¹ 'e sá² jo sá² wa jo gajmaa¹a 'ii. 4 'Ii-o cwoo¹o juncwii²¹ tya' tsá². Joon lawa jí² coo²¹ líi¹i tsá² coon¹³ 'e jí² do-o jnéi¹ tsá² xiia²¹ fu tsalíin². 5 Joon 'e jí² coo²¹ do cwoo¹o jí² tya'a li 'ii¹ nuu²¹ joon 'e nuu²¹ do jo mo líi³i dáu¹ 'e jí² do.

6 Joon Dios gasii¹in jaain²¹ tsá² sii²¹ Wó³. 7 'In Wó³ do gajó² fu juncwii²¹ ifaa²¹o cwáain¹ tya' 'e jí² do 'e coon¹³ la joon ilí² ñi¹ tsá² 'e gacwa² 'e jí² tya' Dios, joon jo¹o iliin¹in. 8 'In Wó³ do jo líi¹i 'e jí² do jiin¹³ 'e gasii¹in Dios 'ii 'e faa²¹a cwáain¹ tya' 'e jí² do. 9 Joon 'e jí² 'e jai² do niga'láa² 'wii²¹² cwoo¹o 'e jí² tya'a fu juncwii²¹ joon jnéé²mo tsá² xiiala ngii¹i tyani Dios.

10 Gateen¹in 'in Júu³ tya' Dios do fu juncwii²¹ joon xúfiin¹³ 'ii-o gajmaa¹a fu juncwii²¹ to² tyá² Dios 'in tsá²

taan²¹²in fu juncwii²¹ jo mo galicwii¹in. 11 Gacwaa¹³i fu ni cwoo¹³ juncwii²¹ tya'a pe 'in tsagoo¹o jo ga'ii²¹ 'ii. 12 Pe seen²¹mo 'in ga'ii²¹ 'ii joon jo¹o galíi²i. Joon tya' 'in tsá² 'in jmoo¹o la joon cwói¹ Dios 'ii iliin¹ jóon¹ Dios. 13 Joon 'in tsá² 'in liin¹ jóon¹ Dios do jon'on galiseein²¹ la liseein²¹ yáun²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ jon'gi galiseein²¹ to² tyá² tsá² jon'gi liseein²¹ la galiseein²¹ jóon¹ tsamí² coon¹³ tsañuu¹ tsá líi¹i jóon¹ Dios 'ii.

14 Joon 'in Júu³ tya' Dios 'in seen²¹ coon¹³on la mo 'wiin²¹² galíi¹i tsá² joon gacwoo²¹o jee²¹² jna' coon²¹ sii¹³. Joon 'iin²¹²in tsá² 'áai¹ joon jmaai² júu³ ja²mo faa²¹a. Galee²¹e' cwáain¹ 'e líi¹i to² fee¹gi joon 'e to² 'e líi¹ do 'e tíi²i jiin¹³ 'ii-o tsá jiin¹³ 'ii-o jóon¹ Dios Jmii²¹. 15 Joon Wó³ gafaa²¹o 'wii²¹² tya' 'e Júu³ do joon gajin²in sii²¹i tsá² fúui¹:

—Mo gafuu²¹²uu 'naa':
“Jaain²¹ 'in jó¹ ciiin²¹gi lagi jna, 'ii 'in feei¹gi lagi jna tsá naseen²¹mo jéei¹gi lagi jna. 'Ino-o 'i’ —jin² Wó³.”

16 Joon tsá 'wii¹³ feei¹-tsi 'áa¹mo ga'ii¹³mo' 'e tyá² tyi' la ca 'ii¹³. 17 Joon 'e ley do Moisés gacwo¹o tsá² to² tyá² Dios pe 'e líi¹ tsá² 'e 'iin²¹²in Dios 'ii joon jilaa²¹ júu³ 'e jai² née³e' tsá 'wii¹³ gacwéi¹ Jesucristo fu juncwii²¹. 18 Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo mo gangaa¹i Dios Jmii²¹ jiin¹³ ca fu, pe 'in jaan²¹mo jóon¹on niga'e²mo

jna' Dios Jmii²¹. Joon tii²¹i 'in Joon¹on do 'e²mo jna' xiiala lii¹i Dios tsu tyin¹mo coon¹³ Dios Jmii²¹.

Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ faa²¹a 'wii²¹² tya' Jesucristo

19 Jee²¹² jmii²¹² joon 'in tsá² Israel née¹i Jerusalén gasii¹in 'inlii¹³ untsá² coon¹³ 'inlii¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ levi-tas 'e tsafeei¹³ Wó³. Joon mo gatyalin² li taan¹in Wó³ do gaunngii¹i:

—¿'In 'nə?

20 Joon coon¹³ coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹ gañii¹i:

—Jon'on jna Cristo.

21 Joon gaunngii¹gi 'in tsá² do:

—¿'In 'nə jon? ¿Ti 'nə-u Elías, 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyá² tya' Dios calii li¹?

Joon Wó³ do gañii¹i:

—Jon'on jna 'i.

Joon tsifu gaunngii¹gi:

—Áai¹ ti li jó¹ jaain²¹ tsá² 'e ijacwoo²¹ júu³ tya' Dios; ¿ti 'nə-u 'i?

Joon gañii¹i Wó³:

—Jon'on jna 'i.

22 'In tsá² do gajin²in sii²¹i Wó³:

—¿'In 'nə jon? tsu 'ná¹-a lee²¹e 'e júu³ tya' 'in tsá² 'in gasii¹in jna'a. ¿Ee sii¹³i'i cwáain¹ tyi'i?

23 Wó³ dogi gañii¹i:

—Jna jaain²¹ 'in ngi¹ to² 'oo¹o fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹, jna fuu²¹²uu tsá²: “Ná²-a ná³ coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹ tya' Ña'ñu¹u” —gajin² Wó³ do. La nigajin² 'in tsá²

'in gacwo¹ júu³ tya' Dios calii 'in sii²¹ Isaías.

24 'In tsá² do 'in jalin² jafee¹³i Wó³ do jalin² to² tyu² tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos. 25 Joon 'in tsá² jaliin¹ do gaunngii¹i jin²in gasii²¹i Wó³:

—¿'Ee li' saa¹u'u tsá² jmii²¹ wa'a jon'on Cristo 'nə, jon'on Elías 'nə, jon'on 'in cwoo¹o júu³ tya' Dios 'nə?

26 Joon Wó³ do gañii¹i:

—Jna-a sáa¹³na tsá² jmii²¹ jiiin¹³ coon¹³ jmii²¹; pe seen²¹mo jaain²¹ tsá² jee²¹² 'naa' 'in jo cwii¹naa'. 27 Joon feei¹gi 'ii lagi jna xufiin¹³ ciiin²¹giXu lagi jna. Jo tii²na sii¹³ii loo²¹ tsi mii¹i.

28 Jilaa²¹ 'elo 'e galí² coon²¹ li sii²¹ Betábara li 'ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li 'yeei²¹ ñi¹. Tsu do-o taan¹in Wó³ saa¹i tsá² jmii²¹.

Wó³ sii²¹i tsá² 'iin Jesús

29 Mo gajná² jmii²¹² joon Wó³ gangaa¹i Jesús jatyéen¹in co' li siin¹³ Wó³. Joon Wó³ do gasii²¹i 'in tsá² téen²in do:

—Tyaan²aan' cwáain¹. Ino-o 'in 'iin² tsaa² tya' tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ 'in gasii¹in Dios. Lii¹i lawa joo'saa²¹ 'in jngaa¹³ tsá² Israel coon¹³ la joon 'iin²in tsaa² tya' tsá². 30 Nigafo¹³oo cwáain¹ tya'a mo gafuu²¹²uu 'naa': “Ciiin²¹gi lagi jna ijó¹ jaain²¹gi 'in feei¹gi lagi jna tsu 'ii 'in seein²¹ jée¹gi lagi jna.” 31 Ce jiiin¹³ jna jo ñii³ii 'iin 'i, pe gagoo²¹²oo sáa¹³na tsá²

jmii²¹ cwáain¹ 'e licwii¹ in tsá²
seein²¹ Israel 'i.

³² Joon jin² in Wó³ sii²¹; tsá²:

—Gamáa¹ moo 'in Espíritu Tyú² tya' Ña'ñu¹ lí¹; maa²¹² jgáa¹ i fu ñu¹ fú² joon gajaan¹ an coon¹³ Jesús do. ³³ Jo mo licwii¹ na pe 'in nigasii¹ in jna 'e sáa¹³ na tsá² jmii²¹ sii²¹; jna: “Imáa¹ mo'o 'in Espíritu Tyú² tya' Ña'ñu¹ xáa¹ i joon iján² tya' jaain²¹ tsá². Joon 'in tsá² do-o isáa¹ i tsá² jmii²¹ coon¹³ Espíritu Tyú² tya' Dios.” ³⁴ Joon gamáa¹ moo joon jmóo³ oo júu³ jai² 'e 'ido-o lí¹; Joon¹ Dios Jmii²¹.

'In tsá² tya'a Jesús gatø²ø nifu

³⁵ Mo gajná² joon, jon do-o tún¹ nisiin¹² in Wó³ coon¹³ gáí¹ gi 'in ngí² coon¹³ on.

³⁶ Joon mo ganí²; Wó³ ngí¹; Jesús, joon gajin² in:

—Jøøi² duu', 'ino-o 'in gasii¹ in Dios ityí² i tsaa² tya' tsá² lawa jaain²¹ joo'saa²¹ xuui²¹² 'in jngai¹³ tsá² 'in tyí² i tsaa² tya'a.

³⁷ Joon 'in gáí¹ 'in ngí² coon¹³ Wó³ do mo ganúu² un 'e faa²¹ a 'ido la do joon gangalíin² coon¹³ Jesús.

³⁸ Joon gajin¹² Jesús ní¹; jøø²ø ni 'ido 'e ngalíin² mo 'ido coon¹³ on. Joon gajin² in sii²¹; 'ido:

—¿'in 'naa²¹ naa'?

Joon gañii¹ 'ido:

—Tifo² tyii¹, ¿xiia tyi¹ 'na?

³⁹ Jesús gajin² in:

—Ñiliin¹ naa', cwojøø² duu'.

Joon gangaliin¹ mo 'ido joon ganii²¹ o xiia' tya' Jesús. Joon ca'lóo² 'e jmii²¹² joon 'e ningó¹ 'iin² tyán² ca'lóo² joon ganiuu² mo.

⁴⁰ Joon Andrés sii²¹ jaain²¹ jee²¹² 'in gáí¹ do 'in ganúu² un júu³ tya' Wó³ joon ngaliin¹ mo coon¹³ Jesús. Joon ruu²¹; Dí³ do tsá² ngaa¹³ i coon¹³ sii²¹ Simón Pedro. ⁴¹ Joon Dí³ do tsifu nga'nee¹³; Simóoi¹³ joon gasii²¹:

—Nitsee²¹ moo'o Mesías (Mesías 'øøi²¹-tsi tsá² Cristo coon¹³ jmí¹ tya'a Dí³ do. Joon coon¹³ jmí¹ 'øøi²¹-tsi tsá² Cristo 'in gatyii¹³ in Dios Jmii²¹.)

⁴² Mo ngayuui¹³ joon tø²ø Dí³ Simóoi¹³ fu lí tyíin¹ Jesús. Joon mo ganí² Jesús 'ii joon gajin² in sii²¹; Tú³:

—Simón sii²¹ 'nu, jón¹ Jonás 'nu, pe ciin²¹ gi 'ilisi²¹ 'nu Cefas ('e 'øøi²¹-tsi tsá² Pedro.)

Jesús tø²ø Felipe coon¹³ Natanael

⁴³ Mo gajná² joon gali'in²¹² in Jesús tsáa¹ a coon²¹ lí sii²¹ Galilea. Joon do-o gatsee²¹; jaain²¹ tsá² sii²¹ Felipe, joon gajin² in:

—Moo²¹ o' coon¹³ jna.

⁴⁴ Joon 'in Lii²¹² do tsagoo¹ o Dí³ coon¹³ Tú³ jaliin¹ coon²¹ fuu²¹ lí sii²¹ Betsaida. ⁴⁵ Joon Lii²¹² do ngóo¹ o nga'nee¹³; Natanael joon mo gatsee²¹; joon sii²¹:

—Ninee²¹² moo'o 'in tsañuu¹ do 'in faa²¹ a Moisés ni jí² tya' 'e ley do, joon 'in

faa²¹a 'in tsá² 'in gacwo¹o júu³
tya' Dios la mo jéi¹. Jesús 'ii,
'in jóon¹ José 'in seein²¹ fuu²¹
li sii²¹ Nazaret.

46 Joon gajin²in Natanael:

—¿'Ee gon 'e tyá² 'e cwo¹íi¹
Nazaret?

Joon gañii¹i Lii²¹² do:

—Ñijó²du'.

47 Joon mo gani²i Jesús
jatyéen¹in Natanael, joon
gajin²in:

—Logi nijó¹ jaain²¹ tsá² 'in
la ja²mo seein²¹ Israel, jo
tajuui²¹ lí¹.

48 Joon gaunngí¹i Natanael:

—¿Xiiala lí² 'e cwii¹u jna?

Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Nimáa¹moo 'n_u 'wii²¹²
'mó² cworí³ tyín¹u'u la n_u'gi
itó² Lii²¹² 'n_u.

49 Joon gajin² Natanael
sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyii¹i, 'n_u Jóon¹ Dios
Jmii²¹; 'n_u Ró²í¹³ tya' tsá² Is-
rael.

50 Joon gañii¹i Jesús:

—¿Ti jo¹o lí²u jna tsu 'wii¹³
gafuu²¹²uu 'n_u 'e gamáa¹na 'n_u
'wii²¹² 'mó² cwarí³? Nogí
imó³gi 'e fee¹gi lagi la lí² 'e
gañi¹²i do.

51 La joon jón² gajin² Jesús:

—'E ja²mo 'e fo³oo lo,
'naa'oo' imó²oo' ná¹ fu ñ_ufú²
joon imáa¹naa' ángeles tya'
Dios Jmii²¹ soo²¹o joongi
jgaa²¹i li siin¹³in jna 'in
Ruu²¹na Tsá².

2

Ngó¹o Jesús coon²¹ li
gacuí² cwo²¹ tsá² fu li sii²¹
Caná

1 'Ní¹ jmi²¹² ningó¹ joon
gangó¹ sáa³ Jesús coon²¹
fuu²¹ sii²¹ Caná 'e ná¹ li sii²¹
Galilea. Ngajó²o coon²¹ li
cui² cwo²¹ tsá². 2 Ngó¹o
jon Jesús coon¹³ tsá² tya'a
li gató²o tsá² 'ii 'e li cui²
cwo²¹ tsá². 3 Joon la 'ii²¹²
joon gatsá²-a 'e vino 'uun²¹un
tsá². Joon gajin²in sáa³ Jesús
sii²¹i 'ii:

—Jo sá²gi vino 'uun²¹un
tsá².

4 Pe joon gajin²in Jesús:

—Saa²¹², ¿'ee li 'e fu²u jna
la joon? Jo mo tí² 'ii²¹ tyiia.

5 Pe sáa³ Jesús gasii²¹i 'in
tsá² jmoo¹o tyiia³ taa²i do:

—Jmaa²aa' jilaa²¹ 'e jin²in.

6 Joon do-o táan² jnéu² tu²
'e lí¹ cuun²¹² 'e nijmaai²¹ 'in
tsá² do to² jiiin¹³ la li 'e nitii²i
run²un. La coon²¹ tu² do
'e ni²ó² ochenta joongi 'e 'ó²
cáein¹³ litro jmi²¹. 7 Jesús
gajin²in sii²¹i 'in tsá² jmoo¹o
tyiia³ do:

—Tyí¹³aa' jmi²¹ la ró²í¹ tu²
no.

Joon gaunró²mo la tsij-
muui²¹. 8 Mo ngayuui¹³ joon
gajin²in Jesús sii²¹i 'ido:

—'Naa' natyiin² x_uu' capii¹³
joon cwocwó¹³oo' 'in náa¹
ni² li ti jmi²¹².

La joon gajmaa¹a. 9 Joon
'in tsá² náa¹ ni² li ti jmi²¹² do
ga'un¹x_u capii¹³ 'e jmi²¹ do
'e galí¹ vino, pe jo nii¹i xiiia
fu sá² 'edo. Jiiin¹³ la yaamo
'in jmoo¹o tyiia³ do ñii¹i. Tsu
'ii-o gatyiin¹in 'e jmi²¹ do
tsi tu². La joon 'in náa¹ ni²

do gatø¹²o 'in tsá² gacui²
cwo²¹o. ¹⁰Joon gajin²in:

—Jiin¹³ joon tii² 'e si² tya'
tsá² 'e cwo¹o tsá² vino tyá²gi
tya' jileei²¹ 'in tsá² taai²
do nifu joon mo ngayuui¹³
ga'un¹un 'láai² joon cwo¹o
tsá² vino 'wéi¹gi. Pe 'nu-u
ga'ma²'a 'e vino tyá²gi ca li
gatséi¹.

¹¹ 'Elo gajmaa¹a Jesús fu li
sii²¹ Caná li tyu² to² Galilea. 'E
joon milagro 'e gajmaa¹a nifu
'e ga'ee¹e xiiala líi¹i. Joon 'in
tsá² ngí¹i coon¹³on jo¹o líi²i.

¹² Mo ngíi¹ 'e galí² la do
gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹
Capernaum. Ngalín² coon¹³
sáa³a joongi coon¹³ ruu²¹i
joongi coon¹³ 'in tsá² 'in
ngí² coon¹³on. Joon do-o
gajaan¹an coon²¹ tún² jmíi²¹².

*Jesús gauntyá²o 'e cwo¹
fee¹ si² Jerusalén*

¹³ Tsu najatyéein¹ jmíi²¹²
pascua tya' tsá² Israel gangó¹
Jesús fu fuu²¹ li sii²¹ Jerusalén.
¹⁴ Joon inuu cwo¹ fee¹ si²
do gatsee²¹i tsá² 'in 'ni¹i
joo²¹ joongi 'in 'ni¹i joo'saa²¹
joongi 'in 'ni¹i maa²¹² joongi
tsá² 'in née¹i li unsi²¹ cuu²
tya' tsá². ¹⁵ Joon mo gani²i
Jesús 'elo joon gajmaa¹a
coon²¹ sii² 'e tsi³ nii²¹² loo²¹
yu'. Joon ga'woo¹mo jileei²¹
'in taa²i co' cwo¹ do fu
caluu coon¹³ jileei²¹ 'in
joo'saa²¹ joongi coon¹³ joo²¹.
Joongi tya' 'in unsi²¹ cuu²
do gadya²o cúu¹u ni'wó³
joongi gajjin¹mo mesa tya'a.

¹⁶ Joongi jin²in sii²¹i 'in tsá²
'ni²¹i maa²¹².

—iWooi²naa' 'in no caluu!
iJo jmaa²aa' 'moo¹³ inuu tya'
Ñu³uu!

¹⁷ Joon gati²-tsi tsá² ngí¹i
coon¹³on 'e júu³ tyá² taa¹³
ni jí² tya' Dios 'e jin²:
“Áa¹mo 'iin²¹²na 'nu²u joon
jo cwóo³oo wa'a jmaa¹a tsá² 'e
gó² tya'a.”

¹⁸ Joon 'in tsá² seein²¹ Israel
do gaunngíi¹ 'ido:

—¿'Ee lí² lí² jmaa²'a jøø²¹ø¹
'e cwee¹i 'e tsáai¹-tsii¹ 'e tii²u
jmaa²'a 'elo?

¹⁹ Joon Jesús gajin²i sii²¹i
'in tsá² do:

—Xee²naa' 'e cwo¹ lo joon
jee²¹² 'ni¹ jmíi²¹² iun'yee¹mo
tún¹.

²⁰ Joongi gañii¹ 'in tsá² Is-
rael do:

—Tonló¹ tsi jnúu² jiiin²¹
gala'íi²¹²i 'in gajmaa¹³a
'e cwo¹ lo; ¿ti 'nugi líi¹i
jmaa¹³'a jee²¹² 'ni¹ jmii²¹²?

²¹ Pe lí¹ jin² Jesús cwáain¹
tya' 'e cwo¹ tsu cuerpo tya'a
'ña'o 'e 'ee¹ do. ²² 'Wii¹³
cwáain¹ la joon mo gajjin¹in
Jesús jee²¹² 'líi²¹² joon
gati¹-tsi 'in tsá² ngí² coon¹³on
'e la lí² 'e nijin²i do jo¹o galí²i
'e júu³ taa¹³ ni jí² tya' Dios
coon¹³ 'e júu³ 'e la lí² 'e nijin²
Jesús.

*Jesús ñii¹o jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi
tsá²*

²³ La 'íi²¹² taan¹in Jesús fu
Jerusalén do la 'íi²¹² joon gati²
jmíi²¹² pascua joon fúu¹mo
'áai¹ jo¹o galí²i 'ii. Jo¹o galí²i

coon¹³ jilaa²¹ milagro niga-
jmaa¹ a Jesús. ²⁴ Pe cu¹ u-tsi
Jesús coon¹³ 'ido tsu goon¹³
ñii¹ o 'e 'i¹-tsi 'ido. ²⁵ Jo 'in
tyéen¹ in jmi²¹² wa' 'in jma²
'ii júu³ xiiala lí¹ tsá² tsu 'ña¹ o
niñii¹ i jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá².

3

Jafee¹³ i Nicodemo Jesús

¹ 'Yiia¹³ joon seein²¹ jaain²¹
tsá² sii²¹ Nicodemo, lí¹ tsá²
fariseo. 'Ii 'in jée¹ jaain²¹
jee²¹² tsacøøi¹³ 'in tyu² u to²
jee²¹² 'in tsá² Israel. ² Joon
'in Nicodemo do ningóo¹ o
ngafee¹³ i Jesús lí' canuu²¹.
Joon nigasii²¹:

—Tifo² tyii¹, nee² oo'o 'e
Dios gasii¹ in 'nu i'e² e jna'a
tsu ce jiin¹³ jaain²¹ jo lí² jmá¹
milagro la lí' e líi¹ 'nu wa jo
uncoon¹³ on Dios 'nu.

³ Joon gajin² in Jesús sii²¹ i
'ii:

—'E júu³ ja² mo fuu²¹² uu 'nu,
'in jo liseein²¹ 'múui² jo lí²
tsatáa¹ i lí tyu² Dios to².

⁴ Joon gaunngii¹ i Nicodemo:

—Pe ¿xiiala lí² 'e liseein²¹
'múui² jaain²¹ tsá² feei¹? ¿Ti
lí² tsa'ii¹ i nu' tu² u sáa³ a wa'a
liseein²¹ tún¹?

⁵ Joon Jesús-gi ganii¹:

—'E júu³ ja² mo fuu²¹² uu 'nu,
'in tsá² 'in jo mo galiseein²¹
coon¹³ jmi²¹ joongi coon¹³
'in Espíritu Tyú² tya' Dios jo lí²
tsatáa¹ i lí tyu² Dios Jmii²¹ to².

⁶ Tsu tsá²-a lí¹ i 'in galiseein²¹
saa³ jmii²¹ tsá² pe jileei²¹ 'in
'ii²¹ i juncwii²¹ tya'a tya' 'in
Espíritu Tyú² tya' Dios lawa'a
coon²¹ juncwii²¹ 'e cwo¹ Dios.

⁷ Jo tsa'goo²¹-o'o 'e fuu²¹² uu
'nu: "Jilee²¹ mo 'ná¹ liseein²¹
'múui²." ⁸ Coon²¹ tyi² 'e 'ii¹
doñixiia' joon núu² un tsá² pe
jo ñi¹ i tsá² xiia' najó² si xiia'
tsáa¹ 'e. La joon jon lí¹ i 'in
nigacwo¹ 'in Espíritu Tyú² tya'
Dios juncwii²¹ tya'a.

⁹ Joon gaunngii¹ i Nicodemo
tún¹:

—¿Xiiala lí² 'elo?

¹⁰ Joon Jesús-gi gañii¹:

—¿Ti 'nu-u jaain²¹ tifo²
jee²¹² tsá² Israel 'in tii²¹ i 'áai¹
joon jo 'øøi²¹-o'o 'elo? ¹¹ 'E
júu³ ja² mo fuu²¹² uu 'nu, jna'a
faa¹³ a'a jiin¹³ 'e néé³ e'e. Joon
júu³ ja² mo jmoo²¹ o'o jiin¹³ 'e
niganeé²¹ e'e. Pe 'naa' jo jo¹
lí² naa' 'e sii¹³ i. ¹² Wana jo
jo¹ lí² naa' 'e fuu²¹² uu 'naa'
cwáain¹ tya' 'e juncwii²¹ lo,
'áai jo i'øøi²¹-oo' cwáain¹ tya'
ñu'fú² fuu²¹² uu 'naa'.

¹³ 'Ce jiin¹³ jaain²¹ jo mo
ngó¹ o fu ñu'fú² jiin¹³ 'ii 'in
nigajgá¹ fu ñu'fú². Joon jiin¹³
jna-a 'in Ruu²¹ na Tsá² 'in
gacwo² ñu'fú² nigajmaa¹ a la
joon. ¹⁴ Joon la gasaa¹ i Moisés
'in mii²¹ lí¹ i ñi³ tsaa' 'mó²
'e jøø² i tsá² 'ii fu lí jo 'in tsá²
seein²¹ wa'a un'láai² Dios 'ii,
la joon jon 'ná¹ saa¹ i tsá² 'in
Ruui²¹ Tsá² tsaa' 'mó². ¹⁵ Joon
jileei²¹ 'in jai² lí² i 'ii jo tee²¹ i
lí 'ii²¹ pe taa²¹ a juncwii²¹
tya'a coon²¹ tøø² mo.

*'In²¹² in Dios tsá² taain²¹²
fu juncwii²¹*

¹⁶ 'Tsu 'áa¹ mo gali'iin²¹² in
Dios tsá² taain²¹² fu
juncwii²¹, tsu 'wii¹³ joon

gacwóo¹i 'in jaan²¹mo Jóon¹on ijúun²in 'wii²¹² tya' tsá². 'E tya' jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii jo itsáa¹a fu li 'ii²¹ pe taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹tøø²mo. 17 Jo gasii¹in Dios Jóon¹on fu juncwii²¹ wa'a jmoo¹o 'ii²¹ 'e júun²in tsá², gasii¹mo wa'a jmaa¹a tiin¹³ tsá² 'wii¹³ 'ii-o.

18 'Jileei²¹ tsá² 'in jai² líi²i 'in Jóon¹ Dios do, jo ijmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a wa'a tsáa¹a li 'ii²¹ pe tya' jileei²¹ 'in jo jai² líi²i 'ii nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a itsáa¹a li 'ii²¹ tsu jo mo galijai² líi²i 'in jaan²¹mo Jóon¹ Dios Jmii²¹. 19 Nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ itsalín² li 'ii²¹ 'in jo jai² líi²i Jóon¹on tsu 'in tsá² do jmoo¹o 'e gó². Joon mo gajó² 'e jí² 'e jai² 'e cwo¹ tsá² ñii¹i xiiala ngii¹i tyani Dios jo ga'ii²¹i 'in tsá² do 'e jí² do tsu tí²gi-tsi ngii¹i li nuu²¹ lagi li sá² jí². Joon tsu 'wii¹³ joon nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a. 20 Jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² 'aa¹o 'e jí² do joon jo tsatyéen¹en co' 'e jí² do tsu jo 'iin²¹²in 'e liñii¹i tsá² 'e gó² jmoo¹o. 21 Pe tsatyéen¹mo co' 'e jí² do jileei²¹ 'in tí²-tsi jilaa²¹ 'e jai² tsu 'iin²¹²in liñii¹i tsá² 'e 'yaai¹-tsi Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

'E faa²¹a Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ cwáai¹ tya' Jesús

22 Mo ngayuui¹³ joon, ningalín²mo Jesús coon¹³ 'in tsá² ngi¹ coon¹³on fu li sii²¹ Judea. Joon do-o gajaan¹an coon²¹ sii¹³xu saa¹i tsá²

jmii²¹. 23 Taain¹ Wó³ fu li sii²¹ Enón co' Salim. Saa¹i Wó³ jon tsá² jmii²¹ tsu 'áai¹ sá² jmii²¹ do. Joon do-o gajalín²mo tsá² wa'a saa¹i Wó³ 'ii jmii²¹. 24 Jilaa²¹ 'elo galí² la nu'gi gataain¹³ tsá² Wó³ 'nñi³.

25 Joon 'inlíi¹³ tsá² 'in ngii¹i coon¹³ Wó³ ga'láa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² Israel cwáain¹ tya' 'e run²un tsá² jiin¹³ la tisi². 26 Joon ngalín², ngafee¹³i Wó³ joon gajin²in sii²¹i Wó³ do:

—Tifo² tyii¹, 'in taain¹ coon¹³ 'nu li' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li 'yee²¹ 'ñi¹ joon gasii¹³i jna'a cwáain¹ tya'a; nano saa¹i tsá² jmii²¹ joon jilee²¹mo tsá² ngii¹i coon¹³on.

27 Joon jin² Wó³ sii²¹i 'ido:

—Cwó² Dios jilaa²¹ 'e sá² tya' tsá². Joon jiin¹²xu jo 'ee 'oo¹o wana jo mo cwó² Dios. 28 'Naa' niganuu²uuñ' júu³ tyiia mo gafuu²¹²uu 'naa' júu³ coon²¹ tsáa¹ 'e jon'on jna Cristo. Jna jaain²¹ tsá² gasii¹in Dios ingi³ñi tyani¹in 'e jmoo¹³oo tsá² júu³ 'e tí² li jó¹ Cristo. 29 Joon jløø¹³mo 'e tsalín² tsá² tsanu²un júu³ tya' 'ido. Jmoo³-oo la jmoo¹o tsá² mo tsalín² fu li cui² cwo²¹ tsá². Jløø¹³mo 'in tsá² do 'wii²¹² tya' tsá² gacui² cwo²¹. Ga'ii²¹mo 'in tsami² do 'ii. La joon jon jna jløø¹³mo mo 'ii²¹i tsá² 'in Cristo do. 30 'Ná²-a 'e lifeei¹gi 'ii joon jna ixaai¹gi —jin² Wó³ do cwáain¹ tya' Jesús.

*Faa*²¹_a *tsá*² *jiin*¹³ 'e *ñii*¹_i

*Faa*²¹_{gi} *Wó*³ do *jin*²_{in}:

31 — 'In *gajgái*¹ fu *juncwii*²¹ *feei*¹_{gi} 'ii²¹ *lagi* *jileei*²¹ *tsá*². 'In *tsá*² *taain*²¹² fu *juncwii*²¹ lo *ñii*¹_o *jiin*¹³ 'e *sá*² fu *juncwii*²¹ lo, la *joon* *síi*¹. Pe 'in *nicwa*^{íi}_i *ñu*^{fú}₂ *jgáa*¹ fu *juncwii*²¹ *feei*¹_{gi} 'ii *lagi* *jileei*²¹ *tsá*², ³² *joon* *jmoo*¹_o *júu*³ *jai*² *jilaa*²¹ 'e *niganii*²¹²_{in} *coon*¹³ *jilaa*²¹ 'e *niganúu*²_{un}. Pe *jiin*¹³ *jaain*²¹ jo 'in *jo*¹ *líi*²_i *júu*³ *tya*^a. ³³ Pe *jilee*²¹ 'in 'ii²¹_i *júu*³ *tya*^a *jmo*²_o *tsá*² *júu*³ 'e *júu*³ *jai*² 'e *júu*³ *tya*^a *Dios* do. ³⁴ *Joon* 'ii 'in *gasi*²_{in} *Dios* *faa*²¹_a *jmai*² *júu*³ *tya*^a *Dios*, *tsu* *gacwóoi*¹ *Dios* 'in *Espíritu* *Tyú*² *tya*^a 'e *gasá*¹_i. ³⁵ *Joon* 'áa¹_{mo} 'iin²¹²_{in} *Dios* *Jmii*²¹ *Jóon*¹_{on} *joon* *gajan*²_{an} *cwoo*²¹_o *jilaa*²¹ 'e *sá*². ³⁶ *Jileei*²¹ 'in *jai*² *líi*²_i 'in *Jóon*¹ *Dios* do *taa*²¹_a *juncwii*²¹ *tya*^a *coon*²¹ *tøø*²_{mo}. Pe 'e²_e *Dios* *wúu*¹ 'áai¹ *jileei*²¹ 'in *jo* 'ii²¹_i *Jóon*¹_{on}. *Joon* *jo* *taa*²¹_a *juncwii*²¹ *tya*^a *coon*²¹ *tøø*²_{mo}.

4

Jesús *jin*²_{in} *sii*²¹_i *jaain*²¹ *tsamí*² *cwáain*¹ *júu*³ *tya*^a *Dios*

¹ *Galiñii*¹ 'in *tsá*² *fariseos* 'e *fúu*¹_{mo} *tsá*² *gangaliin*² *coon*¹³ *Jesús* *lagi* *Wó*³. La *joon* *jon* *fúu*¹_{mo} 'in *saai*¹ *jmii*²¹ *lagi* *Wó*³. ² Pe *tsei*² *jo* *saai*¹ *Jesús* *tsá*² *jmii*²¹ *jiin*¹³ 'in *ngi*¹ *coon*¹³_o 'in *saai*¹ *tsá*² *jmii*²¹. ³ *Joon* *mo* *galiñii*¹ *Jesús* 'elo *joon* *gacwo*^{íi}_i fu li *sii*²¹ *Judea* *joon* *itsee*¹³_i fu li *sii*²¹ *Galilea*.

⁴⁻⁸ *Joon* fu li *ngangíi*¹ 'ná¹ *ngíi*¹ *coon*²¹ li *sii*²¹ *Samaria*. *Joon* *náa*¹ *coon*²¹ *fuu*²¹ *sii*²¹ *Sicar*. *Joon* *co* ' *joon* *roon*¹_{on} *coon*²¹ *sii*¹³ 'wó² 'e *gacwo*¹ 'líi²¹² *Jacob* *jóon*¹_{on} 'líi²¹² *Sé*² *calii*. *Joon* *nityí*³ *coon*²¹ *too*²¹ li *nisá*² *jmii*²¹ 'e *sii*²¹ la *sii*²¹ *Jacob*. *Jesús* *tyaliin*¹ *coon*¹³ *tsá*² *tya*^a 'in *ngíi*¹ *coon*¹³ 'e li *tyí*³ *too*²¹ do *mo* *tí*² *tyiaañi*¹ *joon* *ni*^{wo}²¹_o 'áai¹. *Joon* *tsá*² *tya*^a do *nilíin*² 'e *fuu*²¹ *ni* *náa*¹ *tyan*^a do *ningalá*¹ 'e *idø*¹_ø. *Joon* *gacwó*² *Jesús* *caai*² li *tyí*³ *too*²¹ do. La 'íi²¹² *tyíin*¹_{in} *joon* *tyía*¹ *jaan*²¹ *tsamí*² *seen*²¹ *Samaria* *tsacon*¹ *jmii*²¹ 'e *tsi* *too*²¹ do. *Joon* *gajin*² *Jesús*:

— *Cwoo*¹³_{xu} *jna* *jmii*¹³_i.

⁹ *Joon* 'in *tsamí*² do *niga**jin*²_{in} *sii*²¹_i *Jesús*:

— *Xiiala* 'e *mii*¹³ 'nu *jna* *jmii*²¹, *tsu* *tsá*² *seen*²¹ *Israel* 'nu *joon* *jnagi* 'in *seen*²¹ fu *Samaria*?

(*Joon* *gajin*²_o la *joon* *tsu* *jo* *tyú*² *seen*¹ *coon*¹³ 'in *tsá*² *seen*²¹ *fuu*²¹ do.) ¹⁰ *Joon* *gañii*¹ *Jesús*:

— *Waxu*¹ li 'nu *ñi*²_i *jilaa*²¹ 'e *cwo*¹ *Dios* *joon* 'in *in* *mi*¹ *jmii*²¹ *líi*²_u, 'nu-*u* *nogi* *mii*¹²_i *jna*-*a* *joon* *jnagi* *icwo*²_{oo} 'nu *jmii*²¹ 'e *jiin*¹_{in}.

¹¹ *Joon* *gañii*¹ 'in *tsamí*² do *sii*²¹_i *Jesús*:

— *Tsañuu*¹ *jo* *ñi*²_i *xiiala* *søø*¹³_ø *jmii*²¹ 'e *tsi* *too*²¹ no *jiin*¹³ 'nii²¹² *jo* *tyan*²_{an} *tsu* 'o²_o 'e *tsi* *too*²¹ no. *Xiiala* *icwo*²_o *jna*² *jmii*²¹ 'e *jiin*¹_i?

12 'Lii²¹² tsacøøi¹¹³ tyi' 'in ningii¹ Jacob 'in gasáa¹ 'e too²¹ sá² jmi²¹ no tyi jna'a. Tsu 'e jmi²¹ sá² noo jon ga'un¹un 'ña'a coon¹³ jóon¹on joongi coon¹³ joo'núu³ tya'a. ¿Ti joon líi²u 'e feei¹gi 'nə lagi 'ii?

13 Joon gajin²in Jesús:

—Jileei²¹ 'in 'uun²¹ 'e jmi²¹21 no 'in 'yá² 'unjmi²¹mo 'i tún¹.
14 Pe jileei²¹ 'in 'uun²¹ 'e jmi²¹21 cwóo³ jna jo jmi²¹² 'ya²gi 'unjmi¹i. Tsu jmi²¹ 'e cwóo³ jna li lawa coon²¹ li nii¹³ jmi²¹ 'e li tsi alma tya'a. Joon 'e jmi²¹ 'e nii¹³ do icwoo¹o juncwii²¹ tya'a 'e seen²¹ coon²¹ tøø²mo.

15 Joon gajin²in 'in tsamí² do:

—Tsañuu¹, si cwoo¹³ jna 'e jmi²¹21 no tsu joon jo 'yá²gi² unjmi²¹na. Joon jo 'ná²gi² yatyín³aan jmi²¹ 'e li tyi³ too²¹ lo.

16 Joon gajin²in Jesús:

—Cwooi², cwotee² 'e ñuu¹ tyi'i. Joon ñiliin¹naa' fu lo.

17 Joon gani¹ 'in tsamí² do:

—Jo seen²¹ ñuu¹ tyiia.

Joon gajin²in Jesús:

—Jo¹o júu³ tyi'i 'e foo²¹o jo nuu¹ tyi'i seen²¹. 18 Tsu nigacu²mo cwoo¹o 'ñá² naa¹³, joon 'in coon¹³on la no jon¹ ñuu¹ tyi'i 'i. 'E nija²mo 'e foo²¹o.

19 Mo ganúu²un 'in tsamí² 'e júu³ do joon gajin²in:

—Tsañuu¹, 'i¹-tsii 'e líi¹u'u jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios. 20 'Lii²¹² tsacøøi¹¹³ tyii' 'in galiseein²¹ Samaria

gaun'goo²¹o Dios 'e moo²¹ lo. Pe 'naa', tsá² seen²¹ Israel, foo²¹ 'naa' 'e jii¹³ fuu²¹ li sii²¹ Jerusalén li lí² un'goo²¹o tsá² Dios.

21 Joon gañii¹ Jesús:

—Jo¹ cwolii¹un jna, yá³, 'e nijatyéen¹mo tyan²an 'e un'goo²oo' Ña'ñu¹'u' jo tyiin² ñilíin²naa' 'e moo²¹ lo jogi tyiin² cwolíin²naa' fu Jerusalén. 22 'Naa' tsá² seen²¹ Samaria, jo ñii²'ii' 'naa' 'iin 'in un'goo²oo'. Pe jna'a né²oo'o 'iin 'in un'goo²¹o'o, tsu Dios gacwo¹o jna'a tsá² saan²¹a'an Israel 'e júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá². 23 Pe ití²-i 'ii²¹ joon 'ii²¹ joongi tí² la no wana 'e la jai² 'e un'goo²¹o tsá² Ñu¹'u' iun'goo²¹o 'ii jii¹³ coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya'a joongi coon¹³ 'e la jai². Tsu la joon 'iin²¹²in Ñu¹'u' 'e un'goo²¹o tsá² 'ii. 24 Tsu Dios 'in Espíritu Tyú² joon tsu 'wii¹³ joon 'in un'goo²¹o 'ii 'ná¹ un'goo²¹o coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya'a joongi coon¹³ 'e la jai².

25 Joon gajin²in 'in tsamí² do:

—Jna niñi²oo ijó¹ Mesías —øøi²¹-tsi tsá² 'e Cristo do—; joon mi cwee¹i joongi ijin²in sii²¹i jna' jilaa²¹.

26 Jesús-gi gajin²in:

—Jna-a 'in fee²ee 'nə, jnagii jon fuu²¹²uu 'nə. Jna-a 'i.

27 Tsifu joon gatyaliin¹ tsá² tya'a gani'goo²¹o-tsi 'e Jesús do siin¹³in fee²¹i jaain²¹ tsamí². Pe jii¹³ jaain²¹

jo tá²-tsi wa 'e ungi¹i 'ee 'iin²¹²in 'ido owa 'ee-gi júu³ tyaa¹ 'ido. 28 Joon 'in tsamí² do, do-o gatuu¹u tsuu¹u joon gangaa¹³mo fu 'e fuu²¹ 'ido-o. Joon ganijmaa¹³a tsá² júu³:

29 —Ñijøø²¹²i duu' jaain²¹ tsañuu¹ 'in nigasi²¹i jna jilaa²¹ 'e nigajmáa³aa. ¿Wa jon' 'ino-o 'in Cristo?

30 Joon ga'woo²¹i 'e fuu²¹ do joon ganilíin² li siin¹²in Jesús.

31 La 'ii²¹² joon 'in ngí¹i coon¹³ Jesús do gami¹i tyani 'ido, gajin²in sii²¹i 'ido:

—Tifo² tyii'i, cøø²¹xu'u.

32 Pe joon 'ii gajin²in:

—Óo³oo 'e døø¹³øø li 'naa' jo ñi³oo'.

33 Joon 'in ngí¹i coon¹³ 'ido gacaain¹³ 'wii²¹² unngi¹i ruu²¹i:

—¿Xufoo' seen²¹in 'in nijacon¹on 'e dø²ø 'ino 'ee?

34 Pe joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ido:

—Mi jmáa³aa jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in 'in gasii²¹in jna joongi 'e tyee²¹ to² tya'a 'e joon lawa unñi² tyiaa. 35 'Naa' foo²¹oo': “Ná²gi tyúuin² sii²¹ 'e joongi ilee²¹e' jilaa²¹ 'e garoo²¹”; pe jna fuu²¹²uu 'naa': tyán²duu' cwáain¹ li sijna² la gatón¹ náa² nilii²¹² coon¹on tsá². 36 Joon jileei²¹ 'in jmoo¹o to² joon coon¹o jilaa²¹ 'e garoo¹o do 'e joon 'e nici² tya'a. Joon 'e garoo¹o do 'e coon¹on 'in tsá² do li la lí¹i 'in tsá² 'in 'ii²¹ juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo mo jai² líi² 'e júu³ tya' Dios. Joon coon²¹ la joon jløø¹³mo coon²¹ caan²¹mo 'in

gajni²i coon¹³ 'in gacón¹on do. 37 Tsu júu³ja²mo 'e gasii²¹i tsá²: “In gajni²i do jmai² tyiin²mo coon¹³ 'in gacón¹on do.” 38 Jna-a gasii²na 'naa' 'e cwotyiin²aan' 'e do li jo 'e gajni²ii' do. In xee²¹mo gajmaa¹a to² do joon 'naa'gii' coon²¹ tyatyiin²¹oo' 'e to² nijmaa¹a 'ido —jin² Jesús do.

39 Joon fúu¹mo 'in tsá² seen²¹in 'e fuu²¹ do li tyu² to² Samaria jo¹o galí²i Jesús 'wii¹³ 'e júu³ gatya¹ 'in tsamí² do mo gajin²in: “In tsañuu¹ no gajin²in jilaa²¹ 'e nigajmáa³aa.” 40 Joon mo gajalíin² 'in tsá² seen²¹in Samaria do gami¹i tyani Jesús wa iján²an 'ido coon¹³on. Joon Jesús gajaan¹an tún² jmi²¹² coon¹³ 'ido. 41 Joon fúu¹ lí¹ lí¹gi 'in jo¹ galí²i mo ganúu²un jilaa²¹ 'e jin² Jesús. 42 Joon jin²in 'in tsá² do sii²¹i 'in tsamí² do:

—Nogi jo¹o nilii²i jna'a jon' wa'a jiiin¹³ júu³ 'e ni tya³ 'nø pe jna'a ninú³oo'o júu³ tya'a joon nee²oo'o 'e ja²mo Cristo 'ii 'in jmoo¹o tiin¹³ tsá² taan²¹²in juncwii²¹.

'Un'láai² Jesús jóon¹ jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o to²

43 Mo gangii¹i tún² jmi²¹² joon gacwo¹ii¹ Jesús li sii²¹ Samaria joon gangóo¹-o fu¹ 'yúu²i fu li sii²¹ Galilea. 44 Jo gajaan¹an fuu²¹ li sii²¹ Nazaret la li 'e nigajin²in 'ña'a Jesús, “Jaain²¹ 'in tsacwo¹o júu³ tyú² jo 'ii²¹i tsagoo¹o 'ii.”

45 Joon mo gatyí¹a li sii²¹ Galilea joon 'in tsá² seen²¹ in joon ga'ii²¹ mo 'ido 'e tyú²-u. Tsu 'in tsá² do ni' niliin² mo li ti jmii²¹² pascua fu Jerusalén. Joon do-o niganii²¹ jilaa²¹ 'e nijmaa¹ a Jesús li ti jmii²¹² do.

46 Joon gaci¹³ Jesús, gangaa¹³ tún¹ fuu²¹ Caná náa¹ li sii²¹ Galilea. Fuu²¹ joon li nijmaa¹ a jmii²¹ 'e galí¹ vino. Joon tyiin¹ in fuu²¹ Capernaum jaain²¹ 'in ni'oo¹ to² fee¹ tyani² róoi¹³. Joon seen²¹ in jaain²¹ jón¹ on 'in nitsaa¹³. 47 Joon mo ganúu² un 'in tsá² 'oo¹ to² do 'e nityía¹ Jesús fu Galilea, jaa¹³ i fu li sii²¹ Judea, joon gangó¹ 'in tsá² do gangamii¹ tyani Jesús wa 'ii²¹ 'ido itsáa¹ a fu tya' 'in tsañuu¹ do tsajmaa¹ a mí¹ tya' jón¹ on 'ido. Tsu ti li ijúun¹ mo 'ido. 48 Joon Jesús do gajin² in gasii²¹ 'ido:

—'Naa' jo jo¹ líi² naa' wa jo jéei¹³ gañii² ii' li² coon¹³ jilaa²¹ milagros.

49 Pe 'in tsá² 'oo¹ to² do gajin² in:

—Laa¹³ xu¹ u góo³ oo, líi³ na ti jo jmaa² a feei¹ 'o'oo 'wii²¹² tyiia wa'a tsá² a' cwojmaa¹³ a mí¹ tya' yuun²¹ tyiia la nu'gi ijúun² in.

50 Joon gajin² in Jesús:

—Cwooi¹³ fu tyi'i tsu yuun²¹ tyi'i nityú¹ mo.

Joon 'in tsañuu¹ do jo¹ o líi² i júu³ tya' Jesús joon ganga² mo.

51 Joon ngóo¹ o gatye² mo tya'a mo ga'wooi²¹ tsa'leei¹³

tya'a gangaunjiin¹ 'ii. Joon gajin² in 'in tsa'leei¹³ tya'a do:

—Nityú¹ mo yuun²¹ tyi'i do.

52 Joon gaunngii¹ 'ee 'ii²¹ 'e galáa² i 'in jón¹ on do. Joon gajin² in 'in tsa'leei¹³ do:

—Ca mo tyiia² la ngó¹ o 'iin² coon²¹ gacwó² tyi².

53 Joon galili¹³ jmii²¹ 'in xuui²¹² do 'e 'ii²¹ joon mo gajin² Jesús do: “Cwooi¹³ fu tyi'i tsu yuun²¹ tyi'i nityú¹ mo.” Joon 'ña'a 'in tsá² 'oo¹ to² do jo¹ o líi² i Jesús coon¹³ 'in tsá² seen²¹ in tsa' tya'a.

54 'Elo gali² ti tún² milagro 'e gajmaa¹ a Jesús mo tyee¹³ i Galilea jaa¹³ i Judea.

5

Gaun'láa² i Jesús jaain²¹ tsá² 'ii¹³ tá² cwooi²¹ o tii² i co' li si² pila Betesda

1 Mo ngayuui¹³ 'elo joon gatí² jmii²¹² tya' tsá² seen²¹ Israel joon Jesús gangó¹ o tún¹ fu fuu²¹ li sii²¹ Jerusalén.

2 Ce cu² jün²¹ 'e fuu²¹ do li goon²¹ 'yá² lí² cuun²¹² ñíi² 'áai¹. Joon tyí³ coon²¹ 'ooca'nú¹ fee¹ 'e sii²¹ la sii²¹ Joo'saa²¹. Joon co' joon náa¹ coon²¹ pila fee¹ 'e 'o² jmii²¹ 'e sii²¹ Betesda coon¹³ jmí¹ 'e sii²¹ hebreo. Joon cu' li' do joon sá² 'ña² 'ooca'nú¹ coo¹³.

3 Joon do-o teei¹³ tsatsaa¹³ fúui¹ 'e ni 'wó². Tsá² 'in tyan¹ jilaa²¹ nii² jmoowúu¹. Seein²¹ 'in túu¹ i, joongi seein²¹ 'in jluui¹³, joongi seein²¹ 'in 'íi¹ tá² cwooi²¹ o tii² i. Joon 'in tsatsaa¹³ do 'in jáan¹³ an

ijøø²¹ 'e jmii²¹ do. ⁴ Joongi la coon²¹ naa¹³ jgaa¹ jaain²¹ ángel li náa¹ pila do joon jø¹ø jmii²¹ do. Joon 'in nifu 'in ga¹í² tsi jmii²¹ do joon ga¹láa²mo coon¹³ 'e jmoowúu¹ tyaan¹an do. ⁵ Joon do-o niraan¹in jaain²¹ tsá² 'in ni'oo¹o dyadya¹ tsi jná² jii²¹ 'e nitsaa¹³a. ⁶ Joon mo ganii²in Jesús 'indo 'e raan¹in joon galili³ Jesús 'e líi¹-i nitsaa¹³a 'ido joon nigajin²in Jesús:

—¿Ti 'iin²¹²un 'láa²o?

⁷ Joon gañii¹ 'in tsatsaa¹³ do:

—Tsañuu¹, jo 'in seein²¹ taan²i jna tsi pila no mo jøø²¹ jmii²¹. La coon²¹ naa¹³ mo 'iin²¹²na 'úu³uu 'in xee²¹mo tsa¹í² jéei¹gi lagi jna.

⁸ Joon gajin² Jesús sii²¹ 'in tsatsaa¹³ do:

—Ráan²un no, joon saa¹³ tyi¹ raan¹un, joon ngi² no.

⁹ Joon tsifu joon ga¹láa²mo 'in tsañuu¹ do. Joon gasaa¹³ tyi¹ ty'a a joon ga¹láa² 'wii²¹² gangi¹i. Pe 'e jmii²¹² joon jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², ¹⁰ joon gajin² 'in tsá² seein²¹ Israel 'in taan²¹²in do sii²¹ 'in tsá² ga¹láa²i do:

—Jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² no. Jo cwoo²¹in ngi²i, tyan²an tyi¹ tyi¹.

¹¹ Joon gañii¹ 'in tsañuu¹ do:

—'In gaun¹láa²i jna joon gajin²in sii²¹i jna: “Saa¹³ tyi¹ raan¹un tsín²un joon ngi² no.”

¹² Joon gaunngii¹ 'ido jin²in:

—¿'lin gasii²¹ 'nə la joon 'e saa¹³a tyi² tyi¹ joongi ngi² no?

¹³ Pe 'in tsañuu¹ do jo ñii¹ 'iin 'in gaun¹láa²i 'ii do tsu 'áa¹mo fúu¹ tsá² 'in taa²i do, joon Jesús ni'ngaa¹³mo. ¹⁴ Mo ngii² joon gajii²in Jesús 'in tsañuu¹ do co' cwo¹ fee¹ do. Joon gajin² Jesús sii²¹ 'ido:

—Ni¹láa²mo'o no, jo 'laa²¹²gi¹ si no-o gaci² jo¹gi 'e mo líi¹u'u do.

¹⁵ Joon ganga²mo 'in tsañuu¹ do ganijmaa¹³a 'in tsá² seein²¹ Israel júu³ 'e Jesús do-o 'in nigaun¹láa²i 'ii.

¹⁶ Joon tsu 'wii¹³ gaun¹láa²i Jesús 'in tsá² do jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e joon 'áai¹ gauntyí²in 'in tsá² seein²¹ Israel do Jesús, 'iin²¹²in jnga²mo 'ido. ¹⁷ Pe Jesús-gi gasii²¹ 'ido:

—Ñu³uu gajmaa¹a to² ca jmii²¹² no la joon jna jon jmóo³oo to².

¹⁸ 'Wii¹³ joon 'in tsá² seein²¹ Israel do 'áai¹gi gali'iin²¹²in jngaa¹³i 'ido. 'Iin²¹²in jngaa¹³i 'ido tsu jo gauntiin¹³in 'e ley tya' jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², joon mo gajin²in 'e Dios jmii²¹i joon gajmee¹ 'i ña'a coon²¹ røø²¹mo coon¹³ Dios Jmii²¹.

To² 'e 'oo¹o Joon¹ Dios

¹⁹ Joon gajin² Jesús:

—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jo lí² jmaa¹a 'in Joon¹ Dios jii¹³ coon²¹ wa'a 'ña'a. Jmoo¹-o jii¹³ 'e nii²¹i jmoo¹o Jmii²¹ do. Jilaa²¹ 'e jmoo¹o

Jmii²¹ do jmoo¹-o jon 'in Joon¹on do. ²⁰ Joon Dios Jmii²¹ 'iin²¹²mo 'áai¹ Joon¹on joongi 'e²o jilaa²¹ 'e jmoo¹o, joon nogi i'ee²¹gi 'e fee¹gi 'áai¹ 'e itsa'goo²¹-'oo'. ²¹ La jmoo¹o Dios Jmii²¹ 'e jiin¹ 'lii²¹² joon cwo¹o juncwii²¹ tya'a, la joon jon 'in Joon¹on cwo¹o juncwii²¹ tya' jiin¹³ 'in 'iin²¹²in cwo¹o. ²² Joon 'in Jmii²¹ do jo jmoo¹o 'ii²¹ tya' jiin¹³ jaain²¹ pe jiin¹³ Joon¹on do nicwo¹o 'ii²¹ 'e li² jmáa¹ 'ii²¹ tya' jileei²¹. ²³ 'E coon¹³ la joon ilitsáai¹-tsi tsá² la tsáai¹-tsi tsá² Dios Jmii²¹. Wana jo tsáai¹-tsi tsá² Joon¹on Dios Jmii²¹ joon la joon jon jo tsáai¹-tsi tsá² Dios Jmii²¹ tsu Dios Jmii²¹ gasii¹in Joon¹on do.

²⁴ Tsu júu³ ja²mo 'e fuu²¹²uu 'naa': Jileei²¹ 'in cón² cwáain¹ 'e fo³oo lo joongi ja²mo lii²; 'in gasii¹in jna taa²¹ juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Joon jo jmá¹a Dios 'ii²¹ tya'a 'e tsáa¹ li 'lii³ tsu jo júuin²gi, jiin¹o coon²¹ tøø²mo. ²⁵ Tsu júu³ ja²mo 'e fuu²¹²uu 'naa', nogi ijó¹-o 'ii²¹ joon jmii²¹² no-o do, inú¹un 'lii²¹² júu³ tya' Joon¹on Dios joon jileei²¹ 'in ganúu²un seen²¹mo coon²¹ tøø²mo. ²⁶ Tsu Dios Jmii²¹ cwo¹o 'ña'a juncwii²¹ tya'a 'ña'a la joon jon Dios Jmii²¹ gacwo¹o Joon¹on 'ii²¹ 'e lisá² juncwii²¹ tya'a 'ña'a. ²⁷ Joon Dios Jmii²¹ gacwo¹o Joon¹on to² ijmáa¹ 'ido 'ii²¹ tya' tsá² tsu Ruu²¹mo Tsá² 'ii.

²⁸ Jo cwoty'a'goo²¹-'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'elo —jin²in Jesús— tsu icwá² 'ii²¹ mi nú¹un jileei²¹ 'lii²¹² júu³ tya'a ²⁹ joon i'woo²¹; tsi 'aan¹ tya'a. Jileei²¹ 'in nigajmaa¹ 'e tyú² ijiin¹o joon iseen²¹mo coon²¹ tøø²mo; pe jileei²¹ 'in gajmaa¹ 'e gó² ijiin¹o 'e ilisá² 'ii²¹ tya'a joon tsaliin² fu li 'lii³.

To² 'oo¹o Jesús

³⁰ 'Jna, jo li¹ii jmáa³aa cwáain¹ tyiia 'ñii'a jiin¹³ tsu —jin²in Jesús—. Jmáa³aa 'ii²¹ jiin¹³ la to² nuu¹³oo, joon røø²¹ 'ii²¹ jmáa³aa. La joon jo jmáa³aa jiin¹³ la 'iin²¹²na 'ñii'a 'ná¹-a jmáa³aa jiin¹³ la 'iin²¹²in Ñu³uu, 'in gasii²¹in jna. ³¹ Jo lí² fo³oo 'wii²¹² tyiia 'ñii'a tsu jo tyiin². ³² Seen²¹mo jaain²¹gi tsá² xeei²¹ 'in faa²¹a 'wii²¹² tyiia joon ñi³oo 'e jin² 'ido 'e tyíin¹³mo joon. ³³ Joon 'naa' gasii²¹naa' 'in ganiunngii¹ Wó³ do cwáain¹ tyiia joon 'e júu³ gafaa²¹ 'ido 'e ja²mo joon. ³⁴ Jo 'ná¹ 'ii¹³na júu³ 'e faa²¹a jaain²¹ tsá² cwáain¹ tyiia. Jiin¹³ fo³oo la joon 'e ili² tiin¹³naa' 'wii¹³ 'e júu³ tya¹a Wó³ cwáain¹ tyiia. ³⁵ Wó³ do líi¹ilawa coon²¹ jí² 'e coo²¹ joongi jná² joo²¹. Joon 'naa'gii' galijløø¹³moo' coon²¹ sii¹³ tsu coon¹³ 'e jí² do. ³⁶ Pe jilaa²¹ 'e jmóo³oo 'e tyú²gi 'e joon lagi 'e júu³ tya¹a Wó³. Joon jilaa²¹ 'e jmóo³oo 'e joon gajin²in Ñu¹u' 'e jmáa³aa. Jilaa²¹ 'elo 'e ja²mo 'e gasii¹in Ñu¹u' jna. ³⁷ La joon jon 'in

Ñu¹u' 'in gasii¹in jna faa²¹o
'wii²¹² tyiia xufiin¹³ jo mo
ganuu²uun' júu³ tya'a, jon'gi
mo gañii² 'naa'. 38 Joon 'e
júu³ tya'a jo mo ga'í² tsi alma
tyii' tsu jo jo¹ líi²naa' Ñu¹u'
do 'in gasii¹in jna. 39 'E la
joon 'naa' untsáa¹³oo' 'e Ji²
tya' Dios coon²¹ ce tún² 'áai¹
tsu 'i¹-'oo' jee²¹² joon ityii^{2aa}
juncwii²¹ tyii' itaa²¹ coon²¹
tøø²mo pe la jee²¹² joon gatí²
unní²ⁱⁱ li faa²¹a cwáain¹ tyiia.
40 Joon 'naa' jo 'iin²¹²naa'
'wa' iliin²naa' jna i'ii¹³naa' 'e
juncwii²¹ do.

41 'Jna røø²¹ náa¹ tyiia
wana tsáai¹-tsi tsá² jna owa
jo tsáai¹-tsi tsá² jna 'ee. 42 Pe
jna, cwii¹moo 'naa', joon ñi³oo
'e jo 'iin²¹²naa' Dios Jmii²¹.
43 Jna nigoo²¹²oo cwáain¹ tya'
Ñu³uu pe 'naa' jo ga'ii¹³naa'
jna. Pe wa'a cwée¹i jaain²¹
'in xeei²¹ 'in jó¹o cwáain¹
tya'a 'ña'a joon 'ii¹³moo' 'i.
44 ¿Xiiala jo¹ iliin¹ 'naa' jiin¹³
la 'e tsáai¹-'oo' yaanaa' la
jaain²¹ la jaan²¹naa'? Joon
jo cón² 'naa' cwáain¹ wa'a
jløø¹³mo Dios cwáain¹ tyi'naa'.
45 Jo jmáa³aa tsaa² tyii' tyani
Ñu³uu. Moisés, 'in jo cu²-'oo'
coon¹³, 'ii 'in cwo¹ 'naa'
tsaa². 46 Wana jai² líi²naa' 'e
gajin² Moisés, la joon jon jo¹o
ilíin²naa¹²¹ jna tsu jí² gajmaa¹a
Moisés do faa²¹ a cwáain¹
tyiajna. 47 Pe wa jo jo¹ líi²naa'
'e jí² gajmaa¹a Moisés, ¿xiiaga
la jo¹ ilíin²naa' júu³ 'e fuu²¹²uu
'naa'?

6

Cwo¹o Jesús 'ná² mil tsá² 'e
dø¹ø

1 Mo gangii¹ 'elo gangóo¹o
Jesús fu li 'ngoo¹³ tyiia¹ sii²¹
Galilea, sii²¹ jon Tiberias.
2 Joon 'áai¹ fúui¹ tsá² ngaliin²in
cúin²¹gi tsu goon¹³ nini²
jilaa²¹ milagro joongi
niun'láa²ⁱ tsá² 'in tsaa¹³
3 Joon nigasóo²o Jesús coon²¹
moo²¹ joon do-o gacwó²
coon¹³ tsá² 'in ngi¹ coon¹³on.
4 Joon ti li tí² jmii²¹² pascua
tya' tsá² Israel. 5 Joon mo
gajøø² Jesús joon gani² tsá²
fúui¹ 'in jalíin² caluu joon
gasi²¹i Lii²¹²:

—¿Xiia 'e tsalaa²¹²a' 'e dø¹
'in tsá² fúui¹ no?

6 Jesús gasii²¹i Lii²¹² do la
joon tsu 'iin²¹²in litsáai¹-tsi
'ee ijin² Lii²¹², tsu 'ña'a Jesús
niñii¹o xiiala ijmáa¹a. 7 Joon
gajin² Lii²¹²:

—Jo leen²¹in cuu² jiin¹³ 'e
'lee¹³i tsá² tya' jí² jñéi¹ sii²¹
wa 'e li 'laa²¹²a' 'iñi¹ dø¹ 'in
tsá² no fiin¹³ jmai²xu-xu 'e
tii²xu la jaain²¹ tsá².

8 Joon jaain³¹ 'in ngi¹
coon¹³on do, 'in sii²¹i Díi³,
ruu²¹i Simón Pedro, gajin²in:

9 —Lo-o siin¹³ jaain²¹
xuui²¹² 'in san² 'ná² 'iñi¹ joon
gái¹gi joo²¹ taai² jmii²¹. Pe jo
li tsanúu²uun 'elo tya' 'in tsá²
fúui¹ lo.

10 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in
tsá² ngii¹i coon¹³:

—Síi¹³i' 'in tsá² no
cwocwaa^{21a}.

Joon 'áai¹ sá² ñii²¹ do joon
gacwó²o 'in 'ná² mil tsá².

11 Joon ga'ii'²¹i Jesús 'e 'iñi'¹ do. Gacwo'¹o 'maai'¹³ Dios joon mo ngayuui'¹² joon gacwo'¹o 'in coon'¹³on do. Joon 'in tsá'² do gajmaa'¹a jmai'²xu cwo'¹o 'in tsá'² fúui'¹ 'in née'¹i do. Joon la joon jon gajmaa'¹a jmai'²xu 'in joo'²¹ taa'²i jmi'²¹ do. Cwo'¹o jiin'¹³ la 'iin'²¹²in do. 12 Joon mo garó'¹i tu'² 'ido joon gajin'²in Jesús si'²¹i 'in ngi'¹i coon'¹³on:

—Ngi'¹³ii' jee'²¹² tsá'² no, tyiin'²aan' jilaa'²¹ 'e gasá'¹i joon jo tsa'¹ii' jiin'¹³xu.

13 Joon gacoon'²¹o, joon 'e 'no'² 'e gasá'¹i tya' 'e 'ná'² 'iñi'¹ do garó'¹mo dyatún'² mii'¹tó'³. 14 Joon mo gani'² 'in tsá'² do 'e milagro do 'e gajmaa'¹a Jesús, joon gajin'²in:

—'In tsañuu'¹ no 'e la ja'²mo 'in 'ná'¹ ijó'¹o ni cwoo'¹³ juncwii'²¹ cwo'¹o júu'³ tyá'² tya' Dios.

15 Pe joon galili'³i Jesús 'e 'iin'²¹²in 'in tsá'² do 'e tθ'¹θ 'ido tyitsaa'²¹mo wa iliin'¹in 'ido róθi'¹³ tya'o, joon gajeen'²¹mo Jesús 'ña'o tún'¹ jee'²¹² moo'²¹.

Ngii'¹i Jesús ni jmi'²¹

16 Joon mo canuu'²¹ 'in tsá'² 'in ngi'¹ coon'¹³ Jesús gajgá'¹mo fu li náa'¹ tyiia'¹ do. 17 Joon gangatáa'¹ tsi coon'²¹ barco joon gata'²mo fu'¹ itáan'¹in li 'ngoo'¹³ tyiia'¹ do li sii'²¹ Capernaum. Joon 'aa'²¹ mo niniuu'²¹mogi joon jo mo tyee'¹³mogi Jesús. 18 Joon garóon'²on coon'²¹ tyi'² tá'² 'áai'¹ joon gajnáa'¹a jmi'²¹ tsaa' barco. 19 Joon mo ningó'¹o jiin'¹³ 'ná'² si

jnu'² kilómetro ni jmi'²¹ joon gani'²mo Jesús 'e nijó'¹-o jatyéen'¹in tyan' li ngó'¹on barco. Joon gafoo'¹³mo. 20 Pe Jesús gajin'²in si'²¹i 'ido:

—Jna-a lo. Jo jmo'o'¹ 'goo'²¹oo'.

21 Joon jθ'¹³mo 'in tsá'² do ga'ii'²¹mo Jesús tsi barco do. Joon la 'ii'²¹² do-o tyalín'²mo 'wó'² tyuun'²¹ li 'ná'² li nitsalín'² do.

'Naa'²i tsá'² Jesús

22 Mo gajná'² joon 'in tsá'² gajan'¹an li' la 'ngoo'¹³ tyiia'¹ do galili'²i 'e 'in tsá'² ngi'¹i coon'¹³on do-o gacón'² 'e barco do tsa' jiin'¹³ do-o 'e barco 'e sá'². Joon gañii'¹ 'e jo gangó'¹on Jesús coon'¹³ 'ido. 23 La 'ii'²¹² joon gatyali'² barcos xiia'²¹ taa'²i tsá'² 'in jalín'² coon'²¹ fuu'²¹ sii'²¹ Tiberias tyan'an li gacwo'¹ Jesús 'maai'¹³ Dios cwáain'¹ tya' 'iñi'¹ gagθ'²¹θ 'in tsá'² do. 24 Joon mo galili'³ 'in tsá'² do 'e jo taan'¹in Jesús jon'gi tsá'² tya'a taan'²¹²in joon gangataa'²mo tsi barco do joon gangalín'²mo jon fuu'²¹ li sii'²¹ Capernaum ganga'nee'¹³i Jesús.

Lawa 'í'² 'e gθ'¹³ tsá'² cwo'¹o waa'²¹ pí'² tya' tsá'² la joon jon Jesús cwoo'¹o fu juncwii'²¹ tya' tsá'² 'e taa'²¹ coon'²¹ tθ'²mo

25 Joon mo gatyalín'² li 'ngoo'¹³ tyiia'¹ do joon gatsee'²¹i Jesús joon gaunngii'¹:

—Tifo'² tyii'¹, ¿lügi gacwe'²o'lo?

26 Pe Jesús-gi gajin'²in:

—'E ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'naa'²¹naa' jna tsu gatye²¹oo' ce rō¹i tuu¹uu' jon'gi wa 'wii'¹³ 'øøi'²¹ 'oo' 'e li² milagro gajmáa³aa do. 27 Jo jmaa²aa' to² wa 'ná¹ 'e jnaa¹aa' 'e cøø²øø' 'e tyá² jmoonno pe jmaa²aa' to² tya' 'e jnaa¹aa' juncwii²¹ tyii' 'e taa'²¹ coon²¹ tøø²mo. Joon jna-a, Ruu²¹na Tsá² cwó³oo 'e juncwii²¹ do tsu coon¹³ 'e li² milagro 'e jmóo³oo do jmaa¹a Dios Jmii²¹ júu³ 'e jmoo³oo to² 'e tyu²u.

28 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—Wa'a jmó²o' o to² tya' Dios, ¿'eegi 'ná² jmaa²¹a'a?

29 Joon gañii¹i Jesús:

—'E 'ná¹ jmaa²aa' to² tya' Dios 'e jo¹o liin¹naa 'in gasii¹in Dios Jmii²¹.

30 'I-gi gaunngii¹i:

—¿'Ee li² cwee¹i 'e jmaa²a jøø²¹ø'ø tsu joon jo¹ lii¹na'a 'nu? ¿'Ee 'e jmaa²a? 31 'Lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' 'in ningii² gagøø²¹ø 'e sii²¹ maná coon²¹ cwoo¹³ li tyuun²¹. Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios: “Dios gacwo¹o 'in tsá² do 'iñi¹ jó¹o fu ñu'fú².”

32 Joon gañii¹i Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': Jon' Moisés 'in gacwo¹ 'naa' 'e 'iñi¹ jó¹o fu ñu'fú², pe Ñu³oo 'in gacwo¹ 'naa' 'e 'iñi¹ la jai² 'e jó¹o fu ñu'fú². 33 Tsu 'e 'iñi¹ 'e cwo¹ Dios Jmii²¹ 'e gajgó¹ fu ñu'fú² joon, 'e 'iñui¹ do-o 'e cwo¹ fu juncwii²¹ tya' tsá².

34 Joon 'in tsá² do gajin²in sii²¹i Jesús:

—Tsañuu¹, cwoo¹³ jna'a coon²¹ tøø²mo 'e 'iñi¹ no.

35 Joon Jesús-gi gajin²in:

—Jna-a 'e 'iñi¹ no 'e cwo¹ juncwii²¹ tya' tsá². Joon jilei²¹ 'in uncaan²¹in coon¹³ jna jo jmii²¹² 'yá² un'áa¹i joongi 'in jo¹ líi²i jna jo jmii²¹² 'yá² unjmúu¹i. 36 Pe jiin¹³ la 'e nifuu²¹²uu 'naa', jo jo¹ líi²naa' jna xufin¹³ wa niñii¹ii'. 37 Jilei²¹ 'in gacwee¹² Ñu³uu jna in-uncaan²¹in coon¹³ jna joon jilei²¹ 'in uncaan²¹in coon¹³ jna jo 'woo²na fu caluu. 38 Tsu jo gó²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ wa'a 'e tyu³uu to² 'ñii'a, gagó³oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e jmáa³aa jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in 'in gasii¹in jna. 39 Joon 'e 'iin²¹²in Ñu³uu 'in gasii¹in jna 'e jo tsa¹ii¹i jiin¹³ jaain²¹ 'in nigacwoo¹³i jna. Iin²¹²in 'e jmáa³aa jiin¹in 'in tsá² do mi ti jmii²¹² li gatséi¹. 40 Jiin¹³ 'e 'iin²¹²in 'in gasii¹in jna 'e jilei²¹ 'in jøø²i jna, Jóon¹on Dios jna, joongi jo¹o líi²i jna, itaa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Joongi jna-a jmáa³aa ijii¹o mi ti jmii²¹² li gatséi¹.

41 Joon coon¹³ 'e júu³ tya' Jesús lo ga'láa² 'in tsá² Israel do 'wii²¹² gasii²i cwáain¹ tya' Jesús 'e 'wii²¹² gajin²in: “Jna-a 'e 'iñi¹ 'e gajó² ñu'fú².” 42 Joon gajin²in 'in tsá² do:

—Ino-o Jesús jóon¹on José. Cwii¹mo' jmii²¹i joongi cwii¹mo' sáa³a. ¿Xiiala li 'e jin²in 'e gajgáa¹i ñu'fú²?

43 Joon Jesús gasii²¹i 'ido:

—Jo s̄i¹³naa' jee²¹² yaanaa' cwáain¹ tyiajna. ⁴⁴ Jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin uncaan²¹in coon¹³ jna wa jo 'iin cwoo¹³i Ñu^{1u}' jna. Joon jna-a jmáa³aa ijiin¹in mi ti jm̄i²¹² li gatséi¹. ⁴⁵ Jee²¹² jí² tya'a 'e gajmaa^{1a} 'in tsá² cwo^{1o} júu³ tyú² tya' Dios caliⁱⁱ 'e 'e jin¹: “Dios i'e^{2e} jileei²¹ tsá².” La joon jileei²¹ 'in nuu^{1u} júu³ tya' Ñu^{1u}' joon galicwii^{1mo}, joon 'ii 'in tsá² in uncaan²¹in coon¹³ jna².

⁴⁶ 'Jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in taan²¹²in ni cwoo¹³ juncwii²¹ jo mo ganii¹in Dios Jmii²¹. Pe seein²¹ jaan^{21mo} 'in gajó² fu ñu^{1fú} jiiin¹³ 'ii niganii¹in Dios Jmii²¹. ⁴⁷ 'E la ja^{2mo} fuu²¹²uu 'naa'; 'in jai² lí²ⁱ jna 'oo^{1o} juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø^{2mo}. ⁴⁸ Jna-a 'e 'iñi¹ 'e cwo^{1o} fu juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø^{2mo}. ⁴⁹ 'In 'li²¹² tsacøøi¹³ tyii' 'ii 'in gagøø^{21ø} 'e sii²¹ maná fu cwoo¹³ tyuun²¹ do joon jo gasi'neei¹³ gajún^{1mo}. ⁵⁰ Pe jna fo^{3oo} cwáain¹ tya' 'e 'iñi¹ 'e gajó² fu ñu^{1fú}, joon jileei²¹ 'in gagøø^{21ø} 'e 'iñi¹ do jo júun²ⁱⁿ. ⁵¹ Joon jna-a 'e 'iñi¹ do 'e cwo^{1o} juncwii²¹ tya' tsá² 'e gajó² fu ñu^{1fú}. Joon jileei²¹ 'in gø^{2ø} 'e 'iñi¹ lo taa^{21a} juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø^{2mo}. Joon 'e 'iñi¹ icwóo^{3oo} lo, ñii'a lo. Icwóo^{3oo} 'wii²¹² tya' jileei²¹ 'in taan²¹²in ni cwoo¹³ fu juncwii²¹ 'e lí² sá² juncwii²¹ tya'a —jin² Jesús.

⁵² Joon ga'láa² 'in tsá² Israel 'wii²¹² jo cwo^{1o} júu³ ruu²¹ⁱ,

jin²in:

—¿Xiiala icwo¹ⁱ 'ña'a ityee³ jna' 'ii?

⁵³ Joon gajin²in Jesús:

—'E la ja^{2mo} fuu²¹²uu 'naa', wa'a jo cøø^{13øø} 'naa' 'iñi¹ ngú¹ Ruu²¹ⁱ Tsá², joongi wa'a jo 'úu^{13uu} jmi¹ 'øø²ⁱ jo sá² juncwii²¹ tyii'. ⁵⁴ Pe jileei²¹ 'in gø² 'iñi¹ ngúu^{3uu} joongi 'in 'uun^{21un} jmi¹ 'øø^{2na} taa²¹ juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø^{2mo}. Joon jna-a jmáa³aa ijiin¹in mi ti jm̄i²¹² li gatséi¹. ⁵⁵ Tsu ngú¹ taan^{2na} joongi coon¹³ jmi¹ 'øø^{2na} 'e la ja^{2mo} cwo^{1o} 'waa²¹ pí² tya' tsá². ⁵⁶ Joon jileei²¹ 'in gø² ngú¹ taan^{2na} joongi 'uun^{21un} jmi¹ 'øø^{2na} incaan²¹in coon¹³ jna, joongi jna coon¹³ 'ii. ⁵⁷ Joon Ñu^{1u}', 'in gasii²¹ⁱⁿ jna sá²-a juncwii²¹ tya'a, joon 'ii-o cwo^{1o} jna juncwii²¹ tyiia. La joon jon jna jileei²¹ 'in 'ii²¹ 'waa²¹ pí² tyiia cwo^{2oo} juncwii²¹ tya'a joon. ⁵⁸ Fo^{3oo} cwáain¹ tya' 'e 'iñi¹ 'e gajó² fu ñu^{1fú}. Joon 'e 'iñi¹ no jo li la li 'e sii²¹ maná 'e gagøø²¹ 'li²¹² tsacøøi¹³ tyii' 'in ningí²ⁱ, gagøø^{21o} 'e maná do pe jo gasi'neei¹² jún^{1mo}. Pe 'in gø² 'e 'iñi¹ 'e fuu²¹²uu 'naa' lo itaa²¹ fu juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø^{2mo} 'i —jin² Jesús.

⁵⁹ Jesús ga'ee^{1e} 'e júu³ lo 'e la caan²¹ⁱⁿ tsá² inuu cwo¹ sinagoga 'e si² coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Capernaum.

Júu³ tya' 'e seein²¹ tsá² coon²¹ tøø²ⁱ

60 Joon mo ganúu²un tsá² 'e júu³ lo joon fúu¹mo 'áai¹ 'in ngí¹ coon¹³ Jesús jin²in:

—'Wúu¹mo 'áai¹ i'íi²¹ tsá² 'e júu³ lo. ¿'Iin in unjí² 'e júu³ lo?

61 Joon galili³ Jesús 'e júu³ síi¹ 'in tsá² do joon gaunngí¹í síi²¹í 'ido:

—¿Ti jo tí²-'oo' 'e júu³ tyiia lo? 62 ¿'Ee i'í¹-'oo' wa'a ñii¹ii' 'in Ruu²¹ Tsá² sóo²o fu ñu¹fú² li mo tyiin¹in la jéei¹? 63 'E cuerpo tya' tsá² jo to² 'íi³in 'e joon, jiiin¹³ espíritu tya' tsá² 'e taa²¹ juncwii²¹ tya' coon²¹ tøø²mo. Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios cwo¹o juncwii²¹ tya' espíritu tya' tsá². Joon 'e júu³ fuu²¹²uu 'naa' lo cwáain¹ tya' 'e espíritu do. Joon coon¹³ 'e júu³ fo³oo lo lí²-i cwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 64 Pe seen²¹mo jee²¹² 'naa' 'in jo jo¹ líi²i —jin² Jesús.

Tsu ñii¹i Jesús ca la mo 'wiin²¹² 'iin 'in jo jo¹ líi²i 'ii joongi ñii¹o 'iin 'in 'nñ¹i 'ii. 65 Joon gajin²in síi²¹í 'in tsá² do:

—'Wii¹³ joon nifuu²¹²uu 'naa' 'e jiiin¹³ jaain²¹ jo líi¹ uncaa²¹in coon¹³ jna wa'a jo 'in mo cwóo¹i Ñu¹u' jna.

66 Mo ngí²i gajin² Jesús 'e júu³ lo, fúu¹mo 'in tsá² 'in la mo ta ngí¹i coon¹³on gatiuu²mo 'ii, joon jo ngí¹gi 'ido coon¹³on. 67 Joon gaunngí¹í Jesús síi²¹í la ji dyatuuin¹ tsá² tya'a do:

—¿Ti 'iin²¹²naa' cwoliin¹naa' jon?

68 Pe joon gajin² Simón Pedro:

—Ña'ñu¹u', ¿'iin coon¹³ taa²¹a'a? Jiiin¹³ júu³ tyi'i no 'e cwo¹ juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 69 Joon jna'a jo¹o nili³na'a 'nu joon ne²oo'o 'e 'nu-u Cristo, Jóon¹on Dios Jmii²¹ 'in seein²¹ coon²¹ tøø²mo.

70 Joon Jesús gajin²in:

—Xufiin¹³ 'ñiia'oo nigatyí²mo 'naa' ji dyatuuin¹ 'naa' pe jaain²¹ 'naa' líi¹ 'in 'líi³mo.

71 Faa²¹a Jesús cwáain¹ tya' 'in sii²¹ Judas Iscariote, jóon¹on Simón, tsu 'ii in'ní¹i Jesús ciiin²¹gi. Ijmáa¹a la joon xufiin¹³ líi¹i tsá² tya' Jesús jee²¹² 'in dyatuuin¹ do.

7

Ruu²¹i Jesús jo jai² líi²i

1 Mo ngayuui¹³ gajin² Jesús 'e júu³ lo joon gangí¹í la caain²¹ Galilea. Jo 'iin²¹²in ján² coon²¹ li sii²¹ Judea tsu 'in tyu² to² tsá² Israel 'iin²¹²in jnga²mo 'ido. 2 Joon tsu 'wii¹³ ti li ti jmíi²¹² tya' tsá² Israel 'e sii²¹ 'e jmíi²¹² jon¹ tsá² tsi 'nú¹ nuu²¹, 3 'in ruu²¹i Jesús gajin²in síi²¹í 'ido:

—Jo jon³on lo, cwoo¹i fu Judea 'e coon¹³ la joon 'in ngí¹i coon¹³ 'nu 'in taan²¹²in lijóø²ø jilaa²¹ 'e jmoo²o. 4 Joon wana 'iin²¹²un 'e li cwii¹in tsá² 'nu jo jmaa²a milagro tyi'i li 'uui²¹. Jmaa²a li jóø²ø jileei²¹ tsá² wana ijmaa²a milagro.

5 Jin² ruu²¹i la joon tsu jo jo¹ li²i ruu²¹i 'ii. 6 Joon gajin² Jesús si²¹i 'ido:

—Jo mo ti 'ii²¹ tyiia, pe tyi'naa' jmoo²¹ joon²¹ coon²¹ hora 'e tyú²-u. 7 'In tsá² taan²¹²in juncwii²¹ jo 'ee¹i 'naa' pe 'ee¹mo jna tsu jna-a jmóo³oo júu³ røø²¹ 'e jilaa²¹ 'e jmoo¹o jmai² 'e gó². 8 Cwoliin²naa' fu li ti jmü²¹² tsu jna jo ní³ii tsu jo mo gatséi¹ cwáain¹ tya' 'ii²¹ tyiia.

9 Joon mo ngayuui¹³ gajin²in 'elo, gajan¹o coon²¹ li sii²¹ Galilea.

Jesús 'e²e tsá² li ti jmü²¹² 'e sii²¹i jmü²¹² 'e jon¹on tsá² tsi 'nú¹nuu²¹

10 Pe mo ngayuui¹³ gan-galín²in ruu²¹i Jesús, Jesús gangó¹o cñin²¹mo fu li ti jmü²¹² do. 'Uun²¹mo tyí¹a, jo gangü¹i jee²¹² tsá². 11 Joon 'in tsá² Israel do 'áa¹mo 'naa¹i 'ido 'ii jee²¹² li ti jmü²¹². Jin²in:

—¿Xiiafu tyee¹i 'in tsañuu¹ no?

12 Joon jee²¹² 'in tsá² taan²¹²in li ti jmü²¹² do 'áa¹mo sñi¹i cwáain¹ tya' Jesús do. 'Inlñi¹³ jin²in: “Jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyú¹mo 'ino.” Pe 'inlñi¹³gi jin²: “Jon¹ 'in tyú¹no, tsu 'in coon²¹on tsá² too² 'ino.”

13 Pe jiin¹³ jaain²¹ jo faa²¹a jná² nii²in 'wii²¹² tya' 'ido, tsu 'wii¹³ gøø²¹mo 'in tyu² to² tsá² Israel do.

14 Joon jmü²¹² do ningó¹o coon²¹ tsa¹ mo ga¹i² Jesús inuu cwo¹ fee¹ si² do, joon galáa² 'wii²¹² 'e²e tsá²

júu³ tyú². 15 Joon 'áai¹ ninga'goo²¹-tsi 'in tsá² tyu² to² Israel do joon gajin²in:

—¿Xiiala li 'e galitü²¹i 'in tsañuu¹ no jilaa²¹ 'e jin²in no, tsu jo mo gauntsáa¹a?

16 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Jilaa²¹ 'e 'éé³ee lo jon¹ 'e tyiia lo tsu 'e tya¹ 'in gasii¹in jna. 17 Joon wa 'iin²¹²in jaain²¹ tsá² jmáa¹a la to² tyu² Dios Jmii²¹, joon iliñii¹i 'e 'éé³ee lo júu³ tya' Dios si 'e fo³oo la 'øøi²¹-tsii 'ñii¹a 'ee. 18 'In faa²¹a jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi yaai 'e la joon wa¹ 'e un'goo²¹o tsá² 'ii-o. Pe 'in faa²¹a 'wii²¹² tya¹ 'inxeei²¹ 'e un'goo²¹o tsá² 'in gasii¹in 'ii-o infaa²¹a 'e la ja²mo jo júu³ tajuu²¹ li².

19 'Moisés gacwo¹ 'naa' 'e ley do, ¿ja jo? Pe jiin¹³ jaain²¹ 'naa' jo gauntiin¹³naa¹ 'e ley do. ¿'Ee li¹ 'iin²¹²naa¹ jngaa¹³naa¹ jna?

20 Joon 'in tsá² taan²¹²in do gañii¹i:

—'In 'li¹³mo 'yuui² alma tyi¹i. ¿'in 'iin²¹²in jngai² 'nu?

21 Joon gajin² Jesús:

—Gajmáa³aa coon²¹ mi-lagro jmü²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e joon ni'goo²¹-'oo' jilee²¹naa¹. 22 Moisés do gacwo¹o 'naa' 'e tñi² 'e nisii²¹ jee²¹² 'naa' 'e sii²¹ circun-cisión (pe jon¹ 'ña'a Moisés gasi²¹i tñi², 'li²¹² tsacøøi¹³ tya'a 'in ningü²mo gasii²¹ 'e tñi² do). Tsa¹ 'wii¹³ joon jmoo² 'naa' 'e tñisi² no mo jmü²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². 23 Joon

'naa' 'e untiin¹³naa' 'e ley tya' Moisés jmoo^{2oo} li² xuui²¹² tsañuu¹ 'e sii²¹ circuncisión xufiin¹³ jmi²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Wa 'naa' jmoo^{2oo} la joon jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², ¿'e li' jmoo^{2oo} 'nii²¹-'oo' tyiia 'wii¹³ gaun'láa^{2na} jaain²¹ tsañuu¹ jmoowú¹ 'e tyaan^{1an} jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²? 24 Jo cwojmaa^{2aa} 'ii²¹ jiin¹³ la 'øøi²¹-'oo' yaanaa'. Mo jmoo^{2oo} 'ii²¹, cwojmaa^{2aa} coon²¹ tsáa¹.

Jesús faa^{21a} xiiafu nijaa¹³ⁱ

25 Joon 'inlii¹³ 'in taan²¹²in Jerusalén do galáa² 'wii²¹² unngii¹ⁱ, jin²ⁱⁿ:

—¿Ti jon' 'ino 'in 'naa¹ⁱ 'ido 'e jngaa¹³ⁱ? 26 No siin¹³in faa^{21a} jee²¹² tsá² jná² nii^{2mo} joon jiin¹³ jaain²¹ jo 'in sii²¹ 'ii. Xufoo³ lí²ⁱ tsaat^{o2} 'e 'ino-o Cristo 'in gasii¹ⁱⁿ Dios Jmi²¹. 27 Pe jna' ne^{2o} xiiafu li gajó² 'in tsañuu¹ no pe mi jó¹ Cristo jiin¹³ jaain²¹ jo 'in ñi¹ⁱ xiiafu li jó^{1o}, —jin² 'in tsá² do.

28 Joon mo ganúu^{2un} Jesús 'elo li siin¹³in 'e^{2e} tsá² júu³ tyú² inuu cwo¹ fee¹ do, joon gafaa^{21a} tá², jin²ⁱⁿ:

—¿Ti jo¹ 'e cwii^{1mo} 'naa' jna? ¿Ti jo¹ ñi^{2oo} xiiafu li gó^{3oo}? Jo mo gó^{3oo} 'wii²¹² tyiia 'ñii'a. Pe gó^{3oo} to² tyu² jaain²¹ 'in ja^{2mo} seein²¹, 'in jo cwii^{1naa}'. 29 Pe jna, cwii^{1moo} tsu gó^{3oo} fu li tyiin¹ⁱⁿ joongi 'ii-o sii¹ⁱⁿ jna —jin² Jesús.

30 Joon 'iin²¹²in 'in tsá² do saan^{1mo} 'ii tsajée¹ⁱ fu 'ñañi³. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo gason¹

tya'a tsu jo mo gati² 'ii²¹ tya'a. 31 Pe fúu^{1mo} 'áai¹ 'in jo^{1o} gali² 'ii. Joon gafaa^{21a} 'ido jin²ⁱⁿ:

—'Láai² milagro jmaa^{1a} 'in tsañuu¹ no. ¿Ti 'ná¹ jmá^{1a} Cristo mi jó^{1o} 'láai^{2gi} milagro lagi 'in tsañuu¹ no? Jo 'ná¹ lí^{2na}'a. Lí^{2na}'a 'e Cristo 'ino.

Coon²¹ poo²¹² tsá² sii²¹ fariseo sii¹ⁱⁿ 'ii¹³ moyóo¹³ 'in taa²⁻ⁱ cwo¹ fee¹ do tsaseen¹³ⁱⁿ Jesús

32 Joon mo ganúu^{2un} 'in tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹; fariseo 'e faa^{21a} tsá² cwáain¹ tya' Jesús gasii¹ⁱ røø²¹ coon¹³ 'in tyu² to² untsá² do 'e sii¹ⁱⁿ 'ii¹³ moyóo¹³ 'in taa²ⁱ cwo¹ fee¹ do tsaseen¹³ⁱⁿ Jesús. 33 Joon gajin²ⁱⁿ Jesús:

—Taa²¹²taa coon¹³ 'naa' coon²¹ ca tá² joon mi yuui¹³ joon nii¹³ moo tún¹ fu li tyiin¹ⁱⁿ 'in gasii¹ⁱⁿ jna. 34 Joon 'naa' i'naa^{13moo} jna pe jo tyee^{1naa} jna tsu jo li tyalín^{2naa} fu li nii^{13na}.

35 Joon gacáin¹ unngii¹ⁱ ruu²¹ⁱ 'in tyu² to² tsá² Israel do, jin²ⁱⁿ:

—¿Xiiafu li tsei² 'ino 'e jo tyee^{1na}? Wa jo tsáa^{1a} 'ino fu li taan²¹²in tsá² Israel jee²¹² tsá² faa^{21a} jmi¹ griego, joon i'e^{2e} 'in tsá² faa^{21a} jmi¹ griego júu³ tya'a. 36 ¿'Ee 'øøi²¹-tsi 'e gasii²¹ⁱ jna' 'e 'nee^{13na} joon jo tyee^{1na} tsu jo li tsaa^{21a} xiiafu li tsáa^{1a}?

Júu³ tyú² tya' 'e juncwii²¹ icwo^{1o} Espíritu Tyu

37 'E jmi²¹² tyiin^{2gi} la jee²¹² jilaa²¹ 'e li gatséi¹ 'e jmi²¹²,

joon jmii²¹² joon garoon¹on Jesús gafaa²¹a tá², jin²in:

—Wana 'in 'i¹-tsi 'e licwii¹in Dios Jmii²¹ lawa jaain²¹ tsá² 'in unjmuu²i 'áai¹ 'i¹-tsi 'e tyee¹³i li sá² jmii²¹ 'ná¹ 'e jai² lí²i jna. Joon lawa tsá² 'in ga'un²un jmii²¹ tyá²-u 'í¹-tsi la joon jon 'in jai² lí²i jna tyá² i'í¹-tsi 'e licwii¹in Dios. 38 Tsu tya' jileei²¹ 'in jai² lí²i jna ili² tya'a la lí¹ 'e jin² ni jí² taa¹³ júu³ tyá² tya' Dios 'e jin²: “Alma tya' 'in jai² lí²i ili² lawa coon²¹ jmii²¹ fee¹ 'e nii¹³ coon²¹ tøø²mo. Joon la cwaa¹a ti' jmii²¹ do 'e cwaan²¹mo jilaa²¹ nuu²¹ la joon jon 'e jmii²¹ nii¹³ alma tya' tsá² icwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo.”

39 Coon¹³ 'e la joon 'øøi²¹-tsi 'e faa²¹ Jesús 'e i'ii²¹i 'in tsá² jai² lí²i 'ii 'in Espíritu Tyá² tya' Dios. Tsu 'in Espíritu Tyá² do jo mo ga'í¹i alma tya' 'in jai² lí²i 'ii tsu jo mo júin¹ Jesús wa' 'e 'ii²¹i 'e 'ya²gi tya'a 'e cwo¹o Dios Jmii²¹ 'ii.

Jileei²¹ tsá² jmai² tyii²mo 'i¹-tsi 'wii²¹² tya' Jesús

40 'Inlíi¹³ jee²¹² 'in tsá² do mo ganúu²un 'e júu³ lo, joon gajin²in:

—'E ja²mo 'ino 'in tsañuu¹ 'in 'ná¹ jó¹ cwo¹o júu³ tyá².

41 'Inlíi¹³gi jin²in:

—Cristo no,

Pe 'in xeei²¹gi gañii¹i:

—¿Xiiala cwo¹i 'e Galilea 'e jó¹ Cristo? 42 Ni jí² tya' Dios faa²¹a 'e jún² tya' 'lí²¹²

róøi¹³ David Cristo. Joon wa'a jún² tya' David 'ná²-a liseein²¹ Belén li galiseein²¹ David do.

43 La joon gaxé¹i tsá², galí² tsá² coon²¹ tún² poo²¹² 'wii²¹² tya' Jesús. 44 'Inlíi³ 'iin²¹²in tøø¹ø 'ido 'nəñi³ pe jiin¹³ jaain²¹ jo gasan² nii 'ido.

'In tú²i to² do jo jai² lí²i Jesús

45 Joon 'in 'í¹³ moyóo¹³ taai²¹² cwo¹ fee¹ ngalín² tún¹ fu li née¹i 'in fariseos do coon¹³ 'in tsá² tyá² to² untsá², joon 'in née¹i do sii²¹i 'í¹³ moyóo¹³:

—¿'Ee li' jo té²ee' 'ido?

46 Joon gañii¹ 'in 'í¹³ moyóo¹³ do:

—Jiin¹³ jaain²¹ jo mo gafaa²¹a la lí¹ 'e faa²¹a 'in tsañuu¹ no!

47 Joon gajin²in 'in tsá² fariseos do sii²¹i 'í¹³ moyóo¹³:

—¿Ti gacwoo²i yaanaa' con² 'ido 'naa' tóo²? 48 Ce jiin¹³ jaain²¹ tsacøøi¹³ 'in tyá² to² jna' jo jo¹ mo galí²i, jon'gi tsá² fariseos do jo¹ lí²i. 49 Pe jiin¹³ tsá² 'in jo cwii¹ 'e ley do ja²mo lí²i, joon Dios ijmaa¹a 'ii²¹ tya' 'ido.

50 Joon jaain²¹ tsá² 'in nityiin¹³ jee²¹² fariseos do 'in nisii²¹ Nicodemo, 'in ningó¹o ngafee¹³i Jesús li canuu²¹. Joon nigasii²¹i 'in catyaa² do:

51 —Jiin¹³ la tyá² to² ley tyi' jo li un'li¹³i' jmoo²¹o' 'ii²¹ tya' jaain²¹ tsañuu¹ 'e jo mo ganú²u' nifu 'ee 'e gó² 'e nigaj-maa¹a.

52 Joon gañii¹i 'in tsá² do sii²¹i Nicodemo:

—¿Ti 'in seen²¹in Galilea 'nə jon? Untsáa¹³du' jí² tya' Dios joon liñi²¹i ce jiiñ¹³ jaain²¹ tsá² cwo^{1o} júu³ tya' Dios jo mo jó² fu Galilea.

Tsamí² 'in ga'leei²¹

53 Joon la jaain²¹ la jaain²¹ ngaliin¹mo fu tya'a.

8

1 Pe Jesús ngóo^{1o} fu coon²¹ moo²¹ li sii²¹ Olivos. 2 Mo jná² joon 'aa²¹a nga²mo fu inə cwo¹ fee¹ si² Jerusalén. Joon jileei²¹ tsá² gangaliin² li siin¹³in Jesús. Joon gacwó² Jesús joon ga'láa² 'wii²¹² ga'e²e tsá² júu³ tyá². 3 Joon 'in tifo² tya' ley do joongi coon¹³ tsá² fariseos nijée¹i jaain²¹ tsamí² 'in gatsee²¹i 'in ngó^{1o} 'no¹³ 'láa¹ coon¹³ tsañə¹. Joon gasiin¹in tún² tsa² jee²¹² 'in tsá² taai² do, 4 joon gasii²¹i 'in tsá² do Jesús:

—Tifo² tyii¹, 'in tsamí² lo nigaseen¹³ moo^{1o} li ngó^{1o} 'no¹³ 'láa¹a coon¹³ tsañə¹. 5 Joon 'e ley tya' Moisés tyə² to² jna'a 'e jngaa¹³na'a coon¹³ cuun²¹² jileei²¹ 'in 'láa¹ la 'láa¹ 'in tsamí² no. ¿'Nə-gi xiiala foo²¹o?

6 Jin² 'in tsá² do la joon sii²¹i Jesús coon¹³ 'iin²¹²in tsáai¹-tsi 'ee ijin² Jesús tsə la joon wa iuntyifu¹ 'nii¹i Jesús. Joon gajuu²¹i Jesús 'ña'a joon ga'láa² 'wii²¹² jmaa¹a letra ni 'wó². 7 Joon 'in tsá² do ngóo¹gi 'naai¹³ 'e unngii¹i.

Joon ganii¹³i Jesús 'ña'a, joon gasii²¹i 'in tsá² do:

—Jmoo²¹ joon²¹ jaain²¹ 'naa' 'in jo mo ga'nóo^{2o} tsa² joon 'ii tyə² 'e cuun²¹² do nifu.

8 Joon gajmaa¹a 'in tuu²¹i, gajmaa¹a letra ni 'wó² tún¹. 9 Joon mo ganúu²un 'in tsá² do 'e júu³ lo joon ga'aa^{1o} fa'ii²¹. Joon ga'woo²¹i ti' jaan²¹mo, ga'láa² 'wii²¹² 'in yə¹³gi ga'woo²¹i nifu li tséi¹gi ga'woo²¹i 'in xaai¹gi. Joon mo gatoo¹ 'woo²¹i jileei²¹ joon 'ña'a Jesús gatuul¹gi coon¹³ 'in tsamí² do. 10 Joon ganii¹³i Jesús 'ña'a, joon mo gajó²jo jo 'iin seein²¹ jiiñ¹³ jaain²¹, jiiñ¹² tsamí² do 'in tyiin¹gi, joon gasii²¹i 'in tsamí² do:

—Yá³, ¿'naaigi 'in jmoo^{1o} tsa² tyi'i? ¿Ti jiiñ¹³ jaain²¹ jo 'iin gapiin² 'nə?

11 Joon gajin² 'in tsamí² do:

—'Un², jiiñ¹³ jaain²¹ jo 'iin cwo^{1o} jna tsa².

Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Jon'gi jna piin²na 'nə. Cwooi¹³ no, jo cwo'laa²¹²gi'i.

Jesús líi¹i 'yiaa²¹ ti ni cwoo¹³ fu juncwii²¹

12 Jesús sii²¹i tsá² tún¹, joon gajin²in:

—Jna-a líi¹na 'yiaa²¹ ti ni cwoo¹³ fu juncwii²¹. La jnaa²¹ tsá² coon¹³ 'yiaa²¹ tya' ñi¹ la joon jon tsə 'wii¹³ jna iliñi¹i tsá² xiiala 'e ngi²i tyani Dios. Joon 'in ngi¹ coon¹³ jna sá²-a 'yiaa²¹ tya'a 'e cwo^{1o}

juncwii²¹ tya'a. Joon jo jmi²¹² ngi¹ li n^{uu}²¹.

¹³ Joon jin² 'in tsá² fariseos do sii²¹; Jesús:

—'N^u foo²¹'o cwáain¹ tyi'i 'wo'o, 'e foo²¹'o do jo to² 'i³in.

¹⁴ Joon Jesús-gi gañii¹:

—Tyiin²mo júu³ tyiia x^ufiin¹³ jna 'ñii'a fo³oo cwáain¹ tyiia. Pe 'ñiia'oo ñi³ii fu li gagoo²¹²oo joongi fu li ni³ii. Pe 'naa'gii' jo ñi²ii xiiafu li gagoo²¹²oo jon'gi fu li ni³ii.

¹⁵ 'Naa' jmoo²oo' 'ii²¹ jiin¹³ la 'ii²¹ tya' tsá² taan²¹²in juncwii²¹. Pe jna-a, jo 'in 'ii²¹ tya'a jmoo³oo. ¹⁶ Pe wa jmáa³aa 'ii²¹ tya' tsá², jmáa³aa 'ii²¹ røø²¹, ts^u jo jmoo³oo 'ii²¹ 'ñii'a, Ñ^u³oo, 'in gasii¹in jna jmoo³oo 'ii²¹ caan²¹mo coon¹³on. ¹⁷ Ni ley tyi'naa' faa²¹a: wana seein²¹ gáí¹ 'in jmoo¹o júu³ røø²¹ faa²¹a røø²¹, joon 'ná¹-a 'ii¹³moo' júu³ tya'a. ¹⁸ Joon 'ñii'a fo³oo 'wii²¹² tyiia 'e la goo²¹'o coon¹³ Ñ^u¹'u' 'in gasii¹in jna.

¹⁹ Joon gaunngii¹ 'in tsá² do sii²¹; Jesús:

—¿Xiiafu tyiin¹ ñ^u²'u'?

Joon gajin²in Jesús:

—'Naa' jo cwii¹naa' jna jon'gi Ñ^u³uu cwii¹naa'. Ts^u wa'a cwii¹naa' jna, cwii¹moo' jon Ñ^u³uu.

²⁰ Jesús gajin²in 'elo la 'ii²¹² 'ee¹e júu³ tyú² in^{uu} cwo¹ fee¹ do co' li roon¹on cwóo¹ to² tsá² cuu². Pe ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin²¹ gasan² ni Jesús ts^u jo mo ti 'ii²¹ tya'a.

Xiiafu tsei² Jesús

²¹ Jesús sii²¹gi 'in tsá² do:

—Nii¹³moo jna, joon 'naa'gii' 'naa¹³moo' jna pe mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa². Joon fu li nii¹³na jo li² cwolliin²naa'.

²² Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do faa²¹a, ¿wa jon' ijngai² 'ino 'ña'o 'e sii²¹ jna' 'e jo li² tsaa²¹a' fu li tsee¹³i?

²³ Joon gajin² Jesús sii²¹ 'in tsá² do:

—'Naa', 'in seein²¹ li 'wii²¹² lo 'naa', pe jna 'in seein²¹ li y^u³ do: 'naa' jiin¹³ 'in niseein²¹ fu juncwii²¹ lo-o pe jon' jiin¹³ 'in seein²¹ fu juncwii²¹ lo jna. ²⁴ Ts^u 'wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa' mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa². Mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa² ts^u jo mo galijai² galii²naa' jna jiin¹³ la li' 'e lí¹na.

²⁵ Joon gaunngii¹ 'in tsá² do:

—¿'lin-gi 'n^u joon?

Joon gajin² Jesús:

—Ca la mo 'wii²¹²mo gafuu²¹²uu 'naa' 'iin jna. ²⁶ 'Láa²mo 'nogi 'e 'ná¹ fuu²¹²uu 'naa' xiiala lí¹naa'. Pe fuu²¹²uu 'naa' tsá² taan²¹²in juncwii²¹ jiin¹³ 'e ninúu³oo faa²¹a 'in gasii¹in jna joon jmai² 'e ja²mo faa²¹a 'ido.

²⁷ Pe 'in tsá² do jo mo ga'øøi²¹-tsi 'e faa²¹a 'ido cwáain¹ tya' Ñ^u¹'u'. ²⁸ Ts^u 'wii¹³ joon gajin² Jesús sii²¹; 'in tsá² do:

—Mi saa¹³naa' jna, 'in Ruu²¹; Tsá², joon ilicwii¹naa' jna jiin¹³ la lí¹na. Joon iliñi²ii' 'e jo jmoo³oo ce jiin¹³ coon²¹

'e 'øøi²¹-tsii 'ñii'a. Pe jiiin¹³
'e ga'e^{2e} Ñũ^{1u} jna fuu^{212uu}
'naa'. 29 Tsu 'in gasii¹ⁱⁿ jna
'ii-o ngi¹ⁱ coon¹³ jna. Joon
Ñũ^{3uu} jo mo gatiuu²ⁱ jna
'ñii'a, tsu jna jmóo^{3oo} jiiin¹³ 'e
'yaa¹-tsi.

30 Joon mo gajin² Jesús 'elo
'áa¹mo fúui¹ 'in jo¹ galí¹ⁱ 'ii.

*Xiiala lí¹ⁱ jóon^{1on} Dios
joongi 'in jo la lí¹ⁱ coon¹³ tsaa²
tya'a*

31 Joon gajin² Jesús sii²¹ⁱ 'in
tsá² Israel 'in jo¹ galí¹ⁱ 'ii:

—Wa gasii¹³naa' yaanaa'
tá², jo tũ^{2uu} 'e nigafuu^{212uu}
'naa', nilíin^{2naa'} tsá² tyiia 'e
la jai². 32 Joon iliñí^{2ii'} la
jai², joon coon¹³ 'e la jai² do
iláa^{2moo'}.

33 Joon gajin² 'in tsá² do:

—Jún² tya' Abraham-mo
jna'a, joon ce jiiin¹³ cafu jo
mo gajmoo^{21o'o} to² tya' 'in
seein²¹ fuu²¹ xii'a wa 'nogí 'e
láa^{2na'a}. ¿'Ee lí¹ⁱ 'e fu^{2u} jna'a
'e láa^{2na'a}?

34 Joon gajin² in Jesús:

—'E júu³ ja²mo fuu^{212uu}
'naa' lo, jileei²¹ 'in 'lá^{1a} tsaa²
tyi¹ jo la tí¹ⁱ coon¹³ tsaa²
tya'a. 35 Jaain²¹ tsa'leei¹³ jo
jmii²¹² wa'a ilíin² tsá² inuu.
Pe jaain²¹ jóon^{1on} tsá² 'in
lí¹ⁱ tsá² inuu coon²¹ tøø^{2mo}
'i. 36 Joon wana 'in Jóon^{1on}
Dios jmaa^{1a} láa^{2naa'}, joon la
joon 'e ja²mo 'e in láa^{2naa'}.

37 Niñii^{3oo} 'e 'naa'oo' jún² tya'
'lí²¹² Abraham, pe 'iin^{212naa'}
jngaa^{13moo'} jna tsu jo 'ii^{13naa'}
'e nifuu^{212uu} 'naa'. 38 Pe fo^{3oo}
jiiin¹³ 'e ni'e^{2e} Ñũ^{3uu} jna joon

'naa' jmaa^{2aa'} jiiin¹³ 'e nijin²
ñũ^{2uu}'.

39 Joon 'ii dogi gañii¹ⁱ:

—Abraham-mo ñũ¹ jna'a.

Pe Jesús gasii²¹ⁱ 'ido:

—Waxu lí¹ⁱ 'e jai² 'e ñũ¹

'naa' Abraham ijmaa^{13naa'} la
lí¹ 'e gajmaa^{1a}. 40 Xuñiin¹³
wa'a fuu^{212uu} 'naa' 'e júu³
jai² 'e ga'e^{2e} Dios jna, pe
'naa' 'iin^{212naa'} jngaa^{13moo'}
jna. ¡Abraham jo gajmaa^{1a} la
joon! 41 'Naa' 'ná¹ jmaa^{2aa'} la
joon la lí¹ 'e gajmaa^{1a} ñũ^{2uu}'.

Joon 'ii dogi gajin² in:

—Jna'a jo lí^{1na'a} tsá² 'in
jo jmii²¹ seein²¹ tsu seein²¹
jaan^{21o} ñũ^{1u'u} 'in sii²¹ Dios 'i.

42 Jesús joon gasii²¹ⁱ 'ido:

—Waxu lí¹ 'e la jai² ñũ^{2naa'}
Dios Jmii²¹ 'e la 'iin^{212moo'}
jna, tsu goo^{212oo} fu tyani Dios,
joon lo-o tyíin^{1na}. Jon' ga-
goo^{212oo} cwáain¹ tyiia 'ñii'a
tsu Dios Jmii²¹ gasii¹ⁱⁿ jna.

43 ¿'Ee lí¹ⁱ jo 'e 'øøi²¹-oo' 'e
fo^{3oo} lo? Jo 'øøi²¹-oo' tsu jo
'iin^{212naa'} núu^{3oo'} júu³ tyiia.

44 Joon ñũ^{2naa'} 'in 'lí^{3mo} 'ii.
Joon jóon^{1on} 'ii 'naa' 'e joon
'iin^{212naa'} jmaa^{2aa'} 'e 'iin²¹²ⁱⁿ
'ii tsu ca la mo nifu gajngaa¹³ⁱ
'in 'lí³ do tsá². Ce jiiin¹³
cafu jo mo gajmaa^{1a} 'e jai²
jogí faa^{21a} 'e jai². Mo faa^{21a}
júu³ tajuu²¹ faa^{21a} jiiin¹³ la
'e lí² lí¹ⁱ. Tajuu^{21mo} 'ii, joon
jilaa²¹ júu³ tajuu²¹ 'e faa^{21a}
tsá² 'in 'lí^{3mo} jmii²¹ⁱ 'e júu³
tajuu²¹ joon. 45 Pe jna fo^{3oo}
'e ja²mo, joon 'naa' jo jo¹
lí^{2naa'} jna. 46 ¿Tí seein²¹
jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in jmá^{1a}

júu³ røø²¹ 'e 'oo² jna tsaa² tyi¹?
 Joon wa'a fuu²¹²uu 'naa' júu³
 'e jai², ¿'ee li' jo jo¹ líi²naa'
 jna? 47 Jileei²¹ 'in jóon¹on
 Dios nuu¹o júu³ tya' Dios, pe
 'naa'gii' jon' jóon¹on Dios 'naa'
 tsu 'wii'¹³ joon jo 'iin²¹²naa'
 nuu²uu' júu³ tya' Dios —jin²
 Jesús sii²¹i 'in tyu² to² tsá² Is-
 rael do.

*Cristo 'in niseein²¹ jéei¹gi
 lagi 'líi²¹² Abraham*

48 Joon gajin² tsá² Israel
 sii²¹i 'ido:

—'E ja²mo mo nigafaa¹³a'a
 'e tsá² seein²¹ Samaria 'nu
 joongi 'e 'yuui² 'in 'líi³mo
 alma tyi'i.

49 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Jo 'in 'líi³ 'yuui² alma
 tyiia. Jilaa²¹ 'e jmóo³oo jmai²
 tya' 'e untyuu²¹²na Ñu³oo pe
 'naa'gii' jmai² 'e un'líi³moo'
 jna. 50 Pe jna jo 'noo¹³oon wa'
 'e untyuu²¹²i tsá² jna xufiin¹³
 seein²¹ jaain²¹ 'in 'noo¹on la
 joon, joon 'ii jmoo¹o 'ii²¹. 51 'E
 la ja²mo fuu²¹²u 'naa', jileei²¹
 'in unjii²i júu³ tyiia 'e fo³oo lo,
 jo jmii²¹² ijúun²in.

52 Joon gajin² 'in tyu² to²
 tsá² Israel sii²¹i Jesús:

—Nogi tsei² 'e ja²mo líi²na'a
 'e 'yuui² 'in 'líi³mo alma
 tyi'i. 'Líi²¹² Abraham joongi
 jileei²¹ 'in cwo¹o júu³ tyú² 'in
 gajún¹mo 'i joon 'nagi fu²u
 jna'a: “In unjii²i jilaa²¹ 'e
 fo³oo lo, jo jmii²¹² ijúun²in.”
 53 ¿Ti líi²u 'e feei¹gi'i la 'líi²¹²
 nu¹u' Abraham? Gajún²mo
 'i la joon jon gajún²mo 'in

gacwo¹o júu³ tyú² la mo jéei¹.
 ¿'iin 'nu líi²u jon?

54 Jesús gajin²in:

—Jo lí² untyuu²¹²na 'ñii'a,
 tsu wana untyuun²¹²na 'ñii'a
 jo to² 'íi³in. Pe 'in untyuu²¹²u
 jna Ñu³oo 'i, tsu 'ii jon foo²¹
 'naa' Dios tyii'. 55 Pe 'naa' jo
 cwii¹naa' 'ii. Pe jna cwii¹moo.
 Joon wa jna fo³oo 'e jo cwii¹na
 'ido joon jna tajuu²¹moo
 la líi¹ 'naa'oo'. Pe la jai²
 cwii¹moo joongi unjii²oo 'e
 jin²in. 56 'Líi²¹² tsafeei¹ tyii'
 Abraham galijløøi¹³ 'áa¹mo
 mo galiñii¹i iní² jmii²¹² tyiia.
 Ganii²¹, joon galijløøi¹³ 'áa¹.

57 Joon gajin² 'in 'in tyu² to²
 tsá² Israel do sii²¹i Jesús:

—Jo mo 'oo²gi'i cincuenta
 jii²¹. ¿Xiiala lí² 'e foo²¹o 'e
 gañii¹³u'u Abraham?

58 Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa',
 la nu'gi 'e la seein²¹ Abraham,
 niseen²¹mo jna —jin² Jesús.

59 Joon 'in tsá² do gasaa¹³a
 cuun²¹² ityuu¹³i Jesús. Pe
 Jesús do ga'mée¹mo 'ña'a joon
 cwo¹íi¹o 'e cwo¹ fee¹ do. Joon
 gangii¹i jee²¹² 'ido, ganga²mo.

9

*Un'láa²i Jesús jaain²¹ tsá²
 tiui²*

1 Joon lí gangii¹i do nii²in
 jaain²¹ tsañuu¹ 'in nigan-
 gaai¹³ tiui². 2 Joon 'in
 tsá² ngi¹i coon¹³on do ni-
 gaunngii¹ 'ido, joon niga-
 jin²in:

—Tifo² tyii'i, ¿'ee li' gan-
 gaa¹³i 'in tsañuu¹ tiui²?

¿Xũfo' røøi²¹ sáa³ jmii²¹ tsaa²
'ee si' røøi²¹ 'ña'a no tsaa² 'ee?
3 Joon gajin² Jesús:

—Jo galí² tiui² cwáain¹ tya'
tsaa² tya'a 'ña'a jon'gi tsaa²
tya' sáa³ jmii²¹; 'e galí² tiui²
'wii¹³ tya' coon¹³ 'e la joon
ilí² 'e²e Dios tsá² jilaa²¹ 'e lí²
jmáa¹a. 4 Ná¹-a jmáa³aa to²
tya' 'in gasii¹in jna mo jmii²¹²
tsu najó²-o 'e li nuu²¹ joon jo
'iin líi¹gi jmá¹ to². 5 La 'ii²¹²
'e taan¹na 'e fu juncwii²¹ lo
líi¹na jí² coo²¹ 'e ni cwoo¹³
juncwii²¹ lo.

6 Joon mo ngayuui¹³
gajin²in 'e júu³ lo Jesús
gañí¹³i ni 'wó² joon gajmaa¹a
xu capiléen³ jiiin¹ coon¹³
jmii²¹ 'e²e. Joon gasoon²¹on
unni² 'in tsá² tiui² do. 7 Joon
gajin²in sii²¹i 'in tsá² tiui² do:

—Cwó², cworuun¹³un
unni²¹i coon¹³ jmii²¹ 'in 'o² tsi
pila sii²¹ Siloé —'øøi²¹-tsi tsá²
'e sii²¹, 'in gasii¹in do, coon¹³
jmí¹.

Joon gangoo²¹-o 'in tsá²
tiui² do, niruun¹³un unni¹i in
joon mo gaci¹³i joon nij-
naa²¹o. 8 Joon 'in tsá² née¹i
tyan' li tyín¹in 'in tuu² do
coon¹³ tsá² 'in niganí²in 'in
tiui do gajin²in:

—¿Ti jon' ino 'in tsá² la mo
tyín¹in 'in m¹i caridad?

9 'Inlíi¹³ gajin²in:

—'Inoo do.

'Inlíi¹³gi gajin²in:

—Jon' ino do, pe coonti-i la
joon jné²i.

Pe 'ña'a 'in tsá² do 'e
noo²¹²ta tiui² gajin²in:

—Jna-a 'in tsá² ta tiui² do.

10 Joon gaunngii¹i 'in tsá²
do:

—¿Xiiala li 'e nijnaa²¹o'o?

11 Joon ganii¹i 'in tsá² ta
tiui² do:

—Jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Jesús
'in gajmaa¹xu jiiin¹ gasúun²un
unni³ii, joon jin²in sii²¹i jna²:
“Cwó² fu li náa¹ pila sii²¹i.”
Siloé, joon roon¹³on unni²¹i.”
Joon gangoo²¹²oon joon mo
garuun¹³uun unni³ii do joon
galí² jnaa²¹oo.

12 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do
sii²¹i 'in tsá² ta tiui² do:

—¿Náai¹³gi 'in tsañuu¹ do?

Joon gajin² 'in tsá² ta tiui²
do:

—Jo ñii²ii naai¹.

*'In tsá² fariseos unngii¹i 'in
tsá² ta tiui² do xiiala galí²
jnaa²¹a*

13 Joon 'in tsá² taai² do ni-
jaa²¹²mo 'in tsá² ta tiui² do
tyani tsá² fariseo. 14 Pe jmii²¹²
'ii¹ 'woo²¹ tsá² 'e jmii²¹² 'e
gaun'láa²i Jesús 'in tsá² tiui²
do. 15 'Wii¹³ joon gaunngii¹i
'in fariseos do 'in tsá² ta tiui²
do xiiala galí² 'e la no nilí²-i
jóøø. Joon gajin²in 'ido:

—Jiiin¹ gasúun²un 'ido
unni³ii mo ngayuui¹³ joon
joon garuun¹³oo, 'wii¹³ joon
nijnaa²¹oo la no.

16 Joon 'inlíi¹³ tsá² fariseo
jin²in:

—'In tsañuu¹ 'in gajmaa¹a
'elo jo gajmaa¹a 'ii²¹ tya' Dios
tsu jo tsáai¹-tsi jmii²¹² 'ii²¹
'woo²¹ tsá².

Pe 'inlíi¹³gi gajin²in:

—¿Xiiala lí² jmáa¹a 'e lí² mi-lagro no wa'a røøi²¹ tsaa² tyi¹?

Coon¹³ la joon galí² tún² poo²¹² 'ii. 17 Joon gaunngii¹ tú¹n 'in tsañuu¹ ta tiui² do:

—'Nu-gi, ¿xiiala foo²¹o cwáain¹ tya' 'in tsañuu¹ 'in gacwo¹o unni²i do?

Joon 'i-gi gajin²in:

—Jna fo³oo, jaain²¹ tsá² 'in cwo¹o júu³ tyú² tya' Dios 'ido.

18 Pe 'in tyu² to² tsá² Israel jo jo¹ mo líi²mogi 'e ta tiui² 'in tsañuu¹ do ce gatø¹o 'in sáa³ jmii²¹ 'in tsá² ni'láa²i do. 19 Joon gaunngii¹ tsacøøi¹³ tya' 'in tsá² do:

—¿Ti 'ino-o yuun²¹ tyii' 'in ca la mo gangaa¹³mo 'e foo²oo' nitiuu²mo? ¿Xiiala li 'e la no nijnaa²¹o?

20 Joon tsacøøi¹³ tya' 'in tsá² ta tiui² do gañii¹:

—Ne²oo'o 'e yuun²¹ tyi-oo'o 'ino, joon ca la mo gangaa¹³i tiuu²mo. 21 Pe jo né²e'e xiiala li 'e la no nijnaa²¹o. Jo mo la né²e'e 'iin gaun'lá² unni¹i. Unngii¹ duu' ña'a no, tsu tsá² 'in nifée¹mo no. Ña'a noo jmá¹a júu³ røø²¹.

22 Jmii²¹ gajin²in la joon tsu 'wii¹³ 'e 'goo²¹-o. Tsu 'in tyu² to² tsá² Israel gasii²i røø²¹ 'e jo cwo¹gi tsataa²i inuu cwo¹ sinagoga jileei²¹ 'in jin² 'e Cristo Jesús. 23 Tsu 'wii¹³ joon gajin² tsacøøi¹³ tya¹a: "Unngii¹ duu' ña'a no, tsu tsá² 'in nifée¹mo no."

24 Joon gatø¹ø 'in tyu² to² tsá² Israel do 'in tsañuu¹ ta tiui² do, joon gasii²¹i:

—Sii¹³ jna'a júu³ ja²mo tyani Dios. Jna'a ne²oo'o 'e tsá² røøi²¹ tsaa² tyi¹ 'ino.

25 Joon gañii¹ 'in tsá² ta tiui² do:

—Jo ñi³ jna ti røøi¹ 'ino tsaa² tyi¹ si jo røøi²¹ 'ee. Jiin¹³ 'e ñi³ii 'e jna-a tsá² ta tiuu²mo joon la no nijnaa²¹oo.

26 Joon gaunngii¹ 'in tsá² do tú¹n:

—¿'Ee gajmaa¹a tyii'? ¿Xiiala jmaa¹a 'e gacwo¹o 'nu unni²i?

27 Joon 'in tsá² ta tiui² do gajin²in:

—Nifuu²¹²gi jna 'naa' joon jogi unjii²ii'. ¿'Ee li' 'iin²¹²naa' 'e fo³oo tú¹n 'e nifo³oo do? ¿Ti 'iin²¹²naa' liin²naa' tsá² tya'a?

28 Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do gauntyi²in 'ido joon gasii²¹ 'ido:

—'Nu-u, líi²u'u tsá² tya' 'in tsañuu¹ do pe jna'gii¹ líi²na'a tsá² tya' Moisés 29 tsu jna'a ne²oo'o 'e Dios nigafee²¹mo Moisés pe 'in tsañuu¹ do jo né²e'e xiia fu seein²¹.

30 Joon 'in tsá² ta tiui² do gajin²in:

—i'Áa¹i tsa'góo²-tsii 'e foo²¹ 'naa' 'e jo ñi²ii' xiia' seein²¹ 'ido pe 'ido nigacwo¹o jna unni³ii! 31 Tyú²-u né² jna' 'e jo unjii²i Dios júu³ tyú² 'e faa²¹a tsá² røøi²¹ tsaa² tyi¹. Unjii²i Dios jiin¹³ júu³ tya' tsá² 'in un'goo²¹o 'ii joongi jmoo¹o 'ido jiin¹³ 'e 'iin²¹²in Dios. 32 Jo mo li sá² júu³ 'e galí jnaa²¹a jaain²¹ tsañuu¹ 'in tiui² ca la mo gangaa¹³i. 33 Wa' 'in tsañuu¹ no jo

gasii¹ in Dios 'ii jo 'e lí² jmáa¹a
jiin¹³ coon²¹.

34 Joon 'in tyu² to² tsá² Is-
rael gajin² in sii²¹i 'in tsá² ta
tiui² do:

—'N#u, 'in gangaai¹³
coon¹³ tsaa² tyi¹, joongi
'iin²¹²un 'e³'e jna'a júu³ tyá².

Joon gatyii¹mo 'in tsá² ta
tiui² do jee²¹² 'ii.

*Lawa jaain²¹ tsá² tiuu²mo
'in jo jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in
Dios*

35 Joon galiñii¹i Jesús 'e
gatyii¹ in tsá² Israel 'in tsá² ta
tiui² jee²¹² 'ii joon mo jiin¹in
Jesús 'in tsá² ta tiui² do joon
gajin² in sii²¹i 'ido:

—¿Ti jo¹ lí²u Joon¹on Dios?

36 Joon gajin² 'in tsañ#u¹
do:

—Sii¹³ jna 'iin²¹² 'i ts#u joon
jo¹o lí²na 'ii.

37 Joon gajin² Jesús:

—'In niñi¹mo 'n#u 'i. Jna-a 'i
'in sii¹³u coon¹³on.

38 Joon 'in tsañ#u¹ do tsifu
gasii²¹i moojni¹i tyani Jesús
joon gajin²in:

—Jo¹o lí²na 'n#u, Ña'ñ#u¹u'.

Joon gaun'goo¹o Jesús.

39 Joon gajin² Jesús:

—Jna goo²¹²oo ni cwoo¹³
juncwii²¹ lo 'e ná¹-a li sá² 'ii²¹
'e li jnaa²¹ 'in tiui² joon 'in
jnaa²¹ ilitiuu²mo cwáain¹ tya'
júu³ tyá² tya' Dios.

40 Joon 'in lí¹³ tsá² fariseos
'in taai² do coon¹³ Jesús mo
ganúu²un 'e júu³ do joon
gaunngii¹i sii²¹i Jesús:

—¿Ti joon tsá² tiuu²mo jna'a
jon?

41 Joon gajin² Jesús:

—Wa'a 'naa' 'e tiuu²naa' jo
'e tsaa² røø²¹naa' cwáain¹ tya'
tsaa² tyi¹. Pe 'e foo²oo' 'e
jnaa²¹oo' joon 'oo²oo' tsaa²
tyi¹.

10

Júu³ tya' li náa¹ 'yá²

1 Faa²¹gi Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa'

—jin² Jesús— jileei²¹ 'in jo

tsataai² li 'oo² 'yá² li taai²

joo'saa²¹ pe tsataai² fu li' li

xiiá' 'uun²¹ 'i. 2 Pe 'in tsa'í² li

'oo² 'yá² do 'ii 'in tsá² 'in ngi¹

to² 'aai¹ joo'saa²¹ do. 3 Joon

'in tsá² 'in ní² 'oo² 'yá² do inó²

'e 'oo² 'yá² do tya' 'in tsá² 'in

'aai¹ joo'saa²¹ 'e tsa'í² 'ido.

Joon 'in joo'saa²¹ do cwii¹o

jmí¹ tya' 'in 'aa¹ 'ii. Joon 'in

tsá² 'aa¹ i joo'saa²¹ do ñii¹o 'ee

sii²¹ 'ido la jaain²¹ la jaain²¹.

Joon 'woo¹ ni 'ido fu caluu.

4 Joon mo ngayuu¹³ 'woo¹

ni 'in joo'saa²¹ do jileei²¹

joon 'in 'aai¹ 'ii gang#i¹i

ngóo¹-o nifugi li ningalín²

'in joo'saa²¹ do. Joon 'in

joo'saa²¹ do ngalín² caluu

ts#u cwii¹ 'ido jmí¹ tya'a. 5 Pe

jo tsalín² 'in joo'saa²¹ do

caluu 'in jo cwii¹in x#u joon 'e

cwiin¹o, ts#u jo cwii¹ i jmí¹ i tya'

'in tsá² jo cwii¹in —jin² Jesús.

6 Jesús gatyaa¹ 'e júu³ lo tya'

'e 'e² tsá² pe 'in tsá² fariseos

do jo ga'øøi²¹-tsi 'e cwoo¹ i

'øøi²¹-tsi 'e júu³ do.

*Jesús lí¹ 'in 'aa¹ i joo'saa²¹
'in tyú¹*

7 Joon gajin² Jesús tún¹ shí²¹i 'in tsá² do:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': Jiin¹³ jna-a líi¹na 'oo² 'yá² do 'e li tsataai² joo'saa²¹, tsu la taai² joo'saa²¹ tsi 'yá² coon¹³ 'oo² 'yá² do la joon jon 'wii¹³ jna-a lí²-i tsataai² tsá² ñu¹fú².
8 Jileei²¹ 'in jalíin² jée¹gi la jna 'uun²¹ 'i, la jo unjíi²in 'in joo'saa²¹ do 'in jo cwii¹in la joon jon jo unjíi²in 'in tsá² tsataai² ñu¹fú² 'in jalíin² jée¹gi lagi jna. 9 Jna-a líi¹na 'e 'oo² 'yá² do joon jileei²¹ 'in tsataai² 'wii¹³ jna itiin¹³mo 'ii. Líi¹i lawa joo'saa²¹ 'in tsataai² tsi 'yá² joongi 'woo¹i seen²¹in tyú² sá² 'e dø¹ø.

10 'Pe 'in 'uun²¹ do canii² jó² jajmaa¹a 'uun²¹, joongi jajngaa¹³i 'in joo'saa²¹ do joongi tyaa¹ cwiin¹³in. Pe jna nigoo²¹²oo 'e cwoo²oo juncwii²¹ tya' tsá² joon jna cwó³oo coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e tyú² 'áa¹mo. 11 La 'in tsá² tíi²i tyú² 'aa¹i joo'saa²¹ la joon jon jna tíi²mo tyú² 'aa²na tsá². 'In tsá² 'in tíi²i tyú² 'aa¹i joo'saa²¹ cwoo¹o juncwii²¹ tya'a 'wii²¹² tya' joo'saa²¹ 'áa¹i. 12 Pe 'in ní² joo'saa²¹ 'e lee¹³mo jo jmoo¹o la joon tsu mo ní²in jó¹ jaain²¹ 'yíia¹ lobo joon gatíuu²mo joo'saa²¹ 'aa¹i, gacwiin¹o tsu jo 'née²e 'in joo'saa²¹ do tsu jon' joo'saa²¹ tya'a. Joon 'in 'yíia¹ lobo do gasan²mo 'in joo'saa²¹ do joon 'in catyaa¹ do gaxé¹mo. 13 'In tsañuu¹ do gacwiin¹o tsu jmoo¹o to²

'lee¹³mo jo 'ee cwáain¹ tya'a 'in joo'saa²¹ do.

14-15 'Jna-a líi¹na tsá² 'in tíi²i tyú² 'aa¹i joo'saa²¹. La cwii¹in Ñu¹³uu jna la joon jon cwii¹mo. La joon jon cwii¹mo tsá² tyíia 'in jai² líi²i jna 'in líi¹i lawa joo'saa²¹ tyíia. Joon 'ido cwii¹mo jna jon. Joon cwó³oo juncwii²¹ tyíia 'wii²¹² tya' 'in joo'saa²¹ do. 16 Joon 'aa²mogi joo'saa²¹ xeei²¹ 'in taa²i tsi 'yá² li xiia' 'in jon' taai² tsi 'yá² lo, 'ná¹ nitee²oo jon. Joon ijmaa¹a nuu¹³o júu³ tyíia joon jilee²¹mo tsataai² coon²¹ 'yá² tya'a joon jaan²¹mo 'in 'aa¹i 'ii.

17 "Nee¹mo Ñu¹³uu jna tsu cwó³oo juncwii²¹ tyíia 'wii²¹² tya' tsá² joon iñii¹mo tún¹. 18 Ce jiiin¹³ jaain²¹ jo 'in jnga²i jna pe 'ñíia¹oo cwó³oo juncwii²¹ tyíia tsu jiiin¹³ la joon 'iin²¹²na. 'E tíi²mo cwó³oo joon coon¹³ la joon iñii¹mo tún¹. Tsu 'ii²¹ joon nijmaa¹a Nu¹³uu —jin² Jesús.

19 Joon mo ganúu²un tsá² Israel 'e júu³ lo joon gacoon²¹gi tún²-un gaxeei¹ yaai. 20 Joon fúu¹ tsá² jee²¹² 'ii do gajin²in:

—¿'Ee lí' 'e unjíi²i júu³ tya' 'in tsañuu¹ no tsu 'in 'líi³mo 'in yuui² alma tya' 'ino joongi yu caa²¹²mo 'ino?

21 Pe 'inlíi¹³gi gajin²in:

—Wa'a 'yuui² 'in 'líi² alma tya' tsá² jo lí² faa²¹a tsá² la no. Jo lí² cwó¹o espíritu gó² unni² tya' jaain²¹ tsañuu¹ 'in tiui².

'In tyu² to² tsá² Israel un-tyi² in Jesús

22 Ningóo¹ o jii²¹ cwí² joon gati² jmi²¹² 'e unjmuu²¹²; tsá² Israel cwo¹ fee¹ si² fu Jerusalén tii² la joon nigasi² 'e unjmuu²¹²; tsá² la coon²¹ jii²¹ ca la mo niga'yee²¹.
23 Joon sá² coon²¹ ni'ná¹ fee¹ tya' cwo¹ do 'e sii²¹; Salomón joon ni'ná¹ joon ngi¹ Jesús.
24 Joon 'in tsá² seein²¹ Israel do gajmaa¹ a coon²¹ lí²¹ ce cu² jii²¹ li siin¹² in Jesús joon gajin² in sii²¹; 'ido:

—¿Lii ca 'e cwo² 'o jna'a 'e la ne² 'e 'iin 'nū? Wana 'nū Cristo sii¹³ jna' coonti júu³ coon²¹ tsáa¹.

25 Jesús gajin² in:

—Nifuu²¹² jna 'naa' pe 'naa' jo jo¹ lí² naa' jna. Jilaa²¹ 'e jmóo³ oo to² tyu² Ñu³ oo 'e ni'e² 'e 'naa' 'e Cristo jna. 26 Pe 'naa' jo jo¹ lí² naa' tsu jo lí¹ naa' joo'saa²¹ tyiia jii²¹ la li 'e nigafuu²¹² uu 'naa' la mo jée¹.
27 Tsu joo'saa²¹ tyiia cwii¹ o jmí¹ tyiia joongi cwii¹ moo joon 'ii-gi jalii² mo coon¹³ jna. 28 Joon jna icwó³ oo juncwii²¹ tya' 'e taa²¹ coon²¹ tøø² mo joon jo jmi²¹² 'iin² gi. Joon jii²¹ jaain²¹ jo 'iin tyi² in 'ido ja'cwóo³ oo. 29 Ñu³ oo nicwoo¹³ jna joon 'ii-gi 'in fee¹ gi la jee²¹² jilee²¹ joon jii²¹ jaain²¹ jo 'in li² tyi² in 'ido ja'cwóo²¹ o. 30 Jna-a coon¹³ Ñu¹ u', jaan²¹ mo jna'a lí¹ na'a.

31 Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do son² on cuun²¹² la

mo 'e tyuu¹³; Jesús. 32 Joon gajin² in Jesús sii²¹; 'ido:

—'Láa² mo 'e tyú² niga-jmáa³ aa tyani 'naa' coon¹³ 'ii²¹ tya' Ñu³ u' u' noo 'e tyú² lo 'e tyuu¹³ naa' jna cuun²¹²?

33 Joon gajin² in 'in tsá² tyu² to² Israel do:

—Jo tyuu¹³ na'a 'nū cuun²¹² cwáain¹ tya' 'e tyú² nigaj-maa¹³ a pe cwáain¹ 'e nigafaa¹³ a 'laa²¹ tya' Dios coon¹³ júu³ tyi'i. Tsu 'nū-u jaain²¹ tsañu¹ 'in jmaa¹ i 'ña'a Dios.

34 Joon gajin² Jesús sii²¹; 'in tsá² do:

—Ni jí² ley tyi'naa' 'e faa²¹ a 'e jin² in Dios: "Naa' lí¹ naa' dioses jon." 35 Né² o' 'e jin² jí² tya' Dios joon jo lí² wa' jo røø²¹² na'. Joon Dios gaunsii²¹ jna' 'in 'ii²¹ júu³ tyú² tya'a, "dioses." 36 Joon wa gatyii¹ in Dios jna joongi sii¹ in jna ni cwoo¹³ fu juncwii²¹, ¿xiiala lí¹ naa' 'e foo² oo' 'e nifo³ oo júu³ 'laa²¹ mo gafo³ oo Joon¹ on Dios jna? 37 Joon wa jo jmá³ aa jilaa²¹ 'e jmoo¹ o Ñu³ u' joon jo 'ná¹ jo¹ lí² naa' jna. 38 Pe wa'a jmá³ aa, xufiin¹³ jo jo¹ lí² naa' jna, jo¹ cwolii² naa' jilaa²¹ 'e jmóo³ oo 'e coon¹³ la joon 'e liní² ii' coonti 'e ngi¹ i Ñu¹ u' coon¹³ jna joongi jna ngi³ oo coon¹³ Ñu¹ u'.

39 Coongi tún¹-un 'iin²¹² in 'in tyu² to² tsá² Israel do saan¹ i pe Jesús galáa² mo 'ña'a.

40 Joon Jesús gangaa¹³ i fu li 'ngoo¹³ jmi²¹ sii²¹ Jordán li li 'yeei²¹ ñi¹. Joon joon

gajaan¹an li mo ta natyíin¹in Wó³ nisaa¹i tsá² jmíi²¹² ca la jéei¹³. ⁴¹ Joon fúu¹mo tsá² 'in gangalíin² ngajóøi² Jesús. Joon jin² 'in tsá² do cwáain¹ tya' Jesús:

—'E la ja²mo xufiin¹³ jo gaj-maa¹a Wó³ do jün¹³ coon²¹ li² milagro pe jilaa²¹ 'e gajin²in 'wii²¹² cwáain¹ 'in tsañuu¹ no 'e nilaja²mo.

⁴² Joon fúu¹ 'áa¹mo tsá² 'in jo¹o galíi²i Jesús li taain¹ do.

11

Mo gajúin¹ Lázaro

¹⁻² Joon née¹i gaai²¹ la 'oo²¹ ruu²¹i coon²¹ fúu²¹ li sii²¹ Betania, Lázaro coon¹³ María coon¹³ Marta. 'In María do, 'ii 'in nigaxée²i jmíi²¹ jmafuu²¹ tíi² Jesús joon gauntyuun²¹ tíi² Jesús coon¹³ jnutyi²o. La 'ii²¹² joon galitsaa¹³a Lázaro do. ³ Joon gasii¹in 'in gáí¹ ruui²¹ Lázaro do júu³ fu li taain² Jesús, sii²¹i 'ido:

—'Áa¹mo jo¹ tsa¹³a amigo tyi'i Lázaro.

⁴ Joon mo ganúu²un Jesús 'elo, joon gajin²in:

—Jo ijúun¹in coon¹³ 'e jmoowúu¹ do 'e 'íi³in to² tya' 'e 'e²e tsá² jün¹³ 'ii²¹ tya' Dios Jmíi²¹ joon coon¹³ la joon jon iliñi¹ tsá² 'ii²¹ tya' Jón¹on Dios.

⁵⁻⁶ Joon mo ganúu²un Jesús 'e júu³ lo 'e tsa¹³ Lázaro gajaan¹o tún² jmíi²¹²gi fu li taan¹in xufiin¹³ 'áa¹mo 'iin²¹²in Marta coon¹³ ruu²¹i Lázaro. ⁷ Mo ngayuui¹³ joon

gajin² Jesús sii²¹i tsá² 'in ngi¹i coon¹³on:

—Tsa²¹a' tún¹ fu Judea.

⁸ Joon gajin² 'in ngi¹i coon¹³on do:

—Tifo² tyii'i, ¿ti coon²¹gi tún¹ 'iin²¹²u'un cwoo¹³o? Jo 'áai¹ mo ngó¹ 'e 'iin²¹²in 'in tsá² do jngaa¹²i 'nə coon¹³cuun²¹².

⁹ Jesús do gajin²in:

—Sá² dyatun¹ hora 'e ti 'yíia²¹. Wa 'e ngi¹ tsá² mo jmíi²¹² jo tyuin² tsá² tsu² sá²-a 'yíia²¹ tya' juncwii²¹ lo tya' 'e jnéé²in jóø²ø tsá². ¹⁰ Pe wa ngi¹ tsá² mo canuu²¹, tyui² tsá² tsu² jo 'yíia²¹ jnéé²in.

¹¹ Mo ngayuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Nicwuu²¹mo amigo tyi' Lázaro. Pe no cun'un ní²ii niunjnaa¹-tsi.

¹² Joon gajin²in 'in tsá² ngi¹i coon¹³on do:

—Ña'ñu¹u', wana jün¹³ 'e nicwuu¹i lí²-i un'láa²mo 'ña'a. Jo 'ná¹gi cwoo¹³o.

¹³ Pe Jesús gajin²in 'e 'øøi²¹-tsi júu³ tya'a 'e nijún¹mo Lázaro joon ga'øøi²¹-tsi 'in tsá² 'in ngi¹ coon¹³on do 'e faa²¹a Jesús 'e jün¹³ 'e canii² 'e cwuu¹mo 'ido. ¹⁴ Joongi gajin² Jesús la tí²:

—Nijún¹mo Lázaro. ¹⁵ Joon jløø¹²moo 'e jo nitiin¹³ taan¹na do tsu² coon¹³ la joon 'e tyú²gi tyii' tya' 'e ja²mo líi²naa'. Pe tsa²¹a' tsajøø²¹²na'.

¹⁶ Joon gajin² Tomás, 'in nisii²¹ jon Gemelo, sii²¹i

'in tsá² ngi¹ coon¹³on Jesús catyaa² do:

—Tsa²¹² jna' jon, joon júun²na' caan²¹mo coon¹³on.

Jesús unjiin¹in tsá² jee²¹² 'li²¹²

¹⁷ Joon mo gatyá¹ Jesús Betania ningó¹o tyán² jmí²¹² jiin¹³ la ni'ái¹ Lázaro. ¹⁸ Joon tsu¹³ wii¹³ ná¹ tyan' Jerusalén Betania, ti tún² kilómetros tsi ca'no³o, ¹⁹ joon 'áa¹mo fúui¹ tsá² seein²¹ Israel ningalín² nifee¹³i Marta coon¹³ María cwo¹o 'ido fo'feei¹ cwáain¹ tya' 'e gajúin¹ ruui²¹ 'ido. ²⁰ Joon mo galiñii¹ Marta 'e ngó¹o jmoo²¹ tye²mo Jesús joon cwo'íi¹ Marta nijeen²en ni 'ido. Pe María-gi do gajaan¹o inuu. ²¹ Joon gajin² Marta sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', wa mo'o tyín¹u'un jo gajúun¹in ruu²¹na do. ²² Pe jna ñi³oo 'e cwo¹o Dios 'na jilaa²¹ 'e mi³i.

²³ Joon gajin² Jesús sii²¹i Marta:

—Injiin¹in ruui²¹ 'na tún¹.

²⁴ Marta-gi gajin²in:

—Jo¹o, jna ñi³oo 'e injiin¹o mi ti jmí²¹² li gatséi¹ mo jiin¹in 'li²¹².

²⁵ Joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ido:

—Jna-a jon jmáa³aa 'e jiin¹in tsá² jee²¹² 'li²¹², jna-a cwo³oo tsá² juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 'In jo¹ li²i jna xufiin¹³ júun²in, ijiin¹o tún¹. ²⁶ Joon jileei²¹ 'in jiin¹ 'in jo¹ li²i jna jo júun²in. ¿Ti jo¹ li²u 'e júu³ lo?

²⁷ Joon gajin² 'in tsamí² do:

—Ña'ñu¹u', jo¹o li²na 'e 'nu¹ Cristo, Joon¹on Dios Jmii²¹ 'in 'ná¹ jo¹o ni cwo¹³ juncwii²¹.

Jesús xuui²¹².tsi mo tyí¹ani 'aan¹ tya' Lázaro

²⁸ Joon mo ngayuui¹³ gajin² Marta 'e júu³ lo gantat²e ruu²¹i María sii²¹i 'ido 'uun²¹mo:

—Nicwa²mo Tifo² tyi' joon gajmaa¹a júu³ tøø²¹ø 'nu.

²⁹ Joon mo ganúu²un María 'e júu² do tsifuu garoon¹on gangóo¹o ngafee¹³i Jesús.

³⁰ Jo ga¹in Jesús ti 'i fuu²¹ do pe do-o tyín¹in li gafee²¹i Marta 'ii. ³¹ Joon mo gani²i 'in tsá² Israel 'in taai² cwo¹o fo'feei¹ María 'e garoon¹on 'ido ce tyí² cwo'íi¹ 'ido fu caluu joon ngalín² caluu María li²i 'e tsá¹ 'ido fu ni 'aa¹ do 'e ngatyí¹³i 'ido.

³² Joon mo gatyá¹ María li siin¹³in Jesús, joon gasi²¹i wojní¹i tyani Jesús joon jin²in:

—Ña'ñu¹u', wa mo'o tyín¹u'un jo gajúin¹ ruu²¹na do.

³³ Joon mo gani² Jesús 'e ci²i María coon¹³ 'in tsá² Israel 'in ningalín² coon¹³ María joon galili²i Jesús fa'í²-i 'ái¹ joongi gangatyin²-tsi. ³⁴ Joon gaunngii¹i:

—¿Xiia li' ga'áa¹naa'?

Joon 'ido-gi gajin²in:

—Ña'ñu¹u', na¹ du' cwo-jøø²ø.

³⁵ Joon gatyí²i Jesús. ³⁶ Joon gajin² 'in tsá² Israel do:

—Jóø²duu' áa¹mo ni 'iin²¹²;in ni 'ido.

37 Pe 'inlíi¹³ jee²¹² 'in tsá² seen²¹ Israel do gajin²;in:

—In no-o 'in gacwo¹o unni² 'in tsá² tiui² do, ¿ti jo 'ee nilii¹;i jmá¹xu tya' 'e jo júuin² Lázaro no?

Gajin¹in Lázaro

38 Joon Jesús ngatyin²-tsi tún¹, joon gangatyéen¹in ni 'aa¹ do. Joon 'e 'aa¹ do nilí² too²¹ xá² joon ni injni¹ coon¹³ coon²¹ cuun²¹² fee¹. 39 Joon gajin² Jesús:

—Jan² cuun²¹² 'e injni¹ 'oo² no.

Joon Marta, ruui²¹ 'in 'líi²¹² do gajin²;in:

—Ña'ñu¹'u', wa jo nijmaa²¹a tsu ningó¹on tyán² jmíi²¹² jii¹³ la júin¹ Lázaro.

40 Pe joon gajin²;in Jesús:

—Nifuu²¹²oo 'nu wana jo¹ líi²u imóo³o'o xiiala 'e tsafee¹mo Dios.

41 Joon gajan²o cuun²¹² do joon gajóø² Jesús fu yu' joon faa²¹a júu³ tyá², jin²;in:

—Nu³, cwo¹³-oo 'nu maa¹³mo'o tsu niganúu²o'o júu³ tyiia. 42 Jna ñi³oo 'e nuu²¹o'o júu³ tyiia coon²¹ tøø²mo. Foo¹³na 'nu 'wii²¹² tya' 'e jóø² 'in tsá² no 'e ilitsáai¹-tsi 'e 'nu-u gasii¹un jna.

43 Mo ngayuui¹³ jin²;in la joon, joon ga'oo¹o tá², tøø²¹² Lázaro:

—iLázaro, júu¹ fu lo!

44 Joon 'in 'líi²¹² do gacwo¹o joon 'in paa²¹ 'mi²;i cwo²¹o coon¹³ tíi²;i joon

'in jni² 'mi²;i tsi níi¹. Joon gajin²;in Jesús:

—Sii¹³ cwo²¹o tíi²;i cwotyee²¹mo.

Síi¹ tsá² røø²¹ saan¹in Jesús

45 Joon fúu¹mo tsá² Israel 'in ningalín² coon¹³ María joon gani² 'e nigajmaa¹a Jesús jo¹o líi²;i. 46 Pe 'inlíi¹³ 'in tsá² do ngalín² nijmaa¹³a tsá² fariseos júu³ jilaa²¹ 'e niganii²¹ 'e gajmaa¹a Jesús. 47 Joon 'in tsá² fariseos do joongi coon¹³ 'in tyu² to² untsá² do gauncaain²¹ yaai coon¹³ jileei²¹ tsacøøi¹³ joon gajin²;in:

—¿'Ee ijmoø²¹o'? 'In tsanu¹ no 'áa¹mo jmoo¹o lí² milagro. 48 Wana tuu²¹²na' 'ino, jilee²¹mo jo¹o ilíin² 'ii. Joon 'in tsá² 'oo¹o to² Roma ijalín² 'e jafiin²mo cwo¹ fee¹ tyi' joongi ija'iin²mo jna'.

49 Pe jaain²¹ jee²¹² 'ii do 'in sii²¹ Caifás 'in tyu² to² fii²¹² untsá² jii²¹ joon gajin²;in:

—'Naa' jo ñi²'ii' jii¹³xu, 50 jon'gi lí²naa' 'e tyú² tyi-o' 'e júuin² jaan²¹mo tsañuu¹ tya' goo²¹o' lagi 'e 'iin²in la tøøi² lí saan²¹an'.

51-52 Pe Caifás do jo gajin²;in jii¹³ 'e øøi²¹-tsi 'ña'a, Dios gacwo¹ 'ii 'e gaøøi²¹-tsi 'e faa²¹a do 'e ijúuin² Jesús 'wii²¹² tya' jileei²¹ 'in seen²¹ Israel. Jon' ijúuin² 'wii²¹² tya' jii¹³ tsá² 'in seen²¹ Israel pe ijúuin² tya' iuncaain²¹ jileei²¹ joon¹on Dios 'in née¹ i lí caain²¹ ni cwo¹³ fu juncwii²¹. 'E

gacwo¹o Dios 'ii'e ga'øøi²¹-tsi la do tsu 'wii¹³ tsafeei¹ tyu² to² fii²¹² untsá² 'ii. ⁵³Ca jmi²¹² joon gasii² 'in tsá² 'oo¹o to² do seein²¹ Israel xiiala ijngaa¹³; Jesús.

⁵⁴ Wii¹³ joon jo lí² ngi¹gi Jesús jee²¹² tsá² seein²¹ Israel, joon gacwa¹o fu lí' Judea joon gangóo¹o co' coon²¹ cwoo¹³ tyu²¹ fu lí sii²¹ Efraín. Joon do-o gajaan¹an coon¹³ 'in ngi¹i coon¹³on.

⁵⁵ Joon xu 'ná¹gi ti jmi²¹² pascua tya' tsá² Israel. Joon fúu¹mo tsá² 'in née¹i 'e fuu²¹ náa¹ la caain²¹ co' Jerusalén ngalín² fu Jerusalén nu'gi lagi ití² jmi²¹² pascua 'e tsaruuin¹³ yaai joon coon¹³ la joon lityúu¹i. ⁵⁶ 'In tsá² jalín²in Jerusalén ngi¹i 'naa²¹; Jesús joon la 'ii²¹² taai² inuu cwo¹ fee¹ do unngi¹i ruu²¹i;

—Xiiala líi²u, ¿ti ijó¹o lí ti jmi²¹² lo 'owa jo jó¹ 'ee?

⁵⁷ Joon 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tyu² to² untsá² nityu² to² wana 'in niñi²in xiia' tyiin¹in Jesús joon 'ná¹ cwatyajmaa¹³ 'ido 'ii júu³ tsu joon isaan¹mo 'ido.

12

Jaain²¹ tsami² xée²i Jesus jmi²¹ jmafuu²¹

¹ Jñuu² jmi²¹²gi 'ná¹ ti jmi²¹² pascua gangó¹on Jesús fu Betania lí tyiin¹ Lázaro 'in gaunjiin¹in Jesús jee²¹² 'ii²¹². ² Joon do-o gatyaa¹ tyá² 'e dø² tsá² 'e jløø¹³ 'e

tyiin¹ Jesús jee²¹² 'ii. Marta tyaa¹ 'uunñi² ni mesa la 'ii²¹² tyiin¹ Lázaro coon¹³ Jesús gø²ø. ³ La 'ii²¹² joon tyei² María tyiin¹an jmi²¹² jmafuu²¹ 'éein³ ti coon²¹ tsa² litro 'e tyiin¹ 'moo¹³ 'áa¹mo. 'E jmi²¹² jmafuu²¹ 'e sii²¹ nardo do gasóon²on tii² Jesús joon mo ngayuui¹³ joon tsifu gasii²¹ coon¹³ jnú² tyii¹i. Joon la caain²¹ tsi inuu garø¹i jma² tya' 'e jmi²¹² jmafuu²¹ do. ⁴ Joon jaain²¹ 'in tsá² tya' Jesús 'in sii²¹ Judas Iscariote, jóon¹on Simón, 'in ti lí 'nii¹i Jesús gajin²in:

⁵ —¿'Ee lí'jo ga'nii²¹² 'e jmi²¹² jmafuu²¹ do 'e uncoon¹³ tya' 'in tani²in tsu tyiin¹ la ti 'e jnaa¹a tsá² jee²¹² coon²¹ jii²¹?

⁶ Pe Judas do jo gajin²in wa' 'e jo¹ 'nee¹i tsá² tañii²in, 'e gajin²in la do tsu 'uun²¹ 'ii joongi tsu 'wii¹³ 'e 'ii-o náa¹ cwoo²¹o tu'mi² taa¹³ cuu². Joon 'wo²o 'e cuu² taa¹³ tsi. ⁷ Joon gajin² Jesús sii²¹i Judas do:

—Jo jni³ nu'u, tsu lawa 'e sóon²i jna mi 'á¹na. ⁸ Coon²¹ tøø²mo seein²¹ tsá² tani²in jee²¹² 'naa' 'e lí² uncóon¹³oon' pe jna jo coon²¹ tøø² iseen²¹na jee²¹² 'naa'.

Sii¹ 'in tyu² to² untsá² 'e jngaa¹³mo Lázaro

⁹ Joon mo galiñii¹ tsá² Israel 'e tyiin¹ Jesús fuu²¹ Betania joon 'áa²mo fúui¹ ngalín² ngajøø²¹²i Jesús, jon' wa' jii¹³ 'e 'iin²¹²in ní²in Jesús

'e 'iin²¹²in ní²mo jon Lázaro 'in gajmaa¹a Jesús gajin¹in jee²¹² 'li²¹². 10 Joon gasí¹i 'in tsá² tyá² to² untsá² do røø²¹ 'e jngaa¹³mo jon Lázaro, 11 tsu 'wii²¹² tya' 'ido-o fúu¹mo tsá² Israel jo¹o galí¹i Jesús joon gatuu²mo 'in untsá² do.

Mo ga'i² Jesús Jerusalén

12 Fúu¹mo 'áai¹ tsá² 'in gangalín² Jerusalén li ti jmí²¹² pascua. Mo jná² joon mo galiñi¹i 'in tsá² fúu¹ do ityí¹a Jesús 'e fúu²¹ do, 13 joon ganga'naa¹a ni moo²¹ joon ga'woo²¹i ngajeen¹in Jesús, joon faa²¹a tá¹, jin²i:

—i'In tyú¹mo Dios! i'In cwaa³mo 'in gajó² cwáain¹ tya' Ña'ñu¹u! i'In cwaa³mo 'in Røøi¹³ tya' tsá² Israel!

14 Joon Jesús gatsee²¹i jaain²¹ bu³ joon gacwó²o 'ido jjin¹³ la lí² 'e faa²¹a ni jí² tya' Dios:

15 Jo toon²oon' fo²-'oo' tsá² seein²¹ fúu²¹ li sii²¹ Sion.

Jøø²duu' no-o cwéi¹ Røøi¹³ tyii', tyiin¹ jaain²¹ bu³.

16 La mo 'láa² 'wii²¹² jo 'øøi²¹-tsi 'in tsá² ngí¹i coon¹³ Jesús jilaa²¹ 'e nigalí². Pe mo ngayuui¹³ gangai² Jesús fu ñu¹fú² joongi gati²i-tsi 'e jilaa²¹ 'elo 'e toon²¹² ni jí² 'e faa²¹a cwáain¹ tya' Jesús joon la joon nigajmaa¹a tya' 'ido.

17 'In tsá² 'in nitéen²in coon¹³ Jesús la mo gatø¹²ø Jesús Lázaro 'oo² 'aan¹ joon gaunjiin¹o jee²¹² 'li²¹², 'in tsá² do 'áa¹mo tyaa¹a júu³

cwáain¹ tya' jilaa²¹ 'e ganí²i. 18 Tsu 'wii¹³ 'e júu³ gatyaa¹a 'ido joon ga'woo²¹i 'in tsá² fúu¹ do ngajéen²in Jesús. 19 Joon 'in tsá² fariseos sí¹i la jee²¹² yaai:

—Jøø²oo', jo jmé¹i tyi' jilaa²¹ 'elo. Níi²duu', jilee²¹mo tsá² ngalín² coon¹³ 'ii.

'Inlíi¹³ tsá² faa²¹a jmí¹ griego 'naa¹i Jesús

20 Jee²¹² 'in tsá² ngalín² fu li gati² jmí²¹² Jerusalén seein²¹ 'inlíi¹³ 'in nifaa²¹a jmí¹ griego. 'E nijalín² 'e un'goo²¹o Dios. 21 'In tsá² faa²¹a jmí¹ griego do gangatyéen¹in co' li siin¹²in Felipe 'in seein²¹ coon²¹ fúu²¹ li sii²¹ Betsaida náa¹ cwoo¹³ 'wó² tya' Galilea. 'In tsá² griego do gamí¹i tyani Lii²¹² do síi²¹i 'ido:

—Tsañu¹, 'iin²¹²na'a nee²¹²na'a Jesús.

22 'In Lii²¹² do ngajmaa¹³a júu³ Andrés joon mo ngayuui¹³ joon ngalín² mo je wáai² do ngatyaa¹a júu³ coon¹³ Jesús. 23 Joon gajin²in Jesús:

—'E gatyí¹a gati²-i 'ii²¹ 'e untyú²i Dios jna, 'in Ruui²¹ Tsá², mi júun²na. 24 'E la ja²mo fúu²¹²uu 'naa', wa ca mi² trigo 'e jo jni²i tsá² ni 'wó² joon wa jo júun²mo, joon la mo líi²¹² ca mi²i. Pe wa najúin¹ 'e ca mi² do joon 'e iyii¹a 'láai²gi. 25 Jilee²¹ 'in un'øøi¹ juncwii²¹ tya'a icaa²mo juncwii²¹ tya'a pe 'in jo tsáai¹-tsi juncwii²¹ tya'a 'e ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo

iun'00¹i juncwii²¹ tya' 'e taa'²¹ coon²¹ t00²mo. ²⁶ Wana 'in 'iin²¹²in jma'¹a to² tyu'³uu 'na²a 'e jo tiui² jna. Joon doñixiia' siin¹³na joon jon siin¹²in 'in jmoo¹o to² tyu'³uu. Joon iuntyú¹mo Ñu'³uu 'ii.

Jesús jmoo¹o júu³ 'e ti li júuin²

²⁷ 'No no 'áai¹ ni'i¹-tsii tya' 'e tsangii¹na —jin²in Jesús—. ¿'Ee ifo³oo? ¿Ti lí² fo³oo: “Ñu'³, un'00i¹ jna wa'a jo cwotyangii²na jilaa²¹ 'e itsangii²na?” Pe jo lí² fo³oo la joon tsu 'ii'²¹ joon 'yuu²na. Ifo³oo: ²⁸ “Ñu'³, 'ii²i 'wo²o coon¹³ 'e la joon un'goo²¹o tsá² 'nu” —jin² Jesús sii²¹i Jmii²¹ tyiin¹ ñu'fú².

Joon ganuu¹un coon²¹ júu³ jó¹ fu nu'fú² 'e nijin²in:

—Ni'e²moo 'ñii'a joongi i'ée¹³moo 'ñii'a tún¹ tya' 'e un'goo²¹o tsá² jna.

²⁹ 'Inlíi¹³ 'in tsá² téen²in do jin²i:

—Cwaain² 'ná³ 'in niga'oon²on do.

'In líi¹³gi gajin²in:

—Jaain²¹ ángel gafee²¹i Jesús.

³⁰ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Jon' gafaa²¹a 'e júu³ lo 'wii²¹² tyiajna, 'e gafaa²¹a 'wii²¹² tyi'naa'oo'. ³¹ Pe 'e la no-o gati³ 'e jma'¹a Dios 'ii'²¹ tya' tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon la no i'wó¹mo Dios 'in tyu'² to² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ³² Joon mi sá¹i tsá²

jna tsaa' 'mó² joon ityiin²¹an jna jileei²¹ tsá² —jin² Jesús.

³³ Joon coon¹³ la joon gaj-maa¹a 'e i'00i²¹-tsi tsá² xiiala mi júun²in. ³⁴ Joon gañii¹ 'in tsá² do:

—Ninú³oo'o li faa²¹a jí² tya' ley tyii' 'e Cristo seein²¹ coon²¹ t00²mo. ¿Xiiala li 'e foo²¹o 'e 'ná¹-a sá¹i tsá² tsaa' 'mó² 'in Ruui²¹ Tsá² no? ¿'In 'in Ruui²¹ Tsá² no?

³⁵ Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Joon jee²¹² 'naa' coo²¹gi jí² pe coon²¹ catá²-a. Ngii²ii' la 'ii²¹² 'e jnée²mogii' coon¹³ 'e jí² lo tsu joon jó¹ linuu²¹ li ngii²ii', tsu 'in ngi¹i li nuu²¹ jo ñii¹i xi-iafu tsá¹a. ³⁶ Jo¹ cwolín²naa' 'e jí² lo la 'ii²¹² 'e 'oo²gii' tsu coon¹³ la joon iliin²naa' tsá² tya' 'e jí² lo.

Joon mo ngayuui¹³ gajin²in 'e júu³ lo, ganga²mo Jesús, ganga'mée¹³mo 'ña'a tya' 'in tsá² do.

'Inlíi¹³ tsá² Israel jo jo¹ líi²i Jesús

³⁷ Jesús gajmaa¹a 'láa²mo li² milagro 'e nij00² 'in tsá² do pe jo jo¹ líi²mogi, ³⁸ tsu 'ná¹gi 'e litiin¹³ jiiin¹³ la li 'e nigataan¹an ni jí² 'in tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyu'² ca la jéei¹ 'in sii²¹ Isaías:

Ña'ñu'¹u', ¿'iin 'in jo¹ nilíi² júu³ tyu'² tyi'?

¿'In niga'e² Ña'ñu'¹u' 'ii'²¹ tya'a?

³⁹ Tsu 'wii¹³ joon jo lí² jo¹ líi²i 'in tsá² do. Joon gataan¹an Isaías ni jí² tya'a:

40 Dios 'e gajmaa¹a tiui² 'ido joongi gajmaa¹a 'e 'waa²¹ alma tya' 'ido, tsu joon jo cwolij⁰ø² 'ido coon¹³ unni¹i joongi jo cwo'øøi²¹-tsi coon¹³ alma tya'a,

joongi jo cwojalin² fu li siin¹³na wa 'e un'laa²na.

41 Isaías gajin²in 'e júu³ lo tsu 'e gaci¹o 'e tyú² tya' Jesús. Joongi 'e tya¹ 'ido júu³ 'wii²¹² tya'a.

42 Fúu¹mo 'in tsá² Israel jo¹o líi²i Jesús pe jo faa²¹a la joon jee²¹² tsá² tsu 'wii¹³ 'gøø²¹mo tsá² fariseos. Cagi tsacøøi¹³ seein²¹ Israel jo¹o líi²i Jesús. Li' 'goo²¹o wa gatyii¹in tsá² 'ii fu caluu cwo¹. 43 'In tsá² do 'iin²¹²in 'e seein²¹ tyú²gi coon¹³ tsá² lagi wa 'e iseein²¹ 'ido tyú² coon¹³ Dios.

Júu³ tya' Jesús faa²¹a jímáa¹a 'ii²¹ tya' tsá²

44 Joon Jesús gafaa²¹a tá², jin²in:

—'In jo¹ líi²i jna jon' jiin¹³ jna jo¹ líi²i, jo¹o jon líi²i Ñu¹u' 'in gasii¹in jna. 45 'In níi²in jna níi²mo jon 'in gasii¹in jna. 46 Gagoo²¹²oo ni cwo¹³ juncwii²¹ lawa coon²¹ jí² coo²¹ joon jileei²¹ 'in jai² líi²i jna jo ján¹ li 'íi¹i nuu²¹. 47 Wana seein²¹ 'inlíi¹³ nuu¹un júu³ tyiia, joon jogi unji²i, jon' jna jmá³a 'ii²¹ tya'a tsee¹³i li 'líi³, tsu jo gagoo²¹²oo 'e jmáa³aa 'ii²¹ tya' tsá² 'e tsalín² li 'líi³ 'in taain²¹² ni cwo¹³ juncwii²¹.

Pe gagoo²¹²oo 'e jmáa³aa 'e tiin¹³mo tsá². 48 'In jo tsáai¹-tsi jna joongi jo unji²i júu³ tyiia ni'oo¹o coon²¹ 'e lei² 'ii li 'líi³. 'E júu³ nifo³oo 'e joon 'e lei² 'ii li 'líi³ jmi²¹² mi 'iin² juncwii²¹. 49 Tsu jo fo³oo 'e øøi²¹-tsii ñii'a, Ñu¹u', 'in gasii¹in jna-a, 'ii gacwo¹o jna jilaa²¹ 'e ná¹ fuu²¹²uu tsá² joongi 'e ná¹ 'e³ee tsá². 50 Joon ñi³oo jilaa²¹ to² tyu² Ñu¹u' cwo¹o tsá² juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøøi². La joon 'e fo³oo lo fo²oo jiin¹³ la to² tyu² Ñu¹u' jna.

13

Jesús run²un tii² tsá² tya'a

1 'Yiia¹³ cwoun'lo¹ pas-cua galiñii¹i Jesús 'e gati²-i 'ii²¹ 'e itiu² tsá² taain²¹² ni cwo¹³ juncwii²¹, joon itse²mo fu li tyiin¹ Jmii²¹i. 'Áa¹mo gali'iin²¹²in tsá² tya'a 'in taain²¹² ni cwo¹³ fu juncwii²¹. Joon la no i'é¹mo 'ña'a jiin¹³ la ti 'e gali'iin²¹²in tsá².

2-4 'In 'líi³mo ni'í³i alma tya' Judas Iscariote, jón¹on Simón. Joon Judas do 'i¹-tsi 'níi¹i Jesús. Pe Jesús niñii¹o 'e gajó²o li tyiin¹³in Dios Jmii²¹ joongi joon itsee¹³i tún¹. Joongi niñii¹o 'e Jmii²¹ do-o nigacwo¹ 'ii to² 'e tyu²o to² jileei²¹. Tsu 'wii¹³ joon la 'ii²¹² 'e tyiin¹³in gø²ø¹ 'i¹ canuu²¹ coon¹³ tsá² tya'a joon gajmaa¹a siin¹²i li si² mesa joon gatyii¹o 'mi² cwaa²¹ 'e tyi²i. Joon ga'aa²¹i coon²¹ 'mi² toalla ñuu¹²¹i. 5 Joon

gatyii^{21a} jmi²¹ tsi coon²¹
'ú¹ ñí³. Joon ga'láa² 'wii²¹²
run^{2un} tii² tsá² tya'a, joon
gauntyu^{21o} coon¹³ 'mi²
toalla 'e in'aa¹³ 'ñuu²¹ⁱ.

6 Joon mo gati² irun^{2un} tii²
Simón Pedro, joon gajin²ⁱⁿ
'ido:

—Ña'ñu^{1u}, çti 'nu
irun¹³ⁱun tii³ jna?

7 Joon gañii¹ⁱ Jesús:

—Jo 'øøi^{21-o} la no
'e jmóo^{3oo} pe çiin^{21xu}
i'øø^{21mo-o}.

8 Pe Tú³ dogi gajin²ⁱⁿ:

—Jo jmi²¹² ruun¹³ⁱun tii³
jna.

Joon gajin²ⁱⁿ Jesús:

—Wa jo ruun^{13uun} tii¹³ⁱ jo
li² liin^{2u} tsá² tyiia.

9 Joon gajin² Simón Pedro:

—Wana 'e la joon, Ña'ñu^{1u},
jon' jiin¹³ tii³ⁱⁱ ruun¹³ⁱun,
ruun^{13o} cwóo^{3oo} joongi
mootyii³ⁱⁱ.

10 Pe gajin²ⁱⁿ Jesús sii²¹ⁱ Tú³
do:

—'In ningayui¹³ galo^{1o}
jo li 'ná¹ idyii¹ⁱ tya'a jiin¹³
tii^{2o} 'ná¹ idyii¹ⁱ tsu nilo^{1o}.
Joon nilaa^{1naa} xafiin¹³ jo
jilee^{21naa}.

11 Tsu niñii^{1o} Jesús 'iin
in'ní¹ⁱ 'ii 'wii¹³ joon jin²ⁱⁿ: “Jo
mo laa^{1naa} jilee^{21naa}.”

12 Joon mo ngayui¹³
garun^{2un} tii² 'ido jilee²¹ joon
gaci^{1o} siin¹³ⁱⁿ 'mi² cwaa²¹ do
tún¹, joon gacwó^{2o} tún¹ li si²
mesa. Joon gajin²ⁱⁿ sii²¹ⁱ tsá²
tya'a do:

—çTi 'øøi^{21-o} 'e nijmá^{3aa}?
13 'Naa' fuu^{2uu} jna: “Tifo²

tyi.” Joongi gasii²ⁱⁱ jna:
“Ña'ñu^{1u}.” Joon 'e tii^{21moo}
fuu^{2uu} jna la joon tsu 'ii
jna. 14 Joon wana jna

garuun^{13uun} tii¹³ⁱⁱ joon
lii^{1moo} Tifo² tyii' joongi
Ña'ñu^{2uu}, la joon jon
'naa' 'ná¹ jon rúun^{13uun} tii²
ruu^{21naa}. 15 Jna-a ni'e^{2ee}
'naa' xiiala 'e jmaa^{2aa} jiin¹³
la li 'e nigajmá¹ jna. 16 'E la
ja^{2mo} fuu^{212uu} 'naa', ce jiin¹³
jaain²¹ tsa'leei¹³ jo fee¹ⁱ la
fee¹ⁱ ñifi²¹²ⁱ. Ce jiin¹³ jaain²¹
'in sii¹ⁱ tsá² wa 'e fee¹ⁱ gi lagi
'in sii¹ⁱⁿ 'ii. 17 Joon wana
'øøi^{21-o} 'elo, jløø^{13moo} wa'
jmoo^{2oo}.

18 'Pe jo fo^{2oo} 'wii²¹² tyii'
jilee^{21naa}. Jna niñi^{2oo} 'iin 'in
nityi^{3na}. 'Ná^{1-a} untiin¹³ la
li 'e faa^{21a} ni ji² tyaa¹³ júu³
tyá² tya' Dios 'e jin²: “Jaain²¹
'in gø² coon¹³ jna nijmaa^{1a}
'e gó² tyiajna.” 19 Jmoo^{13oon}
'naa' júu³ jee¹ⁱ tsu joon mi li²
'e ja^{2mo} lii^{2naa} 'e jna-a Cristo
jiin¹³ la li 'e nifuu^{212uu} 'naa'.
20 'E la ja^{2mo} fuu^{212uu} 'naa',
jilee²¹ 'in 'ii²¹ⁱ 'in gasii^{2na},
'ii^{21mo} jon jna. Joon jilee²¹
'in 'ii²¹ⁱ jna 'ii^{21mo} jon 'in
gasii¹ⁱⁿ jna.

*Jesús tyaa^{1a} júu³ 'e Judas 'in
'ní¹ⁱ 'ii*

21 Joon mo ngayui¹³
gajin²ⁱⁿ Jesús 'elo joon
galityin^{2-tsi} 'áa^{1mo} alma tya'a
joon gajin²ⁱⁿ:

—'E la ja^{2mo} fuu^{212uu} 'naa',
jaain²¹² jee²¹² 'naa' i'ní^{1mo}
jna.

22 Joon 'in tsá² tya'a do ga'láa² 'wii²¹² jóø²ⁱ ruu²¹ⁱ la jaain²¹ la jaain²¹ jo ñii¹ⁱ naai¹ 'in jin²ⁱⁿ Jesús. 23 Jaain²¹ jee²¹² tsá² tya'a do 'in 'nee¹ⁱ Jesús 'áai¹ tyiin¹ⁱⁿ gø^{12ø} caai¹ li tyiin¹ Jesús. 24 Joon Simón Pedro do gajmaa^{1a} li² tya'a wa'a cwounngü¹ⁱ 'iin 'in 'í¹ⁱ Jesús 'e faa^{21a} la do. 25 Joon 'in tsá² do 'in 'nee¹ⁱ Jesús joon gani-tyéen¹ⁱⁿ tyan'gi joon jin²ⁱⁿ:

—Ña'ñu^{1u}, ¿'lin 'in 'ee^{1u} 'u'?

26 Joon gajin²ⁱ Jesús:

—'Oo^{3duu} coon²¹ 'no³ 'iñi¹ tsi 'uunñi², joon 'in cwo^{3oo} do, 'ii do.

Joon mo ngayuui¹³ gajin²ⁱⁿ la joon, joon ga'oo^{21o} 'no' 'iñi¹ do tsi 'uunñi² joon gacwo^{1o} Judas Iscariote, jóon^{1on} Simón. 27 Joon tsifuu mo gatü²ⁱ Judas 'e 'iñi¹ do joon ga'í²ⁱ 'in 'lii¹³ alma tya'a. Joon gajin² Jesús sii²¹ⁱ 'ido:

—'E 'nogi jmaa^{2a}, jmaa^{2a} jmoon.

28 Pe jiin¹³ jaain²¹ 'in nee¹ⁱ gø^{12ø} ni mesa do jo mo 'øø¹²¹ mogi-tsi 'e 'wii²¹² 'e gajin²ⁱⁿ 'ido la do. 29 Joon tsu 'wii¹³ Judas do 'e 'in 'mo^{3o} tu'mi² taa¹³ cuu², 'inlii¹³ ga'í¹-tsi 'e Jesús sii²¹ⁱ 'ido 'e tsalá^{1a} 'e 'ná² tya' mi ti jmü²¹² sixa 'e cwo^{1xu} tsá² taní² cuu². 30 Joon mo ngayuui¹³ gøø^{121ø} Judas 'e 'no³ 'iñi¹ do joon gacwo^{1ü} 'o tsifu tsu canuu²¹.

Jesús tyu² to² 'e 'ná¹ 'nee¹ mo tsaruu²¹ⁱ

31 Mo ngayuui¹³ cwo^{1ü} 'iñi¹ Judas, joon gajin² Jesús sii²¹ⁱ tsá² tya'a:

—La no iní²ⁱ tsá² 'e 'ya²gi tya' 'in Ruui²¹ Tsá². Joon 'wii^{13o} iní²ⁱ tsá² 'e 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹. 32 Joon wana 'in Ruui²¹ Tsá² do 'é^{2e} 'e 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹, joon Dios Jmii²¹ i'é^{2o} jon 'e 'ya²gi tya' Jóon^{1on}. Joon la jmoon o ijmáa^{1a}. 33 Tsaru^{1u}, jo taain²¹² gii coon¹³ 'naa' 'wóo². 'Naa' i'naa¹³ moo' jna, pe la li 'e gafuu^{212uu} 'in tsá² Israel do la joon fuu^{212uu} 'naa': Jo lí² cwolliin^{2naa} fu li nii¹³ jna. 34 Icwo^{3oo} 'naa' 'e júu³ 'múui² lo 'e jmaa^{2aa}: 'e un'nee^{1naa} ruu^{21naa} la jaain²¹ la jaan^{21naa}. La 'nee^{1na} 'naa' la joon jon 'ná¹ 'e 'nee^{1naa} ruu^{21naa} la jaain²¹ la jaan^{21naa}. 35 Si na 'nee^{1mo} ruu^{21naa} la jaain²¹ la jaan^{21naa} jilee^{21mo} tsá² sein²¹ ni cwo¹³ juncwii²¹ ilili^{3o} 'e 'naa'oo' lí^{1naa} tsá² tyiia.

Jesús jmoo^{1o} júu³ 'e Pedro jo røø¹ⁱ cwü¹ⁱⁿ Jesús

36 Joon Simón Pedro gaunngü¹ⁱ sii²¹ⁱ Jesús:

—¿Xiiafu cwo^{2u}, Ña'ñu^{1u}? Joon gajin² Jesús:

—Fu li nii¹³ jna jo lí² cwo^{2u} la no coon¹³ jna pe cüin^{21gi} ñii¹³ 'u'un.

37 Joon gajin² Tú³:

—Ña'ñu^{1u}, ¿'Ee li' jo lí² tsaa^{21a} caain²¹? La no nináa¹ tyü² tyiia 'e júun^{2na} 'wii²¹² tyi'i.

38 Joon gajin² Jesús:

—¿Ti jo¹ nináa¹ tyú² tyi'i 'e júun²mo'o 'wii²¹² tyiia? 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'na, pe joon 'e ifo²'o 'ni¹ naa¹³ 'e jo cwii¹u jna la na'gi i'ó¹o tuitsáa².

14

Jesús líi¹i fu¹ 'e ngoo¹³ fu li tyiin¹ Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹

¹Faa²¹gi Jesús:

—Jo cwotaan²¹²naa' cu²-'oo'. Jo jmaa²aa' cuu¹³-'oo' coon¹³ Dios jon'gi cuu¹³-'oo' coon¹³ jna jon. ²Fu li tyiin¹ Nu³uu joo²¹ 'áa¹mo li cwá²a tsá². Wa jo la joon lí² nifuu²¹²oo 'naa'. Joon inii¹³na nityí³aa tyú² coon²¹ li ní³ii'. ³Nii¹³na nityí³aa tyú² joon mi yuui¹³ joon yíia³oo tún¹, yatee²ee 'naa', tsaa²¹a' coon¹³ jna. Joon coon¹³ la joon ili'yii²¹a' coon¹³ jna li tyiin¹³na. ⁴Ñí³ii' 'naa' fu li nii¹³na joongi niíi²oo' fu¹ lí' li nii¹³na.

⁵Joon gajin² Tomás sii²¹ Jesús:

—Ña'ñu¹'u', jo ne² jna'a xiaa fu cwoo²'o, ¿xiiala 'e la ne²e'e fu¹ lí' li cwoo²u?

⁶Joon gajin² Jesús:

—Jiin¹³ jna-a 'e fu¹ do, joongi jiin¹³ jna-a 'e júu³ jai², joongi jiin¹³ jna-a cwó³oo juncwii²¹ tya' tsá². Jiin¹³ 'wii¹³ jna-a 'e lí² tyaliin¹in tsá² li tyiin¹ Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹. ⁷Joon wana galicwii¹moo' jna joon ilicwii¹moo' joon Ñu³uu. Ca lano joongi li ngóo¹gi

cwii¹moo' Ñu³uu joon ni-jóø²moo'.

⁸Joon gajin² Felipe sii²¹ Jesús:

—Ña'ñu¹'u', cwoo¹³du' jna'a 'e nee²¹²na'a Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹, coon¹³ la joon líin²mo tyii'i.

⁹Joon Jesús-gi gañii¹:

—Ningóo¹ 'áai¹ 'e taan²na jee²¹² 'naa' Felipe, ¿ti joon jo mo cwii¹mogi'i jna? Tsu 'in ní² jna ní²mo jon Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹, ¿'ee lí' 'e mí²'i 'e 'ee¹³na 'naa' Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹? ¹⁰¿Ti jo jo¹ lí²u 'e ngii¹ Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹ coon¹³ jna joongi jna ngii³oo coon¹³ 'ii' Jilaa²¹ 'e fo²oo jo fo²oo 'e 'i¹-tsii 'ñii'a. Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹ 'in ngii¹ coon¹³ jna, 'ii-o 'in jmoo¹o 'e to² tya'a lo. ¹¹Jo¹ cwolín²naa' jna 'e fuu²¹²uu 'naa' 'e jna-a ngii²ii coon¹³ Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹ joongi 'ii ngii¹o jon coon¹³ jna. Joon wa jo jo¹ lí²naa' jna 'wii²¹² júu³ tyiia jo¹o cwolín²naa' jna 'wii²¹² tya' jilaa²¹ to² 'e jmóo³oo. ¹²'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in jo¹ lí²i jna ijmá¹o jon la jmóo³oo joongi ijmáa¹ 'e fee¹gi lagi jna tsu nii¹³moo fu li tyiin¹ Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹. ¹³Joon jilaa²¹ 'e mí² 'naa' coon¹³ 'e la sii²¹ jna, jna ijmáa³oo tyii' tsu coon¹³ la joon 'í'i Joon¹on Dios 'ña'a jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Jmii²¹. ¹⁴Jna-a ijmáa³aa doñi'ee 'e mí² 'naa' coon¹³ 'e la sii²¹ jna.

Jesús cwoo¹o júu³ tya'a isí¹in 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹

15 'Sino 'naa' 'nee¹moo' jna ijmaa²aa' to² tyu³uu. 16 Joon imí³hi tyani Ña'ñu¹u' Dios 'e sí¹in jaain²¹gi 'in cwo¹'naa' fo'feei¹ in sii²¹ Espíritu tya' 'e jai². Joon 'ii ingi¹ coon¹³ 'naa' coon²¹ tøøi². 17 'In tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹, 'in jo cwii¹in Dios, jo lí² 'ii²¹in tsu jo lí² jøø³i jogi lí² licwii¹in. Pe 'naa' nicwii¹moo' tsu ngí¹o coon¹³ 'naa' joongi 'ii²¹mo alma tyii' joon 'e 'yuu²i coon²¹ tøø²mo. 18 Jo tuu²na 'naa' lawa xuui²¹² 'nii², tsu yíia³oo itaan²¹²na coon¹³ 'naa'. 19 Cíin²¹giXu tsá² taan²¹²in ni cwoo¹³ juncwii²¹ jo ní²gi jna pe 'naa' máa¹moo' jna. Joon tsu 'wii¹³ ijiin¹i jna 'wii¹³ joon ijiin¹ 'naa' jon. 20 Joon mi ti jmí²¹² joon, joon iliñi³ 'naa' 'e 'yuu²na alma tya' Ñu³oo joon 'naa'gíi' taa²naa' alma tyiajna-a joon jna-gi 'yuu²na alma tyi'naa'oo'. 21 Jileei²¹ 'in ñi¹i joongi 'in ijmaa¹a to² tyu²uu 'in 'íi¹i yaai 'e ja²mo 'nee¹i jna. Joongi Ñu³uu ili'nee¹mo jon 'ii, joon jna 'nee¹moo jon. Joon 'íi¹moo jon 'ñii'a 'ii —jin² Jesús.

22 Joon Judas (jon' Iscariote 'ii) gajin²in síi²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', ¿'ee lí' i'íi¹ 'wo'o jna'a pe jo 'íi¹i 'wo'o tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹?

23 Joon gajin² Jesús:

—'In 'nee¹i jna unji²o 'e fo²oo joon ili'nee¹mo Ñu³uu 'ii. Joongi Ñu³uu ijá²oo'o coon¹³on 'e toon²¹²o'on alma tya'a. 24 Joon 'in jo 'nee¹i jna jo unji²i 'e fo²oo. 'E júu³ tyú² 'e nuu²¹ 'naa' jon' 'e tyiajna, 'e tya' Ñu¹o' in gasii¹in jna.

25 'Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo la 'ii²¹² 'e taan¹na coon¹³ 'naa'. 26 Pe Ña'ñu¹u' Dios isí¹in 'in Espíritu Tyú² tya'a coon¹³ 'e la sii²¹ jna 'e cwo³oo 'naa' fo'feei¹. Joon 'in Espíritu do i'e² 'naa' jilaa²¹ joongi 'e un-tii¹³-'oo' jilaa²¹ 'e nifuu²¹²uu 'naa'.

27 'Coon²¹ 'e tyú² cwóo³oo 'naa' 'e tyú² síi¹-'oo' la tyú² 'íi¹-tsii. Joon jo li la li 'e tyú² 'in 'íi¹-tsi tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Jo cu²-'oo' jogi jmaa²aa' 'goo²¹oo'. 28 Ninúu²oo' 'e nifo²oo 'e nii¹³moo joongi 'e yíia³oo 'e taan²¹²na coon¹³ 'naa' tún¹. Joon wana jo¹ 'nee¹naa' jna ilijløø¹³moo' mi liñi²'ii' 'e nii¹³na li tyíin¹ Ñu¹u', tsu 'in feei¹gi 'i lagi jna. 29 Fuu²¹²uu 'naa' 'elo jéei¹gi tsu mi lí² joon jo¹ ilíin²naa'.

30 'Jo fú³gi 'láai² 'áai¹ 'naa' tsu nijó¹-o 'in tyu² to² ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo. Joon xufin¹³ jo to² cwooi¹ tyu² jna 31 la joon 'ná¹ lí² tsu coon¹³ la joon iliñi² tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e 'nee¹mo Ñu¹u' joongi jmóo³oo jilaa²¹ to² tyu²u. Téen²naa' jmaa²aa'. Moo²¹na.

15

Cwáain¹ tya' wuunjøø¹³

1 'E²gi Jesús tsá² tya'a jin²in:

—Coon²¹ wuunjøø¹³ lí² 'mó² 'ñá¹² coon¹³ jilaa¹³ cwáa¹ tya'a. Joon seen²¹mo jaain²¹ 'in un'øøi¹ sa³ do. Joon jna-a líi²na lawa 'mó² 'ñá¹² wuunjøø¹³ joon 'naa' 'in jai² líi²i jna líi¹naa' lawa cwáa¹ do. Joon 'e tyú² seen²¹ 'in jai² líi²i Dios li la lí 'oofuu²¹ 'in'íi¹³ tya'a. Joon Ñu³ líi¹i lawa 'in un'øøi¹ sa³ do. 2 Joon 'in un'øøi¹ wuunjøø¹³ tyu¹o jilaa²¹ cwáa¹ 'e jo cwoo¹o 'oofuu²¹ pe ji²i to² tya' jilaa²¹ cwáa¹ 'e cwoo¹o 'oofuu²¹ 'e joon cwoo¹o 'láai²gi. La joon jmoo¹o Ñu³ tyuu¹³i jileei²¹ 'in jo 'in'íi¹³ 'oofuu²¹ tya'a. Pe jileei²¹ 'in 'in'íi¹³ 'oofuu²¹ tya'a untyúu¹i Dios 'ii wa'a síi¹³ 'láai²gi 'oofuu²¹. 3 Coon¹³ júu³ tyiia 'e ga'e²ee 'naa' nigalityúu¹moo'. 4 Joon la siseen¹³ cwáa¹ wuunjøø¹³ 'mó² 'ñá¹², la joon jon 'naa' 'ná¹ seen²¹naa' 'in caan²¹naa' coon¹³ jna la 'in caan²¹na coon¹³ 'naa'. Coon²¹ cwáa¹ wuunjøø¹³ jo lí² cwoo¹o 'oofuu²¹ tya'a wa jo siseen¹³ 'mó² 'ñá¹² tya'a, la joon jon 'naa' jo lí² cwoo²oo' 'oofuu²¹ tyii' wa jo seen²¹naa' 'in caan²¹naa' coon¹³ jna.

5 'Jna-a líi¹na 'mó² 'ñá¹² do joon 'naa' líi¹naa' cwáa¹ do. Joon jileei²¹ 'in ngí¹ sicaaain²¹ coon¹³ jna joongi jna sican²¹na coon¹³ 'ido,

'láai² 'oofuu²¹ 'in'íi¹³ tya'a. Tsu 'naa' jo lí² jmaa²aa' jiin¹³xu wa'a jo uncoon¹³ jna 'naa'. 6 Joon jilee²¹ 'in jo jón² sicaain²¹ coon¹³ jna líi¹i la lí coon²¹ cwáa¹ wuunjøø¹³ 'e gapí² joon galityuun²¹ joon tsuu¹³ tsá² joon dya² tsá² ni jí² 'e jún¹.

7 'Joon wana ján²naa' sicaan²¹naa' coon¹³ jna joon jo tuu²uu' júu³ tyiia lí²-i mí²íi' doñi'ee 'iin²¹²naa' joon cwo³-oo 'naa'. 8 Mo síi¹³ 'láai² 'oofuu²¹ tyii' un'goo²¹o tsá² Ñu³ joon coon¹³ la joon 'ii¹ 'naa' yaanaa' 'e líin²naa' tsá² tyiia. 9 'Nee¹moo 'naa' la 'nee¹i Ñu¹' jna, ngíi¹³íi', jmoo²oo' ce jilaa²¹ 'e 'iin²¹²na. 10 Wa'a jmaa²aa' jilaa²¹ to² tyu³uu ngíi¹³íi', jmoo²oo' 'e li'nee¹moo 'naa'. Tsu jmoo³oo jilaa²¹ to² tyu² Ñu³ joon ngíi³íi', jmoo³oo 'e li'neemo jna.

11 'Fuu²¹²uu 'naa' la joon 'e lí² jmaa²aa' jløø¹³naa' coon¹³ jna joon jo 'ná¹ 'e jløø¹³naa'. 12 Joon 'e to² tyu³uu lí la lí 'elo: 'nee¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la 'nee¹moo 'naa'. 13 Joon 'ii¹i tsá² 'ñá¹² 'e 'nee¹i 'in seen²¹ tyú² coon¹³ mi júun²in 'wii²¹² tya'o. Jo sá² 'e fee¹gi lijmaa¹a. 14 Joon 'naa' líi¹naa' tsá² seen²¹ tyú² coon¹³ jna wa jmoo²oo' jilaa²¹ to² tyu²uu. 15 Jo mo gafuu²¹²uu 'naa' lawa tsaleei¹³ tyiia pe gafuu²¹²uu 'naa' lawa tsá² seen²¹ tyú²

coon¹³ jna, tsu 'in tsa'leei¹³ jo ñii¹ 'e jmo¹o fii²¹²i. Pe gafuu²¹²uu 'naa' tsá² seein²¹ tyá² coon¹³ jna tsu ni'e²ee 'naa' jilaa²¹ 'e gasii²¹i Ñu³uu jna. 16 Jo gatyii¹³naa' jna pe jna-gi gatyii²na 'naa' 'e jmaa²aa' to² tya' Dios joon 'láa²mo 'oofuu²¹ ilisá² tyii'. Joon 'iin²¹²na 'e wóo² taa²¹ 'e 'oofuu²¹ tyii' do. 'E la joon icwó¹ Ñu¹u' jilaa²¹ 'e mí¹i tsá² coon¹³ la sii²¹ jna. 17 Joon 'e lo-o to² tyu³uu: 'nee¹moo' la jaain²¹ la jaan²¹naa'.

'Ee¹mo 'in tsá² 'in tí²-tsí ji-laa²¹ 'e sá² juncwii²¹ Jesús

18 Faa²¹gi Jesús:

—Wa 'ee¹mo 'in tsá² 'in tí²-tsi jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ 'naa', cwoliñi²ii' 'e gali'ee²mo 'ido jna nifu. 19 Joon wa'a 'iin²¹²naa' jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ ili'nee¹mo 'naa' jileei²¹ tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ la 'nee¹mo 'in tsá² tya'a catyaa². Pe jna-a ga'woo²¹moo 'naa' jee²¹² 'in tsá² do 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ tsu 'wii¹³ joon 'ee¹mo 'in tsá² do 'naa' tsu jo líi¹naa' tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹. 20 Untii¹³-'oo' 'e júu³ gafuu²¹²uu 'naa': "Jo fee¹gi jii¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ lagi fii²¹²i." Wana ga'ó¹i 'in tsá² do jna, la joon jon in'ó¹i²¹² 'naa' jon. Joon wana gajmaa¹a nuu¹³un tsá² júu³ tyiia la joon jon ijmá¹a nuu¹³un júu³ tyii'. 21 Joon tsu 'wii¹³ jo cwii¹in 'in tsá² do 'in

gasii¹in jna ijmáa¹a jilaa²¹ 'elo tyi'naa' tsu líi¹naa' tsá² tyiia.

22 Joon wa mo'o jo gago²¹²oo fuu²¹²uu 'in tsá² do jo 'ee tsa² sá² tya'a. Pe gago²¹²oo joon nano jo tí²igi 'noo¹o tsa². 23 Joon jileei²¹ 'in 'ee¹i jna 'ee¹mo jon Ñu³uu. 24 Joon wa mo'o jo gajmaa³aa jee²¹² 'ido to² 'e jo gajmaa¹a jii¹³ jaain²¹ jo 'ee tsa² sá² tya'a. Pe gani²i 'in tsá² do jilaa²¹ 'e gajmaa³aa. Joon xufin¹³ gani²i jilaa²¹ 'e gajmaa³aa, gali'ee¹mo 'in tsá² do jna, joon gali'ee¹mo Ñu³uu. 25 Pe 'ná¹ lí² jilaa²¹ 'elo 'e coon¹³ la joon lí² untiin³in 'e júu³ taa¹³ ley tya'a 'e jin²: "Xufin¹³ jo tí²i gali'ee¹mo 'in tsá² do jna."

26 'Sí³na 'naa' 'in Espíritu 'e la Jai² 'in jai¹ fu lí tyiin¹ Ñu¹u', ijó¹o cwáain¹ tya' Ñu¹u'. Joon mi jó¹ ifaa²¹o 'wii²¹² tyiia. 27 La joon jon 'naa' isii²¹²naa' tsá² 'wii²¹² tyiia tsu gangi²ii' coon¹³ jna ca mo 'wiin²¹².

16

1 Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e jo tiui¹-'oo'. 2 I'woo¹mo tsá² 'naa' caluu cwo¹ sina-gogas tya'a joon ti lí tyiia¹ jmü²¹² mo lí²i 'in tsá² 'in jn-gaa¹³i 'naa' 'e jmo¹o to² tyu² Dios. 3 Jmóo¹o la joon tsu jo mo galicwii¹in Ñu¹u' jon'gi galicwii¹in jna. 4 Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo joon mi lí² joon itisii¹³-'oo' 'e gafuu²¹²uu 'naa'²¹ —jin² Jesús.

'E jmoo¹o 'in Espíritu Tyú²
tya' Dios Jmii²¹

Faa²¹gi Jesús:

—Jo gafuu²¹²uu 'naa' 'elo
mo 'wiin²¹² tsu taan²na jee²¹²
'naa'. ⁵ Pe nano nii¹³moo
fu li tyiin¹ 'in gasii¹in jna.
Joon jiiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa'
nigaunngii¹i xiiafu nii¹³na.
⁶ Li' jmoo²oo' faí³ tsu 'wii¹³
fuu²¹²uu 'naa' 'elo. ⁷ Pe
fuu²¹²uu 'naa' la jai': 'e tyú²gi
tyii' 'e nii¹³na, tsu wa'a jo
nii¹³na jo ijó¹ ingí¹ coon¹³
'naa' 'in icwo¹o 'naa' fo'feeí¹.
Pe wa nii¹³na isii²na 'ido.
⁸ Joon mi jó¹ 'ido 'in tsá²
taain²¹² juncwii²¹ icon²¹
cwáain¹ 'ña'a 'e jo røø²¹ 'i¹-tsi
cwáain¹ tya' 'e røøi²¹ tsaa²,
jon'gi cwáain¹ tya' xiiala ngí¹
tsá² tyú² tyani Dios, jon'gi
røø²¹ 'i¹-tsi cwáain¹ tya' ijmá¹a
Dios 'ii²¹ tya'a. ⁹ Røø²¹i tsaa²
tsu jo jai² líi²i jna. ¹⁰ Joon
iliñi¹ 'e fu¹ coon²¹ tsáa¹ tsu
nii¹³na fu li tyiin¹ Ñu¹u'. Joon
jo móo¹gii¹ jna. ¹¹ Joon iliñi¹
'in tsá² do ijmá¹a Dios 'ii²¹
tya' tsá² tsu nigajmaa¹a 'ii²¹
tya' 'in 'lii¹³ 'in tyu² to² fu
juncwii²¹ lo.

¹² 'Áai¹ 'láai² jilaa²¹ 'e 'i¹-tsii
fuu²¹²uu 'naa' pe nano 'naa'
jo lii¹ii' 'ii¹³naa'. ¹³ Pe mi
jó¹ 'in Espíritu 'e la Jai², 'ii
'in 'e²e 'naa' jilaa²¹ 'e la jai²,
tsu jo ifaa²¹a 'in Espíritu do
cwáain¹ tya' 'ña'a. Ifaa²¹o
jiiin¹³ jilaa²¹ 'e ninúu²un, joon
isii²¹i 'naa' jilaa²¹ 'e 'ná¹ lí².
¹⁴ Iuntyúu¹i jna tsu 'i'e²e 'naa'
júu³ tyiia. ¹⁵ Joon jilaa²¹ júu³
tya' Ñu¹u' la joon jon júu³

tyiia. Tsu 'wii¹³ joon lí²-i
fuu²¹²uu 'naa' 'in Espíritu do
'i'e²e 'naa' júu³ tyiia.

Faí³ seen²¹naa' pe ili-
jløø¹³moo'

¹⁶ "E coon²¹ nogi jó¹ 'e jo
máa¹moo' jna pe jée¹gixu joon
imáa¹moo' jna tún¹ tsu nii¹³na
fu li tyiin¹ Ñu¹u' —jin² Jesús.

¹⁷ Joon gaunngii¹i 'in tsá²
tya'a do la jee²¹² 'ii:

—¿'Ee cwoo¹i 'øøi²¹-tsi tsá²
'e júu³ no 'e gatyaa¹a 'ido?
Gafaa²¹a jna' 'e coon²¹ nogi
jó¹ 'e jo nee²¹²mo' pe mi lí²
ciiin²¹gixu nee²¹²mo' tún¹.
Joon jin²in 'e lí² la joon tsu
tse¹³mo li tyiin¹ Ñu¹u'. ¹⁸ ¿'Ee
'øøi²¹-tsi tsá² júu³ tya'a 'e
jin² "coon²¹ nogi jó¹"? Jo
'øøi²¹-tsi 'ee faa²¹a 'ino.

¹⁹ Joon galiñi²mo-tsi Jesús 'e
'in tsá² do 'iin²¹²in unngii¹i tsu
'wii¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i
'in tsá² do:

—Jna gafuu²¹²uu 'naa' 'e
coon²¹ nogi jó¹ 'e jo máa¹moo'
jna, joon ciiin²¹gixu imáa¹naa'
jna tún¹. ¿Ti 'inoo júu³ tyiia
'e sii¹³ii' jee²¹² yaanaa'? ²⁰ 'E
la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ici²ii'
'e joongi faí³ jmoo²oo' pe 'in
tsá² 'in ti²-tsi 'e sá² juncwii²¹
lo, jløø¹³mo 'e seen²¹in. Joon
xufiin¹³ faí³ jmoo²oo', 'e
faí³ do jmoo²oo' ilisii²i 'e
seen²¹moo' jløø¹³moo'. ²¹ 'E li
la li mo liseein²¹ yuun²¹. Wúu¹
ni² 'in sáa³a yuun²¹ do tsu gatí²
'ii²¹ iliseein²¹ yuun²¹ tya'a.
Pe mo galiseein²¹ yuun²¹
do jo ti²gi-tsi sáa³a 'e wúu¹
gani²¹i do tsu jløø¹³mo 'áai¹

'e galiseein²¹ jaain²¹ xuui²¹² tsañ^{uu}¹. ²² La joon jon 'naa' jmoo^{2oo} faí³ nano pe la joon góo^{3oo} yajó⁰^{2na} 'naa' tún¹ la joon jløøi¹³ alma tyii' 'áai¹. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo li² tyii¹ 'e jløøi¹³ y^u alma tyii'.

²³ Joon mi tí² jmii²¹² joon jo 'e iunngii¹ jna jiin¹³ xu. 'E la ja² mo fuu²¹² uu 'naa': Ñ^u^{1u} 'icwo^{1o} 'naa' jilaa²¹ 'e mí¹³ 'ii' coon¹³ la sii²¹ jna. ²⁴ Ca nano jo mo gami² 'ii' coon¹³ la sii²¹ jna jiin¹³ xu. Mí³ 'naa' joon i'ii¹³ 'naa' 'e coon¹³ la joon ili-
jløø¹³ 'naa' 'áai¹.

'E nali² Jesús 'e sá² juncwii²¹

²⁵ 'Nifuu²¹² uu 'naa' coon¹³ júu³ jnii² pe ti li tí² 'ii²¹ 'e jo fuu²¹² gii júu³ jnii² pe ifuu²¹² uu 'naa' cwáain¹ tya' Ñ^u^{3uu} coon¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹. ²⁶ Joon mi ti' jmii²¹² joon imí² 'ii' coon¹³ la sii²¹ jna pe jo 'ná¹ gi mí³ 'ii tyani Ñ^u^{1u} 'wii²¹² 'naa' ²⁷ tsu 'ña¹ a Ñ^u^{1u} 'nee¹ mo 'naa'. 'Nee¹ mo Ñ^u^{1u} 'naa' tsu 'wii¹³ gali'nee¹ moo' jna, joon jo^{1o} líi² 'naa' 'e Dios gasii²¹ in jna. ²⁸ Gajúu³ uu fu li tyiin¹ Ñ^u^{1u} joon gagoo²¹² oo 'e juncwii²¹ lo. Joon nano itú^{3uu} 'e juncwii²¹ lo joon nii¹³ moo tún¹ fu li tyiin¹ Ñ^u^{1u}.

²⁹ Joon gajin² in tsá² tya'a sii²¹ Jesús:

—Nano foo²¹ gi'ii coon¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹ jo foo²¹ gi'ii coon¹³ júu³ jnii². ³⁰ Nilee²¹ e'e cwáain¹ 'e ñi² jilaa²¹ 'e 'i-1-tsi tsá², joon jo 'ná¹ wa'a unngii¹ i

tsá² 'n^u. Tsu 'wii¹³ joon jo^{1o} líi² 'naa' 'e gañi² i li tyiin¹ Dios Jmii²¹.

³¹ Joon Jesús-gi gañii¹ i:

—¿Ti jo¹ jo^{1o} líi² 'naa'? ³² Ijó^{1o} 'ii²¹ joon 'ii²¹ joon ixee²¹ moo', joon ituu² moo' jna. Pe jo 'ñii¹ a 'e jóon³ oon tsu sii¹³ mo Ñ^u^{1u} 'coon¹³ jna. ³³ Fuu²¹² uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e jo cu³-'oo' coon¹³ jna joon coon¹³ la joon seen² 'naa' tyá². La 'ii²¹² taan²¹² 'naa' jee²¹² tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ imoo^{2oo} wúu¹. Pe tá² taain²¹²-'oo' tsu nigali^{1oo} 'e sá² juncwii²¹ —gajin² Jesús.

17

Faa^{21a} Jesús júu³ tyá² tya' tsá² tya'a

¹ Joon mo ngayuui¹³ gafaa^{21a} Jesús 'e júu³ no joon gasaa^{13a} níi¹ i gajó⁰²⁰ ñ^u^{1u} 'fú² joon gafaa^{21a} júu³ tyá², gajin² in:

—Ñ^u³, 'e gati² 'ii²¹ tyiia. Untyúu^{13u} y^{uun}²¹ tyi'i, joon coon¹³ la joon jon iuntyúu¹ 'n^u. ² 'N^u nigacwo^{21o} 'ii²¹ y^{uun}²¹ tyi'i 'e li² tyu^{2o} to² jileei²¹ tsá². Joon lí² cwoo^{1o} coon²¹ juncwii²¹ 'e taa²¹ coon²¹ tøø² mo jileei²¹ 'in gacwoo¹³ mo'o 'ido. ³ Joon 'e juncwii²¹ do 'e taa²¹ coon²¹ tøø² mo li la li 'e cwii¹ mo 'in tsá² do 'n^u, 'in jaan²¹ mo Dios 'in jai² joongi 'e cwii¹ mo jon Jesucristo 'in gasii¹ un.

⁴ 'Jna nigauntyúu¹ moo 'n^u jiin¹³ la taan² na fu juncwii²¹ lo, joon gajmáa^{3oo} jiin¹³ la

tí² to² gatyu²¹u jmaá³aa⁵ Joon nano, Ñu³, cwo²¹o 'e siin¹³na tyani'i coon¹³ jilaa²¹ 'e ya²gi tyiia 'e ga'oo²oo mo tyín¹na coon¹³ 'na la nu²gi garón¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹.

6 'Niga'e²ee 'in tsá² 'in ga'woo²u'u jee²¹² 'in tsá² tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ xiiala lí²u. Ga'wóo²u'u 'in tsá² do wa'a cwoo¹³u jna. Tsá² tyi'i 'ido joon gacwoo¹³u jna 'e liin¹mo tsá² tyiia. Joon 'in tsá² do gajmaa¹a nuu¹³un júu³ tyi'i. 7 Joon galiñii¹o 'e 'nu gacwo²¹o jna jilaa²¹ 'e sá² tyiia. 8 Joon gacwo¹³oo 'in tsá² do 'e júu³ tyi'i 'e nigacwoo¹³o jna, joon ga'ii¹mo. Gacón²o cwáain¹ 'e gagoo²¹²oo fu li tyín¹u'un joon ja²mo lí²i 'e gasii¹un jna.

9 Joon mí³ñ tyani'i 'wii²¹² tya' 'in tsá² do 'in gacwoo¹³u jna tsu tsá² tyi'i 'ido. Jo mí³ñ 'wii²¹² tya' 'in tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹. 10 Jileei²¹ tsá² tyiia lí²i jon tsá² tyi'i. La joon jon 'in tsá² tyi'i lí²i jon tsá² tyiia. Joon 'wii¹³ jmoo¹o 'ido 'e tyú² faa²¹ tsá² tyú² tyiia.

11 'Jo joon²gñ ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsu nii¹³moo ini³ii coon¹³ 'na pe 'in tsá² tyi'i do iján²a fu juncwii²¹. Ñu³, 'nu-u jaain²¹ 'in tyú² tyani²¹i'i, un'øø¹u'u coon¹³ 'ii²¹ tyi'i 'in tsá² do 'in gacwoo¹³u jna 'e coon¹³ la joon 'e coon²¹ júu³ sñ¹i lagi sñ¹³i. 12 La 'ñ²¹² taan²na coon¹³on gaunji³na coon¹³ 'ii²¹ tyi'i 'in tsá² do 'in gacwoo¹³u jna joon

ga'aa²moo. Joon ce jiin¹³ jaain²¹ jo nga'iin², ga'iin²mo jiin¹³ 'in 'lii¹³ do 'in 'ná¹ 'iin² 'e coon¹³ la joon 'e tiin¹³ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios.

13 Joon nano 'e nii¹³na li tyín¹u'un, pe la 'ñ²¹² taain²gñi fu juncwii²¹ lo fuu²¹²uu 'e júu³ lo 'e lijloø¹³mo 'ido 'áai¹ coon¹³ la jloø¹³na. 14 Gacwo²oo 'ido júu³ tyi'i, joon gali'ee¹mo 'in tsá² tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ 'ii, tsu 'in tsá² tyi'i do jo lí¹i tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ la jo lí¹na jon. 15 Jo mí³ñ tyani'i wa'a 'wóo²u'u 'in tsá² do jee²¹² 'in tsá² tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹, mí³ñ tyani'i wa'a jiin¹³ 'aa²mo'o 'e jo lí¹ 'in 'lii¹³ 'ii. 16 La jo tí²-tsii jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹ la joon jon 'in tsá² do jo tí²-tsi. 17 Untyúu¹mo'o 'in tsá² do coon¹³ 'e jai² lí²i 'e lí² jmaá¹a to² tyi'i. Joon júu³ tyi'i 'e la ja²mo. 18 Joon la gasii¹un jna jee²¹² 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ la joon jon jna sñ³na 'in tsá² no jee²¹² 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹. 19 Joon 'wii¹³ 'ii-o untyúu¹na 'ñii¹a 'e coon¹³ la joon ilityúu¹i 'ido coon¹³ 'e la jai². 20 'Mí³ñ tyani'i 'wii²¹² tya' 'ino joon jon' jiin¹³ tya' 'ino mí³ñ tyani'i pe mí³ñ jon 'wii²¹² tya' jileei²¹ 'in jo¹ lí²i jna cñin²¹gi mi nuu¹un júu³ tya' 'ido. 21 Mí³ñ tyani'i 'e coon²¹ júu³ sñ¹i 'ido, 'e seen²¹ caain²¹ coon¹³ jna', la 'yú¹

'n_u alma tyiia joon la joon jon 'yú¹na alma tyi'i. Mi³ñi tyani'i 'e coon²¹ júu³ sñi¹ 'e coon¹³ la joon 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ ilijo² lí²i 'e gasii¹un jna. ²² Nigacwo^{2oo} 'ido 'e 'ii²¹ tyiia 'e gacwo^{2o} jna 'e coon¹³ la joon coon²¹ júu³ sñi¹ 'ido la sñi¹³i'. ²³ Jna 'yú¹na alma tya'a la joon jon 'n_u-u 'yú¹u alma tyiia, la joon jon sñi¹ 'ido coon²¹ júu³ joon 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ icon²¹on cwáain¹ 'e gasii¹un jna. Joongi icon²¹on cwáain¹ 'e 'nee¹mo'o 'in tsá² tyiia jii¹ 'la 'nee¹u' jna.

²⁴ 'Ñ_u³, 'n_u-u gacwo¹³u 'in tsá² do tyiia joon 'iin²¹²na wa'a taan²in fu li tyíin¹na 'e coon¹³ la joon lí² ñii^{1o} 'e 'ya²gi tyiia 'e gacwo^{3o} jna. Gacwo^{2o} jna 'e 'ya²gi tyiia do ts_u 'wii¹³ gali'nee¹mo'o jna la n_u'gi garoon¹on ni cwoo¹³ juncwii²¹. ²⁵ Ñ_u³, rø²¹ 'ii²¹ jmoo^{2o}, joon x_ufiin¹³ 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ jo cwii¹in 'n_u, pe cwii¹moo 'n_u. Joon galiñi²i 'in tsá² tyiia do 'e gasii¹un jna. ²⁶ Joon gajmáa^{3aa} 'ido júu³ xiiala lí²u, joon ijmáa^{3oo} jon. Ijmáa^{3aa} 'ido júu³ xiiala 'nee¹u jna 'e coon¹³ la joon lí² 'nee¹e 'ido tsá² la 'nee¹mo'o jna joon 'ñii'a 'yú¹na alma tya'a.

18

Jee¹mo tsá² Jesús

¹ Mo ngayuui¹³ faa^{21a} Jesús 'e júu³ lo ga'wóo²mo

Jesús coon¹³ tsá² tya'a joon ngalín² li ngoo¹³ cwo² 'e sii²¹ Cedrón. Joon do-o ga'i²i Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon²¹ li sijna² 'mó² olivos. ² Joon ñii¹i Judas, 'in ti li'nñi¹i Jesús jee²¹² 'mó² do ts_u 'láai² naa¹³ ngóo^{1o} Jesús do coon¹³ tsá² tya'a. ³ Joon do-o gatyíi^{1a} Judas, jee¹mo coon²¹ poo²¹² 'láa² coon¹³ 'inlñi¹³ 'ñi¹³ tya' 'e cwo¹ fee¹ do. Jalín² to² ty_u² 'in ty_u² to² untsá², joongi to² ty_u² tsá² fariseos. Joon san¹an ñi³ joongi san¹an jí² coon¹³ 'no³ cñi¹. ⁴ Joon ts_u 'wii¹³ ñii^{1o} Jesús jilaa²¹ 'e 'ná¹ ilí² gacwo^{ñi^{1o}} joon gaunngñi¹i:

—¿'lin 'naa²¹naa'?

⁵ Joon gañii¹ 'in tsá² do:

—'Nee¹³na'a Jesús tsá² Nazaret.

Joon gajin²i Jesús sñi²¹i 'ido:

—Jna-a 'ii.

Joon Judas, 'in ga'nñi¹i Jesús, siin¹³mo jee²¹² 'ii do. ⁶ Joon mo gajin² Jesús: "Jna-a 'ii", 'in tsá² fúui¹ do gajin¹in li' caluu joon gaci²mo ni 'wó². ⁷ Joon gaunngñi¹i Jesús tún¹:

—¿'lin 'naa²¹naa'?

Joon gajin² 'in tsá² do:

—'Nee¹³na'a Jesús tsá² Nazaret.

⁸ Joon Jesús-gi gajin²in:

—Gafuu^{212uu} 'naa' 'e jna-a 'ii. Joon wana 'naa²¹moo' jna cwo^{2oo} wa'a cwollín²mo 'in catyaa² no.

⁹ Coon¹³ la joon gatiin¹³ júu³ tya' Jesús mo gajin²in: "Jee²¹² jileei²¹ 'in gacwo¹³i Ñ_u^{1u} 'jna, jo ga'iin² jii¹³ jaain²¹." ¹⁰ Joon Simón Pedro

do, 'in 'oo¹o coon²¹ ñí³, gasø¹o
 joon gatuu¹u loocwóo¹o tsáa¹
 tya' jaain²¹ tsa'leei¹³ tya' 'in
 tyu² to² untsá². Malco sii²¹
 'in tsa'leei¹³ do. ¹¹ Pe Jesús
 gatyu² Pedro to² jin²in:

—Ton²-o'o ñí³ tyi'i 'nú¹
 tya'¹a, 'Ná² móo³oo jilaa²¹
 wúu¹ icwo² Ñu¹u' jna.

Jesús tyani Anás

¹² Joon 'in 'láa² do coon¹³ 'in
 tyu² to² 'ii caan²¹mo coon¹³
 'in 'ii¹³ tya' tsá² Israel do
 gasan²mo Jesús, ga'ñuu¹u
 cwoo¹o 'ido. ¹³ Joon gatø¹o
 fu tya' Anás, tsajmii²¹ Caifás.
 Caifás do líi¹i 'in tyu² to² nifu
 tya' untsá² jiin²¹ no. ¹⁴ La
 mo jéei¹ 'in Caifás do gajin²in
 sii²¹i tsá² Israel 'e tyú²gi tya'a
 wa'a júun²in jiin¹³ jaan²¹mo
 tsá² tya' goo¹o.

Jo røø²¹; Tú³ 'e cwii¹in Jesús

¹⁵ Simón Pedro coon¹³
 jaain²¹gi tsá² tya' Jesús
 ngalín² caluu Jesús. Joon
 'in tyu² to² nifu tya' untsá²
 galicwii¹mo 'in tsá² jaain²¹
 do, tsu 'wii¹³ joon li¹o ga'íi¹
 coon¹³ Jesús tya'i tyi¹ tya'
 'in tyu² to² nifu do. ¹⁶ Pe
 Tú³ dogi gajaan¹an li' caluu'
 'ooca'nú¹ do. Pe 'in jaain²¹
 do 'in cwii¹in 'in tyu² to² do
 gangó¹o, ngafee¹³i 'in tsamí²
 'in 'oo¹o 'ooca'nú¹ do joon
 ga'íi¹mo jon Tú³. ¹⁷ Joon 'in
 tsamí² do 'in 'oo¹o 'ooca'nú¹
 gajin²in, sii²¹i; Tú³ do:

—¿Ti jon' 'nu-u jaain²¹ tsá²
 tya' 'ido?

Joon Tú³-gi ganii¹i:

—'Un², 'e wa jon' jna-a 'ii.

¹⁸ Joon tsu 'wii¹³ cwii²
 jmoo¹o 'in tsa'leei¹³ coon¹³
 'in 'ii¹³ do gajmaa¹a coon²¹
 jí² li tyaai¹ tsá². Joon do-o
 siin¹³in. Do-o jon siin¹³in Tú³
 untyaa¹³i 'ña'a.

Unngii¹ 'in tyu² to² nifu Jesús

¹⁹ Joon ga'láa² 'wii²¹² 'in
 tyu² to² nifu untsá² unngii¹i
 Jesús cwáain¹ tya' 'in tsá² ngi¹
 coon¹³on joongi cwáain¹ tya'
 'e 'ee¹e do. ²⁰ Joon Jesús do
 gajin²in sii²¹i; 'ido:

—Nigafuu²¹²uu tyani
 jileei²¹ tsá². Ga'e²ee tsá²
 inuu cwo¹ sinagogas joongi
 inuu 'e cwo¹ fee¹ li licaain²¹
 tsá² Israel, jiin¹³ coon²¹
 jo 'ee gafo²oo li 'uui²¹.
²¹ ¿'Ee li unngii¹ii' jna?
 Cwounngii¹duu' 'in ganúu²un
 júu³ tyiia tsu ñii¹o 'ido jilaa²¹
 'e ga'é³ee.

²² Mo gajin² Jesús 'elo
 jaain²¹ 'ii¹³ tya' cwo¹ fee¹ do
 'in sin² do 'e gajnaa¹ ni² Jesús,
 joon gajin²in:

—¿'Ee li' gañii¹i 'in tyu² to²
 nifu untsá² la no?

²³ Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Faa²¹du' 'e gó² 'e gafo²oo
 wa gafo²oo 'e gó², pe wa
 gafo²oo 'e tyú²-u, ¿'ee li' gaj-
 naa¹a ní³ii?

²⁴ Joon mi yuui¹³ joon
 gasii¹in Anás Jesús, si'ñuu¹mo,
 tyani Caifás 'in tyu² to² nifu
 tya' untsá².

Jo røøi²¹ Tú³ tún¹ Jesús

25 La 'hí²¹² untyaa¹i Tú³ 'ña'a gajin³ 'in tsá² do sii²¹i Tú³ tún¹:

—¿Ti jon' 'nũ-ũ jaain²¹ tsá² tya' 'ino?

Pe jo garó¹ Tú³, joon gajin²in:

—'Un², 'e wa jon' jna-a 'ii.

26 Joon jaain²¹gi tsa'leei¹³ tya' 'in tyũ² to² nifu tya' untsá² siin¹³in do. Ruu²¹mo 'in gatú² Tú³ loocwóo¹o. Joon 'in tsa'leei¹³ no gajin²in sii²¹i Tú³:

—¿Ti jon'on gamaa²¹²moo 'nũjee²¹² 'mó² do coon¹³ 'ido?

27 Joon jo garó¹ Tú³ tún¹, joon tsifu joon ga'oo¹o jaain²¹ tuuitsáa².

Sin¹mo Jesús tyani Pilato

28 Mi yuui¹³ joon gatyii¹mo 'in tsá² do Jesús tya' Caifás joon gajee¹mo tyani Pilato. 'In Pilato do líi¹i gobernado to² tyũ² Roma. La ngoo¹gi gataai² 'wó² ijná² joon jo ga'íi¹ 'in tsá² Israel do tyani gobernado tsũ jo 'iin²¹²in un'lii³i yaai jiin¹³ la tsi¹'. Tsũ wa mo'o gaun'lii³ yaai jo lí² dø¹ø 'uunñi² tya' pascua.

29 Tsũ 'wii¹³ joon gacwo'íi¹i Pilato ngafee¹³i 'in tsá² do:

—¿'Ee tsaa² cwo²oo' 'ino? —jin²in.

30 Joon gañii¹ 'in tsá² do jin²in:

—Wa jo 'lii³mo 'ino, jo lí²jee²¹²na'a tyani'i.

31 Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tsá² do:

—'Ná¹ jøø²moo' 'ino, cwoj-maa²aa' 'ii²¹ tya' 'ino jiin¹³ la to² tyũ² ley tyi'naa'.

Pe 'in tsá² Israel do gajin²in sii²¹i Pilato:

—Pe jna'a, tsá² Israel, jo tii²¹na'a wa'a jngaa¹³na'a tsá².

32 Coon¹³ la joon gauntiin¹³mo júu³ tya' Jesús 'e xiiala ijúun²in. 33 Joon ga¹ Pilato inũũ palacio tya'a joon gatø¹ø Jesús joon gaunngii¹i jin²in:

—¿Ti 'nũ-ũ 'in Róøi¹³ tya' tsá² Israel?

34 Joon gajin² Jesús:

—¿Ti la 'i¹-o'o 'wo'o si 'e gafee¹i tsá² 'nũ cwáain¹ tyiia 'ee?

35 Joon Pilato-gi gañii¹i:

—¿Ti líi²u 'e tsá² Israel jna? Tsá² goo²o coon¹³ 'in tyũ² to² untsá² 'in gajajee¹ 'nũ tyani³ii. ¿Ee goon²¹ gó² gajmaa²a tyani 'ido?

36 Joon gajin² Jesús:

—Jo líi¹na róøi¹³ fu juncwii²¹ lo. Wa'a líi¹na la joon 'e gatiin²mo tsá² tyiia 'e jo gataan¹³mo tsá² Israel jna. Pe líi¹na róøi¹³ fu li xiia²¹.

37 Joon gajin² Pilato:

—¿Ti joon róø¹³mo 'nũ?

Joon Jesús gañii¹i:

—Jna-a róøi¹³ jiin¹³ la foo²¹ 'nũ-ũ. Cwáain¹ joon galiseen²¹na, joon cwáain¹ joon goo²¹²oo ni cwo¹³ juncwii²¹. Gagoo²¹²oo gafo²oo júu³ 'e la ja²mo. Joon jilei²¹ 'in galinũũ¹³, nuu¹o jilaa²¹ 'e fo²oo.

38 Joon Pilato-do gajin²in:

—¿Noo 'e júu³ do 'e jai²?

Tyũ² tsá² to² ijúun²in Jesús

Mo ngayuui¹³ gaunngii¹
Pilato Jesús 'elo, gacwo¹ii¹
tún¹, ngafee¹³i 'in tsá² Israel
do tún¹. Jin²in:

—Jo gatsa³aa ce jiiin¹³
coon²¹ tsaa² tya' 'in tsañuu¹
no. 39 Pe sá² coon²¹ tsi² tyii'
'e láa²na jaain²¹ tsá² 'yuu²
'nñi³ mi ti jmi²¹² pascua no.
¿Ti 'iin²¹²naa' wa'a láa²na tyii'
'in Róøi¹³ no tya' tsá² Israel?

40 Joon 'in tsá² do ga'oo¹o,
jin²in:

—iJo láa²u 'ino! ¡Cwoláa²u'u
Barrabás tyii'i!

'In Barrabás do 'uun²¹ 'i.

19

1 Joon 'in Pilato gatyuu²u
to² láa² wa'a tsajée¹i ipóo²i.

2 Joon 'in 'láa² do gajmaa¹a
coon²¹ corona li jmai² tóon¹,
joon gaton¹on tyi² Jesús.
Joon gatyii¹³in 'in 'láa² do
Jesús coon¹³ coon²¹ 'mi²
nñu¹. 3 Joon gajatyéen¹in joon
gaunlee¹i jin²in:

—iWóo²o seein²¹ 'in Róøi¹³
tya' tsá² Israel!

Joon gajnáa¹a.

4 Joon gangó¹o Pilato caluu
tún¹ ngafee¹³i tsá² Israel,
jin²in:

—Tyaan²aan' cwáain¹,
tyiin³duu 'in tsañuu¹ no 'e
litsaa²mo-'oo' 'e jo gatsa³aa
tsaa² tya'a jiiin¹³ coon²¹.

5 Joon gacwo¹ii¹ Jesús 'e inñu
do 'e 'yu' tyii¹i corona li tóon¹,
joon tyi²i 'mi² nñu¹ do. Joon
gajin² Pilato sii²¹i 'in tsá² Is-
rael do:

—iLo-o siin¹³in 'in tsañuu¹
do!

6 Joon mo ganii¹in 'in tyu¹³
to² untsá² joongi 'in 'ii¹³ do
Jesús joon ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o
tá², jin'in:

—iCwotáan²in tsaa' crúu¹³
'ino! ¡Cwotáan²in tsaa' crúu¹³
'ino!

Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in
tsá² do:

—'Naa' jeei¹duu', joon
cwotéen¹naa' 'ido tsaa' crúu¹³
yaanaa'. Pe jna-a cwáain¹
tyiia jo gatsa³aa tsaa² tya'a
jiiin¹³ coon²¹.

7 Pe 'in tsá² Israel do gañii¹i:

—Sá² coon²¹ ley tyii'i,
joon 'e ley do jin²in 'e 'ná¹
júun²in 'ido tsu gajmee¹mo
'ña'a Joon¹on Dios.

8 Joon mo ganúu²un Pilato
'e júu³ lo 'goo¹gi 'áai¹. 9 Joon
ga'i²i tún¹ palacio tya'a joon
gaunngii¹i, sii²¹i Jesús:

—¿Xiiifu seen²¹u?

Pe Jesús do jo gañii¹i
jiiin¹³xu.

10 Joon Pilato gajin²in:

—¿'Ee li' jo ngii¹³i? ¿Ti
jo ñi²i 'e tii²¹moo tyu²uu
to² taan²u tsaa' crúu¹³ si
laa²¹²moo 'nñu'ee?

11 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—'Nñu jo lí² tyu²u to² jna
wa'a jo cwoo¹³i Dios tyi'i. Tsu
'wii¹³ joon fee¹gi tsaa² tya'
'in tsá² 'in gajajée¹i jna tyani'i
lagi tsaa² tyi'i.

12 Tsifu joon ga'láa² Pilato
'wii²¹² 'noo¹on xiiála lí² laai²¹
Jesús. Pe 'in tsá² Israel do
ga'oo¹o, jin²in:

—iWa'a láa²u 'ino jo tyá²
seen²¹u coon¹³ 'in tyu² to²
nifu tyiin¹ Roma! ¡Doñi'in 'in
jmee¹i 'ña'a róøi¹³ la jmoo¹o

'ido, faa²¹a 'laa²¹ tya' 'in tyu² to² nifu tyiin¹ Roma!

¹³ Joon mo ganúu²un Pilato júu³ tya'a, joon gatyu^{2u} to² 'láa² tsajée¹i Jesús fu li jmoo¹o 'ii²¹ tya' tsá². Joon do-o gacwoo¹o Pilato ni 'mosí¹³ tya'a ijmaa¹a 'ii'. Ni 'wó² do li si² 'mosí¹³ tya'a taa¹³ jmai² cuun²¹² coo¹³. Joon do-o galisii²¹ tsá² faa²¹a jmí¹ hebreo, Gabata. ¹⁴ Ningóo¹o iti² tyíia² ñi¹ cwoun¹ló¹ jmí²¹² pascua. Joon gajin² Pilato sñ²¹ⁱ 'in tsá² Israel do:

—iLo-o siin¹³ róøi¹³ tyi'naa'!

¹⁵ Pe 'idogi ga'oo¹o tá², jin²in:

—iCwojúun²mo 'ino tsa'a' crúu¹³ tya'a! iCwojúun²mo 'ino tsa'a' crúu¹³ tya'a!

Pilato do gajin²in:

—iTi 'iin²¹²naa' wa'a jn-gaa¹³na róøi¹³ tyii'?

Pe 'in tyu² to² untsá² do gajin²in:

—Jo róøi¹³ xeei'gi seein²¹ ty-ijna'a jñin¹³ 'in tyu² to² nifu tyiin¹ Roma líi¹i róøi¹³ tyi-jna'a.

¹⁶ Li gatséi¹ gajoon¹³ Pi-lato Jesús tya' 'in tsá² do wa'a téen¹in 'ido tsa'a' crúu¹³. Joon 'in tsá² do gajée¹mo Jesús.

Gateen¹in Jesús tsa'a' crúu¹³

¹⁷ Gacwo¹ñi¹ Jesús tyaan¹an crúu¹³ tya'a, tsalín² coon²¹ li sii²¹ Mootyi² 'Líi²¹². Joon coon¹³ jmí¹ hebreo sii²¹ Gólgota. ¹⁸ Joon do-o gateen¹in tsa'a' crúu¹³ caan²mo coon¹³ gáí¹gi

tsañuu¹, jmai² jaain²¹ la cataain²¹² caai¹ Jesús. ¹⁹ Joon gatyu^{2u} Pilato to² 'e toon²¹²on tsá² coon²¹ júu³ yuu¹³ tyi² crúu¹³ tya' Jesús 'e jin²: “Jesús tsá² Nazaret, Róøi¹³ tya' tsá² Israel.” ²⁰ Joon fúu¹mo tsá² Israel gauntsáa¹a 'e júu³ do tsa 'e júu³ do li 'ni¹ 'ii¹³ jmí¹, jmí¹ hebreo, jmí¹ griego joongi jmí¹ latín. Joon li tyan' ciudad do li gateen¹in tsá² Jesús tsa'a' crúu¹³.

²¹ Tsa 'wii¹³ joon 'in tyu² to² untsá² tya' tsá² Israel gajin²in sñ²¹ⁱ Pilato:

—Jo tóon¹³on 'e júu³ do 'e jin² “Róøi¹³ tya' tsá² Israel.” 'E tyú²gi wa'a tóon¹³on: “'In 'in gajin²in 'e líi¹i Róøi¹³ tya' tsá² Israel.”

²² Pe gañii¹ Pilato:

—Jiin¹³ la 'e tóon³oon, la joon ili².

²³ Joon 'in tyúuin² 'láa² do 'in gateen¹in Jesús tsa'a' crúu¹³ gajmaa¹a jmai^{2xu} sñin¹³ Jesús la 'oo²¹ yaai. Joon coon²¹gi 'no¹³ 'mi² 'e tyú² gasái¹. 'E 'mi² do lí¹ coon²¹ 'no¹³ 'mi². ²⁴ Joon 'in 'láa² do jin²in sñ²¹ⁱ la 'oo²¹ 'ii:

—Jo dyii²¹ⁱ 'e 'mi² no, tsacoo²¹o', joon jøø^{21ø} 'iin 'in líi¹i.

Joon coon¹³ la joon gaun-tiin¹³in 'e júu³ taa¹³ jí² tya' Dios 'e jin²: “Gajmaa¹a jmai^{2xu} sñin¹³ jee²¹² 'ii, joon tya' sñin¹³ dya¹a mi³.” La joon gajmaa¹a 'in 'láa² do.

²⁵ Joon tyan' li si² crúu¹³ tya' Jesús siin¹³in sáa³ Jesús coon¹³ tsamí² ruu²¹ⁱ sáa³a,

coon¹³ María tsamí² tya' Cleofas joongi coon¹³ María Magdalena. ²⁶ Joon gajóø²i Jesús sáa³a joongi jaain²¹ tsá² tya'a 'in 'nee¹mo 'áai¹ joon gajin² Jesús sii²¹i sáa³a:

—Saa²¹², jin²in —lo-o siin¹²in yuun²¹ tyi'i.

²⁷ Joon gajin²in sii²¹i tsá² tya'a do:

—Lo-o siin¹² in saa²¹a.

Joon jmi²¹² joon ga'i²i 'in tsá² tya' Jesús do María, sáa³ Jesús, inu tya'a.

Júun²mo Jesús

²⁸ Noo²¹²xu mo galiñii¹ Jesús 'e jilaa²¹ gauntiin¹³in, 'e untiin¹³in jiiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, Jesús gajin²in:

—Unjmi²na.

²⁹ Joon do-o si² coon²¹ tsuu² si'oo¹o vino tiin²¹. Joon 'in tsá² do gauncwii²¹i coon²¹ lawa joo²¹ 'e sii²¹ esponja coon¹³ vino do. Joon gatyin² 'e joo²¹ do nii²¹² sii² 'mó² sii²¹ hisopo joon gasaa¹³a 'oo²o Jesús. ³⁰ Joon mo ngayuui¹³ ga'un¹un Jesús 'e vino tiin²¹ do joon gajin²in:

—Jilaa²¹ 'e la tí²-i lí².

Joon tsifu joon gajó¹ tyíi¹i joon gajúun²mo.

'Yaa²¹a 'láa² 'mosuun²¹ caa¹i Jesús

³¹ Cwoun'ló² jmi²¹² no tya' pascua, joon tsu 'wii¹³ coon²¹ jmi²¹² fee¹ 'áai¹ mi jná² joon jo 'iin²¹²in 'in tsá² Israel wa'a taain²gi tsaa' crúu¹³ 'in tsá² do mi tí² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ijó¹. Joon ngalín²mo 'in tsá² do tsamí¹i Pilato wa'a

tyu^{2u} to² fiin¹in tsaa'mootii²i 'in tsá² taan¹in crúu¹ do, Joon jmoonoo ijúun²in joon lí² xiia¹ cuerpos tya'a. ³² Joon 'in 'láa² ngalín² ngafíin¹in tsaa'mootii² tya' 'in nifu do joongi tya' 'in jaain²¹gi do 'in gateen¹in tsaa' crúu¹ coon¹³ Jesús. ³³ Pe mo ngalín² ngatyéen¹in caai²¹ Jesús galili¹³i 'e najún¹mo Jesús tsu 'wii¹³ joon jo gafíin¹in tsaa'mootii² 'ido.

³⁴ Lí coon²¹ ga'ya¹a 'in 'láa² do 'mosuun²¹ caai²¹ Jesús joon tsifu la joon gatuun²¹un jmi¹ sicaai¹³ jmi²¹. ³⁵ Joon 'iin 'in jmaa¹a júu³ lo 'e ganí² joon jmoo¹o júu³ jai². Nii¹o 'e júu³ la ja²mo faa²¹a joon jmaa¹a 'naa' júu³ 'e lí² jo¹o lí²naa'. ³⁶ Joon jilaa²¹ 'elo galí² wa'a untiin¹³mo 'e júu³ taa¹³ ni jí² tya' Dios 'e jin²: “Ce jiiin¹³ coon²¹ mootaa²i ifíin¹³in.” ³⁷ Joon lí xiia' jin²in ni jí² tya' Dios: “Ijóø²i tsá² 'in niga'yá² tya'a.”

'Aa¹mo tsá² Jesús

³⁸ Mo ngayuui¹³ gajúun²in Jesús jaain²¹ 'in jai² lí²i Jesús sii²¹ José ngami¹i Pilato wa'a cwo¹ 'ido cuerpo tya' Jesús. 'In Sé³ no ja²mo coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Arimatea joon 'uun²¹mo ngii¹ coon¹³ Jesús tsu 'goo²¹o 'in tsá² tyu² to² tya' Israel. Ga'ii²¹mo Pilato júu³ tya'a joon gangó¹o Sé³ ngatyiin¹an cuerpo tya' Jesús. ³⁹ Joon 'in Nicodemo, 'in ngafee¹³i Jesús lí 'woo¹, gatyíi¹³a tyaan¹an 'oo²¹ jmafuu²¹ mirra coon¹³

áloes ti dyadya¹ kilo. ⁴⁰ Je wáai² do gapaa¹³i cuerpo tya' Jesús coon¹³ 'mi² caai¹³ 'oo²¹ jmafuu²¹ do jiin¹³ la t̄isi² tya' tsá² Israel mi 'áa¹³i tsá². ⁴¹ Tyan' li taan¹in Jesús tsaá' crúu¹³ sá² goon²¹ jee²¹² 'mó². Joonjee²¹² do sá² goon²¹ 'aan¹ tya' 'li²¹² tsi too²¹ tsaá' xá². Jo mo ga'aa¹i tsá² tsá² 'e tsi too²¹ do, jiin¹³ jaain²¹. ⁴² Tsi 'aan¹ do-o ga'aa¹i cuerpo tya' Jesús tsu tyan'an 'áai¹, joongi ti li 'láa² 'wii²¹² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel.

20

Mo gajin¹ Jesús jee²¹² 'li²¹²

¹ 'Aa²¹ jmi²¹² láa² 'wii²¹² semóo¹³ ngóo¹o María Magdalena fu li niga'áai¹ Jesús. 'Nuu²¹ mogi. Joon ganii²¹i 'e jo si²gi 'áan³ tya'a 'e cuun²¹² 'in jni¹ 'oo²¹ 'aan¹ do. ² Joon gangóo¹ cwiin¹in fu li taain²¹ Simón Pedro coon¹³ 'in jaain²¹gi tsá² tya' Jesús 'in 'nee¹i Jesús 'ái¹. Joon gajin² María do sii²¹i 'ido:

—Nigatyii¹mo tsá² Ña'ñu¹'u' tsi 'aan¹ joon jo nee³e 'e xiaafu ngajée¹³i.

³⁻⁴ Joon Tú³ coon¹³ 'in tsá² tya' Jesús catyaai² ngalíin²in cwiin¹in fu li roon²¹on 'aan¹ do. Joon 'in jaain²¹ do, cwii²¹gi cwiin¹in lagi Tú³ joon tyíi¹a 'aan¹ do nifu. Joon nga'ee²¹²e 'oo²¹ 'aan¹ jóø²ø. ⁵ Nii²¹o 'e 'no³ 'mi² roon¹on do pe jo ga'í²i 'aan¹ do. ⁶ Mi yuui¹³ joon gatyíi¹a Simón Pedro caluu joon ga'í²o tsi

'aan¹ do. Nii²¹o jon 'e 'no³ 'mi² roon¹on do. ⁷ Nii²¹o jon 'e 'mi² 'e gapaa²¹i ni² Jesús jo roon¹on coon¹³ 'e 'no³ 'mi² 'e catyíi² pe ijuui¹³ roon¹on coon²¹. ⁸ Joon ga'í²i jon 'in tsá² jaain²¹ do 'in gatyíi¹a nifu 'aan¹ do, joon ganii²¹i jilaa²¹ 'e nigali² joon jo¹o galii²i. ⁹ Joon jo mo ga'øøi²¹-tsí jiin¹³ la nijin² ni jí² tya' Dios 'e 'ná¹ jiin¹ Jesús jee²¹² 'li²¹². ¹⁰ Joon gangaa¹³mo 'in tsá² tya'a do fu tya'a.

Jné¹i Jesús tyani María Magdalena

¹¹ Pe 'in María do gajaan¹an caluu 'oo²¹ 'aan¹, gatyíi²i. La 'ii²¹² ci²i do ga'íi¹i jóø²ø tsi 'aan¹ do. ¹² Joon do-o gangoo²¹o gáí¹ ángeles tyi²i 'mi² taa²¹. Do-o née¹i li garoon¹on cuerpo tya' Jesús. Joon jaain²¹ tyíin¹ yu' li garoon¹on tyíi¹i joon jaain²¹gi tyíin¹ 'ée² tii² Jesús. ¹³ Joon gaunngii¹i 'in ángeles do 'ii:

—Tsamí², ¿'ee li cii²¹i?

Joon gajin² 'in tsamí² do:

—Ci²oo tsu nigajee¹mo tsá² Ñu¹³ Fii³ii joon jo ñi³ii xiaafu ngajée¹i.

¹⁴ Joon mo gajin²in 'elo gajin¹in níi¹i joon gangóo¹o Jesús siin¹³in do. Pe jo galili³i 'e Jesús 'ii. ¹⁵ Joon gaunngii¹i Jesús sii²¹i 'ido:

—Tsamí², ¿'ee li cii²¹i? ¿'lin 'naai²¹ nu?

Joon tsu 'wii¹³ 'i¹-tsi 'e 'in 'aa¹a 'wó² do fee¹³i 'ii gajin²in:

—Tsañuu¹, owa gajee²mo'o, foo²o xiiafu gatuu²¹u'u joon jna-a nitee²¹²ee.

16 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsami² do:

—¡María!

Joon María do gajin¹mo joon gajin²in sii²¹i Jesús coon¹³ jmi¹ hebreo:

—¡Raboni! —'e øøi²¹-tsi tsá² jin²in: Tifo² tyi'.

17 Joon Jesús-gi gajin²in:

—Jo 'li²u'u jna, tsu jo mo ngóo³gii li tyiin¹ Ñu³uu. Pe cwoo²¹o, cwosii¹³i 'in ruu²¹na 'e nii¹³na li tyiin¹ Ñu³uu 'in líi¹ Ñu²uu' jon, li tyiin¹ Dios tyiia 'in líi¹ jon Dios tyii'.

18 Joon gangóo¹o María Magdalena do ngajmaa¹a 'in tsá² tya' Jesús júu³ 'e niganí²in Ña'ñu¹' Jesús joon 'e nigafee²¹i 'e júu³ do.

Jnéi² Jesús tyani tsá² tya'a

19 Canuu²¹ jmi²¹² joon, jmi²¹² 'láa² 'wii²¹² semóo¹³ 'in caan²¹in tsá² tya' Jesús. Joon tsu 'wii¹³ 'gøø¹mo tsá² tyu² to² tya' Israel 'in jni¹i ca'ná¹. Joon ga'í²i Jesús tún² tsa² jee²¹² 'ii joon ga'í¹i júu³ jin²in:

—Tyú²-u cwoseen²¹naa'.

20 Mo ngayuui¹³ joon ga'e²e Jesús tsá² tya'a cwoo²¹o, caa¹i. Joon 'in tsá² tya'a do galijløø¹³mo 'áai¹ mo jóø²i Ña'ñu¹' Jesús. ²¹ Mo ngayuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido tún¹:

—Tyú²-u cwoseen²¹naa'. La gasii¹in Ñu¹' jna la joon jon sii¹na 'naa'.

²² Joon gaxuu¹u ni² 'ido joon gajin²in:

—Cwo'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jmi²¹. ²³ Wa'a 'naa' jmaa²aa' feei¹-'oo' tsa² tya' tsá², si'in²mo tsa² tya' 'ido. Pe joon wa'a jo jmaa²aa' feei¹-'oo' tsa² tya' tsá² jo si'in²in tsa² tya' 'ido.

Tomás gangaa¹mo Ña'ñu¹'

²⁴ Pe jaain²¹ jee²¹² 'in apóstoles tya' Jesús 'in sii²¹i Tomás jo tyiin¹in mi tyi¹a Jesús. Suuin²¹² 'in Tomás do. ²⁵ Joon 'in tsá² tya'a catyaa¹i gajin²in sii²¹i 'ii:

—Ganee²¹²moo'o Ña'ñu¹' Jesús.

Pe 'in Tomás do gajin²in:

—Jo ijai² líi²na wa jo nijøø³øø li ga'yá² cwotóon¹ cwoo¹o, joon ngii³na unnicwóo³oo li ga'yá² cwotóon¹ do joongi ngii³na cwóo³oo li ga'yá² 'mosuun²¹ caa¹i.

²⁶ La coon²¹ dyía¹ 'in caain²¹ tsá² tya'a coon²¹ inuu joon taan²mo Tomás coon¹³on. Joon xufiin¹³ tyú² injni¹ jni'ná¹ ga'í² Jesús joon gajmaa¹a siin¹³in tún² tsa² jee²¹² 'ii. Joon ga'í¹i júu³ jin²in:

—Tyú²-u cwoseen²¹naa'.

²⁷ Mi yuui¹³ joon gajin²in sii²¹i Tomás:

—Ngii²u unnicwoo²¹o lo joon jóø²¹ø li ga'yá² cwotóon¹ cwóo³oo. Xá² cwoo²¹o joon taan¹ caa¹na. Jo ngii²¹gi'i

'e jo jai² lí²u la joon
cwolitsáa¹mo-'o'o.

²⁸ Joon gañii¹i Tomás jin²in:

—iÑu¹fii³ii, joongi Dios tyiia
'nu!

²⁹ Joon gajin² Jesús sii²¹i
'ido:

—Tomás, jo¹o galí²u'u
jna tsu¹ 'wii¹³ gañi²mo'o jna.
Pe jløø¹³mo 'in jai² lí²i jna
xufiin¹³ jo mo ngaa¹i jna.

'Yuto² tya' e jí² lo

³⁰ Lí¹ 'láai²gi lí² milagro gaj-
maa¹a Jesús tyani tsá² tya'a 'e
jo taa¹³ 'e jí² lo. ³¹ Pe 'e jí² lo
taa¹³ jilaa²¹ 'e júu³ lo 'yuto²
'e lí² jai² lí²naa' 'e lí¹i Jesús
Cristo, Joon¹on Dios. Joon
tsu¹ 'wii¹³ jo¹o lí²naa' Jesús
'e seen²¹moo' coon²¹ tøø²mo
coon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹ 'ii.

21

*Jné¹ Jesús tyani dyái¹ tsá²
tya'a*

¹ Mo ngayuui¹³ joon
gajné² Jesús tyani tsá²
tya'a coon²¹ fu li ti² tyiia¹
sii²¹ Tiberias. La no galí²:
² Dyái¹ tsá² tya' Jesús taain²¹²
caan²¹mo. 'In tsá² do sii²¹
Simón Pedro, coon¹³ Tomás
suuin²¹², coon¹³ Natanael,
joon jaain²¹ tsá² seein²¹
Caná náa¹ li sii²¹ Galilea 'ii.
Taaín²¹² jon 'in gáí¹ joon¹on
Zebedeo coon¹³ gáí¹gi tsá²
tya' Jesús. ³ Joon Simón Pedro
do gajin²in sii²¹i 'in catyaaí²
do:

—Níi³ii, niseen¹²na joo²¹
jmii²¹.

Joon gajin² 'in catyaaí² do:

—Jna'a jon tsaá²¹a' coon¹³
'nu.

Joon ngalíin²mo, ngatáa¹i
coon²¹ barco. La tøøi² 'woo¹
táa¹i 'naa¹i joo²¹ jmii²¹ pe
jo gataan¹³in jiiin¹³ jaain²¹.
⁴ Mo ti li ngó¹o cajná² gajné¹
Jesús li ti' tyiia¹ do pe jo
galicwii¹in tsá² tya'a 'ii. ⁵ Joon
gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² taai²
barco do:

—'Naa', ¿ti jo mo taan¹³naa'?

Joon 'in tsá² do gañii¹i:

—'Un², jiiin¹³ jaain²¹.

⁶ Joon gajin² Jesús sii²¹i
'ido:

—Li' tsáa¹ caai²¹ barco
do nii¹³ii' núu³, joongi
iteen¹³naa' joo²¹.

La joon gajmaa¹a, joon jo
lí² saa¹³a 'e núu³ tsi barco tsu
røø¹mo joo²¹ jmii²¹ do. ⁷ Joon
'in tsá² tya' Jesús 'in 'nee¹i
Jesús 'áai¹ gajin²in sii²¹i Tü³:

—iÑa'ñu¹'u' 'ido!

Joon mo ganúu²un Simón
Pedro 'e jin²in: “Ña'ñu¹'u'
'ido”, joon gaci²i sijn¹³in
(tsu gatyii¹i 'e saan¹in joo²¹
jmii²¹). Joon mo ngayuui¹³
joon gaí²i tsi jmii²¹ itsáa¹a
li sin² Jesús. ⁸ Joon 'in tsá²
tya'a catyaaí² 'in taai² barco
do gatyaliin²mo ti' jmii²¹ do
jñuu¹u núu³ do røøi¹ joo²¹
jmii²¹. Ga'ii²¹ barco do li 'oo²
coon²¹ cíein¹³ metros 'e lí' ti'
do. ⁹ Joon mo cwo'íi¹ 'e barco
do li' cwoo¹³ tyuun²¹ gajné¹i
coon²¹ jí² li coo²¹ jí² joon ni jí²
do untyúun²in jaain²¹ joo²¹
jmii²¹. Joon náa¹ 'iñi¹ caai²¹
do. ¹⁰ Joon gajin² Jesús sii²¹i
'in tsá² do:

—Cwotyiin²naa' jaain²¹ gáí¹gi joo²¹ do 'in la ngayuui¹³ gataan¹³naa' do.

11 Joon Simón Pedro gaí² tsi barco do joon gaun'òø¹i 'e núu³ do fu nitsaa² Røø¹mo 'e núu³ do joo²¹ jmi²¹ cøøi¹³, ti jiin¹³ coon²¹ cíein¹³ tsi ca'no¹³ tsiigi gaai²¹. Joon xufiin¹³ 'áa¹mo røøi¹ 'e núu³ do jo ga'gii²¹i. 12 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ñilíin²naa', cøø¹³xuu'.

Joon jo gatá²-tsi jiin¹³ jaain²¹ tsá² tya'a do wa'a unngii¹i 'iin 'ii tsu ñi¹o 'e Ña'nu¹u' Jesús 'ii. 13 Joon gajatyéen¹mo Jesús joon gajmaa¹a jmai²xu 'e iñi¹ do jee²¹² 'ii. La joon gajmaa¹a coon¹³ 'in joo²¹ jmi²¹ do.

14 Ningóo¹ 'ni¹ naa¹³ 'e gajné¹i Jesús tyani tsá² tya'a mi yuui¹³ gajjin¹in jee²¹² 'ii²¹².

Jesus sii¹i coon¹³ Simón Pedro

15 Mo ngayuui¹³ gagøø²¹² gaunngii¹i Jesús sii²¹i Simón Pedro:

—Simón, jóon¹on Jonás çti 'nee¹mo'o jna 'láai²gi lagi 'in no?

Joon Tú³ do gañii¹i:

—Joon, Ña'nu¹u', ñi²o'o 'e 'iin²¹²mo'o 'nu.

Jesús-gi gajin²in:

—Joon, cwo²o 'e dø¹² joo'saa²¹ xuui²¹² tyiia.

16 Joon gatí² tún² naa¹³ 'e gaunngii¹i jin²in:

—Simón, jóon¹on Jonás, çti 'nee¹mo'o jna?

Joon gañii¹i Tú³ do:

—Joon, Ña'nu¹u', ñi²o'o 'e 'iin²¹²mo'o 'nu.

Joon gajin² Jesús:

—Joon, 'aa²mo'o joo'saa²¹ tyiia.

17 Joon gatí² 'ní¹ naa¹³ 'e gaunngii¹i Jesús 'ii, jin²in:

—Simón, jóon¹on Jonás, çti 'iin²¹²mo'o jna?

Joon Tú³ do gajmaa¹o faí³ tsu wii¹³ Jesús nigaunngii¹i 'ní¹ naa¹³ wa'a 'iin²¹²in Tú³ 'ii. Joon Tú³ gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'nu¹u', ñi²o'o jilaa²¹. Ñi²o'o 'e 'iin²¹²mo'o 'nu.

Joon gajin² Jesús:

—Joon, cwo²o 'e dø¹² joo'saa²¹ tyiia. 18 'E la

ja²mo fuu²¹²uu 'nu: mo líi¹u'u simii²¹ gatyii¹i siin²¹in 'wo'o joon gatyii²¹a doñixiia' fu 'iin²¹²u'un. Pe mi li yuu¹³ 'nu inii¹³i cwaa¹a joon tsá² xee²¹mo ityii¹³i 'nu siin²¹in joon ijee²¹²mo tsá² 'nu xiia'li jo 'iin²¹²u'un cwoo¹³o.

19 Coon¹³ 'e júu³ joon gajmaa¹a Jesús júu³ xiiala ijúun²in Tú³ joongi xiiala iuntyúu¹i Dios. Mo ngayuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i Tú³:

—i'Na¹ coon¹³ jna!

'In tsá² 'in 'iin²¹²in Jesús

20 Joon gajjin¹³in Tú³ níi¹i joon gajøø²i jaai¹³ caluu 'in tsá² tya' Jesús do 'in 'né¹i Jesús 'ido. 'In tsá² do tyiin¹in caai¹ Jesús mo gagøø²¹² li tséi¹ do. Joon gaunngii¹i Tú³ sii²¹i Jesús: “Ña'nu¹u', çti 'in i'ñii¹i 'nu?” 21 Joon mo gaggaa²¹i Tú³ 'ii, gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ñá'ñu¹u', coon¹³ 'in no,
¿'ee 'ilí²?

²²Joon Jesús do gañii¹i:

—Wa' 'iin²¹²na 'e seein²¹
'ido ca mi gaa¹³na tún¹, ¿'ee
cwáain¹ tyi'nũ? Jiin¹³ cwáain¹
tyi'i 'e 'na¹ coon¹³ jna.

²³Joon coon²¹ júu³ 'atsaa²¹
gasi¹i 'in tsá² jai² lí²i Jesús
'e jo ijúun²in 'in tsá² do tsu
Jesus gajin²in: “Wa' 'iin²¹²na
'e seein²¹ 'ido ca mi gaa¹³na
tún¹, ¿'ee cwáain¹ tyi'nũ?”
Pe jo gajin²in 'e jo ijúun²in,
gajin²o: “Wa' 'iin²¹²na 'e
seein²¹ 'ido ca mi gaa¹³na
tún¹, ¿'ee cwáain¹ tyi'nũ?”

²⁴Joon 'in tsá² tya' Jesus no,
'ii 'in nigataan¹an ni jí² 'e júu³
lo. Joon 'ii jin²in 'e ja²mo júu³
tya'a. Joon nee²¹e' 'e ja²mo
júu³ tya'a.

²⁵Joon 'láai²gi nigajmaa¹a
Jesús. Joon wana to²o tsá² ni
jí² jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesús
iunrøøi¹ jí² 'láai² 'áai¹. Amén.

'E la gajmaa¹a tsá² tya' Jesús

Dios icwó² Espíritu Tyú² tya'a

1-2 Coon¹³ jí³ tyiia la mo 'láa² wii²¹² nifu, tsá² tyú¹ Te-oflo, gajmaa¹³aa 'nə jú² ce jilaa²¹ 'e ga'láa² Jesús 'wii²¹² jmáa¹a joongi 'e ga'e²e tsá² ca gangaa¹²i ñu'fú². La jo mo 'yaa¹i Jesús ñu'fú² gaun-coon¹³ Espíritu Tyú² tya' Dios 'ii 'e icwo¹o tsá² tya'a, 'in gatyí¹³in, to² 'e 'ná¹ jmaa¹a. ³ Mo gangáí² gajúin¹ Jesús do gajné¹mo 'e jii¹o jee²¹² tsá² tya'a. La jee²¹² tunlo¹ jmí²¹² do jnéé²mo jee²¹² tsá² tya'a. Joon gajmaa¹a 'láai² níi² to² 'e 'ee¹ 'e nigalija²mo 'e seen²¹mogi, 'e jo lí² jin² tsá² 'e jo nijo¹. Joongi gajin²o xiiala mi tyu² Dios to² tsá².

4 La jee²¹² ngi¹gi Jesús coon¹³ tsá² tya'a ga'í² jú³ 'e jo mo 'woo²¹duu' Jerusalén lo ca gatséin¹ jú³ ga'í² Dios Jmii²¹.

5 —'E ja²mo —jin² Jesús sí²¹i tsá² tya'a do—, Wó³-o gasaa¹ tsá² jmí²¹ jii¹ coon¹³ jmí²¹ pe chíin²¹giXú ic-woo¹²i Dios 'naa' 'in Espíritu Tyú² tya'a iuncoon¹³ 'naa'.

Ngaai¹² Jesús fu ñu'fú²

6 Cafu mo gaicain²¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a gaunngí¹i tsá² tya'a 'ii:

—Ña'ñu¹'u', ¿ti gati² 'ii²¹ 'e laa²¹²mo'o tsá² Israel joon la joon lí²-i tyu¹'u to² yaai?

⁷ Joon gañii¹i Jesús:

—Jo tíi² 'naa' líñi³'ii' lí²¹² tsei¹² 'e ilí² jilaa²¹ 'elo. Jiin¹³ 'ña'a Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹ tíi² líñii¹i lí²¹² 'e ijmáa¹a 'elo. ⁸ Pe ijoo²¹-o 'in Espíritu Tyú² tya' Dios joon 'ii ingí¹ coon¹³ 'naa'. Joon 'ii²¹ tya' 'ii cwolín²naa' Jerusalén, joongi la caain²¹ li san² Judea, joongi li sii²¹ Samaria coon¹³ la caain²¹ li wíin²gi ni cwoo¹³ juncwii²¹. Icwolín²naa' cwojmaa²aa' jú³ 'iin jna.

⁹ Mo ngayuui¹³ gajin² 'elo, la 'í²¹² jóø²mogi 'ido 'ii, joon gasaa¹mo Jesús. Ngaa¹²i fu yu'. Joon gajó² coon²¹ jní¹ gaci¹²i Jesús. Joon jo jnéé²gi. ¹⁰ Téen²mogi 'ido jóø²ø fu ñu'fú² la 'í²¹² ngaa¹²i Jesús. Joon gajné¹ co' li téin² 'ido gáí¹ tsañuu¹ taa²¹ síin¹³in. ¹¹ Joon gajin²in síi²¹i 'ido:

—Tsañuu¹ seen²¹ Galilea jo 'ee to² 'ii³in-gi téen²naa' lo jóø²øø' fu yu' juncwii²¹. 'In Jesús no, 'in cwo'í¹ jee²¹² 'naa' ngaa¹²i fu yu' do coon²¹ røø²¹ 'ii la mo ngaa¹²i do, la joon jon ijó¹ tún¹.

Tyí¹³in Matías 'a 'ii²¹in cwáain¹ tya' Judas

¹² Joon ngalín²mo 'a moo²¹ sii²¹ Olivos do. Joon ngaliin¹ tún¹ Jerusalén 'e ná¹ coon²¹ sii¹³Xú jii¹³ la to² gatyu² ley tya' Moisés 'e sá² ngi¹ tsá² mo jmí²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². ¹³ Mo

tyaliin¹in 'e fuu²¹ do gasóo^{2o}
 coon²¹ 'ná¹ li tí² tún² fúí¹
 'In gatyaliin¹in do sii²¹ Tú³
 coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³
 coon¹³ Dá³ coon¹³ Tomóo¹³
 coon¹³ Bartolomé coon¹³
 Untøø² coon¹³ Jacobo, jóon¹
 Alfeo, coon¹³ Simóoi¹³,
 jaain²¹ tsá² tya' coon²¹
 poo²¹² sii²¹ cananistas. Joon
 coon¹³ Judas ruu²¹ⁱ Jacobo,
 14 Jilee²¹mo 'in li caain²¹
 coon¹³ ruu²¹ⁱ Jesús coon¹³
 María sáa³ Jesús coon¹³ 'in
 tsamí² catyaaí² do. Licaain²¹
 fee²¹ⁱ Dios.

15 Jiin¹³ jee²¹² joon gal-
 icaain²¹ tsá² jiin¹³ coon²¹
 cíein¹³ tsi dyáai² 'in jai² líi².
 Joon gajmaa^{1a} Tú³ siin¹³in
 jee²¹² tsaruu²¹ⁱ, joon gajin²in
 sii²¹ⁱ 'in tsá² catyaaí² do:

16 —Tsaru^{1u}, 'ná¹-a tsín¹
 jiin¹³ la gataan^{1an} líi²¹² yuu¹³
 David ni jí² tya' Dios coon¹³
 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya'
 Dios. David do gafaa^{21o}
 xiiala 'e itsangíi² Judas. 'Ii-o
 jee²¹² 'in gasaain¹² Jesús.
 17 Judas jaain²¹² jee²¹² jna'a,
 joon tíi²mo jmáa^{1a} to² coon¹³
 jna'a. 18 Pe joon ngoo^{21o}
 Judas ngala¹ coon²¹ si² 'wó²
 coon¹³ 'e cuu² gajna^{1an}
 coon¹³ 'e gó² gajmaa^{1a} do.
 Tsifu joon gacii¹²ⁱ lí¹ sijíi².
 Joon ga'gíi²¹ⁱ tu^{2u}. Joon
 ga'woo^{21o} jilaa²¹ 'un'míi²ⁱ.
 19 Joon mo galiñi¹ 'in seein²¹
 Jerusalén do joon gaunsii²¹
 'e 'wó² do Acéldama, 'øøi²¹-tsi
 tsá² sii²¹ Coon²¹ Sii¹³ Tyiia²¹
 'in 'O² Jmí¹. 20 Tsu¹ 'wii¹³ ni
 Salmos jin² la no:

Cwosii²¹ⁱ 'núu^{1u} situu^{1mo}.
 Jo 'in seein^{21gi} 'in cwaa^{21gi}.

Joongi jin²in:

Cwocwoo^{2oo} 'in xee^{21mo} 'in
 jmá¹ to² jmoo^{1o} 'ido.

21 "Wii¹³ joon tsajmoo^{21o}
 'elo —jin² Tú³—. Jee²¹²
 jna' jeei¹ 'inlíi¹³ tsá² 'in
 ningi¹ coon¹³ jna' la tøøi²
 nigangíi²¹ⁱ coon¹³ Jesús. 22 Ca
 la mo gasaa¹ⁱ Wó³ Ña'ñu^{1u}
 Jesús jmí²¹ joon ca gangaa¹²ⁱ
 ñu^{1fú}. Tyii^{13mo} jon jaain²¹
 jee²¹² 'ii wa'a 'in licaain²¹
 coon¹³ jna'a 'e ijmáa^{1a} júu³
 'e nijiin¹in Jesús —gajin² Tú³.

23 Joon ga'woo²¹ gáí¹ tsá²
 jee²¹² 'ii. Jaain²¹ 'in sii²¹ Sé³,
 'in sii^{21o} jon Barsabás, sii^{21o}
 jon Justo. 'In jain^{21gi} do sii²¹
 Matías. 24-25 La 'ii²¹² fee²¹ⁱ
 Dios jin²in:

—Ña'ñu^{1u}, 'nu-u jøø^{2ø}
 jilaa²¹ alma tya' tsá². 'Ee^{13du}
 jna'a 'naai²¹² 'in jee²¹² gáí¹
 lo nityi^{1u} 'in jmá¹ to² tsá²
 tya' Jesús cwáain¹ tya' Judas.
 Gajaan^{1an} Judas do 'e to²
 jmoo^{1o} 'wii¹³ tsaa² tya'o.
 Joon ngoo^{21o} li 'iin^{212mo}.

26 Joon gacoo^{1o} jee²¹² 'ii.
 Joon gatíi^{2mo} Tíi¹³. Tsifu joon
 ga'í² Tíi¹³ do cwáain¹ tya' Ju-
 das jee²¹² 'in dyajaain²¹ tsá²
 tya' Jesús.

2

*Mo gajó² Espíritu Tyú² tya'
 Dios*

1 Mo gatsín¹ cincuenta
 jmí²¹² mo gangíi²ⁱ cwaa²¹
 jmí²¹² gati² jmí²¹² sii²¹ Pen-
 tecostés. Coon²¹ lí sicaain²¹ la
 jilee^{21mo} 'in jai² líi². 2 La 'ii²¹²

joon coon²¹ ga'iin² li' ya' lawa mo 'ii' tyi² tá² lili¹. Ga'iin² la t̄ōi² in^{uu} li néei¹ 'ido. ³ Joon gajnéi¹ coon²¹ 'e li la li sii¹³ jí² li néei¹ la jaain²¹. ⁴ Joon ga'í² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios almas tya' ce jilee²¹mo 'in néei¹ do. Joon ga'láa² 'wii²¹² faa²¹ jmai² jmí¹ xiia²¹ 'e cwoo¹o 'in Espíritu Tyú² do faa²¹a.

⁵ Jee²¹² jmí²¹² lo fúu¹mo tsá² Israel 'in untiin¹³ to² tyú² Dios sicaain²¹. Jalín² Jerusalén la caain²¹ juncwii²¹. ⁶ Mo ganúu²un 'e ga'iin² do joon galicaain²¹ 'in tsá² do li ga'iin². Pe jo ñii¹ 'in tsá² fúu¹ do 'ee nigalí² mo ganúu²un la jaain²¹ la jaain²¹ 'in tsá² tya' Jesús do faa²¹a jmí¹ tya'a. ⁷ Jmai² 'in ganga'goo²¹-tsi. Joon jmai² 'in gafo²mo joon sii¹i jee²¹² 'ii:

—'Owa'a jon 'in seein²¹ Galilea jileei²¹ 'in faa²¹a no. ⁸ ¿Xiiala lí¹ 'e n^{uu}un' faa²¹a jmí¹ tyi jna'? ⁹⁻¹¹ Lí¹ fúu¹ tsá² seein²¹ lo, 'in seein²¹ Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, joon li sii²¹ Asia seein²¹ lo. Seen²¹mo jon 'in jalín² Frigia, Panfilia, Egipto joongi Africa li' ngoo¹³gi li' Cirene. Joongi tsá² seein²¹ Roma 'in seein²¹ lo. Caa¹²mo 'inlí¹³ 'in seein²¹ Israel ca la mo galiseen²¹mo coon¹³ 'inlí¹³gi 'in nigatúu²mo dioses tya'a 'in gajmeei¹ tsá² joon niga'ii²¹mo jon 'in Dios tya' tsá² Israel. Caa¹²mo tsá² seein²¹ Creta coon¹³ Arabia

pe jilee²¹mo' n^{uu}un' faa²¹a coon¹³ jmí¹ tyi-o' júu³ tyú² tya' Dios.

¹² Jilee²¹mo tsa'goo²¹-tsi pe joon jo 'ōōi²¹-tsi 'ee galí². Joon gaunngí¹i ruu²¹i:

—¿Ee 'ōōi²¹-tsi jilaa²¹ 'elo?

¹³ Pe 'inlí¹³gi ungōō¹i, jin²in:

—Tsá² 'ín¹mo no.

E gasii²¹ Tú³ tsá²

¹⁴ Joon gajmaa¹a Tú³ siin¹³in coon¹³ jí dyajaain²¹ apóstoles catyaa² do joon gafaa²¹a tá² jin²in:

—Tsá² seein²¹ Israel, joongi coon¹³ tsá² seein²¹ Jerusalén, cwoliñ²ii' 'elo. Joongi n^{uu}duu' coon²¹ tún² 'e ifo³oo lo. ¹⁵ 'In tsañ^{uu}¹ lo jon 'in 'ín¹ no la lí² 'e 'i¹-'oo' tsu 'aa²¹gi lo. Jo mo tí² 'ii²¹ wa'a ngí¹ tsá² 'ín¹. Jiin¹³ la 'iin²¹ ñú² ningóo¹. ¹⁶ 'Elo-o gatsín¹ 'e gajin² 'in gafaa²¹a júu³ tya' Dios calí² sii²¹ Joel. Joel do gajin²in:

¹⁷ La lo-o gajin² Dios:

La n^{uu}gi mi 'iin² juncwii²¹ icwo³oo Espíritu Tyú² tyiia la jileei²¹ 'in taain²¹² fu juncwii²¹.

Y^{uu}n²¹ tyii'i tsañ^{uu}¹ coon¹³ y^{uu}n²¹ tyii'i tsamí² ifaa²¹a cwáain¹ tyiia.

Joongi simii²¹ sá² coon²¹ ini²i. Joongi y^{uu}¹³ icwuu²¹mo ilisá² tyisáa² tya'a.

¹⁸ Nicwóo³oo 'in Espíritu Tyú² tyiia 'e jmí²¹² joon tya' jileei²¹ 'in jmoo¹o la to² tyu³ la tsañ^{uu}¹ teen¹³ la tsamí².

Joon ifaa²¹o cwáain¹ tyiia.
 19 Li' yu' juncwii²¹ 'ée³ee 'a
 tsa'goo²¹-oo'.

Jmáa³oo jon li² li ni 'wó².
 Coon¹³ jmi¹, joongi coon¹³
 jni¹ tya' uñi² ijmá³aa 'e
 li² do.

20 La nu'gi 'e icwá¹ jmi²¹² tya'
 Ña'ñu¹u' Jesús, coon²¹
 jmi²¹² fee¹ joongi
 coon²¹ jmi²¹² 'ya²gi
 lii¹, ilinu²¹ li 'i¹in ñi¹.

Joongi sii²¹gi iliin¹ la lí¹ jmi¹.
 21 Joon jilee²¹mo 'in gami¹i
 coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u'
 itiin¹³mo.

La joon júu³ niga¹ii² Joel
 cwáain¹ tya' Dios Jmii²¹ —jin²
 Tú³.

Faa²¹gi Tú³ jin²in:

22 —'Wii¹³ joon nuu²duu',
 tsañu¹ seein²¹ Israel, jilaa²¹
 'e ifuu²¹²uu 'naa' lo —jin'
 Tú³—. Tyú²u ñi³oo' jilaa²¹
 milagro 'ya²gi 'e gajmaa¹a
 Jesús tsá² Nazaret coon¹³
 'ii²¹ tya' Dios Jmii²¹ jee²¹²
 'naa'. Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e
 gajmaa¹a Jesús do gajmaa¹a
 Dios júu³ 'e Jesús jaain²¹ tsá²
 'in 'iin²¹²in. 23 Pe jo 'ee futyí³
 la mo gajaain²¹ tsá² 'ii jee²¹²
 'naa' tsu 'yu to²-o 'e ni¹i-tsi
 Dios ca la mo jée¹mo. 'Naa'gii'
 gaseen²moo', joon cwáain¹
 tyi'naa'oo' gajngaa¹³i tsá² gó²
 'ii, gateen¹in tsaa' crúu¹³. 24 Pe
 Dios Jmii²¹ gajmaa¹a jiiin¹o
 tún¹. Nigaláa²mo tsu feei¹gi
 'ii lagi 'mó¹. Jo lí² tyu² 'mó¹
 'ii to². 25 Joon 'lii²¹² róøi¹³
 David gafaa²¹a ni ji² tya'
 Dios cwáain¹ tya' Jesús mo
 gajin²in:

Máa¹moo Ña'ñu¹u' Dios
 coon²¹ tóø²mo tyani³ii.

Li caa²¹na tsáa¹ siin¹²in joon
 jo 'ee jiiin¹³ coon²¹
 goo²¹oo.

26 'Wii¹³ joon jløø¹³mo alma
 tyiia.

Joon coon¹³ moo'óo³oo fo³oo
 jmai² júu³ tyú²-u.

'Wii¹³ joon mo 'ii²¹ 'woo²¹
 cuerpo tyiia jo 'ee
 cu²-tsii coonti.

27 Tsu ñi³oo 'e jo saa¹²¹a alma
 tyiia jee²¹² 'lii²¹².

Joongi jo cwo²¹o 'e ixiia²¹
 cuerpo tya' 'in
 gatyii¹³in.

28 Ga'ee¹³o'ona xiiala ngii³ii
 coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹
 'e cwo¹ juncwii²¹ tya'
 tsá².

Joon nigalijløø¹³moo 'wii¹³
 cwo²¹o coon¹³ jna.

La joon gajin² David cwáain¹
 tya' Jesús.

29 'Tсарu¹u', tyú²-u ñii²¹i'
 'e 'lii²¹² tsafeei¹ tyi' David
 juun²¹mo. Joon ga'áa²mo tsá²
 'ii. Joon 'aan¹ tya'a roon¹gi
 coon¹³ jna' ca jmi²¹² no. 30 Pe
 David do jaain²¹ 'in gafaa²¹a
 júu³ tyú² tya' Dios. Joon ñii¹o
 David 'e gasii²¹i Dios 'ii 'e
 tyi²mo jaain²¹ tyii²¹a 'in cwa¹
 cwáain¹ tya'a. 31 La joon 'lii²¹²
 David do lawa jøø²o ca la
 jée¹mo 'a ijiin¹in Cristo. Joon
 gajin²in 'e jo ján² alma tya'a
 jee²¹² 'lii²¹². Jon'gi xiia² moo¹
 taa²i. 32 Ña'a Dios Jmii²¹ gaj-
 maa¹a jiiin¹ 'in Jesús no. Ji-
 laa²¹ 'elo ganee²¹e'e. 33 Joon
 gatø¹ Dios Jmii²¹ 'ii li' cwo²¹o
 tsáa¹. Joon gacwo¹o Dios

Jmii²¹ 'ii 'in Espíritu Tyú² tya'a la li 'e nigajin²in. Joon jilaa²¹ 'e nigalí² nano, joongi nijó²00' joongi ninú²úú² 'e gajmaa¹a 'ii-o joon. 34-35 Jon' David do 'in gangaai¹³ fu ñu'fú² tsu 'ña¹o gajin²in:

Dios Jmii²¹ gasii²¹; Ña'ñu¹u' jin²in:

“Ní³i caa¹na tsáa¹ ca mi jmáa³aa 'ii²¹ 'e tyée¹na 'wii²¹² tí¹³i jileei²¹ 'in 'eei¹ 'nu.”

36 'jileei²¹ tsá² Israel, cwoliñi³oo' 'e la ja²mo 'in Jesús, 'in gatéen¹naa' tsa¹ crúu¹³, Dios gajmee¹i 'e 'ii Ñi'fii²¹²i' joongi 'in jmaa¹a tiin¹³naa' sii²¹ Cristo. La joon gajin² Tú³ sii²¹i 'in tsá² fúui¹ do.

37 Joon mo ganúu²un 'in tsá² do 'elo joon ga'aa¹a faí³ joon gaunngii¹; Tú³ coon¹³ 'in tsá² tya' Jesús catyaa² do:

—Tсарu¹u', ζ'ee 'ná¹ jmoo²¹o'o?

38 Joon gañii¹ Tú³:

—Cwojaa²¹-oo' coon¹³ Dios joongi cwosaa²¹naa' jmii²¹ la jaan²¹naa' coon¹³ la sii²¹ Jesucristo. Joon la joon 'iin²mo Dios tsa² tyii'. La joon jon icwo¹o Dios 'naa' 'in Espíritu Tyú² tya'a. 39 'E júu³ lo 'e tyi'naa'oo' coon¹³ yúú²¹ tyii'. Joongi tya' jileei²¹ 'in seein²¹ wíin². Joongi tya' jileei²¹ 'in t00¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹.

40 Coon¹³ 'e júu³ lo gafaa²¹a Tú³. Joon coon¹³ láai²gi júu³ tyú² gafaa²¹a jin²in:

—Woo²¹naa' yaanaa' jee²¹² 'in tsá² gó² no.

41 Joon gasaa¹mo jmii²¹ jileei²¹ 'in gacón² cwáain¹ júu³ tya'a. Jiin¹³ jmii²¹² joon galicaan²¹ mogi coon¹³ 'in jai² líii² ca 'ni¹ mil-gi tsá². 42 Joon coon²¹ tún¹-un gacón² cwáain¹ jilaa²¹ 'e 'ee¹e 'in apóstoles tya' Jesús do. Tyú²-u seein²¹ la jaain²¹ la jaain²¹. Joongi galicaain²¹ fee²¹i Dios joongi gajmaa¹a jmai²xu 'iñi¹.

Xiiala nigajmaa¹a 'in jai² líii² Jesús nifu

43 Joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá². Joon 'in tsá² tya' Jesús do líi¹ 'láai² milagro gajmaa¹a coon¹³ jilaa²¹ li². 44 Jileei²¹ 'in nigajai² líii² do líi¹ r00²¹ síi¹i. Jmaa²¹i to² jmai²xu jmai²xu-u la jaain²¹ la jaain²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o. 45 Joongi ga'ñii¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o. Joon jmoo¹o jmai²xu cuu² coon¹³ la jaain²¹ la jaain²¹ xiia'ti sityéin¹³ jmii²¹² jee²¹² 'ii. 46 La coon²¹ jmii²¹² la coon²¹ jmii²¹² licaain²¹ inuu cwo¹ fee¹ tya' tsá² Israel. La caain²¹ inuu tya'a jmoo¹o jmai²xu 'iñi¹. G0²0 j00¹³mo coon¹³ 'e 'yaa¹-tsi alma tya'a. Joon gacwoo¹-o 'maai¹³ Dios. 47 Joon la jilee²¹mo jin²o 'e tsá² tyú²-tsi 'in tsá² jai² líii². La coon²¹ jmii²¹² gajmaa¹a Ña'ñu¹u' 'e ngafúu¹mo 'in jo¹ líii². Joon 'in jai² líii² do uncaan¹mo coon¹³ 'in catyaa² do.

3

Ga'láa²mo jaain²¹ tsá² jluui¹³

1 Coon²¹ jmü²¹² nica'lóo²_{xH}, ngóo¹ 'iin² 'ni¹, mo gatí² 'ii²¹ 'e faa²¹ a tsá² júu³ tyú². Joon Tú³ coon¹³ Wó³ gasóo² o caan²¹ mo fu in_H cwo¹ fee¹ tya' tsá² Israel. 2 Tsajée¹ i tsá² jaain²¹ tsá² jluui¹³ tyan' 'oo² cwo¹ do li ingü¹i. Jluu¹³ mo ca la mo galiseen²¹ mo. Joon la coon²¹ jmü²¹² tsajée¹ tsá² 'ii fu coon²¹ 'oo² cwo¹ do sii²¹ 'Ya²gi 'e mü¹i caridad jilee²¹ 'in tsatáa¹ i cwo¹ do. 3 Mo ganí² 'in tsá² jluui¹³ do it-sataai² Tú³ coon¹³ Wó³ in_H cwo¹ do joon gamü¹i coon²¹ caridad. 4 Joon gajóøi² Tú³ coon¹³ Wó³ do 'ii. Joon gajin² Tú³:

—Jøøi²¹² du' jna'a.

5 Joon gacon² 'in tsá² jluui¹³ do cwáain¹ coon²¹ tún². 'E sá² 'ee cwo¹ 'o 'ido 'ii lí²i. 6 Joon gasü²¹ Tú³ 'ii:

—Jo 'óo³ oo cwataa²¹ jon'gi cwanáa¹³ sá² tyiia pe jiin¹³ 'e 'óo³ oo lo cwo¹³-oo 'n_H. Coon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹ Jesucristo tsá² Nazaret, ráan² un, ngi² no.

7 Joon gason¹ Tú³ cwo²¹ o tsáa¹. Joon gauncoon¹³ on jmaa¹ a siin¹² in 'ido. La 'ü²¹² joon galipíin² mo moo¹ taa¹³ luu²¹² tü²i. 8 Joon ga'ü² 'in tsá² jluui¹³ do fu y_H. Joon ga'láa² 'wii²¹² ngü¹ i tü²i. Joon ga'í² 'ü² i fu tsi in_H cwo¹ do coon¹³ Tú³ coon¹³ Wó³. 'ü² i jløø¹³ i líli¹. Cwo¹ 'o 'maai¹³ Dios. 9 Joon jilee²¹ mo tsá² 'in téein² do jøøi² 'ii ngü¹ i cwo¹ 'o 'maai¹³

Dios. 10 Jmai² 'in tsa'goo²¹-tsi 'e ganii²¹ do 'wii¹³ ñi¹ 'o 'e ido-o 'in tsá² jluui¹³ 'in tyíin¹ 'oo²¹ cwo¹ sii²¹ 'Ya²gi mü¹ i caridad.

Júu³ gafaa^{21a} Tú³ coon²¹ ni'ná¹ fee¹ sii²¹ Salomón

11 'In tsá² jluui¹³ 'in ni'láai² do jo mo gatüi² Tú³ coon¹³ Wó³ coonti. Joon jilee²¹ tsá² 'in téein² 'in'yíia² cwo¹ do ngalíin² cwiin¹ in fu li téein² Tú³ do. Téen² in coon²¹ ni'ná¹ fee¹ 'e sii²¹ Salomón. 12 Mo ganí² Tú³ 'elo joon gasü²¹ i tsá² 'in jalíin² do:

—Tsá² seen²¹ Israel, ¿'ee li' tsa'goo²¹-'oo'? ¿'Ee li' jøø² naa' jna'a lawa yiia-oo'o nigaun'láa² na'a 'in tsañ_H¹ lo? ¿Ti 'i¹-'oo' 'e nigangi¹ 'in tsá² lo coon¹³ 'ii²¹ tyijna'oo'o si 'wii¹³ i 'e tyú¹ jna'a 'ee? 13 Jo lí² la joon, Dios, 'in gaun'goo²¹ o 'lí²¹² tsacøøi¹³ tyi' Abraham coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob, nigacwóo¹ i jóon¹ on Jesús, 'in feei¹ gi la jee²¹² jilee²¹ pe 'naa' niga-jaan¹³ moo' 'i tyani 'in tyu² to². Joon mo gali'in²¹² mo Pilato 'e iláa² i pe 'naa'gü¹ jo gali'in²¹² naa'. 14 'E 'í¹³ 'e mí²ü¹ láai² jaain²¹ 'in tyú¹, 'in jo 'ee tsaa² røøi²¹, naa'gü¹ gamí²ü¹ galáai² jaain²¹ tsá² gó² 'in røøi²¹ tsaa². 15 La joon gajngaa¹³ moo' 'in cwo¹ juncwii²¹ tyi'. Pe Dios gajmaa¹ a gajiin¹ o tún¹. Joon jna'gü¹ i faa¹³ a'a 'e ja² mo jilaa²¹ 'elo. 16 Joon 'in tsañ_H¹ lo, 'in cwii¹ moo', Dios

gaun'láa²mo tsu 'wii¹³ jo¹⁰o líi² Jesús. Jmai² coon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹ Jesús nicalipíin²mo tíi²i la lí nigañi²ii'.

17 'Niñi³oo, tsaru¹u, 'e 'naa'oo' coon¹³ tsacøøi¹³ tyi' mo gajngaa¹³naa' Jesús do gajmaa²aa' 'e jo 'øøi²¹'oo'. 18 Pe la joon gatsín¹ 'e nii²¹ Cristo wúu¹ jiiin¹³ la gajin² tsá² tyú¹ coon¹³ 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios la jéei¹gi. 19 'Wii¹³ joon 'ná¹-a jaa²¹'oo' joon cii¹³'oo' coon¹³ Dios joon la joon 'iin²mo tsaa² tyii'. Joon ijó¹-o Ña'ñu¹u' 'e untyúu¹mo 'naa'. 20 La joon 'e isíi¹in Dios Jesús, 'in sii²¹ jon Cristo, 'wii²¹² tyi'naa'. 21 Fiiin¹³ ca la mo ñu¹fú² tyíin¹ Jesucristo ca mi tyá² Dios tyú² ce jilaa²¹. La joon gajin² tsá² tyú¹ 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios calií. 22 La joon gajin² 'líi²¹² Moisés sii²¹i 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi'. Jin²o: "Ña'ñu¹u' Dios 'e isíi¹in jaain²¹ 'in cwo¹ júu³ tyú² jee²¹² 'naa', tsaru¹u, jiiin¹³ la gasii¹in jna. Cwolinúu¹³uun' jilaa²¹ 'e jin²in 23 tsu jileei²¹ 'in jo nuu¹³ 'in cwo¹ júu³ tyú² do 'e i'iin²mo 'i jee²¹² tsagoo¹o." La joon gajin² Moisés.

24 'Joon la joon jileei²¹ 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios ca Samuel nifu gafaa²¹ cwáain¹³ tya' 'e jmi²¹² lo. 25 Joon jilaa²¹ júu³ tyi'naa'oo' lo 'e ga'íi²i Dios la mo jéei¹ coon¹³ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² tya'a. 'E tyú² tyi-oo' mo ga'íi² Dios coon²¹ júu³ jéei¹gi

coon¹³ 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi' mo gajin²in sii²¹i Abraham: "Jileei²¹ tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ ilicwaa³mo mi jó¹ yuu²¹ tyi'i." 26 Mo gajmaa¹a Dios jiiin¹ Joon¹on gasii¹in nifu tyani²ii' iuncwaa³i 'naa'. Joon la joon 'e uncoon¹³o 'naa' 'e tú²oo' jilaa²¹ 'e gó².

4

Tú² coon¹³ Wó³ tyani 'in tyu² to²

1 Faa²¹gi Tú³ coon¹³ Wó³ téen²in mo gatyaliin² untsá² coon¹³ 'in tyu² to² 'in tsá² 'in ní² inuu cwo' fee¹ do. Joongi ngaliin² 'inlíi¹³ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ saduceos. 2 'Nii²¹-tsi 'wii¹³ Tú³ coon¹³ Wó³ 'e²e tsá² júu³ tyú² joongi 'wii¹³ jin²in la mo gajiiin¹ Jesús la joon jon ijiin¹in tsá². 3 Joon tsifu joon gasan² ni 'ido. Joon ngajée¹i 'nuñi³ ca núu¹ tsu nicalóo² do. 4 Pe fúu¹mo 'in niganúu²un 'e júu³ do jo¹⁰o líi². Joon jileei²¹ 'in jai² líi² tí² 'ná² mil jmai² tsañuu¹.

5 Mo gajná² jmi²¹² joon galicaain²¹ fu Jerusalén 'in tyu² to² tya' tsá² Israel coon¹³ tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley. 6 Joongi néei¹ Anás 'in tyu² to² tya' untsá², coon¹³ Caifás coon¹³ Juan, coon¹³ Alejandro. Joon gauncaain²¹ jileei²¹ tsá² inuu tya' tsacøøi¹³ tya' untsá². 7 Joon gatyu²u to² gajaliin² Tú³ coon¹³ Wó³. Joon gasiin¹²in tún² tsa². Joon gaunngii¹i 'in tyu² to² do 'ii:

—ǵ'lin 'ii'²¹ tya'a si coon'¹³
'e sii'²¹ 'in xeei'²¹gi 'ee gaj-
maa²aa' jilaa'²¹ 'elo?

8 Joon Tú³ jin'²in coon'¹³
'ii'²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya'
Dios:

—Tsacøøi'¹³ 'e fuu²¹ lo
joongi tsacøøi'¹³ tya' tsá²
Israel: ⁹ wana 'iin²¹²naa'
unngii'¹¹ jna'a coon'²¹ 'e
tyú²-u gajmoo²¹o'o tya' jaain²¹
tsatsaa'¹³ 'e xiiala galáai².
¹⁰ Joon jna'a jmoo²¹o'o júu³
tyani'²ii'. Cwoliñi'³ii' jileei'²¹
tsá² Israel 'e 'in tsañuu'¹
'in siin'¹² tyani'²ii' lo nano
nigaláai² coon'¹³ 'e sii'²¹
Jesucristo tsá² Nazaret. 'Ii
'in gatéen¹naa' tsaa¹ crúu¹³
do. Joon Dios gajmaa¹a
jiin¹ tún¹. ¹¹ 'In Jesús lo
líi'¹ lawa coon'²¹ cuun²¹²
nifu pe 'naa'gii' lawa 'in
jmoo¹o to² do nigajaan²aan'
li' co'o. ¹² Ce jiin'¹³ jaain²¹
'in taain²¹² juncwii²¹ jo lí²
jmáa¹a tiin'¹³naa' tsu² Dios
nigacwoo¹o 'e jiin'¹³ Jesús tíi²i
jmáa¹a tiin'¹³naa' —jin'² Tú³
do.

¹³ Mo gani'² jileei'²¹ 'in
tyu² to² do xiiala jo 'goo²¹
Tú³ coon'¹³ Wó³ faa'²¹a
joon galili'³o 'e jo 'e jí²
tíi'²¹ 'ido jon'gi 'ee to² 'oo¹o
ganga'goo²¹-tsi. Joon galiñii'¹
'e 'ido-o 'e nigangi¹ coon'¹³
Jesús. ¹⁴ Joongi 'in tsá² 'in
nigaláai² do, do-o siin'¹²in
jee²¹² 'ii-o. 'Wii'¹³ joon jo 'ee
sá² 'e faa'²¹gi coonti. ¹⁵ Joon
gatyu²u to² 'e 'woo²¹mo li
sicaain²¹ do. Joon gasii'²i
la jee²¹² yaa-mo 'ee 'e 'ná²

jmáa¹a. ¹⁶ Joon gajin'²in:

—ǵ'Ee jmoo²¹o' coon'¹³ 'in
tsá² do? Jilee'²¹mo 'in seen²¹
Jerusalén niñi'¹o jilaa'²¹ lí²
nigajmaa¹a 'in tsá² no. Coon'²¹
milagro fee'¹ líli¹ nigajmaa¹a
'ido. Joon jo lí² faa'¹³a 'e jon'
la joon galí². ¹⁷ Tsaáan¹³an'
fo²-tsi 'e jo faa'²¹gi jiin'¹³
jaain²¹ cwáain¹ tya' Jesús.
Joon coon'¹³ 'e la joon jo
núu²gi tsá².

¹⁸ Joon 'in tsá² do gatø¹ø
tún¹ Tú³ coon'¹³ Wó³. Joon
gatyu²u to² la jo faa'²¹gi
'ido coonti, jon'gi 'e²gi tsá²
cwáain¹ tya' Jesús. ¹⁹ Pe joon
gañii'¹ Tú³ coon'¹³ Wó³:

—Í²du'-'oo' yaanaa' no. ǵTi
tyú²gi tyani Dios 'e jmoo²¹o'o
núu¹³u'u to² tyu² 'naa' lagi to²
tyu² Dios 'ee? ²⁰ Tsu jna'a
jo cwooi¹ tuu²¹u'u 'e faa'¹³a'a
jilaa'²¹ 'e ganee²¹e'e joongi
ganuu²¹u'u.

²¹ Joon 'in tyu² to² do
gaton¹on fo²-tsi pe galáa²mo
'ido. Jo gatsaa'²¹a xiiala
ijmeei'²¹ ni 'ido wúu¹ tsu
'gøø²¹mo tsá². Jilee'²¹mo
tsá² cwo¹o 'maai'¹³ Dios
jilaa'²¹ 'e nigalí². ²² 'In tsá²
'in galáai² coon'¹³ milagro
do ningoo²¹-o tunló² jiin'²¹
líi'¹giXu.

*Mü¹-o tyani Dios 'in jai'²
líi'² 'e jo cu²-tsi joon 'e tá²-a
taain²¹²-tsi*

²³ Mo galáai² Tú³ coon'¹³
Wó³ joon nigalíin²mo fu li
néei¹ 'in tsaruu²¹i catyaa¹
do. Joon gatyaa¹ júu³ la
jilaa'²¹ 'e nigajin'² 'in tyu²

to² tya' untsá² do coon¹³ tsacøø¹³ do. ²⁴ Joon mo ganúu²un, jilee²¹mo gamii¹i sii²¹i Dios:

—Ña'ñu¹u', 'nu-u Dios 'in gajmaa¹a ñu¹fú² joongi ni 'wó², joongi jmi¹ñi¹³ coon¹³ jilaa²¹gi 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ²⁵ Joon 'lii²¹² tsafeei¹ tyii'i David, 'in gajmaa¹a jiiin¹³ la to² gatyuu¹²u, gafaa²¹a cwáain¹ tyi'i mo-gajin²in coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tyi'i:

¿'Ee li' to² li¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ mii¹³?

Joongi 'i¹-tsi tsá² jmai² 'e jo 'ee to² 'ii³mo.

²⁶ Jilee²¹ tsaa²to² garóon².

Joongi tsacøø¹³ 'e fuu²¹ galicaain²¹.

Joon gajmaa¹a 'ee¹i Ña'ñu¹u' Dios joongi coon¹³ 'in gasii¹in Dios sii²¹ Cristo.

²⁷ 'Tsu ja²mo 'e fuu²¹ lo galicaain²¹ Herodes coon¹³ Poncio Pilato coon¹³ tsá² seen²¹ li xii¹gi coon¹³ tsá² Israel. Joon galicaain²¹ 'e jmáa¹a 'e gó² tya' yuun²¹ tyi'i Jesús 'in 'iin²¹²un. ²⁸ Joon la jon gajmaa¹a jilaa²¹ to² 'e nityuu¹²u 'e ili² joongi jilaa²¹ 'e ni¹'o'o. ²⁹ Joon la no coon²¹du'u cwáain¹ fo² gaton¹on. Cwoo¹³ jna'a yuun²¹ tyi'i 'e jo ngii²¹i cu²-tsii'i. La joon jo 'goo²¹-oo'o 'e cwoo²¹o'o júu³ tyú² tyi'i. ³⁰ Joon mii²¹i tyani²i 'e cwo²o jna'a 'ii²¹ tyi-o'o 'e un'láa²na'a jilee²¹ tsatsaa¹³ joongi coon¹³

'e sii²¹ yuun²¹ tyi'i Jesús jmoo²¹o'o jilaa²¹ li² coon¹³ milagro fee¹.

³¹ Mo ngayuui¹³ gafaa²¹a júu³ tyú² tya'a 'e lí² licaain²¹ do joon gajøø²¹ 'wó² tá² liili¹. Tsifu joon galiseein²¹ waa²¹ pí² coon¹³ 'ii²¹ tya' in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon jo 'goo²¹gi faa²¹a júu³ tyú² tya' Dios.

Jilaa²¹ 'e sá² tya' jilee²¹mo 'in jai² líi²

³² Ca nii² 'e 'i¹-tsi jilee²¹ 'in nijo¹ líi². Joongi coon²¹ røø²¹ líi¹i jilee²¹mo. Ce jiiin¹³ jaain²¹ jo jin² wa'a 'e 'oo¹o tya'a 'ña'a. Jilaa²¹ jmai² tya' jilee²¹mo. ³³ Faa²¹gi 'in apóstoles tya' Jesús do 'e nigajiiin¹in Ña'ñu¹u' Jesús. Joon taain²¹² tá²-tsi liili¹. Joon Dios gataa¹³i cwa¹³ jilee²¹mo. ³⁴ Jiiin¹³ jaain²¹ jo 'oo¹o fa¹³ 'wii¹³ jilee²¹mo 'in 'oo¹o 'wó² si 'nú¹ 'ee ni'ni¹o. ³⁵ Joon jilaa²¹ 'e sá² cwo¹o tsá² apóstoles. Joon 'ii-gi gajmaa¹a jmai² la jaain²¹ la jaain²¹ xii¹ala sityéein¹ tsá² jmi²¹². ³⁶ Lawa la lo-o jmoo¹o jilee²¹. Seen²¹ jee²¹² 'ii jaain²¹ jú² Leví 'in sii²¹ Sé³. Galiseein²¹ coon²¹ 'wó² roon¹ ni jmi²¹ sii²¹ Chipre. Joon 'in apóstoles do gaunsii²¹o 'ii Bernabé. (øøi²¹-tsi tsá² sii²¹: 'in untyú²-tsi tsá².) ³⁷ 'In tsañuu¹ lo ga'ni¹i coon²¹ sii¹³ 'wó² tya'a. Joon 'e cuu² gatii²i do ngacoon¹on joon gacwo¹o tya' apóstoles do.

5

*Tsaa² tya' Ananías coon¹³
Safira*

1 Pe jaain²¹gi tsá² sii²¹
Ananías coon¹³ 'oo²¹²o 'in
sii²¹ Safira ga'nii¹i coon²¹
sii¹³ 'wó². 2 'In tsá² lo gasí²i
røø²¹ coon¹³ 'oo²¹²o. Joon
gasáai¹³giX^u 'e cuu² do tya'a.
Joon ngacwoo²¹o 'in apóstoles
do lawa'a la jilaa²¹a. 3 Joon
gajin² Tú³ sii²¹i 'ii:

—Ananías ¿'ee li' niga¹'2 'in
'lii³ alma tyi'i 'e gaungøø¹u
'in Espíritu Tyá² tya' Dios?
Gasaa²¹²gi'i 'e cuu² gatí²u
tya' 'wó² do. 4 'Wó² tyi-o'o
do mo ga'nii²¹²naa'. Joon 'e
cuu²¹ gatí²u tyi-o'o jon, lí²-i
jmaa²aa' la 'iin²¹²naa'. ¿'Ee li'
ga'i¹-oo' la joon? Nigafáa¹³a
coon²¹ júu³ tajuu²¹ tyani Dios
jon' tyani tsá².

5 Mo ganúu²un Ananías 'elo
tsifu joon gaci²mo jún¹mo.
Jmai² tsá² 'in gafoo²mo
mo ganúu²un 'elo. 6 Joon
gatyaliin² jaain²¹ gáí¹ simii²¹
'in gapaai²¹ 'ii' 'mi². Joon
ngajée¹ 'ido 'ii nga'áa¹³mo.

7 Ji 'ni¹ hora gangí²i mo
ngayuu¹³ joon jon gaí²
'oo²¹²o Ananías. Jo ñii¹i coonti
'ee galí². 8 Joon gaunngii¹i Tú³:

—¿Ti la gajin²in do-o
gaciin² 'wó² ga'nii²¹in' do?

Joon gañii¹i:

—Jiin¹³ la do-o gaciin².

9 Joon gasí²i Tú³ 'ii:

—¿'Ee li' gasín¹³naa' røø²¹
'e cóon¹³oon' 'in Espíritu Tyá²
tya' Ña'ñu¹u Dios tóo²? Caluu

no-o nijaliin¹ 'in nga'áai¹³
ñuu¹ tyi'i. Joon 'nu-gi 'injé¹
'ino.

10 Tsifu joon cii¹²i 'wii²¹²
tii² Tú³. Joon mo ngataai²
'in simii²¹ do joon gangaai¹
'in tsamí² ni 'lii²¹²mo jon.
Joon gatyii¹i, nga'aa²mo caai¹
li si'aa²¹² ñuu¹ tya'a do.
11 Joon jilee²¹mo tsá² 'in jai²
líi² Jesús coon¹³ 'in galiñi¹
jilaa²¹ 'elo gafoo²i líli¹.

*Fúu¹mo 'in gaun'láai²
coon¹³ milagro*

12 'Láa¹mo li² coon¹³ mila-
gro gajmaa¹a apóstoles jee²¹²
tsá². Joon galicaain²¹ tsá²
coon²¹ ni'nú¹ sii²¹ Salomón.
13 Fúu¹mo 'in catyaai² do jo
'iin²¹²in uncaain²¹ coon¹³
'ii tsa 'wii¹³ 'goo²¹-o. Pe
jilee²¹mo tsá² faa²¹a tyá²-u
tya'a. 14 Líi¹ fúu¹ tsañuu¹
coon¹³ tsamí² 'in nigalijai²
líi² Ña'ñu¹u Jesús. 15 Joon
ga'woo²¹ tsá² 'in tsatsaa¹³
tya'i fu¹. Tya'i fu¹ tee¹²i coo¹³
'mó² si ni jmoo²¹ 'ee. Joon
mo ngí¹i Tú³ fiin¹³ jiin¹³
tii¹³ 'iin³ tya'a joon 'láa²mo.
16 Joon jilee²¹ tsá² 'in sein²¹
fuu²¹ co' Jerusalén do jajée¹i
tsatsaa¹³ tya'a si 'in 'yuu¹²
'in 'lii³ alma tya'a 'ee joon
jilee²¹mo 'láa²mo.

*Gatain² tsá² Tú³ coon¹³
Wó³ 'nuñi³*

17 Joon ga'aa¹a tsiwúu¹
jilee²¹ 'in tyu² to² tya' untsá²
joongi tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹
saduceos. 18 'Wii¹³ joon
gasan²mo tsá² 'in apóstoles do
joon gataan¹²in 'nuñi³. 19 Pe

jaain²¹ ángel tya' Ña'ññ¹u'
Dios ganá¹ 'e 'nññ³ do la
'woo¹. Joon ga'woo¹mo 'ido.
Joon gasii²¹ 'in ángel do 'ii:

²⁰ —Cwolín²naa' fu inuu
cwo¹ do. Cwojmaa²aa' júu³
xiiala ngi¹ tsá² coon²¹ fu¹
coon²¹ tsáa¹ tya' Dios.

²¹ Mo ganúu²un 'elo joon
ngatáa¹ 'i fu cwo¹ do. 'Aa²¹ mo
gajná² galáa² 'wii²¹² 'e² tsá².

La 'ii²¹² joon 'in tyu² to²
tya' untsá² joongi 'in téin²
coon¹³on galicaain²¹ 'e Junta
Suprema tya'a. ('øøi²¹-tsi tsá²
'e licaain²¹ jileei²¹ tsacøø¹³
tya' tsá² Israel.) Joon gatyu²u
to² gajalín² 'in apóstoles do 'in
taai² 'nññ³. ²² Mo gatyalín²
'ii¹³ tsi 'nññ³ do jo gatseei²¹gi
jiin¹³ jaain²¹. Joon ngaliin¹
tún¹. ²³ Ngacoon¹on júu³ li
néel¹ tsacøøi¹³ do gajin²in:

—Mo gatyalii²¹ 'i 'nññ³ do
gatsaa²¹ 'a tyú² sijni¹. Joongi
'ooca'nú² do téen²mo 'láa²
'aa¹ 'a. Pe mo ganaa²¹² 'a 'jiin¹³
jaain²¹ jo 'in seein²¹gi li' tsi do.

²⁴ Mo ganúu²un tsacøøi¹³
tya' untsá² coon¹³ 'in tyu² to²
'in ní² cwo¹ do jilaa²¹ 'elo
joon gaunngii¹ ruu²¹i:

—Júu³ tya' fo², ¿xiiala iján²
jilaa²¹ 'elo?

²⁵ La jee²¹² joon tyáa¹
jaain²¹ tsaññ¹ jin²in:

—Inuu cwo¹ do 'yuu² 'in
tsaññ¹ 'in gatai² 'naa' 'nññ³
do. Do-o 'yuu² 'i 'e² tsá² júu³
tyú².

²⁶ Joon ngalín² moyóo¹³
coon¹³ 'ii¹³ tya'a. Joon nga-
tee¹ 'ido tún¹. Jo 'ee gajmee²¹i

ni 'ido 'wii¹³ 'goo²¹o wana
gatyuu¹² tsá² 'ii cuun²¹².
²⁷ Mo tyaliin¹in tee¹ 'e ngajée¹
tyani tsacøøi¹³. Joon 'in tyu²
to² tya' untsá² do gajin²in:

²⁸ —Jna'a nigauntsaa¹³ moo¹o
'naa' coonti 'e jo 'e²gii¹ júu³
tya' Jesús do. Pe 'naa'gii¹
li' cii¹³ nigajmaa²aa'. Ni-
garøø¹mo la tøøi² Jerusalén
coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ee²ee'. Joon
'naa'oo' 'iin²¹²naa' cwo¹ jna'a
tsaa² 'e gajúin¹ 'in tsaññ¹ do.

²⁹ Joon gaññi¹ Tú³ coon¹³
'in apóstoles catyaa¹² do:

—'E tíi²mo jna'a jmoo²¹o'o
nññ¹³u'ñn to² tyu² Dios lagi
to² tyu² tsá². ³⁰ Dios tya' 'lii²¹²
tsacøøi¹³ tyii¹ 'ii gajmaa¹
jiin¹ Jesús 'in gajngaa¹³naa'
tsaa' crúu¹³ do. ³¹ Joon Dios
gasaa¹ 'ii 'e cwaa²¹ li' cwo²¹o
tsáa¹. Joongi nicwo¹o to²
fee¹ joongi 'e jmaa¹ 'a tiin¹³
tsá². Joon la joon li²-i jaa²¹-tsi
jileei²¹ tsá² Israel. Joongi
'iin²mo tsaa² tya'a. ³² Faa¹³
jna'a 'e la ja²mo jilaa²¹ 'elo.
Joongi 'in Espíritu Tyú² tya'
Dios, 'in Dios cwóo¹ jileei²¹ 'in
nññ¹³ to² tyu² Jesús, jmáa¹
júu³ 'e ja²mo jilaa²¹ 'elo.

³³ Mo núu²un jilaa²¹ 'elo
líi¹ gatsá² 'nii²¹-tsi. Joon la
mo 'iin²¹²in jnga²mo 'ido.
³⁴ Jaain²¹ tsá² sii²¹ Gamaliel,
'in líi¹ tsá² tya' fariseos, 'in
tyiin¹ li sicaain²¹ 'ido. Líi¹
tifo² tya' ley. 'Áa¹mo un'goo¹
tsá² 'ii. Joon garóon² li tyiin¹in,
joon gatyu²u to² ga'woo²¹ 'in
apóstoles do. ³⁵ Joon gasii²¹i
'in tyu² to² do jin²in:

—Tsá² Israel, tíi¹moo' 'e jmaa²aa' coon¹³ 'in tsañuu¹ no. ³⁶ Cwotii¹³du'-'oo' xugi mo ngóo¹ ga'yeei²¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Teudas. Tsá² tyiin²mo 'ii gajin²in 'ña'a. Joon gajée¹i tyún² ciein¹³ líi¹gi tsá² tya'a. Pe mo ngayuui¹³ gajngaa¹³ tsá² 'ii jilee²¹mo tsá² tya'a gasojó¹mo. Joon gatsé¹mo jilaa²¹. ³⁷ Mo galiciin²¹giXu joon, mo gatáin¹ jilee²¹ tsá² jí², ga'yeei²¹ jaain²¹ tsá² seein²¹ Galilea sii²¹ Judas. Joon fúu¹mo tsá² gajée¹i 'ii. Pe la joon jon gajngaa¹³mo tsá² 'ii. Joon jilee²¹mo jon tsá² tya'a sojó¹mo. ³⁸ 'Wii¹³ joon túu¹naa' 'in tsañuu²¹ no. Joon jo untyí²naa' 'ii. Wana júu³ tya' 'in tsá² lo jmai² júu³ tya' tsá² joon tyee²¹mo jon. ³⁹ Pe wana júu³ tya' Dios jo lí² 'iin²naa'. Tíi¹moo', jo tíi¹³naa' coon¹³ Dios.

⁴⁰ Joon gatii¹²i júu³ tya' Gamaliel do joon galinuu¹²u jilee²¹mo. Joon gasii²¹mo røø²¹. Joon gatø¹ø 'in apóstoles do tún¹. Joon gajmee²¹mo 'ido. Joongi gauntsaa¹³mo 'a jo faa²¹gi 'ido júu³ tya' Jesús. Joon galáa²mo. ⁴¹ Joon ga'woo²¹mo 'in apóstoles do tyani tsacøø¹³ do. Jøø¹³mo ngaliin² 'wii¹³ Dios gacwoo¹o wa'a ganii²¹ wúu¹ 'wii¹³ tya' Jesús. ⁴² Ca inuu cwo¹ lagi inuu tya' tsá² jo gatú²gi 'e 'e²e tsá² júu³ tyú². Joongi faa²¹a cwáain¹ tya' Jesucristo

la coon²¹ jmi²¹².

6

Gatyii¹²in dyái¹ tsá² 'in un-coon¹³ apóstoles do

¹ Jee²¹² jmi²¹² joon gan-gafúu²mo 'in jo¹ líi². Joon 'in faa²¹ jmi¹ griego galáa² 'wii²¹² jmoo¹o taa² tya' 'in faa²¹ jmi¹ tya' tsá² Israel. Jin²o:

—Mo jmoo¹o tsá² jmai²Xu la coon²¹ jmi²¹² 'in 'yiaa¹nii² tyii¹ xugi tíi²i gø¹ø lagi 'in 'yiaa¹nii² catyaa².

² Joon gatyii¹² ji dyatuuin¹ apóstoles to² wa'a galicaain²¹ ce jilee²¹ 'in jai² líi² do. Joon gasii²¹i:

—Jo tseein²¹ wa'a tuu²¹u'u 'e cwoo²¹o'o júu³ tyú² tya' Dios 'e jmoo²¹o'o jmai²Xu 'e dø¹ tsá². ³ 'Wii¹³ joon, tsaru¹u', 'nee¹naa' dyái¹ tsá² jee²¹² 'naa' 'in jo cu²-'oo' coon¹³, tsá² 'in 'øøi²¹-tsi joon 'in 'oo¹o 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon cwóo¹³oo' 'ido-o 'e to² no cwojmaa¹a jmai²Xu. ⁴ Pe jna'gii¹ canii² 'e faa¹³a'a fo² joongi 'ee¹³e'e jilaa²¹ júu³ tyú² tya' Dios.

⁵ Røø²¹ gasii²i jilee²¹mo. Joon gatyii¹³in Téé¹³, jaain²¹ 'in tsá²-tsi Dios líi¹. 'Áai¹ nuu¹³un to² tyú² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Jaain²¹gi 'in sii²¹ Lii²¹², coon¹³ Prócoro, coon¹³ Nicanor, coon¹³ Timón, coon¹³ Parmenas. Joongi jaain²¹ 'in seein²¹ fu Antioquía 'in sii²¹ Culáa¹³. Culáa¹³ do 'in niga'ii²¹ tíisi²

tya' tsá² Israel ca la mo jée¹mo. ⁶Joon ngajée¹i tyani 'in apóstoles do. Joon 'ii-gi gafaa²¹a júu³ tyú² joongi gataan¹an cwoo²¹o tya' 'ido.

⁷Líi¹ nganii¹²i 'e júu³ tyú² tya' Dios do. Joongi 'in jai² líi² 'in néei¹ Jerusalén líi¹ ngafúu²i. Joongi fúu²mo untsá² tya' tsá² Israel galija²mo líi².

Gasain² tsá² Tée¹³

⁸Áa¹mo gauncoon¹³ Dios 'e 'iin²¹²in Tée¹³ tsá². Jaain²¹ 'in 'oo¹o 'ii²¹ tya' Dios 'ii. 'Láai² li² coon¹³ milagro gajmaa¹a jee²¹² tsá² do. ⁹Joon 'inlíi¹³ tsá² tya' coon²¹ cwo¹ sinagoga 'e sii²¹ Esclavos Libertados coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² seein²¹ Cirene, coon¹³ tsá² Alejandría, coon¹³ tsá² Cilicia, coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² seein²¹ Asia galáa² 'wii²¹² jo cwo¹ júu³ ruu²¹i coon¹³ Tée¹³ do. ¹⁰Pe jo li² líi¹i 'in tsá² do coon¹³ 'e júu³ røø²¹ 'e faa²¹a Tée¹³ do. Jo lí² líi¹i tsu Tée¹³ do faa²¹a 'ii²¹ tya' 'in Esíritu Tyú² tya' Dios. ¹¹Joon 'in tsá² do gatyii²¹o 'leei¹³ 'in gafaa²¹a júu³ tajuu²¹ jin²in:

—Niñu³oo¹o 'e faa²¹ 'ido 'laa²¹ tya' Moisés coon¹³ Dios.

¹²Joon la joon gajmaa¹a gati² 'nii²¹-tsi tsá², coon¹³ tsacøøi¹³, coon¹³ tifo² tya' ley. Joon coon¹³ la joon gasaan² ni Tée¹³ do. Joon ngajée¹i li náa¹ Junta Suprema. ¹³Joon ga'naa¹²i

'inlíi¹³ tsá² 'in jmá² júu³ tajuu²¹ jin²in:

—'In tsañuu¹ lo jo mo tuu²¹ faa²¹a júu³ 'laa²¹ tya' 'e cwo¹ nacwai³ lo joongi tya' ley. ¹⁴Ninuu²¹u' 'un faa²¹a 'e 'in Jesús tsá² Nazaret do 'e ifiin¹mo 'e cwo¹ lo. Joongi 'e iunsí²i jilaa²¹ tñsi² tyi' 'e gacwo¹o Moisés jna'.

¹⁵Joon 'in tyu² to² do coon¹³ jileei²¹gi 'in néei¹ do mo gajøø² ni² Tée¹³ do ganii²¹ li ní¹i la li ni² ángel.

7

Faa²¹a Tée¹ 'wii¹³ tya' 'ña'a

¹Joon 'in tyu² to² tya' untsá² do gaunngii¹i Tée¹³ jin²in:

—¿Ti jo¹o jilaa²¹ 'elo?

²Joon 'ii-gi gañii¹i:

—Tсарu¹u' joongi jileei²¹ tsacøøi¹³ tyi', nuu²duu' 'e ifo³oo lo. Ña'ñu¹u' Dios 'in tyiin¹ ñu¹fú² ga'ee¹²mo 'ña'a 'líi²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham mo gacwó²gita fu Mesopotamia la nu¹gi itsacwaa¹a fu Harán. ³Joon gajin² Dios sii²¹i 'ii: “Tu³u goo²o lo joongi jileei²¹ ruu²¹u. Joon cwoo²¹o coon²¹ 'wó² li i'é³ee lo.” ⁴Joon gacwo¹i¹ Abraham li sii²¹ Caldea. Joon gangacwaa²¹ fu li sii²¹ Harán. Pe mo gajúin¹ jmii²¹ joon jajée¹mo Dios Abraham fu li seen²¹naa' nano. ⁵Pe jo 'ee gasáa¹a coonti tya' 'ido fu lo. Jiin¹³ coon²¹ sii¹³xu li sii²¹xu tñi²i jo sá². Jiin¹³ jo mo seen²¹ Mogi

jóon¹on, joon Dios ga^hi²i júu³ Abraham 'e cwo¹o jóon¹on 'e 'wó² do. ⁶ Joon gajin²in jon Dios sii²¹i Abraham 'e jileei²¹ tyí²a 'e tsacwaa²¹a goo¹o tsá² xeei²¹ ca gatsin¹ tyán² cíein¹³ jiin²¹. Jin²o jon inii²¹ wúu¹. Joon tsá² xee²¹mo 'in tyu² to² 'ii. ⁷ Pe joon gajin² Dios: "Jna-a jmáa³aa 'ii²¹ tya' 'in tyu² to² tyí²a do. Mi yuui¹³ joon, joon i'woo²moo 'ido. Joon lo-o lí² ijmaa¹a to tyiajna." ⁸ Dios gasi²i coon²¹ júu³ jai² coon¹³ Abraham. Joon gaty^u²u to² 'e jmá² 'ido lí² circuncisión tya' jóon¹on. 'E lí² do coon¹³ 'e joon ti²i-tsi tsá² 'e júu³ ga^hi² Dios do. 'Wii¹³ joon mo galiseein²¹ jóon¹on sii²¹ Isaac, joon gajmaa¹a Abraham 'e lí² circuncisión do tya' jóon¹on. Gaty^u¹u loo²¹ yu¹ cúun¹ 'in xuui²¹² tsañ^u¹ do. Joon Isaac-gi gajmaa¹o jon 'e lí² do tya' jóon¹on 'in sii²¹ Jacob. Jacob-gi gajmaa¹o jon 'e lí² do tya' 'in dyatuuin¹ jóon¹on 'in galiseein²¹ tya'a. Joon 'in dyatuuin¹ do-o galí¹i tsacøøi¹³ tya' dyatun¹ poo²¹² tya' tsá² Israel 'e sá² nano.

⁹ "In xuui²¹² tya' Jacob do, 'in galí¹ tsacøøi¹³ tyi', ga'aa¹a tsiwúu¹ tya' ruu²¹i sii²¹ Sé³. Joon ga'n^h¹mo 'ido tya' tsá² 'in tsalín² Egipto. Pe Dios gauncoon¹³ Sé³ do. ¹⁰ Joon galáa²mo coon¹³ jilaa²¹ fa¹i³ tya' 'ido. Joon gajmaa¹a 'e jmí¹gi-tsi Sé³. Joon gajmaa¹a 'e gali¹in²¹²in

Faraón 'ii. Faraón sii²¹ 'in róøi¹³ tsá² Egipto do. Joon 'in Faraón do gaty^u²u to² 'e ga^hi² Sé³ tsa'a to² tya'a. Joon gaty^u²u Sé³ to² la tøøi² Egipto, ca jilee²¹ tsá² néei¹ in^uu tya' róøi¹³ do gaty^u²u Sé³ do to².

¹¹ 'Joon ga^hi²gon 'oo² la Egipto coon¹³ Canaán li néei¹ 'lí²¹² tsacøøi¹³ tyi'. Joon jo ñii¹gi 'ee dø¹ø. ¹² Pe mo galiñii¹ Jacob 'e sá² trigo fu Egipto do joon gasii¹in jóon¹on 'in líii¹ la lí¹i tsacøøi¹³ tyi'. Do-gi galáa² 'wii²¹² ngalín². ¹³ Mo gatí² tún² naa¹³ tyalín² do, 'in Sé³ do gajin²o 'e ruu²¹mo 'ido. Joon galiñii¹ 'in róøi¹³ tyín¹ Egipto do xiiala nilí²i tsacøøi¹³ tya' Sé³. ¹⁴ Joon gaty^u² Sé³ to² wa'a jalín² jmii²¹ coon¹³ jileei²¹ ruu²¹i. Gatí²-i ca'no³ cíein¹³ tsi dyiiañéei² tsá² coon'tya. ¹⁵ La joon galí² gangó²-o Jacob fu Egipto. Joon do-o lí gajúun¹in coon¹³ jileei²¹ 'lí²¹² tsacøøi¹³ tyi'. ¹⁶ Joon moo¹ taai² 'in Jacob do ngalii¹gi^u fu Siquem. Joon do-o ga'áa¹i coon²¹ tsi 'aan¹ nivaló² Abraham tya' 'lí²¹² tya'a. Hamor sii²¹ 'in ga'n^h¹i 'e 'aan¹ do.

¹⁷ 'La do-o gangó¹ ca gatsin¹ júu³ jai² 'e gasi²i Dios coon¹³ Abraham. Ti¹xu¹ gangafúu²mo tsá² seen²¹ Israel li nanée¹i Egipto do. ¹⁸ Joon ga^hi² jaain²¹ róøi¹³ to² Egipto do 'in jo cwii¹in 'lí²¹² Sé³ do. ¹⁹ 'In róøi¹³ do gacon¹on tóo² 'lí²¹² tsacøøi¹³

tyi'. Joongi ga'e²e wúu¹. Joon gatyu²u to² 'e túu²mo 'ido la jaain²¹ xuui²¹² tsañuu¹ tya'a mi liseein²¹. Joon la joon júun²mo 'ido. ²⁰ Yia¹³ joon galiseein²¹ Moisés, 'ii jaain²¹ yuun²¹ 'in gali'in²¹²in Dios. Gaai²¹ sii²¹ gauncwaain²¹ tsacøøi¹³ tya'a inuu tya'a. ²¹ Mo gati² 'ii²¹ 'e gatiui² sáa³a 'ii la joon gali² 'e 'ña'a 'in jamii¹i róøi¹³ do gatøø¹o 'in yuun²¹ do. Joon gauncwaain²¹ lawa jóon¹-o. ²² 'Wii¹³ joon gauntsáa¹ Moisés jilaa²¹ 'e tii²¹i tsá² Egipto. 'Wii¹³ joon tyu²-u gati²¹i jilaa²¹ 'e faa²¹a joongi jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

²³ 'Tunló¹ jiiin²¹ ningóo¹ 'e seein²¹ mo gali'in²¹²in tsafee¹³i tsagoo¹o. ²⁴ Joon li ngóo¹ do gani² jaain²¹ tsá² Egipto taai² tíi¹i coon¹³ tsagoo¹o Israel. Joon 'iin²¹²in Moisés do un'øø¹i tsagoo¹o. Joon gacoon²¹-o tya'a, gajngaa¹³mo 'in tsá² Egipto do. ²⁵ Pe 'i¹-tsi Moisés 'e lí² lii¹i tsagoo¹o tsu Dios nigasii¹in 'ii 'e tsaláai² 'ido. Pe tsagoo¹o do jo líi²i la joon. ²⁶ Mo gajná² joon gani² Moisés taa²i tsagoo¹o tíi¹i. Joon la mo 'iin²¹²in tyáai¹ 'nii²¹ joon gasii²¹i: "La 'oo²¹ ruu²¹moo' tíi¹³naa'. ¿'Ee li' jmaai¹³ ruu²¹naa' la no?" ²⁷ Pe tsifu joon jaain²¹ 'in tíi¹ do ga'leei¹³gon Moisés. Joon gasii²¹i 'ii: "¿Iin gatyu² to² 'e jmaa²a 'ii²¹ tyii¹ lawa tsaa'to²? ²⁸ ¿Ti 'iin²¹²un jngaa¹³un jna la gajngaa¹³un

'in tsá² Egipto do tyia²?" ²⁹ Mo ganúu²un Moisés 'elo gacwiin¹o. Ngoo²¹-o li sii²¹ Madián. Do-o gateen¹in lawa tsá² seein²¹ li wíin². Joon do-o galiseein²¹ gáí¹ jóon¹on.

³⁰ 'Ngó¹ Moisés coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ co' coon²¹ moo²¹ sii²¹ Sinai. Do-o taain¹ ningóo¹ tunló¹ jiiin²¹ mo gajnéi¹ jaain²¹ ángel. 'In ángel do 'yui² coon²¹ jee²¹² 'mó² pi³ 'e li la li 'e coo²¹ jí². ³¹ Joon líi¹ ganga'goo²¹-tsi Moisés mo gani² 'edo. Joon gangatyéen¹in tyan'gi wa'a jóø² tyú²gi. Joon ganúu²un coon²¹ júu³ tya' Ña'ñu¹'u 'e jin²: ³² "Jna-a Dios tya' 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'i Abraham, coon¹³ Isaac, coon¹³ Jacob." Tsifu joon gajlé¹mo Moisés. 'Goo²¹-o. Jo tá²gi-tsi jóø²ø. ³³ Joon gajin² Ña'ñu¹'u sii²¹i 'ii: "Woo¹³ míi¹³i no, tsu li 'øø¹²¹ø no li cwaa¹³mo no. ³⁴ Nimóo³-oo 'e nigani² yuun²¹ tyia wúu¹ Egipto. Ganúu³oo ci²i 'wii¹³ joon gacwú¹na ilaa²¹na 'ii. Na¹du' jon. Sii²na 'nu fu Egipto." La joon jin² júu³ ganúu²un Moisés.

³⁵ 'Coon¹³ 'in ángel 'in ganéi¹ tyani Moisés jee²¹² 'mó² pi³ 'e coo²¹ do gasii¹in Dios Moisés lawa jaain²¹ tsafeei¹ 'in jmaa¹a láa²i tsagoo¹o. Fiin¹³ la mo jéei¹ 'in tsagoo¹o do jo mo ga'ii²¹i 'e tyu²u to² 'ii. Joon nigajin² tsagoo¹o sii²¹i 'ii: "¿Iin nigatain² 'nu lawa tsaa'to² si 'in jmoo¹o 'ii²¹ 'ee?" ³⁶ Moisés do

ga'woo²¹i 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' Egipto do. Joongi gajmaa¹a jilaa²¹ milagro coon¹³ li² 'e fuu²¹ joon. Joongi li ganó¹ coon²¹ jmi'ñi¹³ sii²¹ Mar Rojo. Joongi gajmaa¹a milagro li caain²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ do la jee²¹² tunló¹ jiin²¹. ³⁷ 'In Moisés do gasii²¹i tsá² Israel: "Dios ityii¹³in jaain²¹ la 'oo²¹ jee²¹² ruu²¹naa' 'in cwo¹ júu³ tyú² tya'a jee²¹² 'naa'. Jiin¹³ la 'ii²¹ 'oo² jna-a jon i'aa¹a." ³⁸ Gateen¹in 'in Moisés lo coon¹³ tsá² Israel 'e li jo 'in tsá² seein²¹ do. Mo gafee¹i 'in ángel do Moisés li' moo²¹ sii²¹ Sinaí, Moisés-gi gasii²¹i 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' 'e júu³ do ga'ii²i tya' xiiala 'e téein² tsá² tyú². Coon¹³ la joon ga'ii¹³naa' 'e júu³ do.

³⁹ 'Pe 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' jo gali'in²¹²in núu²un. Joon gajii²mo Moisés. Joon la mo 'iin²¹²in 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' tsaliin¹ fu Egipto tún¹. ⁴⁰ Joon gasii²¹i 'in tsá² do Aarón: "Ii²¹i'i jmee¹²un dioses tyii'i 'in tsaliin² jee²¹² jna'a. Tsə jo nee²e'e 'ee galiin¹ 'in Moisés 'in ga'woo¹ jna'a Egipto do." ⁴¹ Joon gajmee¹i jaain²¹ joo²¹ xuui²¹² ilii¹i la liii¹ fii²¹² tya'a. Joon gajngaa¹³i joo'núu³ 'e cwooi¹³ 'in fii²¹² tya'a 'in liii¹ joo²¹ xuui²¹² do. Joon gajmaa¹a jløø¹³i coon¹³ 'e nigajmeei¹ coon¹³ cwo²¹o do. ⁴² Joon gatuu²mo Ña'ñu¹u' Dios. Joon galáa² 'wii²¹² fee¹i jiin¹³ núu¹ 'in 'ii¹³ yu' juncwii²¹. La gajin² ni jí² tya'

'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios: 'Naa', tsá² Israel, jin² Dios: ¿Ti gacwooi¹³naa' jna 'in joo'núu³ 'in niga-jngaa¹³naa' do la 'ii²¹² taan²¹²naa' tunló¹ jiin²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ do?

⁴³ Jon'on la joon. Gatyii²i' capillas pi¹³ tya' dios tyii' 'in sii²¹ Moloc, joongi núu¹ tya' dios 'in sii²¹ Renfán.

'Ii gajmee²¹²naa' yaanaa' ifoo¹³naa'.

'Wii¹³ joon i'woo²moo 'naa' fu goo²oo'.

Joon sii³na 'naa' ca li ngii¹gi fuu²¹ Babilonia.

⁴⁴ 'Mo gatéein² 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' 'e cwo¹³ tyuan²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ do ga'oo¹o coon²¹ 'nú¹ 'mi² 'e li la li cwo¹ tya'a li 'maa¹a jilaa²¹ cuun²¹² toon²¹² ley. Moisés gajmaa¹a 'e 'nú¹ 'mi² do la lí² 'e niganii²¹, jiin¹³ la nigatyu² Dios to² 'e jmáa¹a. ⁴⁵ 'In 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' ga'ii²¹mo 'e 'nú¹ 'mi² do. Joon gacoon²¹-o mo gali²i 'e 'wó² do coon¹³ tsafeei¹ tya'a Josué. Dios ga'woo²¹ 'in mo néei¹ 'e 'wó² do, joon gacwo¹o 'ii-o. La joon ngó¹ ca la mo ga'í² 'lii²¹² røøi¹³ David to². ⁴⁶ Dios gali'in²¹²in David. Joon David-gi gali'in²¹²in jmaa¹²a coon²¹ cwo¹ li seein²¹ Dios tya' 'lii²¹² Jacob. ⁴⁷ Pe jón¹ David sii²¹ Salomón²-mo gamaa¹³a 'e cwo¹ do cwáai¹ tya' David. ⁴⁸ Pe Dios, 'in fee¹mo, jiin¹³ ñu'fú² tyiin¹in jo tyiin¹in cwo¹ jmoo¹o tsá².

Jiin¹³ la gajin² 'in cwo¹ júu³ tyá² tya' Dios do:

49-50 Ñu¹fú²-u tyiin¹na jon, jin² Dios.

Jiin¹³ coon²¹ 'ná¹ jo lí² jmaa¹³a tyiia, jin² Dios.

Jon'gi 'án³ lí 'ii²¹ 'woo²¹oo 'ná²-a,

tsu jilaa²¹ 'e sá² jna-a gajmáa³aa.

51 'Pe 'naa'gii' —jin² Tée¹³ do— coon²¹ tøø²mo naj-maa²aa' 'waa²¹-'oo'. Sá² loocwoo¹oo' pe jo nuu²uun' joon alma tyii' lawa'a jo cwii¹naa' Dios. Jo nuu¹³uun' jon'gi jmaa²aa' la to² tyu² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Røø²¹ líi¹naa' coon¹³ 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyii'. 52 'Líi²¹²

tsacøøi¹³ tyii' do gamee²¹mo jileei²¹ 'in cwo¹ júu³ tyú² cali do. 'Ii-o gajngaa¹³i 'in gajin² 'e ijó¹ jaain²¹ 'in jmá¹ 'ii²¹ røø²¹. Joon mo gajó² 'in jmá¹ 'ii²¹ røø²¹ do 'naa'gii' gajaan¹³moo' joongi gajngaa¹³moo'. 53 Fiin¹³ niga'ii¹³naa' 'e ley do coon¹³ 'ii²¹ tya' ángel pe jo galinu¹³uun'. Jilaa²¹ 'elo gajin² Tée¹³ do.

Jún¹mo Tée¹³

54 Pe joon jileei²¹ 'in néei¹ do mo ganúu²un 'elo gatsá² 'nii²¹-tsi. Joon gacuu²¹i moojóon¹on líli¹. 55 Pe Tée¹³ do røø²¹mo 'in Espíritu Tyú² tya' Dios gajøø²ø lí' ya'. Joon gani²¹o xiiala jná² joo²¹ Dios. Joon do-o siin¹² Jesús lí' cwoo²¹ Dios tsáa¹ coon¹³

jilaa²¹ 'ii²¹ tya'a. 56 Joon gajin² Tée¹³:

—jøø²duu'! Jøø³oo sino² 'oo² ñu¹fú². Joon do-o máa¹moo Jesús, 'in Ruu²¹i Tsá², siin¹³mo lí' caai¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹.

57 Pe 'in tsá² do jo taa²¹gi núu²un. Joon gajni¹o loocwóo¹o joon ga'oo¹o tá² líli¹. Canii² ngalín² cwiin¹in gasan²mo 'ido. 58 Joon gatyii¹mo 'ido 'e fuu²¹ do. Joon gatyuu¹²i cuun²¹² líli¹. 'In gafaa²¹a 'laa²¹ tya' 'ido gasáa¹o siin¹³in 'e jøø²ø jaain²¹ tsañuu¹ 'in sii²¹ Saulo. 59 Joon la 'ii²¹² tyuu¹² tsá² 'ii cuun²¹² joon gasii²¹i Tée¹³ Jesús jin²in:

—Ña'ñu¹u' Jesús, 'ii¹³ alma tyiia.

60 Mo ngayuu¹³ lo gasii²¹i wojni¹i, joon ga'oo¹o tá² líli¹ jin²in:

—Ña'ñu¹u', jo cwo²o tsaa² tya'a 'e jmoo¹o lo.

Mo ngayuu¹³ gafaa²¹a 'elo tsifu joon jún¹mo.

8

Saulo jmaa²¹i 'in jai² líi²

1-2 Røø²¹ gasii²i Saulo 'e gajúin¹ Tée¹³ do. Joon 'inlíi¹³ tsá² 'in 'iin²¹²in Dios ganga'áa¹²mo Tée¹³ do. 'Áa¹mo galixuu¹²-tsi tya' 'ido.

Jee²¹² jmii²¹² joon ga'láa² 'wii²¹² gajmee²¹i tsá² líli¹ jileei²¹ 'in jo¹ líi² néei¹ Jerusalén. Jilee²¹mo 'in jai² líi² ga'woo²¹mo Jerusalén. Ngalín² la caain²¹ Judea

coon¹³ Samaria. Jiin¹³ apóstoles do gajan^{1gi}. ³ La 'ii²¹² joon 'óø^{1mo} Saulo jileei²¹ 'in jai² líii². Tsa'ii²¹ la coon²¹ 'nú¹ la coon²¹ 'nú¹-u jnúu¹i la tsañuu¹ tiin¹³ la tsami². 'Woo¹i tsataa¹²i 'nñi³.

Cwo¹ tsá² júu³ tyú² li sii²¹ Samaria

⁴ Pe 'in ga'woo²¹i Jerusalén do gatyá^{1o} júu³ tya' xiiala 'e tiin¹³ tsá² doñixiia' tyaliin². ⁵ Jaain²¹ jee²¹² 'ii do, 'in sii²¹ Lii²¹², gangóo^{1on} coon²¹ fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Samaria. Joon ga'láa² 'wii²¹² faa^{21a} tya' Cristo do. ⁶ Fúu^{1mo} tsá² galicaain²¹ nuu^{1un} coon²¹ tún^{2-un} 'e faa^{21a} Lii²¹² do. Joon gajóø^{2o} jilaa²¹ li² 'e jmoo^{1o} coon¹³ milagro. ⁷ Fúu^{1mo} 'in taai² 'in 'líii¹³ alma tya'a 'woo^{21mo}. Joon 'in 'líii¹³ 'in 'wooi²¹ do ga'oo^{1o} líili¹. Joongi fúu^{1mo} 'in sitsuu¹³ cwoo²¹ tíi² coon¹³ 'in jluui¹³ ga'láa^{2mo}. ⁸ 'Wii¹³ joon jløø^{13mo} jilee^{21mo} 'in néei¹ 'e fuu²¹ do.

⁹ Pe seein²¹ jaan²¹ tsá² 'e fuu²¹ do 'in sii²¹ Simóoi¹³ 'in gauntsáa¹ júu³ loo¹ ca la jeei^{1gi}. Jin^{2o} 'ña'a jon 'e jaain²¹ tsá² tyiin^{2mo} 'ii. ¹⁰ Jilee^{21mo} nuu^{1un} coon¹³ tún^{2-un} la tsacøø¹³ tiin¹³ la 'in xuui²¹² gi. Jin^{2o} 'e coon¹³ 'ii²¹ fee¹ tya' Dios ngi¹ 'in tsalaai¹ no.

¹¹ Jo^{1o} líii² tsá² 'ii tsu 'wii¹³ ningóo^{1o} ungoø¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹ júu³ loo¹ tya'a. ¹² Pe mo galíii² tsá² jo^{1o} júu³ tya' Lii²¹² do fúu^{1mo} 'in gasaa¹

jmii²¹ la tsañuu¹ tiin¹³ la tsami². Cwoo¹ Lii²¹² do júu³ tya' xiiala tyu² Dios to² tsá². Júu³ tyú² tya' Jesucristo cwoo^{1o}. ¹³ Joon 'in Simóoi³ do jo^{1o} jon galíi²i. Joon gasaa^{1mo} jmii²¹. Ga'láa² 'ido 'wii²¹² ngii¹ coon¹³ Lii²¹² do. Líi¹ tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ milagro coon¹³ li² 'e jmoo^{1o} 'ido.

¹⁴ Mo galiñii¹ 'in apóstoles néei¹ Jerusalén 'e ninúu^{2o} júu³ tya' Dios 'in néei¹ Samaria do joon gasii¹ⁱⁿ Tú³ coon¹³ Wó³. ¹⁵ Joon mo gatyaliin² do gafee²¹ⁱ Dios 'wii²¹² tya' 'in jo¹ líi²i do 'e cwooi¹³ Dios 'ii 'in Espíritu Tyú² tya'a. ¹⁶ Tsu jo mo 'í^{2gi} Espíritu Tyú² tya' Dios jiin¹³ jaain²¹. Li coon²¹ nisaa^{1mo} jmii²¹ jiin¹³ coon¹³ la sii²¹ Ña'ñu^{1u} Jesús-gi. ¹⁷ Joon gataan^{1an} Tú³ coon¹³ Wó³ cwoo^{21o} tya' 'ido. La joon ga'ii²¹ⁱ Espíritu Tyú² tya' Dios.

¹⁸⁻¹⁹ Mo gani² Simóoi¹³ 'e ga'í² Espíritu Tyú² tya' tsá² mo gataan^{1an} apóstoles cwoo^{21o} joon gajin²ⁱⁿ sii²¹ⁱ 'in tsá² tya' Jesús do:

—Cwóo^{3-oo} cuu² wa'a cwoo^{2oo} jna 'ii²¹ 'e ili² jmáa^{3aa} la no. Joon mi tón^{3oon} cwóo^{3oo} tya' doñi'in joon 'ii^{21mo} jon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios —gajin² Simóoi¹³ do.

²⁰ Joon gajin² Tú³ sii²¹ⁱ 'ii: —Cwo'iin^{2mo} cuu^{2u} la tyan 'wo'o coon¹³ li 'ii²¹ tsu 'wii¹³ ga'i^{1-o'o} 'e jilaa²¹ 'e cwo¹ Dios lí²⁻ⁱ ló¹ tsá² coon¹³ cuu². ²¹ Jo tíii² 'na coonti 'e to² lo jon'gi lí² jmáa^{3aa} tsu

jo tsaa¹ 'i¹-o'o tyani Dios.
 22 Cwojaa²¹-o'o'e gó² jmoo²¹o
 no. Mí²i tyani Dios wa'a
 i'in²mo tsaa² tyi'i jilaa²¹ 'e
 gó² 'i¹-o'o no. 23 Galili³oo 'e
 'áai¹ ngí²i tsiuwúu¹u. 'Áa¹mo
 røø²¹u tsaa².

24 Joon gajin² Simóoi¹³ do:
 —Mí²i tyani Ña'ñu¹u
 'wii²¹² tyiia 'e jo 'ee
 cwotyangi¹na coonti jilaa²¹
 'e nifáa¹³aa' no.

25 Mo ngayuui¹³ gafaa²¹a
 'in tsá² tya'Jesús do jilaa²¹
 'e ganii²¹ coon¹³ jilaa²¹
 júu³ tyá² tya' Dios ngalín²
 la caain²¹ fuu²¹ pi³ li sii²¹
 Samaria do. Ngacwoo¹
 júu³ tyá² tya' xiiala tiin¹³
 tsá². Joon ngaliin¹in tún¹ fu
 Jerusalén.

Lii²¹² 'e'²e jaain²¹ tsá²
 seein²¹ Etiopía

26 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo
 jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u
 gasii²¹i Lii²¹²:

—Ráan²un no, cwó² lí'
 tooin²¹² lí' yooiin¹³ ñi¹.
 Cwoo¹²o fu¹ ngóo¹ Jerusalén
 tyiia¹³ fu Gaza.

'E fu¹ do-o ngíi¹ lí' cwoo¹³
 tyuun²¹. 27 Garoon¹on Lii²¹²
 joon ngó¹-o. Joon 'yuu²i fu¹
 lí' ngóo¹ do joon gatsee²¹i
 jaain²¹ tsá² te² 'in seein²¹
 Etiopía. Jaain²¹ tsá² tyiin²
 'in 'má¹ cuu² tya' tsamí² sii²¹
 Candace 'in tyu² to² tyiin¹
 Etiopía lawa røøi¹³. Ngafee¹²i
 Dios fu Jerusalén. 28 'In
 tsañuu¹ lo ningaa¹²i fu goo¹o.
 'Yuu²i coon²¹ tsi care³ tya'a.
 Ngaa¹²i untsáa¹a júu³ tya'

Dios 'e gataan¹an 'lii²¹² Isaías
 ni mo'ji². Isaías do-o jaain²¹
 'in gacwo¹ júu³ tya' Dios calií.
 29 Joon gajin² Espiritu Tyú² do
 sii²¹i Lii²¹²:

—Cwotyéen¹un lí' si² care³
 do.

30 Joon mo ngatyéein¹ Lii²¹²
 do joon ganúu²un 'e untsáa¹
 'ido jí² tya' Isaías do. Joon
 gaunngii¹ 'ido:

—¿Ti 'øøi²¹-o'o 'e untsáa¹a
 no?

31 Joon gajin² 'in tsañuu¹
 do:

—¿Xiiala lí² 'øøi²¹-tsii mo
 jo seein²¹ wa'a 'in cwo¹ jna
 cwáain¹? Wúu² no, 'yii²¹a'
 coon¹³ jna.

32 Jee²¹² jí² tya' Dios lí'
 untsáa¹ do jin² la no:

Lawa jaain²¹ joo'saa²¹ 'in
 jéei¹ tsá² jngaa¹³i sí
 'in joo'saa²¹ yuun²¹
 'in gajan¹ tii² tyani 'in
 tyu² jnú²,

la joon jo 'ee gajin²gi coonti.

33 Fiin¹³ jo tsaa² 'oo¹o pe
 ngoo²¹-o tyani 'in 'oo¹o
 to².

Pe jo 'ii²¹ galisá² tya'a.

¿Xiiala lí² tyá² tsá² júu³ ji-
 laa²¹ 'e gó² gajmaa¹a
 tsá² goo¹o tya'a?

Tsu gajngaa¹³mo. Jo seein²¹gi
 juncwii²¹.

34 Joon 'in tsá² tyiin² do
 gaunngii¹i Lii²¹²:

—Jmaa² feei¹-o'o sii¹³du'
 jna, ¿iin cwáain¹ tya'a faa²¹a
 'in cwo¹ júu³ tyá² lo? ¿Ti tya'
 'ña'a sí' tya' 'inxeei²¹ 'ee?

35 Joon galáa² Lii²¹² doo
 'wii²¹² faa²¹a 'e lí' untsáa¹ do.
 Joon ga'e²e jilaa²¹ júu³ tya'

Jesús. ³⁶ Joon mo gangí¹i coon²¹ li sá² jmí²¹ 'in tsá² tyiin² do gajin²in:

—Lo-o sá² jmí²¹. ¿Ti jo lí² saa²¹na jmí²¹?

³⁷ Lii²¹²gi gasí²¹i 'ii:

—Wa jai² lí²u ce caain²¹-o'o, lí²-i.

Joon gañii¹ 'in tsañuu¹ do:

—Lí²moo 'e Joon¹ Dios Jesu-cristo.

³⁸ Joon gaty^u²u to² wa'a jan¹ care³ do. Joon

gajngá¹mo li sá² jmí²¹ do. Joon gasaa¹ Lii²¹² 'ii jmí²¹.

³⁹ Mo ga'woo¹ li sá² jmí²¹ do 'e gatøø²¹o 'in Espíritu Tyú²

tya' Ña'ñu¹u' Lii²¹² do. Joon 'in tsá² tyiin² do jo ganí²gi 'ii.

Pe ngoo²¹-o la fu¹ 'yuu²mo. Tyú²-u ga'í²-tsi. ⁴⁰ Coon²¹

fuu²¹ li sii²¹ Azoto gajnéi¹ Lii²¹² do. Ngoo²¹-o la coon²¹

fu¹ 'ee¹e júu³ tya' xiiala 'e tiin¹³ tsá² ca gatyí¹a coon²¹

fuu²¹ sii²¹ Cesarea.

9

Gajo¹-tsi Saulo

¹ La 'í²¹² joon jo mo jan¹ Saulo do toon²¹on fo²-tsi tsá². 'iin²¹²in jnga²mo 'in jo¹

líi² Ña'ñu¹u' Jesús. ² 'Wii¹³ joon gamí¹i coon²¹ jí² tyani

tsaa'to² tya' untsá². 'iin²¹²in tsáa¹a coon²¹ fuu²¹ sii²¹

Damasco tsa'nee¹²i 'in jai² líi² tsi inuu cwo¹ sinagogas

si² 'e fuu²¹ do. Tsatee²i taan¹in 'nuñi³ fu Jerusalén

do la tsañuu¹ tiin¹³ la tsamí². ³ Pe la 'í²¹² ngoo¹ tya'i fu¹ do

li tí² li tyíia¹ fuu²¹ Damasco. Joon coon²¹ gajná² joo²¹ co' li

ngoo¹on. Coon²¹ 'yíia²¹ jó² fu ñu'fú². ⁴ Joon gaci²mo Saulo ni 'wó². Joon ganúu²un coon²¹ júu³ 'e jin²:

—Saulo, ¿'ee lí² 'øø²¹u jna?

⁵ Joon Saulo-gi gañii¹:

—¿'in 'nu, Señor?

Joon ganii¹ 'e júu³ do:

—Jna-a Jesús 'in 'øø²¹u no.

'Woo²¹-o'o jmaai²¹ 'wo'o la mo jmoo¹o joo²¹ jii¹ mo 'ø²ø nii²¹² 'mó² sñuu²¹.

⁶ Saulo do-gi gajlé¹e 'goo²¹o. Gajin²in:

—Ña'ñu¹u', ¿'ee 'iin²¹²un jmaa³aa?

Joon Ña'ñu¹u' Jesús gasí²¹i 'ii:

—Ráan²un no. Cwoo¹u 'e fuu²¹ do. Do-o ijin²in 'ee 'ná¹ jmaa²a.

⁷ Jileei²¹ 'in tsañuu¹ 'in ngalín² coon¹³ Saulo do líi¹

gafoo¹i. Ganúu²un 'e júu³ do pe jo 'iin ganí²in coonti.

⁸ Joon garóon²on tún¹ Saulo li raain¹ ni 'wó² do, pe mo

gatyaa¹i unní¹i jo lí² jóø²gi. La joon ngoo¹ fu Damasco

san² tsá² cwoo²¹o. ⁹ Do-o gateein¹ 'ni¹ jmí²¹² tiui².

Jo 'ee gø²ø jon'gi 'uun²¹un coonti.

¹⁰ Fuu²¹ do-o seein²¹ jaain²¹ 'in jo¹ líi² sii²¹ Ananías. Joon

ganéi¹ Jesús tyaní¹i lawa tsaci¹. Joon gasí²¹i 'ii:

—¡Ananías!

Joon 'ii-gi gañii¹:

—Lo-o tyín¹³na, Ña'nu¹u'.

¹¹ Joon Ña'ñu¹u' gasí²¹i 'ii:

—Ráan²un, cwó² fu calle sii²¹ Coon²¹ Tsáa¹ no. Joon

mo tyii¹²a tya' jaain²¹ 'in sii²¹

Judas fu³u wa'a tyiin¹ jaain²¹ tsá² Tarso sii²¹ Saulo. Do-o tyiin¹in fee¹i Dios. ¹² Lawa 'e ci¹o niganí²in jaain²¹ tsá² sii²¹ Ananías ga'í² li tyiin¹in joon gataan¹an cwoo²¹o tya'a 'e lí²-i jòø² tún¹.

¹³ Mo ganú²un Ananías 'elo gajin²in:

—Ña'ñu¹u', fúu¹mo 'in nigatya¹ júu³ tya' 'in tsañu¹no. Joongi ninú³oo jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o tya' 'in jai² líi² 'nũ 'in néei¹ Jerusalén. ¹⁴ 'E joon gajó² Saulo do la to² tyu² untsá² 'e tøø¹ 'nũñ³-i jileei²¹ 'in fee¹i 'nũ.

¹⁵ Pe Ña'ñu¹u' gasii²¹ 'ii:

—Cwó², tsu nityí¹³mo 'ido 'e cwoo¹o júu³ tyiia tya' tsá² seein²¹ fuu²¹ li xiia'gi, joongi tyani røøi¹ coon¹³ tsá² Israel. ¹⁶ Jna-a jmáa³aa 'ii²¹ xiiati wúu¹ inii²¹ wii²¹² tyiia.

¹⁷ Joon ngóo¹ Ananías fu li tyiin¹ Saulo do. Mo gatan¹an cwoo²¹o tya' 'ido joon gajin²in:

—Ru¹u' Saulo, 'in Ña'ñu¹u' Jesús 'in gajnéi¹ tya'i fu li ñi¹¹i do, 'ii gasii¹in jna ijmáa³aa 'e jøø² 'tún¹ joongi 'e un-røø¹i 'in Espíritu Tyú² tya' Dios alma tyi'i.

¹⁸ Tsifu joon gaxuu²¹ 'e li la li wii³ joo²¹ taai² jmii²¹ unní¹i. Joon gajóø³o røø²¹ tún¹. Mo ngayuui¹³ joon garoon¹on joon gasaai¹ jmii²¹. ¹⁹ Mo gøø²¹ 'ii¹i joon gacoon²¹o waa²¹ pí² tya'a. Joon gajaan¹giXu coon²¹ tún²

jmii²¹²gi coon¹³ 'in jai² líi² néei¹ Damasco do.

Cwoo¹o Saulo júu³ tyú² fu Damasco

²⁰ Tsifu ga'láa² Saulo 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyú² tya' Jesús la caain²¹ inu cwo' sinagoga tya' tsá² Israel. 'Ee¹o 'e Joon¹ Dios Jesús. ²¹ Líi¹ tsa'goo²¹-tsi jileei²¹ 'in nuu¹un júu³ tya'a. Joon sii¹i:

—¿Ti jon' 'in no 'in gangi¹ 'øøi¹ 'in jai² líi² Jesús 'in néei¹ Jerusalén do? ¿Ti jon' 'in no-o 'in jó² jatee¹ e tsá² tsajaan¹²in tyani tsaa'to² tya' untsá² do?

²² Pe coon²¹ 'ii¹³gi jo 'goo²¹ Saulo gacwoo¹o júu³ tyú². 'Ee¹e 'e Jesús do-o 'e la jai² 'ii 'in nigasii¹in Dios 'e ijmáa¹a tiin¹³ tsá². Líi¹ gafaa²¹a Saulo ca gaxéi¹-tsi tsá² Israel néei¹ Damasco do.

Cwii¹in Saulo

²³ Wóo²giXu ngó¹ mo gasii²i tsá² Israel røø²¹ 'e ijnga²mo Saulo. ²⁴ La coon²¹ jmii¹ la coon²¹ 'woo¹ tsajeen² ni 'ido 'oo² li suui²¹ 'e fuu²¹ do 'e ijngaa¹³mo 'ido. Pe 'indogi galiñii¹o. ²⁵ Pe 'in jai² líi² do coon²¹ 'woo¹ gataan¹³ ni 'ido coon²¹ tsi 'motó³. Joon la joon gaxáa² ni 'ido li' coon²¹ tsaa' 'oo²¹ li injuun¹ la 'ui ti' fuu²¹ do. Joon la joon galáa²mo Saulo do.

Taain¹ Saulo Jerusalén

²⁶ Mo gatyía¹ Saulo Jerusalén joon 'iin²¹²in un-caain²¹ coon¹³ 'in jo¹ líi² do. Pe jilee²¹mo tsá² 'gøø²¹mo 'ii. Jo jo¹ líi² 'e nija²mo líi² 'ido

Jesús. ²⁷ Joon gajée¹ mo Bernabé Saulo tyani 'in apóstoles do. Joon do-o gatyá¹ o júu³ xiiala niganí² Saulo Ña'nñ¹u' Jesús tya'i fu¹ do. Joongi xiiala nigasi²¹ Jesús 'ii. Joon gajin² o jon xiiala jo cu²-tsi Saulo gacwoo¹ o júu³ tya' Jesús fu Damasco. ²⁸ Mo ngayuui¹³ joon gajaan¹ an Saulo Jerusalén do. Caan²¹ mo gangii¹ coon¹³ 'in jai² líii² catyaa² do. ²⁹ Jo cu²-tsi faa²¹a júu³ tya' Ña'nñ¹u' Jesús. Tyaa¹a júu³ joongi jo cwo¹ o júu³ ruu²¹ i coon¹³ tsá² Israel 'in faa²¹a jmí¹ griego. Pe 'ii-gi ga'noo¹² on xiiala 'e ijngaa¹³ i 'ii. ³⁰ Mo galiñii¹ 'in jai² líii² Jesús catyaa² do ngajée¹ i Saulo coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cesarea. Joon do-gi ganga² mo fu Tarso.

³¹ Jilee²¹ mo 'in jo¹ líii² jo 'iin 'in untyiin² gi 'ii la caain²¹ Judea, coon¹³ Galilea coon¹³ Samaria. Tya¹-tsi líli¹ 'e lí² jai² gi líii². Seein²¹ canii² gøø²¹ mo Ña'nñ¹u' Jesús. Joon gauncoon¹³ 'in Espíritu Tyú² 'ii 'e seen²¹ mo jløø¹³ mo. Joon gangafúu² mo 'in jai² líii².

Ga'láa² mo Eneas

³² La 'ii²¹² ngi¹ Tú³ fee¹ i tsaru¹ u' la caain²¹ joon ngóo¹-o ngafee¹² i 'in jai² líii² néei¹ Lida. ³³ Joon do-o gatsee²¹ i jaain²¹ tsá² sii²¹ Eneas. Jná² jii²¹ ningóo¹ raan¹ in coo'mó² 'wii¹³ jleei¹ sitsuu¹³ cwoo²¹ o tii² i. ³⁴ Joon gajin² Tú³ sii²¹ i 'ii:

—Eneas, coon²¹ gaun'láa² mo Jesucristo 'nu. Ráan² un no. Tsuu¹³ 'mi'jñu¹ u.

Tsifu joon garáan² mo Eneas do. ³⁵ Joon jilee²¹ 'in néei¹ fuu²¹ Lida coon¹³ Sarón gajøø² mo 'ii. Joon gatuu²¹ o la tiisi² goo¹ o la mo jée¹. Joon galijai² galíi² i Ña'nñ¹u' Jesús.

Mo gajii¹ in Dorcas

³⁶ 'E jmii²¹² joon jon galiseein²¹ jaain²¹ tsamí² 'in jai² líii² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Jope. 'In tsamí² lo sii²¹ Tabita. Pe coon¹³ jmí¹ griego sii²¹ tsá² 'ii Dorcas. 'In tsamí² lo jmoo¹ o jilaa²¹ 'e tyú² tya' tsá². Uncoon¹³ o jilee²¹ 'in sityéen¹³ jmii²¹². ³⁷ Jee²¹² jmii²¹² joon gaton¹ tsaa¹³ a 'in Dorcas do. Joon gajún¹ mo. Joon mo ngayuui¹³ galaai²¹ tsá² 'ii joon gatain² tsá² 'ii lí² tún² fúui¹ 'nú¹. ³⁸ Tyan¹ an Lida náa¹ fuu²¹ Jope li taain²¹² Tú³ do. Joon mo ganúu² un 'in tsá² jai² líii² do 'e Tú³ taain¹ Jope do gasii¹ in gáí¹ tsañuu¹ 'e tsasii¹² i do:

—jmaa² feei¹-o'o! jUn'ø¹¹ø! Tsaa¹³ du' fu Jope do. jJo un'ii²¹² u!

³⁹ Joon ngoo²¹-o Tú³ coon¹³ 'ii. Joon mo gatyí¹ a do ngajée¹ tsá² 'ii li raain¹ líii²¹² do. Joon jilee²¹ tsamí² 'nii² néei¹ ci² i. Xuui²¹²-tsi 'áai¹. Ga'e² e Tú³ jilaa²¹ 'mi² 'e nigajmaa¹ a mo seein²¹. ⁴⁰ Pe Tú³-gi ga'woo¹ i jilee²¹ mo. Joon gasii²¹ i wojni¹ i gafaa²¹ a júu³ tyú².

Joon jòø²i 'in 'lii²¹² do joon gajin²in:

—Ráan²un, Tabita.

Joon ganá¹ 'in tsamí² do unní¹i. Mo ganí² Tú³ do joon garoon¹on gacwó². ⁴¹ Joon Tú³-gi gason²on cwoo²¹o gajmaa¹a siin¹²in. Mo ngayuui¹³ joon gatø¹ø 'in tsaru¹u' catyaai² do coon¹³ 'in tsamí² 'nii² do. Joon ga'e²e 'ido 'e nijiin¹in. ⁴² Jilaa²¹ 'elo galiñii¹i tsá² seein²¹ Jope do. Joon fúu¹mo gatsa²-tsi Ña'ñu¹u' Jesús. ⁴³ Joon 'láa²mo jmí²¹² gateein¹ Tú³ 'e fuu²¹ do tya' jaain²¹ tiloo²¹ sii²¹ Simóoi¹³.

10

Tú³ cwo¹o Cornelio júu³ tyú²

¹ Fu Cesarea do-o seein²¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Cornelio. Jaain²¹ 'in tyu² to² tya' coon²¹ cíein¹³ 'láa² jee²¹² coon²¹ poo²¹² 'láa² sii²¹ Italiano. ² Tsa²-tsi coon¹³ la tøøi² tsá² inuu tya'a. Un'goo²¹o Dios. Joon cwo¹o cuu² 'e uncoon¹³on tsá² Israel. La coon²¹ jmí²¹² fee¹i Dios. ³ Coon²¹ jmí²¹² ningóo¹ la 'iin²¹ 'ni¹ ca'lóo² mo gajnéi¹ jaain²¹ ángel tya' Dios li tyiin¹in. Joon gajin²in:

—iCorneliol

⁴ Joon gafoo¹²mo Cornelio. Joon gajaan¹an jòø²i 'in ángel do. Joon gaunngí¹i:

—Señor, ¿'ee fú³xu'u jna?

Joon 'in ángel do-gí gasí²¹i 'ii:

—Ninúu² Dios júu³ tyú² tyi'i. Joongi ninii²¹o xiiala uncoon¹³on 'in 'oo¹o fa'i³. ⁵ Sii²¹u tsá² tyi'i 'e fuu²¹ Jope do 'e tsatee¹e Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Tú³. ⁶ Tyiin¹in tya' jaain²¹ tiloo²¹ 'in sii²¹o jon Simóoi¹³. Si² 'núu¹u tyan' ti' jmí¹ñi³ do. 'Ii ijin² 'ee 'ná² jmaa²o'o no —gajin² 'in ángel do.

⁷ Mo gangaa¹²i 'in ángel do joon gatø¹ø Cornelio do gáí¹ tsá² tya'a coon¹³ jaain²¹ 'láa² 'in tsa²-tsi Dios. Joongi jo cu²-tsi coon¹³on. ⁸ Gajma²o 'ido júu³ jilaa²¹ 'ee galí². Joon gasii¹in fu Jope.

⁹ Mo gajná² jmí²¹² joon taa²mogi fu¹, ti lí² tyaliin² Jope. La 'ii²¹² joon Tú³-gi gasoo²o yu' 'nú¹ li lí² tún² fúui¹. La tyíia² ni¹i gasoo²o ngafee¹²i Dios. ¹⁰ 'Áa¹mo niun'áa¹i. 'Tin²¹²in dø¹ø. Joon la 'ii²¹² náa¹ tyú² 'e dø¹ø joon ganii²¹ coon²¹ lawa 'e cíi¹i. ¹¹ Jòø²o lawa ganó² fu yu' juncwii²¹. Joon ganii²¹ jó² fu ni 'wó² lawa coon 'mi² taa²¹ fee¹ líl¹i 'E si'ñuu¹u ji tyán² tyuui¹³. ¹² 'E ni 'mi² do tsiin¹³ jileei²¹ nii² joo'nuu²¹ 'in sá² tyán² tí² coon¹³ mii²¹ coon¹³ 'in sá² cwáa¹. ¹³ Joon ganúu²un Tú³ do coon²¹ júu³ 'e jin²:

—Nano Tú³, jngaa¹²i joongi cuu¹i 'in no.

¹⁴ Pe Tú³-gi do gañii¹i:

—'Un², Ña'ñu¹u', jo mo gø¹øø jilaa²¹ 'e gó² 'e jo tíi¹na.

¹⁵ Joon ganúu²un tún¹ 'e júu³ gajin²:

—'E gauntyúí¹ Dios jo foo²¹o 'e gó².

16 'Ni¹ naa¹³ galí² 'elo. Mo ngayuui¹³ joon gasoo² tún¹ 'e 'mi² taa²¹ do fu yu'. 17 'In tsá² 'in gasii¹in Cornelio do nigajalín²mo unngii¹i tya' Simóoi¹³. La 'ii²¹² 'i¹-tsi Tú³ jilaa²¹ 'e ganii²¹ do-o gatyaliin² 'in tsá² do 'ooca'ná¹. 18 Tø¹ø wa tyín¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Tú³. 19 La 'ii²¹² 'i¹gi-tsi Tú³ 'e lawa'a gacii¹ do gasii²¹i 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'ii:

—Ñii², gaai²¹ tsañuu¹ 'naai¹³ 'nə. 20 Cwúí¹ no, cwó² coon¹³on jo 'ee 'i¹gi-'o'o coonti tsu jna-a gasii²na 'ido.

21 Joon jgá¹mo Tú³ li teein¹ 'in tsá² gasii¹in Cornelio do. Joon gasii²¹i:

—Jna-a 'in 'naa²¹naa' no. ¿'Ee to ñilíin²naa'?

22 'Ido-gi gañii¹i:

—Jalii²¹i'i to² tyu² jaain²¹ fi²¹² 'láa² sii²¹ Cornelio, jaain²¹ tsá² tyúí¹ 'in tsaa²-tsi Dios. Jileei²¹ tsá² seein²¹ Israel jin²in 'e tsá² tyúí¹mo 'ii. Dios gasii¹in jaain²¹ ángel tya'a 'e jma²a júu³ Cornelio do 'e tøø²¹ø 'nə fu tya'a 'e núu¹un júu³ tyi'i.

23 Joon gacwo¹ Tú³ gataa²mo inuu. Joon do-o gajaan¹an canuu¹. Mo gajná² jmii²¹² joon ngaliin¹mo Tú³ coon¹³ 'ii. Ngaliin²mo jon 'in jai² líi² néei¹ Jope do.

24 Mo gajná² jmii²¹² joongi tún¹ tyalíin² Ce-sarea li sijéen¹in Cornelio

'ii. Sicaain²¹ coon¹³ ruu²¹i coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ 'in nigatø¹ Cornelio do. 25 Mo gatyía¹ Tú³ do tsifu joon cwo¹ii¹ Cornelio ngajéein¹ 'ii. Joon gasii²¹i wojní¹i tyani Tú³ 'e untyúui¹ 'ii. 26 Pe Tú³ do-gi gasaa¹³mo 'ii. Joon gajin²in:

—Jmaa² siin¹³un. Tsañuu¹ la 'nə jon jna.

27 La 'ii²¹² tyaa¹ júu³ ngataa²i. Ga'ii²¹ li fúui¹ tsá² néei¹. 28 Joon gajin² Tú³ sii²¹i 'ii:

—Ñii²¹ 'naa' 'e jo tii² tsá² Israel 'e uncaain²¹ coon¹³ tsá² seein²¹ li xiiá'. Jon'gi tsataai² inuu tya'a. Pe Dios ni'e²o jna 'e jo tii²na fo³oo 'e gó² 'e jiin¹³ jaain²¹. 29 'Wii¹³ joon tsifu gagó³oo 'e gate²e jna do. Jo 'ee fo³oo coonti. 'Iin²¹²na liñii² 'ee to² tø²øø' jna.

30 Joon gañii¹ Cornelio do:

—Tyún² jmii²¹² ningóo¹ jiin¹³ la 'ii²¹ nano tyín¹na lo. Jmóo³oo taa²¹ jo mo gøø²¹øø 'i³ii. Foo¹³na Dios la ca'loo. La jee²¹² joon gajnéi¹ jaain²¹ tsá² jii¹ siin³ líi¹. 31 Joon gasii²¹i jna: "Cornelio, nanúu²un Dios júu³ tyú² tyi'i. Joon nacón² cwáain¹ tya' jilaa²¹ 'e nigauncoon¹³on jileei²¹ 'in 'oo¹o fa¹³. 32 Sii¹in 'in tsalíin² 'e fuu²¹ Jope do. Tsatee¹ 'e 'in sii²¹ Tú³, 'in sii²¹o jon Simóoi¹³. Tyín¹in tya' jaain²¹ tiloo²¹ 'in sii²¹o jon Simóo¹³mo. Si² 'núu¹u tyan' ti' jmi¹ñi³. Mo cwée¹i joon ityá² júu³ coon¹³ 'nə." 33 Joon tsifu joon gasii²na 'in ja'neei¹³ 'nə.

Tyú²-u nigajmaa¹³a gañi¹o'o. Joon lo-o náa¹oo'o tyani Dios. 'Ii²¹i'i nuu²¹u'u jilaa²¹ 'e nigatyu² Ña'ñu¹u' to² 'e fu³u jna'a —jin² Cornelio.

*Júu³ gatyaa¹ Tú³ inuu tya'
Cornelio*

³⁴ Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² faa²¹a jin²in:

—Niñi³oo no 'e tyani Dios jilee²¹mo tsá² coon²¹røø²¹mo. ³⁵ Joon 'ii²¹mo doñi¹in tsá² sein²¹ Israel tiin¹³ 'in jo sein²¹ joon wa'a tsaa²-tsi 'ii joon jmoo¹o 'e tyú². ³⁶ Dios gasii¹in Jesucristo jee²¹² tsá² Israel. 'Ii Ñu¹u' jilee²¹o'. Joon gajmaa¹a júu³ xiiala tyia²-tsi tsá² Dios 'e jo téen¹in coon¹³on. ³⁷ Tyú²-u ní²ii' 'e gali² goo¹o tsá² Israel. Ga'láa² 'wii²¹² Galilea mo ngayuui¹³ gacwo¹ Wó³ júu³ tyú² 'e 'ná² saai¹ tsá² jmi²¹. ³⁸ Joon ñii²¹oo' xiiala gacwo¹ Dios 'in Jesús tsá² Nazaret do 'in Espíritu Tyú² tya'a. Joon gacwo¹o 'ii²¹ tya'a. La joon gangii¹i lacaain²¹ jmoo¹o 'e tyú². Joon un'láai² jilee²¹ 'in ní² wúu¹ 'ii²¹ tya' 'in 'lii¹³. Jilaa²¹ 'elo gajmaa¹a tsu ngi¹ Dios coon¹³ 'ii. ³⁹ Nigane²¹²oo'o jilaa²¹ 'e lí². Jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Jesús lacaain²¹ Judea coon¹³ 'e fuu²¹ Jerusalén. Mo gangii² joon gajngaa¹³mo tsá² 'ii. Gateen¹in tsá² 'ii tsaa' crúu¹³ do. ⁴⁰ Pe Dios gajmaa¹a jii¹o mo tí² 'ni¹ jmi²¹². Joon gajmaa¹a jné¹mo tún¹ jee²¹² jna'a. ⁴¹ Pe jii¹³ coon¹³

jna'oo'o gajné¹i jon' jilee²¹ tsá². Jii¹³ 'in gatyii¹²in Dios la jée¹mo gajné¹i 'e cón² cwáain¹ 'ii-o. Caan¹mo tún¹ gatyée²e'e joongi né²e'e coon¹³on mo gangii² jii¹in do. ⁴² Joon gasii¹in jna'a sii¹³i'i tsá² 'e Dios gatyée¹i 'in Jesús lo 'e jmá¹ 'ii²¹ tya' tsá² jii¹in lagi 'in nijún¹. ⁴³ Joongi ca la jée¹mo jilee²¹ 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios gajin²o xiiala líi¹ Jesús 'e jilee²¹ 'in jai² líi² 'ii 'iin²mo tsaa² tya'a coon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹o.

*'Ii²¹mo Espíritu Tyú² la 'in jo
sein²¹ Israel*

⁴⁴ Faa²¹gi Tú³ siin¹²in mo gajó² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'e ga'í² almas tya' jilee²¹ 'in nuu¹un júu³ tya'a do. ⁴⁵ Líi¹ tsagoo²¹-tsi tsá² Israel 'in jo¹ líi² 'in gajalín² coon¹³ Tú³ do. La ga'í² Espíritu tya' Dios alma tya' tsá² Israel do-o la joon jon niga'í² Espíritu tya' Dios tya' 'in jo sein²¹ joon. ⁴⁶ Nuú¹o faa²¹ 'ido jmi¹ xia' joon gauntyúu¹ Dios jmai² coon¹³ júu³ tya'. ⁴⁷ Joon gajin² Tú³:

—¿Ti lí² jo cwoo²¹o' saai¹ 'in tsá² lo jmi²¹ tsu niga'ii²¹mogi Esíritu Tyú² la ga'ii¹³na'?

⁴⁸ Joon gatyú²u to² gasaa¹ 'ido jmi²¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesús. Mo ngayuui¹³ joon, joon gami²i Tú³ wa'a jaain²¹²ta 'ido coon²¹ tún² jmi²¹² coon¹³on.

11

*Jmaa¹²a Tú³ tsá² 'in jai² líi²
né¹ Jerusalén júu³ jilaa²¹ 'e*

*nigali*²

1 Ganúu²un 'in apóstoles coon¹³ 'in tsaru¹u' catyaa² néei¹ Judea 'e nigaⁱⁱ²¹mo júu³ tyú² tya' Dios cagi 'in jo seein²¹ Israel. 2 Mo gacwai² Tú³ Jerusalén 'inlíi¹³ tsá² Israel 'in jai² líi² ga'láa² 'wii²¹² unngi¹i:

3 —¿'Ee li' gatyí²a tyatya³a júu³ coon¹³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel? Joongi gatyatyee²¹e coon¹³on.

4 Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² gatyaa¹ júu³ la jilaa²¹a 'e nigali² do ca la nifu. Joon gajin²in:

5 —Do-o taan¹na Jope do. Joon la jiin¹³ foo¹³na Dios do-o gamóo³oo coon²¹ li². Coon²¹ li² 'e li la li coon²¹ 'mi² taa²¹. Gamóo³oo jgó² si'ñúu¹u ji tyán² tyuui¹³. Joon gacwá² tí² tyani³ii. 6 Mo gajóø³øø coon²¹ tún² li' tsi, joon gamáa¹na jileei²¹ nii² joo'nuu²¹ 'in tyú¹ tiin¹³ 'in gó². Joongi máa¹na mii²¹ coon¹³ 'in sá² cwáa¹. 7 Joongi ganúu³un coon²¹ júu³ 'e jin²: “Ráan²un, Tú³. Jngaai¹³ 'in joo²¹ lo joongi cøø²¹xu'u.”

8 Pe joon gafo³oo: “Jo lí² døø¹³øø 'elo, Ñú², tsu jiin¹³ cafu jo mo gatoo¹³ 'óo³oo jilaa²¹ 'e gó² 'e jo tíi² dø¹ tsá² Israel.” 9 Joon gajin² 'e júu³ do sii²¹i jna tún¹: “Jilaa²¹ 'e untyú¹ Dios jo foo¹³o 'e gó².” 10 La joon gali² 'ni¹ naa¹³. Joon mo ngayuui¹³ joon gasoo² fu ñu'fú². 11 La hí²¹² joon gatyalín² gaai²¹

tsañuu¹ 'in 'naai¹ jna 'e 'ná¹ li tyín¹na do. Nijalín² fuu²¹ Cesarea. 12 Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios gasii¹mo jna 'e gangóo¹oo coon¹³ 'in tsá² do jo cu²-tsii. Joon ngalín²mo ji jñúui² tsaru¹u' no. Joon jile¹oo'o ngatoo²¹o'o tsi inuu tya' 'in tsá² do. 13 Joon 'in tsá² do gatyaa¹ júu³ la li 'e gani²¹ jaain²¹ ángel 'in siin¹³ tyanú¹i. Joon gasii²¹ 'in ángel do 'ii: “Sii¹in jaain²¹ gáí¹ tsá² tyi'i fu 'e fuu²¹ Jope do. Tsate²du jaain²¹ tsá² sii²¹ Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Tú³. 14 Joon 'ii 'in 'e² 'naa' xiiala taan²¹²naa' coon¹³ Dios coon¹³ jileei²¹ tsá² taai inuu tyi'i.” 15 Mo ga'láa² 'wii²¹² gafo³na joon gajó² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Gaí² li licaan²¹na'a do. Joon 'ii²¹mo jileei²¹ 'in néei¹ inuu do la lí² mo ga'ii²¹in alma tyijna' la mo 'wiin²¹². 16 Joon gati²-tsi la lí² 'e gajin² Ña'ñu¹u: “E jo¹o 'e Wó³-o gasaai¹ tsá² jmii²¹ jiin¹³ coon¹³ jmii²¹ pe Dios icwoo¹²i 'naa'gii' 'in Espíritu Tyú² tya'a wa'a ngi¹ coon¹³ 'naa'.” 17 Pe wana gacwo¹ Dios 'ii la lí² 'e nigacwo¹o jna' 'in nigajo¹ líi² Ña'ñu¹u' Jesucristo, ¿'iin líi¹na 'e fo³oo 'laa²¹ tya' Dios? —jin² Tú³.

18 Mo ganúu²un 'in tsá² jo¹ líi² néei¹ fu Jerusalén do gajaan¹an tii². Joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios gajin²in:

—iCa-gi 'in jo seein²¹ Israel Dios nigacwo¹o coon²¹ 'ii²¹ 'e lí² jaa²¹a-tsi joon 'e tiin¹³mo!

'In jai'² líi'² 'in seein'²¹ Antioquía

19 Mo ngayuuui¹³ gajngaa¹³i tsá² Tée¹³ ga'láa² 'wii²¹² ga'óø¹i 'in catyaai²gi 'in tsáai¹-tsi Dios. Joon 'inlíi¹³ gacwiin¹in fu Fenicia. 'Inlíi¹³gi gacwiin¹in fu Chipre joongi Antioquía. Joon do-o ga'láa² 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyá² tya' Dios jiiin¹³ tsá² Israel. 20 Pe 'inlíi¹³ 'in jai'² líi'² tsá² seein²¹ Chipre coon¹³ Cirene gangalín² fu Antioquía. Do-o ga'láa² 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyá² tya' Ña'ñu¹'u' Jesús. 21 Ca-gi 'in jo seein²¹ Israel gacwoo¹o. 'Áa¹mo gauncoon¹³ Ña'ñu¹'u' 'ii. Joon la joon fúu¹mo galijai'² líi'². Joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² tsaai¹-tsi Ña'ñu¹'u'.

22 Mo ganúu²un 'in jo¹ líi'² 'in néei¹ Jerusalén 'e júu³ lo gasii¹in jaain²¹ tsá² sii²¹ Bernabé 'in gangó¹ fu Antioquía. 23 Mo gatyía¹ Bernabé do gacón² cwáai¹ 'e Dios gajmaa¹a jilaa²¹ 'e ganúu²un 'e galí² do. Joongi galijløø¹³mo. Joon ga'íi² júu³ Bernabé jileei²¹ 'in tsá² do cwotyia²-tsi ce caain²¹-tsi Ña'ñu¹'u'. 24 Tsá² tyú¹mo 'in Bernabé do. Ja²mo líi'² Jesús. Joon galinuu¹³un 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon la joon líi¹ fúu¹ tsá² gatsa²-tsi júu³ tya' Jesús.

25 Mo ngayuuui¹³ jon gangó¹ Bernabé fu Tarso. Nga'nee¹³i jaain²¹ tsá² sii²¹ Saulo. Mo

gatsee²¹i joon gatøø¹ø fu Antioquía. 26 Joon do-o gateen¹-in la tøøi² coon²¹ jiiin²¹ jee²¹² 'in tsá² jai'² líi'² do. Do-o ga'e²e fúu¹mo tsá². Joon fu Antioquía do-o ga'láa² 'wii²¹² 'e galisii²¹ 'in jai'² líi'² Cristo, cristianos.

27 Jee²¹² jmü²¹² lo-o 'inlíi¹³ 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios ga'woo²i Jerusalén. Joon ngalín² fu Antioquía. 28 Joon jaain²¹ jee²¹² 'ii, 'in sii²¹ Agabo, gajmaa¹a siin¹²in jee²¹² la 'oo²¹ tsaru¹'u' néei¹ do. Joon coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios gafaa²¹a ijó¹ goon²¹ 'oo² la tøøi² ni cwoo¹³ juncwii²¹. La joon galí² jiiin²¹ mo gatyü² røøi¹³ Claudio to². 29 Joon 'in tsá² jai'² líi'² 'in néei¹ fu Antioquía do gaun'ii²¹i júu³ 'e uncoon¹³on tsaru¹'u' 'in néei¹ Judea. Joon cwo¹o la jaain²¹ la jaain²¹ jiiin¹³ ti lí² líi¹i. 30 La joon gajmaa¹a. Joon gasiin¹²in 'e cuu² do coon¹³ Bernabé coon¹³ Saulo.

12

Jngaa¹²mo tsá² Jacobo joongi taain¹ tsá² Tú³ 'nuñi³

1 Jee²¹² jmü²¹² joon ga'láa² Herodes 'wii²¹² ga'óø¹mo 'inlíi¹³ 'in jai'² líi'². 2 Joongi gatyü² to² 'e gajngaai¹² tsá² Jacobo ruu²¹i Wó³ coon¹³ ñi³. 3 Mo galili³i 'e gatí²-tsi tsá² Israel 'e gajmaa¹a do joon gasaan¹²in Tú³. Jilaa²¹ 'elo galí² la 'ii²¹² 'e gatí² jmü²¹² mo gø² tsá² 'iñi¹ 'e jo

tyiaan² jeei¹. ⁴ Joon gatyu² Herodes to² 'e 'aa¹i tyán² poo²¹² 'láa² Tú³ do. La coon²¹ poo²¹² tí¹ tyúuin² 'láa² do. Joon gataan¹in Tú³ do 'nuñi³. Do-o ga'aa¹ 'láa² do 'ii. Lí²i Herodes itsajée¹i Tú³ fu tyani tsá² Israel mi ngíi² cwaa²¹ jmí²¹². ⁵ La joon lí¹ tyú² sijñíi¹³ Tú³ 'nuñi³. Pe 'in jai² líi² lí¹ fee¹i Dios 'wii²¹² tya' Tú³ do.

Dios tyii¹in Tú³ 'nuñi³

⁶ 'E 'woo¹ joon la nu'gi jmí²¹² 'e ityíi¹in Herodes Tú³ 'e tsajée¹i tyani tsá² Israel raan¹mo Tú³ jee²¹² gáí¹ 'láa² do. Do-o raan¹in cwuu²¹i si'ñúu¹³mo coon¹³ cadenas. Joon 'inlí¹³gi 'láa² do téen²mo 'oo² 'nuñi³ do. ⁷ La tsifu joon gajné¹ jaain²¹ ángel 'in gasii¹in Dios. Joon gajná² joo²¹ tsi 'nuñi³ do. Joon 'in ángel do ga'lii²¹i moo'wó¹ Tú³ do. Joon gaunjnaa¹a-tsi Tú³ do. Joon gajin²in sií²¹i 'ido:

—Jmoonoo ráan²un.

Tsifu joon gaxuu²¹ cadena 'e 'ñuu¹u cwoo²¹o Tú³ do. ⁸ Joon gajin² 'in ángel do:

—Jmoonoo 'núu² tuu¹u. 'øø¹³ mii¹³i no.

Mo ngayuui¹³ gajmaa¹a Tú³ jilaa²¹ 'elo gajin² ángel sií²¹i 'ii:

—Jmoonoo tyán² 'mi'ñu¹u joon na¹ coon¹³ jna.

⁹ Joon gacwo'í¹ Tú³ caluu coon¹³ 'in ángel do. Jiin¹³ jon' líi² jo¹ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a 'in ángel do. 'Áai¹gi galíi²i 'e lawa'a coon²¹ 'e cií¹o.

¹⁰ Joon gangíi¹mo lí téen²in 'in 'láa² nifu. Joon la joon gangíi¹mo lí tí tún². Joon la joon gatyalín²mo lí si² jni'ná¹ do lí gasuui²¹ 'ooça'ná¹. Joon 'e jni'ná¹ do lí jmai² ñí³. Joon mo gatyalín² 'ooça'ná¹ do, ña'a ganó¹. Joon ga'woo²¹mo. Joon ngalín² caan²¹mo coon²¹ sii¹³xu. Joon gatúu²mo 'in ángel do 'ii. ¹¹ Mo galili³i Tú³ 'e la ja²mo jilaa²¹ 'elo joon ga'í¹-tsi:

—No-gi jo¹ lí²na 'e ni-gasii¹in Ña'ñu¹u 'e ángel tya'a 'e galaai¹ jna tyani Herodes do joon jilaa²¹gi 'e la mo 'iin²¹²in tsá² Israel jmee²¹i jna.

¹² Jmai² 'edo-o 'i¹-tsi Tú³ gangaa¹²i fu tya' María sáa³ Wó³, 'in sii²¹o jon Marcos. Do-o lí licaain²¹ jileei²¹ 'in nigafaa²¹ júu³ tyú² 'wii²¹² tya'a. ¹³ Mo gapoo²¹ 'ooça'ná¹ do joon gajó² jaain²¹ simí² sii²¹ Rode. Ngajóø² 'iin do. ¹⁴ Mo galicwii¹i jmí¹ tya' Tú³ do jo ganá¹ 'ooça'ná¹ do. Joon ga'ii²¹ jløø¹³mo cwiin¹in gajmaa¹²a tsá² catyaa¹²gi do júu³ 'e Tú³-u siin¹²in 'ooça'ná¹ do. ¹⁵ Pe 'in tsá² do gasii²¹i 'ii:

—iTsá² caa²¹²mo 'nu!

Pe la jin²o jin²in 'e jo¹o siin¹² Tú³. Pe joon gajin² 'in tsá² do:

—Jon' Tú³ 'in siin¹² ca'ná¹ do. Ángel tya'o do.

¹⁶ La 'íi²¹² joon siin¹²o Tú³ poo²¹ 'ooça'ná¹ do. Joon mo ganá¹ 'ooça'ná¹ do joon gajóø²mo gafoo¹mo. ¹⁷ Pe Tú³ do gajmaa¹a coon²¹ lí² coon¹³

cwo²¹o 'e jo cwota¹³ tsá² do mii¹³. Joon gatyaa¹ jú³ xiiala galaa¹ 'i 'in ángel do 'ii tsi 'nũñ¹³ do. Joon gajin²in:

—Sii¹³ Jacobo coon¹³ tsaru¹u'.

Joon gacwo¹h¹ Tú³. Gangóo¹ fu li xii'a.

18 Mo gajná² jmi²¹² do ganá¹ 'goo²¹ jii¹³ la 'oo²¹ jee²¹² 'in 'láa² do tsu jo ñii¹ 'ee galí² coon¹³ Tú³ do. 19 Joon gaty² Herodes to² 'e 'naa²¹mo 'ido. Pe mo jo gatsee²¹i gajmaa¹a cwáain¹ tya' 'in 'láa² do. Joon gaty²u to² ijúun²mo 'ido. Pe mo li ciin²¹xu joon gacwo¹h¹o Herodes coon²¹ li sii²¹ Judea. Joon ngacwaa¹a coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cesarea.

Xiiala mo gajúin¹ Herodes

20 'In tsá² seein²¹ Tiro coon¹³ Sidón 'ná²-a tsaláa¹ 'e dø¹ø fu li ty² Herodes to². Pe gatí² 'nii²¹-tsi Herodes tya' 'in tsá² do, 'wii¹³ la joon 'iin²¹²in 'in tsá² do ilisá² 'ii²¹ røø²¹. Joon gajaan²¹an cuu² tya' jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o to² tya' Herodes do 'e 'ido-o faa²¹o 'wii²¹² tya'a. 21 Joon ty² Herodes do to² 'in tsá² do ilicaain²¹ coon²¹ jmi²¹². Joon mo gatí² 'e jmi²¹² joon, joon ci¹ Herodes siin¹³ røøi¹³. Joon gacwó²o 'áan³ tya'a. Joon gacwo¹o 'in tsá² do cwú¹. 22 Joon galáa² 'in tsá² do 'wii²¹² faa²¹a tá²:

—i'In tsañuu¹ 'in faa²¹ no jon' tsá² no, Dios no! —jin² 'in tsá² do.

23 Joon 'wii¹³ nigaun-fee¹mo 'ña'a tyani Dios, jo mo gauntyú¹ Dios, gajó² jaain²¹ ángel tya' Dios Jmii²¹. Joon gajmaa¹a galitsaa¹²a Herodes. Joon gajuun¹in Herodes do. Gagøø²¹ joo¹³ 'ii.

24 Joon la joon líi¹ nganii¹³ jú³ tyú² tya' Dios.

25 Mo gatséi¹ to² tya' Bernabé coon¹³ Saulo ga'woo²¹mo Jerusalén do. Ngaliin¹mo tún¹ fu Antioquía coon¹³ jaain²¹ 'in sii²¹ Wó³. Sii²¹o jon Marcos.

13

'Láa² Bernabé coon¹³ Saulo 'wii²¹² tsalín² tsacwoo¹ jú³ tyú² tya' Jesús

1 Jee²¹² 'in jai² líi² néei¹ fu Antioquía do-o seein²¹ 'inlíi¹³ 'in cwo¹ jú³ tyú² tya' Dios joongi 'e²e tsá². Jaain²¹ jee²¹² 'ii sii²¹ Bernabé jaain²¹gi sii²¹ Simón, 'in sii²¹o jon Negro. Jaain²¹gi sii²¹ Lu³, 'in seein²¹ fu Cirene. Jaain²¹gi sii²¹ Manaén, 'in gacwain²¹ caain²¹ coon¹³ Herodes, (Herodes do-o gaty²u to² coon²¹ li sii²¹ Galilea.) Joon jaain²¹gi 'in sii²¹ Saulo. 2 Joon coon²¹ jmi²¹² la 'ii²¹² faa²¹a 'in tsá² do jú³ tyú² jmoo¹o taa²¹a jo mo gøø²¹ø. La 'ii²¹² joon gajin² Espíritu Tyú² tya' Dios si²¹i 'ii:

—Cwotyii¹³naa' Bernabé coon¹³ Saulo ijmáa¹a to² la li 'e nigafuu²¹²uu —jin² 'in ángel do.

3 Joon gajmaa¹-o taa²¹a jo gagøø²¹ø 'in tsá² do ca mo

ngayuui¹³ gafaa²¹a júu³ tyá². Joon 'in tsaru¹u' do ga^h² cwoo²¹o mootyi² Bernabé coon¹³ Saulo. Joon coon¹³ 'e la joon gaⁱ¹o júu³ ruu²¹i.

Cwo¹ apóstoles júu³ tyá² tya' Jesús fu li sii²¹ Chipre

⁴ La joon gasii¹in Espíritu Tyú² tya' Dios 'ii. Ngalín² fu Seleucia. Mo gatyalín² do-o joon ngatáa¹i tsi coon²¹ barco. Joon gatyalín² coon²¹ 'wó² roon¹ tún² tsa¹ jmi^{ñi}¹³ sii²¹ Chipre. ⁵ Mo gatyalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Salamina ga'láa² 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyá² tya' Dios tsi in^{uu} cwo¹ sinagoga si² do. Joon ngóo¹ coon¹³on jaain²¹ 'in sii²¹ Wó³ 'e uncoon¹³ 'ii. Ngii¹-i la caain²¹ do. ⁶ Joon gatyalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Pafos. Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Barjesús. Tíi²i júu³ loo¹. Coon²¹on tsá² tóo², gajin²in 'e 'ii-o cwoo¹o júu³ tyá² tya' Dios. ⁷ 'In tsalaai¹ do tyín¹in coon¹³ jaain²¹ 'in tyu² to² sii²¹ Sergio Paulo. Jaain²¹ tsá² jmi^{ñi}¹-tsi 'in Sergio do joon gatyu²u to² 'e gajó² Bernabé coon¹³ Saulo tsu^u 'iin²¹²in nuu¹un júu³ tyá² tya' Dios. ⁸ Pe 'in tsalaai¹ do sii²¹o jon Elimas. ('øøi²¹-tsi tsá² sii²¹ Tsalaai¹.) Joon 'in tsalaai¹ do gauntyíi²in Bernabé coon¹³ Saulo tsu^u jo 'iin²¹²in 'e jo¹ liin¹ Sergio do. ⁹ Joon 'in sii²¹ Saulo do, sii²¹o jon Poo², sirøøi²¹ Espíritu Tyú² tya' Dios alma tya'a. Joon gajøøi² coon²¹

tún² liili¹. ¹⁰ Joon gajin²in sii²¹i Elimas do:

—'In coon²¹ tsá² tóo² 'nu-u! Joon 'in 'lii³mo 'nu. 'In 'aa¹ jilaa²¹ 'e tyú² 'nu, joon jmoo²¹o jilaa²¹ 'egó². ¿'Ee li' fu²u tsá² 'e júu³ gó² 'e júu³ tyú² tya' Ña'ñu¹u'? ¹¹ Pe la nano-o ilisá² coon²¹ 'ii²¹ tyi'i icwó² Ña'ñu¹u'. Ilitiuu²¹u. Jo li² jøø¹³ø 'yiaa²¹ 'íi juncwii²¹ coon²¹ sii¹³xu —jin² Poo² do.

La tsifu joon galituu²mo. Jo jnaa²¹gi coonti. Joon ga'naa¹²i jaain²¹ 'in tsajaa²¹²i 'ii. ¹² Galija²mo líi² 'in Sergio do mo ganí²in jilaa²¹ 'elo. Líi¹ ganga'goo²¹-tsi jilaa²¹ júu³ cwáain¹ tya' Jesús.

Poo² coon¹³ Bernabé ngataa²i fu Antioquía li san² Pisidia

¹³ Poo² coon¹³ tsá² coon¹³on ngataa²i tsi coon²¹ barco fu Pafos do. Joon ngaliin² fu Perge 'e náa¹ li sii²¹ Panfilia. Pe do-o gatuu²mo Wó³ 'ii. Joon ganga²mo fu Jerusalén. ¹⁴ Mo li ciiin²¹gi 'in catyaai² do-gi gangii¹ fu Perge. Joongi tyalín² fu Antioquía náa¹ li sii²¹ Pisidia. Mo jmi^{ñi}²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngataa²i tsi in^{uu} cwo¹ sinagoga tya' tsá² Israel. Do-o gacwó²o. ¹⁵ Joon jaain²¹ tsá² do gauntsáa¹a coon²¹ sii¹³xu li sii²¹ ley tya' Moisés. Jaain²¹gi coon²¹ sii¹³ tya' jí² 'e gajmaa¹ 'in gafaa²¹a júu³ tyá² tya' Dios cali. Mo ngayuui¹³ joon 'in tsafeei¹

tya' cwo¹ do gatyu^{2u} to² gajin²ⁱⁿ:

—Tсарu^{1u}, wana 'oo^{2oo} coon²¹ júu³ tyú² tya' 'in tsá² néel¹ no, lí²-i foo^{2oo} nano.

¹⁶ Joon garoon^{2on} Poo² li tyín¹, gajmaa^{1a} coon²¹ lí² coon¹³ cwo^{21o} 'e ján² tsá² tii². Joon gajin²ⁱⁿ:

—Núu^{2duu} tsá² Israel joongi jileei²¹ 'in tsáai¹-tsi Dios. ¹⁷ Dios tya' tsá² Israel nigatyii¹²ⁱⁿ 'li²¹² tsacøøi¹³ tyi'. Joon mo gateen¹ⁱⁿ li sii²¹ Egipto, do-o gangafúu^{2mo} tsacøøi¹³ tyi' fiin¹³ jo taain^{212gi} goo^{1o}. Mo la cüin²¹ joon Dios ga'woo^{21mo} 'a Egipto do coon¹³ 'ii²¹ tya'a. ¹⁸ Joon gacwoo^{21o} Dios 'in tsá² do jilaa²¹ 'e 'ná¹ la 'ii²¹² gangüi¹ⁱ li jo 'in tsá² seein²¹ jüin¹³ la gatséi¹ tunló¹ jüin²¹. ¹⁹ Joon ga'in¹ ca la dyía¹ fuu²¹ náa¹ fu li sji²¹ Canaán do, Joon gacwo^{1o} ji dyía¹ fuu²¹ do 'li²¹² tsacøøi¹³ tyi' 'e galí² tya'a. ²⁰ Mo la cüin²¹ joon²¹ gatyu² Dios to² 'e liseein²¹ tsá² jmáa^{1a} 'ii²¹ jee²¹² 'ii 'in tyu² to² 'ii. La joon galí² ca gatséin¹ tyún² cíein¹³ tsi ca'no^{13gi} cíein¹³ jüin²¹. Ca mo gasii¹ⁱⁿ Dios jaain²¹ 'in cwo¹ júu³ tyú² tya'a sii²¹ Samuel. ²¹ Mo ngayuui¹³ joon gamúu¹ⁱ tsacøøi¹³ tyi' jaain²¹ røøi¹³ 'in tyu² to² 'ii. Joon gacwóoi¹ Dios 'ii jaain²¹ røøi¹³ sii²¹ Saúl. Jón¹ Cis 'ii. Benjamín sii²¹ 'li²¹² tsafeei¹ tya'a. Tunló¹ jüin²¹ gatyu² Saúl do to² lawa røøi¹³. ²² Mo la cüin²¹ joon gatyii^{1mo}

Dios 'ii 'e jo 'ee to² tyu^{2gi}. Joon gacwo^{1o} 'li²¹² David 'e tyu^{2u} to² cwáain¹ tya' Saúl. Joon gajin² Dios: “Ñíi^{3oo} 'e David, jón¹ Isaí do, jaain²¹ 'in 'i¹-tsi la 'i¹-tsii. Joon 'e 'ii-o ijmáa^{1a} jilaa²¹ to² 'e tyu^{13uu}.” ²³ Jaain²¹ jún² tsaruu²¹ⁱ 'li²¹² David do galisii²¹ Jesús. Joon Dios gajmaa^{1a} 'e Jesús do 'in jmaa^{1a} tiin¹³ tsá² Israel. Jilaa²¹ 'elo nigajin² Dios calií. ²⁴ La nu'gi ijó¹ Jesús gajó² Wó³ saai¹ tsá² jmüi²¹. Joon gacwo^{1o} jileei²¹ tsá² Israel júu³ tyú² jin²ⁱⁿ: “E 'ná¹-a sáa¹naa' jmüi²¹. Joongi unsüi^{2naa} 'e 'i¹-'oo'.” ²⁵ Ti li jatyéein¹ 'e tyéi¹ to² jmoo^{1o} Wó³ joon gajin²ⁱⁿ: “Tsá² xee^{21mo} jna jon' jna 'i 'in lí²naa'. Mi yuu¹³ jna ijó¹ jaain^{21gi} 'e jüin¹³ jo tñ^{2na} jmáa^{3aa} situu^{21na} 'e sii¹³ⁱⁱ loo²¹ tsi mii¹ⁱ.” —jin² Wó³ saai¹ tsá² jmüi²¹.

²⁶ Joon tyaa^{1gi} Poo² júu³:

—Tсарu^{1u}, líi^{1naa} jún² tya' 'li²¹² Abraham coon¹³ jileei²¹ 'in tsáai¹-tsi Dios. Tyi'naa'oo' 'e júu³ lo tya' xiiala 'e tiin¹³ tsá². ²⁷ Jileei²¹ 'in galiseein²¹ Jerusalén joongi tsacøøi¹³ tya'a jo ñii¹ⁱ 'in Jesús do. Jon'gi 'øøi²¹-tsi júu³ tya' 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios calií fiin¹³ untsáa^{1o} júu³ tya' 'ido la coon²¹ mo sóo¹. Joon 'in tsá² do mo ga'nüi¹ Jesús do gauntsiin¹ⁱⁿ júu³ tya' 'in gafaa^{21a} júu³ tya' Dios calií. ²⁸ Joon mo jo gatsaa^{21a} jüin¹³ coon²¹ tsaa²

tya' 'ido gamii¹i Pilato wa'a ity²u to² jnga²mo. ²⁹ Joon la joon mo gatsín¹ jilaa²¹ 'e jin² ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya' 'ii. Joon gaxí²a tsá² cuerpo tya'a tsaa' crúu¹³. Joon ga'aa¹mo tsá² 'ii. ³⁰ Pe Dios gajmaa¹o 'e gajjin¹o jee²¹² 'lii²¹². ³¹ Joon líi¹ 'láai² jmii²¹² gangí²i 'in Jesús do gajnéi¹ tyani 'in ningalíin² coon¹³on fu Galilea mo ngóo¹ fu Jerusalén. Joon la joon 'in tsá² do jmoo¹o júu³ jilaa²¹ 'e ganii²¹ sii²¹o tsá².

³² Joon la joon jmoo¹³o'o júu³ 'naa' jilaa²¹ júu³ tyú² 'e nigacwo¹o Dios 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'. ³³ Joon mo gaunjiin¹in Dios Jesús coon¹³ 'e joon nigauntsiin¹mo 'ii²¹ tya'a la lí² 'e nigajin²in sii²¹i 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'. Jilaa²¹ 'elo niganee²¹e'e. La lí² 'e nigajin² ni jí² tya' Dios. Nuu²uu' li ti tún² salmo: "Yuu²¹ tyia-oo 'nu. Nano-o nicwóo³-oo juncwii²¹ tyi'i", jin² Dios Jmii²¹. ³⁴ Jin²in jon júu³ tya' Dios: "Icwo¹³oo 'naa' 'e cwaai³ la li 'ii²¹ 'e gafuu²¹²uu 'lii²¹² David." Coon¹³ 'e júu³ lo-o gaí² Dios Jmii²¹ júu³ 'e iunjiin¹o Jesús jee²¹² 'lii²¹². Joon 'e jo ixíia²¹ cuerpo tya'a. ³⁵ Jee²¹² salmo xiia' jin² David do sii²¹i Dios: "Jo icwoo²¹o 'e ixíia²¹ cuerpo tya' tsá² tyi'i, 'in gatyii¹³un." ³⁶ Pe David do-o gauncoon¹³on tsá² jiin¹³ la mo seein²¹ la li 'e gaty² Dios to². Joon mo li ciiin²¹

gajún¹mo jon. Ga'aa¹mo tsá² 'ii. Joon gajgoo²¹ cuerpo tya' 'ido. ³⁷ Pe cuerpo 'e nigajmaa¹a Dios gajjin¹ do jo gajgoo²¹ 'e joon. ³⁸ Tsaru¹u', 'ná¹-a lií³ii' 'e Dios lí²-i 'iin² tsaa² tya' tsá² 'wii²¹² cwáain¹ tya' Jesús do. ³⁹ 'Wii²¹² tya' 'ii-o jileei²¹ 'in tsáai¹-tsi 'ii 'iin²mo tsaa² tya'a. Pe jilee²¹ 'in 'iin²¹²in jmá¹ jiin¹³ la to² ty² Moisés jo 'iin²in tsaa² tya' 'ii. ⁴⁰ Tí¹moo', un'øøi¹ yaanaa'; xuun cwolí² la li 'e gajin² tsá² gafaa²¹a júu³ tya' Dios calii mo gajin²in:

⁴¹ Jóo²duu' tsá² 'in un²gøøi¹ Dios, tsá² 'goo²¹-'oo' joongi cwojuun²naa'.

Tsu jna-a Dios, joon jmoo³oo coon²¹ to² fee¹ 'e jo jai² ilí²naa' fiin¹³ jmoo¹³o tsá² 'naa' júu³.

La joon jin² jí² tya' Dios jin² Poo² do.

⁴² Mo gacwo'í¹ Poo² coon¹³ tsá² ngi¹ coon¹³ 'e cwo¹ sinagoga do 'in tsá² jo seein²¹ Israel gamii¹i 'e cwo¹ Poo² 'e júu³ do mi ti tún² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². ⁴³ Mo ngayuui' gatséi¹ 'e sicaain²¹ tsá² 'in taai² cwo¹ do fúu¹mo tsá² Israel gauncaain²¹ coon¹³ Poo² joongi coon¹³ Bernabé. Joongi gauncaain²¹ 'inlíi¹³ tsá² 'in jo seein²¹ joon pe niga'láa²o 'wii²¹² tsáa¹mo-tsi Dios la líi¹i tsá² seein²¹ Israel. Joon Poo² coon¹³ Bernabé gaí² júu³ 'e jo 'iin²-tsi xiiala 'nee¹ Dios tsá².

44 Mo gati² tún² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² do galicaain²¹ jilee²¹mo 'in tsá² seein²¹ 'e fuu²¹ do 'e janú² júu³ tya' Dios do. 45 Mo gani²i 'in tsá² Israel do 'e líi¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹ ga'aa^{1a} tsiwúu¹. Joon ga'láa² 'wii²¹² jo cwo^{1o} júu³ ruu²¹ⁱ coon¹³ Poo². Joon ga'láa² 'wii²¹² jii²in Poo². 46 Joon Poo² coon¹³ Bernabé do jo 'goo^{21o} coonti gafaa^{21a} jin²in:

—'Naa'-a tíi²naa' nuu^{2uu} júu³ tyá² tya' Dios nifu tsu tsá² Israel 'naa'. Pe jogi 'iin²¹²naa' cwolín^{2naa} coon¹³ Dios coonti. Tsu la joon tsáa^{3oo}'o tsacwoo^{21o} júu³ 'in jo seein²¹ Israel do. 47 Tsu la joon nigaty² Ña'ñu^{1u} to² ni jí² tya'a 'e jin²:

Nigajmé^{1na} 'nu lawa jí² 'e coo²¹ tyani tsá² taain²¹² fu juncwii²¹.

'Ná¹-a jmaa^{2a} júu³ tya' xiiala 'e tiin¹³ tsá² la tōōi² ni cwoo¹³ juncwii²¹.

48 Mo ganúu^{2un} 'in tsá² jo seein²¹ Israel do 'elo líi¹ gati²-tsi. Joon ga'láa² 'wii²¹² gajin²in 'e 'áa^{1mo} tyá² 'e júu³ tya' Ña'ñu^{1u}. Joon galija^{2mo} líi² jileei²¹ 'in nigatyiin¹³ Dios. 49 Joon la joon gafaa^{21a} tsá² júu³ tyá² tya' Dios la caain²¹ li san¹² 'e fuu²¹ do. 50 Joon 'in tsá² seein²¹ Israel do gasí²ⁱ coon¹³ tsacōōi¹³ 'in tyiin^{2gi} seein²¹ 'e fuu²¹ do coon¹³ 'inlíi¹³ tsamí² tyúu¹ 'in tsaa¹-tsi dioses tya'a 'áai¹ joon coon¹³ la joon ga'láa²

'wii²¹² untyíi²in Poo² coon¹³ Bernabé. Joon gatyíi^{1mo} 'e fuu²¹ do. 51 Pe Poo² coon¹³ Bernabé ga'wo^{2o} mii²ⁱ. Joon gaxu^{2u} 'laa²¹ toon²¹² mii²ⁱ lawa coon²¹ li² 'e fuu²¹ do 'e nigajmaa^{1o} coon²¹ 'e gó². Joon ngaliin^{2mo} fuu²¹ Iconio.

52 Pe 'in jai² líi² 'in néei¹ Antioquia do líi¹ jløø¹³ⁱ, joon røø^{1mo} 'in Espíritu Tyá² tya' Dios.

14

Poo² coon¹³ Bernabé taain²¹² Iconio

1 Mo gatyaliin² Poo² fu Iconio gangataai² caan^{21mo} fu cwo¹ sinagoga. Joon gafaa^{21a} coon²¹ júu³ 'in sicaain²¹ do. Joon líi¹ fúui¹ tsá² Israel do coon¹³ tsá² jo seein²¹ joon gaja^{2mo} líi².

2 Pe 'in tsá² Israel do 'in jo jo¹ líi² gajmaa^{1a} 'e ga'i¹-tsi 'in tsá² jo seein²¹ Israel do jilaa²¹ 'e gó² tya' 'in tsá² jai² líi² do. 3 'Wii¹³ joon líi¹ wóo² gajaan^{1an} do. Jo 'goo^{21o}. Gacwoo^{1o} júu³ 'wii¹³ jo cu²-tsi coon¹³ Ña'ñu^{1u}. Joon Ña'ñu^{1u} gacwoo^{1o} li² coon¹³ milagro 'e jmoo^{1o} 'in tsá² do. Coon¹³ 'e la joon litsáa^{1mo}-tsi tsá² 'e la ja^{2mo} 'iin^{212mo} Dios tsá² la lí² 'e faa^{21a} 'in tsá² do. 4 Pe 'in tsá² fuu²¹ do jo cwo^{1o} júu³ ruu²¹ⁱ. 'Inlíi¹³ tsá² faa^{21a} tyá² tya' tsá² Israel do joon 'inlíi^{13gi} faa^{21a} tyá² tya' tsá² tya' Jesús do. 5 Joon 'in jo jo¹ líi² seein²¹ Israel coon¹³ 'in jo seein²¹ joon síi² røø²¹

coon¹³ 'in tsaa'to² do itsají¹i
joongi itsatyuu¹²i cuun²¹²
'ido. ⁶ Pe mo galili³i Poo²
coon¹³ Bernabé do gacwiin¹o
fu Listra coon¹³ Derbe 'e náa¹
li sii²¹ Licaonia coon¹³ la cu'
li' joon. ⁷ Do-o jon nigacwoo¹o
júu³ tyú² tya' xiiala 'e tiin¹³
tsá².

Tyuu¹³ tsá² cuun²¹² Poo²

⁸ Fu Listra do galiseein²¹
jaain²¹ tsañuu¹ 'in jo lí² ngi¹.
Do-o tyiin¹in tsu tsá² jluui¹³
ca la mo li seen²¹mo. Jiin¹³
coon²¹ naa¹³ jo mo gangii¹i.
⁹ Joon 'in tsañuu¹ do nuu¹o
jilaa²¹ júu³ tya' Poo² do. Joon
gajøø² Poo² do 'ii. Joon
galili³i Poo² do 'e 'ii-o jo¹o líii²
Dios 'e 'láa²mo. ¹⁰ Joon gajin²
Poo² coon¹³ coon²¹ júu³ tá²
líii¹:

—Røø²¹ sii²¹ tíi¹³i.

Joon 'in tsañuu¹ do gasii²¹o
tíi²i. Coon²¹ gaíi²i la no-o.
Tsifu joon gangi¹o. ¹¹ Mo
gani²i 'in tsá² fuu²¹ do jilaa²¹
'e gajmaa¹a Poo² do joon
ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹o coon¹³
jmú¹ tya' tsá² seen²¹ Licaonia,
jin²in:

—iDios 'in líii¹ la líii¹ tsá²-a
nigajgái¹ fu li saa²¹²an'!

¹² Jin²in 'in tsá² do 'e
Bernabé do líii¹i dios tya'a
'in sii²¹ Júpiter joongi 'e Poo²
do líii¹i dios tya'a 'in sii²¹
Mercurio, tsu 'ii líii¹i 'in faa²¹
do. ¹³ Joon 'e cwo¹ tya' Júpiter
do si' tyan' ti' fuu²¹ do. Joon
'in untsá² do gajajée¹i joo²¹
joongi jilaa²¹ lí³ 'ya²gi li
suui²¹ fuu²¹ do. 'I-i coon¹³

'in tsá² do 'iin²¹²in un'goo²¹o
Poo² coon¹³ Bernabé do.
Ijngaa¹²i 'in joo²¹ do 'e
un'goo²¹o dios tya'a. ¹⁴ Pe mo
ganúu²un 'in tsá² tya' Jesús do,
Bernabé coon¹³ Poo², jilaa²¹
'elo, gal'áa² 'wii²¹² ga'gii²¹i
siin¹³in. Joon ngataai² jee²¹²
'in tsá² do 'oo¹o jin²in:

¹⁵ —iTsañuu¹! ¿'Ee lí'
jmoo²oo' la no? iTsá² la
'naa'-a jna'a! Canii² to²
nijalii²¹i 'e sii¹³i 'naa' 'e
júu³ tyú² 'e tó³oo' jilaa²¹ 'elo
'e jo 'ee to² tí¹. Joon ngí³oo'
coon¹³ Dios, 'in seen²¹mo,
tsu 'ii gajmaa¹a juncwii²¹.
Joongi 'ii gajmaa¹a ni cwoo¹³
coon¹³ jmi¹ñi³ joongi jilaa²¹
'e sá² jee²¹² 'ii. ¹⁶ La mo
jéei¹ gacwoo¹o 'e ngi¹ jileei²¹
tsá² jiin¹³ xiiala 'iin²¹²in.
¹⁷ Pe cwoo¹-o lí² 'e seen²¹mo
coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú² 'e
jmoo¹o. No sí¹in jmi¹ li
saan²¹²an' roo²¹ jilaa²¹ 'e
jñii²¹i'. Joon cwo¹o jna' la
líin²mo 'e tyú¹na' —jin² Poo².

¹⁸ Pe fiin¹³ gacwoo¹o Poo²
jilaa²¹ 'e júu³ lo 'in tsá² do
'iin²¹² mogi jngaa¹²in 'in joo²¹
do. 'iin²¹²in un'goo²¹o 'in tsá²
do.

¹⁹ Joon gatyalín² jaain²¹
gái¹ tsá² Israel 'in néei¹ fu
Antioquia coon¹³ 'in néei¹
Iconio. Joon gali¹o gasii²¹i
tsá² 'e tyuu¹³mo cuun²¹² 'in
Poo² do. La joon gajmaa¹a.
Joon gajñuu¹in lí' ti' fuu²¹
do. Líii² 'e nijúun²mo 'ido.
²⁰ Pe joon mo galicaain²¹
jaain²¹ gái¹ 'in jai² líii² do
cu' lí' lí raain¹ Poo² do joon

garóon²-o. Ga'²-o 'e fuu²¹ do tún¹. Mo gajná² jmh²¹² joon ga'woo²¹mo coon¹³ Bernabé. Ngaliin² fu Derbe.

²¹ Mo gacwoo¹o júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² tya' 'in néei¹ Derbe do líi¹ fúui¹ tsá² gajai² líi². Mo ngayuui¹³ joon ngaliin¹ tún¹ fu Listra coon¹³ Iconio coon¹³ Antioquia. ²² Do-o nigatyaa¹-tsi 'in nigajai² líi² li ningaliin¹ do. Gajin²in sh²¹i 'ido:

—'Ná¹-a jai²gi liin²¹naa' júu³ tya' Jesús. 'Ná¹-a nee²¹e' wúu¹ jiiin¹³ la joon lí²-i tsatoo²o' li tyu² Dios to² —gajin² Poo² do.

²³ Joongi gatyii¹³mo tsacøi¹³ 'in tyu² to² jee²¹² 'in jai² líi² la coon²¹ fuu²¹. La jo mo gøø²¹ø gafaa²¹o júu³ tyú² jin²in:

—Ñá¹ñu¹u', uncoon¹³ jileei²¹ tsá² lo tsu nigaliija²mo líi² 'nu.

Poo² coon¹³ Bernabé tsa-taai² tún¹ fu Antioquia 'e náa¹ li sii²¹ Siria

²⁴ Mo ngayuui¹³ gangíi¹ fu li sii²¹ Pisidia gatyaliin¹ li sii²¹ Panfilia. ²⁵ Do-o gacwoo¹o júu³ tyú² fuu²¹ sii²¹ Perge. Joongi tyaliin¹ fu Atalia. ²⁶ Do-o ngataai² tsi barco. Joon ngaliin¹ tún¹ fu Antioquia li ga'láa² wii²¹² 'ee¹ júu³ tyú². Mo ga'woo²¹i 'e fuu²¹ do nifu jileei²¹ 'in jai² líi² Dios do nigami¹o Dios, 'in 'iin²¹²in tsá², 'e uncoon¹³on Poo² coon¹³ Bernabé jilaa²¹ to² 'e nigaun'yee¹mo nano.

²⁷ Joon mo gatyaliin¹ fu Antioquia do gauncaain²¹ jileei²¹ 'in jai² líi². Joon Poo² coon¹³ Bernabé gatyaa¹ júu³ ce jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Dios li ngaliin². Gajin²o xiiala gajmaa¹a Dios 'e gajo¹o líi²i 'in jo sein²¹ Israel. ²⁸ Joon Poo² coon¹³ Bernabé gajaan¹an coon²¹ sii¹³ coon¹³ 'in tsá² jo¹ líi² néei¹ do.

15

Mo gangóo¹ Poo² li licaain²¹ tsaru¹u' Jerusalén

¹ Jee²¹² jmh²¹² joon 'inlíi¹³ tsá² ga'woo²¹i fu Judea. Mo gatyaliin² Antioquia do ga'láa² wii²¹² 'e²e 'in jo¹ líi² do 'e 'ná¹ jmáa¹a 'ido jiiin¹³ la tsi² to² 'e nigatyu² Moisés. Jiiin¹³ la joon lí² tiin¹³mo tsá². Líi¹ jo cwo¹ Poo² coon¹³ Bernabé júu³ ruu²¹i coon¹³ 'in tsá² do. ² Pe Poo² coon¹³ Bernabé galisá² 'ii²¹ tya'a coon¹³ 'in tsá² do 'e 'ii-o coon¹³ 'inlíi¹³ catyaa² do itsaliin¹ Jerusalén tsafee¹²i 'in apóstoles néei¹ do coon¹³ 'in tsacøi¹³ tya' 'in jai² líi² do cwaain²¹ tya' 'e júu³ do.

³ Joon 'in jai² líi² fu Antioquia do ngóo¹o 'ii¹ júu³ Poo² coon¹³ 'in catyaa² do. Joon gangíi¹i la caain²¹ fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Fenicia coon¹³ Samaria. Li ngaliin² do gatyaa¹ júu³ 'e xiiala nigatuu²¹ 'in jo sein²¹ Israel tii² tsáai² tya'a joon gatsa²a-tsi Dios. Joon jileei²¹ 'in jai² líi² líi¹ jløø¹³i mo ganúu²un 'e cwáain¹ lo.

4 Mo gatyaliin² Poo² coon¹³ Bernabé fu Jerusalén 'in tsá² 'in jai² líi² néei¹ do coon¹³ apóstoles coon¹³ tsacøøi¹³ ga'ii²¹mo 'ii. Joon Poo² coon¹³ Bernabé do gatyaa¹o júu³ xiiala nigajmaa¹a Dios 'wii²¹² tya'a li ningaliin² do. 5 Pe 'inlíi¹³ tsá² fariseos 'in nigajai² líi² gajmaa¹a siin¹²in joon gajin²in:

—Jileei²¹ 'in nijai² líi² 'in jo seein²¹ Israel 'ná¹-a jmáa¹a jiiin¹³ la to² tyu² Moisés.

6 Joon galicaain²¹ jileei²¹ apóstoles coon¹³ tsacøøi¹³ do 'e lí² 'i¹du'-tsi 'e júu³ lo. 7 Mo ngayuui¹³ gatyaa¹ coon²¹ júu³ cwaa²¹ garóon² Tú³ li tyiin¹in joon gajin²in:

—Tсарu¹'u', ñi²-i 'naa' 'e ningóo¹on coon²¹ sii¹³ mo gatyii¹³in Dios jna jee²¹² 'naa' 'e cwóo³oo júu³ tya' xiiala 'e tiin¹³ tsá² tya' 'in jo seein²¹ Israel. Joon lí² ja²mo líi². 8 Joon Dios, 'in ñi¹ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá² nigacwóo¹o lí² 'e niga'ii²¹mo 'in jo seein²¹ Israel. Nigacwo¹o 'in Espíritu Tyú² tya'a la li 'e nigacwo¹o jna'. 9 Coon²¹ røø²¹ líi¹na' tyani Dios lagi 'ii. Gauntyú¹mo Dios 'ii mo galijai² líi². 10 Joon nano, ¿'ee lí² jo jo¹ líi²naa' tsá² Israel jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Dios? Cwoo²oo' coon²¹ to² 'ii²¹ 'e jo lí² jmáa¹a. Ca 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi' coon¹³ jna' jo mo gali'i¹'. 11 Lí¹ cü¹²í nitiin¹³mo' jiiin¹³ la lí² 'e nigatiin¹³ 'in tsá² catyaa² do.

Jo 'ee gacüin² tyi'. Untiin¹³mo Ña'ñü¹'ü' Jesucristo jna' tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo jna'.

12 Mo ngayuui¹³ joon jmai² 'in gajaan¹an tii². Joon ganúu²o la 'ii²¹² tyaa¹ Bernabé coon¹³ Poo² júu³ jilaa²¹ lí² coon¹³ milagro 'e nigajmaa¹a Dios jee²¹² 'in jo seein²¹ Israel do. 13 Mo ngayuui¹³ gafaa²¹a joon gajin² Jacobo sii²¹í 'in tsá² sicaain²¹ do:

—Tсарu¹'u', núu²duu' júu³ tyiia: 14 Simóoi¹³ Tú³ lo nigatyaa¹a coon²¹ júu³ xiiala nigatyii¹³in Dios nifu 'in jo seein²¹ Israel 'e galitsáa¹mo-tsi 'ii. La joon gali¹mo tsá² tya' Dios. 15 Jilaa²¹ 'elo li la li 'e gatón¹ mo'ji² tya' 'in gafaa²¹a júu³ tyú² tya' Dios calií. La nigajin² ni jí² tya' Dios:

16 Yíia²oo tún¹ mi tyá² jilaa²¹ 'elo.

Jon jmaa¹³oo tún¹ 'ná¹ David 'e nisicüi¹³ no.

Un'mü²mo jilaa²¹ 'e sá²gi joon isaa¹³oo, jin² Dios.

17 Joon la joon jileei²¹ 'in seein²¹gi lí²-i 'naa²¹i Ña'ñü¹'ü' Dios.

Joon jilee²¹ tsá² jo seein²¹ Israel 'in nityi²na lí²-i fee¹i jna.

18 Ca la mo jée²mo Dios gajmaa¹a júu³ jilaa²¹ ijmáa¹a.

Jin² jí² tya' Dios jin² Jacobo.

19 Faa²¹gi Jacobo jin²in:

—'Wii¹³ joon, tsaru¹'u', la lo-o líi²na: 'E tyú²gi wa'a jo

untyí²ingi' in jo seein²¹ Israel
'in nigatú² tíi² tsáai² tya'a joon
nigatsáa¹-tsi Dios. ²⁰ Liin¹mo
wa'a jiin¹³ 'e táan³a' ni jí²
'e jo lí²-i dø¹ø 'uunñi² 'e
nisií²¹ tsá² tyani dioses tya'a.
Joongi jiin¹³ coon¹³ 'oo²¹o
lí² cwuui²¹ tsá². La joongi
'oo²¹ tsá² jiin¹³ coon¹³ ñuu¹
tya'a. Joongi jo lí² dø¹ø ngú¹
joo²¹ 'in nigawuui²¹ tyí²,
jon'gi jmi¹ lí²-i dø² tsá². ²¹ Tsu
ca mo líi la coon²¹ mo tí²
jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e²e
tsá² inuu cwo¹ sinagoga la
coon²¹ fuu²¹ jiin¹³ ley tya'
Moisés —jilaa²¹ 'elo gajin²
Jacobo.

²² Joon la joon 'in apóstoles
coon¹³ 'in tsacøøi¹³ coon¹³
'in jai² líi² do galisá² 'ii²¹ 'e
tyii¹³in jaain²¹ gáí¹ jee²¹² 'ii
'e síi¹in fu Antioquía coon¹³
Poo² coon¹³ Bernabé. Joon
gatyii³in Judas 'in sii²¹o jon
Barsabás, coon¹³ Silas. 'Ii
jaain²¹ 'in tyiin²gi jee²¹² 'in
tsaru¹u' do. ²³ Joon coon¹³
'ii-o gasii¹in 'e jí² do. 'E jí² do
jin² la lo:

“Aa²¹²moo' faa¹³ jna'a.
Jna'a, apóstoles tya' Jesús,
coon¹³ tsacøøi¹³, coon¹³ 'in
jai² líi² catyaaí², 'aa²¹²moo'
sii¹³'i 'naa²¹ jileeí²¹ tsaru¹u'
'in jo seein²¹ Israel 'in néei¹
Antioquía coon¹³ 'in seein²¹
líi sii²¹ Siria coon¹³ Cilicia.
²⁴ Niganáú²oo'o 'e jaain²¹
gáí¹ tsá² Israel 'in jai² líi²
néei¹ Jerusalén nigacwalíin²
líi seen²¹naa'. Joon nigaun-
tyí²in 'naa'. 'In tsá² do jo
gasii²¹²na'a. Niganáú²oo'o

'e coon¹³ júu³ tya'a ni-
gaxé²mo-'oo'. Nigajin²in 'e
'ná¹ 'ii¹³naa' lí² 'e nigacwo¹
Moisés. Jin²in jon 'e 'ná¹
jmaa²oo'o jiin¹³ la 'ii²¹ tya'o.
²⁵ Nigaí¹-tsii'i jilaa²¹ 'elo.
Joon røø²¹ gasii²¹'i 'e tyá² 'e
tyii¹³na'a jaain²¹ gáí¹ jee²¹²
jna'a 'in jalíin² fu líi seein²¹
'naa' coon¹³ Bernabé coon¹³
Poo² 'in 'iin²¹²na'a. ²⁶ 'Ido-o
nigalíin² tóin¹ 'mó¹ 'wii²¹² tya'
Ña'ñu¹u' Jesucristo. ²⁷ Joon
sii²¹²na'a Judas coon¹³ Silas
ifee¹'i 'naa' jilaa²¹ 'e faa²¹
'e jí² lo. ²⁸ 'In Espíritu Tyá²
tya' Dios niga'e²e jna'a joon
jna'a nigasii²¹'i røø²¹ 'e jo
cwoo¹³gii'i 'naa' coon²¹ to²
'e 'ii²¹-gi. Jiin¹³ 'e tyiin²gi la
lí² 'elo. ²⁹ Jo cøø²øø' jilaa²¹
ngú¹ 'e nigasii²¹ tsá² tyani
dioses tya'a. Jon'gi jmi¹
cøø²øø'. Jon'gi cøø²øø' ngú¹
joo²¹ 'in júuin² wuui²¹ tyí².
Joongi jiin¹³ coon¹³ 'oo²¹²o
lí² cwuui²¹ tsá² joon tsamí²
jiin¹³ coon¹³ ñuu¹ tya'a
lí² cwuui²¹. Wana 'má²aa'
jilaa²¹ 'e júu³ lo canii²mo
iliseen²¹naa'. Jiin¹³ la joon
júu³ tyii'i.”

³⁰ La joon ngataa²mo
fu¹ ngaliin¹in fu Antioquía.
Mo gatyaliin¹in joon gaun-
caan²¹mo 'in tsá² jo¹ líi².
Joon gacwo¹o 'e jí² do. ³¹ Mo
gajøø²ø 'in tsá² jo¹ líi² do 'e
jí² do líi¹ jløø¹³ji jiin¹³ cwáain¹
'e cwo¹o 'in tsá² do. ³² Judas
coon¹³ Silas do tíi²¹mo 'e
cwo¹ júu³ tya' Dios 'wii¹³
joon gacwoo¹o júu³ 'in tsá²

do. Joon líi¹ fúui¹ 'in tsaru¹'u'
'in gatyá¹-tsi. ³³ Mo gangíi²i
coon²¹ tún² 'ni¹ jmi²¹² 'in
tsaru¹'u' seein²¹ Antioquía
do gaíi²o júu³ 'e ngaliin¹mo
fu li jalín². ³⁴ Pe Silas do-gí
gatyá¹-tsi 'e ján²-o. ³⁵ Poo²
coon¹³ Bernabé gaján²o jon
fu Antioquía do. 'Ii coon¹³ 'in
catyaa² do-gí ga'e²o joongi
gacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios.

*Tsacwoo¹ Poo² tún¹ júu³
tyú² tya' Dios*

³⁶ Mo licíin²¹ jmi²¹² joon
gajin² Poo² sii²¹i Bernabé:

—Tšaa²¹a' tún¹ tsafee¹³na'
jileei²¹ tsaru¹'u' 'in néei¹ la
caain²¹ fuu²¹ li ningalii²¹i'
cwoo²¹o' júu³ tyú² tya' Dios.
Tšajøø²¹ø' xiiala seein²¹.

³⁷ Pe Bernabé do 'iin²¹²in
jée¹i Wó³, 'in sii²¹ jon Marcos.
³⁸ Pe Poo² do gajin²in:

—Áai¹gi tyú² wa'a jo
jee²¹²mo', tsu nigatúu²mo jna'
Panfilia do. Jo gangóo¹on
coon¹³ jna' li ngalii²¹i' do.

³⁹ Líi¹ gasíi²i 'e ca gaj-
maa¹a tsá² jmai² tyíin¹ la
jaain²¹ la jaain²¹. Bernabé
do gatyii¹³in Marcos joon
coon¹³ 'ii ngataa²i tsi coon²¹
barco. Joon ngalín² fu
Chipre. ⁴⁰ La 'íi²¹² joon
Poo² do gatyii¹³in Silas. Mo
ngayuu¹³ gaíi² tsaru¹'u'
júu³ gamíi¹i tyani Ña'ñu¹'u' 'e
ngíi¹o coon¹³on, ga'woo²¹mo.
⁴¹ Joon gangíi¹i fu líi¹ li sii²¹
Siria joongi Cilicia. Do-o
gatyá¹-tsi 'in jo¹ líi² li la
caain²¹.

16

*Timoteo gauncaain²¹
coon¹³ Poo² coon¹³ Silas
1 Poo² coon¹³ Silas
gatyaliin² fuu²¹ sii²¹ Derbe
coongi li sii Lистра. Joon
do-o gatsee²¹i jaain²¹ 'in jai²
líi² sii²¹ Timoteo. 'Ii jón¹
jaain²¹ tsamí² 'in niseein²¹
Israel. Pe jmi²¹gi jon' tsá²
Israel. ² 'In jai² líi² seein²¹
fu Lистра coon¹³ Iconio tyú²
faa²¹a tya' Timoteo do. ³ Joon
gali'in²¹²in Poo² wa'a 'e tsáa¹a
Timoteo coon¹³on. Joon 'e
jo faa²¹gi tsá² Israel 'laa²¹
tya' Timoteo Poo² do gatyú²u
to² 'e liin¹ Timoteo 'e lí²
circuncisión tya' tsá² Israel,
tsu ñii¹i tsá² 'e tsá² griego
jmi²¹ 'ii. ⁴ La caain²¹ fuu²¹
li ngalín² gajmaa¹a júu³ jiin¹³
la nigajin² jí² tya' 'in apóstoles
coon¹³ 'in tsacøøi¹³ 'in néei¹
Jerusalén. ⁵ Joon gauntya¹-tsi
jileei²¹ 'in ni jai² líi². La
coon²¹ jmi²¹² gangafúu²mo
'in jai² líi².*

*Jaain²¹ tsá² seein²¹ Mace-
donia gajnéi¹ tyani Poo²*

⁶ 'In Espíritu Tyú² tya' Dios
jo gacwoo¹o 'e tsacwó²o Poo²
júu³ tyú² tya' Dios fu co' li sii²¹
Asia. Joon la joon gangíi¹mo
la caain²¹ li sii²¹ Frigia coon¹³
li sii²¹ Galacia. ⁷⁻⁸ Joon
gatyaliin²mo fu tí' Misia. 'i¹-tsi
'e tsataa²i li sii²¹ Bitinia. Pe
'in Espíritu Tyú² tya' Dios
jo cwoo¹o. 'Wii¹³ joon
gangíi¹mo coon²¹ tsáa¹ co' li
sii²¹ Misia. Joon gatyaliin²mo
fu Troas coon²¹ fuu²¹ náa¹

ti' jmi'ñi¹³. ⁹ Joon do-o gani²i Poo² coon²¹ 'e can^uu²¹ coon²¹ li². Gani²¹ jaain²¹ tsañ^uu¹ 'in seein²¹ li sii²¹ Macedonia. Siin¹²in joon gamⁱⁱi tyani Poo² gajin²in:

—Na¹ fu Macedonia. Na¹, uncoon¹³ jna'a.

¹⁰ Mo ngayuui¹³ gani²i Poo² 'e li² lo, jna-a, Lucas gauncaan²¹na coon¹³ Poo² do. Joon gatyaa²¹a'a tyú² tyii'i. Ngalii²¹i'i fu Macedonia. Tsáa¹mo-tsii'i 'e la ja²mo Dios nigasii¹in jna'a tsacwoo²¹o'o júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá².

Poo² coon¹³ Silas gatyalin² fu Filipos

¹¹ Ngatoo²¹o'o tsi coon²¹ barco fu Troas. Joon ngalii²¹i'i coon²¹ tsáa¹ fu coon²¹ cwoo¹³ ty^uu²¹ roon¹ ni jmi²¹ sii²¹ Samotracia. Joon mo gajná² jmi²¹² joon gatyalii²¹i'i fu Neápolis. ¹² Mo ngayuui¹² joon ga'woo²¹o'o gangalii²¹i'i fu Filipos. Coon²¹ fuu²¹ li ty^u² to² Roma. Coon²¹ fuu²¹ 'e tyiin²gi la caain²¹ li catyia² Macedonia. Do-o gatoo²¹o'on coon²¹ tún² 'ni¹ jmi²¹². ¹³ Coon²¹ mo sóo¹ jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel ngalii²¹i'i li gasuui²¹ fuu²¹ do. Coon²¹ li ti' jmi²¹. Coon²¹ li licaain²¹ tsá² tsafaa¹²a júu³ tyú². Do-o gayii²¹a'a gacwóo¹³o'o júu³ tyú² 'inlii¹³ tsami² 'in nigalicaain²¹. ¹⁴ Jaain²¹ jee²¹² 'in tsami² do sii²¹ Lidia. Lidia do galiseein²¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Tiatira. Joon jmo¹o to² 'ni¹i 'mi² n^uu¹ tyú². Nitsáa¹-tsi

Dios. La 'ii²¹² nuu¹un 'e júu³ tya' Poo² do Dios gajmaa¹a 'e ga'ooi²¹-tsi. ¹⁵ Joon gasáa²mo jmi²¹ coon¹³ la t^{oo}i² in^uu tya'a, Mo ngayuui¹³ joon gamⁱⁱi tyanii²¹i'i jin²in:

—Jmaa² fee¹-'oo' pe wana ja²mo líi²naa' 'e tsáa¹mo-tsii Dios, mo¹o' fu tyiaa —jin² Lidia do.

Joon gajmaa¹a 'e tyit-saa²¹²mo 'e gajóon¹³o'on.

¹⁶ Cafu gali² mo ngalii²¹i'i ti li tsafaa¹³a'a júu³ tyú² gatseei²¹na'a jaain²¹ simi² 'in 'oo¹o coon²¹ espíritu 'e jmoo¹² júu³ tya' 'e unngii¹i tsá². Joon líi¹ jnaa²¹ 'in ñi¹fii²¹²i cuu² coon¹³ 'e júu³ jmoo¹²o do. ¹⁷ 'In simi² lo ga'láa² 'wii²¹² gangii¹i caluu Poo² joongi caluu²¹u'u. Ga'oo¹o tá² jin²in:

—'In tsá² lo jmoo¹o la to² ty^u² Dios, 'in ñii²gi. Joongi tyaa¹ júu³ xiiala lí² tiin¹³ tsá² —jin² simi² do.

¹⁸ Jiin¹³ la joon ngii¹i faa¹a la coon²¹ jmi²¹² ce jiin¹³ do-o gata¹gi Poo² nuu¹un júu³ tya' 'in tsami² do. Joon gajii¹³ ní¹i joon gajin²in sii²¹i 'in espíritu 'yuui² alma tya' 'in simi² do:

—Coon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹ Jesucristo, ty^u³u to² 'e júu¹³u alma tya' 'in simi² lo —jin² Poo².

La tsifu joon gacwo¹i'i 'in espíritu gó¹ do.

¹⁹ Mo galiñi¹ jilee¹i ñi¹fii²¹ 'in simi² do 'e jo lí²gi jnaa¹a cuu² coon¹³on joon gasaan¹²in Poo² coon¹³ Silas.

Joon ngajée¹i tyani tsaa'to² li 'moo'¹³ nifu. ²⁰ La joon gatyaliin²mo tyani tsaa'to² 'in jmoo¹⁰o 'ii'²¹ nifu. Joon gacwoo¹⁰o tsaa² jin²in:

—'In tsá² Israel lo ngii¹i untyii²in goo²¹²o'. ²¹ 'Ee¹e jilaa²¹ cwáain¹ 'e jo tii²¹na' jmoo²¹o' tsu tsá² Roma jna' —jin² ñi'fii'²¹² 'in simi² do.

²² Joon fúui¹gi tsá² galáa² 'wii²¹² faa²¹a 'laa²¹ tya' Poo² do. 'In tsaa'to² do gatyu^{2u} to² 'e gacwo² siin³ 'in tsá² do. Joon gapóo¹i coon¹³ sii² 'ido. ²³ Mo ngayuui¹³ gapóo¹i liili¹ gataa¹i 'nñi³. Joon gatyu^{2u} to² 'in tyu² to² 'nñi³ do 'e tsa'aa²i Poo² coon²¹ tún². ²⁴ Mo ngayuui¹³ ganúu²un 'in tyu² to² 'nñi³ do jilaa²¹ 'elo gangajée¹i Poo² coon¹³ Silas ti tyan' tsi 'nñi³ do. Joon gato¹⁰ 'mó² luutih²i 'ido.

²⁵ La 'woo¹ tyianúu¹ Poo² coon¹³ Silas do née¹i faa²¹a júu³ tyú² joon ga'øø^{1ø} 'e un'goo²¹o Dios. Jileei²¹ 'in catyaa² do 'in taai² 'nñi³ do nuu¹⁰o jilaa²¹ 'elo. ²⁶ La tsifu joon gajøø²¹ goon 'wó² tá² liili¹. Gadyeei¹³ goon la tøøi² 'nñi³ do. Fuxu tsifu joon ganó¹ jilaa²¹ 'oo² 'nñi³ do. Joon gaxuu^{21u} jilaa²¹ cadena 'e ñúu^{1u} cwoo²¹⁰ 'in tsá² taai² do. ²⁷ Mo gajná²-tsi 'in tyu² to² 'nñi³ do ganii²¹ 'e niganó¹ jilaa²¹ 'ooca'nú¹ do. Líi²i 'e niga'woo¹mo coon²¹ tya¹. Joon gatyii¹ ñi³ tya'a 'e la mo ijngaai¹³ 'ña'a. ²⁸ Joon gafaa^{21a} Poo² tá² liili¹ jin²in:

—Xuun¹³ jmeei¹³ wo'o tsu lo-o taan² jna'a coon²¹ tya¹.

²⁹ Joon 'in tyu² to² 'nñi³ do gamii¹i coon²¹ jí² jnee². Joon ga'ii²¹ cwiin¹in jleei¹ 'goo²¹⁰o liili¹. Joon gasii²¹ⁱ 'wojni¹i tyani Poo² coon¹³ Silas. ³⁰ Joon ga'woo²¹mo 'ido. Joon gaunngii¹i sii²¹ⁱ 'ii:

—Tsañuu¹, ¿'ee'ná¹ jmáa³aa 'e itiin¹³ moo?

³¹ 'Ido-gi gañii¹i:

—Cwotyá¹-o'o Ña'ñu^{1u}' Jesucristo. Joon la joon tiin¹³mo'o coon¹³ tsá² inuu tyi¹.

³² Joon gacwo¹⁰o Poo² júu³ tyú² tya' Jesús 'ido coon¹³ jileei²¹ 'in taai² inuu tya' 'in tsá² do. ³³ Joon 'woo¹ joon garun²un 'in tyu² to² 'nñi³ do moo'wó¹ Poo² coon¹³ Silas li icwuu²¹. Joon 'ii coon¹³ tsá² inuu tya'a gasáa²mo jmii²¹. ³⁴ Mo ngayuui¹³ joon gató¹⁰ fu tya'a. Do-o gacwoo¹⁰o 'e gagøø^{121ø} Poo² coon¹³ Silas. Joon jløø¹³mo la tøøi² inuu tya'a tsu nigatsáa¹mo-tsi Dios.

³⁵ Mo gajná² 'aa²¹ 'in tsaa'to² nifu do gasii¹in 'ii¹³ tya'a 'e tsa'woo²i 'in taai² 'nñi³ do. ³⁶ Joon gajin² 'in tyu² to² 'nñi³ do sii²¹ⁱ Poo² do:

—Ningii¹mo 'ii²¹ 'e laa²¹² moo'naa'. La joon nili²-i 'woo²¹naa' 'e tyú²-u.

³⁷ Pe Poo²gi gajin²in sii²¹ⁱ 'in 'ii¹³ do:

—Cwosii¹³du'u 'in tyu² to² do 'e tsá² Roma jna'a. Tyíia² do nigapóo²i jna'a tyani tsá²

fuu²¹. Jo gacón²du 'ii'²¹ coon²¹ tún². Joongi gataa¹²i jna'a 'nũñi³. Joon nano-gi 'iin²¹²in laai¹ jna'a 'uui²¹. 'Ee sa lí² la joon. Ce cwojalín²du yaai do ja'woo²i jna'a.

³⁸ 'In 'ii'¹³ do ngatya¹ júu³ tyani 'in tsaa'to² nifu do. 'Ido-gi gafoo¹mo mo ganúu²un 'e 'in tsá² Roma 'ii. Joon ngalín²mo gami¹i wa'a jmáa¹ 'ido fee¹-tsi. ³⁹ Joon ga'woo¹mo 'ido fu 'nũñi³. Joon gami¹i tyani Poo² coon¹³ Silas wa'a 'wooi²¹ tsifu 'e fuu²¹ do. ⁴⁰ Mo ga'woo²i 'nũñi³ do ngalín²mo fu tya' 'in tsami² sii²¹ Lidia do. La nũ'gi 'e tsalín² ngajøø²¹i tsaru¹u' joon gatya¹gi-tsi 'ido. Joon ngalín²mo.

17

*Gato*¹ tsá² mi¹³ fu
Tesalónica

¹ La caain²¹ tya'i fu¹ li ningalín² Poo² coon¹³ Silas gangi¹i fuu²¹ 'e sii²¹ Anfiopolis coon¹³ Apolonia. Joon mo ngayuui¹³ joon gatyalín²mo fu li sii²¹ Tesalónica. Do-o si² coon²¹ cwo¹ sinagoga tya' tsá² Israel. ² La jee²¹² 'ni¹ semóo¹ Poo², jii¹³ la tii² nisi² tya'a, ngóo¹ fu cwo¹ do mo gati² jmi²¹² 'ii'²¹ 'woo²¹ tsá² Israel. ³ Ngatya¹a júu³ joon jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³on. Pe tyú²-u ga'e²e tsá² xiiala jin² jí² tya' Dios 'e Cristo 'ná¹-a nii²¹ wúu¹. Joon mi yuui¹³ júun²in 'e 'ná¹-a jii¹in tún¹. Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:

—'In Jesús 'in fuu²¹²uu 'naa' lo, 'ii jon Cristo, 'in nigasii¹in Dios ijmá¹ tiin¹³ tsá².

⁴ 'Inlúii¹³ tsá² Israel do nigajo¹ líi²i. Joon gauncaain²¹ coon¹³ Poo² coon¹³ Silas. Joon fúu¹mo 'in jo seein²¹ Israel jo¹ gali²i. Nitsáa¹mo-tsi Dios coon¹³ 'inlúii¹³ tsami² tyiin²gi. ⁵ Pe niga'aa¹ tsiwúu¹ 'inlúii¹³ tsá² Israel 'in jo jo¹ líi². Gauncaain²¹ 'ido 'inlúii¹³ tsá² 'líi¹³ soo²¹-tsi 'in ngi¹ jøøi² jee²¹² 'nú¹. Gajmaa¹²a coon²¹ poo²¹² joon gatya¹ 'goo²¹ 'e fuu²¹ do. Gangi¹i 'e fuu²¹ do 'naa²¹i Poo² coon¹³ Silas. Joon gangataa²i coon²¹ inu¹ tya' jaain²¹ tsá² sii²¹ Jasón. ⁶ Pe mo jo gatsee²¹i Poo² coon¹³ Silas do gajnúu¹ 'in tsá² sii²¹ Jasón do coon¹³ 'inlúii¹³ tsá² jo¹ líi². Ngajée¹i tyani tsaa'to² do joon ga'oo¹o jin²in:

—'In tsañuu¹, 'in nigauntyi²in la tøøi² juncwii²¹ niga-jalín² lí¹ lo jon, ⁷ joon 'in Jasón lo niga'ii'²¹mo fu tya'a. Jilaa²¹ 'e 'ee¹e 'in tsá² no faa²¹a 'laa²¹ tya' 'in tyu² to² nifu 'in tyín¹ Roma. Tsu jin²in 'e seen²¹mo jaain²¹ røøi¹³ 'in sii²¹ Jesús 'in feel¹gi lagi 'in tyu² to² Roma.

⁸ Mo ganúu²un 'elo 'in tsá² do coon¹³ 'in tsaa'to² galáa² 'wii²¹² to²o mi¹³. ⁹ Pe Jasón coon¹³ 'in catyaai²gi do gacwoo¹o cuu² 'e tsáa¹mo-tsi 'in tsaa'to² do 'e i'woo²¹mo Poo² coon¹³ Silas 'e fuu²¹ do. Joon galáa²mo 'ido.

*Poo² coon¹³ Silas tsalín²
Berea*

¹⁰ La tsifu joon 'in tsaru¹u' do ga'woo²¹mo Poo² coon¹³ Silas coon²¹ 'e can^{uu}²¹. Ngalín² fu Berea. Mo gatyalín² do joon ngalín² cwo¹ sinagoga. ¹¹ Wo²gi-tsi 'in tsá² néei¹ Berea do lagi 'in tsá² néei¹ Tesalónica. Joon lí¹gi 'yaai¹-tsi ga'ii²¹i júu³ tyú². La coon²¹ jmí²¹² gauntsáa¹a júu³ tyú² tya' Dios. Gacón²du cwáain¹ wana 'e jo¹o 'e faa²¹a 'in tsá² do. ¹² 'Wii¹³ joon lí¹ fúu¹ 'in gajo¹ líi². Jee²¹² 'in nijai² líi² do seen²¹ tsamí² tyiin²gi 'in faa²¹a jmí¹ griego. Joon jo¹o galií² 'inlíi¹³ tsañ^{uu}¹. ¹³ Mo galiñi¹ tsá² Israel néei¹ Tesalónica 'e Poo² taan¹in fu Berea cwo¹o júu³ tyú² tya' Dios ngalín² ngajmáa² mii¹³. ¹⁴ Pe 'in tsá² jai² líi² seen²¹ do la tsifu joon gasii¹in Poo² li ti' jmiñi¹³. Pe joon Silas coon¹³ Timoteo gajaan¹o fu Berea. ¹⁵ 'In ningalín² coon¹³ Poo² ngajée¹i coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Atenas. Joon cwoliin¹in tún¹ gatyaa¹ júu³ 'e Silas coon¹³ Timoteo 'ná² tsalín² tsauncaain²¹ coon¹³ Poo la jmoon^o.

Mo taain¹ Poo² fu Atenas

¹⁶ La 'ii²¹² jáan¹in Poo² Silas coon¹³ Timoteo fu Atenas do lí¹ faí³ líi¹. Tsu líi¹ 'láai² nii² dioses 'in tsaa²-tsi 'in tsá² do. ¹⁷ Tsu 'wii¹³ joon ngafaa¹²o fu cwo¹ sinagoga joongi coon¹³ 'in catyaa² 'in tsaa²-tsi Dios. La coon²¹ jmí²¹² ngafaa¹²o coon¹³

jilee²¹ 'in taa²i 'moo¹³ do. ¹⁸ 'Inlíi¹³ tsá² 'in untsáa¹ júu³ tya' coon²¹ poo²¹² 'e sii²¹ epicúreos coon¹³ 'inlíi¹³gi 'in niuntsáa¹ júu³ tya' coon²¹ poo²¹² 'e sii²¹ estoicos gat-see²¹i Poo² joon ga'láa² 'wii²¹² gasii²i:

—¿'Ee 'e jin² 'in tsañ^{uu}¹ no? 'Áai¹ tyafó² tyaa¹ 'goo²¹.

'Inlíi¹³gi jin²in:

—La lí¹i 'in tya¹ coon²¹gi júu³ tya' dioses 'in xee²¹mo no.

La lo gajin²in tsu 'wii¹³ Poo² do tyaa¹ júu³ tya' Jesús joongi tya' xiiala galí² mo gajin¹in. ¹⁹ Joon 'in tsá² do ngajée¹i Poo² fu coon²¹ li sii²¹ Areópago. Do-o li tii²¹ licaain²¹ mo sá² jilaa²¹ 'e sii¹i. Joon gasii²¹i 'ido:

—Lo-o 'ná² li ñii²i'in jilaa²¹ 'e 'múu² 'e tyá²¹a 'e²¹e. ²⁰ Fu²¹u jna'a coon²¹ júu³ 'e jo mo nuu²¹u'ii¹³ coon²¹ naa¹³. 'Ii²¹²oo'o tsáai¹-tsii¹ 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ no —jin² 'in tsá² do.

²¹ Tsu jilee²¹ 'in seen²¹ Atenas coon¹³ jilee²¹ 'in jalín² li xiia' 'in néei¹ do canii² 'iin²¹²in 'e nuu¹un si 'e faa²¹a 'e jmai² 'e 'múu²mo.

²² Joon gamaa¹a Poo² siin¹²in jee²¹² 'in tsá² do 'e fu yu' moo²¹ li sii²¹ Areópago do. Joon gajin²in:

—Núu³duu' tsá² seen²¹ Atenas. Nicón³oo cwáain¹ 'e 'áai¹gi tsáai¹-'oo' jilee²¹ dioses tyii'. ²³ Tsu mo ningi³ii jøø³øø la caain²¹ li un'goo²oo' dioses tyii' joon gatsaa³aa

ni altar tyii' coon²¹ júu³ 'e jin'²: "Tya' 'in dios 'in jo mo galicwii¹naa'." Pe 'in dios 'in un'goo²oo' no pe jo cwii¹naa' no 'in lo-gi 'in Dios 'in foo¹³na coon¹³ 'naa'.

24 "In Dios lo fii²¹² juncwii²¹ joongi ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsu nigajmaa¹o juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e sá². Jo seein²¹ 'ido tsi in^{uu} cwo¹ 'e jmoo¹o tsá². 25 Jon'gi sityéen¹in jmii²¹² jilaa²¹ 'e jma¹ tsá². Tsu 'ii-o nigacwo¹o jna' jilaa²¹ juncwii²¹ tyi'. 'Ii-o nicwoo¹o tyi² 'e lee²¹e', coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²¹o' jna' to².

26 'Coon¹³ coon²¹ jmi¹ 'øø²mo gajmee¹i jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. Joon 'ii gatyü² to² lí²-i liseein²¹ tsá² joongi li icwá² tsá². 27 'In²¹²in Dios 'e 'naa²¹mo tsá² 'ii. Coon¹³ la joon tyee¹³mo tsá² 'ii tsu jo wín² seein²¹ Dios li saan²¹ jna' la jaan²¹na'. 28 Tsu 'ii²¹ tya' Dios saan²¹o' joongi ngii²¹i'. Joongi jmoo²¹o' jilaa²¹a. La gajin² 'inlíi¹³ poetas tyii': "Jóon¹ Dios jna'." 29 Wana jóon¹ Dios jna' jo 'i¹-tsi' 'e Dios líi¹i lawa jaain²¹ fii²¹² 'in gajmeei¹ tsá² 'ña'a 'in líi¹ cwanáa¹ si cwataa²¹ 'ee si cuun²¹² 'ee. 30 La mo jéei¹ la jo mo ñi¹ tsá² jo mo gajmaa¹a Dios jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá². Pe nano nityü²ü to² 'e jileei²¹ 'in seein²¹ doñixiia' 'e unsi²mo 'e 'i¹-tsi. 31 Tsu nigatyii¹³ Dios coon²¹ jmii²¹² mi jma¹a 'ii²¹ tya' tsá² seein²¹ juncwii²¹. Joon

coon²¹ tsáa¹ 'ii²¹ tya'a. Joon ijmáa¹a 'ii²¹ coon¹³ jaain²¹ tsan^{uu}¹ 'in nigatyii¹³in. Joon la joon gacwo¹ Dios coon²¹ li² mo gaunjiin¹in 'in Jesús do jee²¹² 'líi²¹² —jin² Poo² do sii²¹i 'in tsá² do.

32 Joon mo ganúu²un júu³ tya' 'e jiin¹ tsá² jee²¹² 'líi²¹² 'inlíi¹³ do gaungøø¹mo Poo² do. 'Inlíi¹³gi gajin²in:

—'E tyú²gi wa'a nuu²¹ü' 'e júu³ lo mo coon²¹ tún².

33 Joon gatüü²mo Poo² 'ii. 34 Pe 'inlíi¹³ tsá² do jo gatüü² Poo² do. Gajo¹o líi²i. Jaain²¹ jee²¹² 'in jo¹ galíi² do 'in sii²¹ Dionisio. 'Ii jaain²¹ 'in tyü² to² Areópago do. Joongi jo¹o galíi² jaain²¹ tsami² sii²¹ Dámaris coon¹³ 'inlíi¹³gi.

18

Poo² taain¹ fu Corinto

1 Mo ngayuu¹³ joon gacwo¹i¹i Poo² fuu²¹ Atenas. Joon gangóo¹on coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Corinto. 2 Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Aquila, 'in galiseein²¹ coon²¹ li sii²¹ Ponto. La mo jéei¹giXu Aquila do coon¹³ 'oo²¹²o, 'in sii²¹ Priscila, ga'woo²¹i Italia gatyaliin² fu Corinto do. Ga'woo²¹mo do tsu 'in tyü² to² nifu 'in sii²¹ Claudio gatyü²ü to² 'e 'woo²¹mo jilee²¹ tsá² Israel 'e Roma do. Joon ngafeei¹³ Poo² do 'ii. 3 Coon²¹ to² 'e nijmoo¹o coon¹³ Poo². Jmoo¹-o 'nu'mi² tsu 'wii¹³ joon do-o gajaan¹o joon

gajmaa¹o to² coon¹³on. ⁴ La coon²¹ jmii²¹²mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel ngóo¹ Poo² fu cwo¹ sinagoga. Do-o gacwoo¹o júu³ tya' Dios. 'iin²¹²in 'e litsáa¹mo-tsi tsá² júu³ tya' Jesús. Gacwo¹o júu³ tsá² Israel joongi 'in jo seein²¹ joon.

⁵ Mo gatyaliin² Silas coon¹³ Timoteo jaliiin² fu Macedonia. Poo² canii² gajmaa¹a gacwoo¹o júu³ tyá². Gasii²¹i júu³ coon²¹ tsáa¹ tya' tsá² Israel 'e Jesús do 'ii Cristo 'in sijéen¹in. ⁶ Pe 'idogi gasii²i yaa-i ga'láa² 'wii²¹² faa²¹a 'laa²¹ tya' Poo². Joon Poo² do gajø²ø siin¹³in lawa coon²¹ li² joon gajin²in:

—Tsa² tyii' yaamoo' 'ejo tiin¹³gii'. Jo tsa² tyiia tsu líi¹ nigajmáa³oo júu³. La nano-o 'e níi³oo tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

⁷ Joon gacwo¹ii¹o 'e cwo¹ do. Joon gangaa¹²i fu tya' jaain²¹ tsá² sii²¹ Justo. 'Ii jaain²¹ 'in un'goo²¹ Dios. Tyiin¹in caai¹ cwo¹ do. ⁸ Joon jaain²¹ 'in sii²¹ Crispo, 'in tyu² to² cwo¹ do, galitsáa¹mo-tsi Ña'ñu¹u' Jesús coon¹³ la tøø² inuu tya'a. La joon fúu¹mo tsá² seein²¹ Corinto do galitsáa¹mo-tsi mo ganúu²un 'e júu³ tyá² do. Mo gajo¹ líii² gasáa²mo jmii²¹. ⁹ Joon Dios gasii²¹i Poo² coon²¹ lawa 'e cii¹ jin²in:

—Jo jmáa³a 'goo²¹o 'e cwo³o júu³ tyá². Jo jón³on tii² ¹⁰ tsu siin¹³mo coon¹³ 'nu. Joon jo 'in cwéei² saain¹ 'nu

jmee²¹i 'nu jilaa²¹ 'e gó². Líi¹ fúu¹ tsá² tyiia 'in seein²¹ 'e fuu²¹ lo —jin² Dios.

¹¹ La joon Poo² gajaan¹o coon²¹ jiin²¹ tsi ca'no³ 'e fuu²¹ Corinto do. 'Ee¹ 'e júu³ tyá² tya' Dios jee²¹² 'in tsá² do.

¹² Pe la jee²¹² jmii²¹² joon gatyu² Galión to² li sii²¹ Acaya. Joon jee²¹² jmii²¹² joon 'in tsá² Israel do galicaain²¹ gafaa²¹a 'laa²¹ tya' Poo³. Joon ngajée¹i Poo² tyani tsa²to² 'in tyu² to² do. ¹³ Joon 'in tsá² Israel do gacwoo¹o Poo² tsa² tyani 'in tyu² to² do jin²in:

—'In tsañuu¹ lo ngii¹ to² 'e² 'e tsá² júu³ 'e 'ná¹-a tsá²-tsi tsá² Dios 'e jo 'ee tiisi².

¹⁴ Poo² ningóo¹ 'e faa²¹o mo gajin² Galión, 'in tyu² to² do, gasii²¹i tsá² Israel do:

—Tsá² Israel, núu²duu' 'e ifo³oo lo. Wana coon²¹ 'e niga'lee²¹i 'in tsá² lo si coon²¹ tsa² fee¹ inúu³oo coon²¹ tún² júu³ tyii'. ¹⁵ Pe wana jiin¹³ coon²¹ la tiisi² tyii' jiin¹³ la 'oo²¹ yaamoo' unrøø²¹oo' 'e júu³ lo yaamoo'. Tsu jo 'iin²¹²moo jmáa³aa 'ii²¹ jilaa²¹ 'e júu³ lo.

¹⁶ Joon ga'woo²¹mo tyit-saa²¹²mo fu caluu. ¹⁷ Joon jileei²¹ tsá² 'in faa²¹ jmíi¹ griego 'in jo seein²¹ Israel gasaan¹²in jaain²¹ tsá² sii²¹ Sóstenes 'in tyu² to² cwo¹ do. Joon gajmee²¹i tyani 'in tsa²to² do. Pe coonti jo 'ee gaunjíi² Galión do.

*Poo*² *gangáa*¹³ⁱ *tún*¹ *fu Antioquía*

18 *Wóo*²*gi*_{xu} *gajaan*¹ *Poo*² *do mo ngayuui*¹³ *jilaa*²¹ 'elo. *Mo licíin*²¹ *joon ga*ⁱⁱ^{2o} *júu*³ *tsaru*^{1u} *do. Joon caan*²¹ *mo ngalíin*² *coon*¹³ *Priscila coon*¹³ *Aquila. Joon fu Cencrea do nigauntsiin*¹ *in Poo*² *coon*²¹ *'ii*²¹ *tya'a 'e nigamaa*^{1a} *joon gatyuu*^{2u} *po'tyíi*¹ⁱ. *Mo ngayuui*¹³ *joon nga*ⁱⁱ^{21o} *tsi coon*²¹ *barco. Joon ngalíin*² *mo fu Siria. La na*^{gi} *'e tyalíin*² *Siria tyalíin*² 19 *coon*²¹ *fuu*²¹ *sii*²¹ *Efeso. Do-o gatuu*² *mo Poo*² *Priscila coon*¹³ *Aquila. Joon ngoo*²¹ *-o cwo*¹ *sinagoga. Do-o ngasiin*¹ *in coon*¹³ *tsá*² *Israel 'in licaain*²¹. 20 *Joon 'ido-gi gamii*¹ⁱ *tyani Poo*² *wa'a iján*¹ *wóo*² *gi pe jo gali*ⁱⁱ²¹ⁱⁿ. 21 *Pe Poo*² *ga*ⁱⁱ^{2o} *júu*³ *'ido gajin*² *in:*

—*'Ná*¹ *-a taan*^{1na} *fu Jerusalén tsu*^u *'ná*¹ *-a jmaa*^{13aa} *jmii*²¹² *'e nijó*¹. *Pe wana cwo*¹ *Dios 'ii*²¹ *yafoo*^{13moo} *'naa' tún*¹.

*Joon nga*ⁱⁱ^{21o} *tsi coon*²¹ *barco. Joon gacwo*ⁱⁱ^{1o} *fu Efeso. 22 Mo gatyee*¹²ⁱ *fu Cesarea joon ngóo*¹ *Poo*² *fu Jerusalén. Do-o ngafee*¹³ⁱ *'in jai*² *líii*² *néei*¹ *do. Mo ngayuui*¹³ *joon ngoo*²¹ *-o fu Antioquía. 23 Do-o gajaan*¹ *an coon*²¹ *sii*¹³ *cwaa*^{21xu}. *Mo ngayuui*¹³ *joon gangoo*²¹ *-o tún*¹, *gangii*¹ⁱ *la coon*²¹ *fuu*²¹ *li sii*²¹ *Galacia coon*¹³ *Frigia. Do-o gatyaa*^{1gi} *-tsi 'in nijo*¹ *líii*².

Apolos cwo^{1o} *júu*³ *fu Efeso*

24 *La jee*²¹² *jmii*²¹² *joon gatyía*¹ *fu Efeso jaain*²¹ *tsá*² *Israel 'in sii*²¹ *Apolos. Nigaliseen*²¹ *coon*²¹ *fuu*²¹ *sii*²¹ *Alejandría. Líi*¹ *tyú*² *tíi*²¹ *cwo*^{1o} *júu*³ *tyú*². *Joongi líi*¹ *tyú*² *cwii*¹ⁱ *ji*² *tya' Dios. 25 Joon nigauntsáa*^{1o} *fu*¹ *tya' Ña*^{nu}^{1u}. *Mo faa*^{21a} *yaai*¹ *-tsi líi*¹. *Joon 'ee*^{1e} *la ti cwáain*¹ *tya' Jesús fiin*¹³ *ñi*^{1o} *jiin*¹³ *la gasaai*¹ *Wó*³ *tsá*² *jmii*²¹. 26 *Gatyaa*¹ *Apolos do júu*³ *tsi cwo*¹ *sinagoga. Jo cu*² *-tsi. Pe mo ganúu*^{2un} *Priscila coon*¹³ *Aquila júu*³ *tya'a gatøø*¹ *Apolos do coon*²¹. *Joon gacwo*^{1gi} *cwáain*¹ *tya' Jesús tyú*^{2gi} *'ido. 27 La mo 'iin*²¹² *in Apolos tsáa*^{1a} *fu li sii*²¹ *Acaya 'in jai*² *líii*² *do gauncoon*^{13on}. *Joon 'in tsaru*^{1u} *do gacwo*^{1o} *Apolos coon*²¹ *ji*² *'a 'ii*²¹ *mo 'in tsaru*^{1u} *'néei*¹ *li tsáa*^{1a} *'ii. Mo gatyíi*^{1a} *fu Acaya do líi*¹ *tyú*² *gauncoon*^{13on} *'in tsaru*^{1u} *'in nigalijai*² *líii*² *'wii*¹³ *fee*^{1mo} *-tsi Dios tya'a. 28 Nigatyaa*¹ *júu*³ *tyani jilee*¹²¹ *tsá*² *xiiala nigacai*² *-tsi tsá*² *Israel. Joon coon*¹³ *ji*² *tya' Dios gajmaa*^{1a} *júu*³ *'e Jesucristo 'in sijéen*¹ⁱⁿ *do. Joon 'in tsá*² *seein*²¹ *Israel do jo lí*² *wa'a jo cwo*^{1o} *júu*³ *ruu*²¹ⁱ.

19

*Poo*² *taain*¹ *Efeso*

1 *La 'ii*²¹² *taain*¹ *Apolos fu Corinto do Poo*² *gangii*¹ⁱ *fu*

tsaa' moo'²¹. Joon gajgáa¹i fu Efeso. Do-o gatsee'²¹i 'inlíi¹³ 'in jai'² líi². ² Joon gaunngí¹i:

—¿Ti niga'ii'¹³naa' 'in Espíritu Tyú'² tya' Dios mo galitsáai¹-oo'?

'Ido-gi gañii'¹i:

—Coonti jo mo ganuu²¹u'u'e seen²¹ Espíritu Tyú'² tya' Dios.

³ Joon gajin'² Poo² gasii'²¹i 'ido:

—¿Xiiala nigasáa²naa' jmí²¹?

'Ido-gi gañii'¹i:

—Jiin'¹³ la nigasaai¹ Wó³ tsá'² jmí²¹.

⁴ Poo²-gi gajin'²in:

—Mo gasaai¹ Wó³ tsá'² jmí²¹ lawa'a coon²¹ li² 'e unsiú²mo tsá'² 'e 'i'¹-tsi. Pe gajin'²o 'e 'ná¹-a tsáai¹-tsi tsá'² 'in jó¹ ciin²¹gixu lagi 'ii. Joon 'ii Cristo.

⁵ Mo ganúu²un 'elo jilee'²¹mo gasáa²mo jmí²¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'nú¹u' Jesús.

⁶ Joon mo gataan¹an Poo² cwoo¹o tya' 'in tsá'² do gajó² 'in Espíritu Tyú'² li téen²in. Joon galáa² 'wii²¹² gafaa²¹a jmí¹ xiaa²¹. Joon gacwoo¹o júu³ 'e nigacwo¹ Dios. ⁷ 'In tsá'² do tí¹ 'ii dyatuuin¹ coon'tya.

⁸ La 'ii²¹² jiin'¹³ la gatsín¹ gaai²¹ sii²¹ Poo² tsaa²¹o fu cwo¹ sinagoga. Joon ngacwoo¹o júu³ jo cu²-tsi. Joon líi²¹o tya¹-tsi tsá'² xiiala mi tyu² Dios to² tsá'². ⁹ Pe 'inlíi¹³gi gali'waa²¹-tsi. Joon jo jo¹ gali¹i lí' faa²¹gi 'laa²¹ tya' júu³ tyú'² do tyani tsá'².

Joon gatyii¹mo Poo² 'ña'a jee²¹² 'in tsá'² do. Joon gatøø¹o jiin'¹³ 'in nijai'² líi² do coon²¹. Ngaliin² coon²¹ li untsáa¹ tsá'² tya' jaain²¹ tsá'² sii²¹ Tiranno. Joon do-o gasii² la coon²¹ jmí²¹². ¹⁰ La joon do-o gateen¹in ce gatsín¹ tún² jiin²¹. Joon jilee'²¹mo 'in seen²¹ la caain²¹ lí' sii²¹ Asia ganúu²o júu³ tyú'² tya' Ña'nú¹u' Jesús. Lagi 'in tsá'² Israel lagi 'in tsá'² jo seen²¹ joon ganúu²o. ¹¹ Dios nigajmaa¹a coon²¹ milagro fee¹ 'wii¹³ cwáain¹ tya' Poo² do. ¹² Cagi póo¹ si 'no¹³ 'mí² 'ee 'e nigasoin²¹ Poo² tsalii¹ fu lí' teei¹² tsatsaa¹³ joon 'láa²mo coon¹³ jmoowú¹ 'e tyaan¹. Joon jilee²¹ espíritu gó² 'woo²¹mo alma tya'a.

¹³ Pe 'inlíi¹³ tsá'² seen²¹ Israel do 'in jalíin² lí' xiaa' 'in 'wooi¹ espíritu gó² tya' tsá'² gali'iin²¹²in 'wóo¹i espíritu gó² coon¹³ 'e sii²¹ Ña'nú¹u' Jesús. Joon gajin'²in sii²¹i 'in'líi¹³ 'yuu² alma tya' tsá'²:

—Tyu³uu to² 'woo²¹naa' coon¹³ 'e sii²¹ Jesús, 'in Jesús 'in faa²¹a Poo² júu³ tyú'² tya'a do.

¹⁴ La joon nigamaa¹a dyái¹ jóon¹ tya' jaain²¹ tsá'² Israel 'in sii²¹ Esceva, 'ii tsafeei¹ 'in tyu² to² untsá'². ¹⁵ Pe mo gajmaa¹a 'elo 'in'líi¹³ do gañii¹i:

—Cwii¹moo Jesús do. Cwii¹mogii jon Poo². ¿Pe 'iin-gi 'naa'?

¹⁶ Mo ngayuu¹³ joon 'in tsá'² taai² 'in'líi¹³ alma tya'a do ga'ii²i jee²¹² 'in tsá'² do.

Coon¹³ waa²¹ pí² tya'a gali¹⁰ jileei²¹ 'in tsá² do. Gajmee²¹ 'ido líli¹. Ce gacwiin¹ in fu caluu ti' ringúu¹ joongi sicwuu²¹. 17 Joon jileei²¹ 'in tsá² Israel coon¹³ 'in jo seein²¹ joon 'in néei¹ Efeso do galiñi¹ joon líi¹ gafo¹. Joon líi¹ gaun'goo²¹ tsá² Ña'ñu¹ Jesús.

18 Joon fúu¹mo 'in nijo¹ líi² jalín² jatya¹ júu³ jilaa²¹ 'e gó² 'e nigajmaa¹ la mo jéei¹. 19 Fúu¹mo 'in nigauntsáa¹ júu³ loo¹ tyaan¹ jí² tya'a. Joon gajún²⁰ tyani tsá². Mo gajmaa¹² cwáain¹ tya' 'e jí² lo gaciin² tún² cíein¹³ tsi ca'no³ mil cuu². 20 La joon fúu¹mo gi tsá² ganúu²⁰ júu³ tya' Ña'ñu¹. Joon gatsá²-tsi tsá² Dios mo nii²¹ 'ii²¹ tya' Dios.

21 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo Poo² ga'i¹-tsi 'e tsafee¹² tsá² 'in néei¹ fu li sii²¹ Macedonia coon¹³ li sii²¹ Acaya. Joon ingi¹mo gi ca ti' Jerusalén. Joon gajin²in:

—Mi yuui¹³ ní³ii fu Jerusalén 'ná¹-a jon ní³ii fu Roma.

22 La 'ii²¹² jan¹ Poo² coon²¹ sii¹³giX^u fu Asia gasii¹mo Timoteo coon¹³ Erasto, 'in jmoo¹⁰ to² coon¹³on, fu Macedonia.

To² tsá² mii¹³ fu Efeso

23-24 La jee²¹² jmii²¹² joon jaain²¹ tsá² sii²¹ Demetrio gajmaa¹ a mii¹³ tya' cwáain¹ tyú² tya' Jesús. Demetrio do-o jaain²¹ 'in jmoo¹⁰ to² coon¹³

cwataa²¹. Jmoo¹⁰-o jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' jaain²¹ diosa tya'a 'in sii²¹ Diana. Joon líi¹ jnaa¹ a cuu² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹⁰ coon¹³ jileei²¹gi 'in jmoo¹⁰ to² coon¹³on. 25 Joon gauncaain²¹ jileei²¹ 'in jmoo¹⁰ to² coon¹³on coon¹³ jileei²¹ tsá² 'in jmoo¹⁰ to² la do. Joon gajin²in sii²¹ 'ii²¹ 'in tsá² do:

—Tsañu¹, jnaa¹⁰ jilaa²¹ 'e tsangi²na¹ 'e tyú²-u saan²an' coon¹³ jilaa²¹ to² 'e jmoo²¹⁰o'. 26 Pe la lí² 'e jøø²¹⁰ joongi nuu²¹u' la li júu³ tya¹ Poo² do ngii¹ jin²in 'e jilee²¹ dioses 'in jmaai¹ tsá² jon' dioses 'i. Joon la joon fúu¹mo 'in nigajai² líi² júu³ tya'a. Jon' jii¹³ lo-o pe la caain²¹ li sii²¹ Asia. 27 'Áai¹ tyafó² gó² tyi' tsu jilaa²¹ to² 'e jmoo²¹⁰o' lo itsa¹ii¹. La joon intú² tsá² cwo¹ tya' diosa tyi' sii²¹ Diana. Nee²⁰ 'e jilee¹³ tsá² Asia coon¹³ la tøø² juncwii²¹ un'goo²¹⁰ 'ii. Pe nano 'ái¹ fo² tya' diosa tyi' 'in fee¹ wana jo 'in un'goo²¹gi 'ii —jin² Demetrio do.

28 Mo ganúu²un jilaa²¹ 'elo líi¹ gatsá² 'nii²¹-tsi joon ga'oo¹⁰:

—jFee¹mo diosa tyi'! jFee¹mo Diana, diosa tya' 'in néei¹ Efeso!

29 Líi¹ gatyaa¹ 'in tsá² do 'goo²¹. Gasan²mo jaain²¹ tsá² sii²¹ Gayo coon¹³ jaain²¹gi 'in sii²¹ Aristarco. Gái¹ tsá² seein²¹ Macedonia 'in ngi¹ coon¹³ Poo² do. Tsifu joon gajñúu¹in ti li si² 'nú¹ li licaain²¹ tsá² fuu²¹ do. 30 Joon

Poo² la mo 'iin²¹² in tsa'i²¹ tsafee¹² i 'in tsá² do pe 'in jai² líi² catyaa² do jo gacwoo¹⁰.
 31 Joon 'in líi¹³ tsacøø¹³ seein²¹ Asia do 'in seein²¹ Poo² tyá² coon¹³ gasii¹ in júu³ 'e jo tsáa¹ a 'ii jee²¹² do. 32 'Áai¹ sicaai¹³ 'e faa²¹ a tsá² do la jaain²¹ la jaain²¹ tsu¹ jiin¹³ jo ñii¹ gi 'ee to² 'e nigalicaain²¹ do. 33 Joon 'in tsá² Israel do gatyii¹³ in jaain²¹ tsá² sii²¹ Alejandro 'in gajmaa¹ a coon²¹ li² coon¹³ cwoo²¹⁰. 'iin²¹² in faa²¹ a cwáain¹ tya'a. 34 Pe mo galili¹³ i 'in tsá² fúui¹ do 'e tsá² Israel do joon ga'oo¹⁰ wóo² líi¹. Xuu jogi gati² tún² hora ga'oo¹⁰ 'ido jin² in:

—iFee¹ mo Diana diosa tyi 'in néei¹ Efeso!

35 Joon 'in tiji² tyiin¹ fuu²¹ do mo gali¹ i 'ii² tii² jee²¹² 'in tsá² do gajin² in:

—Tsá² seein²¹ Efeso, la tøø² mo juncwii²¹ ñii¹ i 'e fuu²¹ Efeso lo 'e tii² mo un'øø¹²¹ mo cwo¹ tya' diosa 'in feei¹ sii²¹ Diana 'in nigatøøi²¹ fu yu' juncwii²¹. 36 La joon jo cweei¹ faa²¹ a tsá² 'laa²¹. Coon'tún² duu'. Jo jmaa² duu' jiin¹³ la jo mo tyaa² aa' cwáain¹. 37 Tsu 'in tsañuu¹ 'in jajéi¹ 'naa' lo jo 'ee mo gajmaa¹ a jon'gi mo gafaa²¹ a 'laa²¹ cwáain¹ tya' diosa tyii'. 38 Wana 'in Demetrio no coon¹³ jilee²¹ 'in jmoo¹⁰ to² coon¹³ sá² coon²¹ tsaa² cwó² tya' doñi'in, lí²-i tsalín² tyani tsaa'to². 'I-gi unrøø²¹ júu³ no. 39 Wana 'oo² 'naa' coon²¹ júu³ xii²¹ gi lí²-i mii² 'e licaain²¹

tsá² coon²¹ tya¹. Joon sii¹³ oo' júu³ ja² mo. 40 Tsu 'ii¹-i fo² tyi' wana galiñi¹ tsaa'to² tyu² to² fuu²¹ lo la lí² 'e nigajmaa² aa' no. Jo 'ee líi¹³ cwáain¹ sá² cwoo²¹⁰ tya' 'e mii¹³ 'e nigali² no.

41 Joon mo ngayuui¹³ gajin² 'elo ga'i¹ i júu³ gajø² mo tsá².

20

Poo² tsáa¹ a fu li sii²¹ Macedonia coon¹³ li sii²¹ Grecia

1 Mo gatséi¹ jilaa²¹ 'e mii¹³ do gatø¹⁰ Poo² jilee²¹ tsá² jo¹ líi². Joon gacwo¹⁰ cwáain¹ 'ido. Mo ngayuui¹³ joon ga'i¹⁰ júu³ 'ido. Garøø¹ in joon gangoo²¹⁰ fu Macedonia. 2 Joon ngafee¹² i jilee²¹ 'in néei¹ la náa¹ fuu²¹ do. Gatyá¹ gi-tsi tsaru¹ u' coon¹³ júu³ tya'a. Mo ngayuui¹³ joon gatyía¹ fu li sii²¹ Grecia. 3 Do-o gajaan¹ an gaai²¹ sii²¹. Ni'yuu² fu¹ 'e tsa'í² barco 'e tsáa¹ a fu Siria mo galili¹³ i 'e 'in tsá² Israel do 'iin²¹² in saan¹ mo 'ii. 'Wii¹³ joon ga'i¹-tsi gajaa¹² i fu li' cwoo¹³ tyuu²¹. Joon gangii¹ i fu Macedonia tún¹. 4 Gangalín² caan²¹ mo coon¹³ Sópater, jaain²¹ tsá² seein²¹ Berea. Joongi coon¹³ Aristarco coon¹³ jaain²¹ tsá² sii²¹ Segundo, 'in seein²¹ fu Tesalónica. Ngalín² mo jon Gayo, 'in seein²¹ Derbe, coon¹³ Timoteo. Joongi ngalín² mo Tíquico coon¹³ Trófimo 'in néei¹ fu li sii²¹ Asia. 5 'In tsaru¹ u' no

gangajée¹mo joon ngajeen²in jna'a fuu²¹ sii²¹ Troas ⁶ Pe jna'gii¹ ga'woo²¹o'o fu Filipos mo gangíi² jmi²¹² 'e gø¹² tsá² 'iñi¹ 'e jo jeei¹ tyiian³. Joon ngatoo²-oo'o tsi coon²¹ barco. Tya¹oo'o fu Troas mo gati² 'ñá² jmi²¹²gi. Do-o gajoon²¹o'on dyá¹ jmi²¹²gi.

Taain¹ Poo² fu Troas

⁷ Mo gati² domingo gali-caain²¹ tsá² 'in jo¹ líi² ijmáa¹ a jmai²xu 'iñi¹ 'e untii¹³-tsi 'e gajmaa¹ a Jesús. Joon Poo²-gi ga'ee¹e júu³ tyá². Tsu 'wii¹³ 'ná¹-a cwo¹íi¹ mi jná² jmi²¹² joon líi¹ cwaa²¹ gafaa²¹a. Ca gati² 'woo¹ tyianúu¹ gafaa²¹a. ⁸ Coon²¹ tsi inuu¹ ñí¹ li sicaain²¹. Joon líi¹ 'láai² jicoo²¹ 'in 'ii¹³. ⁹ Joon jaain²¹ simii²¹ sii²¹ Eutico tyiin¹in 'ootoo²¹ do. 'Wii¹³ cwaa²¹xu júu³ 'e gatyaa¹ Poo² do 'in simii²¹ do gatsá²-a jelicwuu²¹i. Joon la 'ii²¹² tyiin¹ do gacwuu²¹mo. Joon do-o gatøø¹²¹i ti yu¹ li tí² 'ni¹ fúui¹ do. Mo gasaai²¹ tsá² 'ii ni¹líi²¹²mo. ¹⁰ Joon gajgái¹ Poo² fu yu¹ do. Joon gatyaa¹ 'ña'a li raain¹ 'in simii²¹ do. Joon garøø¹in 'ido. Joon gasii²¹i 'in tsaru¹u' do:

—Jo foo¹³naa' tsu 'in jii¹ 'ino.

¹¹ Joon gasóo²o tún¹ Poo² li' yu¹ li sicaain²¹. Gajmaa¹o jmai²xu 'iñi¹ do 'e untii¹³-tsi. Mo ngayuui¹³ joon gagøø¹²¹ 'ii¹. Joon gafaa²¹o tún¹ ce gajná². Joon gacwo¹íi¹o.

¹² Joon 'in simii²¹ do tee¹o jii¹. Jilee²¹mo gatyaa¹-tsi líi¹.

Tsá² ngí² coon¹³ Poo² tsalín² fu Mileto

¹³ Gaunrøø²¹o júu³ jile¹oo'o la gajin² Poo² 'e tsajéen²na'a 'ii fu Asón. Jile¹oo'o ngatoo²o'o tsi coon²¹ barco. Jii¹³ Poo² do gajaan¹gi 'wii¹³ 'iin²¹²in ngi¹ tí²o. Joon ngalii²oo'o fu Asón. Do-o li gajéen²na'a Poo². ¹⁴ Mo galicaain²¹ coon¹³ jna'a tsi barco do ngalii²oo'o fu Mitilene. ¹⁵ Ga'woo²¹-oo'o joon. Mo gajná² joon gangii²¹²mo'o fu coon²¹ li sii²¹ Quío. Mo gajná² jmi²¹² tún² gatyalii²¹i'i coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Samos. Fu Trogilio gajoon¹³o'on catá² pe mo gajná² jmi²¹² joon gatyalii²¹i'i fu Mileto. ¹⁶ La joon gajmóo¹³o'o tsu Poo² do jo 'iin²¹²in ján² wóo² fu Asia do. Jo 'iin²¹²in tsáa¹ fu Efeso do tsu 'iin²¹²in tyee¹²i la jmoonogi fu Jerusalén. 'iin²¹²in wa'a ili² téen¹in fu Jerusalén mo ti jmi²¹² sii²¹ Pentecostés.

Tyaa¹ Poo² júu³ coon¹³ tsacøøi¹³ néei¹ Efeso

¹⁷ La 'ii²¹² taain¹ Poo² fu Mileto do gatyuu²to² gajalín² tsacøøi¹³ tya¹ 'in jo¹ líi² néei¹ Efeso do. ¹⁸ Mo gatyalín² joon gasii²¹i Poo² 'ii:

—Ñí³oo' xiiála nigangí³ii ca la mo 'láa² 'wii²¹² ngóo³oon fu li sii²¹ Asia. ¹⁹ La coon²¹ jmi²¹² mo taan¹na jee²¹² 'naa' jmóo³oo jii¹³ la to² tyu² Ña'ñu¹u' Jesús. Jo

mo gaunfee¹na 'ñii'a. Lii¹xuui²¹²-tsii. Joon la jee²¹²joon líi¹ gauntyí²in tsá² Israel jna. ²⁰ Pe jo gatuu²¹²u jilaa²¹ 'e ga'e¹ee 'naa' 'e tyú²-u tyi-oo'. Ga'ee²¹²ee tyani tsá²fúui¹ joongi tsi inuu tyii'. ²¹ Fúu¹mo tsá² Israel lagi 'in jo sein²¹ joon nigafuu²¹²uu 'e jaa²¹a-tsi coon¹³ Dios joon cwotyaa²¹²-tsi Ña'ñu¹'u' Jesucristo. ²² Nano ní³ii fu Jerusalén la nigatyú² to²'in Espíritu Tyú² tya' Dios fiin¹³ jo ñi²ii 'ee tsangí²na mi tyee¹²na. ²³ Canii²mo 'e ñi²ii doñi'ee fuu²¹ 'e ní³ii 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jma²a jna júu³ 'e mi tyee¹²na do i'ú³uu 'nuñi³. Joongi imóo³oo wúu¹. ²⁴ Pe jilaa²¹ 'elo jo 'ee cu²-tsii. Jogi cu²-tsii wana gajún¹na. Jiin¹³ canii² 'e 'iin²¹²na 'e untyee¹na to² tyiia jløø¹³moo. Untyee¹moo to²'e nigacwo¹o Ña'ñu¹'u' Jesús jna: 'e cwóo³oo júu³ tya' xiiala untiin¹³ Dios tsá².

²⁵ 'La mo jéei¹ ngí³ii jee²¹²'naa' gacwóo³oo júu³ tya' xiiala tyú² Dios to² tsá². Pe nano tsáa¹mo-tsii 'e jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'e jo máai¹gii' jna. ²⁶ 'Wii¹³joon fuu²¹²u 'naa' nano jo tsaa²gi tyiia tya' jiin¹³ jaain²¹. ²⁷ Nigacwó³-oo jilaa²¹ 'ii²¹ tya' Dios. Jiin¹³xu jo 'uun²¹mo gajmáa³aa. ²⁸ Nano un'øøi¹gixuu¹ yaanaa'. Joongi un'øø¹naa' jilee²¹ 'in jai² líi². Tsu 'in Espíritu Tyú² tya' Dios nigatyé¹i 'naa' 'e un'øø¹naa'

jileei²¹ 'in nigajai² líi² Ña'ñu¹'u'. Coon¹³ jmi¹ 'øø²i do niga'in²mo tsaa² tyii'. ²⁹ Tsu ñi²oo mi nii¹³na lo ijaliin² tsá² xee²¹mo 'in xéi¹-oo'. Joon jo tyá²gi-oo' Jesús. Jaliin² 'in tsá² do lawa joo²¹ 'líi¹ iuntyee¹mo joo²¹ tyú¹. ³⁰ Joon jee²¹² 'naa'gii' seen²¹mo jaain²¹ gáí¹ i'e² tsá² júu³ tajuu²¹ lagi júu³ jai². 'iin²¹²in 'e 'in jai² líi² Jesús jo¹o liin¹in júu³ tya'a. ³¹ Tíi¹moo'. Cwotii¹³-oo' 'e 'ni¹ jiin²¹ cwo²oo 'naa' júu³. La jmii²¹² tiin¹³ la 'woo¹ jo mo gatuu²¹²uu xuui²¹²-tsii nigacwo²oo 'naa' cwáain¹ la jaain²¹ la jaan²¹naa'.

³² 'Nano, tsaru¹u', gatyaa¹oo ja'cwoo²¹ Dios 'naa' joongi 'e júu³ tya'a 'e 'e²e jna' xiiala 'iin²¹²in Dios tsá². 'E júu³ lo 'oo¹-o waa²¹ pí² 'áai¹. Coon¹³ 'e júu³ joon jo tá²uu' fu¹ tya' Jesús ca gatyaliin²naa' 'áan³ tyii' 'e Jesús nigajmaa¹a tya' jileei²¹ 'in nigauntyúu¹i. ³³ Jo mo gali'in²¹²na jiin¹³xu cuu² tsá² si siin¹³ tsá² 'ee coonti. ³⁴ Ní³ 'naa' 'e niga-jmáa³aa to² coon¹³ cwóo³oo 'e nigali'oo²-oo jilaa²¹ 'e tyiin²gi tyiia coon¹³ jileei²¹ 'in ngi¹ coon¹³ jna. ³⁵ Líi¹ niga'e²ee 'e 'ná¹-a jmaa¹a tsá² to² 'e uncoon¹³on jileei²¹ 'in 'oo¹o faí³. Cwotii¹³-oo' júu³ tya' Ña'ñu¹'u' Jesús la mo gajin²in 'ña'a: "Áai¹gi tyú² si'íi¹-tsi' mo uncoon¹³on' tsá² xeei²¹ lagi 'e uncoon¹³ tsá² xeei²¹ jna'."

³⁶ Mo ngayuui¹³ gajin² Poo² jilaa²¹ 'elo gasii²¹i

wojnii¹i. Joon gafaa²¹a júu³ tyá² coon¹³ 'in tsá² do. ³⁷ Joon jilee²¹mo tsá² do galixuui²¹²-tsi. Joon garøøn¹in Poo² do. Joongi gacuu²¹u 'oo²o 'ido. ³⁸ Joon líi¹ fa¹³ líi¹i tsu 'e nigajin² Poo² 'e jo ní²gi tsá² do 'ii. Mo ngayuui¹³ joon gangalín²mo caain²¹ coon¹³ Poo² ca ti li 'íi¹ barco do.

21

Poo² tsáa¹ a fu Jerusalén

¹ Mo gatuu²¹²na'a 'in tsaru¹u' do joon ngatoo²¹o'oo coon²¹ barco. Joon ngalii²¹i'i coon²¹ tsá¹ li li sii²¹ Cos. Mo gajná² jmii²¹² joongi gatyalii²¹i'i fu Rodas. Mo ga'woo²¹o'oo joon gatyalii²¹i'i ti Pátara. ² Pátara do-o gatsaa²¹a'a coon²¹ barco 'e tsá¹ fu Fenicia. Joon ngatoo²¹o'oo joon ngalii²¹oo'oo. ³ Mo ngalii²¹i'i ganee²¹e'e coon²¹ cwoo¹³ tyuun²¹ 'e roon¹on ni jmi'ñi¹³ 'e sii²¹ Chipre. Roon¹on li' cwoo²¹o'oo tooin²¹². Ngalii²¹i'i Siria tsu 'e barco do 'ná¹-a saa¹²a laa²¹² fu Tiro. Joon ngatoo²¹o'oo. ⁴ Gatseei²¹na'a 'in jai² líii² néei¹ Tiro do. Joon ga'yii²¹a'a dyá¹ jmii²¹² coon¹³on. Joon 'in Espíritu Tyá² tya' Dios gajmaa¹²a júu³ tya' 'in tsá² do cwáain¹ tya' Poo² joon gasii²¹i Poo² do wa'a jo tsáa¹a 'ido fu Jerusalén. ⁵ Mo gatsín¹ 'e jmii²¹² joon ga'woo²¹o'oo. Joon 'in tsá² do coon¹³ 'oo²¹²o coon¹³ xuui²¹² tya'a ngajée¹i jna'a ti li suui²¹ fuu²¹ do.

Do-o gasii¹³i'i wojnii²¹i'i gafaa¹³a'a júu³ tyá². ⁶ Mo ngayuui¹³ joon ga'ii¹³oo'oo júu³ la jaain²¹ la jaain²¹. Jna'oo'oo ngatoo²¹o'oo tsi barco do pe 'ii-gi ngaliin¹mo fu tya'oo.

⁷ Ga'woo²¹o'oo Tiro do joon gatyalii²¹i'i fu Tolemaida do. Do-o ngafee¹³na'a 'in tsaru¹u' néei¹ do. Joon gajoon¹o'on coon²¹ jmii²¹². ⁸ Mo gajná² jmii²¹² joon jile¹oo'oo 'in ngii²¹i'i coon¹³ Poo² do ga'woo²¹o'oo joon gatyalii²¹i'i fu Cesarea. Do-o ngatyalii²¹i'i fu li tyíin¹ Lii²¹². 'Ii cwo¹ júu³ tyá² tya' Dios. 'Ii jaain²¹ jee²¹² 'in dyái¹ tsá² do 'in gajmaa¹a jmai²xu 'uunñi² fu Jerusalén. Do-o gajóon¹³o'on coon¹³on. ⁹ Lii²¹² do seein²¹ tyúuin² jamii¹i 'in jo mo cuui¹³ cwoo²¹. 'Ido-o 'ii²¹i júu³ cwo¹ Dios cwo¹o tsá². ¹⁰ La 'ii²¹² toon²¹o'on do coon²¹ tún² jmii²¹² cwéi¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Agabo, 'in nijó² fu li sii²¹ Judea. Gacwo¹ Dios 'ii júu³ 'e noo²¹²gi ilí². ¹¹ Joon mo gacwée¹i jee²¹² jna'a gatyii¹ loo²¹ 'núu¹ tyu² Poo². Joon ga'ñuu²un cwoo²¹ tii² Poo² do. Joon gajin²in:

—La lo-o jin² Espíritu Tyá² tya' Dios. “In tsá² Israel i'ñúu¹i fii²¹² 'e loo²¹ lo mi tyee¹²i fu Jerusalén. Joon ijaan²¹i tyani tsá² 'in jo seein²¹ Israel” —la joon gajin² Agabo do.

¹² Mo ganuu²¹u'u 'e júu³ lo jna'a coon¹³ 'in néei¹ do gamii²¹i'i tyani Poo² wa'a jo

tsáa¹ a fu Jerusalén. ¹³ Pe Poo² dogi gañii¹i:

—¿'Ee li' cí²ñi'? ¿'Ee li' jmoo²oo' 'e jaa²¹-tsii? Tsu 'wii²¹² tya' Ña'ñu¹u' Jesús jna ninaa²¹²aa tyú² tyiia jon' jiin¹³ 'e 'ñuu²na pe cagi 'e júun²na mi tyee¹²na Jerusalén —jin² Poo² sii²¹i tsá² do.

¹⁴ Mo jo gali¹gii¹gajoon¹o'on jo 'ee gasii¹³gii¹i. Jiin¹³ 'e gasii¹³i'i:

—Cwólí²-i jiin¹³ la 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u' Jesús.

¹⁵ Mo ngayuui¹³ 'elo gatyaa²¹o'o tyú² tyii¹i. Joon ngalii²¹i'i fu Jerusalén. ¹⁶ Joon ngaliin²mogi coon¹³ jna'a 'inlii¹³gi 'in tsá² jai² líi² seein²¹ fu Cesarea. Jee²¹² 'in tsá² do ngóo¹ jaain²¹ tsá² seein²¹ Chipre sii²¹ Mnasón. Cali, 'áa¹mo ningóo¹, 'e jai² líi². Tya' 'ii gajoon²o'on mo tyalii²¹i'i.

Tsafeei¹³ Poo² Jacobo

¹⁷ Mo gatyalii²¹i'i fu Jerusalén do jløø¹³mo tsaru¹u' do gaii²¹mo jna'a. ¹⁸ Mo gajná² jmi²¹² joon gangóo¹ Poo² coon¹³ jna'a 'e ngafee¹³na'a Jacobo. Joon do-o jon néei¹ jileei²¹ tsacøøi¹³ tya' 'in jai² líi². ¹⁹ Joon Poo² do gafee¹mo 'in tsá² néei¹ do. Ga'láa² 'wii²¹² tyaa¹a júu³ la coon²¹ la coon²¹ 'e nigajmaa¹ a Dios jee²¹² 'in tsá² jo seein²¹ Israel mo gacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios. ²⁰ Mo ganúu²un 'in tsá² do la jilaa²¹ 'e gajin² Poo² do

ga'láa² 'wii²¹² untyúu¹i Dios. Joon 'in tsá² do gasii²¹i Poo²:

—Tyú²-u, ru¹u', pe nijøø²o'o joo¹³ mil tí² tsá² Israel 'in nijo¹ líi². Joon 'in tsá² lo jin²in 'e 'ná¹ jmá¹ tsá² jilaa²¹ to² tyu² Moisés. ²¹ Joon ninúu²un 'in tsá² do 'e 'nu-u niga'ee¹³ e tsá² Israel 'in néei¹ fu li wíin² 'e lí²-i tuu² jiin¹³ la to² tyu² Moisés. Joon ninúu²un 'e niga'ee¹³u 'e jo 'ná¹ 'ii²¹gi tsá² lí² tya' Moisés jon'gi jmá¹gi la tiisi² tyi'. ²² ¿Xiiala ijmo²¹o'? Tsu mi iñi¹ tsá² Israel 'e nicwéi¹o'o lo ilicaan²¹mo. ²³ 'Áai¹gi tyú² wa'a jmaa²¹a jiin¹³ la no: Seen²¹mo jee²¹² jna'a tyúuin² tsañuu¹ 'in 'ná¹ jmá¹ coon²¹ 'ii²¹. ²⁴ Jee¹i coon¹³ 'nu joongi untyúu¹ 'wo'o coon¹³on. Tyii²i 'laa¹³ cwáain¹ tya' 'in tsá² no. Tsu la joon lí²-i sí² tyii¹i. Joon la joon cón²on tsá² cwáain¹ 'e jo jo¹ 'e niganúu²un. Ilitsáa¹mo-tsi 'e jmoo²¹gi to² tyu² ley tya' Moisés. ²⁵ Pe 'in tsá² jo seein²¹ Israel 'in nigajai² líi² canii² 'ná¹ jmáa¹a jiin¹³ la to² 'e nigatyuu¹³o'. Jo lí² dø¹ø nú¹ 'e nigasii²¹ tsá² tyani dioses tya'a jon'gi jmi¹ jon'gi nú¹ joo²¹ 'in niwuuin²¹ tyí² jo lí² dø¹ø. Joongi jiin¹³ coon¹³ tsamí² tya'a lí² cwuu²¹ tsá². La joongi tsamí² jiin¹³ coon¹³ nuu¹ tya'o lí² cwuu²¹i.

Gasaan²¹mo tsá² Poo² li 'yuui² cwo¹ fee¹

²⁶ Joon gajée¹mo Poo² jì 'in tyúuin² tsá² do. Mo gajná²

jmii²¹² joon gauntyú¹mo 'ña'a
jiin¹³ la tsi² coon¹³ 'in
tsá² do. Mo ngayuui¹³ joon
ga'ii²¹o fu cwo¹ 'e gajmaa^{12a}
tsá² júu³ lii²¹² itsin¹ jmii²¹²
jiin¹³ la tsi² do. 'øøi¹-tsi
tsá² 'e la jaain²¹ la jaain²¹ tsá²
'ná¹-a cwo¹o Dios tya'a jiin¹³
la tsi².

²⁷Pe la 'ii²¹² taai² in^{uu} cwo¹
do 'e ti² litsín¹ dyá¹ jmii²¹²
joon 'inlii¹³ tsá² Israel 'in
néei¹ li sii²¹ Asia ganii²¹ Poo²
do. Joon galáa² jaain²¹ gáí¹
'in tsá² do 'wii²¹² to²o mii¹³.
La joon jilee²¹mo tsá² gato²o
mii¹³. Joon gasan²mo Poo².
²⁸Joon ga'oo¹o:

—iTsai^{uu}¹ seein²¹ Israel,
uncoon¹³ jna'a! 'In lo-o 'in
tsai^{uu}¹ 'in ngi¹ la caain²¹
'e²e jilee²¹ tsá² 'e gó² tya'
goo²¹o' joongi tya' ley tya'
Moisés. Joongi 'laa²¹ faa^{21a}
tya' cwo¹ fee¹ lo. Joongi
nano nijée¹ tsi in^{uu} cwo¹ lo
'inlii¹³ 'in jo seein²¹ Israel.
Joon nigaun^{lii}³o 'e cwaai³ lo
—jin² 'in tsá² do.

²⁹Jilaa²¹ 'elo gajin²in tsu
'wii¹³ niganí²mo 'e fuu²¹
do coon¹³ jaain²¹ tsá² sii²¹
Trófimo 'in seein²¹ Efeso.
Joon 'i¹-tsi 'e Poo² do ni-
gajée¹mo 'ii fu cwo¹ do.

³⁰Joon jilee²¹ 'in tsá²
do galicaain²¹ cwiin¹in.
Joon gatyaa¹ 'goo²¹. Joon
gasan²mo Poo² do. Joon
gajnúu¹in fu caluu cwo¹ do.
Tsifu joon gajni¹o 'ooca'ná¹
do. ³¹La mo 'iin²¹²in jnga²mo
Poo² mo gacwá² júu³ tyani
'in tyu² to² nifu 'láa² 'in

néei¹ do. Gacwá² júu³ 'e
jilee²¹ tsá² seein²¹ Israel
nigajmaa^{1a} mii¹³. ³²Joon
'in tyu² to² do gauncaain²¹
'láa² tya'a coon¹³ 'inlii¹³ 'in
tyu²gi to². Joon gatyalin²
cwiin¹in li téein² 'in tsá² to²
mii¹³ do. 'In tsá² do gatuu²mo
jo jmaai²¹gi Poo² mo ganii²¹
'in tyu² to² do coon¹³ 'láa²
tya'a. ³³Joon 'in tyu² to²
do ngatyéen¹in li siin¹² Poo².
Joon gasan²mo 'ido. Joon
gatyuu² to² wa'a gañúu²in
coon¹³ tún² cadena. Mo
ngayuui¹³ joon gaunngii¹
'in tsá² 'in nigajmeei²¹ Poo²
do, ¿iin 'i joongi 'ee-gi gó²
nigajmaa^{1a}? ³⁴Pe 'in tsá²
do galáa² 'wii²¹² ga'oo¹o
sicaa¹³mo. La coon²¹ jo cwó²
wa'a 'øøi²¹-tsi 'in tyu² to²
do. Joon gatyuu² to² gangai²
Poo² fu li taai² 'láa² do. ³⁵Mo
gatyalin² 'oojáain¹³ li taai²
'láa² do 'in 'láa² do gasaa¹i fu
yu^u Poo² do tsu lí¹ to² tsá²
mii¹³. ³⁶Jilee²¹ 'in jalín²
caluu-u 'oo¹o jin²in:

—iCwojúun²mo 'ino!

*Poo² faa^{21a} 'wii²¹² tya'a
tyani tsá²*

³⁷La nu¹gi itsa¹ii²¹ Poo² li
taai² 'láa² do gasii²¹i coon¹³
jmí¹ griego 'in tyu² to² 'láa²
do:

—¿Ja ili² fuu²¹²uu 'nu ca-
jaan²¹²mo júu³?

'In tyu² to² do gajin²in:

—¿Ti lí² fo²o jmí¹ griego?
³⁸¿Ti jon¹ 'nu-gi 'in tsá² seein²¹

Egipto 'e ningóo¹xu 'e gali-caain²¹ coon²¹ poo²¹² tsá² gaj-maa¹a 'nii²¹ coon¹³ tsaa²to²? ¿Ti jon' 'nu fii²¹² 'in jée¹i tyán² mil tsá² li jo 'iin tsá² seein²¹ 'in gajmaa¹a 'nii²¹?

³⁹ Joon gajin² Poo² sii²¹; 'ido:

—Jna-a tsá² Israel. Galiseen²¹na coon²¹ fuu²¹ 'e sii²¹ Tarso. Tyiin¹moo coon²¹ fuu²¹ 'e tyiin²gi li san' Cilicia. Pe un'øø¹²ø jmaa²¹a fee¹-o'o cwo²¹o 'e foo¹³na 'in tsá² lo —jin² Poo².

⁴⁰ Joon gacwo¹-o 'in tyu² to² do 'ii. Poo² do gajmaa¹a siin¹²in 'e yu' 'oojáain¹³ do. Joon coon¹³ cwo²¹o gaj-maa¹a li² 'e jo to²gi tsá² mi¹³. Mo ga¹h² tii² joon gafaa²¹o 'ido coon¹³ jmi¹ sii²¹ hebreo. Joon gajin²in:

22

¹ —Tsuru¹u' coon¹³ tsacøø¹³ tyi', nuu²duu' jilaa²¹ 'e ifo³oo 'wii²¹² tyiia lo.

² Mo ganúu²un 'e faa²¹ Poo² jmi¹ hebreo do li¹gi tii² ga¹h². Joon gajin²gi Poo² do:

³ —Tsá² seein²¹ Israel jna. Galiseen²¹na fu Tarso li san² Cilicia. Pe gacwáan¹na fu Jerusalén lo. Tifo² Gamaliel ga'e²e jna. Gauntsáa¹oo jilaa²¹ tii² 'e si² tyá tsacøø¹³ tyi'. Joon jo mo tiui²-tsii 'e jmóo³oo jilaa²¹ to² tyu² Dios la lí² 'e jmoo²oo' jmi²¹² no.

⁴ La mo jéei¹ niga'øø¹moo 'in nijai² líi² Jesús. Ca nigajngaa²¹moo 'inlíi¹³. 'Inlíi¹³gi gataa²¹na 'nuñi³ tsañuu¹

lagi tsami². ⁵ 'In tyu² to² tyá untsá² coon¹³ jilee²¹ tsacøø¹³ ñii¹o joon li²-i sii²¹; 'naa' 'e nigacwo¹o jna coon²¹ jí² 'e tyáan³aan tyá tsagoo²¹o 'in néei¹ fu Damasco do. Ngóo¹-oo fu do. Nga'nee²¹na 'in jai² líi² Jesús 'e tó³øø si'ñúu¹mo 'ido fu Jerusalén lo. Joon i'e²ee wúu¹.

Poo² tyaa¹ júu³ xiiala niga-joo²¹-tsi

⁶ 'Pe la 'ii²¹² ngóo³oon tyá'i fu¹ do ityíia¹ fu Damasco do la tyiiañi¹ mo gajná² joo²¹ ce cu' li' li ngóo³oo do. Coon²¹ 'yiia²¹ jó² fu ñu'fú². ⁷ La tsifu joon gaci²na ni 'wó². Joon ganúu³uun coon²¹ júu³ 'e gasii²¹; jna: “Saulo, ¿'ee li 'øø¹u'u jna?”

⁸ Joon gaunngii²ii: “¿lin 'nu no, Señor?” Joon gasii²¹; jna: “Jesús tsá² Nazaret jna 'in 'øø¹u no.” ⁹ Joon 'in téein² coon¹³ jna ganii²¹o 'e gajná² joo²¹ do joon gafoo¹mo 'áai¹ pe jo ganúu²un 'e júu³ 'e gafaa²¹ do. ¹⁰ Joon gafo¹oo: “¿'Ee 'ná² jmáa³aa, Ña'ñu¹u'?” Joon gajin²in sii²¹; jna: “Raan²un, cwó² fu Damasco. Do-o isii²¹ tsá² 'nu 'ee 'ná¹ jmaa²¹a.” ¹¹ Coon¹³ 'e jí² do galituu²moo. Joon 'in tsá² ngalii²¹'i coon¹³ do gason¹on cwóo³oo ca gatyalii²¹'i fu Damasco do.

¹² 'Do-o niseein²¹ jaain²¹ tsañuu¹ 'in nisi²¹ Ananías. Jiin¹³ la tñsi² tyá Moisés 'e nijmoo¹o. Joon jilee²¹ tsá² Israel néei¹ Damasco do líi¹ tyú²

faa²¹a tya' 'ido. ¹³ Ananías do gacwée¹i li tyín¹na, joon gasii²¹i jna: “Tsaru¹u' Saulo, cwolijnaa²¹o'o tún¹.” La tsifu joon gajóø²oo tún¹. Joon gajóø²¹²moo 'ii. ¹⁴ Joon gajin²in sii²¹i jna: “In Dios tya' tsacøøi¹³ tyi' nigatyiin¹² 'nə ca la mo jéei¹ 'e litsáa¹mo-'o'o jilaa²¹ 'e 'yaa¹mo-tsi. Joongi ijóø²du'u Jesús, 'in tyú¹, 'e nuu²un júu³ tya'o. ¹⁵ Tsu 'nə-u ifoo¹³o tyani jileei²¹ tsá² 'wii²¹² tya'a. Joongi itya²a júu³ jilaa²¹ 'e niganuu²¹un coon¹³ jilaa²¹ 'e nigajóø²ø. ¹⁶ Joon nano, ¿'ee li'i gaun'ii²¹²i? Ráan²un no. Cwoo¹³o saa¹u jmi²¹. Cwolitsáa¹mo-'o'o jii¹³ 'e sii²¹ Na'ñu¹u' Jesús, coon¹³ la joon 'iin²mo tsaa² tyi'i.” La joon jin² Ananías do —jin² Poo².

Poo² tyaa¹ júu³ xiiala gasii¹in Dios 'ii tya' 'in tsá² jo seein²¹ Israel

¹⁷ Jin²gi Poo² do:

—Mo ganga²na fu Jerusalén tún¹ la 'ii²¹² foo¹³na Dios 'yuu²na cwo¹ fee¹ lo lawa'a 'e chí³oo gamá¹na Ña'ñu¹u' Jesús. ¹⁸ Joon 'ii gasii²¹i jna: “Jmoonoo cwoo¹³-'o'o. Júu¹ Jerusalén lo tsu jo 'ee unjii² 'in tsá² no jilaa²¹a 'e foo²¹o 'wii²¹² tyiia no.” ¹⁹ Joon gafuu²¹uu: “Ña'ñu¹u' ñii¹ 'in tsá² no 'e ningóo³oo la jilaa²¹ cwo¹ tya' tsá² Israel ngajée²na 'nəñi³ jileei²¹ 'in tsáai¹-tsi 'nə. Joongi gajmee¹³na 'ii. ²⁰ Joon

la mo gatuun²¹ jmi¹ 'øøi² tsá² tyi'i sii²¹ Tée¹³, 'in nigafaa²¹ 'wii²¹² tyi'i, jna-a jon siin¹²na do røø²¹ gasii¹³i 'e gajngaai¹² tsá² 'ii. Joon ga'maa²¹oo siin¹³in jileei²¹ 'in gajngaai¹² 'ii.” ²¹ Pe Ña'ñu¹u' do gasii²¹i jna: “Cwoo²¹o tsu isii³na 'nə coon²¹ li wíin² tya' tsá² jo seein²¹ Israel.”

Poo² tyani 'in tyu² to² fii²¹² láa²

²² Ce jii¹³ 'e júu³ lo ganúu²gi 'in tsá² do joon galáa² 'wii²¹² faa²¹a, ga'oo¹o jin²in:

—¿Cwojúuin² 'in tsañuu¹ no! Jo tii²i seein²¹gi 'ino.

²³ Lí¹ ga'oo¹o 'in tsá² do. Joon gajóø¹²ø siin¹³in joongi dya²a 'laa²¹ fu yu'. ²⁴ 'In tyu² to² fii²¹² 'láa² do gatyu²u to² 'e tsaí² Poo² li taai² 'láa² do. Joongi gatyu²u to² ipoo²i. La joon ijmáa¹a júu³ 'ee li' 'e to²o 'in tsá² do mii¹³ 'wii²¹² tya'a. ²⁵ La 'ii²¹² 'ñuu¹in Poo² do ipoo²i joon gajin²in Poo² sii²¹i 'in tyu² to² 'láa² do:

—¿Ti sá² 'ii²¹ ipoo²¹²naa' jaain²¹ tsá² seein²¹ li tyu² to² Roma jii¹³ la jo gajmaa²aa' 'ii²¹ røø²¹?

²⁶ Mo ganúu²un 'in tyu² to² 'láa² do jilaa²¹ 'elo joon gan-gasii¹²i 'in tyu² to² fii²¹²'láa² do jin²in:

—Tii¹mo coon¹³ jilaa²¹ ij-maa²¹a tsu 'in tsá² lo fuu²¹ Roma goo¹o.

²⁷ Joon 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do gangatyéen¹in joon gaunngii¹i:

—¿Ti jo¹ fuu²¹ Roma
goo²¹o?

Joon gañii¹i Poo² gajin²in:

—Jo¹-o.

²⁸ Joon gajin² 'in tyu² to²
fii²¹² 'láa² do:

—Áa¹mo nigacáin² cuu²
tyiia 'e galí¹na tsá² seein²¹
Roma.

Joon gajin² Poo² tún¹:

—Jna líi¹na ca la mo
liseen²¹mo.

²⁹ Joon 'in niga'núui¹ Poo²
do galáa²mo tsifu. Gafoo¹mo
cagi 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do
mo galili³i 'e fuu²¹ Roma goo¹
'ido tsu 'wii¹³ niga'núu²mo
Poo² do.

*Poo² tsáa¹ a tyani 'in tyiin² gi
tsacøøi¹³ 'in seein²¹ tya' tsá²
Israel*

³⁰ Mo gajná² jmii²¹² joon
tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in 'in tyu²
to² fii²¹² 'láa² do litsáa¹-tsi
'ee tsaa² cwo¹ tsá² Israel
Poo² do, joon gatyu² to²
galicaain²¹ jileei²¹ 'in tyu² to²
tya' untsá² coon¹³ 'in tyiin² gi.
Joon gatyu² to² gajó² Poo²
do tyaní¹i.

23

¹ Poo² gajóøi² jileei²¹ tsá²
tyiin² 'in néei¹ do. Joon
gajin²in:

—Tсарu¹u', nigataan²¹²na
ca jmii²¹² no 'yaai¹-tsii.
Jiin¹³xu jo 'óo³oo fa'ii²¹ tyani
Dios.

² Joon 'in tyu² to² nifu tya'
untsá², 'in sii²¹ Ananías do,
gatyu² to² gasii²¹i 'in téein²
co' li siin¹² Poo² 'e jnáa¹a
moo'oo² Poo² do. ³ Poo² dogi
gañii¹i:

—ijmee¹²¹mo Dios 'nu!
Líi¹u'u lawa coon²¹ 'oo²¹ 'e
gasuun²un tsá² jiinloo²¹² 'e
jo jnéei² tsá² jilaa²¹ 'e gó² 'e
taa¹³. No-o tyiin¹u'un jmoo²¹o
'ii²¹ tyiia la to² tyu² ley. ¿'Ee
li' tyu² to² ijmeei²¹ tsá² jna
la jo to² tyu² ley?

⁴ Joon 'in téein² do gasii²¹i
'ii:

—¿'Ee li' foo²¹o 'laa²¹ tya'
'in tsá² tyu² to² nifu tya'
untsá² tya' Dios?

⁵ Joon gajin² Poo²:

—Tсарu¹u', jo mo galiñii¹i
'e 'in no tyu² to² tya' 'untsá².
Tsu jin² ni jí² tya' Dios: “Jo
cwool¹ faa²¹ tsá² 'laa²¹ tya'
jaain²¹ tsaa'to² 'in tyu² to²
fuu²¹ goo¹o.”

⁶ Joon galili³i Poo² 'e 'in
tsá² sicaain²¹ do tún² 'ii¹³
líi¹i. 'Inlíi¹³ líi¹i saduceos.
'Inlíi¹³ gi líi¹i fariseos. Joon
gafaa²¹ Poo² tá²:

—Tсарu¹u', tsá² fariseo
jna. Joon tsacøøi¹³ tyiia líi¹i
fariseos. ¿'Ee li' cwool²oo' jna
tsaa² 'wii¹³ líi²na 'e jiin¹ tsá²
tún²?

⁷ Mo ngayuui¹³ gajin²in
'elo 'in tsá² fariseos do coon¹³
tsá² saduceos galáa² 'wii²¹²
jo cwo¹o júu³ ruu²¹i. Joon
galí² coon²¹ tsá² fariseo do
coon¹³ tsá² saduceos ⁸ tsu
'in tsá² saduceos do ga'i¹-tsi
'e jo jiin¹ gi tsá² tún¹. Joongi
'i¹-tsi 'e jo jo¹ 'e seein²¹ ángeles
jon'gi seein²¹ tsa'mootyí².
Pe 'in tsá² fariseos do jo¹o
líi² jilaa²¹ 'elo. ⁹ Jilee²¹mo
ga'oo¹o. Pe 'inlíi¹³ tifo² tya'
ley 'in líi¹i fariseo gajin²in:

—'In tsañuu¹ lo jo 'ee 'e gó² mo gajmaa¹ 'ino. Wana nigafee¹ tsa'mootyí² si ángel 'ee tii²¹mo' wa jo faa³a' 'laa²¹ tya' Dios.

10 Líi¹ jo gacwo¹ júu³ ruu²¹ cagi 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do gafoo¹mo wana gajmaa¹a 'no¹³ Poo². La joon gatyu²o to² 'láa² 'e tsatyí¹ Poo² jee²¹² 'in tsá² do. Joon tsajée¹ i fu li taai² 'láa² do.

11 Joon 'woo¹ joon ganéi¹ Ña'ñu¹u' tyani Poo². Joon gasii²¹i:

—Tya²-o'o. La lí² 'e nigafaa¹³a 'wii²¹² tyiia 'e Jerusalén lo, la joon jon ifoo³o 'wii²¹² tyiia fu Roma.

T¹-tsi tsá² Israel ijngaa²¹mo Poo²

12 Mo gajná² jmi²¹² joon 'inlíi¹³ tsá² Israel røø²¹ gasii²i wa'a ijngaa²¹mo Poo². Joon gamaa¹a 'ii²¹ 'e jo 'ee dø¹ø joon'gi 'ee 'uun²¹un jiin¹³xu ca gali¹i. 13 Tii¹ jiin¹³ tunlá¹ líi¹giXu 'in tsañuu¹ 'in nigacwo¹ júu³ la joon. 14 Gangalín² tyani 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jna'a nigacwo²¹o'o júu³ joon nigajmoo²¹o'o 'ii²¹ 'e jo 'ee tyee²¹e'e jiin¹³ la ijngaa¹³na'a Poo² do. 15 La joon 'naa' coon¹³ 'in catyaa² 'in 'oo¹o to² jee²¹² 'in tyiin²gi cwosii¹³ii' 'in tyú² to² tya' fii²¹² 'láa² do 'e tsa'oo²¹-o cwojajée¹ i tyani²ii'. Cwosii¹³duu' 'e 'iin²¹²naa' núu³gi' cwáain¹

tya'a 'e líi³oo' 'e tyú²gi. Joon la joon 'mee²¹²mo'o yíia'a tya'i fu¹. Joon ijngaa¹²mo'o la nu'gi icwée²in.

16 Pe jaain²¹ jóon¹ tsami² ruu²¹i Poo² do galiñii¹ 'e júu³ do. Joon gangóo¹ li taai² 'láa² do. Gangajmaa¹³a Poo² júu³. 17 Mo ngayuui¹³ joon gatø¹ Poo² jaain²¹ 'in tyu² to² 'láa² do gasii²¹i:

—Jéei¹du' 'in xuui²¹² lo tyani 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² tsu sá² 'e jin²in sii²¹i 'ii.

18 'In tyu² to² tya' 'láa² do gangajée¹mo tyani 'in tyu² to² fii²¹² 'láa². Joon gajin²in:

—'In Poo² 'in 'yuui² 'nuñi³ do gatø¹ø jna. Joon gamii¹i 'e gajée²na 'in xuui²¹² lo 'e sá² coon²¹ 'e jin²in.

19 Joon 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do gason¹on cwoø²¹o 'in xuui²¹² do. Joon ngajée¹i coon²¹ li yaai. Joon gasii²¹i 'ido:

—¿'Ee 'iin²¹²u'un fu³u jna?

20 'In xuui²¹² dogi gajin²in:

—'In tsá² Israel do røø²¹ nigasii²i ijngaa¹³i Poo² tsa'oo²¹. Coon¹³ júu³ tajuu²¹ imi²i 'nu wa'a cwojee¹u tyani tsacøøi¹³ 'in tyiin²gi lawa'a 'e 'iin²¹²in litsáai¹gi-tsi cwáain¹ tya' Poo². 21 Pe jo jo¹ cwolii¹u tsu tunlá¹ líi¹giXu tsá² tya'a 'in nisi'maa² tya'i fu¹. Joon 'in tsá² do nigajmaa¹a 'ii²¹ 'e jo 'ee dø¹ø jon'gi 'e 'uun²¹un ca ijngaa¹²i Poo². Joon nano jiin¹³ canii² ijan²gi jiin¹³ júu³ tyi-o'o.

22 Joon 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do ga'i¹o júu³ xuui²¹² 'e jo 'in

sii²¹i ce jiiin¹³ jaain²¹ 'e nigaj-
maa¹a júu³.

*Jaa²¹in Poo² tyani 'in 'oo¹o
to² fee¹ 'in sii²¹ Féé¹³*

23 'In tyu² to² fii²¹² 'láa²
do gatø¹ø gáí¹ 'in tyu² to²
'láa² do. Joon gajmaa¹a 'ii²¹
'ii ityaa¹ tyú² cíein¹³ 'láa² 'e
ngí¹ tíi² coon¹³ sesenta-gí
'in cwá² cwa². Joongi tún²
cíein¹³gi 'in san² 'mosuun²¹
cwa²¹. 'Ido-o tsajée¹i Poo² fu
Cesarea la 'iin² ñá¹ canuu²¹.
24 Joon gatyú²u to² 'e tyaa²¹
tyú² jaain²¹ gáí¹ cwa² cwá²
Poo². Joon gajmaa¹a 'ii²¹ 'e
tsajée¹i Poo² tyú¹mo tyani 'in
'oo¹o to² sii²¹ Féé¹³. 25 Coon¹³
'láa² do gasii¹in coon²¹ jí² 'e
jin²:

26 "Aa²¹²mo'o fo³oo. Jna-a
Claudio Lisias. 'Aa²¹²mo'o
'nə gubernador Féé¹³ 'in
un'góo³ jna lii¹. 27 'In tsá²
seen²¹ Israel lo nigasan²mo
'in tsañu¹ no. Joon la mo
'iin²¹²in jnga²mo. Pe mo
galiñi³ii 'e tsá² Roma 'ii joon
ngalii²¹i'i coon¹³ 'láa² tyiia.
Joon galaa²¹²moo. 28 Joon
gatø¹³øø 'in tyiin²gi jee²¹² tsá²
seen²¹ Israel tsu gali'in²¹²na
liñi³ii tsaa² tya'a. 29 Canii²
ga'nii¹ jiiin¹³ cwáain¹ tya'
ley tya' yaamo. Jo sá² 'ii²¹
wa'a ijúuin² jon'gi wa'a tsa'ii²¹
'nəñi³. 30 Pe mo galili³ii 'e
tsá² Israel nigajmaa¹a 'ii²¹
ijnga²mo 'wii¹³ joon tsifu-u
gasii¹³moo. Joon nigami³ii
jileei²¹ 'in cwo¹ tsaa² tya'a
'e cwofaa²¹o tyani-o'o jilaa²¹

'laa²¹ 'e faa²¹a. Jiiin¹³ joon
júu³ tyiia, feei¹du¹'-o'o."

31 La joon 'in 'láa² do jiiin¹³
'ii²¹ 'e ni'oo¹o ngajée¹mo Poo².
'Woo¹ joon gatyaliin²mo ti
coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Antípatris.
32 Joon mo gajná² jmii²¹² joon
'in 'láa² ngí¹ tíi² do gajaliin¹mo
fu li taai². Joon 'in néei¹
cwa² do gangaliin²mo la fu¹
taai² coon¹³ Poo². 33 Joon
mo gatyaliin² fu Cesarea 'in
tyu² to² 'láa² do gacwo¹o
governador do 'e mo'jí² do.
Joon do-o gajaan²¹mo Poo².
34 Mo gajóø² gobernador 'e
mo'jí² do joon gaunngii¹i xiia
goo¹o Poo² do. Mo galiñii¹i 'e
goo¹o Poo² sii²¹ Cilicia joon
gajin²in:

35 —Mo cwoliin² 'in jmoo¹o
tsaa² tyi'i joongi inúu³oo.

Joon gatyú²u to² ga'í² Poo²
palacio tya' Herodes. Do-o
ga'aa¹mo 'láa² 'ii.

24

*Poo² faa²¹a 'wii²¹² tya'a
tyani Féé¹³*

1 'Ñá² jmii²¹²gi gangíi¹
mo gatyía¹ Cesarea jaain²¹
'in tyu² to² tya' untsá² sii²¹
Ananías. Tyalin² coon¹³
'inlii¹³ tsacøøi¹³ coon¹³
jaain²¹ 'in faa²¹ 'wii²¹² tya'a
'in sii²¹ Tértulo. Gatyaliin²
tyani 'in tyu² to² do 'e jmáa¹a
tsaa² tya' Poo². 2 Mo gajajée¹i
'in tsá² sii²¹ Tértulo ga'láa²
'wii²¹² gajmaa¹a tsaa² tya'a.
Joon gain²in sii²¹i Féé¹³ do:

—Feei¹du¹'-o'o tsaa²to²
tyii'i. Cwáain¹ tyi-o'o 'e

sá² 'ii²¹ 'e tyú²-u la caain²¹ goo²¹o'o. Joon jo faí³ saan²¹a'an. ³ La caain²¹ goo²¹o'o nee²e'e 'elo joon cwo²¹o'o 'maa¹³mo'o. ⁴ Pe li la coon²¹ jo un'hi²¹²gü 'nũ jmaa²a feei¹-'o'o núu³du'u coon²¹ cata. ⁵ Nigatseei²¹ jna'a 'in tsañuu¹ lo ngüi¹ untyii²in jna'a. Ngüi¹ coon²¹on tsá² Israel tóo² la 'uijuncwii²¹. 'In no-o jaain²¹ tsá² nifu tya' tsá² 'in untsáa¹a júu³ tya' jaain²¹ tsá² Nazaret. ⁶ Joon gaun'lii³i cwo¹ fee¹ tyii'i. 'Wii¹³ joon gaseen¹³mo'o ijmo²¹o'o 'ii²¹ tya'a la to² tyu² to² tyii'i. ⁷ Pe 'in tyu² to² fi²¹² 'láa² do 'in sii²¹ Lisias ga'ii²¹ jee²¹² jna'a coon¹³ 'e gøø¹²i lii¹. Joon gatyii¹mo 'ido. ⁸ Joon gajin²in 'e jilee²¹ 'in cwo¹ tsaa² 'ná² jalín² tyani'i. 'Nũ-u lí unngü²du'u joon liñi²i no-o júu³ jai² jilaa²¹ 'e tsaa² jmoo²¹o'o tya'a —jin² Tértulo do.

⁹ 'E ja²mo júu³ tya'a jin² jilee²¹ tsá² Israel téein² co' do. ¹⁰ Joon 'in 'oo¹o to² do gajmee²¹i Poo² coon²¹ li² ifaa²¹a. Joon Poo² do gajin²in:

—'Yaa¹mo-tsii jna 'e fo³oo 'wii²¹² tyiia tyani'i tsu ñi³oo 'e ningóo¹xu 'áai¹ 'e jmoo² 'nũ 'ii²¹ 'e fuu²¹ lo. ¹¹ 'Nũ-u litsáai¹du-'o'o wana jo¹. Ningóo¹ jiin¹³ dyatun¹ jmü²¹² 'e gatyii³aa Jerusalén 'e un'goo¹o Dios. ¹² Joon la 'ii²¹² 'yuu²na cwo¹ fee¹ do si 'yuu²na cwo¹ pi³ tya'a 'ee si doñixiia' 'e fuu²¹ do 'ee 'in

tsañuu¹ no jo mo gatsee²¹i jna 'e jii¹³na coon¹³ jiin¹³ jaain²¹. Jon'gi mo gatsee²¹i jna 'e cwo²oo tsá² cwáain¹ wa'a to² mii¹³. ¹³ 'In tsá² lo jo lii¹i jilaa²¹ 'e tsaa² cwo¹o jna no. ¹⁴ Pe jiin¹³ canii² 'e røø²¹²na tyani'i 'e un'goo²¹ jna Dios tya' tsacøøi¹³ tyiia coon¹³ coon²¹ júu³ 'múui² 'e 'in tsá² lo jin² 'e gó². Pe jo¹o líi²na jilaa²¹ júu³ toon²¹² jii² tya' ley coon¹³ júu³ tya' 'in gafaa²¹a 'wii²¹² tya' Dios calií. ¹⁵ La líi²i 'ii-o jon líi²na 'e Dios ijmaa¹a jiin¹ tsá² la 'in tyú¹ tiin¹³ la 'in gó². ¹⁶ 'Wii¹³ joon cwo²-tsii 'e jo li'oo³oo tsaa² tyani Dios si tyani tsá² 'ee.

¹⁷ "Wóo²xu ningóo¹ 'e ngi³hi la caain²¹ li xiia' joon gaty²mo fu góo³oo 'e gacwo¹oo cuu¹ tsagóo³oo 'in tañi². Joongi gacwo¹oo 'ñii'a 'maai¹³ Dios. ¹⁸ La joon 'yuu²na jmoo³oo inuu cwo¹ fee¹ do mo ganí²mo jna jaain²¹ gáí¹ tsá² Israel 'in néei¹ li sii²¹ Asia. Do-o ganí²mo jna tsi inuu cwo¹ fee¹ do 'yuu²na iuncwaa³na jiin¹³ la tiisi² do. Pe xu tsá² sein²¹ coon¹³ jna jon'gi gato² tsá² mii¹³. ¹⁹ Pe 'ii 'in 'na¹ jalín² 'e jmáa¹a tsaa² tyiia wuxu'u tsaa² tyiia. ²⁰ Wana jogi la joon cwojin³du 'in néei¹ lo wana gatsaa²¹a coon²¹ tsaa² tyiia mo gasiin¹²na tyani tsá² tyiin²gi tya' tsá² Israel. ²¹ Jiin¹³ 'e gafo¹oo tá² mo siin¹²na jee²¹² 'ii: "Ti jmü²¹² no jmoo²oo' 'ii²¹ tyiia tsu

'wii¹³ jo¹o líi²na 'e jiin¹in tsá² jee²¹² 'líi²¹² —jin² Poo².

22 Mo ganúu²un Fée¹³ do 'elo tsu 'wii¹³ røø²¹ ñii¹i cwáain¹ tya' 'in jai² líi² Jesús gatyuu¹²mo 'e júu³ do. Joon gajin²in:

—Mi cwee¹i 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do sii²¹ Lisias joongi ityee¹mo júu³ 'e cwáain¹ tyii' lo.

23 Joon Fée¹³ do gatyu^{2u} to² fii²¹² 'láa² do 'e jo mo láa²mo gi Poo². Pe gacwoo¹o 'ii²¹ 'e tsaliin² tsá² seen²¹ Poo² tyá² coon¹³ 'e tsafee¹³ 'ido. Joongi 'e cwo¹o 'e dø¹ 'ido.

24 Mo gangíi² coon²¹ tún² jmíi²¹² gi gatyá¹ Fée¹³ coon¹³ 'in tsamí² tya'a 'in sii²¹ Drusila. 'I-i jaain²¹ tsamí² 'in seen²¹ Israel. Joon gatyu^{2u} to² gajó² Poo². 'Iin²¹²in núu¹un xiiala lí² tsáai¹-tsi tsá² Jesucristo. 25 La 'íi²¹² mo faa²¹a Poo² xiiala ngi¹ tsá² fu¹ coon²¹ tsáa¹, joongi xiiala tyu² tsá² to² yaai, joongi xiiala mi jmáa¹ Dios 'ii²¹ tya' tsá² gafoo¹mo Fée¹³ do. Joon gajin²in:

—Cwoo¹mo nano. Joon mi jøø² gi itø¹³øø 'nu tún¹.

26 'I¹-tsi Fée¹³ icwo¹ Poo² 'ii cuu² joon iláa²mo. 'Wii¹³ joon líi¹ 'láai² naa¹³ nigatø¹ø Poo² 'e síin¹in coon¹³on. 27 La joon gangíi¹i tún² jiin²¹ gi mo cwo^{íi} Fée¹³ 'e to² 'oo¹o do. Joon 'in tsá² sii²¹ Porcio Festo ga'í² cwaain²¹ tya'a. Tsu 'iin²¹²in Fée¹³ do iliseein²¹

røø²¹ coon¹³ tsá² Israel jo galáai¹ Poo² do.

25

Poo² tyani Festo

1 Gatyí¹a Festo ga'ii²¹mo to² tya' Fée¹³. Mo gatsín¹ 'ni¹ jmíi²¹² gacwo^{íi} Cesarea gangóo¹ fu Jerusalén. 2 Mo gati² do-o 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsá² Israel 'in tyiin² gi gacwoo¹o coon²¹ tsaa² tya' Poo². 3 Joon gamíi¹i tyani 'ido lawa coon²¹ júu³ jai² 'e siin¹²in Poo² fu Jerusalén. Pe 'ii²¹ tya'a ijnga²mo Poo² tya'i fu¹. 4 Pe gajin² Festo 'e fu Cesarea siin¹² Poo² joon 'ii-o 'i¹-tsi 'e tsáa¹a fu do jmoo¹ joon coon²¹ jmíi²¹². 5 Joon gajin²in:

—Doñi'in jee²¹² 'na' 'in 'oo¹o to² 'ná¹ cwolíin²naa' fu Cesarea coon¹³ jna. Joon wana 'in tsañu¹ do niga'aa¹ coon²¹ tsaa² fee¹ lí²-i jmaa²aa' tsaa² tya'a.

6 Líi²mo jñá² si dyá² jmíi²¹² gajan¹ gi Festo fu Jerusalén do. Joon ganga²mo fu Cesarea. Joon mo gajná² jmíi²¹² joon gacwo² 'áan³ tya'a li li tíi¹² cwaa²¹. Joon gatyu^{2u} to² jó² Poo². 7 Joon mo ga'í² Poo² gajatyéen¹in tsá² Israel 'in nigatyaliin² Jerusalén. Joon gajmaa¹a 'láai² tsaa² tya' Poo². Pe jiin¹³ coon²¹ jo gali¹i. 8 Joon gafaa²¹a Poo² 'wii²¹² tya'a:

—Jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo 'ee mo 'nó³oo. Jo mo gafo¹oo 'laa²¹ tya' ley tya' tsá² Israel jon'gi tya' cwo¹ fee¹ tya'a.

Jon'gi mo fo¹oo 'laa²¹ tya' tsa²to² nifu tyiin¹ Roma —jin² Poo².

⁹ Tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in Festo jmaa¹a tyu²-u coon¹³ tsá² Israel joon gaunngii¹i Poo² do:

—Ja 'iin²¹²u'un cwoo³'o fu Jerusalén. Joon do-o ijmaa¹a 'ii²¹ tyi'i?

¹⁰ Joon gañii¹i Poo² do:

—Siin¹²na tyani 'in 'oo¹o to² Roma li cwoo¹ lisá² 'ii²¹ tyiia. Tsu tyu²-u ñi²i 'e jo 'ee tsa² mo ga'nó³oo tya' tsá² Israel. ¹¹ Wana niga'nó³oo coon²¹ tsa² 'e tii²¹moo júun²moo jo cwoo¹ fo¹oo wa'a jo júun²na. Pe wana jogi sá² coon²¹ júu³ jo¹ la li 'e tsa² cwoo²¹ no jii¹³ jaain²¹ jo 'oo¹o 'ii²¹ 'e jaa²¹in jna tyani¹i. Mí³oo 'e 'in 'oo¹o to² nifu do ña¹o jmaa¹a 'ii²¹ tyiia —gajin² Poo² do.

¹² Joon mo ngayuui¹³ gafaa²¹a Festo coon¹³ 'in tyu² to² coon¹³on joon gajin²in:

—Nigami³i 'e lisá² 'ii²¹ tyi'i tyani 'in 'oo¹o to² nifu. Joon do-o icwoo³'o.

Poo² tyani róoi¹³ Agripa

¹³ Mo gangii² coon²¹ tún² jmii²¹²gi 'in róoi¹³ Agripa coon¹³ Berenice tyaliin² fu Cesarea. Tyaliin² ngafee¹²i Festo. ¹⁴ Do-o gajaan¹an wóo²xh. Joon mo gatyaa¹a Festo júu³ coon¹³ 'in róoi¹³ do cwáain¹ tya' Poo² gajin²in:

—Lo-o 'yuui² jaain²¹ tsanuu¹ 'nuñi³ 'in gasáai¹ Fée¹³. ¹⁵ Mo gataan²¹²na

Jerusalén 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsacooi¹³ tya' tsá² Israel gacwoliin² gacwoo²¹ tsa² tya' 'ino. Gamii¹ 'e jmáa³aa 'ii²¹ tsa² tya'a. ¹⁶ Jna-gi gafuu²¹²uu 'e jo lí² tsu jo si² tii² la joon tya' tsa²to² néei¹ Roma. La nu'gi ilisá² 'ii²¹ 'e júuin² jaain²¹ tsá² 'ná¹-a téein² 'in cwo¹ tsa² tyani¹i la jaain²¹ la jaain²¹. Coon¹³ la joon lí²-i un'øø¹mo yaai coon¹³ tsa² 'e cwoo¹o fuu²¹²uu. ¹⁷ La joon mo jalíin² fu lo jo 'ee gaun'iii²¹²gi 'ñii¹a. Pe mo gajná² joon gani³ii 'áan³ tyiia li gatii²¹na. Joon gatyu¹uu to² gajó² 'in tsañuu¹. ¹⁸ Pe jilee¹ 'in jalíin²mo gajmaa¹a teen¹in 'e cwoo¹o tsa² tya'a jo 'ee gasii²i 'laa²¹ tya' 'ino la mo 'i¹-tsii. ¹⁹ Líi²mo jii¹³ tsa² tya'a 'e cwoo¹o jii¹³ tii² 'e si² tya'o coon¹³ jaain²¹ tsá² sii²¹ Jesús 'in gajúin¹. Pe 'in Poo² do jin²in 'e nijiin¹o. ²⁰ Joon jna-a tsu jo ñi³ii 'ee jmáa³aa jii¹³ 'e cwáain¹ lo gaunngii²ii Poo² wa'a 'iin²¹²in tsee¹²i fu Jerusalén 'e lisá² 'ii²¹ tya'a 'e cwáain¹ lo. ²¹ Pe 'i-gi gami²i jna 'e 'iin²¹²in lisá² 'ii²¹ tya'a tyani 'in tyu² to² nifu 'in sii²¹ Augusto. 'Wii¹³ joon gatyu²uu to² 'e jo mo láa²mogi ca mi lí² sii³na tyani 'in tyu² to² nifu do —jin² Festo do.

²² Joon gajin² róoi¹³ Agripa do sii²¹i Festo:

—'Iin²¹²mo jna jon núu³duu júu³ tya' 'in tsañuu¹ no.

Joon gajin² Festo:

—Tsa'oo²¹ inúu³du'u.

23 Mo gajná² jm̄i²¹² joon ngataa²i Agripa coon¹³ Berenice li²-i lii²¹² 'ya²gi 'áai¹. Do-o ngataa²i tsi li sicaain²¹ tsá² coon¹³ 'in tyu² to² fi²¹² 'láa² coon¹³ tsá² tyiin²gi 'e fuu²¹ do. Joon Festo do gatyu²u to² ijó¹ Poo². 24 Joon gajin²in:

—Róøi¹³ Agripa, coon¹³ tsá² 'in sicaain²¹ coon¹³ jna'a, lo-o siin¹² 'in tsanuu¹ no. Fúu¹mo tsá² Israel nigasi²¹i jna 'laa²¹ tya' 'ino. La Jerusalén tiin¹³ lagi lo jo mo gajan¹ si²¹i jna 'e tii² júuin² 'in tsá² lo. 25 Pe líi²na 'e jo 'ee mo gajmaa¹a wa'a 'e tii² júun²in. 26 Pe jo mo galiñi³ii røø²¹ wa'a si³na j² tyani fi³ii. 'Wii¹³ tya' joon tyu³uu to² jajée¹i tyani²ii'. Joongi tyani 'nu-u 'e tyiin²gi róøi¹³ Agripa. Jmaa² fee¹-o'o unngi²du'u wa'a lisá² coon²¹ júu³ 'e si¹³na. 27 Tsu fa²h²¹i líi²na 'e si¹³na jaain²¹ tsá² 'yuu² 'nuñi³ la jo mo ñi³ii 'ee tsaa² tya'a.

26

Poo² faa²¹a 'wii²¹² tya'a tyani róøi¹³ Agripa

1 Joon gajin² Agripa gasi²¹i Poo²:

—Lí²-i foo²¹o cwáain¹ tyi'i 'wo'o.

Joon Poo² do gajmaa¹a li² coon¹³ cwoo²¹o. Joon gafaa²¹a la lo:

2 —Líi¹ jløø¹³na 'e lí²-i fo³oo tyani'i róøi¹³ Agripa 'e un'øø²¹na 'ñii'a tya' jileei²¹

tsá² Israel 'in nigafaa²¹ 'laa²¹ tyiia. 3 Tsu ñi³o'o la jilaa²¹ tii² 'e si² tya' tsá² Israel. Joon ñi³o'o jilaa²¹ cwáain¹ 'e si¹³i'. 'Wii¹³ joon mi³h¹ 'e núu³du'u coon²¹ tún².

Tyaa¹a Poo² júu³ xiiala gang²i la nu'gi gajoo²¹-tsi

4 'Jilee²¹mo tsá² Israel ñi³o xiiala mo gataan²¹²na jee²¹² 'ii fu góo³oo coon¹³ Jerusalén ca la mo xuu²¹²na. 5 Ñi³o joon lí²-i faa²¹o wa' 'iin²¹²in 'e líi¹na fariseo ca la mo simi²¹mo. Joon 'in tsá² 'in líi¹ fariseo do cwo¹ogi-tsi jmoo¹gi jilaa²¹ tii² 'e si² tyii'i la jee²¹² jile¹i'i. 6 Pe nano cwo¹ 'ido jna tsaa² 'wii¹³ tsáai¹-tsii 'e Dios jmaa¹a jiin¹ 'li²¹² la li 'e nigajin² 'li²¹² tsacøøi¹³ tyii'i. Fiin¹³ jilee²¹mo tsá² Israel sijan¹o mi tsín¹ 'e 'ii²¹ do 'e júu³ niga² Dios. 7 La j¹ dyatún¹ poo²¹² tsá² goo²¹o'o la jm̄i²¹² tiin¹³ la 'woo¹ sijan¹o. Pe 'wii¹³ sijaan²aan 'e joon, róøi¹³ Agripa, cwo¹ 'ido jna tsaa² nano. 8 Áai¹ wúui¹ 'e jo¹ líi³u 'e jmoo¹o Dios 'e jiin¹ tsá² tún¹, ¿ja jo¹?

Tyaa¹a Poo² júu³ xiiala mo gang²i gajmee²¹i tsá² 'in jo¹ líi² Jesús

9 "Ñii'a la mo jee¹ ga¹-tsii ijmee¹³na tsá² 'in nigajo¹ líi² Jesús tsá² Nazaret. 10 La joon gajmaa³aa fu Jerusalén. Joon coon¹³ to² 'e tyu² 'in tyu² to² tya' untsá² gataa²¹na 'nuñi³ fúui¹ líli¹ 'in nigajai² líi². Joon mo gajngaai¹² tsá²

'ii røø²¹ sii¹³i; 11 Lii¹ 'láai² fu ga'e¹ee tsá² wúu¹ mo jo garøø¹i jilaa²¹ 'e jo¹ líi². Jilaa²¹ 'elo gajmáa³aa la caain²¹ cwo¹ sinagogas. Lii¹ gauntyii²na 'ido cagi ganga'øø³na fu li wíiin².

Tyaa¹a Poo² júu³ tún¹ xiiala mo gajo¹-tsi

12 'Coon¹³ cwáain¹ la joon ngóo³oo fuu²¹ sii²¹ Damasco. Ngóo³oo tyaan²aan coon²¹ jí² 'e cwo¹o 'in tyu² to² tya' untsá². Coon¹³ jí² do-o isaan¹³moo tsá² jo¹ líi². 13 Pe la joon galí² tyiia tya'i fu¹ li li ningóo³oon do. Mo gati² tyiiañi¹ gamóo³oon coon lawa 'yíia² ñi¹ 'e gajná² joo²¹ jó¹ fu li' yu'. Pe 'e 'gøø¹²gi lagi 'yíia² ñi¹. Gajná² cu' li' li siin¹³na coon¹³ 'in ngalii²¹i coon¹³ do. 14 Joon jilee²¹oo'o gacii²¹na'a ni 'wó². Joon ganúu³uun coon²¹ júu³ 'e gasii²¹ jna coon¹³ jmí¹ hebreo: "Saulo, ¿'ee li' 'øø¹u jna? Tsu 'wo'o jmaai¹³ 'wo'o la mo jmoo¹o joo²¹ jii¹ mo 'øø¹ø mo 'yá² fii²¹²i sii² sũn²¹ tya'a." 15 Joon gafo¹oo: "¿'lin 'nũ no, Señor?" Joon gasii²¹i Ña'ñũ¹u' Jesús jna: "Jna-a Jesús, jna 'in 'øø¹u no. 16 Pe ráan²un no. Jmaa²a siin¹²u'un tsu nigajné¹na tyani'i 'e jmaa²a jilaa²¹ to² tyu³ũ. Joongi ifoo²o jilaa²¹ 'e nigañii²i coon¹³ jilaa²¹ imoo²o'o 'wii²¹² tyiia mi li ciin²¹gi. 17 Iun'øø²¹na 'nũ tyani tsá² Israel coon¹³ jilee²¹ tsá² 'in néei¹ li wíin². Joon jee²¹² 'in

tsá² néei¹ wíin² do sii³na 'nũ nano icwoo³o. 18 Cwooi³du' jee²¹² 'in tsá² do tsu nano ngii¹i lawa tsá² tiuu²mo. Joon ino³o unní¹i. Sii³duu 'nũ 'e cwosii²du'u jilaa²¹ 'e gó² 'i¹-tsi ca 'e tyú². Joon iláa²mo'o 'ido ja'cwoo²¹ 'in 'lii¹³ joon tsataa²mo ja'cwoo²¹ Dios. Joongi ilija²mo líin² jna. Joon coon¹³ 'e la joon lí²-i 'iin²moo tsaa² tya'a. Joon 'ii²¹mo coon²¹ 'áan³ tya'a 'e 'oo¹o Dios tya' jilee²¹ 'in nigauntyú¹." 19 'La joon, røøi¹³ Agripa, galinũ¹³oo jilaa²¹ júu³ 'e gasii²¹ Jesús jna fu yu' ñũ'fú² do. 20 Galáa² 'wii²¹² cwóo³oo júu³ tyú² nifu 'in néei¹ Damasco. Mo ngayuui¹³ joon gacwóo³oo júu³ tyú² tya' 'in néei¹ Jerusalén coon¹³ la caain²¹ li sii²¹ Judea coon¹³ jilee²¹ 'in jo sein²¹ Israel. Gafuu²¹²uu 'e 'ná² jaa²¹-tsi joon lí² tsáa¹mo-tsi Dios. Joon cwojmaa¹o la jmoo¹o tsá² 'in nigajo²-tsi. 21 'Wii²¹² cwáain¹ la lo-o gasain² tsá² Israel jna fu inũ cwo¹ fee¹ tya'a do. La mo 'iin²¹²in jngaa¹²i jna. 22 Pe coon¹³ 'e joon jo gajo¹-tsii tsu gauncoon¹³ Dios jna ca nano. Cwo³oo júu³ tyú² tya' jilee²¹ la 'in tañii² tiin¹³ la tsacøøi¹³ 'in tyiin²gi. Gafuu²¹²uu jiin¹³ la gajin² 'in tsá² gafaa²¹ júu³ tya' Dios cali coon¹³ la gajin² Moisés 'e 'ná¹ ilí². 23 Gajin²o Moisés 'e Cristo 'ná¹ nii²¹ wúu¹. Joon mi yuui¹³ joon júun¹mo. Joon

'ii-o nifu ijiin¹in jee²¹² 'líi²¹².
Joon icwó² júu³ coon¹³ jna'a
tsá² Israel coon¹³ tsá² seein²¹
li xiia' 'e jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii
ijiin¹o tún¹ la gajiin¹in —jin²
Poo² do.

*Poo² tyá²-tsi Agripa 'e ijai²
líi²*

²⁴ Mo gafaa²¹ Poo² 'elo
'wii²¹² tya'a joon 'in Festo do
ga'oo¹o jin²in:

—i'Y_u caa²¹²mo'o, Poo²,
coon¹³ jilaa¹ 'e nigauntsáa¹³'a
nigalicaa²¹²mo'o!

²⁵ Pe Poo² do gañii¹i:

—Jmaa²'a fee¹-'o'o, Festo,
pe jo 'y_u caa²¹²na. Li' cií¹²i lí².
Júu³ røø²¹ jilaa²¹ 'elo. Jiin¹³
júu³ ja²mo fo³oo. ²⁶ Lo-o
tyín¹ røøi¹³ Agripa 'in cwii¹i
jilaa²¹ 'elo. 'Wii¹³ joon jo
cu²-tsii fo³oo tyaní¹i tsu
tsáa¹mo-tsii 'e ñi¹o jilaa²¹
'elo. Jilaa²¹ 'elo jo gali'uuin²¹
—jin² Poo² sii²¹i tsá² do.

Joon gajin² Poo² sii²¹i;
røøi¹³ Agripa:

²⁷ —¿Ti jo¹ líi²u, røøi¹³
Agripa, jilaa²¹ júu³ 'e gafaa²¹
'in cwo¹ júu³ tyá² cali? Ñi¹oo
'e jo¹o líi²u.

²⁸ Joon gajin² Agripa do:

—Coon²¹x_u-x_u jogi tyá²-'o'o
jna 'e jo¹ líi²na Cristo.

²⁹ Joon gañii¹i Poo²:

—Coon²¹x_u lí¹ si 'e 'láai² 'ee
'áai¹ 'ya²gi wa'a icwó² Dios il-
itsáa¹mo-'o'o lawa jna. Pe jon'
jiin¹³ 'n_u 'wo'o pe ce jilee²¹mo
'in nuu¹un júu³ tyiia la nano.
Pe jo 'nú_u cadena cwo²¹o la
'nú_u cwóo³oo lo.

³⁰ Mo ngayuui¹³ gajin²
Poo² jilaa²¹ 'elo garóon²
røøi¹³ coon¹³ 'in 'oo¹o to²
governador coon¹³ Berenice
coon¹³ jileei²¹gi 'in néei¹ do.
³¹ Joon gangalín²mo li xiia'
li jo nuu¹un Poo² li ngatyaa¹
júu³ do. Ngasín¹in 'e júu³ síi¹i
jee²¹² 'ii. Jin²in síi¹i:

—'In tsañ_u¹ lo jo 'ee mo
gajmaa¹a wa'a 'e tñi² júuin².
Jiin¹³ jo tñi² 'yuui²gi 'n_uñi³.

³² Joon gajin² Agripa
gasii²¹i Festo:

—Lí²-i wux_u nigaláa²mo'o
'in tsañ_u¹ lo wa'a jo 'ña'a
mo gam_u¹i 'e ilisá² 'ii²¹ tya'a
tyani 'in ty_u² to² nifu tyín¹
Roma.

27

Sii¹in Poo² fu Roma

¹ Mo gaun'ii²¹i júu³ 'e
siin¹²in jna'a fu li sii²¹
Italia joon gatyaa¹ 'ido Poo²
cwo²¹ 'in ty_u² to² cíein¹³
'láa² 'in sii²¹ Julio. Gatyaa¹
cwo²¹ 'in líi¹³gi 'in taai²
'n_uñi³ coon¹³ Poo² do. 'In
Julio do ty_u² to² cíein¹³ 'láa²
jee²¹² coon²¹ poo²¹² 'láa² sii²¹
Augusto. ² Gangatoo²¹o'o
coon²¹ tsi barco 'e jó¹ coon²¹
fuu²¹ sii²¹ Adramitio. Jaain²¹
tsá² sii²¹ Aristarco, 'in seein²¹
fu Tesalónica 'e náa¹ li sii²¹
Macedonia ngoo²¹-o jon
coon¹³. 'E barco do itsá²
la caain²¹ li sii²¹ Asia. ³ Mo
gajná² jmi²¹² joon gatyalii²¹i
fuu²¹ Sidón. Do-o 'in Julio do
gajmaa¹a feei¹-tsi tya' Poo².
Gacwoo¹o 'ii²¹ 'e tsafeei¹³
Poo² jileei²¹ 'in seein²¹ tyá²

coon¹³ 'e fuu²¹ do. 'Ido-gi gaunjí²mo Poo² do. ⁴ Mo ga'woo²¹o'o fu Sidón do ganghí²¹²na'a li' caluu coon²¹ cwoo¹³ roon¹ ni jmí²¹ sii²¹ Chipre li jo jnóo¹ tyí² 'áai¹. Ngalii²¹i'i la joon tsu 'wii¹³ lí¹ ga'í² tyí² li' li ngalii²¹i'i do. ⁵ Ganghí²¹²na'a coon²¹ tsáa¹ tyani li sii²¹ Cilicia coon¹³ Panfilia. Joon gatyali²¹i'i coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Mira náa¹ li sii²¹ Licia.

⁶ Do-o 'in tyu² to² 'láa² do gatsaa²¹a coon²¹ barco 'e jó¹ fu Alejandría 'e tsáa¹a fu Italia. Joon gatyu^{2u} to² ngatoo²o'o. ⁷ Láa²mo jmí²¹² ngatoo²¹o'o fu¹. Waa²¹²mo gangalii²¹i'i. Lí¹ tyan¹ to² gatyali²¹i'i tyani coon²¹ li sii²¹ Gnido. Tyan¹ to² 'áai¹ tsu lí¹ ga'í² tyí² li' li ngalii²¹i'i do. 'Wii¹³ joon ganghí²¹²na'a tyani li sii²¹ Salmón. Joon ganghí²¹jna'a li' cwoo²¹o'o tsáa¹ coon²¹ cwoo¹³ roon¹ ni jmí²¹ sii²¹ Creta li jo 'í² tyí² 'áai¹. ⁸ Ganghí²¹²mo'o tyan¹ to² ca gatyali²¹i'i coon²¹ 'áa³ tyú² tya' barco. Tyan'an coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Lasea.

⁹ 'Áa²mo nigali^íhí²¹²na'a wóo² 'áai¹. Joon ní^í fo² 'e tsatoo²gí^í fu¹ ni jmí²¹ tsu ningí^ímo jmí²¹² 'e gø¹² tsá² Israel tyiañi¹. Tyan'an nijó¹ jii²¹ 'e 'í² tyí² 'áai¹. 'Wii¹³ joon gacwó¹ Poo² coon²¹ cwáain¹. ¹⁰ Joon gajin²in:

—Tsañuu¹, lí²na 'e lí¹ 'í¹ fo² 'e fu¹ ngalii²¹i'i no. Joon cu²u-tsii 'e si no-o ga'iin²

barco no coon¹³ jilaa²¹ laa²¹². Cagi jna' cweei¹ júun²na'.

¹¹ Pe 'in tyu² to² 'láa² do ligi gaunjí²i tya' 'in fií²¹² barco do coon¹³ 'in tyu² to² barco lagi Poo². ¹² Joon tsu 'wii¹³ 'e 'áan³ do li' li ngaliín² do jo tseein²¹ wa'a ingí¹i mi ti jii²¹ 'í² tyí² xuu jogi jilee²¹mo ga'í¹-tsi 'e 'áai¹gi tyú² wa'a i'wooi²¹ do. 'Iin²¹²in wa'a ilí² tyaliín² fu Fenice. Tsu Fenice do coon²¹ fuu²¹ náa¹ ti' jmí²¹ tyu² to² Creta do. Joon roon¹ 'e fuu²¹ li jo tí¹³ tyí² 'áai. Do-o itéen¹in jii¹³ la ti jii²¹ 'e jo 'í²gi tyí².

'Áai¹ 'í¹ tyí² ni jmí^íñi³

¹³ Joon ti' xuu mo ga'láa² 'wii²¹² 'í² tyí² li' caai¹ tsá² tooin²¹² li yooín¹² ñi¹ lí¹ ilí²-i tsaliín². Joon ga'woo²¹oo'o. Joon ganghí²¹²na'a co' ti' jmí²¹ Creta do. ¹⁴ Mo ngayuui¹³xu joon gajnáa¹ coon²¹ tyí² 'gøøi¹³ 'áa¹ tsaa' barco do. 'E tyí² joon sii²¹ Nordeste. ¹⁵ Joon ga'láa² 'wii²¹² ga'la²a. Tsa 'wii¹³ jo lí²¹i'i tsajée¹gí^í coon¹³ tyí² do gacwoo²¹o'o gajée¹mo jna'a. ¹⁶ Ganghí²¹²na'a caluu coon²¹ cwoo¹³ pi³ roon¹ ni jmí²¹ sii²¹ Clauda li jo 'í² tyí² 'áai¹. Lí¹ gacwoo²¹o'o to² yia'a galí¹oo'o gatyii²¹i'i móo¹ 'e jó² caluu barco do. ¹⁷ Mo ngayuui¹³ gasaa¹a'a móo¹ do joon gajmee¹³na'a to² 'nij²¹² mi² cu' li' barco do. Coon²¹ 'e do-o cwo¹gi pí². Tsa 'wii¹³ 'goo²¹o tsataai² jee²¹² too¹³ 'e sii²¹ Sirte gaxía¹o

'mi² jñii¹³ tyí². Joon cwo¹-o wa'a gajée¹mo tyí² 'ii. ¹⁸ Mo gajná² jmñi²¹² joon líi¹ 'íi² tyí². Joon galáa² 'wii²¹² gadya¹a laa²¹² ni jmñi¹³ do la coon²¹ jo 'ii²¹gi. ¹⁹ Mo gati²'ni¹ jmñi²¹² coon¹³ cwo¹o'o gadyí¹³a'a tsi jmñi²¹ jilaa²¹ 'e jmaai¹ to² tya' barco do. ²⁰ Líi¹ 'láai² jmñi²¹² gangíi¹ jo mo gajné¹i ñi¹ jon'gi nñu¹. Coon¹³ jilaa²¹ tyí² 'e niga¹i² do ga¹i²-tsii¹ 'e jo lí² tein¹³gi¹ coonti.

²¹ Líi¹ 'láai² jmñi²¹² ningóo¹ 'e jo mo tyée³e'e. Joon Poo² gajmaa¹a siin¹²in jee²¹² 'in tsá² do. Joon gajin²in:

—Tsañuu¹, tyú²gi woxu¹ ganúu²oo' jilaa²¹ 'e gafo³oo do, womo jo ga'woo²oo' 'e Creta do. Joon jo galí² 'e fa'í³ lo. ²² Pe nano tya²-oo' tsu jiiñ¹³ jaain²¹ 'naa' jo júuin²gi¹ fiin¹³ ga'iin²mo barco no. ²³ Tsu ca nuu²¹ gajné¹ jaain²¹ ángel 'in gasii¹in Dios 'aai¹ jna. Joongi jmóo³oo la to² tyu²u. ²⁴ 'In ángel do gasii²¹i jna: "Jo jmaa²a 'goo²¹o, Poo², tsu 'ná¹-a tyée¹u'u tyani 'in tyu² to² nifu tyín¹ Roma. Tsu 'wii¹³ cwáain¹ tyio'o Dios iun'øø¹i jileei²¹ 'in téein² coon¹³ 'nu 'e tsi barco no." ²⁵ 'Wii¹³ joon, tsañuu¹, —jin² Poo² do— tya¹-oo' tsu jo cu²-tsii coon¹³ Dios. Jo¹o líi²na jilaa²¹ 'e gasii²¹ 'in ángel do jna. ²⁶ 'Ná¹-a ixuu²¹na' nitsaa² caai¹ cwo¹³ tyuñ roon¹ ni jmñi²¹ —jin² Poo².

²⁷ Coon²¹ canuu²¹ mo gatsín¹ tún² semóo¹³ 'e

gangíi²¹²na'a Claudia do gatyali²¹i coon²¹ ni jmñi²¹ sii²¹ Adria. Gajnáa¹ tyí² cu' li' li ngalii²¹i do. La 'woo¹ tyiiñuu¹ 'in tyan¹ barco do galili¹³ 'e nigatyéen¹in li' coon²¹ cwo¹³ tyuñ²¹. ²⁸ Joon gatyaa¹ 'ii²¹ xiiati jiiñ¹³ 'o² jmñi²¹ do. Joon ni'o²o dyadya¹ tsi jñuu² metros. Joon mo gati² nifugixu gatyaa¹ 'ii²¹ tún¹. Joon ni'o²gi¹ xiiñ¹³ dyíia² dyiia¹ metros. ²⁹ Tsu 'goo²¹o wana gatyuin² cuun²¹² joon gaxíia² tyán² ñi'loo¹³ li caluu barco do. Joon jaan¹ la 'íi²¹² ca jná². Seein²¹ fa'í³. ³⁰ La 'íi²¹² joon 'in tyan¹ barco do 'iin²¹²in cwiiñ¹o 'e tsi móo¹ do. Joon coon¹³ cwáain¹ la joon gaxíia² móo¹ do tsi jmñi²¹. Jmoo¹-o lawa'a ixíia² ñi'loo' do li' tyani barco do. ³¹ Joon gajin² Poo² gasii²¹i 'in tyu² to² 'láa² do:

—Wana 'inlo jo ján¹ tsi barco lo jo lí² tiin¹³naa'.

³² Joon 'in 'láa² do gatyu²o 'nii²¹² mi² si'núu¹u 'e do. Joon gangoo¹³ móo¹ do.

³³ Joon la ti li jná²-a Poo² gacwo²o cwáain¹ 'in tsá² do 'e dø¹xu jile¹i'. Joon jin²in:

—Ningóo¹ tún² semóo¹ 'e 'naa' jo mo gacwúu¹naa' jon'gi mo tyee²ee'. ³⁴ Mí³ñi tyani³i 'e cøø¹³xuu' capi³ tsu 'elo-o 'e tyiin²gi 'e tiin¹³moo'. Ce jiiñ¹³ jaain²¹ 'naa' jo 'ee incwuui²¹.

³⁵ Mo ngayuui¹³ gajin² Poo² jilaa²¹ 'elo gatii² coon²¹ 'iñi¹. Joon gacwo¹-o 'maai¹³

Dios tyani jileei²¹. Joon gajmaa¹a ca 'no¹³. Joon galáa² 'wii²¹² gagøø¹²¹ø. ³⁶ Tsifu joon jileei²¹ gatyaa¹-tsi. Joon galáa² 'wii²¹² gagøø¹²¹ø. ³⁷ Joon jee²¹² jile¹e'e coontya dyíia¹ tyuun¹moo'o jo ti jna'a 'ni¹ cíein¹³ tsi barco do. ³⁸ Joon mo ngayuui¹³ gagøø¹²¹ø yaai¹-tsi jile¹e'e joon gadya²a trigo tsi jmi'ñi¹³. Coon¹³ 'e la joon jo 'ii²¹gi barco do.

Nga'oo²¹o barco jee²¹² too¹³

³⁹ Mo gajná² 'in tyaan¹ barco do jo galicwii¹i cwoo¹³ do. Pe gani²¹ coon²¹ cwáa¹ jmü²¹ jee²¹² nitsaa². Joon gasü²i wa'a lí² tsatyéin¹ barco do. ⁴⁰ Joon gatyü²ü 'nii²¹² mi² tya' ñi'loo¹³ do. Gatú²o tsi jmü²¹ do. Ga'ü²o jla¹ 'mopiin¹² 'e jmaa²¹i to² 'e jün¹³ barco do. Joon gasaa²¹o li 'ii¹ tyí² 'e 'mi² 'ii¹ tyani barco do. Joon 'e barco do galáa² 'wii²¹² gangatyéen¹mo fu nitsaa². ⁴¹ Pe mo gatyía¹ fu li seen²¹ tún² cwáa¹ jmü²¹² do, do-o ganga'oo²¹ 'e barco do jee²¹² too¹³. Lí¹ tá² gason¹ jün¹³ jo lí² jøø¹²¹gi. Joon li' caluu barco do galáa² 'wii²¹² gafiin¹mo coon¹³ 'e jmü²¹ jnoó¹ do. ⁴² 'In 'láa² do la mo 'iin²¹²in jnga²mo 'in taai² 'nñi³ do la coon²¹ jo cwoo²¹ cwii¹ 'ido la 'ü²¹² cwa²a tyii²¹. ⁴³ Pe 'in tyü² to² 'láa² do jo 'iin²¹²in júuin² Poo² do. Joon jo gacwoo¹o júu³ 'e júuin² 'ido. Pe gatyü²ü to² jileei²¹

'in tii²¹ cwa² tyii²¹ tsataa²mo jmü²¹ nifu. Cwotyálin²mo fu cwoo¹³ tyüü²¹. ⁴⁴ Joon 'in catyaa²gi do gangalín²mo tsiin¹in ni 'mojiin²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'no¹³ barco do. Coon¹³ 'e la joon gatiin¹³mo jilee²¹ 'in tsá² do fu cwoo¹³ tyüü²¹.

28

Poo² taain¹ coon²¹ cwoo¹³ sii²¹ Malta

¹ Mo gatiin¹³na'a jile¹e'e coon'tya galinee²e'e 'e cwoo¹³ do nisii²¹ Malta. ² Jileei²¹ 'in niseein²¹ do lí¹ gaunjí²in jna'a. Joon gajmaa¹²a coon²¹ poo²¹² jí² fee¹ tsü 'wii¹³ lí¹ cwí². Joongi lí¹ tsáa¹ jmí¹. Joon gasü²¹i jna'oo'o jile¹e'e 'e tsatyé¹na'a 'e untyaa¹na'a yia'a. ³ Joon Poo² gauntii¹xü coon²¹ poo²¹² 'no¹³ cwuu²¹² tyüü²¹. Joon la 'ü²¹² gadya²a jee²¹² jí² do gacwo'ü¹i jaain²¹ mü²¹ cwii¹in 'wii¹³ tyí². Joon gacuu²¹u cwoo²¹ Poo². ⁴ Mo gani² 'in tsá² do 'e 'ii¹in mü²¹ do cwoo²¹ Poo² joon gasü²i jee²¹² 'ii:

—Jaain²¹ 'in jngaai¹² tsá²-a 'in tsañü¹ lo. Fiin¹³ ga'ii¹³mo ni jmi'ñi¹³ pe 'ii²¹ tya' Dios jo cwo¹gi seen²¹.

⁵ Joon gapiin² Poo² 'in mü²¹ do ni jí². Joon jo 'ee galí¹i. ⁶ Jilee²¹mo sijan² 'e iyian²¹ cwoo²¹o li gacuu²¹ mü²¹ do si jee²¹² cata 'ee ici¹²i jún¹mo. Pe lí¹ sijáan¹an. Joon mo gani²¹ jo 'ee lí² itsangü¹² 'ido gaunsü²mo 'e 'i¹-tsi. Joon

ga'láa² 'wii²¹² faa^{21a} 'e Poo² do líi¹i jaain²¹ dios.

⁷ Tyan' co' do-o roon¹on coon²¹ cwoo¹³ 'wó² tya' jaain²¹ tsañ¹ sii²¹ Publio. 'Ido-o 'in tyiin^{2gi} 'in seein²¹ do. Joon 'ii ga'ii²¹ⁱ jna'a. Joon gaunji²ⁱⁿ jna'a tyú² líi¹ jee²¹² 'ni¹ jmii²¹². ⁸ Galí² 'e jmii²¹ Publio do niraain¹ tsaa^{13a}. 'Y¹ tyí²ⁱⁿ joongi siui¹²ⁱ. Poo² ngafee¹²ⁱ 'ido. Joon mo ngayuui¹³ gafaa^{21a} júu³ tyú² ga'ii³ cwoo^{21o} tya' 'ido. Joon gaun'láa^{2mo}. ⁹ Mo galiñi¹ⁱ jileei²¹ tsatsaa¹³ 'in seein^{21gi} do gajalín² joon ga'láa^{2mo}. ¹⁰ Joon líi¹ gaun'goo²¹ jna'a. Mo ngayuui¹³ joon ngatoo^{2o}o barco xiia²¹. Joon gacwo^{1o} jna'a jilaa²¹ 'e tyiin^{2gi} tyii¹ li tsaa^{21a}a.

Poo² gatyú^{1a} fu Roma

¹¹ Mo gangíi² gaai²¹ sii²¹ 'e toon^{21o}on do joon ngatoo^{2o}o tsi coon²¹ barco 'e gajan¹ la 'ii²¹² gangíi¹ⁱ jiin²¹ tya' tyí² do. Coon²¹ barco 'e nijó² fu Alejandría. Jée^{1mo} tyani coon²¹ li² líi¹ dioses 'in sii²¹ Cástor coon¹³ Pólux. ¹² Joon gatyalii²¹ⁱ coon²¹ fuu²¹ ti' jmii²¹ sii²¹ Siracusa. Do-o gatoon^{21o}on 'ni¹ jmii²¹². ¹³ Mo ga'woo^{2o}o joon gangíi^{212na} a tyan' ti'jmii²¹ ca gatyalii²¹ⁱ fu Regio. Mo gajná² jmii²¹ joon ga'ii² tyí² fu li' tooin²¹² li yooiin¹³ ni¹. Joon mo gati² tún² jmii^{212gi} gatyalii²¹ⁱ fu Puteoli. ¹⁴ Do-o gatsee^{21na} a

'inlíi¹³ tsaru^{1u}. Gasii²¹ⁱ jna'a 'e joon^{2o}on coon²¹ semóo¹ coon¹³on. Mo ngayuui¹³ joon ga'woo^{2o}o joon ngalii²¹ⁱ fu Roma. ¹⁵ Joon 'in tsá² jai² líi² néei¹ Roma do niganúu^{2o} júu³ 'e jo^{1o}o. Joon gajaunjiin¹ⁱⁿ jna'a ti tya' i fu¹ fu li sii²¹ Foro de Apio, joongi li sii²¹ Tres Tabernas. Mo ganí² Poo² gacwo^{1o} 'maai¹³ Dios joon gatyaa^{2gi}-tsi. ¹⁶ Mo gatyalii²¹ⁱ fu Roma do 'in tyu² to² 'láa² do gajaan^{21mo} 'in ngalín² 'nañi³ do tyani fii²¹² 'in tyu² to² 'láa². Pe Poo² gacwoo²¹ coon¹³ jaain²¹ 'láa² 'in 'aai¹ 'ii.

Poo² cwoo^{1o} júu³ fu Roma

¹⁷ 'Ni¹ jmii^{212gi} gangíi¹ⁱ 'e gatyee¹² Poo² joon gatyú^{2u} to² 'e jalín² tsá² Israel 'in tyiin^{2gi} 'in néei¹ Roma. Joon mo gali-caain²¹ 'ido gajin²ⁱⁿ:

—Tсарu^{1u}, fiin¹³ jo 'ee gó² 'e gajmáa^{3aa} tya' tsá² Israel coon¹³ jilaa²¹ tíi² 'e si² tya' 'líi²¹² tsacøø¹³ 'wii¹³ joon gataan^{13na} 'uu^{212uu} 'nañi³ Jerusalén. Joon gajaan²¹ⁱⁿ jna tyani 'in 'oo^{1o} to² Roma. ¹⁸ Mo ngayuui¹³ gaunngii¹ⁱ jna gali'in^{212mo} lá^{1mo} jna tsu jiin¹³ coon²¹ jo 'ee tsaa² tyiia gatsaa^{21a} wa'a ijngaa¹²ⁱ jna. ¹⁹ Pe 'in tsá² seein²¹ Israel do jo 'iin²¹²ⁱⁿ ján² røø²¹. 'Wii¹³ joon gamí³ⁱⁱ 'e 'in tyu² to² nifu ijmaa^{1a} 'ii²¹ tyiia fiin¹³ jo 'ee tsaa² sá² jmáa^{3aa} tya' tsagóo^{3oo}. ²⁰ 'Wii¹³ joon nigatø^{1øø} 'naa' 'e jøø^{3øø} joongi fuu^{212uu}

'naa'. Máa¹moo' jna si'néu¹³na
cadena cwóo³oo tsu 'wii¹³
líi²na la líi²jileei²¹ tsá² Israel.
Líi²na 'e Dios ijmaa¹a tiin¹³na'
—jin²Poo².

²¹ Joon 'in tsacøøi¹³ do
gajin²in:

—Jna'a jiiin¹³ coon²¹ jí² jo
mo 'ii¹³na'a tya' tsá² néei¹
Judea cwáain¹ tyi'i. Jon'gi
tsagoo²¹²o' néei¹ do wa'a
nijalíin² faa²¹a 'laa²¹ tyi'i.

²² 'iin²¹²mo jna'a nuu²¹u'an
jilaa²¹ 'e 'i¹-o'o. Tsu née²
jna'a 'e la caan²¹mo faa²¹
tsá² 'laa²¹ cwáain¹ tya' 'e júu³
'múui² lo —gajin²in.

²³ La joon gataan² coon²¹
jmii²¹² gatyaliin² fúui¹ tsá² li
tyiin¹ Poo² do. Joon ca'aa²¹
tiin¹³ ca nuu²¹ faa²¹a Poo²
cwáain¹ tya' xiiala tyu² Dios
to² tsá². Coon¹³ jí² tya' Moisés
joongi coon¹³ jí² tya' tsá² 'in
gacwo¹ júu³ tyú² calií, coon¹³
'e la joon gatyá¹-tsi tsá² do
wa'a ja²mo líi² Jesus. ²⁴ Joon
'inlíi¹³ ga'ii²¹mo jilaa²¹ 'e
faa²¹ Poo² do. 'Inlíi¹³gi jo
jo¹ galíi². ²⁵ Ga'láa² 'wii²¹²
ngaliin¹mo tsu 'wii¹³ jo røø²¹
síi²i jee²¹² 'ii. Joon gajin²
Poo²:

—'E ja²mo gafaa²¹a 'in
Espíritu Tyú² tya' Dios mo
gacwo¹o jaain²¹ tsá² 'in
gafaa²¹ júu³ tya' Dios calií 'in
sii²¹ Isaías 'e júu³ lo 'e jin²:

²⁶ Ngí¹ cwosii¹³ 'in tsá²
no: 'Naa' nuu²uun' pe
jo 'øøi²¹-oo'. 'Naa'
jøø²øø' pe jo coon²oon'
cwáain¹.

²⁷ Tsu ningali'waa²¹a-tsi 'in
tsá² no.

Líi¹ gø² nuu¹un.

Yaamo jnií¹i unní¹i la coon²¹
jo jøø².

Jo-gi nuu¹un coon¹³ loocwóo¹o.

Jon'gi 'øøi²¹-tsi.

Jon'gi cii¹²i coon¹³ jna wa'a
un'láa²na.

²⁸ Cwoliñi¹³oo' 'e nano tiin¹³
lingoo¹gi icwo³oo tsá² 'in jo
seein²¹ Israel 'e júu³ lo tya'
xiiala untiin¹³ Dios tsá². Joon
inuu¹o.

²⁹ Mo ngayuui¹³ gajin²
Poo² 'elo 'in tsá² Israel do
gangalíin² síi²i líli¹ jee²¹² 'ii.

³⁰ Poo² do gajaan¹gi tún²
jiiin²¹gi coon²¹ inuu li cii²¹
'laa¹³. Joon 'ii²¹mo jileei²¹ 'in
tsalín² tsajøøi²¹² 'ii. ³¹ Lí²-i
cwo²o júu³ tyú² tya¹ doñi'in
xiiala tyu² Dios to² tsá². Joon
ga'e²e cwáain¹ tya' Ña'ñu¹u'
Jesucristo jiiin¹³ jo 'iin un-
tyíi²ingi 'ii.

Jí² gasii¹ in San Pablo tíi²i 'in tsá² jai² líi² Jesucristo 'in néei¹ Roma

*Síi²i Poo² 'e jí² lo tya' tsá²
néei¹ Roma*

¹ Jna-a, Poo², síi²na 'e jí² lo tyi'naa' 'in néei¹ Roma. Jmóo³oo jiiin¹³ la to² tyá² Jesucristo. Joon Dios Jmii²¹ gatyii¹³in jna 'e líi¹na apóstol tya'a. Joon gatø¹²ø Dios jna 'e cwóo³oo júu³ tyá² tya'a tya' xiiala itiiin¹³ tsá².

² Joon ni jí² tya' Dios 'e gajmaa¹a 'in tsá² 'in nigacwo²o júu³ tya' Dios la mo jéei¹, Dios ga'íi²i júu³ la mo jéei¹ cwáain¹ tya' 'e júu³ tyá² do. ³ Joon 'e júu³ do faa²¹a cwáain¹ tya' Joon¹ Dios Jesucristo 'in líi¹i Ña'ñá¹u'. Joon cwáain¹ tya' 'e gacwéi¹ 'in Jesucristo lo juncwii²¹ galíi¹i jún² tya' 'líi²¹² róøi¹³ David. ⁴ Pe joon mo gajiiin¹in jee²¹² 'líi²¹² gajmaa¹a 'in Espíritu Tyú² tya' Dios júu³ 'e Joon¹ Dios 'ii, 'in líi¹ to² fee¹gi 'ii. ⁵ Joon coon¹³ 'e gajmaa¹a Jesucristo 'wii²¹² tyii'i ga'ii¹³na'a 'e 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ jna'a joon 'e cwoo²¹o'o júu³ tya'a la caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e liseein²¹ 'in jo¹ líi²in joon jmáa¹a nñu¹³u. ⁶ Joon 'naa' líi¹naa' tsá² 'in niganúu²un 'e

júu³ do, joon Dios tø¹²ø 'naa' 'e líin²naa' tsá² tya' Jesucristo.

⁷ Síi³na 'e jí² lo tyi'naa' 'in néei¹ Roma 'in Dios 'iin²¹²in joon gatø¹²ø 'e líin²in tsá² tya'a. Mí³ii tyani Dios Ñá¹u' joongi Ña'ñá¹u' Jesucristo 'e cwauncwaa³i 'naa' joon 'e seen²¹naa' 'e tyú².

*'Iin²¹²in Poo² tsafee¹³i 'in
néei¹ Roma*

⁸ Nifu, coon¹³ 'e gajmaa¹a Jesucristo 'wii²¹² tyi' 'iin²¹²na cwóo³oo 'maai¹³ Dios Jmii²¹ 'wii¹³ jileei²¹ 'naa' tsu la caain²¹ juncwii²¹ faa²¹a tsá² xiiala jai² líi²naa' Dios. ⁹ Joon Dios ñi¹o xiiala tíi¹³-tsii 'naa' coon¹³ júu³ tyá² tyiia. Joon ce caain²¹-tsii jmóo³oo la to² tyá² Dios, cwóo³oo júu³ cwáain¹ tya' Joon¹on. ¹⁰ Mí³ii tyani Dios wa'a lí² gó³oo yajøø²na 'naa' coon¹³ 'e 'yaa¹-tsi Dios tsu ningóo¹ 'áai¹ 'e 'iin²¹²na gó³oo. ¹¹ Tsu 'iin²¹²na gó³oo wa lí² cwóo³oo 'naa' coon²¹ 'e uncoon¹³ 'naa' 'e lí² ngí²naa' 'e tyú²gi coon¹³ Dios, joon 'e seen²¹naa' 'e tá²gi taain²¹²-'oo' coon¹³ 'e jai² líi²naa'. ¹² Pe fo³oo 'e lí² tya¹-tsi' la 'oo²¹ yii-a' coon¹³ la jai² líi²naa' la líi²i jna'a.

¹³ Tsaru¹u', 'iin²¹²na 'e liñ² 'naa' 'e 'láai² naa¹³ ga'í¹-tsii wa igó³oo yajøø²¹²na 'naa' pe ca nano jo mo gali³ii gó³oo. Niga'í¹-tsii gó²oo wa lí² 'iin³ to² júu³ tyiia jee²¹² 'naa' la nicalí² 'iin³ to² lí catyíia². ¹⁴ Tsu jna-a tíi²na fuu²¹²uu jilee²¹mo tsá², la tsá² néei¹ fuu²¹ si moo²¹

'ee, 'in 'øøi²¹-tsi si jo 'øøi²¹-tsi 'ee. ¹⁵ Joon tsu cwáain¹ tyiia nináa¹ tyú² tyiia icwo³oo'naa' 'in néei¹ Roma 'e júu³ tyú² tya' Dios tya' xiiala itiin¹³ tsá².

Untyúí¹ Dios tsá² jiin¹³ coon¹³ 'e jai² líi²i tsá²

¹⁶ Jo fa'ñi²¹ líi²na júu³ tya' Dios 'e jmoo¹o tiin¹³ tsá² tsu 'e júu³ lo 'ii²¹ tya' Dios 'e jmá¹ tiin¹³ jileei²¹ tsá² 'in jai² líi². 'E júu³ lo ijmá¹ tiin¹³ tsá² Israel nifu pe jmá¹o jon tiin¹³ tsá² 'in jo seein²¹ Israel. ¹⁷ Joon 'e júu³ lo 'e²e jna' 'e jmoo¹o Dios tyúí¹ tsá² jiin¹³ coon¹³ 'e jai² líi² tsá². Tsu jin²in ni jí² tya'a: "Jileei²¹ 'in 'ii²¹ Dios coon¹³ 'e jai² líi² iseen²¹mo coon²¹ tóø²mo."

Tsaa² tya' tsá²

¹⁸ Joon née³oo' i'é² Dios, 'in tyiin¹ ñu'fú², wúu¹ 'áai¹ 'in 'eei¹ 'ii joon jmoo¹o 'e gó². Coon¹³ 'e gó² jmoo¹o 'in tsá² no jñi²¹mo 'e jai² tya' Dios. ¹⁹ Tyú² ñii¹ 'in tsá² no jilaa²¹ 'e lí² cwii¹in tsá² Dios tsu 'ña'a Dios niga'e² 'ii. ²⁰ Tsu lí²-i liñi¹ tsá² 'e jo jnéi¹ tya' Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Dios. Ca mo garón¹ juncwii²¹ liñi¹ tsá² tyú² 'e Dios 'ii joon 'oo¹ 'ii²¹ tya'a coon²¹ tóø²mo. Joon coon¹³ la joon jo lí² wa jo tsaa² tya' 'ido sá². ²¹ Xuñin¹³ 'in tsá² do galicwii¹mo Dios la joon jo mo gaun'goo²¹o 'ii 'ido lawa Dios jon'gi nigacwo¹o Dios 'maai¹³. Xuñoon li' ga'laa²¹ 'wii²¹² 'i¹-tsi 'e jo 'ee to² 'ii³.

Galinuu¹gi 'e gó² 'e 'øøi²¹-tsi. ²² Jin²in 'in tsá² no 'e ñii²¹²-tsi pe coon¹³ la joon galii¹i tsá² caa²¹mo. ²³ Joon gaunsi²i 'e 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹, 'in jo tyéi¹, tya' dioses jmee¹i tsá² 'in líi¹i la líi¹i tsá², 'in tyéi¹. Joon ca dioses tya'a 'in líi¹i la líi¹i joo²¹ tsí² cwáa¹, si mii²¹ 'ee, si joo²¹ ti tyán² tí² 'ee, gajmee¹i 'in tsá² do.

²⁴ Tsu 'wii¹³ joon gatúu²mo Dios Jmii²¹ 'ii ilii¹i 'in tsá² do jmáa¹a jiin¹³ 'e gó² la tí²-tsi. La joon gajmaa¹a jilaa²¹ 'e gacwo¹o tsá² fa'ñi²¹ coon¹³ la jaain²¹ la jaain²¹ 'in catyaaí². ²⁵ Gatúu²mo Dios Jmii²¹ 'ii tsu 'wii¹³ jo jo¹ galii²i 'e jai² tya' Dios pe jo¹o galii²i 'e júu³ tajuu²¹ do. Joon 'in tsá² do gaun'goo²¹o joon gajmaa¹a nuu¹³u 'e gajmaa¹a Dios la 'ii¹³ 'e un'goo²¹o Dios Jmii²¹. jjiin¹³ 'ii-o 'e tí²i 'e un'goo²¹o tsá² coon²¹ tóø²mo! Amén.

²⁶ Tsu 'wii¹³ joon gatúu²mo Dios Jmii²¹ 'in tsá² do 'e jmáa¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in yaai 'e cwo¹o tsá² fa'ñi²¹. Joon ca tsamí² gaunsi²i 'e jmoo¹o la tí²i jmáa¹a coon¹³ tsañuu¹. ²⁷ La joon jon tsañuu¹ gatúu²o jmoo¹o la tí²i jmáa¹a coon¹³ tsamí² joon suun¹mo tsañuu¹ ruu²¹i. Joon tsañuu¹ jo jmáa¹a la 'oo²¹ 'ii 'e cwo²o fa'ñi²¹ tsá². Joon moo¹ taa²¹²i 'e ini²i wúu¹ 'wii¹³ 'e gó² jmoo¹o.

²⁸ Joon tsu 'wii¹³ jo 'iin²¹²in 'in tsá² do licwii¹ingí Dios

Jmii²¹, nigatúu²mo Dios 'ii' ilí² jmáa¹a 'e jo tii²i jmáa¹a. 29 'In tsá² 'in líi²i la joon sirøø¹i jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o: 'láa¹a coon¹³ tsamí², joon sóo²-tsi, joon suun¹mo 'e sá² tya' tsá² xeei²¹. Sirøø¹i 'e tsí² wúu¹i 'ido, joon tsá² 'in jngaai¹³ tsá² 'ii, joon ngii¹ to² 'noo¹ mii¹³, joongi tajúu³i. Joongi faa²¹a 'e gó² tya' tsá², jmaa¹a júu³ 'atsaa²¹. 30 Cwo²o tsaa² tsá² xeei²¹ 'uuin²¹ joon 'e¹mo Dios, joon ungøø¹i tsá² xeei²¹ joon jmoo¹o jloo³ joon 'gøøi¹³ 'áai¹ júu³ tya'a. 'In tsá² la 'ii jooi²-tsi jmáa¹a 'e gó² joon jo jmáa¹a nuu¹³u tsacøøi¹³ tya'a. 31 Tsá² 'in jo 'øøi²¹-tsi 'ii, jo untsiin¹ júu³ tya'a joon 'wa²-tsi joon jo ñii¹i xiiala jmaa¹a fee¹-tsi tya' tsá² xeei²¹, jo lii¹i jmáa¹a 'wo²-tsi tya' tsá² xeei²¹. 32 Tyú²-u ñi¹ 'in tsá² lo to² gatyú² Dios, ñi¹o jon 'e tii²i júuin² 'in jmoo¹o 'e gó² lo pe jo 'ee líi¹ 'ee jmoo¹-o jii¹³ la jmoo¹o do. Joon ca jløøi¹³ wa ni² 'iin jmoo¹o la do-o jon.

2

Dios jmaa¹a 'ii²¹ 'e la jai²

1 Tsu 'wii¹³ joon 'nu-u, doñi'in líi¹u'u, 'in jmaa¹o 'ii²¹ tya' tsá² xeei²¹ jo lí² wa'a jo tsaa² tyi'i sá². Tsu mo jmoo²¹o 'ii²¹ tya' tsá² xeei²¹ 'e piin²¹² 'woo²¹o tsu jmoo²¹o jii¹³ la jmoo¹o 'ido. 2 Pe née³oo' 'e jmoo¹o Dios 'ii²¹ røø² mo 'ii² júu³ tya' 'in gajmaa¹a 'e gó²

do. 3 ¿Ti líi²u 'e láa²u 'e 'ii²¹ ijmáa¹a Dios tya' tsá²? Tsu 'nu-u jmoo¹²¹o 'ii²¹ tya' 'in tsá² do 'in jmoo¹o 'e gó² pe jmoo²¹o jon jii¹³ la jmoo¹o 'ido. 4 ¿Ti jo tsáai¹-o'o 'e tyú² jmoo¹o Dios tyi' 'e 'wo²-tsi 'wii²¹² tyi'? ¿Ti jo ñi²¹i 'e 'wo²-tsi Dios 'wii²¹² tyi'i 'e jmáa¹a 'e jaa²¹-o'o coon¹³ Dios? 5 'Áai¹ 'wa²-o'o joon jo mo gajoo²¹-o'o joon coon¹³ la joon unfee¹gi'i 'e wúu¹ imóo¹³¹o mi tí² jmii²¹² ijmá¹ Dios 'ii²¹ røø²¹, 6 mo cón² Dios tya'a la coon²¹ nigajmaa¹a tsá². 7 Pe icwó² Dios coon²¹ juncwii²¹ 'e taa²¹a coon²¹ tøø²mo jileei²¹ 'in ga'no² 'e 'ya²gi tya'a, joon 'in 'i² júu³, joon 'in ga'no²o 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo coon¹³ 'e tyú² 'e nigajmaa¹a. 8 Pe 'nii²¹-tsi Dios 'e² 'e 'ii wúu¹ 'in 'iin²¹² jii¹³ 'ña'a, 'in jo jmoo¹o nuu¹³u la jai¹ jii¹³ jmaa¹o nuu¹³u tya' jilaa²¹ 'e gó². 9 Joon ilisá² wúu¹ joongi fa'i³ tya' 'in jmoo¹o 'e gó² joon nifu tya' tsá² Israel pe ilisá²-a jon tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel. 10 Pe la joon jon icwo² Dios 'in jmoo¹o 'e tyu 'e 'ya²gi tya'a coon¹³ yu júu³i joon iliseein²¹ tyú²-u nifu tya' tsá² Israel pe la joon jon ili² tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

11 Tsu jo jmoo¹o Dios coon²¹ la jaain²¹ la jaain²¹ tsá², coon²¹ røø²¹mo jilee²¹mo tyaní¹i. 12 Jileei²¹ 'in ga'no² tsaa² jo mo galicwii¹ 'e ley tya' Moisés jo ijmá¹ Dios 'ii²¹ tya'a coon¹³ 'e júu³ taa¹³ ley

do pe jo sineei¹³ tsaliin²mo li 'ii²¹. Pe jileei²¹ 'in ga'no² tsaa² galicwii¹ 'e ley tya' Moisés do ijmá¹ Dios 'ii²¹ tya'a jiiin¹³ la jin² ley do. ¹³ Tsu 'in tsá² 'in nuu¹un 'e ley tya' Moisés do pe jo jmoo¹o, jo untyúí¹ Dios 'ii. Untyúí¹ Dios jiiin¹³ 'in tsá² do 'in jmoo¹o nuu¹³un 'e ley do. ¹⁴ Tsu mo jmoo¹o 'in tsá² jo seein²¹ Israel jiiin¹³ la to² tyu² ley tya' Moisés, xufiin¹³ jo cwii¹ 'e ley do, 'e lí² lawa ley tya' 'ña'a. ¹⁵ Joon coon¹³ 'e jmoo¹o do lí² lawa toon¹on 'e ley do tsi alma tya'a. Joon mi tí² jmii²¹² ilisá² 'ii²¹ tya'a 'e 'i¹-tsi 'ña'a icwó¹o tsaa² si faa²¹a 'wii²¹² tya'a 'ee. ¹⁶ Joon jmii²¹² joon ijmá¹ Dios 'ii²¹ jilaa²¹ 'e gajmáa¹ tsá² 'uuiin²¹ coon¹³ 'e gajmaa¹ Jesucristo. Joon 'e 'ii²¹ ijmáa¹ ili¹ la li 'e júu³ gacwó² jna tya' xiiala itiin¹³ tsá².

Xiiala líi¹i tsá² Israel coon¹³ ley tya' Moisés

¹⁷ Pe 'nuu¹³ fu²¹u tsá² 'e líi¹u'u tsá² Israel, joon 'i¹-o'o 'e coon¹³ ley tya' Moisés do iseen²¹mo'o tyú²-u joon unjløøi¹³ 'wo'o coon¹³ Dios tyi'i. ¹⁸ Ñí²-o'o 'e 'yaaí¹-tsi Dios joon 'e ley do 'e² 'nu tyii¹³i 'e tyiin²gi. ¹⁹ Joon coon¹³ 'e 'øøi²¹-o'o líi²u 'e líi²i uncoon¹³on 'in tsá² 'in jo cwii¹in Dios tyi'i tsu 'in tsá² do líi¹i lawa tsá² tiui² jo ñí² xiiafu tsaliin². Líi²u 'e líi¹u'u lawa ji² coo²¹ tya' tsá² neei¹ li nuu²¹. ²⁰ Líi²u 'e líi¹i cwo²o

cwáain¹ 'in báí¹ joon líi¹u'u tifo² tya' xuui²¹². Tsu 'i¹-o'o 'e coon¹³ 'e ley do 'oo²o jilaa²¹ 'e jai² 'e 'øøi²¹-tsi tsá². ²¹ Joon 'nuu¹³ 'in 'e² tsá² xeei²¹, 'e'e líi¹ jo 'e² 'e 'wo'o? 'Nu-u cwo²o júu³ tya' Dios 'e jo jmá¹a tsá² 'uun²¹, 'e'e líi¹ jmaa²a 'uun²¹ 'wo'o? ²² 'Nu-u foo²¹o 'e jo lí² fee²¹i tsá² tsamí² tya' tsá² xeei²¹, 'e'e líi¹ jmoo²o la joon 'wo'o? Nu-u gali'e¹mo'o dioses 'in jo jai² tya' tsá², 'e'e líi¹ 'úun²un 'e sá² cwo¹ tya'a? ²³ Unjløøi¹³ 'wo'o coon¹³ ley do pe ifaa²¹ tsá² gó² tya' Dios tsu 'wii¹³ jo jmoo²on la to² tyu²u 'e ley do. ²⁴ Tsu ni jí² tya' Dios jin': "In tsá² jo seein²¹ Israel faa²¹a gó² tya' Dios tsaa² tyi'naa'."

²⁵ 'E la ja²mo 'ii³mo to² 'wa'a líi¹i tsá² lí² circuncidado. ('øøi²¹-tsi tsá² 'e lí² do 'e gacwo²o Dios Abraham mo ga¹i²i júu³ jai² tya'a do. Gatuu¹u loo²¹ yu' cúun¹ xuui²¹².) 'Íi³mo to² 'e lí² do wa'a jmá¹ tsá² nuu¹³un 'e ley tya' Moisés do. Pe wa jo jmá¹ tsá² nuu¹³un 'e ley do 'e lí¹ lawa jo 'ee galíi¹ 'e lí² do. ²⁶ Joon wana jmoo¹o tsá² jiiin¹³ la to² tyu² ley do pe jo mo ga'ii²¹i 'e li do ilii²in tyani Dios lawa galí¹ 'e lí² do tya'a. ²⁷ Joon 'in nigajmaa¹a nuu¹³un 'e ley do, fiin¹³ jo ga'ii²¹i 'e lí² do, ijmáa¹ 'ii²¹ tyi'i 'in niga'ii²¹ 'e lí² do pe jo gajmaa²a nuu¹³un fiin¹³ 'oo²o 'e ley do toon¹on ni jí². ²⁸ Joon jon' tsá² Israel la

jai² 'ii' in niga²'ii²¹i; jiin¹³ 'e li² do ngú¹ taan²¹²in. Joon 'e circuncisión la jai² jon' jiin¹³ 'e li² do 'e jmá¹ tsá² coon¹³ ngú¹ taain²¹² tsá². 29 'In tsá² 'in lí¹i tsá² Israel la jai² lí¹i la joon coon¹³ 'e 'i¹-tsi. Joon 'e circuncisión la jai² li la li coon²¹ to² gajmaa¹a 'in Espíritu Tyú² tya' Dios coon¹³ 'e 'i¹-tsi tsá² jon'on 'e loo²¹ itú² tsá² do la to² tyu² ley. Joon 'in lí¹i circuncisión la jai' jon' wa' 'ii²¹ tsá² 'ii pe Dios 'in 'ii²¹ 'ii.

3

1 Wana la joon, ¿'ee to² 'e jmaai¹ wa'a lí¹i tsá² tsá² Israel si 'ee to² 'i³ 'ee wa'a lí¹i tsá² li² circuncisión? 2 'Áa¹mo 'i³ to² lí¹na joon tya' 'láai² 'iin¹³. Nifu gacwo¹⁰o Dios 'in tsá² Israel do 'e júu³ tyú² tya'a. 3 ¿'Ee lí¹u? Wa mo jo gajai² galí²i 'in lí¹i¹³ 'in tsá² do, ¿ti lí¹u 'e coon¹³ la joon jo iuntsiin¹ Dios 'e júu³ ga²í²i do? 4 ¡Jo lí² la joon! Tsu Dios ijmáa¹a la jai² xufin¹³ jilee²¹mo tsá² tajúu³i. Tsu ni jí² tya' Dios jin²in:

Ijin²in tsá² 'e jai² jilaa²¹ 'e nigafaa¹³a,

joon mi jmá¹ tsá² 'ii²¹ tyi'i icwo²'ii¹u'u 'in tyú¹i.

5 Pe wana tsaa² tyi' jmaa¹i to² 'e 'ee¹ 'e 'e jmoo¹⁰o Dios 'ii²¹ røø²¹, ¿ti jon' 'e gó² jmoo¹⁰o Dios mi 'e² 'e jna' wúu¹? ('E fo³oo jiin¹³ la 'i¹-tsi tsá².) 6 ¡Jo lí² la joon! Tsu wana lí² jmá¹

Dios 'e gó², ¿xiiala lí² jmá¹ 'ii²¹ tya' tsá² taan²¹²in juncwii²¹?

7 Joon wana júu³ tajuu²¹ tyiia jmaa¹i to² 'e jmoo¹⁰o 'ya²gi 'e jai² tya' Dios, ¿'ee li' 'óo³gi tsaa²? 8 Wa li la joon, ¿'ee li' jo jmoo²¹o 'e gó² tsu coon¹³ la joon 'e lifee¹gi 'e tyú²? 'In lí¹i¹³ 'in 'iin²¹²in jmá¹ 'e gó² tyi'i 'e jin²⁰ 'e la joon 'é² jna'a. Pe tí²mo 'in tsá² do 'ii²¹i 'e wúu¹ iní².

Jilee²¹o' røø²na' tsaa²

9 ¿'Ee lí¹u? ¿Ti tyú¹gi tyi-jna' 'e lí¹na' tsá² Israel lagi 'in catyaa² do? ¡Jo lí¹ la joon! Tsu røø²na' tsaa² la tsá² Israel lagi tsá² 'in jo seein²¹ Israel. 'E coon¹³ la joon tyu²u tsaa² to² jilee²¹ tsá². 10 Joon ni jí² tya' Dios jin²in:

Jo 'in seein²¹ 'in tyú¹i tyani Dios jiin¹³ jaain²¹ jo seein.

11 Jo 'in seein²¹ 'in 'øøi²¹-tsi. Jiin¹³ jaain²¹ jo seein²¹ 'in 'naa¹i Dios.

12 Jilee²¹mo ningalíin² li' caai²¹. Jo 'ee to² 'in³ jiin¹³ jaain²¹.

Jo 'in seein²¹ 'in jmá¹a 'e tyú², jiin¹³ jaain²¹ jo¹ seein²¹.

13 'E júu³ 'e 'woo²¹ 'oo²⁰o li la li 'e jmá¹ 'e 'woo²¹ coon²¹ 'aa¹ tya' lí¹i²¹² 'e sinó¹.

Joon coon¹³ ni sñ¹³i jmoo¹⁰o júu³ tajuu²¹.

Joon lawa 'ootyí² tya' mñ²¹ taa¹³a 'oo²⁰o.

14 Jmaai¹³ júu³ 'laa²¹ coon¹³ júu³ tsii²¹² wúu¹i 'yeei²¹ 'oo²⁰o.

15 Coon¹³ jon¹on tí² to²
 'iin²¹²in jngaa¹³i
 tsaruu²¹i.

16 Doñixiia' tsaliin² 'in tsá² do
 jmai² mii¹³mo coon¹³
 'e gó².

17 Joon 'e fu¹ 'e ngí¹ tsá² 'e tyú²
 jo mo galicwii¹ 'in tsá²
 do.

18 Jo 'ee 'i¹-tsi wa' un'goo²¹o
 Dios.

19 Joon né²o' 'e jilaa²¹ 'e jin²
 'e ley 'e sá² la mo jéei¹, jin²o
 tya' 'in tsá² 'in tíi²i jmá¹ 'e ley
 do. Joon coon¹³ la joon jo
 lí² faa²¹gi cwáain¹ tya' tsaa²
 tya'a. Joon coon¹³ la joon
 jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹
 tíi²i 'e ilisá² 'ii²¹ tya'a. 20 Tsu
 Dios jo untyú¹ jii¹³ jaain²¹
 tsu 'wii¹³ nigajmaa¹ a la
 to² tyu² ley do. 'E ley do
 jmaa¹ i to² jii¹³ 'e liné²o' 'e
 niga'ná² a' tsaa².

*Jmaa¹ a Dios tiin¹³ tsá²
 jii¹³ coon¹³ 'e jai² líi² i tsá²*

21 Pe nano né²o' xiiala lí²
 untyú¹ Dios tsá² jo 'ee unjii²i
 'e ley do. Joon 'e jí² 'e taa¹³
 ley do joon 'e jí² gajmaa¹ a 'in
 tsá² gacwó² 'e júu³ tya' Dios
 la mo jéei¹ faa²¹o cwáain¹
 tya' 'elo. 22 La lo lí² untyú¹
 Dios jileei²¹ tsá² 'in jai² líi²i.
 Untyú¹mo Dios jileei²¹ 'in jai²
 líi² 'e gajmaa¹ a Jesucristo
 'wii²¹² tya'a. Joon jilee²¹mo
 coon²¹ røø²¹ líi¹ i la jaain²¹
 la jaain²¹; 23 tsu jilee²¹mo
 niga'nóo²o tsaa² joon jii¹³
 jaain²¹ wa galíi¹ i la 'iin²¹²in
 Dios. 24 Pe Dios untyú¹
 tsá² coon¹³ 'e fee¹-tsi, jo 'ee

gajmaa¹ a tsá², tsu jmoo¹o Dios
 tiin¹³ tsá² jii¹³ coon¹³ 'e
 gajmaa¹ a Cristo Jesús 'wii²¹²
 tya'a. 25 Joon Dios gacwoo¹ i
 Cristo lawa coon²¹ fa¹ tya'
 tsaa² tya' tsá² mo gajúun²in.
 Joon mo jai² líi² tsá² Cristo
 'ii³mo to² 'e fa¹ do. Joon
 coon¹³ la joon ga'e²e Dios
 tsá² 'e xufiin¹³ 'wó¹-tsi coon¹³
 'e tsaa² ga'nóo²o tsá² la mo
 jéei¹ røø²¹ 'ii²¹ tya'a. 26 'E²e
 tsá² jon 'e røø²¹ 'ii²¹ tya' Dios
 nano joon røø²¹ 'ii²¹ tya'a
 ciiin²¹gi mi untyúu¹ i tsá² 'in
 jai² líi² Jesús.

27 Wa lí¹ la joon, ¿ti lí²
 jmoo²¹o' jloo³ 'e tyú¹na'?
 Jo li¹ i la joon. Tsu jo mo
 gali¹ i 'e tyú¹na' tsu 'wii¹³
 gajmoo²¹o' jii¹³ la to² tyu²
 ley do, inlii¹o' jmoo²¹o'
 'e tyú¹na' tsu 'wii¹³ ja²mo
 galíi²na' Jesucristo. 28 Coon¹³
 la joon né²o' 'e untyú¹ Dios
 tsá² tsu 'wii¹³ 'e jai² líi² i
 tsá² jo cwáain¹ cón² Dios wa
 nigajmaa¹ a la to² tyu² ley.

29 ¿Ti líi¹ Dios Jmii²¹ jii¹³
 Dios tya' tsá² Israel? ¿Ti jon'
 líi¹mo jon Dios tya' tsá² 'in
 jo seein²¹ Israel? Tyú² né²e'
 'e 'ii-o líi¹ i Dios tya' tsá² 'in
 jo seein²¹ Israel 30 tsu jii¹³
 jaan²¹mo Dios seein²¹. Joon
 untyú¹ Dios 'in líi¹ i lí² circun-
 cisión tsu 'wii¹³ jai² líi² i joon
 untyú¹mo jon 'in jo líi¹ i 'e lí² do
 tsu 'wii¹³ jai² líi². 31 Wa lí¹ la
 joon, ¿ti jo jmoo²¹o' coon¹³ 'e
 jai² líi²na' 'e jo 'ee to² 'ii³gi 'e
 ley do? ¡'Esa la joon! Lí¹ cii¹³ i

jmoo²¹o'. Jmoo²¹o' 'e iuntsiin¹ tsá² 'e jin² 'e ley do.

4

Xiiala gauntyúí¹ Dios Abraham

¹ 'Ee ifá³a' cwáain¹ tya' 'lii²¹² tsá² feei¹ tyi' Abraham?

² Tsu wana gauntyúí¹ Dios Jmii²¹ Abraham tsu 'wii¹³ 'e tyú² 'e nigajmaa¹a lí²-i jmáa¹a Abraham 'e unjløøi¹³ 'ña'a. Pe jo lí² unjløøi¹ 'ña'a tyani Dios. ³ Pe ni jí² tya' Dios jin²in: "Ja²mo galí²i Abraham Dios, joon coon¹³ la joon gauntyúí¹mo Dios 'ii."

⁴ Tsu mo jmoo¹o tsá² to² 'in fii²¹² do jo cí¹ 'e leei¹³ tsá² do lawa' 'e 'yaai¹-tsi pe lawa'a 'e røø²¹i. ⁵ Pe wana jai² líi² tsá² Dios, 'in untyúu¹i 'in røøi²¹ tsaa², joon jo 'ee gajmaa¹a 'in tsá² do, pe coon¹³ 'e jai² líi² 'in tsá² do untyúí¹mo Dios Jmii²¹ 'ii. ⁶ Joon 'lii²¹² David gajin²in xiiala jløøi¹³ 'in tsá² 'in gauntyúí¹ Dios Jmii²¹ jmaai¹³ coon¹³ 'e jai² líi² jo 'e cwáain¹ gacón² 'e gajmaa¹a 'in tsá² do. ⁷ Tsu David do gajin²in:

Jløø¹³mo jileei²¹ 'in nigajmaa¹a Dios fee¹-tsi 'wii¹³ tsaa² tya'a. Joon niga'in¹mo-tsi 'e niga'láa² 'ido.

⁸ Jløø¹³mo jon 'in tsá² do 'in jo cwáain¹ cón² Dios tsaa² tya'a.

⁹ Jo gacwó² Dios 'e lijløøi¹³ jiiin¹³ 'in tsá² 'in niga'ii²¹ 'e lí² circuncisión do pe nigacwó² tya' 'in jo líi¹ 'e lí² do jon.

Pe gafaa¹³a' 'e nigauntyúí¹ Dios Abraham tsu 'wii¹³ jai² galí²i. ¹⁰ Pe né²o' 'e nigauntyúí¹ Dios Abraham la nu'gi 'e ga'ii²¹ Abraham 'e lí² circuncisión do. ¹¹ Joon tsu 'wii¹³ gaja²mo galí² Abraham Dios gacwo¹o Abraham 'e lí² do 'e lí la lí coon²¹ sello 'e nigauntyúí¹ Dios 'ii xufiin¹³ jo galí¹i 'e lí² do. Joon coon¹³ la joon galí¹ 'e lí²in Abraham 'in jmii²¹ jon tya' jileei²¹ 'in jai² líi² Dios Jmii²¹ la jo mo ga'ii²¹i 'e lí² circuncisión do. La joon jon lí² untyúí¹ Dios 'ii coon¹³ 'e jai² lí²i. ¹² Líi¹mo Abraham jmii²¹ tsá² 'in niga'ii²¹i 'e lí² circuncisión do. Pe jon'on tya' 'in tsá² do 'in ga'ii²¹i jiiin¹³ 'e lí² do tya' cuerpo tya'a pe tya' 'in tsá² 'in niga'ii²¹ 'e lí² do la joon jon ja²mo líi²i la jai² galí² 'lii²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham la nu'gi ga'ii²¹i 'e lí² circuncisión do.

Ti²¹mo tsá² 'e júu³ ga'ii²i Dios coon¹³ 'e jai² líi²i

¹³ Joon Dios ga'ii²i júu³ tya' 'lii²¹² Abraham coon¹³ jún² tya'a i'ii²¹mo 'e juncwii²¹ lo lawa coon²¹ 'e gatí²i tya'a. Pe jo ga'ii²i Dios 'e júu³ do tya' Abraham tsu 'wii¹³ nigajmaa¹a Abraham nuu¹³un 'e ley do, pe ga'ii²¹mo Dios Abraham 'e tyú² tsu 'wii¹³ 'e jai² galí²i. ¹⁴ Joon wana jiiin¹³ 'in tsá² 'in nigajmaa¹a nuu¹³un 'e ley do i'ii²¹i 'e júu³ jai² ga'ii²i Dios jo 'ee to² 'í³ 'e

jai² líi²i tsá² joon 'ee júu³ jai² do 'e ga'íi²i Dios Jmii²¹ jo 'ee to² tí². ¹⁵ Tsu 'e ley do jmoo¹-o jiiin¹³ 'e 'e² Dios tsá² wúu¹; pe mo jo ley sá² jo lí² 'láa² tsá² tya' ley.

¹⁶ Joon coon¹³ la joon 'ii²¹mo tsá² 'e júu³ ga'íi²i Dios coon¹³ 'e jai² líi²i, lawa coon²¹ 'e 'yaai¹-tsi Dios 'e jo jnaa¹ tsá²; 'e coon¹³ la joon ilí² tya' jileei²¹ jún² tya' 'líi²¹² Abraham. 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ jai² do jon' jiiin¹³ tya' 'in jmoo¹o nuu¹³un 'e ley do, tya'a jon 'in jai² líi²i la nigajai² galíi² Abraham do, 'in líi¹i jmi²¹ jileei²¹ 'in jai² líi² tyani Dios 'in jai² galíi² 'ii. ¹⁷ La gajin² Dios sii²¹i Abraham do mo gajin²in: "Gajmé¹na 'na ilíin²un jmii²¹ tsá² fúui¹." Joon Dios do cwó²o juncwii²¹ tya' 'in najúin¹ joon jmáa¹a lisá² lí jo 'e mo lisá² la mo jéei¹.

¹⁸ Jo cu²-tsi Abraham coon¹³ Dios. Joon xufiin¹³ nasuun¹mo 'e liseein²¹ yuu²¹ tya'a jo¹o galíi²i júu³ jai² ga'íi²i Dios tya'a, joon coon¹³ la joon galíi¹i "jmii²¹ tsá² fúui¹", jiiin¹³ la gajin² Dios: "Jiiin¹³ la tí² náu¹ la joon ilí² tí² jún² tyi'i." ¹⁹ Pe xufiin¹³ xuu¹ 'ná¹gi tsín¹ coon²¹ cíein¹³ jiiin²¹ jo gatuu²¹ 'e jai² líi²i mo ga'i¹-tsi xiiati jiiin²¹ ningóo¹o 'ña'a coon¹³ tsami² tya'a Sara do 'in nasuun¹mo 'e caan²¹in yuu²¹. ²⁰ Jo gacu²-tsi Abraham do jon'gi wa' jo jai² galíi²i

'e júu³ jai² 'e ga'íi²i Dios tya'a. Jiiin¹³ jai²gi galíi²i jo cu²-tsi. Joon gaun'goo²¹o 'ido Dios. ²¹ Joon jo¹ galíi²i Abraham 'e lí² untsiin¹ Dios 'e júu³ jai² ga'íi²i do. ²² Tsu 'wii¹³ joon gauntyú¹mo Dios 'ii coon¹³ 'e jai² líi².

²³ Joon gataan¹an Dios ni jí² 'e nigauntyúu¹i Abraham jon' jiiin¹³ 'wii¹³ tya' Abraham do, ²⁴ pe gataan¹o ni jí² 'wii¹³ tyijna' jon. Tsu iuntyúu¹mo Dios jileei²¹ 'in jai² líi²i 'ii, 'in nigajmaa¹a jiiin¹ 'Ña'ñu¹u' Jesús jee²¹² 'líi²¹². ²⁵ Tsu Dios gacwóo¹i Jesús ijúun¹in ityí² tsaa² tyi' joon gajmaa¹a jiiin¹ 'ido tún¹ 'e lí² jmaa¹a 'e liseen²¹na' tyú² tyanií¹i.

5

Wana jai² líi²na' jo 'e tsaa² røø²¹na'

¹ Joon la joon tsu 'wii¹³ nigauntyú¹mo Dios jna' coon¹³ 'e jai² líi²na' cwosaan²¹o' tyú² tyanií¹i 'wii¹³ 'e nigajmaa¹a 'Ña'ñu¹u' Jesucristo 'wii²¹² tyi'. ² Tsu coon¹³ 'e jai² galíi²na' niga'ii¹³na' 'e fee¹-tsi Dios 'wii²¹² tyi' coon¹³ 'e gajmaa¹a Cristo tyijna'. Joon jmoo²¹o' jløø¹³na' siján³an' i'ii¹³na' 'e 'ya²gi tya' Dios. ³ Pe jon' jiiin¹³ 'elo, pe jmoo²¹o' jløø¹³na' coon¹³ 'e wúu¹ nee²¹en' tsu nee²¹o' 'e nee²¹en' wúu¹ 'e 'e²e jna' 'e jmoo²¹o' taa²¹a'. ⁴ Joon 'e jmó²o' taa²¹a do jmoo¹o júu³ 'e nali¹i'. Joon 'e gali¹i' joon tsáa¹mo-tsi' 'e lí² jmá¹ Dios 'e júu³ ga'íi²i do.

5 Joon jo fa'ii²¹ líi¹na' coon¹³ 'e tsáai¹-tsi' tsu Dios nigacwo¹o jna' Espíritu Tyú² tya'a, joon 'in Espíritu Tyú² do 'e²e jna' xiiala 'iin²¹²in Dios tsá². Joon coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² do lí²-i 'iin²¹²mo' tsá² la 'iin²¹²in Dios tsá².

6 Tsu la 'ii²¹² jo lí² jmó²na' tiin¹³na' yiaa', 'in Cristo do, mo gati² 'ii²¹, gajúun²in 'wii²¹² tya' tsá² gó². 7 'Áai¹ tyan¹ to² wa'a júuin² tsá² 'wii²¹² cwáain¹ tya' tsá² xeei²¹ xufiin¹³ 'in tyú²mo 'in júuin² do. Li cón² jo ngáa¹mo wa 'áa¹mo tyú¹ 'in 'ná¹ júin¹ do iliseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in lí² júuin² cwáain¹ tya' 'in tyú¹ do. 8 Pe Dios, tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in 'e²e jna' xiiala 'iin²¹²in jna' gacwoo¹o júin¹ Cristo 'wii²¹² tyi' xufiin¹³ tsá² røøi²¹ tsaa² jna'. 9 Joon nano, nigauntyú¹mo Dios jna' coon¹³ 'e gajmaa¹a Cristo tyi' mo gajúun²in. Joon coon²¹ 'ii¹³gi líi²na' iláa¹i jna' 'e wúu¹ li tséi¹ 'wii²¹² tya'a. 10 Tsu wana gajmaa¹a Dios 'e seen²¹na' tyú² coon¹³on la 'ii²¹² 'eei²na' 'ii coon¹³ no gajúun²in Joon¹on; coon²¹ 'ii¹³gi líi²na' ijmáa¹a tiin¹³na' coon¹³ 'e seen²¹in tsu nano seen²¹na' tyú² coon¹³on. 11 Pe jon' jiiin¹³ 'elo, pe jmoo²¹o' jløø¹³na' coon¹³ Dios 'wii¹³ 'e gajmaa¹a Ña'ña¹u' Jesucristo 'wii²¹² tyi', tsu 'wii¹³ Cristo saan²¹an' tyú² coon¹³ Dios Jmii²¹.

Adán coon¹³ Cristo

12 Joon ga'í² tsaa² juncwii²¹ 'wii¹³ 'e ga'láa¹a jaain²¹ tsá² joon júun²mo tsá² 'wii¹³ 'e tsaa² do 'e ga'í² juncwii²¹. Joon coon¹³ la joon 'ná¹ júun¹mo jilee²¹ tsá² tsu jilee²¹mo niga'noo¹o tsaa². 13 La nu'gi 'e lisá² ley niga'noo¹o tsá² tsaa² xufiin¹³ jo gacón² Dios cwáain¹ mo jo ley mo sá². 14 Pe ca ga'noo¹o Adán do tsaa² ca gacwo¹ Dios Moisés 'e ley do gajúun²mo 'in niga'noo¹o tsaa² xufiin¹³ jo ga'láa¹a la ga'láa¹ Adán do. Joon mo 'øøi²¹-tsi tsá² 'e gajmaa¹a Adán do coon¹³ la jon lí² 'øøi²¹-tsi 'ee 'ná¹ jmáa¹a Cristo, 'in ijó¹ ciiin²¹gi.

15 Pe 'e cwó² Dios tsá² 'yaa¹-tsi jo li la li 'e tsaa² ga'noo¹o Adán. Tsu coon¹³ coon²¹ tsaa² do, 'e ga'noo¹o jaain²¹ tsá², fúu¹mo tsá² gajúin¹. Pe 'e nigacwoo¹ Dios 'e tiin¹³ tsá², jo 'ee 'laa¹³ tyiin¹, 'wii¹³ jaain²¹, Jesucristo, fee¹gi lagi 'e tsaa² do, joon tyú²-u tya' tsá² fúui¹. 16 'E tsaa² do tya' jaain²¹ tsá² jo li la li 'e jmoo¹o Dios tiin¹³na'. Tsu coon¹³ 'e coon²¹ tsaa² do galisá² 'ii²¹ tya' tsá² fúui¹. Pe coon¹³ 'e jmoo¹o Dios tiin¹³ tsá², xufiin¹³ 'láa¹ tsaa² ga'noo¹o tsá² iuntyú¹mo Dios 'ii jo 'e 'laa¹³ 'ná¹. 17 Galí² ijúun²in tsá² 'wii¹³ tya' tsaa² tya' jaain²¹ tsá². Pe coon²¹ 'ii¹³ 'líi¹gi tya' 'in untyú¹ Dios, jo 'ee 'laa¹³ 'ná¹, ili² tyu²-u to² 'e juncwii²¹ múui² 'wii²¹² tya' 'in tsá² jaain²¹ 'in sii²¹

Jesucristo.

¹⁸ Coon¹³ cwáain¹ tya' Adán do galisá² 'ii'²¹ tya' tsá² fúui¹ 'wii'¹³ tsaa² tya' jaain²¹ tsá² do. Pe cwáain¹ tya' Jesucristo do gauntyú¹ mo Dios jileei'²¹ 'wii'¹³ 'e tyú²-u gajmaa¹ a 'in tsá² jaain²¹ do. ¹⁹ 'øøi'²¹-tsi tsá², 'e coon¹³ 'e jo gajmaa¹ a nuu¹³ un jaain²¹ tsá², fúu¹ mo ga'noo¹ o tsaa² pe la joon jon 'e gajmaa¹ a nuu¹³ un jaain²¹ tsá² joon galí² 'e tyú¹ mo fúui¹ tyani Dios.

²⁰ Joon 'e ley do 'e gajó² 'e lifee¹ gi tsaa² tya' tsá². Pe li gangaláai¹ gi tsaa² tya' tsá² 'e feei¹-tsi Dios galifee¹ gi jon. ²¹ Galí²-i la joon 'e la gajúuin² tsá² 'wii'¹³ 'e tsaa² ga'noo¹ o 'e feei¹-tsi Dios lí²-i jmá¹ tsá² tyú² tyaní¹ i joon cwo¹ o jna' coon²¹ juncwii²¹ 'e taa²¹ coon²¹ tøø² mo 'wii'¹³ cwáain¹ tya' Ña'ñu¹ u' Jesucristo.

6

Na'lii²¹² mo' wa' 'naa²¹ gi' tsaa² pe jiin¹ o' coon¹³ Cristo

¹ ¿'Ee ijmo²¹ o' jon? ¿Ti 'naa²¹ gi' tsaa² 'e coon¹³ la joon lí² 'e¹ Dios jna' xiiala fee¹-tsi tyi'? ² ¡'Esa la joon! Tsu na'lii²¹² mo' wa' 'naa²¹ gi' tsaa². Joon wa la joon jo lii¹ gi' sáan¹³ an' 'noo²¹ o' tsaa². ³ ¿Ti jo ñi² 'naa' 'e jile¹ e' gasaa²¹ na' jmii²¹ 'e ilicaan²¹ na' coon¹³ Cristo Jesús, mo gasaa²¹ na' jmii²¹ lawa'a 'e gajuun²¹ mo' coon¹³ on? ⁴ Lawa ga'á¹ mo' caan²¹ mo coon¹³ Cristo joon na'lii²¹² mo'. Joon coon¹³

la joon lí²-i jiin¹ i' tún¹ 'e lisáan¹³ an' coon²¹ juncwii²¹ 'múui². Tsu coon¹³ la joon gajiin¹ in Cristo jee²¹² 'lii²¹² coon¹³ 'ii'²¹ 'ya² gi tya' Ñu¹ u'.

⁵ Tsu wana uncaan²¹ na' coon¹³ Cristo mo gajúun² in; la joon jon iuncaan²¹ na' coon¹³ on mo gajiin¹ in. ⁶ Tsu nee²¹ o' 'e mo gajúin¹ Cristo tsaa¹ crúu¹³ jna' o' 'e líi¹ na' lawa mo jéei¹ gajúun² mo' jon coon¹³ on tsaa¹ crúu¹³ do. Joon coon¹³ la joon lí² 'iin² 'e 'líi¹ na' tsá² 'in ngii¹ i to² 'noo¹ o tsaa². Joon jo líi¹ gi' tsaleei¹³ jmoo²¹ o' nuu¹³ u' jiin¹³ la to² tyu² tsaa² 'e gó². ⁷ Tsu 'lii²¹² jo lí² gi' 'noo¹ o tsaa². ⁸ Wa mo' o gajúun² na' coon¹³ Cristo tsáa¹ mo-tsi' isaan²¹ o' coon¹³ on, ⁹ tsu nee²¹ o' 'e mo ngayuui¹³ gajiin¹ Cristo jee²¹³ 'lii²¹² do coonti jo jmii²¹² wa'a júuin² gi tún¹. Jo lí² gi tyu² 'mó¹ to² 'ii. ¹⁰ Tsu mo gajúin¹ Cristo, cafu gajúun² in cwáain¹ tya' tsaa², pe nano la seen²¹ mo sein²¹ tya' Dios. ¹¹ La joon jon 'naa' cwolii¹ naa' 'e 'lii²¹² naa' wa' 'noo¹ gi' tsaa² pe cwoseen²¹ naa' jiin¹ iin' tya' Dios sicaan²¹ naa' coon¹³ Ña'ñu¹ u' Cristo Jesús.

¹² Tsu 'wii'¹³ joon jo cwo² naa' yaanaa' 'e tyu² tsaa² to² 'naa' 'e jo jmaa² aa' núu¹³ un' jilaa²¹ 'e gó² 'e soon²¹ in ngú¹ taan²¹² naa'. ¹³ Jo cwo² oo' ngú¹ taan²¹² naa', jiin¹³ Xu, wa'a 'noo¹ gi' tsaa². Lí' cii¹³ i; jmaa² aa'. Cwo² oo' ngú¹

taan²¹²naa' Dios lawa tsá² 'in nijúin¹ joon gajjin¹in tún¹. Cwo²naa' yaanaa' Dios 'e jmaa²aa' 'e tyú². ¹⁴ Tsu 'e tsaa² do jo lí²gi tyu² to² 'naa'. Joon jo lí¹naa' tsá² 'in 'ná² jmá¹ 'e ley dó², pe lí¹naa' tsá² 'in ga'ii²¹ 'e feei¹-tsi tya' Dios.

Júu³ cwáain¹ tya' 'in tyu² to² jna'

¹⁵ ¿'Ee lí²naa'? ¿Ti 'naa²¹gi' tsaa² tsu 'wii¹³ lí¹na' tsá² 'in jo 'ná² jmoo²¹gi' 'e ley do pe lí¹na' tsá² 'in niga'ii²¹ 'e feei¹-tsi tya' Dios? ¡'Esa la joon! ¹⁶ Tsu tyú² ñi² 'naa', wa cwó² tsá² yaai, 'e jmáa¹a to² tya' jaain²¹ ñi¹fii²¹² tsá² 'e jmáa¹a nuu¹³un, lí¹i tsá² tya' 'in ñi¹fii²¹² do. Joon 'ná² jmáa¹a nuu¹³un to² tyu² 'ido. La joon ilí² wa'a cwo² tsá² yaai 'e lí¹i tsá² 'in tyu² tsaa² to² 'ii, joon ijúun²in li tyéi¹, si cwo² tsá² yaai 'ee²¹ 'e jmáa¹a nuu¹³un to² tyu² Dios 'e seein²¹ coon²¹ juncwii²¹ 'e coon²¹ tsáa¹. ¹⁷ Pe cwocwó³o' 'maai¹³ Dios, xufiin¹³ galí¹naa' tsá² 'in tyu² tsaa² to² la mo jée¹, nigajmaa²aa' nuu¹³un' la jai² 'e júu³ tyú² niga'e² tsá² 'naa'. ¹⁸ Joon mo galáa²naa' jee²¹² tsaa² ga'ii¹³naa' 'e jmaa²aa' coon²¹ juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹. ¹⁹ (Joon fuu²¹²uu 'naa' coon¹³ júu³ 'e síi¹ tsá² 'e coon¹³ la joon²¹ lí¹ 'øøi²¹-oo'.) Joon la gacwoo²naa' yaanaa' la mo jéei¹ 'e jmaa²aa' jilaa²¹ 'e leei²¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹

'e gó², la joon jon nano, cwoo²naa' yaanaa' jmaa²aa' coon²¹ juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹ 'e líin²naa' coonti tsá² tya' Dios.

²⁰ La 'ii²¹² lí¹naa' tsá² 'in tyu² tsaa² to² jo mo gajmaa²aa' coon²¹ juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹. ²¹ Pe ¿'ee gajmaa²aa' coon¹³ 'e gajmaa²aa' la mo jéei¹ 'e la no cwó² 'naa' fa'ii²¹? Jiin¹³ 'e júun²moo'. ²² Pe nano niláa²moo' tsaa² joon ga'ii¹³naa' 'e jmaa²aa' la to² tyu² Dios. Joon coon¹³ 'elo lí¹naa' tsá² tya' Dios, joon li tyéi¹ i'ii¹³naa' coon²¹ juncwii²¹ itaa^{21a} coon²¹ tøø²mo. ²³ 'E 'leei¹³ tsá² 'e jnaa¹a mo 'noo¹o tsaa² jiin¹³ 'e 'ná¹ júun²mo. Pe cwo¹o Dios tsá², jo 'e 'laa¹³ tyiin¹, coon²¹ juncwii²¹ 'e taa^{21a} coon²¹ tøø²mo sicaain²¹ coon¹³ Ña'ñu¹u' Cristo Jesús.

7

Lawa'a icuu¹³mo cwoo²¹o tsá² coon¹³ Jesús mo jai² lí²i tsá² 'ii

¹ Tsaru¹u', cwii¹oo' 'e ley do, joon ñi³oo' 'e 'ná¹ jmá¹ tsá² 'e ley do jiin¹³ la jee²¹² 'e seen²¹mo tsá². ² Lí¹ lawa jaain²¹ tsamí² 'in nicuui¹³ cwoo²¹o. La 'ii²¹² seein²¹ 'in ñuu¹ tya'a do sicin¹in coon¹³ 'ido jiin¹³ la to² tyu² ley do. Pe wana nijúin¹ ñuu¹ tya'a galáa²mo 'in tsamí² do 'e to² tyu² ley do 'e sicaain²¹ coon¹³ 'ido. ³ La joon wana tiui² tsamí² ñuu¹ tya'a la tyi seein²¹ ñuu¹ tya'a do,

joon cuu²¹i cwoo²¹o coon¹³ tsá² xeei²¹ joon 'noo¹o tsaá² lawa 'e cwuu¹i coon¹³ tsá² xee²¹mo. Pe wana nijúin¹ ñuu¹ tya'a, galáa²mo 'in tsamí² do 'e to² tyu² ley do joon lí²-i cuu²¹i cwoo²¹o tún¹ jo 'e tsaá² 'noo¹o.

⁴La joon jon 'naa', tsaru¹u', lawa'a nijún¹moo' 'e tyu²gi ley to² 'naa' 'in sicaain²¹ coon¹³ Cristo. Joon coon¹³ la joon ilisá² coon²¹ 'e xiaa²¹ ityu¹² to² 'naa'. Joon nano nalí¹naa' tsá² tya' Cristo 'in nigajiin¹ jee²¹² 'lí²¹². 'E coon¹³ la joon 'e 'ín³na' to² tya' Dios. ⁵Tsu la jee²¹² 'e seen²¹na' 'e 'ná¹ jmoo²¹o' jiin¹³ la 'iin²¹²in ngú¹ taan²¹²na', 'e ley do 'e jmá¹ to² 'e unjnaa¹a-tsi 'e gó² 'e 'í¹-tsi ngú¹ taan²¹²na'. Joon 'elo jmaai¹ to² jiin¹³ 'e 'ná¹ júun²mo'. ⁶Pe nano nijúun²mo' 'e lí² tyu²gi ley to² jna' la galí¹ la mo jéei¹, joon naláa²mo' 'e lí² jmoo²¹o' la to² tyu² Dios coon¹³ 'e juncwii²¹ 'múui² 'e gacwó²o Espíritu Tyú² tyijna' jon' wa' jmoo²¹o' la to² tyu² 'e ley tsaai¹ do 'e toon¹on ni mo'jí² do.

'E² 'e ley do jna' ee 'e tsaá²

⁷¿Ti lí² faa¹³a' jon 'e ley do 'e lí¹ tsaá²? 'Esa lí² la joon! Pe jo mo galicwii¹na' tsaá² wa jo mo galisá² ley do. Tsu wana 'e ley do jo mo gajin²in: "Jo cwosóon²un 'e sá² tya' tsá² xeei²¹", jo mo galiñi³ii 'e tsaá² wa'a sóon²in tsá² 'e sá² tya' tsá² xeei²¹. ⁸Joon tsifu mo nú³uun 'e ley do, 'e gó² 'e 'yu

ngú¹ taan²¹²na galáa² 'wii²¹² 'e sóoin² jilaa²¹ ní² 'e gó² 'e sá². Tsu mo jo ley sá² jo cwí³ jna tsaá². ⁹Galisá² coon²¹ sii¹³ mo jo mo cwí³ii tsaá² tsu jo ley do sá², joon galí¹na 'e tyú¹moo tyani Dios. Pe mo ngíi²gi joon gajó² 'e ley do, joon 'e gó² 'e 'í¹-tsii lawa'a gajiin¹o tún¹ joon galiñi³ii xi-iala gó² 'e lí¹na tyani Dios. ¹⁰Joon 'e ley do 'e gacwó² Dios 'e liseen²¹na tyú² tyaní¹i gali¹i galiñi³ii 'e seen²¹na 'e jmóo³oo 'e gó²; joon 'e gó² do lawa'a gajmáa³aa coon²¹ coon¹³ Dios. ¹¹Tsu 'e gó² 'e 'í¹-tsii gacon²on jna too² coon¹³ 'e ley do. Galí²na 'e uncaan²¹na coon¹³ Dios pe gajmáa³aa coon²¹.

¹²Joon 'e ley do 'e tyú² 'áa¹mo do; joon jilaa²¹ to² tyu² Dios 'e tyú² 'áa¹mo jon. Jmaai¹³ 'e røø²¹ tyu² Dios to² 'e jmaai¹ to² tya' tsá². ¹³Wana la joon, ¿ti gajmaa¹a 'e tyú² do 'e lí¹na coon²¹ coon¹³ Dios? 'Esa la joon! 'E gó² 'e 'í¹-tsii do gajmaa¹a 'e lí¹na coon²¹ coon¹³ Dios. Joon coon¹³ la joon ga'e²e jna xiiala lí¹ tsaá². 'E tyú² ga'e²e jna xiiala lí¹ tsaá² 'e coon¹³ la joon liñi³ii xiiala gó² 'áai¹ lí¹ tsaá² do.

¹⁴Nee²¹o' 'e gacwó²o 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'e ley do. Pe ngú¹ taan²¹²na tyu² to² jna joon lí¹na lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ tya' tsaá² 'in lí² jmá¹ nuu¹³un jiin¹³ la to² tyu² tsaá² do. ¹⁵Tsu jo

8

'øøi²¹-tsii jilaa²¹ 'e jmóo^{3oo}; jo jmóo^{3oo} jiin¹³ la 'iin²¹²na xujoon jmóo^{3oo} jilaa²¹ 'e jo tí²-tsiioo. ¹⁶ Pe wana jmóo^{3oo} jiin¹³ la jo tí²-tsii jmóo^{3oo}, coon¹³ la joon jmóo^{3oo} júu³ 'e tyú² 'e ley do. ¹⁷ Joon jon' jna 'e 'in jmoo^{1o} 'e gó² do pe 'e gó² 'e 'yü ngú¹ taan^{212na}. ¹⁸ Tsü ñí^{2oo} 'e jo 'ee tyú² sá² tyiia jee²¹² ngú¹ taan^{212na} tsü 'iin^{212na} jmáa^{3aa} 'e tyú² pe jo tí^{2na}. ¹⁹ Jo jmáa^{3aa} 'e tyú² 'e 'iin^{212na} xujoon jmáa^{3gii} 'e gó² 'e jo 'iin^{212na} jmáa^{3aa}. ²⁰ Wana jmóo^{3oo} 'e jo 'iin^{212na} jmáa^{3aa} joon jon' jna-a 'in jmoo^{1o} 'e do pe 'e gó² 'i¹-tsii 'yü ngú¹ taan^{212na} 'e jmoo^{1o} 'e do.

²¹ La lo tsangí^{2na}: mo 'iin^{212na} jmáa^{3aa} 'e tyú² joon xü 'e gó² jmóo^{3oo} joon. ²² Coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsii tí²-tsii 'e ley tya' Dios, ²³ pe lí³ⁱ 'e 'yü ngú¹ taan^{212na} coon²¹ 'e jñii²¹ jo cwó² 'e jmáa^{3aa} jiin¹³ la 'iin^{212na}. 'E jñii²¹ do lí la lí coon²¹ ley tya' 'e gó² 'e 'yü ngú¹ taan^{212na} 'e tyü² to² jna 'e joon jo cwó² láai² jna.

²⁴ ¡Tsá² 'in fúu² 'áai¹ jna! ¿'lín 'in iláa¹ⁱ jna coon¹³ 'e ngú¹ taan^{212na} ijmaa^{1a} ijúun^{2na}? ²⁵ Ña'a Dios Jmii²¹ lí² láai¹ jna coon¹³ 'e gajmaa^{1a} Ña'ñü^{1u} Jesucristo 'wii²¹² tyi'. ¡Maa^{13mo} Dios! Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e 'iin^{212na} jmáa^{3aa} 'e ley tya' Dios do tyü^{2u} jna to² pe coon¹³ 'e ngú¹ taan^{212na} lí^{1na} tsa'leei¹³ tya' 'e ley tya' 'e gó² 'e 'yü ngú¹ taan^{212na}.

Xiiala lí¹ 'e juncwii²¹ cwó² Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹

¹ Joon nano jo jmá¹ Dios 'ii²¹ tya' jileei²¹ 'in sicaain²¹ coon¹³ Cristo Jesús, 'in jo ngí¹ to² jmoo^{1o} 'e 'yaai¹-tsi ngú¹ taain²¹² pe jmoo^{1o} 'e 'yaai¹-tsi 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. ² Joon 'e ley tya' 'in Espíritu Tyú² do 'in gacwo² jna juncwii²¹ 'e sicaan^{21na} coon¹³ Cristo Jesús nigaláai¹ jna tya' 'e ley tya' 'e gó² do joon wa'a 'e 'ná¹ júun^{2na}. ³ Tsü Dios gajmaa^{1a} coon¹³ Cristo do jilaa²¹ 'e jo lí² jmáa^{1a} 'e ley tya' Moisés jiin¹³ coon²¹ jmii²¹². Tsü 'e ngú¹ taan^{212na} do gajmaa^{1a} la wa'a jo 'ee 'ii²¹ galisá² tya' 'e ley do 'e untsiin¹ⁱⁿ. Pe Dios gasii¹ⁱⁿ Joon^{1on} 'e tsa'í² ngú¹ taan^{212na} 'e gacwó¹ 'ña'a lawa coon²¹ fa¹ 'e tyi² tsaa² tya' tsá². Joon coon¹³ la joon gajmaa^{1a} 'ii²¹ tya' tsaa² 'e 'yü ngú¹ taan^{212na}. ⁴ La lo gajmaa^{1a} 'e coon¹³ la joon lí² jmoo^{21o} jilaa²¹ 'e tyú² jiin¹³ la to² tyü² ley do, jo 'ná² ngí^{2gi} to² tyü² 'e ngú¹ taan^{212na} pe lí² ngí²¹ⁱ jiin¹³ la 'iin²¹²ⁱⁿ 'in Espíritu Tyü² do. ⁵ Joon 'in tsá² 'in ngí¹ to² jmoo^{1o} jiin¹³ la to² tyü² ngú¹ taan²¹²ⁱⁿ, cu²-tsi jiin¹³ coon¹³ 'e jmaai¹ to² ngú¹ taan²¹²ⁱⁿ do. Joon 'in ngí¹ to² jmoo^{1o} jiin¹³ la 'iin²¹²ⁱⁿ Espíritu Tyü² do 'i¹-tsi jiin¹³ tya' 'in Espíritu do. ⁶ Joon

wa ngí¹ tsá² cu²-tsi jiin¹³
 coon¹³ 'e jmaai¹ to² ngú¹
 taan²¹²in jmaai¹³ jiin¹³ 'e
 júun²mo pe wa 'i-tsi tsá²
 jiin¹³ tya' 'in Espíritu Tyú² do
 jmaai¹³ 'e seen²¹mo tsá² joon
 sí¹ tyú²-tsi tsá² tyani Dios.
 7 Joon jileei²¹ 'in ngí¹ cu²-tsi
 do lawa'a 'e¹mo Dios tsu jo
 'iin²¹²in jon'gi cwó¹ 'ña'a wa'a
 tyu² ley do to² 'ii. 8 Tsu 'wii¹³
 joon, 'in ngí¹ to² jmoo¹o jiin¹³
 la to² tyu² ngú¹ taan²¹²in jo lí²
 jmáa¹ la 'yaai¹-tsi Dios.

9 Pe 'naa' jo ngí² to²
 jmoo²oo' jiin¹³ 'e 'yaai¹-tsi
 ngú¹ taan²¹²naa', pe 'e
 'yaai¹-tsi 'in Espíritu Tyú²
 do. Tsu 'in Espíritu Tyú² do
 'e 'yuu¹mo ngú² taan²¹²naa'.
 Joon wana jo 'yuu¹ 'in
 Espíritu Tyú² do ngú¹
 taan²¹²in tsá² jo lí¹ 'in tsá²
 do tsá² tya' Cristo. 10 Pe
 wana 'yuu¹ Cristo ngú¹
 taan²¹²naa', 'in alma tyi'naa'
 jiin¹o tsu nigauntyú¹mo Dios
 'naa' xafin¹³ ngú¹ taan²¹²naa'
 'ná¹ ijúun²in 'wii¹³ tya' tsaa².
 11 Joon wana 'in Espíritu
 Tyú² tya' 'in nigajmaa¹a
 jiin¹ Cristo Jesús jee²¹² 'lí²¹²
 'yuu¹ jee²¹² 'naa', la joon
 jon 'in Dios do 'in gajmaa¹a
 jiin¹ Jesús ijmáa¹a jiin¹ jon
 cuerpos tyii' 'e 'ná¹ júun²in.
 Coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu tya'
 Dios 'in 'yuu¹ jee²¹² 'naa'
 ijmáa¹a jiin¹ 'naa'.

12 Tsu 'wii¹³ joon, tsaru¹u',
 jo tí²na' ngí² to² tyu² ngú¹
 taan²¹²naa'. 13 Tsu wana
 ngí² jiin¹³ la to² tyu² ngú¹

taan²¹²naa', 'ná¹ júun²naa'; pe
 wana coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu
 Tyú² do jmoo²oo' 'e lawa'a
 'e júun²mo ngú¹ taan²¹²naa'.
 Joon jo jmoo²¹gi' la to² tyu²
 'e coon¹³ la joon 'e seen²¹naa'.

14 Jileei²¹ 'in 'e²e 'in
 Espíritu tya' Dios xiiala 'ná¹
 ngí¹ lí¹ joon¹ Dios. 15 Tsu
 'in Espíritu 'in niga'ii¹³naa' jo
 lí¹ la lí¹ espíritu 'in tyu² to²
 'ii³ 'naa', 'in lí² jmá¹ 'goo²oo'.
 In Espíritu 'in niga'ii¹³naa'
 nigajmee¹ jna' joon¹ Dios.
 Joon coon¹³ 'in Espíritu
 do fee¹³na' Dios: "Ñu¹u".
 16 Joon 'in Espíritu do røø²¹
 sí¹ coon¹³ espíritu tyi' 'e
 lí¹na' joon¹ Dios. 17 Joon
 ilín²na' joon¹on 'ii¹³na' 'e
 tí²na' jiin¹³ la júu³ ga'ii² Dios
 tyijna'. Caan²¹mo coon¹³
 Cristo 'ii¹³na' 'e tí²na' do. Tsu
 mo nee²¹en' wúu¹ caan²¹mo
 coon¹³ Cristo la joon jon
 'ii¹³na' caan²¹mo coon¹³on 'e
 'ya²gi tya'a.

18 Tsu lí²na' 'e wúu¹ nee²¹e'
 nano jo 'ee to² tí² mi unc'ii²
 'e wúu¹ do coon¹³ 'e 'ya²gi
 ijnee²¹ tyijna' milic'ii²¹giXu.
 19 Tsu la tøø² juncwii²¹
 sijáan¹an 'áa¹mo ca mi tí² 'ii²¹
 icwó² Dios joon¹on jilaa²¹
 'e tí². 20 Tsu 'e juncwii²¹
 lo galí¹ 'e jo 'ee to² 'ii³-in.
 Galí²-i la joon jon' wa'a
 gali'iin²¹²in 'e fu juncwii²¹
 la joon, pe tsu 'wii¹³i la
 joon gali'iin²¹²in Dios Jmii²¹.
 Joon sijáan¹an ca mi lí¹ sí².
 21 'E juncwii²¹ lo sijáan¹an
 ca mi láai² 'e gó² sijn'ii¹³

tya'a joon lí² 'ii²¹i 'e 'ya²gi
'e siláa²i la siláai² jóon¹ Dios.
22 Joon ca jmí²¹² no jilaa²¹
'e gajmaa¹a Dios 'oon²on.
'Oon²on la 'oon²on tsami² mi li
cuu²¹ tya'a iliseein²¹ jóon¹on.
23 Joon jiin¹³ 'e gajmaa¹a
Dios do 'oon²on pe jna' jon
'ón²on' xufiin¹³ niga'ii¹³na' 'in
Espíritu Tyú² do lawa coon²¹
'e tsáai¹ tsi' i'ii¹³na' jilaa²¹.
'Ón²on' 'áai¹ joon siján³an' ca
mi líin¹na' jóon¹ Dios 'in 'in
gacwaan¹³in. Joon coon¹³
la joon 'e ngú¹ taan²¹²na' ilí²
siláa² 24 tsu natiin¹³na' coon¹³
'e siján³an'. Pe wana jóø²ø tsá²
'e sijáan¹an joon jo sijáan¹gi.
Tsu wana 'e jóø²ø tsá² jo 'ná²
sijáan¹an. 25 Pe wana jo jóø²¹ø'
'e siján³a' 'ná¹ jon²du' coon²¹
tún².

26 Coon¹³ la joon jon 'in
Espíritu Tyú² do tya' Dios
uncoon¹³ jna' coon¹³ jilaa²¹
wa jo pí³-tsi'. Tsu jo né²na'
faa¹³a' júu³ tyú² jiin¹³ la tíi²
jna'. Pe 'in Espíritu Tyú² do
míi¹ tyani Dios 'wii²¹² tyi'
coon¹³ 'e saai¹-tsi 'e jo lí²
faa²¹a coon¹³ jmí¹ tya' tsá².
27 Joon Dios, 'in ñ² jilaa²¹
'e 'i¹-tsi tsá², ñ²o 'e 'iin²¹²in
jin²in 'in Espíritu Tyú² do tsu
'wii¹³ 'in Espíritu do míi¹
'wii²¹² tya' 'in cwii¹in Dios
jiin¹³ la 'i¹-tsi Dios.

*Li'í' sicaan²¹na' coon¹³
Cristo*

28 Tsu né²o' 'e jilaa²¹ 'e
tsangí²na' gajmaa¹a Dios 'e
sá² 'e tyú² tya' 'in 'iin²¹²in 'ii,
'e tyú²-u tya' 'in gatø² Dios

iuntsiin¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in.
29 Tsu 'in galicwii¹in Dios la
mo jéei¹, 'ii jon nigatyii¹³in
Dios ca la mo 'wii²¹² wa'a
ilí²in la líi¹ Jóon¹on, 'e
coon¹³ la joon 'in jóon¹on
do ilí²in 'in feei¹gi jee²¹² 'in
ruu²¹i fúui¹ do. 30 Joon 'in
nigatyii¹³in Dios ca la mo
'wii²¹², gatø¹o jon; joon 'in
nigatø²ø, nigauntyú¹mo jon;
joon 'in nigauntyú¹ Dios, 'ii
jon gacwo¹ Dios ilí²in la líi¹
Jóon¹on do.

31 ¿'Ee jon 'e faa¹³a' cwáain¹
tya' 'elo? Wana 'i¹-tsi Dios
'e tyú² tyi', jo 'ee cwáain¹ tyi'
wa 'ei¹ tsá² jna'. 32 Tsu wana
jo¹ gasáai¹ Dios Jóon¹on pe
gajaan²¹mo Jóon¹on 'wii²¹²
tyijna', ¿ti jo cwo¹ Dios
jna' jilaa²¹ caan²¹mo coon¹³
Jóon¹on? 33 ¿'lin lí² cwo²o
tsaa² 'in nigatyii¹³in Dios?
Tsu Dios 'in niga'ii²¹i 'ii.
34 ¿'lin lí² pí²in li 'ii²¹? Tsu
Cristo 'in nigajúin¹ 'wii²¹²
tya'a. Joon 'ii-o gajjin¹in
jee²¹² 'li²¹² joon nano tyín¹
li' cwo²¹ Dios tsáa¹, míi¹
'wii²¹² tyi'. 35 ¿'lin jon lí²
jmáa¹a 'e jo 'iin²¹²gi Dios jna'?
¿Ti lí² jmáa¹a 'e wúu¹ né²e'
'e jo 'iin²¹²gi Dios jna', si lí²
jmáa¹a 'e fa'í³ sáan³an' 'ee 'e jo¹
'iin²¹²gi Dios jna'? La joon jon
wa'a 'øøi¹ tsá² jna', si júun²na¹
'oo² 'ee, si 'ná² sin¹in' 'ee, si
toon²¹on' tóin¹ 'mó¹ 'ee, si ti
li jó¹ 'mó¹ tyi' 'ee. ¿Ti li' 'elo
jmáa¹a 'e jo 'iin²¹²gi Dios jna'?
36 La gajin² ni jí² tya' Dios:

'Wii²¹² tyi' i sáan³an' tóin¹ 'mó¹

la coon²¹ jmi²¹²;
 joon líi¹ tsá² 'e líi¹ jna' la líi¹
 joo'saa'²¹ 'in jngaai'¹³
 tsá².
 37 Pe coon'¹³ jilaa'²¹ 'elo, jna'
 líi¹na' tsá² 'in gali'² jo 'ee gali'²
 tya'a. Gali'¹i' wii'¹³ cwáain¹
 tya' 'in nigali'in²¹²in jna'.
 38 Joon tsáa'¹mo-tsii 'e jo sá²
 jii'¹³ coon²¹ ili² jmáa'^{1a} 'e
 jo 'iin²¹²gi Dios jna'; tsu wa
 júun²na' si seen²¹na' 'ee jo lí².
 Jon' 'in ángeles si 'in tyu'² to²
 'ii'ee; jon'gi 'e 'ii'²¹ 'e sá² tya'a;
 'e tsangíi'²na' no si itsangíi'²na'
 tsa'oo²¹, 'yíia¹ 'ee; 39 jon'gi 'e
 sá² fu ñii'¹³ si 'e sá² fu 'wóo¹ 'ee
 si jee²¹² coon²¹ 'e catyia² 'e
 gajmaa'^{1a} Dios jo lí² jmáa'^{1a} 'e
 jo 'iin²¹²gi Dios jna' lagi 'e²e
 jna' 'iin²¹²in jna' mo gasii'¹in
 Cristo Jesús Ña'ñu'^{1a}.

9

Nigatyii'¹³in Dios tsá² Israel

1 Mi fo³oo 'ee fo³oo jmai'²
 'e ja²mo la tii² 'in líi¹ tsá²
 tya' Cristo. Jo jmóo³ jna
 júu³ tajuu²¹ tsu 'in Espíritu
 Tyú² tya' Dios jmo'^{2o} jna júu³
 coon'¹³ 'e 'i¹-tsii 'e ja²mo júu³
 tyia. 2 'Áa¹mo xuui²¹²-tsii
 joon 'áa¹mo cu²-tsii tya' tsá²
 góo³oo Israel. 3 Joon ca
 'iin²¹²na 'e lín²na coon²¹
 coon'¹³ Cristo 'e píi²in Dios jna
 wa'a lí² 'e tyú² tya' ruu²¹na
 tsagóo³oo. 4 Tsu 'in tsá²
 do líi¹ jún² tya' Israel joon
 Dios niga'ii'²¹mo 'ido lawa
 jóon¹on. Joon ga'í² Dios jee²¹²
 'in tsá² do 'e cwá² coon'¹³ 'e
 'ya²gi tya'a joon gajmaa'^{1a}

júu³ 'ee 'iin²¹²in jmáa'^{1a}. 'In
 tsá² do ga'ii'²¹ 'e ley tya'
 Moisés do, joongi xiiala lí²
 un'goo²¹ tsá² Dios. Ga'ii'²¹mo
 jon jilaa'²¹ júu³ 'e ga'íi'² Dios.
 5 'In tsá² lo líi¹ jún² tya'
 'in tsacøøi'¹³ tyi' nifu, joon
 cwáain¹ tya' 'e ngú¹ taain²¹²
 tsá² Cristo gangaa'¹³in jee²¹²
 'in tsá² do. Joon Cristo líi¹
 Dios joon tyu'^{2u} to² jilaa'²¹.
 Cwocwaa'¹³mo coon²¹ tøø²mo.
 Amén.

6 Pe jo mo gaján² 'e júu³
 ga'íi'² Dios tya' tsá² Israel wa
 jo mo gatsín¹. Tsu jileei'²¹
 'in líi¹ jún² tya' Israel jo líi¹
 la jai'² tsá² Israel. 7 Joon
 jileei'²¹ jún² tya' Abraham jo
 líi¹ jóon¹ 'in la jai'² tsu Dios
 nigajin²in sii'²¹ 'ii: "Jiin'¹³
 coon'¹³ Isaac do ilisá² jún²
 tyi'i." 8 'øø'²¹mo-tsi' coon'¹³ 'e
 júu³ lo 'e galíi¹ tsá² jóon¹ Dios
 jon'wa' cwáain¹ tya' tsacøøi'¹³
 tya'a. Xujoon, jii'¹³ 'in tsá²
 do 'in 'ii'²¹ 'e júu³ ga'íi'² Dios
 galíi¹ jún² tya'a. 9 Tsu 'e
 júu³ ga'íi'² Dios tya' Abraham
 gajin²in: "Mi cwá² 'ii'²¹ joon,
 góo³oo, joon iliseein²¹ jaain²¹
 jóon¹ 'in Sara do."

10 Jon'on jii'¹³ 'e no. Tsu
 'in jóon¹on gáí¹ tya' Rebeca
 do jaan²¹mo jmi²¹ seen²¹, 'in
 'líi²¹² tsafeei'¹³ tyi' Isaac do.
 11-13 Pe la jo mo seen²¹mogi
 'in xuui²¹² do jon'gi 'e mo gaj-
 maa'^{1a} jii'¹³xu, 'e gó² si 'e tyú²
 'ee, gajin²in Dios sii'²¹ Re-
 beca do: "'In xuui²¹² tyi'i nifu
 ijmáa'^{1a} la to² tyu'² 'in xaai²¹gi
 do." Coon røø²¹ faa'^{21a} 'e júu³

lo la gafaa²¹a júu³ tya¹ Dios li' li xiia²¹ 'e jin²in: "Iin²¹²na Jacob, pe 'e¹moo Esaú", jin² Dios. Coon¹³ la joon gali² 'e tii² Dios tyii¹³in doñi'iin tsá² 'in tyii¹³in, jiin¹³ la gaⁱ1-tsi joon jo cwáain¹ gacón² 'e gajmaa¹a 'in tsá² do.

14 ¿'Ee faa¹³a' cwáain¹ tya' 'e júu³ lo? ¿Ti jmoo¹o Dios 'e gó²? ¡'Esa la joon! 15 Tsu Dios gajin²in gasii²¹i Moisés: "Ilifee¹-tsii tya' 'in tsá² 'in 'iin²¹²na jmáa³aa feei¹-tsii tya'a, joon fúu² ilí²na 'in tsá² do 'in 'iin²¹²na lí²na la joon tya'a." 16 Joon coon¹³ la joon nee²¹e' 'e jon' tya' 'in tsá² 'in 'iin²¹²in si tya' 'in tsá² 'in cwo²-tsi 'áai¹ 'ee pe 'ña'a Dios ilifee¹-tsi. 17 Tsu ni jí² tya' Dios jin²in la gajin² Dios gasii²¹i 'in róøi¹³ tya' Egipto: "Gajmée¹na 'nø róøi¹³ jiin¹³ wa' ilí² 'e²ee tsá² 'ii²¹ tyiia, joon jiin¹³ wa' ilicwii¹in tsá² jna la caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹." 18 La joon ilifee¹-tsi Dios tya' 'in tsá² 'in 'iin²¹²in jmáa¹a feei¹-tsi tya'a joon ijmée¹i 'waa²¹-tsi 'in tsá² 'in 'iin²¹²in jmée¹i la joon.

19 Pe ifo² jna: "Wana la joon, ¿'ee li' cwo² Dios tsá² tsaa²? Tsu, ¿'iin lí² jo jmá¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in Dios?" 20 Pe 'nø jaain²¹ tsañu¹, ¿'iin lí²u wa'a jo cwo² júu³ ruui²¹ coon¹³ Dios? Jmoo²¹o la 'in jmoo¹o coon²¹ tsuu² lí¹ cwoo¹³ 'e jin² sii²¹i 'in nigajmaa¹a: "¿'Ee li' nigajmee¹³u'un jna la no?" 21 Tsu 'in jmoo¹o

tsuu² tii²mo jmá¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in coon¹³ 'e cwoo¹³ do. Lí²-i jmáa¹a coon²¹ tsuu² 'e 'ya²gi coon¹³ po³ cwoo¹³ do si lí²-i jmáa¹a jon coon²¹ tsuu² 'e jo¹ tyiin² cuu² 'áai¹ coon¹³ 'e po³ cwoo¹³ do 'ee.

22 ¿'Ee lí² faa¹³a' tya' Dios? Jo lí² faa¹³a' jiin¹³xu wa 'iin²¹²in Dios 'e²e tsá² xiiala 'e¹i tsaa² joon xiiala fee¹ to² tya'a joon gajmaa¹a taa²¹a coon²¹ tún² tya' 'in tii² ní² wúu¹ joon 'in 'in'iin²mo. 23 Tsu coon¹³ la joon gajmaa¹a júu³ xiiati fee¹ 'e 'ya²gi tya'a tya' 'in tsá² do 'in galifee¹-tsi tya'a. Joon Dios nigatyii¹³in 'in tsá² do la mo jée¹ wa'a 'ii²¹i 'e 'ya²gi tya'a do. 24 Joon gatø²ø Dios jna', joon 'inlñi¹³ jna' lí¹na' tsá² Israel joon 'inlñi¹³gi jna' lí¹na' tsá² 'in jo seein²¹ Israel. 25 Jiin¹³ la gajin² Oseas ni jí² tya'a mo gafaa²¹a cwáain¹ tya' Dios, gajin¹in:

'In tsá² 'in jo mo gali¹i tsá² tyiia, 'ii iunsí³ii tsá² tyiia.

Joon 'in tsá² 'in jo mo gali'iin²¹²na 'ii iunsí³ii 'in 'iin²¹²na.

26 Joon 'e cwoo¹³ do li gafuu²¹²uu 'in tsá² do: "Jon'on tsá² góo³oo 'naa'", cwoo¹³ joon ilisii²¹ii jóon¹ Dios 'in jiin¹.

27 Pe cwáain¹ tya' tsá² Israel, Isaías gajin²in: "Xufin¹³ 'in jún² tya' tsá² Israel tí² la tí² too¹³ taa¹³ tsi jmi'ñi¹³

tí² jiiin¹³ coon²¹ poo²¹²xu
'in tiin¹³, ²⁸ tsu Ña'ñu^{1u}
iuntsiin¹ júu³ tya'a tya' 'e
cwoo¹³ lo ce tí² la jin²in joon
la jmoonoo ijmáa^{1a}." ²⁹ Jiiin¹³
la gajin² 'in Isaías do la nu'gi:
Wa mo'o jo gasái¹ Ña'ñu^{1u},
'in feei¹gi, jún² tyijna',
joon 'e gali¹na' la líi¹ 'in
tsá² seein²¹ Sodoma
coon¹³ Gomorra.

*Cuu²¹; tsá² Israel jmaa^{1a} la
'iin²¹²in Dios*

³⁰ ¿'Ee faa^{13a} cwáain¹ tya'
'elo? 'In tsá² 'in jo seein²¹
Israel 'in jo mo ganoo¹³on wa'
untyú¹ Dios 'ii tsu 'wii¹³ⁱ 'e
jmaa^{1a}, gauntyú¹mo Dios 'ii
coon¹³ 'e jai² galiⁱⁱ². ³¹ Pe
tya' 'in tsá² Israel do, jo mo
gali¹ wa'a untsiin¹ 'e ley do
'e 'ná² jmáa^{1a} wa'a untyú¹
Dios 'ii. ³² Tsu 'in tsá² Israel
do gali'in²¹²in wa'a untyú¹
Dios 'ii 'wii¹³ⁱ 'e jmoo^{1o} do
jon' wa' 'wii¹³ⁱ 'e jai² lí²ⁱ.
Tsu 'wii¹³ joon gatyuun¹³in
tsaa² cuun²¹² sii²¹ "cuun²¹²
tyuun¹³ tsá²" 'e lí¹ⁱ Cristo.
³³ Joon jí² tya' Dios jin²
cwáain¹ tya' 'e cuun²¹² do:
Sii²ⁱ fu Sión coon²¹ cuun²¹²
tyuun¹³ tsá² joon 'e
cuun²¹² do jmáa^{1a} chí²
tsá².

Joon jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii jo
'ee tsatyin²-tsi coon¹³.

10

¹ Tsaru^{1u}, jiiin¹³ 'e 'iin²¹²na
'ái¹ joon 'e júu³ tyá² 'e foo¹³na
Dios 'wii²¹² tya' 'in tsá² Is-
rael ijmáa^{1a} Dios tiin¹³ 'ii.

² Tsu fo^{2oo} 'wii²¹² tya' 'e

'áa¹mo un'goo^{21o} 'in tsá² Is-
rael do Dios pe jo røø²¹ ñii¹
xiiala lí² un'goo^{21o} 'a la jai²
Dios. ³ Jo 'øøi²¹-tsi xiiala un-
tyú¹ Dios tsá² joon 'iin²¹²in
wa'a untyú¹ Dios 'ii jiiin¹³
la 'i¹-tsi yaai. Jo cwéi¹ yaai
wa' untyú¹ Dios 'ii jiiin¹³ la
'iin²¹² Dios. ⁴ Tsu Cristo do
lí¹ⁱ 'in lí¹ gatséi¹ tya' 'e ley
tya' Moisés do joon untyú¹mo
Dios jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii.

⁵ Joon mo gafaa^{21a} Moisés
tya' xiiala ili² untyú¹ Dios
tsá² coon¹³ 'e ley do,
gataan¹an ni mo'jí² 'e júu³ lo:
"Iin tsá² 'in untsiin¹ jiiin¹³
la to² tyu² ley, iliseen²¹mo
coon¹³ 'edo." ⁶ Pe la lo
gajin²in tya' xiiala ili² untyú¹
Dios tsá² coon¹³ 'e jai² líi²
tsá²: "Jo foo^{13o} coon¹³ 'e
'i¹-o'o: ¿'lin 'in lí² so^{1o} fu
ñu'fú² wa'a xaa¹ⁱ Cristo?
⁷ Jon'gi foo^{13o}: ¿'lin 'in lí²
xaa¹ⁱ fu lí 'ii²¹ wa'a jmáa^{1a}
so^{1o} Cristo jee²¹² 'lí²¹²?" ⁸ ¿'Ee
jin²in wa'a la joon? 'E jin²in:
"E júu³ jai² lo 'ii¹ co'liséen^{2un},
ca tsi nu' 'oo^{13o} 'ii¹ joon lí²
'i¹du¹-o'o 'e júu³ lo." Joon 'e
júu³ lo 'e sái¹³ jna'a lí la lí 'e júu³
'ee^{21e} 'e cwáain¹ tya' 'e jai² líi²
tsá². ⁹ Tsu wana coon¹³ júu³
tyi'i jmoo^{21o} júu² 'e líi¹ Jesús
Ña'ñu^{1u} joon wana jai² lí^{2u}
'e nigajmaa^{1a} Dios 'ii jiiin¹
jee²¹² 'lí²¹², itiin¹³mo'o. ¹⁰ Tsu
coon¹³ 'e 'i¹-tsi tsá² ja²mo líi²
tsá² wa'a iuntyú¹mo Dios 'ii,
joon coon¹³ júu³ tya'a jmo^{2o}
tsá² júu³ 'e cwii¹in Jesucristo
joon coon¹³ la joon tiin¹³mo

'ii.

11 La jin² ni jí² tya' Dios: "Jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii jo tsatyin²-tsi tya'a." 12 Tsu tyani Dios coon²¹ røøi²¹ tsá² Israel lagi 'in tsá² catyaa² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon Na'ñu^{1u} líi¹ⁱ Ña'ñu^{1u} tya' jileei²¹ tsá² joon cwoo¹ ce gasá¹ tya' jileei²¹ 'in mí¹. 13 Tsu jin² in ni jí² do: "Jileei²¹ 'in mí¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu^{1u} 'in tiin¹³ mo 'ii." 14 Pe, çxiiala lí² mí¹ tsá² wa' mo jo jai² galí²ⁱ? Joon, çxiiala lí² jai² lí²ⁱ tsá² Cristo wa jo mo ganú^{2un} tya'a? Joon, çxiiala lí² nuu^{1un} tsá² wa jo 'in mo seein²¹ wa'a jmaa^{13a} jú³? 15 Joon, çxiiala lí² jmaa^{13a} tsá² jú³ wa'a jo¹ mo sii¹ⁱⁿ tsá² 'ii? Jiin¹³ la nigajin² ni jí² tya' Dios: "¡Áa¹ mo 'ya² gi 'e ti²ⁱ tya' 'in tsá² 'in tsacwó² jú³ tya' xiiala seein²¹ tsá² tyá² coon¹³ Dios joon 'in cwó² 'e jú³ tyá² tya' 'e tiin¹³ tsá²!"

16 Pe jon' jileei²¹ jmaa¹ nuu^{13un} 'e jú³ tyá² do tya' 'e tiin¹³ tsá². La gajin² Isaías ni jí² tya' Dios: "Ña'ñu^{1u}, ç'iin galijai² galí²ⁱ jú³ tyii¹?" 17 Tsu 'e jai² 'e nigalí²ⁱ tsá² galí¹ tsu 'wii¹³ⁱ niganú^{2un} 'e jú³ do. Joon 'e jú³ nuu^{1u} do 'e jú³ cwáain¹ tya' Cristo.

18 Pe unngii²ⁱⁱ 'nu: çTi jo mo nuu^{1u} tsá² Israel 'e jú³ do? jNiganuu^{1o}! Tsu ni jí² tya' Dios jin²ⁱⁿ:

Niganú^{2un} tsá² jú³ tya'a la caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹.

Joon 'e jú³ sší¹ⁱ nigatyía¹ ca ti³ ni 'wó².

19 Pe unngii^{2gii} 'nu: çTi jo mo ga'øøi²¹-tsi tsá² Israel 'e jú³ ninú^{2un} do? Tsu gajin² Moisés:

Ijmée^{1na} 'naa' 'e tyiin²-'oo' tya' tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in lí²naa' 'e jo lín² 'ido tsá² tyiia;

joon ijmée^{1na} 'naa' 'nii²¹-'oo' coon¹³ coon fuu²¹ 'in lí²naa' 'e jo 'øøi²¹-tsi 'ido.

20 Joon Isaías do coon²¹ tsáa¹ gi gajin²ⁱⁿ:

Nigatsee²¹ⁱ jna 'in tsá² 'in jo mo ga'naai¹³ jna;

joon gajné^{1na} tyani 'in tsá² do 'in jo mo gamú¹ jna.

21 Joon mo gafaa²¹ Isaías do cwáain¹ tya' tsá² Israel, gajin²ⁱⁿ: "La coon²¹ jmii²¹² 'i³ⁱⁱ cwó^{3oo} 'e tø^{2øø} tsá² 'in jo jmoo^{1o} nuu¹³, 'in tsá² 'in jo tsi tsa'goo^{21o}."

11

Tsá² Israel 'in natiin¹³

1 Wana la joon, çti nigatiui² Dios tsá² tya'a tsá² Israel? ¡Esa la joon! Tsu jna-a líi^{1na} tsá² Israel. Joon líi^{1na} jún² tya' Abraham joon 'lii²¹² tsafeei¹ tyiia sii²¹ Benjamín. 2 Jo mo gatiui² Dios tsá² tya'a 'in nigalicwii¹ⁱⁿ la mo jéei¹. Tsu ñí² 'naa' la jin² ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya' Elías mo gafaa^{21a} Elías jú³ tyá² joon gacwoo^{1o} tsaa² tya' tsá² Israel. Elías do gajin²ⁱⁿ sší²¹ⁱ Dios: 3 "Ña'ñu^{1u}, nigajngaa¹³ mo 'ino tsá² tyi¹ 'in cwoo^{1o} jú³

tyá² tyi'i joon nigafiin¹in ni altar tyi'i. Joon jiin¹³ jna-a seen²¹na joon 'iin²¹²in 'ino jngaa¹³mo jna jon." 4 Pe Dios gañii¹i: "Nigajmá³aa coon²¹ dyía¹ mil tsá² tyiia 'in jo gasii²¹ 'wojní¹i tyani 'in tsá² cun'uu³ sii²¹ Baal." 5 La joon jon nano nigasáai¹xu Dios coon¹³ 'e feei¹-tsi tya'a 'inlíi¹³ tsá² Israel ilíi²in tsá² tya'a. 6 Joon ga'ii²¹ Dios 'in tsá² do coon¹³ 'e feei¹-tsi tya' 'ido jon' wa ga'ii²¹i tya' 'e nigajmaa¹a 'ido. Tsu wana ga'ii²¹i Dios 'ido tya' 'e tyú² 'e nigajmaa¹a jo ga'ii²¹i 'wii¹³ galifee¹-tsi tya' 'ido.

7 ¿Ee ifa²a' cwáain¹ tya' 'elo? 'In tsá² Israel do gali'iin²¹²in wa'a 'ii²¹ Dios 'ii pe jo 'ee gali²i pe jiin¹³ 'in gatyii¹³in Dios gali¹o. Joon galibán¹mo 'in catyaai², 8 jiin¹³ la gajin² ni jí² tya' Dios: "Dios jmaa¹a 'e ituun²mo 'e 'i¹-tsi 'in tsá² do; gacwo¹o 'ido unní¹i pe jo jna²a, joongi gacwo¹o 'ido loocwóo¹o pe jo nuu¹un, joon la joon lí² ca jmí²¹² no." 9 Joon 'íi²¹² David gajin²in:

Cwolí² 'e tyú² seein²¹ coon¹³ 'e gøø²¹ø lawa coon²¹ ni lá², 'e coon¹³ la joon ityuun¹in joon iní² wúu¹.

10 Cwolitiui² unní¹i joon jo jna²gi,

cwolí² 'e lituu²¹ moowó¹o coon¹³ laa²¹² 'e tyaan¹an coon²¹ tøø²mo.

'In tiin¹³mo 'in tsá² jo seein²¹ Israel

11 Unngí³íi 'naa', mo gatyuin² tsá² Israel, ¿ti gacíi¹³i coonti? ¡Esa la joon! Xu li' cii¹³i galí. Tsu coon¹² 'e jo gajmaa¹a nuu¹³un tsá² Israel do gali² ijmá¹ Dios tiin¹³ tsá² 'in jo seein²¹ Israel, 'e coon¹³ la joon ili'iin²¹²in tsá² Israel 'e la joon jon. 12 Joon wana gali² 'e tyú² tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'e jo gajmá¹a tsá² Israel nuun¹³un, joon ga'laa¹a tsá² Israel ilisá² 'e tyú² tya' tsá² 'in jo seein' Israel, ¡xiiala fee¹gi ilisá² mi 'ii²¹ Dios 'ii tún¹!

13 Pe 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa', 'in jo seein²¹ Israel. Dios gasii²¹in jna 'e cwó³ jna júu³ tyú² tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel. Joon fee¹ jmóo³oo to² tyiia, 14 'e coon¹³ la joon ili'iin²¹²in 'inlíi¹³ tsagóo³oo jmaa¹a la gajmaa²¹a' la joon itiin¹³in. 15 Tsu wa mo'o gatiui² Dios tsá² Israel joon coon¹³ joon galiseein²¹ 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ tyú² tyani Dios, ¿'ee ilí² mi 'ii²¹ Dios 'ii tún¹? 'Ílí² 'e iliseen²¹mo tún¹ 'in nijúin¹ do. 16 Tsu wana joon²¹ tsá² tya' Dios 'e con² nifu la joon jon nigajoon²¹o la tøø² con² do. Joon wana tya' Dios 'e jmóo³ tya' coon²¹ 'mó² la joon jon tya' Dios 'e cwáa¹ tya'a.

17 'E lí¹ la líi¹ 'inlíi¹³ tsá² Israel líi¹ cwáa¹ tya' 'mó² olivo nawuun²¹ joon 'naa' líi¹naa' lawa cwáa¹ tya' 'mó² olivo 'e cwaain²¹ jee²¹² nuu²¹ 'e sí'láai¹ jee²¹² 'e 'mó² olivo

'ee tyú² do. Joon coon¹³ la joon gali¹ ga'ii¹³naa' 'e pí²-tsi tya' jmóo³ 'e 'mó² olivo tyú² do. ¹⁸ Pe jo jmaa²aa' jlóø¹³naa' lagi 'in tsá² Israel 'in líi¹ la lí¹ cwáa¹ tya' 'mó² olivo 'e nasiwuun²¹. Wa jmoo²oo' la joon, cwotii¹³-'oo' jo 'ii²¹ 'e jmóo³ do wa pí³-tyii' pe 'naa' 'ii¹³naa' wa' pí³ tya' 'e jmóo³ do.

¹⁹ Coon²¹ jo¹ ngaa²¹²mo ifu²u jna: “Ja²mo júu³ tyi'næ, pe siwuun²¹ 'e cwáa¹ do 'e lí² 'láa¹na coon¹³ 'e 'mó² olivo tyú² do.” ²⁰ Joon, “tyú²-æ”, fuu²¹²uu, pe 'e cwáa¹ olivo nasiwuun²¹ do, nasiwuun²¹ tsæ 'wii¹³ jo jai² mo gali²i joon 'næ ni'láa¹u'u coon¹³ 'e 'mó² do jiin¹³ tsæ 'wii¹³ jai² líi²u. Tsæ 'wii¹³ joon, jo jmoo²o jloo³, jiin¹³ ngi¹i coon²¹ tún². ²¹ Tsæ wana jo gajmaa¹a Dios feei¹-tsi tya' 'in tsá² 'in líi¹ la lí¹ cwáa¹ siwuun²¹ tya' 'e 'mó² tyú² do coon²¹xæ jo 'e ijmáa¹a feei¹-tsi tyi'i wa'a jo jai² líi²u. ²² Cón²on cwáain¹ xiiala feei¹-tsi Dios pe cón²on cwáain¹ jon xiiala coon²¹ tsáa¹ jmoo¹o Dios. Nigajmaa¹a coon²¹ tsáa¹ coon¹³ 'in nigatyuun¹³in do, pe fee¹mo-tsi tyi'i. Pe 'ná¹ 'ii¹³gi'i 'e feei¹-tsi tyi'i tsæ wana jo la joon, tsæ iwiin²¹ 'næ jon. ²³ Pe joon wana jai² líin²in 'in tsá² Israel do tún¹ ili² 'láa¹ Dios 'ii tún¹ jee²¹² 'mó² tyú² do. Tsæ tí²mo Dios 'láa¹i 'e lí¹ nisiwuun²¹un. ²⁴ Tsæ wana 'næ, 'in líi¹ cwáa¹ 'mó²

olivo gacwáin¹ jee²¹² nuu²¹, galáa²u coon¹³ 'e 'mó² olivo 'e tyú² la jo tíi² jmá¹ tsá², çti jon' jogi tyán² to² wa'a 'e 'laa¹i tún¹ cwáa¹ tya' 'e 'mó² olivo tyú² do tún¹, joon la no líi¹ 'in tsá² Israel do?

Itiin¹³ tsá² Israel li gatséi¹

²⁵ Tsaru¹u, 'e jo líin²naa' tsá² ñii²¹²-tsi yaanaa', 'iin²¹²na 'e liñi² 'naa' 'e júu³ 'uuin²¹ lo: nigalibáin¹ 'in tsá² Israel jiin¹³ ca gati² la tí² 'in tsá² jo sein²¹ Israel. ²⁶ Joon mo lí² la joon jilee¹ 'in tsá² Israel itiin¹³in jiin¹³ la nigajin² jí² tya' Dios:

'In jmoo¹o láai² tsá² ijó¹ fu Sión, joon ja'woo¹³o jilaa²¹ 'e gó² jee²¹² tsá² Israel.

²⁷ Joon, 'elo ilisá² júu³ tyiia²¹² isí¹³na coon¹³on, “Ici³ii jilaa²¹ tsa² tya'a.”

²⁸ Joon cwáain¹ tya' 'e júu³ tya' xiiala itiin¹³ tsá² 'in tsá² Israel do gali¹ lawa tsá² 'in 'ei¹ Dios 'e ilisá² goon¹ fo² feei¹ tyii'. Pe 'iin²¹² mogi Dios 'ii tsæ tyii¹³in 'lii²¹² tsacøø¹³ tya'a. ²⁹ Tsæ jilaa²¹ 'e cwó² Dios jo tyii²¹ tún¹. Joon jo jaa²¹-tsi wana nagatø¹ tsá².

³⁰ Jo gajmaa²aa' núu¹³un' tya' Dios la mo jée¹, pe niga'ii¹³naa' 'e feei¹-tsi Dios tyii' tsæ 'wii¹³ jo gajmaa¹a núu¹³un 'in tsá² Israel do. ³¹ Joon gali² 'e jo núu¹³un tsá² Israel 'e coon¹³ la joon lí² jmá¹ Dios feei¹-tsi tya'a jiin¹³ la nigajmaa¹a tyii'. ³² Tsæ Dios gajmaa¹a 'e jo jmáa¹a núu¹³un

jileei²¹ 'e coon¹³ la joon lí² jmáa¹a feei¹-tsi tya' jileei²¹.

33 Lii¹ feei¹-tsi Dios tya' tsá², joon lii¹ jmü¹-tsi joon 'áa¹mo 'øøi¹²¹-tsi. Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'øøi¹²¹-tsi jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi Dios jon'gi lí² 'øøi¹²¹-tsi tsá² 'e jmoo¹o Dios cwáain¹ tya' tsá². 34 “¿'iin 'in 'øøi¹²¹-tsi 'e 'i¹-tsi Ña'ñü¹u'? si ¿'iin ga'e² 'e 'ii' ee? 35 ¿'iin nigacwo¹² Ña'ñü¹u' 'e jmáa¹a 'e røø²¹i Ña'ñü¹u' 'ii? 36 Tsü jilaa²¹ 'e sá² nigacwoo¹o Dios joon 'ii gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá², joon jilaa²¹ 'e sá² 'e tya'o.” iCwoungoo²¹o tsá² Dios coon²¹ tøø²mo! Amén.

12

'Ná¹ cwoi² tsá² yaai Dios

1 Tsü 'wii¹³ joon tsaru¹u', mi³ii tyani²ii' coon¹³ 'e feei¹-tsi tya' Dios, 'e cwóo¹³naa' yaanaa' lawa coon²¹ fa¹ 'e jiin¹ tya' Dios. 'E coon¹³ la joon lí¹naa' jiin¹³ tsá² tya' Dios tsü 'elo 'e tí²-tsi Dios. Tsü 'elo 'e tí²na' jmoo²¹o' lawa tsá² 'in 'øøi¹²¹-tsi. 2 Joon jo seen²¹naa' jmaa²aa' jiin¹³ la tyü² to² 'e juncwii²¹ lo. Unsi²naa' 'e 'i¹-'oo' 'e coon¹³ la joon lí² unsi²naa' 'e jmoo²oo'. 'E coon¹³ la joon lí² liñ²ii' 'e 'iin²¹²in Dios 'e tyü²-u, joongi 'e 'yaai-tsi joongi 'e sitsiin¹.

3 Tsü fuu²¹²uu 'naa' jileei²¹ 'naa' coon¹³ 'e feei¹-tsi Dios gajmaa¹a tyiia: xuun 'i¹-'oo' yaanaa' lí¹gi la gatii²naa'. Tyü²gi wa'a 'i¹-'oo' coon²¹ tún², jiin¹³ la 'e nigacwo¹ Dios

'naa' 'e jai² lí²naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. 4 Tsü lawa cuerpo tya' tsá² 'e lí² láai² 'ii¹³ joon la coon²¹ 'ii¹³ jmaa²¹i to² pe jo jmoo¹o la jmoo¹o 'ii¹³ catyiia². 5 La joon lí¹i jna'. 'Láai² 'ii¹³ to² 'e jmaai²¹ jna' la jaain²¹ la jaan²¹na'. Joon sicaan²¹na' lawa coon²¹ cuerpo tya' Cristo. Joon xüfiin¹³ fúu¹o' 'e sicaan²¹na' tí² ca'ii¹³ tí² ca'ii¹³ 'e lí¹na' coon²¹ cuerpo.

6 Joon Dios nigacwo¹o jna' 'láai² 'ii¹³ to² ilí² jmoo²¹o' la jaain²¹ la jaan²¹na'. Nigacwo¹ Dios tsá² to² lí² jmáa¹a la jaain²¹ la jaain²¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in. Joon jile¹e' 'ná¹ jmoo²¹o' 'e to² do gacwo¹ Dios jna' coon²¹ tún². Wana gacwo¹ Dios tsá² to² 'e jma²a tsá² júu³ tyü² tya'a, 'ná¹ cwo¹ 'in tsá² do júu³ coon¹³ jilaa²¹ 'e jai² lí²i. 7 Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² wa'a unji²in tsá² xeei²¹, 'ná¹ unji²in 'in tsá² do 'e tyü². Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² wa'a 'e² tsá² xeei²¹, 'ná¹ cwo¹-tsi 'ido 'e² tsá². 8 Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² wa'a tyá¹-tsi tsá² xeei²¹, 'ná¹ cwo¹-tsi jmáa¹a. Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² 'e cwo²o cuu² tsá² xeei²¹, 'ná¹ cwó² 'e cuu² do 'e coon²¹ 'e 'i¹-tsi. 'In tyü² to² 'ná¹ tyü²-u to² coon²¹ tún², joon 'in uncoon¹³on 'in seein²¹ fa¹³ 'ná¹ jmáa¹a 'e jløø¹³mo.

'E 'ná¹ jmáa¹a 'in jai² lí²i Cristo

9 Cwoli'iin²¹²naa' 'a la jai² la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Cwoli'ee¹moo' 'e gó² joon jmaa²aa' 'e tyú². 10 'Ná¹ li'iin²¹²naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la 'iin²¹²in tsá² la 'oo²¹ ruu²¹i. 'Ná¹ tsáai¹'oo' la jaain²¹ la jaan²¹naa' líi¹gi lagi yaanaa'.

11 Jo cwoliin²naa' tsá² 'in fui². Cwoo²oo' pí³ yaanaa' wa'a jmaa²aa' to² tya' Ña'ñu¹'u' ce caain²'oo'.

12 Jmaa²aa' jløø¹³naa' coon¹³ 'e sijaan²¹aan'. Taa²¹ jmaa²aa' mo moo²oo' wúu¹. Joon jo cwo'iin²'oo' wa'a foo²¹oo' júu³ tyú².

13 Uncoon¹³on' 'in tsá² jai² líi²Cristo 'in seein²¹ fa'í³ joon 'ii¹³moo' 'e tyú²-u 'in jafeei¹³ 'naa'.

14 Mí²ii' wa'a uncwaaí³ Dios 'in jmaai²¹ 'naa'. Mí²ii' wa'a uncwaaí³ Dios 'ii, jo mí²ii' wa'a jmeei²¹ Dios 'ii.

15 Jmaa²aa' jløø¹³naa' coon¹³ 'in tsá² 'in jløøi¹³ joon cii²ii' coon¹³ 'in tsá² 'in ci²i.

16 Cwoseen²¹naa' coon²¹ 'e líi²naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Jo jmaa²aa' jloo³ 'naa' pe ngí²ii' coon¹³ 'in tsá² 'wéi¹ do. Jo cwoliin²naa' tsá² 'in líi¹i 'in ñii²¹²-tsi 'áai¹.

17 Jo cóon¹³oon' tyii' 'e gó² jmoo¹o tsá² tyii' tya' jiin¹³ jaain²¹. Cwoo¹³'oo' wa'a jmaa²aa' jmaai¹³ 'e tyú² tyani jileei²¹ tsá². 18 Jmaa²aa' xii²¹ jiin¹³ lí² 'e seen²¹naa' tyú² coon¹³ jileei²¹ tsá². 19 Tsaru¹u', 'in 'iin²¹²na, jo coon¹³naa' tyii' yaanaa' pe

cwoo²oo' 'a 'e² Dios wúu¹ 'ñá'o 'ido. Tsu ni jí² tya' Dios jin²in: "Jna-a tí²na 'e²e wúu¹, jna-a ici³ii tya' 'ino, jin² Ña'ñu¹'u'."

20 Joon gajin²in: "Wana un'aai² 'in 'ei¹ 'nu, cwoo¹³xu 'e dø¹o. Joon wana unjmúu¹i, cwoo¹³xu 'e 'uun²¹un. Tsu wana jmoo²¹o la joon icwo²o fa'ii²¹ tya' 'in 'ei¹ 'nu 'e lí¹ lawa'a xu²u mi¹³ jí² yu' tyíi'i." 21 Jo cwo¹o wa'a líi²¹ 'e gó² 'nu; jmaa²a 'e líi¹i 'e gó² do coon¹³ 'e tyú².

13

1 Jileei²¹ tsá² 'ná¹ jmaa¹a nuu¹³un jiin¹³ la to² tyu² tsaa'to². Tsu Dios cwoo¹o jilaa²¹ to² 'e sá² joon Dios siin²¹in jileei²¹ tsaa'to².

2 Joon jileei²¹ 'in jo jmoo¹o nuu¹³un to² tyu² tsaa'to² lawa jo jmoo¹o nuu¹³un to² tyu² Dios tsu Dios gacwo¹o 'in tsaa'to² do 'e to² 'oo¹o. Joon 'in jo jmoo¹o nuu¹³ 'ii in'láa¹a joon inii²¹² wúu¹.

3 Tsu 'in tsaa'to² do jo jmaai¹ to² wa'a toon²¹on fo²-tsi tya' 'in jmoo¹o 'e tyú² pe tya' 'in jmoo¹o 'e gó². ¿Ti 'iin²¹²u'u seen²¹u'un 'e jo fo² 'ii¹ tyi'i tyani tsaa'to²? Wa'a 'iin²¹²u'un la joon, jmaa²¹a 'e tyú² joon 'in tsaa'to² do ilitzáai¹-tsi 'nu. 4 Tsu 'in tsaa'to² do jmoo¹o to² tya' Dios 'e seen²¹un tyú². Pe wana jmoo²¹o 'e gó² 'ná² líin²u 'e 'goo²¹o. Tsu 'ii³mo to² 'e 'oo¹o tsaa'to² 'ii²¹ 'e 'e²e tsá² wúu¹. Joon Dios gacwo¹o 'ido to² 'e 'oo¹o wa'a lí² 'e²e wúu¹ coon²¹ tsáa¹ tya' 'in jmoo¹o 'e gó².

5 Tsu 'wii'¹³ joon 'áa'¹mo tyiin² wa'a jmaa²'a nuu¹³'u to² tyu² tsaa'to². 'E coon¹³ la joon jon' wa' 'e tyu²mo'o 'e wúu¹ do pe jmoo²'o la ñi²i tí²mo'o jmoo²'o. 6 Joon tsu 'wii'¹³ joon ci²'h' 'laa'¹³ tya' tsaa'to² tsu 'in tsaa'to² do jmoo¹o to² tya' Dios joon la joon jmoo¹o.

7 Ci²'h' 'e jilaa'²¹ 'e røø²¹naa'. Wana røø²¹naa' cuu² 'e 'i³in tsá², ci²'h'. Joon wana røø²¹naa' cuu² tya' 'laa'¹³ 'e 'nii¹i tsá², ci²'h' jon. Jmaa²aa' nuu¹³'u tya' 'in 'ná¹ jmaa²aa' nuu¹³'u joon un'goo²¹oo' 'in 'ná¹ un'goo²¹oo'. 8 Jo cworøø²¹naa' tya' jii¹³ jaain²¹. Cworøø²¹naa' jii¹³ 'e 'ná¹ li'in²¹²naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Tsu 'in 'iin²¹²in 'in catyaa² nigajmaa¹o jilaa'²¹ jii¹³ la to² tyu² ley do. 9 Tsu 'e ley do jin²in: "Jo foo'¹³o tsami² tya' tsá² xeei²¹, jo jngaa'¹³un tsá², jo jmaa²'a 'uun²¹, jo fu²¹u júu³ tajuu²¹ jii¹³ jaain²¹, jo jmaa²'a 'iin²¹²un 'e sá² tya' tsá² xeei²¹." Pe 'e ley lo, joon coon¹³ jilaa'²¹ ley catyaa² 'e sitsiin¹ coon¹³ 'e júu³ lo: "Cwoli'in²¹²mo'o tsagoo²o jii¹³ la 'iin²¹²u'un 'wo'o." 10 'In 'iin²¹²in tsagoo¹o jo 'ee 'e gó² jmóo¹o tya' 'ido. Joon coon¹³ la joon 'in 'iin²¹²in tsagoo¹o iuntsiin¹ 'e ley do.

11 Joon, tsu 'wii'¹³ ñi²oo' xiiala ngó¹ tiempo, 'ná¹ jnaa¹'oo' 'e cwuu²¹moo' tsu tyan'gi najó² 'e tiin¹³na' lagi la mo 'wiin²¹² mo gajai²

gali²na'. 12 Ningó¹ xuu²¹² niui²¹gi joon najatyéen¹mo 'e jná²jmii²¹²tsu 'wii'¹³ joon 'ná¹ tuu²¹²'u 'e jmoo²¹o' la jmoo¹o tsá² li nuu²¹; joon 'ná¹ tyii¹³'i ñi³ la tyan¹an 'láa² 'in ngi¹ li jná² joo²¹. 13 Cwongi²'i la tii¹³ ngi¹ 'in ngi¹ mo jmi¹. Jo ngi²'i to² 'iin¹ jon'gi tyá²'a' jmi²¹² li to²o tsá² mii¹³. Jo ngi²'i to² feei²¹ tsami² jon'gi ngi²'i to² jmoo¹o 'e gó². Jo 'ná²'a' mii¹³ jon'gi'i 'áa³'a' tsiwúu¹. 14 'Ná¹ cwojmaa²aa' la gajmaa¹a Ña'ñu¹'u Jesucristo joon jo 'i¹'oo' wa' jmaa²aa' jii¹³ la 'yaa¹-tsi ngú¹ taan²¹²naa'.

14

Jo fó²oo' 'e gó² tya' tsaru¹'u'

1 Joon wana seein²¹ tsá² 'in xu jai² líi² 'ii¹³naa' 'ido jee²¹² 'naa' pe jo cwo²o júu³ ruu²¹naa' tya' cwáain¹ 'e jo 'ee to² 'iin³. 2 Tsu 'inlíi¹³ líi²'i 'e lí² dø² doñi'ee 'e sá² pe seein²¹gi 'inlíi¹³ 'in xu jai² líi² 'in gø²o jii¹³ jon². 3 Joon 'in tsá² do 'in lí² dø² doñi'ee 'e sá² jo tii¹³ faa²¹'a 'e gó² tya' 'in tsá² 'in jo gøø²¹ jilaa'²¹ 'ii¹³. La joon jon 'in tsá² do 'in jo gøø²¹ jilaa'²¹ ní³ 'e sá² jo tii¹³ faa²¹'a 'e gó² tya' 'in tsá² do 'in gøø²¹ doñi'ee 'e sá², tsu na'ii²¹mo Dios 'ii²¹. 4 ¿Xiiala cwói¹¹ faa²¹ tsá² 'e gó² tya' jaain²¹ 'in jmoo¹o to² tya' tsá² xeei²¹? Tsu cwáain¹ tya' fii²¹²o 'ido lí² 'ii²¹ wa jmoo¹o 'e tyú² si 'e gó² 'ee. Joon tyú²-u icwo¹'i' tsu Ña'ñu¹'u lí² jmáa¹'a taa²¹ 'ido.

5 La joon jon seen²¹mo jon tsá² 'in 'i¹-tsi 'e tyiin²gi coon²¹ jm̃²¹² lagi 'e jm̃²¹² catyia², joon seen²¹mo 'in 'i¹-tsi 'e coon²¹ røø²¹ jilaa²¹ jm̃²¹². Joon jileei²¹ 'ná¹ litsáai¹-tsi 'ñá'a, 6 'In un'øøi¹ coon²¹ jm̃²¹², un'øøi¹ 'e jm̃²¹² do 'e un'goo¹o Ña'ñu¹u'. La joon jon jmoo¹o 'in jo un'øøi¹ jiin¹³ coon²¹ jm̃²¹². Jo un'øøi¹ jm̃²¹² tsu coon¹³ la joon lí²i 'e un'goo¹o Dios. La joon jmoo¹o 'in gøø²¹ jilaa²¹ 'ii¹³, gøø²¹o 'e un'goo¹o Dios tsu gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon 'in jo gøø²¹ jilaa²¹ 'ii¹³, jo gøø²¹ø 'e un'goo¹o Dios joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios.

7 Tsu jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² jna' 'e seen²¹na' jiin¹³ tyi'yiaa' jon'gi júun²na' tyi'yiaa'. 8 Tsu wa' seen²¹na', seen²¹mo' tya' Ña'ñu¹u' joon wana nijúun²na' júun²mo' tya' Na'ñu¹u' jon. Joon wa seen²¹na' si júun²na' 'ee lí¹na' tsá² tya' Ña'ñu¹u'. 9 Tsu Cristo gajúun²in joon gajjin¹o tún¹ joon coon¹³ la joon galí¹i Ña'ñu¹u' tya' 'in nigajúin¹ coon¹³ 'in jiin¹.

10 Pe 'nu-u, ¿'ee lí¹i jmoo²o 'ii²¹ tya' ruu²¹u? ¿'Ee lí¹i jmoo²o 'e jo tsáai¹-o'o 'ii? Tsu jilee²¹na' 'ná¹ tsaa²¹a' tyani Cristo ilisá² 'ii²¹ tyi'. 11 Tsu ni jí² tya' Dios jin²in:

'Ee la ja²mo seen²¹na, jin² Ña'ñu¹u'. Joon coon¹³ 'e joon 'e jai² ijuui²¹ jileei²¹ tsá² 'wojní¹i tyaní³ii.

Joon jileei²¹ icwo² 'maai¹³ Dios 'e tyú¹mo 'ii.

12 Joon jilee²¹na' 'ná¹ jni²¹²i' cwáain¹ tyi' tyani Dios la jaain²¹ la jaan²¹na'.

Jo jmaa²aa' wa'a tyuui² tsaruu²¹naa' wa' tee²¹i coon¹³ tsaa²

13 Tsu 'wii¹³ joon jo faa¹³a' 'e gó² tya' la jaain²¹ la jaain²¹ tsá². Li' cū¹³i jmaa²aa' faa¹³aa' 'laa²¹, cwo²-oo' jo jmaa²aa' jiin¹³xu wa'a tyuui² tsaruu²¹naa' wa'a xuu²¹i coon¹³ tsaa². 14 Ñi²oo joon tsáa¹mo-tsii coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesús 'e jo 'e sá² jiin¹³ coon²¹ 'e gøø²¹ tsá² wa'a jmoo¹o 'leei²¹ tsá², pe wana 'i¹-tsi tsá² 'e 'lee²¹i 'ñá'a, joon 'lee²¹mo joon. 15 Joon wana coon¹³ 'e tyé²e' jmoo²¹o' 'e 'leei²¹ tsaru¹u' jo ngí²i' la 'iin²¹²na' 'ii. Tsu 'wii¹³ joon jo jmoo²¹o' coon¹³ 'e tyé²e' wa' 'leei²¹ 'in tsaru¹u' do tsu gajúin¹ Cristo 'wii¹³ tya'a. Tsu wana 'leei²¹ 'in tsaru¹u' la joon, niga'leei²¹mo jiin¹³ tsu 'wii¹³ nigatyé²e' jiin¹³ 'e 'iin²¹²mo'. 16 Tsu 'wii¹³ joon jo cwoo²¹o' coon¹³ 'e jmoo²¹o' 'e faa²¹a tsá² 'e gó² tya' 'e sá² 'e tyé² tyi'. 17 Tsu 'e tyu² Dios to² tsá² jo lí¹ jiin¹³ coon¹³ 'e gøø²¹ tsá² si 'e 'uun²¹ tsá² 'ee. 'E tyu² Dios to² tsá² lí¹ lawa coon²¹ juncwii²¹ tya' tsá² coon²¹ tsáa¹, 'e lí¹ 'e seen²¹ tsá² tyé² tyani Dios, joon 'e seen²¹ tsá² jløø¹³mo coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyé² tya' Dios. 18 Joon 'in jmoo¹o la joon to² tyu²

Cristo, 'e 'yaai¹-tsi Dios tya'a joon ifaa²¹ tsagoo¹o 'ee tyú² tya'a.

¹⁹ Joon la joon cwocwo¹³-tsi' 'e jmoo²¹o' jiin¹³ 'e saan²¹²a' tyú²-u la 'oo²¹ jna', joon iuncóon¹³on' la jaain²¹ la jaan²¹na' 'e tsáai¹gi-tsi' 'e jai² líi²na'. ²⁰ Tyú²gi wa jo jmoo²¹o' 'e jo 'ee to² 'ii³ 'e gajmaa¹a Dios coon¹³ 'e tyé²e'. Tsu né²o' 'e la ja²mo 'e tyú² jilaa²¹ 'e gøø¹²¹ tsá², jo jmoo¹o' 'leei²¹ tsá² pe 'e gó² jmoo²¹o' wana tyé²e' 'e jma¹ 'e xuui²¹ tsaa² tsaru¹u'. ²¹ 'E tyú²gi wa jo tyú³u' ngú¹, si 'né²e' vino 'ee, si jmoo²¹o', 'ee doñi'ee ijmá¹ tyuui¹³ tsaru¹u' si jmoo²¹o' xuui²¹ tsaa² 'ee, si jmoo²¹o' 'e xugi tsáai¹-tsi 'ido Dios 'ee. ²² Tsu 'e jai² 'e tsáai¹-tsi' la jaain²¹ la jaan²¹na' 'ná¹-a 'e tsáai¹-tsi' tyani Dios. Joon jløø¹³mo 'in tsá² jo cwo²o' ña'a tsaa² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o! ²³ Pe wana 'in gø² cu²-tsi 'noo¹o tsaa² coon¹³ 'e gøø¹²¹ø do tsu jo mo gøø¹²¹ø wa 'e tsáai¹-tsi, joon jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² 'e jo tsáai¹-tsi, 'noo¹o tsaa².

15

Jmaa²a 'e 'yaai¹-tsi tsaru¹u²¹u jon' 'e 'yaai¹-o' 'wo'ø

¹ Joon jileei²¹ jna' 'in tsáai¹-tsi líi¹gi 'ná¹ uncóon¹³on' coon²¹ tún² 'in tsá² catyaa² 'in xugi jai² líi²i, joon jo jmoo²¹o' jiin¹³ 'e 'yaai¹-tsi' yiia'. ² La jaan²¹na' 'ná² jmoo²¹o' jiin¹³ la 'yaai¹-tsi ruu²¹i 'e sá² 'e

tyú² tya'a joon ilitsáai¹gi-tsi 'e jai² líi²na'. ³ Tsu Cristo jo gajmaa¹a 'e 'yaai¹-tsi 'ña'a, tsu ni jí² tya' Dios jin² xiiala nigali¹: "Jna-a ga'ii¹³na 'e júu³ 'laa²¹ 'e gacwoi² tsá² 'naa'." ⁴ Tsu jilaa²¹ 'e gataan¹an tsá² ni jí² tya' Dios la mo jéei¹, gataan¹an i'e²e jna' 'e coon¹³ la joon 'e sá² 'e sijaan²¹²an' tsu 'wii¹³ 'e júu³ taa¹³ 'e jí² do ijmá¹a taa²¹ jna' joon icwo²o jna' fo'feei¹ tyi'. ⁵ Cwocwo²o Dios 'naa' 'e seen²¹naa' jløø¹³naa' coon¹³ 'in catyaa² do. Joon Dios do lí² cwo²o 'naa' 'e jmaa²aa' taa²¹ joon lí² cwo²o 'naa' fo'feei¹ tyii'. Cwouncoon¹³ Dios 'naa' 'e canii²mo 'i¹-oo' coon¹³ 'in catyaa² do la gajmaa¹a Cristo Jesús, ⁶ 'e coon¹³ la joon jilee²¹naa' lí² ungoo²¹oo' coon²¹ caain²¹ Dios, 'in Jmii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo.

'E júu³ tyú² tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel

⁷ Tsu 'wii¹³ joon 'ii¹³naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la ga'ii²¹ Cristo jna' 'e coon¹³ la joon un'goo¹o tsá² Dios. ⁸ Tsu fuu²¹²uu 'naa' 'e Dios gasiin¹in Cristo gauncoon¹³on tsá² Israel 'e coon¹³ la joon gauntsiin¹ júu³ ga'ii¹i tya' 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi'. Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a Dios júu³ 'e jo cuu²¹i júu³ tya'a. ⁹ Gajó² jon Cristo 'e lí² un'goo²¹o tsá² 'in jo seein²¹ Israel Dios tsu 'wii¹³

'e feei¹-tsi tya' 'ido. La gajin²
ni jí² tya' Dios:

Tsu 'wii¹³ joon iun'góo^{3oo} 'nũ
jee²¹² tsá² 'in jo seein²¹
Israel.

Joon i'óó^{3oo} coon²¹ icwó^{3oo}
máa¹³u'un.

10 Joon lí² lí² xiia²¹ jin² ni jí²
do:

Cwojløø¹³naa' tsá² jo seein²¹
Israel, coon¹³ 'in tsá²
tya' Dios.

11 Joon lí² lí² xiia²¹gi jin²:

Cwoo¹³ 'naa' 'maai¹³
Ña'ñũ^{1u} jilee²¹naa'
tsá² taain²¹² ni cwoo¹³
juncwii²¹.

Joon faa¹³aa' xiiala feei¹ 'ii
jilee²¹ tsá².

12 Joon Isaías gataan¹an jí² do
jin²in:

Lawa coon²¹ jmóo³ 'mó² 'e
'yeei²¹ san³ tya' la joon
inii¹³ jaain²¹ tsá² jee²¹²
jmóo³ Isai.

Joon itya^{2u} to² jilee²¹ tsá² jo
seein²¹ Israel.

Joon 'in tsá² do 'in jo seein²¹
Israel 'e jo cu²-tsi
coon¹³ 'ii.

13 Joon nano mí³ii tyani
Dios, 'in cwo² jna' 'e
sijaan²¹²an', mí³ii wa'a cwo²
Dios 'naa' 'e jløø¹³naa' 'áai¹
joon 'e iliseen²¹naa' tyú²
coon¹³ 'ii 'wii¹³ ja²mo lí²naa'
'ii. Joon mí³ii 'e coon¹³ 'ii²¹
tya' Espíritu Tyú² tya' Dios 'e
lí² un'láa²naa' 'e i'øøi²¹gi-'oo'
'e sijáan²¹²an' ca gasái¹.

14 Joon 'naa' tsaru^{1u},
tsáa¹mo-tsii 'e 'naa' seen²¹naa'
'e tyú²moo', joon 'øø²¹mo-'oo'
jilaa²¹ joon tíi²moo' cwoo^{2oo}

tsá² cwáain¹ la jaain²¹ la
jaan²¹naa'. 15 Pe, tsaru^{1u}, tsu
'wii¹³ 'e feei¹-tsi Dios tyiia
'e fuu^{212uu} 'naa' coon¹³ 'e jí²
lo coon¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹,
'e coon¹³ la joon jo 'iin²-'oo'.
16 Gajmaa¹a Dios feei¹-tsi
tyiia 'e jmáa³aa jiin¹³ la to²
tya² Jesucristo jee²¹² tsá² 'in
jo seein²¹ Israel. Joon 'e to²
jmóo^{3oo} do 'e cwó^{3oo} 'e júu³
tya' Dios tya' 'e tiin¹³ tsá².
Joon ya to² cwó^{3oo} 'e júu³ lo
'e lí² lín²in 'in tsá² jo seein²¹
Israel do lawa coon²¹ fa¹ 'in
nigatyii¹³in Espíritu Tyú² 'e
ti¹-tsi Dios.

17 Joon tsu 'wii¹³ líi¹na
tsá² tya' Cristo Jesús 'áa¹mo
jløø¹³na coon¹³ 'e to²
gajmáa³aa tya' Dios. 18 Joon
fuu^{212uu} 'naa' jiin¹³ la gaj-
maa¹a Cristo 'wii¹³ jna wa'a
ilí² jmá¹ nũ¹³ tsá² jo seein²¹
Israel. Joon jilaa²¹ 'elo
galí² júu³ fo^{2oo} coon¹³ 'e
gajmáa³aa. 19 Galí² la joon
jon coon¹³ 'ii²¹ tya' lí² joongi
tya' milagros joongi coon¹³
'ii²¹ tya' Espíritu Tyú². Joon
coon¹³ la joon nigacwó^{3oo}
júu³ ce jilaa²¹ tya' xiiala
itiin¹³ tsá² 'wii¹³ cwáain¹
tya' Cristo. Nigacwó^{3oo} 'e
júu³ lo ca Jerusalén joongi
la caain²¹ fuu²¹ ca tyá¹ fu
cwoo¹³ lí² sii²¹ Ilírico. 20 Joon
nigacwo¹³-tsii 'e cwó^{3oo} 'e
júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² lí²
jo mo ganúu^{2un} tsá² jiin¹³
cafu xiiala gajmaa¹a Cristo
tya' tsá², 'e coon¹³ la joon jo
jmóo^{3oo} to² lí² nga'naa¹ tsá²

xeei²¹ jmoo¹o to² la lo. ²¹ Pe la jin² ni ji² tya' Dios: 'In jo mo ganúu²un jiin¹³ coon²¹ naa¹³ cwáain¹ tya' Cristo inúu¹un júu³ tya' 'ido.

Joon in'øøi²¹-tsi 'in tsá² do 'in jo mo ganúu²un cwáain¹ tya'a.

'In²¹² Poo² tsáa¹a fu Roma

²² Tsu 'wii¹³ joon jo gali¹¹ii yafoo¹³na 'naa' xufiin¹³ 'láai² naa¹³ gali'iin²¹²na góo³oo. ²³ Pe nano niga'yee²¹mo to² tyiia fu li taan²¹²na lo. Joon tsu 'wii¹³ nigali'iin²¹²na ca la mo jéei¹ 'áai¹ yafoo¹³na 'naa', ²⁴ 'i¹-tsii yafoo¹³na 'naa' mi ngíi³na níi³ii fu li sii²¹ España. Joon líi²na wa'a ili² un-coon¹³naa' jna 'e fu¹ 'yuu²na do mi yui¹³ 'e li'yaai¹-tsii 'e jøø²na 'naa'. ²⁵ Pe nano ningóo³oo 'yuu²na fu¹ níi³ii Jerusalén 'e nicóon³xuu 'e cwo³oo 'in ru¹u' 'in néei¹ do, ²⁶ Tsu 'in tsaru¹u' néei¹ li sii²¹ Macedonia coon¹³ 'in néei¹ li sii²¹ Acaya niga'i¹-tsi wa'a 'e uncaain²¹xu cuu² 'e síin¹in tya' 'in tsaru¹u' tañii² néei¹ Jerusalén. ²⁷ Joon 'yaa¹mo-tsi 'e gajmaa¹a la lo tsu lawa 'e røø²mo 'ido. Tsu 'in tsá² jai² líi²i néei¹ Jerusalén do nigajmaa¹a coon²¹ 'e tyú² tya'a 'e jai² líi²i coon¹³ 'in tsá² do 'in jo seein²¹ Israel do. Joon 'in tsá² jo seein²¹ Israel do cwáain¹ tya'o 'ná¹ jmáa¹a coon²¹ 'e tyú² tya'a coon¹³ 'in tsá² Israel do. ²⁸ Joon mo ga'yeei²¹ 'e cwáain¹ lo, joon nijoon¹³oo 'e cuu² do,

ijúu³uu fu España do, joon yafoo¹³na 'naa' mi ngíi¹³na. ²⁹ Joon tsáa¹mo-tsii igaa¹³na fu li née¹naa' i'ii¹³na' coon²¹ caan²¹mo 'e cwaai¹³ tya' júu³ tya' Cristo do.

³⁰ Tsaru¹u', mí³ii tyani²ii' coon¹³ 'e tsáa¹mo-tsi' Ña'ñu¹u' Jesucristo joongi coon¹³ 'e 'ii²¹ 'e cwo²o Espíritu Tyú² do jna' 'e 'iin²¹²mo' 'ii, coon¹³ joon mí³ii tyani²ii' 'e cwo²oo' pi³ yaanaa' caan²¹mo coon¹³ jna 'e mí²ii' tyani Dios 'wii²¹² tyia-jna. ³¹ Mí²ii' tyani Dios wa'a iláa²mo jna ja'cwo²¹ 'in jo jai² líi² néei¹ Judea joon wa'a i'ii²¹mo røø²¹ 'in tsaru¹u' néei¹ Jerusalén 'e cuu² tyáan³aan do. ³² Mí²ii' jon, wa' 'iin²¹²in Dios, icwéi¹na yajøø²na 'naa' jløø¹³moo joon i'ii²¹xu 'woo²¹oo jee²¹² 'naa'. ³³ Mí³ii tyani Dios, 'in cwó² 'e seein²¹ tsá² tyú² coon¹³, 'e iuncoon¹³ 'naa'. Amén.

16

Sii¹i Poo² 'aai²¹² tsá²

¹ Fuu²¹²uu 'naa' wa'a 'ii¹³naa' coon²¹ tún² 'in tsami² ru¹u' Febe. Gauncoon¹³ 'áai¹ 'ido 'in tsá² jai² líi²i Cristo 'in néei¹ fuu²¹ Cencrea. ² 'Ii¹³naa' 'ii coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' la tíi²i jmá¹ tsá² la 'oo²¹ ru¹u' 'in jai² líi² Cristo. Joon 'naa' uncoon¹³oon' Febe do coon¹³ jilaa²¹ 'e jmaai¹ to² tya'a tsu 'in lo nigauncoon¹³ tsá² fúui¹ 'áai¹ la joongi jon nigauncoon¹³o jna jon. ³ 'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' Priscila coon¹³ Aquila 'in

nigajmaa¹a to² tya' Cristo Jesús coon¹³ jna. ⁴ 'E tooin² 'mó¹ 'ii²¹ tya'a 'e galaai²¹ jna 'e fo² 'e 'ii¹ tyiia ijúun²na do. Joon jna cwóo³oo 'maai¹³ 'ido joon jon' jiin¹³ jna cwóo³oo 'maai¹³ pe jileei²¹ tsaru¹'u' 'in jai² líi²i Cristo 'in jo seein²¹ Israel. ⁵ 'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' jileei²¹ tsaru¹'u' 'in jai² líi² 'in licaain²¹ inuu tya' Priscila coon¹³ Aquila do. 'Aa²¹²mo'o fo²oo jon Epeneto, jaain²¹ tsá² 'in 'iin²¹²na 'áai¹ joon 'ii nifu jee²¹² 'in néei¹ li sii²¹ Acaya do ja²mo galíi² Cristo. ⁶ 'Aa²¹²mo'o fo²oo María 'in nigajmaa¹a to² 'áai¹ jee²¹² 'naa'. ⁷ 'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' 'in tsagóo³oo Andrónico coon¹³ Junias. Caan²¹mo táa¹i 'ido coon¹³ jna tsi 'nñi³ joon tyú²-u cwii¹in 'in tsá² tya' Cristo 'in líi¹ apóstoles 'ii. Joon jo¹o galíi² Cristo la jéi¹gi jna.

⁸ 'Aa²¹²mo'o fo²oo fuu²uu' Amplias, 'in líi¹ tsaru¹'u' 'in 'iin²¹²na coon¹³ 'e jai² líi²na' Ña'ñu¹'u'. ⁹ 'Aa²¹²mo'o fo²oo Urbano 'in nigajmaa¹a to² tya' Cristo Jesús coon¹³ jna'a, la joon jon Estaquis, 'in tsá² 'in 'iin²¹²na. ¹⁰ 'Aa²¹²mo'o fo²oo fuu²uu' Apeles, 'in nigacwo³ii¹ tyá² jilaa²¹ wúu¹ 'áai¹ ganii²¹i wii¹³ 'e jai² líi²i Cristo. La joon jon 'aa²¹²moo' fo²oo 'in tsá² néei¹ inuu tya' Aristóbulo. ¹¹ 'Aa²¹²mo'o fuu²uu' 'in tsagóo³oo Herodión. La joon jon fuu²uu' 'in tsá² néei¹ inuu Narciso 'in jai²

líi²i Ña'ñu¹'u'. ¹² 'Aa²¹²moo' fuu²uu' jon Trifena coon¹³ Trifosa 'in jmoo¹o to² tya' Ña'ñu¹'u'. 'Aa²¹²mo'o fuu²uu' jon 'in tsamí² ru¹'u' 'in 'iin²¹²na', Pérsida, 'in nigajmaa¹a to² tya' Ña'ñu¹'u' 'áai¹. ¹³ 'Aa²¹²mo'o fo²oo fuu²uu' Rufo, 'in tsá² jai² líi²i Cristo 'in 'yü júu³i 'áai¹, coon¹³ sáa³o 'in nigalíi¹ lawa sáa³aa jon. ¹⁴ 'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' jon Asíncrito, coon¹³ Flegonte, coon¹³ Hermas, coon¹³ Patrobas, coon¹³ Hermes, coon¹³ jileei²¹ tsaru¹'u' 'in taain²¹² coon¹³ 'ii. ¹⁵ 'Aa²¹²moo' fuu²uu' jon Filólogo, coon¹³ Julia, coon¹³ Nereo coon¹³ tsamí² ruu²¹i, coon¹³ Olimpás coon¹³ jileei²¹ tsaru¹'u' 'in jai² líi² 'in taain²¹² coon¹³.

¹⁶ 'Aa²¹²naa' la 'oo²¹ ru¹'u' la jaain²¹ la jaan²¹naa' cuu²uu' caai²¹ ni² ruu²¹naa'. Jileei²¹ 'in jai² líi² Cristo 'in néei¹ lo sii¹in 'aa²¹²naa'.

¹⁷ Tsaru¹'u', m³ii tyani²ii' 'e cóon²oon' cwáain¹ 'in tsá² do 'in jmoo¹o poo²¹² jee²¹² 'naa' coon¹³ 'e 'ee¹e si jmoo¹o tyuin²¹ tsá² 'ee joon 'noo¹o tsá² tsaa². Tsü jilaa²¹ 'elo li' cii¹³i lí¹ la niga'e² tsá² 'naa'. Jmaa²aa' coon²¹ coon¹³ 'in tsá² no, ¹⁸ tsü 'in tsá² no jo jmaa¹ 'ii²¹ to² tya' Ña'ñu¹'u' Jesucristo. 'In tsá² no jmaa¹a 'ii²¹ to² jiin¹³ 'e ijmaa²¹i to² 'ña'o joon júu³ tya'a 'áai¹ to² joongi 'áai¹ jloo¹³ joon coon¹³ júu³ joon cón² tóo² tsá² jo li²i. ¹⁹ Joon jilee²¹mo ñi²

xiiala jmoo² 'naa' n̄u¹³uⁿ
 joon tsu 'wii'¹³ joon jløø¹³moo
 coon¹³ 'naa'. Joon 'iin²¹²na
 ilíin²naa' tsá² 'in 'yuui'¹³ 'e
 jmá¹ 'e tyú² jon' wa'a 'in jmá¹
 'e gó². ²⁰ Joon 'in Dios 'in
 jmoo¹o 'e seein²¹ tsá² tyú²
 tyaní¹i jmoonoo idyee¹³i 'in
 'líi³ Satanás 'wii'²¹² tíi¹³ii'
 in'øø¹³naa' 'ii. Cwauncwaai³
 Ña'ñu¹'u' Jesucristo 'naa'.

²¹ Sii¹mo jon 'aa²¹²naa' 'in
 tsá² sii²¹ Timoteo 'in jmoo¹o
 to² coon¹³ jna. Sii¹mo jon
 Lucio, coon¹³ Jasón coon¹³
 Sosípater 'in líi¹i tsagóo³oo.

²² Joon jna-a, Tercio, 'in ni-
 gataan¹an ni jí² 'e júu³ lo síi³na
 jon 'aa²¹²naa' lawa tsá² 'in jai²
 líi²i Cristo jon.

²³ 'Aa²¹²moo' jon jin² Gayo,
 'in fii²¹² 'ná¹ li tyíin¹³na joon
 cwoo¹o 'ido jon 'núu¹u li
 licaain²¹ 'in jai² líi²i Cristo.
 La joon jon sii¹in Erasto
 'aa²¹²mo 'naa'. Erasto do líi¹i
 'in naní² cuu² tya' fuu²¹ lo.
 Joon 'in tsaru¹'u' Cuarto sii¹in
 'aa²¹²moo'.

²⁴ Cwouncwaai³ Dios
 jileei²¹ 'naa'. Amén.

Júu³ li gatséi¹

²⁵ Joon nano cwoun'goo²¹o'
 Dios 'in lí² jmá¹ 'e pí³gi-'oo'
 coon¹³ 'e júu³ tyú² tyiia tya'
 xiiala itiin¹³ tsá². Cwóo³ jna
 'e júu³ lo joongi 'e² jna tsá²
 cwáain¹ tya' Jesucristo. Joon
 'e júu³ tyú² do jmoo¹o júu³ 'e
 júu³ 'uui²¹ gasáa¹a Dios ca la
 mo 'wiin²¹² juncwii²¹. ²⁶ Pe
 nano coon¹³ 'e to² tyu² 'in
 Dios 'in seein²¹ coon²¹tøø²mo,

nigajmaa¹a júu³ coon¹³ 'e jí²
 tya' Dios 'e gajmaa¹a 'in tsá²
 'in nigacwó¹ júu³ tya' la mo
 jéei¹. Joon 'e júu³ 'uui²¹
 do gajmaa¹a Dios 'e cwii¹i
 jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹
 'e coon¹³ la joon lí²jo¹o líin²in
 joon lí² jmáa¹a n̄u¹³uⁿ.

²⁷ 'Ii²¹mo Dios 'e un'goo²¹o
 tsá² 'ii 'wii'¹³ Jesucristo
 coon²¹ tøø²mo! Joon jiin¹³
 'ii-o líi¹ Dios 'in ñii²¹²-tsi.
 Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² gasii¹ in San Pablo tíi² 'in tsá² 'in néei¹ Corinto

*Poo² gasii² in 'e jí² lo tya' in
jai² líi² Dios néei¹ Corinto*

1 Jna, Poo², 'in sii¹ 'e jí² lo. Joon líi¹ na apóstol tya' Jesucristo coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios 'in gatyii¹³ in jna. Coon²¹ caan²¹ mo sii²¹ na'a 'e jí² lo coon¹³ ru¹ u' sii²¹ Sóstenes. 2 Sii³ na 'e jí² lo tyi'naa' tsaru¹ u' 'in cwii¹ in Dios néei¹ fuu²¹ sii²¹ Corinto. Joon líin² moo' tsá² tya' Dios tsu licaan²¹ moo' coon¹³ Cristo Jesús. Joon Dios gatø¹²ø 'naa' galíi² naa' tsá² tya'a 'in tyúí¹ coon¹³ jileei²¹ gi 'in un'goo²¹ o Ña'ñu¹ u' Jesucristo 'in néei¹ la caain²¹ gi li xiia²¹. 'Ii tsá² feei¹ tya' 'ii joongi tyijna' jon. 3 Cwauncwaa³ mo Ñu¹ u' Dios coon¹³ Ña'ñu¹ u' Jesucristo 'naa' joon canii² mo liseen²¹ naa'.

*Galicwaa³ moo' 'wii¹³;
Cristo*

4 Dios gauncwaa³ 'naa' joongi 'wii¹³ i Cristo Jesús. 'E joon fuu²¹ uu' maai¹³ coon²¹ tøø² mo. 5 'Wii¹³ i caan²¹ moo' coon¹³ Cristo do; Dios ni-gacwo¹ o 'naa' 'e tyú² 'i¹-oo', lagi jilaa²¹ 'e foo¹ oo' joongi jilaa²¹ 'e ñii² ii'. 6 Joon jilaa²¹ júu³ 'e gatyá³ aa cwáain¹ tya' Cristo galí¹ ja² mo jee²¹² 'naa'. 7 'Wii¹³ joon la lo jo 'ee li'øøi²¹

tyii' jilaa²¹ a 'e cwo² Dios tsá² la 'ii²¹² ijaan² aan' jmi²¹² mi ijnee²¹ Ña'ñu¹ u' Jesucristo tún¹. 8 Joon 'ii isaan²¹ in 'naa' tá² ca li tséi¹. La joon jo 'in cwo¹ 'naa' tsaa² coonti mi ngii² 'ii²¹ jmá¹ a Ña'ñu¹ u' Jesucristo. 9 Dios gatø¹²ø 'naa' ilicaan²¹ naa' coon¹³ Joon¹ on Jesucristo. Joon 'in Dios do, 'in gatø¹²ø 'naa', jo tsacoo²¹ júu³ tya'a.

'In sixéi¹³ jee²¹² 'naa'

10 Tsaru¹ u', mi³ ii tyani² ii' coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹ u' Jesucristo, sii¹³ naa' røø²¹, jo xeei²¹ ruu²¹ naa'. Sii¹³ moo' røø²¹, coon²¹ 'i³-oo', coon²¹ 'e jmaa² aa'. 11 Fo³ oo la joon, tsaru¹ u', 'wii¹³ 'in líii¹³ tsá² inuu tya' Cloé gajin² o 'e jo cwo² júu³ ruu²¹ naa'. 12 'øøi²¹-tsi tsá² 'e 'láa² mo 'i¹-oo' la jaain²¹ la jaan²¹ naa'. 'Inlíii¹³ jin² in: "Tsá² tya' Poo² jna"; 'inlíii¹³ gi jin² in: "Tsá² tya' Apolos jna"; 'inlíii¹³ gi jin² in: "Tsá² tya' Tú³-u jna"; 'inlíii¹³ gi jin² in: "Tsá² tya' Cristo jna." 13 ¿Ti líi² moo' 'e 'iin²¹² Cristo wa'a líi² naa' poo²¹² jee²¹² 'naa'? ¿'E wa líi² naa' 'e gasaa² naa' jmi²¹ coon¹³ 'e sii²¹ Poo²? ¿Jo lí¹ la joon! 14 'Maa¹³ mo Dios jo gasaa¹ na jmi²¹ jii¹³ jaain²¹ 'naa', jii¹³ 'ña'a Crispo coon¹³ Gayo. 15 'Wii¹³ joon jo 'in lí² jin² coonti 'e gasaa² i jmi²¹ coon¹³ 'e sii²¹ jna. 16 Fiin¹³ nigasaa¹³ mogii jmi²¹ 'in tsá² inuu tya' Estéfanos pe

jo tii¹³-tsii gasáai¹³gii jmi²¹
 'in xeei²¹gi. 17 Ña'ñu¹'u'
 Cristo jo gasii¹in jna wa'a
 sáa¹³na tsá² jmi²¹. Gasii¹in
 jna 'e jmaa¹³aa tsá² júu³
 xii'la itiin¹³mo tsá² tyani
 Dios. Joon gajma¹³aa tsá² júu³
 coon¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹, la
 joon liñi² tsá² xii'ala gajúin¹
 Fii²¹²'i' tsa' crúu¹³ tya'a. Joon
 coon¹³ 'e júu³ coon²¹ tsáa¹ do
 jo tsa'ñi¹ 'wa'a pí³ 'e 'oo¹o 'e
 júu³ do tya' xii'ala itiin¹³mo
 tsá² tyani Dios.

Jmi¹-tsi 'in jai² lí²i Cristo

18 Jileei²¹ 'in ngaliin¹ li gó²
 jo tsáai¹-tsi 'e júu³ tya' xii'ala
 mo gajúin¹ Fii²¹²'i' tsa' crúu¹³
 tya'a 'e 'ín² tsa² tya' tsá².
 Júu³ tya' tsá² caa²¹mo joon
 lí²i. Pe tyijna'gi¹, 'in gajmaa¹a
 Dios tiin¹³na', 'ii²¹ tya' Dios 'a
 la joon. 19 Jiin¹³ la jin² ni ji²
 tya' Dios:

Jna-a i'ín¹³na 'e 'i¹-tsi 'in
 jmi¹-tsi,
 joon 'in tá¹-tsi, ijñi¹³na tya'a
 'e jo 'yeei²¹ to² tya'a.

20 Wa'a la joon ç'ee to²
 'í³gi 'in jmi¹-tsi, si tifo²
 'ee, si 'in jo cwó² júu³ 'e li
 juncwii²¹? Jo 'ee to² 'ín²gi 'ido
 tsu Dios gajmaa¹a 'e jilaa²¹ 'e
 jooi¹-tsi 'ido lawa júu³ tya'
 tsá² caa²¹mo. 21 Ñi¹ Dios 'e
 jmoo¹o, joon jo gacwo¹ Dios
 'e ilicwii¹in 'in jmi¹-tsi 'ii
 coon¹³ jilaa²¹ 'e jooi¹-tsi.
 Pe Dios-gi gali'in²¹²in jmáa¹a
 tiin¹³ tsá² coon¹³ júu³ tyú²
 tya' jileei²¹ 'in jai² lí²i 'ii-o

xufiin¹³ 'in catyaa²gi lí²i júu³
 tya' tsá² caa²¹²mo lo.

22 'In tsá² Israel mi¹i; coon²¹
 milagro joon litsáai¹-tsi. Joon
 'in tsá² griego-gi jmaai²
 'iin²¹²in lijmi¹-tsio 23 pe
 jna'gii¹ tyaa²¹a'a júu³ tya'
 Cristo 'in gateen¹in tsá² tsa'
 crúu¹³ do-o. Fa'ñi²¹i 'aa¹a 'in
 tsá² Israel 'wii¹³i 'e júu³ lo
 joon 'in tsá² jo seein²¹ Israel
 lí²i júu³ tya' tsá² caa²mo joon.
 24 Pe tya' jileei²¹ 'in gatø¹²
 Dios ilíin²in tsá² tya'a, xufiin¹³
 tsá² Israel si jo tsá² Israel
 'ee, 'ii²¹ tya' Dios jmoo¹o
 Cristo tiin¹³ tsá² joongi 'e
 jmi¹-tsi. 25 Wa'a lí²i tsá² 'e jo
 jmi¹-tsi Dios, 'ii 'in jmi¹gi-tsi
 lagi 'e jmi¹-tsi tsá² juncwii²¹.
 Joongi wa'a lí²i tsá² jo 'oo¹o
 Dios pí², 'ii 'in 'oo¹gi pí² lagi
 tsá² juncwii²¹. 26 'Ii²¹du-'oo',
 tsaru¹u', xii'ala lí¹naa' mo
 gatø¹² Dios 'naa', xuu 'naa'
 lí¹naa' tsá² jmi¹-tsi tyani tsá²
 juncwii²¹, joongi xuu 'naa'
 'oo¹o to², joongi xuu lí¹naa'
 tsá² tyiin². 27 Pe Dios-gi
 gatyii¹³in 'in tsá² lí¹i tsá²
 bá¹i 'e coon¹³ la joon cwo¹o
 fa'ñi²¹ 'in jmi¹-tsi. La joon jon
 gatyii¹³ Dios 'in tsá² lí²i tsá²
 jo pí²-tsi joon coon¹³ la joon
 jon cwo¹o fa'ñi²¹ 'in pí²-tsi.
 28 Joon la joon Dios gatyii¹³in
 'in lí¹i tsá² jo tyiin², 'in jo
 tsáai¹-tsi tsá², ('in jo to² 'í³
 do) 'ii 'in tyá² røø²¹ tya' 'in
 lí²i tyiin²gi. 29 La joon jiin¹³
 jaain²¹ jo 'in lí² jmaa¹gi jloo³
 tyani Dios. 30 Pe 'ña'a Dios
 nigauncaan²mo 'naa' coon¹³

Cristo. Joongi 'wii'¹³ Cristo do-o galijmii¹-oo', 'wii'¹³ 'ii gauntyúu¹mo Dios 'naa' la joon ilí² jmaa^{2aa} jilaa²¹ to² tyu^{2u} joongi tiin¹³moo' tyani¹ⁱ. ³¹ Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios: "Wa'a 'iin²¹² tsá² unjløøi¹³ yaai 'ná¹-a unjløøi¹³ yaai coon¹³ Ña'ñu^{1u}' Jesucristo."

2

Jo^{1o} líi²naa' tsu 'wii'¹³ 'ii'²¹ tya' Dios

¹ Tsaru^{1u}, mo gatyáa^{3aa} júu³ jai² tya' Dios jee²¹² 'naa', jo gafo^{2oo} júu³ jmii¹-tsi jon'gi júu³ taai²¹² 'áai¹. ² Mo gatyáa^{3aa} júu³ coon¹³ 'naa' jo júu³ xiia'gi gatyáa^{3aa}, gatyáa^{3oo} jmaai² júu³ la mo gangi¹ⁱ Jesucristo juncwii²¹ joongi la mo gajúin¹ Jesucristo tsaa' crúu¹ tya'o. ³ Gasiin²¹na 'ñii'a 'wéi¹ coonti-i tyani²ⁱⁱ, jlée^{3moo} 'goo^{21oo} wa jo gatyáa^{3aa} la ti jilaa^{21a} 'e júu³ tyú² do. ⁴ Jo gauntsáa^{1na-oo} coon¹³ júu³ jmii¹-tsi; gauntsáa^{1moo-oo} tsu 'wii'¹³ ga'e^{2e} 'e Espíritu Tyú² tya' Dios 'naa' joon coon¹³ 'ii'²¹ tya' Dios galitsáa^{1mo-oo} 'e júu³ lo. ⁵ Tsu 'wii'¹³ joon 'ii'²¹ tya' Dios lija^{2mo} líi²naa' jon' wa'a coon¹³ júu³ jmii¹-tsi tya' tsá².

Licwii^{1mo} tsá² Dios 'wii'¹³ Espíritu Tyú² tya'a

⁶ Pe 'e la ja^{2mo}, jna'a tyaa^{21a'a} júu³ 'e jmii¹-tsi tya' jilei²¹ 'in tyú² 'øøi²¹-tsi 'e jai² líi²i. Pe 'e júu³ do tyii'i

jo li la li 'e júu³ jmii¹-tsi tya' 'in tsá² taan²¹²in juncwii²¹ lo jon'gi la li 'e júu³ tya' 'in 'oo^{1o} to² 'e juncwii²¹ lo, tsu ti li tyé^{1mo} 'in tsá² do. ⁷ La ti júu³ faa^{21oo'o} jmaai² júu³ 'e 'i¹-tsi Dios. Júu³ 'e Dios ga'e^{2e} tsá² tya' nano. Niⁱⁱ²¹²-tsi Dios jée^{1mo} xiiala ijmaa^{13a} tyú^{1mo} tsá² ca nu'gi ijmaa^{21o} 'e juncwii²¹ lo. ⁸ 'Wii'¹³ joon jiin¹³ jaain²¹ 'in 'oo^{1o} to² juncwii²¹ lo jo ga'øøi²¹-tsi, tsu wa mi'i ga'øø²¹mogi-tsi 'in 'oo^{1o} to² do jo gateen^{1gi} Ña'ñu^{1u}' Jesucristo do tsaa¹ crúu¹³ tya'a. ⁹ Pe jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios:

Tya' 'in tsá² 'in 'iin²¹²in 'ii, nigatyaa¹ Dios tyú² 'e sá² tya'a coon²¹ 'e jo 'in mo gani² jogi 'in nuu^{1un} jon'gi 'in mo 'i¹-tsi coonti.

¹⁰ Joon jilaa²¹ 'elo 'ña'a Dios gajmaa^{1a} 'e liné^{3e} coon¹³ 'ii'²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya'o. Joon 'in Espíritu Tyú² tya'a do jøø^{2o} ce jilaa²¹, ce jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi Dios 'ña'a lí² jøø^{2ø}.

¹¹ Lawa tsá², jo ñi¹ⁱ tsá² 'ee 'i¹-tsi tsá² la jaain²¹ la jaan²¹in, yaamo alma tya' tsá² ñii¹ⁱ 'ee 'i¹-tsi. 'Wii'¹³ la joon jiin¹³ 'ña'a 'in Espíritu tya' Dios ñii¹ⁱ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi Dios. ¹² Joon jna'o' ga'ii^{13mo} 'in Espíritu tya' Dios do, jo'on ga'ii^{13na} espíritu tya' tsá² taan²¹²in juncwii²¹ lo. Joon 'wii'¹³ 'in Espíritu Tyú² do-o 'øø^{21mo}-tsi jilaa²¹ 'e gacwo¹ Dios jna' yaai¹-tsi. ¹³ La joon

tyii²¹a'a 'e júu³ 'e gacwo¹ Espíritu Tyú² do jna'a tya' 'in niga'ii²¹ 'in Espíritu Tyú² do.

14 'In jo mo 'ii²¹ 'in Espíritu Tyú² do jo 'ii²¹; júu³ tyú² tya' Espíritu Tyú² tya' Dios 'e tyaa²¹a'a tsu líi²i 'e júu³ tya' tsá² caa²¹mo joon. Jo líi¹i 'øøi²¹-tsi 'e júu³ tyaa²¹a'a lo tsu jiin¹³ Espíritu tya' Dios lí² má¹ 'øøi²¹-tsi. 15 Pe 'in tsá² 'in niga'ii²¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios lí²-i cón² cwáain¹ ce jilaa²¹a. Joon ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in jo cwii¹in Dios jo lí² 'øøi²¹-tsi xiiala 'i¹-tsi 'in tsá² 'in cwii¹in. 16 Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios: “¿'lin niga'øøi²¹-tsi 'a 'i¹-tsi Dios? ¿'lin lí² 'e² Dios?” Pe jna'gi¹ 'i¹-tsi' la 'i¹-tsi Cristo.

3

Tsa'leei¹³ tya' Dios jile¹e'

1 Tsaru¹u', jo lí² fú² jna 'naa' lawa tsá² 'in 'oo¹o Espíritu Tyú² tya' Dios. Gafuu²¹uu 'naa' lawa tsá² taan²¹²in juncwii²¹, 'in jo cwii¹in Dios. 'Naa' líi¹naa' lawa xuui²¹² jo mo cwáan¹mo. Jo mo gauncwaan¹naa' cwáain¹ tya' Cristo. 2 Jmaai² júu³ jo taa²mo ga'e¹ee 'naa'. Lawa yuun²¹ 'uun²¹ fi² jo mo li dø¹²ø 'i¹, la joon jon jna jo lí² 'e¹ee 'naa' coon¹³ júu³ taai²¹². Pe jo mo li'øøi²¹-'oo' júu³ taai²¹², 3 tsu 'i¹gi-'oo' la 'i¹-tsi tsá² taain²¹² juncwii²¹. La 'ii²¹² 'oo²oo' tsiwúu¹, 'noo²oo' mii¹³, joongi xeei² ruu²¹naa' jmaai² la 'i¹-tsi tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'i¹-'oo'

joongi jmoo²oo' jmaai² 'a la jmoo¹o tsá² taain²¹² juncwii²¹ lo. 4 Tsu wa mo jin² tsá²: “Tsá² tya' Poo²-o jna”, joon 'in líi¹³gi jin²in: “Tsá² tya' Apolos jna”, jmoo²oo' la jmoo¹o tsá² taain²¹² juncwii²¹.

5 Pe, ¿'iin 'in Poo² do? ¿'lingi 'in Apolos do? Cani³ líi²mo'o tsá² tya' Dios, joon 'wii¹³ jna'oo'o ja²mo galíi²naa' Ña'ñu¹u' Jesucristo. Jmoo²¹² jna'a la jaain²¹ la jaan²¹na'a jiin¹³ la to² gatyu² 'ña'a Dios. 6 Lawa coon²¹ 'e jñi² tsá² lí² 'e júu³ tya' Dios, joon jna-a gato²o 'e jún² do, joon Apolos-gi ga'ee¹e jmi²¹ pe 'ña'a Dios gajmaa¹a gacwáin¹ 'e jún² do. 7 La joon lí², 'in gajñi² lo coon¹³ 'in ga'ee¹e jmi²¹ do jo 'ee to² 'ii³ jiin¹³ 'ña'a Dios 'in tyiin²gi tsu 'ii jmoo¹o cwaain²¹ jilaa²¹a. 8 'In jñi² jún² do la joon jon 'in 'ee¹e jmi²¹ coon²¹ røø²¹mo, pe Dios tyi² 'lee¹³i la jaain²¹ la jaain²¹ jiin¹³ la to² gajmaa¹o. 9 Pe jna'a caan²¹mo jmoo²¹o'o to² tya' Dios joon 'naa'gii¹ líi¹naa' lawa coon²¹ tyiia²¹ li jmoo¹o Dios to².

Joongi líi²mo'o jon lawa coon²¹ 'ná¹ 'e jmoo¹³ Dios. 10 Joon Dios gajmee¹i jna lawa jaain²¹ tifuu²¹ 'a jmaa¹³aa tii²fuu²¹ do joon 'in xee²¹mo 'in uncwaan²¹in 'oo²¹ do. Joon jileei²¹ 'in uncwaan²¹in 'oo²¹ ni tii²fuu²¹ do 'ná¹-a coon²¹ cwáain¹ xiiala jmaa¹a. 11 Joon jiin¹³ jaain²¹ li jma²gi coon²¹gi tii²fuu²¹ xiaa',

tsu 'ña'a Jesucristo líi¹i 'e tífuu²¹ do. ¹² Pe ni do lí²-i uncwaain²¹ tsá² coon¹³ cwanáa¹, si coon¹³ cwataa²¹ 'ee, si coon¹³ cuun²¹² 'moo¹³ 'ee 'e ta'a 'wóo²o. Lí²-i jon uncwaain²¹ tsá² coon¹³ 'mó², si coon¹³ 'nuu²¹ 'ee si coon¹³ 'mó² cwañi¹ 'ee 'e jo ta'a 'wóo²o. ¹³ Joon mi cwá² jmü²¹² icwée²i Cristo tún¹, røø²¹ liñi² tsá² 'ee coon¹³ gajmaa¹³a 'e 'nú¹ do. Tsu 'e jmü²¹² joon ijó¹ coon¹³ jí²i joon coon¹³ 'e jí² joon iliñi¹ tsá² 'ee to² nijmaa¹a tsá² si 'e tyú² si 'e gó² 'ee la jaain²¹ la jaain²¹. ¹⁴ Joon wa 'nú¹ 'e tyú² nigajmaa¹³a tsá² jo coo¹o coon¹³ 'e jí² do pe 'in i'ii²¹mo 'lee¹³i. ¹⁵ Pe wa'a 'in nigajmaa¹³gi 'nú¹ gó², 'e coo²¹-o joon. Joon jilaa²¹a i'ín²mo tya'a, jiin¹³ 'ña'o tiin¹³gi tyani Dios lawa jaain²¹ 'in galáa²i 'ña'a jee²¹² jí².

¹⁶ ¿Ti jo ñi³ 'naa' 'e líi¹naa' lawa cwo¹ tya' Dios Jmü²¹ joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios do tyiin¹³mo jee²¹² 'naa'? ¹⁷ Joon wa'a 'in 'iin²¹²in xéi¹ cwo¹ tya' Dios, Dios-gi 'iin²mo 'ii tsu cwo¹ tya' Dios 'e cwaa³mo joon. Pe 'naa' yaamoo' líi¹naa' 'e cwo¹ joon.

¹⁸ Jo cón²oon' 'naa' tóo² yaanaa', wa' 'in líi² 'e jmü¹-tsi 'i jiin¹³ la líi¹ 'in tsá² jmü¹-tsi taain²¹² juncwii²¹ 'ná¹-a líin²in lawa jaain²¹ 'in jo 'ee tii²¹i coonti joon coon¹³ la joon lí²-i líin²in jaain²¹ 'in jmü¹-tsi la jai². ¹⁹ Wa'a

tya' Dios 'in líi¹i jmü¹-tsi 'e juncwii²¹ lo lawa tsá² caa²¹mo 'i. Ni jí² tya' Dios jin²: “Dios jmoo¹o xuui²¹ yaai 'in tii²¹i coon¹³ yaamo 'e tii²¹i do.” ²⁰ Jin²o jon 'e jí² do: “Ña'ñu¹u' ñi²o 'e jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi 'in jmü¹-tsi jo 'ee to² 'í³ 'e joon.” ²¹ Tsu 'wii¹³ joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² unjløøi¹³ yaai wa'a líi²i líi¹i tsá² tya' tsá². Pe 'e tii²i 'naa'a jilaa²¹ 'e sá². ²² Poo² si Apolos 'ee, si Tú³ 'ee si juncwii²¹ lo 'ee, si 'e seen²¹mogii' 'ee, si 'e najúun²moo' 'ee, si jilaa²¹ 'e sá² nanó² 'ee, si jilaa²¹ 'e ilisá² 'ee jilaa²¹a tyi'naa'a. ²³ Joon 'naa' líi¹naa' jóon¹on Cristo, joon 'in Cristo do tya' Dios 'i.

4

To² 'ná¹ jmaa¹ a apóstoles

¹ 'I¹-oo' jna'a lawa tsá² 'in uncoon¹³ Cristo, 'in náa¹ cwoo²¹o'o 'ná¹a 'e² tsá² 'e 'i¹-tsi Dios. ² La joon wa'a 'ee náa¹a cwoo²¹o tsá² júu³ tyú² tya' Dios 'ná¹ jmáa¹a 'i júu³ la tí³i, joon la joon tsáa¹mo-tsi tsá² 'ii. ³ Pe jna, xuu cu²-tsii wa'a 'naa' 'iin²¹²naa' jmaa²aa' 'ii²¹ tyiia si tyi³aa tyani 'in 'oo¹o to² 'ee. Ce jiin¹³ 'ñii¹a jo jmóo³oo 'ii²¹ tyiia. ⁴ Joon jon'gi 'ñii¹a jo ñii³ii ti 'óo³oo tsaa², 'elo jon' øøi²¹-tsi wa'a jna 'e jo 'óo³oo tsaa² pe 'ña'a Ña'ñu¹u' ijmaa¹a 'ii²¹ tyiia. ⁵ Tsu 'wii¹³ la joon, jo cón²oon' cwáain¹ xiiala seein²¹ 'in xeei²¹ la nu³gi iti² jmü²¹² icwée²i Ña'ñu¹u' Jesucristo.

Ján²duu' cón²oon' cwáain¹ ca mi cwéé²i Ña'ñu'¹u' Jesucristo, 'ña'-o i'wo'²o li jnee²i la jilaa'²¹ 'e si'mo² li nuu²¹ no. Mi tí² 'e jmí²¹² joon, joongi ijmá¹a Ña'ñu'¹u' Jesucristo iliñí² jileei'²¹ la jilaa'²¹a 'e ni'i¹-tsi tsá² la jaain²¹ la jaain²¹. Joon Dios-gi ifaa'²¹-o 'ee 'e tyú² gajmaa¹a tsá² la jaain²¹ la jaain²¹.

6 Tsaru'¹u', tyí³aa 'e júu³ lo cwáain¹ tya' Apolos coon'¹³ jna 'e tyú² tyi'naa', tsu' iin'²¹²na 'e liñí³oo' jo ngíi²¹²gíi' jiin'¹³ la jin'² jí² tya' Dios. Joon la joon jii'¹³ jaain²¹ jo unjløøi'¹³ yaai coon'¹³ jaain²¹ tifo'², jo'gi ijmá¹a 'e jo tsái¹-tsi 'in jaain²¹. 7 ¿'lin 'in jmoo¹o tyú²gi tyii' lagi 'in catyaaí²gi? ¿'Ee 'oo'²¹²oo', ti jon'on Dios gacwoo¹o? Joon wana 'ii-o gacwoo¹o jilaa'²¹ 'e 'oo'²¹²oo', ¿'ee li'² unjløøi'¹³ yaanaa' 'e 'oo'²¹²oo' do lawa'a yaanaa' gajmaa²aa' 'e 'oo'²¹²oo' do?

8 Nalí¹naa' lawa'a 'e líi¹naa' tsá² sá² cuu², 'oo'²oo' jilaa'²¹ 'e 'iin'²¹²naa'. Líi¹naa' 'e 'naa'oo' nityu²uu' to² lawa røøi'¹³. Joon jna'gíi' li' co'o 'lee'¹³naa' jna'a. Áa¹mo 'iin'²¹²na wa xu'u ja²mo 'e líi¹naa' røøi'¹³ joon ca jna'oo'o li²-i jon tyuu'¹³u'u to² coon'¹³ 'naa'. 9 Líi²na la li'i jna'a 'in líi¹i apóstoles ni'i sáa¹i Dios jna'a ti li tsé¹mo. Líi¹na'a lawa 'inlíi'¹³ 'in niteen¹en ijúun²mo. Nalí¹na'a lawa coon²¹ 'e sá² tsa'goo²¹-tsi tsá² jileei'²¹ 'in taain²¹² juncwii'²¹ la jileei'²¹ ángeles lagi jileei'²¹

tsá² jóø²mo jna'a. 10 Líi²i tsá² lawa tsá² caa²¹mo jna'a 'wii'¹³i cwáain¹ tya' Cristo joon 'naa'gíi' líi²naa' 'e líi¹naa' tsá² jmí¹-tsi cwáain¹ tya' Cristo. Líi¹na'a tsá² 'wóo²mo la 'íi²¹² 'naa'gíi' líi²naa' 'e líi¹naa' tsá² pí²-tsi. Jo tsái¹-tsi tsá² jna'a, pe 'naa'oo' un'goo¹o tsá². 11 Ca nanoo²¹² nili'øø¹mo 'e tyee²e'e, nili'² unjmí²¹na'a, nili'øø¹i si'²i'in, nijmee'²¹mo tsá² jna'a, jogi tyii'²¹i'i sá². 12 Joongi ni'woo'²¹-oo'o to² jmoo¹ to². Joon mo jíi²in tsá² jna'a, jna'gíi' síi'¹³i'i, "Ná¹ uncwaa³mo Dios 'naa'." 'øø¹mo tsá² jna'a pe jmoo²¹o'o taa'²¹-oo'o. 13 'Líi³i faa'²¹ tsá² 'wii'²¹² tyii'²¹i'i pe fee¹mo-tsii'i júu³ tyaa²¹a'a coon'¹³on. Jmaai'²¹ tsá² jna'a lawa tyi¹ taa'¹³ juncwii'²¹, lagi wa 'e ti' co' tsá²a jmaai'²¹ tsá² jna'a ca jmí²¹no.

14 Jo jmóo³oo 'e jí² lo wa'a cwo'²oo 'naa' fa'íi'²¹, jmóo³oo 'e jí² lo lawa' cwo'³oo cwáain¹ yuu²¹ tyiia 'in 'iin'²¹²mo. 15 Xuufiin'¹³ 'naa' 'áa¹naa' tifo'² tyii' fúui¹ 'in 'é² cwáain¹ tya' Cristo, pe jaan²¹mo 'ñú²uu' seein²¹ cwáain¹ tya' mo galija²mo líi²naa' joon jna-a 'i. Tsu' 'wii'¹³i 'e júu³ tyú² tya' xiiala itiin'¹³ tsá² tyani Dios 'e gatyáa³aa coon'¹³ 'naa' galija²mo líi²naa' Cristo Jesús. 16 Tsu' 'wii'¹³ joon mí³íi tyani²i'i' tyan²aan' cwáain² xiiala jmóo³oo joon la joon jmaa²aa'.

17 Tsu' 'wii'¹³ gali'iin'²¹²na

'a untii¹³duu-'oo' xiiala mo gangí³hí jee²¹² 'naa' lawa jaain²¹ tsá² 'in jai² líi²i Cristo, 'wii¹³ joon síi³na Timoteo, 'in 'iin²¹²na. Lawa yuun²¹ tyiia-oo 'i coon¹³ to² jmoo²¹o'o tya' Ña'ñu¹u'. Joon, untiin¹³in júu³ tya'a. 'Ii-o i'e²e 'naa' la lí 'e ga'éé³ee la caain²¹ jee²¹² tsá² 'in jai² líi²i Cristo. 18 'Inlíi¹³ jee²¹² 'naa' gaunjlooi¹³ yaai, líi²i 'e jo cwééi³gíi jee 'naa'. 19 Pe 'i¹-tsii yíia³oo la jmoonoo wa icwo¹ Ña'ñu¹u'. Joon iyajóó³oo ti 'e ijma² 'in tsá² unjlooi¹³ yaai do 'e la lí² 'e faa²¹a do. Yajóó³oo wa'a cwo¹o Dios wa² pí² tya' 'ido si jo cwo¹-o 'ee. 20 Tsu lí tyu² Dios to² tsá² jon' líi júu³ pe coon¹³ 'ii²¹ tya'o to² 'e tyu²u tsá². 21 'Ee 'iin²¹²naa' jmá³aa tyii' mi cwéi¹na, ti 'e 'e³ee 'naa' wúu¹, owa'a 'iin²¹²naa' jmá³aa tyú²-tsii, un'née³moo 'naa' 'ee?

5

Coon²¹on ga'láa²a tsá² cwáain¹ 'e

1 Niñii¹i tsá² 'e jaain²¹ jee²¹² 'naa' tyiin¹in coon¹³on lawa tsamí² tya'o jaain²¹ tsá² neei¹³ sáa³a. 'E lo-o coon²¹ 'e gó² líi¹i ca jiiin¹³ 'in jo cwii¹in Dios jo tii²¹ jmáa¹a. 2 Joon jlóó²mogi 'naa'! jPe tyú²gi wa'a ngi²hí fa'ii²¹! 'In tsá² 'in gajmaa¹a 'e gó² lo tyú²gi wa'a gajeen²¹mo jee²¹² 'naa'. 3 Joon xufiin¹³ jo siin¹³na la si'yee²¹na jee²¹² 'naa' pe 'íi³-tsii 'naa' joon

nigajma¹oo 'ii²¹ tya' 'ido 'in gajmaa¹a 'e gó² do lawa'a siin¹³moo coon¹³ 'naa'. 4 Uncaan²¹naa' ruu²¹naa' coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. Joon siin¹³moo coon¹³ 'naa' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsii. La joon jon 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u' Jesús uncoon¹³on 'naa'. 5 Joon 'ná¹ tyíi¹³moo' 'in tsañuu¹ ga'láa¹a do 'in tyiin¹³ jee²¹² 'in jo¹ líi² do, jaan¹³naa' Satanás, joon coon¹³ la joon i'íin²mo 'e ngú¹ taan¹in pe itiin¹³mo alma tya'a mi jó¹o tún¹ Ña'ñu¹u'.

6 Jo lí² unjlooi¹³ 'naa' yaanaa' coon¹³ 'e jmoo²oo' lo. ¿Ti jo ñii²ii' júu³ 'e jin² tsá²? "Coon¹³ ca pii³ tyiian³ caai²¹ tsá² 'e con² do coon¹³ 'e joon jmoo¹o roon¹on la tóó² con² do?" 7 Tú²uu' jilaa²¹ 'e gó² jmoo²oo' 'e lí la lí tyiian³ tsáai² 'e jmoo¹o 'láa¹ tya' tsá². Joon ilíin²moo' lawa 'iñi¹ 'míi² 'e jo tyiian³ jeei¹ tsu la joon tsai² líi¹naa'. Tsu nigajún¹mo Cristo 'ña'a 'wii²¹² tyijna'o'; ngangí²i la ngangí²i joo'saa²¹ yuun²¹ jngai² tsá² Israel cuu²¹i mo ti jmíi²¹² pascua. 8 La joon jmoo¹³o' jmíi²¹² pascua tyi' la ti la lí¹-i coon¹³ 'e tsáai¹-tsi' joongi 'e jai² líi²na' 'e lí la lí 'iñi¹ jo jeei¹ tyiian³. Jon'on jmoo²¹o' jmíi²¹² pascua tyi' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² jmoo²¹o' jon'gi' coon¹³ 'e gó² 'i¹-tsi' 'e lí la lí 'e tyiian³ tsáai² do.

9 Ni ji¹ tyiia 'láa² 'wii²¹² do gafuu²¹²uu 'naa' jo síi¹naa'

røø²¹ coon¹³ 'in ngi¹ to² 'láa¹
 coon¹³ tsami² xeei²¹ si tsami²
 ngi¹ to² 'láa¹ coon¹³ tsañuu¹
 xeei²¹ 'ee. 10 Jo 'øøi²¹-tsi 'e
 fuu²¹²uu 'naa' wa'a tú²naa'
 coonti tsá² taain²¹² juncwii²¹
 'in 'láa¹, si 'in tsii²¹ cuu² liili¹
 'ee, si 'in jmoo^{1o} 'uun²¹ 'ee, si
 'in ungoo^{21o} 'in jon'on Dios
 la jai² tsu 'ná¹ 'woo²¹moo' 'a
 juncwii²¹ lo wa jo 'iin²¹²naa'
 seen²¹naa' jee²¹² tsá² la 'ii.
 11 'øøi²¹-tsi 'e gafoo²¹oo do
 jo 'ná¹ sii²¹naa' røø²¹ coon¹³
 jiin¹³ jaain²¹ 'in jin² 'e jai²
 lí²i Cristo pe la 'ii²¹² joon
 ngi¹ 'láa^{1o}, si tsii²¹mogi cuu²
 liili¹ 'ee, si ungoo^{21o} 'in jon'
 Dios la jai² 'ee, si jmoo^{1o}
 júu³ 'atsaa²¹ 'ee, si ngi¹ to²
 'uun²¹ 'máa¹ 'áai¹ 'ee, si 'in
 jmoo^{1o} 'uun²¹ 'ee²¹. Jiin¹³ jo
 cøø²¹ø' caain²¹ coon¹³ 'in la 'i.
 12-13 Tsa jo tii²na jmaa³aa 'ii²¹
 tya' 'in jo jai² lí²i Cristo tsa
 Dios 'in jma¹a 'ii²¹ tya'a. Pe
 'naa'gii²¹ tii²¹naa' jmaa²aa' 'ii²¹
 tya' jileei²¹ 'in jin² 'e jai² lí²i
 Cristo. 'Wii¹³i joon tyii²moo'
 'in tsá² ga'noo^{1o} tsa² no
 jee²¹² 'naa'.

6

'Ná¹ jmaa²aa' 'ii²¹ tyii' la
 'oo²¹jee²¹²yaamoo'

1 Wa mo sá² coon²¹ mii¹³
 jee²¹² 'naa' joon 'in xeei'gi' ná¹
 nuu¹un, ¿'ee li' tá²-'oo' mi²ii'
 ili² 'ii²¹ tyani 'in jo cwii¹in
 Dios la cwii¹in jna' lagi 'e
 mi²ii' tyani 'in tsá²-tsi Dios?
 2 ¿Ti jo ñi²ii' 'e 'naa' 'in tsá²-tsi
 Dios ijmaa²aa' 'ii²¹ tya' tsá²
 taain²¹² juncwii²¹ lo? Joon

wana 'naa' ijmaa²aa' 'ii²¹
 tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹,
 lí² jmaa²aa' jon 'ii²¹ jilaa²¹
 cwáain¹ pi³ 'e sá²jee²¹² 'naa'.
 3 ¿Ti jo ñi²ii' 'naa' ijmo^{21o}'
 'ii²¹ ca tya' ángeles tya' Dios?
 Joon wa' la joon tá²gi galí²
 jmoo^{21o} 'ii²¹ 'a lí² 'e juncwii²¹
 lo. 4 Wana 'naa' tii¹naa'
 cwaain¹ tya' 'e sá² juncwii²¹
 lo, lí²i mi²ii' ili² 'ii²¹ tyani
 doñi¹iin tsá² 'wó¹i jee²¹² 'in
 jai² lí²i. 5 Fuu²¹²uu 'naa' la
 joon, joon i'aa²aa' fa'ii²¹. ¿Ti jo
 'in seein²¹ jiin¹³ jaain²¹ jee²¹²
 'naa' 'in lí² jma¹a 'ii²¹ jee²¹²
 la 'oo²¹ ruu²¹naa' 'in jai² lí²i?
 6 ¿Ti 'ná¹ nñ¹i tsaruu²¹i tyani
 'in jmoo^{1o} 'ii²¹ 'in jo tsá²-tsi
 Dios?

7 Joon 'e tii¹naa' la 'oo²¹
 ruu²¹naa' jmoo^{1o} 'e faa²¹
 tsá² 'laa²¹ tya' 'e jai² lí²naa'
 tsa jo untiin¹³naa' júu³ tyii'.
 Tyú²gi wa'a jo mii¹³ jmaa²aa'
 mo nasá² 'ii²¹ 'e gó² tyii'.
 Tyú²gi jon wa'a jo mii¹³ii'
 'e ga'uun¹un tsá² tyii'. 8 Pe
 'naa'oo' jmoo^{2oo} 'e gó²gi.
 'ii²¹ 'e gó² 'iin²¹²naa' jmaa²aa',
 joon ca la 'oo²¹ ruu²¹naa'
 'iin²¹²naa' jmaa²aa' 'uun²¹.

9-10 ¿Ti ñi² 'naa' 'in jmoo¹ 'e
 gó² jo itii² 'i²i li tyu² Dios to²?
 Jo cón²oon' tóo² yaanaa', jo
 itsa¹i²i li tyu² Dios to² jileei²¹
 'in 'láa¹ coon¹³ tsami² 'in
 jon' 'oo²¹²o jon'gi itsa¹i²i li
 tyu² Dios to² 'in ungoo^{21o}
 dios tya'a 'in gajmeel¹ tsá²,
 jon'gi 'in fee¹i tsami² xeei'gi.
 Jon'gi itsa¹i² 'in tsañuu²¹ do
 'in 'láa¹a la 'oo²¹ tsañuu²¹,

jon'gi 'in jmoo¹o 'uun²¹, jon'gi 'in 'iin²¹²in cuu² áai¹, 'in ngí¹i to² 'iin¹, 'in jmoo¹o 'atsaa²¹, si 'in tyí²i cuu² tsá² xeei' 'ee jo itsa'í² li tyá² Dios to². ¹¹ Joon la joon galí¹i 'inlií¹³ 'naa' pe lawa garun¹o nigajmeei¹ Dios 'naa' 'in tyuí¹, gatyí¹³in Dios 'naa' 'e líin²naa tsá² tya'a nigauntyuu²¹mo Dios 'naa' coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesús joongi coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyá² tya' Dios tyi'.

Jmaa¹i to² cuerpo tyii' tya' 'e tyá²-u

¹² Jin² tsá²: “Lí²-i jmoo¹o tsá² doñi'ee 'e 'iin²¹²in.” Joon jna fuu²¹²uu 'e jo¹o júu³ tya'a pe jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² jo jméi¹ tya'a. Jo¹o, lí²i jmáa³aa doñi'ee 'e 'iin²¹²na, pe jo cwóo³oo wa'a jiiin¹³ coon²¹ tyuu¹³u to² jna. ¹³ Ja²mo júu³ 'e jin² tsá²: “Jmaa¹i to² 'uunñi² tya' tu² tsá², la joon jon, tu² tsá² jmaa¹i to² tya' 'uunñi².” Pe ji tún² do iuntyee¹mo Dios. Jo gajmaa¹a Dios 'e cuerpo tya' tsá² wa'a 'láa¹a coon¹³ tsamí². Gajmaa¹a Dios 'e cuerpo tya' tsá² tya' Ña'ñu¹u', la joon joon Ña'ñu¹u' tya' cuerpo tya' tsá². ¹⁴ Joon la gajmaa¹a Dios jiiin¹in Ña'ñu¹u', la joon jon ijmáa¹a jiiin¹in' coon²¹ 'ii²¹ tya'a.

¹⁵ ¿Ti jo ñi² 'naa' 'e la jaain²¹ la jaan²¹naa' líi¹naa' lawa coon²¹ ti' ca'naa¹³i cuerpo tya' Cristo? ¿Wa lí² la joon, xiiala iliuncaan²¹naa'

'e ti' ca'naa¹³ cuerpo tya' Cristo coon¹³ jaain²¹ 'yiiacuungó²? ¿Jo lí² jmoo²¹o' la joon coonti! ¹⁶ ¿'Owa jo ñi² 'naa', mo fee²¹i tsá² jaain²¹ 'yiiacuungó² líin²mo 'ido lawa coon²¹ cuerpo coon¹³ 'in 'yiiacuungó² do? Jiiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, “In gáí¹ do ilíin¹in lawa jaan²¹mo.” ¹⁷ La joon jon, mo uncaan²¹in tsá² coon¹³ Ña'ñu¹u' ilíin²in lawa coon²¹ espíritu coon¹³ Ña'ñu¹u' do.

¹⁸ Cwín¹iin' jon jilaa²¹ 'e 'láa¹³aa' coon¹³ tsamí². Jilaa²¹ tsaa² 'e catyíia² do 'e 'noo¹ tsá² lí' caluu²¹² cuerpo tya'a pe mo fee²¹i tsá² tsamí² xeei' 'noo¹o tsaa² lí' tsi cuerpo tya'a. ¹⁹ ¿Ti jo ñi³ 'naa', 'e cuerpo tyii' lí la lí coon²¹ cwo¹ tya' 'in Espíritu Tyá² 'in gacwooi¹³ Dios 'naa'? Jo líi¹naa' tsafii²¹² yaanaa' ²⁰ tsu Dios galø²¹i 'naa' 'e 'moo³ 'áai¹. Tsu 'wii¹³ joon 'ná¹-a ungo¹oo' Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o cuerpo tyii'.

7

Júu³ cwáain¹ tya' mo cui² cwoo²¹ tsá²

¹ No ingí³ñi júu³ tyii' 'e taa¹³ jí² do 'e gasí²naa' jna. 'Áai¹gi tyá² wa'a 'e jo cui² cwoo²¹ tsá². ² Pe tsu 'wii¹³ 'áai¹gi 'láa¹a tsá² coon¹³ tsamí², 'áai¹gi 'ná¹ 'aa¹i tsá² tsamí² tya'a la jaain²¹ la jaain²¹, la joon jon la jaain²¹ tsamí² 'ná¹-a 'aa¹i ñuu¹ tya'a la jaain²¹. ³ Joon 'in tsañuu¹

do 'ná¹ untiin¹³ in coon¹³ jaan²¹ mo tsamí² tya'a la joon jon tsamí² do 'ná¹ untiin¹³ in coon¹³ jaan²¹ mo ñuu¹ tya'a. ⁴ In 'oo²¹² o tsá² jo lí¹ tyu^{2u} to² cuerpo tya'a 'ña'a, 'e cuerpo tya'a, tya' ñuu¹ tya'o. La joon jon 'e cuerpo tya' tsañuu¹ jo lí² tyu^{2u} to² cuerpo tya'a 'ña'a pe tya' 'oo²¹² o cuerpo tya'a. ⁵ Wa'a tsañuu¹ si 'oo²¹² o 'ee 'iin²¹² in 'e nuu¹ un Dios coon²¹ sii¹³ xu, 'ná¹-a sín¹ in røø²¹ coon¹³ 'oo²¹² o si ñuu¹ tya'a 'ee 'e jo cwuu¹ i caain²¹ la 'ii²¹² fee¹ i Dios. Mo gangíi² joon 'ná¹-a cwuu¹ i caain²¹ tún¹ 'e coon¹³ la joon jo cwo¹ 'e i'ii¹ in Satanás joon i'nóo¹ on tsaá² 'in jo tyu^{2u} to² 'ña'a.

⁶ Fuu²¹² 'naa' jilaa²¹ 'elo jon'on tyu^{1uu} to² 'naa'. ⁷ Tsu 'ñii'a 'iin²¹² na wa'a jo cui² cwoo²¹ tsá² la líi¹ i jna. Pe ñi¹ oo 'e Dios nigacwo¹ xiiala ijmaa¹ a la jaain²¹ la jaain²¹. Seein²¹ 'in líi¹³ taa²¹ a jo cuui¹² cwoo²¹ o, seen²¹ gi 'in jo taa²¹.

⁸ Fuu²¹² uu jileei²¹ 'in jo mo cuui¹² cwoo²¹ o coon¹³ jileei²¹ 'yiaa'níi² tyú² gi tya'a wa'a jo cuui¹² cwoo²¹ o la líi¹ i jna. ⁹ Pe tyú² gi icui² cwoo²¹ o lagi isoon¹ in cagi 'láa¹ a. 'Ná¹-a cui² cwoo²¹ o wa jo lí² tyu^{2u} to² 'ña'a.

¹⁰ Pe tya' jileei²¹ 'in nicui² cwoo²¹ o tyu^{2uu} to² 'e jo lí² tuu²¹ i 'oo²¹² o ñuu¹ tya'a. Jon'on jna 'in tyu^{2u} to² lo jiiin¹³ 'ña'a, Ña'ñu^{1u} tyu^{2u} to² lo. ¹¹ Pe wana gatuu²¹ i 'oo²¹² o ñuu¹ tya'a jo lí² cui² cwoo²¹ o

coon¹³ tsá² xeei' jiiin¹³ lí² licaain²¹ coon¹³ ñuu¹ tya'a. La joon jon tsañuu¹ jo lí² tuu²¹ i 'oo²¹² o.

¹² Fuu²¹² uu 'in catyaaí² júu³ tyiia jon'on tya' Ña'ñu^{1u}. Wa jo jai² líi² i 'oo²¹² o tsañuu¹ 'in jai² líi² i Cristo pe 'iin²¹² in 'in 'oo²¹² o ján² coon¹³ on jo lí² tuu²¹ i 'in tsañuu¹ do 'ii. ¹³ La joon wa jo jai² líi² i ñuu¹ tya' tsamí² 'in jai² líi² i pe 'iin²¹² in 'in tsañuu¹ ján² coon¹³ on jo lí² tuu²¹ i 'in tsamí² do 'ii. ¹⁴ Tsu 'in tsañuu¹ do 'in jo jai' líi² i 'ii²¹ 'e tyú² tya' Dios 'wii¹³ ja² mo líi² i 'oo²¹² o. Joon 'in tsamí² 'in jo jai² líi² i 'ii²¹ 'e tyú² tya' Dios 'wii¹³ ja² mo líi² i ñuu¹ tya'a. Wa jon' la joon 'in xuui²¹² tya'a ilíin² in la líi¹ i xuui²¹² tya' tsá² 'in jo jo² líi² i. Pe jo líi¹ i la joon tsu 'ii²¹ mo 'e tyú² tya' Dios tsu 'wii¹³ ja² mo líi² i sáa³ jmii²¹. ¹⁵ Pe wana 'in tsañuu¹ si 'in tsamí² do 'in jo jai² líi² i 'iin²¹² in tuu²¹ mo 'oo²¹² o si ñuu¹ tya'a 'ee cwolí² jmáa¹ a. Joon mo gangai² 'in jo jo² líi² i do joon galáa² mo 'in jai² líi² i tsu gatø¹² ø Dios jna' 'e toon²¹ on' fu juncwii²¹ lo 'e tyú² u. ¹⁶ Tsu jo iñii²¹²-tsi 'in tsamí² 'in jai² líi² i wa'a ijai² líi² i ñuu¹ tya'a 'wii¹³ 'ii-o. Joon 'in tsañuu¹ do 'in jai² líi² i jo ñii¹ in ti ijai² líi² i 'oo²¹² o 'wii¹³ 'ii-o.

¹⁷ Pe la lo-o tyu^{13uu} to² jee²¹² jileei²¹ 'in jai² líi² i Cristo, jileei²¹ 'ná¹-a jmáa¹ a jiiin¹³ la nigacwo¹ Ña'ñu^{1u} 'ii ijmaa¹ a,

jiin¹³ la líi¹i mo gatø¹² Dios 'ii.
 18 Wa'a líi¹i tsá² circuncidado,
 'øøi²¹-tsi tsá²; tsá² seen²¹in
 Israel, mo gatø¹² Dios 'ii,
 'ná¹-a líi¹gi circuncidado. Pe
 jo líi¹i la joon mo gatø¹² Dios 'ii
 jo 'ná¹ 'ii²¹i 'e li² circuncisión
 do. 19 Jo tyiin² wa'a ga'ii²¹i si
 jo ga'ii²¹i 'ee 'e li² do, jiin¹³ 'e
 tyiin² 'e jmoo¹o tsá² nuu¹³u
 'e to² tyu² Dios. 20 Jileei²¹
 tsá² 'ná¹ jmáa¹a jiin¹³ la 'e
 gajmaa¹a mo gatø¹² Dios 'ii.
 21 Wana galíi¹u'u tsa'leei¹³
 tya' tsá² jo jmaa²¹a cu²-o'o.
 Pe wa galí²i iláa¹u'u 'wo'o
 cwojmáa¹³a. 22 Jileei²¹ 'in
 nilíi¹i esclavo mo gatø¹² Dios
 'ii lawa'a jaain²¹ 'in niláa²mo
 líi¹i ijmaa¹a jilaa²¹ to² tyu²
 Ña'ñu¹u'. Joon jileei²¹ 'in
 niláa²mo mo gatø¹² Dios 'ii
 lawa esclavo tya' Cristo líi¹i
 no. 23 Dios nigaløø²mo 'naa'
 (coon¹³ jmi¹i 'øø¹i Joon¹on) 'e
 'moo³ 'áai¹ tsu 'wii¹³ joon jo
 cwo²oo' wa'a jme²i tsá² 'naa'
 lawa esclavos tya'a. 24 Joon,
 tsaru¹u', 'ná¹-a jmaa²gi
 jiin¹³ la gajmaa²aa' mo gatø¹²
 Dios 'naa' pe nano líi¹naa' tsá²
 tya' Dios.

25 Jo 'óo³oo júu³ gacwo¹
 Ña'ñu¹u' fuu²¹²uu 'in jo mo
 cui² cwo²¹o pe fuu²¹²oo 'e
 'í¹-tsii joon lí²-i jo cu²-tsi
 tsá² tyiia tsu galifee¹mo-tsi
 Ña'ñu¹u' tyiia. 26 Tsu 'wii¹³
 taa²¹²mo 'áai¹ 'e toon²¹on' fu
 juncwii²¹ 'i¹-tsii wa'a líi¹gi
 tsá² jiin¹³ la líi¹i. 27 Wana
 seen²¹ tsamí² tyi'i jo 'noo¹³o

xiiala itúu¹u'u tsamí² tyi'i.
 Joon wana jo seen²¹ tyi'i jo
 'náa¹u'u. 28 Pe wa' cu²mo
 cwo²¹o jo tsaa² 'noo²¹o. La
 joon jon tya' simí² wa' cu²mo
 cwo²¹o jo tsaa² 'nóo¹o. Pe
 jileei²¹ 'in cu²mo cwo²¹o
 iseein²¹ faí³ mo taan²¹²in
 fu juncwii²¹. Joon cwo'oo
 cwáain¹ 'ido 'e jo cui²gi
 cwo²¹o 'e joon jo tyan¹gi 'e
 faí³ do.

29 Tsaru¹u', 'elo-o 'iin²¹²na
 fuu²¹²uu 'naa': Xu tiempo
 sá²gi. Joon nano ca lí²
 ngoo²¹²gi 'in tsá² 'aa¹i 'oo²¹²o
 'ná¹-a 'i¹-tsi cwáain¹ tya' Dios
 la 'i¹-tsi 'in tsá² 'in jo seen²¹
 'oo²¹²o. 30 La joon jon, 'in tsá²
 xuui²¹²-tsi 'ná¹-a jmáa¹a la
 jmoo¹o tsá² 'in jo xuui²¹²-tsi.
 Joon 'in tsá² jløø¹³mo 'ná¹-a
 jmáa¹a la jmoo¹o tsá² 'in jo
 jløøi¹³. Joon 'in tsá² 'in ló¹ 'e
 sá² juncwii²¹ lo 'ná¹-a jmáa¹a
 lawa'a jon' tya'o 'e galó¹ do.
 31 Joon 'in tsá² 'in jmai² to² 'e
 sá² juncwii²¹ lo 'ná¹-a jo lii¹i
 tyu²u to² 'e sá² fu juncwii²¹
 lo. Tsu 'e juncwii²¹ lo jøø²¹øø'
 ngoo²¹o ti li ityeei²¹.

32 'Iin²¹²na 'e taan²¹²naa' 'e
 jo cu²-oo' coon¹³ 'e sá² fu
 juncwii²¹ lo. Joon mo 'ña'
 tsá², jo 'oo²¹²o seen²¹, 'i¹-tsi
 jiin¹³ 'e sá² tya' Ña'ñu¹u',
 joon 'iin²¹²in jmáa¹a jiin¹³
 la 'iin²¹²in 'ii. 33 Pe joon
 mo naseein²¹ 'oo²¹²o tún²
 'i¹-tsi. 'Iin²¹²in jmáa¹a to²
 tyu² Ña'ñu¹u' pe cu²u-tsi
 coon¹³ 'e sá² fu juncwii²¹
 joon 'iin²¹²in jmáa¹a 'e tyú²-u
 coon¹³ 'oo²¹²o. 34 La joon

jon tsamí² 'in nicui² cwoo²¹o. Cu²u-tsi coon¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ joon 'iin²¹²in jmáa¹a tyá²-u coon¹³ ñuu¹ tya'a. Pe 'in tsamí² 'in jo seein²¹ ñuu¹ tya'a 'i¹-tsi jiin¹³ 'e sá² tya' Ña'ñu¹u', joon 'iin²¹²in cwo²i 'ña'a Dios tiin¹³ la ngú¹ taan¹in lagí alma tya'a.

35 Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e tyá² tyii' jon'on wa'a 'e tyuu¹³ 'naa' pe 'iin²¹²na 'e taan²¹²naa' jiin¹³ la tí²naa' joon canii²mo 'i¹-'oo' cwáain¹ tya' Ña'ñu¹u'.

36 Wana seein²¹ jamí² tsá² joon 'in jamí¹i do ngí¹ nili²o joon jmii²¹i do lí²i 'e tyá²gi wa'a cuu²¹i cwoo²¹o jamí¹i do tsu 'wii¹³ naraa²¹mo. Wa'a seein²¹ 'in mú¹i 'ii, lí¹-i cu²mo cwoo²¹o 'ido jo tsaa² 'nóo¹o. 37 Pe wana 'i¹-tsi jmii²¹i 'ido 'e tyá²gi tya' jamí¹i 'e jo cu²mo cwoo²¹o, joon jo cwóo¹i mo mú¹i tsá² 'ii, jmoo¹o 'ido 'e tyá². 38 La joon, 'in cwóo¹i jamí¹i do 'e cu²mo cwoo²¹o jmoo¹-o 'e tyá² pe 'in jo mo cwóo¹i jmoo¹-o 'e tyá²gi.

39 Jo cwo¹ ley wa'a tuu²¹i tsamí² ñuu¹ tya'a la 'ii²¹² seein²¹gi ñuu¹ tya'a. Pe wana gajúin¹ ñuu¹ tya'a joon tuu²mo 'ña'a 'in tsamí² do, 'in tsamí² do lí²-i cu²mo cwoo²¹o coon¹³ doñi'in yaa¹-tsi wa'a ja²mo lí²i 'in tsañuu¹ do Cristo. 40 Pe 'i¹-tsii 'e jløø¹³ mogi 'in tsamí² do wa'a jo cui²gi cwoo²¹o tún¹. Joon lí²na 'e 'i¹-tsii la 'i¹-tsi 'in Espíritu Tyá² tya' Dios.

8

Cwáain¹ tya' 'uunñi² 'e tya¹a tsá² lawa fa¹ tyani dios tya'a 'in gajmee¹i tsá²

1 Joon nano fuu²¹²uu 'naa' cwáain¹ tya' 'e 'uunñi² 'e tya¹a tsá² tyani dios tya'a 'in gajmee¹i tsá² lawa fa¹. 'E la ja²mo, sá²-a 'e 'øø¹²¹mo-tsi' pe jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi' 'e unjløøi¹³ yiaa'. Pe wana 'nee²¹²na' ru¹u' joon 'e jmoo²¹o' 'e pi²gi-tsi'. 2 Wa 'i¹-tsi tsá² 'e 'øøi¹²¹gi-tsi jo mo galiñii¹ la jai². 3 Wa mo gali'in²¹²in tsá² Dios, joon Dios galicwii¹mo 'ido.

4 Tsu 'wii¹³ joon mi sí¹³i' cwáain¹ tya' 'uunñi² 'e tya¹a tsá² tyani dioses tya'a nee²¹e' 'e jaan²¹mo Dios seein²¹, joon jileei²¹ dioses catyaa²gi do 'e un'goo²¹o tsá² jon' wa' jai² 'ido. 5 Tsá²-a gajmee¹mo dioses tya'a 'in lí¹i la lí 'e sá² fu juncwii²¹, la joon jon 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹ joongi un'goo²¹o 'ii. Coon¹³ la joon lí²-i 'i¹-tsi tsá² 'e fúu¹mo dioses seein²¹ joon fúu¹mo fi²¹²i' seein²¹. 6 Xuñin¹³ gajmee¹mo tsá² dioses tya'a fúu¹ pe tyi-jna'o' jaan²¹mo Dios seein²¹, jiin¹³ 'ña'a Dios Jmii²¹. Dios Jmii²¹ do gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá² joon 'wii¹³ 'ii-o toon²¹on'. Seen²¹mo jon jaan²¹mo Ña'ñu¹u', joon Jesucristo 'ii. 'Wii¹³ 'ii-o galisá² jilaa²¹ 'e sá² ca la jeei²¹ jna' yiaa'.

7 Pe jo jileei²¹ 'in jai² lí²i Cristo ñi¹ 'e júu³ lo. Joon 'inlíi¹³ 'in gatya¹a 'uunñi² tyani dioses tya'a jiin¹³

la t̄isi² la mo j̄eei¹ 'i¹-tsi
 gajmaa¹a 'e gó² wa'a d̄o¹θ 'e
 'uunñi² do tsu 'i¹gi-tsi 'e ja²mo
 seein²¹ 'in dioses gajmeei¹
 tsá². Jo mo galit̄i²¹i la jai²
 joon 'wéi¹gixu 'e 'i¹-tsi. ⁸ Jo
 'ii²¹ Dios tsá² 'wii¹³ tya' 'e
 ḡo² tsá². Jo lityú¹gi' tyani
 Dios wa'a tyé³e' si gó²gi' 'ee
 wa jo tyé³e'. ⁹ Pe t̄i¹moo'
 coon¹³ jilaa²¹ 'e ilí² jmaa²aa'
 'e jo jmaa²aa' 'nóo¹o tsaa² 'in
 tsá² 'in jo mo r̄o²¹θ 'o²¹i-tsi
 'e jai² lí²i. ¹⁰ Tsu wa mo'o
 jaain²¹ tsá² 'in jo t̄i²¹ 'e tyú²
 i'nee²mo 'n̄u 'in t̄i²¹ tyú² 'u²¹u
 cwo¹ li un'goo²¹o tsá² dioses
 tya'a joon wa' d̄o¹²θ 'uunñi²
 tyá¹ tsá² tyani dioses tya'a,
 ityaa²¹²-tsi 'in tsá² do id̄o¹²θ
 jon 'e 'uunñi² 'e gatyá² tsá²
 tyani dioses tya'a 'in jo jai².
¹¹ Joon tsu 'wii¹³ 'o²¹θ²¹mo-'o'o
 jilaa²¹ 'elo jo jmá¹ 'ni²¹ tyi'i,
 pe 'in tsá² jo t̄i² tyú² do
 'iin²¹²in jmáa¹ la gajmaa² 'n̄u,
 la joon i'ii²¹mo-tsi Cristo. Pe
 gajún¹mo Cristo 'wii²¹² tya'
 'in tsá² do lagi jún¹ 'wii²¹²
 tyi'i. ¹² Tsu 'wii¹³ joon mo
 'laa²¹²a la no tya' jaain²¹
 tsaru¹u 'in jo 'o²¹θ²¹-tsi tyú²
 la 'o²¹θ²¹-tsi' 'laa²¹²o'o jon
 tya' Cristo. ¹³ Joon wana
 i'nóo¹o tsaa² 'in ruu²¹na' tsu
 'wii¹³-i tya' 'e ḡo¹³θθ, 'e tyú²gi
 jo jm̄i²¹² cu³gi ngú¹ wa'a la
 joon jo i'nóo¹o 'ido tsaa².

9

'E t̄i²i jmaa¹a apóstol

¹ Jna-a t̄i²na jmáa³aa jilaa²¹
 ilí² jmáa¹a jaain²¹ apóstol tsu

gamaa²¹moo Jesús, Ña'ñu¹u'.
 Joon 'naa'-a, ja²mo lí²naa'
 Cristo 'wii¹³i to² 'e niga-
 jmáa³aa tya' Ña'ñu¹u'. ² 'In
 xeei' lí²-i jin²in 'e jo lí¹na
 apóstol, pe 'naa' 'in née¹i
 Corinto 'in jai² lí²i Cristo
 lí¹naa' lawa coon²¹ sello 'e
 ja²mo gatyii¹³in Ña'ñu¹u' jna
 'e lí¹na apóstol tya'a.

³ 'Elo-o fuu²¹²uu 'in tsá²
 'in faa²¹ 'laa²¹ tyiia: ⁴ T̄i²na
 'ii²¹ jilaa²¹ 'e cwo¹ tsá² jna 'e
 'né³e' joongi 'e tyé³e', ⁵ t̄i²mo
 jon wa'a 'áa³na tsamí² 'in
 jai² lí²i Cristo la 'áa²i 'in
 apóstoles catyaa²gi, la jmoo¹o
 'in ruu²¹i Ña'ñu¹u' coon¹³
 T̄i³. ⁶ ¿'Owa' lí²naa' 'e jiin¹³
 Bernabé coon¹³ jna jo t̄i²na'a
 t̄u²¹u'u to² 'e lí² cwo²¹o'o
 júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá²?
⁷ ¿'iin 'láa² 'ná¹ tyi² 'e jma²i to²
 tya'a? ¿'iin jmoo¹o to² jee²¹²
 wuunj̄o¹³ joon jo cuu²¹u mi³
 wuunj̄o¹³ do? ¿'iin 'aa²¹²i
 joo'núu³ joon jo 'uun²un fi²
 tya' 'ido? ⁸ Jo fuu²¹²uu la joon
 wa'a jiin¹³ 'e jooi²-tsi tsá²
 tsu 'e ley tya' Moisés jin²in
 la joon jon. ⁹ Tsu ni j̄i² tya'
 ley do 'e jin²: "Jo toon¹³on
 noo¹³ ta'i²i joo'tsáa² mo 'o²θ
 trigo." Joon jo gajin²in Dios
 la joon 'wii¹³ 'i¹-tsi jiin¹³
 tya' joo'tsáa². ¹⁰ 'E gajin²o 'e
 ilin³e' xiiala 'ná¹ jmoo²¹o'. 'E
 tya' 'e tyú² tyi' 'e ley lo tsu 'in
 tsá² 'in j̄i¹i 'ná¹ j̄i¹i 'e sijaan²¹
 i'ii²¹i 'e t̄i²i tya' 'e garoo²¹o
 jiin¹³ la 'ii²¹i 'in tsá² 'in 'o¹²
 do. ¹¹ Joon mo ga'ee³e 'e 'naa'

cwáain¹ tya' 'e fu¹ tyú² tya' Dios 'e lí² lawa 'e nigajñii²¹i' jún² tya' júu³ tyú² tya' Dios jee²¹² 'naa'. Joon nano, ¿ti jo tíi²na'a i'ii¹³na'a 'e gali² tyii' 'e lí² lawa 'e garoo²¹o? 12 Joon wana tsá² xeei²¹ tíi²i 'ii²¹i 'lee¹³i, jna'gii¹i tíi²gii¹i 'áai¹gi.

Joon xufiin¹³ tíi²na'a 'ii¹³na'a la joon, jo gajmoo²¹o'o. Li cii¹³i gajmoo²¹o'o. Jna'a gata²-oo'o jilaa²¹ 'e coon¹³ la joon jo jmoo²¹o'o jii¹ cwáain¹ tya' Cristo 'e gacwoo¹³o'o 'naa'. 13 Ñí² 'naa' 'e jileei²¹ 'in jmoo¹o to² 'yuui¹ cwo¹ fee¹ tya' tsá² Israel døø²¹ø 'e sá² cwo¹ do. 'øøi²¹-tsi tsá² 'e 'in tsá² 'in jun¹ 'e fa¹ cwo¹ tsá² jun¹ ni altar, 'in tsá² do tíi²i cuu²¹u 'e ngú¹ tya' 'in joo'núu³ 'in cwói¹ tsá². 14 La joon gatyu^{1u} to² Ña'ñu^{1u} 'e jileei²¹ 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² lí²-i 'ii²¹i 'e 'lee¹³i 'in tsá² 'in nuu¹un júu³ tyú² tya'a. 15 Pe jii¹³ ca fu jo ga'ii¹³na 'e gatíi²na jon'gi sii³na 'e jí² lo tyi'naa' wa'a cwo²oo' jna no. 'iin²¹²gii júun³na 'oo² lagi 'e mí³ii cuu² tsu 'wii¹³ cwóo³oo 'e júu³ tyú² tya' Dios. Jløø¹³moo cwóo³oo 'e júu³ do 'e 'yaaí¹-tsii.

16 Tsu jo cwóo³oo 'e júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² wa'a 'e unjløøi¹³ 'ñii'a, tsu gatyaa¹o Dios cwóo³oo. Joon fúu²-u jna wa jo cwóo³oo 'e júu³ do. 17 Tsu 'wii¹³ joon mo jmóo³oo 'e 'yaaí¹-tsii 'e jløø¹³moo 'áai¹ pe wa'a jmóo³oo 'e lí² tsai²

'ná¹ jmáa³aa, 'ná¹ jmáa³oo tyitsaai²¹² tsu gatyaa¹a Dios cwóo³oo. 18 Joon 'e 'lee¹³na 'e jmoo¹o jløø¹³moo 'áai¹ 'e cwóo³oo 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² jon'gi 'e cóon³oon cuu² jii¹³ la tíi²na 'ñii'a lawa jaain²¹ 'in cwo¹ júu³ tya' Dios.

19 Joon xufiin¹³ líi¹na 'in tsá² 'in iláa²mo, jii¹³ jaain²¹ lí² tyu² to² jna, pe gajméi¹na 'ñii'a 'e líi¹na lawa jaain²¹ esclavo tya' jileei²¹ tsá² 'e coon¹³ la joon fúu¹mogi tsá² ijai² líi²i Cristo 'wii¹³-i jna. 20 Mo ngíi³ii jee²¹² tsá² Israel líi¹na lawa jaain²¹ tsá² Israel 'e coon¹³ la joon ijai² líi²i Cristo. Joon xufiin¹³ jo tyu²gi jna to² 'e ley tya' Moisés mo ngíi³ii jee²¹² 'in jmoo¹o nuu¹³u 'e ley do jmoo²oo jon nuu¹³uu 'e coon¹³ la joon ili² jai² líi²i 'ii Cristo. 21 Joon mo ngíi³ii jee²¹² tsá² 'in jo jmoo¹o nuu¹³u 'e ley tya' Moisés la joon ngíi³ii 'e coon¹³ la joon ili² jai² líi²i 'ii Cristo. Pe tyu²u-gi jna to² 'e ley tya' Dios tsu jmóo³oo nuu¹³uu 'e ley tya' Cristo. 22 Mo ngíi³ii jee²¹² 'in tsá² 'in jo røø²¹ 'øøi²¹-tsi 'e jai² líi²i jmóo³oo la jmoo¹o 'e coon¹³ la joon ili² jai²gi líi²i 'ii Cristo. Jmóo³oo jii¹³ la jmoo¹o coon¹³ doñi'in ngíi³ii 'e coon¹³ la joon wa'a ili² jmáa¹a Dios tiin¹³ 'ido. 23 Jmóo³oo jilaa²¹ 'elo 'wii²¹² tya' 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá², tsu 'iin²¹²na 'ii¹³na 'e tyú²-u 'e cwo²o 'e júu³ tyú² do

tsá².

²⁴ Ñi² 'naa' mo cwiin¹ in tsá² carrera joon jileei²¹ do cwiin¹ in pe jaan²¹ mo jee²¹² 'in cwiin¹ in do ilii¹. Joon juncwii²¹ tyi' li la li coon²¹ carrera, tsu^u 'wii¹³ joon cwiin² in' la li 'e ili¹. ²⁵ Joon jileei²¹ 'in 'iin²¹² in lii²¹ mi cwiin¹ in coon²¹ carrera tyu^{2u} to² 'ña'a joon jo jmoo^{1o} 'e jmoo^{1o} 'nii²¹ tya'a. Joon 'in tsá² do jmoo^{1o} la joon wa'a ili² lii¹ i coon²¹ premio lawa coon²¹ corona lí² mo² li³ cwuu²¹ 'e jo ta² a. Pe jna'o' tyu^{2u} to² yiaa' 'e li¹ i' jon coon²¹ premio. Pe 'e premio do ili¹ i' ita² coon² tøø² mo. ²⁶ Joon cwáain¹ tyiaa, jo cwiin³ in carrera tyiaa lawa jaain²¹ tsá² tiuu², ñi² oo li ní³ ii. Joon juncwii²¹ tyiaa li lawa coon²¹ 'e tíi¹ tsá² joon jo un^h i¹³ wa' pí² tyiaa faa¹³ na tyi². ²⁷ Pe 'e³ ee wúu¹ cuerpo tyiaa, joon tyu^{3u} to² 'e jmoo^{1o} jii¹³ la 'iin²¹² na tsu jo 'iin²¹² na 'oo^{2oo} fa^h i²¹ tyani Dios tsu jo gatséi¹ carrera tyiaa 'e tyú² xufiin¹³ niga'e² ee tsá² xeei' 'e 'ná¹ jmáa¹ a.

10

Júu³ cwáain¹ tya' dioses gajmee¹ tsá² 'in jo jai²

¹ 'iin²¹² na 'e iliñi² 'naa', tsaru^{1u}, 'e jni¹ do gajée¹ mo jileei²¹ 'in 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'. La joon jon jileei²¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' do gangüi² 'e Mar Rojo do. ² Joon lawa'a 'e uncaan²¹ na' coon¹³ Cristo mo saa²¹² na' jmi²¹, la joon gauncaan²¹ in jileei²¹ 'lii²¹²

tsacøøi¹³ tyi' coon¹³ Moisés mo gajée¹ mo 'e jni¹ do 'ii joon gangüi² 'e Mar Rojo do. ³ Joon jileei²¹ 'ido gagøø^{1ø} 'e 'iñi¹ 'e gacwo^{1o} Dios 'ii. ⁴ Joon jileei²¹ 'ido ga'uun^{21o} 'e jmi²¹ gacwo^{1o} Dios 'ii. Tsu ga'uun^{21o} 'in tsá² do 'e jmi²¹ ga'yeei²¹ tsa² cuun²¹² do. Joon lí² la líi¹ i Cristo 'e cuun²¹² do. Joon ngi¹ Cristo coon¹³ 'in tsá² do. ⁵ Xufiin¹³ joon, coon^{21xu} jo jileei²¹ 'in 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' do gajuun²¹² mo li taa² i cwo¹³ tyuun²¹ do, tsu jo gajmaa¹ la ti¹-tsi Dios.

⁶ Joon jilaa²¹ 'elo galí² 'e cwo^{1o} jna' cwáain¹ wa'a jo 'iin²¹² na' jmoo^{21o} 'e gó² la nigajmaa¹ a 'ido. ⁷ Tsu 'wii¹³ joon jo ungo^{2o} 'in dioses 'in jmee¹ i tsá² 'in jo jai² la nigajmaa¹ a 'inlíi¹³ 'in tsá² do. Tsu nigajin² ni jí² tya' Dios: "In tsá² do gacwo^{212o} gagøø^{1ø} joongi ga'uun^{21un}, joon mi yuu¹³ joon garoon^{21on} gajmaa¹³ a jmi²¹²." ⁸ La joon jon jo tsein²¹ wa'a fee¹³ na' tsami² xeei' la nigajmaa¹ a 'inlíi¹³ 'in tsá² do joon 'wii¹³ joon nigajúin¹ dyaai'nii¹ mil tsá² jee²¹² coon²¹ jmi²¹². ⁹ Jo tsein²¹ jon wa¹ jo lee²¹² jna' cwáain¹ xiiala líi¹ i Ña'ñu^{1u} wa'a 'wo²-tsi 'áai¹ la nigajmaa¹ a 'inlíi¹³ jee²¹² 'ii joon mi²¹ gacuu²¹ⁱ joon fúu¹ gajúin¹. ¹⁰ Jo tsein^{21gi} jon wa'a cwo^{13o} Dios tsa² lagi gacwo^{1o} 'inlíi¹³ 'in tsá² do Dios tsa² joon Dios gasii¹ in

jaain²¹ ángel tya' 'in jngaai¹³ 'ii.

11 Jilaa²¹ 'elo galí² tya' 'li²¹² tsacøøi¹³ tyi' joon Dios gataan¹an ni jí² tya'a 'e 'e²e jna' 'in taan²¹²in juncwii²¹ 'e ti li tyéi¹. 12 Tsu 'wii¹³ joon 'in 'i¹-tsi 'e 'øøi²¹-tsi tyú² 'ná¹ ngi¹ coon²¹ tún² wa'a jo xuu²¹i tsaa² tya'a. 13 Joon 'e tsaa² 'ilí² xuu²¹naa' coon²¹ røø²¹ coon¹³ 'e tsaa² ilí² xuu²¹i jileei²¹ tsá² catyaaí². Pe jo cu²-'oo' coon¹³ Dios tsu jo cwo¹ wa'a seen²¹naa' faí³ gøøi¹³gi lagi itaa²¹aa'. Tsu wana sá² faí³ gøøi¹³ Dios icwo²o 'naa' xiiala lí² 'woo²¹naa' 'e faí³ do. Joon la joon itaa²¹aa'.

14 Tsu 'wii¹³ joon tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, jo ngii²¹gii' li siin¹ dioses jmee¹i tsá² 'e un'goo²oo'. 15 Fuu²¹²uu 'naa' lawa tsá² 'in 'øøi²¹-'oo', joon 'naa' lí²-i cón²oon' cwáain¹ wa jo¹ si jo jo¹ 'ee júu³ tyiia. 16 Mo 'ne³e' 'e i'ó¹ copa nicwaaí³ 'e nigacwoo¹³o' 'maai¹³ Dios 'e iuncaan²mo' coon¹³ jmi¹ 'øøi² Cristo. La joon jon mo tyé³e' 'e 'iñi¹ 'e jmoo²¹o' jmai³xu jee²¹² jna' 'e iuncaan²mo' coon¹³ cuerpo tya' Cristo. 17 Joon xufiin¹³ fúu¹mo', tyé²e' 'e 'iñi¹ coon²¹ do joon tsu 'wii² joon líi¹na' coon²¹ cuerpo tyi'.

18 La nigajmaa¹a 'in tsá² Israel mo gajmaa¹a fa¹, mo gagøø¹ø 'e nigacwo¹ lawa coon²¹ fa¹, jaain²¹mo líi¹i coon¹³ 'e fa¹ do. 19 Jo 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'e 'oo¹o 'ii²¹

'in dioses jmee¹i tsá² 'in jo jai², jon'gi fuu²¹²uu 'e tyá²gi 'e ngú¹ 'e tyá² tsá² tyani dioses tya' lagi 'e ngú¹ xiia¹. 20 Jiin¹³ 'e 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa', 'in tsá² 'in jo cwii¹in Dios Jmii²¹ mo cwo¹o fa¹ dioses tya'a, cwo¹o 'e fa¹ do tya' 'in espíritu gó² jon' tya' Dios Jmii²¹. Joon jo 'iin²¹²na uncaan²¹naa' yaanaa' coon¹³ 'in espíritu gó² do. 21 Jo lí² 'uu¹³uu' 'e copa tya' Ña'ñu¹u' 'e un'goo¹oo' 'ii la 'ii²¹² un'goo¹oo' 'in espíritu gó² do. Jon'gi lí² cii¹³ii' 'e tya' Ña'ñu¹u' la 'ii²¹² cii¹³ii' 'e tya' 'in espíritu gó² do. 22 ¿Ti tyá²gi wa'a 'e jmoo²¹o' 'e tsa'nii²¹-tsi tya' coon¹³ Ña'ñu¹u'? ¿Ti 'gøø¹³gi jna' lagi 'ii?

Jo si'ñúu¹ 'in jai² líi²i Cristo

23 Ja²mo, lí²-i jmoo¹o tsá² jilaa²¹ doñi'ee 'e 'iin²¹²in pe jon' jilaa²¹ 'e jméi¹ tya'a. Lí²-i jmoo¹o tsá² jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in pe jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in tsá² jmáa¹a jo uncoon¹³ wa'a 'e cwii¹ingí Dios. 24 Ná¹-a jmoo¹o tsá² 'e tyá¹ tya' 'in xeei' jon' 'e tyá² tya' 'ña'a.

25 Cøø¹³øø¹ jilaa²¹ 'e 'nii¹i lí' 'moo¹³ jo unngii²ii' wa gatyá² tsá² tyani dioses tya' 'e lí² ñí²ii' wa lí² cii¹³ii' si jo lí² 'ee. 26 Tsu tya' Ña'ñu¹u' fu juncwii²¹ lo coon¹³ jilaa²¹ 'e sá³.

27 Joon wa jin² jaain²¹ tsá² 'in jo jai² líi²i Cristo sii²¹i 'nu: "Ja tsaa²¹a', tsatyé³e'xu'." Joon wa'a 'iin²¹²u'un cwoo²u'u,

cwotyé²du'u, jo unngii²¹in wa nigatyá²a 'e 'uunñi² do tyani dioses tya'a. ²⁸Pe wana gajin² tsá²: "Nigatyá²a tsá² 'e 'uunñi² lo tyani dioses tya'a lawa coon²¹ fa¹", jo cóo¹³ø. Tsu wana gatyé²'e 'in jaain²¹ do 'in jo røø²¹ 'øøi²¹-tsi ixuui²¹ tsaa² tya'a tsu 'wii¹³ gatyé²'e. ²⁹Fuu²¹²oo 'e 'øøi²¹-tsi 'in jaain²¹ do jon'on 'e 'øøi²¹-o'o.

Pe lí²-i unngii¹ tsá²: "¿'Ee li' ná¹ jmáa³aa jiiin¹³ la 'i¹-tsi tsá² xeei' 'in jo 'øøi²¹-tsi røø²¹? ³⁰Tsu wana gacwóo³oo 'maai¹³ Dios Jmii²¹ tya' 'e gø²øø, ¿'ee lí² lí² cwo¹ tsá² jna tsaa²?" ³¹Pe 'naa' wa cøø²øø' si 'uu²uu' 'ee, si doñi'ee ijmaa²aa' 'ee, jmáa²aa' jilaa²¹ 'e cwo¹ tsá² 'maai¹³ Dios. ³²Coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²oo' jo cwo¹o wa' ixuu²¹i jiiin¹³ jaain²¹ tsá² tsaa² tya'a, wa'a tsá² Israel, si jo tsá² Israel 'ee, si 'in jai² lí²i Dios 'ee. ³³Tsu jna-a, cwáain¹ tyiia, cwo²-tsii jmáa³aa jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi tsá² xeei'. Jo 'noo¹³oo jiiin¹³ 'e tyú² tyiia pe 'e tyú² tya' tsá² xeei' 'noo¹³oo, 'e coon¹³ la joon itiin¹³in.

11

¹Joon 'naa', jmaa²aa' la jmóo³oo tsu jna-a jmáa³aa la gajmaa¹a Cristo.

Xiiala 'ná¹ jmáa¹a tsamí² mi licaain² 'in jai² lí²i

²Tsaru¹u', júu³ tyú² fuu²¹²uu 'naa' tsu coon²¹ tøø²mo untii¹³-oo' jna, joon jmoo²oo' jiiin¹³ la tí² 'e júu³

gacwo²oo 'naa'. ³Pe 'iin²¹²na 'e li'øø²¹mo-'oo' 'e Cristo lí¹i lawa'a mootyi² tya' jileei²¹ tsañuu¹, joon tsañuu¹ do lawa mootyi² tya' 'oo²¹²o la lí¹i Dios mootyi² tya' Cristo. ⁴Wana jlí² tsá² mootyi¹i mi faa²¹a júu³ tyú² si cwo¹o júu³ tyú² 'e gacwo¹ Dios 'ii 'ee jee²¹² li sicaan²¹in 'in jai² lí²i lawa'a 'e cwo¹o fa¹lí²¹ mootyi¹i. ⁵Pe wana tsamí² faa²¹a júu³ tyú², si cwo¹o júu³ gacwo¹o Dios 'ii 'ee joon jo jlí² mootyi¹i lí² lawa fa¹lí²¹ tya' mootyi¹i. 'E lí² lawa'a 'e nigasii¹i jñú² mootyi¹i. ⁶Wa jo 'iin²¹²in tsamí² jlí² mootyi¹i 'ná¹-a tyu²u jñú² tyi¹i. Pe wana fa¹lí²¹ lí²i 'e gawuun²¹ tyi¹i si 'e gasii¹i 'ee, 'ná¹a jlí² mootyi¹i jon. ⁷Jo jméi¹ wa'a jlí² tsá² mootyi¹i tsu la lí¹i Dios lí¹i. Joon 'e 'ya²gi tya' Dios lí¹i tsá². Pe 'e 'ya²gi tya' tsá²-a lí¹i tsamí². ⁸Joon mo gajmee¹i Dios tsá², gajmée¹mo tsamí² coon¹³ ca'naai¹³ tsañuu¹ jon'on tsañuu¹ coon¹³ ca'naai¹³ tsamí². ⁹Gajmee¹mo Dios tsamí² 'wii²¹² tya' tsañuu¹ jon'on tsañuu¹ 'wii²¹² tya' tsamí². ¹⁰Tsu 'wii¹³ joon 'ná² jlí² tsamí² mootyi¹i 'e lí¹ lawa coon²¹ lí² 'e nuu¹³ joongi 'wii¹³ tya' ángeles. ¹¹Pe tyani Dios jo seein²¹ tsañuu¹ wa jo seein²¹ tsamí² la joon jon jo seein²¹ tsamí² wa jo seein²¹ tsañuu¹. ¹²'E la ja²mo gajmee¹i Dios tsamí² coon¹³

ca'naai¹³ tsañuu¹ pe ja²mo
jon 'e liseein²¹ tsañuu¹ tya'
tsamí². Joon jilaa²¹ 'e sa
'wii¹³ tya' Dios.

13 'Í²du'-oo' yaanaa' wa
'e tyú²-u 'e faa²¹a tsamí²
júu³ tyú² líi² tyíi¹. 14 Tsú
jo cwaa²¹ cwaan²¹in jñú²
tsañuu¹ la cwaa²¹ jñú²
tsamí², joon fa'ñ²¹ líi¹i wa'a
cwaan²¹in cwaa²¹. 15 Pe
cwaa²¹ cwaan²¹in jñú² tsamí²
joon lawa coon²¹ 'e 'ya²gi
tya'a tsu Dios gacwo¹o tsamí²
jñú² cwaa²¹ 'e lí² lawa coon²¹
'e jí² mootyíi¹. 16 Pe wana
'iin²¹²in tsá² jo cwo¹o júu³
ruu²¹i cwáain¹ lo, cwoliñi²¹i
'e jon jna'a jon'gi 'in jai² líi²i
Dios catyaaí² jo jmoo²¹o' la
tñisi² lixiia'.

*'E gó² jmoo²oo' cwáain¹ tya'
'uunñi² tya' Ña'ñu¹'u'*

17 'E júu³ lo ifuu²¹²uu 'naa'
jon'on júu³ tyú² tyii', tsu
ninúu³oo 'e gó² jmoo²oo' mo
licaan²¹naa' jon'on 'e tyú².
18 'E fo³oo nifu 'e jin² tsá² 'e
jmoo²oo' poo²¹² jee²¹² 'naa'
mo licaan²¹naa' un'goo¹oo'
Dios. Joon sá²-a coon²¹ 'e la
jai² líi²na 'e júu³ do. 19 'E la
ja²mo 'ná¹-a ilí² poo²¹² jee²¹²
'naa' 'e coon¹³ la joon ilí² ñi²
tsá² 'iin 'in la jai² jai² líi²i
Cristo. 20 Joon tsu 'wii¹³ 'e
poo²¹² 'e galí² jee²¹² 'naa' mo
licaan²¹naa' jo cóø¹³øø' jiiin¹³
la ti 'e 'uunñi² tya' Ña'ñu¹'u'.
21 Tsu mi tí² 'ii²¹ 'e dø¹ tsá² do,
jée¹gi tsalíin²in 'inlíi¹³ joon
døø²¹²øø' 'uunñi² tya'a 'ña'a

joon la 'ñi²¹² joon 'inlíi¹³gi
gajaan¹-o la un'áa¹i do. Joon
'inlíi¹³gi gali'in¹mo. 22 ¿Ti
jo 'oo²oo' tyii' li lí² cóø¹³øø'
joongi li lí² 'uu²uu'? Tsu mo
jmoo²oo' la joon lawa'a 'e jo
tsáai¹³-oo' 'in tsá² catyaaí² 'in
jai² líi²i Dios joon cwoo²oo'
fa'ñ²¹ 'in jo sá² tya'a. ¿'Ee
ifuu²¹²uu 'naa'? 'E cwáain¹ 'e
júu³ lo jo lí² fuu²¹²uu 'e tyú²
tyii'.

*Xiiala 'ná¹ jmaa²aa'
cwáain¹ tya' 'uunñi² tya'
Ña'ñu¹'u'*

23 Pe Ña'ñu¹'u' 'ña'a ga'e²e
jna 'e júu³ lo cwáain¹ tya'
'uunñi² tya'a. 'E nuu²¹ mo
ga'nñi¹ Judas Ña'ñu¹'u' Jesús,
'e la nuu²¹ joon gason² Jesús
coon²¹ 'iñi¹. 24 Joon mo
ngayuui¹³ gacwo¹o 'maai¹³
Dios, gajmaa¹a 'no³ 'e 'iñi¹
do, joon gajin²in siñ²¹i tsá²
tya'a: "Tyee²ee', tsu lawa'a
'e cuerpo tyiia 'e si'no³ tya'
'e tyú² tyii'. Joon mo cøø²øø'
untii¹³du'-oo' jna." 25 La
joon jon, mo ngayuui¹³
gagøø²¹²øø' 'in tsá² do, gacón²
Jesús coon²¹ copa vino, joon
gajin²in: "E copa lo lí² lawa
coon²¹ júu³ 'múui² 'e tyiin² 'e
lí² coon¹³ jmi¹ 'øø¹na. Lacafu
'uu²uu' 'elo untii¹³du'-oo'
jna." 26 Joon lacafu cøø²øø' 'e
'iñi¹ lo joon lacafu 'uu²uu' 'e
copa 'e 'ó² vino lo jmóo¹³oo'
júu³ ca mi cwée¹i tún¹ 'e
nigajún¹mo Ña'ñu¹'u' Jesús
'wii²¹² tyi'.

Tyá² tyú² yaai ilí² døø²¹ø 'e
'uunñi² tya' Ña'ñu¹u'

27 Tsu 'wii¹³ joon, doñi'in
'in gøø²¹ø 'e iñi¹ do si 'un²un
'e copa tya' Ña'ñu¹u' 'ee, jo
tsi tsa'goo¹, 'e ga'láa¹a coon¹³
cuerpo tya' Ña'ñu¹u' la joon
jon coon¹³ jmi¹ 'øø¹i. 28 'E
tyiin² 'áai¹ jon 'e cón² tsá²
cwáain¹ xiiala líi¹i 'ña'a la
jéei¹gi idø¹²ø 'e iñi¹ do si
'un²un 'e copa 'in 'ó² vino
do 'ee. 29 Tsu wana dø¹² tsá²
joongi 'un² tsá² 'e lí² lawa
cuerpo tya' Ña'ñu¹u' joon jo
mo gacón² cwáain¹ xiiala líi¹i
'ña'a, gøø²¹ø joongi 'un²un
lawa coon²¹ wúu¹ 'e²e 'ña'a.
30 Tsu 'wii¹³ joon seen²¹mo
'inlíi¹³ tsatsaa¹³ joon 'in
wo² sí¹gi¹³-tsi jee²¹² 'naa' no.
Joon 'inlíi¹³gi nijún¹mo. 31 Pe
wana lee²¹e' cwáain¹ yiaa'
xiiala líi¹na', joon jo 'e tsa²
lí² sá² tyi' 'e icwo¹o Ña'ñu¹u'
jna'. 32 Pe mi jmáa¹a Ña'ñu¹u'
'ii²¹ tyi', joon 'e¹e jna' wúu¹,
jmoo¹o la joon wa'a jo 'ná¹
tsaa²¹a' lí¹ 'ii²¹ coon¹³ 'in
tsá² xeei²¹ 'in taan²¹²in fu
juncwii²¹ lo.

33 La joon tsaru¹u' mo
uncaan²¹naa' 'e tyee²ee'
'e 'uunñi² tya' Ña'ñu¹u'
jaan²naa' la jaain²¹ la
jaan²¹naa'. 34 Joon wa
un'aa²naa', tyee²ee' tyii'. Joon
coon¹³ la joon jo i'ná¹ 'e²e
Dios 'naa' wúu¹ tsu 'wii¹³ 'e
gó² jmoo²oo' mo la caan²¹naa'.
Joon 'e júu³ catyiaa² lí² un-
røø²na mi yajøø³na 'naa'.

12

Cwo¹o Espíritu Tyú² 'waa²¹
pi³ ijmá¹a tsá² 'e gacwoo¹o

1 Tsaru¹u', fuu²¹²uu 'naa' no
cwáain¹¹ tya' 'e 'waa²¹ pi³ 'e
cwo¹o 'in Espíritu Tyú² tsá²
ilí² jmáa¹a 'e to² gacwoo¹o la
jaain²¹ la jaain²¹.

2 Tyú²-u ñi² 'naa', tsaru¹u',
'e la nu'gi galiija²mo galíi²naa'
Cristo líi¹naa' tsá² 'in xeei²¹-tsi
'e jo¹o galíi²naa' dioses tyii' 'in
jo faa²¹ gajmee¹i tsá². 3 Tsu
'wii¹³ joon 'iin²¹²na iliñi² 'naa'
'e jiiin¹³ jaain²¹ jo lí² faa²¹a
coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios wa ngajin²in:
"¡Jo ñi³ii 'iin²¹ta no Jesús!" La
joon jon jiiin¹³ jaain²¹ jo lí²
jin²: "¡Ña'ñu¹-o Jesús!" wa jo
mo gacwoo¹o 'ii²¹ 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios 'ii.

4 'Láai² nii² to² sá² 'e cwoo¹o
'in Espíritu Tyú² tya' Dios
tsá² 'e ijmáa¹a, joon cwo¹o
jon 'waa²¹ pi³ 'e iuntsiin¹mo.
Pe jaan²¹mo 'in Espíritu Tyú²
do. 5 'Láai² 'ii¹³ 'e sá² ilí¹
uncoon¹³ tsá² tsaxeei²¹ pe
jaan²¹mo Ña'ñu¹u' seen²¹.
6 Joon xafiin¹³ jmoo¹o tsá² to²
tya'a la ca 'ii¹³, jaan²¹mo 'in
Dios 'in uncoon¹³ 'in tsá² do
la jaain²¹ la jaain²¹. 7 Joon
'wii¹³ jna'o' la jaain²¹ jna',
'in Espíritu Tyú² do 'e² tsá²
'e 'ii²¹ tya' Dios 'e jmoo¹o
'e tyú² tya' jileei²¹. 8 Joon
'wii¹³ 'in Espíritu Tyú² do
cwo¹o Dios 'inlíi¹³ to² wa'a
faa²¹a júu³ 'e i¹-tsi Dios. Joon
'wii¹³ Espíritu joon-on cwo¹o
Dios 'inlíi¹³gi to² wa'a faa²¹a

júu³ 'e ñii²¹²-tsi 'áai¹. 9 Joon 'inlîi¹³gi jo¹gi lîi²i Dios 'wii¹³ 'in Espîritu do. Joon 'wii¹³ 'in Espîritu Tyú² do 'inlîi¹³gi 'ii²¹i 'ii²¹ ilí² un'láa²i tsatsaa¹³. 10 Joon 'inlîi¹³gi 'ii²¹i 'ii²¹ ilí² jmáa¹a milagros. Joon tsá² xeei' faa²¹o júu³ cwo¹ 'ii 'wii¹³ 'in Espîritu do. Joon tya' 'in xeei'gi cwo¹o Dios 'ii²¹ 'e ilîi¹³ 'i waa'a faa²¹a jaain²¹ espîritu 'in jo jai² si faa²¹a 'ee 'in Espîritu jai² tya' Dios. Joon 'in xeei'gi 'ii²¹i 'ii²¹ 'e faa²¹a jmú¹ xiia' 'e jo 'øøi²¹-tsi tsá², joon 'in xeei'gi 'ii²¹i 'ii²¹ ilí² jmá²a tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ gafaa²¹ 'ido. 11 Pe jilaa²¹ 'e jmoo¹o 'in tsá² lo, jmoo¹-o 'ii²¹ tya' 'in jaan²¹mo Espîritu Tyú² tya' Dios. Joon 'in Espîritu Tyú² do cwo¹o tsá² to² jmáa¹a la jaain²¹ la jaain²¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in 'ña'a.

Lawa coon²¹ cuerpo jna'

12 'E cuerpo tya' Cristo lí² 'láai² 'ii¹³ pe coon²¹ cuerpo tya'a sá²; la joon jon jna'o' 'in jai² lîi²i 'ii, fúu¹mo jna' pe lawa coon²¹ cuerpo lîi¹na'. 13 Joon mo galijai² galîi²na' Cristo lawa'a 'e gasaa¹mo 'in Espîritu jaain²¹ do jna' jmü²¹ 'e lîi¹na' coon²¹ cuerpo. Xufiin¹³ tsá² Israel jna' si tsá² jo seein²¹ joon 'ee, si tsá² tyu² tsá² to² 'ee, si tsá² 'in jo tyu² tsá² to² 'ee galîi¹na' lawa jaan²¹na'. Lawa'a 'e nigané³e' tya' jaain²¹ Espîritu.

14 'E cuerpo tya' tsá² lí² 'láai² 'ii¹³ jon'on wa'a ca'ii¹³.

15 Joon wa'a lí² jin² tîi² tsá²: "Jo lîi¹na cwo²¹ tsá² tsu 'wii¹³ joon jo lîi¹na 'no³ cuerpo tya' tsá²." Joon xufiin¹³ jin²in la joon pe lîi¹mogi 'no³ cuerpo tya' tsá². 16 Joon wana jin² loocwo² tsá²: "Jo lîi¹na mi² unni² tsá² tsu 'wii¹³ joon jo lîi¹na 'no³ cuerpo tya' tsá²." Joon xufiin¹³ jin²in la joon pe lîi¹mogi 'no³ cuerpo tya' tsá². 17 Tsu çxiiala ilí² nuu¹ tsá² wa'a cuerpo tya' tsá² li la li jiin¹³ ca mi² unni¹? La joon jon wa'a cuerpo tya' tsá² li la li jiin¹³ unni² tsá² xiiala lí² con¹ tsá² jmá¹. 18 Pe Dios gataan¹³-o la ca 'ii¹³ cuerpo tya' tsá² jiin¹³ la 'iin²¹²in. 19 Joon wa'a jiin¹³ ca 'no³ galisá² jo galí² coon²¹ cuerpo. 20 Joon la no-o galí² xufiin¹³ 'láai² 'ii¹³ 'e sá² pe galí² coon²¹ cuerpo.

21 Joon tsu 'wii¹³ joon 'e unni² tsá² jo lí² jin²in sii²¹i cwo²¹ tsá²: "Jo jmü²¹² intyéen¹na 'na." Jon'gi lí² jin² mootyi² tsá² sii²¹i tîi² tsá²: "Jo jmü²¹² 'intyéen¹na 'na." 22 Jon'on la joon tsu 'e 'no³ cuerpo 'e 'wéi¹gi 'e tyiin²gi. 23 Joon 'e 'no' cuerpo-gi 'e jo tsáai¹-tsi' jlii²¹i' coon²¹ tún². Joon 'e 'no³ cuerpo 'e jo 'iin²¹²na' jøø¹ tsá² un'øø²¹na' 'e jo jøø² tsá². 24 Pe jo un'øø²¹na' 'e 'no³ cuerpo 'e jo 'e to² 'iin³ wa'a jøø² tsá². Joon Dios gajmaa¹a 'e cuerpo tya' tsá² 'e 'no³ xaai²¹gi tsáa¹mo-tsi tsá² 'áai¹gi 'e coon¹³ la joon la ca 'no'

cuervo 'e unjii² 'e 'no³ catyiaa do. ²⁵ Joon jolii² 'no³ 'e cuervo do. ²⁶ Joon wana ca 'no³ cuervo ní¹ wuu¹ lawa'a 'e wuu¹ la tøøi². Joon jløø¹³ mo la tøøi² wa'a ga'ii²¹ ca 'no' 'e tyá² tya'a.

²⁷ La joon jon 'naa', 'in jai² líi²i Cristo, líi¹naa' lawa cuervo tya' Cristo, joon la jaan²¹naa' líi¹naa' lawa ca 'no³ 'e cuervo do. ²⁸ Joon Dios cwo¹ 'inlíi¹³ jee²¹² 'in jai² líi²i Cristo to² 'e 'ná¹ jmáa¹a. 'E nifu gacwo¹ Dios 'e líin²in 'inlíi¹³ apóstoles; joon 'e tí² tún² 'e cwo¹o tsá² tsá² júu³ 'e gacwo¹o Dios 'ii. Joon 'e tí² 'ni¹ 'e líin²in tsá² tifo². Mi yuui¹³ joon 'in tsá² 'in lí² jmaa¹a milagros, joon 'in un'láa²i tsatsaa¹³, joon 'in lí² uncoon¹³ tsá² xeei', joon 'in tii²¹ tyú²u to² 'in catyaa² do. Gacwo¹o jon 'inlíi¹³ 'e ilí² faa²¹a jmí¹ xiaa'. ²⁹ ¿Tí líi¹i jileei²¹ apóstoles, owa'a líi¹i jileei²¹ tsá² 'in cwo¹o tsá² júu³ 'e gacwo¹ Dios 'ii? ¿Tí líi¹i jileei²¹ tifo²? ¿Tí jmoo¹o jileei²¹ milagros? ³⁰ ¿Tí lí² jileei²¹ un'láa²i tsatsaa¹³? ¿Tí lí² faa²¹a jileei²¹ jmí¹ xiaa'? ¿Tí lí² jmoo¹o jileei²¹ tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e jmí¹ xiaa²¹ faa²¹ tsá² do? Tyú²u 'øøi²¹-tsi' 'e jon'on la joon. ³¹ Cwoo¹³-oo' 'e 'ii¹³naa' 'e tyú²gi cwo¹o Dios tsá² jmáa¹a jee²¹² 'in jai² líi²i. Pe ifuu²¹²uu 'naa' coon²¹ to² 'e tyú²gi 'áai¹ ijmaa²aa'.

13

To² nifu 'e 'ná¹ jmá¹ tsá²

¹ Xufiin¹³ lí²-i fuu²¹²uu jilaa²¹ jmí¹ sí¹i tsá² joon ca jmí¹ tya' ángeles tii²na pe jo 'iin²¹²na Dios jon'gi tsá² xeei' líi¹naa' jiiin¹³ la lí² coon²¹ ñi³ 'e pó² tsá² 'e 'iin²in tá² si coon²¹ mi² ñi³ taliin² 'ee 'e to² mii¹³ 'áai¹. ² La joon jon, xufiin¹³ lí²-i fuu²¹²uu tsá² júu³ 'e ga'ii¹³na cwo¹o Dios jna, joon 'øøi²¹ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi Dios 'uun²¹²mo, joon ñii²oo jilaa²¹, joon xufiin¹³ lí²-i jan²aan moo²¹ 'e si² do 'áan³ tya'a coon¹³ 'e jai² líi²na pe jo 'iin²¹²na Dios jon'gi tsá² xeei' jo 'ee to² 'iin³gi. ³ Joon xufiin¹³ jmoo³-oo jmai²xu jee²¹² tsá² jilaa²¹ 'e 'óo³oo, joon xufiin¹³ cwo³oo ca cuervo tyiaa 'e ijúun³na 'wii²¹² tya' tsá² pe jo 'iin²¹²na Dios jon'gi tsá² xeei' jo 'ee to² 'ii³ tyiaa.

⁴ Tsu fee¹mo-tsi 'in 'iin²¹²in Dios coon¹³ tsá² xeei'. 'Wo²-tsio jon'on tsii²¹² wuu¹i, jon'gi faa²¹a júu³ 'gøøi¹³ 'áai¹, jon'gi unjløøi¹³ yaai. ⁵ Jo líi¹i tsá² 'in faa²¹a júu³ 'laa²¹ jon'gi 'in jiiin¹³ 'i¹-tsi yaai, jon'gi 'in nii²¹-tsi, jon'gi 'in 'yu²-tsi 'in tsá² 'in 'iin²¹²in Dios coon¹³ tsá² xeei'. ⁶ Joon jo jmoo¹o jløø¹³i taa² tya' 'in xeei', pe jløø¹³mo coon¹³ jilaa²¹ 'e la jai². ⁷ 'In tsá² 'in 'iin²¹²in Dios coon¹³ tsá² xeei' jmoo¹o taa²¹ coon¹³ jilaa²¹, joon jo cu²-tsi coon¹³ tsá²

xeei', 'i¹-tsi jiiin¹³ 'e tyú² tya'a, jo tiuu²i.

⁸ Jo 'e ityéi¹ 'e 'iin²¹²in tsá² Dios coon¹³ tsá² xeei'. Pe ijó^{1o} coon²¹ jmii²¹² 'e jo tyiin²gi i'ii¹³naa' júu³ gacwo¹ Dios tsá² xeei', jon'gi tyiin²gi 'e faa²¹ tsá² coon¹³ jmí¹ xiia', jon'gi tyiin²gi 'e ñi¹ tsá². ⁹ Tsu nano jo galicwii¹na' la tøøi², la joon jon jo fuu²¹² jna' la jilaa²¹ júu³ tya' Dios ¹⁰ pe mi licwii¹na' la tøøi² ixee¹mo 'e jo cwii¹na' no.

¹¹ Mo galí² xuu²¹²na gafaa²¹aa la faa²¹a xuui²¹², joon 'øøi²¹-tsii la 'øøi²¹-tsi xuui²¹² joon ga'í²-tsii la 'i¹-tsi xuui²¹², pe mo galí² fee¹na gatúu³uu jilaa²¹ 'e lí² la mo xuu²¹²na. ¹² La joon nano mi ine² jna' jilaa²¹ 'e sá² tya' Dios lawa coon²¹ 'e icaai¹³, lawa'a 'e jøø²¹ø' coon²¹ 'u² gó². Pe mi tí² jmii²¹² joon ijøø²¹ø' ní¹i jo 'ee sicaai¹³gi. Tsu nano jo tsai² cwii¹na 'ii 'e tyú², pe mi tí² jmii²¹² joon ilicwii¹moo jiiin¹³ la tí², la cwii¹in Dios jna la no. ¹³ Jilaa²¹ 'e jai² lí²i tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e sijéin¹³ tsá², coon¹³ 'e 'iin²¹²in tsá² Dios coon¹³ tsá²² xeei' taa²¹a coon²¹ tøø²mo pe 'e tyiin²gi jee²¹² 'e 'ni¹ lo 'e 'iin²¹²gi tsá² Dios coon¹³ tsá² xeei'.

14

Jmí¹ xiia' 'e sí¹i tsá²

¹ Tsu 'wii¹³ joon cwoo¹³-oo' 'e 'iin²¹²naa' Dios coon¹³ tsá² xeei'. Joon la 'ii²¹² joon cwoli¹iin²¹²naa' 'e cwo^{1o} Dios 'naa' coon²¹ to² jmaa²aa'

jee²¹² 'in jai² lí²i Cristo. Joon 'iin²¹²gii' 'e cwo^{1o} Dios 'naa' 'e to² do 'e foo^{2oo} júu³ tya'a 'e ga'ii¹³naa' cwo¹ 'ido. ² Tsu 'in tsá² 'in faa²¹a jmí¹ xiia' sí²¹i Dios jon'on tsá² tsu jo 'øøi²¹-tsi tsá² xeei'. Faa²¹-o 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² pe jmaa¹³ júu³ 'uun²¹mo. ³ Pe 'in tsá² 'in faa²¹a júu³ 'e gacwo¹ Dios 'ii faa^{21o} 'e lí² jai²gi lí²i tsá², si 'e tya²-tsi tsá² 'ee sí¹i cwo¹ tsá² fo'fee¹ 'ee. ⁴ 'In tsá² 'in faa²¹a jmí¹ xiia' 'e lí² jo¹gi lí²i 'ña'a pe 'in faa²¹a júu³ gacwo¹ Dios 'ii 'e lí² jai²gi lí²i 'in catyaa² 'in jai² lí²i Cristo.

⁵ 'Iin²¹²na wa'a lí² jilee¹21 'naa' foo^{2oo} coon¹³ jmí¹ xiia' pe 'iin²¹²mogii 'áai¹ 'e foo^{2oo} júu³ gacwo¹ Dios 'naa'. Tyú²gi 'e faa²¹ tsá² 'e júu³ joon lagi 'e faa²¹ tsá² coon¹³ jmí¹ xiia' 'e jo 'øøi²¹-tsi tsá². Pe jmée¹mo to² 'e jmí¹ xiia' do wa'a seein²¹ jaain²¹ jee²¹² do 'in lí² jma² tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ xiia' do joon coon¹³ la joon lí² fee¹gi 'e jai² lí²i 'in jai² lí²i Cristo 'in ganúu²u. ⁶ Joon, tsaru¹u', jo 'e to² 'ii³ tyii' wa'a cwée¹na jee²¹² 'naa' joon sí³na 'naa' coon¹³ jmí¹ xiia' 'e jo 'øø²¹mo-'oo'. Pe jmaa¹i to² tyii' wa'a cwóo^{3oo} coon²¹ júu³ 'e gacwo¹ Dios jna 'e 'øøi²¹-tsii, si coon²¹ júu³ jmii¹-tsi 'ee, si coon²¹ júu³ ga'ii¹³na cwo¹ Dios jna 'ee, si coon²¹ júu³ tya' xiiala 'ná¹ ngi¹i tsá² 'ee. Jmaa¹i to² tyii' 'e

júu³ joon.

7 Jiin¹³ la lí² lúu¹ 'e xúu² tsá² si tun¹ 'ee 'e jo 'iin² in røø²¹. Wa'a jo 'iin² in 'e lúu¹ do jiin¹³ la to² tyú² solfa jo ilin² tsá² 'ee sóoin¹ 'iin².⁸ La joon jon coon¹³ 'e lúu¹ 'lái² 'e xúu² tsá² lí náa¹ 'nii²¹, wa'a jo røø²¹ 'iin² in jo 'e tyú² tya¹ 'lái² 'e tsalín² jee²¹² 'nii²¹.

9 La joon lí² coon¹³ 'naa', wa'a sii²¹ tsá² 'naa' coon¹³ jmí¹ 'e jo 'øøi²¹-oo', ¿xiiala ilí² 'øø²¹ mo-'oo' 'e jin² in? Lawa'a 'e gafaa²¹ o jee²¹² tyí².¹⁰ 'E la ja² mo 'lái² jmí¹ sá² 'e síi¹ tsá² la 'ui juncwii²¹ joon 'in tii²¹ 'e jmí¹ do 'øø²¹ mo-tsi.¹¹ Pe wa jo 'øøi²¹-tsii 'e jmí¹ fee¹ tsá² jna lawa tsá² coon²¹ fuu²¹ lí¹ na tya'a la joon jon 'ido tyiajna.¹² Joon, tsu 'wii¹³ joon, tsu 'wii¹³ 'iin²¹² naa' 'ái¹ 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'naa' to² jmaa² aa' jee²¹² 'in jai² lí² i Cristo, cwo¹³ 'oo' i'ii¹³ naa' 'e tyiin² gi 'e to² do 'e uncoon¹³ 'in tsá² xeei¹ do 'in jai² lí² i Cristo 'e ilí² jai² gi lí² i.

13 Joon 'in tsá² 'in faa²¹ a jee²¹² 'naa' coon¹³ jmí¹ xiiia²¹ 'ná¹-a mí² tyani Dios wa'a cwo¹ Dios 'ii 'ii²¹ ilí² jma² a júu³ 'naa' 'ee 'øøi²¹-tsi 'e gajin² in do.¹⁴ Wa'a fuu²¹² uu coon²¹ júu³ tyú² coon¹³ jmí¹ xiiia' 'e jo 'øøi²¹-tsii jiin¹³ espíritu tyiia 'in faa²¹ a 'e júu³ tyú² do joon jo 'ee to² 'í³ 'e 'øøi²¹ gi-tsii.¹⁵ ¿Wa lí² la joon, 'ee 'ná¹ jmáa³ aa? Ifuu²¹² uu júu³ tyú² tyiia coon¹³ espíritu

tyiia pe la joon jon coon¹³ 'e 'øø²¹ mo-tsii. I'øø³ øøø jon coon¹³ espíritu tyiia pe i'øø³ oo jon coon¹³ 'e 'øø²¹ mo-tsii.¹⁶ Tsu wa'a jiin¹³ coon¹³ espíritu tyi'i un'goo¹ o Dios 'in tsá² 'in gacwéi¹ jee²¹² 'naa' jo i'øøi²¹-tsi 'e 'ma² u'un cwo²¹ o Dios, joon jo lí² uncaan²¹ in coon¹³ 'nu coon¹³ 'e fo²¹ o do.¹⁷ Joon xufiin¹³ 'áa¹ mo tyú² 'e júu³ fo²¹ o do jo iuncoon¹³ 'in tsá² do wa'a jai² gi ilí² i.¹⁸ Cwo¹³ oo 'maai¹³ Dios 'e fuu²¹² gi lagí jileei²¹ 'naa' coon¹³ jmí¹ xiiia'.¹⁹ Pe mo nitaan²¹² na jee²¹² 'in jai² lí² i Cristo 'iin²¹² gi 'ái¹ wa fuu²¹² uu fiin¹³ 'ñá² júu³ 'e 'øøi²¹-tsi 'in tsá² do 'e 'e² 'e 'ido lagí dyá² mil júu³ xiiia' 'e jo 'øøi²¹-tsi.

20 Tsaru¹ u', jo 'i¹-oo' la 'i¹-tsi xuui²¹² Cwoliin¹ naa' lawa' yuun²¹ cwáain¹ tya' jilaa²¹ 'e gó² pe lawa'a tsacøøi¹³ 'in nii²¹²-tsi coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-oo'.²¹ Ni jí² tya' ley 'e jin²: "Ifuu²¹² uu 'in tsá² lo coon¹³ jmí¹ xiiia', coon¹³ tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in faa²¹ a jmí¹ 'e jo 'øøi²¹-tsi pe jo icón² 'in tsá² do cwáain¹ tyiia, jin² in Ña'ñu¹ u'." ²² Coon¹³ la joon ilí² tii²¹ na' 'e 'e jmí¹ xiiia' faa²¹ tsá² 'ii²¹ tya' Espíritu tya' Dios lí² lawa coon²¹ lí² tya' 'in jo jai² lí² i Dios. Pe mo faa²¹ tsá² júu³ cwo¹ Dios 'ii 'e lí² lawa coon²¹ lí² tya' 'in jai² lí² i Dios jon' tya' 'in jo jai² lí² i.²³ Joon wa foo² oo' jileei²¹ 'naa' jmai² jmí¹ xiiia' la 'ii²¹² incaan²¹ naa' joon 'in lí¹³ 'in jo ñí¹ si jo jai²

líi²i 'ee i'ii²¹i jee²¹² 'naa', çti jon' ijin² 'in tsá² do: Joon gali² tsá² caa²¹mo 'naa'? 24 Pe wana jileei²¹ 'naa' foo^{2oo}' jmai² júu³ cwo¹ Dios 'naa' joon i'ii²¹i jee²¹² 'naa' 'in tsá² 'in jo jai² líi²i si 'in jo ñi¹ 'ee ili² tsáa¹mo-tsi 'e røø²¹i tsaa² joon icón² 'ii²¹ tya' 'ña'a. 25 Joon ilin¹ la tí² jiiin¹³ la 'i¹-tsi mi nuu¹un 'e júu³ foo^{2oo}' 'naa' joon isii¹i woní¹i tyani Dios, joon ijin²'in 'e la ja²'mo seein²¹ Dios jee²¹² 'naa'.

Jmaa^{2aa}' jilaa²¹ coon²¹ tún²-un

26 La joon, tsaru¹'u', mo licaan²¹naa' jmoo^{2oo}' jilaa²¹ 'e lijai²gi líi²i jileei²¹ 'in jai² líi²i Cristo. La jaan²¹naa' lí²-i jmáa¹a coon²¹ sóoin¹ 'e cwo¹'o 'maai¹³ Dios si coon²¹ júu³ 'e 'e²e tsá² 'ee, si coon²¹ júu³ 'e gacwo¹ Dios 'e ili²øø²¹mo-'oo' 'ee, si lí²-i faa^{21a} tsá² coon¹³ jmí¹ xiia' 'ee, si lí²-i jma² tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ xiia' do 'ee. Pe jilaa²¹ 'e jmoo^{2oo}' jmai² ilijai²gi líi²naa'. 27 Joon wa'a faa²¹ tsá² coon¹³ jmí¹ xiia' 'ná¹ faa²¹ tsá² ti' ca jaain²¹ joon jiiin¹³ gáí¹ lí² faa^{21a} si wa fúu¹ 'ee gaai²¹ lí² faa^{21a}. Joon 'ná¹ liseein²¹ tsá² 'in lí² jma²a júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi 'e jmí¹ xiia' do. 28 Joon wa jo 'in seein²¹ 'in lí² jmá² júu³ 'e jmí¹ xiia' do 'e tyú²gi wa'a ján² tií² 'ido li sicaan²¹naa' joon fee¹i 'ña'a coon¹³ Dios. 29 Joon 'in faa^{21a} júu³ cwo¹ Dios 'ii jiiin¹³ gáí¹ si gaai²¹ 'ee lí²-i faa^{21a} joon 'in catyaaí²gi

do 'ná¹ jmáa^{1a} 'ii²¹ wa røø²¹ si jo røø²¹ 'ee. 30 Joon wa'a faa²¹ tsá² joon la 'ii²¹² joon Dios cwo¹ tsá² xeei¹ 'in tyín¹in do coon²¹ júu³gi, 'in faa^{21a} nifu dogi 'ná¹ ján² faa^{21a}. 31 Joon coon¹³ la joon jileei²¹ 'naa' 'in 'ii²¹ júu³ cwo¹ Dios 'naa' lí²-i foo^{2oo}' ti' jaain²¹ ti' jaain²¹ joon jileei²¹ ilitii²¹mo joon itya²gi-tsi. 32 Lí²-i tyú² to² espíritu yaai 'in tsá² 'in gacwo¹ Dios júu³ do. 33 Tsu Dios líi¹i Dios 'in jmoo^{1o} coon²¹ tún² jon' wa'a to^{2o} mii¹³.

Joon la jmoo^{1o} jileei²¹ tsaru¹'u' catyaaí² la caain²¹ li jai² líi²i tsá² 34 jo cwóí¹ faa^{21a} tsamí² jee²¹ licaain²¹ tsá² jai² líi²i Cristo, tsu tsaa¹³mo la joon. 'Ná¹ jmáa^{1a} nuu¹³u jiiin¹³ la to² tyú² ley tya' Dios. 35 Wa 'iin²¹²in litsáaí¹-tsi 'ná¹ unngii¹ 'ña¹ tya'a mo cwoliin¹in tya'a. Tsu 'e gó² wa'a faa^{21a} tsamí² jee²¹² li li caain²¹ tsá².

36 Untii¹³du-'oo' 'e júu³ tyú² tya' Dios jo mo ga'láa² 'wii²¹² jee²¹² 'naa' jon'gi jiiin¹³ 'naa' 'in ga'ii²¹i 'e júu³ tyú² do. 37 Joon wa 'inlíi¹³ jee²¹² 'naa' 'i¹-tsi 'e ga'ii²¹i to² tyú² Dios 'e cwo^{1o} júu³ gacwo^{1o} Dios 'ii, si 'i¹-tsi 'ee 'e faa^{21a} 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² cwoliñ^{1o} 'e júu³ fuu^{212uu} 'naa' lo lawa' júu³ 'e gatyú² to² 'ña¹-o Ña'ñu^{1u}. 38 Joon wa jo 'iin²¹²in licwii¹ 'e júu³ tya' Dios lo joon jo 'ná¹ licwii¹in tsá² 'ii.

39 Joon, tsaru¹'u', cwo¹³-'oo'

'e i'ii¹³naa' júu³ 'e gacwo¹
Dios 'naa' joon jo tsaai¹³
faa²¹ tsá² coon¹³ jmíi¹
xiia'. 40 Pe coon¹³ jilaa²¹ 'e
jmoo^{2oo}, jmoo^{2oo} jmai² 'e
røø²¹ joongi coon²¹ tún².

15

*Mo gajiin¹ Cristo jee²¹²
'lii²¹²*

1 Joon nano, tsaru^{1u},
'iin²¹²na untii¹³ii-'oo'naa'tún¹
'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá²
'e gacwo^{13oo} 'naa' la mo jéei¹.
Joon ga'ii¹³naa' 'e júu³ tyú² do
joon tá² taan²¹²naa' coon¹³ 'e
júu³ do. 2 Joon coon¹³ 'e júu³
tyú² do gauntiin¹³naa' wa'a
jo tæ^{2æ} 'e júu³ gacwo^{13oo}
'naa' wa'a jo 'e to² 'íi³gi 'e jai²
galí²naa'.

3 Tsæ gacwo^{13oo} 'naa' 'e júu³
tyiin^{2gi} 'e ga'ii¹³na. Ga'e^{2ee}
'naa' 'e gajúin¹ Cristo 'wii²¹²
tsaa² tyijna' jiiin¹³ la jin² ni
jí² tya' Dios. 4 Ga'e^{3ee} 'naa'
jon 'e ga'aa^{1mo} tsá² 'ii pe mo
gangí²ⁱ 'ní¹ jmíi²¹² gajiin^{1o}
tún¹ jiiin¹³ la jin² ni jí² tya'
Dios. 5 Joon gajné^{1mo} tyani
Tú³ joon mi yuui¹³ joon tyani
'in apóstoles tya'a. 6 Joon
mo ngayuui¹³ joon gajné^{1mo}
tyani tsaru^{1u} 'in ñá² cíein¹³
líi^{13gi} 'e coon²¹ tiempo do.
Joon seen^{21mogi} fúui¹ 'in
tsá² do, xæfiin¹³ 'inlíi¹³
nigajún^{1mo}. 7 Mo ngayuui¹³
joon gajné^{1mo} tyani Jacobo,
joon mo licíin^{21gi} joon tyani
jileei²¹ apóstoles catyaai^{2gi}.

8 Joongi li gatsé¹ gajné^{1mo}
tyani³ⁱⁱ joon líi^{1na} lawa

jaain²¹ 'in galiseein²¹ 'e gó².
9 Joon jna-a 'in 'wéi^{1gi} la jee²¹²
jileei²¹ 'in apóstoles do. Ca
jo tí^{2na} wa unsii²¹ tsá² jna
apóstol tsæ niga'øø^{1moo} 'in
tsá² 'in gajai² líi²ⁱ Cristo. 10 Pe
tsæ 'wii¹³ fee^{1mo}-tsi Dios
tyiia líi^{1na} jiiin¹³ la líi^{1moo}.
Joon 'e galí² feei¹-tsi tyiia
jo gangó¹ li caai¹, li cii¹³
gajmaa^{1a} tsæ jna-a gajmáa^{3aa}
to² 'áai^{1gi} lagí 'in catyaai^{2gi}
do. Pe jon'gi jna 'in gajmaa^{1a}
'e to² do, 'e feei¹-tsi Dios
'wii²¹² tyiia gacwo^{1o} jna
pí³. 11 Coon²¹ røø²¹ 'e júu³
cwoo^{13oo} 'naa' joon jo 'ee to²
'íi³ wa'a jna-a si 'ido 'ee, pe
'naa'gíi' laja^{2mo} galí^{2naa} 'e
júu³ do.

*Xiiala líi² mi jiiin¹ tsá²
jee²¹² 'lii²¹²*

12 Pe wana ga'ee^{13e} 'e 'naa'
'e Cristo nigajiin^{1o} jee²¹²
'líi²¹², çxiiala líi² jin² 'inlíi¹³
jee²¹² 'naa' 'e jo jiiin^{1gi} tsá²
jee²¹² 'líi^{212?} 13 Tsæ wa mo jo
ijiiin¹ tsá² jee²¹² 'líi²¹² jiiin¹³
'ñá'a Cristo jo mo gajiin¹ⁱⁿ
jee²¹² 'líi²¹². 14 Joon wa jo mo
gajiin¹ⁱⁿ Cristo jee²¹² 'líi²¹² 'e
júu³ tyú² do 'e fuu^{21u} 'naa'
jo 'ee to² 'íi³ joon jo 'ee to²
'íi³gi 'e nigalijai² galí^{2naa}.
15 Joon wa mo jo gajiin¹ⁱⁿ
Cristo jee²¹² 'líi²¹² galíi^{1na}
tsá² tajúu³ⁱ cwáain¹ tya'
Dios, tsæ nigasii^{13oo} 'e Dios
nagaunjiin¹ⁱⁿ Cristo jee²¹²
'líi²¹². Joon wa mo'o jo^{1o} 'e
jo jiiin¹ⁱⁿ tsá² jee²¹² 'líi²¹² la
joon jon jo gaunjiin¹ⁱⁿ Dios

Cristo jee²¹² 'lhi²¹². 16 Tsu wa jo jiiin¹gi 'lhi²¹² jon'gi gajiiin¹ Cristo jee²¹² 'lhi²¹². 17 Joon wa jo mo gajiiin¹in Cristo jo 'ee to² 'i³ 'e nigajai² galii²naa' 'in Cristo do. Joon røøi²¹gii' tsaa² tyii'. 18 Joon jo tiin¹³mo 'in tsá² 'in najóin¹ jo¹o líi²i Cristo. 19 Joon wa 'e jai²líi²naa' Cristo jmaa¹i to² tyi' jiiin¹³ mo toon²¹²on' fu juncwii²¹ lo líi²naa' tsá² 'in fúu²-u 'áai¹.

20 Pe 'e la ja²mo nigajiiin¹in Cristo jee²¹² 'lhi²¹² joon líi¹i lawa' 'e 'oofuu²¹ 'e cún¹ tsá² nifu 'e garoo²¹. 'Ii gajiiin¹o jéei¹gi lagi jileei²¹ 'in jiiin¹in. 21 Joon la ga'naai²¹ 'wii²¹² 'e júun²in tsá² 'wii²¹² tya' jaain²¹ tsá² la joon jon 'wii²¹² tya' jaain²¹ tsá² ijiin¹in tsá² jee²¹² 'lhi²¹². 22 Tsu jilee²¹mo nigajúin¹ 'wii²¹² 'e gajmaa¹a Adán do, la joon jon jileei²¹ lí²-i jiiin¹in 'wii²¹² 'e gajmaa¹a Cristo. 23 Joon ijiin¹o la jaain²¹ jiiin¹³ la tíi²i, Cristo nifu, líi¹i la lí² 'e 'oofuu²¹ 'e cún tsá² nifu, joon mo ngayuui¹³ joon, mi cwee¹i Cristo tún¹ ijiin¹o jon jileei²¹ 'in líi¹i tsá² tya'a. 24 Joon mo ngayuui¹³ joon ijó¹ jmii²¹² lí tséi¹, joon Cristo i'íin²in jilaa²¹ to² coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ 'e sá² joon ijón²-o ja'cwoo²¹o Dios Jmii²¹ jilaa²¹ 'e tyu²u to² 'ii. 25 Tsu Cristo 'ná¹ tyu² to² jilaa²¹ ca gali²o jileei²¹ 'in 'eei¹ 'ii. 26 Joon 'e júuin² tsá² lí² la líi²i jaain²¹ 'in 'eei¹ 'ii. Pe lí gatséi¹ i'íin²in jon Cristo 'e júuin² tsá². 27 Tsu Dios

gacwo¹o Cristo 'e ilí² tyu²u to² jilaa²¹ pe mo gajin² 'e júu³ tya' Dios la joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e jo gacwo¹o Dios Cristo wa tyu²u to² 'ii, tsu 'ii-o gacwo¹o wa'a tyu²u to² jilaa²¹. 28 Joon mo ga'yee²¹i 'e tyu² Cristo to² jilaa²¹ joon icwóo¹i 'ña'a Cristo 'e ityu² Dios to² 'ii tsu 'ii Jóon¹on Dios. Joon coon¹³ la joon Dios 'e ilí² tyu²u to² la jilaa²¹.

29 Joon seen²¹mo 'inlíi¹³ 'in saai²¹ tsá² jmii²¹ tya' 'in najúin¹. Pe wa jo ijiin¹in jee²¹² 'lhi²¹² 'in najúin¹ do, ¿'ee lí' saai²¹ 'in tsá² do jmii²¹ tya' tsá² xeei²¹, tsu jo ijiin¹in tún¹?

30 Joon, wa jo ijiin¹in tsá² tún¹, ¿'ee lí' toon²¹² jna'a tóoin¹ 'mó¹ la coon²¹ tøøi²? 31 Tsu la coon²¹ jmii²¹² tsaa¹³ ilí² júun²na. Joon ja²mo júu³ tyiia. Joon ja²mo jon júu³ tyiia 'e 'áa¹mo jløø¹³na 'e ja²mo jon líi²naa' Ña'ñu¹u' Jesucristo. 32 Joon ¿'ee gajmee¹i tyiia mo gatíi¹na coon¹³ 'in tsá² née¹i Efeso do 'in líi¹i lawa' joo²¹ 'líi¹³ wa jo ijiin¹in tsá² tún¹ jee²¹² 'lhi²¹²? Wa jo ijiin¹in tsá² jee²¹² 'lhi²¹² 'øøi²¹ mogi-tsi 'in tsá² 'in jin²in: "Cwotyé³e' joongi cwo'né³e' tsu tsa'oo¹gi ijúun²mo."

33 Jo cwoo²oo' wa'a cón² tsá² 'naa' tóo². 'E lí² jiiin¹³ la jin² tsá²: "Wa'a 'in tyú¹ ngí¹ coon¹³ 'in tsá² 'in jmoo¹o 'e gó² un'líi³i 'in tyú¹ do." 34 Cwongí²ii' tún¹ coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹, ngí²ii' coon²¹ tún² joon jo 'noo²oo' tsaa² tsu

'inlhi¹³ jee²¹² 'naa' jo cwii¹in Dios. Fuu²¹²uu 'naa' 'e wa'a cwo³oo 'naa' fa'ii²¹.

Xiiala lhi¹; tsá² mi jiiin¹in

35 Pe lí²-i unngii¹i tsá²: “¿Xiiala ijiin¹in tsá² jee²¹² 'lhi²¹²? ¿Xiiala ili² cuerpo tya'a?” 36 Lawa'a tsá² caa²¹mo 'in unngii¹i wa' la joon. Tsu mo jñi² tsá² jún², 'e jún² do 'e gajñi² tsá² 'ná¹ júun²mo wa' icwaan²¹in 'e saa²¹ tya'a do. 37 'E jún² 'e jñi² tsá² jo li la li 'e saa²¹ inii¹³ do. Jiin¹³ 'e li la li coon²¹ mi³ trigo si coon²¹ mi³ xiiia' 'ee do. 38 Pe mo ngayuui¹³ joon gacwo¹ Dios 'e mi³ jún² do la li 'e 'iin²¹²in. 39 Joon jo jilaa²¹ cuerpo 'e jo coon²¹ røøi²¹ lí². Ca 'ii¹³ 'e ngú¹ taan²¹²in tsá², joon ca 'ii¹³gi 'e ngú¹ taan²¹²in joo'núu³ la joon jon ngú¹ ton¹ 'e xiiia' lí², joon ngú¹ xiiia' tya' joo²¹ taai² jmi²¹. 40 La joon jon sá² cuerpo tya' 'in taan²¹²in fu ñu¹fú² la joon jon sá² cuerpo xiiia' tya' 'in taan²¹²in fu juncwii²¹. Joon 'e 'ya²gi tya' 'e cuerpo sá² fu ñu¹fú² sisii¹mo coon¹³ 'e 'ya²gi tya' cuerpo sá² fu juncwii²¹. 41 'E jná² joo²¹ tya' ñi¹ sisii²mo coon¹³ 'e jná² joo²¹ tya' sii²¹, la joon jná² joo²¹ tya'a sisii²mo coon¹³ 'e jná² joo²¹ tya' núu¹. La joon jee²¹² 'in núu¹ do jmaai¹³ tyiin²gi 'ii. 42 La joon lí² mo jiiin¹ tsá² jee²¹² 'lhi²¹². Ga'aa²¹mo tsá² ngú¹ 'e ili² jgoo²¹ pe ijiin¹in 'e jo igoo²¹gi. 43 'Aa²¹mo 'e jo tsáai¹-tsi tsá² pe ijiin¹in

coon²¹ 'e 'ya²gi 'áai¹. 'Aa²¹mo 'e 'wói¹ pe ijiin¹in 'e 'gøøi¹³ 'áai¹. 44 'Aa²¹mo tsá² coon²¹ cuerpo 'e sá² fu juncwii²¹ pe ijiin¹in coon²¹ cuerpo 'e sá² fu ñu¹fú². Tsu wana sá² cuerpo fu juncwii²¹ lo la joon jon sá² cuerpo fu ñu¹fú².

45 Tsu la joon jin² júu³ tya' Dios: “'In tsañuu¹ nifu, Adán, ga'ii²¹mo juncwii²¹ tya'a”, pe 'in Adán 'in ti gáí¹, jaain²¹ espíritu 'ii joon 'ii cwoo¹ juncwii²¹ tya' tsá². 46 'E cuerpo 'e 'ii¹³na' 'e icwo² Cristo jna' lí² fu ñu¹fú² jo 'ii¹³na' nifu pe ga'ii¹³na' nifu coon²¹ cuerpo lí² fu juncwii²¹ lo. Pe ciin²¹gi 'ii¹³na' 'e cuerpo jó¹ fu ñu¹fú². 47 'In tsañuu¹ nifu galii¹i cwoo¹³, pe 'in ti gáí¹ do jó¹ fu ñu¹fú². 48 Joon jilaa²¹ cuerpo tya' tsá² taan²¹²in fu juncwii²¹ lo li la li cuerpo tya' 'in nifu do, lhi¹i cwoo¹³. Pe 'e cuerpo jó¹ fu ñu¹fú² lhi¹i la lhi¹i 'in ti gáí¹ do 'in cwéi¹ fu ñu¹fú². 49 Joon la galii¹na' la galii¹i 'in nifu do, la joon jon ilii¹na' la lhi¹i 'in cwéi¹ fu ñu¹fú².

50 Fuu²¹²uu 'naa', tsaru¹u', jo lí² tsa'ii²¹i li tyu² Dios to² 'e ngú¹ taan²¹²na' tsu 'e jo ta² jo lí² uncaan²¹in coon¹³ 'e ta² coon²¹ tøø²mo. 51 Pe 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa' coon²¹ júu³ 'uui²¹: Jo jilee²¹na' ijúun²na' pe jilee²¹e' iunsi²¹mo'. 52 'E cataa²¹² ilisii²¹na', jiiin¹³ coon¹³ 'e jøø²¹ unni² tsá² ilisii²¹na' mi nuu²¹u' 'e 'iin² 'e lúu¹ tya' Dios li tséi¹.

Tsü i'in²in 'e lúu¹ do joon iunjiin¹in Dios 'in nijúin¹'e jo júuin²gi joon jna'gi' ilisii²¹na'.
 53 Tsü 'e ngú¹ taan²¹²na' no 'e jo taa²¹ 'ná¹ lisi²¹i coon¹³ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 'E cuerpo tyi' 'e lí² júuin² 'ná¹ lisi²¹i coon¹³ 'e jo júuin²gi.
 54 Joon mi lí² jilaa²¹ 'elo, mi lisi²¹i ngú¹ taan²¹²na' 'e jo taa²¹ coon¹³ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo, joon mi lisi²¹i cuerpo tyi' ilí² júuin² coon¹³ 'e jo júuin²gi itiin¹³in jiin¹³ la jin¹² ni jí² tya' Dios: "Gatsé¹mo coonti 'e júuin²gi tsá² tsü gali¹o Dios. 55 Jo 'goo²¹gi' wa' ijúuin²gi' tsü jo tyü²gi 'mó¹ jna' to²." 56 Tsü la mo jéei¹ lí²-i tyü²u jna' to² coon¹³ 'e tsaa² ga'naa²¹ jna' joon 'e ley do ga'e²o jna' jilaa²¹ tsaa² 'e ga'naa^{21a}.
 57 Pe cwoo²¹o' 'maai¹³ Dios 'e 'wii²¹² Ña'ñü^{1u} Jesucristo Dios ga'iin²in tsaa² tyi' joon jo 'ná¹gi nñü^{21u} to² tyü² 'mó¹ ijúun²na'. 58 Joon tsü 'wii¹³ joon, tsaru^{1u} tá² taain²¹-'oo', joon jo tú²u 'e jai² lí²naa', cwojmaa²gi' 'e to² gacwo¹ Ña'ñü^{1u} 'naa' jmaa^{2aa} tsü ñi³ 'naa' 'e jilaa²¹ 'e jmoo^{2oo} sicaan²¹naa' coon¹³ Ña'ñü^{1u} jon'gi' 'e ngó² li caai²¹.

16

Sáa¹³naa' cuu² tya' tsaru^{1u}

1 Joon cwáain¹ tya' 'e cuu² isaa¹³ 'naa' tya' 'in tsaru^{1u} 'in jai² lí²i, cwojmaa^{2aa} jiin¹³ la nigafuu²¹²uu 'in

jai² lí²i néei¹ li sii²¹ Galacia. 2 Gafuu²¹²uu 'ido wa'a la coon²¹ jmi²¹² 'e láa² 'wii²¹² semó¹ la jaain²¹ 'ná¹ saa¹³xü jiin¹³ la nigajna^{2a}. Joon coon¹³ la joon jo 'ná¹ un'laa²¹i mi cwé¹na. 3 Joon mi cwé¹na isii²¹na tsá², 'in gatyii¹³naa', 'e tsacon^{1on} 'e cuu² do fu Jerusalén. Joon icwo^{3oo} jí² tya' 'in tsá² do 'in tsacon^{1on} cuu² do tya' 'in tsaru^{1u} néei¹ Jerusalén. 4 Joon wana jméi¹ tyiia ní³ii jon, joon 'in tsá² do lí² tsalín²in coon¹³ jna.

'E i¹-tsi Poo² li' tsáa^{1a}

5 'Yuu²na fu¹ ingi³na fu li sii²¹ Macedonia joon mi yuui¹³ joon icwé¹na fu Corinto. 6 Joon coon²¹ jo ngá¹mo wa' ijoon^{21oo} coon¹³ 'naa' coon²¹ sii¹³xü, si ijoon^{21oo} coon¹³ 'naa' la tøø¹² jiin²¹ cwii²¹ 'ee. Joon 'naa', ilí² uncoon¹³naa' jna fu¹ 'yuu²na. 7 Tsü jo 'iin²¹²na wa'a jiin¹³ 'e jóø³na 'naa' li ngi³na. Pe 'iin²¹²na jóon^{3oon} coon¹³ 'naa' coon²¹ sii¹³xü wa'a cwoo¹ⁱ Ña'ñü^{1u}. 8 Pe ijóon^{3oo} lo fu Efeso ca mi ngi¹² jmi²¹² Pentecostés tsü 9 xüfiin¹³ fúu^{1mo} 'in 'eei¹ jna lo pe fee¹gi to² sá² tyiia 'e lí² lawa coon²¹ 'e ino².

10 Joon cwoo¹³-'oo' 'e tyá²-u 'i¹-tsi Timoteo mi cwee¹ⁱ tsü jmoo^{1-o} jon 'ido to² tya' Ña'ñü^{1u} jiin¹³ la jmoo³ jna. 11 Tsü 'wii¹³ joon jo cwoo^{2oo} wa'a jiin¹³ jaain²¹ jo tsái¹-tsi 'ii. Jajøø²¹²i jna 'wii¹³ joon uncoon¹³naa' 'ii fu¹ 'yúu¹ⁱ

coon¹³ 'e tyú²-u. Joon lo-o sijeen²na'a coon¹³ 'in tsaru¹u' catyaa² 'ii.

12 Joon cwáain¹ tya' 'in tsaru¹u' Apolos do. 'Áa¹mo gamí³ii tyani¹i wa'a itsajóø¹i 'naa' coon¹³ 'in tsaru¹u' catyaa² pe jo mo gali¹iin²¹²in nano. Joon joo²¹-o mi jóø²i.

'Aa²¹²-o jin² Poo²

13 Li³ jmaa²aa' joon tá¹ taain²¹²-'oo' coon¹³ 'e jai² líi²naa'. Jo jmaa²aa' 'goo²oo', ngíi²ii' la tíi² ngi¹ tsá² 'in uncoon¹³ Dios 'ii. 14 Joon jilaa²¹ 'e jmoo²oo', jmoo²oo' tsu 'wii¹³i 'iin²¹²gíi' 'áai¹ Dios coon¹³ tsá².

15 Joon, tsaru¹u', ñi² 'naa' 'e Estéfanos coon¹³ 'in tsá¹ inuu tya'a 'ii nifu jai² galíi²i 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² jee²¹² 'in néei¹ fu li sii²¹ Acaya. Joon gacwo²-tsi gaunjíi²in 'in jai² líi²i Cristo catyaa². 16 Tsu 'wii¹³ joon mí³ii tyani²ii' wa'a ijmaa²aa' náu¹³uu' tsá² la 'ii la joon jon jileei²¹ 'in uncoon¹³ joon 'in jmoo¹o to² tya' Dios. 17 Galijløø¹³moo 'e cwoliin² Estéfanos, coon¹³ Fortunato, coon¹³ Acaico. 'In do gajmee¹i tyiia 'e jo lí² jméi¹ 'naa' tsu jo toon²¹²o'o coon¹³ 'naa'. 18 Tsu 'in tsá² do gauntyú²-tsii la joon jon 'naa' gauntyuu²¹-'oo'. 'Ná¹-a un'goo³o' tsá² la 'ii.

19 'Aa²¹²moo' fuu²¹²uu jin² 'in jai² líi²i Cristo 'in néei¹ la caain²¹ li sii²¹ Asia. La joon jon jin² Aquila coon¹³ Priscila coon¹³ jileei²¹ 'in

jai² líi²i Cristo 'in uncaan²¹in inuu tya'a 'e un'goo²¹o Dios. Jin²in la 'oo²¹ ru¹u' coon¹³ Ña'ñu¹u'. 20 Joon jileei²¹ 'in jai² líi²i Cristo néei¹ lo jin²in: "Aa²¹²moo'" Fee¹³naa' 'e tyú²-u la jaiin²¹ la jaan²¹naa' la 'oo²¹ ruu²¹naa'.

21 Jna-a, 'in sii²¹ Poo², jmoo³oo 'e júu³ lo coon¹³ cwóo³oo.

22 Cwoli'ee¹mo Dios jileei²¹ 'in jo 'iin²¹²in Ña'ñu¹u' Jesucristo. ¡Ná¹ jee²¹² jna', Ña'ñu¹u'!

23 Cwouncwaa¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo 'naa'. 24 Joon cwoliñi²ii' 'e 'iin²¹²na 'naa' 'wii¹³i Cristo Jesús. Amén.

Jí² ti tún² 'e gasii¹ in San Pablo tíi² 'in tsá² 'in néei¹ Corinto

*Siin²¹ in Poo² 'e jí² lo tya' 'in
jai² líi² 'in néei¹ Corinto*

1 Jna-a, Poo², síi³na 'e jí²
lo tyii' tíi² 'in tsá² néei¹
Corinto. Joon jna-a, Poo²,
líi¹na apóstol tya' Jesucristo
to² tyú² Dios Jmii²¹. 'Øøi²¹-tsi
tsá² 'e gatyii¹³ in Dios jna
'e cwo³oo tsá² júu³ tyú²
tya'a. Siin²¹² jna'a caan²¹mo
coon¹³ tsaru¹u' Timoteo 'e
jí² lo tíi² 'in tsá² jai² líi²
Dios 'in néei¹ fuu²¹ Cor-
into coon¹³ jileei²¹ 'in jai²
líi² licaain²¹ li sii²¹ Acaya.
2 Cwauncwaa¹³i Ññ¹u' Dios
coon¹³ Ña'ññ¹u' Jesucristo
jilee²¹naa' 'e cwoseen²¹naa'
tyú²-u.

Ní² Poo² wúu¹

3 Cwo¹³ jna'a 'maai¹³
'in Dios tya' Ña'ññ¹u' Jesu-
cristo, 'ii Jmii²¹o jon. Joon
fee¹mo-tsi 'wii²¹² tyii' 'in
Jmii²¹ do. Cwo¹o 'in Dios do
jna'a jilaa²¹ fo'feei¹ tya'a.
4 Joon Dios do cwo¹o jna'a
jilaa²¹ fo'feei¹ coon¹³ jilaa²¹
wúu¹ nee²¹e'e 'e coon¹³ la
joon jna'oo'o lí²-i cwóo¹³o'o
'e fo'feei¹ do 'e gacwo¹o
Dios jna'a tya' tsá² xeei²¹
'in seen²¹ in faí². 5 Tsu lagi
nee²¹e'e 'e wúu¹ 'áai¹ 'e gani²
Cristo la joon jon 'ii¹³na'a

coon²¹ fo'feei¹ tya'a. 6 Tsu
'wii¹³ joon mo ganee²¹e'e
wúu¹ joon gacwo¹ Dios jna'a
fo'feei¹ coon¹³ la joon 'e gal-
isá² fo'feei¹ tyii' 'e cwóo¹³o'o
'naa'. Joon coon¹³ 'e fo'feei¹
'e ga'ii¹³na'a joon gacwóo¹³o'o
'naa' jon, coon¹³ la joon taa²¹
jmaa²aa' 'e fee¹-oo' coon¹³
'e wúu¹ i'óo²oo' 'e li la li 'e
wúu¹ ganee²¹e'e. Jmoo¹o
Dios la joon ilisá² fo'feei¹
tyii' joon itiin¹³naa'. 7 Joon
jo cu²-tsii' coon¹³ 'naa' tsu
nee²¹oo'o 'e xufin¹³ ñi³ 'naa'
wúu¹ la ganee²¹e'e la joon jon
i'ii¹³naa' fo'feei¹ tya' Dios la
ga'ii¹³ jna'a.

8 Tsaru¹u', 'iin²¹²na'a
'e líi²¹ 'naa' 'e faí³ 'e
galiseen²¹na'a coon²¹ li sii²¹
Asia. Tsu 'áa¹mo ganee²¹e'e
wúu¹ ca jiin¹³ jo itaa²¹gi'i.
Joon gali²na'a 'e jo iwóo¹³o'o
'e jiin¹i in. 9 Líi¹na'a la líi¹ tsá
'in ti li ijúun²mo. Pe coon¹³ la
joon ga'e² Dios jna'a xiiala
ngii²¹i jo cu²-tsii' coon¹³on.
Joon 'in Dios do jmoo¹o jiin¹ in
tsá² 'in najúin¹. Dios do
ga'e² jna'a wa'a ngii²¹i
coon¹³ 'wa'pí³ tya'a jon'gi
coon¹³ 'wa'pí³ tyii' yiia'a.
10 Dios ga'woo¹ jna'a jee²¹²
'e faí³ do ijúun²na'a joon ca
no nogi i'wóo¹ jna'a. Joon
jo cu²-tsii' wa'a iwóo¹gi jna'a
tsa'oo²¹ 'yíia¹ 11 wa'a 'naa'gi'
uncoon¹³ jna'a coon¹³ 'e júu³
tyú² tyii'. Joon mi láí¹ Dios
jna'a 'wii¹³ júu³ tyú² 'láai²
do 'e gafuu²¹² 'naa' do joon
fúu¹mo icwo² Dios 'maai¹³.

Cwoo¹ Poo² cwáain¹ 'e jo mo cwée¹i Corinto

12 Jløø¹³moo'o 'wii¹³ 'e 'i¹-tsii'i 'e nigangh²¹²i; tyani²ii' 'e tyú²-u joon jo mo tyii¹a'a 'naa' tóo² jiiin¹³xu. Gauncoon¹³ Dios jna'a 'e gajmoo²¹o'o tyani tsá² la joon 'e tyú²-u jon' wa'a 'e jm¹-tsii'i. 13 Joon mo gasii²¹²na'a jí² tí²i 'naa' 'e taa¹³ jiiin¹³ 'e júu³ tyii'i 'e lí² untsaa¹³naa' joon lí² 'øø²¹mo-'oo'. Joon ga'i¹-tsii 'e lí² 'øø²¹mo-'oo' tyú²-u. 14 Tsu nano cwii¹moo' jna'a capii³ pe 'iin²¹²na 'e ilicwii¹moo' jna'a 'e tyú²gi' 'e coon¹³ la joon lí²-i jmaa²aa' jløø¹³naa' 'wii¹³ jna'a, lagi ijmo²¹o'o jløø¹³na'a 'wii¹³ 'naa' mi tí² jm¹icwée¹i Ña'ñu¹u' Jesucristo.

15 Jo¹o gali²na jilaa²¹ 'elo, joon tsu 'wii¹³ joon, ga'i¹-tsii yajøø²na 'naa' nifu 'e coon¹³ la joon lí²-i jløø¹³naa' tún² fu. 16 'E ga'i¹-tsii li gangh²¹²na li née²naa' mi ní³ii fu li sii²¹ Macedonia. Joon mi gaa¹³na tún¹ foo¹³na 'naa'. Joon mi yuui¹³ joon lí² uncoon¹³ 'naa' jna fu¹ 'yuu²na fu Judea. 17 ¿Ti lí²naa' 'e tún¹ júu³ tyia mo ga'i¹-tsii jmóo³oo 'elo pe jo gajmáa³aa? ¿Ti lí²naa' 'e lí¹na la lí¹i 'in tsá² taan²¹²in juncwii²¹ 'in jo untiin¹³ júu³ tya'a? ¿Ti lí²naa' ifuu²¹²uu 'naa': "E joon ilí²", pe 'i¹-tsii 'e jon² la joon ilí²; si ifuu²¹²uu 'naa' 'ee: "Jon² la joon ilí²", pe 'i¹-tsii 'e joon ilí²? 18 'Esa la joon-on, tsu Dios jma²a 'naa' júu³ 'e jo lí¹na'a tsá² tún¹ júu³

tya'a. 19 Tsu Cristo Jesús, 'in Joon¹ Dios, jo lí¹i la lí¹i 'in tún¹ júu³ tya'a, joon Silvano, coon¹³ Timoteo coon¹³ jna cwoo¹³o'o 'naa' jiiin¹³ 'e júu³ tya' 'ii. Jmai² júu³ ja²mo 'e sá² tya' Cristo. 20 Joon jilaa²¹ júu³ ga'ii¹ Dios itiin¹³in coon¹³ Cristo. Joon tsu 'wii¹³ joon un'góo³o' Dios mi sí¹³i 'e ja²mo júu³ tya'a 'wii¹³i Cristo Jesús. 21 Joon 'in Dios do, 'ii 'in nigajmaa¹a taa²¹-a jna'a joongi taa²¹ 'naa' jon. Joon 'ii gatyii¹³in jna'a. 22 Joon lawa sello tya'a gateen¹in jna' 'e lí¹na' tsá² tya'a joon gasii²¹i Espíritu Tyú² tya'a tsi jna' 'e lí¹i lawa coon²¹ 'e sijni¹³ 'e i'ii¹³na' jilaa²¹ 'e tí²na'.

23 Pe fuu²¹²uu 'naa' tyani Dios jo mo gacwéi¹na jee²¹² 'naa' 'in néei¹ Corinto tsu jo mo gali'in²¹²na jmáa³aa 'e gó² coon¹³ 'naa'. 24 Jo mo gali'in²¹²na'a tyuu¹³u'u 'naa' to² 'ee 'ná¹ jai² lí²naa', jiiin¹³ gali'in²¹²na'a 'e lijløø¹³mogii' tsu tá² taan²¹²naa' coon¹³ 'e jai² lí²naa'.

2

1 Joon tsu 'wii¹³ joon ga'i¹-tsii jo góo¹gi' 'e lí¹na fa'í³ tsu 'ná¹-a jí³na 'naa' joon si cwo¹³oo 'naa' fa'í³. 2 ¿Xiiala ilí² jmáa³aa jløø¹³na coon¹³ 'in do 'in jmáa³aa jmaa¹a fa'í³ 'ido? Coon¹³ la joon jo lí² jmáa³aa jløø¹³na coon¹³ 'naa'. 3 Tsu 'wii¹³ joon gají³na 'naa' coon¹³ 'e jí² do 'e gasii³na 'naa' tsu jo 'iin²¹²na góo³oo wa'a

jmáa³aa fa'í³ coon¹³ 'in 'ná¹ unjløø¹³na coon¹³. Tᵐᵐ lîi²na wa'a ijløø¹³na la joon jon 'naa' ijmaa²aa' jløø¹³naa'. 4 Joon mo gajmáa³aa 'e jí² do joon ga'óo³-oo fa'í³, xuui²¹²-tsii gatoo²¹o jmi²¹ uní³ii tᵐᵐ jo 'iin²¹²na jmáa³aa 'e 'óo²oo' fa'í³ coon¹³ 'e jí² do. Gali'in²¹²na 'e lí² ñí²ii' xiiati 'áai¹ 'e 'iin²¹²na 'naa'.

Jmaa²aa' feei¹-oo' 'wii²¹² tya' 'in ga'láa¹ do

5 Joon jon'on jii¹³ jna 'in ga'aa¹a fa'í³ 'wii¹³ 'e gajmaa¹a 'in tsá² do pe joon ga'aa²xᵐᵐ' fa'í³ jon. Gafuu²¹²uu 'naa': "Ga'aa²xᵐᵐ' fa'í³" tᵐᵐ jo 'iin²¹²na lifee¹gi tsaa² tya' 'ido. 6 Joon 'e wúu¹ gani² 'in tsá² do to² tyᵐᵐ²¹naa' la jee²¹² fúu¹moo', lîin²mo 'e wúu¹ do. 7 Joon nano 'ná¹ jmaa²aa' feei¹-oo' 'wii²¹² tya'a, joon 'ná¹ cwo²oo' fo'feei¹ tya'a 'e coon¹³ la joon jo lí² xuui²¹²gi-tsi. 8 Tᵐᵐ 'wii¹³ joon mí³ii tyani²ii' 'iin²¹²moo' 'ido tún¹ jii¹³ la nigali'in²¹²moo'. 9 Joon mo gajmáa³aa 'e jí² do, gajmáa³-oo yᵐᵐto² ijøø³na wa'a 'iin²¹²naa' jmaa²aa' jii¹³ la fuu²¹²uu 'naa'. 10 Joon wana jmaa²aa' feei¹-oo' coon¹³ doñi'in tsá², jna-a jon feei¹mo-tsii tya'a. Jmóo³oo feei¹-tsii tya'a, wa'a la jai² niga'láa¹a tyiia. Jmóo³oo la joon 'wii²¹² tyii' tyani Cristo. 11 Jmóo³oo la joon 'e jo lí² tsa'i² Satanás jee²¹² jna' tᵐᵐ ñé³o' xiiala jmoo¹o 'ido.

Mo taan¹in Poo² fu Troas

12 Joon mo gacwéi¹na 'e fuu²¹ Troas 'e cwó³oo 'e júu³ tyú² tya' Cristo tya' 'in néei¹ do lawa'a ganá¹ Dios coon²¹ fu¹ fee¹ tyiia 'e icwó³oo 'e júu³ tya' Ña'ñᵐ¹ᵐ'. 13 Pe jo gatsee²¹na 'in tsaru¹u' Tito 'e fuu²¹ do, joon gajmaa¹a cu²u-tsii tᵐᵐ jo gatsee²¹na. Tᵐᵐ 'wii¹³ joon ga'í³ii júu³ 'in tsá² do joon gangóo³oon fu lí² sii²¹ Macedonia.

Lí²o' 'wii¹³i Cristo

14 Cwóo¹³o' 'maai¹³ Dios tᵐᵐ coon¹³ 'ii²¹ tya'a ilii¹i' 'in 'lîi¹³ do 'wii¹³ Cristo Jesús. Joon la nii¹³ coon²¹ jmá² jmafuu²¹ la caain²¹, la joon gajmaa¹a Dios 'wii¹³ jna'a, gani¹³ 'e júu³ tyú² tya'a la caain²¹ lí² nuu¹ tsá². 15 Tᵐᵐ, jna'o', lîi¹na' lawa coon²¹ 'e lîi¹na' jmafuu²¹ 'e cwo¹o Cristo Dios. Joon 'e jmafuu²¹ do nii¹³ la 'o² 'in tiin¹³in tiin¹³ la 'in jo tiin¹³in. 16 Joon tya' 'in jo tiin¹³ 'e jmafuu²¹ do lí² lawa coon²¹ jmá² jmaxᵐᵐ² 'e jngoo² tya' tsá². Nuú¹o pe jo nᵐᵐ¹³ᵐ. Pe tya' 'in tsá² 'in tiin¹³ 'e jmá² do lí² lawa coon²¹ jmafuu²¹ 'e cwo¹ fu juncwii²¹ tya' tsá². Joon jii¹³ jna'oo'o lí² jmá¹ jilaa²¹ 'elo tᵐᵐ jo lîi¹na'a la lîi¹i 'in catyaai²¹ 'in cwo¹ júu³ tya' Dios wa'a lí² jna¹a cuu². 17 Lí² cii¹³i jmoo²¹o'o, tᵐᵐ faa¹³a'a 'e cwáain¹ tya' Cristo tyani Dios coon²¹ cee tún²-un lawa tsá² 'in gasii²¹in Dios.

3

'Ejúu³ 'múui² 'e ga'hi¹ Dios

1 Mi faa¹³ jna'a la no, ¿ti lí²naa' 'e jii¹³ 'e untyuu²¹²na'a yia'a tún¹? ¿Si lí²naa' 'ee 'e 'ná¹-a cwo¹³o' 'naa' jí² 'e jin² xiiala lí¹na'a, si 'ná¹-a 'ee mii²¹i 'naa' 'e cwo²oo' jna'a jí² la joon la jmoo¹o 'inlí¹³? 2 Jo 'ná¹ mii²¹i la joon tsu 'naa'oo' yaanaa' lí¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e jin² xiiala lí¹na'a. Jo 'ná¹gii' coon²¹ jí² xiaa'. Tsu mo jóø¹² tsá² 'naa' cón² tsá² cwáain¹ xiiala lí¹na'a. 3 Tsu 'naa', lí¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e gajmaa¹ Cristo joon jna'oo' gajoon¹³oo' tya' tsá². Pe jo lí¹naa' coon²¹ jí² 'e gajmaa¹ tsá² coon¹³ 'in¹ jmijni². Galí¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e gajmaa¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon 'in Dios 'in jii¹ 'ii. Jo galí¹naa' lawa jí² 'e gataan²an tsá² tsaa² cuun²¹² pe 'in Espíritu Tyú² do gataan²an 'e júu³ do tsi corazones tyii'.

4 Lí²-i sii¹³ jna'a 'naa' la joon tsu jo cu²-tsii' coon¹³ Dios 'wii¹³ Cristo. 5 Jo lí² jmoo²¹o' jii¹³ coon²¹ yia'a pe jmoo²¹o' jilaa²¹ 'ii²¹ tya' Dios. 6 Joon Dios do cwo¹o jna'a pí³ wa'a cwó¹³o' 'e júu³ 'múui² 'e ga'hi¹. Joon 'e júu³ 'múui² do jo lí² wa'a jmaa¹ tsá² nuu¹³ 'e júu³ gajmaa¹ 'lí²¹² Moisés tsaa² cuun²¹². Pe 'e júu³ 'múui² do lí² lawa coon²¹

juncwii²¹ 'múui² 'e cwo¹ 'in Espíritu tya' Dios tsá². Tsu 'e júu³ gacwo¹ 'lí²¹² Moisés do jmoo¹o júun²na'. Pe 'in Espíritu Tyú² tya' Dios do cwo¹o fu juncwii²¹ tyi'.

7 Joon 'e ley do 'e gacwo¹ 'lí²¹² Moisés galí² tsaa² cuun²¹². Joon mo gacwo¹ 'lí²¹² Moisés tsá² Israel 'e cuun²¹² 'e taa¹³ ley do galí² lawa coon²¹ 'e 'ya²gi 'áai¹. Joon 'e ni² Moisés do galijii¹mo 'áai¹ ca 'in tsá² Israel do jo lí² jóø²⁰ ní¹ xufiin¹³ nigaguui²¹ 'e jii¹ do. Pe wana gacwo¹ Dios coon¹³ 'e 'ya²gi 'áai¹ 'e ley do 'e jmoo¹o júuin² tsá² 'e fee¹gi 'áai¹ 'e 'ya²gi tya' 'e júu³ 'múui² 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyú² jna'. 9 Coon¹³ 'e 'ya²gi ga'ii²¹ tsá² 'e ley do 'e pín² tsá² li 'ii²¹ pe 'e 'ya²gi 'áai¹mo 'e júu³ 'múui² tya' Dios 'e jin² 'e jo tsaa² røøi²¹gi'. 10 Tsu 'e 'ya²gi tya' 'e ley do jo 'áai¹ 'ya²gi mo 'i¹-tsi tsá² tya' 'e 'ya²gi 'áai¹gi tya' 'e júu³ 'múui² do. 11 Joon wa'a 'ya²gi 'e itaa²¹ catá² 'e 'ya²gi 'áai¹mo 'e itaa²¹ coon²¹ tøøi². 12 Joon tsu 'wii¹³ né³ 'e xiiala lí² júu³ tyii' lí²-i faa¹³ jna'a jo cu²-tsii'. 13 Jo jmoo²¹o' la gajmaa¹ Moisés do tsu 'in Moisés do gajli²¹i ní¹ coon¹³ coon²¹ 'mi² 'e coon¹³ la joon jo lí² cón² 'in tsá² Israel do cwáain¹ 'e gaguu¹ 'e jii¹ ní¹. Tsu jo taa²¹ 'e jii¹ ní¹ do. 14 Pe galí² tuun²¹mo 'e 'øøi²¹-tsi 'in tsá² Israel do. Joon ca jmii²¹² no mo untsáa¹ tsá²

Israel 'e júu³ tsáai² gacwo¹ Moisés lawa'a 'í¹³gi 'e 'mi² do tyaní¹i joon jo 'øøi²¹-tsi. Jo mo gajan²an 'in tsá² Israel do 'e 'mi² do tsu jii¹³ Cristo lí² jan²an 'e 'mi² do. ¹⁵ Joon ca jmi²¹² no jo 'øøi²¹-tsi tsá² Israel mi untsáa¹a 'e jí² tya' Moisés tsu lawa'a coon²¹ 'e jni¹³mo 'e 'mi² do joon jo tsatoo¹³ alma tya'a 'e júu³ do. ¹⁶ Pe lawa'a coon²¹ 'e gajan¹an 'e 'mi² do mo ja²mo galí²i Ña'ñu¹u'. ¹⁷ Joon 'in Ña'ñu¹u' do lí¹i Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon jo injni¹³gi 'e 'øøi²¹-tsi tsá² 'e 'mi² do jileei²¹ 'in 'ii²¹ 'in Espíritu Tyú² do. ¹⁸ Joon jo jni¹³gi ní²i' coon¹³ 'e 'mi² do pe lawa coon²¹ 'u¹ lí² ní²i' joon la jii¹ coon²¹ 'u¹ coon¹³ 'yiiañi¹ la joon jon ní²i' jii¹ coon¹³ 'e 'ya²gi tya' Ña'ñu¹u'. Joon ti²xu ti²xu-u isí¹³ jna' ilí¹na' la lí¹i. Tsu 'e 'ya²gi tya' 'e lí² tyú²gi jee²¹² jna'. Joon 'in Ña'ñu¹u' do jmoo¹o jilaa²¹ 'elo joon 'ii lí¹i Espíritu do.

4

¹ Joon Dios gacwo¹ jna'a 'e to² jmoo²¹o'lo 'wii¹³ 'wo²-tsio. Joon tsu 'wii¹³ joon jo mo gajoon¹³o'on jii¹³xu jmoo²¹o'lo 'e to²lo cwóo¹³o'lo 'e júu³ tyú² do. ² Pe gatuu²¹²oo'lo jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² li'ooi²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e cwo¹ tsá² fa¹³h²¹. Joon jo tyiian¹³ jna'a tsá² tóo² jon²gi unsí²na'a 'e júu³ tyú² tya' Dios. Pe sí¹³i'jileei²¹ tsá² jii¹³ la ti² 'e

júu³ jai² do. Joon coon¹³ la joon la jaain²¹ la jaain²¹ lí² cón² cwáain¹ tyani Dios xiiala jmoo²¹o'lo si 'e tyú² si 'e gó² 'ee. ³ 'E la ja²mo 'e sijni¹³ tya' 'inlí¹³ 'e júu³ tyú² tyii'i tya' 'e tiin¹³ tsá² pe sijni¹³mo jii¹³ tya' 'in tsá² 'in 'yuui² fu¹ li 'ii²¹. ⁴ Joon 'in tsá² do jo jo³ lí²i tsu 'wii¹³ 'in Satanás, 'in tyu²to² juncwii²¹ lo, gajmee¹ 'in tsá² do lawa'a tsá² tuu²mo coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsi. Joon jo jné²i xiiala jná² joo²¹ 'e júu³ tyú² tya' Cristo tyin¹in fu ñu¹fu². Joon 'in Cristo do lí¹i la lí¹i Dios. ⁵ Joon mi cwóo¹³o'lo 'e júu³ tyú² do, jo faa¹³a'a cwáain¹ tyii'i yiia'a pe faa¹³a'a cwáain¹ tya' Jesucristo 'in lí¹i Ña'ñu¹u'. Joon jna'oo'lo jii¹³ lí¹na'a tsá² 'in unjí²in 'naa' 'wii¹³ Cristo. ⁶ Tsu Dios do gajin²in: "Cwojneei²¹ joo²¹ lí¹ 'í¹ nuu²¹." 'Ii jon lawa'a gajmaa¹a 'e jná² joo²¹ tsi alma tyi' coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsi' 'e coon¹³ la joon liné²e' 'e 'ya²gi tya' Dios 'e 'e²e Jesucristo jna'.

'Ii²¹ tya' Cristo saan²¹o'

⁷ Joon 'e júu³ tyú² tyii'i lo lee²¹e' coon¹³ cueros tyii'i 'e li la li tu² cwóo¹³ 'e 'wó¹mo 'áai¹ tsu coon¹³ la joon lí² ñí² tsá² 'e 'ii²¹ fee¹ tya' Dios jilaa²¹ 'elo jon' tyijna'a yiia'a. ⁸ Joon xu¹³fiin¹³ 'oo²¹o'lo fa¹³ doñixiia' taa²¹a'a jo tyuu²¹u'u 'e fu¹ taa²aa'a, joon xu¹³fiin¹³ 'i¹-tsii'i láai² 'áai¹ jo 'goo²¹o'lo jmoo²¹o'lo. ⁹ Joon xu¹³fiin¹³ 'øø¹mo tsá² jna'a jo tiuui²gi

Dios jna'a. Joon xufiin¹³ tyuui¹³ tsá² jna'a ca ti ni wó² jo júun²na'a. ¹⁰ Joon doñixiaa' ngü²¹i'i, ngü²¹i'i coon²¹ fu¹ li lí² júun²na'a la gajúin¹ Jesús. Joon coon¹³ la joon lí² ñi² tsá² 'e 'ii²¹ tya' Jesús do 'e uncoon¹³ jna'a 'e jo júun²na'a. ¹¹ Joon la 'ü²¹² toon²¹o'on fu juncwii²¹ lo ngü²¹i'i ijúun²moo'o 'wii¹³i Jesús 'e coon¹³ la joon lí² cón² tsá² cwáain¹ 'e ngü²¹i'i 'wii¹³ cwáain¹ tya' Jesús la 'ü²¹² too²¹o'o cuerpo tyii'i. ¹² Joon ngü²¹i'i ijúun²moo'o 'e coon¹³ la joon ilisá² fu juncwii²¹ tyii'.

¹³ Ni jí² tya' Dios 'e jin²: "Ja²mo galí²na, tsu 'wii¹³ joon gafo³oo." Joon la jai² galí²i 'in tsá² do la joon jon ja²mo lí²na'a joon faa¹³oo'o. ¹⁴ Tsu né³oo'o 'e Dios gaunjiin¹in Ña'ñu¹u' Jesús jee²¹² 'li²¹² joon né³oo'o jon 'e Dios do iunjiin¹in jna'a caan²¹mo coon¹³ Jesús. Joon caan²¹mo coon¹³ 'naa' itee²e jna'a fu li tyíin¹in. ¹⁵ Joon jilaa²¹ 'elo galí² tya' 'e tyú² tyii', tsu mo gangafuu¹ 'in tsá² do 'in ga'ii²¹i 'e tyú² 'e cwo¹ Dios tsá² la joon gacwo¹ 'láai²gi 'maai¹³ Dios joon coon¹³ la joon untyú¹gi tsá² Dios.

¹⁶ Tsu 'wii¹³ joon jo tuu²¹u'u 'e fu¹ taa²a'a jiin²¹xu. Joon xufiin¹³ 'e ngú¹ taan²¹²na'a ningatsáa²i ti' xu-u, 'e espíritu tyii'i ningalimú²mo la coon²¹ jmü²¹². ¹⁷ Tsu jo 'ii²¹ 'e wúu¹ saan²¹a'an fu juncwii²¹ lo tsu jmoono ityeel²¹. Pe 'e wúu¹

saan²¹a'an lo ijná² tyijna'a coon²¹ 'e fee¹ 'e tyú²gi tyii'i, 'e 'ya²gi 'áai¹ 'e jo tyéi¹. ¹⁸ Tsu 'wii¹³ joon jo cwáain¹ lee²¹e'e coon¹³ 'e lí² jnéé²i tsá² pe lee²¹e'e cwáain¹ coon¹³ 'e jo jnéé²i tsá². Tsu jo taa²¹a 'e lí² jnéé²i tsá² pe taa²¹a coon²¹ tøø²mo 'e jo jnéé²i tsá².

5

¹ Tsu né³oo'o 'e moo¹ taa²na'a li la li coon²¹ 'nú¹ 'e jo taa²¹. Joon wa'a gaxéi¹ 'e moo¹ taa²na'a no nigatyaa¹a Dios tyú² coon²¹ 'e 'mü² fu ñu'fú² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. Joon jo gajmaa¹ tsá² 'e 'mü² do. ² Joon la 'ü²¹² taa²na'a 'e moo¹ no 'óon² jna'a tsu 'iin²¹²na'a 'áai¹ 'e tyii¹³i'i pe lawa'a sin¹i'in 'e 'mü² do 'e sá² fu ñu'fú². ³ Joon coon¹³ la joon jo ti' ringú¹na'a tsu ityii¹³i'i 'e sin¹i'in 'mü² do. ⁴ Joon la 'ü²¹² taa²na'a 'e moo¹ taa²na'a, 'e lí² lawa 'nuu²¹u'u, 'óon² jna'a joon saan²¹ jna'a faí³. Pe jo 'iin²¹²na'a wóo¹³o'o 'e sin¹i'in tsáai² pe 'iin²¹²mogü¹i 'áai¹ 'e tyii¹³i'i 'e sin¹i'in 'mü² do 'e sá² fu ñu'fú² 'e coon¹³ la joon 'e jo taa²¹ tyii'i iunsü²moo'o coon¹³ coon²¹ juncwii²¹ 'mü². ⁵ Joon 'yu² to² la joon gajmee¹i Dios jna'a joon gacwo¹o jna' 'in Espíritu Tyú² tya' ilí² tsaa²¹mo-tsii¹ i'ii¹³na'a jilaa²¹ icwo¹ Dios tsá².

⁶ Tsu 'wii¹³ joon jo cu²-tsii¹i joon né³oo'o 'e la 'ü²¹² taa²na'a 'e moo¹ taa²na'a lo jo toon²¹²o'on coon¹³ Ña'ñu¹u'.

7 Joon coon¹³ 'e jai² lí²na'a ngü²¹i'i jon' coon¹³ 'e nee²¹e'e. 8 Jo cu²-tsii'i joon 'iin²¹² mogii'i 'e tuu²¹u'u 'e moo¹ taa²na'a lo joon tsacwoo²¹o'o coon¹³ Ña'ñu¹u'. 9 Tsu 'wii¹³ joon cwo¹-tsii'i jmoo²¹o'o jiin¹³ la 'iin²¹²in Ña'ñu¹u' xufin¹³ taa²na'a moo¹ taa²na'a no si jo taa²na'a 'ee. 10 Joon Cristo ijmaa¹a 'ii²¹ tya' jile¹e' joon la jaain²¹ la jaain²¹ 'i'ii²¹i 'e tí²i tya' 'e gajmaa¹a mo táa¹i moo¹ táa¹i. I'ii²¹i jiin¹³ la 'e nigajmaa¹a si 'e tyú² si 'e gó² 'ee.

*Tyú² 'í¹ fu juncwii²¹ 'wii¹³i
Cristo*

11 Joon tsu 'wii¹³ né³e'e 'e 'ná¹ li 'gøøi²¹ tsá² Ña'ñu¹u' cwo¹-tsii'i 'e liñi² tsá² xiiala lí¹na'a. Pe ñi² Dios xiiala lí¹na'a joon 'i¹-tsii 'e 'naa'oo' jon ñi²ii'. 12 Jo faa¹³a'a 'naa' 'e untyuu²¹moo'o yíia'a tyani²ii'. Pe 'ii²¹² jna'a 'e jløø¹³naa' 'wii¹³ jna'a. Joon coon¹³ la joon 'e sá² 'e fuu²¹² 'naa' 'in tsá² do 'in unjløøi¹³ yaai jiin¹³ coon¹³ 'e lí² jnee¹i tsá² jon' coon¹³ 'e sá² 'e 'yu²-tsi. 13 Joon wa'a 'i¹-tsi 'in tsá² do 'e tsá² caa²¹²mo jna'a cwáain¹ tya' Dios 'e joon, pe wa'a jo caai²¹² jna'a jmai² 'e tyú² tyii' jmoo²¹o'o. 14 Joon tsu 'wii¹³ gali'in²¹²in Cristo jna'a 'ná¹ untiin¹³ jna'a jiin¹³ la to² nuu¹³u'u. Joon 'i¹-tsii'i 'e gajúin¹ jaain²¹ tsá² tya' jilee²¹mo, joon wana gajúin¹ 'in jaain²¹ do tya' jilee²¹mo joon nijúin¹ jilee²¹. 15 Joon Cristo gajún¹mo 'wii²¹² tya'

jilee²¹. Joon tsu 'wii¹³ gajún¹mo Cristo 'wii²¹² tya'a joon gajiiin¹o jee²¹² lí¹i²¹² 'e coon¹³ la joon 'ná¹ jmá¹ tsá² taan²¹²in fu juncwii²¹ jiin¹³ la to² tyu²u, jo 'ná¹gi jmáa¹a jiin¹³ la to² tyu² yaai. 16 Tsu 'wii¹³ joon jo lé²gii'i cwáain¹ tya' tsá² la jmoo¹o 'in tsá² 'in 'i¹-tsi jiin¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ lo. La joon ga'i¹-tsii'i tya' Cristo la mo jéei¹ pe jo 'i¹gi-tsii'i la joon no. 17 Tsu mo licaan²¹in tsá² coon¹³ Cristo gali² 'mii²mo 'ii. Gatsé¹mo 'e siin¹³ do tsu gacwá² 'e 'mii².

18 Joon Dios gajmaa¹a jilaa²¹ 'elo. Joon 'in Dios do gajmaa¹a 'e saan²¹an' røø²¹ coon¹³on 'wii¹³i; Cristo. Joon gacwo¹o Dios jna'a to² 'e jmoo²¹o'o 'e seein²¹ tsá² tyú² coon¹³ Dios. 19 'E 'øøi²¹-tsi tsá² 'e 'wii²¹² Cristo jmoo¹o Dios 'e seein²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ røø²¹ coon¹³on, jo cón²gi cwáain¹ tsaa² 'noo¹o tsá². Joon gatyaa¹a Dios cwoo²¹o'o 'e júu³ tyú² do 'e jmoo¹o tsá² røø²¹ coon¹³ Dios. Joon jna'oo'o 'ná¹ cwoo¹³o'o tsá² xeei'. 20 Tsu 'wii¹³ joon lí¹na'a lawa'a tsá² 'in gasii¹in Cristo. Joon lawa 'e mí² Dios tyani²ii' mi mii²¹i; tyani²ii'. Joon mii²¹i; tyani²ii': Cwoseen²¹naa' røø²¹ coon¹³ Dios. 21 Jo ga'ngo¹o Cristo jiin¹³ coon²¹ tsaa². Pe 'wii¹³i tyijna' gacwo¹ Dios Cristo tsaa² tyi' 'e coon¹³ la joon lí²-i lisaan²¹ jna' 'in tyú¹ la tyú¹ Dios.

6

1 Caan²¹mo jmoo²¹o'o to² coon¹³ Dios, joon mii²¹i'i tyani²ii' jo cwó²oo' wa tsáa¹a li' caai¹ 'e gajmaa¹a Dios feei¹-tsi 'wii²¹² tyi'naa'. ² Tsu ni jí² tya' Dios jin²in:

Ganúu³oo júu³ tyi'i mo galí² feei¹-tsii;

gauncoon¹³ jna 'nũ 'e jmii²¹² gajmáa³aa tiin¹³ 'nũ.

Joon nano sii¹³i'i 'naa' jmii²¹² no-o 'e feei¹-tsi Dios tya' tsá²; 'e jmii²¹² no-o 'iin²¹²in Dios jmaa¹a tiin¹³ tsá².

³ Joon jo jmoo²¹o'o jín¹ tya' jiin¹³ jaain²¹ tsu la joon jo lí² faa²¹ tsá² 'laa²¹ tya' 'e to² jmoo²¹o'o. ⁴ Pe 'iin²¹²mo'o 'ee¹³e'e tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²¹o'o 'e jmoo²¹o'o jiin¹³ 'e to² tyu² Dios. Coon¹³ jilaa²¹ 'e ngii¹i jna'a 'ee¹³e'e tsá², coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e ganee²¹e'e joongi coon¹³ jilaa²¹ jmii²¹² 'aa²¹² tyii'i joongi coon¹³ jilaa²¹ faí³ galí² saan²¹a'an 'ee¹³e'e tsá² 'e jmoo²¹o'o to² tyu² Dios.

⁵ Nigapó² tsá² moowoo²¹o'o; joon nigatain² tsá² jna'a 'nũñi³; joon gajmee²¹mo tsá² jna'a mii¹³. Joon nigajmoo²¹o'o to² 'ii²¹. Sá²-a mo jo gacwuu²u'u joon gangii²¹na'a 'e jo sá² tye¹e'e. ⁶ Joon coon¹³ 'e jmoo²¹o'o jmai² 'e tyú²; joon coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsii'i 'ee¹³e'e tsá² 'e jmoo²¹o'o to² tya' Dios. 'Ee¹³e'e jon coon¹³ 'e 'wó²-tsii'i joongi coon¹³ 'e feei¹-tsii'i joongi coon¹³ 'in Espíritu Tyú² 'in uncoon¹³

jna'a. 'Ée¹³e'e jon coon¹³ xiiala 'iin²¹²mo'o tsá² xeei' 'e jmoo²¹o'o to² tyu² Dios.

⁷ Joon lini¹ tsá² 'e jmoo²¹o'o 'e to² tyu² Dios 'wii¹³ coon¹³ 'e júu³ jai² 'e cwoo¹³o'o tsá² joon 'wii¹³ 'e 'ii²¹ tya' Dios 'e 'oo²¹o'o. Joon tsu 'wii¹³ jmoo²¹o'o jiin¹³ 'e tyú²-u lawa'a un'gøø¹³na'a yia'a.

⁸ Sá²mo 'e un'goo¹ tsá² jna'a, sá²mo jon jo un'goo¹ tsá² jna'a. Sá²mo 'e faa²¹ tsá² tyú² tyii'i, sá²mo jon faa²¹ tsá² 'laa²¹ tyii'i. 'Inlíi¹³ jin² 'e tsá² tajuu²¹mo jna'a, 'inlíi¹³gi jin² 'e ja²mo júu³ tyaa²¹a'a.

⁹ Sá²mo faa²¹a lawa'a jo cwii¹in jna'a, pe sá²mo jon 'e faa²¹a lawa'a cwii¹in jna'a. Mo líi¹³ ngii²¹i'i tóin¹ 'mó¹ pe saan²¹gii'i. Nee²¹e'e wúu¹ 'áai¹ pe jo mo gajúun²na'a. ¹⁰ Joon xfiin¹³ toon²¹o'on faí³, toon²¹o'on 'e jløø¹³mo'o jon. Joon xfiin¹³ tañi²mo'o fúu¹mo tsá² 'ii²¹i 'láai² 'e jmaai¹ to² tya'a 'wii²¹² tyii'i. Joon xfiin¹³ jo 'e sá² tyii'i Dios cwo¹o jna'a jilaa²¹ 'e 'naa²¹na'a.

¹¹ Tsaru¹u' 'in néei¹ Corinto, nigafee¹³na'a 'naa' coon¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹. Nigafee¹³na'a 'naa' jiin¹³ la tí² 'e 'i¹-tsii'i. ¹² Jløø¹³mo'o 'wii¹³ 'naa' pe 'naa'gii' jo jløø¹³naa' coon¹³ jna'a. ¹³ Tsu 'wii¹³ joon mii³ tyani²ii' lawa jaain²¹ jmii²¹ tsá², untyuu²¹-oo' 'wii²¹² tyiaa la galí² tyú²-tsii' 'wii²¹² 'naa'.

Taain²¹² Diosjee²¹² jna'

14 Jo uncaan²¹naa' coon¹³
'in tsá² 'in jo jai² líi²i tsu jo
jme¹i tyii'. Jo lí² uncaain²¹
tsá² 'e tyú² coon¹³ 'e gó². Jo
lí² cai² tsá² 'yiañi' coon¹³ 'e
nuu²¹. 15 Jo lí² jmá¹ tsá² coon²¹
røøi²¹ Cristo coon¹³ Satanás.
Wa'a la joon, ¿xiiala ilí² un-
caain²¹ 'in tsá² jai² líi coon¹³
'in jo jai² líi²i? 16 ¿Xiiala lí²
tsa¹'² dioses 'in gajmee¹i tsá² li
tyu² Dios to²? Pe 'naa' líi¹naa'
tsá² 'in tyu² Dios, 'in jii¹, to².
Jiin¹³ la nigajin² Dios:

Intaan²¹² na joon ingii²¹² na
jee²¹² 'ii; joon ilí¹na
Dios tya'a, joon 'in tsá²
do ilíin² tsá² tyiia.

17 Tsu 'wii¹³ joon gajin²o jon
Ña'ñu¹u':
Jeen¹³naa' jee²¹² 'in tsá² do
joon siin¹³naa' coon²¹.
Jo un'lii²¹naa' yaanaa' coon¹³
'e gó²

18 joon i'ii¹³na 'naa' joon
ilí¹na lawa jaain²¹
'Ñu²uu' joon 'naa'gii'
ilíin²naa' lawa xuui²¹²
tsañuu¹ joon xuui²¹²
tsami² tyiia.

La jon jin² 'in Ña'ñu¹u'
'in jmaa¹a jilaa²¹ 'e
'iin²¹²in.

7

1 'E lo-o 'e júu³ ga'ii¹i Dios
tyi', tsaru¹u', 'in 'iin²¹²na. Tsu
'wii¹³ joon 'ná¹-a tuu²¹²u' ji-
laa²¹ 'e un'lii²¹ jna', tiin¹³
la ngú¹ toon²¹²o' lagi espíritu
tyi'. Joon tsu 'wii¹³ un'goo²o'
Dios 'ná¹ cwoo¹³-tsi' 'e ngii²¹i'
'e tyú²na' tyaní¹i.

Jløø¹³mo Poo² coon¹³ 'in
tsá² néei¹ Corinto
2 jWa'a núu³duu' júu³
tyiia! Jo mo ga'laa²¹a'a tya'
jiin¹³ jaain²¹ 'naa' jon'gi
ga'ée¹³e'e júu³ gó² jon'gi mo
gatyíin¹³a'an 'naa' tóo² jiin¹³
jaain²¹. 3 Joon jo fuu²¹²uu
'naa' wa'a cwo²oo 'naa' tsa²
tsu la mo gafuu²¹²uu 'naa' la
jéei¹ jløø¹³moo coon¹³ 'naa'
wa'a saan²¹gi' si júun²mogi'
caan²mo 'ee. 4 Jo cu²-tsii
coon¹³ 'naa' joon jløø¹³moo
'áai¹ coon¹³ 'naa'. Joon
xufin¹³ nee²¹e'e wúu¹ jo
túu³uu 'e fu¹ 'yuu²na joon
jløø¹³moo.

5-6 Tsu nicwée¹i Tito joon
coon¹³ júu³ tyaan¹an Dios
gatyá²-tsii'i 'e unjløø¹³na'a
'wii¹³ 'naa'. Joon xufin¹³
jo mo ga'ii² wo¹oo'o ca
gatyalii²¹i'i fu Macedonia, ñi²
Dios xiiala tya¹-tsi tsá² 'in
seen²¹in fa¹'³. Tsu doñixiia'
ngii²¹i'i lawa'a coon²¹ 'e
injñi¹³moo'o. Gali'in²¹²in
tsá² jmaa¹a 'e gó² tyii'i joon
'i¹-tsii'i 'áai², 'goo²¹-oo'o wa'
coon²¹ to² tyii'i 'e ngó¹ li
caai¹. Pe gatyá-tsii'i mo
gacwéi¹ Tito. 7 Gatyá¹-tsii'i
tsu 'wii' gacwéi¹ Tito pe
gatyá¹-tsii'i jon tsu 'wii¹³
jløø¹³mo Tito 'wii¹³ 'naa'.
Joon gatyaa¹o júu³ xiiala
'iin²¹²naa' jøø²¹²naa' jna'a.
Gatyaa¹o jon júu³ xiiala
galixuui²¹²-oo' joongi xiiala
ga'i¹-oo' 'áai¹ 'wii²¹² tyiia.
Joon mo gatyaa¹a 'e júu³ lo
galijløø¹³na 'áai¹gi.

8 Caan²¹moxu galí¹na

mo galixuu²¹²mo-'oo' 'wii'¹³
 'e jí² do 'e gasii²na 'naa'.
 Pe jo líi¹gíi la joon. Tsu
 wana ga¹'-tsii caan²¹mo
 'wii'¹³ xuu²¹²mo-'oo' coon²¹
 sii¹³xu, ⁹ pe nano jløø¹³moo.
 Jløø¹³moo jon' tsu 'wii'¹³
 galixuu²¹²mo-'oo' pejløø¹³moo
 tsu 'wii'¹³ gajo²o-'oo' coon¹³
 'e galixuu²¹²mo-'oo' do.
 Joon gajmaa²aa' jii¹³ la
 gali'in²¹²in Dios tsu 'wii'¹³
 joon jo gajmee¹³na'a 'naa'
 coon¹³ 'e xuu²¹²mo-'oo' do.
¹⁰ Tsu wa'a jmoo¹o tsá²
 la 'iin²¹²in Dios 'wii'¹³ gal-
 ixuu²¹²mo-tsi itiin¹³mo joon
 jo 'ná¹ caain²¹ lí²i. Pe wa'a
 jmoo¹ tsá² xuui²¹²-tsi jii¹³ la
 lí¹i tsá² taain²¹ fu juncwii²¹,
 ijúun¹mo jon. ¹¹ Joon tsu
 'wii'¹³ galixuu²¹²mo-'oo'
 coon¹³ 'e jí² do gajmaa²aa'
 la 'iin²¹²in Dios. jJoon jøø²øø'
 xiiala cwo'í¹i! Ga¹'-oo'
 coon²¹ tún² 'e cwáain¹
 do. Joon gali'in²¹²naa'
 jmaa²aa' jna júu³ jii¹³ la tí².
 Gati²¹² 'nii'²¹-oo' 'wii'²¹² tyii'
 yaanaa'. Pe joon gafoo²moo'
 jon. Pe mo ngí²i joon
 gali'in²¹²naa' jøø²¹²naa' jna
 joon gali'in²¹²naa' 'e'ee' wúu¹
 'in tsá² 'in ga'láa¹a do. Coon¹³
 jilaa²¹ 'elo ga'ee¹³oo' jna 'e
 jo 'e tsaa² tyii' sá². ¹² Joon
 gasii²¹na 'e jí² do tyii' pe jo
 gasii²¹na 'e jí² do wa'a 'e
 'iin²¹²na uncoon¹³ 'in tsá²
 do 'in ga'láa¹ jon'gi 'wa'a
 'iin²¹²na uncoon¹³ 'in ga'láa¹
 ty'a do. Gasii²¹na 'e jí² do
 tyii' wa'a icón² 'naa' cwáain¹
 xiiati 'e 'i¹-tsii'i 'naa' tyani

Dios. ¹³ Joon gatya¹-tsii'i mo
 ganuu²¹u 'e júu³ do.

Gatya¹-tsii'i 'e júu³ do pe
 jløø¹³mogíi 'áai¹ 'e tyú²-u
 'íi'-tsi Tito, tsu jilee²¹naa'
 gauncoon¹³ 'ii tsu joon jo
 cu²gi-tsi tyii'. ¹⁴ Tsu ga-
 fuu²¹²uu Tito 'e tyú²-u tyii'
 joon 'naa' jo mo gacwóo²oo'
 fa'í²¹ tyiia. Pe gatiin¹³ 'naa'
 jilaa²¹ júu³ jai² 'e gafuu²¹²uu
 Tito tyii' joon la jai² 'e
 júu³ gafuu²¹²uu Tito tyii' la
 joon jon júu³ ja²mo 'e júu³
 gafuu²¹²uu 'naa'. ¹⁵ Joon
 'áa¹mo gali'in²¹²gi Tito 'naa'
 mo gati²-tsi xiiala gajmaa²aa'
 núu¹³uu', joon ga'ii¹³naa'
 'ii joon 'gøø²¹moo' wa'a jo
 jmaa²aa' jii¹³ la 'iin²¹²in.
¹⁶ Joon nano jløø¹³moo 'e jo
 'e 'ná¹gi ngí²¹²na cu²-tsii
 coon¹³ 'naa'.

8

Cwó²oo' cuu² 'e yaai¹-oo'

¹ Joon, tsaru¹u, 'ii²¹² jna'a
 jmoo¹³o' júu³ 'naa' xiiala
 lí¹i 'in tsá² néei¹ Macedonia
 'in jai² lí²i Dios, xiiala gaun-
 coon¹³ Dios 'ii. ² 'In tsaru¹u'
 'in néei¹ Macedonia do
 ga'aa¹a fa¹'áai¹ joon xufiin¹³
 nii'in wúu¹ 'áai¹ jløø¹³mo.
 Tañí²mo 'áai¹ pe tsu 'wii'¹³
 jløø¹³mo 'áa¹mo gacwo¹o
 cúu¹u ty'a 'in tsaru¹u' néei¹
 Judea lawa lí¹i tsá² sá² cuu².
³ Joon jmáa³aa júu³ jai² 'e 'in
 tsá² do gacwo¹o 'yaai¹-tsi ce
 xiiá²¹ jii¹³ lí². Pe 'i¹-tsii 'e 'in
 tsá² gacwo¹o 'láai²gi ce xiiá²¹
 jii¹³ lí². ⁴ 'Áai¹ gamí¹i 'in tsá²
 do tyanii²¹i 'wa'a cwooi²¹²

jna'a 'ido 'e uncoon¹³on 'in tsaru¹u' catyaa² néei¹ Judea. ⁵ Joon gajmaa¹a 'láai²gi la ga'i¹-tsii'i. Tsu nifu gacwóo¹i 'yaai tya' Ña'ñu¹u' joon ngii¹ joon gacwóo¹i 'yaai tyijna'a jiiin¹³ la 'iin²¹²in Dios. ⁶ Joon tsu 'wii¹³ ga'láa² Tito 'wii²¹² la mo jéei¹ 'e uncaan²¹in 'e cuu² do 'e iin²¹²naa' cwóo²oo' gami³ii tyanii¹i wa' 'e untiin¹³mo 'e to² do. ⁷ 'Naa' nigajmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú²-u. Ja²mo líi²naa' júu³ tya' Dios, joon ñi² 'naa' 'é²ee' 'e júu³ do. Joon røø²¹ 'øøi²¹-oo'. 'Áa¹mo 'iin²¹²naa' jna'a. Joon nano fee¹gi jmaa²aa' coon¹³ 'e licaain²¹ 'e cuu² do.

⁸ Jo fuu²¹²uu 'naa' 'elo wa'a tyu²uu 'naa' to² jiiin¹³ 'iin²¹²na 'e liñii²¹ 'naa' xiiala jmoo¹o 'in tsá² catyaa² 'in 'yaai¹-tsi. Jiiin¹³ 'iin²¹²na litsáai¹-tsii wa'a la ja²mo 'iin²¹²moo' Dios coon¹³ tsá². ⁹ Tsu ñii²¹ 'naa' xiiala gajmaa¹a Ña'ñu¹u' Jesucristo feei¹-tsi 'wii¹³ 'naa'. Fu ñu²fu² ga'aa¹a jilaa²¹, pe tsu 'wii¹³ gali¹iin²¹²in 'ido 'naa' gatuu¹u' jilaa²¹ 'e sá² tya'a joon galiin²in lawa tsá² tañii²mo 'wii¹³ 'naa'. Joon tsu 'wii¹³ gali¹i'i Cristo lawa'a tsá² tañii²mo 'naa'gii' gali¹naa' lawa'a tsá² 'in 'oo¹o jilaa²¹.

¹⁰ No-o 'e 'i¹-tsii 'e tyú²gi tyii' cwáain¹ tya' 'e cuu² do. Ningóo¹ coon²¹ jiiin²¹ 'e 'naa' nifu ga'láa² 'wii²¹² uncaain²¹ 'e cuu² do. Jo gacwó²oo' tyitsaa²¹² pe 'yaai¹-oo' gacwó²oo'. ¹¹ Joon nano cwóo²gii' 'e 'yaai¹-oo' ce

gatséi¹ jiiin¹³ la ga'láa² 'wii²¹². Cwóo²oo' la jaan²¹naa' jiiin¹³ la ti² 'e 'oo²oo'. ¹² Tsu wa'a tsai¹² 'iin²¹²in tsá² cwo¹ pe xu¹-u 'oo¹o 'iin²¹²in Dios 'e cwo¹ tsá² 'e 'oo¹o jon' 'e jo 'oo¹o.

¹³ Jo 'iin²¹²na 'e uncoon¹³ 'naa' tsá² xeei²¹ joon 'naa'gii' tuu²naa' jo 'e sá² tyii'. ¹⁴ Jiiin¹³ 'e 'iin²¹²na 'e líi² coon²¹ røø²¹mo jee²¹² jna'. Tsu nano 'oo²oo' 'e iuncoon¹³ coon¹³ jmi²¹² 'aa²¹² tya' 'ido pe ijó¹ coon²¹ jmi²¹² i'oo¹o 'ido 'e iuncoon¹³ 'naa' coon¹³ jmi²¹² 'aa²¹² tyii'. Coon¹³ la joon ili² coon²¹ røø²¹i. ¹⁵ Jiiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios: "Joon 'in 'oo¹o 'láai²gi jo gasá¹ tya'a; joon 'in 'oo¹o xu joo ga'naai²¹ tya'a."

Ijaa²mo Tito tún¹

¹⁶ Pe cwo¹³-oo 'maai² Dios tsu 'wii¹³i; Dios do-o 'i¹-tsi Tito 'naa' jiiin¹³ la 'i¹-tsii. ¹⁷ Joon mo gafuu²¹²uu Tito wa'a itsajøøi²¹² 'naa' ga'ii²¹mo júu³ røø²¹ tsu líi¹gi 'aa¹mo 'naa'. Joon nano itsajøøi²¹² 'naa' 'e 'yaai¹-tsi 'ña¹-o.

¹⁸ Joon caan²¹mo coon¹³ Tito siin²¹na'a jaain²¹gi tsaru¹u' 'in jileei²¹ tsaru¹u' catyaa²gi faa²¹ tyú² tya'a. Faa²¹ tsá² tyú² tya'a tsu røø²¹ gajmaa¹a to² tya' 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá². ¹⁹ Joon 'in tsá² jai² líi²i Cristo 'in néei¹ lo gatyii¹³in 'in tsaru¹u' no 'e tsáa¹a caan²¹mo coon¹³ jna'a 'e uncoon¹³ jna'a la 'ii²¹² uncaan²¹na'a 'e cuu² do. Jmoo²¹o'o la joon tsu 'iin²¹²na'a 'e cwo¹

tsá² 'maai'¹³ Ña'ñu'^{1u} joon
'e iin'²¹²na'a uncoon'¹³ jna'a
tsá² xeei'²¹. ²⁰ Joon coon'¹³ la
joon lí²-i tyuu'¹³na'a 'e cwo'¹
tsá² jna'a tsaa² cwáain¹ tya'
'e cuu² 'e uncaain²¹ jna' no.
²¹ Tsu cwo'¹³-tsii'i jmo'o'²¹o'o
jilaa'²¹ 'elo 'e tyú²-u jon'on
jiin'¹³ tyani Ña'ñu'^{1u} pe tyani
jilee'²¹mo tsá² jon.

²² Joon, caan²¹mo coon'¹³
'ido siin²¹ jna'a jaain²¹gi
tsaru'^{1u} 'in ga'e'² jna'a 'e
cwo'²-tsi tsáa¹a joon 'áai¹gi
nano 'e jo cu'²gi-tsi coon'¹³
'naa'. ²³ Joon wa'a ungi¹i
tsá² 'naa' cwáain¹ tya' Tito,
cwosii'¹³duu' 'e jaain²¹ 'in ngi'¹
coon'¹³ jna 'ido joon jmaa¹a
to² coon'¹³ jna wa'a uncoon'¹³
'naa'. Joon wana ungi¹i tsá²
'naa' cwáain¹ tya' 'in tsaru'^{1u}
catyaa'² do cwosii'¹³duu' 'e
'in tsá² jai'² lí²i Dios néei¹
Macedonia gasiin²¹ 'ii joon
jmaa'¹³a tsá² júu³ 'e 'ya'²gi tya'
Cristo. ²⁴ Tsu 'wii'¹³ joon mi
cwolín²in 'in tsá² lo jee'²¹²
'naa' 'é²ee' 'in tsá² lo xiiala
'iin'²¹²naa' 'ii joongi 'ee 'wii'²¹²
jløø'¹³na'a coon'¹³ 'naa'. Joon
iliñi'² jileei'²¹ 'in catyaa'² 'in
jai'² lí²i.

9

Cuu² gauncaain²¹ do

¹ Joon cwáain¹ tya' 'e cuu²
do 'e uncaan²¹na' tya' 'in
tsá² tya' Dios néei¹ Judea jo
'ná¹ fuu'²¹²uu 'naa' ² tsu ñíi'^{3oo}
'e 'iin'²¹²naa' uncóon'¹³oon'.
Jløø'¹³moo mo fuu'²¹²uu 'in
tsá² néei¹ lí sii'²¹ Macedo-
nia 'e ningóo'¹ coon'²¹ jiin'²¹

'e gali'in'²¹²naa' 'in néei¹
Acaya 'e jmo'o'^{2oo}. Joon tsu
'wii'¹³ 'iin'²¹²naa' jmaa²aa' 'e
'yaa'¹-oo' gatya¹-tsi 'in tsá²
néei¹ Macedonia 'e jmo'o'^{1o}
jon. ³ Jo 'e si'neei'¹³ isíi'^{3na} 'in
tsaru'^{1u} no 'e jo ngii'¹licaai'²¹
jilaa'²¹ júu³ tyú² 'e gafuu'²¹²uu
tsá² 'wii'²¹² tyi'naa' cwáain¹
tya' cuu² do. Joon coon'¹³
la joon lí²-i tyaa²aa' tyú² 'e
cuu² jiin'¹³ la gafuu'²¹²uu
'in tsá² néei¹ Macedonia.
⁴ Tsu wa'a yíi'^{3aa} coon'¹³
'in tsá² seein²¹ Macedonia
joon jo náa¹ tyú² tyii' mi
cwéé¹na fa'ii'²¹ ilíin²na'a tsu
jo 'ee gali'² cu'²-tsii'i coon'¹³
'naa'. Joon 'naa'gi¹ i'oo'^{2oo}
fa'ii'²¹ jon. ⁵ Tsu 'wii'¹³
joon galitsáa¹mo-tsii 'e tyú²gi
wa'a 'e síi'^{3na} 'in tsaru'^{1u} do
tsajøø'²¹² 'naa' jéei¹gi lagi
jna. Joon coon'¹³ la joon lí²-i
uncoon'¹³ 'naa' 'e licaain²¹
'e cuu² do jiin'¹³ la júu³ 'ii'²¹
'naa' la mo jéei¹. Joon 'e
cuu² do 'e lí² lawa'a coon'²¹
'e 'yaa'¹-oo' jon' coon'²¹ 'e
gatyii'²¹i tyitsaa²¹mo.

⁶ Untii'¹³duu'-oo' 'e júu³ lo:
'In tsá² 'in jñi'²ca pii'³, ca pii'³-i
jon cóon¹on mo garoo²¹o, pe
'in gajñi'² láai²gi, la joon jon
'láai²gi incoon¹on. ⁷ Joon la
jaain²¹ 'ná¹ cwo¹ jiin'¹³ 'e
'yaa'¹-tsi jon' tsu 'wii'¹³ 'e
'i¹-tsi 'e 'ná¹-a jon'gi tyitsaa'²¹
'ee. Tsu 'iin'²¹²mo Dios 'in
cwo'^{1o} júu³ røø²¹. ⁸ Joon
Dios lí²-i cwo'^{1o} 'naa' coon'²¹
tøø²mo jilaa'²¹ 'e jmaa¹i to²
tyii' joon jiin'¹³ tya' 'e tñii'²¹
tyii' yaamoo' pe ilisá²gi 'e

uncóon¹³oon' tsá² xeei'²¹.
 9 Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios:
 Cwo¹ Dios tsá² taní² 'e
 'wo²-tsio.
 Joon 'e tyú²-tsio taa²¹a coon²¹
 tøø²¹mo.
 10 Cwo¹o Dios 'e jún² 'e
 jñii²¹'i, cwo¹-o jon 'e 'í¹ 'e
 tyee²e'. La joon jon icwo¹o
 'naa' jilaa²¹ 'e jmaa¹i to² tyii'
 'e lí² uncóon¹³oon' tsá² xeei'²¹
 'e cwaiin²¹ 'e to² tyú² tyii'.
 11 Joon coon¹³ la joon ilisá²
 tyii' 'e cwó²oo' 'e 'wo²-oo'.
 Joon mi joon¹³o'o 'e cuu²
 do 'e gauncaan²¹naa' tya'
 'in tsaru¹u' néei¹ Judea, 'in
 tsá² do icwo¹o 'maai¹³ Dios.
 12 Tsu mi uncoon¹³oon' 'in
 tsá² tya' Dios do jon' wa'a
 uncoon¹³oon' 'e jmii²¹² 'aa²¹²
 tya' 'ido pe 'wii¹³ 'naa' icwo¹o
 'maai¹³ Dios 'áai¹. 13 Joon
 tsu 'wii¹³ 'e to² tyú² do 'e
 gajmaa²aa' iun'goo²¹o tsá²
 Dios. Iun'goo²¹o tsá² Dios tsu
 'wii¹³ gauntiin¹³naa' júu³ tyii'
 'e ja²mo lí²naa' 'e júu³ tyú² tya'
 Cristo. Joon iun'goo²¹o Dios
 'wii¹³ 'e cuu² gacwó¹³oo' 'ido
 coon¹³ jileei²¹ 'in catyaa²
 do 'e 'wo²-oo'. 14 Joon 'in
 tsá² do cwáain¹ tya'-o ifaa²¹o
 júu³ tyú² 'wii²¹² tyi'naa' tsu
 'iin²¹²mo 'naa'. Tsu Dios
 nigauncoon¹³on 'ido coon¹³
 'e tyú²mo'. 15 ¡Cwo²¹o'
 'maai¹³ Dios 'wii²¹² jilaa²¹
 'elo! ¡Jo 'øøi²¹-tsi' jilaa²¹ 'e
 gajmaa¹a Dios Tyi'!

10

Tyu² to² Poo² lí¹i apóstol

1 Tsu né³e' 'e 'wo²-tsi joongi
 'e feei¹-tsi Cristo, joon jna,

Poo², 'iin²¹²na foo¹³na 'naa'
 lagi 'e feei¹ Cristo 'naa'. Joon
 seen²¹mo tsá² 'in jin²in 'e tsá²
 'wó¹mo jna mo taan¹na jee²¹²
 'naa' pe soo²¹-tsii mo taan¹na
 li wíin². 2 Joon seen²¹mo
 'inlíi¹³ jee²¹² 'naa' 'in jin²in
 'e jmoo²¹o'o jilaa²¹ la jmoo¹o
 tsá² taain²¹² fu juncwii²¹,
 'in jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in
 'yaai. Pe mi³hi tyani²ii' 'e
 jmáa²gii' 'e tyú² 'e mi yí³aa
 jee²¹² 'naa' jo 'ná¹ jmáa³aa
 soo²¹-tsii coon¹³ 'naa' la
 ijmaa³aa coon¹³ 'in catyaa²
 do. 3 'E la ja²mo lí¹na'a tsá²
 taain²¹ fu juncwii²¹ pe jo
 tíi¹ jna'a la tí¹i tsá² taain²¹²
 fu juncwii²¹. 4 Tsu 'wii²¹ 'e
 'oo²¹o'o 'ii²¹ gøøi¹³ tya' Dios 'e
 joon lí¹oo'o jileei²¹ 'in 'eei¹
 jna'a. Joon 'e 'ii²¹ joon jo li
 la li 'ii²¹ 'e sá² fu juncwii²¹
 lo. 5 Joon coon¹³ la joon
 ilii¹i'i jileei²¹ 'in coon²¹ tsá²
 too² coon¹³ júu³ jloo³. Ili¹i'i
 jon jileei²¹ 'in jo cwo¹ júu³
 ruu²¹o coon¹³ jna'a cwáain¹
 tya' xiiala lí² cwii¹in tsá² Dios.
 Joon lí¹i'i jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá²
 'e jmoo¹o jo nuu¹³u to² tyu²
 Cristo. 6 Joon mi ngii¹i 'e
 jmoo²oo' núu¹³uun' jiin¹³ la
 tí² to² tyu² Cristo 'e tyú² tyii'i
 náa¹a 'e 'e²e wúu¹ jileei²¹ 'in
 jo jmaa¹a nuu¹³.

7 'Ná¹ cón²oon' cwáain¹
 coon²¹ tún²-un. Wa'a 'i¹-tsi
 tsá² 'e lí¹i 'e tsá² tya' Cristo 'ii,
 'ná¹ tí²-tsi jon 'e lí¹na'a tsá²
 tya' Cristo jon. 8 Joon xufiin¹³
 foo¹³na 'naa' 'láai² lagi 'e tí²na
 cwáain¹ tya' 'e to² gacwo¹

Cristo jna'a jo 'e fa'ii²¹ lí²na, tsu Ña'ñu¹u' gacwo¹ jna'a 'e to² do wa'a lí² uncoon¹³ jna'a 'naa' 'e cwii¹ mogii' Dios jon' wa'a 'e xee²na'a 'e jai² lí²naa'.
 9 Joon 'e jí² gasii³na tí²i 'naa' jo 'yuto² wa'a ton²oon' fo²-'oo'.
 10 Pe 'inlíi¹³ jin²in 'e jmoo³oo 'gøøi¹³ coon¹³ jí² tyiia pe mo taan²¹²na jee²¹² 'naa' lawa'a 'yuh'goo²¹oo joon 'wo² 'áai¹ júu³ tyiia. 11 Pe cwoliñi² 'in tsá² do, 'in tsá² 'in jin² la joon, 'e ijmo²¹o'o 'gøøi¹³ coon¹³ jilaa²¹ ijmo²¹o'o la 'gøøi¹³ júu³ tyii'i 'e sii²¹na'a lí wíin² mi gatyalii²¹i jee²¹² 'naa'.

12 Xuun² 'i¹-oo' 'e 'ii²¹²na'a jmoo²¹o'o la jmoo¹o 'in tsá² 'in faa²¹a 'e tyú² tya' yaai, tsu jiin¹³ tsá² caa²¹mo jmoo¹o coon²¹ røøi²¹ coon¹³ tsá² xeei²¹. 13 Joon ifaa¹³a'a 'e tyú² tyii'i yia'a jiin¹³ tya' 'e to² 'e 'oo²¹o'o, joon Dios gacwo¹ jna'a wa'a cwóo¹³o'o 'e júu³ tyú² ca jee²¹² 'naa' 'in néei¹ Corinto. 14 Joon tsu 'wii¹³ jna'oo'o nifu gacwó¹ júu³ tyú² tya' Cristo jee²¹² 'naa' jo faa¹³a'a 'láai²gi lagi 'e tí²na'a. 15 Jon'gi faa¹³a'a 'láai²gi tyii'i yia'a tya' to² nigajmaa¹a tsá² xeei²¹ lawa'a to² tyii'i yia'a. Pe 'i¹-tsii'i mo nigafee¹ 'e jai¹ lí²na'a la joon ilifee¹ to² tyii'i jee²¹² 'naa'. 16 Joon mi ngii¹i joon 'i¹-tsii'i 'e cwoo²¹o'o 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² lí 'ngoo¹³ lí néé¹²naa'. Tsu jo 'ii²¹² jna'a faa¹³a'a tyú² tyii'i cwáain¹ tya' to² nigajmaa¹a tsá² xeei²¹.

17 Joon wa'a 'iin²¹² tsá² faa²¹a júu³ tyú² tya'a yaai, cwofaa²¹a jilaa²¹ 'e tyú² 'e gajmaa¹a Ña'ñu¹u' tya'o. 18 Tsu jon' 'in tsá² do 'in faa²¹a tyú² tya'a yaai 'in 'ii²¹ Dios pe 'ii²¹mo Dios 'in tsá² 'in faa²¹a Ña'ñu¹u' tyú² tya'a.

11

Un'øøi¹ Poo² ña'a

1 Jmaa²aa' feei¹-oo' 'wii²¹² tyiia jiin¹³ la nigajmaa²aa' la 'ii²¹² jmáa³aa caa²¹na! 2 Tsu tsá² tyii²¹ jna coon¹³ 'naa' 'wii¹³ Dios. Tsu lawa cwo¹ tsá² júu³ tya'a 'e 'ii²¹i 'in gamúui¹ jamii¹i la joon jon 'iin²¹²na jmáa³aa coon¹³ 'naa' tya' Cristo. 'iin²¹²na jée¹na 'naa' tyaní¹i lí¹naa' lawa jaain²¹ simí² 'in tyú¹i, 'in jo mo galáa¹a. Lawa'a jaain²¹ simí² 'in nacui² cwoo²¹o coon¹³ jaan²¹mo tsañuu¹. 3 Pe 'goo²¹-oo 'e nigacon² tsá² 'naa' tóo² la nigacon² 'in mii²¹ do tóo² Eva coon¹³ 'e jmii¹-tsi tya'a. Canii²¹mo gali'in²¹²naa' Cristo mo 'wiin²¹ pe 'goo²¹-oo 'e la mo túu¹³uu' 'e jai² lí²naa' do. 4 Tsu 'ii¹³naa' júu³ røø²¹ 'in tsá² jalín²in cwo¹ 'naa' júu³ tya' jaain²¹ Jesús 'in sii²¹gi lagi 'in Jesús 'in gacwoo¹³o'o 'naa'. Joon jløø¹³moo' 'ii²¹naa' 'e espíritu 'e jon' 'in Espíritu Tyú gacwo¹ Dios 'naa'. Joon 'e júu³ tya' 'in tsá² do sisi²¹i lagi 'e júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² 'e ganuu²¹uu'. 5 Pe lí²na 'e jo xáai¹gi jiin¹³uu lagi 'in tsá² do 'in 'i¹-tsi 'e lí¹i apóstoles 'in

tyiin²gi 'áai¹. ⁶Joon xufiin¹³ jo tii²na foo²¹oo cwú¹ la tii²i 'ido, '00²¹mo-tsigii lagi 'ido. Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmoo²¹o'o ga'e² jna'a 'naa' la joon.

⁷⁻⁸Joon mo taan²¹²na jee²¹² 'naa' 'in tsá² jai² líi²i Cristo 'in néei¹ li xiia' gacwo¹o jna cuu² la 'ii²¹² cwo¹³oo 'naa' 'e júu³ tyú². Coon²¹ jo ngáa¹mo gajmáa³aa 'e gó²-o tyi'naa' mo gacwo¹³oo 'naa' 'e júu³ tyú² jo 'e 'laa²¹ gacón³oon. Gajmée¹na 'ñii'a 'in wéi¹ tsu gali'iin²¹²na jmáa³aa 'e tyú² tyii'. ⁹Joon mo ga'óo³oo jmii²¹² 'aa²¹² jiiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' ga'íin²in cúu¹u 'wii²¹² tyiia, tsu 'in tsaru¹u 'in néei¹ Macedonia gacwo¹o 'e jmaai¹ to² tyiia. Joon coon¹³ la joon jo gauntyí²na jiiin¹³ jaain²¹ 'naa'. Joon la joon-on ijmáa³gii. ¹⁰Ñi³oo 'e júu³ jai² tya' Cristo la joon jon ñi³oo 'e tí²-tsii cwó³oo 'e júu³ tyú² tya' Cristo jo 'ee 'laa¹³ cón³oon. Joon jiiin¹³ jaan²¹naa' 'in néei¹ Acaya ityuu¹³mo jna 'e jmóo³oo la joon. ¹¹Joon mo jmóo³oo la joon, ¿ti líi¹naa' 'e jo 'iin²¹²gii 'naa'? Jo líi¹naa' la joon tsu ñi² Dios xiiala 'e 'iin²¹²na 'naa'.

¹²Joon ijmáa³gii jiiin¹³ la nigajmáa³aa. Joon coon¹³ la joon jo lí² faa²¹a tyú² tya'a yaai 'in tsá² do 'in 'iin²¹²in jmáa¹a coon²¹ r00i²¹ coon¹³ jna'a coon¹³ 'e to² jmoo²¹o'o. ¹³Tsu 'in tsá² do jo tsei² líi¹i apóstoles, coon²¹ 'ido tóo². Li' jmoo¹-o 'e líi¹i apóstoles

tya' Cristo. ¹⁴Joon jo 'ná¹ jmoo²¹o' tsa'goo²¹-tsi' mi líin²in la joon, tsu 'wii' 'ña'a Satanás jmeei¹³ 'ña'a 'e líi¹i lawa jaain²¹ ángel 'in tyú¹. ¹⁵Joon wana gajmee¹i fii²¹²i 'ña'a 'in tsá² do 'e líi¹i 'in tyú¹, la joon ijmáa¹a tsá² tya'a. Pe mo li tséi¹ i'ii²¹i 'in tsá² do jiiin¹³ la tii²i tya' 'e gajmaa¹a.

Wúu¹ 'e gani²¹ Poo²

¹⁶Fuu²¹²uu 'naa' tún¹: jo líi²naa' 'e tsá² caa²¹na. Pe wana líi²naa' la joon, nuu²¹duu' 'e júu³ lo 'e faa²¹a jaain²¹ tsá² caai²¹ 'e tyú² tya'a 'ña'a. ¹⁷Jo gatyú² Ña'ñu¹u' jna to² 'e fuu²¹²uu 'naa' 'e júu³ lo, jiiin¹³ 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa' 'e tyú² tyiia 'ñii'a lawa'a jaain²¹ tsá² caa²¹na. ¹⁸La faa²¹a júu³ tyú² tya'a yaai la joon ifuu²¹²uu. ¹⁹Tsu 'naa' jmaa²aa' 'e 'wo²-oo' coon¹³ jileei²¹ tsá² caai²¹ tsu jmii¹-oo' 'áai¹. ²⁰Joon 'naa' jmaa²aa' 'e 'wo²-oo' coon¹³ jileei²¹ 'in 'iin²¹²in líin²in fii²¹² 'naa', si 'in 'iin²¹²in cón² jilaa²¹ 'e 'oo²oo' 'ee, si 'in 'iin²¹²in tyu² to² 'naa' 'ee, si jo tsái¹-tsi 'naa' 'ee, si jnáa¹a ní²ii' 'ee. 'Áai¹ 'wo²-oo' coon¹³ jileei²¹ la 'ii. ²¹Pe jna'oo'o, jo gatyá¹-tsii'i jmoo²¹o'o jilaa²¹ 'elo joon tsu 'wii¹³ joon jo galitsái¹-oo' jna'a.

Joon wana lí² faa²¹a tsá² xeei²¹ 'e tyú² tya'a 'ña'a la joon jon líi¹ii jna, xufiin¹³ lawa'a tsá² caa²¹na ifaa²¹a, ²²¿Ti faa²¹a 'in tsá² do jmíi¹

tya' tsá² Israel? Fo²oo jna jon. ¿Ti líi¹i 'in tsá² do tsá² Israel? Jna jon líi¹na la joon. ¿Ti líi¹i 'in tsá² do jún² tya' 'líi²¹² Abrraham? Líi¹na la joon jon. ²³ ¿Ti jmoo¹o 'ido to² tyu¹² Cristo? Jna jmoo³gii lagi 'ido xufiin¹³ lagi tsá² caa²¹mo fo²oo. Nijmáa³aa to² 'ii²¹gi lagi 'ido, joon gapoo¹i tsá² jna 'láai²gi lagi 'ido, joon gatain² tsá² jna 'nũñi³ 'láai²gi lagi 'ido, joon 'láai² naa¹³ coon²¹xu-xu jo gajún¹na. ²⁴ Joon 'ñá² naa¹³ gapoo¹i 'in tsá² Israel jna coon¹³ 'nii²¹² azote. Dyadyá² tsi 'ñú¹ tsi gapoo¹i jna la cafu. ²⁵ Joon 'ni¹ naa¹³ gapoo¹i tsá² jna coon¹³ sii². Joon cafu gatyuu¹³ tsá² jna coon¹³ cuun²¹². Joon 'ni¹ fu gatá² 'e barco do 'e 'yúu³na. Joon cafu 'yúu³na jmi'ñi¹³ coon²¹ núu¹ coon²¹ jmii²¹². ²⁶ Coon²¹ tøø²mo 'yúu³na fu¹ li licón² jmii²¹ jna, joon li seen²¹in 'uun²¹. Joon 'iin²¹²in tsá² jmee¹i jna la tsá² góo³oo tiin¹³ la 'in jo líi¹i la joon. Joon doñixiia' ngíi³ii ngíi¹na tói¹ 'mó¹ si 'yúu³na ciudad 'ee, si jee²¹² tyiia²¹ 'ee, si ni jmi'ñi¹³ 'ee, si jee²¹² tsá² 'e li² jin²o 'e jai² líi²i 'ee. ²⁷ Ga'woo²¹oo 'áai¹ joon gamóo³oo wúu¹, 'láai²gi fu jo cwúu³na li ngíi³ii joon tsaun'áa³na joon unjmii³na tsu jo 'e sá² døø¹³øø. Joon galicwocíi³na tsu jo 'ee sin³iin sá².

²⁸ Joon fee¹gi lagi jilaa²¹ 'elo ga'i¹-tsii 'áai¹ tya' jileei²¹

'in tsá² jai² líi²i Cristo catyaa². ²⁹ La líi¹i 'ii líi¹i jna jon, wa'a 'woo¹i, la joon jon 'woo¹i jna jon. Joon wa'a xuu²¹i tsaa², jna jon 'i¹-tsii 'áai¹ 'wii²¹² tya'a. ³⁰ Tsu 'wii¹³ joon wa fuu²¹²uu 'naa' 'e tyú²u tyiia 'ñii'a ifuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'e 'e²e 'naa' 'e wa'a jo pí³-tsii. ³¹ Joon Dios, Jmii²¹ Ña'ñu¹'u' Jesucristo, ñii¹o 'e fuu²¹²uu la jai². Joon jiiin¹³ 'ii tíi²i wa'a un'goo¹o tsá² 'ii coon²¹ tøø²mo. ³² Joon mo taan²¹²na fuu²¹ Damasco 'in tsaa²to² do to² tyu' róøi¹³ Aretas gali'iin²¹²in taain¹³ jna 'ñũñi³. Joon gasii²¹i 'láa² wa jóø²ø la caain²¹ li ngíi¹i tsá² 'e 'oo²¹ 'e ngó¹ cu² li² 'e fuu²¹ do. ³³ Pe gaxaa¹mo tsá² jna, yúu³na mi'tó², coon²¹ 'ootoo²¹ tsi 'e 'oo² do. Joon galáa²moo la joon.

12

La wa'a 'e gacii¹o Poo²

¹ Jo 'ee to² 'ii³gi tyiia wa'a fuu²¹²gii 'e tyú² tyiia 'ñii'a pe 'ná¹-a fuu²¹²gii jilaa²¹ 'e gacii³ii coon¹³ jilaa²¹ 'e ga'e² Ña'ñu¹'u' jna. ² Cwii¹moo jaain²¹ tsá² 'in jai² líi²i Cristo. Joon ningóo¹ dyatyán² jiiin²¹ 'e gasaa¹i 'ido fu ñu'fú². Gangóo¹ fu coon²¹ li sii²¹ ñu'fú² ti² 'ni¹. Jo ñii³ii wa'a gangóo¹ moo¹ taa²i si jo ngóo¹ 'ee. Jiiin¹³ Dios ñii¹i. ³ Pe ñii³oo 'e gasaa¹i 'in tsá² do fu ñu'fú² jiiin¹³ jo ñii³ii wa'a 'yuu¹i moo¹ taa²i si jo 'yuu¹i 'ee. Jiiin¹³ Dios ñii¹i. ⁴ Joon fu

ñu'fú² do ganú²u júu³ 'uuin²¹
'áai¹ 'e jiin¹³ jaain²¹ tsá² tíi²i
faa'²¹a. ⁵ Lí²-i jmáa³aa jløø¹na
'nii'a 'wii¹³ jaain²¹ tsá² la 'ii,
pe jo lí² jmáa³aa jløø¹³na 'wii¹³
'ñii'a. Unjløø¹³na 'ñii'a jiin¹³
wa'a jo pí-tsii. ⁶ Joon wana
fuu²¹²uu 'e tyú² tyiia 'ñii'a
jo 'yuu² caa²¹na tsu fuu²¹²uu
jiin¹³ la jai² pe jo fuu²¹²uu
la joon. Tsu jo 'iin²¹²na wa'a
'i¹-tsi tsá² 'e fee¹gi tyiia lagi
jóø²ø 'e jmóo³oo si 'e ganú²uu
foo²¹oo 'ee.

⁷ Joon xufiin¹³ fee¹ 'áai¹
jilaa²¹ 'e ga'e² Dios jna,
jo unjløø¹³na 'ñii'a tsu Dios
gacwo¹o jna 'e galí¹na coon²¹
jmoowúu¹ 'e lí² lawa coon²¹
tóon¹ yu² ngú³uu. Lawa'a
'e²e Satanás jna wúu¹. ⁸ Joon
gamí³í 'ni¹ naa¹³ tyani
Ña'ñu¹u' wa'a, i'láa²na 'e
jmoowúu¹ tyán³aan do. ⁹ Pe
Ña'ñu¹u' gajin²o sii²¹i jna:
"Líin²mo tyi'i 'e 'iin²¹²na
'nu. Joon mo 'woo²i tsá²,
joon lí² lí²i tsá² 'e 'ii²¹ tyiia
uncoon¹³ 'ido." Tsu 'wii¹³
joon unjløø¹³na 'e jo pí³oo²oo
tsu coon¹³ la joon lí² lí²i
tsá² 'e coon¹³ 'ii²¹ tya' Cristo
jmóo³oo jilaa²¹. ¹⁰ Unjløø¹³na
'e jo pí³oo²oo, unjløø¹³na jon
mo ungoø²i tsá² jna, coon¹³
jilaa²¹ jmí²¹² 'aa²¹², joongi
mo 'óøi¹ tsá² jna coon¹³
jilaa²¹ fa'í³ ga'oo²oo 'wii²¹²
Cristo. Tsu mo jo pí³oo²oo
'ñii'a lí² cwo² Cristo jna pí³.

*T¹-tsi Poo² 'in tsá² jai² lí²i
Cristo néei¹ Corinto*

¹¹ Tyitsaa²¹²mo gafuu²¹²uu
'e tyú² tyiia 'ñii'a tsu jo mo
faa'¹³naa' la joon. Joon
'naa'oo' 'ná¹ foo¹³naa' 'e tyú²
tyiia, tsu jiin¹³xu 'e fee¹gi
lagi jna 'in tsá² do 'in jin²in
'e lí¹i apóstoles 'in tyiin²gi
lagi jna, 'in tsá² do 'in lí¹naa'
tsá² tya'a. Joon jo 'ee to²
'iin³ jna. ¹² Joon la 'ii²¹²
taan²na jee²¹² 'naa' gajmáa³aa
la jmoo¹o apóstoles 'e lit-
saa²mo-'oo' 'e la ja²mo lí¹na
apóstol tya' Cristo. Gajmáa³aa
milagros, joon gajmáa³aa
jon lí² 'e ganga'goo²¹-oo'
xufiin¹³ gafaa²¹ tsá² 'laa²¹
tyiia. ¹³ Joon cwáain¹ tyii'
jo gajmee¹na 'naa' xaa²¹gi
lagi 'in tsá² jai² lí²i Cristo
'in néei¹ lí² xiia', jiin¹³ jo mo
gacóon³oon 'laa¹³ tya' jiin¹³
jaan²¹naa' 'wii¹³ 'e júu³ tyú²
do. ¡Feei¹ jmáa²-oo' 'wii²¹²
tyiia!

¹⁴ Ti lí² ti 'ni¹ naa¹³ 'e
yajøø³na 'naa' joon jo 'iin²¹²na
untyí²na 'naa'. Tsu jo 'iin²¹²na
'e 'oo²xuu', jiin¹³ 'e 'iin²¹²na
wa'a 'ii¹³naa' jna 'e 'yaa¹-oo'.
Tsu sáa³ jmii²¹ tsá² 'ná¹
uncaain²¹ cuu² tya' jóon¹on
jon'on jóon¹on tya' sáa³ jmii²¹.
¹⁵ Joon 'e 'yaa¹-tsii 'in 'iin³na
jilaa²¹ 'e 'oo²oo tya' 'e tyú² tyii'
joon ca icwo³oo 'ñii'a tya' 'e
tyú² tya' almas tyii' xufiin¹³
lí²na 'e 'láai²gi 'e 'iin²¹²na 'naa'
'e xugu 'iin²¹²naa' jna.

¹⁶ Joon xufiin¹³ 'inlí¹³
jee²¹² 'naa' ñii¹o 'e jo
gacóon³oon 'laa¹³ tyi'naa',
'in tsá² do jin²in 'e tíi²¹na

'áai¹ joon gacon³oon 'naa' tóo². 17 Fee¹³naa' jna: ¿Tí gacon³oon 'naa' tóo² 'wii¹³i 'in tsá² do 'in gasiín³na jee²¹² 'naa'? 18 Gamí³ti tyani Tito wa'a tsajøø²¹²i 'naa' joon gasií³na 'in tsaru¹u' catyaai²¹ do. ¿Tí gacon² Tito do 'naa' tóo²? 'E la ja²mo, 'in tsá² do 'i¹-tsi la 'i¹-tsii cwáain¹ tyi'naa' joon jmoo¹o la jmóo³oo tyii'. 19 ¿Tí líí²naa' 'e un'øø¹na'a yaia' tyani²ii'? Jo jmoo²¹o'o la joon tsu tyani Dios fee¹³na'a 'naa' joon coon¹³ 'e sii²¹ Cristo. Joon jilaa²¹ 'e jmoo²¹o'o, tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, jmoo²¹o'o wa'a lí² licwii¹mogii' Dios. 20 Tsu 'goo²¹oo 'e mi yajøø²¹²na 'naa' jo ngi¹ 'naa' jiin¹³ la 'yaai¹-tsii jon'gi jmóo³oo jiin¹³ la 'yaai¹-oo' 'naa'. 'Goo²¹oo 'e xee²¹naa' ruu²¹naa', joongi 'óo²oo' tsiwúu¹. Seen²¹mo jee²¹² 'naa' 'in 'nii²¹-tsi, joongi 'in 'i¹-tsi yaai, joongi 'in jmoo¹o 'atsáa¹-a, 'in faa²¹a 'e gó² tya' ruu²¹i, 'in unjløø¹³i yaai, joon 'in to² mii¹³. 21 Joon 'goo²¹oo 'e 'áa³aa fa'ii²¹ tyani Dios 'wii¹³ 'inlíi¹³ 'naa' mi yajøø²¹²na 'naa' joon 'wii¹³ 'inlíi¹³ 'naa' ci³oo 'áai¹ 'wii¹³ tsaa² ga'naa¹a 'naa' la mo jéi¹. Joon jo gatúu² 'naa' jilaa²¹ 'e gali'lii³naa', joon jo gatúu² 'naa' feei²¹ tsami² tsá² xeei²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e gó²gi 'e gajmaa²aa'.

13

Júu³ li gatséi¹

1 Tí li ti 'ni¹ naa¹³ 'e yajøø²¹²na 'naa'. Joon lí²-i 'nii¹i tsaruu²¹i jiin¹³ coon¹³ 'e júu³ røø²¹ coon¹³ tya' gáí¹ gaai²¹ testigo. 2 Joon mo gataan²¹²na jee²¹² 'naa' li ti tún² gafuu²¹²uu 'naa' joon fuu²¹²uu 'naa' li wíin² jileei²¹ 'naa' coon¹³ 'in tsá² do 'in ga'noo¹o tsaa² 'e jo jmaa³gii feei¹-tsii tya' 'in 'noo¹o tsaa² mi yí³aa tún¹. 3 Cwoliñii²'ii' 'e faa²¹a Cristo 'wii²¹² jna, joon jo galí¹i Cristo 'e 'wói¹ jee²¹² 'naa' pe ga'e² 'naa' 'e 'ii²¹ tya'a. 4 'E la ja²mo, gajúun²mo Cristo tsaa' crúu¹ lawa jaain²¹ tsá² 'wói¹ pe jiin¹o coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios. La joon jon jna'a, líí¹na'a tsá² 'wó¹mo la 'ii, pe sicaan²¹na'a coon¹³on jiin¹i'in jon coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios. 'E coon¹³ la joon lí² uncoon¹³na'a 'naa' cwii¹naa' Dios.

5 Cón²oon' cwáain¹ wa'a ngii²ii' jiin¹³ la jai² líí²naa'. Cón²oon' cwáain¹ yaanaa'. Cwoliñii¹'ii' 'e ngi¹ Jesucristo jee²¹² 'naa' wa' 'e la ja²mo jai² líí²naa' 'ii. 6 Joon líí²na 'e liñii² 'naa' 'e ngi¹ Jesucristo coon¹³ jna'a. 7 Joon mii²¹i'i tyani Dios 'e jo jmaa²aa' jiin¹³ coon²¹ 'e gó². Jo mii²¹i'i la joon wa'a 'i¹-tsi tsá² tyú² tyii'i. Jiin¹³ 'e 'ii²¹² jna'a 'e jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú². Jo 'ee lí¹ wa'a 'i¹-tsi tsá² 'e jo tseein²¹ to² tyii'i. 8 Tsu 'wii¹³ joon, wa'a jmoo²oo' 'e jai² jo 'e sá² 'e fee¹³na'a 'naa' jiin¹³ li uncoon¹³na'a 'naa' 'e jai²gi líí²naa'. 9 Joon jløø¹³moo¹o mo

lí¹na'a tsá² 'wói¹ pe 'naa'gíi'
 lí¹naa' tsá² pí³-tsi joon mii²¹i'
 tyani Dios 'wii'¹³ 'naa' 'e
 ijmee¹³i Dios 'naa' tsá² 'in
 galityú¹mo 'naa'. 10 'Yuto²
 joon síi³na 'e jí² lo tíi²i 'naa'
 mo jo taan²¹²na jee²¹² 'naa'
 'e jo 'ná¹-a jmáa³aa 'gøøi'¹³gíi
 coon¹³ 'e to² 'óo³oo mi yí³aa,
 tsu 'in Ña'ñu¹'u' gacwo¹o jna
 'e to² do wa'a lí² uncoon¹³ jna
 'naa' 'e licwii¹naa' 'ii jon' wa'a
 'e xée¹na 'e jai² líi²naa'.

11 Tsee²mo júu³ tyiia,
 tsaru¹u', joon míi³ tyani²ii'
 wa'a 'noo²oo' jii¹³ 'e
 tyú²-u, joon nuu²uu' júu³
 tyiia, canii²mo 'i¹-'oo', joon
 cwoseen²¹moo' 'e tyú². Joon
 'in Dios 'in 'iin²¹²in jna' joon
 jmoo¹o 'e tyú² síi¹³-tsi' ingi¹
 coon¹³ 'naa'. 12 'Aa²¹²moo' la
 jaain²¹ la jaan²¹naa' coon¹³
 júu³ tyú². 13 Joon 'in tsá² jai²
 líi²i Cristo 'in néei¹ lo jin²in
 'aa²¹²moo'.

14 'E 'ii¹³naa' 'e cwa³
 tya' Ña'ñu¹'u' Jesucristo.
 Cwoliñi²ii' 'e 'iin²¹²in Dios
 'naa' joon 'e ngi¹ 'in Espíritu
 Tyú² tya' Dios jee²¹² 'naa'.
 Amén.

Jí² gasii¹ in San Pablo tíi² i tsá² 'in néei¹ Galacia

*Siin¹ in Poo² 'e jí² lo tíi² 'in
jai² líi² Cristo néei¹ Galacia*

1 Jna-a, Poo², síi³na 'e jí² lo. Joon líi¹na apóstol, joon jon' tsá² 'in nigatyiin¹³ jna la joongi jon' tsá² 'in nigasiin¹ in jna pe Jesucristo coon¹³ Dios Jmii²¹ nigatyiin¹³ jna joon 'ii nigasiin¹ in jna. Joon Dios Jmii²¹ gajmaa¹ a jii¹ Jesucristo do jee²¹² 'líi²¹². 2 Jna, Poo², coon¹³ 'in tsaru¹u' catyaa² 'in taain²¹² coon¹³ jna lo, sii²¹ jna'a 'e jí² lo tya' 'in tsá² jai² líi² Cristo néei¹ coon²¹ líi²¹ Galacia. 3 Cwauncwaa¹³ Dios Jmii²¹ 'naa' joon cwose²¹mo 'naa' tyú²-u tyaní¹i coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo. 4 Joon Jesucristo do gajaan²¹mo 'ña'a ijuun¹ in 'wii¹³ tsaa² tyijna' 'e coon¹³ la joon lí² láa²mo jna' 'e juncwii²¹ gó² lo jii¹³ la nigali'iin²¹² in Dios Ñu¹u' tyii' jmáa¹a. 5 ¡Cwoun'goo²¹o tsá² Dios coon²¹ tøø²mo! Amén.

*Jo 'e sá¹ júu³ xiia²¹ wa' lí²
jmá¹ tiin¹³ tsá²*

6 Tsa'goo²¹-tsii 'áai¹ tsu jmoonoo nigatiui² 'naa' Dios 'in nitø¹²ø 'naa' coon¹³ 'e nigajmaa¹ a Cristo 'wii¹³ 'naa', joon niga'láa² 'wii²¹² jmaa²aa' núu¹³u' coon²¹ júu³ xiia' wa' lí² jmá¹ tiin¹³ tsá².

7 Pe jo 'ee júu³ xiia' sá² 'e la jai² wa' lí² jmáa¹ a tiin¹³ tsá². Pe seen²¹mo 'inlíi¹³ 'in untyí² 'naa' joon 'iin²¹² in 'in tsá² do unsi²i 'e júu³ tyú² tya' xiaala jmoo¹o Cristo tiin¹³ tsá². 8 Pe wana cwo¹ tsá² 'naa' coon²¹ júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² 'e sisíi²i lagi 'e júu³ tya' Cristo 'e ga'ii¹³ 'naa' 'e gacwóo¹³o'o 'naa', cwojme²¹mo Dios 'ii xufiin¹³ jna 'ñii' a si jaain²¹ ángel jó¹ fu ñu¹fú² 'ee. 9 Joon la nigafø²oo la mo jée¹ joon nano fo²oo tún¹; wana cwo¹ 'inlíi¹³ tsá² 'naa' júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² 'e sisíi²i lagi 'e júu³ 'e ga'ii¹³ 'naa', cwojme²¹mo Dios 'ii.

10 Mo fo²oo la joon, ¿ti líi²naa' 'e 'iin²¹²na liseen²¹na tyú² coon¹³ tsá² si coon¹³ Dios 'ee? ¿Ti líi²naa' 'e jmoo³oo jmaa¹i¹³ 'e tí²-tsi tsá²? Tsu wana jmoo³oo jii¹³ 'e tí²-tsi tsá² jo líi¹na tsá² 'in jmoo¹o jii¹³ la to² tyu² Cristo.

*Xiiala galí² 'e líi² in Poo²
apóstol*

11 Pe cwoliñi² 'naa', tsáru¹u', jo gajooi²-tsi tsá² 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² 'e cwóo³oo. 12 Jo ga'ii¹³na 'e júu³ do wa' tya' jii¹³ jaain²¹ tsá², jon'gi wa' tsá² ga'e² e jna, pe 'ña'a Jesucristo gajmaa¹ a 'e líi¹³i.

13 Joon niganuu² 'naa' xiiala nigajmaa³aa la mo jée¹ mo gaun'góo³oo Dios coon¹³ la tíi² tya' tsá² Israel. Ñi³ 'naa' xiaala ga'øø²na coon¹³ 'e 'gøøi¹³ tya' 'in tsá² jai² líi² Cristo 'in gatyiin¹³ Dios. Joon

gali'iin²¹² na wa' 'iin² na 'in jai'² líi² Cristo coonti. ¹⁴ Joon cwáain¹ tya' 'e tsi'² tya' tsá'² Israel gacwán¹ na líi¹ gi lagi 'in tsá'² góo³ oo 'in coon²¹ røø² na coon¹³, tsu jna-a gajmáa³ gi coon²¹ tún² la tsi'² tya' tsacøøi'¹³ tyiia. ¹⁵ Pe Dios nigatyiin¹³ jna la ñu'gi iliseen²¹ na, joon gatø² jna coon¹³ 'e feei¹-tsi tyiia. Joon mo gali'yaai¹-tsi, ¹⁶ gajmaa¹ a 'e licwii¹ na Joon¹ on, 'e coon¹³ la joon ilijmaa¹³ aa júu³ tsá'² jo seein²¹ Israel 'e júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá'². Joon mo gali'² jilaa²¹ 'elo, jo 'iin gaunngi³ gi jii¹³ jaain²¹, ¹⁷ jon'gi wa'a gangó³ oon Jerusalén wa'a ngajøø²¹² na 'in tsá'² do 'in líi¹ apóstoles la jéei¹ gi lagi jna. Li' cii¹³ gi gajmáa³ aa, gangó³ oon la jmoon fu coon²¹ li sii²¹ Arabia joon mo ngayuui¹³ joon gangó³ oon fu Damasco tún¹.

¹⁸ Joon mo ningó¹ 'ni¹ jii²¹ gangó³ oon fu Jerusalén. Joon galicwii¹ na Tú³ joon gataan²¹² na dya'ñá² jmi²¹² coon¹³ on. ¹⁹ Pe jo 'in apóstoles catyaa² do gamáa¹ na jii¹³ Jacobo 'in ruui²¹ Ña'ñu¹ u'. ²⁰ Joon tyani Dios fuu²¹² uu 'naa' 'e la jai'² 'e júu³ lo.

²¹ Mo galicii²¹ gi joon gangó³ oon coon²¹ li sii²¹ Siria coon¹³ li sii²¹ Cilicia. ²² Joon 'in tsaru¹ u' 'in jai'² líi² Cristo 'in néei¹ li sii²¹ Judea jo mo gangaa¹ i jna jii¹³ coon²¹ naa¹³. ²³ Jii¹³ nigajmaa¹ a 'in tsá'² do júu³ jin² in: "In

tsá'² 'in niga'øøi² jna' la mo jéei¹, nano ngii¹ to² cwo¹ 'e júu³ tyú² 'e jo² líi² na' lo. Cwo¹ 'ido 'e júu³ tyú² 'e la mo jéei¹ gali'iin²¹² in wa' 'iin² mo." ²⁴ Joon gacwo¹ o 'in tsá'² do 'maai¹³ Dios cwáain¹ tyiajna.

2

Ga'ii'²¹ 'in apóstoles catyaa² do Poo²

¹ Joon mo gangii¹ gi dyatyú² jii²¹ joon gangó³ oon tún¹ Jerusalén coon¹³ Bernabé. Joon gajée¹ moo jon Tito. ² Gangó³ oon tsu Dios gajma² a jna júu³ 'e ná¹ ní³ ii. Joon fu Jerusalén do ga'e³ ee 'in tsá'² do 'e júu³ tyú² 'e nigacwo² oo 'in tsá'² 'in jo seein²¹ Israel. Pe ga'e³ ee li' coon²¹ 'in líi¹ tsacøøi'¹³ jee²¹² 'ii tsu jo gali'iin²¹² na wa'a 'e to² 'e nigajmáa³ aa si 'e to² ijmáa³ aa 'ee ilí² jo 'ee to² tí². ³ Joon 'in Tito do, xufiin¹³ jo líi¹ i tsá'² seein²¹ Israel do, jo gali'² wa'a 'ii²¹ in 'ido 'e lí² circuncisión, ⁴ xufiin¹³ 'in líi¹³ tsá'² do gali'iin²¹² in wa'a 'ii²¹ in Tito do 'e lí² do. Joon 'in tsá'² do, 'in gali'iin²¹² in la joon, jo líi¹ i tsaru¹ u' la jai'², jii¹³ ga'² jee²¹² jna'a 'uun²¹ mo. Ga'² 'in tsá'² do jee²¹² jna'a wa'a ilí² jøø² xiaala galáai² Cristo Jesús jna'a la to² tyu² ley do, joon 'iin²¹² in wa'a lí² 'ñúu¹ i jna'a coon¹³ ley do tún¹. ⁵ Pe jii¹³ catá² jo gacwóo¹³ o' o wa'a jée¹ i jna'a, tsu gali'iin²¹² moo' o 'e lí² 'e

'oo²gii' 'e júu³ jai² do tya' 'e tiin¹³ tsá².

6 Joon 'in tsacøøi¹³ do jo gatsaa²¹a jiin¹³ coon²¹ wa'a li² un'láai² 'e júu³ tyiia. Pe cwáain¹ tyiia jo 'ee tsa'goo¹-tsii tya' 'in tsacøøi¹³ do tsu jo jmoo¹o Dios 'ii²¹ coon¹³ 'e ní² tsá². 7 Xu la wa'a tsa'láai² júu³ tyiia, galiñi² 'in tsá² do 'e nigacwo¹o Dios jna 'e to² do wa'a cwo³oo 'in tsá² jo seein²¹ Israel 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá². Nigacwo¹o Dios jna 'e to² do jiin¹³ la nigacwo¹o Tú³ to² wa'a cwo¹o tsá² 'e júu³ tyú² do tya' tsá² Israel. 8 Tsu coon²¹ røø²¹ 'in Dios 'in nigasii¹in Tú³ líii¹ apóstol jee²¹² tsá² Israel, 'ii jon nigasii¹in jna líi¹na apóstol jee²¹² tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

9 Tsu 'wii¹³ joon, Jacobo, coon¹³ Tú³ coon¹³ Wó³, 'in líii¹ 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii, mo galiñii¹ xiiala nigajmaa¹a Dios coon¹³ jna, gason¹on cwó³oo coon¹³ cwoo²¹ Bernabé lawa coon²¹ li² 'e røø²¹ sii²¹i coon¹³on. Sii²¹i røø²¹ wa'a tsá² jna'a 'e tsajmoo²¹o to² jee²¹² 'in tsá² jo seein²¹ Israel la 'ii²¹² tsajmaa¹a 'ido to² jee²¹² tsá² Israel do. 10 Gamii¹o wa'a jiin¹³ jo 'iin²-tsii¹ 'in tsá² tañii² do. Joon gacwo¹²-tsii nigajmá³aa 'elo.

Mo gajii²in Poo² Tú³ fu Antioquia

11 Pe mo gacwéi¹ Tú³ fu li taan²¹²na fuu²¹ Antioquia

gajii²na 'ii tyanii¹i tsu nigajmaa¹a 'e jo tiii² jmaa¹a. 12 Tsu la nifu mo gatyíi¹a Antioquia do gagøø¹²¹o caain²¹ coon¹³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel do. La joon gajmaa¹a ca mo gatyaliin² 'inlíii¹³ tsá² gasii¹in Jacobo. Mo ngayuui¹³ joon galáa² Tú³ 'wii²¹² jmaa¹ coon²¹ 'ña'a, jo gøø¹²¹gi caain²¹ coon¹³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel do tsu 'goo²¹o Tú³ nei² líii¹ 'in tsá² coon²¹ poo²¹² 'in jin²in 'e 'ná¹ 'ii²¹ tsá² 'e li² circuncisión do joon jmáa¹a jilaa²¹ tsi¹² tya' tsá² Israel. 13 Joon 'in tsá² Israel catyaa² 'in jai² líii² Cristo néei¹ do gali² tún² 'i¹-tsi coon¹³ Tú³ do joon cagi Bernabé gasii²i røø²¹ coon¹³ 'ido coon¹³ 'e gó² jmoo¹o. 14 Pe mo gamó³oo xiiala jo nijmoo¹o røø²¹ coon¹³ 'e jai² tya' 'e júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² gafuu²¹²uu Tú³ tyani jilee²¹ tsá² do: “Nu-u, 'in líii¹ tsá² Israel, joon nigajmaa²a la jmoo¹o 'in tsá² jo seein²¹ Israel, jon'on la jmoo¹o 'in tsá² Israel; ¿xiia li¹ 'iin²¹²u'un tyu²¹u to² tsá² jo seein²¹ Israel wa'a jmáa¹a la jmoo¹o tsá² Israel?”

Nijmaa¹a Dios tiin¹³ tsá² Israel tsu 'wii¹³ jo¹o líii²

15 Jna'a líi¹na'a tsá² Israel coon¹³ 'e seen²¹na'a, jo líi¹na'a tsá² 'noo¹o tsaa² lagi 'in tsá² catyaa². 16 Xu fiin¹³ joon né²oo¹o 'e jo mo gajmeei¹ Dios tsá² tyú¹i tyanii¹i jiin¹³ jaain²¹ tsu 'wii¹³ nigajmaa¹a

'ido jiiin¹³ la to² tyu² ley tya' Moisés. Gajmeei¹ Dios tsá² tyú¹ tsu 'wii¹³ ja²mo galii¹ Jesucristo. Tsu 'wii¹³ joon jo¹o galii² jna'a Jesucristo 'e coon¹³ la joon lí² jmeei¹ Dios tyú¹na'a tsu 'wii¹³ 'e jai² lí²na'a jon' wa' tsu 'wii¹³ nigajmoo²¹o'o la to² tyu² ley. Tsu jo untyú¹ Dios jiiin' jaain²¹ tsá² tsu 'wii¹³ 'e nigajmaa¹ la to² tyu² ley.

17 Joon jna'a, wa'a 'iin²¹²na'a 'e untyú¹ Dios jna'a 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo gali² 'e lí¹na'a tsá² 'in rooi²¹ tsaa²; Wana la joon, ¿ti lí² 'ooi²¹-tsi tsá² 'e Cristo nigajmaa¹ a wa'a 'ná² jna'a tsaa²? ¿Esa la joon tsu jo lí² jmá¹ Cristo wa'a 'ná² jna'a tsaa²? 18 Tsu wana gajma³aa tún¹ 'e ni'ín¹na do pe jna-a nigaroo²¹na tsaa². 19 Tsu najúun²moo cwáain¹ tya' ley do, joon 'e ley do nigajngaa¹³mo jna. Najúun²moo cwáain¹ tya' ley do yu to² 'e liseen²¹na tya' Dios. 20 Jna ni'lii²¹²moo tsu najúun²moo caan²¹mo coon¹³ Cristo tsaa¹ crúu¹³. Tsu 'wii¹³ joon jon' jna 'in seein²¹ nano pe Cristo seein²¹ coon¹³ jna. Joon xufiin¹³ 'e seen²¹mogii, seen²¹moo tsu 'wii¹³ 'e jai² lí²na 'in Joon¹ Dios, 'in nigali'iiin²¹²in jna joon gajan²mo 'ña'a 'e júun²in 'wii²¹²tyiia. 21 Joon jo jmáa³aa 'e jo 'ee to² tí² 'e feei¹-tsi Dios tyiia tsu wana gajmeei¹ Dios xufiin¹³ jaain²¹ tsá² 'e tyú¹ tsu 'wii¹³ nigajmaa¹

la to² tyu² ley jo 'ee to² 'í³ 'e nigajuuin² Cristo wa' la joon.

3

¿Noo 'e gajmaa¹a tiin¹³ 'naa', 'e ley do si 'e júu³ jai² 'e gali²'naa' 'ee?

1 ¿Liili¹ bá¹ 'naa', tsaru¹u' née¹ Galacia! ¿'iin nigacoon²¹ 'naa' too² 'e jo jmaa²gii' núu¹³uun' 'e júu³ jai² do? Tsu coon¹³ 'e júu³ nigacwoo²¹o'o tyi'naa' gasii¹³i 'naa' coon²¹ júu³ coon²¹ tsaa¹ xiaala gajuin¹ Jesucristo tsaa¹ crúu¹³. 2 Síi¹³duu' jna 'e 'iin²¹²na foo²oo': ¿Ti gali²'naa' 'in Espíritu Tyá² tya' Dios tsu 'wii¹³ gajmaa²aa' jiiin¹³ la to² tyu² ley tya' Moisés si 'wii¹³ gajai² gali²'naa' 'e júu³ ganuu²uun' 'ee? 3 ¿Ti caa²¹²'naa' 'e lí² lín²'naa' wa lí² tyée¹'naa' coon¹³ waa²¹ pí³ tyii' yaanaa' 'e niga'láa² 'wii²¹² jmoo²oo' coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu tya' Dios? 4 ¿Ti jo 'e nigali'íin³ to² jilaa²¹ wúu¹ 'e nigañi²'ii'? ¿Jo cwo¹o Dios wa la joon! 5 Joon mo gacwei² Dios 'in Espíritu Tyá² tya'a tyi'naa' joon gajmaa¹ milagros jee²¹² 'naa', ¿xiia lí¹i gajmaa¹ la joon, tsu 'wii¹³ nigajmaa²aa' la to tyu² ley si tsu 'wii¹³ jai² gali²'naa' 'e júu³ niganuu²uun' do 'ee?

6 Joon ja²mo gali²i Abraham Dios joon tsu 'wii¹³ joon gali²'naa' mo Dios 'ii 'e tyú¹-i. 7 Joon tsu 'wii¹³ joon cwoliñi² 'naa', 'in jo² lí²i Dios la jo²

líi²i Abraham do, 'i-i líi¹i la jai² jún³ tya' Abraham. ⁸Joon Dios, ñii¹o jéei¹gi, iuntyú¹i tsá² 'in jo seein²¹ Israel coon¹³ 'e jai² líi² Cristo. Joon Dios gajma¹a Abraham júu³ 'e júu³ tyá² lo, jin²in: "Iuncwaa³na jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'wii¹³ cwáain¹ tyi'i." ⁹La joon iuncwaa¹³ Dios 'in jai² líi² 'ii caan²¹mo coon¹³ Abraham, 'in nigajai² líi².

¹⁰Joon jileei²¹ 'in tsáai¹-tsi wa ilí² jmáa¹a ley tya' Moisés ijma¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tya'a tsu ni jí² tya' Dios jin²in: "Jileei²¹ 'in jo untsiin¹ jilaa²¹ 'e toon¹on ni jí² tya' ley ijma¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tya' i." ¹¹Joon tyá² nee²¹e' 'e jo untyú¹i Dios jiin¹³ jaain²¹ tsu 'wii¹³ nigajmaa¹a jiin¹³ la to² tyu² ley do; tsu ni jí² tya' Dios jin²in: "In nigauntyú¹i Dios 'ná² ngí¹ 'e jai² líi² Dios." ¹²Joon 'e gajmaa¹a tsá² 'e ley tya' Moisés do jo coon²¹ røø²¹ 'e jai² líi² Dios tsu jin² ni jí² do: "In jmoo¹o la to² tyu² ley do, coon¹³ joon iseein²¹."

¹³Joon Cristo nicaláa²mo jna' 'e jmá¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tyi' 'wii¹³ cwáain¹ tya' ley do tsu Dios gajmaa¹a 'ii²¹ 'ii²¹ tya' Cristo 'wii¹³ jna', tsu ni jí² tya' Dios jin²: "Ijma¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tya' jileei²¹ tsá² 'in táain² tsaa¹ crúu¹³." ¹⁴La lo galí² 'e lí² uncwaa¹³ Dios tsá² jo seein²¹ Israel 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo Jesús jiin¹³ la júu³ ga'ii¹i tya' Abraham. La joon lí² 'ii¹³na' coon¹³ 'e jai² líi²na'

'in Espíritu tya' Dios 'in niga-jin² Dios incwoi² jna'.

E ley do coon¹³ 'e júu³ ga'ii¹i Dios tya' Abraham

¹⁵Tsaru¹u', fuu²¹²uu 'naa' coon²¹ cwáain¹ la jmoo¹o tsá². Mo sí¹i tsá² coon²¹ júu³ tyiin² si 'ii¹i tsá² coon²¹ júu³ tyiin² 'ee joon tsaa²¹ tsá² unnicwoo²¹o joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² wa jo la jai² jon'gi lí² wa'a tsa'láai²gi. ¹⁶Joon ga'ii¹i Dios 'e júu³ do tya' Abraham coon¹³ jún² tya'a. Joon 'e júu³ tya' Dios do jo gajin²in: "jileei²¹ jún² tyi'i", wa 'øøi²¹-tsi tsá² 'in fúui¹. Pe gajin²in: "jún² tyi'i"; 'e coon¹³ la joon 'øøi²¹-tsi tsá² jaan²¹mo, joon 'in jaain²¹ do líi¹i Cristo. ¹⁷'E fuu²¹²uu 'naa' lo: Gacwoo¹o Dios 'e ley tya' Moisés tyán² ciein¹³ jiin²¹ tsi dyadya¹ jiin²¹ mo gangii¹ ga'ii¹ 'e júu³ tyiin² do tya' Abraham. Joon 'e ley do jo lili² wa'a jo tseein²¹gi 'e júu³ tyiin²¹ ga'ii¹i Dios tya' Abraham ca la mo jéei¹gi. ¹⁸Joon wa mo'o gauntyú¹ Dios tsá² 'wii¹³ cwáain¹ tya' ley tya' Moisés, jo mo gauntyú¹ Dios 'in tsá² do 'wii¹³ cwáain¹ tya' 'e júu³ ga'ii¹i tya' Abraham do. Pe gacwo¹o Dios Abraham 'e júu³ tyiin² do 'e 'yaa¹-tsio tsu ja²mo galii² Abraham 'ii.

¹⁹Wa'a la joon, ¿'ee to² 'ii³ 'e ley tya' Moisés do? 'E ley do gajó² mo li ciiin²¹gi 'e júu³ tyiin² do i'e²e tsá² xiaala lí² tsaa². Joon gataa²¹a 'e ley do ca gajó² 'in "jún²" do 'in

gacwo¹o Dios 'e júu³ tyiin² do. Joon 'in ángeles gacwo¹o Moisés 'e ley do, joon Moisés do galíi¹ 'in ngíi¹ júu³ tya' Dios. ²⁰ Joon wana 'híi tsá² júu³ tyiin² jiiin¹³ la 'i¹-tsi 'ña'a jo 'néi² 'in ngíi¹ júu³ tya'a. Joon 'in Dios líi¹ jaan²¹mo.

'Y^h2 to² tya' ley

²¹ ¿Tí lí² jin² tsá² 'e ley tya' Moisés 'e faa²¹a lí cii¹³ lagi faa²¹a 'e júu³ tyiin² ga'hí¹ Dios? ¡Esa lí² la joon! Ts^u wa mo'o galisá² coon²¹ ley 'e lí² jmée¹i tsá² tyú¹ coon¹³ Dios joon i'ii²¹ Dios tsá² coon¹³ 'e gajmaa¹a 'e to² tyu² ley lo. ²² Pe jiiin¹³ la gajin² jí² tya' Dios 'e jilee²¹mo líi¹ tsá² 'in jmoo¹o jiiin¹³ la to² tyu² tsa². 'E coon¹³ la joon lí²-i 'ii²¹ jilee²¹ 'in jai² lí²i Jescuristo 'e júu³ tyiin² do 'e ga'hí¹ Dios.

²³ Joon la n^ugi incwéi¹ Cristo ilí² 'e jai² líin²na' 'ii, la wa'a sijñí¹³mo' coon¹³ 'e ley lo. La wa'a nisijñí¹³mo jna' 'yíi¹³ joon ca mo gacwéi¹ Cristo. ²⁴ Joon 'e ley do la wa'a niga'aa¹mo jna' ca mo gacwéi¹ Cristo joon ngajée¹³mo jna' tyani Cristo do 'e coon¹³ la joon lí²-i untyúu¹mo Dios jna' coon¹³ 'e jai² líi²na'. ²⁵ Pe nano nicwé¹mo Cristo 'e lí² jai² líin²na' 'ii joon la joon jo 'ná²gi' 'e ley no 'e 'ái¹gi jna'.

²⁶ Ts^u coon¹³ 'e jai² líi²naa' Cristo Jesús líin²naa' jóon¹ Dios. ²⁷ Joon jilee²¹ 'naa' 'in gasaai²¹ jmíi²¹ ilicaan²¹naa' coon¹³ Cristo nigalín²naa' 'e

líi¹naa' la líi¹ Cristo. ²⁸ Joon tyani Dios jo líi¹gíi' tsá² Israel jon'gi líi¹gíi' tsá² jo seein²¹ Israel; jo líi²gíi' tsá² 'in jmoo¹o to² tyu² tsá² si tsá² 'in jmoo¹o to² la 'iin²¹²in yaai 'ee; jo líi¹gíi' tsañ^u¹ si tsamí²'ee, ts^u jaan²¹mo líi¹naa' 'in nigauncaain²¹ coon¹³ Cristo Jesús. ²⁹ Joon wana líi¹naa' tsá² tya' Cristo líi¹moa' jon jún² tya' 'lii²¹² tsafee¹ Abraham. Joon i'ii¹³naa' lawa coon²¹ 'e tíi²moa' 'e júu³ tyiin² do 'e ga'hí¹ Dios tya' Abraham.

4

¹ 'E 'øøi²¹-tsi 'e fo³oo lo: la jee²¹² siján² jaain²¹ jóon¹ tsá² i'ii²¹ tya' 'e ití²i coon²¹ røø²¹ líi¹ la líi¹ tsá² 'in jmoo¹o to² tyu² tsá², x^ufiin¹³ 'ii-o líi¹ fi²¹² jilaa²¹ 'e sá². ² Ts^u seen²¹mo tsá² 'in 'aai¹ 'ii joon tyu² to² 'ii ca tsín¹ jiiin²¹ jiiin¹³ la gajin² jmii²¹. ³ La joon jon lí² coon¹³ jna', lawa'a 'e xuu²¹²mo', joon 'e ley do tyu² to² jna' joon ga'i¹-tsi' jiiin¹³ 'e sá² juncwii²¹ lo. ⁴ Pe mo gatsín¹ jiiin²¹ jiiin¹³ la ga'i¹-tsi Dios 'ña'a, gasiin¹in Dios jóon¹on 'in gangatyéin¹ jaain²¹ tsamí². Joon galíi¹ jaain²¹ tsá² Israel 'in 'ná²jmá¹ la to² tyu² ley. ⁵ Gajó² la joon, joon coon¹³ la joon ilí² láai² jna' coon¹³ 'e ley 'e tyu² to² jna' do. 'E coon¹³ la joon lí² 'ii²¹mo Dios jna' lawa jóon¹o.

⁶ Joon, ts^u 'wii¹³ líi¹naa' jóon¹ Dios, gasii¹in Dios

Espíritu tya' Joon¹on Jesús 'e tsai² alma tyi'naa'. Joon 'in Espíritu 'yuui² alma tyii' 'oo¹o, tø¹ø Dios Jmii²¹ jin²in: "¡Ñu²!" 7 Joon tsu 'wii¹³ joon jo líi¹gii¹ la líi¹ tsá² 'in jmoo¹o la to² tyu² tsá², pe líi¹naa' jón¹ Dios. Joon wa' líi¹naa' jón¹ Dios 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo i'ii¹³ naa' la tii²i 'ii²¹ jón¹ Dios.

Cu²-tsiPoo² coon¹³ 'injai² líi²i 'in néei¹ Galacia

8 Joon la mo jéei¹, mo jo mo galicwii¹naa' Dios Jmii²¹, líi¹naa' tsá² 'in jmoo¹o la to² tyu² dioses 'in gajmeei¹ tsá², 'in jo líi¹ dios la jai². 9 Pe la no nigalicwii¹moo' Dios Jmii²¹ owa'a 'e tyú²gi fo²oo 'ee, nigalicwii¹mo Dios 'naa'. Wa'a la joon, ¿'ee líi¹ cii¹³ yaanaa' jmoo²oo' tún¹ 'e jo 'oo¹o pí³ wa'a jmá¹a tiin¹³ 'naa' joon jo 'ee to² 'ii? Líi¹naa' la líi¹ tsá² 'in 'iin²¹²in jmá¹ la to² tyu² 'e jooi¹-tsi tsá² yaai. 10 Jmoo²oo' jmii²¹² 'áai¹, mo tí² jmii²¹² tya' sii²¹, si jmii²¹² tya' jii²¹ 'ee, si doñi¹ee jmii²¹² 'ee 'e seen²¹naa' tyú² coon¹³ Dios. 11 Cu²-tsii 'e to² tyiia 'e gajmáa³aa jee²¹² 'naa' jo 'e galilíi¹³ 'ee.

12 Tsaru¹u', mii³ tyani²ii' ilíin²naa' tún¹ la líi¹ jna tsu nigalíi¹na la líi¹ 'naa'. Jo mo gajmee¹³naa' jna jii¹³xu la mo jéei¹ la joon jon nano. 13 Tsu ñi² 'naa' 'e gacwo³oo 'naa' 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² mo 'wiin²¹² tsu

'wii¹³ 'e tsaa¹³oo. 14 Joon jo gali'ee¹naa' jna tsu 'wii¹³ 'e jmoowúu¹ 'e tyaan¹ lo. Pe ga'ii¹³moo' jna lawa 'e líi¹na jaain²¹ ángel tya' Dios si lawa 'e líi¹na 'ña'a 'ee Cristo Jesús. 15 ¿'Ee galí² coon¹³ 'e tyú² sáan²aan' coon¹³ jna? Lí²-i fo³oo 'wii²¹² tyi'naa' wu xu^u ilí² 'wóo¹³oo' mi² unni²ii' yaanaa' cwo²¹oo' jna. 16 Pe nano, ¿ti nigali'ee¹naa' jna tsu 'wii¹³ nigafuu²¹²uu 'naa' 'e júu³ 'e la jai²?

17 'In tsá² 'in 'e² 'naa' no 'áai¹ untyúu¹i 'naa' pe 'e gó² 'i¹-tsi. Jiin¹³ 'e tyaa¹-oo' wa' ituu²naa' jna'a. 'E coon¹³ la joon ijmaa²aa' náu¹³xun¹ to² tyu² 'ii. 18 Joon tyú²-u wa'a untyúu¹i tsá² tsá² xeei²¹ wa'a 'i¹-tsi tsá² jii¹³ 'e tyú²-u, pe 'ná² jmáa¹a la joon coon²¹ tøø²mo, jon' wa'a jii¹³ mo ngíi³ coon¹³ 'naa'. 19 Lawa xuui²¹² tyiia líi¹ 'naa', joon 'wii¹³ tyi'naa' 'e móo³oo wúu¹ la wúu¹ ni² tsamí² mo ti lí² liseein²¹ yun²¹ tya'a. Joon la joon imóo³oo wúu¹ ca galíi¹naa' tsá² 'in jmoo¹o jii¹³ la to² tyu² Cristo. 20 'Áa¹mo 'iin²¹²na wa' mo tyiin¹³na coon¹³ 'naa' nano 'e lí² fuu²¹²uu 'naa' coon¹³ júu³ xii¹gi tsu jo ñi³ii 'ee 'i¹-tsii tyi'naa'.

Xiiala galíi¹ Agar coon¹³ Sara

21 Sii¹³du 'naa' jna jileei²¹ 'naa' 'in 'iin²¹² 'naa' 'e tyu² ley to² 'naa': ¿Ti jo mo ganúu¹³xun¹ la gajin² ley

do? ²² Tsu 'e ley do jin² 'e galiseein²¹ gáí¹ yuun²¹ tsañuu¹ tya' Abraham. Joon 'in yuun²¹ nifu do galiseein²¹ tya' jaain²¹ tsamí² 'in jmoo¹o to² inuu tya'a. 'In tsamí² lo líí¹ esclava, 'e 'øøi²¹-tsi tsá² 'in jmoo¹o la to² tyu² tsá² 'ii. Joon, 'in yuun²¹ jaain²¹ dogi galiseein²¹ tya' tsamí² tya'a 'in lí² jmá¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in. ²³ Joon 'in yuun²¹ 'in galiseein²¹ tya' 'in tsamí² líí¹ esclava do galiseein²¹ la liseein jileei²¹ yuun²¹ catyaaí². Pe mo galiseein²¹ Isaac, 'in yuun²¹ tya' 'in tsamí² 'in lí² jmá¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in, gauntsiin¹mo 'e júu³ tyiin² 'e ga'ii¹ Dios tya'a. ²⁴ 'E cwáain¹ lo lí¹ lawa coon²¹ cwáain¹ tya' tsá². La je tún² júu³ tyiin² ga'ii¹ Dios líí¹ 'in gáí¹ tsamí² no. 'In tsamí² galisii²¹ Agar, 'in líí¹ esclava do, líí¹ la lí 'e júu³ tyiin² ga'ii¹ Dios yu' moo²¹ Sinaí. Joon jileei²¹ 'in jóon¹on 'in tsamí² lo 'in lín² esclavos jon. ²⁵ Agar do líí¹ la lí 'e moo²¹ sii²¹ Sinaí 'e sí² coon²¹ lí sii²¹ Arabia. La lí 'e moo²¹ Sinaí la mo jéei¹ la joon lí Jerusalén nano tsu jileei²¹ 'in tsagoo¹o 'e fuu²¹ do 'ná untsiin¹ jiin¹³ la to² tyu² ley 'e ga'ii²¹ yu' moo²¹ Sinaí. ²⁶ Pe 'e Jerusalén ná¹ fu ñu'fú² jo tyu² to² ley do joon líí¹na' tsagoo¹o 'e fuu²¹ joon. ²⁷ Tsu la jin² jí² tya' Dios:

Tsamí² jo 'in yuun²¹
tsatyéin¹, cwoun-

jløøi¹³ 'wo'o. Unjløøi¹³
'wo'o 'in jo 'in xuui²¹²
seein²¹ tya'a.

'Nu 'in jo mo gangó¹ wúu¹
tya' tsamí² mo liseein²¹
jóon¹on, 'óo²o 'e
jløø¹³u'u.

Tsu 'in tsamí² 'in jo mo
galiseein²¹ yuun²¹
tya'a, 'ii-i 'in tsafúui¹gi
jóon¹on lagi 'in tsamí²
'in seein²¹ ñuu¹ tya'.

²⁸ Tsaru¹u', jna' líí¹na' la
líí¹ Isaac tsu líí¹na' jóon¹on
jiin¹³ la júu³ tyiin² ga'ii¹ Dios.
²⁹ 'In xuui²¹² tya' Agar do
galiseein²¹ la liseein²¹ jileei²¹
xuui²¹² catyaaí². Joon 'in
xuui²¹² tya' Agar do ga'øø¹i
'in xuui²¹² jaain²¹ do 'in
galiseein²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya'
Espíritu Tyá². La joon jon lí²
la no. 'In tsá² 'in jmoo¹o jiin¹³
la to² tyu² ley i'øø¹mo jna' 'in
jai² líí² Cristo. ³⁰ Pe ¿'ee jin²
júu³ tya' Dios? La joon jin²:
“Wóoi caluu 'in tsamí² 'in líí¹
esclava coon¹³ jóon¹on tsu 'in
yuun²¹ tya' 'in esclava do jo lí²
'ii²¹ caain²¹ 'e gatí²i coon¹³
'in yuun²¹ tya' 'in tsamí² 'in
lí² tyu² to² do.” ³¹ La joon,
tsaru¹u', jo líí¹na' xuui²¹² tya'
'in esclava do 'e tyu² to² ley
jna' pe líí¹na' xuui²¹² tya' Sara
'in tsamí² 'in lí² tyu² to².

5

Tá² téein¹-'oo' tsu ni-
galáa²mo Cristo 'naa'

¹ Tsu 'wii¹³ joon tá²
téein¹-'oo' coon¹³ 'e galáai²

Cristo jna' joon jo cwéi¹gi yaanaa' wa' a lín²naa' tsá²tún¹ 'in jo lí² tyu² to² yaai. Tsu 'e ley do lí², lawa coon²¹ 'mó² tsityi² tya' tsá², 'e joon jo lí² cwó²o wa'a tyu² tsá² to² yaai.

² Nuu²duu', tsu jna, Poo², fuu²¹²uu 'naa', jo 'ee to² 'í³ Cristo tyii' wa' 'ii¹³naa' 'e li² circuncisión. ³ Tsu fuu²¹²uu 'naa' tún¹ 'e doñi'iin 'in 'iin²¹²in 'ii²¹ 'e li² do 'ná² untsiin¹ jilaa²¹ ley tya' Moisés. ⁴ Joon jileei²¹ 'naa' 'in 'iin²¹²in wa'a untyú¹ Dios 'naa' tsu 'wii¹³ nigajmaa^{2aa} jiin¹³ la to² tyu² ley do nigatú¹moo' Cristo, joon nigajmaa^{2oo} coon²¹ wa'a 'e li² feei¹gi-tsi Dios tyii'. ⁵ Pe jna'gii' coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu sijaan²¹a'an wa'a untyú¹ Dios jna'a tsu 'wii¹³ jai² lí²na'a Cristo. ⁶ Tsu wana sicaan²¹na' coon¹³ Cristo Jesús jo 'ee to² 'í³ wa lí¹na' 'e li² circuncisión do si jo lí¹na' 'ee. 'E 'í³ to² tyi' 'e li'iin²¹²na' la jaain²¹ la jaan²¹na' tsu 'wii¹³ ja²mo galí²na' Dios.

⁷ 'Naa', cwoliin²naa' røø²¹ la mo jéei¹. Pe nano, ¿iin gajmaa¹a gajni²¹ 'naa' wa jo jmaa²gii' núu¹³uun' 'e júu³ la jai² lo? ⁸ Jon'on Dios gajmaa¹a 'e joon, lí' 'ii-o catø¹²ø 'naa'. ⁹ La 'øøi²¹-oo' no, coon¹³ ca pi³ tyiiian¹³ do ili² iróon² jilaa²¹ con² do; la joon jon jaain²¹ tsá² lí² uncaain²¹ tsá² fúu¹ wa'a núu²uun júu³ tya'a. ¹⁰ Joon jo cu²-tsii coon¹³ Ña'ñu¹u' 'wii¹³ 'naa' 'e jo unsi²¹naa'

'e 'i¹-oo' jilaa²¹ 'e niga'e²ee 'naa'. Pe i'e² Dios wúu¹ 'in untyiin² 'naa', jo 'ee cwáain¹ tya'gi doñi'iin.

¹¹ Joon 'inlii¹³ cwo¹o jna tsaa² 'e 'ee¹ jna tsá² 'e 'ná² 'ii²¹ tsá² 'e li² circuncisión do. Pe jo i'øøi¹gi tsá² Israel jna wa mo'o 'ee²¹ee 'e 'ná¹ 'ii²¹ tsá² lí² circuncisión. Pe 'øøi¹gi 'ido jna tsu 'wii¹³ fuu²¹²uu 'ido 'e gajuuin²¹ Jesús tsaa² crúu¹³ 'wii' tya' tsaa² tya'a. Joon 'wii¹³ joon 'ee¹mo 'ido jna. ¹² Pe tya' 'in tsá² 'in ngí¹ to² untyiin² 'naa' tsáai¹gi-tsii wa' wó¹mo yaa-i jee²¹² 'naa' coonti.

¹³ Tsaru¹u', gatø¹² Dios 'naa' 'e seen²¹naa' siláa²naa' 'e tyú²uun' to² yaanaa'. Seen²¹naa' siláa²naa' pe jo cwéi¹ yaanaa' wa'a jmaa^{2aa} 'e gó² 'e 'yaa¹-tsi ngú¹ taan²¹²naa'. Pe cwéi¹ yaanaa' wa'a uncóon¹³on' la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsu 'wii¹³ 'iin²¹²naa' yaanaa'. ¹⁴ Tsu wana jmoo^{2oo} jiin¹³ la jin² 'e júu³ lo: "Cwoli'iin²¹²moo' tsaruu²¹naa' jiin¹³ la 'iin²¹²naa' yaanaa'", iuntsiin¹naa' jilaa²¹ ley catyiaa². ¹⁵ Pe wana 'eei¹ 'naa' joongi mii¹³ 'naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa', ¿xiiala iliseen²¹naa' tyú² la 'oo²¹ yaanaa' 'e la joon?

Xiiala lí¹i tsá² 'in jmoo¹o jiin¹³ la 'yaa¹-tsi ngú¹ taain²¹²

¹⁶ Pe fuu²¹²uu 'naa': Ngí²ii' to² jmoo^{2oo} la to² tyu² Espíritu tya' Dios joon coon¹³ la joon jo jmaa^{2aa} 'e gó² jiin¹³

la 'yaai¹-tsi ngú¹ taan²¹²naa'.
 17 Tsu 'e ngú¹ taan²¹²naa' no
 jo 'iin²¹²in jma¹ 'e 'yaai¹-tsi
 Espíritu tya' Dios. La joon
 jon 'in Espíritu do jo 'iin²¹²in
 jma¹ 'e 'yaai¹-tsi 'e ngú¹
 taan²¹²naa'. 'Aa¹a ngú¹
 taan²¹²naa' 'in Espíritu do, la
 joon jon Espíritu 'aa¹o ngú¹
 taan²¹²naa'. Joon tsu 'wii¹³
 joon jo cwói¹ jmaa²aa' jiin¹³
 la 'iin²¹²naa'. 18 Tsu wana
 cwéi¹ 'naa' yaanaa' 'e tyu¹²
 Espíritu to² 'naa' jo tyu²gi ley
 to² 'naa'.

19 Joon jo wúui¹ liñi² tsá² 'e
 'iin²¹²in ngú¹ taan²¹²naa' jma¹,
 'iin²¹²in fee²i tsami² tya' tsá²
 xeei²¹, 'iin²¹²in jma¹ jilaa²¹
 'e 'leei²¹ tsá², joon 'iin²¹²in
 jma¹ jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi 'ña'a.
 20 Joon 'e ngú¹ taan²¹²naa'
 'iin²¹²in un'goo¹o jileei²¹
 dioses tya'a 'in gajmee¹i yaai
 joon ti²-tsi jma¹a júu³ loo¹,
 'eei¹ ruu²¹i, 'noo¹o mi¹³ joon
 'iin²¹²in 'e sá² tya' tsá² xeei²¹.
 Joon jo wúui¹ ti² 'ni²¹-tsi,
 joon jilaa²¹ 'e jmoo¹o jiin¹³
 tya' 'e yaai. Joon 'iin²¹²in
 jma¹a poo²¹² la 'ii¹³ tsá²,
 si jma¹a coon²¹ poo²¹² tya'
 'ña'a 'ee. 21 Joongi 'oo¹o tsii²¹²
 wúu¹, joongi jngaai¹³ tsá²,
 joongi ngii¹i to² 'iin¹ joongi
 to²o mi¹³ mo 'iin¹in joongi
 jmoo¹o jilaa²¹ 'e catyia² 'e li
 la lo. Joon fuu²¹²uu 'naa' tún¹
 la nafa¹oo la mo jéei¹ do, 'in
 jmoo¹o la lo jo lí² wa' tsataai¹
 li tyu² Dios to² tsá².

*Xiaala líi¹i tsá² 'in jmoo¹o
 jiin¹³ la 'iin²¹²in Espíritu*

22 Pe 'in Espíritu do jmoo¹o
 wa'a liiin²¹²mo tsaruu²¹i
 joongi jmoo¹o wa'a jma¹
 tsá² jløø¹³i, joongi 'e seein²¹
 tyú² coon¹³ Dios la joon
 jon la 'oo²¹ yaai. Coon¹³
 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² do lí²
 liin² tsá² tsá² feei¹-tsi, joongi
 tsá² 'wó²-tsi, joongi tsá² 'in
 uncoon¹³ tsá² xeei²¹, joongi
 tsá² 'in untiin¹³ júu³ tya'a.
 23 'In Espíritu do uncoon¹³
 tsá² 'e seein²¹ tyú²-tsi joon 'e
 lí² tyu² to² yaai. Joon jiin¹³
 coon²¹ ley jo sá² wa'a jmaa¹a
 'ii²¹ tya' 'in tsá² 'in jmoo¹o
 jilaa²¹ 'elo.

24 Joon jileei²¹ 'in líi¹ tsá²
 tya' Cristo Jesús lawa ni-
 gataán¹in tsaa¹ crúu¹³ jilaa²¹
 'e gó² 'iin²¹²in ngú¹ taan²¹²in.
 25 Joon wa' seen²¹na' coon¹³
 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² do,
 cwongi²i jon coon¹³ 'ii²¹ tya'
 Espíritu do.

26 Joon coon¹³ la joon jo lí²
 jmée¹na' jloo¹³ yiia' tsu wana
 jmoo²¹o' jloo¹³ untyii²na' la
 jaain²¹ la jaain²¹ tsá² joongi
 'oo²¹²o' tsii²¹² wúu¹.

6

*Uncóon¹³oon' la jaain²¹ la
 jaain²¹*

1 Tsaru¹u, wana gajjin²¹naa'
 jaain²¹ tsá² 'in nigatøi¹²
 tsaa² tya'a, 'naa', 'in ngi¹gi
 coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu,
 'ná² uncóon¹³oon' 'ido 'e
 jiin¹³in coon¹³ Cristo. Joon
 'ná² jmaa²aa' 'e 'wó²-'oo'
 coon¹³on. Coon²¹ tún² 'ná²
 jmaa²aa' tsu coon²¹jo¹ngái¹ la
 no wa 'naa'gii' gaxuu²¹ 'naa'

tsaa² tyii'. ² Uncóon¹³oon' la jaain²¹ la jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o fa'í³ joon coon¹³ la joon lí² untsiin¹naa' 'e ley tya' Cristo.

³ Tsu coon²¹ tsá² tóo² yaai wa'a líi² tsá² 'e tsá² 'in tyiin² 'ii, pe jon'gi 'in tyiin² 'ii. ⁴ 'Ná¹-a tyá²a tsá² cwáain¹ tya'a la jaain²¹ la jaain²¹ xiiala to² nigajmaa¹a wa'a cwo'íi¹ 'e tyúu¹i cwáain¹ tya' 'ña'o, jon' wa' cwáain¹ tya' tsá² xeei²¹. ⁵ 'E juncwii²¹ tya' tsá² lí la lí láa¹a joon la jaain²¹ la jaain²¹ tsá² 'ná¹ cón² láa¹a 'ña'a.

⁶ Joon jileei²¹ 'in núu²un 'e júu¹ tyú² tya' Dios 'e 'e²e tsa tíi²i uncoon¹³ 'in tsá² do 'in 'e²'ii coon¹³ 'e tyú² tya'a.

⁷ Jo cón¹³oon' tóo² yaanaa': 'e líi²naa' 'e lí² unsíi² tsá² 'e to² nigatyú¹² Dios. Tsu 'e jún² 'e jñi¹ tsá² la joon jon cón² tsá² mi tí² 'e garoo²¹. (Wa jñi¹ tsá² cwuu²¹ joon coon²¹ tsá² cwu¹ tya'a mo garoo²¹o.)

⁸ La joon jon wa' jmoo¹o tsá² jilaa²¹ 'e gó² 'iin²¹²in ngú¹ taan²¹²in, 'e gó² do jon ijmá¹ júuin² lí gatséi¹. Pe wana jmoo¹o tsá² jiin¹³ la 'yaai¹-tsi Espíritu tya' Dios, 'in Espíritu do ijmáa¹a 'e seen²¹mo 'in tsá² do coon²¹ tøø²mo. ⁹ Jo cwo'woo²¹oo' 'e jmoo²oo' 'e tyú²; tsu wana jmoo²¹o' taa²¹gi' ca gatí² 'ii²¹ 'e garoo²¹ 'e sá² 'e lee²¹e'. ¹⁰ Tsu 'wii¹³ joon cwojmoo²¹o' 'e tyú² tya' jileei²¹ tsá² mi lí². Cwojmóo²¹o' la joon 'e tyiin²gi nifu tya' tsaru¹u' 'in jai² líi²i Cristo.

Júu³ lí tséi¹

¹¹ Ní²duu' xiaala coo¹³ 'e júu³ lo 'e gatón³oon ni mo'jí² lo coon¹³ cwóo³oo. ¹² 'In tsá² do 'in 'iin²¹²in wa' 'ii¹³naa' 'e lí² circuncisión, 'iin²¹²in la joon jiin¹³ wa' iliseen²¹in tyú² coon¹³ 'in tsá² Israel catyaa¹² do, 'e coon¹³ la joon jo 'e iní²i wúu¹ 'wii¹³ tya' 'e júu³ tyú² do 'e gajuin¹ Cristo tsaa¹ crúu¹³ 'wii¹³ tyi'. ¹³ Jon' wa' jiin¹³ 'in tsá² líi¹ lí² circuncisión lí² jmáa¹a jilaa²¹ la jin² ley pe 'iin²¹²in 'e 'ii¹³naa' 'e lí² do 'e coon¹³ la joon ijmá¹ jloo³ 'e to² tyú² 'ii-o ga'ii¹³naa' 'e lí² do. ¹⁴ Pe wa jna, cwáain¹ tyiia 'ñii'a, jo 'e sá² wa' jmá³aa jloo³ 'ñii'a. Pe wa'a jmá³aa jloo³, jloo³ jmá³aa tsu 'wii¹³ nigajuin¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo tsaa¹ crúu¹³ 'wii²¹² tyiia. Tsu 'wii¹³ cwáain¹ tya' 'e crúu¹³ do 'e fu juncwii²¹ lo jo tyú²gi to² jna, joon la wa' na'lii²¹²moo tya' 'e fu juncwii²¹ lo. ¹⁵ Tsu wana sicaan²¹na' coon¹³ Cristo Jesús jo 'ee to² 'íi³ tyi' wana 'ii¹³na' 'e lí² do si jo mo 'ii¹³na' 'ee. Jiin¹³ 'e 'íi³ to² tyi' wa' 'e líin³na' 'in 'múu²mo'. ¹⁶ Joon cwoliseein²¹ tyú² tyani Dios jileei²¹ 'in líi¹ la joon, joon cwolifee¹mo-tsi Dios tya'a, tsu líin² 'ido tsá² tya' Dios 'e la jai².

¹⁷ Nano tiin¹³ lí ngóo¹gi do jo 'iin²¹²na wa'a untyiin² tsá² jna jiin¹³ jáain¹. Tsu lí²-i líi² tsá² 'e líi¹na tsá² tya' Ña'ñu¹u' Jesús coon¹³ 'e lí² lí sicwuu²¹ tyiia lo.

18 Tsaru¹u', cwoseen²¹moo'
'e feei¹-tsi Ña'ñu¹u' Jesu-
cristo 'wii²¹² tyii' coon¹³
jilaa²¹ 'e 'i¹-'oo'. Amén.

Jí² gasii¹ in San Pablo tíi² i tsá² 'in néei¹ Efeso

*Siin¹ Poo² 'e jí² lo tya' tsá²
'in jai² líi² Cristo 'in néei¹
Efeso*

¹ Jna-a, Poo², síi³na 'e jí² lo. Joon líi¹na jaain²¹ apóstol tya' Jesucristo tsu 'wii¹³ gali'in²¹² Dios la joon. Síi³na 'e jí² lo tyi'naa' 'in líi¹ tsá² tya' Dios 'in jai² líi² Cristo Jesús néei¹ Efeso. ² Mí³hi tyani Dios 'e wa uncwaa³mo 'naa' joon wa cwo¹ Dios Ñu¹u' joongi Ña'ñu¹u' Jesucristo 'naa' 'e seen²¹mo' tyú² tyaní¹i.

*'E gajmaa¹ a Dios Jmii²¹ tyi-
jna' 'wii²¹² tya' Cristo*

³ Ungoo²¹o' Dios tya' Ña'ñu¹u' Jesucristo 'in líi¹ Jmii²¹, tsu 'wii¹³ sicaan²¹mo' coon¹³ Cristo gauncwaa¹³ Dios jna' coon¹³ jilaa²¹ 'e cwai¹³ 'e sá² ñu¹fú² 'e cwo²o Espíritu Tyú². ⁴ Joon Dios gatyii¹³in jna' 'wii²¹² tya' Cristo la nu'gi garón² juncwii²¹. Dios gatyii¹³in jna' 'e saan²¹an' 'e cwaa¹³na' tya'a joon 'e jo tsaa² røø¹gi'. ⁵ Joon tsu 'wii¹³ gali'in²¹² Dios jna' jiiin¹³ la ga'i¹-tsi 'e jmáa¹ a tyi' la mo jéei¹, ga'ii²¹ Dios jna' 'wii¹³ tya' Cristo 'e liin²na' jóon¹on jiiin¹³ la gali²'yaai¹-tsi 'ña'a. ⁶ Joon coon¹³ la joon lí² ñi²i jileei²¹ xiiala 'ya²gi 'e

fo'feei¹ tya'a. Joon coon¹³ 'e fo'feei¹ tya'a do gajmaa¹ a Dios ili² 'ii²¹in jna' coon¹³ 'e gajmaa¹ a Cristo tyijna'. ⁷ Joon tsu 'wii¹³ gali'in²¹² Dios jna' 'áai¹, gajmaa¹ a Dios tiin¹³ jna' 'wii¹³ mo gajúin¹ Jóon¹on, galifee¹mo-tsi 'wii¹³ tsaa² tyijna'. ⁸ Joon Dios niga'e² e jna' xiiala 'iin²¹²in jna' 'áai¹ mo gacwo¹o jna' 'e jmii¹-tsi' joongi 'e øøi²¹-tsi' 'áai¹. ⁹ Joon niga'e² e jna' 'ee 'e 'iin²¹²in jmáa¹ a 'e la 'i¹-tsi 'ña'a 'e jo lí² 'øøi²¹-tsi tsá². ¹⁰ Joon ga'i¹-tsi 'ee ijmaa¹ a mo gacwá¹ jmii²¹² wa'a uncaain²¹ jilaa²¹ ili² tyu² Cristo to², la 'e sá² ñu¹fú², la joon jon 'e sá² ni cwo¹³ juncwii²¹.

¹¹ Joon coon¹³ 'e sicaan²¹na' coon¹³ Cristo ga'ii²¹ Dios jna' la mo jéei¹ 'e 'ii¹³na' 'e tíi²¹na' icwo²o 'ii. Joon jilaa²¹ 'elo røø²¹ gali² jiiin¹³ la 'i¹-tsi Dios joon jmoo¹o Dios jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi 'e 'i¹-tsi. ¹² Joon la joon, jna'a, 'in nigajai² líi² Cristo nifu, lí² lisaan²¹a'an jmoo²¹o'o 'e cwo¹ tsá² 'maai¹³ Dios 'wii¹³ 'e 'ya²gi tya'a. ¹³ La joon jon 'naa' nigajai² gali²naa' Cristo mo ganuu²uun' 'e júu³ jai² tya'a, 'e júu³ jai² do tya' xiiala lí² jmáa¹ a Dios tiin¹³naa'. Joon galicaan²¹naa' coon¹³ Cristo, joon ga'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios, 'in líi¹ lawa coon²¹ sello tyi'naa' 'e líi¹naa' tsá² tya' Dios. Joon ga'ii² Dios júu³ la mo jéei¹ icwo¹i 'in Espíritu Tyú² tya'a

do. ¹⁴ Joon 'in Espíritu Tyú² do líi¹i lawa coon²¹ júu³ tyiin² 'e cwó² Dios ca mi 'ii¹³naa' 'e tíi²¹naa'. Joon coon¹³ la joon iun'goo²¹o tsá² 'ii 'wii¹³ 'e 'ya²gi tya'a.

Mí¹i Poo² tyani Dios 'wii²¹² tya' 'in jai² líi²¹ Jesús

¹⁵ Joon tsu 'wii¹³ joon mo ganú³uun xiiala jai² líi²naa' Ña'ñu¹u' Jesús joongi xiiala 'iin²¹²naa' jileei²¹ tsá² tya' Dios catyaa², ¹⁶jo¹ ga'in²-tsii cwó³oo 'maai¹³ Dios 'wii²¹² tyi'naa' coon²¹ tøø²mo, joon mí³ii tyani Dios 'wii²¹² tyi'naa'. ¹⁷ Mí³ii tyani Dios tya' Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in líi¹i Jmii²¹ tya' jilaa²¹ 'e 'ya²gi. Mí³ii tyaní¹i wa'a cwo¹ 'naa' ilijmii¹-'oo'. 'E coon¹³ la joon lí² 'øøi²¹-'oo' jilaa²¹ i'e²e 'naa' joon licwii¹moo' 'ii 'e tyú²gi. ¹⁸ Mí³ii tyani Dios wa'a uncoon¹³on 'naa' i'øøi²¹-'oo' jilaa²¹ 'e sijan² jileei²¹ 'in tø¹² Dios. Mí³ii jon wa'a iliní²ii' xiaala 'ya²gi joon xiiala fee¹ 'e sá² tya' Dios icwo¹o 'e tíi²i jileei²¹ tsá² tya'a. ¹⁹ Mí³ii jon wa'a iliní²ii' xiiala fee¹ 'e wa'a pí³ tya' Dios 'e jo tyé¹. Joon 'e wa'a pí³ tya'a do jmoo¹o to² coon¹³ jna' 'in jai² líi² Cristo. Joon 'e wa'a pí³ tya' Dios do ga'e² Dios jna' ²⁰mo gajii²¹ Dios Cristo jee²¹² líi²¹² joon gajmaa¹a cwó² 'ido li' cwo²¹o tsáa¹ fu ñu¹fú². ²¹ Joon gacwó² 'ido li ñigi la jee²¹² jileei²¹ tsaa'to², coon¹³ jileei²¹ 'in 'oo¹o to².

Ñigi 'ii la jee²¹² jileei²¹ 'in lí² unsii¹i tsá² jee²¹² 'e juncwii²¹ lo si jee²¹² 'e juncwii²¹ ijó¹ 'ee. ²² Joon Dios gacwo¹o wa'a tyu² Cristo to² jilaa²¹ 'e sá². Joon gacwo¹o Dios Cristo wa'a iliní¹ mootyí² tya' jileei²¹ 'in jai² líi²i 'ii. ²³ Joon 'in tsá² 'in jai² líi² Cristo líi¹i lawa cuerpo tya' Cristo. Joon jileei²¹ 'in jai² líi² Cristo do lawa'a la tøøi² cuerpo tya' Cristo. Joon Cristo cwáain¹ tya'a unrøø²¹i jileei²¹ 'ido.

2

Tin²¹²mo Dios jna' 'wii¹³ joon gajmaa¹a tiin¹³ jna'

¹ Joon xufiin¹³ líi¹naa' lawa tsá² líi²¹² la mo jée¹ coon¹³ jilaa²¹ tsaa² røø²¹naa' joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e niga'laa²¹² 'naa', pe Dios nigajmeei¹ 'naa' tsá² jii²¹ coon²¹ caan²¹mo coon¹³ Cristo. ² 'Yiia¹³ joon gajmaa²aa' la jmoo¹o 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ catyaa², joon gajmaa²aa' jii¹³ la 'iin²¹²in 'in espíritu gó² 'in tyu² to² li' tya'cwii²¹ lacaain²¹ juncwii²¹. Joon 'in espíritu gó² do tyaa¹-tsi jileei²¹ 'in jo jmoo¹o nuu¹³ to² tyu² Dios. ³ La joon líi¹ jna'a jon la mo jée¹, ngii²¹i'i to² jmoo¹o jii¹³ la 'ii²¹i'i, jmoo²¹o'jii¹³ la 'yaa¹-tsi ngú¹ taan²¹²na'a joongi joon jii¹³ la 'i¹-tsii'i. Joon galíi¹ jna'a tsá² 'in tíi² 'ii²¹ 'e wúu¹ i'é²e Dios, coon²¹ røø²¹ la 'in catyaa² 'in 'e²e Dios wúu¹. ⁴ Pe jo tyé¹ 'e fúu² líi²i Dios

jna' joon gali'iin²¹²mo jna' 'áai¹, ⁵ joon xufin¹³ lawa 'líi²¹² jna' coon¹³ 'e tsaa² røø²¹na' gajmeei¹ Dios jna' tsá² jiin²¹ coon²¹ caan²¹mo coon¹³ Cristo. Tsu Dios gajmaa¹a 'e tiin¹³ 'naa' tsu 'wii¹³ 'e feei¹-tsio. ⁶Joon Dios gajmaa¹a jiin¹i' caan²¹mo coon¹³ Cristo Jesús joon gajmaa¹a 'e 'yii²¹a' caain²¹ coon¹³on fu ñu¹fú². ⁷Joon gajmaa¹a Dios la joon 'e lí'é²e jéei¹gi xiiala gali'iin²¹²in jna' 'áai¹ joongi xiiala 'wo²-tsi 'áai¹ tyijna' coon¹³ 'e gajmaa¹a Cristo Jesús tyi'. ⁸Joon Dios gajmaa¹a tiin¹³ 'naa' coon¹³ 'e jai² lí²naa' tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo 'naa'. Joon jo gajmaa² 'naa' 'yaanaa' 'elo, pe Dios nigajmaa¹a tyi'naa' 'e jo 'ee 'laa¹³ tyiin¹. ⁹Jo jmaa¹a Dios tiin¹³ tsá² tsu 'wii¹³ 'e tyú² 'e nigajmaa¹a tsá², tsu coon¹³ la joon jo lí² jme¹i tsá² jloo³ yaai. ¹⁰Tsu Dios nigajmee¹i jna', gajmee¹i jna' sicaan²¹na' coon¹³ Cristo Jesús yu to² 'e jmoo²¹o' jilaa²¹ to² 'e tyú² jiin¹³ la niga¹i-tsi la mo jéei¹.

'E tyú² 'e saan²¹an' 'wii¹³ cwáain¹ tyá' Cristo

¹¹Tsu 'wii¹³ joon cwotii¹³-oo' xiiala lí¹naa' la mo jéei¹. Jo lí¹naa' tsá² Israel 'in niga¹ii²¹ 'e lí² circuncisión 'e jmoo¹o tsá² do ngú¹ taain²¹² tsá². Joon 'in tsá² 'in lí¹ lí² do gaunsii¹i 'naa' tsá² 'in jo lí¹ lí² circuncisión. ¹²Yiia¹³ joon jo

cwii¹naa' Cristo. Jo galí¹naa' tsá² Israel joon jo ñi²ii' 'e júu³ ga¹ii²i Dios jon'gi 'e júu³ tyiin² gajmaa¹a Dios coon¹³ 'in tsá² do. Taan²¹²naa' 'e juncwii²¹ lo jo 'e sá² wa' sijaan²aan' joon jo cwii¹naa' Dios. ¹³Pe nano, sicaan²¹naa' coon¹³ Cristo Jesús nigan-gatyéen¹naa' coon¹³ Dios, xufin¹³ la mo jéei¹ wíin² taan²¹²naa' coon¹³on. Coon¹³ 'e jmi¹ 'øøi² Cristo Jesús nigangatyéen¹naa' coon¹³ Dios. ¹⁴Joon tsu 'wii¹³ Cristo seen²¹na' tyú² tyani Dios. Joon Cristo do gajmaa¹a wa' ilin¹na' tsá² goo²¹o' la tsá² Israel lagi tsá² 'in jo¹ seen²¹ Israel. Joon gauntyee¹e 'e gó² 'i¹-tsi' 'e lí la lí coon²¹ 'oo²¹ cwoo¹³ 'e si² jee²¹² tsá² Israel coon¹³ tsá² 'in jo seen²¹ joon. ¹⁵Joon mo gajúin¹ Cristo gatséi¹mo 'e ley do 'e lí¹ jmaai¹³ 'e 'ná¹ jmaa¹a tsá² joon coon¹³ la joon gajmaa¹a coon²¹ fuu²¹ 'múui² jee²¹² je tún² fuu²¹ do. Joon sicaan²¹mo coon¹³ 'ido 'e fuu²¹ 'múui² do. Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a Cristo 'e seen²¹ tsá² tyú²-u jee²¹² 'ii. ¹⁶Joon mo gajúin¹ Cristo tsaa¹ crúu¹³ gauntyee¹e 'e gó² do jee²¹² 'e tún² 'e fuu²¹ do joon gajmaa¹a 'e seen²¹ 'ido tyú² coon¹³ Dios. Joon coon¹³ la joon galí¹i jaan²¹mo.

¹⁷Joon Cristo gajó¹ joon gajma²a júu³ jileei²¹ 'e júu³ do tyá' xiiala seen²¹ tsá² tyú². Gajma²a 'naa' júu³ 'in seen²¹ wíin² la joon jon 'in

seein²¹ tyan¹. ¹⁸ Joon tsu 'wii¹³ Cristo 'e li² tsatyéen¹na' coon¹³ Dios Jmii²¹ si líi¹na' tsá² Israel si jo¹ líi¹na' 'ee. Jaan²¹mo Espíritu 'in ngi¹ coon¹³ jna'. ¹⁹ Tsu 'wii¹³ joon jo liin¹gii' tsá² coon²¹ fuu²¹ pe líi¹naa' tsá² goo²¹o' la líi¹jileei²¹ 'in líi¹ tsá² tya' Dios. Líi¹na' tsá² 'in taai²¹² inuu tya' Dios. ²⁰ Joon 'naa' líi¹naa' lawa coon²¹ 'nú¹ 'e si² ni coon²¹ tífuu²¹. Joon 'in tsá² apóstoles coon¹³ 'in gacwoo¹o júu³ tyú² la mo jée¹ líi¹i lawa 'e tífuu²¹ do. Joon 'ña'a Jesucristo líi¹i lawa 'e cuun²¹² nifu tya' 'e tífuu²¹ do. ²¹ Joon ni Cristo do cwaain²¹ 'e 'nú¹ do tyú² sífúui¹³ ca ga'yeei²¹ coon²¹ cwo¹ nacwaai¹³ tya' Ña'ña¹u'. ²² Joon 'naa' 'in sicaain²¹ coon¹³ Cristo uncaan²¹naa' coon¹³ jileei²¹ 'in catyaa² ca galí¹naa' coon²¹ 'nú¹ li seein²¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios.

3

Dios gatyaa¹a cwoo²¹ Poo² 'e júu³ tyú² tya'a wa'a cwó²o 'ido tya' tsá² jo seein²¹ Israel

¹⁻² Tsu 'wii¹³ joon jna-a, Poo², 'e mí³ii 'wii²¹² tyi'naa', joon 'yuu²na 'nũñ¹³ 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo Jesús. Joon nanuu¹uu' 'e 'yuu²na 'nũñ¹³ 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo tsu Dios gatyaa¹a cwó³oo 'e júu³ tyú² tya'a wa' cwo³oo 'naa' 'in jo seein²¹ Israel. ³ Joon nanuu¹uu' xiiala ga'e² Dios jna 'e júu³ 'uui²¹ tya'a jii¹³ la júu³ gatoon²xuu ni

jí². ⁴ Joon mo jóø²øø' 'e jí² lo tsáa¹mo-'oo' 'e cwí³oo 'e júu³ 'uui²¹ tya' Cristo. ⁵ Joon jo gacwó² Dios wa'a 'e licwii¹ 'e júu³ 'uui²¹ do jii¹³ jaain²¹ la mo jée¹, pe nano niga'e² Dios 'e júu³ 'uui²¹ do tya' 'in apóstoles 'in gatyii¹in coon¹³ 'in tsá² 'in cwo¹o júu³ tyú² tya'a. 'In Espíritu Tyú² tya' Dios ga'e²e 'in tsá² do 'e júu³ 'uui²¹ do. ⁶ Joon 'e lo-o 'e júu³ 'uui²¹ do: 'e coon¹³ 'e júu³ tyú² tya' xiiala ijmá¹ Dios tiin¹³ tsá² 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo Jesús 'in tsá² 'in jo seein²¹ Israel i'ii²¹ 'e tii² coon²¹ røø²¹ coon¹³ 'in tsá² Israel. Joon ilii¹ coon²¹ cuerpo tya' Cristo la líi¹ 'in tsá² do. Joon 'e júu³ ga'ii¹i Dios cwáain¹ tya' Cristo Jesús tya' tsá² Israel, 'e júu³ do tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel jon.

⁷ Joon xufiin¹³ jo tii²na 'e liin¹na tsá² tya'a, Dios gatyii¹³in jna joon gatyaa¹a cwó³oo wa'a cwó³oo júu³ tyú² tya'a. Joon jmaai¹³ coon¹³ 'ii²¹ tya'a galí¹ jilaa²¹ 'elo. ⁸ Joon jna-a líi¹na 'in xaai¹gi la jee²¹² jileei²¹ tsá² tya' Dios; pe 'ii-o gacwo¹ jna 'e to² lo 'e 'ya²gi wa'a jmaa¹³aa júu³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel 'e júu³ tyú² tya' Cristo, joon jii¹³ jaain²¹ jo lí² 'øøi²¹-tsi la tí¹ xiiala fee¹ 'e gajmaa¹a Cristo 'wii²¹² tyi'. ⁹ Joon gatyaa¹a Dios cwó³oo wa'a jmaa¹³aa jileei²¹ tsá² júu³ 'e júu³ 'uui²¹ ga'i¹-tsi Dios ca la mo 'wiin²¹², joon

Dios gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá².
 10 Galí¹ la joon, 'e coon¹³ la
 joon lí² 'é²e Dios 'in tyu² to²
 coon¹³ 'in 'oo¹o to² fu ñu¹fú²,
 xiiala gajmaa¹a tya' 'in jai²
 líi² 'ii². Joon coon¹³ la joon lí²
 líi¹ 'ido xiiala jmí¹-tsi Dios
 coon¹³ jilaa²¹ 'e sá². 11 Joon
 jilaa²¹ 'elo jiin¹³ la ga¹-tsi
 Dios ili² coon¹³ Ña¹ñu¹u¹
 Jesucristo, joon gali¹iin²¹² in
 Dios la joon ca la mo 'wiin²¹²
 joongi coon²¹ tøø²mo. 12 Joon
 tsu¹ 'wii¹³ jai² líi²na' Jesucristo
 lí²-i tsatyéen¹na' tyani Dios
 jo cu²-tsi' wa' jo 'ii²¹ in
 jna'. 13 Tsu¹ 'wii¹³ joon mí³ii
 tyani²ii' jo cwoliin¹naa' tsá²
 'in jo tyaa¹-tsi cwáain¹ tya' 'e
 móo³oo wúu¹ wii¹³ cwáain¹
 tyi'naa', tsu¹ coon²¹ 'e 'yá³ júui³
 'naa' 'elo.

'Iin²¹² in Cristo tsá²

14 Tsu¹ 'wii¹³ joon si³ii
 wo²jni³ii tyani Jmii²¹ Ña¹ñu¹u¹
 Jesucristo, 15 'in cwó²o nom-
 bre tya' jileei²¹, lagi 'in
 taai² ñu¹fú², lagi 'in taain²¹²
 juncwii²¹. 16 Mí³ii tyani Jmii²¹
 'e cwo¹³i 'naa' 'in Espíritu
 Tyú² tya'a 'e cwo² 'naa' wa'a
 pí³ tsi alma tyii'. 17 Mí³ii 'e
 'wii¹³ 'e jai² líi²naa' i'cwó²
 Cristo alma tyii'. Mí³ii jon
 'e tsu¹ 'wii¹³ tá² taan²¹²-oo'
 coon¹³ 'e 'iin²¹²naa' Dios
 coon¹³ tsá². 18 Mí³ii 'e
 lí¹øøi²¹-oo' tyú² coon¹³ 'in
 catyaa² 'in jai² líi²i Dios
 xiiala fee¹ 'iin²¹² in Cristo
 tsá² 'áai¹. 'Iin²¹²na iliñi²¹ii'
 xiiala 'ú² joongi xiiala cwa²¹
 joongi xiiala 'o² joongi xiiala
 ñí¹ 'e 'iin²¹² in Cristo tsá².

19 Mí³ii jon iliñi³ 'naa' xiiala
 'iin²¹² in Cristo tsá² xufin¹³
 jo lí² ne²na' la tí¹. Mí³ii tyani
 Dios wa'a unrøø¹i Dios 'naa'
 coon¹³ 'ña'a.

20 Joon nano, cwoli² jilaa²¹
 'e 'ya²gi tya' Dios. Joon
 coon¹³ 'e 'ii²¹ tya'o 'e taa²
 jna' lí² jmáa¹a Dios 'wii¹³ tyi'
 láai²gi 'áai¹ la la mí²i', lí²-i
 jmáa¹a Dios tyi' láai²gi 'áai¹ ce
 jo lí² 'i¹-tsi' jilaa²¹ 'e lí² jmáa¹a
 Dios tyi'. 21 ¡Cwoun'goo¹o
 jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii' wii¹³
 cwáain¹ tya' Cristo Jesús!
 ¡Cwoun'goo¹o 'ii coon²¹ tøø²mo!
 Amén.

4

*Sicaain²¹ jna' coon¹³
 Espíritu tya' Dios*

1 Joon tsu¹ 'wii¹³ joon, jna-a,
 'in 'yui² 'nuñi³ 'wii¹³ cwáain¹
 tya' Ña¹ñu¹u¹, mí³ii tyani²ii'
 wa' jmaa²aa' la tñi² jmá¹a 'in
 nigatø² Dios. 2 Cwoseen²¹naa'
 'e 'wo²-oo' joongi feei¹-oo'
 tya' tsá² xeei²¹. Cwo-
 lifee¹mo-'oo' joongi 'í²du¹-oo'
 la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsu¹
 'wii¹³ 'nee¹naa' la 'oo²¹
 ruu²¹naa'. 3 Cwo¹³-oo' wa'
 liseen²¹naa' tyú² la 'oo²¹ 'naa'
 coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu
 Tyú². 4 Jaan²¹mo líi¹naa' 'in
 jai¹ líi² Cristo, joon jaan²¹mo
 Espíritu tya' Dios seen²¹,
 joon gatø² Dios 'naa' 'wa'a
 canii²mo sijá²aan'. 5 Joon
 jaan²¹mo Ña¹ñu¹u¹ seen²¹,
 joon coon²¹ 'e jai² líi²na', joon
 canii²mo jmí²¹ saa²¹na', 6 joon
 seen²¹mo jaan²¹mo Dios 'in
 líi¹ Jmii²¹ jileei²¹ 'in jai² líi²

'ii. Joon 'in Dios do tyá^{2u} to² jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii, joon uncoon¹³ on jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii, joon ngí¹ coon¹³ jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii.

7 Pe Cristo nigacwo^{2o} jna' la jaan²¹ na' coon²¹ to² jmoo^{21o} 'in jii¹³ la nigali¹ 'iin²¹² 'in ña'a. 8 Tsu 'wii¹³ joon jin² 'in ni jí² tya'a:

Mo gasoo^{1o} fu yá² juncwii²¹ gatøø^{21o} fúui¹ 'in gali¹ⁱ, joon gacwo^{1o} tsá² 'e 'yaai¹-tsio.

9 Joon, ¿'e øøi²¹-tsi tsá² mo jin² 'e jí² do "gasoo^{1o} fu yá² juncwii²¹"? 'øøi²¹-tsi tsá² 'e jin² 'e nifu 'ii-o gajgai¹ fu ni cwoo¹³ juncwii²¹. 10 Joon 'in nigajngai¹ do 'ii-i 'in nigasoo^{1o} li ñii² gi fu ñá¹ fú² 'e coon¹³ la joon lí² unrøø¹ⁱ jilaa²¹ coon¹³ ña'a. 11 Joon gacwo^{1o} la jaain²¹ la jaain²¹ tsá² coon²¹ to² 'e jmáa^{1a}.

'Inlíi¹³ gajmee¹ⁱ Cristo apóstoles, 'inlíi¹³ gi gacwo^{1o} to² 'e jma^{2a} tsá² júu³ tya' Dios, joon seein²¹ gi 'in gacwo^{1o} wa'a cwoo^{1o} 'e júu³ tyú² tya' xiiala jmá¹ Dios tiin¹³ tsá². Seen²¹ mo joon tsacøøi¹³ 'in 'e² 'e 'naa'. 12 Gajmaa^{1o} la joon 'e tyaa^{1a} tyú² jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii ijmaa^{1a} 'ido to² tya'a. Gajmaa^{1o} la joon jon 'e cwo^{1o} pí³ jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii. 13 Joon ijmaa^{1a} la joon ca liin¹ na' jaain²¹ na' coon¹³ 'e jai² líi² na' joongi coon¹³ 'e cwii¹ na' 'in Jón¹ Dios; ca liin¹ na' tsá² 'in nicøøi¹³

coon¹³ 'e jai² líi² na', joon ca liin¹ na' ce tí¹ la líi¹ Cristo. 14 Joon jo líi¹ gi' la líi¹ xuui²¹² 'in unsü²ⁱ 'e 'i¹-tsi jmoonoo tsu jo ñii¹ joon tsalín² mo coon¹³ 'ido jmoonoo mo jalín² tsá² 'in jmü¹-tsi 'e² 'e 'ido jilaa²¹ júu³ xiia²¹. Joon coon¹³ júu³ to² tya'a coon²¹ on tóo² tsá² 'in jo líi¹ tsá² 'in nicøøi¹³ coon¹³ 'e jai² líi². 15 Pe jna' gi' sñ¹³ⁱ 'e júu³ jai² tsu 'wii¹³ 'iin²¹² na' la jaain²¹ la jaan²¹ na', icwaan²¹ na' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi' cwáain¹ tya' Cristo. Joon Cristo do líi¹ mooty² tya' cuerpo tya'a, joon cuerpo tya'a lí¹ jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii. 16 Joon tsu 'wii¹³ Cristo 'yuui² cuerpo tya'a, 'wii¹³ 'ii tyú² sitaa¹² jilaa²¹ cuerpo tya'a, joon mo jmoo^{1o} to² tyú² jilaa²¹ 'e cuerpo do icwaan²¹ mo joon ili¹ 'iin²¹² mo 'áai¹ gi.

'E juncwii²¹ 'múui² 'e sá² coon¹³ Cristo

17 Tsu 'wii¹³ joon cwo^{3oo} 'naa' cwáain¹ joon mñ³ⁱⁱ tyaní²ⁱⁱ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu^{1u} 'e jo ngii¹ gi' to² jmoo^{2oo} la jmoo^{1o} 'in tsá² jo cwii¹ in Dios. 'In tsá² do ngii¹ 'i¹-tsi 'e jo 'e to² tí¹, 18 joon galinuu²¹ 'e 'øøi²¹-tsi. Joon tsu 'wii¹³ 'wa²-tsio tsá² bán¹ mo 'ii joon jo 'oo^{1o} 'e juncwii²¹ 'e cwo¹ Dios tsá². 19 Joon tsu 'wii¹³ jo lí² gi fa'ñ²¹ canii² jmoo^{1o} jilaa²¹ 'e gó². Cwo¹-tsi jmoo^{1o} jilaa²¹ 'e 'leei²¹ tsá². 20 Pe 'naa', jo

mo galití²naa' jilaa²¹ 'elo 'e cwáain¹ tya' Cristo, ²¹ wana la jai² nigan^{uu}²uuⁿ cwáain¹ tya' 'ii, si wana ga'e²e Cristo 'naa' 'e jai² 'e sá² tya' Jesús 'ee. ²² Pe 'naa', lawa tsá² 'in jai² líi² Cristo, 'ná¹ tuu²uu' 'e gó² 'e jmaa²aa' 'e najmaa¹a 'leei²¹ tsá² la mo jéei¹, tsu 'e gó² do 'e tí²-tsi tsá² jmoo¹o coon²¹on tsá² tóo². ²³ Joon cwaun'múu²mo Dios alma tyii' coon¹³ 'e 'i¹-oo'. ²⁴ Joon cwoliin²¹naa' tsá² 'in 'múui² 'in gajmeei¹ Dios. Joon Dios gajmeei¹ 'in tsá² 'múui² do 'e jmáa¹a 'e tyú² joon 'e liin¹in tsá² tya'a la jai².

²⁵ Tsu 'wii¹³ joon jo foo²¹gii' júu³ tajuu²¹ pe fáa¹³aa' 'a la jai² la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsu jile¹ 'e líi¹na' lawa jaan²¹na' coon¹³ cuerpo tya' Jesús.

²⁶ Joon wana gatsá² 'nii²¹-oo', jo 'noo²oo' tsaa²; jo cwoo²oo' 'e 'nii²¹-oo' la tøø² jmi²¹² ce yuu¹² ñi¹. ²⁷ Jo cwoo²oo' jiin¹³xu wa' lí² tya' 'in líi¹³.

²⁸ Joon 'in gajmoo¹o 'uun²¹ 'ná¹ tá²o jmáa¹a 'uun²¹ joon 'láa² 'wii²¹² jmáa¹a to², 'ná¹ jmáa¹a to² tyú² coon¹³ cwoo²¹o 'e coon¹³ la joon ilisá² 'e cwo²o 'in seein²¹ fa'í³.

²⁹ Joon jo foo²oo' jilaa²¹ júu³ 'e gó²; fáa¹³aa' jmai² júu³ tyú² 'e lí² uncoon¹³ tsá² xeei²¹. Joon júu³ tyii' ityá¹-tsi tsá² 'e ngi¹ coon¹³ Dios. ³⁰ Joon jo cwoo²oo' fa'í³ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios coon¹³ 'e jmoo²oo' tsu Dios gacwoo¹³i 'naa' 'in Espíritu

Tyú² tya'a 'e liin¹ lawa coon²¹ sello tyi'naa' 'e liin¹naa' tsá² tya'a ca jmi²¹² mi untiin¹³in jmáa¹a 'e tiin¹³ 'naa'.

³¹ Tuu²uu' 'e 'láai² 'i¹-oo' coon¹³ 'e 'yá²-oo', coon¹³ 'e 'nii²¹-oo' coon¹³ jilaa²¹ júu³ 'laa²¹ 'e 'oo¹o tó² tsá², coon¹³ jilaa²¹ júu³ 'e gó². Tuu²uu' jilaa²¹ 'e tsi²¹²-wúu¹naa'.

³² Joon liin¹naa' tsá² tyú¹, 'in 'wo²-tsi tya' tsá² la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Jmaa²aa' feei¹-oo' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la gajmaa¹a Dios feei¹-tsi tyii' 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo.

5

¹ Tsu 'wii¹³ joon cwoliin¹naa' tsá² 'in líi¹ la líi¹ Dios. Cwoliin¹naa' lawa xuui²¹² tya'a 'in 'iin²¹²in. ² Joon 'iin²¹²naa' 'in catyaa² jiin¹³ la gali'iin²¹²in Cristo jna' joon gajaain¹² 'ña'a lawa jaain²¹ joo'saa²¹ xuui²¹² 'in jngaai¹³ tsá² 'e cwo² tsá² Dios lawa coon²¹ fa¹ 'wii²¹² tyijna'. Joon 'yaa¹-tsi Dios coon¹³ 'e fa¹ do.

³ Pe 'naa', tsu 'wii¹³ líi²naa' tsá² tya' Dios jo cwoo²oo' lí² jiin¹³ coon²¹ naa¹³ 'e foo¹³naa' tsami² tya' tsá² xeei²¹, jon'gi síi¹³naa' la 'oo²¹ yaanaa' tya' 'in jmoo¹o la no. Jo jmoo²oo' doñi'ee 'e 'leei²¹ tsá². ⁴ Jo foo²oo' júu³ 'e un'leei²¹ tsá² yaai, si júu³ 'e jo 'ee to² tí¹ 'ee, si júu³ ngí¹ 'e gó² 'ee. Pe tyú²gi wa'a cwoo²oo' 'maai¹³ Dios. ⁵ Tsu nañi³ 'naa' 'e jo lí² tsataai²¹² tsá² li tyu² Cristo coon¹³ Dios to² 'in tsá² 'in fee¹i tsami² jo

mo cui² cwoo²¹o, si jmoo¹o
'e leei²¹ tsá² 'ee, si 'iin²¹²in
'e sá² tya' tsá² xeei²¹ 'ee (tsu
lawa un'goo¹o tsá² dioses
'in gajmeei¹ tsá² mo 'iin²¹²in
'e sá² tya' tsá² xeei²¹). 6 Jo
cwoo²oo' wa' coon²¹ tsá²
'naa' too² coon¹³ júu³ 'e jo
'ee to² tí¹, tsu Dios i'e²e wúu¹
'in tsá² 'in jmoo¹o jilaa²¹ 'e
gó² lo, 'in jo nuu¹³u. 7 Tsu
'wii¹³ joon jo uncaan²¹naa'
coon¹³on jiiin¹³xu.

8 La mo jéei¹ jo mo gal-
icwii¹naa' Dios joon lawa
née¹naa' li nuu²¹, pe nano
sicaan²¹naa' coon¹³ Ña'ñu¹u'
joon lawa née¹naa' li tí¹
'yiaa²¹. Tsu 'wii¹³ joon
ngii²ii' la thii² ngi¹ tsá² 'in
née¹i li tí¹ 'yiaa²¹. 9 Joon 'e
'yiaa²¹ do jmoo¹o wa' seein²¹
tsá² 'in tyú¹i, joongi wa'
jmá¹ tsá² tyú² coon¹³ ruu²¹i
joongi wa' jmá¹ tsá² 'e jai².
10 Cwoo¹³-oo' 'e cwoliñii²ii'
'ee 'e 'yaa¹-tsi Ña'ñu¹u'.
11 Joon jo cwotaan²naa'
coon¹³on 'ido 'in néei¹ li nuu²¹
joon jmoo¹o 'e jo 'ee to² tí¹.
Tyú²gi wa'a jmaa²aa' iliiñ¹
tsá² 'e gó² jmoo¹o 'ido. 12 Tsu
'e jmoo¹o 'in tsá² do li 'uui²¹
cwoo¹o tsá² fa'ii²¹ wa'a faa²¹
tsá² 'ee 'e jmoo¹ 'ido. 13 Pe mo
najó² tsá² 'e gó² jmoo¹o 'in
tsá² do coon¹³ 'e 'yiaa²¹ tya'
Dios do, li²-i liñi tsá² tyú² tsu 'e
'yiaa²¹ do jmoo¹o 'e ñi¹i røø²¹
'ee lí¹. 14 Tsu 'wii¹³ joon jin²in
ni ji² tya'a:

'Nu, 'in cwúu²i, unjnaa²-o'o;
joon ráan²un jee²¹²
'lii²¹², joon cwo¹ Cristo

'nu iseen²¹u jee²¹²
'yiaa²¹ tya'a.

15 Jóø²øø' xiaala ngii²ii'
cataain²¹ cataain²¹ coon¹³
tún² joon jo seen²¹naa' la
seein²¹ 'in tsá² 'in jo ñii²¹²-tsi,
líi¹naa' tsá² jmii¹-tsi. 16 'E
cwoo¹³-oo' jmaa²aa' 'e sá²
jmoo²¹o' jee²¹² jmii²¹² no tsu
'e gó² jmoo¹o 'in catyaa².
17 Jo cwoliin¹naa' tsá² bón¹!
Cwoo¹³-oo' 'e li'øøi²¹-oo' 'ee
'iin²¹²in Ña'ñu¹u' jmaa²aa'.
18 Jo ngi²ii' to² 'iin¹ tsu
caa²¹naa' jilaa²¹ 'e 'oo²oo'
coon¹³ ca juncwii²¹ tyii' 'in
ngi¹ la joon. Pe cwoo²oo'
wa'a unrøøi²¹ Dios 'naa'
coon¹³ 'in Espíritu Tyú² tya'a.
19 Síin¹³naa' la jaain²¹ la
jaan²¹naa' coon¹³ salmos,
joongi coon¹³ jilaa²¹ júu³
tyú² 'e 'ø¹ tsá². Coon¹³
jilaa²¹ 'wa' pi³ tyii' 'øø²øø'
'e jløø¹³moo' joon un'goo²¹oo'
Ña'ñu¹u'. 20 Joon coon²¹
tøø²mo cwoo²oo' 'maai¹³
Dios tya' jilaa' coon¹³ 'e sii²¹
Ña'ñu¹u' Jesucristo.

*Xiiala jmoo¹o tsá² la 'oo²¹
ruui²¹ tsá²*

21 Joon tsu 'wii¹³ un'goo²¹oo'
Cristo jmée¹³naa' yaanaa' tsá²
'in nuu¹³ la 'oo²¹ yaanaa' no.

22 Joon 'in tsami² tya' tsá²
'ná¹ jmáa¹a nuu¹³u to² tyu²
nuu¹ tya'a 'wii¹³ 'iin²¹²in
jmáa¹a 'e 'yaa¹-tsi Ña'ñu¹u'.
23 Tsu 'in ñuu¹ tya'a do líi¹i
mootyi² tya' tsami² tya'a tsu
la joon líi¹ Cristo mootyi² tya'
'in jai² líi¹ 'ii. Joon Cristo do
gajmaa¹a tiin¹³ 'in tsá² jai²

líi² 'ii. Joon 'in tsá² 'in jai² líi² 'ii líi¹i lawa cuerpo tya'a. 24 Joon la jmoo¹o 'in jai² líi² Cristo n^{uu}¹³u to² ty^u² Cristo la joon jon tsamí² 'ná¹ jmáa¹a n^{uu}¹³u jilaa²¹ to² ty^u² n^{uu}¹ tya'a.

25 Joon 'in tsañ^{uu}¹ 'ná¹ 'iin²¹²in 'oo²¹²o la gali'in²¹²in Cristo 'in tsá² 'in galijai² líi² 'ii, joon gacwo¹o Cristo juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ 'ii. 26 La lo-o gajmaa¹a Cristo 'e gauntyúu¹i 'in nijai' líi² 'ii tsaa² tya'a. 'E galityúu²mo coon¹³ jmí²¹ 'e gasaa¹i joongi coon¹³ júu³ tyú² tya' Dios. 27 Joon coon¹³ la joon lí² jaain²¹ Cristo tyani 'ña'a 'in jai² líi² 'ii 'in 'ye²gi 'áai¹; jii¹³ coon²¹ tsaa² jo 'e 'oo¹gi jon'gi wa'a 'e gó² catyíi²gi pe jmaai¹³ 'in tyúu¹mo jo 'ee si'naai²¹ tya'a. 28 Joon la joon 'in tsañ^{uu}¹ 'ná¹ 'iin²¹²in tsamí² tya'a jii¹³ la 'iin²¹²in cuerpo tya'a 'ña'a. Joon 'in 'iin²¹²in tsamí² tya'a la wa'a 'e 'iin²¹²mo 'ña'o. 29 Jii¹³ jaain²¹ wa' 'eei¹ cuerpo tya' 'ña'a lí' jii¹³ 'e unjí²o joongi un'øøi¹ 'ña'a. La joon jmoo¹o Cristo tya' 'in jai² líi² 'ii, 30 ts^u lawa cuerpo tya¹o 'ii. Joon jna'o' líi¹na' 'no³ tya' 'e cuerpo do, ts^u 'wii¹³ ngú¹ taan²¹²in joongi moo¹ taa²¹²i líi¹na' 'in líi¹ tsá² tya'a. 31 "Ts^u 'wii¹³ joon it^{uu}²mo tsañ^{uu}¹ sáa³ jmí²¹ joon iuncaain²¹ coon¹³ tsamí² tya'a joon 'in gáí¹ do iliin¹ lawa jaan²¹mo."

32 Coon²¹ júu³ 'uui²¹ 'áai¹ 'elo pe fo³oo 'e faa²¹a 'e júu³ do cwáain¹ tya' xiiala líi¹ Cristo coon¹³ 'in tsá² 'in jai² líi² 'ii. 33 Pe fuu²¹²uu 'naa' jon 'e 'ná¹ 'iin²¹²naa' jilee²¹naa' tsamí² tyii' la 'iin²¹²naa' yaanaa', joon 'in tsamí² do 'ná¹ un'goo¹o ñ^{uu}¹ tya'a.

6

1 Joon 'in xuui²¹², ts^u 'wii¹³ jai² líi²i, 'ná¹ jmáa¹a n^{uu}¹³u tsacøøi¹³ tya'a ts^u la joon 'e tyú². 2 Joon 'e ley nifu 'e jéei¹ coon²¹ júu³ tyiin² 'e jin² la lo: "Un'goo²¹o ñ^{uu}²¹u coon¹³ saa²¹a 3 'e coon¹³ la joon 'e seen²¹un jløø¹³mo'o joon wóo² iní²i fu juncwii²¹ lo."

4 Joon 'naa', 'in líi¹naa' tsacøøi¹³ tya' xuui²¹² jo jmaa²aa' 'e tyá² 'nii²¹-tsi xuui²¹² tyii', pe 'e tyú²gi wa'a uncwaañ²¹naa' coon²¹ tún² joon 'ee²ee' cwáain¹ tya' Ña'ñ^{uu}¹u.

5 Joon 'naa', 'in jmoo¹o to² tya' tsá², jmaa²aa' n^{uu}¹³u' ñi'fii¹i' 'in taain²¹² juncwii²¹ lo. Joon lawa jmoo²oo' to² tya'a Cristo jmoo²oo' to² tya'a coon¹³ 'e un'goo²oo', canii²mo 'e 'i¹-'oo'. 6 Jmaa²aa' to² t^u²u la tsaleei¹³ tya' Cristo jon' wa' jii¹³ lí' jøø²naa' 'e seen²¹naa' tyú² coon¹³on. Jmaa²aa' coon¹³ jilaa²¹ wa² pí³ tyii' 'e 'iin²¹²in Dios. 7 Jmaa²aa' to² tyii' 'e 'yaai¹-'oo' lawa to² tya' Ña'ñ^{uu}¹u' jon' wa' to² tya' tsá². 8 Ts^u ñi³ 'naa' 'e la jaain²¹ la jaain²¹ 'i'ii²¹i tya'

Ña'ñu¹'u' jiiin¹³ la 'e tyá² 'e nigajmaa¹a si jmoo¹o to² tya' tsá² si jmoo¹o to² tya'a 'ee.

⁹ Joon 'naa', 'in líi¹ ñi'fii²¹² tsá², coon²¹ røø²¹ jmaa²aa' la jmoo¹o 'ido, jo toon²oon' fo¹-tsi. Cwotii¹³-'oo' 'e 'in Ña'ñu¹'u' 'in tyiin¹ ñu'fú² 'in tyu² to² 'in tsá² do tyu²u to² 'naa' jon. Joon canii²mo líi¹ tsá² tyaní¹i, jo 'ee sisii¹ tsá².

'E cwoo¹o 'in Espíritu Tyú² tya' 'in jai² líi² Dios

¹⁰ Joon nano tsaru¹u', tá² teen¹-'oo' sicaan²¹naa' coon¹³ Ña'ñu¹'u' joon coon¹³ jilaa²¹ 'waa²¹ pí³ tya'a. ¹¹ Joon lawa tyi² láa² láai² nüi² ñi³ 'e un'øøi²¹ yaai la joon jon 'naa' ná¹ cii²ii' lawa ñi³ tya' 'láa² 'e cwo¹o Dios 'naa' 'e tá² táain¹-'oo' coon¹³ jilaa²¹ júu³ tajuu²¹ tya' 'in 'líi¹³. ¹² Tsu¹jo 'e tii²¹ jna' coon¹³ tsá² taain²¹² juncwii²¹ pe tii²¹ jna' coon¹³ 'in espíritu gó² 'in tyu² to² tya'cwii²¹. Tii²¹ jna' coon¹³ 'in tyiin²gi, joongi 'in 'oo¹o to² wa'a tyu²u to² 'e juncwii²¹ lo 'e 'íi¹ li nuu²¹. ¹³ Tsu¹ 'wii¹³ joon cii²ii' ñi³ tya' 'láa² icwo² Dios 'naa' 'e coon¹³ la joon tá² lí² táain¹-'oo' mi tí¹ jmii²¹² 'e gó². Joon mo gajmaa²aa' jilaa²¹ 'e líi², joon tá² taain¹-'oo'. ¹⁴ Tá² téin¹-'oo' coon¹³ 'e jai² si'ñuu¹u tuu¹uu' lawa coon²¹ loo²¹ 'núu¹ tu²u tya' 'láa². Joon lawa coon²¹ ñi³ 'e toon¹on 'láa² ni tsi¹ jmaa²aa' 'e 'yaai¹-tsi Dios coon²¹ tøø²mo. ¹⁵ Joon tyá²aa' tyú² tyii' 'e cwoo²oo' 'e júu³ tyú² tya' xiiala seen²¹ tsá²

tyú² coon¹³ Dios la tyá² 'láa² tyú² mo 'ø²ø² mii¹i. ¹⁶ La joon 'e jai² cwoliin¹naa' 'e lí¹ lawa coon²¹ 'mojmó² 'ú²xu 'e saan²¹a 'láa² 'e 'ii¹ tyaní¹i 'e coon¹³ 'e joon lí² dúu¹u jilaa²¹ sii² suun²¹ tya' lí² 'e coo²¹ tya' 'in 'líi¹³. ¹⁷ Joon toon²oon' tyi²ii' lawa coon²¹ lootyí² tya' 'láa² 'e nigajmaa¹a Dios tiin¹³ 'naa'. Joon lawa coon²¹ ñi³ cwaa²¹ lí¹ 'e júu³ tyú² tya' Dios 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyú² 'naa'; soon²oon' tá². ¹⁸ Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²oo' foo²oo' júu³ tyú², mii²ii' tyani Dios coon²¹ tøø²mo coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú². Joon la joon lí²ii' jmaa²aa' jo tii²oo'; foo²oo' júu³ tyú² tya' jilee¹ 'in jai² líi² Dios. ¹⁹ Mii²ii' jon 'wii²¹² tyiajna 'e cwo¹o Dios jna jilaa²¹ júu³ 'e fo³oo. Mii²ii' 'wii²¹² tyiajna 'e jo 'goo²¹oo ijmaa¹³ jna tsá² júu³ 'e júu³ 'uuin²¹ do tya' xiiala jmoo¹o Dios tiin¹³ tsá². ²⁰ Joon Dios gasii¹in jna wa'a jmáa¹³aa tsá² júu³ 'e júu³ tyú² lo; joon 'wii¹³ 'e júu³ tyú² lo 'yuu²na 'nuñi³ nano. Mii²ii' tyani Dios wa'a cwo³ jna tsá² 'e júu³ tyú² lo jo 'goo²¹oo jiiin¹³ la tii²na jmáa³aa.

Júu³ li gatséi¹

²¹⁻²² Síi³na 'in Tíquico lo jee²¹² 'naa' 'e jma²a 'naa' júu³ xiiala seen²¹na, 'e coon¹³ la joon lí² tyá²-'oo'. Joon 'in Tíquico lo jaain²¹ tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na 'áai¹ joon nigajmaa¹a to² tya' Ña'ñu¹'u' coon²¹ tún².

'Ii ijma²a 'naa' júu³ xiiala
 tsangi³na joongi jilaa²¹ 'e
 jmóo³oo.

²³ Mí³hí tyani Dios 'wii¹³
 tya' jileei²¹ tsaru¹u' wa'a
 seein²¹ 'ido tyá² tyani Dios
 joon wa'a cwo² Dios Jmii²¹
 coon¹³ Na'ñu¹u' Jesucristo
 'ii 'e 'iin²¹²mo ruu²¹i coon¹³
 'e jai² líi². ²⁴ Cwauncwaai³
 Dios jileei²¹ tsá² 'in 'iin²¹²in
 Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in jo
 tyéi¹ 'e 'iin²¹²in 'ido. Amén.

Jí² gasii¹ in San Pablo tíi² i tsá² 'in néei¹ Filipos

*Poo² taain²¹² 'nũñi³ joon
sii¹ in jí² tya' 'in jai² líi² Cristo
néei¹ fuu²¹ Filipos*

1 Poo² coon¹³ Timoteo
sii¹ in 'e jí² lo. Jna'oo'o
líi² na'a tsá² jmoo¹ o to² tyu²
Jesucristo. Sii² na'a 'e jí² lo
tíi² jilee²¹ naa' 'in jai² líi²
Cristo 'in néei¹ fuu²¹ Filipos.
Sii² moo'o 'e jí² lo jon tya' 'in
tyu² to² 'naa' coon¹³ tsá²
'in uncoon¹³ 'in tyu² to²
do. Tsá² tya' Dios 'naa' joon
nisicaan²¹ naa' coon¹³ Cristo
Jesús. 2 Cwouncwaai³ Dios
'naa' joon cwocwoo¹ Nũ¹u'
Dios Jmii²¹ coon¹³ Ña'ñũ¹u'
Jesucristo 'e seen²¹ naa' tyú²-u.

*Poo² faa²¹ a júu³ tyú² tya'
'in jai² líi² Ña'ñũ¹u'*

3 La coon²¹ naa¹³ mo
tíi¹³-tsii 'naa' cwo³oo
'maai¹³ Dios tyiia. 4 Mo fo³oo
júu³ tyú² mí³h tyani Dios
Jmii²¹ 'wii²¹² tyii' 'e jløø¹³ moo.
5 Cwo³oo 'maai¹³ Dios 'e ca
jmii²¹² lí ga'naai²¹² 'wii²¹² la
joon jon ca lí no nigajmoo²oo'
to² caan²mo coon¹³ jna'a
'e cwo²¹o' júu³ tyú² tya'
Dios. 6 Cwo³oo 'maai¹³ Dios
joon ní³oo, jo cu²-tsii coon¹³
Dios 'in ga'láa² 'wii²¹² jmoo¹o
coon²¹ to² tyú² jee²¹² 'naa',
'ii ijmaa¹gi la ngó¹ 'naai¹³ ca
tí² jmii²¹² mi cwéei¹ Ña'ñũ¹u'
Jesucristo. 7 Áa¹mo tyú² 'e

'i¹-tsii la no 'wii¹³ 'naa' tsu
'áa¹mo 'iin²¹² na 'naa' tsu 'wii¹³
niga'ii¹³mo' ca ní³mo fo'feei¹
tya' Dios. Joon xufiin¹³
'úu³na 'nũñi³ joongi xufiin¹³
isiin¹³na tyani tsa'a² líi¹
un'øø¹moo 'e júu³ tyú² tya'
xiiala itiin¹³ tsá². Siin³moo
'ñii¹a 'e júu³ jai²' 'e júu³ lo.
8 Ñi¹ Dios xiiala 'iin²¹²na
jileei²¹ 'naa' la 'iin²¹²in
Jesucristo 'naa'. 9-10 Mi fo³oo
júu³ tyú² mí³h tyani Dios
'wii²¹² tyii' 'e ili'iin²¹²gi' Dios
coon¹³ tsá². Mí³h jon icwó²
Dios 'e 'øøi²¹gi-'oo' joon 'e
lijmii¹gi-'oo' 'e liñi²ii' jmaai¹³
'e tyú²gi. Tsa la joon jo
'leei²¹gi' tyani tsá². Joon
jiin¹³ coon²¹ jo 'ee tsa'a²
ñi²gi' mi cwéei¹ Cristo Jesús.
11 Joongi mí³gi 'e coon¹³
'ii²¹ tya' Jesucristo ijmaa²aa'
jilaa²¹ 'e tyú² joon coon¹³ 'e
tyú² jmoo²oo' iun'goo¹ tsá²
Dios Jmii²¹ joon ifaa²¹a júu³
tyú² tya' Dios Jmii²¹.

*Juncwii²¹ tyiia 'e tya' Jesu-
cristo jon*

12 Tsaru¹u', 'iin²¹²na 'e
liñi²ii' 'e jilaa²¹ 'e ningii³na
gauncoon¹³on tyiia joongi
gauncoon¹³on tya' 'in
catyaa² 'e cwo²¹o'o 'e júu³
tyú² tya' xiiala itiin¹³ tsá².
13 La joon ce jileei²¹ 'láa²
'in néei¹ inu tya' róøi¹³
joon jileei²¹ 'in catyaa² ñi¹o
'e siin¹³na 'nũñi³ 'wiin¹³
'iin²¹²na júu³ tya' Cristo.
14 Joon mo galiñi³ tsaru¹u'
'e 'yúu³na 'nũñi³ xiia²¹ jo
jilee²¹mo gatyaa¹-tsi cwo²
júu³ tyú² tya' Dios jo 'ee

'goo²¹o, jo 'ee-gi cu²-tsi coon¹³ Ña'ñu¹u'.

15 'E ja²mo, seen²¹mo 'in líi¹³ 'in cwó¹ júu³ tya' Cristo tsiwúu¹i, 'noo¹o 'mii¹³ pe 'in líi¹³gi cwoo¹o júu³ tyú² 'e jløø¹³mo. 16-17 'In tsá² do cwoo¹o júu³ tyú² tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo jna. Ñi¹o 'ido 'e Dios gasii¹in jna lo 'e un'øø¹moo 'e júu³ lo. 'In catyaai²gi do cwoo¹o júu³ tyú² tya' Cristo la 'øøi²¹-tsi yaai 'yu to² jmoo¹o móo³gi wúu¹ tsi 'nuñi³. Jon' jai² to² ngii¹i. 18 Jo ñi³ii 'ee 'e lí² do, jna-a, jløø¹³moo ngóo¹ 'naai¹³ cwoo¹o júu³ tyú² tya' Cristo. Jløø¹³moo mo cwoo¹ tsá² júu³ tya' Cristo 'wii¹³ 'iin²¹²mo Ña'ñu¹u'. Jløø¹³moo jon mo cwoo¹ tsá² júu³ tya' Cristo xufiin¹³ jon' jo² 'iin²¹²in Cristo tsu coon¹³ la joon inúu²u tsá² júu³ tya' Cristo.

Joon ilijløø¹³moo 19 tsu ñi³oo 'e coon¹³ júu³ tyú² tyii' joongi coon¹³ 'e un-coon¹³ icwó² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jna ilaa²¹moo. 20-21 Jiin¹³ 'e 'iin²¹²na ijaan¹gi jo cwoli¹i lí²na, joon lí²-i fo³oo jo 'e cu²gi-tsii jiin¹³ la nifo³oo la joon ifo³oo tún¹. Iin²¹²na un'góo³oo Jesucristo coon¹³ jilaa²¹ 'e jmóo³oo. Jo 'e lí² xufiin¹³ wa'a jin³iin si najúun³na 'ee. Tsu wana táan³na jiin²¹iin la jiin²¹ Cristo si ni'lí³na 'ee 'e nisáa¹mo joon tyiia. 22 Pe wana táa²mogii juncwii²¹ jmáa³gi to² la ngóo¹ 'naai¹³ 'e

cwóo³oo júu³ tyú² tya' Dios. Jo ñi³ii 'ee ijmáa³aa, 23 'ái¹ tyáan² to² tyiia la ji tún² 'ii¹³. Coon²¹ líi²na 'e jmee²¹gi tyiia 'e júun³na joon nii¹³na ninii²¹²ii coon¹³ Ña'ñu¹u'. 24 Pe coon²¹ 'elo jmee²¹gi tyii' 'e taan²¹²mogii juncwii²¹ lo. 25 Niliñi³mo-tsii itaan²¹²mogii juncwii²¹ coon¹³ 'naa' 'e uncoon¹³oon 'naa' 'e liñi²gi' 'e taan²¹²naa' 'e jløø¹³moo' coon¹³ júu³ tyú² tya' Cristo. 26 Tsu icwaa¹³moo jee²¹² 'naa' 'e coon¹³ la joon ingi²ii' jløø¹³moo' coon¹³ Cristo joon unfee¹gi' Cristo.

27 Cwoo¹³-oo' 'e ngi²ii' jiin¹³ la tíi² ngi² tsá² 'in jai² líi² Cristo tsu la joon xufiin¹³ yajøø³na 'naa' si wíin² taan²¹²na 'e inúu³oo xiiala ngóo¹ 'naai¹³ seen²¹naa' tá² taain²¹²-oo'. Caan²mo ngi²ii' cwoo¹oo' júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá². 28 Joon jo foo¹³naa' wana 'in 'iin²¹²in toon²¹ fo²-oo' 'in 'eei¹ 'naa'. Tsu coon¹³ la joon iliñi¹ 'in 'eei¹ 'naa' 'e tsalíin² lí¹ 'ii²¹ pe 'naa'gi' cwoliin²naa' fu ñafú². Joon Dios gajmaa¹a jilaa²¹ 'elo. 29 Joon jon' wa'a jiin¹³ 'e jo² lí²naa' Jesucristo pe Dios cwo¹o 'naa' 'e wúu¹ móo²oo' 'wii²¹² tya' Jesucristo. 30 Móo¹³-oo' ngii²¹i' jmoo²¹o' caan²mo. Ñi²oo' jilaa²¹ wúu¹ nimoo²¹²oo. Joon la no núu²oo' 'e wúu¹ móo³oo. Joon 'naa' itsangi²naa' la joon.

2

Xiiala líi¹i Jesucristo mo

jó¹ juncwii²¹ joongi jilaa²¹ 'e ya²gi tya'a

1 In cáan²na' tsu 'wii¹³ ja²mo líi²na' Jesucristo joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo' la jaain²¹ la jaan²¹na' cwóo¹³o' pí²yiia', joongi cwóo¹³o' fo'feei¹ ru¹u'. Nigajmoo²¹o' to²caain²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios. Ningalii²¹i' 'e fúu² líi²na'.

2 'Wii¹³ joon 'naa' jmóo²oo' 'e jløø¹³moo 'e naseen²¹moo' 'e tyú². In caan²moo' tsu 'wii¹³ 'iin²¹²moo' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Jløø¹³moo wana 'e seen²¹naa' 'e coon²¹ 'e 'i¹-oo'. 3 Jo jmaa²aa' wa 'iin²¹²naa' 'e sáai² tyii' jon'gi 'e jmaa²aa' jloo³. Jméé¹³naa' yaanaa' tsá² coon²¹ tún². Tyiin²gi 'e 'i¹-oo' cwáain¹ tya' 'in catyaaí² do lagi yaanaa'. 4 Jo jmaa²aa' wa'a jiin¹³ 'e tyú² tyii' yaanaa', 'ná²-a jmaa²aa' 'e tyú² tyii' ce jilee²¹mo.

5 Tyiin²mo 'e 'i¹-oo' la lí 'e ga'i¹-tsi Cristo Jesús. 6 Tsu xufiin¹³ Dios 'ii jo fúu² galíi²i 'ña'a. Jo gajmaa¹a jiin¹³ 'e tíi² jmáa¹a tsu 'wii¹³ Dios 'ii. 7 Joon gatyaa¹a caa¹mo jilaa²¹ 'ii²¹ 'ya² tya'a, joon ga'íi¹ lawa jaain²¹ tsá² tí' tsá². Joon gaunjii²¹i tsá² seen²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹.

8 Joon líi¹i jaain²¹ tsañuu¹ joon ga'ii²¹mo jo 'ee fa'ii²¹ líi²i 'e ijúuin² tsaá¹ crúu¹³. 9 'Wii¹³ joon gacwo²o Dios Jmii²¹ 'ii to² fee¹gi la jee²¹² jileeí²¹. Joon gacwo²o 'ii 'e sii²¹ Cristo

Jesús. Joon 'e sii²¹ do 'e joon 'e tyiin²gi la jee²¹² jilaa²¹. 10 Tsu jiin¹³ coon²¹ moojni² tsá² jo sá² wa'a jo juui¹³ tyaní¹i mo núu²uu 'e sii²¹ 'in no Cristo Jesús, xufiin¹³ 'in taain²¹² ñu'fú² si 'in taain²¹² juncwii²¹ lo 'ee, si 'in najóin¹ 'ee. 11 Joon coon¹³ la joon ijmá¹ jileeí²¹ tsá² júu³ 'e Jesucristo líi¹i Ña'ñu¹u'. Coon¹³ 'e la joon iuntyú¹mo Dios Jmii²¹.

'In jai² líi² Jesucristo 'ná² uncoon¹³ 'in catyaaí² ilicwii¹mo jon Jesús

12 Tsu 'wii¹³ joon, tsaru¹u', 'in 'iin²¹²na, galinuu¹³oo' júu³ tya' Dios mo gataan²¹²na jee²¹² 'naa'. Jmaa²gii' núu¹³uan' la ngóo¹ 'naaí¹³ xufiin¹³ jo ngí³ii jee²¹² 'naa'. Cwoo¹³-oo' untiin¹³naa' jilaa²¹ júu³ 'e 'iin²¹² Dios lí² jee²¹² 'naa'. Jmaa²aa' coon²¹ ce tún². Jmaa²aa' cu²-oo' yaanaa'. 13 Tsu cwo²o Dios 'naa' 'e 'iin²¹²naa' jmaa²aa' joongi uncoon¹³o 'naa' ilí²ii' jmaa²aa' jiin¹³ la lí² 'e 'iin²¹² Dios.

14 Jmaa²aa' jilaa²¹ 'e 'ná² jmaa²aa' 'e tya³-oo' jon'gi wa'a 'e jo cwoo¹oo' júu³ ruu²¹naa'. 15 Coon¹³ la joon jo lí² cwo² tsá² 'naa' tsaá, jogi lí² wa'a jin² tsá² 'e jo untiin¹³naa' 'e jo²o líi²naa'. Lí' la cii¹³i 'e lí² nogi ilíin²naa' jóon¹ Dios Jmii²¹. Jo 'in 'leeí²¹naa' xufiin¹³ taan²¹naa' jee²¹² tsá² 'líi³, tsá² 'in jo tsáa¹ ngí¹. Ijná² joo²¹ 'naa' jee²¹² 'ii lawa jaain²¹ núu¹ 'ii²¹

juncwii²¹ mo n^{uu}²¹. 16 Ngí²í¹'
la ngóo¹ 'naai'¹³ cwoo¹oo'
tsá² júu³ tyá² tya' Dios ts^u
joon cwoo¹o Dios juncwii²¹
tya' tsá² coon¹³ 'e júu³ no.
Ts^u la joon mi jó² Jesucristo
joon jløø¹³moo coon¹³ 'naa'.
Jløø¹³moo ts^u ñí³oo 'e jo tí²
gagoo²¹²oo jee²¹² 'naa' jon'gí
jo tí² to² gajmáa³aa jee²¹²
'naa'. 17 Joon x^ufiin¹³ 'ná²
júun³na 'e uncoon¹³oo 'naa'
ijmáa³gíi jiiin¹³ la to² tyá²
Dios. Joon ilijløø¹³moo coon¹³
'naa'. 18 Joon la joon 'iin²¹²na
'e jløø¹³moo' coon¹³ jna.

*Xiiala líi¹ Timoteo coon¹³
Epafrodito*

19 'Í¹-tsii wa'a icwó²
Ña'ñu¹'u' Jesucristo isí²na
Timoteo 'e jajøø²i 'naa'. Ts^u
joon ilijløø¹³moo mi liñí³ii
xiiala seen²¹naa'. 20 Jiiin¹³
'ii-o 'í¹-tsi la lí 'e 'í¹-tsii
cwáain¹ tyii'. Joon 'e la ja²mo
cu²-tsii'í xiiala seen²¹naa'
coon¹³ 'e tyá² tyii'. 21 Jileei²¹
catyaaí² 'noo²¹on jiiin¹³ 'e
tyá² tya'a yaamo, lí²i 'e jo
'ee cwáain¹ tya'o 'e júu³ tya'
Jesucristo. 22 Pe ñí³oo xiiala
lí¹i Timoteo, tsá² tyá²-tsi 'ii.
'Áa¹mo nigauncoon¹³ jna
cwóo¹³o'o júu³ tyá². Lawa'a
y^uun²¹ tyiia-oo 'ii. 23 Joon
'í¹-tsii isí³na Timoteo jajøø²i
'naa' mi liñí³ii xiiala ngóo¹
seenna. 24 Lí²na 'e Ña'ñu¹'u'
icwó² wa'a yajøø²na 'naa' la
jmoonoo.

25 Pe la joon jon lí²na
'ná² sí²na jon 'in tsaru¹'u'
Epafrodito 'in gasiin¹ 'naa'

iuncoon¹³ jna jilaa²¹ jmaai¹
to² tyiia. Nigajmoo²¹o'o to²
caain²¹ coon¹³on coon¹³
jilaa²¹ faí³ 'e seen²na'a.
26 'Áa¹mo gali'in²¹²in jajøø¹i
'naa' ts^u cu²-tsi tyii' ts^u ñí¹o
'e ñí²ii' júu³ 'e tsaa¹³o. 27 'E
ja²mo galitsaa¹³a Epafrodito
do, la mo júun¹mo pe Dios
galifeei¹-tsi 'wii²¹² tya'a.
Joon jon'gí wa'a jiiin¹³ tya'
'ii pe cagí 'wii²¹² tyiia 'e
jo galifee¹gí faí³-tsii 'e
seen²na. 28 Ts^u 'wii¹³ joon
isí³na Epafrodito ts^u joon
lí² jløø¹³moo' mi máa¹naa'
'ii tún¹. Coon¹³ la joon jo
cu²gí-tsii tyii' mi liñí³ii 'e
taain²¹ jee²¹² 'naa'. 29 Mi
tyí¹a no 'ii¹³naa' 'ii 'e jløø¹³naa'
lawa jaain²¹ ruu²¹moo' 'in
jai² líi² Ña'ñu¹'u' Jesucristo.
Joon cwoli'in²¹²naa' jileei²¹
catyaaí² 'in líi¹ la líi¹ 'ino.
30 Coon²¹ x^u jo gajúun¹in
'wii¹³ jmoo¹o la to² tyá²
Jesucristo. Ga'ii²¹ fu¹ ngóo¹
lí 'ii²¹ fo² 'áai¹ tya'a 'e jmáa¹a
to² tyani³ii 'e jo lí² jmáa² 'naa'
yaanaa'.

3

*'In la jai² jóon¹ Dios 'in
un'goo²¹o Dios Jmii²¹*

1 Tsaru¹'u', cwoli²du'
doñi'ee lí² jløø¹³naa' jmaa²aa'
ts^u tsá² tya' Ña'ñu¹'o' 'naa'.
Tya jna-a jo 'ee untyí² wa'a
fo³oo tún¹ la lí² 'e nifo³oo ni
jí² 'e nisí²na ts^u 'áa¹mo tyiin²
tyii'. 2 Un'øøi¹ 'naa' yaanaa'
coon¹³ 'in tsá² jmoo¹o 'e gó²,

'in jmo¹o li² sii²¹ circuncisión tya' tsá². Jna-a unsii²¹ 'in tsá² do "tsii²¹". ³In tsá² do jin²in 'e coon¹³ 'e li² jmo¹o no 'e líi¹na' jón¹ Dios. Pe jo jo² la jin²in. 'Elo-o 'e júu³ jo²: 'In tsá² 'in un'goo²¹ Dios coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios líi¹ jón¹ Dios. Jna'o' 'in la jai² jón¹ Dios Jmii²¹. Saan²¹an' 'e jløø¹³mo' tsu Cristo Jesús galáa²mo jna' joon cu²u-tsi' coon¹³ 'e li² ngii¹i jma²i tsá². ⁴Wa lí²'i¹-tsi tsá² 'e jón¹ Dios Jmii²¹ 'wii¹³ cwáain¹ tya' 'e li² jmo¹o tsá² 'e joon ce jii¹³ jaain²¹ jo 'in li²gi la li³ii jna tsu tsai' tsá² Israel jna. ⁵Mo gatí² jñá² jmii²¹² 'e ngaa¹³ii joon galí¹na 'e li² circuncisión do. Coonti líi¹na jún² tsá² Israel tsu 'líi²¹² tsaun'áai¹ tyiia sii²¹ Benjamín joon jileei¹³ tsacøøi¹³ tyiia 'in ngaa¹³; Israel 'i. Ga'øøi¹²¹-tsii ley tya' Moisés la 'øøi²¹-tsi tsá² tya' fariseos. ⁶Gajmáa³aa ce caain²¹-tsii 'e ley do. Joon gasaan²¹moo 'in jai² líi² Cristo taa²¹na 'ii 'nañi³. Gajmáa³aa la to² tyu² ley tya' Moisés ce jii¹³ jaain²¹ jo lí² jmá¹ tsa² tyiia. ⁷Jilaa²¹ 'elo ca la jéi¹ 'áa¹mo tyíin² tyiia pe la no jo 'ee tyíin²gi coonti tyiia 'wii¹³ tya' Jesucristo. ⁸Pe jilaa²¹ 'e la mo i'óo³oo do gatú³uu li' caa²¹mo tsu 'i¹-tsii jo 'ee tyíin² jii¹³xu mo gauncii¹ la tyíin² mo galicwii¹in tsá² Jesucristo lawa'a Ña'ñu¹u'. Joon 'wii¹³ Jesucristo ga'ín²moo jilaa²¹

'elo joon jmo³-oo cwáain¹ lawa tyi¹-i tsu 'iin²¹²na 'ii¹³na jilaa²¹a 'e cwo² Cristo jna. ⁹Joon 'iin²¹²na 'e tye¹ Dios jna 'e licaa²¹na coon¹³ Cristo jon'wa' 'wii¹³ jmóo³oo 'e tyú² jii¹³ la to² tyu² ley do pe tsu 'wii¹³ Dios gauntyú¹mo jna 'wii¹³ ja²mo líi²na Jesucristo. Tsu tyú¹mo tsá² tyani Dios jii¹³ wii¹³ ja²mo líi² Cristo. ¹⁰Cristo gajii¹in jee²¹² 'líi²¹² 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹. Joon 'iin²¹²na 'e cwo²o Dios Jmii²¹ jna jon 'e taan²¹²na juncwii²¹ coon¹³ 'ii²¹ do 'e gajmaa¹a jii¹in Cristo. 'Iin²¹²na móo³oo wúu¹ la gani²¹ 'ido wúu¹. 'Iin²¹²na 'e taan²¹²na juncwii²¹ 'e 'i-tsii la li 'e ga¹i-tsi Jesucristo la mo gajúuin¹ cwáain¹ tya' tsá² taain²¹² ni cwo¹³ juncwii²¹. ¹¹'Iin²¹²na jmáa³aa jilaa²¹ 'elo wa'a li¹ii jon jin¹iin jee²¹² 'líi²¹² la gajii²¹ 'ii-o.

Áa¹mo cwo²-tsi Poo² untiin¹³in jii¹³ la to² tyu² Dios

¹²Jo 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa' 'e nigauntyin¹³mo Dios jmeei¹ jna jii¹³ la 'iin²¹²in, jon'gi 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa' 'e seen²na jii¹³ la 'e fo³oo nota. Pe jmáa³gi la ngóo¹ 'naai¹³ 'e ilíin²na la joon. Tsu 'wii¹³ joon Jesucristo gatø² jna ilíin²na tsá² tya'a nifu. ¹³Tsaru¹u', jo fuu²¹²uu 'naa' wa'a nigauntyin¹³na jilaa²¹, pe la no ngóo¹ 'no² jmóo³oo 'e 'íin²mo-tsii jilaa²¹ 'e nijmáa³aa la jéi¹ joon cwo³oo pí³ 'ñii'a 'e untyin¹³na jilaa²¹ 'e 'ná²

jmáa³aa nifu. ¹⁴ Iin²¹²na untiin¹³na joon coon¹³ la joon iuntiin¹³mo Dios Jmii²¹jiin¹³ la 'iin²¹²in cwáain¹tyiia 'wii¹³ Jesucristo. Joon 'iin²¹²in Cristo cwo²o jna 'e nii¹³na ninii²¹²ii coon¹³on ñu¹fú².

¹⁵ Joon tya' jileei²¹ tsá²'in la jai² líi² jú³ tya' Dios joon jmoo¹-o tyiin² 'áa¹mo 'e 'i¹-tsi la no. Joon wana 'i¹-oo' 'e xiia²¹ joon Dios ijmáa¹a 'øøi²¹-oo' 'elo. ¹⁶ Pe 'elo 'áa¹mo tyiin² jmoo²¹o'. 'Ná²-a 'i¹-tsi', la joon jon 'ná²-a ngü²¹' tyani tsá² jiin¹³ la niga²øøi²¹-tsi' jú³ tya' Dios.

¹⁷ Tsaru¹u', jmáa²aa' la jmóo³oo, joon tyáan²aan' cwáain¹ 'in jmoo¹o la jmoo²¹o'o. ¹⁸ Nifuu²¹²oo 'naa' 'láai² naa¹³ joongi ifo³oo tún² ca 'e la xuui²¹²-tsii 'e fúu¹mo 'in jin² 'e jo²o líi² jú³ tya' Jesucristo pe jilaa²¹ 'e jmoo¹o la mo 'ee²¹mo jú³ tyú² do 'e jin²in 'e nijuun¹mo Jesucristo tsaa² crúu¹³ 'wii²¹²tyi'. ¹⁹ Joon li tséi¹ i'íin²mo 'in líi¹ la joon. Un'goo¹-o 'ido wa'a lisá² jiin¹³ 'e la 'iin²¹²mo 'e 'íi¹³ lawa'a 'e un'goo²¹o Dios. Tsu joon 'e jløø¹³mo 'e 'íi¹³ lawa 'e fa'ü²¹ líi²i. Canii² 'e 'i-tsi jiin¹³ 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ²⁰ Pe 'in 'íi³mo jna 'ñu¹fú² joon sijáan³o' 'e ñu¹fú² ijó² 'in jmá¹ tiin¹³ jna' 'in sii²¹o Ña'ñu¹u' Jesucristo. ²¹ Coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ 'e 'oo¹o iunsü²mo cuerpos tyi' ijmáa¹a lawa cuerpo tya'o 'e 'ya²gi

'áa¹mo. Coon¹³ 'ii²¹ joon tyu²o to² jilaa²¹ 'e sá² jmaa¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in.

4

Jløø¹³naa' jmáa²aa' tyani Ña'ñu¹u'
¹ 'Wii¹³ joon, tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, tá² siin²naa' yaanaa' tyani Ña'ñu¹u'. 'Áa¹mo 'iin²¹²na 'naa' joon 'áa¹mo 'iin²¹²na jóø²na 'naa'. 'Naa'oo' jmóo²oo' jløø¹³na. Joon 'naa' ilíin²naa' lawa corona tyiia mi cwéei¹ Ña'ñu¹u'.

² Mí³ü tyani Evodia, la joon jon tyani Síntique wa'a cwosí¹³mo røø² lawa ruu²¹mo 'in jai² líi² Ña'ñu¹u'. ³ Joon 'ñu, tsaru¹u' 'in ni-jmáa³aa to² caain²¹ coon¹³ lawa cajmuui¹ joo²¹ 'íin¹ 'in 'ñüü¹³, mí³ü tyani²¹i uncoon¹³on 'in tsami² ru¹u' do. 'Ii gauncoon¹³o jna cwoo²¹o'o jú³ tyú² tya' Dios tya' 'e tiin¹³ tsá². Coon²¹ caan²¹mo gacwoo²¹o'o 'e jú³ tyú² do coon¹³ Clemente coon¹³ 'in catyaa² do. Joon Dios gataan¹an ni jí² tya'a xiiala sii²¹ jileei²¹ 'ii.

⁴ Jmaa²aa' jløø¹³naa' tyani Ña'ñu¹u' coon²¹ tóø²mo. Fo³oo tún², jløø¹³naa' jmáa²aa'. ⁵ Cwolicwii¹mo tsá² 'naa' 'e 'wo²-oo'. Ti li cwé¹mo Ña'ñu¹u'.

⁶ Jo jmaa²aa' cu²-oo' ce jiin¹³xu, li' cü¹³i jmaa²aa', mí²ü tyani Dios Jmii²¹ tya' jilaa²¹. Fáa¹³aa' jú³ tyú², cwóo²oo' 'maai¹³ Dios jon. ⁷ Tsu joon icwo²o Dios 'naa'

'e seen²naa' tyú² la li 'e seein²¹ 'ña'a. Joon ce jiiin¹³ jaain²¹ tsá² wa ilí² 'òøi²¹-tsi jilaa²¹ 'e tyú² seein²¹ Dios, tsu 'e tyú² do 'e fee¹gi 'e jo 'in cwéei¹ 'òøi²¹-tsi. Tsu 'e tyú² do iun'òøi¹ almas tyii' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-oo' tsu 'wii¹³ jai² líi²naa' Cristo Jesús.

Í²-oo' jmai² 'e tyú²

8 Coon²¹gi 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa', tsaru¹u', 'í²-oo' jilaa²¹ 'e jai², joongi jilaa²¹ 'e tyú², coon¹³ jilaa²¹ 'e røø². Jo 'i¹-oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e un'leei² tsá² yaai. 'Í²-oo' jilaa²¹ 'e 'ya²gi coon¹³ jilaa²¹ ifaa²¹ tsá² 'e tyú². 'Í²-oo' jiiin¹³ 'e tyú²gi coon¹³ jilaa²¹ 'e cwóo²oo' 'maai¹³ Dios.

9 Untii²naa' yaanaa' jilaa' ga'e³ee 'naa' joon jmaa²aa'. Jmaa²aa' jilaa²¹ jiiin¹³ la ganuu²uu' 'e nifo³oo coon¹³ jilaa²¹ 'e gañi²ii' jmóo³oo. La joon 'in Dios 'in cwo² 'naa' 'e tyú² seen²naa' ingi¹ caain²¹ coon¹³ 'naa'.

*'E gacwo¹ 'in seein²¹ fuu²¹
Filipos gauncoon¹³on Poo²*

10 Jløø¹³na 'áa¹mo tyani Ña'ñu¹u' mo galiñii² 'e gati²-oo' jna tún¹. Jo 'iin²¹²na fo³oo 'e ga'in¹-oo' jna pe jo mo gauntyi² fu wa'a 'e uncoon¹³ 'naa' jna. 11 Jo fuu²¹²uu 'naa' wa' mo 'in tyéen¹³na jmi²¹². Tsu niliti²¹moo xijala itaan²¹na juncwii²¹ jløø¹³moo coon¹³ 'e xu 'e 'óo³oo. 12 Niñi³oo xiiala li mo tañii² tsá² la joon jon ñi³oo wa'a mo 'óo³oo sái²xu.

Niliti²¹na xiiala taan²¹na 'e 'yaai²¹-tsii 'e røøi² tu¹³uu si 'e un'áa³na 'ee. Jløø¹³moo coon²¹ tøø²mo wa'a mo 'óo³xuu la joon jon wa'a mo jo 'ee sá² tyiia. 13 Lí²-i jmaa³aa doñi'ee tsu Jesucristo cwo²o jna wa² pí² tyiia. 14 Pe 'naa' 'e tyú² gajmaa²aa' tyiia mo gauncoon¹³oon' jna coon¹³ faí² 'e seen²na.

15 Joon ñi²oo' 'e jiiin¹³ 'naa' tsá² seein²¹ fuu²¹ Filipos gauncoon¹³oon' jna mo gajú³uu Macedonia nifu, nicwó³oo júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá². Jiiin¹³ 'naa'oo' jee²¹² jileei²¹ 'in nijai² líi² Jesucristo gacwóo²oo' jna 'e jmaai¹ to² tyiia tsu 'wii¹³ nicwó³oo júu³ tyú² jee²¹² 'naa' 'e ni'ii¹³naa'. 16 Tsu la 'ii²¹² 'e taan²¹na fuu²¹ Tesalónica gauncoon¹³oon' jna cafu líi¹gi tya' jilaa²¹ 'e tyéé¹³na. 17 Jon' wa'a 'i¹-tsii jiiin¹³ 'e 'ii¹³na, pe jiiin¹³ 'e 'iin²¹²na 'e li'óo²oo' líi¹gi cwáain¹ tyii' tyani Dios Jmii²¹. 18 Ni'ii¹³moo jilaa²¹ ca gasaai²gi. Coon¹³ 'e gasii¹naa' coon¹³ Epafrodito 'óo³oo 'láai²gi. 'E gasii¹naa' do tyiia lí¹ lawa coon²¹ fa¹ tyani Dios, lawa sán² jmafuu²¹ 'áai¹. Joon 'yaai²¹-tsi Dios 'wii¹³ 'e gauncoon¹³oon' jna. 19 La joon jon Dios tyiia-oo icwo²o 'naa' jilaa²¹ 'e 'náa²aa'. Icwo²-o 'naa' 'e 'náa²aa' 'wii¹³ Jesucristo tsu 'áa¹mo sá² tya'a fu ñu¹fú² li 'ya²gi 'áai¹. 20 ¡Cwoun'goo²¹o jileei²¹ tsá² seein²¹ juncwii²¹ Dios Jmii²¹ coon²¹ tøø²mo!

Amén.

Júu³ li gatséi¹

²¹ 'Aa²¹²mo tsá² fu²¹u 'e
fo³na coon¹³ la sii²¹ Jesu-
cristo jileei²¹ 'in jai² líi² Dios
Jmii²¹. Jileei²¹ tsaru¹u' 'in
taain²¹² coon¹³ jna lo sii¹mo
jon 'aa²¹²moo'. ²² La joon
jon sii¹mo 'aa²¹²moo' jileei²¹
'in 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ 'in
jmoo¹o to² inuu tya' tsaa'to²
nifu tyín¹ Roma.

²³ Cwouncwaai³ Ña'ñu¹u'
Jesucristo jileei²¹ 'naa'.
Amén.

Jí² gasii¹ in San Pablo tíi² i tsá² 'in néei¹ Colosas

*Sii¹ in Poo² 'e jí² lo tya' tsá²
jai² líi² Cristo 'in néei¹ Colosas*

1-2 Jna-a, Poo², 'in sii³na
'e jí² lo tyii' 'in jai² líi²
Jesucristo 'in néei¹ coon²¹
fuu²¹ sii²¹ Colosas. Joon líi¹na
apóstol tya' Jesucristo to² tyu²
Dios Jmii²¹. Sii²¹na'a 'e jí²
lo coon¹³ tsaru^{1u} Timoteo
tyi'naa' 'in tsaru^{1u} 'in jai²
líi² Jesucristo. Cwotaan²¹
Ña'ñu^{1u} Dios Jmii²¹ 'naa'
cwa³ joongi cwocwo¹ 'naa'
'e seen²¹naa' 'e tyú².

*Faa²¹ Poo² júu³ tyú² 'wii²¹²
tya' 'in jai² líi² Jesucristo*

3 Coon²¹ tøø²mo cwoo^{21o}
'maai¹³ Dios Jmii²¹, 'in Jmii²¹
Ña'ñu^{1u} Jesucristo, la coon²¹
naa¹³ mo faa^{21a} júu³ tyú²
'wii²¹² tyii'. 4 Nilinée^{3e}
júu³ 'e ja²mo líi²naa' Cristo
Jesús, joongi xiiala 'iin²¹²moo'
jileei²¹ 'in jai² líi² Dios
Jmii²¹. 5 'iin²¹²moo' 'ii tsu 'wii'
injaan^{2oo} icwo² Dios 'naa'
i'ii²¹ 'ido 'naa' fu ñu² iní²ⁱⁱ
coon¹³ Jesús jløø¹³naa'. Ca
la mo 'lää² 'wii²¹² ganuu^{2uun}
'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá²
ga'i^{1oo} la joon. 6 Joon 'e
júu³ lo 'e cwo¹ tsá² la caain²¹
juncwii²¹. Joon 'ii²¹mo tsá²
'e júu³ do la ga'ii¹³naa' la
mo ganuu^{2uun} joon ja²mo
galíi²naa' 'e jo^{1o} 'e 'iin²¹² Dios

tsá². 7 La li 'e galitii²¹naa'
'e ga'e¹ ru^{1u} Epafras, 'in
'iin²¹²naa', 'in gajmaa^{1a} to²
coon¹³ jna'. Joon 'ii jaain²¹
'in jmoo^{1o} to² tyu² Cristo
'in cwo² 'naa' júu³ tyú²
joongi jo cuu^{13oo} coon¹³on.
8 Joongi 'ii gajma^{2a} jna'a júu³
xiiala seen^{2naa} joongi xiiala
'iin²¹²naa' Dios coon¹³ tsá²
coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espiritu
Tyú² tya' Dios.

9 Tsu 'wii¹³ joon 'e jmi²¹²
mo galiné^{3e} 'e xiiala jai²
líi²naa' jo mo gatuu^{21u} 'e
faa^{3a} júu³ tyú² 'e mii²¹ⁱⁱ
tyani Dios Jmii²¹ 'e cwocwo^{2o}
'naa' 'e liñi²ⁱⁱ jilaa²¹ 'e
'iin²¹²in 'e jmaa^{2aa}, joongi
coon¹³ tya' Espiritu Tyú² tya'a
'e 'øøi^{21oo}, iliñi²ⁱⁱ 'e tyú²,
jogi jmaa^{2aa} sóoin² jon'gi wa'
jo untiin¹³naa'. 10 Joongi
mii²¹ⁱⁱ 'e jmaa^{2aa} 'e tyú^{2u}
jiin¹³ la tíi² la jmoo^{1o} 'in
jai² líi² Ña'ñu^{1u} Jesucristo,
jmaa^{2aa}gii' coon²¹ tøø² jiin¹³
la 'yaa^{1tsi}, joon ilicwii^{2naa}
'áai^{1gi} Dios Jmii²¹. 11 Mii²¹ⁱⁱ
'wii²¹² tyii' 'e cwojmaa^{1a} Dios
Jmii²¹ 'e tá^{2gi} taain^{212oo}
coon¹³ 'ii²¹ tya'a 'e 'ya^{2gi},
'e coon¹³ la joon 'e taa^{21oo}
jmaa^{2aa} coon¹³ ce tún², joon
'e jløø¹³moo'. 12 Cwoo^{3oo}
'maai¹³ Ña'ñu^{1u} 'in nityá²
tyú² tyi' i'ii^{13na} jilaa²¹ icwo²
Dios jileei²¹ 'ii injneei²¹
tyani Dios. 13 Joon Dios
Jmii²¹ lawa'a ga'wooi¹ jna' 'e
juncwii²¹ do li 'íi² nuu²¹ joon
gatøø^{1ø} jna' li jná² joo²¹ li
tyu^{2u} Jóon¹, 'in 'iin²¹²in do

to². 14 'In Joon¹on do gajmaa¹a tiin¹³ jna', gajúun¹in 'wii²¹² tyi' joon ga'lin² tsaa² 'wii²¹² tyi'.

Seen²na' 'e tyú²-u coon¹³ Dios Jmii²¹ tsu 'wii¹³ gajúun²mo Jesucristo 'wii²¹² tyi'

15 Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² ní²in Dios Jmii²¹. Pe mo gacwéei² Joon¹on lí¹i tsá²-a joon ganii²¹mo tsá² 'ii. Joon 'ii-o 'in nifu la jee²¹² jileei²¹ 'in seen²¹.

16 'Wii¹³ 'ii-o gajmaa¹a Dios Jmii²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² yu' juncwii²¹. Joon gajmaa¹o jilaa²¹ 'e jo jnéei² la joon jon 'e jnéei². Jilee²¹mo ga'ii²¹ to² 'e tyu² 'ii xúfiin¹³ 'in tsaa²to² nifu si 'in tí² tún² 'ee si 'in tí² 'ni¹ 'ee. Tsu jilaa²¹ 'e galí² 'wii¹³ 'ii-o joongi 'e tyu' 'ii-o. 17 Seen²¹mo Jesucristo ca la jéei¹gi la jee²¹² jilaa²¹ 'e sá². Joon 'wii¹³ 'ii²¹ tyu' 'ii-o jo xéei².

18 Joongi Cristo lí¹i mootyí² tyu' jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii. La to² tyu² mootyí² tsá², tyu²o to² la tøøi² cuerpo tyu' tsá², la joon jmoo¹o Jesucristo. Joon 'ii-o cwoo¹o juncwii²¹ tyu' la jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii. 'Ii-o 'in tyiin²gi nifu la jee²¹² jileei²¹ 'in nigajiin¹ jee²¹² 'líi²¹² 'e jo júuin² tún¹ tsu 'wii¹³ la joon 'ii-o nifu la jee²¹² jilaa²¹. 19 Tsu Dios Jmii²¹ nigali'iin²¹²in wa'a líi¹i Cristo ce tí² la líi¹i 'ii 'ña'a. 20 Joon ga'i¹-tsi jon Dios Jmii²¹

'e 'wii¹³ tyu' Jesucristo 'e seen²¹ tsá² tyú² coon¹³on. Dios ga'lin² tsaa² tyu' jileei²¹ 'wii¹³ jmi¹ 'øøi² Jesucristo 'e gatuun²¹ mo júun¹in tsaa¹ crúu¹³. 'Wii¹³ coon¹³ 'e joon gajmaa¹a Dios 'e síi¹i røø²¹ coon¹³on jileei²¹ 'in taain²¹² ñu'fú² coon¹³ 'in taain²¹² juncwii²¹.

21 Joon 'naa' la mo jéei¹ jo seen²¹naa' tyú² coon¹³ Dios. 'Ee¹moo' Dios 'wii¹³ jilaa²¹ 'e gó² jmoo²oo'. Pe la no Dios gajmaa¹a 'e seen²¹naa' røø²¹ coon¹³on. 22 'Wii¹³ tyu' 'e gajúun¹in cuerpo tyu' Cristo. 'E galí² 'elo 'e lawa'a sá² coon²¹ 'e cwo²o Dios Jmii²¹. Ijaain²¹ Dios Jmii²¹ 'naa' tyani 'ña'a 'e líi¹naa' tsá² jon'gi un'leei²¹gi' yaanaa', jon'gi 'e røøi²¹gi' tsaa². 23 Pe 'elo lano 'ná¹ ngi²hi' canii²mo jiin¹³ 'e jai² líi²naa'. Lawa coon²¹ jmoo³ 'mó² 'e 'yu' 'o² 'áai¹ 'e jo tsajan² jiin¹³xu la joon jon jo xee²-oo' jiin¹³ 'e 'øøi²¹-oo' tsu 'wii¹³ 'e júu³ tyú² 'e nanuu²uu' itiin¹³naa'. Joon nigacwoo¹ tsá² 'e júu³ lo la 'uu²¹mo ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon jna-o, Poo², gauncoon¹³oo cwóo³oo 'e júu³ tyú² do.

Xiiala jmoo¹o Poo² tyu' 'in jai² líi²

24 Jløø³moo coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e móo³oo 'wii²¹² tyii' tsu coon¹³ la joon coon¹³ cuerpo tyiia lí¹ii untiin¹³na jilaa²¹ wúu¹ 'e 'ná¹ ní²gi Cristo cwáain¹ tyu' 'in jai² líi²

'ii. ²⁵ Joon Dios Jmii²¹ gatyaa¹ cwóo³oo icwo³oo 'naa' 'e júu³ tyá² do tya' 'e tyá² tyii'. Dios Jmii²¹ gatyaa¹ cwóo³oo júu³ tya'a 'e cwóo³oo jiin¹³ la tí². ²⁶ Ijmá³aa liñi²'ii' 'e júu³ 'e la mo tá² 'ín³ 'mo² líi¹-i 'áai¹. Ce jiin¹³ ángeles jo ñii¹i la joon jon tsá² jo ñii¹i. Pe la nano Dios gacwoo¹o 'e licwii¹naa' jiin¹³ 'in líi¹i tsá² tya'a. ²⁷ Dios ga'i¹-tsi cwo²o jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii 'e licwii¹i 'e júu³ la mo tá² 'ín³ 'mo². Joon 'ya²gi 'áai¹ joongi 'áa¹mo tyiin² tyii' jileei²¹ 'in jon' seein²¹ Israel. Joon 'e júu³ 'ooin²¹ do 'e jin² 'e 'yúu¹i tsi Cristo 'in tsá² 'in jai² líi² 'ii. Joon 'wii¹³ 'ii do 'øøi²¹-'oo' i'ii¹³naa' li 'ya²gi icwo²o 'naa'.

²⁸ Cwoo²¹o'lo júu³ tyá² tya' Cristo. Joon cwoo²¹o'lo tsá² cwáain¹ jilee²¹mo. Joon 'ee¹e'e jilee²¹mo tsá² joon cwo'øøi²¹-tsi tyá²-u. Tsu joon la jaain²¹ la jaain²¹ 'ii isaain²¹-tsi tyá²-u jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Cristo 'wii²¹² tya'a. ²⁹ 'Wii¹³ joon jmóo³oo to² 'ii²¹ la joon jon jmóo³-oo xiia²¹ jiin¹³ li¹ii jiin¹³ wa² pí² icwo² Jesucristo jna.

2

¹ Tsu 'iin²¹²na 'e liñi²ii' 'e jmóo³oo xiia²¹ jiin¹³ li¹ii 'wii¹³ tyii' joongi 'wii¹³ 'in tsá² néei¹ Laodicea joongi 'wii¹³ jileei²¹ 'in jo mo ní² jna 'ñii'a. ² La joon 'iin²¹²na 'e táain¹ tá²-tsi alma tya'a joon gauncaain²¹ tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in la jaain²¹ la jaain²¹.

'iin²¹²na jon 'e 'øøi²¹gii¹-'oo' 'e coon¹³ la joon jo cu²-'oo' coonti. 'iin²¹²na jon 'e cwii²¹moo' Cristo. Joon jo lí² cwii¹in tsá² 'ii wa'a jo cwoo¹ Dios. ³ Tsu Dios gacwo¹o Cristo jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmi¹-tsi. ⁴ 'E la fuu²¹²uu 'naa' 'e jo 'in icwotyiiian²¹ 'naa' tóo² coon¹³ júu³ tajuu²¹. ⁵ Xuñiin¹³ jo siin¹³na 'ñii'a coon¹³ 'naa' 'áa¹mo líi²na 'naa'. Joongi 'áa¹mo jløø¹³na coon¹³ 'naa' 'e untiin¹³moo' joon 'e teen¹naa' taa²¹ jiin¹³ 'e jai² líi²naa' Cristo.

⁶ La ni'ii¹³naa' Jesucristo la joon jon 'ná¹ taan²¹²naa' juncwii²¹ 'in caan¹²naa' coon¹³on. ⁷ 'In caan²¹naa' coon¹³o lawa'a coon²¹ 'mó² jéei¹ jmóo³ 'áai¹ 'e sa² tá² 'e ilí¹ cwii²¹naa' Cristo 'áai¹gi la coon²¹ jmi¹²¹². Jo cwox-eei²¹-'oo' jiin¹³ 'e jai² líi²naa' jiin¹³ la ga'e² tsá² 'naa'. Coon²¹ tøø²mo cwoo²oo' 'maai²¹ Dios Jmii²¹.

'E 'mii² 'e juncwii²¹ tya' tsá² mo jai² líi² Cristo

⁸ Tñ¹moo', jo cwóoi¹ yaanaa' 'e caain¹ 'naa' wíin² 'in tsá² tajuui²¹ 'in tíi² júu³ 'e jóoin²-tsi tsá². Joongi jo cwo²o 'ido júu³ ruu²¹i coon¹³ 'e júu³ 'e jo jai². 'In tsá² do jo cwoo¹o júu³ tya' Cristo. Cwoo¹-o jmai² júu³ 'e la tíisi² tya' tsá², jiin¹³ la 'e 'øøi²¹-tsi yaamo.

⁹ Tsu lawa'a Dios Jmii²¹ 'ña'a líi¹i Jesucristo. ¹⁰ Joon 'naa' sirøø¹naa' coon¹³ Dios

tsu 'wii¹³ 'in caan²¹naa' coon¹³ Cristo. Joon 'ii tyu² to² jileei²¹ 'in 'oo¹o to² juncwii²¹ coon²¹gi. 11 Joon 'naa' ga'ii¹³naa' 'e li² sii²¹ circuncisión, 'e jmaa¹a tsá² júu³ 'e tsá² tyá' Dios 'naa'. Pe 'e li² ga'ii¹³naa' jon' gajmaa¹a tsá². 'E li² 'e nilí¹naa' 'e Cristo gacoon²¹-o jilaa²¹ tsaa² tyii'. 12 Mo gasaa²¹naa' jmí²¹ lawa'a 'e gajúun¹moo' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'i¹-oo' la gajúun¹ Jesucristo. Joon mo gajmaa¹a Dios Jmii²¹ 'ii²¹ 'e gajii¹in Jesucristo jee²¹² 'lí²¹² la joon jon 'naa' gacwo¹o Dios Jmii²¹ 'naa' juncwii²¹ tyii' 'e 'múui² 'wii¹³ jo¹o galí²naa' Jesucristo. 13 'Naa' la mo jéi¹ lawa'a 'e 'lí²¹²moo' coon¹³ tsaa² tyí² 'e røø²¹naa', jo li² lí¹naa'. Pe la nano nicwo¹o Dios 'naa' juncwii²¹ tyii' caan²¹mo coon¹³ Cristo. Ga'ín²mo 'ido jilaa²¹ tsaa² tyii'. 14 Ga'ín² tsaa² tyi' 'e røø²¹na' tyaní¹i. Coon¹³ 'e tsaa² tyí² do 'e la mo tsaa²¹a' li 'lí³. Mo gateein¹ tsá² Cristo tsaa¹ crúu¹³ joon gajúun¹in. Joongi gatsé¹mo 'e tsaa² røø²¹na' do. 15 Mo gajúuin² Jesucristo tsaa¹ crúu¹³ do galí¹o 'in 'lí³ coon¹³ jileei²¹ 'in 'oo¹o to² tyá' 'in 'lí³. Joon coon¹³ la joon Dios ga'e²o jileei²¹ 'e feei¹gi Cristo lagi 'in 'lí³ do.

*Jmaa²aa' jii¹³ la to² tyu²
Dios*

16 Tsu 'wii¹³ joon jo cwóoi¹ 'naa' wa'a jmá¹ tsá² 'ii²¹ tyii' coon¹³ 'e 'uu²uu' cøø²øø'.

Jon'gi cwóoi¹ 'naa' wa'a jmá¹ tsá² 'ii²¹ tyii' coon¹³ mo tí² jmí²¹² si jmí²¹² mo 'láa² 'wii²¹² la jaain²¹ sii²¹ 'ee, si jmí²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'ee. 17 Tsu 'wii¹³ jilaa²¹ 'elo li lawa 'iin³ tyá' Cristo, jmaa¹a tsá² júu³ xiiala lí¹ Cristo ijó¹ pe najó²-o joon la no lí²-i licwii¹in tsá² 'ña'a Cristo. 18 Jo cwoo²oo' 'e cón² 'in tsá² do 'naa' tóo² 'e jo 'ii¹³naa' jilaa²¹ 'e sá² tyii' coon¹³ Jesucristo. 'In tsá² do jmaai²¹ yaai lawa tsá² 'wéi¹ joon un'goo²¹o ángeles. Faa²¹a 'e jo 'øøi²¹-tsi. Joon jløøi³ 'ña'a coon¹³ 'e 'i¹-tsi xufiin¹³ 'i¹-tsi jii¹³ la 'i¹-tsi tsá² 'in jo cwii¹in Dios. 19 Jo ngí¹ 'in caain²¹ coon¹³ Cristo. Pe Cristo do lí¹i tsafeei¹ tyá' jileei²¹ 'in jai² lí² 'ii. Joon 'ii do cwoo¹o jilaa²¹ 'e ñ¹ tsá² cwáain¹ tyá' Dios Jmii²¹. 'Wii¹³ 'ii-o sicaain²¹ jileei²¹ 'in jai² lí² 'ii jii¹³ la 'i¹-tsi Dios.

20 Mi yuui¹³ gajúun¹ Cristo 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ jo lí² tyu²gi to² 'ii. La joon jon jna' lawa'a jún¹mo' jon coon¹³ Cristo. Joon jo lí²gi tyu²u tsá² jna' to². 21 Jo 'ná¹ jmoo²¹o' 'ii²¹ 'e tyu²u lagi jo gø²ø si jo 'uun²¹un 'ee si jo lí²i coon¹³ cwoo²¹o 'ee. 22 Tsu jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ ityé¹mo mi yuui¹³ ijméi¹ to² tyá' tsá². Joon 'e 'ii²¹ 'e jmoo¹o 'in tsá² do lí² jii¹³ la to² tyu² tsá², joon jii¹³ júu³ 'e 'e²e tsá². 23 'In tsá² jmoo¹o 'ii²¹ lo 'e la

mo líi¹ la líi¹; tsá² 'in cwó¹-tsi jmoó¹o la to² tyu² Dios. Pe jii¹³ jmaa²¹i yaai tsá² 'wéi¹ joon 'e¹e wúu¹ yaai. Jo 'ee to² 'íi³ jilaa²¹ 'elo tsu 'in tsá² 'in jmoó¹o la joon jmoó¹-o jii¹³ la 'iin²¹²gi 'ña'a.

3

1 La gajúun²naa' coon¹³ Cristo la joon jon niga-jii¹naa' tún¹ coon¹³on. 'Wii¹³ joon 'naa²¹aa' 'e sá² fu ñu¹fú² li tyín¹ Cristo li' cwóo²¹o Dios Jmii²¹ tsáa¹. 2 Cwo'í²-'oo' 'e sá² fu ñu¹fú² jon' 'e sá² ni cwóo¹³ juncwii²¹. 3 Gajúun²naa' coon¹³ Cristo joon nano un'øø²¹mo Dios juncwii²¹ tyii' coon¹³ Cristo. 4 Joon Cristo 'ña'a líi¹i juncwii²¹ tyi'. Joon mi jnéi¹ Cristo tún¹ la joon jon jna' injnéi¹mo' coon¹³on. Joon 'e 'ya²gi tya'a ilisá² tyi'.

'E² Poo² tsá² xiiala teein²¹² tsá² juncwii²¹

5 'Wii¹³ joon 'ná¹ joon²¹on' jmaa²¹a' jilaa²¹ 'e 'iin²¹²na' 'e gó² 'e jmoó²¹o'. Jo foo¹³naa' tsami² tya' tsá² xeei²¹, jon'gi jmaa²aa' doñi'ee 'e gó². Jo jmaa²aa' 'e gó² 'e 'iin²¹²naa' jmaa²aa' jon'gi 'e gó² 'e 'i¹-'oo'. Jo 'iin²¹²gii' 'áai¹gi lagi 'a 'oo²oo' no tsu lawa'a un'goo²oo' dioses jmaa¹i tsá² wa'a jmoó²oo' la joon. 6 Joon tsu 'wii¹³ jilaa²¹ 'e gó² lo i'ee¹ Dios wúu¹ jileei²¹ 'in jo mo jmaa¹a nuu¹³. Joon 'áa¹mo wúu¹ inii² 'ido. 7 Joon 'naa' gajmaa²aa' jilaa²¹ 'e gó² lo la mo seen²¹naa' la mo jéei¹.

8 Pe nano tuu²uu' jilaa²¹ 'e gó² lo: tuu²uu' 'e nii²¹-'oo', jo jmaa²gii' 'e nii²¹-'oo'. Tuu²uu' jilaa²¹ 'e gó² 'e tí²-'oo' joon jilaa²¹ júu³ gó² 'e foo²¹oo' tya' tsá² xeei²¹. Tuu²uu' jilaa²¹ júu³ 'líi³ 'e síi¹naa'.

9 Jo fu²uu' tsá² júu³ tajuu²¹ la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsu ni gatuu²oo' jilaa²¹ 'e gó² seen²¹naa' la mo jéei¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² gajmaa²aa'.

10 Joon niga'ii¹³naa' coon²¹ juncwii²¹ 'múui². Joon la coon²¹ jmii²¹² nigalicwii²ingii' Dios 'in gacwo¹ 'naa' 'e juncwii²¹ 'múui² do. Joon coon¹³ la joon tí²xu-xu 'e juncwii²¹ tyii' do líi¹i² ca li la líi¹ juncwii²¹ tya' Dios Jmii²¹.

11 Mo ngii¹ tsá² coon¹³ 'e juncwii²¹ 'múui² do ca nii²mo tsá² líi¹i. Jo 'e cwáain¹ tya' tsá² doñixiia' jalín², la joon sáa³ jmii²¹ tsá² doñixiia' jalín². Jo tyiin² joo²¹ jii²¹ gauntsáa¹ tsá² jí² si 'ee to² tí²i tsá² 'ee. Jii¹³ 'e tyiin²mo 'e cwii¹in 'ido Jesucristo tsu jii¹³ 'ii 'in tyiin²gi.

12 'In²¹²mo Dios 'naa' joon gatyii¹³in 'naa' ilíin²naa' tsá² tya'a, 'wii¹³ joon cwolíi²naa' tsá² 'wo²-tsi, tsá² 'in jmoó¹o tyú² tya' tsá² xeei²¹. Jo jmaa²aa' jlóo¹³ pe cwolíi²naa' tsá² coon²¹ tún¹ 'in feei¹-tsi. 13 Jmaa²aa' feei¹-'oo' 'wii¹³ tya' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Joon wana 'e niga'láa¹ tsá² tyii' jmaa²aa' feei¹-'oo' tya'a tsu jii¹³ la joon gajmaa¹a Cristo tyii'.

14 Pe 'e tyiin²gi 'e 'iin²¹²naa' tsaru¹u', tsu jiiin¹³ coon¹³ la joon incaan²¹naa' joon si¹³ii' røø²¹. 15 'Wii¹³ Cristo seen²¹naa' tyú² coon¹³ Dios Jmii²¹ tsu 'wii¹³ joon jmaa^{2aa}' jiiin¹³ la tii²i jmaa^{1a} 'in seein²¹ tyú² coon¹³ Dios Jmii²¹. Tsu 'yu to² joon gatø²ø Dios 'naa' 'e canii²mo ili²naa'. Joon cwoo²oo' 'maai¹³ Dios Jmii²¹.

16 Cwotii¹³-oo' jilaa²¹ júu³ tya' Cristo 'e ganuu^{2uu}. Jmaa^{2aa}' núu^{13uu} 'e júu³ do. 'Ee²ee' 'e júu³ do joongi tyá²-oo' la jaain²¹ la jaan²¹naa' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-oo' 'e gacwo² Dios. 'øø²øø' jilaa²¹ júu³ tyú² salmos coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyú² tii²¹gii', cwoo²oo' 'maai¹³ coon¹³ 'e 'øø²øø' do. 17 Joon jilaa²¹ 'e jmoo²oo' si fó²oo' 'ee, jmaa^{2aa}' jilaa²¹ 'wii²¹² tya' Ña'ñu^{1u}' Jesucristo. Joon cwoo²oo' 'maai¹³ Dios Jmii²¹ 'wii¹³ 'ii-o.

Xiiala 'ná¹ jmaa^{1a} 'in jai² líi² Jesucristo

18 Joon jileei²¹ 'naa' tsami² 'in seein²¹ ñuu¹ tya'a jmaa^{2aa}' núu^{13uu} coon¹³ ñuu¹ tyii'. Tsu coon¹³ la joon 'ná¹ jmaa^{1a} 'in jai² líi² Ña'ñu^{1u}'. 19 Joon 'naa' tsañuu¹ 'in seein²¹ tsami² tya'a cwoli²¹²moo' tsami² tyii'. Jo jmaa^{2aa}' 'eei¹ 'naa'. 20 Jileei²¹ 'naa' 'in xuui²¹²gii' jmaa^{2aa}' núu^{13uu} to² tyu² 'ñú^{2uu} coon¹³ saa^{2aa}' tsu 'yaai¹-tsi Ña'ñu^{1u}' coon¹³ 'elo. 21 Joon

'naa' 'in líi¹i tsacøøi¹³ jo untyí²naa' xuui²¹² tyii' ce tyá² 'nii²¹-tsi tsu joon jo tyuui¹²-tsi. 22 Jileei²¹ 'naa' 'in líi¹i tsa'leei¹³ jmaa^{2aa}' núu^{13uu} to² tyu² ñifi²'ii' 'in seein²¹ juncwii²¹ lo. Jmaa^{2aa}' núu^{13uu} coon²¹ tøø²mo jon' wa'a jiiin¹³ mo jøø²i 'naa' coon²¹ liseen²¹naa' tyú² coon¹³on. Pe cwoseen²¹naa' canii²mo un'goo²¹oo' Dios Jmii²¹. 23 Joon doñi²ee 'e jmaa^{2aa}', jmaa^{2aa}' 'e jløø¹³moo' lawa to² tya' Ña'ñu^{1u}' jon' to² tya' tsá². 24 Joon niñi²oo' 'e Ña'ñu^{1u}' icwo² 'naa' lawa coon²¹ 'e tii²naa' 'e 'ii¹³naa' ñu¹fú² tsu jmoo²oo' to² tya' Cristo 'in líi¹i Ñi¹fii²'ii' la jai². 25 Joon jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² 'ii²¹mo 'e 'lee¹³i tya' 'e gó² gajmaa^{1a}. Joon coon²¹ 'ii²¹ 'oo¹o Dios 'e jmaa^{1a} tya' la jaain²¹ la jaain²¹ tsá².

4

1 La joon 'naa' 'in líi¹naa' ñi¹fii²¹² tsá² 'ná¹ jmaa^{2aa}' 'ii²¹ røø²¹ coon¹³ tsa'leei¹³ tyii'. Cwotii¹³-oo' 'e seein²¹ jaain²¹ Ñi¹fii²'ii' ñu¹fú².

2 Faa^{2aa}' júu³ tyú² coon²¹ tøø²mo, lii²'ii' jmaa^{2aa}', cwoo²oo' 'maai¹³ Dios Jmii²¹. 3 Faa^{2aa}' jon júu³ tyú² 'wii¹³ tyijna'a 'e cwo² Ña'ñu^{1u}' 'e cwoo²¹o' júu³ tyú² tya'a. Joon 'wii¹³ 'e júu³ do 'yuu²na 'nuñi³. 4 Mí²'ii' tyani Dios 'e liñi³ii tyú² xiiala ili² cwóo³oo 'e júu³ do.

5 Ngí²h' coon²¹ tsáa¹ tyani 'in jo cwii¹in Ña'ñu¹u' Jesucristo. Cwoo¹³-oo' jmaa^{2aa}' 'e sá² jmaa^{2aa}'. 6 Sí¹naa' coon¹³ júu³ coon²¹ tún². Cwoliñí²ii' xiiala ngí²h' tya' 'in unngí¹i.

Júu³ li tséi¹

7 Joon 'in tsaru¹u' Tíquico, 'in 'iin²¹²na'a, ijma¹a 'naa' júu³ xiiala seen²¹na. Joon 'in Tíquico do nigauncoon¹³o jna 'áai¹ joon coon²¹ caan²¹mo gacwoo²¹o'o júu³ tyú² tya' Ña'ñu¹u'. 8 'Wii¹³ joon síi²na 'ii isii²¹ 'naa' xiiala seen²¹na'a joon wa li² tyá²-oo'. 9 Joon tsagoo¹oo' Onésimo ingi¹ coon¹³ Tíquico. Tsaa¹³-tsi Onésimo Ña'ñu¹u' Jesucristo 'áai¹ joon 'áa¹mo 'iin²¹²moo'o 'ii. Je wai¹ do ijma² 'naa' júu³ xiiala li lo.

10 Joon 'in Aristarco, 'in taai²¹² 'nuñí³ coon¹³ jna síi¹i 'aa²¹²moo'. La joon jon síi¹i Marcos, 'in líi¹i ruu²¹i Bernabé síi¹i 'aa²¹²naa' jon. Niga'ii¹³moo' júu³ cwáain¹ tya'a joon wa jafee¹³i 'naa' 'ii¹³moo' 'ii 'e tyú²-u. 11 'In Jesús do, 'in sii²¹o jon Justo, síi¹i 'naa' jon 'aa²¹²moo'. Jiin¹³ 'in gaai²¹ no, jee²¹² tsá² Israel 'in jai² líi² Cristo, gauncoon¹³o jna cwoo²¹o'o júu³ tyú² tya' Dios. Joon gacwo¹o jna fo'fee¹ 'áai¹. 12 'In tsagoo¹oo' Epafras síi¹i 'aa²¹²moo'. Tsá² jmaa¹a to² tyú² Cristo 'ii joon 'áa¹mo mii¹i tyani Ña'ñu¹u' 'wii²¹² tyii'. Mii¹i tyani Dios 'e taan²¹²naa'

tá² táain¹-oo' joon 'e ñii²¹oo' jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ 'e jmaa^{2aa}'. 13 Tsu jna-a jmóo³oo júu³ xiiala cu²-tsi Epafras tyii' joongi tya' 'in néei¹ fuu²¹ Laodicea coon¹³ 'in néei¹ fuu²¹ Hierápolis. 14 'In timi¹ Lucas, 'in 'iin²¹²na'a, síi¹i 'aa²¹²moo'. La joon jon Demas síi¹i 'aa²¹²moo'.

15 'Aa²¹²mo fuu²¹uu' 'in jai² líi² Cristo 'in néei¹ fuu²¹ Laodicea. 'Aa²¹²mo'o fuu²¹uu' fo³oo Ninfas coon¹³ 'in incaain²¹ inuu tya'a. 16 Mo ngayuui¹³ jøø²øø' 'e jí² lo jee²¹² 'naa' joon síi¹naa' tya' 'in jai² líi² Cristo néei¹ Laodicea. Jøø²oo' jon 'e jí² ga'ii²¹ 'in néei¹ Laodicea. 17 Síi¹³ii' Arquipo: "Tyán² cwáain¹ 'e untiin¹³mo'o røø²¹ jilaa²¹ to² 'e gacwo¹ Ña'ñu¹u' 'nu ijmaa²¹a."

18 Jna-a, Poo², jmóo³oo 'e júu³ lo coon¹³ cwóo³oo. Untii¹³i-'oo' 'e 'yuu²na 'nuñí³. Cwouncwaa¹³ Dios Jmii²¹ 'naa'. Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² 'e gasií¹ in San Pablo tíi² tsá² 'in néei¹ Tsalónica

*Poo² coon¹³ 'in ngí¹ coon¹³
sii¹ 'in 'e jí² lo*

1 Jna-a, Poo², coon¹³
Silvano coon¹³ Timo-
teo jmoo²¹ o'o 'e jí² lo 'e
sii²¹ na'a tyii' 'in jo¹ líi²
Cristo 'in seein²¹ fuu²¹
Tsalónica, jileei²¹ 'naa'
'in sicaain²¹² coon¹³ Dios
Jmii²¹ joongi coon¹³ Jesu-
cristo. 'iin²¹² moo'o 'e Dios,
'in Ññ¹³ o', cwouncwaa³ i
'naa'. Joongi cwouncwaa³ i
Ña'ññ¹ u' Jesucristo 'naa'
joongi 'e cwo¹ 'e seen²¹ naa' 'e
tyá² juncwii²¹ tyii'.

*Xiiala niga'e² e Poo² tsá²
seein²¹ Tsalónica 'e tsáai¹-tsi
Dios coon²¹ tsoo² mo*

2 Coon²¹ tsoo² mo cwo¹³ o'o
'maai¹³ Dios 'wii²¹² tyii'. Joon
mi faa¹³ a'a júu³ tyú² mii²¹ i;
'wii²¹² tyii'. 3 Tíi¹³ i-tsii¹
tyani Dios Jmii²¹ xiiala
gajmaa² naa' to² wii¹³ ja² mo
galí² naa'; joongi xiiala
gauncóon¹³ oon' tsá² 'wii¹³ i
'iin²¹² moo' Dios; joongi xiiala
nisijaan²¹² oo' tá taain²¹² -'oo'
'e untsiin²¹ mo Ña'ññ¹ u' Jesu-
cristo júu³ tya'a. 4 Tsaru¹ u',
'iin²¹² mo Dios Jmii²¹ 'naa'
joon nee² o' 'e nigatyii¹³ in
Dios 'naa'. 5 Jna'a mo gac-
woo¹³ o'o 'naa' júu³ tyú² tya'
'e tiin¹³ tsá² jon' wa'a jmaai²

júu³ pe coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹
tya' Espíritu Tyú² tya' Dios
joon jo cu²-tsii¹ i wa' líi² naa' 'e
jo jo¹ 'e júu³ do. Tyú² -ññ³ oo'
yaanaa' xiiala nigajmoo²¹ o'o
jee²¹² 'naa' coon¹³ 'e tyú² tyii'.

6 Joon 'naa' cwáain¹ tyii'
gañí³ ii' wúu¹ la gamó¹ jna
wúu¹ la joon jon ganí²
Ña'ññ¹ u' Jesucristo wúu¹
'wii¹³ júu³ tya' Ña'ññ¹ u'
Dios Jmii²¹. Joon ga'ii¹³ moo'
júu³ tya' Dios coon²¹ 'e
jløø¹³ moo' fiin¹³ líi¹ wúu¹
nigañii² ii'. 'In Espíritu Tyú²
tya' Dios gauncoon¹³ 'naa'
'e li jløø¹³ moo'. 7 Coon¹³
cwáain¹ la joon ga'ee¹³ ee' tsá²
'in jai² líi² Cristo fu li sii²¹
Macedonia coon¹³ fu li sii²¹
Acaya xiiala ingí². 8 Jon'gí
jiin¹³ joon niganúu² un júu³
tya' Ña'ññ¹ u' 'wii¹³ 'naa' pe
la caan²¹ mo galiñii¹ o xiiala
nigalitsáa¹ mo-'oo' Dios. Jo
'ná¹ jmó² gíi¹ júu³. 9 Li' chí¹² i
galí². Yaamo 'in tsá² do síi¹ i
xiiala ga'ii¹³ naa' jna'a coon¹³
'e tyú². Gatuu²¹ oo' jilaa²¹ 'e
gaun'goo²¹ oo' 'e litsáa¹ mo-'oo'
Dios 'in jiin¹ joongi 'in jai².
10 Joongi tya¹ o 'in tsá² do
júu³ xiiala sijaan² aan' mi jó¹
fu ññ¹ fú² 'in Joon¹ Dios 'in
gajmaa¹ Dios gajjiin¹ in jee²¹²
'líi²¹². 'In Jesús do 'ii' 'in
niláa² mo jna' jilaa²¹ 'ii²¹ tya'
Dios ijó¹.

2

*To² 'e gajmaa¹ Poo² fu
Tsalónica*

1 Tyú²-u ñí² 'naa', tsaru¹u', jilaa²¹ to² gajmoo²¹o'o jee²¹² 'naa' jo ti' galí². 2 Ñí²oo' xiiala gaunlí²i jna'a fu Filipos, joongi jilaa²¹ wúu¹ 'e niganee²¹e'e pe jo ní³ii 'ee lí² Dios tyii'i gauncoon¹³on jna'a 'e nigacwoo²o'o 'naa' júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² jo 'ee cu²-tsii'i fiin¹³ jo cwo¹ tsá² júu³ ruu²¹i 'áai¹. 3 Tsu jilaa²¹a 'e faa¹³a'a jmai² júu³ ja²mo. Jo ga'ee¹³e'e 'naa' 'e un'lee²¹naa' yaanaa' jon'gi tyiin²a'an 'naa' tóo². 4 Jon'on la joon tsu Dios nigatyii¹³in jna'a joon gatyaa¹ cwoo²¹o'o júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá². Joon jiin¹³ la joon faa¹³a'a jon'gi wa'a joon¹o'on tyú² coon¹³ tsá² pe coon¹³ Dios 'in ñii¹i jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi' si 'e tyú² si 'e gó² 'ee. 5 Tsu tyú²-u ñí²ii' xiiala gauntyú¹i jna'a 'naa' tyani²ii' jon'gi 'naa¹³a'a cwáain¹ wa'a xiiala jnaa²a'a cuu² tsu Dios tyan¹ cwáain¹ 'elo. 6 Jon'gi 'naa¹³a'a cwáain¹ wa'a un'goo²¹ tsá² jna'a jon' 'naa' tiin¹³ jon'gi tsá² xeei²¹ 'ee xufiin¹³ 'in tyiin² jna'a coon¹³ to² 'e 'oo²o'o coon¹³ 'ii²¹ tya' Cristo. 7 Lí¹ cii¹²i jmó² jna'a 'e 'wo²-tsiioo' 'wii¹³ tyii' lawa jaain²¹ tsamí² 'in jóø² jóon¹on joon 'nee¹mo. 8 Lí¹ li'nee¹na'a 'naa'. Jilaa²¹ 'e cwoo¹³o'o 'naa' jon'on jiin¹³ júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² pe ca juncwii²¹ tyiioo'o nicwoo¹³o'o 'naa' tsu lí¹ nigali'iin²¹²na'a 'naa'. 9 'Naa', tsaru¹u' niñii²¹oo' xiiala

jmoo²¹o'o. To²-o jmoo²¹o'o la 'woo¹ tiin¹³ la jmi¹. Joon saan²¹ tyii'i tsu 'wii¹³ jo 'iin²¹²na'a 'e untyí²na'a 'naa' jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' la 'ii²¹² cwoo¹³o'o 'naa' júu³ tyú² tya' Dios.

10 'Naa' jøø²øø' joongi jøø² Dios xiiala toon²¹o'on 'e tyú² joongi coon²¹ tsáa¹ coon¹³ 'naa' 'in jai² líi². Gatoon²¹o'on 'e jo lí² cwo¹ tsá² jna'a tsaa² ce jiin¹³ coon²¹. 11 Tyú²-u joongi ñii²¹oo' xiiala nigacwoo¹³o'o 'naa' pí² joongi nigacwoo¹³o'o 'naa' cwáain¹ la jaain²¹ la jaan²¹naa' la jmoo¹o jaain²¹ jmi²¹ tsá² coon¹³ jóon¹on. 12 Niga'ee¹²e'e 'naa' xiiala 'ná¹ ngi³naa' tyani tsá² tsu tsá² tya' Dios 'naa' tsu Dios gatø¹ø 'naa' 'e ní²ii' jee²¹² jilaa²¹ 'e 'ya²gi li tyu² 'ii to². 13 'Wii¹³ joon coon²¹ tøø²mo cwoo¹³o'o 'maai¹³ Dios tsu 'naa' mo ganuu²uun' júu³ tya' Dios 'e gafaa¹a'a ga'ii¹³mo' lawa júu³ tya' Dios jon'on ga'ii¹³naa' lawa júu³ tya' tsá². Joon 'e la ja²mo 'e júu³ do júu³ tya' Dios 'e cwo¹o pí² jee²¹² 'naa' 'in jai² líi². 14 Tsaru¹u', mo gajmeei²¹ tsagoo²oo' 'naa' gangii²¹²naa' la ngangii¹ 'in tsá² Israel 'in jai² líi² Dios seein²¹ Judea tsu 'in tsá² Judea do 'in nigajai² líi² Cristo nigajmee²¹mo tsagoo¹o 'ii. 15 La joon jon 'in tsá² do nigajnga²mo Ña'ñu¹u' Jesús la nigajngaa¹²i tsagoo¹o 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios

ca la mo jéei¹. Joon ga'óó¹mo jna'a. Jo gaun'goo²¹ 'ido Dios joon 'ee¹mo jileei²¹ tsá². 16 Jo cwo¹ faa¹³a'a júu³ tyú² tya' Dios tya' 'in jo seein²¹ Israel itiin¹³in. Cwáain¹ la joon gali² fee¹gi tsaa² tya'a pe la ja²mo injó¹ wúu¹ tya' Dios jee²¹² 'ii.

'Tin²¹²in Poo² tsafee¹²i tsá² Tesalónica coon²¹gi tún¹

17 Tsaru¹u', nigaxee²¹na' coon²¹ sii¹³xu coon¹³ 'naa' pe fiin¹³ jo nee²¹na'a 'naa' 'i¹-tsii¹ 'naa'. Pe líi¹ 'yaa¹-tsii¹ i jajóó²¹²na'a 'naa' tún¹. 18 Ga¹²-tsii¹ i jaa²¹a'a, joon jna-a, Poo², gali²iin²¹²na yí³aa 'láai² naa¹³ pe 'in 'líi¹³ Satanás gajni²¹mo. 19 'E taan²¹²naa' coon¹³ jna'a ili² 'e tyú² tyii¹ mi jó¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. Najlóó¹³na'a joongi 'yaa¹-tsii¹ i tsu 'wii¹³ 'naa' taan²¹²naa' do. 20 'E ja²mo 'wii¹³ 'naa'oo' ilijlóó¹³mo'o' joon tyú²-u si¹³'ii¹³-tsii¹ i.

3

1 Joon tsu 'wii¹³ 'i¹-tsi¹ 'áai¹ 'wii²¹² tyii¹ nisi¹i wa'a joon²¹oo 'ñii¹a jiiin¹³ fu Atenas. 2 Joon sii²¹na'a tsaru¹u' Timoteo jajóó²¹²i 'naa' tsu tsá² tya' Dios 'ii 'in nigajmaa¹a to² coon¹³ jna'a. 'Ii gauncoon¹³on jna'a 'e cwo¹ júu³ tyú² tya' xiiala itiin¹³ Cristo tsá². Joon lí²-i cwo¹o 'naa' 'e 'óó¹i²¹gi-'oo' joongi 'e tsáai¹gi-'oo' Jesús. 3 Joon la joon 'naa' jo cwo¹iin²-oo' 'e cwáain¹ lo 'wii¹³ fa¹³ 'e sá² tyii¹ tsu ñi³oo' 'e i'óó¹mo tsá²

jna' jile¹e' jiiin¹³ 'in jai² líi² Jesucristo. 4 'Wii¹³ joon la mo gatoon²¹o'on jee²¹² 'naa' ga¹i²¹i júu³ 'naa' 'e i'óó¹ tsá² jna'. Joon la joon gali² la lí¹ 'e ñi²ii'. 5 'Wii¹³ joon cu²-tsii 'wii²¹² tyii'. Joon gasii²na Timoteo jaunngii²i 'naa' xiiala seen²¹naa' ti tsáai¹gi-'oo' Cristo. Cu²-tsii líi²na wa'a 'in 'líi³mo niga¹lee¹²i 'naa' 'e ti' nigangó¹ lí¹ caa¹mo coon¹³ jilaa²¹ to² tyii¹.

6 Pe nano Timoteo nicwa²mo jaa¹²i fu Tesalónica. Joon tyíian²o júu³ tyú² 'e jo¹gi líi²naa' joon xiiala 'iin²¹²naa' tsá². Tyaa²¹o júu³ 'e 'áa¹mo tíi¹³-oo' 'e jlóó¹³mo'. Joongi 'yaa¹-oo' 'e jóó²¹²naa' jna'a la joon jon jna'a 'iin²¹²mo'o jóó²¹²na'a 'naa'. 7 'Wii¹³ joon tsaru¹u', fiin¹³ taan²¹²na'a fa¹³ 'áai¹, mo ganuu²¹u' 'e tsáa¹mogi-'oo' Jesús galijlóó¹³mo'o 'áai¹. 8 Gali² lawa coon²¹ juncwii²¹ 'múui² tyii¹ mo galinee²e'e 'e tsáa¹mogi-'oo' júu³ tya' Ña'ñu¹u'. 9 Líi¹ cwo¹³o'o 'maai¹³ Dios tyi' tsu líi¹ jlóó¹³na'a tyani Dios 'wii¹³ 'naa'. 10 La 'woo¹ jmii¹ fee¹³na'a Dios ce caain¹-tsii¹ 'e cwocwoo¹ Dios jóó²¹²na'a 'naa'. Coon¹³ la joon untsiin¹na'a jilaa²¹ 'e 'ná¹-gi litsáai¹-oo'.

11 'Yaa¹mo-tsii¹ 'e 'ña'a Dios Ñuu²o' coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo iuncoon¹³o jna'a joon lí²-i jafee¹³na'a 'naa'. 12 Joon 'iin²¹²na 'e iuncoon¹³ Ña'ñu¹u' 'naa' 'e

ilií² 'neeí¹gíí' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' coon¹³ jileei²¹ tsá² xeei²¹ la 'nee¹na'a 'naa'. ¹³ Coon¹³ la joon tá² taain²¹²-oo' jo tsaa² røøi²¹gíí' tyani Dios, Ña'ñu¹'u', mi jó¹ Ña'ñu¹'u' Jesucristo coon¹³ jileei²¹ tsá² tya'a.

4

Xiiala jmoo¹o tsá² 'e 'iin²¹²in Dios

¹ La no tsaru¹'u', jmíí²¹i'i tyani²ii' joongi tyaa²¹a'a cwoo¹oo' 'elo coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹'u' Jesús. Jiin¹³ la cwáain¹ 'e niga'ee²¹e'e jmaa²aa' la ngóo¹ 'naai¹³ no. Niga'ee²¹e'e xiiala ngí¹ tsá² 'e 'yaaí¹-tsi Dios tya'a. Cwo-jmaa²gíí' jiin¹³ la ga'ee¹³e'e 'naa'.

² Ñii²¹² 'naa' jilaa²¹ cwáain¹ 'e gacwoo²o'o 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹'u' Jesús. ³ Jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ 'e cwoseen²¹moo' 'e tyiia¹-oo' jiin¹³ 'ii-o joongi 'e jo 'nóo³oo' tsaa². Jiin¹³ jaain²¹ 'naa' jo cwo'laa²¹² 'naa' coon¹³ tsamí² xeei²¹ jiin¹³ la coon¹³ tsamí² tyiioo'. ⁴ Jilee²¹mo cwoliñii¹ 'e lisee²¹mo coon¹³ tsamí² tya'a 'e tyá²-u tyani Dios 'e jo faa²¹ tsá² laa²¹ tya'a.

⁵ Jo jmaa²aa' la li' 'e jmoo¹o tsá² 'in jo tsáai¹-tsi Dios 'in caa²¹i tsamí² jiin¹³ la 'iin²¹²in 'ña'a. ⁶ Jiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwofeei¹ 'oo²¹²o tsañuu²¹ ruu²¹i la li' 'e jmoo¹o 'in jo tsáai¹-tsi Dios tsu Ña'ñu¹'u' i'e²e wúu¹ jileei²¹ 'in láa¹ la joon jiin¹³ la nigafaa¹³a'a.

⁷ Tsu Dios nigatø¹ø jna' 'e toon²¹²on' jmoo²¹o' jmaai¹³ 'e tyá² 'e tyu² 'ido to² jon'on 'e 'laa²¹²a'. ⁸ La joon jileei²¹ 'in jo tsáai¹-tsi 'e júu³ lo jon'on tsá² wa'a jo tsáai¹-tsi, Dios 'in jo tsáai¹-tsi 'ido tsu Dios nigacwoo¹ jna' 'in Espíritu Tyá² tya'a.

⁹ Jo 'ná¹ jmáa³gíí júu³ 'e li'nee¹naa' tsaru²¹naa' tsu Dios niga'e²e 'naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' 'e un'nee¹naa' yaanaa'. ¹⁰ La joon jmaa²aa' jee²¹² jileei²¹ tsá² jo¹ líí² 'in seein²¹ Macedonia. Pe mii²¹i'i tyani²ii' 'e 'áai¹gi un'iin²¹²naa' tsaru²¹moo'. ¹¹ Cwoo¹³-oo' cwoliseen²¹moo' tyá²-u cwáain¹ tyii'. Jmaa²aa' to² coon¹³ cwoo¹oo' jiin¹³ la li júu³ 'e niga'ii²¹i'i. ¹² Cwoseen²¹naa' coon¹³ la joon tsu joon iun'goo²¹o tsá² 'in jo tsáai¹-tsi Dios 'naa'. Joon la joon jo 'ee i'naai²¹ tyii'.

Mi jó¹ Ña'ñu¹'u' Jesús

¹³ Tsaru¹'u', jo 'iin²¹²na wa'a jo liñii²ii' xiiala mi júuin² tsá². Jo 'ná¹ jmaa²aa' faí³ la jmoo¹o 'in tsá² 'in jo ñii¹ 'e jiin¹in tsá². ¹⁴ Jiin¹³ la mo líí²na' gajún¹mo Jesucristo joongi gajiin¹in tún¹. Jiin¹³ la joon jon tsáai¹-tsi' 'e Dios ijmáa¹a jiin¹in jileei²¹ 'in tsáai¹-tsi 'ii mi júun²in. Joon jalíin²mo coon¹³ Jesús mi jó¹ tún¹.

¹⁵ Wii¹³ joon sii¹³i'i 'naa' jiin¹³ cwáain¹ 'e ga'e'e'e Ña'ñu¹'u' jna'a 'e jileei¹³ jna' 'in saan²¹²an' ca mi jó¹ Ña'ñu¹'u' Jesús jo saa¹³na'

nifugi lagi 'in nijúin¹. ¹⁶ Joongi i'iin² lúu¹ trompeta tya' Dios tá² liili¹. Joon 'in Ña'ñu^{1u} Jesús lo ixaai¹ fu ñu¹fú². Joon coon¹³ to² tyu² Jesús do i'oo^{21o} 'in arcángel. Joon jileei²¹ 'in nijúin¹, 'in tsáai¹-tsi Jesús, 'ii nifu ijiin¹in tún¹. ¹⁷ Mi yuui¹³ joongi jileei²¹ jna' 'e saan^{21o} tsaa^{21a} caan^{21mo} jee²¹² jní¹. Joon licaan^{21na} coon¹³ Jesús tya'cwii²¹. Joon la joon tsaa^{21a} coon¹³ coon²¹ tøø^{2mo}. ¹⁸ 'Wii¹³ joon cwoø^{2oo} pí² ruu^{21naa} la jaain²¹ la jaain²¹ coon¹³ 'e júu³ lo.

5

¹ Tsaru^{1u}, jo tyiin^{2gi} síi^{3na} jí² cwáain¹ tya' jmii²¹² li gatséi¹ jatyéin¹ 'ii²¹. ² Tsu niñi^{3oo} 'e 'ii²¹ tya' Ña'ñu^{1u} ijó¹ 'uun^{21mo}. Lawa jaain²¹ 'uun²¹ 'in jó¹ mi 'woo¹. ³ Mi jin² tsá² 'e jilaa^{21a} nináa¹ røø²¹ jo 'e fo² sá^{2gi}, jmii²¹² joon ijó¹ 'ii²¹ la jmoonoo 'e i'íin² jilaa²¹ 'e sá². Lawa jmoo²¹ wúu¹ tya' tsamí² tyéin¹ yuun²¹ 'in 'ná¹ liseein²¹ jóon^{1on}, jo ñi² lí¹ liseein²¹ la joon jon jó¹ jmii²¹² joon 'e i'íin². Jo lí² tsasúuin¹. La joon jon ili² jmii²¹² mi 'íin² jilaa²¹ do. ⁴ Pe 'naa', tsaru^{1u}, jo ngí³ 'naa' lí¹ nuu²¹ 'e 'ii¹³ moo¹ 'e jmii²¹² no jiin¹³ jo ñii²¹²-oo' la lí² mo saain²¹ 'uun²¹ tsá² jo ñii²¹²-tsi. ⁵ Tsu jilee^{21mo} 'naa' see^{21naa} la tsá² 'in ngí¹ lí¹ jmii¹. Jo seen^{21naa} la

tsá² 'in ngí¹ lí¹ 'woo¹ 'in jo tsáa¹-tsi. ⁶ 'Wii¹³ joon jo 'ná¹ cwuu^{21na} la cwuii²¹ 'in catyaa². Cwounjnaa¹-tsi' cwongii²¹ⁱ coon¹³ 'e tyá² mootyii²¹ⁱ. ⁷ Jileei²¹ 'in cwuii²¹ lí² 'woo¹ joongi 'in ngí¹ to² 'íin¹ lí¹ 'woo¹ jon. ⁸ Pe jna' 'in 'e saan^{212an} tsáai¹-tsi' cwoli²-tsi' coon²¹ tøø^{2mo}. La toon²¹ láa² ñi³ nitsi¹ 'e un'øø^{1mo} ña'a la joon jon jna' un'øø^{1mo} yiaa' mi lí¹ii²¹²ⁱ tsá² joon jo^{1o} lí¹na'. Lawa po³ ñi³ taa¹³ tyi² láa² 'ná¹ tsáa^{1mo}-tsi' itiin¹³ Dios tsá². ⁹ Tsu Dios jo gajmaa^{1a} 'ii²¹ wa'a nee^{21e} wúu¹ pe gajmaa^{1o} 'e tiin^{13mo} lí¹ tyá² 'wii¹³ cwáain¹ tya' Ña'ñu^{1u} Jesucristo. ¹⁰ Jesucristo gajúun²ⁱⁿ 'wii¹³ⁱ jna' 'e joon cwoseen^{21mo} coon¹³ jiin¹³ saan^{21an} si najún^{1na} 'ee mi cwéei¹ tún¹. ¹¹ 'Wii¹³ joon síi^{13naa} 'e cwáain¹ lo jee²¹² 'naa' 'e cwó^{2oo} pí² yaanaa' jiin¹³ la jmoo^{2oo} nano.

Poo² cwo^{1o} cwáain¹ 'in jai² líi² Cristo

¹² Jilee^{21naa}, tsaru^{1u}, mii²¹ⁱ tyani²ⁱⁱ 'e un'goo^{2oo} jileei²¹ 'in jmoo^{1o} to² tya' Dios jee²¹² 'naa'. 'Ii tsacøøi¹³ tyii' joon cwoø^{1o} 'naa' cwáain¹ xiiala jmaa^{2aa} coon¹³ 'ii²¹ tya' Ña'ñu^{1u}. ¹³ 'Ná¹ un'goo^{2oo} 'ido joongi 'nee^{1naa} coon¹³ jiin¹³ to² 'e jmoo^{1o}. Cwoliseen^{21moo} canii^{2mo} la jaain²¹ la jaan^{21naa}.

14 Joon 'ii²¹i'i 'naa' júu³, tsaru¹u' 'e cwosii¹³ii' 'e cwocwo³-tsi jileei²¹ 'in jo 'iin²¹²in jmaa¹a to². Cwocwoo²oo' pi² jileei²¹ 'in jo mo tya¹-tsi. Cwouncoon¹³oon' jileei²¹ 'in tóin¹ 'i¹-tsi. Joon cwolifee¹mo-'oo' tya' jilee²¹mo.

15 Tsáa¹mo-'oo' 'e jo jmaa²aa' 'e gó² tya' 'in nigajmaa¹a 'e gó² tyii'. Li' cñ¹²i jmaa²aa' 'e gó², jmaa²aa' coon²¹ tøø²mo 'e tyú²-u la jaain²¹ la jaan²¹naa' joongi coon¹³ jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹.

16 Coon²¹ tøø²mo cwoli-jløø¹³moo'. 17 Faa¹³aa' júu³ tyú² coon²¹ tøø²mo. 18 Coon¹³ jilaa²¹ 'e lí¹ cwoo²oo' 'maai¹³ Dios tsu la joon 'iin²¹²in Dios jmaa²naa' 'in tsáai¹-tsi Cristo Jesús.

19 Jo jni¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. 20 Nuu²uu' jilaa²¹ júu³ 'e faa²¹ tsá² tya' 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' 'e gacwo¹ Dios. 21 'Í²du-'oo' jilaa²¹ júu³ tya'a joon 'ii¹³naa' jiin¹³ 'e tyú²-u do. 22 Jeen¹³naa' co' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó². 23 Mí²ñ tyani Dios, 'in jmoo¹o 'ii²¹ røø²¹, 'e untyú¹mo 'naa' coonti. Joon mí³ñ jon tyaní¹i 'e 'aa²mo 'naa' la tøøi², jilaa²¹ espíritu tyii', coon¹³ jilaa²¹ juncwii²¹ tyii', joongi coon¹³ jilaa²¹ cuerpo tyii'. Mí³ñ 'e jaan²¹naa' coon¹³ jiin¹³ coon²¹ tsaa² ca mi jó¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. 24 Tsaai² 'in nigatyii¹³ 'naa' 'ii-i, jon iuntsiin¹ júu³ tya'a.

Jo 'ná¹ jmaa²aa' cu²-'oo' coon¹³on.

H² Poo² júu³

25 Tsaru¹u', faa¹³aa' júu³ tyú² 'wii²¹² tyii'i.

26 'Aa²¹²moo' fú²uu' jileei²¹ ruu²¹naa' 'in jo¹ líi² júu³ tya' Dios.

27 Tyí³aa cwoo¹oo' coon¹³ 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u' 'e untsáa¹oo' 'e jí² lo tyani jileei²¹ tsá² 'in jo¹ líi².

28 Cwouncwaa³mo Jesucristo 'naa'. Amén.

Jí² ti tún² 'e gasii¹ in San Pablo tí²i tsá² 'in néei¹ Tsalónica

Jí² gasii¹ in Poo²

1 Jna-a, Poo², coon¹³ Silvano coon¹³ Timoteo jmoo²¹o'o 'e jí² lo 'e sii²¹na'a tyii' 'in jo¹ líi² Cristo 'in seein²¹ fu Tsalónica. Jileei²¹naa' 'in sicaain²¹ coon¹³ Dios Jmii²¹ joongi coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo. 2 Dios cwouncwaa³i 'naa' joon cwoseen²¹naa' 'e tyú² coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios Jmii²¹ coon¹³ tya' Ña'ñu¹u' Jesucristo.

Dios ijmaa¹o 'ii²¹ tya' jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaa² mi jó¹ Cristo

3 Tsaru¹u', 'ná¹ cwoo¹³o'o 'maai¹³ Dios coon²¹ tøø²mo 'wii²¹² tyii' jii¹³ joon tí²¹moo'o tsu líi¹ ngalifee¹ 'e jai² líi²naa'. Joongi líi¹gi un'iin²¹²naa' tsaru²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. 4 Cwáain¹ la joon faa¹³a'a 'yaa¹-tsii¹' 'wii²¹² tyii' jee²¹² 'in jai² líi² Dios. Faa¹³a'a xiiala jmaa²aa' taa²¹ 'e tsáai¹-oo' Jesús fiin¹³ moo²oo' wúu¹ 'áai¹ tya' tsagoo²oo' joon seen²¹naa' fa¹³. 5 Jilaa²¹ 'e la lo-o jmoo¹-o júu³ 'e røø²¹ jmaa¹a Dios 'ii²¹ tsu coon¹³ wúu¹ 'e moo²oo' cwáain¹ tya' tyu² Dios to² 'e tyá² Dios 'naa' tyú² ingii²¹²moo' fu ñu¹fú².

6 Pe 'ii²¹ røø²¹ jmaa¹a Dios mi 'e²e wúu¹ 'in niga'e² 'naa' wúu¹. 7 Joon jileei²¹ 'naa' 'in gangóo¹ wúu¹ 'ii²¹ 'woo²¹o coon¹³ jna'a mi jó¹ jmii²¹² ijneei²¹ Ña'ñu¹u' Jesús jó¹ fu ñu¹fú². Ijó¹ coon¹³ ángeles tya'a 'in jmoo¹o to² tyu²u. Ijó¹ jee²¹² sii¹³ jí² jii¹ 'áai¹. 8 Ijó¹ 'e²e wúu¹ jileei²¹ 'in jo cwii¹in Dios joongi jileei²¹ 'in jo nuu¹²un júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² tya' Ña'ñu¹u' Jesús. 9 Jileei²¹ 'inlo inii²¹ wúu¹ coon²¹ tøø²mo. I'woo²¹mo tyani Ña'ñu¹u' joon wín² i'lee¹²i 'ido 'ii. Jo jóø²gi jilaa²¹ 'e 'ya²gi 'ii²¹ tya' Dios. 10 Jo jóø² mi jó¹ Jesús jmii²¹² mi untyú¹ tsá² tya'a 'ii joon mi un'goo²¹ jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii. Do-o itaan²¹²naa' tsu 'wii¹³ nivalitsaa¹mo-'oo' júu³ gacwoo²¹o'o.

11 'Wii¹³ 'elo-o faa¹³a'a júu³ tyú² 'wii²¹² tyii'. Mii²¹i tyani Dios 'e untyú¹i Dios 'naa' tsu joon líi¹naa' tsá² jii¹³ la 'iin²¹²in. Faa¹³oo'o jon júu³ tyú² tyani Dios tyi' 'e cwountiin¹³mo coon¹³ 'ii²¹ tya'a jilaa²¹ tyú² 'e 'iin²¹²naa' jmaa²aa' coon¹³ la to² 'e jmoo²oo' 'e tsáa¹mo-'oo'. 12 Coon¹³ la joon iun'goo²¹o tsá² Ña'ñu¹u' Jesucristo 'wii¹³ to² fee¹ nigajmaa¹a coon¹³ juncwii²¹ tyii'. Joongi niun'goo²¹o 'naa' 'wii¹³ Dios tyi' coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo galifee¹mo-tsi 'wii²¹² tyii'.

2

Tsá² 'in røøi²¹ tsaa²

¹ La joon, tsaru¹u', cwáain¹ tya' mi jó¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo jauncaain²¹ jna', 'e toon²¹²on' coon¹³on, mi²¹i' tyani²ii' ² jo unsh²naa' 'e 'i¹-oo' 'e jo to² tyan¹. Joon jo cwofee²¹naa' wa sá² coon²¹ júu³ 'e jin² 'e gacwá² najó¹ jm²¹² tya' Ña'ñu¹u' xufiin¹³ jin² tsá² 'e júu³ do siin¹²in Espíritu Tyú² tya' Dios si júu³ 'e faa²¹a tsá² 'e coon²¹ gan²u²u² 'ee. Jon'gi cwofee²¹naa' fiin¹³ cwá² coon²¹ jí² 'e jin² tsá² 'e siin²¹²na'a. ³ Jo cwoo²oo' 'in coon²¹ 'naa' too²jiin¹³ coon²¹ cwáain¹. Tsu jéei¹gi jm²¹² joon itíui² tsá² Dios joongi ijnéi¹ tsá² røøi²¹ tsaa² 'in jo tiin¹³gi. ⁴ Inlo-o 'in unfee¹mo 'ña'a lagi Dios joon 'in 'aa¹ tya'a jilaa²¹ 'e un'goo²¹ tsá². Joongi 'in tsá² do itsacwaa¹ cagi tsi in² cwo¹ tya' Dios. Tsacwaa¹ lawa Dios. Joongi jimeei²¹ 'ña'o lawa Dios.

⁵ ¿Ti jo tii¹³-oo' 'e gafuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo mo gataan²¹²na jee²¹² 'naa'? ⁶ Joon ñi³oo' 'ee jni² tya'a 'e joon jo lí² cwéi¹ 'ido. Joon jo lí² jnee¹ ce gatí² 'ii²¹ tya'a. ⁷ Jilaa²¹ júu³ 'e gó² tya'a nijmoo¹o to² 'uui²¹ nano. Joon jiin¹³ 'e ná¹gi mi 'e cwéi¹ 'in gó² do 'e ityímo Dios 'in jni²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² no. ⁸⁻¹² Mi yuui¹³ la tyi¹i Dios 'in jni²¹ do lawa'a ijné¹mo 'in tsá² gó² do. Ijmáa¹a lí² 'áai² joongi milagro 'láai² pe jmai²

júu³ tajuu²¹. Ni'noo²¹on jilaa²¹ 'e gó² icon²¹on too² jileei²¹ 'in jo tiin¹³gi. Tsu jo gali'iin²¹²in 'in tsá² do nuu¹un júu³ tyú² wa'a 'e tiin¹²in. 'Wii¹³ joon jmaa¹a Dios 'e 'ii²¹ 'in tsá² do júu³ gó² 'e lí² tsáai¹-tsi jilaa²¹ júu³ tajuu²¹. Joon tsaliin¹mo lí jo tiin¹³gi tsu jo galitsáai¹-tsi júu³ tyú². Joon gatí²gi-tsi jilaa²¹ 'e gó². Pe joon Ña'ñu¹u' Jesús ijngaa¹²mo 'in gó² do coon¹³ tyí² 'woo²¹ 'oo²o. Joongi iduui¹ coon¹³ 'e jná² joo²¹ tya'a mi jó¹.

Gatyii¹³mo Dios 'naa' 'e tiin¹³moo'

¹³ Pe jna'a tii²¹moo¹o cwoo¹³o'lo 'maai¹³ Dios 'wii²¹² tyii' tsaru¹u' 'in 'iin²¹²in Ña'ñu¹u' tsu Dios nigatyii¹³in 'naa' ca la mo 'wiin²¹² 'e tiin¹³moo'. Joon gajmaa¹o tiin¹³naa' coon¹³ Espíritu Tyú² tya'a 'in nigau²¹yú¹ 'naa' joongi coon¹³ júu³ tyú² 'e nigalitsáai¹-oo'. ¹⁴ Gatø¹ø Dios 'naa' 'e ilí²naa' tsá² tya'a. Coon¹³ júu³ 'e xiala tiin¹³ tsá² 'e gacwoo¹³o'lo 'naa' gatø¹²ø Dios 'naa' 'e i'ii¹³xuu¹ 'e tyú² 'e cwoo¹o Dios Jmii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo.

¹⁵ La joon 'naa', tsaru¹u', taa²¹ jmaa²aa' jo cwo'fiin²-oo' jilaa²¹ cwáain¹ 'e nigacwoo¹³o'lo la mo gatoon²¹²o'lon coon¹³ 'naa' joongi mo gasiin²¹na'a jí². ¹⁶⁻¹⁷ Joon m¹³ii tyani Ña'ñu¹u' Jesucristo joongi tyani Dios Jmii²¹ 'e cwo¹o 'naa' pí² 'e jmaa²aa'

jilaa²¹ 'e tyá². Tsu 'wo²-tsi Dios nigali'iin²¹² mo jna'. Joon gacwo¹⁰ jna' 'e seen²¹ na' tyá²-u coon²¹ tøø² mo. Joon gajma² a jna' júu³ 'e jmáa¹ a 'e tiin¹³ naa' 'wii²¹² feei¹-tsio.

3

Faa¹³ aa' júu³ tyá² 'wii²¹² tyii'i

1 Coon²¹ gi júu³ fuu²¹² 'naa', tsaru¹ u', faa¹³ aa' júu³ tyá² 'wii²¹² tyii'i 'e la jmoono ityíi¹ a júu³ tya' Ña'ñu¹ u' la caain²¹. Joon i'ii²¹ mo tsá² 'e júu³ do 'yaai¹-tsi la gali² jee²¹² 'naa'. 2 Faa¹³ aa' jon júu³ tyá² 'e cwoláa² mo Dios jna' a jee²¹² tsá² 'lii¹³ joongi soo²¹-tsi tsu jo jileei²¹ tsá² tsáai¹-tsi Jesús. 3 Pe untiin¹³ mo Ña'ñu¹ u' júu³ tya' a. Joon 'ii icwo¹⁰ 'naa' pí² joon un'øø¹³ mo 'naa' jilaa²¹ 'e gó². 4 Joon tsáa¹ mo-tsii'i 'e Ña'ñu¹ u' iuncoon¹³ on 'naa' 'a jmoo²⁰⁰ ' joongi ijmaa² aa' jilaa²¹ to² 'e tyuu¹³ u' u' 'naa'. 5 Cwouncoon¹³ on Ña'ñu¹ u' 'naa' 'e 'øø²¹ mogi-'oo' xiiala 'iin²¹² in Dios Jmii²¹ 'naa' joongi xiiala gajmaa¹ a Cristo taa²¹ a 'wii²¹² tyii'.

'Ná¹ jmaa¹ a tsá² to²

6 Tsaru¹ u', tyuu¹³ u' u' 'naa' to² coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹ u' Jesucristo coon²¹ jmaa¹ aa' yaanaa' jileei²¹ tsaru¹ u' 'in jo 'iin²¹² in jmá¹ to² joongi 'in jo jmoo¹⁰ o nuu¹³ júu³ 'e nigacwoo²¹⁰ o'. 7 Tsu niñi³ 'naa' xiiala cwooi¹ taain²¹² tsá² 'e jmáa¹ a la jmó² jna' a. Jo saan²¹ na' a jee²¹² 'naa'

wa' a jo jmoo²¹⁰ o to². 8 Jo gatyee² e' e 'uunñi² tya' jiin¹³ jaain²¹ wa' a jo gatyii²¹ i' i' 'laa¹³. Tsu jmoo²¹⁰ o to² 'woo¹ jmü¹ la coon²¹ jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin cwotyapai¹ jee²¹² 'naa'. 9 Fiin¹³ 'oo²⁰⁰ o 'ii²¹ 'e mii²¹ i' i' 'naa' jo gamü²¹ i' i' 'naa'. Gajmoo²¹⁰ o to² 'e 'ee¹³ e' e 'naa' xiiala 'ná¹ jmaa² aa'. 10 Tsu mo gatoon²¹² o' on jee²¹² 'naa' joon gacwoo²¹⁰ o' o' e 'ii²¹ lo: "Jileei²¹ 'in jo 'iin²¹² in jmaa¹ a to² joon jo dø¹⁰." 11 Tsu nee² e' e júu³ 'e 'inlii¹³ jee²¹² 'naa' seen²¹ jo 'ee to² jmoo¹⁰. Jøø² mo taain²¹² ngü¹ i' to² jmoo¹⁰ 'atsaa²¹. 12 Tya' tsá² 'in líi¹ i' la joon tyuu¹³ u' u' to² tyaa²¹ a' a cwoo²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹ u' Jesucristo 'e cwojmaa¹⁰ to² joon dø¹⁰ jilaa²¹ 'e jnaa²¹ a.

13 Tsaru¹ u', jo cwo'woo²⁰⁰ 'e 'e jmaa² aa' 'e tyá². 14 Wana 'iin 'in jo jmoo¹⁰ o nuu¹³ jilaa²¹ 'e faa¹³ a' a coon¹³ 'e jí² lo cón² duu' cwáain¹ 'iin 'i joon jo 'ee cwoliseen²¹ naa' coon¹³ on la coon²¹ 'e 'aa¹ a fa'ü²¹. 15 Joon jo cwoli'ee¹ naa' pe cwoo²⁰⁰ 'e cwáain¹ lawa jaain²¹ ruu²¹ moo¹.

Júu³ tyá² li gatséi¹

16 Joon 'in Ña'ñu¹ u' 'ña' a, 'in jmoo¹⁰ o 'e seen²¹ tsá² 'e tyá², cwocwo¹⁰ 'naa' 'e si'ü¹³ -'oo' 'e tyá²-u coon²¹ tøø² mo la joon jon coon¹³ jilaa²¹ itsangü² naa'. Joon cwotaan¹ in Ña'ñu¹ u' jee²¹² 'naa'.

17 Jna-a, Poo² jmóo^{3oo}
'e júu³ lo coon¹³ cwóo^{3oo}.
Fo^{3oo} 'aa²¹²moo'. La joon
tí²na jmóo^{3oo} jilaa²¹ jí² 'e
jmóo^{3oo}. 18 Ña'ñu^{1u} Jesu-
cristo cwouncwaa^{3mo} 'naa'
jileei²¹ 'naa'. Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² gasii¹ in San Pablo tíi² i Timoteo

Sii¹ in Poo² jí² tya' Timoteo

1 Jna-a, Poo², síi³na 'e jí² lo. Líi¹na tsá² tya' Jesús to² tyu² Dios Jmii²¹ 'in jmoo¹o tiin¹³na' joongi to² tyu² Ña'ñu¹u' Jesucristo. 'Ii-o uncoon¹³ jna' la ngóo¹ 'naai¹³. 2 Síi³na 'e jí² lo tyi'i, Timoteo, joon lawa yuu²¹ tyiia 'nu tsu galiija²mo líi²u Jesús 'wii¹³ jna. Cwocwo¹o Dios Ñu¹u' coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo 'e jmaa¹a feei¹-tsi tyi'i coon¹³ fo'feei¹ tyi'i joon 'e seen²¹mo'o tyú².

Jo cwo³o 'e²e tsá² xeei²¹ júu³ tajuu²¹

3 La jéei¹gi gangóo³oo líi sii²¹ Macedonia gami³u tyani'i 'e jon¹on fu Efeso, 'e tyuu¹³u to² 'inlíi¹³ tsá² do 'e jo 'e²e tsá² xeei²¹ júu³ 'e jo jo¹. 4 Cwo³o cwáain¹ 'in tsá² do 'e jmaa¹a cu²-tsi coon¹³ júu³ tya' tsaun'áai¹ joongi coon¹³ jí² 'láai² tya' líi²¹² tsacøøi¹³ tsu 'e júu³ lo jmoo¹o jmai² 'e jo cwo¹ tsá² júu³ ruu²¹i. Jo uncoon¹³ 'e júu³ do wa'a litsáai¹gi-tsi tsá² Dios.

5 'E 'yu to² tya' júu³ tyú² tya' Dios 'e 'iin²¹²mo tsaruu²¹i coon¹³ 'e tyú²-u, jo tóin¹ júu³ tya'a, joon joo¹o líi². 6 Pe 'inlíi¹³ gatuu²¹o 'e júu³ lo joon

gali'iin²¹²in nuu¹un júu³ 'e jo tyiin². 7 'Iin²¹²in líi¹in tifo² pe jiin¹³ yaai jo 'øøi²¹-tsi 'ee 'e faa²¹a jon'gi 'øø²¹-tsi 'ee 'ee¹e xufiin¹³ 'ee¹o jo cu²-tsi.

8 Ne²o' 'e tyú²-u 'e ley gacwo¹o Dios tsá² wa'a líi jmoo¹o tsá² coon¹³ jiin¹³ la 'iin²¹² Dios. 9 Ne²o' 'e ley do jon' tya' 'in jmoo¹o 'e tyú², pe tya' jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó², tya' 'in jo 'ee tsa²¹gi-tsi, tya' 'in jo nuu¹³u, 'in jo un'goo²¹ Dios, 'in røøi²¹ tsa². 'E ley do tya' jileei²¹ 'in un'gøøi¹ Dios, 'in faa²¹a 'laa²¹ tya' 'e tyú², 'in jngáai¹³ sáa³ jmii²¹ joongi jngaai¹³ ruu²¹i. 10 Joongi 'e ley do tya' 'in feei¹ tsami² joongi tya' tsá² 'in tóin¹, 'in 'iin²¹²in tsañuu¹, joongi tya' tsá² 'in ngi¹ to² 'uun²¹in tsá². 'E ley do tya' 'in jmoo¹o júu³ tajuu²¹ tya'ni tsa²to², joongi tya' doñi'iin tajuu²¹. 'E ley do tya' jilaa²¹ 'e sá² 'e faa²¹a 'laa²¹ tya' 'e júu³ tyú². 11 Joon 'e júu³ tyú² lo júu³ tya' Dios 'in tyú¹ joon 'ii gatyaa¹ cwóo³oo.

Cwo¹-o Poo² 'maai¹³ Dios 'wii¹³ fee¹mo-tsi Dios 'wii²¹² tya'a

12 Joon cwo¹oo 'maai¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in cwo¹ jna pí². 'Ii-o nigacoon²¹o cwáain¹ 'e tyú¹na joon nigacwo¹o jna to² tya'a 'e jmaa³aa. 13 Nigacwo¹o jna 'e to² lo fin¹³ foo²¹-oo 'laa²¹ tya'a la mo jéei¹ joon ga'øø²na tsá² tya'a joongi gajmee¹³na pe Dios galifee¹mo-tsi tyiia tsu la mo jéei¹ jo tsáai¹-tsii

júu³ tyú² joon jo ñi³ii jilaa²¹
'e jmóo³oo. ¹⁴ Pe cwa¹³
tya' Ña'ñu¹u' 'áa¹mo galifee¹
coon¹³ jna joon galili³oo
xiiala 'iin²¹²in Cristo Jesús jna
'e jo¹o líi²na.

¹⁵ 'E júu³ lo 'e la ja²mo, joon
la jilee²¹mo 'ná¹ litsái¹-tsi
Cristo Jesús nigajó²ni cwoo¹³
juncwii²¹ 'e jmáa¹a tiin¹³
jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaá²
joon jna-a nifu-gi jee²¹² 'ii.
¹⁶ 'Áa¹mo garøø²¹na tsaá².
Joon Jesucristo ga'in²mo
tsaa² tyiia. Joon mo gaj-
maa¹a Jesucristo feei¹-tsi
tyiia ga'e²e Dios tsá² 'e lí²-i
'iin² tsaá² tya' tsá² 'in jalíin²
ciin²¹gi 'in jai² líi² 'ii. Joon
coon¹³ la joon itéin² tsá²
coon²¹ tøø²mo fu li tyiin¹
Dios Jmii²¹. ¹⁷ 'Wii¹³ joon
cwofaa²¹a' coon²¹ tøø²mo
júu³ tyú² tya' 'in Dios Jmii²¹,
'ii seein²¹ coon²¹ tøø²mo, jo
júun²in jon'gi lí² jøøi² tsá² 'ii.
'Ii-o jaain²¹ Dios 'in jmi¹-tsi.
'Ná¹-a un'goo²¹o' 'ii. Joon 'ná¹
cwoo²¹o' jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a
coon²¹ tøø²mo. Amén.

¹⁸ Yũn²¹ tyiia, Timo-
teo, tyí³aa cwoo¹o 'elo.
Cwoo¹³-o'o cwojmaa²a la
gafuu²¹²uu 'nu coon²¹ tún²
jiin¹³ la gajin² tsaru¹u'
la mo jéei¹ 'ii²¹ tya' Dios.
Joon coon¹³ la joon lí²
tyuu¹³u jilaa²¹ júu³ 'e jo jai².
¹⁹ Cwotyán² pí² jilaa²¹ 'e jai²
lí²u. Jmai² 'e tyú²-u 'i¹-o'o
tsu 'inlíi¹³ nigaxee¹mo-tsi
'elo, gatũ²¹o jilaa²¹ 'e jo¹
líi². ²⁰ La joon gangangíi²

Himeneo coon¹³ Alejandro.
'Wii¹³ joon gacwo²mo 'in
'líi¹³ Satanás 'ii la coon²¹
cwountsáa¹a 'e jo faa²¹a
'laa²¹ tya' Dios coon¹³ júu²
tya'a.

2

*'Ee¹e Poo² xiiala faa²¹ tsá²
júu³ tyú²*

¹ 'E júu³ 'íi³ lo 'e tyiin²gi
'e mí¹ tsá² tyani Dios joon
faa²¹a tsá² júu³ tyú², mí¹
tsá² jmi²¹² 'aa²¹² joon cwo¹o
'maai¹³ Dios tya' jileei²¹ tsá².
² 'Ná¹-a la joon tya' tsaá²to²
joongi tya' jileei²¹ 'in 'oo¹o
to², la coon²¹ 'e jo untyiin²gi
tsá² jna' joon seen²¹na' tyú²-u
tyani Dios joongi tyani
tsaruu²¹na'. Tsaá²-oo' Dios,
tyú¹naa' coon¹³ tsá². ³ 'Elo-o
'e tyú² joon 'yaa¹mo-tsi Dios
Jmii²¹, 'in jmoo¹o tiin¹³na'.
⁴ Tsu 'ii-o 'iin²¹²in tiin¹³
jilee²¹mo joon wa'a cwoliñi¹o
'e júu³ jai². ⁵ Jaan²¹mo Dios
'in seein²¹, joon jiin¹³ 'ña'a
Jesucristo, 'in galí¹i tsañũ¹,
lí² jmáa¹a 'ii²¹ coon¹³ Dios la
joongi coon¹³ tsá². ⁶ Tsu 'ii-o
gacwóoi¹ 'ña'a 'e tyí² jilaa²¹
tsaa² tya' tsá². Joon mo tí²
'ii²¹ gajmaa¹a Dios Jmii²¹
júu³. ⁷ 'E júu³ ja²mo lo, Dios
gatyii¹³in jna wa'a nicwóo³oo
'e júu³ do. Gatyii¹³in jna
'e 'e²ee jileei²¹ tsá² taain²¹²
ni cwoo¹³ juncwii²¹ xiiala
gajmaa¹a Dios 'ii²¹ 'e tiin¹³
tsá² mo jai² líi² tsá² 'e júu³
ja²mo 'e fo³oo lo.

8 'Iin²¹²na wa'a 'e faa^{21a} tsañuu¹ júu³ tyú² doñixiaa' téein². Joon mi faa^{21a} júu³ tyú² do cwoseein²¹ tyú², ca nii²mo alma tya'a jon'gi 'nii²¹-tsi, jon'gi to² tii¹. 9 La joon tsamí², 'iin²¹²na 'e ci^{1o} siin¹³in 'e jo suuin²¹ tsañuu¹ 'ii joon 'e ngi¹ coon²¹ tún², jon'gi coon¹³ jmú³ tyí¹i 'in caai¹³ cwanáa¹³ si perla 'ee. Jon'gi ci¹ⁱ siin¹³in 'e 'moo³ líli¹. 10 Pe jmoo^{1o} jmai² 'e tyú² tya' jileei²¹ tsá² la tii² jmá¹ tsamí² 'in jin^{2o} 'e tsa²-tsi Dios Jmii²¹. 11 Jileei²¹ tsamí² 'ná¹-a jón² tii² jee²¹² li licaain²¹ tsá² 'in jai² líi² Jesucristo joon 'ná¹ nuu^{13o}. 12 Jna-a jo cwo^{1oo} líin² tsamí² tifo² jon'gi tyu^{2u} to² tsañuu¹ jiin¹³ 'e ján² tii². 13 Tsu Dios gajmeei¹ Adán nifu joon mi yuui¹³ joon gajmeei¹ Eva. 14 'In 'líi¹³ do jo gacon^{2on} Adán too² pe gacon^{2on} 'in tsamí² do too² joon 'ii ga'aa^{1o} tsa² nifu. 15 Xu^{fiin}¹³ 'ná¹ nii²¹ tsamí² wúu¹ mi liseein²¹ jón^{1on} 'wii¹³ tsa² tya' Eva jileei²¹ tsamí² lí²-i tiin¹³in wana jo^{1o} líi² joon 'iin²¹²mo Dios joon un'øø¹ⁱ yaai 'e ngi¹ coon²¹ ce tún²un.

3

Xiiala líi¹ⁱ 'in tyu² to² jee²¹² 'in jai² líi²

1 Jo^{1o} 'e júu³ lo: wa'a 'iin²¹²in tsá² 'e 'áa^{1a} coon²¹ to² jee²¹² 'in jai² líi², 'iin²¹²in 'ido coon²¹ 'e tyú²-u. 2 Jileei²¹ 'in

líin² tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líi² 'ná¹-a ngi¹ 'e jo lí² cwo^{1o} tsá² 'ido tsa². Lí²-i liseein²¹ jiin¹³ jaan²¹mo 'oo^{212o}. 'Ná¹-a ngi¹ coon²¹ tún², 'ii ja²mo, jmoo^{1o} jmai² 'e tyú²-u. Joon 'in tsá² do 'ná¹ jmáa^{1a} feei¹-tsi tya' jileei²¹ 'in tsa²fee¹³ 'ii fu tya'a. 'Ná¹-a jon litii²¹ 'e^{1e} tsá². 3 Jo lí² wa'a ngi to² 'iin¹ jon'gi wa'a tiin¹in jon'gi wa'a 'iin²¹²in cuu² 'áa¹ 'e jo mo gajna^{2a}. Lí² ci¹³ⁱ soo²¹-tsi 'ná¹ fee¹mo-tsi tya' jileei²¹, jo 'noo^{1o} mi¹³, jon'gi 'iin²¹²in cuu². 4 'Ná¹-a jon líi¹ⁱo xiiala tyu^{2u} to² inuu tya'a joongi tyu^{2u} to² jón^{1on} cwolinuu¹³un jo to^{2o} mi¹³. 5 (Tsu wa'a jo ñi¹ tsá² xiiala tyu^{2u} to² 'inuu tya'a xiiala lí² 'áa¹ 'in nigalijai² líi² Dios.) 6 Joon jo lí² líin² tsacøøi¹³ jaain²¹ tsá² 'in nijai² líi² catá². Jo cweei¹ tyu^{2u} to² tsifu tsu wa'a jmaa^{1a} jloo³ joon i'láa¹ la ga'láa¹ Satanás. 7 Joon wa'a ilíin² jaain²¹ tsá² tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líi² 'ná¹-a líi¹ⁱ la líi¹ⁱ jaain²¹ tsá² 'in jmoo^{1o} tyú²-u jee²¹² tsagoo^{1o} 'in jo jai² líi² Jesucristo. Wana jo la joon icwo¹ tsá² 'ii tsa² joon ifaa^{21a} tsá² 'laa²¹ tya' jileei²¹ 'in jai² líi² Dios. Joon tee²¹ⁱ nilá² tya' 'in 'líi¹³.

Xiiala líi¹ⁱ 'in uncoon¹³ tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líi²

8 La joon jon 'in tsá² 'in uncoon¹³ 'in tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líi², 'in sii²¹ diacones- ses, 'ná¹-a ngi¹ coon²¹ tún².

Jo ngi¹ cwaa²¹ sii¹³ⁱ jon'gi wa'a ngi¹ to² 'iin¹ jon'gi wa'a 'iin²¹²in cuu² 'e jo mo jna^{2a}.
 9 Joon 'ná¹ ñi^{1o} jo cu²-tsi jilaa²¹ júu³ 'e gacwo¹ Dios jna¹ 'e jo¹ líi^{2na}. Joon jo 'i¹-tsi 'e gó².¹⁰ La nu'gi líi² uncoon¹³ tsá² tsacøøi¹³ 'ná¹ cón² tsá² cwáain¹ xiiala ngi¹ 'ido joon wana jo 'ee tsaa² tya'a sá² lí²-i uncoon¹³on.¹¹ La joon jon 'oo^{212o} 'ná² ngi¹ coon²¹ tún². Jon'on tsami² 'in sii²¹ⁱ júu³ 'atsaa²¹. Ca nii²mo jmáa^{1a} jo 'láa^{1a} jilaa²¹ 'e jmoo^{1o}.¹² 'In tsá² 'in uncoon¹³ tsacøøi¹³ do jii¹³ jaan^{21mo} 'oo^{212o} iliseein²¹ tya'o. 'Ná¹-a tyu^{2u} to² jóon^{1on} tyú^{2-u} coon¹³ jilaa²¹ inuu tya'a.¹³ Tsu jileei²¹ 'in untsiin¹ tyú^{2-u} 'e to² 'e uncoon¹³on tsacøøi¹³ do jnaa^{21a} coon²¹ 'e tyú² tya'a joon lí² faa^{21a} jo cu²-tsi cwáain¹ tya' xiiala tsaa¹-tsi tsá² Cristo Jesús.

'Eja²mo líi^{2na}'

14 Jilaa²¹ júu³ lo gatón^{3oon} ni mo'jí² lo 'e sii^{3na} tyi'i xufiin¹³ 'i¹-tsii yí^{3aa} la jmoon^o.¹⁵ Pe wa'a la 'ii^{212na} lí²-i liñi³ⁱ xiiala 'ná² jmaa^{1a} tsá² jee²¹² 'in jai² líi² 'in líin² lawa cwo¹ tya' Dios 'in jii¹. Joon la cwaain²¹ 'oo²¹ ni tífuu²¹ cwo¹ pí², la joon jon 'in jai² líi² Dios cwo¹ pí² tya' 'e jai² tya' Dios.¹⁶ Joon ja^{2mo}. Fee¹ 'áa^{1mo} 'e júu³ 'uui²¹ 'e Dios ga'e² tsá² xiiala seein²¹ tsá² tyú² tyani¹ⁱ 'e jin²:

Gacwéi Dios líi¹ⁱ tsá², joon 'in Espíritu Tyú² ga'ii² júu³ 'e tyú^{1mo} 'ii.

Níi^{2mo} ángeles 'ii.

Joon gacwo¹ tsá² jileei²¹ 'in taain²¹² nicwoo¹³ juncwii²¹ júu³ tyú² tya'a.

Joon jo^{1o} galíi² tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'ii.

Joon ga'ii^{21mo} Dios 'ii fu ñu'fú² tún¹.

4

Xiiala líi¹ⁱ 'in tú² 'e júu³ jai² tya' Dios

1 'In Espíritu Tyú² gatyaa¹ júu³ 'a la ti 'e jee²¹² jmii²¹² li gatséi¹ 'inlíi¹³ ituu²¹ jii¹³ 'e tsáai¹-tsi. Joon iunji^{2o} jilaa²¹ espíritu gó² incón² 'ii too² coon¹³ jilaa²¹ júu³ tya' 'in líi¹³.² Inúu^{1u} tsá² 'in faa^{21a} júu³ tajuu²¹ lawa júu³ ja^{2mo}, tajuu^{21mo} 'in jo li^{3gi} 'e gó². La jo li^{3gi} tyi² mo suu²¹ tsá² ñi³ tyí² la joon jon 'in tsá² do jo li^{3gi} 'e gó².³ Untsaa^{13mo} 'in tsá² do wa'a cui² cwoo^{21o} tsá² joon tyu^{2u} to² 'e sá² 'láai² nii² 'uunñi² 'e jo lí² dø¹² tsá². Pe Dios gacwoo¹ jilaa²¹ 'e lí²-i dø¹² tsá². Joon jileei²¹ 'in jo^{1o} líi², 'in ñi¹ júu³ jai², lí²-i dø^{12ø} 'yaa¹-tsi wa'a cwo^{1o} 'maai¹³ Dios.⁴ Tsu tyú^{2-u} jilaa²¹ 'e gajmaa^{1a} Dios joon lí²-i dø¹² tsá² wa'a 'ii²¹ⁱ coon¹³ 'maai¹³ Dios,⁵ tsu nicwaa^{13mo} coon¹³ júu² tya' Dios joongi coon¹³ 'e júu³ tyú² 'e faa^{21a} tsá².

Xiiala líi¹ⁱ 'in jmoo^{1o} to² tyu² Jesucristo

6 Joon wana 'e²'e 'in jai² líi² Jesucristo jilaa²¹ 'elo joon tyá² jmoo²¹o, jmoo²¹o jiin¹³ la tíi² jmá¹ tsá² 'in cwoo¹ júu³ tya' Jesucristo. 'Ii cwo¹gi pí³ alma tyi'i coon¹³ júu³ 'e jai² líi² tsá² joon coon¹³ júu³ røø²¹ 'e nuu¹³un coon²¹ tún².
7 Jo unjii²¹i 'e cwáain¹ tsáai² coon¹³ cwáain¹ jo ñi²¹i ti jo¹. Cwoo¹³-'o'o jmaa²¹a jiin¹³ la to² tyá² Dios. 8 'E tyiin²mo xh wa'a 'e yeen²¹ fiin²¹ tsá² yaai pe tyiin²gi 'áai¹ 'e cón² tsá² cwáain¹ xiiala ngi¹ tyani Dios. Tsu 'e júu³ lo tyan¹ 'ii²¹ 'e sáan³an' tyá² nano joongi li ngó¹gi. 9 'E júu³ lo 'e la ja²mo, joon la jilee²¹mo 'ná¹ litsáai¹-tsi. 10 Néé²o' 'e tyiin²gi 'wii¹³ joon jmoo²¹o' to² 'í³ joon nee²¹e' wúu¹. Jmoo²¹o' la joon tsu nigalitsáa¹mo-tsi' Dios 'in jiin¹. Ii-o un'øø²¹i jilee²¹mo jiin¹³ 'in tsáai¹-tsi 'ii nifu.

11 Jilaa²¹ 'elo 'ná¹ tyuu¹³u to² joon 'e²'e tsá². 12 Jo ngi¹¹i wa'a jo ungoo¹o tsá² 'nu 'wii¹³ xaai¹gi. Pe jmee¹u'un 'wo'o lawa coon²¹ li² 'e tyá²-u tyani 'in jai² líi². Jmeei² 'wo'o lawa coon²¹ li² 'e tyá²-u coon¹³ xiiala ngi³i, joongi coon¹³ jilaa²¹ júu³ tya³a, joongi coon¹³ xiiala 'iin²¹²mo'o tsá², joongi coon¹³ xiiala jo¹o líi²u Dios, joongi coon¹³ xiiala jmai¹³ 'e tyá²-u 'i¹-o'o. Coon¹³ jilaa²¹ 'elo jmee¹u'un 'wo'o lawa coon²¹ li² 'e tyá²-u. 13 Ca mi cwéé¹na cwoo¹³-'o'o fo²¹o júu³ tyá² tya' Dios jiin¹³ la

faa²¹a ni jí² tya' Dios, faa¹³a cwonuu² jilee²¹ tsá². Cwo'í² júu³ 'ee 'ná¹ jmáa¹a. Joon 'e³'e tsá² 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² júu³ tya' Dios. Gacwo¹ Dios 'nu 'ii²¹ tya'a 'e jmaa²¹a to² tya'a. 14 Jo cuu¹³u jmaa²¹a 'e júu³ gacwo¹o Dios 'nu mo gataan¹an tsacøøi¹³ cwoo²¹o tyi'i joongi gafaa²¹a 'ii²¹ tya' Dios.

15 'Í²du-'o'o jilaa²¹ 'elo. Cwoo¹³-'o'o 'e jmaa²¹a. Joon líi¹ tsá² 'e 'øøi²¹gi-'o'o. 16 Jøø²¹ø 'wo'o coon²¹ tún² coon¹³ jilaa²¹ 'e 'e³'e. Cwo-jmaa²gi' tsu coon¹³ la joon itiin¹³mo'o 'wo'o coon¹³ jilee²¹ 'in nuu¹un júu³ tyi'i.

5

Xiiala 'ná¹ jmáa¹a Timoteo tyani 'in jai² líi²

1 Jo jii²¹u'u tsacøøi¹³ pe mí²¹i tyani¹i lawa 'e 'ñu²o'o. Joon cwo²¹o cwáain¹ simii²¹ lawa ruu²¹mo'o. 2 La joon jon tsayuui¹³ lawa saa²o'o. Joon mi cwo²¹o cwáain¹ 'in simi² jiin¹³ coon¹³ 'e tyá²-u 'i¹-o'o.

3 Unjí²u'u 'in 'yíia'níi² 'in jo 'in seein²¹ tya'a. 4 Pe wana seein²¹ jón¹on si tyii²¹a 'ee 'ii 'ná¹ untiin¹³in jilaa²¹ 'ee 'e 'ná¹ seein²¹ tsacøøi¹³ tya'a coon¹³ la joon ityi¹ jilaa²¹ 'e røø²¹i tsacøøi¹³ tya'a tsu la joon 'e tyá² joongi la joon tí²-tsi Dios. 5 'In 'yíia'níi² 'in jo seein²¹ tya'a 'in tsáai¹-tsi Dios mii¹i tyani Dios joon faa²¹a júu³ tyá² la 'woo¹ jmi¹. 6 Pe 'in 'yíia'níi² 'in seein²¹ jmai²

unjløøi¹³ 'ñ'a'a jo tsaá¹-tsi Dios, xufin¹³ jün¹⁰ pe líi¹i lawa jaain²¹ 'in najúun²mo. 7 Cwo'i²i 'e júu³ lo 'in jai² líi² 'e jo lí² cwo¹ tsá² tsaá². 8 Wa jo unjí²in tsá² tsaruu²¹i, joon tyiin²mo 'in taai² inuu tya'a, líi¹i lawa jaain²¹ 'in jo untiin¹³in jilaa²¹ 'e jin²in 'e jo¹ líi². Joon gó²gi 'ii lagi 'in jo tsaá¹-tsi Dios.

9 Jo taan¹u'un ni mo'jí² 'in 'yíia'níi¹ 'in jo mo tsín¹ sesenta jün²¹ joongi coon²¹ naa¹³ 'e gacui² cwo²¹o. 10 Lí²-i litaan¹u'un mo'jí² wa'a cwii¹in tsá² 'ii jün¹³ 'e tyú² 'e nigajmaa¹a. Wa'a nigaunjí²in jón¹on joongi wa'a nigacwo¹o 'nú¹ li joon¹ tsá². Joongi wa'a nigauncoon¹³o tsaru¹u'. Joongi wa'a nigauncoon¹³o 'in seein²¹ faí³. Joon wa'a gacwo²-tsi 'in 'yíia'níi² do 'e jmoo¹o jilaa²¹ 'e tyú² lí²-i taan¹u'un mo'jí².

11 Pe jo taan¹u'un mo'jí² 'in 'yíia'níi² 'in xuui²¹²gi tsu 'ii ilí¹in²¹²in cui²-cwo²¹o tún¹ joon tuu²¹o júu³ tya' Cristo. 12 Joon ilí² tsaá² tya'a tsu jo gauntiin¹³in júu³ gajin²in nifu. 13 Joon mi líi¹in²gi joon ilijøø²mo joon ingí¹ la tyi 'nú¹. Joon jün¹³ 'e jøø¹mo pe ngí¹ tyá² júu³ 'atsaa²¹ coon¹³ tsá². Coon²¹on cwáain¹ 'ee seein²¹ tsá² xeei²¹ síi¹ júu³ 'e jo tíi². 14 Tsu 'wii¹³ la joon 'iin²¹²na 'e cuu²¹i 'in 'yíia'níi² xuui²¹²gi do cwo²¹o. Joon liseein²¹ jón¹on. Joon

'ii-o inii²¹ 'nú¹ joon jo cwooi¹ faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya'a. 15 Tsu 'inlíi¹³ 'yíia'níi² gatuu²o júu³ tya' Cristo joon galíi¹i tsá² tya' 'in 'líi¹3.

16 Joon wana tsañuu¹ si tsamí² 'ee seein²¹ inuu tya'a jaain²¹ 'yíia'níi² 'nú¹-a unjí²in mo 'ido. Jo cwo³o unjí²in 'in jai² líi² tsu jün¹³ la joon lí²-i unjí²in 'in jai² líi² 'in 'yíia'níi² 'in jo 'in seein²¹ tya'a.

17 Cwoun'goo²¹gi tsá² 'áai¹gi 'in tsacøøi¹³ 'in jmoo¹o to² tya'a tyú². Tyiin²gi 'in cwó² júu³ tyú² joon 'in 'e²e tsá². 18 Tsu ni jí² tya' Dios jin²in: "Jo toon²oon' noo¹³ moo'oo²o joo'tsáa² mo 'ø¹ø mi¹³ trigo mo untyú² tsá²." Joon jin²in: "In jmoo¹o to² tíi²mo 'ii²¹i 'lee¹³i."

19 Jo unjí²in wana seein²¹ jaain²¹ tsá² cwo¹o tsaá² tsacøøi¹³ tyani¹in. Pe wana tí² gáí¹ gaai²¹ tsá² joon 'nú¹ nuu²un júu³ tya'a. 20 Jileei²¹ 'in 'noo¹o tsaá² jí²nu'un tyani jileei²¹ 'e 'in catyaai² do itoon²¹on fo²-tsi cwoli'goo²¹o. 21 Tyíi³aa cwo¹o 'elo tyani Dios joongi tyani Jesucristo coon¹³ 'in ángeles tya'a 'in nigatyíi¹³in: Cwojmaa²¹a jilaa²¹ 'elo júu³ røø²¹. 'Ná¹ jmaa²¹a coon²¹ røø²mo tsá². 22 Jo tyi¹u'u jaain²¹ tsañuu¹ ilíin² tsaá²to² jee²¹² 'in jai² líi² la jmoonoo, tsu wana galáa¹a lawa'a ga'i¹u'u tsaá² tya'a. Jo un'íi²u'u 'wo'o coon¹³ cwáain¹ lo.

23 Lawa mo tsaa¹³ tuu¹¹u joon mo tí¹ coon²¹ naa' mo lí tsaa¹² a 'wo'o jo 'uu¹²u jiiin¹³ jmhí²¹ pe 'uu³xh'x vino ijmá¹ mí¹ tyi'i.

24 Jilaa²¹ tsaa² tya¹ 'inlíi¹³ lí²-i jná² nii² la nu'gi 'e lisá² 'ii²¹. Pe tsaa² tya' 'in catyaa² ijná² nii² chíin²¹gixh. 25 La joon jon jilaa²¹ 'e tyú² 'e jmoo¹o 'inlíi¹³ ilíñii¹ tsá² la jmoon. Joon 'e catyiaa²gi ilíñii¹ tsá² chíin²¹gixh.

6

1 Jileei²¹ tsá² 'in jai² líi² Cristo 'in nitaai² tya' ñi'fii²¹²i 'ná¹-a un'goo²¹o ñi'fii²¹²i la coon²¹ jo cwofaa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' 'e sii²¹ Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e ee²¹e'. 2 Joon wana jo¹ líi² ñi'fii²¹² do Cristo 'in nitaai² tya'a do 'ná¹ un'goo²¹gi ñi'fii²¹²i. Joon 'ná¹ jmaa¹a to² tyú² tya' ñi'fii²¹²i do tsu 'wii¹³ jo¹o líi² Cristo. Joon mo jmoo¹o 'in taai² tya'a to² jmoo¹o to² tya' jaain²¹ 'in jo¹o líi² Dios joon 'iin²¹²mo Dios 'ii. 'E²du'u joon cwotyaa¹-tsi tsá² 'e jmáa¹a 'e júu³ lo.

'In jai² líi² 'ná¹ jløø³mo

3 Joon wana 'e¹e tsá² júu³ xii²¹a jmoo¹ 'ido jløø³ 'na'a. Jo røø²¹ síi¹i coon¹³ júu³ tyú² 'e ga'ee¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo, jon'gi jo røø²¹ síi¹i coon¹³ júu³ 'e 'e¹e tsá² xiiala ngí¹ tsá² tyú²-u tyani Dios. 4 Tsá² 'in jo ñii¹ 'ii coonti. Jiiin¹³ 'iin²¹²in 'ido jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e síi¹i. Joon

jiiin¹³ coon¹³ 'elo-o lí²-i litíi² tsá² 'e tsiwúu¹i, jo cwo¹o júu³ ruu²¹i, faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' tsá² xeei²¹, joon cu²-tsi tya'a. 5 Tsá² 'in gó² 'i¹-tsi 'in 'noo¹o mii¹³ coon²¹ tøø²mo, Tsá² jo ñi¹ la jai². 'In tsá² do 'i¹-tsi 'e ijnáa¹a cuu² wa'a un'goo²¹o Dios. Jeen²¹mo'o coon¹³ 'in jmoo¹o la joon. 6 Pe wana ngii²¹i 'e tyú²-u tyani Dios sá² 'lee¹³na' wa ngii²¹i 'yaa¹-tsi'. 7 Tsu jo 'ee léé³e' coonti 'e juncwii²¹ lo, la joon jon jo 'ee lí² lee²¹e' jiiin¹³ coon²¹ mi júun²na'. 8 Joon wana 'oo²¹o' sin¹in' joongi 'e tyéé³e' cwojmoo²¹o' jløø³mo'. 9 Jileei²¹ 'in 'iin²¹²in lisá² cuu² tya'a jo itaa²¹a tya'a joon 'ii²¹o lawa coon²¹ sí² tya' 'in 'líi¹³. Jilaa²¹ 'e súnun²in ijmáa¹a 'nii²¹ tya' 'in 'iin²¹²in joon ipín² 'ña'a lí jo tiin¹³ tsá². 10 Suun²¹un tsá² cuu² 'wii¹³ joon jó¹ jilaa²¹ 'e gó² tya'a. Joon 'inlíi¹³ nigasuun²mo, nigatuu²¹o júu³ tyú² tya' Dios joon líi¹ wúu¹ nigani²¹ juncwii²¹ tya'a.

Cwojmaa²o'o la ngóo¹ 'naai¹³ 'e jai² líi²u

11 Pe 'nu-u, tsu 'wii¹³ tsá² tya' Dios 'nu, tú² jilaa²¹ 'e gó² lo, joon cwocwoo¹³-o'o 'e jmaa²¹a 'e tyú². Jmaa²¹a to² tyú² Dios. Jo¹gi cwoli²un. Cwoli²in²¹²mogí¹ Dios coon¹³ tsá². Jmaa²¹a taa²¹-o'o. 'Wo²-o'o jmaa²¹a tya' tsá². 12 Cwocwoo¹³-o'o ce caai²¹-o'o ngí²i la nigan¹ 'in jai² líi² Cristo.

Cwoo¹³-o'o 'e ngi²i coon¹³
 Dios 'e seen²¹mo'o coon¹³on
 coon²¹ tøø²mo, tsu la joon
 gatø¹ø Dios 'nø. Joon tyani
 tsá² fúu¹ niga¹i¹ júu³ jilaa²¹
 'e nigajmaa¹a Dios 'wii²¹² tyi'i.
 13 Joon nano 'i³ii 'nø júu³
 tyani Dios 'in cwo¹ juncwii²¹
 tya' jileei²¹ 'in seein²¹ joongi
 tyani Jesucristo 'in gajmaa¹a
 júu³ jai² 'e tyú²-u tyani Poncio
 Pilato. 14 Jo cuu¹³u'un jmaa²a
 jilaa²¹ to² gacwo¹o Dios 'nø
 'e jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹
 jii¹³ coon²¹ ca mi tyu² Dios
 Jmii²¹ to² 'e jnee¹ Ña'ñu¹u'
 Jesucristo. 15 Tsu mi tyíia¹
 'ii²¹ tya' Dios Jmii²¹ ijmáa¹a lí²
 jilaa²¹ 'elo. Jii¹³ Dios Jmii²¹
 lí² lí²in tsaa²to² 'in feei¹gi.
 Joon 'in cwaa³mo 'ii. Joon
 'ii-o lí¹i røøi¹³ 'in feei²gi la
 jee²¹² jileei²¹ røøi¹³ catyaa²gi
 do. La joon jon 'ii-o tsaa²to²
 'in feei¹gi la jee²¹² jileei²¹
 tsaa²to². 16 Jii¹³ 'ii-o lí² cwo¹
 tsá² 'e seein²¹ tsá² coon²¹
 tøø²mo tsu jo tyéi¹ 'ii. Joon
 táan¹in lí jná² joo²¹ lílí¹. Joon
 jo lí² tsá² tsatyéen¹in. Joon jo
 mo nigalijøø²i tsá² 'ii jon'gi lí²
 jøø²i tsá² 'ii. Cwoun'goo²¹o
 tsá² 'ii ce jileei²¹. Cwolisá²
 'ii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo.
 Amén.

17 Cwotyá³a-tsi 'in sá² cuu²
 juncwii²¹ lo 'e jo unjløøi¹³ 'ña'a
 jon'gi ngi¹ cu²-tsi cúu¹u pe
 ngi¹o jo cu²-tsi tya' Dios 'in
 jii¹. 'Ii-o cwo¹o jna' jilaa²¹
 'e jløø¹³na'. 18 Cwotyá³a-tsi
 'ido 'e jmáa¹a 'e tyú². Joon
 cwoliseein²¹ 'e tyú²-u coon¹³
 jilaa²¹ tyú² 'e jmoo¹o. 'Ná¹-a

tyaa¹ 'ido tyú² tya'a 'e cwo¹o
 tsá² 'e 'oo¹-o joon uncoon¹³on
 'ii 'in tyéin¹³ jmii²¹². 19 'E tyú²
 'e jmoo¹o do 'e lí² lawa tsá²
 jñi¹ cwuu²¹, 'iin²in uncwu² mi
 jñi² do, pe joon mo roo²¹ joon
 coon²¹ tsá² 'láai²gi lagi ga'iin²
 mo gajñii¹i do. Coon¹³ la joon
 ilisá² juncwii²¹ tya'a 'e jo¹.

*Tyaa¹ Poo² cwoo²¹o Timoteo
 'e cwo¹gi tsá² júu³ tyú²*

20 Timoteo, un'øøi¹ jilaa²¹
 'e gatyaa¹ Dios cwoo¹o. Jo
 núu³un júu³ 'e jo tseein²¹
 jon'gi 'e jo to² 'íi³in coon¹³
 jilaa²¹ júu³ 'e jin² tsá² 'e 'áai¹gi
 jo¹, pe jon' jo¹ 'e júu³ joon.
 21 Joon 'inlíi¹³ niganúu²o 'e
 júu³ do joon jo gauntiin¹³in 'e
 júu³ jo¹ tya' Dios.

Cwouncwaa¹³ Dios 'nø.
 Amén.

Jí² ti tún² 'e gasii¹ in San Pablo tíi² i Timoteo

Sii¹ in Poo² 'e jí² lo tya' Timoteo

¹ Jna-a, Poo², joon líi¹ na jaain²¹ apóstol tya' Jesucristo. Dios gasii¹ in jna yaai¹-tsi 'e jmáa³ aa júu³ 'e Dios cwoo¹ o juncwii²¹ 'múui² tya' tsá² 'wii¹³ Cristo Jesús. ² Sii² na 'e jí² lo tyi'i, Timoteo. 'iin²¹² na 'n_u lawa y_{uu}²¹ tyiia. Cwocwo¹ o Dios Jmii²¹ coon¹³ Ña'ñu¹ 'u' Cristo Jesús 'e jmaa¹ a fo'feei¹ tyi'i coon¹³ feei¹-tsi tyi'i joon 'e seen²¹ mo'o tyá².

'i² Poo² Timoteo júu³ 'e cwo² júu³ tyá²

³ Untii¹³ oo 'n_u coon²¹ t_{oo}² mo coon¹³ júu³ tyá² tyiia 'e fo³ oo la 'woo¹ la jmii¹. Cwo¹³ oo 'maai¹³ Dios 'in un'góo³ oo la gaun'goo²¹ o 'líi²¹² tsac_{oo}¹³ tyiia joon jo con¹² jna tsá² tóo². ⁴ Tíi¹³-tsii jmii²¹ gatoo²¹ unni²¹ in joon líi¹ 'iin²¹² na j_{oo}²¹² na 'n_u la coon²¹ lij_{oo}¹³ x_{uu}. ⁵ Tii¹³-tsii jon xiiala jai² líi² u la jai² galíi² si'yíi¹² a Loida nifu la joon jon saa²¹ a Eunice.

⁶ 'Wii¹³ joon 'íi² i júu³ 'n_u 'e cwojmaa² gíi' jii¹³ 'ii²¹ 'e 'oo²¹ o 'e gacwo¹ Dios 'n_u mo gatóon³ oon cwóo³ oo tyi'i. ⁷ Tsu 'in Espíritu 'in cweei¹³ Dios jna' jo jmoo²¹ o' 'go¹ o' pe cwo¹-o jna' pí³

joon 'e 'iin²¹² mo' tsá² joon 'e 'o_{oo}¹²¹-tsi' tyá². ⁸ Tsu 'wii¹³ joon jo fa'íi²¹ líi² u 'e r_{oo}²¹ u' u cwáain¹ tya' Ña'ñu¹ 'u' jon'gí fa'íi²¹ líi² u 'wii¹³ tyiia tsu siin¹³ na 'n_uñi³ 'wii¹³ jmóo³ oo to² tyá² Jesús. Pe nee²¹ e' wúu¹ coon¹³ jna caáain¹ tya' júu³ tyá² tya' Dios coon¹³ pí³ cwoo¹ Dios. ⁹ 'Ii-i gajmaa¹ a tiin¹³ jna' joon gat_{oo}¹² jna' 'e ngíi²¹ i' tyá²-u tyaníi¹. Gat_{oo}¹² jna' jon'on 'wii¹³ jilaa²¹ tyá² 'e jmoo²¹ o' pe galí²-i jii¹³ la 'iin²¹² mo coon¹³ jilaa²¹ 'e feei¹-tsi tyi' 'e gajmaa¹ a cwáain¹ tya' Jesús 'wii²¹² tyi' la n_ugí garón¹ juncwii²¹. ¹⁰ Pe la no-o gajmaa¹ a líi¹ tsá² jilaa²¹ 'elo mo gajnéi¹ Jesucristo, 'in jmaa¹ a tiin¹³ jna'. 'Ii-o gauntyee²¹ mo 'e júun² in tsá². Joon coon¹³ júu³ tyá² tya'a gacwo¹ o tsá² juncwii²¹ 'e jo tyéi¹.

¹¹ Joon Dios gatyii¹³ in jna lawa tsá² tya'a 'e nicwóo³ oo joon ni'e³ ee tsá² 'in jon' seein²¹ Israel 'e júu³ tyá² do. ¹² Joon tsu 'wii¹³ joon móo³ oo wúu¹ pe jo 'óo³ oo fa'íi²¹ tsu cwii¹ moo 'iin 'in jai² líi² na joon jo¹ o líi² na 'e 'ii-o lí² má¹ ca mi tí² jmii²¹² joon jilaa²¹ 'e gatyaa¹ cwóo³ oo.

¹³ Cwosaain²¹-o'o jilaa²¹ júu³ r_{oo}²¹ 'e gan_{uu}²¹ an fo³ oo. Joon cwoseen²¹ mo'o jo¹ o líi² u joon 'iin²¹² mo'o Dios coon¹³ tsá² 'wii¹³ sicaan²¹ mo'o coon¹³ Cristo Jesús. ¹⁴ Coon¹³ 'e uncono¹³ Espíritu Tyá² 'in seein²¹ jee²¹²

jna' un'øøi²¹ jilaa²¹ júu³ 'e tyiin² 'e gatyaa²¹²aa cwoo¹'o.

15 Niñii²¹²'o'o jileei²¹ 'in néei¹ li sii²¹ Asia gatuu²mo jna. Joon Figelo coon¹³ Hermógenes jee²¹² 'ii.

16 Cwouncwaa³i; Ña'ñu¹'u' tsá² inuu tya' Onesíforo tsu 'láa²mo naa' Onesíforo do nijacoon²¹ fo'feei¹ tyiia.

Joon jo ga'aa¹a fa'ii²¹ 'e 'yuu²na 'nũñ³. 17 Pe mo nateein¹ fu Roma ga'naa¹²i jna coon²¹ tún² ca gatsee²¹i jna.

18 Cwolifée¹mo-tsi Ña'ñu¹'u' tya' 'ii mi tí² jmii²¹² joon. Tyú²-u nii²¹²'o'o xiiala unjii²in jna mo taan²¹²na fu Efeso do.

2

Xiiala líi¹ tsá² 'láa² tya' Jesucristo

1 Joon 'nu-u, yuun²¹ tyiia, 'ii¹³mo'o 'e uncoon¹³ Dios 'nu 'wii¹³ sicáan²un coon¹³ Cristo Jesús. 2 Joon jilaa²¹ júu³ 'e ganuu²un 'e gafo³oo foo²¹'o tyani tsá² fúui¹, tya²'a cwoo²¹'o 'in jo cu²-o'o coon¹³, tsañuu¹ 'in tii²¹ 'e¹e tsá² xeei²¹. Joon 'ii-o jon lí²-i 'e¹e tsá² xeei²¹ 'e júu³ do.

3 Joon 'nu-u lawa jaain²¹ 'láa² 'in tyú¹ 'in jmoo¹'o to² tyu² Jesucristo jmoo²¹'o taa²¹a jilaa²¹ wúu¹ 'e moo²¹'o. 4 Tsu 'in jmoo¹'o nii²¹ to² tyu² fii²¹²i jo ngii¹ cu²-tsi coon¹³ jilaa²¹ jmaa²¹i to² tya'a 'e coon¹³ la joon jløø³mo fii²¹²i 'in gatyii¹³in 'e líi¹ 'láa² tya'a. 5 Coon²¹ røø²¹ jon wa'a coo¹'o tsá². Cwo²-tsi pe jo lí² 'ii²¹; 'e

gali¹i la jo røø²¹ coo¹'o la to² tyu²u. 6 Joon 'in jmoo¹'o to² 'ii²¹ jee²¹² tyiia²¹ tí²i dø¹ø 'e lisá² nifu. 7 Cwo²'ii²¹du¹-o'o 'e fo³oo lo joon icwo²'o Ña'ñu²'u' 'e øøi²¹-o'o jilaa²¹a.

8 Cwotii¹³gi-o'o 'e Jesucristo jún² tya' 'lii²¹² David 'ii joon gaunjiin¹in Dios 'ii jee²¹² 'lii²¹² jiin¹³ la júu³ tyú² cwóo³oo. 9 Joon 'wii¹³ tya' júu³ tyú² joon móo³oo wúu¹ lawa tsá² gó² ca gaton²on ñi³ cadena cwóo³oo. Pe júu³ tya' Dios jo lí² 'nuu¹ tsá² coon¹³ cadena. 10 Tsu 'wii¹³ joon jmóo³oo ta¹oo coon¹² jilaa²¹ 'wii²¹² tya' 'in gatyii¹³in Dios 'e 'ii-o lí² 'ii²¹; itiin¹³mo 'wii¹³ Cristo Jesús. Lí²-i 'ii²¹'o jon li 'ya²gi 'e jo tyéi¹.

11 Tsu júu³ ja²mo lo: Gajúun²mo' coon¹³ Cristo la joon jon itoon²¹on' coon¹³ 'ii.

12 Joon wana nee²¹'e wúu¹ la joon jon ityuu²¹'u' to² coon¹³. Wana faa¹³'a' 'e jo cwii¹'na' 'ii la joon jon 'ii ijin²in 'e jo cwii¹in jna'.

13 Wana cuu¹³'na' 'a jo¹'o líi²'na' 'ii pe 'ii coonti jo cuu¹'i untiin¹³mo júu³ tya'a.

Xiiala jmoo¹'o tsá² 'e yaai¹-tsi Dios

14 Cwountii¹³-tsi tsá² jilaa²¹ júu³ lo, cwoo¹²'o cwáain¹ 'ii tyani Dios 'e jo cwo¹'o júu³ ruu²¹i coon¹³ júu³ 'e jo 'ee to² 'ii³in. 'E júu³ do i'iin²mo 'in tsá² 'in ganúu²un. 15 Cwoo¹³-o'o jmaa²¹a jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi Dios 'wii²¹² tyi'i la

joon lii¹u tsa'leei¹³ tya'a 'e jo fa'ii²¹ lii²u. Jmaa¹³ tsá² júu³ røø²¹ jiin¹³ la ti² 'e lí² júu³ tya' Dios. ¹⁶ Pe tuu²¹ júu³ 'e faa²¹ tsá² 'in jo ñi¹, júu³ 'e jo 'e to² 'í³in. 'In tsá² tyaa¹ júu³ do un'láai²gi jiin¹³ 'e gó² jmoo¹o tyani Dios. ¹⁷ Joon júu³ tya'o inii² lawa jmoowú¹. Joon Himeneo coon¹³ Fileto líi¹i la joon. ¹⁸ 'Ii-o gajmaa¹a 'e gó² cwáain¹ tya' júu³ jo¹ tsu jin²in 'e nasuun²mo 'e jiin¹in tsá². Joon 'wii¹³ júu³ tajuu²¹ tya' 'in tsá² do ga'iin²mo-tsi 'inlii¹³ 'e jo¹o líi². ¹⁹ Pe jo lí² líi² júu³ tya' Dios, 'e li lawa coon²¹ po'xá¹ 'e jo jøø²¹. Joon júu³ tya' Dios jin': "Cwii¹mo Ña'ñu¹'u' jileei²¹ tsá² tya'a." Jin²o jon: "Tuu²¹ jilaa²¹ 'e gó² jileei²¹ 'naa' 'in jin² 'e cwii¹mo Cristo."

²⁰ Pe coon²¹ tsi inuu¹ li sá² cuu² jon'on jmai² wúun¹ lí² cwanáa¹ si cwataa²¹ 'ee pe sá²-a jon wúun¹ lí² 'mó² coon¹³ cwoo¹³ jon. Sá²-a tya' mo ti² jmii²¹² joon sá²-a jon tya' li to² tsá² tyi¹. ²¹ La joon jon wana tuu²¹ tsá² 'e gó² ilii²in lawa coon²¹ wúun¹ tya' mo tí² jmii²¹², máa¹ coon²¹ jmaa²¹i to² tya' fii²¹²i. Natyaa¹ tyu² tya' doñi'ee to² tyá².

²² Tuu²¹o'o jilaa²¹ 'e gó² tí²-tsi simii²¹ jmáa¹a pe 'nu-u coon¹³ jileei²¹ 'in mí¹ tyani Ña'ñu¹'u' jo¹o cwolin²naa'. 'Ná¹-a cwoo¹³-oo' ngii²ii' tyani Dios 'e tyá²-u, cwoo¹³-oo' 'e jo¹o

liin²naa' joon 'e 'iin²¹²naa' Dios coon¹³ tsá² joon 'e taan²¹²naa' tyá²-u. ²³ Pe tú²u jilaa²¹ júu³ 'e jo tseein²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e unngii¹i tsá² 'in jo ñi¹ tsu ñii²¹o'o 'e júu³ do jmoo¹o 'e jo cwo¹o júu³ ruu²¹i. ²⁴ Joon 'in jmoo¹o to² tyu² Ña'ñu¹'u' jo lí² ngi¹ to² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i pe 'ná¹ 'e tí²mo 'e 'e¹e tsá². Jmáa¹a jmai² 'e 'wo²-tsio tya' jileei²¹ tsá². ²⁵ 'Ná¹-a 'e¹e coon²¹ tún²-un 'in jo jai² líi² la jo¹o líi²u wa coon²¹ jo ngáa¹mo icwoo¹o Dios ijaa²¹a-tsi joon i'øøi²¹-tsi ilicwii¹ 'e júu³ jai² do. ²⁶ Joon iláa¹mo 'ña'a coon¹³ júu³ tajuu²¹ tya' 'inlii¹³ 'in gacon² 'ii too² 'e jmoo¹o la 'iin²¹²in.

3

Xiiala ilín² tsá² jee²¹² jmii²¹² li tséi¹

¹ Cwolinii²¹o'o ca jmii²¹² li gatséi¹ ijó¹ jiin²¹ 'e 'ii¹ fo². ² Tsu tsá² jo 'iin²¹²mo wa' tsá² xeei²¹, jiin¹³ i'iin²¹²in cuu² joon jloo³'oo²¹o. Jmaai¹ jloo³ 'ña'a joon faa²¹a 'laa²¹ tya' Dios. Joon jo nuu¹³un to² tyu² sáa³ jmii²¹, jo cwo¹o 'maai¹³ jiin¹³ jaain²¹ joon jo jmoo¹o 'e 'yaa¹-tsi Dios. ³ 'Waa²¹-tsi 'in tsá² do. Tsá² 'in jo cwéi¹-tsi joon 'in faa²¹a 'e gó² tya' tsá². Tyu²u to² yaa¹ 'ido jo un'goo²¹o tsá². Lí²in 'ido lawa joo²¹ 'lii¹³ joon 'ee¹mo jilaa²¹ 'e tyá². ⁴ Tsá² 'in 'nii¹ tsá² 'ii joon jmoo¹o jiin¹³ la 'i¹-tsi, joon 'in tsá² do tsafeei¹ jmaai²¹

'ña'a. Nitya¹-tsi coonti 'noo¹o juncwii²¹ tya'a jo 'naai²¹gi Dios. ⁵ Líi¹i lawa tsá² 'in jai² líi² Dios pe jo cwó² tyá² Dios to² 'ii.

Cwotuu²¹ jileei²¹ 'in líi¹i la joon. ⁶ Tsu 'in líi¹i la joon tsataai² waa²¹²mo inuu tya' tsá² joon icon²¹ tóo² tsami² jøøi² 'in røøi²¹ tsaa² 'in gatuu²¹ júu³ tyá² 'wii¹³ tya' jilaa²¹ 'e suuin²¹. ⁷ Nuu¹o júu³ tya' doñi'in pe jo litoon¹ galiñii¹ la jai². ⁸ La gajmaa¹a tsaláai¹ 'in sii²¹ Janes coon¹³ Jambres mo ngauntyí²in Moisés, la joon jon jmoo¹o 'in tsá² 'in 'ee¹ 'e júu³ la jai² lo. Tsá² 'in jo gauntiin¹³ 'e júu³ tya' Dios 'ii. Joon cwáain¹ tya' júu³ tya' Dios 'e joon 'in xee²¹²mo-tsi júu³ tya'a. ⁹ Pe jo linii¹² júu³ tya'a tsu coon¹³ 'e gó² jmoo¹o iliñi¹ tsá² la gango¹ 'in tsá² gáí¹ 'in ngauntyí²in Moisés do.

Tyaa¹ Poo² cwoo²¹o Timoteo 'ee 'ná¹ jmáa¹a

¹⁰ Ñii²¹o'o jilaa²¹ 'e niga'ee²¹²ee joon nigajøø²¹ø jii¹³ la taan²¹²na juncwii²¹ tyiia. Nigacoon²¹on cwáain¹ 'e 'iin²¹²na jmáa³aa. Nii²¹o'o xiiala jai² líi²na Dios Jmii²¹. Ñii²¹o'o jon 'e 'wo²-tsii joon xiiala 'iin²¹²na Dios coon¹³ tsá². Joon ñii²¹o'o 'e fee¹mo-tsii. ¹¹ Nañii²¹o'o xiiala 'øøi¹ tsá² jna coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e gamóo³oo fu Antioguía joon fu Iconio coon¹³ Listra. Ñii²¹o'o jilaa²¹ wúu¹ 'e gali² tyiia pe Ña'ñu¹'u' gatiin¹³mo

jna jee²¹² jilaa²¹. ¹² Joon tsei² jileei²¹ 'in 'iin²¹²in jmáa¹a la to² tyá² Cristo Jesús inee²¹ wúu¹ tya' tsá². ¹³ Pe tsá² gó² coon¹³ 'in tajuui²¹ do iun'láai¹gi jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o, coon²¹on tsá² tóo² joon icon²¹on 'ii tsá² tóo².

¹⁴ Pe 'nu-u, jo tú²¹u jilaa²¹ 'e nigauntsaa¹²¹a, jilaa²¹ 'e nivalitsaa¹mo-'o'o la jai², tsu cwii¹mo'o 'iin 'e¹e 'nu 'elo. ¹⁵ Joon ca mo xuu²¹²mo'o galiñi³i júu³ tyá² 'e ga'e¹e 'nu xiiala tiin¹³ Dios tsá² mo jo¹o líi²u Cristo Jesús. ¹⁶ Dios gacwo¹o tsá² jilaa²¹ júu³ tyá² tya'a. Gacwo¹o tsá² júu³ tyá² tya'a 'e jmaa²¹i to² 'e¹e joon 'e jmoo¹o júu³ xiiala 'noo²¹on tsá² tsaa² joon jmáa¹a røø²¹ 'e 'øøi²¹-tsi tsá² joon 'e¹e tsá² xiiala lí² jmáa¹a 'e tyá²-u tyani Dios. ¹⁷ Gacwo¹o Dios júu³ tya'a 'e jileei²¹ tsá² tya'a lí² tyá² tyá² tya'a jmáa¹a doñi'ee 'e tyá².

4

¹ Tyí³aa cwoo¹o tyani Dios joongi tyani Ña'ñu¹'u' Jesucristo 'in ijó¹ jajmaa¹ 'ii²¹ tya' tsá² jii¹ joongi tya' 'in nijúin¹ mi jó¹ tyá² to². ² Cwó³ júu³ tyá² tya' Dios. Cwó³-'o'o cwo²o júu³ wa'a 'iin²¹²in tsá² nuu¹un 'yaai¹-tsi si jo 'iin²¹²in 'ee. Cwojmaa¹³ tsá² júu³ 'e jo cwo'naa¹ tsá² tsaa². Mi²i tyaní¹i cwojaa²¹a-tsi. Tyá²a-tsi 'in jai² lín. Cwolifeei¹-'o'o coon¹³ tsá² joon 'e³e coon²¹ tún²-un. ³ Tsu ijoo²¹-o coon²¹ sii¹³

mo jo 'ii²¹ tsá² júu³ røø²¹
 joon i'iin²¹²in nuu¹un jiin¹³
 júu³ 'e la tí²-tsi. Joon itøø¹ø
 tifo² tya'a 'in fúui¹ 'in unti²
 loocwóo¹o coon¹³ júu³ 'e
 'iin²¹²in nuu¹un. ⁴Joon ituu²¹o
 júu³ jai² nuu¹un joon inúu¹un
 jiin¹³ júu³ 'e tsaai²¹. ⁵Pe
 jmaa²'a coon²¹ tún². Taa²¹'a
 jmaa²'a coon¹³ jilaa²¹ wúu¹
 mó²o. Cwojma²'a to² la
 jmoo¹o tsá² 'in cwo¹ júu³
 tyú² tya' Dios. Cwountii¹u'u
 jilaa²¹ to² 'e cwoo¹o Dios
 jmaa²'a.

⁶ Tsu nanáa¹ tyú² tyiia 'e
 ijúun³na 'wii²¹² tya' júu³ tyú²
 tya' Dios. Ti li tí² 'ii²¹ 'e
 nii¹³moo. ⁷Joon gacwo³-tsii
 jmáa³aa to² cwoo¹o Ña'ñu¹'u'
 joon nano gatsée¹mo tyiia
 joon cwáain¹ tya' 'e jai²
 líi²na' jo ga'laa²¹aa. ⁸Joon
 nano gasaa¹a Dios coon²¹
 corona tyiia icwo²o jna tsu
 gajmáa³oo to² tyu²u,. Joon
 Ña'ñu¹'u', 'in jmoo¹o 'ii²¹
 røø²¹, icwo¹o jna mi tí² jmii²¹²
 joon. Jon'on jiin¹³ jna icwo²o
 pe icwoo²¹-o corona tya'
 jileei²¹ 'in ján¹ 'yaa¹-tsi mi
 cwée¹i.

*Jmaa¹o Poo² júu³ xiiala
 ngóo¹ seein²¹*

⁹ Cwó³-o'o na¹ la jmoonoo.
¹⁰ Tsu gatuu²¹mo Demas jna
 tsu gali'iin²¹²gi 'e sá² juncwii²¹
 joon gangóo¹o fu Tesalónica.
 Joon gangóo¹-o jon Crescente
 fu li sii²¹ Galacia. Tito-gi
 gangó¹ li sii²¹ Dalmacia.
¹¹ Jiin¹³ Lucas taain²¹²gi

coon¹³ jna lo. Cwo'nei²du'
 Marcos joon ñijee¹o. Tsu
 jmee¹³na 'ii to² tyiia 'e un-
 coon¹³on jna. ¹² Nigasii³na
 Tíquico fu Efeso. ¹³ Mi ñi³i no
 cón³on 'mi'jné² yuu² lúu³uu 'e
 gasáa³aa fu inuu tya' Carpo 'in
 tyiin¹ Troas. 'Nó²on cón³on
 jon 'e jí² 'e gasáa³aa pe tyiin²gi
 'e mo'jí² tyiia do, 'nó²on joon
 cón³on.

¹⁴ 'In tiñi³ 'in sii²¹ Alejan-
 dro nigajmaa¹ 'a 'e gó² tyiia
 'áai¹. Intyii²¹o tya'a Ña'ñu¹'u'
 jilaa²¹ 'e gó² nigajmaa¹ do.
¹⁵ Un'øøi²¹ 'wo'o tya' 'ii tsu ni-
 gali'aa²¹o júu³ tyi'.

¹⁶ La mo nifu siin¹³na tyani
 tsaa²to² jiin¹³ jaain²¹ jo 'in
 gauncoon¹³o jna. Jilee²¹mo
 gatúui² jna. Mí³ii tyani Dios 'e
 jo cwo² Dios tsaa² tya' 'ido.

¹⁷ Pe joon Ña'ñu¹'u' gaun-
 coon¹³on jna joon gacwo¹o
 jna pí³ 'e coon¹³ la joon
 gacwó³ jna jilaa²¹ júu³ tyú²
 tya'a. Joon ganúu²un 'in tsá²
 jo seein²¹ Israel. Gatyii²mo
 Ña'ñu¹'u' jna 'e tóin¹ 'mó¹.
¹⁸ Joon ityi²mo Dios jna jee²¹²
 jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o tsá²
 tyiia. Joon iun'øø²¹²i jna ca
 tye²na ñu'fú² li tyu² 'ii to².
 ¡Cwoun'goo²¹o tsá² 'ii²¹ 'e jo
 tyéi¹! Amén.

Júu³ li tséi¹

¹⁹ 'Aa²¹²mo'o fu³uu fo²o
 Prisca coon¹³ Aquila coon¹³
 tsá² taai² inuu tya' Onesíforo.
²⁰ Gajaan¹ta Erasto fu Corinto
 joon gasáa³na tsaa¹³a Tróximo
 fu Mileto. ²¹ Cwó³-o'o
 ñi²u'u la nu'gi ití² jiin²¹ cwí².

Síi³na 'aa²¹²mo'o fu'²u Eubulo
 coon¹³ Pudente coon¹³
 Lino coon¹³ Claudia coon¹³
 jileei²¹ tsaru¹u' 'in jai² líi².

²² Cwocwoo¹o Ña'ñu¹u'
 Jesucristo wa²a pi³ tyi'i
 'e siin¹³mo coon¹³ 'na.
 Cwouncwaai³ Dios 'naa'
 jileei²¹ 'naa'. Amén.

Jí² gasii¹ in San Pablo tíi² i Tito

Poo² sii¹ in 'e jí² lo tya' Tito

1-2 Jna-a, Poo², síi³na 'e jí² lo. Joon jna jaain²¹ tsá² 'in jmo¹o jilaa²¹ to² tyá² Dios. Joon jna jaain²¹ apóstol 'in gatyíi¹³ in Jesucristo 'in cwo¹o júu³ tya'a 'e un-coon¹³ on 'e jai²gi líi² 'in gatyíi¹³ in Dios joon iliñii²¹o la jai² xiiala ngi¹ tsá² tyú² tyani Dios ca mi 'ii²¹i coon²¹ juncwii²¹ icwo² Dios 'ii. Ga'íi² júu³ Dios, la nãgi galáa² 'wii²¹² 'e juncwii²¹ toon²¹ on' lo, icwo¹o coon²¹ juncwii²¹ 'e jo tyéi¹. Joon Dios jo lí² faa²¹a júu³ tajuu²¹. 3 Joon mo gatyíia¹ 'ii²¹ tya' júu³ tya'a gajmaa¹ 'e liñii¹ tsá² coon¹³ júu³ tyú² 'e gatyaa¹ cwó³oo. Joon Dios 'ña'a, 'in jmo¹o tiin¹³na', gatyú² to² la joon. 4 Síi³na 'e jí² lo tyi'i, Tito. Líi²un lawa yuu²¹ tyiia coon¹³ jilaa²¹ 'e tsáai¹-tsi'. Cwouncwaa¹³ Dios 'nã joon cwocwo¹o Dios Jmii²¹ coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in jmo¹o tiin¹³na', 'e tyú²-u seen²¹un.

To² 'ná¹ jmaa¹ Tito fu Creta

5 Mo gatúu²na 'nã fu Creta, gatúu²na 'nã 'e unrø²¹ø 'e 'ná¹-a lí² røø²¹. Gatyú³uu 'nã to² 'e 'naa¹u'u tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líi² Cristo la coon²¹ fuu²¹. 6 'In tsá² 'in ilíin²

tsacøøi¹³ do 'ná¹-a seen²¹ jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya'a joon jiin¹³ jaan²¹mo 'oo²¹o iliseein²¹ tya'a. Joon wa'a jóon¹on tsaa¹-tsi Dios joongi wa'a jmo¹o nãu¹²u, jo to¹o jóon¹on do mi¹³, joon lí²-i líin²in 'in tsá² do tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líi². 7 Tsu 'in tsaa¹to² do lawa'a tsalee¹³ tya' Dios 'ii joon 'ná¹-a ngi¹ 'e jo lí² cwo¹o tsá² jiin¹³ coon²¹ tsaa². Jo lí² líin²in tsaa¹to² 'in jmo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in, jon'gi 'in 'nii²¹-tsi, jon'gi 'in ngi¹ to² 'iin¹, jon'gi 'in ngi¹ to² tíi¹, jon'gi 'in 'iin²¹²in líin² tsaa¹to² 'e jna²a cuu². 8 Pe 'ná¹-a 'ii²¹mo tsá² inãu tya'a yaa¹-tsi, 'ná¹-a 'iin²¹²in jilaa²¹ 'e tyú². 'In tsaa¹to² do 'ná¹ øø¹²¹-tsi 'áai¹, joon jmo¹o jilaa²¹ 'ii²¹ røø²¹, joon ngi¹ tyú²-u tyani Dios. Joon 'in tsá² do 'ná¹ jmáa¹a jilaa²¹ to² tyú² Dios. Joon 'in tsá² do 'ná¹-a lí² tyú²-u to² juncwii²¹ tya'a yaa¹. 9 'In 'iin²¹²in líin²in tsaa¹to² 'ná¹-a saain²¹-tsi 'e júu³ 'e jo caai¹ 'e ga'e¹ tsá² tya' Dios 'ii. Joon coon¹³ júu³ tyú² la joon lí²-i tyia¹-tsi tsá² júu³ tya' Dios. Joon lí²-i líi¹ 'in jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³.

10 Líi¹ fúui¹ tsá² seen²¹ 'in jo nãu¹³un júu³ røø²¹. Joon 'in tsá² Israel nifu jee²¹² 'ii. Síi¹ 'in tsá² do jmai² júu³ 'e jo 'e to² tí² coon²¹on tsá² too². 11 'Ná¹-a tyuu¹²¹u 'e faa²¹ 'ido. Tsu 'ii-o siuin²¹ tsá² cuu² joon coon²¹on tsá² too² jileei²¹ 'in taai² inãu, 'e¹ 'e júu³ 'e jo tíi² 'e¹e.

12 Tsú jaain²¹ tsagoo¹o 'in jmoo¹ júu³ jee²¹² 'ii gajin²in 'e tsá² néei¹ li sii²¹ Creta do coon²¹ tøø²mo faa²¹a júu³ tajuu²¹. Líi¹i lawa joo²¹ 'líi³. Tsá² jló² tu²u, 'iin²¹²in dø¹ø 'áai¹ pe fu²mo jmáa¹a to². 13 Joon júu³ tya' 'in tsaññ¹ do júu³ ja²mo. 'Wii¹³ joon cwo²¹o cwáan¹mo 'in tsá² néei¹ Creta do coon¹³ júu³ 'gøøi¹³. Coon¹³ la joon ingi¹ coon²¹ tsáa¹ coon¹³ 'e jai² líi². 14 Jo ilinñ¹²un júu³ 'un'áai¹ 'e júuin²-tsi tsá² seein²¹ Israel 'e jo 'ee to² tí² jon'gi ilinñ¹²un to² tyu² tsá² 'in nigatñ²¹ júu³ jai² tya' Dios.

15 Tya' jileei²¹ 'in tyú¹ tyani Dios 'e tyú²-ñ jilaa²¹. Pe tya' tsá² 'in si'leei²¹, 'in jo jai² líi² Dios, jiiñ¹³ coon²¹ 'e tyú²-ñ tya'a jo sá². Tsu ca-gi 'i¹-tsi joongi coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsi gali² si'leei²¹. 16 Jin²in 'e tsei² cwii¹in Dios pe coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o jo røø¹i. 'Ee¹mo Dios 'ii. Joon 'in tsá² do jo nñ¹²un joon jiiñ¹³ coon²¹ to² tyú²-ñ tya'a jo 'ii²¹i Dios.

2

Júu³ røø²¹ 'e 'ná¹ 'e '1'e

1 Pe 'nuu²¹un 'e³e tsá² júu³ tyú² tya' Dios jiiñ¹³ la tí². 2 'E³e tsá² nicøøi¹³ 'e ngi¹ coon²¹ tún², 'e jo 'uun²¹un máa¹ 'áai¹, jon'gi 'e gø¹ø 'áai¹. 'Ná¹ 'ii¹i ja²mo joon 'i¹-tsi 'e jmáa¹a coon²¹ tún². Joon cwo²¹o caáin¹ 'e 'øøi²¹-tsi jilaa²¹ 'e jo¹o líi², joon 'e³e

cwo1o líi² la ngóo¹ 'naai¹³ xñfiñ¹³ nii²¹ wúu¹ 'wii¹³ júu³ tyú². 3 La joon jon tsayuui¹ 'e³e 'e ngi¹ tyani tsá² la tíi² ngi¹ 'in taain²¹² tyú² tyani Dios. 'E³e 'e jo jmáa¹a júu³ 'atsaa² jon'gi 'e ngi¹ to² 'iin¹. Pe i'é³ jilaa²¹ 'e tyú²-ñ. 4 Coon¹³ la joon i'e¹e 'in tsami² xuui²¹²gi 'e ngi¹ 'ido coon²¹ tún², joon ili'iin²¹²in ññ¹ tya'a coon¹³ jóon¹on. 5 Joon 'e³e jon 'in tsami² xuui²¹²gi 'e 'ii¹ jai² joon jo sooin²¹ tsá². Pe unjii²i inñ tya'a, joon ilíin² tsami² tyú¹ 'in nñ¹³ to² tyu² ññ¹ tya'a. Coon¹³ la joon jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' júu³ tya' Dios.

6 La joon jon cwo²¹o cwáain¹ tsaññ¹ xuui²¹²gi 'e ngi¹ coon²¹ tún². 7 Jmeei² 'wo'o lawa coon²¹ lí² coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú²-ñ 'e jmoo²¹o. Jo caa¹u'u jilaa²¹ 'e 'e³e coon¹³ 'e gó². Pe 'e³e xiiala jo¹ cwoli²u 'ñ. Jo¹o líi²u jilaa²¹ 'e 'e³e. 8 Fo²¹o jmai² júu³ 'e tyú²-ñ 'e jo lí² cwo¹ tsá² 'ñ tsaa². Joon coon¹³ la joon lí² fa'i²¹ líi²i jileei²¹ 'in 'eei¹ 'ñ tsu jiiñ¹³ coon²¹ júu³ 'laa²¹ jo lí² faa²¹a tyi'i.

9 Cwocwoo¹²¹o cwáain¹ 'in taai² coon²¹ li taai² 'e jmáa¹a nñ¹²un to² tyu² ñi'fii²¹²i 'e taain²¹² 'yaai¹-tsi. 'Ná¹-a cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ ñi'fii²¹² do. 10 Jo jmáa¹a 'uun²¹ pe coon¹³ jilaa²¹ lí²-i ngi¹ ñi'fii²¹²i jo cu²-tsi coon¹³on. Cwocwoo¹²¹o cwáain¹ 'e ngi¹ 'ido tyani tsá² isiuin²¹ tsá²

júu³ tya' Dios 'in jmoo¹o tiin¹³na'.

¹¹ Tsu Dios nigajma¹a júu³ jileei²¹ tsá² 'e feei¹-tsi tya' tsá² joon 'iin²¹²in jmáa¹a tiin¹³ tsá². ¹² 'E júu³ do 'e¹e jna' 'e 'ná¹ tú²u' jilaa²¹ 'e jo 'yaai¹-tsi Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e suun²¹na' 'e sá² juncwii²¹. 'Ná¹-a toon²¹on' coon²¹ tún², ngii²¹i' coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹ joon jmoo²¹o' 'e 'yaai¹-tsi Dios la 'ii²¹² toon²¹on' juncwii²¹ lo. ¹³ Sijaan²¹an' mi tyéi¹ júu³ 'ya²gi ga'ii² Dios. Ga'ii² Dios, 'in feei¹, ijné¹i coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ tya'a, coon¹³ Jesucristo 'in jmoo¹o tiin¹³na'. ¹⁴ 'Ii-o gacwói¹ 'ña'a 'wii¹³ jna' 'e 'wóo¹i jna' jee²¹² jilaa²¹ 'e gó². Joon iuntyúu¹i jna' ilíin²na' tsá² tya'a 'in 'iin²¹²in jmá¹ jilaa²¹ 'e tyú² ce caain²¹-tsi.

¹⁵ Coon¹³ jilaa²¹ to² 'e 'oo²¹o' lawa tsá² tya' Dios cwo'e²e tsá² cwo'ii²¹ júu³ tya' tsá² joon jmaa¹³a júu³ jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o. Jo cwo²o 'e jøøi² tsá² 'nø wói¹.

3

Jilaa²¹ to² 'ná¹ jmá¹ 'in jai² líi²

¹ Cwountii¹³-tsi tsá² 'e jo cwo'naa¹ mii¹³ tya' tsaa'to² pe 'e cwolinuu¹³o júu³ tya' tsaa'to². Joon 'ná¹-a ná¹ tyú² tya'a jmáa¹a jmai² 'e tyú²-u. ² Joon jo cwofaa²¹a 'laa²¹ tya' jiiin¹³ jaain²¹. Cwosii¹²i tsá² 'e jo 'noo¹o mii¹³

pe cwotaan²¹mo 'wo²-tsio, jmáa¹a jmai² 'e tyú²-u tya' jileei²¹ tsá².

³ Tsu la joon jon jna' la mo jéi¹ jo née²e' seein²¹ Dios, jo jmoo²¹o' nuu¹³un'. Joon jo leein¹-tsi' 'e gó² jmoo²¹o', gapii²¹i' li wíin² ti'xuu fu¹ tya' Dios. Galisaan²¹an' 'e soo²¹-tsi'. Tsiwúu¹na' joon 'ee¹mo tsá² jna' joon jna'o' 'ee³mo' la jaain²¹ la jaan²¹na'. ⁴ Líi¹ jna' la joon mo gajmaa¹a Dios, 'in jmaa¹a tiin¹³na', iliné²e' jilaa²¹ 'e tyú²-tsi tya'a coon¹³ jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in Dios tsá². ⁵ Joon gajmaa¹a Dios tiin¹³mo' tsu 'wii¹³ fee¹mo-tsi tyi' jon'on tsu 'wii¹³ 'e tyú²-u nigajmoo²¹o' tsu 'wii¹³ tyú²-umo'. Gajmaa¹a tiin¹³mo' mo gacwo¹o jna' coon²¹ juncwii²¹ 'múui² 'wii¹³ tya' Espíritu Tyú² tya'a 'in gacwo¹o jna' 'e juncwii²¹ 'múui² do. Joon mi 'ii¹³na' 'e juncwii²¹ 'múui² do Dios garuun¹³mo jna' ⁶ joon 'wii¹³ cwáain¹ tya' 'in jmaa¹ tiin¹³na', 'in sii²¹ Jesucristo, Dios gacwoo¹²i jna' líi¹gi 'in Espíritu Tyú² tya'a. ⁷ Coon¹³ la joon lí²-i 'ii² Dios, 'in feei¹-tsi, júu³ 'e tyú²-mo' joon 'ii¹³mo' juncwii²¹ 'e jo tyéi¹ 'e sijaan²¹an'.

⁸ Júu³ ja²mo 'e júu³ lo joon 'iin²¹²na 'e jo cwo²o cuu²¹i jmáa¹a 'in jai² líi² Dios jilaa²¹ 'elo. Coon¹³ la joon icwó¹-tsi jmáa¹a 'e tyú²-u. Tyú²-u 'e júu³ lo joon jmaai¹ to² tya' jileei²¹

tsá². ⁹ T_u² jilaa²¹ júu³ 'e tyá¹
tsá² 'e jo 'e to² tí² coon¹³ ji-
laa²¹ cwáain¹ tsaai² tya' 'líi²¹²
tsacøøi¹³. T_u² jon jilaa²¹
júu³ 'e síi¹i tsá² jo cwo¹o júu³
ruu²¹i tya' ley tya' Moisés tsu
jo 'ee to² 'íi³in, jo jmaai¹ to²
tya' jiin¹³ jaain²¹.

¹⁰ Wa 'e¹e tsá² júu³ xiia',
joon jmoo¹³o poo²¹² jee²¹²
'in jai² líi², joon wana jo
n_{uu}¹²un mi tí² tún² naa¹³
cwo²o cwáain¹ joon túu¹mo'o
'ido. ¹¹ Tsu cwoliñi²o'o 'e 'in
tsá² do nigat_{uu}¹ la jai² joon
jmoo¹o 'ii²¹ 'ña'a coon¹³ tsaa²
'e 'noo¹o.

'E 'ná¹ jmá¹ Tito

¹² Síi³na Artemas si Tíquico
'ee fu li tyiin¹u'un. Mi cwaa¹i
cwo²o'o jiin¹in' li' fuu²¹
Nicópolis tsu niga¹i¹-tsii 'e
taan²¹²na do la tøøi² jiin²¹
cwíi². ¹³ Cwouncoon¹³ Zenas,
'in tíi² ley, coon¹³ Apolos
jilaa²¹ 'e 'ná¹ tya'i fu¹ 'e
jo si'naai²¹. ¹⁴ La joon jon
jileei²¹ tsá² tyi' 'ná¹ litíi²
jmáa¹a to² tyú²-u ilisá² jilaa²¹
'e jmee²¹i to² joon lí²-i
uncoon¹³ tsá² xeei²¹.

Júu³ 'e tséi¹

¹⁵ Joon jileei²¹ 'in taain²¹²
coon¹³ jna lo sii²¹²na'a
'aa²¹²mo'o. Joongi 'aa²¹²mo'o
fu²u tsaruu²¹u' 'in jai² líi²
Jesucristo 'in 'iin²¹²in jna'a.
Cwouncwaai³ Dios 'naa'
jilee²¹naa'. Amén.

Jí² gasii¹ in San Pablo tii² i Filemón

Sii¹ i Poo² jí² tya' Filemón

¹ Jna-a, Poo², síi³na 'e jí² lo tyi'i, Filemón, 'in jmoo¹o to² coon¹³ jna'. Sii¹mo jon ru¹u' Timoteo. Jna-a, Poo², 'yuu²na 'nãñi³ 'wii¹³ cwóo³oo júu³ tyú² tya' Cristo Jesús. ² Síi³na jon 'e jí² lo tya' 'in tsá² jai² líi² júu³ tya' Jesucristo 'in uncaain²¹ in tya' tyi'i joongi tya' ru¹u' Yá² Apia coon¹³ Arquipo 'in jmoo¹o to² coon¹³ jna'. ³ Cwocwo¹o Dios Jmii²¹ coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo fo'feei¹ 'naa' joon 'e ñii²oo' 'e jløø¹³mo Dios Jmii²¹ coon¹³ 'naa'.

Xiiala 'iin²¹² in Filemón tsá²

⁴ Coon²¹ tøø²mo cwo¹³oo 'maai¹³ Dios Jmii²¹ joon mii³ tyani¹ 'wii²¹² tyi'i ⁵ tsu nanúu³oo xiiala 'iin²¹²mo'o Ña'ñu¹u' Jesús joon xiiala tsáa¹mo-'o'o 'ii joongi xiiala 'iin²¹²mo'o jileei²¹ 'in tsáa¹-tsi Jesucristo. ⁶ Mii³ tyani Dios 'e jilaa²¹ 'e tyú² jmoo²¹o wii¹³ ja²mo líi²u Jesucristo ilí² 'e²e tsá² jilaa²¹ 'e tyú² ngóo¹ 'naai¹³ jmoo¹o Dios tyi', joon ⁷ fúu¹mo tsá² 'in jai² líi² nigatya²a-tsi joon 'iin²¹²mo'o jilee²¹e' e' tsu 'wii¹³ joon 'áa¹mo jløø¹³na joon tyáa³-tsii 'wii¹³ nu tsaru¹u'.

*Poo² mü¹ i tyani Filemón
'wii²¹² tya' Onésimo*

⁸ 'Wii¹³ joon jmaa²¹a feei²¹-'o'o 'wii¹³ tyiia. Jo 'iin²¹²na tyu¹³u to² tyi'i la tii²mo tyu¹³u to² tsu líi¹na apóstol tya' Jesucristo. ⁹ Pe jna-a, Poo², 'iin²¹²na mii³ tyani'i 'e jmaa²¹a feei¹-'o'o 'wii²¹² tyiia tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo'o jna. Jna-a nayuu¹³na joon 'yuu²¹²na 'nãñi³ cwáain¹ tya' Cristo Jesús. ¹⁰ Mii³ tyani'i cwáain¹ tya' Onésimo 'in líi¹ lawa'a xuui²¹² tyiia tsu 'wii¹³ jo¹o galii² Jesucristo la 'ii²¹² 'yuu²¹²na 'nãñi³.

¹¹ Tsá² 'in galée¹³u'u 'ii joon jo 'ee to² gali'in³ tyi'i tsu gacwiin¹o. Pe nano-o 'iin³ 'ido to² tyi'i la joon jon 'ii³mo to² tyiia. ¹² Síi³na Onésimo fu tyi'i tún¹. 'Áa¹mo fúu² líi²na lawa'a 'ñiia¹o jmá²¹a feei¹-'o'o 'wii²¹² tya'a, 'ii¹³mo'o. Waxu¹ li jo líi¹ tsá² tyi'i. ¹³ 'iin²¹²na iján² Onésimo lo la 'ii²¹² 'yuu²¹²na 'nãñi³ cwáain¹ tya' júu³ tyú² tya' Dios. Joon coon¹³ la joon lí² unjii²in jna cwáain¹ tyi'i. ¹⁴ Pe jo 'iin²¹²na jmáa³aa jiin¹³ coon²¹ wana jo cwo²¹o júu³ tyi'i. Tsu jo 'iin²¹²na ijmaa²¹a coon²¹ 'e tyú² tyiia tyitsáai¹ pe 'iin²¹²na 'e 'yaa¹-'o'o. ¹⁵ Gacwo¹ 'ii¹o Onésimo tyi'i joon no gaa¹³mo tún¹ joon no 'ii¹³mo'o jo cwo¹gi. ¹⁶ Pe la no jo lí² jmaa¹³gi cwáain¹ 'e galée¹³u'u tsu ni ja³mo líi² Jesucristo. 'Ii¹³mo'o 'ii lawa'a tsaruu²¹mo'o 'in 'née²mo'o. 'iin²¹²mo'o 'ii 'áai¹ pe 'nu ilii²¹²u'un 'i 'áai¹gi tsu tsá²

tyi-o'o 'ii. Joongi ja²mo líi²i
Ñá'ñu¹u'.

¹⁷ Pe joon wana 'i¹-o'o
la 'i¹-tsii la 'oo²¹² jna' tsá²
cwoo²¹o' júu³ tyú² tya' Je-
sucristo 'ii¹³mo'o 'ino lawa
jna. ¹⁸ Joon wana na'laa¹a
tyi'i si røøi¹ tyi'i 'ee, jna-a
ichí³ñi cwáain¹ tya'a. ¹⁹ Júu³
tyiia 'e gataan¹ Onésimo ni
jí². Jna-a, Poo², 'in gatóon³oon
'e la fo³oo ichí³ñi tyi'i wana
røø¹i tyi'i. Pe jo fuu²¹²uu 'nu
xiiati røø²u tyiia xufin¹³
jna-a cwoo¹³oo 'nu júu³ tyú²
tya' Dios. ²⁰ Tsaru¹u', jmaa²a
coon²¹ 'e tyú² tyiia tsu jo¹o
líi²na' Ñá'ñu¹u'. Cwo²o jna
pí² tsu ru¹u' coon¹³ Cristo.
Jmaa²a 'e fo³oo lo tsu 'wii¹³
ru¹o' coon¹³ Cristo coon¹³ la
joon ijløø¹³na.

²¹ Síi³na 'e jí² lo tsu tsáai¹-tsi
'e jo'on jmaa²a nuu¹³un pe
ijmaa²a 'láai¹gi la gamí³ñi.
²² Mí³ñi jon 'e tya²a tyú² li
jóon³oon. Líi²na icwo¹ Dios 'e
yajøø³na 'naa' tsu 'wii¹³ júu³
tyú² 'e gafaa²aa' 'wii²¹² tyiia.

Júu³ li tséi¹

²³ Síi¹i jon Epafra
'aa²¹²mo'o. 'Ii 'yuui¹ 'nuñi³
coon¹³ jna jon 'wii¹³ tya'
cwáain¹ tya' Cristo Jesús.
'Aa²¹²mo'o jon jin² ²⁴ Marcos
coon¹³ Aristarco coon¹³
Demas coon¹³ Lucas 'in
taain²¹² jmoo¹o to² coon¹³on.

²⁵ Cwouncwaai³ Ñá'ñu¹u'
Jesucristo 'naa'. Amén.

Jí³ tí²i Tsá² faa²¹ Jmí¹ Hebreo

*Li gatséi¹ gafee²¹i Joon¹
Dios tsá² cwáain¹ tya' Dios
Jmii²¹*

¹ Ca la jéei¹ Dios gafee²¹i
'lí²¹² tsacøøi¹³ tyi' 'láai² naa'
joongi 'láai² 'ii¹³ jiiin¹³ la
'øøi²¹-tsi coon¹³ 'in tsá²
'in gacwo¹o júu³ tyú² tya'a.
² Joon nano nagatséi¹ ni-
gafee²¹i Dios jna' coon¹³
Joon¹on. Joon Dios gaj-
maa¹a juncwii²¹ coon¹³
Joon¹on. Joon nigatyaa¹a
cwoo²¹o Joon¹on jilaa²¹ 'e
sá² juncwii²¹. ³ 'E 'ya²gi tya'
Joon¹on li la li 'e 'ya²gi tya'
Dios Jmii²¹ tsu la líi¹ Dios
Jmii²¹ la joon jon líi¹ Joon¹on.
Joon coon¹³ júu³ 'gøøi¹³ tya'a
jmoo¹o 'e jo tyéi¹ jilaa²¹ 'e
sá². Joon mo ngayuui¹³
gauntyúu¹i jna' joon gacwo²o
li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹ 'in
tyíin¹ ñu'fú².

*Feei¹gi Joon¹ Dios lagi
ángeles tya'a*

⁴ Nigali² 'e feei¹gi Joon¹ Dios
lagi ángeles tya' Dios. Joon
ga'ii²¹mo 'e gatíi² 'e tyiin²gi
lagi 'in ángeles do. ⁵ Tsu jiiin¹³
cafu jo gasii²¹i Dios Jmii²¹
jiiin¹³ jaain²¹ ángel jin²in:
'Nu-u yuun²¹ tyiia;
joon nano nigacwo¹o 'nu
juncwii²¹ tyi'i.
Jon'gi gasii²¹i jiiin¹³ jaain²¹
ángel:

Jna-a ilíin²na Ñu²¹u,
joon 'nu-u ilíin²un yuun²¹ tyiia.
⁶ Joon mo gacwo¹i Joon¹on
'in nifu ni cwoo¹³ juncwii²¹
gajin² Dios Jmii²¹:

Cwoun'goo²¹o jileei²¹ ángeles
tyiia 'ii.

⁷ Cwáain¹ tya' ángeles do
gajin²in:

Dios jmoo¹o líi¹ ángeles tya'a
la lí² tyí²,

joon 'in jmoo¹o la to² tyu²u
líi¹ la lí¹ jí² 'e coo²¹.

⁸ Pe cwáain¹ tya' Joon¹on
gajin²in:

'Nu-u, Dios, ityu²¹u to² coon²¹
tøø²mo.

Joon coon²¹ tsáa² tyu²¹u to².

⁹ 'Nu-u, 'iin²¹²mo'o 'e jmoo¹
tsá² la to² tyu² Dios
joon jo¹ tí²-o'o² 'e go².

Tsu 'wii¹³ joon Dios Jmii²¹,
'in líi¹ Dios tyi'i, nigaj-
maa¹a 'e jløø¹³mo'o lagi
'in catyaa².

¹⁰ Jin²o jon Dios Jmii²¹ sii²¹i;
Joon¹on:

'Nu-u, mo ga'láa² 'wii²¹²,
Ña'ñu¹u', najmaa²¹a
ni cwoo¹³ juncwii²¹
joon coon¹³ cwoo¹o
gajmaa²¹a juncwii²¹.

¹¹ Ityee¹mo jilaa²¹ 'e sá² pe
'nu-u coon²¹ tøø²mo
iseen²¹mo'o røø²¹.

Jilaa²¹ 'e sá² ilitsáai² lawa
'mi² 'e tsáai².

¹² Joon ijuu¹³u jilaa²¹ 'e sá²
lawa siin¹³ tsá²,

joon ilisí²mo.

Pe, 'nu-u, jo lisí²u jiiin¹³xu,
joongi juncwii²¹ tyi'i jo tyéi¹.

13 Ce jiiin¹³ cafu jo gasii²¹; Dios Jmii²¹ jiiin¹³ jaain²¹ ángel tya'a:

Ni²i li' cwóo³oo tsáa¹, ca mi tyée²na 'in 'eei¹ 'næ.

14 Jileei²¹ ángeles líii¹ la líii¹ espíritus 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios Jmii²¹. Joon isii²¹in 'ii 'e tsauncoon¹³on jileei²¹ 'in jmaa¹a Dios tiin¹³.

2

'Ná¹ næu²¹u' coon²¹ tún²gi júu³ tya' Dios

1 Tsu 'wii¹³ joon 'ná² næu²¹un' coon²¹ tún²gi jilaa²¹ 'e júu³ 'e niganæu²¹un' la coon²¹ jo li sii²¹na' fu¹ xiia²¹.

2 Tsu wa gajaan¹ la joon jilaa²¹ júu³ tyú² 'e galisá² ca la mo jéei¹ 'e gacwó² ángel, joon jileei²¹ 'in ga'noo¹o tsaá² jo galinæu¹³un 'e júu³ tyú² do joon gani²i wúu¹ jiiin¹³ la tíii².

3 ¿Xiiala ililaa²¹²na' yiaa' wana jo jmoo²¹o' náu¹³un' 'e júu³ 'gøøj¹³ 'áai¹ lo tya' 'e tiin¹³ tsá²? Tsu ga'láa² Ña'ñu¹u' Jesucristo 'wii²¹² 'íi² 'e júu³ lo tya' 'e tiin¹³ tsá² nifu joon 'in ganúu² júu³ tya'a galitsáa¹mo-tsi 'e la ja²mo 'e júu³ do joon 'ii gacwo¹o jna' 'e júu³ do.

4 Joon Dios Jmii²¹ gajmaa¹a júu³ 'e ja²mo 'e júu³ do coon¹³ li² joongi coon¹³ milagros coo¹³ 'áai¹ 'e nigajmaa¹a. Joon jiiin¹³ la 'iin²¹²in gacwoo¹o Espiritu Tyú² tya'a tya' tsá² 'e coon¹³ la joon liñi¹ tsá² 'e ja²mo 'e júu³ do.

Gallin¹in Jesucristo lawa tsá² taain²¹² juncwii²¹

5 Jo mo gajmaa¹ Dios Jmii²¹ wa'a ángeles tyu²u to² 'e juncwii²¹ ijó¹ 'e faa²a' nano.

6 Li' cii¹³ gajmaa¹a tsu ni ji² tya' Dios seein²¹ jaain²¹ 'in gajin²in:

Dios Jmii²¹, ¿xiiala líii¹ tsá² taain²¹ juncwii²¹ 'e tí²-o'o 'ii?

¿Xiiala líii¹ tsá² icu²-o'o coon¹³on?

7 Tsu gajmée¹mo' 'ido 'wéei¹gi lagi ángeles coon²¹ sii¹³xu,

joon gacwo²¹o 'ii 'e 'ya²gi tyi'i. Joon gacwo²¹o 'ii 'e tyu²u to² jilaa²¹ 'e nigajmaa²a.

8 Jilaa²¹a gasii²¹¹i 'wii²¹² tíi²i. La joon jilaa²¹ 'e ganá¹ 'wii²¹² tíi² tsá². Jiiin¹³xu 'e sá² 'e jo¹ tyu² tsá² to². Pe xufiin¹³ joon lé²du' cwáain¹ 'e jo jilaa²¹a jmoo¹o næu¹³un.

9 Pe né²mo' Jesús 'in Dios Jmii²¹ gajmeei¹ 'wéei¹gi lagi ángeles coon²¹ sii¹³xu joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo Dios Jmii²¹ jna' gajúin¹ Jesús 'wii²¹² tya' jileei²¹ tsá² joon nano Dios Jmii²¹ nigacwo¹o Jesús 'e jilaa²¹ 'ya²gi tya'a tsu 'wii¹³ 'e wúu¹ 'e nigangoo¹on 'e joon mo 'yu júu³.

10 Jilaa²¹ 'e sá¹ tya' Dios Jmii²¹ joon 'ii gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá². Joon Dios 'iin²¹²in 'e jmáa¹a coon²¹ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a jee²¹² jileei²¹ jón¹on fúui¹. Tsu 'wii¹³ joon coon¹³ 'e wúu¹ gangoo¹on Jesucristo, 'in gajmaa¹a tiin¹³

tsá² do, gauntsiin¹in Dios Jmii²¹ jilaa²¹ 'e 'ná² jmaa¹ 'a 'in Jesucristo do. ¹¹ 'Wii¹³ joon Jesucristo do lí²-i uncaain²¹ tsá² coon¹³ Dios Jmii²¹, joon 'ii Jmii²¹ 'in Jesucristo do, 'ii jon Jmii²¹ tsá² 'in sicaain²¹ coon¹³ Dios 'wii¹³ Jesús do. Tsu 'wii¹³ joon 'in Joon¹ Dios do jo 'oo¹o fa'ii²¹ wa'a sii²¹i tsá², "ru¹u". ¹² Tsu ni ji² tya' Dios jin²in:

Ifuu²¹²uu cwáain¹ tyi¹i tyani tsaruu²¹na,
joon i'øø³øø coon¹³ 'in sicaain²¹ iun'goo²¹o

Ñu².
¹³ Jin' 'e ji² lo jon:

Tsáa¹mo-tsii Dios.
Joon gajin²o jon:

Lo siin¹³na coon¹³ yuun²¹ 'in gacwo²i Dios jna.

¹⁴ 'In joon¹ tsá² coon²¹ inuu tya'a coon²¹gi ngú¹ taain¹ joon coon²¹gi jmi¹ 'øø¹i coon¹³ 'ido. La joon jon Jesús galí² ngú¹ taain¹ la lí¹ ngú¹ taain¹ tsá² la joon jon jmi¹ 'øø¹i 'e joon la joon ilijúun²in la júin¹ tsá². Joon mo gajúun²in gatsé¹mo 'ii²¹ tya' 'in jngaai¹³ tsá², 'øøi²¹-tsi tsá² 'in 'lí³mo. ¹⁵ Joon coon¹³ la joon galáa²mo jileei²¹ 'in 'goo²¹ injúun²in la jee²¹² taan²¹²in juncwii²¹ lo tsu lawa 'in si'nuu¹mo 'in lí¹i la joon. ¹⁶ Tsu 'e la ja²mo jo gajó² Jesús iuncoon¹³ ángeles, gajó² jauncoon¹³ 'in jún² tya' 'lí²¹² Abraham. ¹⁷ Joon 'ná² lí²in Jesús la lí¹i ruu²¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e coon¹³ la joon

lí² jmaa¹a to² lawa untsá² 'in tyiin²gi nifu tyani Dios, ilíin¹in untsá² 'in tyú¹i joongi 'in 'wóo¹-tsi. Joon mo gajúin¹ Jesús 'e lí¹ lawa coon²¹ fa¹ 'e gaty²i jilaa²¹ tsaá² tya' tsá². ¹⁸ Joon tsu 'wii¹³ gangoo¹ Jesús wúu¹ 'é²e 'in 'lí¹³, 'wii¹³ joon lí²-i uncoon¹³ Jesús jileei²¹ tsá² 'in 'e²e 'in 'lí¹³ wúu¹ nano.

3

Tyiin²gi Jesús lagi 'lí²¹² Moisés

¹ La joon tsaru¹u' 'in nicwaai³, 'in nigatø¹ Dios 'e lí²in tsá² tya'a, tyaan¹duu' cwáain¹ coon²¹ tún² Cristo Jesús. Joon lí²na' 'e Dios gasii¹in Cristo Jesús do joon 'ii ilí²in untsá² 'in tyiin²gi nifu tyi'. ² Joon Jesús, 'in gatyii¹³in Dios 'e jmaa¹a 'e to² no, galinuu¹³un jilaa²¹ la galí² nuu¹³un Moisés jilaa²¹ jee²¹² 'in tsaá¹-tsi Dios. ³ 'In jmoo¹³o coon²¹ 'nú¹ 'yu²gi júu³i lagi 'e 'nú¹ do. La joon jon Jesucristo lí²i 'e 'yu²gi júu³i lagi Moisés. ⁴ La coon²¹ 'nú¹ tsá² 'ná¹ jma²a tsá²; pe Dios gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá². ⁵ La joon Moisés lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹ gajmaa¹ nuu¹³un jee²¹² 'in tsaá¹-tsi Dios 'in lí¹i lawa coon²¹ 'nú¹. Joon 'e to² tya' Moisés 'e faa²¹a 'e 'noogi ijin²in Dios mi licíin²¹. ⁶ Pe Cristo, Joon¹ Dios Jmii²¹ 'ii, gajmaa¹a nuu¹³un jee²¹² jna' 'in tsaá¹-tsi Dios. Joon lí¹na' 'nú¹ tya' Dios

wana jmoo²¹o' taa²¹a' joongi tsáa¹mo-tsi' ca lityéi¹. Joon wa'a jmoo²¹o' la joon jløø¹³na' coon¹³ 'e' øøi²¹-tsi'.

Lí²-i 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² tya' Dios

⁷ Wii¹³ joon la gajin² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios ni jí² tya' Dios:

Nano, wana núu²uun' 'e jin² Dios.

⁸ Jo cwoli'waa²¹-'oo' la gali'waa²¹-tsi 'in gali'ee¹i Dios joon gacón² cwáain¹ xiiala líi¹i Dios coon²¹ li jo 'iin tsá² seein²¹.

⁹ Tsu do-o galitsáai¹-tsi 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi' xiiala líi¹na.

Xuñin¹³ tunló¹ jiiin²¹gi ngó¹o 'e ganii²¹i jilaa²¹ 'e ni gajmaa³aa.

¹⁰ Joon tsu 'wii¹³ joon gatsá² 'nii²¹-tsii tya' 'in tsá² do.

Joon gafuu²¹²uu: "Tí²gi-tsi 'in tsá² do ngí¹ li' caai²¹.

Jo 'iin²¹²in líñii¹i fu¹ tyiia."

¹¹ Joon tsu 'wii¹³ joon gatí² 'nii²¹-tsii tya'a joon ga'íi³ii júu 'e jo lí² 'ii²¹ 'woo²¹o coon¹³ jna.

¹² Tsaru¹u', un'øø¹²¹naa' yaanaa' 'e coon²¹ jo ngáa¹mo jaain²¹ jee²¹² 'naa' jo tsáai¹gi-tsi Dios joon coon¹³ 'e gó² do tí' xuu itsawíin²mo caai²¹ Dios 'in jiiin¹. ¹³ Lí cii¹³i jmaa²aa'. Jmaa²aa' tyaa¹-'oo' la jaain²¹ la jaan²¹naa' la coon²¹ jmii²¹² la 'ii²¹² 'e lí² jin²gi tsá², "nano". 'E coon¹³ la joon jo 'e coon²¹ tsaa²

'naa' tóo² jiiin¹³ jaain²¹ 'e li'waa²¹-'oo' ¹⁴ Tsu wana tá² taain²¹²-tsi' coon¹³ 'e tsáai¹-tsi' ca la mo 'wiin²¹² ca lí gatséi¹ coon¹³ la joon 'ii¹³na' caain²¹ coon¹³ Cristo jilaa²¹ 'e 'ya¹²gi tya'a.

¹⁵ Tsu la joon jin²in: Nano, wana nuu²uun' 'e jin² Dios,

jo cwoli'waa²¹-'oo' la gali'waa²¹-tsi 'in gali'ee¹i Dios.

¹⁶ ¿'Iingi 'in niganúu²un júu³ tya¹ Dios joon mi yuui¹³ joon gali'ee¹mo Dios? 'Ii 'i 'in niga'wooi¹ Moisés fu

lí sii²¹ Egipto. ¹⁷ ¿'Iingi 'in gajmaa¹a Dios 'nii²¹-tsi 'wii²¹² tya'a ce tséin¹ tunló¹

jiiin²¹? Gatsá² 'nii²¹-tsi Dios tya' 'in tsá² do 'in ga'noo¹o tsaa², 'in nigajúin¹ jee²¹²

cwoo¹³ tyuun²¹ do. ¹⁸ Joon, ¿'iingi ga'íi²i Dios júu³ 'e jo

'ii²¹ 'woo²¹ coon¹³? Ga'íi²i Dios 'e júu³ do tya' 'in tsá² 'in jo gajmaa¹a nuu¹³un júu³

tya'a. ¹⁹ Né²o' 'e 'in tsá² do jo gali²i gangatáa²i tsu 'wii¹³ jo gajo¹ galíi²i.

4

¹ La joon jon jna' 'ná¹ jmoo²¹o' coon²¹ tún² la 'ii²¹² sá²gi júu³ tya' Dios 'e

lí² tsataai²¹² tsa'ii¹i 'woo²¹ coon¹³ Dios 'e coon²¹ jo ngaa¹mo 'inlíi¹³ jee²¹² jna'

jo lí¹i 'e tsataai²¹². ² Tsu la joon jon jna' niganú³o' 'e júu³ tya' xiiala 'e tiin¹³ tsá²

la ganúu²un 'in tsá² do. Pe 'in tsá² do jo 'ee to² 'íi³in 'e ganúu²un 'e júu³ do tsu

mo ganúu²un jo jo¹ galí²i.
 3 Pe jna' 'in jai² nigalí²na'
 itsatóo³o' li 'ii²¹ 'woo²¹o'.
 Gajin² Dios cwáain¹ tya' 'e
 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² do:

Joon tsu 'wii¹³ joon gatsá²
 'nii²¹-tsii tya'a joon
 ga'í³ júu³

'e jo 'ii²¹ 'woo²¹ coon¹³ jna.
 Xuíin¹³ ga'yé²mo to² tya'
 Dios ca mo garoon¹on
 juncwii²¹. 4 Tsu ni jí² tya' Dios
 'e jin²in cwáain¹ tya' jmí²¹² li
 gatí² dyá¹:

Jmí²¹² li gatí² dyá¹ ga'ii²¹
 'woo²¹ Dios coon¹³ jí-
 laa²¹ to² tya'a.

5 La joon jon ni jí² tya' Dios
 jin²in:

Jo 'ii²¹ 'woo²¹ 'in tsá² do
 coon¹³ jna.

6 Pe 'inlíi¹³ 'ná¹gi itsataai²
 'in 'ii²¹i 'woo²¹ do. Joon 'in
 tsá² 'in ganúu²un 'e júu³ tyú²
 do nifú² jo gangataai² li 'ii²¹
 'woo²¹ tsu jo galinuu¹³un.

7 Tsu 'wii¹³ joon nigafaa²¹a
 Dios coon²¹ jmí²¹² jée¹gi, 'e
 jmí²¹² no. Tsu David gafaa²¹a
 cwáain¹ tya' Dios mi líciin²¹
 ga'weei²¹ tsá² Israel Egipto
 do. Joon gataan¹an ni jí² tya'
 Dios:

Nano, wana nuu²uun'
 'e jin² Dios, jo
 cwoli'waa²¹-oo'.

8 Tsu wana gacwó¹ Josué 'e
 'ii²¹ 'woo²¹ 'in tsá² Israel
 do jo 'e faa²¹gi Dios coon²¹
 jmí²¹² jée¹gi tún¹. 9 Sá² jon
 coon²¹ mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e
 nacwaa¹³ tya' tsá² tya' Dios;
 10 tsu 'in 'ii²¹ 'woo²¹ coon¹³
 Dios, 'ii²¹ 'woo²¹ coon¹³ to²

tya'a jiiin¹³ lagi 'ii²¹ 'woo²¹
 Dios coon¹³ to² tya'a 'ña'a.
 11 Jna' jon 'ná¹ cwoo¹³-tsi'
 wa tsatóo³o' 'e 'ii²¹ 'woo²¹o'
 joon jo jmá¹ jiiin¹³ jaain²¹ lagi
 gajmaa¹ 'in jo gajai² líi².

12 Tsu júu³ tya' Dios lí¹ lawa
 'e jiiin¹in joon 'áa¹mo 'gøøi¹³.
 Joon li la li coon²¹ ñí³ 'e 'má¹
 'áai¹ la je tún² taain²¹. Joon
 mo núu²un tsá² 'e júu³ lo lawa
 'e jmoo¹o júu³ 'in tsá² do 'e
 'i¹-tsi joon 'e 'øøi²¹-tsi. Jo
 cwó¹ wa'a cón²on 'ña'a too².
 13 Jo 'e sá¹ jiiin¹³ coon²¹ 'e gaj-
 maa¹ Dios 'e lí² 'mé¹i 'ña'a
 tyani Dios. Tsu tyani¹i jo
 sá² jiiin¹³ coon²¹ wa'a síjlii¹³
 wa'a jo jnee¹i. Joon 'ii 'in jni¹i
 jílaa²¹ cwáain¹ tyi'.

*Jesús líi¹i untsá² 'in tyiin²gi
 nifu*

14 Jesús, 'in Joon¹ Dios,
 líi¹i untsá² 'in tyiin²gi nifu
 tyi' joon 'ii niga¹²i tyani
 Dios Jmii²¹. Tsu 'wii¹³ joon
 'ná¹ seen²¹na' tá² taain²¹²-tsi'
 coon¹³ 'e jai² líi²na'. 15 Joon
 'in untsá² 'in tyiin²gi nifu tyi'
 lí² feei¹-tsi 'wii²¹² tyi' coon¹³
 fa'í³ 'e sáan³an' tsu la jílaa²¹
 'e galí¹ tyi' la joon galí¹ tya'a,
 pe jiiin¹³ coon²¹ tsaa² jo 'ee
 ga'noo¹on. 16 Tsu 'wii¹³ joon
 'ná¹ tsatyéen¹na' jo cu²-tsi'
 tyani Dios 'in 'iin²¹²in jna' 'e
 'ii¹³na' 'e feei¹-tsi tyi' joon
 'e uncoon¹³on jna' coon¹³
 fo'feei¹ tya'a mo sityéen¹na'
 jmí²¹².

5

1 Dios gatyii¹³in jee²¹² tsá²

jileei²¹ untsá² 'in tyiin²gi nifu
 joon gacwo¹⁰ to² 'e faa²¹a
 cwáain¹ tya' tsá² tyani¹i, joon
 icwo²⁰ fa¹ joon jngaa¹³i
 joo²¹ 'wii¹³ tsaa² tya' tsá².
² Joon tsu 'wii¹³ 'in untsá² do
 seein²¹ fa¹³ la seein²¹ jileei²¹
 tsá² catyaa² lí²-i jmaa¹a
 'wó²⁰-tsi coon¹³ 'in jo ñi¹i
 joongi coon¹³ 'in nigawiin².
³ Joon tsu 'wii¹³ seein²¹ fa¹³
 'in untsá² do la seein²¹ 'in
 catyaa², 'noo¹⁰ tsaa², joon
 'ná¹ jngaa¹³i joo²¹ 'wii¹³
 tsaa² tya'a ña'a jiiin¹³ la
 jngaa¹³i joo²¹ 'wii¹³ tsaa²
 tya' 'in catyaa².

⁴ Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² jméi²
 'ña'a 'e lí²in untsá² 'in tyiin²gi
 nifu. Jiin¹³ Dios lí² tøø²¹
 tsá² 'e jmaa¹a 'e to² joon.
 Jiin¹³ Dios lí² cwoo¹ to² joon
 la gajmaa¹a coon¹³ Aarón.
⁵ La joon galí² coon¹³ Cristo,
 jo gajméi¹ 'ña'a untsá² 'in
 tyiin²gi nifu do pe Dios Jmii²¹
 gacwo¹⁰ 'ii 'e to² joon. Joon
 gajin² Dios sii²¹i 'ii:

'Nə-u yuun²¹ tyiia;
 joon nano nigacwo¹⁰ 'nə
 juncwii²¹ tyi'i.

⁶ Joon li xii'a ni jí² tya' Dios 'e
 jin²in:

'Nə-u jaain²¹ untsá² coon²¹
 tøø²mo,
 lawa untsá² Melquisedec
 lí¹u'u.

⁷ Joon mo gateein¹ Jesús ni
 cwoo¹³ juncwii²¹ gafaa²¹a
 júu³ tyú² joon gamii¹i tyani
 Dios Jmii²¹ coon¹³ júu³ tá² lí¹
 joongi gatoo²¹ jmii²¹ unní¹i.
 Joon Dios, 'in lí² jmáa¹a 'e

jo júun²in, ganúu²⁰ júu³ tyú²
 tya'a tsu 'wii¹³ tsáa¹-tsi. ⁸ Joon
 xufiin¹³ Jóon¹ Dios Jesús
 galitii²mo 'e jmáa¹a nuu¹³un
 to² tyu² Dios coon¹³ jilaa²¹
 wúu¹ 'e gangoo¹⁰. ⁹ Joon mo
 ga'yeei²¹ røø²¹ jilaa²¹ 'e 'ná¹
 jmáa¹a galii¹i 'in jmá¹a tiin¹³
 tsá² coon²¹ tøø²mo jileei²¹
 'in jmá¹a nuu¹³. ¹⁰ Tsu Dios
 Jmii²¹ gajméi¹ 'ii untsá² 'in
 tyiin²gi nifu jiiin¹³ la galii¹i
 Melquisedec.

Wúu¹ moxə 'øøi²¹-tsi tsá²
¹¹ Sá²gi 'áai¹ 'e fuu²¹²uu
 'e cwáain¹ tya' 'e júu³ lo
 pe wúu¹mo lí¹ 'áai¹ tsu
 jo 'iin²¹²naa' 'e 'øøi²¹-'oo'.
¹² Jiin¹³ la wóo² ningóo¹
 'naa' tíi²naa' líi²naa' tifo² tya'
 'e júu³ lo pe xu 'naa' 'ná¹
 'naa' 'in sii²¹naa' xii'a'gi tún²
 'e júu³ jo wúu¹ tya' Dios 'e
 nuu²un' nifu. Nigajmaa²aa'
 'wo² sií¹-'oo' coon¹³ 'e jai²
 líi²naa'. Lawa yuun²¹ cuu²¹
 tuu²¹ 'naa' coon¹³ 'e jai²
 líi²naa' jo lí² cøø²øø' 'i¹ tyú².
¹³ Joon jileei²¹ 'in 'uun²¹ fi²
 líi¹i lawa yuun²¹ joon jo ñi¹
 xii'ala 'øøi²¹-tsi 'e júu³ tya' 'in
 ngí¹ coon²¹ tsáa¹. ¹⁴ Pe 'uunni²
 tyú² tya' tsacøøi¹³ 'in nili³ tsu
 nigalitii²i 'e jmáa¹a 'ii²¹ røø²¹
 coon¹³ 'e tyú², coon¹³ 'e gó².

6

¹ Moo²¹o' nifugi jon ilii²na'
 tsacøøi¹³ coon¹³ 'e jai² líi²na'.
 Mo jée¹gixu' 'e júu³ nifu tya'
 'e jai² líi²na'. Jo faa³gi' 'e
 joo²¹-tsi' jmoo²¹o' 'e to² do 'e

jo 'ee to² 'í³in. Jo faa³gi' e 'ná¹ litsaa¹-tsi tsá² Dios. ² Jon'gi faa³ tya' e saai²¹ tsá² jmi²¹ si 'e toon¹ tsá² cwo²¹ tya' tsá² 'ee. Jon'gi faa³a' tya' mi jiin¹in tsá² jee²¹² 'lí²¹² si mi lisá² 'ii²¹ li tyéi¹ 'ee. ³ Moo²¹o' nifugi wa'a cwo²o Dios la jon.

⁴⁻⁶ Jo lí² tsatyéin¹gi tsá² tún¹ tyani Dios doñi'in in niga'ii²¹ 'e júu³ tya' Dios joon gatuu²o tún¹. Tsu'in nigatí²-tsi 'e tyú² 'e cwo²o Dios tsá² joon niga'ii²¹mo Espíritu Tyú² tya' Dios joon gali'in²¹²in 'e júu³ tyú² tya' Dios joon gangóo¹o 'e 'ii²¹ tya' 'e juncwii²¹ ijó¹ wana tuu²o 'e júu³ do lawa'a 'e ña'a gataain¹ 'in Jón¹ Dios tsa¹ crúu¹³ do, ungøø¹ni 'ido jee²¹² tsá² fúui¹. ⁷ 'In 'ii²¹ 'e júu³ do coon²¹ tún² líi¹ la lí¹ cwo¹³ 'wó² mo tsáa¹ jmi¹ ni do tí² coon¹³ naa¹³. Joon cwo²xu 'e jmaai¹ to² tya'a 'in gají²i do. Nacwaa³mo 'e 'wó² do tya' Dios. ⁸ Pe wana gacwo¹o 'e 'wó² do jiin¹³ 'motóon¹ si toonñi¹ 'ee jo 'ee to² 'í³in 'e 'wó² do joon tí² lijmaa¹ Dios 'ii²¹ tya'a joon li tyéi¹ ijún¹o 'e 'wó² do la joon jon ilí² tya' tsá² 'in jo 'ii²¹ 'e júu³ ló².

Sijan³an' tá² taain¹-tsi' e 'ii¹³na' 'e cwo²o Dios jna'

⁹ Xu'fiin¹³ foo²na la joon, tsaru¹u', pe líi²na jo tsangí²i 'naa' la joon. Tsáai¹gi-tsii itsangí² 'naa' 'e tyú²-u jiin¹³ la cwo² Dios tsangí² 'in nigajmaa¹a tiin¹³. ¹⁰ Tsu 'in tyú¹mo Dios 'e jo 'iin²-tsi

jilaa²¹ 'e nigajmaa²aa', jon'gi 'iin²-tsi xiiala gali'in²¹²naa' 'in tsaru¹u' catyaai² joon gauncoon¹³ 'naa' 'ii 'wii²¹² tya'a. Joon jmoo²gíi' elo. ¹¹ Pe 'iin²¹²na jmaa²aa' la jaan²¹naa' ca lityéi¹ 'e cwo²-oo' 'e 'ii¹³naa' 'e siján²aan' jiin¹³ la cwo²-oo' 'iin²¹²naa' 'in tsaru¹u'. ¹² Jo 'iin²¹²na wa' fu²uu 'naa' pe 'iin²¹²na 'e jmaa²aa' jiin¹³ la jmoo¹o 'in tsá² 'in 'ii²¹ 'e tí²i jiin¹³ la júu³ ga'íi² Dios. 'In tsá² do 'ii²¹ 'e tí²i tsu 'wii¹³ jo¹o líi²i joon tá² taain²¹²-tsi.

¹³ Joon mo ga'íi² Dios júu³ tya' Abraham ga'éi¹ ña'a coon¹³ 'ido tsu jo 'in seein²¹gi 'in feei¹gi lagi 'ii. ¹⁴ Gajin²in sii²¹i Abraham: "E la ja²mo iuncwaa³na 'nu, joon líi¹ fúui¹ tyi¹a incwoo¹³na 'nu." ¹⁵ Joon coon²¹ tún² gasijaan¹an Abraham 'e júu³ ga'íi² Dios tya'a joon coon¹³ la joon ga'ii²¹mo 'e júu³ ga'íi² Dios tya'a. ¹⁶ Mo 'éi¹ tsá² Dios tsu feei¹gi 'ido lagi 'ii. Pe jo ñi¹i tsá² 'e jin²gi mo 'éi¹ tsá² Dios. ¹⁷ Tsu 'wii¹³ joon ga'éi¹ ña'a Dios 'e jai² 'e júu³ íi² do. Tsu gali'in²¹²in ilíi¹i tsá² 'e 'iin²¹²in untsín¹ 'e júu³ ga'íi² do jo sisíi² jiin¹³xu. Joon ga'íi² Dios 'e júu³ do tya' tsá² 'in 'ii²¹ 'e tí²i tya' júu³ do. ¹⁸ Joon coon¹³ la joon nee²¹o' 'e sá² tún² júu³ 'e jo lí² lasíi², 'e júu³ ga'íi² Dios joon 'e ga'éi¹ ña'a. Jee²¹² 'e tún² júu³ lo jo lí² jmaa¹a Dios júu³ tajuu²¹.

Joon coon¹³ 'e tún² júu³ do Dios nigacwo¹⁰ jna' coon²¹ fo'feei¹ tya'a. Dios nigacwoo¹ fo'feei¹ tya'a lo tyijna' 'in ningatoo³⁰ ja'cwoo²¹⁰ 'e tá² taain¹-tsi' 'e 'ii¹³na' 'e júu³ ga'íi² tyi'. ¹⁹ Joon 'e júu³ ga'íi² Dios tyi' 'e sijaan²an' li la li coon²¹ ñi'loo¹³ tya' barco 'e pí² tsá² tsi jmi²¹ mo 'iin²¹² tsá² ján¹ tii² 'e barco do. Tii² si'íi¹ alma tyi' coon¹³ júu³ do jo lí² tsawín² la li 'e barco do, Joon 'e júu³ tyi' li la li ñi'loo¹³ do tyú² sityiin¹³ li' caluu 'mi² 'íi¹ inuu cwo¹ fee¹ si² ñu'fú², ²⁰ Joon ga'í² Jesús li' caluu li 'íi¹ 'mi² do nifu 'e ná¹ 'wii²¹² tyi' tsu galíi¹ untsá² 'in tyiin²gi nifu coon²¹ tøøi² la galíi¹ Melquisedec.

7

Jesús líi¹ ca'ii¹³ mo untsá² coon¹³ Melquisedec

¹ Joon 'in Melquisedec do líi¹ røøi¹³ tya' coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Salem, joon galíi¹ untsá² tya' Dios 'in ñii¹gi. Joon mo gajai² Abraham fu li gali²i 'in røøi¹³ catyaa² do gacwo'íi¹ Melquisedec ngafee¹³ ni 'ido joon gauncwaa³ ni 'ido. ² Joon Abraham do gacwo¹⁰ 'ido ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ tya' jilaa²¹ 'e gali¹i coon¹³ 'nii²¹ do. 'In Melquisedec 'øøi²¹-tsi tsá² 'e sii²¹ nifu, "røøi¹³ 'in jmoo¹⁰ 'ii²¹ røø²¹," pe joon 'e sii²¹ 'ii jon, "røøi¹³ tya' 'e jmoo¹⁰ tyú² 'íi¹-tsi tsá²". Tsa 'in Melquisedec do líi¹ røøi¹³ tya' Salem, 'e 'øøi²¹-tsi

tsá², "e jmoo¹⁰ tyú² 'íi¹-tsi tsá²". ³ Joon jo 'in sáa³, jmi²¹ seen²¹ tya'a jon'gi tsacøøi¹³ tya'a seen²¹. Jo 'e júu³ sá² mo galiseein²¹ jon'gi tya' mo júun²in. Joon la joon 'e lí² líi¹; Joon¹ Dios, untsá²-a 'ii coon²¹ tøø²mo.

⁴ 'Í²du'-oo' xiiala galíi¹ Melquisedec do jaain²¹ tsafeei¹ 'e gacwo¹ 'líi²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham 'ii ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ tya' jilaa²¹ 'e gali¹i tya' 'in røøi¹³ catyaa² do. ⁵ Joon 'in jún² tya' Leví, 'in galíi¹ untsá², ná¹ 'ii²¹ ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ tya' tsaruu²¹ do jii¹³ la to² tyu² ley tya' Moisés xufiin¹³ jilee²¹ 'ido la 'oo²¹ jún² tya' Abraham 'ii. ⁶ Pe Melquisedec fiin¹³ jon' tyiia²¹² Leví ga'ii²¹ mo ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹gi jii¹³ 'e nigajna²a Abraham 'in ga'ii²¹ 'e júu³ ga'íi² Dios, joon mo ngayuui¹³ joon gauncwaa³ Melquisedec Abraham do. ⁷ Joon jilee²¹ mo ñi¹ 'e feei¹gi 'ii 'in uncwaa¹³ tsá² lagi 'in nicwaa¹³ do. ⁸ Joon la 'oo²¹ jna' 'in tsañuu¹ 'in 'ii²¹ 'e ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ 'e cwó²⁰ tsá² jmai² tsañuu¹ 'in júun²mo 'i. Pe faa²¹a ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya' Melquisedec 'e seen²¹ mo 'i coon²¹ tøø²¹mo. ⁹ Abraham gacwó²⁰ Melquisedec ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ 'e gajna²a do. Joon xufiin¹³ jo mo galiseein²¹gi Leví coon¹³ jilee²¹ untsá² 'in líi¹ jún²

tya'a 'in 'ii'²¹ 'e ca'ii'¹³
jee²¹² dyá² 'ii'²¹ 'e ci'¹
tsaruu'²¹i lawa'a gacwo'¹o
jon Melquisedec 'e ca'ii'¹³
jee²¹² dyá² 'ii'²¹ do tsu¹⁰ lí²-i
'øø'²¹-tsi tsá² 'e 'in tsá² do táa¹i
tsi cuerpo tya' 'lii'²¹² tsafeei'¹
Abraham, jee²¹² jún² tya'a,
mo gacwo'¹ii¹i Melquisedec
ngafeei'¹³ 'ii. Joon mo gatyí²
Abraham gatyí²-i jon jún²
tya'a.

¹¹ Wana lí² lí²in tsá² Israel
tsá² tyú¹i tyani Dios coon'¹³
'e to² jmoo¹o 'in untsá² 'in
líi¹ jún² tya' Leví jo 'néi²gi
jaain²¹ untsá² 'in líi¹i la líi¹
Melquisedec. ('In tsá² Is-
rael do ga'ii'²¹mo 'e ley do
'wii'¹³ 'in untsá² do.) Iliin²mo
untsá² 'in líi¹ jún² tya' Aarón.
¹² Tsu wana gaunsi²i tsá² 'in
lí² lí²in untsá² tya'a 'ná¹-a
jon unsi²i ley tya'a. ¹³ Joon
Ña'ñu'¹u' Jesús lí¹i jún² tya'
Judá. Joon jiin'¹³ jaain²¹ jee²¹²
jún² tya' Judá do gali¹i untsá²
coon'¹³ 'e ley do. ¹⁴ Joon ñi¹i
tsá² 'e Ña'ñu'¹u' lí¹i jún² tya'
Judá. Joon Moisés jo gajin'²in
jiin'¹³xu wa' iliseein²¹ untsá²
jee²¹² jún² tya' Judá do.

¹⁵ Joon 'áai¹gi liñi¹i tsá²
'e galisi²i 'e ley do tsu 'in
untsá² 'múui² do-o líi¹i la galí¹i
Melquisedec. ¹⁶ Joon jo gali¹i
untsá² tsu 'wii'¹³ coon²¹ ley
gajin'² 'e jiin'¹³ jún² tya' Leví
lí² lí²in untsá². Pe gali¹i Jesús
untsá² tsu 'wii'¹³ 'ii'²¹ tya'
coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e jo
tyéi¹. ¹⁷ Tsu la lo-o jin'² Dios
Jmii²¹ 'wii'²¹² tya'a:

Ñu-u lí²u'u jaain²¹ untsá²
coon²¹ tøø²mo,
coon²¹ untsá² lí²u'u la lí² 'e
gali¹i Melquisedec.

¹⁸ Joon coon'¹³ la joon 'e ley do
'e galisá² la mo jéei¹ ga'in¹mo
tsu jo 'gøøi'¹³ joon jo 'ee to²
gali'in³. ¹⁹ Tsu 'e ley tya'
Moisés do jo lí² jmaa¹a 'e
tyu² tyani Dios jiin'¹³xu. Joon
cwáain¹³ tya' 'e ley do sá²
coon²¹ 'e 'ii'¹³-tsi 'e tyú²gi, joon
coon'¹³ 'e joon itsatyéen¹na'
coon'¹³ Dios.

²⁰ Joon Dios ga'eí¹ 'ña'a
ilí²in 'ido untsá². ²¹ 'In untsá²
catyaai² gangatáa¹i to² untsá²
pe jo ga'éé¹i Dios 'ña'a wa'
jmá¹ 'ido untsá². Pe 'in untsá²
do ga'í²i to² tya' tsu 'wii'¹³
ga'eí¹ Dios 'ña'a tsu ni jí² tya'
Dios gajin'¹in:

'E ni ga'éé¹i Dios 'ña'a, joon jo
gaunsi²igi 'e najin'²in:

“Ñu-u lí¹u'u jaain²¹ untsá²
coon²¹ tøø²mo,
ca 'ii'¹³mo untsá² lí¹u'u
coon'¹³ Melquisedec.”

²² Joon mo ga'í²i Jesús to² tya'
untsá² gajmaa¹a Dios júu³
'e tyú²gi 'e júu³ 'múui² ga'í²i
do tya' xiiala ijmáa¹a tiin'¹³
tsá² lagi 'e júu³ ga'í² nifu.
²³ Gangafúu¹mo 'in untsá²
catyaai² do tsu mo gajúun²in
jo lí² jmá¹gi to² tya'a. ²⁴ Pe
Jesús do jo gajúun¹in wa'a 'ná²
cwo²o tsá² xeei²¹ to² tya'a 'e
lí²in untsá². ²⁵ Tsu 'wii'¹³ joon
'in Jesús do lí²-i jmáa¹a tiin'¹³
jileei²¹ 'in tsatyéin¹ coon'¹³
Dios 'wii'¹³ 'ii tsu seen²¹mo
Jesús coon²¹ tøø²mo joon mii¹i

tyani Dios Jmii²¹ 'wii²¹² tya' tsá².

²⁶ Coon¹³ la joon Jesus galí¹i untsá² 'in tyiin²gi nifu 'in 'néi¹na'. Joon jiin¹³ la 'i¹-tsi Dios Jmii²¹ la joon jon 'i¹-tsi 'ii, jo jmoo¹o 'e gó² jon'gi 'noo¹o tsaá². Jo taain²¹²gi lagi coon¹³ 'in røøi²¹ tsaá² joon Dios gasaai²¹ 'ii ñí¹gi lagi tya'cwii²¹. ²⁷ Joon jo lí¹i la líi¹ 'in untsá² 'in tyiin²gi nifu catyaaí² do 'in 'ná¹ jngaai¹³ joo²¹ la coon²¹ jmí²¹² 'wii¹³ tsaá² tya' tsá². 'Ná¹ jngaai¹³ 'ido joo²¹ tya' tsaá² tya' ña'a nifu joon mo ngayuui¹³ joon lí² jngaai¹³ joo²¹ tya' tsaá² tya' tsá² catyaaí². Pe mo gacwó¹ 'ña'a Jesús coon²¹ naa¹³ gacwó¹ 'ña'a tya' tsaá² tya' jileei²¹ coonti. ²⁸ 'E ley tya' Moisés gatyii¹³in tsá², 'in jo lí² cwo² pí³ yaai wa' jmáa¹a la 'iin²¹²in Dios, ilí²in untsá² 'in tyiin²gi nifu pe mo ngayuui¹³ 'e ley do Dios, coon¹³ 'e júu³ ga'ei¹ 'ña'a, gatyii¹³in Joon¹on ilí²in untsá² 'in tyiin²gi nifu. Joon la joon jiin¹³ coon²¹ tsaá² jo lí² sá² tya'a coon²¹ tøø²mo.

8

Jesús líi¹i 'in faa²¹a 'wii²¹² tya' tsá² coon¹³ júu³ 'múui² ga'í²Dios

¹ Jilaa²¹ 'e tyiin²gi 'e síi¹³i' lo 'e 'in untsá² 'in tyiin²gi nifu tyi' líi¹i untsá² la galíi¹ Melquisedec do joon gacwó²o lí' cwo²¹o Dios Jmii²¹ tsáa¹ 'in tyiin¹ ñu'fú². ² Joon do-o

líi¹i to² untsá² tsi iná¹u cwo¹ fee¹ si² do 'e gajmaa¹³ Ña'ñu¹o' jon' gajmaa¹³a tsá². ³ Nigatyii¹³in Dios Jmii²¹ jileei²¹ untsá² 'in tyiin²gi nifu wa icwo²o fa¹ joon jngaai¹³ joo²¹ 'wii²¹² tya' tsá² tsu 'wii¹³ joon 'ná¹ lisá² coon²¹ 'e cwo¹ Jesucristo Dios Jmii²¹. ⁴ Joon wana taain²¹²gi Jesús juncwii²¹ jo lí² wa'a ilí²in untsá² tsu seen²¹mo untsá² fu juncwii²¹ 'in cwo¹ fa¹ Dios jiin¹³ la ley tya² Moisés. ⁵ Pe 'in untsá² do cwo¹o fa¹ 'e lí la lí 'iin¹³ tya' fa¹ la jai² 'e sá² ñu'fú². Nee²¹o' 'e lí la lí jiin¹³ 'e sá² ñu'fú² tsu mo gajin²in Dios síi²¹ Moisés xiiala 'ná¹ jmáa¹a 'e 'ná¹ 'mí² santuario do gajin²in: "Cón²du' cwáain¹ jiin¹³ la niga'e²ee 'nu ni moo²¹ do joon la joon jmaa¹³a." ⁶ Pe Cristo, 'in líi¹i untsá² tyi' ga'í²i coon²¹ to² tyú²gi lagi 'e tsáai² do tsu tyú²gi 'e júu³ ga'í² Dios tyi' joon coon¹³ 'e júu³ tyú²gi do faa²¹a Cristo 'wii²¹² tyi'.

⁷ Tsu wa mo'o jo 'ee 'ná¹gi 'e júu³ nifu 'e ga'í² Dios joon jo 'ee 'ná¹gi 'e júu³ 'e ga'í² Dios lí gatí² tún². ⁸ Pe Dios tsee¹i 'in ga'ii²¹ 'e júu³ ga'í² nifu jo galí² tyúu¹i coon¹³ 'e joon tsu ni jí² tya'a gajin²in:

Jin²in Ña'ñu¹u': Ijó² coon²¹ jmí²¹² mí³na coon²¹ júu³ 'múui² coon¹³ tsá² Israel joongi coon¹³ tsá² tya' Judá.

⁹ Jo ilí¹ la lí júu³ gasí³na coon¹³ 'líi²¹² tsacøøi¹³

tya'a 'e jmi²¹² mo
gason³oon cwoo²¹o
joon ga'wóo²na cwoo¹³
li sii²¹ Egipto.

Tsu jo gauntsiin¹ 'in tsá² do 'e
júu³ tyiia.

Joon tsu 'wii¹³ joon jo
gaunjí²na 'in tsá² do,
jin² Ña'ñu¹u'.

10 'E júu³ 'múui² isí³na coon¹³
'in tsá² Israel mo
gangii¹ jmi²¹² joon 'e li
la li 'elo, jin² Ña'ñu¹u':
'E júu³ 'e sí³na tya' 'in
tsá² do 'e lí¹ lawa'a 'e
'i¹-tsi yaamo jiin¹³ la
'i¹-tsii.

Lawa'a 'e tóon³oon júu³ tyiia
tsi alma tya'a.

Joon jna-a ilí²na Dios tya'a
joon 'ii-gi ilí²in tsá²
tyiia.

11 Joon jo 'ná¹ 'e²gi la
jaain²¹ la jaain²¹ xiiala
licwii¹in Ña'ñu¹u'.

Jo 'ná¹ 'e²gi tsagoo¹o jon'gi
tsaruu²¹i.

Tsu jilee²¹mo inlicwii¹in jna.
La 'in pi³ la 'in cøøi¹³
jee²¹² 'ii inlicwii¹in jna.

12 Joon ilifeei¹-tsii tya' jilaa²¹
'e gó² tya'a,

Joon jo ti³gi-tsii tsaa²
niga'noo¹o.

13 Joon mo fee²¹i Dios tsá²
cwáain¹ tya' coon²¹ júu³
'múui² ijmaa¹a tya'a lawa'a
'e jmoo¹o júu³ 'e nitsáa²mo 'e
júu³ gajmaa¹a nifu do. Joon 'e
júu³ nitsáai² nisín¹³mo joon ti
li tyé¹mo.

9

*Cwáain¹ tya' 'e cwo¹ si²
ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ 'e
cwo¹ si² ñu¹fú²*

1 Joon júu³ 'e sá² nifu do
gatyu²u to² xiiala iun'goo²¹o
tsá² Dios pe tsi coon²¹ inuu
cwo¹ si² ni cwoo¹³ juncwii²¹.

2 Joon 'e cwo¹ si² do li la li
coon²¹ 'ná¹ 'mi² lí¹ tún² 'ii¹³
tsi do. Joon gaunsii²¹ tsá²
'e tsi li tsataai² untsá² nifu
do, li nacwaai³. Joon tsi do
si² coon²¹ candelero coon¹³
coon²¹ mesa li náa¹ 'iñi¹
nacwaai³. 3 Joon li' caluu 'e
'mi² 'í¹ tsi do gaunsii²¹ tsá²,
li nacwaai³ 'áai¹gi. 4 Joon tsi
do-o si² coon²¹ altar li jun¹
untsá² fuu²¹² sán². Si²i jon
inuu li ti² tún² do coon²¹ cwóo¹
toon²¹² cwanáa¹³ la caain²¹
tsaa¹ dó². Joon 'e cwóo¹ do
gaunsii²¹ tsá², cwóo¹ tya' júu³
ga'í² Dios. Joon tsi cwóo¹ do
si²i coon²¹ tsuu² si 'ó¹o maná.
Tsi joon 'yu coon²¹ 'mo'ú² tya'
Aarón 'e ganii¹³. Tsi joon jon
taa¹³ 'e cuu²¹² 'e toon²¹²on
júu³ tyaa¹³ júu³ 'e ga'í² Dios
mo nifu. 5 Joon ni cwóo¹ do
téein² 'in gáí¹ querubines tsi²
cwáa¹ 'in lí¹i la lí¹ 'e 'ya²gi
tya' Dios. Joon si¹í¹ cwáa¹a
ni cwóo¹ do li cwo¹o untsá²
fa¹ tya' tsaa² tya' tsá². Pe jo
fuu²¹²gi 'naa' láai² 'e júu³ lo.

6 Joon mo ga'yee²¹i ganá¹
tyú² jilaa²¹ joon la joon
gangataa²i untsá² la coon²¹
jmi²¹² inuu cwo¹ 'ná¹ 'mi²
nifu do 'e un'goo²¹o Dios
jiin¹³ la tsi². 7 Pe jiin¹³
'in untsá² 'in tyiin²gi nifu

lí² tsaí²i coon²¹ naa¹³ la coon²¹ jiin²¹ li tsi li gati² tún² do. Joon mi tsaí¹i do 'ná¹ nityaan¹an jmi¹ tya' joo²¹ 'e lí¹ lawa coon²¹ fa¹ tya' tsa² tya' 'ña'a joongi tya' tsa² tya' tsá² catyaa² do. ⁸ Joon coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios lí²-i øøi²¹-tsi¹ 'e la 'ii²¹² jmaai²¹gi to² 'e cwo¹ 'nã¹ 'mi² gasi² nifu do 'e un'goo²¹o tsá² Dios sijni¹³mo tsi do. Li cwaai³gi 'áai¹ do. ⁹ Joon jilaa²¹ 'elo lawa coon²¹ cwáan¹mo tya' nano. Tsu jilaa²¹ fa¹ 'e gacwó² tsá² 'yia¹³ joon coon¹³ jileei²¹ joo²¹ 'in gajngaai¹³ tsá² 'e cwo¹³i Dios 'wii¹³ tsa² tya' tsá² jo lili² 'e 'i¹-tsi tsá² 'e tyú² la joon. ¹⁰ Jilaa²¹ 'elo jmaai¹ to² jiin¹³ coon¹³ 'e gøø²¹ø tsá² joon coon¹³ 'e 'uun²¹un tsá² joongi coon¹³ xiiala lo² tsá². Jmaai² 'e sá² li caluu tsá² 'elo joon jmaai¹ to² jiin¹³ ca mi unsii²i Dios jilaa²¹ 'elo.

¹¹ Pe nijó² Cristo joon nano líi¹i untsá² 'in tyiin²gi nifu tya' jilaa²¹ 'e tyú²gi 'e nigajó². Joon 'e cwo¹ li líi¹i untsá² 'e tyú²gi joon jo 'e si'ná²i. Jon' gajmaa¹³a tsá² 'e cwo¹ do. Joon øøi²¹-tsi tsá² 'e jo si² ni cwo¹³ juncwii²¹. ¹² Cristo nigangii¹ li cwaai³ 'áai¹ joon jon' coon¹³ jmi¹ 'øø¹i joo'saa²¹ si joo'xuui²¹² 'ee pe coon¹³ jmi¹ 'øø¹i 'ña'o. Joon coon¹³ la joon gaí² Cristo li cwaai³ 'áai¹ ñu'fú² coon²¹ naa¹³ tya' jileei²¹ tsá² joon la joon gajmaa¹a

itiin¹³ tsá² coon²¹ tøø²mo. ¹³ 'E la ja²mo mo xee¹i untsá² 'e jmi¹ tya' joo'tsáa¹ coon¹³ jmi¹ tya' chivo joongi coon¹³ fó² tya' joo²¹ 'in júun²in ni altar tya' 'in si'leei²¹ lí²-i jmáa¹a tyú¹ 'ido pe jmaai² li' caluu-u. ¹⁴ Joon wana la joon fee¹gi 'ii²¹ sá² tya' jmi¹ 'øø¹i Cristo 'in gacwó¹ 'ña'a Dios jo 'ee si'lee²¹i coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios 'in seein²¹ coon²¹ tøø²mo. Joon 'e jmi¹ 'øø¹i untyú¹ jna' coon¹³ 'e 'i¹-tsi. Iuntyú¹ jna' coon¹³ jilaa²¹ to² 'e jo 'ee to² 'íi³in ilí² jmoo²¹o' la to² tyu² Dios 'in jiin¹.

¹⁵ Tsu coon¹³ la joon 'in Jesucristo galii¹ 'in lí² faa²¹a 'wii²¹² tyi' coon¹³ 'e júu³ 'múui² do. Joon coon¹³ la joon lí²-i 'ii²¹ 'in nigatø²ø Dios 'e gatii²i 'e ta²a coon²¹ tøø²mo jiin¹³ la júu³ gaí² Dios. Tsu Cristo gajúun²in gatyí² jilaa²¹ tsa² 'e ga'noo¹o tsá² 'in seein²¹ la jee²¹² tyu²gi to² 'e ley tya' Moisés do. ¹⁶ Tsu mo naroon¹on coon²¹ jí² tya' tyíia³ tya' tsá² ce 'ná¹ júun²in 'in tsá² 'in gajmaa¹a 'e jí² do joongi ilí² jmaa¹a coon²¹ 'e la jin² jí² do. ¹⁷ Jo 'ee to² 'íi³in 'e jí² do la jee²¹² seein²¹gi 'in gajmaa¹a 'e jí² do. 'Íi³mo to² 'e jí² do mi yuui¹³ júun²in 'in gajmaa¹a. ¹⁸ Tsu 'wii¹³ joon 'e júu³ nifu do gali'íi³mo to² mo ngayuui¹³ gatoon¹on jmi¹ 'øø¹i joo'núu³. ¹⁹ Tsu Moisés do gajma²a júu³ jileei²¹ 'in tsá² do jilaa²¹ júu³

tya' ley joon mo ngayuui¹³
 joon gauncwii¹i capoo²¹²
 jn^á2 joo'saa²¹ y^hun² coon¹³
 coon²¹ nii²¹² sii² sii²¹ hisopo.
 Gauncwii¹i 'e do coon¹³ jmi¹
 joo'xuui²¹ coon¹³ jmi¹ chivo
 sicaai²¹ jmi²¹ joon gaxee¹i
 'e jmi¹ do ni ji² tya' ley do
 joongi jileei²¹ 'in tsá² do.
 20 Joon gajin²in: "E jmi¹ lo
 jmoo¹o jai² 'e júu³ 'e ni^h2
 Dios tyi'naa'." 21 Joon gaxee¹i
 Moisés 'e jmi¹ do ni 'e cwo¹
 'n^á1 'mi² joongi ni jilaa²¹
 'e jmaai² to² in^h cwo¹ do.
 22 Coon¹³ 'e ley do jilaa²¹ 'e
 'ná¹ lity^á2 jiiⁿ13 coon¹³ jmi¹.
 Joon wa jo t^hun²¹ jmi¹ jo lí¹
 'iin² tsaa² tya' tsá².

*Mo gajúuin¹ Cristo gatyí²i
 tsaa² tya' tsá²*

23 Ts^h la joon 'e tyiin² 'e li
 ty^á2 coon²¹ jmi¹ 'ó^oi² joo²¹
 'e cwo¹ 'e si² ni cwoo¹³
 juncwii²¹ 'e li la li 'e cwo¹
 si² ñ^hfú². Pe 'e cwo¹ si²
 ñ^hfú² 'ná¹ jmi¹ 'e tyiin²gi lagi
 jmi¹ tya' joo²¹. 24 Ts^h Cristo
 jo ga^í2i 'e cwo¹ 'e gajmaa¹³
 tsá² 'e jiiⁿ13 li la li 'e cwo¹ 'e
 jai². Pe Cristo ga^í2i fu ñ^hfú²
 joon nano siin¹³in mi¹i tyani
 Dios Jmii²¹ 'wii²¹² tyi'. 25 Pe
 Cristo jo gacwói¹ 'ña'a 'láai²
 naa¹³ la jmoo¹o 'in untsá² 'in
 tyiin²gi nifu tya' tsá² Israel
 tsataa²¹²i li nacwaa¹³ 'áai¹gi
 coon²¹ naa¹³ la coon²¹ jiiⁿ21
 'e cwo¹o fa¹ 'e lí¹ jmi¹ pe jon'
 jmi¹ 'ó^o2i 'ña'a 'e jmi¹ do. 26 Wa
 gajmaa¹a Cristo la jmoo¹o 'in
 untsá² do 'e 'ná² júun²in 'láai²
 naa¹³ ca la mo garoon¹on

juncwii²¹. Pe nano mi tí²
 lityéi¹ coon²¹ naa¹³ gajnéi¹
 Cristo 'e cwoi¹ 'ña'a lawa
 coon²¹ fa¹ 'e 'iin² jilaa²¹ 'ii²¹
 tya' tsaa². 27 La joon jilee²¹mo
 tsá² 'ná¹ júuin² coon²¹ naa¹³
 joon mi yuui¹³ joon ilisá² 'ii²¹
 tya'a. 28 La joon Cristo jon
 gacwói¹ 'ña'a coon²¹ naa¹³
 lawa coon²¹ fa¹ 'e tyí²i tsaa²
 tya' tsá² fúui¹. Joon ijnéi¹ tún¹
 jon' wa' tyí²i tsaa² tya' tsá²
 pe 'e jmáa¹a tiin¹³ jileei²¹ 'in
 sijéin¹ 'ii.

10

1 'E ley tya' Moisés jo li la
 li 'e tyú² ijó¹, 'e lí¹ jiiⁿ13 la
 lí¹ 'iin³ tya' 'e joon. 2 Ts^h
 'e ley do coon¹³ 'e fa¹ 'e
 cwó²o tsa² la coon²¹ jiiⁿ21
 jo lí² untyúu²i 'in tsá² 'in
 ningatyéin¹ coon¹³ Dios
 'wii²¹² 'e fa¹ do. Ts^h wana
 lí² untyúu²i 'e ley do tsá² 'e
 ján²an 'in tsá² do cwoo¹o 'e fa¹
 do ts^h jo li³gi ró^o2i tsaa² mo
 ngayuui¹³ ga^ín² tsaa² tyá'a.
 3 Pe 'e fa¹ 'e cwó¹o 'in untsá²
 do 'e jmoo¹o 'e tí¹³-tsi tsá² 'e
 tsaa² niga'noo¹on la coon²¹
 jiiⁿ21. 4 Ts^h 'e jmi¹ tya' joo²¹
 joongi tya' chivo jo jmi²¹²
 wa'a lí² 'iin² tsaa² tya' tsá²
 coon¹³ 'e joon.

5 Ts^h 'wii¹³ joon mo ga^í2i
 Cristo ni cwoo¹³ juncwii²¹
 gajin²in sii²¹i Dios Jmii²¹:
 Jo 'iin²¹²u'un wa'a jngaai¹³
 tsá² joo²¹ 'e cwo¹ 'n^h
 fa¹,
 pe nigatyaa¹ 'n^h ty^á2 coon²¹
 cuerpo tyiajna 'e
 cwo³oo 'n^h.

6 Jo t¹-o'o 'in joo'núu³ 'in júuin² tsá² 'e lí¹ fa¹ jon'gi t¹-o'o 'e fa¹ 'e cwo¹ tsá² 'n_u wa' tyii¹ tsaa² tya'a.

7 Joon gafuu²¹²uu: “Jna-a goo²¹²oo ijmaa³aa jiin¹³ la t¹-o'o, Dios tyiia,

jiin¹³ la jin² ni jí² cwáain¹ tyiia.”

8 Nifu jin² 'e júu³ do 'e jo 'iin²¹² Dios jon'gi t¹-tsi Dios jileei²¹ joo'núu³ jngaai¹³ tsá² 'e cwó² tsá² lawa coon²¹ fa¹ jon'gi 'e fa¹ 'e juun¹ do wa' tyí² tsaa² tya' tsá² jiin¹³ la to² ty² ley. ⁹Joon mo ngayuui¹³ joon gajin²in: “Jna-a goo²¹²oo ijmaa³aa jiin¹³ la t¹-o'o, Dios tyiia.” 'E 'øøi²¹-tsi tsá² jin² 'e nisuun²mo 'e fa¹ 'e gacwó² tsá² nifu joon la joon i'í²i fa¹ lí gatí² tún². ¹⁰Joon Dios gajmee¹i jna' tsá² tya'a tsu Jesucristo gajmaa¹a jiin¹³ la t¹-tsi Dios mo gacwó¹i 'ñá'a lawa coon²¹ fa¹ coon²¹ naa¹³ tya' jileei²¹.

¹¹Jileei²¹ untsá² tya' tsá² Israel jmoo¹o to² tya'a la coon²¹ jmü²¹² joon cwo¹o 'láai² naa¹³ 'e fa¹ ruui²¹ 'e fa¹ gacwoo¹o la mo jéei¹ xufiin¹³ 'e fa¹ 'e cwo¹o do jo lí² tyí² tsaa² tya' tsá². ¹²Pe Jesucristo gacwoo¹o coon²¹ fa¹ tya' tsaa² tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo, joon mo ngayuui¹³ joon gacwó²o lí' cwo²¹ Dios Jmü²¹ tsáa¹. ¹³Do-o tyín¹in sijáan¹³an ca mi tyéi¹ Dios 'in 'ei¹ 'ii 'wii²¹² tí²i. ¹⁴Tsu coon¹³ 'e coon²¹

fa¹ do gauntyúu²i Cristo jileei²¹ 'in lí²in tsá² tya' Dios coon²¹ tøø²mo. ¹⁵Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios røø²¹ jon faa²¹a tsu gajin²in nifu:

¹⁶'E júu³ 'múui² ijmaa³aa coon¹³ 'ido mi ngüi² jmü²¹² joon ilí la lí 'elo, jin² Ñá'ñá¹u':

Itóon³oon júu³ tyiia tsi alma tya'a,

joon i'í¹-tsi la 'í¹-tsii jna.

¹⁷Joon mo ngayuui¹³ joon gajin² 'in Espíritu do: Jiin¹³ coon²¹ naa¹³ 'e t¹-gi-tsii tsaa² tya'a jon'gi 'e gó² 'e nigajmaa¹a.

¹⁸Joon coon¹³ la joon mo ga'ín² tsaa² tya'a jo 'ná¹gi cwoo¹o tsá² fa¹ tya' tsaa² tya'a.

'Ná¹-a tsatyéen¹na' coon¹³

Dios

¹⁹Tsu 'wii¹³ joon, tsaru¹u', lí²-i tsatóo³o' jo cu²-tsi' lí nacwaaí³ 'áai¹gi 'wii¹³ cwáain¹ tya' jmí¹ 'øø²i Jesucristo. Lí²-i tsaa²¹a' 'e fu¹ 'múui² joongi 'e jiin¹ 'e ganá¹ Jesucristo, coon²¹ fu¹ 'e ngó¹o lí' caluu lí'í¹ 'mí² do. ²⁰Ganá¹ Jesucristo 'e fu¹ do mo ga'güi¹ 'e 'mí² 'í¹ do 'e 'øøi²¹-tsi tsá² cuerpo tya'o mo gajúun²in.

²¹Joon Jesús líi¹i untsá² tsafeei¹ tyi' tsi in_u cwo¹ tya' Dios. ²²Joon tsu 'wii¹³ joon 'ná¹-a tsatyéen¹na' coon¹³ Dios 'e jo tóin¹ 'øøi²¹-tsi' joon jo cu²-tsi' 'e tsáai¹-tsi' tsu Jesús do nigauntyúu²i jna' coon¹³ 'e 'í¹-tsi' 'e coon¹³ joon lí³gi jna' 'e røø²na' tsaa², joon cuerpo tyi' sijgüi¹i coon¹³

jmii²¹ tyú². ²³ Cwoseen²¹mo' tá² taain²¹²-tsi' coon¹³ 'e jai² líi²na' tsu Dios Jmii²¹ iuntsín²in 'e júu³ ga'íi²; tyi-jna'. ²⁴ Joon cwo'øøi¹²¹-tsi' xiiala lí² cwóo³o' cwáain¹ la jaain²¹ la jaan²¹na' 'e 'ii²¹²mo ruu²¹; joon jmaa¹a 'e tyú². ²⁵ Jo jmoo²¹o' la jmoo¹o 'inlíi¹³ 'in jo uncaain²¹ coon¹³ jna' 'e ungo²¹o' Dios. Pe 'ná¹-a tyá²a'-tsi' la jaain²¹ la jaan²¹na'. Joon 'e tyiin²gi jmoo²¹o' la joon mi nee²e' 'e nijatyéin¹ jmii²¹² mi jó¹ Ña'ñu¹u'.

²⁶ Tsu wana 'naa¹gi' tsaa² jiin¹³ la 'yaa¹-tsi' mi yuu¹³ licwii²¹i' 'e júu³ jai² do jo 'e fa¹ sá²gi wa' lí² tyi²gi tsaa² tyi'. ²⁷ Jiin¹³ 'e sá²gi tyi' 'e sijaan³an' 'e jmá¹a Dios 'ii²¹ tyi' joon 'e jí² ico¹ i'íin²in jilei²¹ 'in 'ei¹ Dios. ²⁸ Wa naseein²¹ jaain²¹ 'in jo jmoo¹o nuu¹³un to² tyú² ley tya' Moisés joon wana galiseein²¹ gá¹ gaai²¹ 'in jmoo¹o júu³ jai² xiiala niga'láa¹ 'in tsá² do 'ná² júun²in 'ido jo lí² fúu² líi²in tsá² 'ii. ²⁹ Wana lí² la joon coon¹³ 'in 'láa¹ coon¹³ ley tya' Moisés, ¿'ee líi²naa' 'e tíi²i ilí² tya' 'in 'øøi²¹ Jón¹ Dios joon jo tsáai¹-tsi jmi¹ 'øø²i 'e gatúun²un 'e jmoo¹o jai² 'e júu³ ga'íi² Dios, tsu coon¹³ 'e jmi¹ do galityúu¹mo tsá²? ¿'Ee líi²naa' ilí² tya' 'in ungo²¹i 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'in 'iin²¹²in 'ii? ³⁰ Tsu né²o' 'in nigajin²: "Jna-a icóon²oon tyiia; joongi jna

joon incíi³ii." Gajin²o jon: "Ña'ñu¹u' ijmaa¹a 'ii²¹ tya' tsá² tya'a." ³¹ 'Áa¹mo wúu¹ wa'a xuui²¹ tsá² jacwoo²¹o Dios 'in jiin¹!

³² Pe cwotii¹³du-'oo' xiiala gañi²ii' wúu¹ la mo jée¹ mo ngayuui¹³ ga'ii¹³naa' 'e júu³ jai² 'e gajmaa²aa' taa¹aa' coon¹³ jilaa²¹ fa¹ 'e galiseen²¹naa'. ³³ 'Inlíi¹³ 'naa' gajjin²in tsá² 'naa' joongi gajmeei²¹ tsá² 'naa' tyani tsá². Joon 'inlíi¹³gi 'naa' líi¹naa' 'in seein²¹ tyú² coon¹³ 'in ga'e² tsá² wúu¹ do. ³⁴ 'Naa', fúu² galíi¹naa' 'in tsá² taai² 'nuñi³. Joon gajmaa²aa' jløø¹³naa' mo ga'wo² tsá² 'e sá² tyii', tsu ñi² 'naa' 'e fu ñu'fú² 'e sá² 'e tyú²gi tyii' 'e ta²a coon²¹ tøø²mo. ³⁵ Tsu 'wii¹³ joon jo tá² 'naa' 'e jo 'goo²oo' tsu 'áai¹gi fee¹ 'e jnaa¹ tsá² 'in jo cu²-tsi. ³⁶ Tsu 'naa' 'ná¹-a taan²¹²naa' tá² táain²-oo' 'e jmaa²aa' la 'iin²¹² Dios joon wa i'ii¹³naa' 'e júu³ ni'íi²i. ³⁷ Tsu ni jí² tya' Dios gajin²in:

La jmoo no-o ijó¹ 'in 'ná¹ ijó¹ joon jo 'áai¹ li'íi²¹²gi.

³⁸ Pe 'in seein²¹ tyú² coon¹³ Dios 'ná¹ liseein²¹ 'e jai²gi líi²i,

tsu 'in tú² 'e jai² líi²i jo iti²gi-tsi Dios 'ii.

³⁹ Pe jna' jo líi¹na' la líi¹i tsá² 'in tá² 'e jai² líi²i joon i'íin²mo. Tsu jna'o' líi¹na' la líi¹i tsá² 'in jai² líi²i, 'in jmóo¹ tiin¹³ alma tya'a.

11

Xiiala nigajmaa^{1a} 'in jai² galíi²ⁱ Dios

¹ Wana jai² líi²na' jo cu²-tsi' 'e 'ii¹³na' 'e sijáan³an' jogí cu²-tsi' 'e la jai² 'e jo jóø^{2ø}.
² 'Ii²¹mo Dios 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi' coon¹³ 'e jai² galíi²ⁱ.

³ Coon¹³ 'e jai² líi²na' né^{2o}' 'e Dios gajmaa^{1a} juncwii²¹ coon¹³ júu³ tya'a joon 'e jóø^{2ø}' lano jon' gali² coon¹³ 'e sá² la mo jéei¹.

⁴ Coon¹³ 'e jai² galíi² Abel gacwoo^{1o} Dios coon²¹ fa¹ tyá²gi lagi 'e fa¹ gacwoo^{1o} Caín. Joon gajmaa^{1a} Dios júu³ 'e tyú²mo Abel joon ga'ii²¹mo Dios fa¹ 'e gacwoo^{1o}. Joon xufiin¹³ nijúun¹mo Abel fee²¹mogi jna' coon¹³ 'e jai² galíi²ⁱ.

⁵ Coon¹³ 'e jai² galíi² Enoc gangaa¹³ⁱ 'e juncwii²¹ 'e sá² lí' cataain²¹ jo gajúun²in. Joon jo tyéi¹gi tsá² 'ii tsu gatøø^{21o} Dios 'ii. Joon jin² ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya' 'ido 'e la nu'gi gatøø²¹ Dios 'ii jløø¹³mo Dios tya' 'ido. ⁶ Jo lí² Dios jløø¹³ⁱ tya' tsá² wa jo jai² líi²ⁱ tsá² júu³ tya'a tsu wana 'iin²¹²in tsá² tsatyéen¹in coon¹³ Dios 'ná¹ 'e jai² líi²ⁱ 'e seein²¹ Dios joon ityi² Dios tya' 'in 'naai¹ 'ii.

⁷ Coon¹³ 'e jai² galíi² Noé gajmaa^{1a} nu^{13un} tya' Dios mo gajmaa^{1a} Dios 'ii júu³ 'ee ilí² 'e jo mo gali² jóø^{2ø}. Gajmaa^{1a} Noé nu^{13un} joon gajmaa^{1a} coon²¹ barco 'e jmáa^{1a}

tiin¹³ familia tya'a. Joon coon¹³ la joon gajmaa^{1a} Noé júu³ 'e gó² 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ joon ga'ii²¹mo Dios 'ii coon¹³ 'e jai² 'e galíi²ⁱ.

⁸ Coon¹³ 'e jai² galíi² Abraham gajmaa^{1a} nu^{13un} joon ga'woo²ⁱ goo^{1o} mo gatø¹² Dios 'ii. Joon ngalín² coon²¹ cwoo¹³ icwo² Dios 'ii 'e lí¹ lawa coon²¹ 'e gatíi²ⁱ. Joon ga'woo²ⁱ goo^{1o} do jiiin¹³ jo ñi¹ xiiafu tsalín². ⁹ Tsu coon¹³ 'e jai² galíi² Abraham gatéein² 'e cwoo¹³ do 'e gajin² Dios 'e cwó^{2o} 'e cwoo¹³ do tya'a. Líi¹ⁱ la líi¹ tsá² coon²¹ fuu²¹ gasii²¹ⁱ coon²¹ 'nú¹ 'mi² gatéein² do. La joon gajmaa^{1a} jóon^{1on} Isaac coon¹³ tyii^{212a} Jacob tsu 'ii jon ga'ii²¹mo 'e júu³ ga'íi² Dios do. ¹⁰ Tsu Abraham gasijáan^{1an} 'e fuu²¹ do 'e si² coon²¹ ni tífuu²¹ 'e gajmaa^{13a} Dios.

¹¹ Coon¹³ 'e jai² galíi² Sara, xufiin¹³ nasuun²¹mo tsatyeein¹ yuun²¹, gacaan²¹mo yuun²¹. Joon galiseein²¹ yuun²¹ tsañuu¹ tya'a tsu 'wii¹³ jo^{1o} gali²ⁱ iuntsiin¹in Dios 'e júu³ ga'íi²ⁱ tya' 'ii. ¹² Joon coon¹³ la joon Abraham xufiin¹³ tí² lijúun²mo galiseein²¹ jún² tya'a fúui¹ 'in tí² la tí² núu¹ 'ii¹³in tsa²¹ juncwii²¹ joongi la tí² too¹³ taa¹³ ti' jmi'ñi¹³ 'in tí² jún² tya'a. Jo líi¹ⁱ tsá² un'íi²in.

¹³ Joon 'in tsañuu¹ no jo ga'ii²¹ⁱ la nu'gi ijúun²in 'e júu³ ga'íi²ⁱ Dios tya'a. Pe tsu 'wii¹³ jai² galíi²ⁱ lawa sá² coon²¹ 'e

gangóo¹ 'wii² joon tsu 'wii¹³ ja²mo líi²i ga¹i¹-tsi jløø¹³mo 'áai¹. Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a 'in tsá² do júu³ 'e líi¹i tsá² coon²¹ fuu²¹ lí taan²¹²in 'e juncwii²¹ lo, la coon²¹ ingíi¹ 'e juncwii²¹ lo. ¹⁴ Joon 'in jmoo¹o la joon jmoo¹o júu³ 'e 'noo¹o coon²¹ goo¹o lí xiiá'. ¹⁵ Tsu wana 'i¹-tsi tsá² tsalín²mo 'e fuu²¹ ga'woo²i do tún¹ lí¹o tsalín² tún¹. ¹⁶ Pe 'in tsá² do gali'in²¹²in coon²¹ goo¹o 'e tyá²gi, 'øøi²¹-tsi tsá² 'e goo¹o 'e sá² ñu¹fú². Tsu 'wii¹³ joon jo fa'íi²¹ líi²i Dios wa unsii²¹ 'in tsá² do 'ii: "Dios tyi'." Tsu Dios nigatyaa¹ tyú² coon²¹ fuu²¹ tya' 'in tsá² do.

¹⁷ Joon coon¹³ 'e jai² galíi² Abraham, ngajée¹i jóon¹on, 'in sii²¹ Isaac, fu yu' moo²¹ ijngaa¹³i icwo²o Dios fa¹ mo gali'in²¹²in Dios líi¹i xiiala 'i¹-tsi Abraham. Nigatyaa¹ Abraham tyú² 'e cwóo¹i 'in jóon¹on camuui¹³ do fa¹a xufiin¹³ nigajin² Dios sii²¹i Abraham: ¹⁸ "Coon¹³ Isaac 'e tsafúu¹i jún² tyi'i jiiin¹³ la júu³ ga'íi³íi." ¹⁹ Tsu ñi¹ Abraham lí² jmáa¹a Dios jiiin¹in tsá² 'in nijúin¹. Joon lí²-i 'øøi²¹-tsi tsá² 'e lawa 'ii²¹mo Abraham jóon¹on tún¹ gajiiin¹in jee²¹² 'líi²¹².

²⁰ Joon coon¹³ 'e jai² galíi² Isaac ga'íi²i júu³ tya' Jacob coon¹³ Esaú 'e iuncwaai¹³ Dios 'ii. ²¹ Joon coon¹³ 'e jai² galíi² Jacob mo tí² lijúun²in ga'íi²i júu³ tya' xuui²¹² tya' José 'e iuncwaai¹³ Dios 'ii. Joon ga'uu¹i mootyí¹i yu'

'mo'ú² tya'a joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. ²² Joon coon¹³ 'e jai² galíi² José, mo tí² lijúun²in, gatyu²u to² tsagoo¹o 'ee 'ná¹ jmáa¹a coon¹³ 'moo¹ táa¹i, tsu jin²in José 'e tsá² Israel 'in 'wóo²mo Egipto mi licíin²gi.

²³ Coon¹³ 'e jai² galíi² saa² jmii²¹ Moisés ga'mée¹i gaai²¹ sii²¹ mo licíin² gangaa¹³i Moisés. Tsu galili²o 'e xuui²¹² 'yei²gi 'áai¹ do. Joon jo 'goo²¹o xufiin¹³ nigatyu² røøi¹³ to² wa'a júuin² jileei²¹ xuui²¹² tsañuu¹. ²⁴ Joon coon¹³ 'e jai² galíi² Moisés mo galíi¹i tsañuu¹ jo gali'in²¹²gi 'e líi¹gi jóon¹ jamí²-i røøi¹³ do. ²⁵ Gatí¹gi-tsi 'e ní¹i wúu¹ coon¹³ tsagoo¹o 'in líi¹i tsá² tya' Dios lagi wa'a ngí¹ 'e jløø¹³i coon¹³ tsaa² coon²¹ si²xu. ²⁶ Galíi²gi 'e tyú²gi wa'a coon²¹on fa'íi²¹ tya' Cristo lagi 'oo¹o jilaa²¹ 'e sá² fu Egipto, tsu 'iin²¹²gi 'e 'lee¹³i icwo² Dios 'ii. ²⁷ Coon¹³ 'e jai² galíi² Moisés gacwo¹íi¹o cwoo¹³ Egipto do jo 'ee 'goo¹o xufiin¹³ 'nii²¹-tsi røøi¹³ tya'a. Gajmaa¹a ta²a coon¹³ 'e ga¹i¹-tsi lawa gangaa¹ Dios 'in jo nee¹in tsá².

²⁸ Coon¹³ 'e jai² galíi² Moisés gajmaa¹a 'e jmi²¹² pascua nifu joon gatyu²u to² wa'a xee¹i tsá² jmi¹ jiiin² taan¹an caai¹ 'ooca'nú¹. 'E coon¹³ la joon 'in ángel 'in gasii²¹in Dios ijngaa¹³i 'in jóon¹ tsá² nifu tya' tsá² Egipto

jo jngaa¹³i 'in xuui²¹² tsañuu¹ liseein²¹ nifu tya' tsá² Israel. 29 Joon coon¹³ 'e jai² galíi² 'in tsá² Israel do gangíi¹ ni cwoo¹³ tyuun²¹ li ná¹ 'e jmi'ñi¹³ sii²¹ Mar Rojo. Joon mo gali'iin²¹²in 'láa² Egipto jmaa¹a la joon gajgoo²¹o jmi²¹.

30 Joon coon¹³ 'e jai² galíi² tsá² Israel do gaci²¹mo 'e 'oo² 'e si² cu' li' Jericó. Mo ngayuui¹³ gangíi¹ tsá² Israel dyí¹ jmi²¹² cu' li' li li² 'oo do gaci²¹mo 'edo. 31 Joon coon¹³ 'e jai² galíi² Rahab, 'in yiiatsangó¹ do, jo gajúun²in coon¹³ 'in tsá² jo nuu¹³un do tsu ga'ii²¹mo tyú²-u Rahab 'in tsá² Israel 'in tyaliin² 'e fuu²¹ do 'e jóø².

32 ¿'Ee 'ná² fuu²¹²gii 'naa'? Tsa jo cwooi¹ wa'a 'e fuu²¹²gii 'áai¹ 'naa' cwáain¹ tya' Gedeón coon¹³ Barac, coon¹³ Sansón, coon¹³ Jefe, coon¹³ David, coon¹³ Samuel, coon¹³ 'in tsá² 'in nigacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios la mo jéi¹. 33 Coon¹³ 'e jai² galíi² 'ino gali¹i róøi¹³ catyaai² joon gatyu²u to² coon²¹ røø²¹. Joon gauncoon¹³ Dios 'ii jiiin¹³ la júu³ niga'ii²i. Joon gajni¹i moo'oo²¹ 'yia¹ 34 joon gadyuu¹u jí² 'e coo²¹ 'áai¹. Coon¹³ 'e jai² galíi² galáa²mo ijúun¹in coon¹³ ñi³. In jo píin³ galíi¹i tsá² pí³-tsi joongi gatyu²u to² 'láa² fúui¹ wa'a líi¹i 'in jmaa¹a 'nii²¹ coon¹³. 35 'In líi¹³ tsami² ga'ii²¹mo

tún¹ jiiin¹ 'in nijúuin¹ tya'a coon¹³ 'e jai² galíi².

Joongi 'in catyaai²gi tsu 'wii¹³ 'e jai² galíi² 'ido gajmee²¹mo tsá² 'ii. Jo ga'ii²¹i 'e láa²ni 'ido wa'a tú² 'ido 'e jai² líi²i. Jo gaunsi²i 'ido 'e jai² líi²i tsu 'iin²¹²in 'ii²¹i coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e tyú²gi ñu'fú². 36 Joon 'in catyaai²gi gaungøø¹i tsá² 'ii, joongi gapoo²i 'ido. Joon cagi ñi³ gato²o luu²¹² ti² 'ido joongi gata² ni 'ido 'nuñi³. 37 Joon gajngaa¹³ ni 'ido coon¹³ cuun²¹² joon seein²¹gi 'in gatuu²¹ coon¹³ sierra gajmaa¹a tún² 'no³ 'ido. Joon seein²¹gi 'in ga'e²e wúu¹ gajóø²ni 'ido xiiala líi² 'ido. Seein²¹ 'inlíi¹³ gajúuin¹ coon¹³ ñi³i. Seen²¹mo 'inlíi¹³ gangíi¹i cataain²¹² cataain²¹² jlíi¹i jiiin¹³ coon¹³ loo²¹ tya' joo'saa²¹ si loo²¹ chivo 'ee. Nitañi²mo 'ido 'áai¹ joon nigangoo¹on wúu¹ joon nigajmaa¹a tsá² 'e gó² tya'a 'áai¹. 38 'In tsá² lo ngi²i la caain²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ joongi li' moo²¹ joon tsataa²¹²i too²¹ xá¹ si too²¹ nu' wó² 'ee. Joon tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'in 'ei¹ Dios jo ti²i licwii¹in 'in tsá² tyú¹ lo. 39 Joon 'in tsá² lo xufiin¹³ ga'ii²¹mo Dios 'ii tsu 'wii¹³ 'e jai² galíi² jo ga'ii²¹i iuntsiin²¹ 'e júu³ ga'ii² Dios; 40 tsu Dios niganí²i coon²¹ 'e tyú²gi tyi', 'e 'in tsá² lo jo 'ii²¹i 'e júu³ ga'ii² Dios tya'a ca mi toon²¹on' sicaan²¹na' coon¹³

'ii.

12

Jóø²na' Jesús

1 Tsu 'wii'¹³ joon mi nee²¹²na' 'in tsá² lo 'in 'e'² jna' xiiala jai'² galíi'² tuu²¹² jna' li' caai²¹ jilaa'²¹ 'e jmoo¹o jín¹ coon'¹³ jilaa'²¹ tsaa² 'e jmoo¹o jnúu'¹³ jna' joon 'ná¹ cwoo'¹³-tsi' ngíi'²¹' 'e fu¹ cwo'¹ Dios jna' ngíi'²¹'. 2 Cwojóø²na' jiiñ'¹³ Jesús 'in cwo'²o jna' 'e jai'² líi²na', 'ii jon iuntsiin² 'e jai'² líi²na'. Tsu 'ii-o, tsu 'wii'¹³ ñi¹o 'e jløøi'¹³ 'e ilisá² tya'a mo gangíi'¹ gani'²i wúu¹ tsaa¹ crúu'¹³, jo 'ee cwáain¹ gacón² wa'a sá² fa'íi'²¹ 'in júuin² la joon. Joon gacwaa²¹ a li' cwoo²¹o tsáa¹ li tyíin¹ Dios li silií'²¹² tya'a.

3 Untii'¹³ du'-'oo' xiiala líi¹i Jesús mo gani'²i wúu¹ 'áai¹ jacwoo²¹o tsá² røø²i tsaa² joon jo 'wóo²oo', joon jo tyá¹a-'oo' líi²naa'. 4 Tsu 'naa' jo mo gatiin²naa' coon'¹³ tsaa² ca júun²moo'. 5 ¿Ti niga'íin²mo-'oo' 'e júu³ cwáain¹ nigacwo¹ Dios jileei'²¹ jóon¹ 'in jai'² líi²i 'ii? Gajin² Dios ni jí² tya'a:

Yuuñ²¹ tyiia, jo jmaa²¹a 'e jo tsáai¹gi-'o'o mi 'e'²e Ña'ñu'¹ñu'¹ 'nu wúu¹ 'e ilijmaa²¹a nuu¹³ñuñ,

jon'gi wa jo tya¹-'o'o mi tyu'² Dios to² 'nu jmaa²¹a nuu¹³ñuñ.

6 Taa²¹ jmaa²¹aa' mo 'e'²e Dios 'naa' wúu¹ tsu Ña'ñu'¹ñu'¹ cwo'²o cwáain¹³ jiiñ'¹³ 'in 'iin²¹²in.

Joon 'e'²e wúu¹ jiiñ'¹³ 'in niga'íi'²¹i ilíi'²in jóon¹on.

7 Dios jmoo¹o lawa jóon¹on 'naa' mo 'e'²e wúu¹ 'naa' 'e jmaa²aa' nuu¹³ñuñ to² tyu'²ñ. Jo jóon¹ tsá² seein²¹ wa' jo tyu'² jmii²¹ to² 'e jmaa¹a nuu¹³ñuñ. 8 Joon wana jo 'e'²e Dios 'naa' wúu¹ 'e jmaa²aa' nuu¹³ñuñ la jmoo¹o Dios tya' jileei'²¹ jóon¹ catyaa² do jo líi¹naa' jóon¹on 'in la jai'², jiiñ'¹³ líi¹naa' jóon¹ tsá². 9 La joon jon mo líi¹na' xuui²¹² gatyu'²ñu'¹ñu'¹ to² jna' joon gaun'goo²¹o' 'ii. ¿Ti jon tyú²gi wa jmoo²¹o' nuu¹³ñuñ to² tyu'²ñu'¹ñu'¹ 'in tyíin¹ ñu'¹fú² 'e coon'¹³ la joon liseein²¹mo' coon'¹³on? 10 Mo toon²¹on' juncwii²¹ gatyu'²ñu'¹ñu'¹ to² tyi' coon'²¹ catá² jiiñ'¹³ la líi²i 'e tyú²-ñ. Pe Dios tyu'²ñu'¹ jna' to² jmaa¹i'¹³ 'e tyú² tyi' 'e líi²na' 'e tyú¹na' la tyú¹ 'ii. 11 'E la ja²mo jiiñ'¹³ coon²¹ wúu¹ 'e 'e'²e Dios jna' jo tí²-tsi' mo nee²¹e' 'e wúu¹ do tsu wúu¹ líi²na'. Pe mo gangí¹gi joon tya' 'in galití²i coon'¹³ 'e wúu¹ gangoo¹o do gali'íin³mo to² tya' juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹ tya'a 'e seein²¹ coontun.

Tsaa¹³mo wa'a jo jmoo²¹o' nuu¹³ñuñ júu³ tya' Dios

12 Tsu 'wii'¹³ joon sáa¹³aa' cwóo²oo' 'e 'í¹ 'infá² 'e jmaa²aa' la to² tyu'² Dios joon cwoo²oo' pí³ moojní²ii' 'e ngí²íi' li 'iin²¹²in Dios. 13 'Naa²aa' 'e fu¹ coon²¹ tsáa¹ 'e 'in tsá² 'in 'í¹ túin²-tsi ilí²

coon²¹ 'e 'i¹-tsi 'e jo tsawíin²
coon¹³ Dios.

¹⁴ Cwoo¹³-oo' 'e seen²¹naa'
tyá² coon¹³ jileeí²¹ tsá².
Cwoo¹³-oo' 'e ngí²íi' jiiin¹³
la 'iin²¹²in Dios tsu jiiin¹³
coon¹³ la joon lí² máa¹³naa'
Dios. ¹⁵ Tí²moó' tsu 'nei²
jo 'ii¹³naa' jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in
Dios jmáa¹a tyii'. Tí²moó'
wa'a lí¹naa' lawa coon²¹
'mó² 'ootyí¹ coon¹³ 'e 'i¹-oo'
joon coon¹³ la joon fúu¹mo
'in'leei²¹. ¹⁶ Un'øø¹³naa'
yaanaa' 'e jo foo¹³naa' tsami²
tya' tsá² xeei²¹ si jo tsáai¹-oo'
'e cwaai³ 'ee la gajmaa¹a
Esaú. Tsu Esaú do ga'níi¹ 'e
tí² 'wii¹³ 'e galiseein²¹ nifu.
Ga'ii²¹ jiiin¹³ coon²¹ wúun¹
'uunñi² tyá' 'e tí² do. ¹⁷ Joon
ñi² 'naa' mo licíin²¹gi mo
gali'iin²¹²in Esaú 'e uncwaai³
jmii²¹ 'ii pe jo júu³ joongi wa'a
uncwaai³gi jmii²¹ 'ii. Joon jo
gatsaa²¹gi xiiala unsíi²gi 'e
nigajmaa¹a do xufiin¹³ tyi¹gi
'áai¹.

¹⁸ Tsu 'naa' jo mo gan-
gatyéen¹naa', la gajmaa¹a
'in tsá² Israel do, coon²¹
moo²¹ 'e jo li líi²¹ tsá². 'E
moo²¹ do gacóo¹o coon¹³
jí², ga'íi²¹ nuu²¹ joongi ga'íi²
tyi². ¹⁹ Joon jo ganuu²naa'
'e lúu¹ gaxuu² do si 'e júu³
tya' Dios 'e ganúu²un 'in tsá²
do gafaa²¹ Dios 'ee. Joon
'in tsá² do 'in ganúu²un 'e
júu³ tyá' Dios do gamíi¹ tyani
Moisés 'e jo faa²¹gi 'e júu³ do
'laai²gi. ²⁰ (Tsu jo ta² 'in tsá²
do 'e to² gatyú² 'e júu³ do:
'Wana jaain²¹ joo'núu³ soo¹o

'e moo²¹ do 'ná¹ jngaa¹³mo
tsá² 'ii, tyuui² tsá² 'ii cuun²¹²
si 'yá²a tsá² 'mosuun²¹ tyá'a
'ee." ²¹ Joon 'áai¹ fo² jnee¹ ca
'ña'a Moisés gajin²in: "Jlee¹na
'goo²¹-oo.")

²² Pe 'naa'gi' li' cíi¹ tyii'.
Ningatyéen¹moo' coon²¹
moo²¹ sii²¹ Sióon li náa¹ fuu²¹
tya' Dios 'in jiiin¹. 'øøi²¹-tsi
tsá² 'e fuu²¹ Jerusalén 'e náa¹
ñu'fú² li sicaain²¹ ángeles fúui¹
²³ 'e un'goo²¹o Dios 'e jløø¹³mo.
Ningatyéen¹naa' li sicaain²¹
'in jóon¹ Dios 'in toon¹on jí²
'e náa¹ ñu'fú², joongi Dios
'in jmoo¹o 'ii²¹ tyá' jileeí²¹.
Ningatyéen¹naa' almas tyá' 'in
tsá² 'in gauntyúí¹ Dios joongi
²⁴ Jesús 'in faa²¹a 'wii²¹² tyi'
coon¹³ 'e júu³ 'múui² ga'íi²
Dios tyi'. Ningatyéen¹naa' 'e
jmi¹ tyá' Jesús gaxée²i jna' 'e
faa²¹a jmo²o jna' júu³ tyá' 'e
tyá²gi lagi jmi¹ tyá' Abel do.

²⁵ Tsu 'wii¹³ joon 'aa²¹²naa'
yaanaa' wa'a jo 'ii¹³gi' 'in
fee²¹naa' no. Tsu wana jo
galáai² 'in tsá² do 'in gafee²¹i
Dios ni cwoo¹³ juncwii²¹
lo, xúfoo² jna'gi' 'e laa¹na'
wa jo 'ii¹³na' 'in gafee²¹i
jna' fu ñu'fú². ²⁶ 'E júu³ tyá'
Dios do yíia¹³ joon gajmaa¹a
jle¹e ni cwoo¹³ ni 'wó²; pe
nano jin² Dios: "Coon²¹
naa¹³gi' ijmáa³aa jlé¹ jon' wa'
jiiin¹³ ni 'wó² pe ijle²e jon
ñu'fú²." ²⁷ Joon mo gajin²in,
"coon²¹ naa¹³gi", 'øøi¹³-tsi
tsá² ityí²i jilaa²¹ 'e sá² ilí² jlé¹
'e gajmaa¹a Dios joon jiiin¹³
coon²¹ isaai¹gi 'e jo jlé¹gi.

28 Joon cwo²o Dios jna' 'e tsatoo³o' li tyu² to² joon jo 'ee sá² lí² jiin¹³xu li tyu² 'ii to². Tsu 'wii¹³ joon cwoo³o' 'maai¹³ joon un'goo²¹o' Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e tsáai¹-tsi' joongi ligøø¹mo' 'ii jiin¹³ la tí²i. 29 Tsu Dios tyi' lí¹i la lí¹ coon²¹ jí² 'e coo²¹ jilaa²¹ 'e gó².

13

Xiiala jmoo¹o tsá² la tí²-tsi Dios

1 Jo tuu²uu' 'e 'iin²¹²naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' lawa ruu²¹moo'. 2 Jo cwo¹in²-'oo' 'e 'ii¹³naa' tsá² xeei²¹ inuu tyii' tsu coon¹³ la joon 'inlí¹³ tsá² niga'ii²¹mo ángeles inuu tya'a xufiin¹³ jo ñii¹in.

3 Untii¹³du¹-'oo' 'in tsá² taai²¹² 'nañi³ lawa'a taa²moo' coon¹³on jon. Untii¹³du¹-'oo' 'in tsá² 'in gajmeei²¹ tsá² tsu 'naa'oo' jon lí¹naa' tsá² sá² moo¹ taai².

4 Un'goo²¹oo' 'e cui² cwoo²¹ tsá² joon 'e tyú²-u 'e jmá²a tsá² 'ee jmáa¹a jiin¹³ coon¹³ 'oo²¹²o tsu ijmaa¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá² wana 'lá²a tsá² la jo mo cui² cwoo²¹o joongi tya' 'in 'lá²a coon¹³ tsamí² tya' tsá² xeei²¹.

5 Jo cwo'ii²¹-'oo' cuu² 'áai¹³ joon jmaa²aa' jløø¹³naa' coon¹³ 'e sá² tyii' tsu Dios gajin²in: "Jiin¹³ coon²¹ naa¹³ icuu¹³na tyii' joon jiin¹³ coon²¹ jmi²¹² wa'a tuu²na 'naa'." 6 La joon jna', 'in jai² lí²i Cristo, lí²-i fáa³a' jo cu²-tsi':

Ña'ñu¹u' 'in uncoon¹³ jna.

Jo 'goo²¹oo jiin¹³xu 'e gó² lí² jmá²a tsá² tyiia.

7 Untii¹³du¹-'oo' 'in tyu² to² jee²¹² 'naa', 'in cwo¹ 'naa' 'e júu³ tya' Dios. 'I²du¹-'oo' xiiala ngí¹ 'in tsá² do joon tsáa²mo-'oo' la tsáai¹-tsi 'ido.

8 'In Jesucristo do coon²¹ lí¹i tyiia² joongi jmi²¹² no joongi coon²¹ tøø²mo jo sisí¹² coonti. 9 Jo cwó² 'naa' wa'a cón² tsá² 'naa' tóo² coon¹³ 'láai² nii² júu³ 'e sisí²i. Tsu tyú²gi wa'a pí²-tsi' tsu 'wii¹³ 'iin²¹mo Dios jna' lagi tyu² 'in tsá² do to² 'e tyee³e', tsu 'e to² tyu² 'in tsá² do jo mo gauncoon¹³ jiin¹³ jaain²¹ tsá².

10 Pe jna' 'oo²¹o' coon²¹ fa¹ 'e xiia²¹ 'e jo tí²i døø²¹ 'in untsá² 'in gajmaa¹a to² tsi inuu cwo¹ tsáai² do. 11 'In untsá² 'in tyiin²gi nifu tya' tsá² Israel gacón² jmi¹ tya' joo²¹ 'in nijúin¹ inuu li nicwaa¹³gi 'áai¹ lawa coon²¹ fa¹ tya' tsaa² tya' tsá². Pe moo¹ taai² 'in joo²¹ nijúin¹ do gajúun² li caluu li taai² tsá².

12 La joon jon Jesús gajúun²mo li caluu jon ilí² tyi² tsaa² tya' tsá² coon¹³ jmi¹ 'øø²i 'ña'a.

13 Moo²¹o' jon li caluu fuu²¹ tya' tsá²² Israel. Tsajøø²¹²na' Jesús, cwólí² cwofaa²¹a tsá² gó² tyi' la gafaa²¹a tsá² gó² tya'a. 14 Tsu juncwii²¹ lo jo 'oo²¹o' coon²¹ goo²¹o' 'e taa²¹a coon²¹ tøø² pe naa²¹a' coon²¹ fuu²¹ ijó¹ mi licíin²¹gi. 15 Tsu 'wii¹³ joon 'ná¹-a un'goo²¹o' Dios Jmii²¹ coon²¹ tøø²mo

'wii¹³ 'e gajmaa¹a Jesucristo
'wii²¹² tyi'. Joon 'e fa¹ 'e 'ná¹
cwó²o' li la li 'e júu³ fáa¹³a'
mo un'goo²¹o' 'ii. 16 Joon
jo un'iin²-oo' 'e jmaa²aa'
'e tyú² jon'gi un'iin²-oo' 'e
uncoon¹³oon' 'in tsá²sityéein¹
jmii²¹² coon²¹ 'e sá² tyii' tsu
'elo 'e fa¹ 'e tí²-tsi Dios.

17 Jmaa²aa' núu¹³uun' 'in
tyu² to² 'naa', jmaa²aa' jiin¹³
la jin²in. Tsu 'in tsá² no
'áai² almas tyii' joon ñi¹o 'e
'ná¹ joon¹²on cwáain¹ coon¹³
Dios. Cwóo²-oo' 'e jogi
tyaan²¹ to² 'e to² tya' 'in tsá²
do, joon lí² líi¹i to² jløø³mo.
Tsu la joon ilí² tyú²gi tyi'naa'.

18 Fáa¹³aa' júu³ tyú²
'wii²¹² tyii'i tsu ca níi³mo
'e saan²¹a'an, 'iin²¹²moo'o
jmoo²¹o'o 'e tyú² coon²¹
jilaa²¹. 19 Cwomi²ii' tyani
Dios 'wii²¹² tyiia wa'a cwó²
Dios 'e 'yaa¹³na la jmoonoo.

Júu³ li tséi¹

20-21 Mii²¹i'i 'wii²¹² tyii'
tyani Dios, 'in jmaa¹a 'e
tyú² seen²¹na', 'e uncoon¹³on
'naa' 'e naná² tyú² 'naa' 'e
jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú² jiin¹³
la 'iin²¹²in. Joon 'in Dios Jmii²¹
do gajmaa¹a jiin¹ Ña'ñu¹u'
Jesucristo jee²¹² 'líi²¹². Joon
Ña'ñu¹u' Jesucristo líi¹i la líi¹i
jaain²¹ 'in 'aa¹i joo'saa²¹ 'in
fee¹gi. Joon coon¹³ jmi¹ 'øø²i
gajmaa¹a jai² 'e júu³ ga'íi²
Dios. Joon 'e júu³ do itaa²¹
coon²¹ tøø²mo. Mii²¹i'i jon
wa'a jmá²a Dios jee²¹² 'naa'
jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in coon¹³ 'ii²¹

tya' Jesucristo. ¡Cwólí² jilaa²¹
'e 'ya²gi tya' Cristo coon²¹
tøø²mo! Amén.

22 Tsaru¹u' mii³ii tyani²ii'
'e nuu²uun' coontun 'e júu³
cwáain¹xu 'e nigafø²oo lo.
23 Jmoo³oo júu³ 'e tsaru¹u'
Timoteo nisiláa²mo joon wa
jo li'ii²¹²i yatée³oo mi gó²oo
yajøø²na 'naa'.

24 'Aa²¹²moo' fo²oo fú²uu' 'in
tyu² to² 'naa' coon¹³ jileei²¹gi
tsaru¹u' 'in jai² líi²i. 'In
tsaru¹u' 'in néei¹ Italia síi²i
jon 'aa²¹²i 'naa'.

25 Cwouncwaai³ Dios
Jmii²¹ jileei²¹ 'naa'. Amén.

Jí² gasii¹ in Santiago tii² i 'in jai² líi² Jesucristo

Sii¹ i Santiago 'e jí² lo tya'
tsá² Israel

¹ Jna-a, Santiago, sii³ na 'e jí² lo. Joon jna-a jaain²¹ 'in jmoo¹ o to² tyu² Dios joongi to² tyu² Ña'ñu¹ u' Jesucristo. Sii³ na 'e jí² lo tya' tsá² góo³ oo 'in taai² jee²¹² tsá² seen²¹ li xiia²¹. Joon jna'o' líi¹ na' jún² tya' 'in dyatúin² jóon¹ on 'líi²¹² Israel.

Uncoon¹³ Dios tsá² 'e
líi²¹²-tsi

² Jilee²¹ naa', tsaru¹ u', 'ná¹ jmaa² aa' jløø¹³ naa' mi moo² oo' doñi'ee fa'í³. ³ Tsu nee² o' 'e 'ee¹ e' tsá² 'e la ja² mo líi² na' jú³ tya' Dios wa lí² itaa²¹ -tsi' coon¹³ jilaa²¹ fa'í³ 'e sá² tyi'. ⁴ 'Wii¹³ joon cwoli-jai² gi líi² naa' wana 'ee fa'í³ seen²¹ naa', jo cu² -'oo'. Joon coon¹³ la joon icwo¹ o Dios pí³ 'naa' itaa²¹ -'oo' doñi'ee fa'í³.

⁵ Wana seen²¹ jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in jo ñii¹ i 'ee jmáa¹ a seen²¹ fa'í³ cwomii¹ i 'ido tyani Dios tsu cwoo¹ -o Dios tya' jilee²¹ tsá² 'in mí¹. Cwoo²¹ -o láai² gi lagi gamí¹ do joon jo jíi² in-gi. ⁶ Pe tyiin² mo 'áai¹ 'e jo¹ o líi² tsá² 'e cwoo¹ Dios jilaa²¹ 'e mí¹ tsá², li mí¹

tsá² 'e jo cu² -tsio. Tsu wana mii¹ i tsá² cu² -tsi líi¹ i la lí² jmi¹ ñi¹³ jnoo¹ o coon²¹ tøø² mo.

⁷ Tsu jilee²¹ 'in líi¹ i la joon jo cwo¹ i¹ -tsi wa'a i'ii²¹ i tya' Dios.

⁸ Tsu jaain²¹ tsá² 'in túin² i¹ -tsi jo lí² jmaa¹ a canii².

⁹ 'In tsá² tañí² jee²¹² tsaru¹ u' 'ná¹ -a unjløø¹³ mo yaai wa 'ee fa'í³ seen²¹ tsu Dios nigajmee¹ i 'ii 'e galii¹ i jóon¹ Dios. ¹⁰ Joon 'in sá² cuu² jee²¹² tsaru¹ u' 'ná¹ -a jmáa¹ a jløø¹³ i tsu galili¹³ i jo cweei²¹ cu² -tsi coon¹³ cúu¹ u tsu tsáa¹ mo -tsi Dios. Tsu cuu² o tsá² li la li lí³, jo wóo² taa²¹ a. Mi 'yee²¹ ñi¹ joon lityí² 'áai¹, ¹¹ joon lityuun²¹ 'mó² lí³ do joon xuu²¹ u lí³ tya'a joon tyé¹ mo 'e 'ya² gi tya'a. La joon líi¹ i 'in sá² cuu² tsu joon ityé¹ mo la 'ii²¹² ló¹ 'ñii¹ i.

Tyaa¹ Santiago júu³ xiiala
taain²¹² tsá² juncwii²¹ jløø¹³ mo
fin¹³ ní¹ i wúu¹

¹² Jløø¹³ mo 'áai¹ 'in tsañuu¹ 'in jmoo² o taa²¹ a mo seen²¹ fa'í³ joon jo joo²¹ -tsi. Tsu 'wii¹³ la joon jo gatuu¹ u júu³ tya' Dios i'ii²¹ mo coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø² mo 'e Dios Jmii²¹ ga'ii² júu³ icwo¹ tya' jilee²¹ 'in 'iin²¹² in 'ii. ¹³ Pe wa 'inlíi¹³ i¹ -tsi jmaa¹ a 'e gó² wa mo seen²¹ fa'í³ jo cwo¹ i¹ -tsi 'e Dios gajmaa¹ a 'e i¹ -tsi 'e gó² do. Tsu Dios jo i¹ -tsi jmáa¹ a 'e gó² jon'gi jmoo¹ o 'e i¹ -tsi tsá² 'e gó². ¹⁴ i¹ -tsi tsá² jmáa¹ a 'e gó² tsu 'wii¹³ jün¹³ la joon tí² -tsi jmáa¹ a. ¹⁵ Joon tsu

'wii¹³i t²-tsi jmáa¹a 'e gó² 'e joon 'e 'i¹-tsi jmáa¹a 'e gó² joon mi yuui¹³ joon 'nóo¹o tsaa². Joon 'e tsaa² do jmoo¹o 'e t^u²mo 'in tsá² do Dios joon tsalín² lí 'iin²¹²mo.

16 Ru¹u' 'in 'iin²¹²na, jo coon²¹oon' tóo² yaanaa'. 17 Jilaa²¹ 'e tyú² 'e 'ii¹³na' jó² fu ññ'fú². Dios cwo¹o jna' jilaa²¹ 'e tyú², 'ii gajmeei¹ ñi¹ coon¹³ sⁱⁱ²¹ coon¹³ jileei²¹ núu¹. Joon jo lisⁱⁱ² Dios la coon²¹ jmⁱⁱ²¹² la lisⁱⁱ² ñi¹ coon¹³ 'in catyaa². 18 Joon 'ii gacwo¹o jna' 'e lí²na' jóon¹on ts^u la joon 'iin²¹²in. La joon gajmaa¹a mo jo¹o galí²na' júu³ jai² tya'a. Joon jna' nifu la jee²¹² jileei²¹ 'in jai² líi² la jéei¹. Joon jløø¹³mo Dios 'wii²¹² jna'.

Cwáain¹ 'e tyú²-u 'e 'iin²¹²in Dios

19 'Wii¹³ joon, tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, cwotyaa²aa' tyú² tyii' nuu²uu' la jmoonoo la jaain²¹ la jaan²¹naa' pe jo cwéeei¹ fo²oo' jon'gi jmaa²aa' 'nii²¹-'oo' ce tyi². 20 Ts^u jo jmoo¹o tsá² jilaa²¹ tyú² 'e t²-tsi Dios mo 'nii²¹-tsi. 21 'Wii¹³ joon t^u²u^u jilaa²¹ 'e 'leei²¹ tsá² coon²¹ jilaa²¹ 'e gó² joon cwo'ii¹³naa' coon²¹ ce t^u¹ 'e júu³ gan^u²uⁿ. Ts^u coon¹³ 'e júu³ do itiin¹³naa'.

22 Pe cwojmaa²aa' jon' wa' jiiⁿ¹³ nuu²uun' la to² ty^u² júu³ do joon jo coon²¹ tóo² yaanaa'. 23 Ts^u 'in tsá² 'in nuu¹o 'e júu³ do pe jo n^u¹³uⁿ lí¹i lawa jaain²¹ tsá² 'in jøø²i

ñña'a tsi coon²¹ 'u¹. 24 Coon²¹ cata jøø²i 'ñña'a joon cwo'ii¹i ngóo¹-o joon tsifu 'iin²mo-tsi xiiala 'ii¹i do. 25 Pe jileei²¹ 'in jo 'in¹-tsi jilaa²¹ 'e nuu¹un joon coon²¹o cwáain¹³ jiiⁿ¹³ la to² ty^u² júu³ tya' Dios 'e jmoo¹o láai² tsá² joon jo t^u¹u^u jmoo¹o to² tyú². 'A jløø¹³mo lí¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

26 Wana 'inlíi¹³ lí¹i 'e jmoo¹o la to² ty^u² Dios pe jo lí² ty^u² to² nisiⁱⁱ¹²i 'e faa²¹a, coon²¹ 'ñña'a tóo². Jo 'ee to² 'ii³in jilaa²¹ 'e jo² líi². 27 Wa'a 'iin²¹²naa' jmáa²aa' jilaa²¹ 'e 'yaa¹-tsi Dios Jmii²¹ 'e 'ná¹-a uncoon¹³oon' xuui²¹² tsa'nⁱⁱ² coon¹³ 'yia'nⁱⁱ² jilaa²¹ fa¹³ 'e sá² tya'a. Joon jo un'laai¹ yaanaa' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e jmoo¹o tsá².

2

Jo tseein²¹ wa'ajmoo¹o tsá² jmai² tyín¹ jee²¹² tsá²

1 Ru¹u', 'in tsáai¹-tsi Ña'ññ¹u' Jesucristo 'in 'yei²gi 'áai¹, jo jmaa²aa' jmai² tyín¹ tsá². 2 Wana taa²i jee²¹² 'naa' li sicaan²¹naa' gáí¹ tsá², jaain²¹ tsá² 'y^u ñi³ cwanáa¹ unnii²¹² cwoo²¹o joon tyi²i siin¹³in 'e tyú². Joon 'in jaain²¹gi tyi²i siin¹³in 'e gó². 3-4 Jo unjiiⁿ²gi coon²¹ 'ii¹³gi 'in tyi²i siin¹³ tyú² lagi 'in tyi²i siin¹³ 'e gó². Wa fuu²uu' 'in tsá² sá² cuu² do: "Ní²ta'a lo lí tyú²", joon wa fuu²uu' 'in tañí²in do: "Jaan² lo", si fuu²uu' 'ee: "Ní², ni 'wó² lo", un'goo²¹gi 'in jaain²¹ do lagi 'in tañí²in. Joon wa

jmaa²aa' la joon jmaa²aa' jmai² tyíin¹ tsá². Joon jo jmaa²aa' 'ii²¹ røø²¹.

⁵ Ru¹u' 'in 'iin²¹²na, nuu²uu' 'e fo³oo lo: Dios nigatyii¹³in 'in tsá² tañí²in taain²¹² juncwii²¹ lo ilí²in lawa'a tsá² sá² cuu² coon¹³ jilaa²¹ 'e jo¹ líi². Joon i'ii²¹mo lawa coon²¹ 'e gati²i 'e tsataa²i li tyu² Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ to² la júu³ gaí² Dios Jmii²¹ ilí² tya' jileei²¹ 'in 'iin²¹²in 'ii. ⁶ Pe 'naa'gii¹ lawa'a 'ee¹moo' 'in tsá² tañí²in do pe tsáa¹mo-'oo' 'in tsá² sá² cuu² 'in tyu²u to² 'naa'. 'In tsá² sá² cuu² do, 'ii 'in jée¹i 'naa' tyani tsaa²to², ¿ja jo¹? ⁷ Joon 'ii 'in faa²¹a 'laa²¹ tya' Jesucristo. Joon 'naa' jo¹o líi²naa' Jesucristo.

⁸ Wana la jai² iuntiin¹³naa' jiiin¹³ la to² tyu² Jesucristo 'ná¹-a un'nee²¹²naa' jileei²¹ tsá² coon²¹ røø²¹, la 'in 'oo¹o cuu² tiin¹³ lagi tsá² tañí²in. Tsu ni jí² tya' Dios jin²: “Jmaa²¹a 'iin²¹²u'un tsaruu²¹¹u lawa'a 'woo²¹¹o.” ⁹ Pe wana jo tsáa¹-'oo' la jaain²¹ la jaain²¹ tsá² 'e ga'naa²aa' tsaa² joon gaun'lee²¹mo yaanaa' tyani Dios. ¹⁰ Tsu wana gajmaa¹a tsá² jilaa²¹ to² 'e tyu² Dios pe fiin¹³ coon²¹ naa¹³ tsaa² ijmaa¹a 'lee²¹i galáa¹a 'hii¹ lawa'a jo 'ee jmaa¹a jiiin¹³ coon²¹ to² tyu² Dios. ¹¹ Tsu Dios gajin²in: “Jo foo¹³¹o tsami² tya' tsá² xeei²¹.” Jin²o jon: “Jo jnga¹u'un tsá².” Joon jiiin¹³ jo foo¹³¹o tsami²

tya' tsá² xeei²¹ pe wana gajnga¹u'un tsá² galáa²¹²a tya' Dios, jo galinuu¹³¹un 'ii²¹ tya'a. ¹² 'Wii¹³ joon ngii²¹¹, fo²oo' la jmoo¹o tsá² 'in galáa² Dios 'e jo ngii¹gi 'noo¹o tsaa². Tsu coon¹³ la joon ijma¹ Dios 'ii²¹ tyii'. ¹³ Tsu jileei²¹ 'in jo mo jmaa¹a feei¹-tsi 'wii²¹² tya' tsá² xeei²¹ la joon jon jo fee¹-tsi Dios tya'a mi jmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a. Pe 'in nigajmaa¹a feei¹-tsi ijmaa²¹ jon Dios feei¹-tsi 'wii²¹² tya' 'in tsá² no mi tí² 'ii²¹ tya'a.

In jin² 'e ja²mo líi² Dios 'ná¹ jmaa¹a jon 'e tyú²-u

¹⁴ Tsaru¹u', jo 'ee to² 'íi³in wa'a jin² tsá² 'e tsáa¹-tsi Dios joongi jiiin¹³ coon²¹ 'e tyú² jo jmoo¹o. ¿Ti líi²naa' itiin¹³in 'in tsá² do? ¹⁵⁻¹⁶ 'I¹du'-'oo'. Wa jaain²¹ tsá² sii²¹¹ tsaru¹u' 'in sityéin¹ jmi²¹² sün¹³in joongi 'íi¹, li' jin²o: “Cøø¹²xu'u tyú²-u joon jo li²¹i cwí².” “Áai¹du' jmaa².” Pe joon jo 'ee gacwo¹o 'ido jiiin¹³xu. Coonti jo 'ee to² 'íi³in júu³ tya'a. ¹⁷ La joon lí² coon¹³ tsá² 'in jin² 'e ja²mo líi² júu³ tya' Dios joon jo jmoo¹o 'e tyú² la jmoo¹o 'in jai² líi². Jo 'ee to² 'íi³in 'e jin²in 'e jai² líi² júu³ tya' Dios.

¹⁸ La cun' jo ngáa¹mo isii²¹ tsá²: “Lín²mo jiiin¹³ 'e jai² líi²na Dios, jo 'ná¹ jmaa³aa 'e tyú² 'e tiin¹³na. Pe 'nu-u fo²¹o 'e 'ná¹ jma¹ tsá² 'e tyú²-u” jon. Joon ifo²oo 'in jaain²¹: 'E³du' jna 'e jai²

líi²u xafiin¹³ jo jmoo²¹o 'e tyú² joon jna-a i'e²oo 'nu 'e jai² líi²na coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú² jmoo³oo. ¹⁹ Nu-u, ja²mo líi²u 'e jaan²¹mo Dios seein²¹ joon tyú²-u la joon pe ca jilee²¹ 'in 'líi¹³ líi²i la joon, joon jlee¹in 'goo²¹o. ²⁰ ¿Ti jo 'tøøi²¹-'o'o 'e jo 'ee to² 'íi³in jilaa²¹ 'e jai² líi² tsá² wa mo jo tyaa¹-tsi 'ii 'e jmáa¹ 'e tyú²? La líi¹i tsá² caa²¹²mo líi¹i. ²¹ Tyú² ñí²i 'e Dios ga'íi² júu³ 'e líi²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham jaain²¹ tsá² tyú¹mo. Joon Dios ga'ii²¹mo 'e gajmaa¹ 'e líi²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham mo gacwoo¹i lawa coon²¹ fa¹ 'in jón¹on do 'in sii²¹ Isaac. ²² Liñí²i 'e coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹ Abraham do ga'e¹o xiiala jai² líi². Joon coon¹³ la joon gauntsiin¹ jilaa²¹ 'e jai² líi² coon¹³ 'e gajmaa¹ do. ²³ Coon¹³ la joon gatsín¹ la gajin² jí² tya' Dios: "Ja²mo galíi² Abraham ijmaa¹ Dios jün¹³ la gajin²in, joon tsu 'wii¹³ ja²mo galíi²i, ga'íi² Dios júu³ 'e jo 'ee tsaa² røøi²¹gi. Joon 'e jí² tya' Dios jin²in 'e Abraham do galiseein²¹ tyú² coon¹³ Dios."

²⁴ Joon coon¹³ la joon liñí²ii' 'e Dios 'íi² júu³ 'e tyú²mo tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o jon'on jün¹³ coon¹³ 'e jai² líi². ²⁵ La joon galí² coon¹³ Rahab, jaain²¹ 'yiiatsangó¹, tsu Dios ga'íi² júu³ 'e jo 'ee tsaa² røøi²¹gi Rahab do coon¹³ 'e gajmaa¹ cwáain¹

tya' 'in tsá² do 'in gasii¹in Josué. Gaunjí²in Rahab do joon gauncoon¹³o gacwo'íi¹i 'ido li' la xii²¹a. ²⁶ Ñí²oo' wa jo 'yugi alma tyi' cuerpo tyi' 'in 'líi²¹²mo', la joon jon wa jo jmoo¹o tsá² 'e tyú² jo 'ee to² 'íi³in jilaa²¹ 'e jai² líi². Jo tsacwaa¹a coon¹³ Dios coon²¹ tøøi².

3

Jo moo¹ jéei¹ unnisii¹³ tsá²

¹ Tsaru¹u', jo cwoo¹³-oo' 'e líi²in 'naa' tifo² fúui¹ 'e 'ee²ee' júu³ tyú² tya' Dios. Tsu ñí² 'naa' 'e jileei²¹ 'in 'e² tsá² fee¹gi tsaa² tya'a ilisá² wana jo untiin¹²in júu³ tya'a 'a 'ee¹ do. ² Joon jile¹e' li' un'lee²¹na' 'áai¹ joon wana jo un'laai¹³ tsá² yaai coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a jo un'leei¹³ 'ña'a coonti. Tsu wana lí² cwo¹ tsá² cwáain¹ yaai 'e faa²¹a jmai² 'e tyú²-u, joon jmoo¹o jün¹³ 'e tyú²-u jon. ³ Taan¹an' 'nij²¹² ní¹ cwa² 'e jmáa¹a nuu¹²un joon coon¹³ la joon tyu¹-u to² la tøøi² cwa² do. ⁴ Cón²duu' cwáain¹ xiia la tyu² tsá² to² coon²¹ barco fee¹. Fiin¹³ fee¹ 'áai¹ 'e barco do joon 'gøøi¹³ 'áai¹ 'e tyí² 'e 'la²a 'in tyan¹ barco do tyaan¹ ngóo¹-o xiiali' 'iin²¹²in coon¹³ coon²¹ 'mó² pi³ li jün¹in. ⁵ La joon lí² jon unnisii¹³ tsá², pi³ 'áai¹ pe lí² jmáa¹a coon²¹ 'e fee¹. Coon²¹ moo²¹ fee¹ lí² jún¹ tsá² coon¹³ coon²¹ jí² pi³. ⁶ Joon la lí² coon²¹ jí² pi³ lí² unnisii¹³ tsá². Unnisii¹³ tsá² jo moo¹ jéei¹, ylia¹³ cataain²¹ cataan²¹mo joon coon¹³ la

joon un'leei²¹ tsá² yaai. Joon coon¹³ 'ii'²¹ tya' li 'in' lhi³ mo jmo¹o unnisii¹³ tsá² 'e' wii²¹² mii¹³ seen²¹ tsá² ngoo¹ la li ngoo¹ jí² coon¹³ jilaa²¹ 'e' jo to² tí². ⁷ Lí²-i un'wó¹ tsá² tsi jileei²¹ joo'nuu²¹. Nigaun'wó¹ tsá² tsi jileei²¹ joo²¹ tsi³ cwáa¹ coon¹³ mii²¹ coon¹³ joo²¹ taai² jmi'ñi¹³. ⁸ Pe jii¹³ jaain²¹ jo mo lí² tyá² to² unnisii¹³i. Jo tii² 'yá unnisii¹³ tsá² 'e' jmo¹o 'e' gó². Joon 'e' faa²¹a tsá² lí² lawa 'ootyí². ⁹ Coon¹³ unnisii¹³i un'goo²¹o' Ña'ñá¹' Dios Jmii²¹ joon coon¹³ unnisii¹³i do faa¹³a' júu³ 'laa²¹ tya' tsá². Joon lawa faa¹³a' 'laa²¹ tya' Dios tsá Dios gajmeei¹ tsá² 'e' lí¹i la lí¹i 'ii-o. ¹⁰ Coon²¹ moo'oo²¹ tsá² 'yeei²¹ júu³ tyú² joongi júu³ 'laa²¹. Tsaru¹u', jo tseen²¹ 'e' faa²¹a tsá² jí tún² 'ii'¹³. ¹¹ Cón²duu' cwáain¹ Jo ja lí² 'yeei²¹ jmi²¹ tyú² coon²¹ li 'yeei²¹ jmi²¹ ñii²¹. ¹² Tsaru¹u', coon²¹ 'mó² cwarí³ coon²¹ li' lí²naa', ¿ti lí² 'í¹ poo²¹? Owa coon²¹ wuunjø¹³ 'ee, ¿ti lí² 'í¹ mii³ cwarí³ 'ee? Coon¹³ la joon jo lí² 'yeei²¹ jmi²¹ tyú² li 'yeei²¹ jmi²¹ ñii²¹.

Cwo¹o Dios tsá² jilaa²¹ 'e' tyú² 'e' í¹-tsi

¹³ Wana seen²¹ jaain²¹ jee²¹² 'naa', jaain²¹ 'in' 'øøi²¹-tsi 'áai¹, 'ná¹ jmaa¹a 'ido 'e' tyú² joon jo jmaa¹a jloo³. 'Ná¹ ngi¹ 'ido 'wo²-tsi la tíi² ngi¹ 'in' jmi¹-tsi.

Tsá 'in' 'øøi²¹-tsi la jai² jo jmo¹o jloo³. ¹⁴ Pe jo foo²oo' 'e' 'øøi²¹-oo' 'áai¹ wana tsiwú¹naa' jon'gi wana 'iin²¹²naa' jmee²¹²naa' yaanaa' tsacøøi¹³. Tsá 'in' 'øøi²¹-tsi la jai² jo jmo¹o la joon. ¹⁵ Dios jo gacwoo¹ wa'a 'áa¹a tsá² tsiwú¹. Joon 'in' 'øøi²¹-tsi la joon lí¹i lawa tsá² 'in' jo cwii¹in Dios. Jmo¹-o jii¹³ la 'iin²¹²in. Jmo¹o jii¹³ la 'iin²¹²in 'in' lhi³ mo. ¹⁶ Tsá mo jmo¹o tsá² feei¹ 'ña'a joon jmo¹o tsá² mii¹³i jee²¹² yaai jo 'ii'²¹ ilisá² jee²¹² 'ii' joon ilisá² jilaa²¹ 'e' gó². ¹⁷ Dios cwo¹o tsá² jii¹³ 'e' tyú²-á 'e' 'øøi²¹-tsi. Joon jileei²¹ 'in' 'øøi²¹-tsi la joon jo un'leei²¹ yaai jee²¹² tsá², joon jmaa¹a 'e' jo to²o tsá² mii¹³i. Jmaa¹a jon inuu¹un 'ee' faa²¹a tsá² joon fee¹mo-tsi. Tyú²-á jmaa¹a tya' jileei²¹ tsá². Jo lí² tún² júu³, jmai² coon²¹ tún²-un jmo¹o. ¹⁸ 'In jmo¹o 'ii'²¹ røø²¹ jee²¹² tsá² iuncoon¹³ tsá² xeei²¹ 'e' jmaa¹a 'e' tyú².

4

'In jai² líi² Dios jo lí² jmaa¹a la jmo¹o 'in' jo cwii¹in Dios

¹ Ifuu²¹²uu 'naa' 'e' li' líi¹ 'nii²¹ 'naa' joon jmo²oo' mii¹³naa' jee²¹² yaanaa'. Jmo²oo' la joon tsá 'wii¹³ jilaa²¹ 'e' gó² 'e' 'iin²¹²naa'. Joon jilaa²¹ 'e' 'iin²¹²in tsá² jmo¹o lawa 'nii²¹ jee²¹² yaai. ² 'iin²¹²naa' coon²¹ 'e' tyii' pe jo lí² 'e' li¹oo' joon 'wii¹³ joon 'iin²¹²naa' jngaa¹³naa'

ruu²¹naa'. 'Wii¹³ 'oo²oo'
tsiiwuu¹ tya' 'e 'oo¹o tsá²
xeel²¹ tíi¹³naa' joon 'noo²oo'
mii¹³ tsu jo lii²ii' tyaa²aa'
tyá². Jo 'ii¹³naa' jilaa²¹ 'e
'iin²¹²naa' tsu jo mi²ii' tyani
Dios. ³ Joon wa mo gami²ii'
jo ñii²naa' tsu mi¹³ii' jiiin¹³
'e 'yaa¹-oo'. Mi²ii' jiiin¹³
jilaa²¹ 'e suun²¹naa'. ⁴ 'Naa'
líi¹naa' tsá² 'in ngatiui² Dios!
¿Tí jo ñi² 'naa' 'in tsá² 'in
tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ 'ee¹mo
Dios? Jileei²¹ 'in 'iin²¹²in
liseein²¹ tyá² coon¹³ jilaa²¹
'e sá² juncwii²¹ 'ee¹mo Dios.
⁵ ¿Tí 'i¹-oo' 'e jo 'ee to² tí² 'e
jin² jí² tya' Dios mo jin²in:
“Áai¹ sún²in tsá² jilaa²¹ 'e
sá² juncwii²¹”? ⁶ Pe Dios
gauncoon¹³gi tsá² 'áai¹. La
jin² jí² tya'a: 'Ee¹mo Dios
jileei²¹ 'in jmoo¹o jlóo³ pe
uncoon¹³o 'in tsá² 'wéi¹,
⁷ Cwoo¹³-oo' jon 'e tyu²
Dios to² 'naa'. Jo jmaa²aa'
núu¹³un' jiiin¹³ la 'iin²¹²in 'in
'lii¹³. Tyuu¹³naa' to² 'e tyu²
'in 'lii¹³, jo jmaa²aa'. Joon
ijaan²o 'in 'lii¹³ do. ⁸ Mi²ii'
'e uncoon¹³ Dios 'naa' tsu
uncoon¹³o. Jo jmaa²¹gii¹ 'e gó²
pe jmai² 'e tyá² jilee²¹ 'naa'
'in jmoo¹o 'e gó². Joon jileei²¹
'naa' 'in jo 'iin²¹²in jmá¹ la to²
tyu² Dios 'láa² 'wii²¹² jmáa¹a.
⁹ Cain² cwoli²naa' 'wii¹³
tya' tsaa² tyii'. Seen²¹naa'
xuui²¹²-oo' joon cii²ii' 'wii²¹²
tyii'. Joon jilee²¹ 'naa' 'in
ngii¹³ii' 'ná¹-a cii²ii'. Joon
'e jlóo³mo' cwoli² jiiin¹³ 'e
xuui²¹²-oo'. ¹⁰ Cwo'wo²-oo'

yaanaa' tyani Ña'ñu¹u' joon
isaa²¹i 'naa' jlóo³mo 'wii²¹²
tyii'.

Jo 'nii¹³'naa' tsaru¹u'

¹¹ Tsaru¹u', jo foo²oo' 'laa²¹
tya' tsaru²¹naa' tsu jileei²¹
'in faa²¹a 'laa²¹ tya' ruu²¹i
faa²¹a 'laa²¹ jon tya' to² tyu²
Ña'ñu¹u' Jesucristo. Tsu 'ii
gatyu¹o to² 'e 'ná¹-a 'iin²¹²in
tsá² ruu²¹i. Jo cwéi¹ tyii'
jiiin¹³ 'e 'iin²¹²naa' jmaa²aa',
'ná¹ jmaa²aa' jilaa²¹ to² tyu²
Ña'ñu¹u' Jesucristo. ¹² Jiiin¹³
Dios lí² tyu² to² tsá². Jiiin¹³
'ii-o jon ijmaa¹a 'ii²¹ tya'
tsá². Jiiin¹³ 'ii lí² jmáa¹a
tiin¹³ tsá² si untyé¹i 'ee.
Joon, ¿iin²¹²naa' 'e 'nii¹³ 'naa'
tsaru¹u'?

*Jo ñi³ 'naa' 'ee ili² tsa'oo²¹
yíia¹*

¹³ Nuu²duu' jileei²¹ 'naa' 'in
jin² la lo: “Tsa'oo²¹ yíia¹ ni³ii
'e fuu²¹ náa¹ do joon taan²¹²na
coon²¹ jiiin²¹ loo²¹²xuu¹ 'e 'nii³ii
joon jnaa¹³xuu¹ cuu².” ¹⁴ Pe
coonti jo ni²ii' 'ee ili² tsa'oo²¹
yíia¹. Tsu, ¿'ee lí² juncwii²¹
tya' tsá²? 'E juncwii²¹ tya' tsá²
li la li coon²¹ jni¹ fu taa²¹
ni 'wó². Taa²¹ catá² joon
jeen²¹mo tún¹. ¹⁵ Tyú²gi wa'a
foo²oo': “Wa cwoo¹ Ña'ñu¹u'
toon²¹o'lo lo joon jmoo²¹o'lo
'elo si 'edo 'ee.” ¹⁶ Pe 'naa'
jmoo²oo' jlóo³ tsu líi²naa' 'e
yaamoo' tyu²uu' to² juncwii²¹
tyii'. Joon 'áai¹ gó² la jmoo²oo'
do. ¹⁷ Tsu jileei²¹ 'in ñi¹ 'e tyú²
pe jo jmoo¹o, 'noo¹ 'ido tsaa²
la joon.

5

Jo tiin¹³ tsá² sá² cuu²
 coon¹³ cuu^{2u}
 1 jNuu²duu' coon²¹ tún¹
 jileei²¹ 'naa' tsá² sá² cuu²!
 'Ná¹ tyii²-oo' joongi 'ná¹
 'oo²oo' li xuui²¹²-oo' tya'
 jilaa²¹ wúu¹ imoo²oo'. 2 Jo
 'ee to² 'ii³in jilaa²¹ 'e sá² tyii'.
 Joon lawa'a 'e joo¹³ cuu^{21u}
 sñn¹³ tyú² tyii'. 3 Lawa'a
 'e 'yiaa²¹ soo³ tya' jilaa²¹
 cwanáa¹ coon¹³ jilaa²¹
 cwataa²¹ tyii'. Joon tsu
 'wii¹³ jo lín²-tsi cuu² 'e
 gasáa¹naa' do joon ityé¹moo'
 coon¹³ cuu^{2uu} tsu jee²¹² catá²
 ijmáa¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá².
 4 Gatí² loocwoo¹o Dios júu³
 tya' tsá² 'in nijmaa¹a to² tya'
 tsá² sá² cuu². In tsa'leei¹³
 do gajmaa¹a to² jee²¹² tyiaa²¹
 pe 'in tsá² sá² cuu² jo gatyí¹
 'leei¹³ tya' 'in tsá² jmaa¹a
 to² tya'a. Joon Ña'ñu^{1u}' Dios
 Jmii²¹ ijmáa¹a 'ii²¹ tya' 'in tsá²
 'in 'oo¹o cuu² do. 5 Gateen¹in
 juncwii²¹ coon¹³ jmai² 'e
 tyú²-u 'in tsá² sá² cuu² do.
 Gagøø²¹o tyú²-u lawa joo²¹
 núu³ 'e tí² li júuin². Joon gatí²
 jmii²¹² tya'a. 6 Ni'nñi¹ 'in tsá²
 sá² cuu² do tsá² tyú¹ coon¹³
 jmai² júu³ tajuu²¹. Joon
 nigajngaa¹²mo 'ido. Joon 'in
 tyú¹ do jo lí² un'øøi¹³ 'ña'a.

Taa²¹ jmaa^{2aa} ca mi jó¹
 Ña'ñu^{1u}' Jesucristo

7 Tsu 'wii¹³ joon, tsaru^{1u},
 tá² téein¹-oo' ca mi jó¹
 Ña'ñu^{1u}' Jesucristo. Ñí²oo'
 'e jileei²¹ 'in jmoo¹o to² ni
 cwoo¹³ 'wó² 'ná¹-a sijáan¹an

coon²¹ tún² ce garoo²¹o 'e
 gajñii²¹. Sijaan¹o ca mi
 ngñi¹ jmi¹ jó¹ nifu. 'Ná¹-a
 sijaan¹o jon jmi¹ jó¹ li
 tséi¹. Ngñi² joongi roo²¹ 'e
 nijñii²¹. 8 La joon 'ná¹-a
 sijaan²aan' coon²¹ ce tún²
 wa'a jo cwowíin²naa' tsu tí²
 lí² jó¹ Ña'ñu^{1u}' Jesucristo.
 9 Tsaru^{1u}, jo jmaa^{1aa} tsaa²
 tya' tsá² xeei²¹, joon jo i'náa¹
 lisá² 'ii²¹ tyii', tsu Ña'ñu^{1u}'
 Jesucristo, 'in jmoo¹o 'ii²¹
 inti² lí² jó¹. 10 Tsaru^{1u},
 coon²¹duu' cwáain¹ xiiala
 ngóo¹ 'in gafaa^{21a} cwáain¹
 tya' Ña'ñu^{1u}'. Gangóo¹-o
 wúu¹ tya'a pe tsá² 'in ngi¹
 coon²¹ tún¹ 'ii. 11 Joon
 ñí²oo' 'e jløø¹³mo 'in nigaj-
 maa¹a taa²¹ do. Nanuu²oo'
 xiiala gajmaa¹a Job taa^{21a}.
 Joon ñí²oo' 'e tyú² gajmaa¹a
 Ña'ñu^{1u}' tya'a mi yuui¹³
 ganii²¹ wúu¹. 'Áa¹mo feei¹-tsi
 Ña'ñu^{1u}' tyi', 'wo²-tsi 'ii.

12 Pe nifu, tsaru^{1u}, jo
 'éé¹³naa' Dios jon'gi 'éé¹³naa'
 ni 'wó². Tyú²gi tyii' wa jo
 'éé¹³naa' coonti. Mo foo²oo':
 "Joon²", foo²oo' iliñi¹ tsá² 'e
 ja²mo júu³ tyii'. La joon jon
 mi foo²oo': "Ún²." Joon coon¹³
 la joon jo ijmáa¹a Dios 'ii²¹
 tyii'.

13 Wa seein²¹ 'in 'oo¹o faí³
 jee²¹² 'naa' cwofaa^{21a} júu³
 tyú². Wa seein²¹ 'in jløø¹³mo
 cwo'øø¹ø coon²¹ júu³ tyú² 'e
 untyúu¹i Dios. 14 Wa seein²¹
 'inlíi¹³ tsatsaa¹³ jee²¹² 'naa'
 cwote²e 'in tsatsaa¹³ do 'in
 tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líi²

'e faa²¹a 'ido 'wii²¹² tya'a
 joon 'e suun¹un aceite tya'a
 la lí² 'e gaty^u'2 Ña'ñu¹'u'
 to². 15 Joon tsu 'wii¹³ ja²mo
 líi² i'láa²mo. Joon Ña'ñu¹'u'
 ijmá¹ isiin¹³mo. Joon wana
 niga'noo¹o tsaa² joon 'íi²mo
 Ña'ñu¹'u' tsaa² tya'a. 16 'Wii¹³
 joon jmaa²aa' 'naa' júu³ la
 jaain²¹ la jaan²¹naa' tsaa²
 ga'noo²oo', joon foo²oo' júu³
 tyá² 'wii²¹² tya'a la jaain²¹ la
 jaan²¹naa'. Coon¹³ la joon
 iun'láa²moo'. 'E júu³ tyá²
 'e faa²¹a jaain²¹ tsá² 'in jo
 røøi²¹gi tsaa² tyani Dios lí²
 jmáa¹a coon²¹ 'e fee¹. 17 'In
 'líi²¹² tsagoo²¹o' Elías, 'in
 gafaa²¹a cwáain¹ tya' Dios
 cali, líi¹i la líi¹i jna' joon
 mo gamii¹i tyani Dios 'e jo
 tsá² jmi¹ jo gangó¹ jmi¹ ni
 cwoo¹³ juncwii²¹ 'ni¹ jiin²¹ tsi
 ca'no³. 18 Joon mo ngayuui¹³
 joon gafaa²¹a júu³ tyá² joon
 gangó¹ jmi¹ tún¹ joon garoo²¹
 'e jñii²¹ tsá² tún¹.

19-20 Tsaru¹'u', wana tuu²¹
 la jai² jaain²¹ jee²¹² 'naa'
 joon 'in xeei²¹gi uncoon¹³o
 'e jaa²¹a-tsi cwoliñí² 'naa',
 'in gajmaa¹a la joon galáa²mo
 jaain²¹ 'in røøi²¹ tsaa² fu¹ gó².
 Joon gauntiin¹³mo 'in tsá²
 røøi²¹ tsaa² do 'e jo tsáa¹a li
 'líi³. Joon 'láa²mo tsaa² tya'
 tsá² ga'in¹.

Jí² 'láa² 'wii²¹² 'e gasio¹ in San Pedro tí²i 'in jai² líi² Jesucristo

Sii¹ in Tú³ 'e jí² lo tya' 'in taain²¹² li xiia²¹

1 Jna-a, Tú³, 'in líi¹i apóstol tya' Jesucristo, sí³na 'e jí² lo. Sí³na 'e jí² lo tya' jileei²¹, 'in gatyii¹³ in Dios 'in taain²¹² li xiia²¹, 'in taain²¹² la caain²¹ li sii²¹ Ponto, Galacia, Capadocia, Asia coon¹³ Bitinia. 2 Sí³na tya' 'in nigatyii¹³ in Dios Jmii²¹ jiin¹³ la niga¹-tsi la mo jéei¹. Joon niga¹-tsi Dios 'e jmée¹i 'naa' tsá² tya'a cwáain¹ tya' Espíritu tya'a 'e linúu¹³uun' joon 'e untyúui¹ 'naa' coon¹³ jmi¹ 'øø¹i Jesucristo. Cwocwo²gi Dios 'naa' fo² feei¹ tyii' joon 'e seen²¹naa' tyú²-u.

'In jai² líi² Cristo 'i¹-tsi icwaa¹ coon¹³ 'ii fu ñu¹fú²

3 Cwocwo²¹o' maai¹³ Dios Jmii²¹, 'ii Jmii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. Joon tsu 'wii¹³ feei¹-tsi tyi' 'áa¹ gacwoo¹o 'e galiseen²¹na' tún¹ 'e sijaan²¹an' 'e tyú² mo gajmaa¹a jiin¹ Jesucristo jee²¹² 'líi²¹². 4 Joon coon¹³ la joon 'ii¹³moo' coon²¹ tyíia³ 'e jo tyéi¹ tyii' 'e niga'maa¹ Dios tyii' fu ñu¹fú². Joon 'e tyíia³ do jo lí² li'leei²¹ jon'gi li tsáai². 5 Sí¹mo²o tya' jileei²¹ 'naa' 'in

un'øøi¹ Dios tsu 'wii¹³ ja²mo líi²naa'. Iun'øøi¹ Dios 'naa' ca mi 'ii¹³naa' 'e tiin¹³naa'. Nanáa¹ tyú² joon i'ee¹ Dios mi tí² jiin²¹ li tséi¹.

6 'Wii¹³ joon jmaa²aa' jløø¹³naa' xufiin¹³ moo²oo' wúu¹ coon²¹ sii¹³ coon¹³ 'láai² nii² fa'í³. 7 Joon 'e fa'í³ 'e seen²¹naa' nano li la li coon²¹ jí² 'e untyú² tsá² cwanáa¹ coon¹³. Joon 'e jai² 'e líi²naa' tyiin²gi lagi cwanáa¹ 'e tyéi¹. Pe coon¹³ 'e fa'í³ do iuntyú² Dios jilaa²¹ 'e jai² líi²naa'. Joon mi cwo'ú¹naa' tyú²-u jilaa²¹ 'e fa'í³ do 'in Jesucristo, mi jó¹ tún¹, icwo²o 'naa' 'e tyú¹-unaa'. Joon 'ii¹³naa' 'e 'ya²gi tya'a joon iun'goo²¹o tsá² 'naa' la un'goo²¹o tsá² 'ii.

8 Fiin¹³ jo mo ñii² 'naa' Jesucristo 'iin²¹²moo' 'ii joon jløø¹³moo' 'e jiin¹³ jo ñí²ii' xiiala foo²oo' jløø¹³moo'. Joon róøi² jilaa²¹ 'e jløø¹³naa' líi²naa' 'e 'ya²gi 'e sá² ñu¹fú². 9 Joon jløø¹³naa' tsu 'wii¹³ i'ii¹³naa' 'e tiin¹³naa' 'wii¹³ galijai² galíi²naa'.

10 Joon 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios ca líi²¹² gafaa²¹o tya' xiiala itiin¹³naa' Dios. Joon gacwo²-tsi 'ido untsáa¹a joon gamí¹i xiiala ilí². 11 Ga'naa²¹i 'iin tsá² si 'ee jiin²¹ 'ee 'e faa²¹a 'in Espíritu tya' Cristo mo gajmaa¹a júu³ 'e 'ná¹ nii²¹² Cristo wúu¹ joon i'ii²¹i 'e 'ya²gi tya'a. 12 Pe Dios gajma²a júu³ 'in tsá² do 'e jon'on tya' 'ii 'e júu³ do pe tyijna'o'. Joon 'in cwo¹ júu³ tyú²

nano coon¹³ 'ii'²¹ tya' Espíritu Tyú² 'in Dios gasii¹ in fu ñu¹ fú², 'ii-i jma'^{2a} 'naa' júu³ 'e cwáain¹ do. Joon 'in ángeles 'iin²¹² in 'áai¹ litsáai¹ 't-si 'e cwáain¹ do.

Gatø¹ø Dios 'e seein²¹ tyú¹-u mo 'in jai² líi² 'ii

13 'Wii¹³ joon tyaa^{1aa} tyá² tyii', 'i¹du¹-oo'. Coon²¹ tún² seen²¹naa'. Cwoli²¹oo', Cwoli¹³oo' jilaa²¹ fo'feei¹-t-si i'ii¹³naa' mi jnéi¹ Jesucristo. 14 Jmaa^{2aa} la jmoo^{1o} xuui²¹² 'in nuu¹³. Jon'on seen²¹naa' jmaa^{2aa} jilaa²¹ 'e gó² 'ii²¹²naa' la gajmaa^{2aa} la nu'gi ilicwii¹naa' Dios. 15 Pe seen²¹naa' la seein²¹ 'in nigatø² 'naa'. Joon tyú¹mo 'ii coonti. 16 Tsu ni jí² tya'a 'e jin²: "Cwoli'ee¹mo' jilaa²¹ 'e gó² tsu jna 'aa^{1oo} jilaa²¹ 'e gó²."

17 Joon 'ná¹-a ngii²ⁱⁱ tsa'goo²¹-oo' la 'ii²¹² taan²¹²naa' juncwii²¹ lo wana foo^{2oo} Dios: "Ñu^{1u}", tsu 'ii jmoo^{1o} 'ii²¹ røø² tya' tsá² la jaain²¹ la jaain²¹ tsá². 18 Ñí² 'naa' 'e Dios gatyí² 'e láa²mo' jee²¹² coon²¹ juncwii²¹ 'e jo 'e to² 'ii³in 'e gacwo¹ tsacøøi¹³ tyi'naa'. Joon jo gatyí¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e tyéi¹ 'e la lí² cwataa²¹ si cwanáa¹ 'ee. 19 Gatyí^{21o} coon¹³ jmi¹ 'øø¹ⁱ Cristo 'e tyiin² 'áai¹. Gatuun²¹ jmi¹ 'øøi¹ la tuun²¹ jmi¹ 'øøi¹ jaain²¹ joo'saa²¹ xuui²¹² 'e jo 'ee líi¹ coonti 'e cwo¹ tsá² lawa coon²¹ fa¹. 20 Nigasií²mo Dios røø² coon¹³ Jesucristo 'ee ijmaa^{1a} coon¹³ Jesucristo

la nu'gi ijmaa^{1a} juncwii²¹ joon 'wii²¹² tyi'naa' gajmaa^{1a} líi² 'naa' jee²¹² jii²¹ lí tséi¹. 21 Coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa^{1a} Cristo jo cu²gi-'oo' coon¹³ Dios tsu Dios do gajmaa^{1a} jii²¹ 'ido jee²¹² líi²¹² joon gacwo²¹ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a 'e jo cu²-oo' coon¹³ on coon¹³ jilaa²¹ 'e jai² líi²naa' coon¹³ jilaa²¹ 'e sijaan²aan' 'e cwo^{2o} jna'.

22 Joon tsu 'wii¹³ niganuu^{2uun} 'e júu³ jai² tya' Dios nigalityú¹naa' 'e líiin²¹²naa' 'in tsaru^{1u} la jai² cwoli'iin²¹²naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' ce caain²¹-oo' 'e gauntyú¹ Dios. 23 Galiseen²¹naa' tún² 'ii²¹ tya' júu³ tyá² tya' Dios 'e lí la lí jún² 'e jo tyéi¹ nii¹³. Galiseen²¹naa' tún² 'ii²¹ tya' Dios jon' tya' sáa³ jmii²¹ tsá² 'in júin¹. Joon coon¹³ júu³ tyá² tya' Dios do cwo^{1o} Dios juncwii²¹ tyii' joon 'e juncwii²¹ do jo tyéi¹. 24 La gajin² jí² do:

Jilei²¹ tsá² líi¹ⁱ la líi¹ⁱ ñii²¹, joon jilaa²¹ 'ya²gi tya'a lí la lí lí³ tya' ñii²¹ do.

Lityuu²¹ ñii²¹ do joon xuu²¹ lí³ tya'a.

25 Pe júu³ tya' Ña¹ñu^{1u} taa^{21a} coon²¹ tøø²mo. Joon nigacwo¹ tsá² 'naa' 'e júu³ tyá² do tya' xiiala jmaa¹ Dios tiin¹³naa'.

2

1 'Wii¹³ joon tú¹ 'naa' jilaa²¹ nii² tsii²¹² wúu¹ 'naa' 'e líi²naa' joon jo cón² 'naa' tsá² tóo², jo cwolín²naa' tajuu²¹

joon jo suun²¹naa' 'e sá² tya' tsá² xeei'²¹. Tá¹ 'naa' jilaa'²¹ júu³ 'atsaa'²¹. ² La líi¹i yuuⁿ²¹ 'in 'iin²¹²in cuu'²¹ tuu'²¹ 'e lí² cwaain²¹ coon'¹³ la joon joon 'naa' cwoli'in²¹²moo' 'e júu³ tya' Dios 'e jo lí² caai'²¹ 'e coon'¹³ la joon 'e li ñi³gii' xiala itiin¹³naa' Dios. ³ Tsu nivalitsáa'¹mo-'oo' 'e la ja'²mo jmoo¹o Ña'ñu'¹u' tyú² tyii'.

Líi¹i Cristo lawa coon²¹ cuun²¹² 'e jiiin¹in

⁴ Ñityéen¹naa' jon coon'¹³ Ña'ñu'¹u' Jesús icwo² 'naa' juncwii²¹ tyii'. 'Ii líi¹i lawa coon²¹ cuun²¹² 'e nigapii²¹ tsá² co' lawa 'e jo tseein²¹. Pe tyani Dios líi¹i lawa coon²¹ cuun²¹² 'e gatyii'¹²i joon 'áa¹mo tyiin². ⁵ Joon 'naa' cwoli²naa' lawa cuun²¹² 'e jiiin¹ 'e lí²-i jmaa'¹³a Dios coon²¹ cwo¹ li cwaa²¹ 'in Espíritu Tyú² tya'a. Joon coon'¹³ la joon liseein²¹ coon²¹ poo²¹² untsá² 'in jmoo¹o jiiin¹³ to² tyu'² Dios Jmii²¹. 'Ii²¹ tya' Jesucristo cwo¹ 'ido fa¹ joon jiiin¹³ 'ii-o lí² cwo² Dios fa¹ jiiin¹³ 'e lí² 'ii²¹in Dios. Joon 'e fa¹ do lawa'a 'e faa'²¹o jilaa'²¹ júu³ tyú² coon'¹³ jilaa'²¹ to² tyu'² 'e jmoo²oo'. ⁶ Tsu ni jí² tyú² tya'a Dios 'e jin²:

Jna-a isáa¹³na fuu²¹ Sión jaain²¹ tsá² 'in nityii'¹³na ilíin² lawa coon²¹ cuun²¹² tyú² 'e toon²¹ tsá² nifu mo jmoo¹²o 'nú¹.

Joon tyiin²mo 'ii.

Joon jilee'²¹ 'in jai'² líi² 'ii jo 'e i'oo¹o fa'ii'²¹ tya'a, pe iun'goo²¹ tsá² 'ii.

⁷ Tsu joon tya' jileei'²¹ 'naa' 'in jai'² líi² 'ii 'áa¹mo 'yei'²gi 'ii tyii', pe tya' jilee'²¹ 'in jo jai'² líi² 'ii pe li lí¹ 'ii²¹ tyu'²o to² la mo ngóo¹ 'naa'¹³mo. Ingíi²mo 'ii jmaa'¹a la lí² 'e jin² ni jí²:

'E cuun²¹² 'e gapí² 'in tsá² jmoo¹³ 'nú¹ li co²'jo 'ee to² 'íi³in joon galíi¹mo la li 'e cuun²¹² nifu.

⁸ Galí² jiiin¹³ la gajin² 'e jí² do: Ilí² lawa cuun²¹² 'e tyuuiin¹³ tsá² 'e jmoo¹o cii'¹³ tsá².

Cii'¹³mo 'in tsá² do tsu jo jmoo¹o nuu'¹²un júu³ tya' Dios. Tsu la joon gatyu'² Dios to² itsangíi² jileei'²¹ 'in jo nuu'¹³.

Xiiala líi¹i 'in gatyii'¹³in Dios

⁹ Pe 'naa', Dios gatyii'¹³in 'naa' 'e líi¹naa' tsá² tya'a. Gatyiiin¹³in 'naa' 'e líi¹naa' coon²¹ poo²¹² untsá² 'in jmoo¹o jiiin¹³ la to² tyu'² Dios. Líi¹naa' tsá² tya' Dios 'in lí² jmaa'¹³aa' tsá² júu³ jilaa'²¹ 'e 'ya'²gi tya' Dios 'in nigatø¹ 'naa' 'e 'woo²¹naa' li nuu'²¹ 'e cwotaan²¹²naa' li jná² joo²¹ tya'a. ¹⁰ 'Naa', la mo jéei¹ jo 'ee fuu²¹ li goo²oo' pe nano líi¹naa' lawa'a tsagoo¹o 'in tyu'² Dios to². La mo jéei¹ jo mo galí² 'e 'ii¹³naa' fo'fee¹ tya' Dios pe nano niga'ii'¹³moo'.

Xiiala 'ná¹ jmoo¹o 'in jai'² líi² Dios

11 Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, líi¹naa' tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in cwá² juncwii²¹ lo cata. Mí³ii tyani²ii' cwoján¹ caai²¹ jilaa²¹ 'e gó² 'e 'iin²¹²in tsá² jmáa¹a tsu jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in tsá² jmaa¹a ixé¹mo alma tya' tsá².
12 Ngii²ii' 'e tyú² coon²¹ tøø²mo tyani 'in jo cwii¹in Dios tsu wa mo faa²¹a 'ido 'laa²¹ tyii' 'e líi¹naa' tsá² gó² inii²¹o jilaa²¹ tyú² 'e gajmaa¹aa' joon ifaa²¹a tyú² tya' Dios mi ti jmii²¹² ifee²¹i Dios 'ii.

13 Cwojmaa²aa' núu¹³uuu' 'in 'oo¹o to² 'e jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' Ña'ñu¹u'. Cwojmaa²aa' núu¹³uu' to² tyu² 'in tsaa²to² tyii' 'in fee¹gi si jmoo²¹ joon jaain²¹ tsá² 'oo¹o to² 'ee¹⁴ 'in tsaa²to² do gasii²in 'e¹e wúu¹ jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² joon tyaa¹-tsi jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e tyú².
15 'Iin²¹²mo Dios 'e coon¹³ jilaa²¹ tyú² 'e jmoo²oo' ilí² jmoo²oo' ján¹ tii² jileei²¹ 'in tuuin²¹² jo 'øøi²¹-tsi.

16 Ngii²ii' lawa tsá² 'in galáai² Jesús, 'in jo 'ná¹-a jmá¹ jilaa²¹ tii² tya' tsá² pe jo jmaa²aa' 'e gó² joon mi yuui¹³ joon foo²oo': "Jmoo²o' jiiin¹³ to² tyu² Dios tsu naláa²mo jna'." Jmaa²aa' la tii² jmá¹ tsá² 'in tyu² Dios to².
17 Un'goo²¹oo' jileei²¹ tsá². Cwoli'iin²¹²moo' jilee²¹ tsá² 'in jai² líi² Cristo. Cwoli'gøø²¹moo' Dios, joon un'goo²¹oo' 'in tsaa²to² nifu.

'E¹e Cristo jna' xiiala jmoo²¹o' taa²¹ mi moo²¹o'

wúu¹

18 'Naa', tsá² jmoo¹o to² inuu tsá², cwojmaa²aa' núu¹³uuu' to² tyu² 'e ñii¹ii' coon²¹ tún² 'e tsáai¹-'oo'. Cwojmaa²aa' núu¹³uuu' 'in tyú¹ la joon jon 'in soo¹-tsi. 19 'Yaai¹-tsi Dios tya' tsá² 'in nii²¹² wúu¹ 'e jo tii² jo 'nii²¹-tsi tsu 'iin²¹²in jmáa¹ la 'iin²¹²in Dios. 20 Pe wana jmoo¹o tsá² 'e gó² joon 'e²e tsá² 'ii wúu¹ tya' 'e gó² gajmaa¹a, ¿'ee to² 'ii³in wa nii²¹² wúu¹ joon jo 'nii²¹-tsi? Pe wana gajmaa¹a tsá² coon²¹ 'e tyú²-u joon jo 'nii²¹-tsi mo 'e²e tsá² 'ii wúu¹ tya' 'e tyú² gajmaa¹a, 'yaai¹-tsi Dios tya'a. 21 Tsu 'wii¹³ joon gatø¹ø Dios 'naa' tsu Cristo gajmaa¹a lawa coon²¹ lí² tyii' mo ganii²¹² wúu¹ 'wii²¹² tyii' 'e 'ná¹-a jmaa²aa' la gajmaa¹a. 22 Jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo ga'noo¹o, jon'gi jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo gacon²on too². 23 Joon mo gajii²in tsá² 'ii jo gañii¹in jiin¹³uu. Joon mo ga'e²e tsá² 'ii wúu¹ jo gaton¹on fo¹-tsi 'in tsá² 'in ga'e²e 'ii wúu¹ pe 'e 'íi¹³ la 'e ñii¹i gatyaa¹a cwoo²¹o Dios jilaa²¹ tsu Dios 'in jmoo¹o 'ii²¹ røø²¹. 24 Cristo mo gateein¹ tsá² 'ii tsaa' crúu¹³ 'ña'o gaty¹ tsaa² tyi' coon¹³ wúu¹ 'e ganii²¹ do. Joon gajmaa¹a la joon 'e jo tyu²gi tsaa² jna' to² pe 'e ilisáan³an' 'e tyú². Tsu naláa²moo' coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e ganii²¹. 25 Tsu galíi¹naa' lawa joo'saa²¹ 'in nigatuui¹ pe nano nigacii¹³oo' tya' 'in 'aai²¹ 'naa', tya' 'in

un'øøi¹ 'naa' 'e itiin¹³naa'.

3

Xiiala 'ná¹ jmá¹ 'in nicui² cwo²¹o

¹ Coon¹³ la joon jon 'naa', tsamí² 'in seein²¹ n^{uu}¹ tya'a, 'ná¹-a jmaa^{2aa} 'nú^{uu}¹³un' 'e coon¹³ la joon wa seein²¹ 'inlⁱⁱ¹³ n^{uu}¹ tyii' 'in jo jo¹ líi² júu³ tya' Dios jo 'ná¹ foo^{2oo} pe jiin¹³ coon¹³ 'e tyú² jmaa^{2aa} ilítsáa¹mo-tsi 'in ñ^{uu}¹ tyii' do. ² Ñ^{uu}¹ tyii' icon²¹ cwáain¹ xiiala ngii²ⁱⁱ coon²¹ tún² joongi xiiala un'goo^{21oo}. ³ Jo cu^{2oo} coon¹³ jilaa²¹ 'e jmaa^{2aa} 'e 'yei^{2gii} lagi xiiala tyá² tsamí² tyú² tyii¹ coon¹³ jilaa²¹ cwanáa¹ joongi coon¹³ 'mi² 'e tyí² tsá² 'ee. ⁴ Pe cwoseen^{21naa} coon²¹ tún² 'e tyú^{1naa} li tsi, 'e seen^{21naa} wo^{2oo} joongi jo cu^{2oo} t^{su} jo tyéi¹ jilaa²¹ 'elo. Joon tyani Dios 'áa¹mo tyiin² 'e seein²¹ tsá² la joon. ⁵ T^{su} la joon líi¹ 'in tsamí² 'in seein²¹ cali², 'in líi¹ tsamí² tya' tsacøøi¹³ tyi', gatsaa¹-tsi Dios joon gajmaa^{1a} n^{uu}¹²un to² tyú² ñ^{uu}¹ tya'a 'e jméi¹ 'ña'a 'yei^{2gi}. ⁶ La joon gajmaa^{1a} Sara, gajmaa^{1a} n^{uu}¹²un ñ^{uu}¹ tya'a Abraham, joon gajin² Sara: "Ñ^{uu}¹ tyiia no." Joon lín^{2naa} jamí¹ Sara wa'a jmoo^{1oo} 'e tyú² joon jo jmaa^{2aa} 'goo^{21oo}'.

⁷ La joon jon 'naa' tsá² seein²¹ tsamí² tya'a, cwotaan^{212naa} coon¹³ tsamí² tyii' lawa 'in 'øøi²¹-tsi.

Tsáa¹mo-'oo' tsamí² tyii' jiin¹³ la gatíi². Tsáai^{1oo} 'ido jon'on wa' 'wii¹³ 'e tsaai^{13gi} lagi 'naa' pe t^{su} 'wii¹³ niga'ii²¹ⁱ fo'feei¹ tya' Dios la ga'ii^{13naa}. Joon coon¹³ la joon jo sijñii¹³ júu³ tyú² tyii'.

Xiiala 'ná¹ jmá¹ 'in nii²¹ wúu¹

⁸ Coon^{21gi} júu³ fuu^{212uu} 'naa' jileei²¹ 'naa'. Canii^{2mo} 'i^{1oo} la jaain²¹ la jaan^{21naa}. Fúu² cwolín^{2naa} ruu^{21naa} la jaain²¹ la jaan^{21naa}. Cwo'iin^{212moo} tsá² xeei²¹ lawa tsaruu^{21moo}. Cwoseen^{21naa} wo^{2oo} la joongi tsá² jo jmoo^{1o} feei¹ 'ña'a. ⁹ Jo jmaa^{2aa} 'e gó² tya' tsá² 'in jmoo^{1o} 'e gó² tyii', la joon jon jo jí^{212naa} tsá² 'in jí²in 'naa'. Lí' cii¹²ⁱ jmaa^{1aa} la jmaa^{1a} 'ido. Mí²ⁱⁱ tyani Dios 'wii²¹² tya'a joongi foo^{2oo} 'e tyú² tya'a, t^{su} Dios gatø^{1ø} 'naa' 'e 'ii¹³ 'naa' jilaa²¹ 'e tyú² tya'a. ¹⁰ Jin² jí² tya'a:

Jileei²¹ 'in 'iin²¹²ⁱⁿ liseein²¹ 'yaa¹-tsi coon¹³ juncwii²¹ tya'a, joon táa¹ tyú²-u la coon²¹ jmí²¹²;

'ná¹-a cwoun'øø¹²ⁱ sii¹²ⁱ 'e jo cwofaa²¹ 'e gó², la joon jon loosii²¹²ⁱ 'e jo cwo²¹ faa^{21a} júu³ tajuu²¹.

¹¹ 'Ná¹-a cwot^{uu}²¹ jilaa²¹ 'e gó², joon cwocwo²-tsi 'e seein²¹ tyú² coon¹³ jileei²¹ tsá².

Joon cwocwo²gi-tsi.

12 Tsu un'00²¹; Ña'nu¹'u' 'in tsá² tyú¹,
 joon nuu¹o júu³ tyú² tya' 'in tsá² tyú¹ do,
 pe 'nii²¹-tsio tya' jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó².

13 Jo 'in seein²¹ jiin¹³ jaain²¹ 'in lí² jmeei²¹ 'naa' wa cwo²-oo' jmoo²oo' 'e tyú². 14 Tsu xufiin¹³ 'e² tsá² 'naa' wúu¹ tya' 'e tyú² gajmaa²aa' jl00¹³moo'. Jo foo¹³moo' coon¹³ jilaa²¹ fo² toon²¹-oo', jo cu²-oo' lí²naa'. 15 Caai¹ jeen¹³naa' jilaa²¹ 'e gó² tsu Jesucristo jo 'ee to² sá² jmeei¹ 'e gó² joon nanaa²¹ tyú² tyii' jmáa¹³aa' tsá² júu³ jileei²¹ tsá² 'in 'iin²¹²in linii²¹ 'e lí² 'e ijeen²naa' Jesucristo. Jo foo²oo' coon¹³ júu³ jloo³ pe sí¹³naa' coon¹³ 'e un'goo²¹oo' Dios Jmii²¹. 16 Cwoñ²'ii' 'e jmai² 'e tyú²-u 'e nigajmaa²aa' 'e 'áa¹a fa'ii²¹ jileei²¹ 'in faa²¹a 'e gó² tyii' lawa tsá² gó²; 'in faa²¹a júu³ tajuu²¹ tya' 'e tyú² jmoo²oo' 'e lí¹naa' tsá² tya' Cristo. 17 Tsu tyú²gi tyii' wa'a 'iin²¹²in Dios la joon 'e moo²oo' wúu¹ tya' 'e tyú² gajmaa²aa' lagi ñ²'ii' wúu¹ tya' coon²¹ 'e gó² 'e nigajmaa²aa'.

18 La joon galí² tya' Cristo mo gajúin¹ gatyii¹ tya' tsaa² tya' tsá² coonti. In tsá² tyú¹ do gajúun²in 'wii²¹² tya' tsá² gó² 'e lí² 'ii²¹ Dios jna'. Gajnga²mo tsá² ngú¹ taan¹in pe gajjin¹o tún¹ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹. 19 Joon alma tya'o ngacwoo¹ júu³ tya' Dios tya' 'in alma

tya' tsá² 'in taai²¹² sijñíi¹³. 20 'Ii calií jo mo gajmaa¹a nuu¹³un la 'ii²¹² gajmaa¹a Noé 'e barco tya'a. Jee²¹² jiin²¹ joon fee¹mo-tsi Dios tya'a. Pe coon¹³ barco do xuu gatiin¹³ coon¹³ jmii²¹ do, tí² jiin¹³ jñéei². 21 La joon jon jna' mo sáa¹na' jmii²¹ nano lawa'a 'e tiin¹³mo' coon¹³ jmii²¹ do. Mo saai²¹ tsá² jmii²¹ 'e jmii²¹ do jon'on wa' jan² 'la² toon²¹ caluu pe lawa coon²¹ lí² 'e nigami² 'in tsá² do Dios 'e unsií² Dios 'e gó² 'e 'i¹-tsi 'wii²¹² nigajjin¹ Jesucristo. 22 Joon 'in Jesucristo do naganga²mo fu ñu¹fú² joon gacwoo²¹ lí¹ caai¹ Dios Jmii²¹ lí¹ tsáa¹. Joon 'ii-o tyu²u to² jileei²¹ ángeles coon¹³ jileei²¹ 'in 'oo¹o to² coon¹³ jilee²¹ 'in tyu² to².

4

Jmoo²oo' to² tyii' coon¹³ waa²¹ pí² 'e nicwoo¹ Dios Jmii²¹

1 'Wii¹³ joon, la mo ganí³ Cristo wúu¹ 'wii²¹² tyii' coon¹³ moo¹ táa¹i, la joon jon 'naa' ná¹ náa¹ tyú² tyii' moo²oo' wúu¹. Tsu jileei²¹ 'in niganí³ wúu¹ coon¹³ moo¹ táa¹i nigatuu²¹o jilaa²¹ tsaa². 2 Joon taan²¹²mo jon la t00² 'e seein²¹ jiin¹³ la 'yaa¹-tsi Dios joon jo 'iin²¹²gi jmáa¹a jilaa²¹ 'e nigatyuu¹³ Dios 'e la jmoo¹ tsá² catyaa² seein²¹ juncwii²¹. 3 Tsu lín²mo jiin¹³ la nagajmaa²aa' la mo jée¹ 'e jmaa²aa' la tí²-tsi tsá² jmoo¹o

'in jo cwii¹in Dios. Tsu 'ii yaní¹i jmaa¹a jilaa²¹ 'e gó². Suun¹in jilaa²¹ 'e gó², ngi¹ to² 'iin¹, tí²-tsi tsáa¹a li náa¹ jmí²¹² 'un²un máa¹. Joon un'goo²¹o tsá² jileei²¹ diones 'in jo jai² 'e jo tíi². 4 Joon tsa'goo²¹-tsi 'áai¹ 'in tsá² do mo jo sicaan²¹naa' coon¹³ 'e jmaa²aa' 'e gó² do coon¹³on. Joon faa²¹a 'laa²¹ tyii'. 5 Pe 'in tsá² do ingi¹ coon²¹ tya'a tyani 'in niganáa¹ tyú² tya'a ijmaa¹a 'ii²¹ tya' 'in jii¹ lagí 'in najúuin². 6 Tsu 'wii¹³ joon ganúu²un 'in tsá² najúuin² júu³ tya' Dios 'e xafiin¹³ najuun²¹mo ngú¹ taan¹in la júuin² jileei²¹ tsá², joon jii¹o tún¹ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios. Coon¹³ la joon jii¹ coon²¹ tøø²mo la jii¹ Dios.

7 Nijatyéen¹mo 'ii²¹ tya' jilaa²¹ 'e sá², 'wii¹³ joon cwongí² coon²¹ tún² 'e cwo²-'oo' foo²oo' júu³ tyú². 8 Joon tyiin²gi la jee²¹² jilaa²¹ jo tú² 'naa' 'e 'iin²¹²naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsu coon¹³ la joon fee¹mo-tsi' tya' 'e 'láa²mo tsaa² tya' tsá² xeei²¹. 9 'Ii¹³naa' tsá² xeei²¹ inu tyii 'yaai¹-'oo'. 10 Joon la joon la jaain²¹ la jaan²¹naa' uncoon¹³ ruu²¹naa' jii¹³ la 'ii²¹ tya' Dios 'e gacwo¹ Dios la jaain²¹ la jaain²¹. Cwolí²naa' lawa 'in náa¹ ni 'in tyú¹ tya' jilaa²¹ nii² 'e tyú²-u cwo²o Dios tsá². 11 Mo cwo¹ tsá² júu³ tyú², cwo faa²¹ lawa jaain²¹ 'in faa²¹ júu³ tyú² tya' Dios. Joon wana unjii² tsá² tsá² xeei²¹ cwojmaa¹a

coon¹³ 'ii²¹ 'e cwo¹ Dios 'ii. Tsu coon¹³ la joon jilaa²¹ 'e jmaa²aa' 'ii²¹ tya' Jesucristo ijmaa¹a feei¹gi Dios. Joon tíi²mo Cristo jilaa²¹ 'ya²gi coon¹³ jilaa²¹ to² coon²¹ tøø²mo. Amén.

'In jai² líi² Cristo 'ná¹ nii²¹ wúu¹ coon²¹ ce tún²

12 Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, mo moo²oo' wúu¹ Dios jøø¹² du 'naa' wana taa²¹-'oo', 'wii¹³ joon 'i¹-'oo' wa'a 'e tsa'goo²¹-'oo' 'áai¹. 13 Li' jmaa²aa' jløø¹³mo' tsu coon¹³ la joon moo²oo' coon²¹ sii¹³ wúu¹ la gani² Cristo wúu¹. La joon jon ijmaa²aa' jløø¹³mo' 'áai¹ mi jne¹i 'e 'ya²gi tya' Cristo. 14 Wana faa²¹ tsá² 'laa²¹ tyii' 'wii¹³ jo¹o líi²naa' Cristo, tsá² jløø¹³mo 'naa' tsu 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'in ngi¹ coon¹³ 'naa'. Joon 'in 'yei²gi 'áa¹mo 'ii la 'yei²gi Dios Jmii²¹ 'ña'o. 'In tsá² do faa²¹ 'laa' tya' 'in Espíritu Tyú² do pe 'naa' un'goo²¹oo' 'i. Joon jo 'iin²¹²na wa'a moo²oo' 'naa' wúu¹ jii¹³ jaan²¹naa' coon¹³ 'e gó² nijmaa²aa'. 15 Tsu 'wii¹³ joon 'iin²¹²na 'e jo jngaa¹²naa' tsá², jon'gi jmaa²aa' 'uun²¹, jon'gi 'noo²oo' mi¹³, jon'gi jmaa²aa' doñi'ee 'e gó². 16 Pe wana ní³ tsá² wúu¹ tsu 'wii¹³ jo¹o líi² Cristo jo cwo¹aa¹a fa'i²¹, pe cwo¹o 'maai¹³ Dios tsu tsá² tya' Cristo 'ii.

17 Tsu gati² jii²¹ 'e 'láa² 'wii²¹² jmaa¹a Dios 'ii²¹. Joon i'láa² 'wii²¹² coon¹³ 'in jai² líi² 'ii. Joon wa i'láa² 'wii²¹²

coon¹³ jna' 'in jai² líi² 'ii,
 ç'ee ili² coon¹³ 'in 'in jo mo
 galinuu¹² ün júu³ tyú² tya'
 Dios? ¹⁸ Wa coon²¹ xh-u itiin¹³
 'in tsá² tyúí¹ tyani Dios, 'ee ili²
 coon¹³ 'in tsá² 'in jo tsaa¹-tsi
 Dios joon 'noo¹o tsaa². ¹⁹ Tsu
 'wii¹³ joon jileei²¹ 'in ní³
 wúu¹ la gali'iin²¹²in Dios
 'ná¹-a jmaa²gi 'e tyú² la
 ngóo¹ 'naai¹³ joon tyaa²¹a
 cwoo²¹o Dios alma tya'a. Dios
 gajmee¹ 'ii joon jo cuu²¹;
 Dios júu³ tya'a.

5

*Cwoo¹ Tú³ cwáain¹ 'in jai²
 líi² Jesucristo*

¹ Tsu joon 'íi³ii júu³ tya'
 tsacøøi¹³ jee²¹² 'naa' joon
 jna-a jon jaain²¹ jee²¹² 'ii.
 Joon gamóo³-oo mo gangóo¹
 Cristo wúu¹ joon sicaan²¹na
 coon¹³on 'e 'ii¹³na'a 'e 'ya²gi
 tya'a 'e tí² li jnéi¹. ²⁻³ 'íi³ jna
 júu³ 'e 'áa¹naa' 'in tsá² do
 'in jai² líi² Dios 'in líi²naa'
 tsacøøi¹³ tya'a lawa 'in
 'áai¹ joo'saa²¹. 'Ii¹³naa' to²
 'yaaí¹-oo' tsu la joon 'iin²¹²in
 Dios. 'Ii¹³naa' to² do jon'on
 wa'a jnaa²aa' cuu² pe ce
 caain²¹-oo'. Jo tyuu²uu' 'i
 to² 'ii²¹ 'in líi¹i tsá² tyii' pe
 jmaa²aa' lawa coon²¹ líi² tyú²
 tyaní¹i. ⁴ Joon mi jnéi¹ 'in
 tyu² to² nifu i'ii¹³naa' coon²¹
 corona 'ya²gi 'e jo lifin¹³ la li
 corona lí¹ mo³.

⁵ La joon jileei²¹ 'in
 xuui²¹²gi cwotyaa¹ yá² júu³
 tya' tsacøøi¹³. Joon 'ná¹
 ungo²oo' tsaruu²¹naa' la

jaain²¹ la jaan²¹naa' joon
 uncoon¹³oo', tsu jin² ni jí²
 tya' Dios:

'Nii²¹-tsi Dios coon¹³ 'in
 jmoo¹o jloo³ yaai,
 pe uncoon¹³o 'in 'wéi¹.

⁶ Cwóí¹ yaanaa' 'e tyu² Dios
 to² 'naa' tsu 'gøø¹³mo 'áai¹
 'ii joon la joon mi tí² jün²¹
 tya'a ijméei¹ 'naa' tsafeei¹.

⁷ Tyaa²aa' cwoo²¹o Dios
 jilaa²¹ 'e ifee¹naa' tsu 'ii-o
 cu²-tsi 'wii²¹² tyii'.

⁸ Cwongí²ii' coon²¹ tún², lí²
 jmaa²aa' tsu 'in 'líi¹³ 'naa²¹i
 tsá² 'e 'iin²¹²in untyée¹mo.
 'Iin²¹²in jmáa¹a 'e 'iin²mo-tsi
 tsá² Jesucristo. Joon lawa
 'yiaí¹ti³ 'in ngi¹ to² 'oo¹o,
 la joon jon 'in 'líi¹³ ngi¹
 'naa²¹i 'in tsá² do. ⁹ Tíi¹moo'
 coon¹³on, taa²¹ jmaa²aa'
 coon¹³ jilaa²¹ 'e jai² líi²naa'.
 Cwoliñí²ii' 'e jileei²¹ 'in jai²
 líi² la caain²¹ juncwii²¹ nii²¹
 wúu¹ la joon. ¹⁰ Pe mi
 li çiin²¹ 'e niganii²¹ wúu¹
 coon²¹ sii¹³ Dios 'ña'a ijmée¹i
 'naa' múui². Ijmée¹i 'naa' 'e
 tá² taain²¹²-oo' joon icwo²
 'naa' pí². Joon seen²¹naa' tá²
 coon¹³ 'e jai² líi²naa'. Joon
 Dios do cwo¹ 'naa' jilaa²¹
 fo'feei¹ joon 'ii do gatø¹ø
 'naa' coon¹³ 'e gajmaa¹a
 Cristo tyii' 'e 'ii¹³naa' 'e 'ya²gi
 tya'a 'e jo tyéi¹. ¹¹ Cwolí² tya'a
 jilaa²¹ 'e 'ya²gi joongi jilaa²¹
 'ii²¹ coon²¹ tøø²mo. Amén.

Júu³ li tséi¹

¹² 'In tsaru¹u' sii²¹ Silvano
 gatoon²¹² júu³ 'e jí² lo. Joon
 cwáain¹ tyiaa 'ii jaain²¹ tsá² 'in

tsáa¹-tsi. Coon¹³ 'e jí²xu lo
 gami³ⁱⁱ tyani²ⁱⁱ joon jmóo^{3oo}
 'naa' júu³ 'e faa²¹ 'e jí²xu lo la
 jai² xiiala 'iin²¹²in Dios tsá².
 Tá² téein²-oo' 'e júu³ lo.

¹³ 'In tsá² catyaa² 'in
 jai² líi² Cristo 'in taain²¹²
 Babilonia lo, 'in gatyii¹³in
 Dios jon, sii¹ⁱ 'aa²¹²moo'.
 La joon jon jin² Marcos
 'in líi¹ lawa yuun²¹ tyia.
¹⁴ Fee¹³naa' ruu²¹naa' la
 jaain²¹ la jaan²¹naa' coon¹³
 coon²¹ 'e tyú²-u.

Cwoseen²¹naa' tyú² jileei²¹
 'naa' 'in jai² líi² Cristo. Amén.

Jí² ti tún² 'e gasio¹in San Pedro tí²i 'in jai² líi² Jesucristo

*Sii¹in Tú³ 'e jí² lo tya' 'in jai²
líi² Jesús*

¹ Jna-a, Simón Pedro, sí³na 'e jí² lo. Joon jmóo³oo la to² tyu² Jesucristo joon 'ii gasii¹in jna 'e líi¹na apóstol tya'a. Sí³na 'e jí² lo tyi'naa' 'in jai² líi² la jai² lí³na. Joon 'áa¹mo 'ya²gi 'e jai² lí²na'. Joon tsu 'wii¹³ 'in tyú¹mo Dios coon¹³ Jesucristo, 'in jmoo¹o tiin¹³na', ga'i¹³na' 'e júu³ 'e jai² lí²na'. Joon fee¹mo-tsi tya' jilee²¹ tsá². ² Cwocwo²gi Dios 'naa' fo'fee¹ tya'a joon cwoseen²¹naa' tyú² tsu nigalicwii¹moo' Dios coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesús.

*Xiiala 'ná¹ ngi¹ tsá² 'in jai²
líi² Jesús*

³ Joon tsu 'wii¹³ nigalicwii¹mo' Dios, 'ii gacwo¹o jna' waa²¹ pí² tya'a jilaa²¹ 'e jmái¹ to² tyi' joongi 'e seen²¹mo' tyú² tyani jilee²¹ tsá² 'wii¹³ tya' 'in gatø¹o jna' ga'i¹³mo' jilaa²¹ 'elo. Joon gatø¹o jna' coon¹³ jilaa²¹ 'ya²gi tya'a joon coon¹³ 'e tyúu¹. ⁴ Joon coon¹³ la joon nigacwo¹o jna' júu³ 'e fee¹ joongi 'e tyiin². Joon coon¹³ júu³ ga'í² do galí¹naa' la lí¹i

Dios. Galáa²moo' jilaa²¹ 'e gó² 'e sá² juncwii²¹. Joon 'áai¹ sá² 'e gó² juncwii²¹ 'wii¹³ 'e gó² 'i¹-tsi tsá². ⁵ 'Wii¹³ joon cwo¹²-oo' 'e un'láa¹naa' 'e jai² lí²naa' coon¹³ 'e ngí²h' tyú². La joon jon un'láa¹naa' 'e ngí²h' tyú² coon¹³ 'e ñi³-oo'. ⁶ Un'láa¹naa' jon 'e ñi³-oo' coon¹³ 'e tyuu²u' to² yaanaa'. La joon jon un'láa¹naa' 'e tyuu²u' to² yaanaa' coon¹³ 'e jmoo²oo' taa²¹a. Un'láai¹gi' 'e jmoo²oo' taa²¹a coon¹³ 'e un'goo²¹gi' Dios. ⁷ Un'láai¹gi' 'e un'goo²¹gi' Dios coon¹³ 'e 'iin²¹²naa' tsaru¹u'. Un'láai¹gi' 'e 'iin²¹²naa' tsaru¹u' coon¹³ 'e 'iin²¹²gi²¹ Dios coon¹³ jilee²¹ tsá².

⁸ Wana jmoo²oo' jilaa²¹ 'elo joon un'láai¹gi' jmaa²aa' ili¹i³mo to² 'e galicwii²naa' Ña'ñu¹u' Jesucristo. Jo tsa'í¹ juncwii²¹ tyii'. ⁹ Joon 'in jo jmoo¹o la joon líi¹i lawa tsá² tiui² 'in jo jnaa²¹ win². Ga'í²mo-tsi 'e Dios ga'í²mo tsa² tya'a la mo jée¹. ¹⁰ 'Wii¹³ joon, tsaru¹u', cwo¹³-oo' litsáai¹-oo' 'e gatø¹o Dios 'naa' joon gatyii¹³in 'naa'. Joon wana jmoo²oo' la joon jo jmi²¹² xuu²¹naa'. ¹¹ Coon¹³ la joon icwo¹ Dios ingí¹naa' jløø¹³moo' li tyu² Ña'ñu¹u' Jesucrist to² coon²¹ tøø²mo. 'Ii jmoo¹o tiin¹³na'.

¹² 'Wii¹³ joon xufiin¹³ ñi³oo' jilaa²¹ 'e jai² lí²naa' joon nasan²aan' tá² 'iin²¹²mogi untii¹³i-oo' jilaa²¹

'elo. ¹³ Laa¹³ lí²na 'e tyá²-u 'e untii¹³i-'oo' 'elo la jee²¹² seen²na ¹⁴ tsu ñi³oo 'e tí² li jó¹ 'mó¹ tyiia jiin¹³ la júu³ ga¹³í² Ña'ñu¹u' Jesucristo. ¹⁵ Pe cwo¹³-tsii jmáa³aa jilaa²¹ ili² itii²-'oo' coon²¹ tøø²mo jilaa²¹ 'elo mi yuui¹³ júun²na.

'In ganí² jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Jesucristo

¹⁶ Jo ga'e¹ee 'naa' júu³ 'e juuin¹-tsi tsá² 'e jo jo¹ mo gafo¹³oo cwáain¹ tya' 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u' joon xiala mi jó¹ tún¹ tsu coon¹³ unni³oo'o ganée²na'a Ña'ñu¹u' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a. ¹⁷ Ganée²moo'o mo gauntyúu¹i Dios Jmii²¹ 'ii coon¹³ 'e 'ya²gi mo gafaa²¹a coon júu³ jó¹ fu ñu¹fú² 'e jin²: "In lo-o yuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na. Joon jløø¹³moo 'wii²¹² tya'a." ¹⁸ Jna'a ganuu²¹oo'o 'e júu³ do 'e jó¹ fu ñu¹fú² tsu toon²¹oo'o coon¹³ Ña'ñu¹u' yuu¹³ 'e moo²¹ 'e cwaai³ do.

¹⁹ Gamoo²¹oo'o jilaa²¹ 'elo pe sá² goon²¹ 'e jmoo¹o 'e tsáai¹gi-tsi'. Tsáai¹gi-tsi' coon¹³ 'e jí² gajmaa¹a 'in gacwoo¹ júu³ tya' Dios calií. Joon jmaa²aa' 'e tyá² wa'a nuu²uun' coon²¹ tún² 'e júu³ do tsu 'e júu³ do lí² lawa coon²¹ jí² jná² joo²¹ li nuu²¹. Coon²oon' cwáain¹ 'e júu³ do ca ga'øøi²¹-'oo' tyá²-u. Joon jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-'oo' ili²in lawa 'núu¹ 'áa³ 'in 'yeei²¹ mo 'aa²¹ jmoo¹ jná² joo²¹ tyii'. Tí² li 'yee²¹ ñi¹ 'e jmá¹ jnéé²

tyá². ²⁰ Cwoliñi³ 'naa' 'e wa'a 'ña'a tsá² jo lí² 'øøi²¹-tsi 'e jí² do 'e nigajmaa¹a 'in gacwó² júu³ tya' Dios calií. ²¹ Tsu 'in Espíritu Tyá² tya' Dios gacwoo¹o 'in tsá² tya' Dios do 'ee 'e faa²¹a. Jo gafaa²¹a 'in tsá² do 'ña'a.

2

Seen²¹mo tsá² 'in tí²-tsi júu³ tajuu²¹

¹ La galiseein²¹ tifo¹² tajuui²¹ jee²¹² 'in tsá² Israel calií la joon jon iliseein²¹ tifo¹² tajuui²¹ jee²¹² 'naa'. Joon 'uun²¹mo 'in tifo¹² do i'e² júu³ 'e tsaai¹³. Ca gali'e²mo Ña'ñu¹u' 'in gatyí² tsaai² tya'a. Joon coon¹³ la joon 'e²e wúu¹ yaai. La jmoonoo i'íin²mo coonti. ² Joon fúu¹mo itsalín² coon¹³on la fu¹ gó² 'yuui². Joon 'wii²¹² tya' 'ii-o ifaa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' 'e fu¹ la jai². ³ Joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in 'in tifo¹² do cuu² 'áai¹ coon²¹on 'naa' tóo² 'e jnaa¹a cuu². Pe ningóo¹xu 'e náa¹ tyá² 'ii²¹ tya'a. Nisijaan²¹o fu taa¹i.

⁴ Tsu Dios jo ga'íin² tsaai² tya' 'in ángeles do 'in ga'láa¹ tya'a, gadyee¹²i li 'ii²¹. Gataa¹²i too²¹ li nuu²¹ ca gati² 'ii²¹ i'íin²mo. ⁵ Jon'gi ga'íin² Dios tsaai² tya' 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ calií. Gasii¹in jmí¹ joon gaunrøøi²¹ coon¹³ jmii²¹ 'e juncwii²¹ lo li taain²¹² tsá² 'in jo 'iin²¹²in un'goo²¹o 'ii. Jiin¹³ Noé do coon¹³ 'in dyái¹ tsá² catyaai² do jo gajúun²in. Jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³

xiiala sein²¹ tsá² tyá² tyani
 Dios líi¹ 'in Noé do. ⁶ Gatyá²o
 jon Dios to² 'a 'iin² fuu²¹
 Sodoma coon¹³ Gomorra.
 Gasí¹in coon²¹ jí² gacoo²o ca
 galí¹ fó² coonti. Galí¹i 'in tsá²
 do lawa coon²¹ lí² tya' 'in tsá²
 gó² 'in liseein²¹ ciin²¹giXa.
⁷ Pe gatiin¹³mo Dios jaain²¹
 tsá² sii²¹ Lot jee²¹² 'in tsá²
 gó² ga'in¹. Gali'a¹o Lot do
 jilaa²¹ 'e gó² jmaa¹a 'in tsá²
 do. ⁸ Tsá² tyú¹mo 'in Lot do.
 Joon gacwó² jee²¹² 'in tsá²
 fuu²¹ do galixuui²¹²-tsi 'wii¹³
 tya' jilaa²¹ jó²ø²ø² joon nuu¹un
 'e gó² jmoo¹o 'in tsá² do. ⁹ Ñii¹i
 Dios xiiala láa¹i 'in tsaa¹-tsi 'ii
 jee²¹² 'in gó². Ñii¹o jon xiiala
 'mée¹i 'in gó² ca tí² 'ii²¹ tya'a
 'e nii²¹² wúu¹.

¹⁰ I'e¹e Dios wúu¹ nifugi 'in
 ngi¹ to² jmoo¹o jiiin¹³ 'e gó² 'e
 'i¹-tsi coon¹³ 'in 'eei¹ 'in 'oo¹o
 to² tya' Ña'ñu¹u'. 'In tsá² lo
 jo tsí¹ tsá² 'gó², jmoo¹o jiiin¹³
 la to² tyá² 'ña'a. Jo 'goo²¹o
 coonti, faa²¹a 'laa²¹ tya' 'in
 tí²i un'goo²¹o. ¹¹ Joon ca 'in
 ángeles jo cwoo¹o tsaa² tya' 'in
 'oo¹o to² do pe cøøi¹³gi 'i lagi
 'in tsá² gó² do joon 'oo¹gi 'ii²¹.

¹² 'In tsá² do lí²iin lawa
 joo'nuu²¹ 'in jo 'øøi²¹-tsi.
 Jmaai²¹ to² jiiin¹³ 'e saan²¹mo
 tsá² joon jngaa¹³mo tsá² 'ii.
 Faa²¹a 'in tsá² do 'laa²¹ tya'
 jilaa²¹ 'e jo 'øøi²¹-tsi. Joon
 coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o
 ijúun²mo la júin¹ joo'nuu²¹.
¹³ I'ii²¹mo 'e gatií²i 'ii²¹i
 'wii²¹² 'e gó² jmoo¹o. Tí²-tsi
 jmoo¹o la 'woo¹ jmí¹ jiiin¹³

la 'iin²¹²in. Coon²¹on 'naa'
 la 'ii²¹² taan²¹²naa' jmoo²oo'
 jmí²¹². Faa²¹a tsá² 'láai² tyii'
 'wii¹³ 'e 'lí¹³ jmoo¹o 'ii.

¹⁴ 'In tsá² do jo lí² jó²ø²i
 tsamí² jmai² 'iin²¹²in 'láa¹a
 coon¹³on. Jo 'ii²¹ 'woo²¹o
 jmai² 'noo¹o tsaa². Tí²mo
 caain²¹ 'in tsá² tóin²-tsi.
 Jmai² 'i¹-tsi 'iin²¹²in 'e sá²
 tya' tsá² xeei²¹. Tsá² 'lí¹³mo
 'ii joon 'ee¹mo Dios 'ii.
¹⁵ Nigatuu²¹o 'in tsá² do 'e fu¹
 coon²¹ tsáa¹ joon ga'i² fu¹ gó².
 Jmoo¹-o la gajmaa¹a Balaam,
 jóon¹o Beor. Tsu 'in Balaam
 do gali'iin²¹²in jmáa¹a 'e gó² 'e
 jnaa²¹Xa cuu². ¹⁶ Pe jaain²¹
 bu³ gají²in 'ii coon¹³ jmí¹
 tya' tsá² 'wii¹³ tsaa² tya'a.
 Joon gatyuu²mo 'e gó² jmoo¹o.

¹⁷ 'In tsá²gó² do lí¹i lawa
 li sá² jmí²¹ cwii²¹ 'e gal-
 ityuan²¹. Jmoo¹-o 'e lawa'a
 faa²¹o júu³ tyú² tya' Dios
 pe jon' la joon. Lawa jní¹
 tyuan²¹ lí¹i 'ido, roon¹on
 coon¹³ tyí² 'e jní¹ do pe
 jo jmí¹ jéei¹. Joon Dios
 ga'mée¹i coon²¹ li nuu²¹gi
 'áai¹ tya'a. ¹⁸ 'In tsá² do
 faa²¹a júu³ 'gøøi¹³ pe 'e jo 'ee
 to² 'iin³ coonti 'e faa²¹a do.
 Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi
 tsá² coon²¹on tóo² 'in tsá²
 nigaláai² no-o tá² jee²¹² 'in
 tsá² jo ñii¹i la jai². ¹⁹ Jin² 'in
 tsá² do 'e lí² láai² tsá² xeei²¹
 pe 'ii-o lí¹i tsá² 'leei¹³ tya' 'in
 gó². Tsu doñi'ee ngi¹ tsá² to²
 jmoo¹o 'e 'iin²¹²in coon¹³ 'e
 joon 'ii²¹mo 'e tí²i. ²⁰ Wana
 galáai² jaain²¹ tsá² jee²¹²

jilaa²¹ 'e gó² sá² juncwii²¹ tsu
'wii¹³ galicwii¹mo Ña'ñu¹'u'
Jesucristo, 'in jmoo¹o tiin¹³
tsá², joon mi yuui¹³ joon
wa'a gatuu²¹o 'e fu¹ coon²¹
tsáa¹ joon 'i²o tún¹ fu¹ gó²
joon xujoon gó²gi tya'a lagi
mo 'wiin²¹². ²¹ Tyú²gi tya'a
wa'a jo galicwii¹'i 'e fu¹ coon²¹
tsáa¹ wa' jee²¹² catá² ch¹²;i
joon túu¹u júu³ tya' Dios 'e
naga'ii²¹. ²² Galí²-i tya'a la
gajin² júu³ tya' tsá² 'e jin²:
"No-o gacii¹²;i 'in tsii²¹ gagø¹ø
'e nañuu²¹ do tún¹. Joon 'in ñi¹
'in nalaa²¹;i tyú² gacii¹²;i tún¹
jee²¹² jiin¹."

3

*Xiiala ilí² mi jó¹ Ña'ñu¹'u'
tún¹*

¹⁻² Tsaru¹'u' 'in 'iin²¹²na,
tí² tún² 'e jí² lo 'e sii³na
tyi'naa'. Coon¹³ ji tún² jí²
do gali'iin²¹²na tyáa³-'oo' 'e
'i¹du¹-'oo' coon²¹ tún² jilaa²¹
júu³ gacwoo¹o 'in gafaa²¹a
júu³ tya' Dios la mo jéei¹
coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyii¹.
Joon 'in Ña'ñu¹'u' 'in jmáa¹a
tiin¹³ tsá² gasii¹in jna'a
tsacwoo²¹oo'o júu³ tyú² tya'a.

³ Cwoliñi²ii¹ nifu 'e mo tí² li
tyéi¹ juncwii²¹ iliseein²¹ tsá²
'in ungi¹i jilaa²¹ 'e cwaai¹³
joon ngi¹ to² jmoo¹o jiin¹³ la
'iin²¹²in. ⁴ Iunngii¹'i 'naa': "¿Ee
li'i jo mo cwéi¹ Cristo la li
'e gajin²in? Tsu ca la mo
júun¹in tsacøøi¹³ tyi' li²gi ca
la mo la lí² la mo garóon¹
juncwii²¹." ⁵ 'In tsá² do jo

'iin²¹²in coon²¹ cwáain¹ 'e gaj-
maa¹a Dios 'e juncwii²¹ lo
coon¹³ júu³ tya'a. La joon
jon to² tyu² Dios ga'yee²¹
cwoo¹³ tyuu²¹ jee²¹² jmii²¹
'e roon¹on tún² tsa² jmii²¹.
⁶ Joon 'e juncwii²¹ sá² yiaa¹³
joon ga'íin²mo Dios coon¹³
jmii²¹ 'e gajlí¹. Joon gajin²o
Dios 'e la no jo ityéi¹ ce ijún²
coon¹³ jí² ijó¹. ⁷ Mi tí² jmii²¹²
i'íin² juncwii²¹ 'e jí² do icaa¹i
'in tsá² jo tsaa¹-tsi Dios.

⁸ Pe, tsaru¹'u', jo cwo'íin²-'oo'
'e coon²¹ jmii²¹² li la li coon²¹
mil jiin²¹ tya' Ña'ñu¹'u', la
joon jon coon²¹ mil jiin²¹ li
la li coon²¹ jmii²¹². ⁹ Jo li'ii²¹²
Ña'ñu¹'u' iuntsiin²¹ júu³ tya'a
la 'i¹-tsi 'inlíi¹³. Jo mo jó²
tsu 'wii¹³ feei¹-tsi Dios tyi'.
Jo 'iin²¹²in Ña'ñu¹'u' 'e i'íin²
jiin¹³ jaain²¹ pe 'iin²¹²in 'e
ijaa²¹a-tsi jilee²¹mo.

¹⁰ La jó¹ jaain²¹ 'uun²¹ mo
'woo¹, la joon ijó¹ jmii²¹²
tya' Ña'ñu¹'u'. Joon coon¹³
coon²¹ i'íin² tá² lí¹ idyuu²mo
la tøøi² juncwii²¹. Joon
coon¹³ coon²¹ 'e tyii² 'áai¹ ilí²
jmii²¹ jilaa²¹. Ijún¹ juncwii²¹
coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a
tsá².

¹¹ Ñi²-i 'naa' xiiala ityéi¹
jilaa²¹ 'e sá² 'wii¹³ joon
cwoo¹³-'oo' cwoseen²¹naa'
tyú²-u tyani tsá² joongi tyani
Dios. ¹² Sijaan²aan' 'e jmii²¹²
do jløø¹³moo'. Jmaa²aa' 'e lí²
jó¹ jmii²¹² do la jmoonoo. Joon
xufiin¹³ idyuu²¹mo juncwii²¹
coon¹³ jí² do joon jilaa²¹
ilí² jmii²¹ coon¹³ 'e tyii²

'áai¹, ¹³ jna'o' sijáan²o' coon²¹
 juncwii²¹ 'múui² coon¹³
 coon²¹ po³ juncwii²¹ li sá²
 jmai² 'e tyá²-u jiin¹³ la ga^h²
 Dios júu³.

¹⁴ 'Wii¹³ sijaan²aan' ji-
 laa²¹ 'elo fuu²¹²uu 'naa',
 'in 'iin²¹²na: Cwoo¹³-'oo' 'e
 seen²¹naa' tyá²-u mi jiin¹in
 Dios 'naa' 'e jo sá² jiin¹³
 coon²¹ tsaa² cwo¹o Dios 'naa'
 joon 'yaai¹-tsi 'wii²¹² tyii'.

¹⁵ Joon cwortii¹³-'oo' wa jogi
 mo ijó¹ 'wii¹³ cwo²gi ilí²
 tiin¹³gi tsá². Jiin¹³ la gajin²
 jí² gasii¹in tsaru¹u' Poo² 'in
 'iin²¹²na'. Tsu Dios gacwoo¹o
 'e jmi¹-tsi 'áai¹. ¹⁶ Coon¹³
 jilaa²¹ jí² tya'a faa²¹a 'e
 cwáain¹ lo fiin¹³ wúui¹ 'áai¹
 'øøi²¹-tsi tsá². Joon 'in jo
 mo gauntsáa¹ jí² caan²¹mo
 coon¹³ 'in tói¹-tsi 'e jai² líi²
 síi² 'e faa²¹a jí² tya' Poo² do la
 sisíi² 'e 'øøi²¹-tsi tsá² jí² tya'
 Dios 'e catyia². Joon coon¹³
 la joon 'iin²mo 'ña'a.

¹⁷ 'Wii¹³ joon, tsaru¹u'
 'in 'iin²¹²na, ñí² 'naa' jéei¹gi
 jilaa²¹ 'elo joon un'øø¹³naa'
 yaanaa' 'e jo coon²¹ 'in
 tsá² gó² do 'naa' tóo²
 coon¹³ júu³ tajuu²¹ tya'a
 joon jo xuu²¹naa' 'e jai²
 líi²naa'. ¹⁸ Pe cwolicwii¹gii'
 Ña'ña¹u' Jesucristo 'in gaj-
 maa¹a tiin¹³naa'. Joon
 cwoli'øøi²¹gi-'oo' fo'feei¹
 tya'a. Cwoli² jilaa²¹ 'e 'ya²gi
 tya'a ca nano la joon jon
 coon²¹ tøø²mo. Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² 'e gasii¹ in San Juan tíi² 'in jai² líi² Jesucristo

*Júu³ tya' juncwii²¹ 'e cwo¹
Dios tsá²*

¹ Jmoo²¹ o'o 'e jí² lo cwáain¹ tya' 'in tyán¹ júu³ tya' Dios jacon¹ jee²¹² jna' ca la jée¹gí la mo 'wiin²¹² seen²¹mo 'ii. Nanuu²oo'o júu³ tya'a joon nanee²¹² moo'o coon¹³ unnii²¹i joon gajó² moo'o, gasaan¹³ a'a tya'a coon¹³ cwo²¹o'o. ² Joon gajnéi¹ 'e juncwii²¹ no jee²¹² jna'a joon gae²¹e'e jmoo²¹o'o júu³ joon 'ee¹³e'e 'naa' 'e juncwii²¹ no 'e jo tyéi¹ do. E juncwii²¹ no gateen¹ coon¹³ Ñu¹u' joon gajnéi¹ jee²¹² jna'a. ³ Jmoo²¹o'o 'naa' júu³ jilaa²¹ 'e ganee²¹e'e joongi ganuu²¹u'u 'e ilisicaan²¹naa' coon¹³ jna'a. Joon jna'oo'o 'e la ja²mo sicaan²¹ moo'o coon¹³ Dios Jmii²¹ joongi coon¹³ jóon¹on Jesucristo. ⁴ 'Wii¹³ joon siin²¹ jna'a 'e jí² lo tyii' itsiin²mo 'e jló¹³ moo'.

*Dios jmoo¹o jná² joo²¹ líi
taain²¹² tsá² juncwii²¹*

⁵ 'E júu³ lo ga'ee¹ Jesucristo jna'a, joon jmoo²¹o'o 'naa' júu³: Dios 'in² tyúi¹gí líilí¹ joon ñi¹o jilaa²¹, ce jiin¹³xu 'e gó² jo sá² tya'a. ⁶ Wa jin¹² tsá² 'e sicaain²¹ coon¹³ Dios joon ngii¹ to² gó², tajuu²¹mo

'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a joongi jilaa²¹ 'e jmoo¹o. ⁷ Pe wana ngii²¹i jmai¹² 'e tyú²-u la ngi¹ Dios 'in tyúi¹ sicaan²¹na' la jaain²¹ la jaan²¹na'. Joon iuntyúu¹i jna' jilaa²¹ tsaa² tyi' coon¹³ 'e jmi¹ 'øø²¹i 'e gatuun²un tya' Jóon¹ Dios 'in sii²¹ Jesucristo.

⁸ Wa faa¹³a' 'e jo 'e tsaa² 'óo³o' tyiin²an' tóo² yiaa', líi²na' tajuu²¹. ⁹ Pe wana røø²¹²na' tsaa² tyi' tyani Dios, i'íin²mo Dios tsaa² tyi' jiin¹³ la nifo²o. Joon iuntyúu¹ jna' jilaa²¹ 'e 'laa²¹a' tsu 'ii²¹ røø² jmoo¹ Dios. ¹⁰ Wana faa¹³a' 'e jo mo ga'naa²¹a' tsaa² cwóo¹³o' Dios tsaa² 'e tajuu²¹mo 'i. Joon jo mo ga'ii¹³na' júu³ tya' Dios 'e jai² to².

2

*Jesucristo, 'infaa²¹a 'wii²¹²
tyi'*

¹ Síi³na 'e jí² lo tyi'naa' yuu²¹ tyiaa 'e jo 'noo²oo' tsaa². Pe wana gatøøi¹ tsá² tsaa² tya'a seein²¹ jaain²¹ sii²¹ Jesucristo 'in lí² faa²¹a 'wii²¹² tya'a tyani Dios Jmii²¹. ² Joon 'in Jesucristo jo ga'noo¹o jiin¹³ coon²¹ tsaa². Joon coon¹³ la joon 'in Jesús do gatyii¹ jilaa²¹ tsaa² tyi' mo najúun²in. Joon coon¹³ la joon gauntyú²-tsi Dios 'wii²¹² tyi'. Joon jon' jiin¹³ tsaa² tyi' gatyí², gatyí² jon tsaa² tya' jilee²¹ tsá² 'in taain²¹² juncwii²¹.

³ Wana nuu²¹u' júu³ tyú² tya' Dios nee²¹o' 'e galicwii¹mo' 'ii.

⁴Pe wana jin² tsá²: “Cwíi³moo 'ii”, joon jo jmoo¹o n^{uu}¹³u, tajuu²¹mo 'ii. ⁵In jmoo¹o n^{uu}¹³ júu³ tya' Dios 'e la ja²mo 'iin²¹²in 'ido Dios jii¹³ la lí² 'e 'iin²¹² Dios. Joon coon¹³ la joon linee^{3e} 'e licaan²¹mo' coon¹³ Dios. ⁶Joon 'in jin² 'e sicaain²¹ coon¹³ Dios tíi² ngi¹ la gangí¹ Jesucristo.

'E júu³ 'múui² tyu²u to²

⁷Tsaru¹u, jo 'múui² 'e to² tyu³uu no. Ca la mo 'wiin²¹² gan^{uu}²uu'. Coon²¹ røø²¹ lí¹ 'e to² tyu³uu no la lí¹ 'e nigan^{uu}²uu' la mo jéei¹. ⁸Pe Jesús gasíi²¹ jna' 'e 'míi²mo 'e júu³ lo 'e to² tyu³uu no. Jesús do ga'láa² 'wii²¹² jmaa¹a 'elo joon ga'ii¹³naa' 'e jmaa²aa'. La mo jéei¹ la jo mo licwii¹na' Jesucristo lawa'a ngíi²¹i' li n^{uu}²¹. Pe ti li ngíi²¹mo 'e n^{uu}²¹ no. Na'láa² 'wii²¹² jná² joo²¹ li saan³an' tsu 'wii¹³ galicwii¹mo' Jesucristo.

⁹Joon wana jin² tsá² 'e ngi¹ li jná² joo²¹ tya' Dios joon 'ee¹mo ruu²¹i ngíi¹o li n^{uu}²¹gi. ¹⁰Tsu 'in 'iin²¹²in ruu²¹i ngíi¹ li jná² joo²¹ tya' Dios joon ce jii¹³ coon²¹ jo 'ee sóon³in. ¹¹Pe 'in tsá² 'in 'ee¹ ruu²¹i seen²¹ 'e ngi¹ li n^{uu}²¹. Joon jo jnaa² jøø² xiia'fu tsaa¹a. Lawa'a tsá² tiui² líi¹.

¹²Síi³na 'e jí² lo tyii', y^{uu}²¹ tyiia, tsu niga'íin²mo Dios tsaa² tyii' 'wii¹³ tya' Jesucristo nityí² tya'a. ¹³Síi³na 'e jí² lo tyii' tsacøøi¹³ tsu nigalicwii¹mo' 'in gaseein²¹

mo 'láa² 'wii²¹² juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e sá². Síi³na 'e jí² lo tyii' simii²¹ tsu nigali²oo' 'in 'líi³ do.

Joon gasíi³na 'e jí² lo tyii', y^{uu}²¹ tyiia tsu nigalicwii¹mo' Dios Jmii²¹. ¹⁴Joon gasíi³na 'e jí² lo tyii' tsacøøi¹³ tsu nigalicwii¹mo' 'in seen²¹mo 'láa² 'wii²¹² jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. Joon gasíi³na 'e jí² lo tyii' simii²¹ tsu 'wii¹³ pii²¹-oo' joon ga'ii¹³mo' júu³ tya' Dios. Joon gali²oo' 'in 'líi³ do.

¹⁵Jo jmaa²aa' 'e 'iin²¹²naa' 'e juncwii²¹ lo jon'gi jmaa²aa' 'iin²¹²naa' jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. Tsu wana jmoo²oo' 'e 'iin²¹²naa' juncwii²¹ jo i'íin²¹²naa' Dios Jmii²¹. ¹⁶Tsu jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e suun²¹in tsá² coon¹³ unníi¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o jloo³ tya'a jon' tya' Dios Jmii²¹ 'e la joon, 'e tya' juncwii²¹ jilaa²¹ 'e la joon. Jii¹³ juncwii²¹ lo-o taain²¹ tsá² 'e la joon. Jo cwo²gi Dios Jmii²¹ 'e la joon. ¹⁷Ti li tyé¹mo juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e jmoo¹o tsá² 'e jo 'e to² ti². Pe jileei²¹ 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios seen²mo coon²¹ tøø²mo.

Xiiala lí¹ júu³ jai² joongi xiiala lí¹ júu³ tajuu²¹

¹⁸Y^{uu}²¹ tyiia, tyan² 'áa¹mo nijó¹ i'íin² juncwii²¹. Joon nan^{uu}²oo' 'e ijó¹ 'in 'eei¹ Cristo joon seen²mo fúui¹ 'in 'eei¹ Cristo nano, 'wii¹³ joon nee²¹e' 'e ti li tyé¹ juncwii²¹. ¹⁹In tsá² do ga'wóo²i jee²¹²

jna' pe jon' tsá² tyi' 'ii. Tsu wana galín² tsá² tyi' la jai'² jo ga'wóo²i jee²¹² jna'. Pe la lo-o galí² iliñi¹ tsá² tyú² 'e jileei'²¹ 'in ngi¹ coon'¹³ jna' jon' jileei'²¹ líi¹i tsá² tyi'.

20 Pe Dios nigacwo'^{1o} 'naa' 'in Espíritu tyú² tya'a 'wii'¹³ joon ñii²¹²oo' jilaa'²¹. 21 'E sí³na 'e jí² lo tyii' 'wii'¹³ ñí³ 'naa' jilaa'²¹ 'e la jai'² jon' wa'a jo mo cwii¹ii'. Ñí³oo' jon 'e jiiñ'¹³ coon²¹ júu³ tajuu²¹ jo 'ee la jai'².

22 Joon wana 'in jin'² 'e jo jo'² gatyii'¹³in Dios Jmii'²¹ Jesus 'in tyán¹ júu³ tya'a sii²¹ Cristo, tajuu²¹mo 'in jin'² la joon. 'In no 'in 'eei'¹ Cristo. Jileei'²¹ 'in la 'í jo røø²i Dios Jmii'²¹ coon'¹³ Jóon¹on. 23 Jilee'²¹ 'in jo røø¹i Jóon¹ Dios jo cwii¹in jon Dios Jmii'²¹. Pe wana jin'² tsá² Jóon¹ Dios Jmii'²¹ Jesús, 'in no cwii¹mo jon Dios Jmii'²¹.

24 'Wii'¹³ joon cwotii'¹³-oo' 'e ganuu²uu' ca la mo 'wiin'²¹². Joon wana jo tuu²uu' 'e júu³ do 'e ganuu²uu' ca la mo 'wiin'²¹² ijoon²oon' licaan²¹naa' coon'¹³ Jóon¹ Dios joongi coon'¹³ Dios Jmii'²¹. 25 Joon Jesucristo ga'íi² jna' júu³ 'e icwo'^{1o} jna' coon²¹ juncwii²¹ itoon²¹on' coon'¹³ Dios coon²¹ tøø²mo.

26 Jmoo'¹³oo'o 'naa' júu³ coon'¹³ jí² lo cwáain¹ tya' 'in 'iin'²¹²in cón² 'naa' tóo². 27 Pe Jesucristo gacwo'¹ 'naa' Espíritu Tyú² tya'a joon jo 'ná¹ jiiñ'¹³ jaain²¹ 'e²e 'naa' tsu 'ña'o 'in Espíritu do i'e²e

'naa'. Joon jilaa'²¹ 'e 'e²e 'naa' jmai'² 'e ja'²mo jiiñ'¹³ coon²¹ 'e tajuu²¹. Cwoseen²¹naa' sicaan²¹naa' coon'¹³on la ga'e²e 'in Espíritu Tyú² do 'naa'.

28 Joon nano, yuun²¹ tyiia, cwoseen²mogii' sicaan²¹naa' coon'¹³ Cristo. Coon'¹³ la joon jo cu'²-tsi' mi jnéi'¹ ido tún¹. Joon mi jó¹ jo fa'íi'²¹ líi²naa' tyaní¹i. 29 Tyú²-u ñí³oo' 'e jmai'² 'e røø²¹ jmoo^{1o} Jesucristo. Cwoliñi'³oo' jon 'e jilee'²¹ 'in jmoo^{1o} røø²¹ jóon¹ Dios 'ii.

3

In líi¹i jóon¹ Dios

1 Cwo'ii²du'-oo' xiiala 'iin'²¹²in Dios Jmii'²¹ jna' 'e gaunsii²¹ jna' 'e jóon¹ Dios jna'. Joon la joon líi¹na'. 'Wii'¹³ joon 'in jo cwii¹in Dios taain²¹² juncwii²¹ jo cwii¹in jna' jon tsu jo mo galicwii¹in Dios. 2 Tsaru'^{1u} 'in 'iin'²¹²na, la no líi¹na' jóon¹ Dios joon jo galinee²¹e 'ee ilín²na' pe nee^{21o} 'e mi jnéi'¹ Jesucristo ilín²mo' la líi¹i tsu inee²¹mo' jiiñ'¹³ la líi¹i. 3 Joon jilee'²¹ 'in jéin¹ 'ii untyú¹ yaai tsu tyú¹mo Jesucristo.

4 Jileei'²¹ 'in 'noo^{1o} tsa² jo untiin'¹³in júu³ tya' Dios. La joon lí¹ tsa² mo jo untiin'¹³ tsá² júu³ tya' Dios. 5 Ñí³oo' 'e Jesucristo nicweei¹ ni cwoo'¹³ juncwii²¹ 'e tyii²¹ tsa² tyi'. Joon jo mo ga'noo^{1o} 'ido jiiñ'¹³ coon²¹ tsa². 6 La joon jon jilee'²¹ 'in sicaain²¹ coon'¹³on, jo ngi¹ to² 'noo^{1o}

tsaa². Tsu jilee²¹ 'in ngi¹ to² 'noo¹o tsaa² jo mo ni² tiin¹³ jo mo licwii¹in Jesucristo. ⁷ Y^{uun}²¹ tyiia, jo cwoo²oo' 'e cón² tsá² 'naa' tóo². 'In jmoo¹o 'e tyú², 'in tyú¹mo 'i la tyú¹ Jesucristo. ⁸ La joon jon jileei²¹ 'in ngi¹ to² 'noo¹o tsaa² 'in 'lii³mo 'i. Tsu la mo 'wiin²¹² ga'noo¹o 'in 'lii³ do tsaa². Joon najó¹ 'in Jón¹ Dios jaxée¹i 'e nigajmaa¹a 'in 'lii³ do.

⁹ Jiin¹³ jaain²¹ jóon¹ Dios jo ngi¹ to² 'noo¹o tsaa² tsu Dios nigacwo¹o 'in tsá² do coon²¹ juncwii²¹ 'múui². Jo lí² 'noo¹gi tsaa² tsu jóon¹ Dios 'ii. ¹⁰ Lí²-i licwii¹mo' 'iin jóon¹ Dios joongi 'iin jóon¹ 'in 'lii³ tsu jilee²¹ 'in jo jmoo¹o 'e tyú² jon'gi 'iin²¹²in ruu²¹i jo lí¹i jóon¹ Dios.

Ili'nee²mo' la jaain²¹ la jaan²¹na'

¹¹ Tsu joon 'e júu³ nigan^{uun}^{2uun} ca la mo 'wiin²¹² lí¹ 'elo: Cwoli'iin²¹²na' la jaain²¹ la jaan²¹na'. ¹² Jo jmoo²¹o' la gajmaa¹a Caín, 'in líi¹ jóon¹ 'in 'lii³ joon gajngaa¹²mo ruu²¹i. 'Ee 'wii²¹² gajngaa¹³i? Gajnga²mo 'wii¹³ 'in ruu²¹i do gajmaa¹a 'e tyú² joon 'ii-gi gajmaa¹a 'e gó².

¹³ Tsaru¹u', jo jmaa²aa' tsagoo²¹-oo' 'e eei¹ 'naa' 'in tsá² 'in jo cwii¹in Dios, 'in tí²-tsi jiin¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ lo. ¹⁴ Néé³o' 'e ca la mo jéei¹ jo 'in caan²¹na' coon¹³ Dios pe la no galicaan²¹mo' coon¹³ Dios tsu 'iin²¹²mo' 'in ru¹u'

catyaa² do. 'In jo 'iin²¹²in ruu²¹i jo mo licaain²¹ coon¹³ Dios. ¹⁵ Jilee²¹ 'in 'ee¹ ruu²¹i lawa'a 'in jngaa¹² tsá² 'ii. Joon ñi³oo' 'e jiin¹³ jaain²¹ 'in jngaa¹² tsá² jo téen²in juncwii²¹ tya' Dios coon²¹ tóo². ¹⁶ Nee²¹o' 'e gacwo¹ Jesucristo juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ tyi'. Joon coon¹³ la joon galitsaa¹mo-tsi' xiiala 'ná¹ 'e 'iin²¹²mo' Dios coon¹³ tsá² xeei²¹. La gacwo¹ 'ii juncwii²¹ tya'a la joon jon jna' 'ná¹ cwoo²¹o' juncwii²¹ tyi' tya' tsaru¹u'. ¹⁷ Wa jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o jilaa²¹ 'e jmaa²i to² tya'a jóo²i jaain²¹ tsaru²¹i 'in sityéin¹ jmi²¹² joon jo jmoo¹o feei¹-tsi 'wii²¹² tya' 'ido jo ñi³ii xiiala cwéi¹ jin² 'in tsá² do: "'iin²¹²mo' Dios." ¹⁸ Y^{uun}²¹ tyiia, jo to² 'í³ wa'a jiin¹³ fáa³a': "'iin²¹²mo' Dios coon¹³ tsá²." Tyú²gi wa'a 'ee²e' tsá² 'e 'e la ja²mo 'iin²¹²mo' Dios coon¹³ tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²¹o'.

'E jo cu²-tsi' tyani Dios Jmii²¹

¹⁹ Joon wa ngii²¹i' la joon cwoo¹³na' cwáain¹ yiaa' 'e jo nitajuui²¹ jna'. Joon cwoo¹³na' cwáain¹ yiaa' 'e jo nitajuui²¹ jna' tyani Dios. ²⁰ Wana cwóo¹³o' tsaa² yiaa' nee²¹o' 'e feei¹gi Dios lagi jna' joon ñi¹ Dios jilaa²¹. ²¹ La joon, tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, wa'a jo cwóo¹³o' tsaa² yiaa' lí²-i seen²na' jo cu²-tsi' tyani Dios. ²² Joon icwo¹o Dios jna' jilaa²¹ 'e mii²¹i' tsu

jmoo²¹o' núu¹³u' to² tyu²u
 coon¹³ jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi
 tyi'. ²³Joon to² tyu²u 'e ja²mo
 líi²na' Joon¹on Jesucristo joon
 tyu²u jna' jon to² 'e 'iin²¹²mo'
 la jaain²¹ la jaan²¹na' jiin¹³
 la nigajin²in. ²⁴Jileei²¹ 'in
 jmoo¹o la to² tyu²u téen¹in
 sicaain²¹ coon¹³ Dios la joon
 jon téen¹in Dios sicaain²¹
 coon¹³ 'ii. Joon linee²¹e' 'e
 téen¹in Dios sicaain¹ coon¹³
 jna' 'wii¹³ 'in Espíritu Tyú²
 tya'a 'in gacwei² jna'.

4

*Xiiala líi¹i 'in Espíritu Tyú²
 tya' Dios joongi xiiala líi¹i 'in
 sii²¹ anticristo*

¹ Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, jo
 jai² cwoliin²¹naa' jileei²¹ 'in
 jin² 'e faa²¹o cwáain¹ tya'
 Dios. Cón²oon' cwáain¹
 coon¹³ ce tún² 'ee 'e faa²¹a
 'ido. Nuú²uu' wana faa²¹a
 cwáain¹ tya' Dios owa jo
 faa²¹a 'ee. Róo²mo cwoo¹³
 juncwii²¹ coon¹³ 'in tsá²
 tajuui²¹ 'in jin²in 'e faa²¹o
 cwáain¹ tya' Dios pe jo jo².
²Pe 'naa' cwii¹moo' 'in Espíritu
 Tyú² tya' Dios. Joon jilee²¹
 'in jin² 'e Jesucristo najó³ líi¹i
 tsá² faa²¹o 'ii²¹ tya' Espíritu
 Tyú² tya' Dios. ³Joon jilee²¹
 'in jin² 'e jo mo jó¹ Jesucristo
 'e líi¹i tsá² jo faa²¹a 'ii²¹ tya'
 Dios. Joon 'in jin² la joon
 'ee¹mo Jesucristo. Joon 'in
 tsá² 'in jin² la joon seen²mo
 fu juncwii²¹ nano jiin¹³ la
 nanúu²uu' ijalín².

⁴ Yúu²¹ tyiia, líi¹naa' jóon¹
 Dios joon galíi²oo' 'in tajuui²¹

do tsu 'in feei¹gi 'in cwo¹
 'naa' pí³ lagi 'in cwo¹ pí³
 'in catyaai²¹ do xúfiin¹³ tyu²
 'ido to² juncwii²¹. ⁵'In tsá²
 tajuui²¹ do faa²¹o jmai² tya'
 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsu
 tii²¹ jmai' 'e sá² juncwii²¹ lo.
 Joon líi¹ tí²-tsi tsá² taain²¹²
 juncwii²¹ núu²un júu³ tya'a.
⁶Pe jileei²¹ jna' líin²na' jóon¹
 Dios. Joon jileei²¹ 'in cwii¹in
 Dios núu²o 'e faa¹³a' joon 'in
 jo núu²un 'e faa¹³a' do jo líi¹i
 tsá² tya' Dios. Joon coon¹³ la
 joon lí² tsáa¹mo-tsi' 'iin faa²¹
 la jai² joongi 'iin faa²¹ júu³
 tajuu²¹.

'In²¹²mo Dios jna' 'áa¹mo

⁷ Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na,
 cwoli'in²¹²mo' la jaain²¹ la
 jaan²¹na'. Dios jmaa¹a 'ii²¹
 'e li'in²¹²na' la jaain²¹ la
 jaan²¹na'. Joon jileei²¹ 'in
 'iin²¹²in Dios joon 'iin²¹²mo
 jon tsá² líi¹mo jóon¹ Dios
 joon cwii¹mo Dios. ⁸'In jo
 'iin²¹²in Dios la joon jon jo
 'iin²¹² tsá² jon'gi Dios mo
 licwii¹in tsá² tsu jilaa²¹ 'e
 jmoo¹o Dios Jmii²¹ 'e 'e²e
 tsá² 'e 'iin²¹²mo Dios Jmii²¹
 tsá². ⁹Jaan²¹mo Joon¹ Dios
 'in sein²¹ joon gasii¹in Dios
 'i fu juncwii²¹ 'e 'wii²¹² 'ii lí²
 cwo¹ jna' coon²¹ juncwii²¹
 'múui². Coon¹³ la joon ga'e²e
 Dios jna' xiiala 'iin²¹²in jna'.
¹⁰Gali'in²¹²mo Dios Jmii²¹
 jilaa²¹ 'e gajmaa¹a. Joon
 gasii¹in Joon¹on fu juncwii²¹
 lawa coon²¹ fa¹ 'e jatyi¹i
 jilaa²¹ tsaa² tyi' 'e jo jmaa¹gi

Dios Jmii²¹ 'nii²¹-tsi tyi'. Gajmaa¹ Dios Jmii²¹ la joon 'wii¹³ 'iin²¹²mo jna' jon' wa'a jna' ná¹ 'e li'iin²¹²na' 'ii.

¹¹ Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, wana nagali'iin²¹² Dios jna' la joon jon jna' 'ná¹-a li 'iin²¹²mo' tsaru¹u'. ¹² Jiin¹³ jaain²¹ jo mo gani²in Dios pe wana 'iin²¹²mo' la jaain²¹ la jaan²¹na' ngii¹ Dios coon¹³ jna' joon coon¹³ la joon untsiin²¹ jna' 'e 'iin²¹²mo Dios jna'. ¹³ Gacwo¹o Dios Jmii²¹ jna' 'in Espíritu Tyú² ty'a'a, 'wii¹³ joon tsáa¹mo-tsi' 'e ngii²¹i' sicaan²¹na' coon¹³ Dios 'e joon ngii¹ 'ido jon coon¹³ jna'. ¹⁴ Joon niganee²¹e' joon jmoo²¹o' júu³ 'e Dios Jmii²¹ gasii¹in Joon¹on 'e jmaa¹a tiin¹³ tsá² taain²¹² fu juncwii²¹. ¹⁵ Joon doñi'iin ijin² 'e Jesús líi¹i Joon¹ Dios Jmii²¹ ngii¹ Dios caain²¹ coon¹³ 'i la joon jon ngii¹ 'ii caain²¹ coon¹³ Dios.

¹⁶ Galinee²o' joon galija²mo líi²na' 'e 'iin²¹² Dios Jmii²¹ jna'. Jilaa²¹ 'e jmoo¹o Dios 'e 'e²e tsá² 'e 'iin²¹²mo Dios Jmii²¹ tsá² joon jilee²¹ 'in ngii¹ 'née²i tsaruu²¹i ngii¹ 'i coon¹³ Dios joon Dios ngii¹o jon coon¹³ 'i. ¹⁷ Coon¹³ la joon untii¹³ jna' 'e 'iin²¹²mo' Dios coon¹³ tsá² 'e jo cu²-tsi' mi cwá¹ jmii²¹² li tséi¹ mi jmáa¹a Dios Jmii²¹ 'ii²¹ tsu la líi¹i Jesucristo líi¹na' toon²¹on' juncwii²¹ lo. ¹⁸ Jo 'goo²¹o tsá² mo 'iin²¹²in la jai² Dios coon¹³ tsá². Mo 'iin²¹²in tsá² Dios coon¹³ tsá² xeei²¹ la jai² jo cwoo¹i li'goo²¹o. Tsu

mo jmoo¹o tsá² 'goo²¹o ní³ tsá² wúu¹ coon¹³ 'e jmoo¹o 'goo²¹o. Joon 'in jmoo¹o 'goo²¹o jo mo gaun'yee²¹i 'e 'iin²¹²in Dios la jai².

¹⁹ Jna'o' 'iin²¹²mo' Dios coon¹³ tsá² tsu 'wii¹³ nigali'iin²¹²mo Dios jna' jéei¹gi. ²⁰ Wana jin² tsá²: "Iin²¹²mo Dios", pe joon 'ee¹mo ruu²¹i, tajuu²¹mo 'ii. Tsu jo ní³ii xiiala cwoi¹ 'e jin²in 'e 'iin²¹²in Dios 'in jo mo ní¹i pe 'ee¹mo ruu²¹i 'in niganí². ²¹ Dios nigatyu²u jna' to²: Jilee²¹ 'in 'iin²¹² Dios 'ná¹-a jon 'iin²¹²in ruu²¹i.

5

'Enili¹o' jilaa²¹ 'e gó²

¹ Jilee²¹ 'in jai² líi² 'e Jesús líi¹i Cristo, ('øi²¹-tsi tsá² jaain²¹ 'in Dios gasii¹in jajmaa¹a tiin¹³ tsá²) jaain²¹ joon¹ Dios 'ii. Joon wa'a 'iin²¹²in tsá² jmii²¹ xuui²¹² i'iin²¹²mo jon 'in xuui²¹² do. ² Wana 'iin²¹²na' Dios joon jmoo²¹o' jilaa²¹ to² tyu²u coon¹³ la joon tsáa¹mo-tsi' 'e 'iin²¹²mo' jon jilee²¹ 'in tsaru¹u' 'in líi¹i joon¹ Dios. ³ 'Iin²¹²mo tsá² Dios jiin¹³ mo jmoo¹o tsá² nuu¹³un jilaa²¹ to² tyu²u joon jo 'áai¹ 'ii²¹ to² tyu²u, ⁴ tsu jilee²¹ 'in líi¹i joon¹ Dios gali¹o 'naai²¹² jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o tsá² taain²¹² juncwii²¹. Joon líi¹³o' 'naai²¹² jilaa²¹ 'e gó² 'e jmoo¹o tsá² 'in 'eei¹ jna' 'wii¹³ galija²mo líi²na' Jesús. ⁵ Joon jiin¹³ 'in nigaja²mo líi² 'e Jesús líi¹

Jóon¹ Dios lí²-i líi¹i 'naai²¹² 'e gó² 'e jmoo¹o tsá².

'E júu³ ja²mo ga¹ii¹ Dios Jmii²¹ 'wii²¹² tya' Jóon¹on

6 Gasaai¹ Wó³ 'in Jesús do jmii²¹. Joon coon¹³ jmii²¹ 'e gasaai¹ Wó³ do joon coon¹³ jmi¹ 'e tuun²¹ tya'a mo júun²in je tún² do gajmaa¹a júu³ 'e la ja²mo najó³ Jesucristo. Jon' wa' jiin¹³ jmii²¹ do pe coon¹³ jmii²¹ joongi coon¹³ jmi¹ do. La joon jon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jmaa¹a júu³ joon 'in ja²mo 'in Espíritu Tyú² do. 7-8 Joon ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'ni¹ 'ii¹³ 'in 'elo jmoo¹³ júu³. Joon 'e 'láa² 'wii²¹² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹, joon tí² tún² jmii²¹ joon tí² 'ni¹ jmi¹ 'øø²i. Joon jee²¹² 'ni¹ do røø²¹ júu³ jmoo¹³. 9 Wa 'ii¹³mo' lawa 'e jai² júu³ jmoo¹o tsá², 'e tyiin²gi 'e 'ii¹³mo' júu³ gajmaa¹a Dios tsu feei¹gi Dios lagi tsá². Joon 'e júu³ gajmaa¹a Dios jmo²o jna' júu³ cwáain¹ tya' Jóon¹on. 10 Joon jileei²¹ 'in jai² líi²i Jóon¹ Dios ñi¹o yaai 'e ja²mo 'e júu³ ga¹ii² Dios cwáain¹ tya'a. Pe jileei²¹ 'in jo jai² líi² Dios sáa¹i Dios lawa jaain²¹ tsá² tajuui²¹ tsu jo mo ga¹ii²¹i júu³ ga¹ii² Dios cwáain¹ tya' Jóon¹on. 11 Joon 'e júu³ jai² ga¹ii² Dios cwáain¹ tya' Jóon¹on jin² 'e Dios nigacwo¹ jna' coon²¹ juncwii²¹ 'múui² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 'Wii¹³ tya' Jóon¹on gacwo¹ Dios jna' 'e juncwii²¹ 'múui² do. 12 Joon jilee²¹ 'in ngi¹ sicaain²¹

coon¹³ Jóon¹ Dios niga¹ii²¹mo 'e juncwii²¹ 'muui²¹ do. Pe jileei²¹ 'in jo jai² líi² Jóon¹ Dios jo mo ga¹ii²¹ 'e juncwii²¹ do.

Júu³ tyú² li gatséi¹

13 Nigasi¹na 'e jí² lo tyii¹ 'in jai² líi² Jóon¹ Dios 'e litsáa¹mo-'oo' 'e niga¹ii¹³mo' coon²¹ juncwii²¹ 'múui² 'e jo tyéi¹.

14 Jo cu²-tsi' coon¹³ Dios tsu nee²o' wa mo müi²¹i' 'e 'yaa¹-tsi Dios iti² júu³ tyi'. 15 Joon nee²o' wa ganúu²uun Dios júu³ tyú² tyi' nee²o' jon 'e ga¹ii¹³mo' 'e gamüi²¹i'.

16 Wa nali³i' 'e 'noo¹o jaain²¹ ru¹u' tsaa² 'e jmoo¹ jo júun²in tsá² 'ná¹-a faa¹³a' júu³ tyú² 'wii²¹² tya'a. Joon i'lin¹mo Dios tsaa² tya'a wa jo ga'noo¹o tsaa² 'e jmoo¹o júun²in tsá². Sá²-a tsaa² 'e jmá¹ júun²in tsá² joon jo 'ná¹ faa¹³a' júu³ tyú² tya'a 'e joon. 17 Jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o tsá² lí² tsaa² tyani Dios pe sá²-a coon²¹ tsaa² 'e jo júun²in tsá².

18 'Nee²o' 'e jileei²¹ tsá² 'in líi¹i jóon¹ Dios jo ngi¹ to² 'noo¹o tsaa² tsu un'øø¹mo Jóon¹ Dios 'ii. Joon jo líi²¹i 'in 'líi¹³ 'ii.

19 Nee²o' 'e lín²na' jóon¹ Dios joon tyu²u 'in 'líi¹³ to¹ jilee²¹ 'in catyaa², 'in jo cwii¹in Dios.

20 Nee²o' jon 'e najó³ Jóon¹ Dios. Joon 'ii-o nagacwo¹ jna' 'e licwii¹mo' Dios 'in jai². Joon toon²¹on' sicaan²¹na' coon¹³ 'in jai² do. 'Iin 'in Jóon¹ Dios Jesucristo. Joon Jesucristo

Dios 'in jai'² joon 'oo¹-o coon²¹
 juncwii²¹ 'e cwo¹ Dios tsá²
 'e jo tyéi¹. ²¹ Y_{HHN}²¹ tyia,
 un'øøi²¹ yaanaa' coon¹³
 jilee²¹ dioses 'in gajmeei¹ tsá²
 'in jo jai'². Amén.

Jí² ti tún² 'e gasii¹ in San Juan

Ngó¹ tún² jí² sá¹ i Wó³

¹ Tsá² fee¹ mo jna joon sá³ na 'e jí² lo tyi¹ i Yá³ coon¹³ yuun²¹ tyi¹ 'in gatyii¹³ in Dios. 'E la ja² mo 'iin²¹² moo 'naa'. Joon jon' jna 'in 'iin²¹² na 'naa' pe jilee²¹ mo 'in ñi¹ 'e la ja² mo seein²¹ Dios. ² 'In²¹² moo 'naa' wii²¹² 'e júu³ ja² mo 'e líi² na' joon ilí² la joon coon²¹ tó² mo. ³ Cwojmaa^{1a} Dios feei¹-tsi tyi'. Joon cwocwo^{1o} Dios fo'feei¹ tyi' 'e saan²¹ an' tyá²-u. Wana mo li'iin²¹² na' la jai² i'ii¹³ mo' jilaa²¹ 'elo tya' Dios Jmii²¹ joon tya' Ña'ñu^{1u} 'in Joon¹ Dios.

⁴ Galijlō¹³ moo 'e tsee²¹ moo 'in líi¹³ xuui²¹² tyi¹ 'in jmoo^{1o} nuu^{13u} júu³ jai² tya' Dios jii¹³ la gatyu^{2u} Dios Jmii²¹ jna' to². ⁵ Mí³ tyani¹, Yá³, 'e jmaa^{2a} la to² tyu² Dios coon¹² júu³ tya'a. Joon jo 'múui² 'e júu³ do tsu² ca la mo 'wiin²¹² ninee² jna' to² tyu^{2u} 'e 'iin²¹² mo' la jaain²¹ la jaan²¹ na'. ⁶ Joon 'iin²¹² mo' Dios coon¹³ tsá² mo jmoo^{21o} la to² tyu^{2u}. Joon 'e to² tyu² Dios do 'e ganuu^{21u} ca la mo 'wiin²¹² 'e un'iin²¹² u'un Dios coon¹³ tsaru^{1u}.

Xiiala líi¹ 'in con² tsá² tó²

⁷ Tsu² fúu¹ mo 'in con² tsá² tó² ningalíin² la caain²¹ juncwii²¹. 'In tsá² do jo ró² 'e nigajó¹ Jesucristo juncwii²¹

líi¹ tsá². 'In jin² la joon con^{2on} tsá² tó² joon 'ee¹ mo Cristo Ña'ñu^{1u}. ⁸ Un'øø²¹ naa' yaanaa' 'e jo caa¹ naa' 'e nijmoo^{21o} o' jee²¹² 'naa'. Joon coon¹³ la joon jo caa² naa' jii¹³ xu² icwo² Dios 'naa'.

⁹ Jilee²¹ 'in líi² 'e øøi²¹ gi-tsi la júu³ ga'e¹ Cristo joon jo jmoo^{1gi} 'e júu³ do jo ngii^{1gi} coon¹³ Dios. Pe 'in jmoo^{1o} 'e júu³ do ngii^{1o} coon¹³ Dios Jmii²¹ joongi coon¹³ Joon¹ Dios Jmii²¹. ¹⁰ Wa jalín² tsá² fu tyii' 'in jo 'e¹ 'e júu³ do jo 'ii¹³ naa' tsi inuu² jon'gi fuu^{2uu}: "Aa²¹² mo'o." ¹¹ Tsu² wana jin² tsá²: "Aa²¹² mo'o", lawa'a ró² sá² coon¹³ 'e gó² jmoo^{1o} 'ido.

Júu³ li tséi¹

¹² Sá² gi 'e fo^{3oo} pe jo 'iin²¹² na tóon^{3oon} ni mo'jí² coon¹³ 'in¹. Pe 'i¹-tsii yaa¹³ na yafoo¹³ na 'naa' ñii'a 'e coon¹³ la joon itsín¹ 'e jløø¹³ mo'.

¹³ 'In joon¹ ruu^{21u} tsamí² no, 'in gatyii¹² in Dios jon sá¹: "Aa²¹² mo'o." Amén.

Jí² ti 'ni¹ 'e gasii¹ in San Juan

Faa²¹a tsá² tyú² tya' Gayo

¹ Tsá² fee¹ mo jna joon sii³ na 'e jí² lo tyi'i, Gayo, 'in tyú² seen²¹ na coon¹³. 'E la ja² mo 'iin²¹² moo n̄u.

² Ru¹u' 'in 'iin²¹² na, m̄i³ii tyani Dios 'e 'yee¹ mo tyú² jilaa²¹ 'e jmoo²¹ o joon 'e tyú² liseen^{2un} jii¹³ la tyú² seen^{2un} tyani Dios.

³ Galijløø¹³ moo mo gajalín² 'inl̄ii¹³ tsaru¹u' joon gajmaa¹ a júu³ xiiala ngi²¹ i coon²¹ tsáa¹ joon xiiala jmaa²¹ a 'e la jai². ⁴ Jo 'e sá² gi 'e jløø¹³ na coon²¹ 'ii¹³ gi la mo ganúu³ uun 'e ngii¹ ȳuun²¹ tyiia coon¹³ 'e jo¹ l̄ii².

⁵ Ru¹u' 'in 'iin²¹² na, tyú²-u jmoo²¹ o mo unjii²¹ 'in tsaru¹u' jalín² coon fuu²¹. ⁶ Joon 'in tsá² do nigamaa¹ júu³ tyani jilee²¹

'in taai² sicaain²¹ xiiala nigali²¹² mo'o 'ii. Jmaa² gi'i 'e tyú² uncoon¹³ on 'in tsá² do fu¹ taai² jii¹³ la tii² i 'in jmoo¹ o to² tyu² Dios.

⁷ 'In tsá² do ningalín² mo to² tyu² Jesucristo joon jo 'ii²¹ i jii¹³ xu tya' 'in jo cwii¹ in Dios. ⁸ 'Wii¹³ joon 'ná¹-a uncoon¹³ on' 'in tsá² do joon coon¹³ la joon jmoo²¹ o' to²

caan²¹ mo coon¹³ 'in cwo¹ júu³ tyú².

'E gó² jmoo¹ o Diótrufes

⁹ Gasii² na coon²¹ jí² tya' 'in catyaai² 'in jai² l̄ii² taai² do. Pe jo 'ii²¹ i to² tyu¹³ uu 'in Diótrufes tsu 'iin²¹² in l̄in² tsafee¹ mo jee²¹² 'in tsá² do.

¹⁰ 'Wii¹³ joon mi yaa¹³ na iun-tii¹³ ii-tsi Diótrufes do jilaa²¹ 'e nigajmaa¹ a joon jilaa²¹ júu³ 'atsaa²¹ 'e gafaa²¹ a tyii'i. Joon jo leein²¹-tsi 'in Diótrufes do 'e faa²¹ a pe jo ga'ii²¹ in 'in tsaru¹u' cwolín². Joon gatyuu¹² mo tya' 'in catyaai² 'in 'iin²¹² in 'ii²¹ in 'in tsá² do. Joon jilee²¹ 'in ga'ii²¹ in 'in tsá² do ga'wóo² mo Diótrufes 'ii jee²¹² 'in jai² l̄ii².

¹¹ Ru¹u' 'in 'iin²¹² na, jo jmaa²¹ a 'e gó², jmaa²¹ a jmai² 'e tyú² tsu 'in jmoo¹ o 'e tyú² l̄in² jóon¹ Dios joon 'in ngi¹ to² jmoo¹ o 'e gó² jo mo galicwii¹ in Dios.

'E tyú² jmoo¹ o Demetrio

¹² Jilee²¹ mo faa²¹ a tyú² tya' Demetrio. Joon jilaa²¹ 'e jmoo¹ o jmai² 'e tyú² la joon. Joon jna'oo'o sii²¹ i'i 'naa' 'e jmai² 'e tyú² jmoo¹ o joon ñi³ oo' 'e ja² mo júu³ tyii'i.

Júu³ li tséi¹

¹³ Sá² 'l̄ai² 'e 'iin²¹² na fo³ oo pe jo 'iin²¹² na tóon³ oon ni mo'jí² coon¹³ 'in¹. ¹⁴ 'i¹-tsii yaa¹³ na la jmoono joon mi cwaa¹ na s̄ii¹³ i' coon²¹ caan²¹ mo.

¹⁵ Cwoseen² mo'o 'e tyú². Jilee²¹ 'in seen²¹ lo 'in seen^{2un} tyú² coon¹³ sii¹ in: 'Aa²¹² mo'o. 'Aa²¹² mo'o jin² Wó³ fu²¹ u la jaain²¹ la jaain²¹ 'in seen²¹ tyú² coon¹³ jna'a.

Jí² gasii¹ in San Judas tíi²i 'in jai'² líi² Jesucristo

*Síi¹i Judas jí² tya' 'in gatø'²
Dios*

1 Jna-a Judas síi³na 'e jí² lo. Jna-a jaain²¹ 'in jmoo¹o jilaa²¹ to² tyu'² Jesucristo, joon ruu'²¹na Jacobo. Síi³na 'e jí² lo tyii' 'in gatø'¹ Dios Jmii²¹ 'e nuu²uu' júu³ tya'a. 'iin²¹²mo Dios 'naa' joon un'øø'¹i 'naa' 'wii'¹³ Jesucristo. ² Cwocwo¹o Dios fo'feei'¹-tsi tyii' joon 'e ní²oo' 'e jløø'¹³mo Dios Jmii²¹ coon'¹³ 'naa', joon 'iin²¹²mo Dios 'naa'.

*La no-o jmoo¹o 'in 'ee¹ júu³
tajuu²¹*

3 Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, 'áa¹mo gali'iin²¹²na síi³na coon²¹ jí² tyii' cwáain¹ tya' to² jmoo¹o Dios 'wii'²¹² tyi'. Pe la no-o sityée¹na jmii²¹² wa'a síi³na 'e jí² lo tyii' 'e mí³ii tyani²ii' 'e jmaa²aa' taa²¹a 'wii'²¹² tya' júu³ 'e tsáa¹mo-'oo', júu³ gacwoo¹ Dios tsá² tya'a coonti. ⁴ Tsu 'inlíi¹³ tsá² jee²¹² 'naa' jin² 'e jai'² líi²i Cristo pe tsá² tajuu²¹mo 'ii. 'Uun²¹mo 'e²e tsá² júu³ 'e jo jo¹. Tsá² gó² 'ino. 'In tsá² tajuui²¹ no jin²in 'e tsu 'wii'¹³ feei¹-tsi Dios 'wii'²¹² tya' tsaa² tya' tsá² lí²-i jmá¹ tsá² doñi'ee 'e gó² 'e 'iin²¹²in. Joon coon'¹³ la joon jmoo¹o jo tsáai¹-tsi 'in

jaan²¹mo Fii²¹i' Dios Jmii²¹ coon'¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo. Joon gajin² jí² tya' Dios calií 'ee lí² tya' 'in tsá² tajuui²¹ no.

5 Xufiin¹³ tyú² ní²oo' 'e gajmaa¹a Ña'ñu¹u' 'iin²¹²na untii¹³i-'oo' xiiala ga'in¹ Ña'ñu¹u' joon gauntyée¹mo 'in jo jai'² galíi² jee²¹² tsá² Israel xufiin¹³ gatyí¹³mo jilee'²¹ li sii²¹ Egipto do. ⁶ Cwotii¹³-'oo' jon xiiala gatain¹ Dios Jmii²¹ 'in ángeles do tya'a 'nuñ³ tsu 'wii'¹³ gatuu¹u' 'án³ tya'o. Do-o taain²¹² li nuu²¹ sí'máa¹i ca tí² jmii²¹² ilisá² 'ii'²¹ tya'a. ⁷ La joon lí² coon'¹³ 'in tsá² néei¹ fuu²¹ Sodoma coon'¹³ Gomorra coon'¹³ fuu²¹ náa¹ co'. Gatuu¹o 'in tsá² do 'e tíi² jmáa¹a tsá² coon'¹³ tsamí² joon gajmaa¹a coon'¹³ 'in tún²mo. 'E joon lawa coon²¹ lí² tya' Dios Jmii²¹ líi¹i 'in tsá² do tya' jilee'²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. Gajuun²¹ Dios fuu²¹ goo¹o 'ido joon ní² 'in tsá² do wúu¹ coon'¹³ jí² 'e coo²¹ coon²¹ tøø²mo. ⁸ La joon líi¹i 'in tsá² tajuui²¹ no 'e tyaa¹ júu³ 'e gacii¹ 'e lí¹o jmaa¹a 'e gó². Tyaa¹ 'in tsá² do júu³ 'e lí² un'leei²¹ tsá² yaai coon'¹³ tsamí² sí coon'¹³ 'in tún¹ 'ee. Tyaa¹o júu³ 'e lí² 'ee¹mo tsá² 'in 'oo¹o to² joon faa²¹a 'laa' tya' ángeles tya' Dios. ⁹ Pe jiin¹³ Miguel, 'in ángel 'in feei¹gi tya' Dios, jo gajíi²in 'in 'líi³ mo jo gacwo¹ júu³ ruu'²¹i coon'¹³ 'in 'líi³ cwáain¹ tya' moo¹ taai² 'líi²¹²

Moisés. Li' jiiin¹³ 'e faa²¹o: "Cwo'e²e Ña'ñu¹'u' 'nu." Tsu 'in 'lii³ do líi¹ 'ii¹³ nifu tya' Dios la mo jéei¹. 10 Pe 'in tsá² tajuui²¹ no faa²¹a 'laa²¹ tya' 'e jo ñi¹i. Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o la jmoo¹o joo'núu³ 'in jmoo¹o jiiin¹³ la 'iin²¹²in joon un'lee²¹mo ti li 'lii³. Li 'lii³ tsaliin².

11 Fúu² 'áa¹mo 'ido tsu ningaliin² la fu¹ gangó¹ Cain 'in gajmaa¹a jiiin¹³ la 'iin²¹²in. Joon gatuu²o 'e fu¹ tyú² la gatuu²¹ Balaam 'e jnaa²¹a cuu². Joon ityéé¹mo Dios 'ii la gatséi¹ Coré 'wii²¹² tya' ga'noo¹o mii¹³ tya' 'in tyu² to². 12 Joon 'in tsá² tajuui²¹ no jalíin² gø²ø² jo 'ee un'goo²¹ 'e cwo² Dios. Joon un'lii²i li sicaan²¹naa' cøø²øø¹ jmi²¹² mo untii¹³-tsi ruu²¹i ijó¹ Ña'ñu¹'u'. Líi¹i 'in tsá² do la lí¹ jní¹ tyuu²¹. Jmai² tyí² 'e jní¹ do jo jmi¹ jéei¹. La joon jon júu³ tya' 'ino, jmai² tyí² taa¹³ jo 'ee to² 'iin³ tya' jiiin¹³ jaain²¹. 'Ino líi¹i la lí¹ 'mó² 'oofuu²¹ 'e mo tí² jiiin²¹ tya'a jo cwo¹ 'oofuu²¹. Joon gasø¹ tsá² la tyan¹ jmoo³ joon lityuu²¹ coonti. 13 Jmoo¹o 'ino la jmoo¹o jmi¹ñi¹³ 'e jnoó¹on tí² la ngóo¹ 'naai¹³ jo ján². Lí¹ jon¹ 'lii³ coonti. 'Inlíi¹³ tyaa¹ cwo²¹o 'in tajuui²¹ do juncwii²¹ tya'a 'e líi²i coon¹³ la joon tiin¹³in tyani Dios pe jon' la joon. Joon Dios ipii¹in 'ii li nuu²¹ coonti.

14 La gajin² 'lii²¹² Enoc tya'

'in tsá² tajuui²¹ no. 'In Enoc do 'in galiseein²¹ (ti' dyía²) ciiin²¹gi lagi 'lii²¹² Adán. Joon coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios gajin²in: "Gamáa¹na Ña'ñu¹'u' joon ijó¹ coon¹³ 'ii¹³ tya'a fúui¹ 'áa¹mo. 15 Joon ijmaa¹a 'ii²¹ røø²¹ tya' jileei²¹ 'in nigajmaa¹a 'e gó², jo tsaa²-tsi Dios, joon ni gafaa²¹a 'laa²¹ tya' Dios Jmii²¹." Jiiin¹³ 'eno-o júu³ gatyaa¹ Enoc do. 16 Tsá² jo 'ee tí²-tsi 'in tsá² tajuui²¹ no, jmai² to² cwo¹ tsaa². Jiiin¹³ ngi¹ to² 'noo¹o jiiin¹³ 'e 'iin²¹²in. Tyaa¹ júu³ 'e jmoo¹o jloo³ joon faa²¹a 'e tyú² tya' tsá² 'iin²¹²in wa'a 'ee icwo¹ tsá² 'ii.

Fi¹ Judas júu³ 'e 'ná¹ jmáa¹a 'in jai² líi²

17 Pe 'naa', tsaru¹'u' 'in 'iin²¹²na, cwotii¹³-oo' la gajin² 'in apóstoles tya' Ña'ñu¹'u' Jesucristo ca la mo jéei¹: 18 "Mi tí² jiiin²¹ 'e ti lityéi¹ juncwii²¹ iliseein²¹ tsá² 'in ungøøi¹ 'naa' jilaa²¹ 'e tsáai¹-oo' joon ingi¹ to² jmoo¹o jiiin¹³ 'e gó² 'e tí²-tsi. Jo jmoo¹o la to² tyu' Dios." Jin² apóstoles do. 19 'In tsá² no jmoo¹³ poo²¹² jee²¹² 'naa', tí²-tsí 'e jmoo¹o jilaa²¹ 'e gó² sá² juncwii²¹ joon jo mo 'í² Espíritu Tyú² tya' Dios almas tya'a.

20 Pe 'naa', tsaru¹'u' 'in 'iin²¹²na, tá² táain¹-oo' coon¹³ jilaa²¹ júu³ 'e tsáai¹-oo' 'e gacwo¹ Dios. Joon jmaai¹³ júu³ 'e tyú²-u' tya' Dios. Fáa¹³aa' júu³ tyú² coon¹³ 'ii²¹

tya' Espíritu Tyá² tya' Dios.
²¹Cwoliseen²naa' 'e li'in²¹²mo
 Dios 'naa', joon sijaan²¹oo'
 'e jmi²¹² mi cwo'² Ña'ñu'¹u'
 Jesucristo jna' coon'¹³ 'e
 fee'¹-tsi coon²¹ juncwii²¹ 'e jo
 tyéi¹.

²² 'In jo mo galitsáai¹-tsi
 tyá² cwotyáa²aa'-tsi. ²³'Inlíi¹³gi
 tyíi²naa' jee²¹² jí² 'e itiin'¹³mo.
 Jmaa²aa' feei'¹-oo' 'wii²¹² tya'
 'inlíi¹³. Pe cwo'ee'¹moo' 'e gó²
 'e nigajmaa¹a 'ino.

*'I¹ Judas júu³ 'e un'goo²¹
 tsá² Dios Jmii²¹*

²⁴⁻²⁵ Pe Dios lí²-i un'øø²¹i
 'naa' 'e jo xuu'²¹naa' tsaa² tyii'.
 'Ii-o lí² tø¹ø 'naa' li tyiin¹in
 li 'ya'²gi tya'a jløø¹³moo' 'áai¹
 coon'¹³ jün¹³ coon²¹ tsaa²
 tyii'. Cwoli² jilaa²¹ 'e 'ya'²gi
 tya' 'in Dios 'in jmi¹-tsi.
 Jaan²¹mo 'ii. Cwoli² feei'¹gi
 'ii joon jün¹³ 'ii tíi² to²,
 jün¹³ 'ii-o lí² jmaa¹a 'ii'²¹
 'wii¹³ cwáain¹ tya' Ña'ñu'¹u'
 Jesucristo. Cwoli² tya'a
 jilaa²¹ ca la mo 'wiin²¹², ca
 nano, ca la tøø²mo. Amén.

El Apocalipsis

Júu³ gajmaa^{13a} Jesucristo

¹ 'E jí² lo taa¹³ júu³ 'e gacwo¹ Dios Jmii²¹ Jesucristo 'e cwo^{2o} tsá² jmoo^{1o} to² tya'a ilíni¹ⁱ 'ee ilí² la jmoonó. Joon coon¹³ jaain²¹ ángel tya'a Jesucristo gajmaa^{1a} 'e líni¹ⁱ jaain²¹ tsá² 'in jmoo^{1o} to² tya'a sii²¹ Juan 'e júu³ lo. ² Joon 'in Wó³ do gajin^{2o} la jai² jilaa²¹ 'e ganii²¹² cwáain¹ tya' Dios Jmii²¹ joongi júu³ tya' Jesucristo.

³ Jløø^{13mo} jileei²¹ 'in jóø^{2ø} 'e jí² lo joon jløø^{13mo} jon jileei²¹ 'in núu^{2un} mo untsaa² tsá² 'e jí² lo 'e gacwó² Dios wa mo jmoo¹ tsá² nñu^{13un} tsu ti li tí² ityéi¹ 'e júu³ lo.

Sii¹ⁱ Wó³ jí¹ tya' dyá¹ poo²¹² tsá² jai² líi² Cristo

⁴ Jna-a, Wó³, jmoo^{3oo} 'e jí² lo tya' 'in dyá¹ poo²¹² tsá² jai² líi² Cristo néei¹ li sii²¹ Asia. Cwouncwaai¹³ Dios Jmii²¹ 'naa' 'e seen^{21naa} tyá² coon^{13on}. Tsh seen^{21mo} Dios nano, seen²¹ cali¹ jon, joon ijó¹. 'Ii^{13naa} cwa³ jon tya' dyá¹ espíritu 'in téin² tyani li sili²¹² li tyíin¹ Dios Jmii²¹. ⁵ 'Ii^{13naa} cwa³ jon tya' Jesucristo 'in ga¹ⁱ júu³ 'e jai². 'Ii nifu gajin¹ jee²¹² 'líi²¹² joon tyu^{2u} to² jileei²¹ róøi¹³ taain²¹² fu juncwii²¹. 'Iin^{212mo} Cristo jna' joon gatyii^{1o} tsaa² tyi' coon¹³ jmi¹ 'óø¹ⁱ. ⁶ Cristo do nigajmee¹ⁱ

jna' 'e líi^{1na} róøi¹³ joongi untsá² tya'a 'e jmoo^{21o} to² tyu² Dios Jmii²¹. Cwoli² tya'a jilaa²¹ 'e 'ya^{2gi} la joon jon jilaa²¹ 'ii²¹ tya'a coon²¹ tøø^{2mo}. Amén.

⁷ ijøø^{2øø}, ijó¹ Cristo jee²¹² jni¹! Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ ijøø²ⁱ 'ii. Ca 'in gajmee²¹ⁱ 'ii ijøø²ⁱ 'ii. Joon jileei²¹ tsá² ityi²ⁱ xuui²¹²-tsi mi nii¹ⁱⁿ. Ja^{2mo}, la joon ili².

⁸ "Jna-a 'in nifu, la joon jon li tyéi¹. La lí¹ letras A coon¹³ Zlíi^{1na}", jin¹³ Ña'ñu^{1u} 'in seen²¹ nano, 'in seen²¹ la mo 'wiin²¹² joongi ijó¹. 'Ii 'in feei^{21gi} la jee²¹² jileei²¹.

Wó³ jóø²ⁱ Cristo

⁹ Jna-a, Wó³, 'in líi¹ⁱ ruu^{21naa}. Jna 'in caan^{21mo} coon¹³ 'naa' jilaa²¹ wúu¹ 'e nee^{21e}. Tyu² Dios to² jna' la 'oo²¹ tsaru^{1u} joon gaun-coon^{13on} Jesucristo jna' 'e seen^{21na} 'e feei¹-tsi'. 'Yuu^{2na} 'nñi³ coon²¹ li sii²¹ Patmos. Patmos do coon²¹ cwoo¹³ tyúun² roon¹ tún² tsa¹ ni jmi^{1ñi}. 'Uu^{212uu} 'nñi³ tsu 'wii¹³ nigacwó^{2oo} júu³ tyá² tya' Dios joon gafo^{1oo} 'wii¹³ tya' Jesucristo. ¹⁰ Galí² coon²¹ jmi²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² gatyu² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jna to² joon ganú^{3uun} li' caluu jna coon²¹ júu³ 'e faa^{21a} tá², 'e lí² la 'iin² coon²¹ trompeta, ¹¹ 'e jin² sii²¹ⁱ jna:

—Táan¹ ni jí² jilaa²¹ 'e jøø^{2ø} joon sii^{21u} tya' 'in tsá² dyá¹ poo²¹² 'in jai² líi²

Cristo 'in néei¹ li sii²¹ Asia; ca fuu²¹ li sii²¹ Efeso, coon¹³ fuu²¹ Esmirna, coon¹³ fuu²¹ Pérgamo, coon¹³ fuu²¹ Tiatira, coon¹³ fuu²¹ Sardis, coon¹³ fuu²¹ Filadelfia, coon¹³ fuu²¹ Laodicea.

12 Joon gajjín¹³ na 'ñii'a 'e jǒǒ³θθ 'iin 'in gafee²¹ jna do joon gamoo²¹oo dyáa¹ candeleros 'e lí¹ cwanáa¹. 13 Joon tún² tsa¹ jee²¹² candeleros do siin¹³ jaain²¹ tsá² 'in líi¹ la líi¹ 'in Ruu²¹i Tsá². Joon tyi²i siin¹³in cwaa²¹ 'e 'í¹ ca luuti²i. Joongi lawa coon²¹ loo²¹ lí¹ jmai² cwanáa¹ 'núu¹u nitsí¹i. 14 Joon jnatyí¹i taa²¹ la taa²¹ jnú² joo'saa²¹ taai²¹ joongi la lí¹ 'moo²¹. Joon unní¹i li la li jí² coo²¹. 15 Joon tí²i li la li ñí³ bronze tyú² 'e coo²¹ ni jí². Joon jmí¹i tya'a 'iin² lawa li 'yu jmí²¹² 'láai¹ 'áai¹. 16 Joon seen¹³in dyái¹ núu¹ cwoo²¹o tsáa¹. Joon tsi nu¹ 'oo²¹²o 'yeei²¹ coon²¹ espada 'e má¹ 'áai¹ la je tún² taain²¹². Joon ní¹i jhí¹ la jhí¹ ñí¹ mo tyí² 'yia²¹.

17 Mo gajǒǒ³na 'ii tsifu gacií²¹na 'wii²¹² tí²i lawa'a gajuun²¹moo. Pe 'ii do tyaa¹a cwoo²¹o tsáa¹ tyiaa joon jin²in sií²¹i jna:

—Jo foo¹³o. Jna-a 'in nifu, la joon jon li tyéi¹. 18 Jna-a 'in seen²¹moo, gajúun¹na pe nano seen²¹moo coon²¹ tǒǒ²mo. Jna-a tyu²u to² mi júun²in tsá² joongi li tsalín²in mi yuui¹³ júun²in. 19 Táan² ni jí² jilaa²¹ 'e niñí²i, jilaa²¹ 'e sá, coon¹³

'e ilí² mi licíin²¹gi. 20 'Elo 'øøi²¹-tsi tsá² cwáain¹ tya' 'in dyái¹ núu¹ 'in gañí¹³u'u li' cwóo³oo tsáa¹ joongi 'e dyáa¹ candelero lí¹ cwanáa¹. 'In dyái¹ núu¹ do 'in líi¹i lawa 'in dyái¹ tsá² cwoo¹ júu³ tya' Dios jee²¹² 'e dyáa¹ poo²¹² tsá² jai² líi² Cristo do. Joon 'e dyáa¹ candelero lí¹ lawa 'e dyáa¹ poo²¹² tsá² jai² líi²i Cristo.

2

Júu³ tya' tsá² néei¹ Efeso

1 Jin² in ángel do:

—Táan¹ ni jí² 'e júu³ lo 'e sií²¹u'u tya' 'in cwoo¹o júu³ tya' Dios jee²¹² 'in jai² líi² Cristo néei¹ Efeso: “La joon jin² 'in seen¹³in 'in dyái¹ núu¹ do coon¹³ cwoo²¹o tsáa¹ joon ngí¹o jee²¹² 'e dyáa¹ candelero lí¹ cwanáa¹ do. 2 Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo', coon¹³ jilaa²¹ to² wúu¹ 'e jmoo²oo' joongi xiiala feei¹-'oo'. Ñí³oo 'e jo taa²aa' coon¹³ 'in gó². Ñí³oo xiiala nilatsáai¹-'oo' 'in jin² 'e líi¹ apóstoles tya' Cristo pe jo líi¹ la joon. Joon gataan¹³moo' 'e tajúu³mo. 3 Nigalifee¹mo-'oo', joon gañí²'ii' wúu¹ joongi gajmaa²aa' to² 'wii¹³ cwáain¹ tyiaa jiiin¹³ jo 'ee ga'ii²¹ 'woo²oo'. 4 Pe ñí³oo coon²¹ 'e gó² tyii': jo 'iin²¹²gi' jna la 'ii²¹²naa' jna mo 'wiin²¹². 5 Tse 'wii¹³ joon untii¹³-'oo' xiiala líi¹naa' la mo jéei¹. Cwojaa²¹-'oo' joon jmaa²aa' la gajmaa²aa' mo 'wiin²¹²

do. Wa'a jo jmaa^{2aa'} in-
cwéei^{1moo} la jmoonoo joon
ityíi^{3oo} candelero tyii' 'áa³
tya'. 6 Pe coon²¹ 'e tyú²
sá² tyii', 'aa²¹-'oo' 'e jmoo^{1o}
'in tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹
nicolaitas, joon 'aa^{1oo} jon to²
jmoo^{1o}. 7 Jileei²¹ 'in núu^{2un},
cwonuu^{21un} 'ee 'e jin² 'in
Espíritu tyú² tya' Dios tya'
tsá² 'in jai² líi² Cristo: Tya'
jileei²¹ 'in líi¹ icwóo^{3oo} 'e
cu^{2u} 'e 'oofuu²¹ tya' 'e 'mó²
si² tún² tsa² li sá² 'mó² tya'
Dios. Joon 'e 'mó² do sii²¹.
'mó² 'e cwoo^{1o} fu juncwii²¹
tya' tsá²."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Esmirna

8 "Táan¹ jon ni jí² 'e júu³
lo 'e sii^{21u} tya' 'in cwoo^{1o}
júu³ tyú² tya' Dios jee²¹² 'in
jai² líi² Cristo néei¹ Esmirna:
"La joon jin² 'in seen²¹ mo
ga'láa² 'wii²¹², seen²¹ mo li
tyéi¹ jon, 'in nigajúin¹ joon
gajii^{1o} tún¹: 9 Ní^{3oo} jilaa²¹
'e jmoo^{2oo}, coon¹³ jilaa²¹
wúu¹ seen^{21naa'}, joongi 'e
tañí^{2moo}. Pe coon¹³ fo'feei¹
tya' Dios 'e galityú^{1moo}
tyaní¹ⁱ. Ní^{3oo} jon xiiala faa²¹
'laa²¹ tyii' 'in tsá³ 'in jin^{2o} 'e
tsá² Israel 'ii pe jo jo¹ tsu tsá²
tya' Satanás 'ii. 10 Jo jmaa^{2aa'}
'goo^{2oo} wúu¹ imoo^{2oo} tsu
'in 'líi¹³ itaa²¹ⁱ 'inlíi¹³ 'naa'
'nñi³, 'iin²¹²ⁱⁿ litsáai¹-tsi
xiiala líi^{2naa'}. Joon imoo^{2oo}
wúu¹ ce tséin¹ dyá² jmii²¹².
Pe jmaa^{2aa'} tá²-'oo' 'e jai²
líi^{2naa'} ca mi júun^{2naa'} joon
icwo^{3oo} 'naa' lawa coon²¹
corona tyii' 'e seen^{21naa'}

coon¹³ Dios Jmii²¹ coon²¹
tøø^{2mo}. 11 Jileei²¹ 'in núu^{2un},
cwonuu^{21un} 'e jin² 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios tya' tsá² 'in jai²
líi² Cristo: Tya' jileei²¹ 'in líi¹
jo wúu¹ ini²ⁱ mi jmá¹ Dios 'ii²¹
tya' tsá²."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Pérgamo

12 "Táan¹ ni jí² 'e júu³ lo 'e
sii^{21u} tya' 'in cwoo^{1o} júu³
tyú² tya' Dios jee²¹² 'in jai²
líi² Cristo néei¹ Pérgamo:
"La joon jin² 'in tsá² do 'in
'yeei²¹ 'oo^{212o} coon²¹ ñi³
espada 'e 'má¹ la je tún²
taain²¹²: 13 Ní^{3oo} jilaa²¹
'e jmoo^{2oo}. Joon xufin¹³
née^{1naa'} li tyu² Satanás to²
jo mo tuu^{2uu} cwáain¹ tyiia.
Jo mo tuu^{2uu} 'e jo^{1o} líi^{2naa'}
jna. Jogi gatuu^{2uu} júu³ tyiia
mo gajúin¹ jaain²¹ tsá² tyiia
jee²¹² 'naa' 'in sii²¹ Antipas. 'Ii
gajúin¹ 'wii¹³ⁱ gafaa^{21a} júu³
tyiia. Fuu²¹ goo^{2oo} li tyín¹
Satanás gajúin^{1mo} 'ido. 14 Pe
sá^{2gi} coon²¹ tún² júu³ 'e gó²
tyii': seen²¹ 'inlíi¹³ jee²¹²
'naa' 'in jai² líi² Cristo néei¹
Pérgamo do 'in jo 'iin²¹²ⁱⁿ tá²
jilaa²¹ júu³ 'e ga'ee¹ Balaam,
'in gacwo¹ cwáain¹ Balac.
Coon¹³ júu³ ga'ee¹ Balaam
do joon ga'noo^{1o} tsa² 'in
tsá² Israel do mo gagøø^{21ø}
'uunñi² 'e gatyaa²¹ tsá² tyani
tsá² cun'uu²¹ joon ga'láa^{1a}
coon¹³ tsamí² tya' 'in xeei²¹.
15 Seen^{21mo} jon 'inlíi¹³ tsá²
'in jo 'iin²¹²ⁱⁿ tá² júu³ 'ee¹
tsá² coon²¹ poo²¹² 'in sii²¹
nicolaitas. Joon 'aa^{1oo} 'e júu³

do 'e 'ee¹ 'in tsá² do. ¹⁶ Tsu 'wii¹³ joon cwojaa²¹-'oo' la jmoono tsu igóo^{3oo} jmáa^{3aa} 'nii²¹ coon¹³ 'in tsá² do coon¹³ 'e ñi³ espada 'yeei²¹ moo'óo^{3oo}. ¹⁷ Jileei²¹ 'in núu^{2un}, cwonuu^{21un} 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios tya' tsá² 'in jai² líi² Cristo: Tya' jileei²¹ 'in lii¹ icwóo^{3oo} maná 'e dø^{12ø} 'e jó¹ fu ñu¹fú². Cwóo^{3oo} jon coon²¹ cuun²¹² taa²¹ 'e toon¹ coon²¹ nombre 'mii² tya'a. Joon jin¹³ 'in ga'ii²¹ 'e cuun²¹² do iliñi¹ xiiala sii²¹ do.”

Júu³ tya' tsá² néei¹ Tiatira

¹⁸ Táan¹ ni ji² jon 'e júu³ lo 'e sii²¹u'u tya' 'in cwoo^{1o} júu³ tyú² tya' Dios jee²¹² 'in jai² líi² Cristo néei¹ Tiatira: “La joon jin² 'in Joon¹ Dios Jmii²¹, 'in 'oo^{212o} 'unni² 'e li la li jí² coo²¹ joon ti²ⁱ li la li ñi³ bronce 'e jii¹: ¹⁹ Ñi^{3oo} jilaa²¹ 'e jmoo^{2oo}'. Ñi^{3oo} jon xiiala 'née^{1moo}' tsá², xiiala tsáai¹-'oo' jna joongi xiiala uncoon^{13naa} tsá² 'e fee^{1mo}-'oo'. 'Áai^{1gi} nijmoo^{2oo} 'e tyú² nano lagi mo 'wiin²¹² ²⁰ Pe coon²¹ 'e gó² 'e sá² tyi'naa': 'Naa' jmoo^{2oo} taa²¹ coon¹³ 'in tsamí² do sii²¹ Jezabel, 'in jin² 'e faa^{21a} cwáain¹ tya' Dios. Pe jmai² 'e coon^{21on} tsá² tyiia too² coon¹³ júu³ 'e 'ee¹ do. Joon tsu 'wii¹³ 'e júu³ 'e^{2e} 'ido tsá² tyiia 'láa^{1o} coon¹³ tsamí² tya' tsá² xeei²¹ joon cøø^{21ø} 'uunñi² tyaa¹ tsá² tyani dioses tya'a 'in gajmee¹ⁱ

tsá². ²¹ Nigacwóo^{3oo} 'áai¹ wa'a jaa²¹-tsi 'in tsamí² do 'e gó² jmoo^{1o} coon¹³ tsañuu¹ pe jo mo gali'iin²¹²ⁱⁿ. ²² Ijó¹ coon²¹ jmoowúu¹ 'gii¹² tya'a isii^{3na} 'e tyii^{1a} 'e jo lí² rón^{2gi}. Joon wa jo jaa²¹-tsi tsá² 'in galáa¹ coon^{13on} joon wa jo taa² 'in tsá² do 'e gó² ga'e^{2e} 'in tsamí² do 'ii i'e^{3ee} wúu¹ 'áa^{1mo}. ²³ Joon ijngaa^{3moo} jóon^{1on} 'in tsamí² do. 'E coon¹³ la joon ilicón² cwáain¹ jileei²¹ 'in jai² líi² Cristo 'e ñii^{2oo} ce jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá² coonti coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi. Joon icwo^{3oo} 'naa' la jaain²¹ la jaan^{21naa} jii¹³ la 'e nigajmaa^{1a}. ²⁴ Pe tya' 'in catyaa² 'in néei¹ Tiatira 'in jo mo gali¹ⁱ 'e júu³ ga'é² 'in tsamí² do jo cwo^{3gii} 'naa' to² jmaa^{2aa}. Jin² tsá² 'e júu³ 'é² 'in tsamí² do 'e júu³ jmi^{1gi}-tsi 'áai¹, pe 'e jo^{1o} 'e gajooi¹-tsi Satanás 'e júu³ do. ²⁵ Fuu^{212uu} 'naa' un'øø^{13naa} 'e ni^{2oo} ca mi cwéi^{1na} juncwii²¹. ²⁶ Joon 'in lii¹ joongi 'in jmoo^{1o} jilaa²¹ 'e 'iin^{212na} 'e jmáa^{1a} icwo^{3oo} 'ii i²¹ ity^{2u} to² tsá² taain²¹² juncwii²¹ la gacwo¹ Ñu^{13uu} jna 'ii²¹ ity^{3uu} to². ²⁷ Joon ity^{2u} to² coon¹³ coon²¹ 'ii¹³ lí¹ ñi³ joon wa jo nuu¹³ tsá² ifiin¹ⁱⁿ tsá² lawa coon²¹ tsuu² cwoo¹³. ²⁸ Icwóo^{3moo} joon núu¹ 'áa³ mo 'aa²¹. ²⁹ Jileei²¹ 'in núu^{2un}, cwonuu^{21un} 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios tya' tsá² 'in jai² líi² Cristo.”

3

Júu³ tya' tsá² néei¹ Sardis

1 'Táan¹ jon ni jí² 'e júu³ lo 'e sii²¹u'u tya' 'in cwoo^{1o} júu³ tya' Dios jee²¹² 'in jai² líi² Cristo néei¹ Sardis: "La joon jin²in 'in 'áa¹i 'in dyái¹ espíritus tya' Dios joongi 'in dyái¹ náu¹: Ní^{3oo} jilaa²¹ 'e jmoo^{2oo}'. 'Áai¹ taa¹³ júui³ 'naa' 'e seen²¹naa' 'e jii²iin' pe jii¹³ 'e 'i¹-tsi tsá². 2 'Wii¹³ joon unjnaa²¹-oo'. Cwóo^{13oo} pí² yaanaa' jilaa²¹ 'e jai² líi²naa' tsu ti li túu^{3moo} 'naa'. Tsa nicón^{3oo} cwáain¹ 'e jo mo 'yeei²¹ to² tyii' tyani Dios tyiia. 3 'Untii¹³-oo' jilaa²¹ júu³ tyá² 'e ga'e² tsá² 'naa', joon jmaa^{2aa}, joon cwojaa²¹-oo'. Joon wana jo unjnaa²¹-oo', igóo^{3oo} tyii' lawa jaain²¹ 'uun²¹ jii¹³ jo ñi²ii' 'ee 'ii²¹ igóo^{3oo}. 4 Xufiin¹³ la joon, seen²¹mo 'inlíi¹³ fuu²¹ Sardis do 'in jo mo gaun'lii³ siin¹³in. Joon 'ii ingi¹ coon¹³ jna tyi²i siin¹³ taa²¹ tsu la joon gati²¹i. 5 Joon jileei²¹ 'in líi¹i ici²i siin¹³ taa²¹ joon jo 'in¹³na 'e sii²¹ 'ii jee²¹³ 'e jí² tya' juncwii²¹ tya' tsá². Ifo^{3oo} 'e cwii^{1moo} 'in tsá² do tyani Dios Jmii²¹ coon¹³ ángeles tya'a. 6 Jileei²¹ 'in núu^{2un}, cwonuu^{21un} 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios tya' 'in jai² líi² Cristo."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Filadelfia

7 'Táan¹ ni jí² jon 'e júu³ lo 'e sii²¹u'u tya' 'in cwoo^{1o} júu³ tyá² tya' Dios jee²¹² 'in jai²

líi² Cristo néei¹ Filadelfia: "La joon jin² 'in tyú¹, 'in jmoo^{1o} jmai² 'e la jai². Joon jii¹³ 'ii-o 'oo^{1o} 'e jonñi³ tya' 'líi²¹² róo¹³ David joon mi ná² jii¹³ jaain²¹ jo líi¹ 'e jni², joon la joon mi jni² jii¹³ jaain²¹ jo líi¹gi ná². 8 Ní^{3oo} jilaa²¹ 'e jmoo^{2oo}'. Joon gasii²¹ii tyani²ⁱⁱ coon²¹ 'ooça'nú¹ 'e sinó² 'e lí² cwo^{2oo} júu³ tyá² tya' Dios joon jii¹³ jaain²¹ jo lí² jni². Joon xufiin¹³ jo 'oo^{2oo} wa' pí³ 'áai¹ nigaunjii^{21oo} júu³ tyiia. Joon jo mo gafáa^{13aa} 'e jo cwii¹naa' jna. 9 La joon 'in tsá² tajúui³ 'in jin² tsá² Israel 'ii pe jo jo², ijuu²¹i moojni¹i tyani²ⁱⁱ to² tyu² jna. Joon coon¹³ la joon 'in tsá² do líi¹i tsá² tya' Satanás iliñi¹i 'e gali'iin²¹²na 'naa'. 10 Joon tsu 'wii¹³ niga-jmaa^{2aa} nuu^{13oo} to² tyu^{3uu} 'e seen²¹naa' tá² taain²¹²-oo', jna iun'øø¹na 'naa' mi jó¹ wúu¹ juncwii²¹ 'e coon²¹ cwáain¹ xiiala líi¹i jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. 11 Joon góo^{3oo} la jmoonoo, un'øø¹ 'e sá² tyii' joon jo 'in tyii¹ jii¹³ jaain²¹ corona tyii'. 12 Joon tya' jileei²¹ 'in líi¹ ijmée^{3na} lawa tsacøø¹³ jee²¹² 'in jai² líi² Dios tyiia. Joon jo jmi²¹² i'wool¹gi. Joon itóon^{3oon} tya'a xiiala sii²¹ Dios tyiia joon ilí²in tsagoo^{1o} coon²¹ fuu²¹ 'múui² tya' Dios tyiia 'e sii²¹ Jerusalén ixaai¹ fu ñu¹fú². Itóon^{3oo} jon tya'a 'e 'múui² 'e sii²¹ jna. 13 Jileei²¹ 'in núu^{2un}, cwonuu^{21un} 'ee 'e jin² 'in

Espíritu Tyá² tya' Dios tya' 'in jai² líi²i Cristo."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Laodicea

14 Tán¹ ni jí² jon 'e júu³ lo 'e síi²¹u'u tya' 'in cwoo¹o júu³ tyá² tya' Dios jee²¹² 'in jai² líi²i Cristo, néei¹ Laodicea; "La joon jin² 'in jmoo¹o jmai² 'e la jai², 'in jin²in júu³ la jai², 'in gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá² to² tyá² Dios Jmii²¹. 15 Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo'. Ñí³oo 'e jo tyá³-oo' 'áai¹ júu³ tyiia, jogi ni tú²uu'. 'Áai¹gi 'iin²¹²na wa'a 'e tyá³-oo' 'áai¹ sí 'e tú²uu' coonti 'ee júu³ tyiia. 16 Pe tsu 'wii¹³ líi¹naa' lawa jmii²¹ tyiia², tún¹mo 'e 'í¹-oo', jo tyá³-oo' júu³ tyiia jogi ni tú²uu', ijeen¹³na 'naa' lawa mo ñuu¹ tsá² mo jo jmá² ti nu' 'oo² tsá². 17 'Naa' 'e foo²oo' 'e tsá² sá² cuu² 'naa', jo 'e tyá² seen²¹naa' juncwii²¹, 'e jo 'ee i'naai²¹ jilaa²¹ 'e jmaa¹³ 'naa' to². Jo mo li líi²ii' 'e tsá² 'in nifúu² 'naa', faí²-i seen²¹naa', tañíi²moo', joongi túu²moo' jo siin¹in tyii¹³ii'. 18 Tsu 'wii¹³ joon wana 'iin²¹²naa liseein²¹naa' tyá² cwo¹³oo 'naa' cwáain¹ 'e coon¹³ jna-a ló²oo' cwanáa¹ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo 'e galí² tyá² coon¹³ jí² joon la joon ilíin²naa' 'in sá² cuu² la jai². Cwoláa¹³aa' jon siin¹in' taa²¹ cií²ii' joon jo ti' ringúí¹gi 'naa'. Cwoláa¹³aa' jon 'oomi¹ tó²oo' unni²ii' joon lí² jøø²øø' 'e tyá². 19 Tsu jileei²¹ 'in 'iin²¹²na cwo¹³oo cwáain¹, joon taa²¹na

fu¹ røø²¹ tsu 'wii¹³ joon cwoo¹³-oo' jmaa²aa' júu³ tyiia joongi cwojaa²¹-oo'. 20 Nuu²duu', alma tyii' li lawa coon²¹ 'nú¹, joon siin¹³na 'ooca'nú¹ do tøø³øø, joon wana seein²¹ 'in núu²un 'e tøø³øø do, joon wana ná² 'e 'ooca'nú¹ tya'a do i'úu³uu fu inuu joon idøø¹³øø coon¹³ 'ii la joon jon 'ii idø²o coon¹³ jna. 21 Joon tya' jileei²¹ 'in líi¹i icwóo³oo cwaa¹ 'ido coon¹³ jna li tyu³uu to² jiiin¹³ la galí³ii joon gani³ii coon¹³ Ñu³uu li tyu² 'ido to². 22 Jileei²¹ 'in núu²un, cwonuu²¹un 'ee 'e jin² 'in Espiritu Tyá² tya' Dios tya' 'in jai² líi² Cristo."

4

Gamóo³oo un'goo²¹o 'in néei¹ ñu'fú² Dios

1 Mo ngayuui¹³ galí² jilaa²¹ 'elo gajøø³øø joon gamóo³oo lawa coon²¹ 'ooca'nú¹ 'e sínó² fu ñu'fú². Joon 'e júu³ ganúu³uun la mo 'wiin²¹² 'e 'íin² la 'íin² trompeta 'e gajin²in síi²¹i jna:

—Wúu² fu lo joon i'e³ee 'nu jilaa²¹ 'e 'ná² lí² mi yuui¹³ jilaa²¹ 'elo.

2 Joon tsifu gasaa²¹i 'in Espiritu Tyá² tya' Dios jna joon gamóo³oo sí² fu nu'fú² coon²¹ li síi²¹². Joon tyiin¹mo jaain²¹ 'in tyiin¹ li tyiin¹ tsafeei¹ li síi²¹² do. 3 Joon 'in tyiin¹ do jii¹ la jii¹ cuun²¹² síi²¹ jaspe sí cuun²¹² cornalina 'ee. Joon la caain²¹

co' li sili²¹² do si² coon²¹ cu-
untuu²¹ 'e jii¹ la jii¹ cuun²¹²
esmeralda. ⁴ Joon gamáa³na
dyiiatyuun¹in tsacøøi¹³ co' li
sili²¹² do. Joon 'in tsacøøi¹³
do née¹i yu¹li sili²¹² tya'a joon
tyi²i 'mi² taa²¹ joon coro-
nas lí¹ cwanáa¹ taa¹³ tyí¹i.
⁵ Joon li sili²¹² do 'yeei²¹
jí² cwaain'ñá³ joon 'iin² líi¹
joon tyia²¹ cwaain'ñá³. Joon
tyani li sili²¹² do coo¹o dyá¹
po³ jí². Joon 'e po³ jí² do
líi¹i dyá¹ espíritus tya' Dios
do. ⁶ Joon tyani li sili²¹² do
náa¹gon tyia¹ 'e li la li sí³ 'e jii¹
'áai¹.

Joon jee²¹² li sili²¹² do
la joon jon lacaain²¹ caai²¹
taain²¹² tyúuin² joo²¹ jii¹.
Joon unni² tya' 'in joo²¹ do
jnee¹ li li' tyaní¹i la joon
jnee¹i unní¹i li' caluu jon.

⁷ 'In joo²¹ jii¹ nifu do líi¹i
la líi¹i 'yiia² león. Joon 'in li
gati² gáí¹ do líi¹i la líi¹i jaain²¹
joo'tsáa². Joon li gati² gaai²¹
do joon tyaan¹ coon²¹ ni² la
li ni² tsañuu¹. 'In gati² tyúuin²
do líi¹i la líi¹i mi²¹ 'in 'i²iyu¹ do.

⁸ Joon la jaain²¹ 'in joo²¹ jii¹
do tsí² jnúu² cwáa¹a. Joon tsí²
unní¹i la 'uu²¹mo lí' caluu la
joon jon lí' nu¹ cwáa¹a. Joon
'in joo²¹ jii¹ do jo joon¹on
faa²¹a la 'woo¹ jmi¹. Jin²in:

'In tyú¹mo 'ii. 'In tyú¹mo 'ii.
'In tyú¹mo Ña'ñu¹'u' Dios
Jmii²¹ 'in líi¹ jilaa²¹ 'e
'iin²¹²in.

'Ii-o 'in gátéin² la mo jéei¹,
la joon jon seen²¹mo
nano, joon ijó¹-o tún¹.

⁹ Joon la cafu mo un'goo¹o
'in joo²¹ jii¹ do Dios 'in
seen²¹ coon²¹ tøø²mo 'in
tyíin¹ li sili²¹² do, gaunfee¹¹i
joon gacwoo¹o 'maai¹³ 'ii.

¹⁰ La cafu jmoo¹o 'in joo²¹
jii¹ lo la joon 'in dyiiatyúuin²
tsacøøi¹³ do gasii²¹i wojní¹i
tyani 'in tyíin¹ li sili²¹² do joon
gaun'goo¹o 'in seen²¹ coon²¹
tøø²mo do. Joon gasii²¹i
coronas tya'a tyani li sili²¹²
do joon gajin²in:

¹¹ Ña'ñu¹'u' Dios tyii¹i, jii¹
'nu-u tí²u wa'a 'i²u'u 'e
'ya²gi,

joongi 'e un'goo¹ tsá² 'nu
coon¹³ to² 'oo²¹o'o.

Tsu 'nu-u gajmaa²¹a jilaa²¹
'e sá² joon tsu 'wii¹³
gali'iin²¹²mo'o la joon
galisá² 'e sá², joon sá²gi
ca nano.

5

'E jí² taa¹³ sellos lí¹ cera
coon¹³ Cordero do

¹ Joon gamóo³oo 'e san² 'in
tyíin¹ li sili²¹² do li cwoo²¹o
tsáa¹ coon²¹ jí² 'e sipéi¹
siseen¹³ dyá¹ sellos táa¹
coon¹³ cera. Joon 'e jí² do
taa¹³ júu³ la ji tún² taain²¹².
² Joon gamáa¹na jaain²¹ ángel
'in 'gøøi¹³ 'áai¹. Joon 'in ángel
do gaunngii¹i coon¹³ júu³ tá²:

—¿'lin 'in tíi² iná² 'e jí² lo
joon ifiin¹in 'e sellos tya'a?

³ Pe jo gatsee²¹i jii¹
jaain²¹ 'in lí² ná² jon'gi 'in
lí² jøø² 'edo. Jo gatsee²¹i
fu ñu¹fú² jon'gi fu juncwii²¹
jon'gi li nu¹ 'wó². ⁴ Joon
gaci¹oo 'áai¹ tsu 'wii¹³ jo

gatsei² jiin¹³ jaain²¹ 'in tíi²;
ná² jon'gi 'in jóø² 'e jí² do.
5 Joon gajin² jaain²¹ jee²¹² 'in
tsacøøi¹³ do sii²¹ jna:

—Jo cii²¹gi'i, tsu no-o
siin¹³ jaain²¹ jún² tya' 'lii²¹²
tsacøøi¹³ Judá, joon lawa
jaain²¹ 'Yiia² León 'ii. Jún²
tya' 'lii²¹² røøi¹³ David 'ii joon
tsu 'wii¹³ gali¹o gatíi² ná² 'e
jí² do joon lí² fiin¹in 'e dyá¹
sellos tya'a.

6 Joon gajóø³øø, joon
gamáa¹na sin² do Jesús 'in
gateein² tsá² tsaa¹ crúu¹ do
'in líi¹ la líi¹ jaain²¹ joo'saa²¹
xuui²¹² 'e jngaai¹³ tsá² tya'
tsaa² tya' tsá² 'in sii²¹ coon¹³
juuñi¹, Cordero. Joon Jesús
do siin¹³in jee²¹² li sili²¹²
do joon jee²¹² 'in tyúuin²
joo²¹ jiin¹ do joon jee²¹² 'in
tsacøøi¹³ do. Tyaan¹o lí² li
sicwuu¹ mo gajngaai¹³ tsá²
'ii líi¹ lawa coon²¹ fa². Joon
tsí² dyá¹ moofi³ tya'a joon
sá² dyá¹ unní¹i. Joon 'e dyá¹
unní¹i do 'e lí¹ dyá¹ espíritus
tya' Dios 'in gasii¹in la 'úui¹
cwoo¹³ juncwii²¹. 7 Joon 'in
Jesús do ngóo¹ son²o 'e jí²
'e san²a 'in tyiin¹ li sili²¹²
do cwoo²¹o tsáa¹. 8 Joon mo
gason²on 'e jí² do joon 'in
tyúuin² joo²¹ jiin¹ do coon¹³
'in dyiiatyúuin² tsacøøi¹³
do gasii²¹i wojní¹i tyani li
sin² Jesús do. Joon jileei²¹
'in tsacøøi¹³ do san²an
jmai² coon²¹ tuntuu²¹. Joon
san²an jmai² coon²¹ tsuu²
pi³ li jmai² cwanáa¹ 'e taa¹³
fuusán². Joon lawa júu³

tyá² tya' tsá² jmoo¹o la to²
tyu² Dios 'e fuusán² do.
9 Joon ga'øø¹ø 'in tsacøøi¹³ do
coon²¹ canto 'míi² 'e jin²:

Tíi²mo'o cón²on 'e jí² sipéi¹
do joon 'e fiin¹u'u sellos
tya'a,

tsu gajngaa¹²mo tsá² 'nu joon
coon¹³ jmi¹ 'øø¹u'u
galee¹u'u jna'a cwáain¹
tya' Dios Jmii²¹. Joon
jna'oo'o líi¹na'a jún²
tya' jileei²¹ nii² tsá²
taain²¹² ni cwoo¹³
juncwii²¹.

Foo¹³oo'o jilaa²¹ jmí¹ 'e sá² ni
cwoo¹³ juncwii²¹.

Tsá² 'in jalíin² jilaa²¹ fuu²¹
pi² joongi jilaa²¹ na-
ciones líi¹ jna'a.

10 Joon gajmée¹u'u 'e líi²na'a
lawa røøi¹ joongi
untsá² tya' Dios tyi¹.

Joon ityu²oo'o to² ni cwoo¹³
juncwii²¹.

11 Joon gajóø³øø joon
ganúu³uun faa²¹a ángeles
fúui¹ 'in taain²¹² cu' lí¹ li sili²¹²
do joon li taain²¹² 'in joo²¹
jiin¹ do coon¹³ 'in tsacøøi¹³
do. Fúui¹ 'áa¹mo 'in taai² do,
millones coon¹³ millones.
12 Joon faa²¹a coon¹³ júu³ tá²
líi¹ jín²in:

Tíi²mo 'in joo'saa²¹ xuui²¹² do
'in gajngaai¹³ tsá² 'e
'ii²¹i jilaa²¹ to² coon¹³
jilaa²¹ 'e tyiin² líi¹.

Tíi²mo 'øøi²¹-tsi jilaa²¹ 'e
jmíi¹-tsi joongi wa' pi²
tya'a.

Tíi²mo jon 'e un'goo¹o tsá² 'ii,
cwo¹o tsá² 'ii jilaa²¹ 'e

'ya²gi coon¹³ jilaa²¹ 'e
'ø¹ tsá².

13 Joon ganú³oo faa²¹a
jilei²¹ 'in taain²¹² fu ñãfú²
coon¹³ 'in taain²¹² ni cwoo¹³
juncwii²¹ coon¹³ 'in taain²¹²
li' cwoo¹³ nã' coon¹³ 'in
taain²¹² nã' jmi'ñi¹³ coon¹³
jilei²¹ 'in taain²¹² do
gajin²in:

Cwoli² tya' 'in tyiin¹ li sili²¹²
do jilaa²¹ 'e 'ø¹ tsá²
coon¹³ jilaa²¹ 'e
un'goo¹ tsá² coon¹³
jilaa²¹ 'e 'ya²gi coon¹³
jilaa²¹ 'ii²¹ 'e sá².
Cwoli² jon tya' 'in
joo'saa²¹ xuui²¹² do ji-
laa²¹-a coon²¹ tøø²mo.

14 Joon 'in tyúuin² joo²¹
jiin¹ do gajin²in:

—Amén, 'e 'øøi²¹-tsi tsá²
cwoli² la joon.

Joon 'in dyiiatyúuin²
tsacøøi¹³ do gasii²¹i wojni¹i
joo gaun'goo¹o 'in seein²¹
coon²¹ tøøi² do.

6

*Mo gafin¹in 'e dyía¹ sellos
do*

1 Joon gamóo³oo mo
gafin¹in Jesús, 'in líi¹ 'in
joo'saa²¹ xuui²¹² do, gafin¹in
'e sello nifu jee²¹² dyía¹
do. Joon ganú³uun lawa'a
ga'oon¹on cwáain¹ 'ñá³ faa²¹
jaain²¹ joo²¹ jiin¹ do joo
jin²in:

—iNa¹, ñijøø²du'!

2 Joon gajøø³oo joo
gamáa¹³na jaain²¹ cwa²taai²¹.
Joon 'in tsá² tyiin¹ cwa² do
san¹an coon²¹ arco. Joon

ga'ii²¹i coon corona joo
cwo'ii¹i gali¹o joo la joo
ilii¹gi.

3 Joon mo gana¹ 'in
joo'saa²¹ xuui²¹² do 'e sello
li tí² tún² ganú³uun jin² 'in
joo²¹ jiin¹ li tí² gáí¹:

—iNa¹, ñijøø²du'!

4 Joon gacwo'ii¹i jaain²¹gi
cwa² yúuin². Joon ga'ii²¹i 'in
tyiin¹ cwa² do coon²¹ ñi³ es-
pada fee¹ joo ga'ii²¹i joo
júu³ 'e jmá¹ tsá² 'eei¹ ruu²¹i
joongi ca ijngai² ruu²¹i la
jaain²¹ la jaain²¹.

5 Joon mo gafin¹in Jesús, 'in
líi¹ 'in joo'saa²¹ xuui²¹² do, 'e
sello li tí² 'ni¹ ganú³uun jin²
'in joo²¹ jiin¹ li tí² gaai²¹:

—iNa¹, ñijøø²du'!

Joon gajøø³oo joo
gamáa¹³na jaain²¹gi cwa²
laa²¹. Joon 'in tyiin¹ cwa² do
san¹an coon²¹ cwaa¹³ 'ii²¹.
6 Joon ganú³uun coon²¹ júu³
jee²¹² 'in tyúui² joo²¹ jiin¹ do
'e jin²in:

—Coon²¹ cwaa¹³ mi³ trigo
tyiin¹ 'e jnaa² tsá² jee²¹²
coon²¹ jmi²¹² la joo jon 'ni¹
cwaa¹³ mi³ cebada tyiin¹
'e jnaa² tsá² jee²¹² coon²¹
jmi²¹². Pe aceite jo sá² jon'on
jmi³ mi³ wuunjøø¹³ jo sá².

7 Joon mo gafin¹ Jesús 'e
sello li tí² tyún² núu³uun jin²
'in joo²¹ jiin¹ li tí² tyúuin²:

—iNa¹, ñijøø²du'!

8 Joon gajøø³oo joo
gamáa¹³na jaain²¹gi cwa²
néei². Joon 'in tyiin¹ cwa²
do sii²¹ 'Mó¹, joo caluu-u

jó² jaain²¹ 'in tyu² to² li taai² 'lii²¹². Joon ga'ii²¹ 'ido 'e tyu² to² catyuui¹³ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ijngaa¹³i coon¹³ 'nii²¹ joongi coon¹³ 'oo² joon coon¹³ jmoowúu¹ joongi coon¹³ joo²¹ 'lii³ taain²¹² juncwii²¹.

9 Mo gafin¹ Jesús 'e sello li tí² 'ná² gamáa¹³na nu' altar 'in almas tya' tsá² 'in najúin¹ 'wii¹³ cwáain¹ tya' júu³ tyú² tya' Dios Jmii²¹. Nigajngaa¹³mo tsá² 'ii 'wii¹³i jin²in 'e jai² líi²i Jesús. 10 Joon jin² 'in almas do coon¹³ júu³ tá²:

—Ñá'ñu¹u', ¿liigi ijmaa²¹a 'ii²¹ tyii'i? Tsu² jiin¹³ cafu jo mo cuu¹³u 'e jmoo²¹o jiin¹³ la júu³ 'ii²¹i. ¿Liigi ijmaa²¹a 'ii²¹ tyii'i icon¹³ tyii'i tya' 'in gajngaa¹² jna'a 'in taain²¹² juncwii²¹?

11 Joon jilee²¹mo 'ido ga'ii²¹i jmai² siin³in taa²¹ joongi coon²¹ júu³ jin²in sii²¹i 'ii:

—Jaan¹duu' cata ce tsín² júuin² jileei²¹ tsaruu²¹naa' 'in jmoo¹o to² tyu² Cristo la nigajún²naa'.

12 Joon mo gafin¹ Jesús 'e sello do li tí² jnúu² gajóó³óó joon gajóó²¹ 'wó² líi¹i. Joon ñi¹ coonti galiniuu²¹. Joon sii²¹ do gali¹i lawa jmi¹ coonti. 13 Joon núu¹gi gaxuu²¹i ni cwoo¹³ juncwii²¹ la xuu²¹ mi³ cwarí³ røø²¹ mo 'ii²i tyí² tá². 14 Joon juncwii²¹ gatsu²u, gali² lawa mo'jí² gapé¹mo. Joon jilaa²¹

moo²¹ coon¹³ jilaa²¹ cwoo¹³ tyu²¹ roon¹ ni jmi¹ñi¹³ galisii²mo 'aan² tya'a. 15 Joon 'in røø¹³ coon¹³ tsatyiin² coon¹³ 'in sá² cuu² coon¹³ 'in tyu² to² 'láa² coon¹³ 'in 'oo¹o to² cáan²mo coon¹³ tsá² tañi² coon¹³ 'in jmoo¹ to³ tya' tsá² xeei²¹ ga'mee²¹mo yaai tsi too²¹ xá² joongi jee²¹² 'loo²¹² tsa¹ moo²¹. 16 Joon gajin²in sii²¹i 'e moo²¹ coon¹³ 'loo²¹² do:

—Jlii²¹² jna'a, joon 'mé¹u'u jna'a 'e jo nii¹i jna'a 'in tyín¹ lí silii²¹² do. Un'øøi¹³ jna'a coon¹³ 'e wúu¹ i'e² Jesús jna'a.

17 Tsu² nigacwaa²¹ 'e jmi²¹² i'e¹ Dios wúu¹ joon, ¿iin lí² taa²¹?

7

Tyii¹³in Dios 144,000 tsá² Israel

1 Mi yuu¹³ lo gamáa¹na tyúuin² ángeles 'in téein² ji tyún² tyuui¹³ juncwii²¹. Joon 'in ángeles do jo cwó² wa'a 'í¹ tyí² la caain²¹. Jo cwó² 'í¹ tyí² jon'gi ni cwoo¹³ 'wó² jon'gi ni jmi¹ñi¹³ jon'gi jee²¹² jiin¹³ coon²¹ 'mó². 2 Gamáa¹na jaain²¹gi ángel 'in jó² lí lí 'yeei²¹ ñi¹ joon san¹ 'ido coon²¹ sello tya' Dios Jmii²¹ 'in jiin¹. Joon 'in ángel do gatø¹² 'in ángeles tyúuin² do 'in lí² jmá¹ 'nii²¹ tya' cwoo¹³ 'wó² coon¹³ jmi¹ñi¹³. Gajin²in sii²¹i 'in ángeles tyúuin² do:

3 —Jo 'laa²¹²aa' tya' cwoo¹³ 'wó² jon'gi tya' jmi¹ñi¹³ jon'gi tya' 'mó² ca gali² tsa²¹a'a

sello tya'tyi² tya' tsá² jmoo¹
la to² tyu'² Dios Ñu'¹u'.

4 Joon ganúu³uun jøøi'ti
seein²¹ 'in ga'ii'²¹ 'e sello
do tya'tyi¹i. Joon gati'²
coon²¹ cíein¹³ mil tsi tunló¹
tsigi tyún² mil tsá² la jee²¹²
coon'tya. Jileei'²¹ 'in tsá² do
jún² tya' 'lii'²¹² tsacøøi'¹³ tsá²
Israel. 5 Dyatun¹ mil jún² tya'
'lii'²¹² tsafeei'¹ Judá ga'ii'²¹
'e sello do. Joon dyatun¹
milgi jún² tya' 'lii'²¹² tsafeei'¹
Rubén ga'ii'²¹ 'e sello do.
Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii'²¹²
tsafeei'¹ Gad ga'ii'²¹ 'e sello
do. 6 Dyatun¹ mil jún² tya'
'lii'²¹² tsafeei'¹ Aser ga'ii'²¹ 'e
sello do. Dyatun¹ mil jún² tya'
'lii'²¹² tsafeei'¹ Neftalí ga'ii'²¹
'e sello do. Dyatun¹ mil jún²
tya' 'lii'²¹² tsafeei'¹ Manasés
ga'ii'²¹ 'e sello do. 7 Dyatun¹
mil jún² tya' 'lii'²¹² tsafeei'¹
Simeón ga'ii'²¹ 'e sello do.
Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii'²¹²
tsafeei'¹ Leví ga'ii'²¹ 'e sello
do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii'²¹²
tsafeei'¹ Isacar ga'ii'²¹ 'e sello
do. 8 Dyatun¹ mil jún² tya'
'lii'²¹² tsafeei'¹ Zabulón ga'ii'²¹
'e sello do. Dyatun¹ mil jún²
tya' 'lii'²¹² tsafeei'¹ José ga'ii'²¹
'e sello do. Dyatun¹ mil jún²
tya' 'lii'²¹² tsafeei'¹ Benjamín
ga'ii'²¹ 'e sello do.

*Gamáa*¹na tsá² fúui¹ 'in tyi'²
'mi'² taa²¹

9 Mo ngayuui¹³ joon
gamáa¹na tsá² fúui¹ líi¹ 'in
téein² tyani lí silií²¹² do joongi
tyani Jesús. 'In tsá² fúui¹ do
jalín² la 'ui juncwii²¹. Líi¹mo

jilaa'²¹ 'nii'²¹ tsá², faa'²¹o
jilaa'²¹ 'nii'²¹ jmí¹ 'e sá². Jalín²
la caain²¹ fuu²¹. Joon 'áai'¹
fúui¹ ca jo lí² un'íi'²in tsá² 'ii.
Joon 'in tsá² fúui¹ do tyi'²
'mi'² taa²¹ joon san'²an jmai'²
coon²¹ nii'²¹² moo²¹ untyiaa².
10 Joon 'in tsá² do 'oo¹o tá² líi¹
joon jin'²in:

Ña'ñu'¹u' Dios Jmii'²¹, 'in
tyíin¹ lí silií²¹², coon'¹³
Jesús gacwoo¹o 'e
gatiin'¹³na'a.

11 Joon téein² 'in ángeles
la caain²¹ co' lí téein² 'in
tsacøøi'¹³ coon'¹³ 'in tyúuin²
joo'²¹ jiin¹ lí silií²¹² do. Joon
'in ángeles do gatsaa'²¹a níi¹
niwó² tyani lí silií²¹² do
joon gaun'goo²¹o Dios Jmii'²¹.
12 Joon gajin'²in:

¡Amén! Cwoli'² jilaa'²¹ 'e 'ø¹
tsá² tya' Dios Ñu'¹u'.

Cwoli'² tya'a jon 'e 'ya'²gi
coon'¹³ jilaa'²¹ 'e 'í¹-tsi
tsá².

Cwocwo² tsá² 'maa'¹³i coon'¹³
jilaa'²¹ 'e un'goo²¹o tsá²
'ii.

Cwoli'² jilaa'²¹ 'ii'²¹ 'e sá²
coon'¹³ jilaa'²¹ wa' pí²
tya'a coon²¹ tøø²mo.
Amén.

13 Joon jaain²¹ jee²¹² 'in
tsacøøi'¹³ do gaunngii¹ sii'²¹
jna:

—¿'lin 'in no 'in tyi'² 'mi'²
taa²¹? ¿Xiiafu jalín²?

14 Joon gangii³in:

—Ñí²o'o, tsañuu¹.

Joon gajin'²in sii'²¹i jna:

—'In no 'in niganii'²¹²
wúu¹ 'áai'¹ joon nigaruun¹un
siin³in 'e lí² taa²¹ coon'¹³

jmi¹ 'øøi² Jesús. ¹⁵ Tsu 'wii¹³ joon tán¹in tyani li silii²¹² tya' Dios Jmii²¹ joon jmoo¹o la 'woo¹ jmii¹ la to² tyu²u inuu cwo¹ tya'a. Joon 'in tyiin¹in li silii²¹² do 'áai¹ un'øøi¹³ 'ii. ¹⁶ Joon jo inii²¹²gi wúu¹ wa'a tyá² un'áa¹i jon'gi unjmúui²gi. Jon'gi nii²¹²gi wúu¹ tya' 'yiaa²¹ jon'gi li²gi tyi² 'yiaa²¹. ¹⁷ Tsu Jesús, 'in siin¹² tuntsa' li silii²¹² do, 'in 'á¹ 'ii lawa'a joo'saa²¹ tya'a. Joon itsajée¹i li náa¹ jmii²¹ 'e cwó¹o juncwii²¹ tya' tsá². Joon Dios Jmii²¹ iuntyuu²¹ jmii²¹ 'e gatoo²¹ unní¹i.

8

Fiin¹ Jesús 'e sello li tí² dyá¹

¹ Joon mo gafin¹ Jesús 'e sello do li tí² dyá¹ ga'ii² tii² coon²¹ tsa² hora fu ñu'fú². ² Joon gamáa¹na 'in dyái¹ ángeles 'in téen²in tyani Dios Jmii²¹ joon ga'ii²¹i la jaain²¹ la jaain²¹ coon²¹ trompeta. ³ Joon gacwéi¹ jaain²¹gi ángel joon gajmaa¹a siin¹²in nu' altar do. San² 'ido coon²¹ ñi³ cwanáa¹ 'e taa¹³ fuu²¹² sán². Joon ga'ii²¹i fuu²¹² sán² 'láai² 'e jún² tyani Dios Jmii²¹. Joon la jee²¹² gajún² 'e fuu²¹² sán² do ni altar lí¹ cwanáa¹ 'e si² tyani li silii²¹² do gajma² 'in ángel do júu³ Dios cwáain¹ tya' 'e júu³ tyú² 'e gafaa²¹a 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios do. ⁴ Joon 'e júu³ tyú² do gasoo¹o caan²¹mo coon¹³ unñi² tya' fuu²¹² sán² do fu li tyiin¹ Dios Jmii²¹. ⁵ Joon 'in ángel do gaunrøøi¹ coon¹³ jí² coo¹

ni altar do 'e ñi³ tya' fuu²¹² sán² joon gapi² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon ganii²¹ tá², ga'oon¹on cwaainñá³, galí² jí² 'áai¹ joon gajøø²¹ 'wó² mo gatoo²¹ ñi³ do ni 'wó².

Mo ga'iin² trompeta do

⁶ Joon 'in dyái¹ ángeles do gatyaa¹ tyú² 'e xuu¹u lúu¹ tya'a.

⁷ Joon 'in ángel nifu gaxuu¹u lúu¹ tya'a joon tsifu gaxuu²¹ tsí¹ coon¹³ jí² sicaai¹³ jmi¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon catyuui¹³ líi¹gi cwoo¹³ juncwii²¹ gacoo²o caan²¹mo gacoo²o coon¹³ catyuui¹³ líi¹gi jilaa²¹ 'mó² la joon jon nuu²¹ røø²¹.

⁸ Joon 'in ángel li tí² gáí¹ gaxuu¹u lúu¹ tya'a joon gaxuu²¹ ni jmi'ñi¹³ lawa coon²¹ moo²¹ fee¹ 'e coo²¹ jí². Joon catyuui¹³ líi¹gi 'e jmi'ñi¹³ galí² jmi¹. ⁹ Joon catyuui¹³ líi¹gi jileei²¹ joo²¹ táai² nu' jmi'ñi¹³ gajúun²mo. La joon jon barco gafiin²mo.

¹⁰ Joon 'in ángel li tí² gaai²¹ gaxuu¹u lúu¹ tya'a joon jaain²¹ nuu¹ feei¹ líi¹i lawa coon jí² taa²¹ gatøø²¹i fu yu' juncwii²¹. Gatøø²¹i jee²¹² catyuui¹³ líi¹gi ni jmii²¹ coon¹³ li 'yá² jmii²¹. ¹¹ Joon 'in nuu¹ do sii²¹ 'Oo²¹ Tyi¹. Joon catyuui¹³ líi¹gi jmii²¹ galityi¹. Joon fúu¹mo tsá² gajúun¹ 'wii¹³ galityi¹ jmii²¹ do.

¹² Joon 'in ángel li tí² tyúuin² gaxuu¹u lúu¹ tya'a joon

galiniuu¹i catyuu¹³ lí¹gi ñi¹
la joon jon catyuu¹³ lí¹gi
si²¹ coon¹³ núu¹ galiniuu¹i.
Joon catyuu¹³ lí¹gi jmí²¹² jo
gati² 'yia²¹ la joon jon li 'woo
jo jná² joo²¹gi si²¹.

13 Joon gamáa¹na jaain²¹
ángel 'in 'íi¹i tuntsa¹ ñu¹fú².
Joon ganúu³uun jin²'in:

—i'Áai¹ fúu² lí¹na 'in tsá²
taain²¹² juncwii²¹ mi xuu¹u
'in gaai²¹ ángeles catyaa²¹² do
lúu¹ tya'a!

9

1 Joon 'in ángel li tí² 'ñéi²
gaxuu¹u lúu¹ tya'a. Joon
gamáa¹na jaain²¹ 'in líi¹
núu¹ 'in gatø¹'ni cwoo¹³
juncwii²¹ joon ga'ii²¹i jonñi³
tya' too²¹ tyí² li sityú². 2 Joon
ganá¹ 'ido 'e too²¹ tyí² li sityú²
joon ga'yeei²¹ 'unñi² lawa
li 'yeei²¹ 'unñi² tya' too²¹
horno fee¹. Joon galinuu²¹
ñi¹ coon¹³ tyí² 'wii¹³ 'e 'unñi²
do-o. 3 Joon jee²¹² 'unñi² do
ga'weei¹ sinii²¹ 'in gangi¹
ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon
ga'ii²¹i to² i'íi²¹i tsá² la 'íi²¹
ticún³ taain²¹² juncwii²¹. 4 Pe
ga'ii²¹i to² 'e jo lí² 'láa¹a tya'
nuu²¹ sá² juncwii²¹ jon'gi tya'
jilaa²¹ 'e røø²¹ jon'gi 'mó²
jii¹³ 'in tsá² 'in jo mo ga'ii²¹i
'e sello do tya' Dios Jmii²¹
tya'tyí¹i lí² jmee²¹i 'i. 5 Pe
jo cwéei¹ jngaa¹³i 'in tsá² do
jii¹³ li 'e' 'e tsá² wúu¹ la li
mo 'íi²¹ ticún³ tya' tsá². I'e¹e
wúu¹ tsá² ce tsín¹ 'ñéi² si²¹.
6 Joon jee²¹² 'e jmí²¹² joon
ijúuin¹-tsi tsá² xiiala ijúun²'in

pe jo ityíi²¹a. Joon xufiin¹³
'iin²¹²in júun²in pe 'in 'mó¹
tya'a intsawín²mo.

7 Joon 'in sinii²¹ do líi¹i
la líi¹ cwa² 'in nigatyaa¹
tsá² tyú² tya' 'nii²¹. Joon ya'
tyí¹i si² lawa coon²¹ corona
lí¹ cwanáa¹. Joon ní¹i li
la li ni² tsañuu¹. 8 Tyán²
'in sinii²¹ do jñutyí² tsamí²
joon tsí² moojóon¹on la li
moojóon¹ 'yia² león. 9 Tyí²
cuerpo tya' sinii²¹ do ñi³ joon
mo 'íi¹i joon 'iin² cwáa¹a la
'iin² mo cwiin¹in cwa² fúu¹
jñuu¹u care' tsaliin²in li náa¹
'nii²¹. 10 Joon 'in sinii²¹ do
tyaan¹ moocúun¹ ticún³. Lí²-i
'i¹i coon¹³ moocúun¹ do.
Joon nuu¹³un to² 'ñéi² si²¹
wa'a jmee²¹i tsá². 11 Joon
seein²¹ jaain²¹ 'in tyu² to²
'in sinii²¹ do, 'in ángel tya'
li sityú² tyu² to² 'ii. Joon 'in
ángel do sii²¹ Abadón coon¹³
jmí¹ tsá² Israel joon coon¹³
jmí¹ griego sii²¹ Apolión. 'E
'øø¹'-tsi tsá² Apolión do 'in
'iin² jilaa²¹ 'e sá².

12 Coon¹³ la joon gangíi¹
coon²¹ fa'í³ pe tún²gi fa'í³ ijó¹.

13 Joon 'in ángel li tí² jnúui²
gaxuu¹u lúu¹ tya'a. Joon
ganúu³uun coon²¹ júu³ jó² fu
ni altar lí¹ cwanáa¹ 'e tsí³
tyán² moofi³, coon²¹ la coon²¹
tyuu¹³ altar do. 'E altar do
si²i tyani Dios Jmii²¹. 14 Joon
'e júu³ ganúu³uun do tya' ángel
li tí² jnúui² 'in san² lúu¹ joon
jin²'in 'e júu³ do:

—Láa²-i 'in ángeles tyúuin²
'in táai² si'núui¹³ tyan² jmí²¹

fee¹ sii²¹ Eufrates.

¹⁵ La joon galáai² 'in ángeles tyúun² do 'e tsajngaa¹³i catyuu¹³ líi¹gi tsá². Joon tya' jmü²¹² joon nigatyaa¹ 'in ángeles do tyú² tya'a 'e jngaa¹³i tsá². Joon sijáan¹an hora, jmü²¹², sii²¹, jiin²¹ 'e laai²¹. ¹⁶Joon ganúu³oo jøøi¹³ 'láa² tya'a seen²¹ 'in néei¹ cwa² joon tí² tún² cíein¹³ millones.

¹⁷ Gamáa¹na 'in cwa² do lawa'a 'e cí³oo joon 'in néei¹ cwa² do toon²¹²o ñi³ ni tsi¹ joon 'yü' 'in¹ yúun² coon¹³ røø¹²¹ coon¹³ náa². Joon po'tyi² cwa² do li la li po'tyi² león. Joon 'yeei²¹ jí² moo'oo²¹²o coon¹³ unñi¹ coon¹³ azufre. ¹⁸ Joon catyui¹³ líi¹gi tsá² 'in gajúuin¹ coon¹³ 'e 'ni¹ 'ii¹³ 'e ga'yeei²¹ 'oo²¹² cwa² do. ¹⁹ 'In cwa² do jmáa¹a 'nii²¹ tya' tsá² jiin¹³ coon¹³ 'oo²¹²o joon coon¹³ moocúun¹un tsu moocúun¹un li la líi¹ mii²¹ tsi³ po'tyí¹i joon coon¹³ joon jmoo¹o 'nii²¹ tya' tsá².

²⁰ Pe 'in tsá² catyáai² 'in jo mo júin¹ mo gangóo¹ wúu¹ tya' cwa² do jo gajoo²¹-tsi 'e gó² jmoo¹o. Jo gajoo²¹-tsi un'goo²¹o jileei²¹ espíritu gó² jon'gi gajoo²¹-tsi 'e jo un'goo²¹o dioses tya'a 'in gajmeei¹ tsá² 'e lí¹ cwanáa¹ si cwataa²¹ 'ee si ñi³ yúun² 'ee si cuun²¹² 'ee si 'mó² 'ee. Tsá²-a gajmee¹i 'i, joon jo lí² jøø²ø jon'gi lí² núu²un jon'gi lí² ngí¹ tí¹i. ²¹ La joon jon 'in tsá² do jo gatyui²-tsi 'e jo jngaa¹³i

tsá², jo gatá²ü 'e jmoo¹o 'e loo¹o la joon jo gatá²ü fee²¹i tsami² tya' tsá² xeei²¹. Jo gatá²ü jmoo¹o 'uun²¹.

10

Gamáa¹na ángel 'in san²an coon²¹ jí² pi³

¹ Joon gamáa¹na jaain²¹gi ángel 'in 'gøøi¹³ 'in gajgáa¹i fu ñüfú². Tyíin¹³in jní¹ joon coon²¹ cuuntuu²¹ tsi³ yü' tyí¹i. Joon ní¹i jü¹ la jüi¹ ñi¹. Joon tyüü¹ü silí²-i jí². ² Joon san²an coon²¹ jí² pi³ sinii¹³ joon gasi²i tí² lí' tsáa¹ ni jmi'ñi¹³ joon tí² lí' tooin²¹² gasi²i cwoo¹³ tyüü²¹. ³ Joon ga'oo¹o tá² líli¹ la 'oon¹on 'yíia² león. Joon mo ga'oo¹o 'in ángel do joon ga'oon¹on cwaain'ñá³ dyía¹ naa¹³ lawa 'e gafaa²¹o. ⁴ Joon mo ngayui¹³ ga'oon¹on cwaain'ñá³ dyía¹ naa¹³ do itóon³oon ni mo'jí² júu³ tya'a pe ganúu³uun coon²¹ júu³ jó² fu ñüfú² jin²in sii²¹i jna:

—'Ma² 'e júu³ 'uuin²¹ ganüü²ün mo ga'oon¹on cwaain'ñá³ dyía¹ naa¹³ do. Jo toon¹³on ni mo'jí².

⁵ Joon 'in ángel 'in gamáa¹na siin¹²in ni jmi'ñi¹³ coon¹³ cwoo¹³ tyüü²¹ gasaa¹³a cwoo²¹o tsáa¹ fu ñüfú². ⁶ Joon ga'é¹³mo Dios 'in seen²¹ coon²¹ tøø²mo 'in gajmaa¹a ñüfú² coon¹³ po¹³ juncwii²¹ coon¹³ jmi'ñi¹³ coon¹³ jilaa²¹ 'e sá². Ga'é¹mo, gajin²in:

—Jo 'ee lí'üi²¹²gi; ⁷ tsu mi tí² 'ii²¹ ixüü¹ü ángel do lí tí²

dyáí¹ joon itsé¹mo júu³ 'úuin² tya' Dios 'e gacwo²o Dios tsá² tya'a 'in gacwoo¹o júu³ tyú² tya'a calií.

⁸ Joon 'e júu³ ganúu³uun jó² fu ñu¹fú² gajin²in gasii²¹i jna tún¹:

—Cwotyán² 'e jí² san² 'in ángel siin¹²in ni jmi¹ñi¹³ coon¹³ cwoo¹³ tyuu²¹.

⁹ Joon gangó³oo li siin¹²in 'in ángel do joon gamí³í 'e jí² pi¹³ 'e san²an. Joon gacwo¹o jna. Joon jin²in sii²¹i jna:

—Jun³ 'e jí² lo, joon fiin¹³in joon nii¹³in joon iliróo² nu¹ 'óo¹³o la róo² to² pe mi tisií¹³ nu¹ tuu¹u ilityi¹.

¹⁰ Joon gacón³oon 'e jí² pi¹³ san²an ángel do joon gafín³iin, ganií²¹iin. Joon nu¹ 'óo³oo galiróo² la róo² to² pe mo ngayuui¹³ ganií²¹i galityi¹i nu¹ tu³uu. ¹¹ Tsifu gajin²in sii²¹i jna:

—'Ná¹ cwocwo²o júu³ tyú² tya' Dios cwáain¹ tya' tsá² fúu¹ la joon cwáain¹ tya' naciones xiia²¹. Joon la caain²¹ li faa²¹ tsá² jmi¹ xiia²¹ joon tyani róo¹³ 'ná² cwo²o júu³ tya' Dios.

11

Gamóo³oo 'ee ilí² tya' gáí¹ tsá² 'in cwoo¹o júu³ tya' Dios

¹ Joon gacwo¹o jna ca'no' to² 'e tya¹ tsá² 'ii²¹ joon jin²in sii²¹i jna:

—Ráan²u, tya¹ 'ii²¹ tya' inuu cwo¹ fee¹ tya' Dios Jmii²¹ coon¹³ ni altar. Un'í²in jii¹ti taai² un'goo²¹o Dios inuu

cwo¹ do. ² Pe jo tya¹ 'ii²¹ 'in'yíia² cwo¹ tsu tya' tsá² seein²¹ li wíin² 'in jo líi¹ tsá² Israel. Joon 'in tsá² seein²¹ wíin² do i'láa¹ tya' 'e fuu²¹ li cwai¹³ lo ce tsín¹ tunláí¹ sii²¹ tsi gáí¹. ³ Jna-a isí³na gáí¹ tsá² tyiia 'in faa²¹a cwáain¹ tyiia ce tsín¹ 'ni¹ jiiin²¹ tsi ca'no'. Joon 'in tsá² gáí¹ do ityi² 'i' mi² lí¹ tyiia²¹².

⁴ Joon 'in gáí¹ tsá² tyiia do líi¹ tún² 'mó² olivo joongi líi¹ tún² ñí³ taa¹³ cera 'e táan² tyani Dios Jmii²¹ 'in tyu¹² to² juncwii²¹. ⁵ Joon wa 'iin²¹²in tsá² 'lá¹ tya' 'in gáí¹ tsá² do i'yei² jí² moo'oo²¹²o, joon injúun¹in coonti jileei²¹ 'in 'eei¹ 'ii. Joon coon¹³ la joon ijúun¹in jileei²¹ 'in 'iin²¹²in 'lá¹ tya'a. ⁶ Joon 'in tsá² gáí¹ do lí²-i tyu²u to² wa'a jo jó² jmi¹ la 'ii²¹² ifaa²¹a cwáain¹ tya' Dios la joon lí²-i tyu²u to² lijmi¹ jmi²¹. Joon doñi¹ee 'ii²¹ 'iin²¹²in lí²-i 'e¹e tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'láai² 'ii¹³ jmoowúu¹. ⁷ Pe mo gatsín¹ cwoo¹o 'in gáí¹ tsá² do júu³ tya' Dios 'in joo²¹ 'lii¹³ 'in gacwo¹ii¹ li sityú² do itéen¹in coon¹³ 'in gáí¹ do joon ilii¹i 'ido ijngaa¹³mo 'in 'lii¹³ 'in tsá² gáí¹ do. ⁸ Joon 'in gáí¹ 'lii²¹² do ityiia²¹ jee²¹² 'nú¹ fuu²¹ fee²¹ li gateen¹in Ña'ñu¹u' Jesús tsaa¹ crúu¹³ tya'a. Mo líi¹³ unsii²¹ tsá² 'e fuu²¹ do Sodoma si Egipto 'ee mo 'iin²¹²in jmaa¹a júu³ 'e gó² gajmaa¹a 'in tsá² néei¹ do tya' Jesús. ⁹ Joon jee²¹² 'ni¹

jmii²¹² tsi catyaa¹ ñi¹ 'in tsá² seein²¹ la caain²¹ juncwii²¹, 'in faa²¹a jilaa²¹ nii² jmí¹, 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ coon¹³ jilaa²¹ nii² tsá² ijøø²i 'in gáí¹ 'lii²¹² do tsu jo cwoo¹i wa'a tsa'áai¹³ tsá² 'ii. 10 Joon 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ ijmáa¹a jløø¹³i 'e gajúin¹ 'in tsá² gáí¹ do 'in cwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios Jmii²¹. Jløø¹³mo 'áai¹ ca gacwo¹o ruu²¹i 'e 'yaa¹-tsi la jaain²¹ la jaain²¹. Tsu 'in gáí¹ tsá² do gauntyí²in tsá² taain²¹² juncwii²¹ coon¹³ júu³ tyú² gacwoo¹o. 11 Pe mo gatsín¹ 'ni¹ jmii²¹² tsi catyaa¹ ñi¹ gaunjiin²¹in Dios tún¹ 'in tsá² gáí¹ nijúin¹ do joon jmaa¹a teen¹in. Joon gafoo¹³mo jileei²¹ 'in gango¹. 12 Joon tsifu ganúu²un 'in tsá² gáí¹ do coon²¹ júu³ tá² jó² fu ñu'fú² 'e jin²in:

—Ñilín²naa' fu yu' lo.

Joon gasóo²o jee²¹² coon²¹ jní¹ fu yu' ñu'fú² la nii²¹²i 'in 'eei¹ 'ii. 13 Tsifu joon gajøø²¹gon 'wó² lí¹ joon catyuui¹³ jee²¹² dyá² tsa² 'e fuu²¹ do ga'in² joon dyá¹ mil tsá² gajúin¹ mo gajøø²¹ 'wó² do. Joon 'in tsá² catyáai² do 'in gasáai¹ 'e fuu²¹ do gafoo¹³mo joongi gaun'goo²¹o Dios Jmii²¹ 'in tyíin¹ ñu'fú².

14 Coon¹³ la joon gangíi¹ fa'í³ li tí² tún² pe jo la 'ii²¹² jó¹ fa'í³ li tí² 'ni¹.

Xuu¹u ángel lúu¹ tya'a li tí² dyá¹-i

15 Joon gaxuu¹u 'in ángel li tí² dyái¹ lúu¹ tya'a. Joon gafaa²¹a júu³ tá² jó² fu ñu'fú² 'e jin²in:

Jilaa²¹ to² sá² juncwii²¹ galí²-i ilí² tya' Ña'ñu¹u' Dios coon¹³ 'in gasii¹in Dios 'in gajmaa¹a tiin¹³ tsá² 'in sii²¹ Cristo;

joon 'ii 'in tyu²u to² coon²¹ tøø²mo.

16 Joon 'in dyiiatyúuin² tsacøøi¹³ 'in néei¹ li silii²¹² tya'a tyani Dios Jmii²¹ gajmaa¹a 'in tuu²¹i jun²un ni 'wó² 'e un'goo²¹o Dios Jmii²¹.

17 Joon gajin²in:

Cwóo¹³o'o 'nu 'má¹u'u, Ña'ñu¹u' Dios tyii¹, 'in lí² jmá¹ jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in.

Seen²¹mo'o ca la mo jée¹, joon seen²¹mo'o la no, joon iñi¹³i.

Cwóo¹³o'o 'má¹u'u tsu niga'ú²u to² fee¹ tyi'i.

Joon 'láa² 'wii²¹² tyu²u to².

18 Tsá² taain²¹² juncwii²¹ nigajmaa¹a 'nii²¹-tsi tyi'i pe la no gatí² 'ii²¹ 'e jo ta²gi'i 'e la jmoo¹o tsá².

Nigatí² 'ii²¹ ijmaa²¹a 'ii²¹ tya' 'e gó² 'e nigajmaa¹a 'in nigajúin¹.

Joon icwo²o tsá² tyi'i 'in gafaa²¹a cwáain¹ tyi'i 'e tii²i.

Joon jileei²¹ 'in tsa¹-tsi 'nu, jileei²¹ 'in un'goo²¹o 'nu i'ii²¹i 'e tii² la tsá² feei¹ tiin¹³ la tsá² 'wéi¹.

Joon i'ín¹u'u 'in 'láa¹ juncwii²¹.

19 Joon ganó¹ cwo¹ fee¹ tya' Dios Jmii²¹ 'e si' ñu'fú². Joon gamóo^{3oo} cwóo¹ taa¹³ júu³ ga'ii¹ Dios coon¹³ tsá² tya'a tsi inuu cwo¹ do. Joon galí² jí² cwaain'ñá³, gani²¹, gatyia²¹ cwaain'ñá³, joon gajøø²¹ 'wó² joon gaxuu²¹ tsí¹ líi¹.

12

'In tsamí² coon¹³ 'in mii²¹ 'líi³

1 Joon galí² coon²¹ li² 'e fee¹ 'áai¹ fu yu' ñu'fú²: lawa jaain²¹ tsamí² tyi² 'i' mi² 'e li la líi¹ ñi¹ joon 'wii²¹² tíi¹ 'í¹ sii²¹. Joon 'ú² tyí¹ si² coon²¹ corona taain²¹² dyatuuin¹ núu¹.
 2 Joon 'in tsamí² do tyéen¹ in yuu²¹. Joon 'oo^{1o} coon¹³ wúu¹ 'e nii²¹ mo galiseein²¹ yuu²¹ do. 3 Joon coon²¹ gi li² galí² tún² fu yu' ñu'fú²: lawa jaain²¹ mii²¹ 'líi³ yúuin² 'in sá² dyá¹ po'tyi². Joon tsi³ dyá² moofi³ joon jmai² coon²¹ corona taa¹³ tyí¹. 4 Joon gaunraan¹³ in catyuui¹³ líi¹ gi núu¹ si¹³ ñu'fú² coon¹³ moocúun^{1un} joon gadyee¹³ fu ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon 'in mii²¹ 'líi³ do gajaan¹ an tyani 'in tsamí² 'in ti lí² liseein²¹ yuu²¹ tya'a icuu²¹ tsifu mi liseein²¹ yuu²¹ tya' 'ido. 5 Joon galiseein²¹ jaain²¹ xuui²¹² tsañuu¹ tya' 'in tsamí² do. Joon 'in xuui²¹² do ityu^{2u} to² 'ii jilaa²¹ naciones sá² juncwii²¹ coon¹³ coon²¹ 'ii¹³ 'e lí¹ ñi³. Joon tsifu-u gasaa²¹;

Dios yuu²¹ tya' tsamí² do fu li tyíin¹ in li silii²¹² do. 6 Joon 'in tsamí² do gacwiin^{1o} fu coon²¹ li jo 'in tsá² taain²¹². Do-o nigatya¹ Dios tyú² tya'a ilicwo¹ 'ido 'e dø^{1ø} ce tsín¹ 'ni¹ jiiin²¹ tsi ca'no'.

7 Mo ngayuui¹³ joon ganá¹ 'nii²¹ fu ñu'fú². Joon 'in ángel 'in tyiin² gi sii Miguel coon¹³ ángeles tya'a catyáai² gatéen¹ in coon¹³ 'in mii²¹ 'líi³. Joon 'in mii²¹ 'líi³ do coon¹³ 'ii¹³ tya'a gatéen¹ in coon¹³ 'in ángeles tyú¹ 8 pe jo galí² 'in 'líi³. Joon jo lisá² 'áan³ tya'a fu ñu'fú². 9 Joon coon¹³ la joon ga'wóo²ⁱ 'in mii²¹ 'líi³ do fu ñu'fú². 'In mii²¹ 'líi³ do sii^{21o} jon 'in 'líi³; sii^{21o} jon Satanás. Ca la mo 'wiin²¹² gacón² 'in mii²¹ 'líi³ do tsá² taain²¹² juncwii²¹ too². Joon gapí² in Dios 'in mii²¹ 'líi³ do ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ 'ii¹³ tya'a.

10 Joon ganúu^{3uun} coon júu³ tá² jó² fu ñu'fú² 'e jin² in:

—Nigatí² 'ii²¹ ijmá² Dios tiin¹³ tsá². Ti li liñii¹ tsá² Dios 'in fee¹ mo 'ii. Ityu^{2u} Dios tyi' to². Gatí² 'ii²¹ 'ii²¹; Cristo to² tya'a. Tsa Dios gatyii¹ fu ñu'fú² 'in niga'ñii¹ la 'woo¹ jmi¹ tyani Dios 'in jai² líi² Cristo. 11 Joon galí² 'ido coon¹³ jmi¹ gatún^{3un} tya' Jesús 'in líi¹ Cordero tya'a. Galí^{2o} joon 'wii¹³ júu³ tya'a 'e nigajin² in xiiala gajmaa^{1a} Jesús tiin¹³ tsá². Joon jo 'goo^{21o} wa'a júuin² 'wii¹³ júu³ tyú² tya'a. 12 'Wii¹³ joon

jmaa²aa' jløø¹³naa' jileei²¹
'naa' 'in néei¹ ñu¹fú² Pe
fúu² 'naa' 'in taain²¹² ni
cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ 'in
taain²¹² nu' jmi¹ñi¹³ tsu 'in
'lhi¹³ gajgaai¹ jee²¹² 'naa' joon
tyi²in 'áai¹ tsu ñi¹o 'e jo wóo²
lí² jmáa¹a 'e 'iin²¹²in jmáa¹a.

13 Joon mo galili²i 'in mii²¹
'lhi¹³ do 'e nigapi²in Dios 'ii
fu juncwii²¹ joon nga'øø¹³mo
'in tsami² do 'in galiseein²¹
xuui²¹² tsañuu¹ tya'a. 14 Pe
Dios gacwoo¹o ga'yá³ cwáa¹
mii²¹ feei¹ tya' 'in tsami² do
joon ili¹i fu li jo 'iin tsá²
seein²¹ li sá² 'áan³ tya'a. Lí²
cwó² Dios 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no'
'e dø¹ø 'in tsami² do. Do-o
táain² wíin² li jo ngí¹ 'in mii²¹
'lhi¹³ do. 15 Joon 'in mii²¹ 'lhi¹³
do gaxuu¹u gajmaa¹a lawa
coon²¹ jmi²¹ fee¹ 'yeei²¹
'oo²¹²o wa ilicaain²¹ 'in tsami²
do coon¹³ jmi²¹ 'yeei²¹
'oo²¹²o. 16 Pe ni cwoo¹³
'wó² gauncoon¹³o 'in tsami²
do joon ga'gi²¹ ni 'wó² do
joon do-o gayuan²¹ jmi²¹ 'e
gaxuu¹u 'in mii²¹ 'lhi¹³ do.
17 Mo gali² la joon, joon 'in
mii²¹ do lili¹gi tyi²in tya'
'in tsami² do joon gangóo¹
ngatíin¹in coon¹³ 'in jún² tya'
'in tsami² do 'in catyáai²gi.
Joon 'in jún² tya' 'in tsami²
do lí¹i tsá² jmoo¹o la to² tyu²
Dios, 'in jmoo¹o júu³ jilaa²¹ 'e
nigajmaa¹a Jesucristo 'wii²¹²
tya'a.

13

Máa¹na gáí¹ joo²¹ 'lhi¹³

1 Joon gajmáa³aa siin¹³na
ni tsáa² ti² jmi¹ñi¹³ joon
gamáa¹na jaain²¹ joo²¹ 'lhi¹³
'in ga'yeei²¹ jmi¹ñi¹³ do. Joon
'in joo²¹ 'lhi¹³ do tí² dyía¹
mootyi² joon tsí² dyá² moofi³.
Taa¹³ jmai² coon²¹ corona
la coon²¹ moofi³. Joon la
coon²¹ mootyi² do toon²¹²
coon²¹ e gó² faa²¹ tya' Dios.
2 Joon lí¹i la líi¹ 'yia² tí³
'in joo²¹ 'lhi¹³ do joon li tí¹i
la li tí² oso. Joon 'oo²¹²o li
la li 'oo²¹² 'yia² león. Joon
'in mii²¹ 'lhi¹³ do gacwo¹ 'ido
wa'a pí² tya'a coon¹³ 'áan³
tya'a. Gacwó² 'ido jon to²
fee¹. 3 Joon coon²¹ mootyi²
tya' 'in joo²¹ 'lhi¹³ do sicwuu²¹
ca la lí¹ ijúun²in. Pe 'e mootyi²
do li sicwuu²¹ do ga'loo¹o.
Joon ganga'goo²¹-tsi jileei²¹
tsá² taain²¹² juncwii²¹. 4 Joon
gaun'goo²¹o tsá² 'in mii²¹ 'lhi¹³
do tsu 'ii-o gacwo¹ 'in joo²¹
'lhi¹³ do to² 'e 'oo¹o. Un'goo²¹
tsá² jon 'in joo²¹ 'lhi¹³ do
jin²in:

—Jo 'in seein²¹ la lí¹i 'in
joo²¹ 'lhi¹³ no. Joon, ¿iin lí²
tín² coon¹³ 'ii?

5 Joon ga'yeei²¹ 'oo²¹²o júu³
jloo³ joongi júu³ gó² tya' Dios.
Joon ga'ii²¹i to² tya'a ca tsín¹
'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no'. 6 Joon 'in
joo²¹ 'lhi¹³ do gafaa²¹a 'laa²¹
tya' Dios joongi faa²¹a 'laa²¹
tya' 'e sii²¹ Dios. Faa²¹a 'laa²¹
jon tya' li tyiin¹ Dios coon¹³
jileei²¹ 'in taain²¹² nu¹fú².
7 Joon gacwóo¹ 'e jmá¹ 'nii²¹
tya' 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios
ca gali²o. Ga'ii²¹i 'in joo²¹

'lhi³ do 'e lí² tyu² to² jilaa²¹ ni² tsá² taain²¹² juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ fuu²¹ coon¹³ jileei²¹ 'in faa^{21a} jmí¹ xiia' fu la 'úi³ juncwii²¹. ⁸ Joon jileei²¹ tsá² 'in jo taain²¹² ni jí² tya' Jesús 'ii 'in gaun'goo^{21o} 'in joo²¹ 'lhi³ do; ca la mo 'wiin²¹² garóon¹ juncwii²¹ jo taain²¹² 'in tsá² do ni jí² do li taain²¹² jileei²¹ 'in cwo^{1o} Jesús juncwii²¹ 'múu² tya'a. Joon líi¹ 'in Jesús do Cordero 'in najúin¹.

⁹ Joon wana tsí³ tsá² loocwóo^{1o}, cwonuu^{1un}. ¹⁰ Wana 'in tsá² tsajéi¹ tsá² 'nuñ³, 'nuñ³⁻ⁱ jon itsajéi¹ tsá² 'ii. La joon jon wana jngaai¹³ tsá² tsá² coon¹³ ñijlí²⁻ⁱ, coon¹³ ñijlí²⁻ⁱ joon ijngai² tsá² 'ii. Tsu 'wii¹³ joon 'in jmoo^{1o} la to² tyu² Dios 'ná² taain²¹² tá²-tsi joon jai² líi².

¹¹ Mo ngayuui¹³ joon gamáa^{1na} jaain^{21gi} joo²¹ 'lhi³ 'in ga'yeei²¹ ni 'wó². Tsí³ tún² moofi³ la tsí³ moofi³ joo'saa²¹ xuui²¹². Pe faa^{21a} 'ido la faa²¹ 'in mii²¹ 'lhi³ do. ¹² 'Oo^{212o} jilaa²¹ to² tya' 'in joo²¹ 'lhi³ nifu. Joon 'in joo²¹ 'lhi³ li tí² gáí¹ gajmaa^{1a} gaun'goo^{21o} tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'in joo²¹ 'lhi³ nifu 'in ga'loo¹ coon²¹ mootyí¹ li sicwuu²¹ la lí¹ ijúun²ⁱⁿ. ¹³ Joon 'in joo²¹ 'lhi³ li tí² gáí¹ do gajmaa^{1a} li² fee¹ 'áai¹. Ca gajmaa^{1a} jalí² jí² yu' juncwii²¹ joon gaxuu²¹ fu ni 'wó² la jó² tsá² gajmaa^{1a} 'in joo²¹ 'lhi³ do. ¹⁴ Joon

coon¹³ li² 'e gajmaa^{1a} 'in joo²¹ 'lhi³ li tí² gáí¹ do tyani 'in joo²¹ 'lhi³ nifu gacón^{2on} tsá² taain²¹² juncwii²¹ tóo². Joon 'in joo²¹ 'lhi³ li tí² gáí¹ do gatyu^{2u} to² tsá² wa'a jméi² 'ido jaain²¹ 'in líi¹ la líi¹ 'in joo²¹ 'lhi³ sicwuu²¹ coon¹³ ñí³ pe jiin^{21o}. ¹⁵ Joon 'in joo²¹ 'lhi³ li tí² gáí¹ do gajmaa^{1a} jiin¹ 'in gajmee¹ⁱⁿ tsá² 'in líi¹ la líi¹ 'in joo²¹ 'lhi³ nifu. Ga'láa² 'wii²¹² gafaa^{21a} 'in joo²¹ 'lhi³ gajmee¹ⁱⁿ tsá². Joon gajngaa¹³ⁱ jileei²¹ 'in jo gaun'goo^{21o} 'ii. ¹⁶ Joon gatyu^{2u} to² 'e lín²ⁱⁿ tsá² li² cwoo^{21o} tsáa¹ si tyatyi² 'ee. Jilee^{21mo} xufiin¹³ tsá² 'wéi¹ si tsá² tyiin² 'ee, si tsá² sá² cuu² si tsá² tañí² 'ee, si tsá² jmoo^{1o} to² 'ña'a si tsá² jmoo^{1o} to² tya' tsá² xeei²¹ 'ná² lín²ⁱⁿ 'e li² do. ¹⁷ Tsu wana jo tyaan¹ tsá² 'e li² do si nombre tya' 'in joo²¹ 'lhi³ do jo li² ló³ tsá² 'ee 'nii¹ⁱⁿ joon jo lí² 'nii¹ⁱⁿ tsá² 'e 'nii¹ⁱ. ¹⁸ 'E li² do li la li coon²¹ número. Jon wana jmii¹-tsi tsá² li²-i un'í² tsá² 'e número tya' 'in joo²¹ 'lhi³ do tsu número tya' tsañuu¹ do. 'E número do tí² seisciento sesenta y seis.

14

Núu³uun '00¹0 'in 144,000 tsá²

¹ Mo ngayuui¹³ joon gajó³00 joon gamáa^{1na} Jesús, 'in líi¹ Cordero, siin¹³ⁱⁿ ni moo²¹ sii²¹ Sión. Joon téein² coon^{13on} coon²¹ cíein¹³

mil tsi tunlo¹ tyán² mil tsá².
 Joon 'in tsá² tyaan¹ an tya'tyi¹
 'e sii²¹ Cordero coon¹³ 'e
 sii²¹ Jmii²¹. ² Joon ganúu³ uun
 'e 'iin² 'e jó² fu ñufú², 'iin²
 la 'iin² li 'y_u jmii²¹ 'láai¹
 li¹. 'Iin² lawa mo 'oon¹ on
 cwaain'ña³ tá² li¹. Fúu¹³ mo
 ti¹ téein² poo²¹ o tuntuu²¹
 tya'a. ³ Joon 'øø¹ø coon²¹
 canto 'múui² tyani li sili²¹²
 li tyiin¹ Dios joongi tyani 'in
 tyúuin² joo²¹ jiin¹ coon¹³
 'in tsacøø¹³ do. Joon jiin¹³
 jaain²¹ jo lí² litíi² 'e canto do
 jiin¹³ 'in coon²¹ cíein¹³ mil tsi
 tunlo¹ tyán² mil tsá² do lí²
 litíi² 'e canto do. 'In tsá² do
 'in nigajmaa¹ a Dios tiin¹³ in
 jee²¹² tsá² taain²¹² juncwii²¹.
⁴ 'Ido 'in jo 'ee niga'láa¹
 coon¹³ tsamí². Jmai² 'in
 tyún¹ mo 'ii, joon ngii¹ o coon¹³
 Jesús doñixia¹ fu tsalín² mo.
 Gauntiin¹³ Jesús 'ii jee²¹² tsá²
 'e lín² in lawa coon²¹ fa¹ tya'
 Dios Jmii²¹ nifu joongi tya' 'in
 Cordero do. ⁵ Jiin¹³ coon²¹
 júu³ tajuu²¹ jo gasii¹ 'ido.
 Joon jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo
 røøi²¹ tyani Dios.

Júu³ ga'ii¹ gaai²¹ ángeles

⁶ Joon gamáa¹ na jaain²¹ gi
 ángel 'in ga'øøi² tuntsa¹
 ñufú². Joon 'in ángel do
 tyaan¹ an júu³ 'e taa²¹ coon²¹
 tøø² mo tya' xiiala tiin¹³ tsá²
 juncwii²¹. Jajmaa¹³ a tsá²
 júu³ jileei²¹ tsá² taain²¹²
 juncwii²¹; jilaa²¹ nii² tsá²
 'in faa²¹ a jilaa²¹ nii² jmí¹,
 'in néei¹ la coon²¹ fuu²¹.

⁷ Joon jin² 'in ángel do coon¹³
 coon²¹ júu³ tá²:

—Cwo'gøø²¹ moo' Dios.
 Jøø² oo' 'in feei¹ 'áa¹ mo 'i-i
 joon nigati² 'ii²¹ ijmáa¹ a 'ii²¹
 tya' tsá². Cwoun'goo² oo' 'in
 nigajmaa¹ a ñufú² coon¹³ ni
 cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³
 jmi'ñi¹³ coon¹³ li 'yá² jmii²¹.

⁸ Joon mo ngayuui¹³
 gafaa²¹ a 'in ángel do jaain²¹ gi
 ángel gafaa²¹ a jin² in:

—Jøø²øø', tyaan² aan'
 cwáain¹. 'In tsá² néei¹ Babilo-
 nia, 'e fuu²¹ fee¹ li¹, niga'aa¹ a
 fa'ii²¹ 'áai¹ tsu niga'e² e tsá²
 néei¹ la caain²¹ fuu²¹ 'e
 ungoo²¹ o dioses 'in jo la jai².

⁹⁻¹⁰ Joon jaain²¹ gi ángel
 gacwéei¹ joon gati² gaai²¹.
 Joon gafaa²¹ a coon¹³ júu³ tá²
 jin² in:

—Jileei²¹ 'in un'goo²¹ o
 'in joo²¹ 'lii¹³ do i'e² e Dios
 Jmii²¹ 'ii wúu¹ 'áai¹. La joon
 jon inii²¹ wúu¹ jileei²¹ 'in
 un'goo²¹ o 'in gajmeei¹ tsá²
 'in líi¹ la líi¹ 'in joo²¹ 'lii¹³
 do si lín² in 'e lí² do tya'tyi² si
 cwoo²¹ 'ee. Joon mi tí² joon jo
 feei¹ gi-tsi Dios coon¹³ 'in tsá²
 do, jmai² 'e 'nii²¹-tsi. Joon
 inii²¹ wúu¹ 'áai¹ coon¹³ jí²
 coon¹³ azufre. Tyani ángeles
 tya' Dios joongi tyani Jesús,
 'in sii²¹ o jon Cordero, inii²¹
 'ido wúu¹. ¹¹ Joon 'e wúu¹
 inii²¹ do 'e li la li coon²¹ unñi²
 'e soo¹ o coon²¹ tøø² mo. Jo
 sá² wa'a 'ii²¹ 'woo²¹ tya'a 'in
 gaun'goo²¹ o 'in joo²¹ 'lii¹³ do
 si gaun'goo²¹ o 'in gajmeei¹
 tsá² 'in líi¹ la líi¹ 'in joo²¹

'l̄ii³ do 'ee. La 'woo¹ jm̄i¹ jo sá² wa'a 'ii²¹ 'woo²¹o tya'a 'in lí¹i li² tya' 'in joo²¹ 'l̄ii³ do. ¹² Tsu 'wii¹³ joon 'ná¹-a jmáa¹a taa²¹-a jileei²¹ 'in tsa²-tsi Dios Jm̄i²¹, jileei²¹ 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios joon ja'mo líi² Jesús.

¹³ Joon ganúu³uun coon²¹ júu³ jó² fu ñu²fú² 'e jin²in s̄i²¹i jna:

—Taan¹ ni mo'jí² 'e júu³ lo: “Jl̄ø¹³mo jileei²¹ 'in jai² líi² Ña'ñu¹'u' Jesús mi júun²in. Jl̄ø¹³mo nano la joon li ngóo¹gi.” “Jo¹o”, jin²in 'in Espíritu Tyú² tya' Dios tsu i'ii²¹ 'woo²¹o tsá² to² tya'a joon jilaa²¹ to² tya'a 'e gajmaa¹a jo 'in²-tsi Dios.

Mo gacóon¹ ángeles 'e garoo²¹ fu juncwii²¹

¹⁴ Joon gajóø³øø joon gamóo³oo coon²¹ jní¹ taa²¹ joon ni jní¹ do tyín¹ jaain²¹ 'in lí¹i la líi¹ jón¹ tsañuu¹. 'Yu goon corona tyí¹i joon san²an coon²¹ ñijlí²-i tuu²¹ 'e 'má¹. ¹⁵ Joon gacwo¹h̄i¹ jaain²¹gi ángel inuu cwo¹ fee¹ si² ñu²fú² do, joon 'in ángel do gajin²in coon¹³ júu³ tá² s̄i²¹i 'in ángel tyín¹ ni jní¹ do:

—Tyiin¹³ ñijlí²-i tuu²¹ tyi'i joon cóon¹³on 'e garoo²¹ tyi'i tsu gatí² 'ii²¹ 'e galityú²-u 'e garoo²¹ juncwii²¹.

¹⁶ Joon 'in tyín¹ ni jní¹ do 'e gatyiin²¹in ñijlí²-i tuu²¹ tya'a juncwii²¹ joon gacóon¹on 'e garoo²¹ juncwii²¹.

¹⁷ Joon jaain²¹gi ángel gacwo¹h̄i¹ 'e cwo¹ si² ñu²fú² do. Saan²¹an jon coon²¹ ñijlí²-i tuu²¹ 'e 'má¹. ¹⁸ Joon gacwo¹h̄i¹ jaain²¹gi ángel ni altar 'in tyu² to² jí². Joon gafaa²¹a coon¹³ júu³ tá² gasi²¹i 'in ángel do 'in saan²¹an ñijlí²-i tuu²¹ 'e 'má¹ jin²in:

—Tyiin¹³ ñijlí²-i tuu²¹ tyi'i 'e 'má¹. Tyín²¹an 'e cwaain²¹ mi³ wuunjøø¹³ 'e garoo²¹ tyi'i 'e sá² juncwii²¹ tsu gafuu²u.

¹⁹ Joon 'in ángel do gatyiin²¹in ñijlí²-i tuu²¹ tya'a fu juncwii²¹. Joon gacoon²¹o mi³ wuunjøø¹³ 'e sá² juncwii²¹ joon gato²o tsi coon²¹ liníui¹. 'E 'øøi²¹-tsi tsá² 'e²e Dios tsá² wúu¹ 'áai¹. ²⁰ Joon ganíui¹ 'e mi³ do lí' co' fuu²¹ do. Joon lawa jmi¹ gatoon²¹ li ganíui² 'e mi³ do. Joon galí² jmi¹ do lawa'a li ngóo¹ jmi²¹ tí² cwó² 'ni¹ cíein¹³ kilómeters gangóo¹ jmi¹ do li náa¹ fuu²¹ do. Joon 'o² 'e jmi¹ do jii¹³ la ñíi² 'íi¹ 'oo²¹² cwa² mo 'yu freno 'oo²¹²o.

15

Lawa dyái¹ ángeles 'in tyán¹ fa'í³ li gatséi¹ tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹

¹ Joon gamóo³oo coongi li² fee¹ fu ñu²fú². 'Áai¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² 'wii¹³ 'e li² do. Gamáa³na dyái¹ ángeles 'in tyán¹ fa'í³ li gatséi¹ tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹. Joon coon¹³ 'e dyái¹ fa'í³ do gajeen²¹mo 'ni²¹-tsi Dios.

2 Joon gamóo^{3oo} lawa coon²¹ jmi'ñi¹³ la li sí³ sicaai¹³ jí². Joon téein² ni jmi'ñi¹³ do 'in jo gali¹ⁱ 'in joo²¹ 'lhi¹³ do tya'a. Jo gaun'goo^{21o} 'in tsá² téein² do 'in nigajmeei¹ tsá² 'in lí¹ⁱ la líi¹ 'in joo²¹ 'lhi¹³ do jon'gi ga'ii²¹ⁱ li² tya' 'in joo²¹ 'lhi¹³ do. Joon 'in tsá² do téein² ni jmi'ñi¹³ do san^{2an} tuntuu²¹ 'e gacwo² Dios 'ii. 3 Joon ga'øø^{1ø} 'in tsá² do coon²¹ canto tya' 'lhi²¹² Moisés 'in gajmaa^{1a} la to² tyu² Dios joongi ga'øø^{1ø} canto tya' Jesús, 'in líi¹ Cordero, 'e jin²ⁱⁿ:

Fee¹ joon 'ya^{2gi} jilaa²¹ 'e gajmaa^{21a}, Ña'ñu^{1u} Dios.

Jiin¹³ 'nu-u lí² jmaa^{21a} jilaa²¹ 'e 'iin²¹² u'un.

Coon²¹ tsáa¹ joongi 'e la jai² 'e fu¹ tyi'i.

Róøi¹³ tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'nu.

4 Jiin¹³ jaain²¹ jo seein²¹ wa'a jo 'gii²¹ⁱ 'nu, Ña'ñu^{2u},

jilee²¹ mo iunfee¹ⁱ 'nu.

Jiin¹³ 'nu-u 'in tyú^{1mo}.

Joon jilee²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ jalín²

un'goo^{21o} 'nu.

Nigacón^{2o} cwáain¹ 'e røø²¹ jilaa²¹ 'e jmoo^{21o}.

5 Mo ngayuui¹³ joon gajøø^{3øø} joon gamóo^{3oo} ganó² 'e cwo¹ si² ñu'fú² li sí'mó² 'e cuun²¹² toon²¹² ley do.

6 Joon ga'wooi²¹ dyái¹ ángeles 'e cwo¹ do. Joon 'in dyái¹ ángeles do tyaan^{1an} dyáa¹ nii² fa'í³. Joon tyi²ⁱ 'in ángeles do siin³ⁱⁿ taa²¹ jii¹ lí¹

'mi² sii²¹ lino. Joon si'ñuu¹ nitsi¹ 'e lí¹ jmai² cwanáa¹. 7 Joon jaain²¹ jee²¹² 'in joo²¹ jiin¹ do gacwo^{1o} jmai² coon²¹ 'ú¹ pi³ lí¹ cwanáa¹ 'in ángeles dyái¹ do. Joon røøi²¹ tya' jilaa²¹ wúu¹ 'e^{2e} Dios tsá² 'e 'ú¹ pi³ do. Joon Dios do seein²¹ coon²¹ tøø^{2mo}. 8 Joon 'e cwo¹ do garøi¹ coon¹³ 'e 'ya^{2gi} la joon coon¹³ to² 'e 'oo^{1o} Dios. Lawa unñi² 'e garøi¹ 'e cwo¹ do. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² tsataai² inuu cwo¹ do ca mo gatséi¹ 'e dyáa¹ fa'í³ tyaan^{1an} 'in dyái¹ ángeles do.

16

Lawa 'ú¹ pi³ tyaan^{1an} fa'í³

1 Joon ganúu^{3uun} coon²¹ júu³ tá² jó² fu inuu cwo¹ joon gajin²ⁱⁿ sii²¹ⁱ 'in dyái¹ ángeles do:

—Cwolín^{2naa}, cwo'íi^{1naa} 'e fa'í³ tya' Dios 'e taa¹³ 'ú¹ pi³ tyii' ni cwoo¹³ juncwii²¹.

2 Joon 'in ángel nifu nga'íi¹ⁱⁿ 'ú¹ pi³ tya'a ni cwoo¹³ juncwii²¹ joon ga'yéé²ⁱ juu²¹ 'lhi¹³ tya' jilee²¹ 'in niga'ii²¹ⁱ li² tya' 'in joo²¹ 'lhi¹³ do si 'in nigaun'goo^{21o} 'ee 'in gajmee¹ⁱ tsá² 'in lí¹ⁱ la líi¹ 'in joo²¹ 'lhi¹³ do.

3 Joon 'in ángel li tí² gáí¹ nga'íi¹ⁱⁿ 'ú³ pi³ tya'a ni jmi'ñi¹³ joon jmi'ñi¹³ galí¹ la li jmi¹ tya' 'lhi²¹². Joon gajún^{1mo} jilee²¹ joo²¹ táai² jmi'ñi¹³.

4 Joon 'in ángel li tí² gaai²¹ nga'íi¹ⁱⁿ 'ú¹ pi³ tya'a ni jmi²¹ coon¹³ ni li 'yá² jmi²¹ joon

galí¹ jmi¹. ⁵ Joon ganú³uun 'in ángel tya' jmí²¹ do jin²in:

—Røø²¹ 'ii²¹ gajmaa²¹a, Ña'ñu^{1u} Dios, 'in tyúí¹. Seen²¹mo'o la mojeeí¹, joon seen²¹mo'o la no. Røø²¹ 'ii²¹ gajmaa²¹a tya' tsá² t_u 'in tsá² do nigat_{uun}^{1u} jmi¹ 'øøi² 'in jai² líi² 'nu, 'in gafaa²¹a 'wii²¹² tyi'i, t_u gaty_u^{2u} to² 'e 'uun²¹ 'in tsá² do jmi¹ jii¹³ la gatí².

⁷ Ganú³oo jon jú³ jó² fu ni altar do 'e gajin²in:

—'E ja¹mo nigajmaa²¹a 'ii²¹ røø²¹ joongi coon²¹ tsáa¹, Ña'ñu^{1u} Dios. Jii¹³ 'nu li² jmaa²¹a ce jilaa²¹ 'e 'iin²¹²u'un.

⁸ Joon 'in ángel li tí² tyúuin² nga'íi¹in 'ú¹ pi³ tya'a li 'íi¹in ñi¹. Joon gacwo^{1o} ñi¹ do ili² júun¹in tsá² coon¹³ jí² tya'a.

⁹ Joon gacáa²mo tsá² coon¹³ jí² do. Pe 'in tsá² do jo gajoo²¹-tsi wa'a gatsaa¹-tsi Dios 'in ty_u² to² fa'í³ do. X_u li' joon gafaa²¹gi 'laa²¹ tya' Dios.

¹⁰ Joon 'in ángel li tí² 'ñeei² nga'íi¹in 'ú¹ pi³ tya'a li tyíin¹in 'in ty_u^{2u} to² 'in joo²¹ 'líi¹³ do joon li ty_u² 'ido to² galin_u²¹. Joon 'in tsá² taai²¹² do gacuu^{21u} nisí¹²ⁱ coon¹³ wúu¹ 'e ní² do. ¹¹ Pe coon¹³ 'elo jo gajoo²¹-tsi 'e unsí²ⁱ 'e jmoo^{1o} 'e gó² tya'a, x_ujoon faa²¹gi 'laa²¹ tya' Dios Jmii²¹ tyíin¹ ñu'fú² 'wii¹³ nigangoo^{1o} wúu¹ 'yee²¹ⁱ juu²¹ 'lí³ do.

¹² Joon 'in ángel li tí² jnúui² nga'íi¹in 'ú¹ pi³ tya'a ni coon²¹ jmí²¹ fee¹ sii²¹ Eufrates joon gality_{uun}²¹ jmí²¹ do, gauntyí² fu¹ ijalíin² røøi¹³ 'in néeei¹ li 'yeei²¹ ñi¹.

¹³ Joon gamáa³na gaai²¹ espíritu gó² 'in líi¹ la líi¹ je'cwa² ga'wóo²ⁱ moo'oo² mii²¹ 'líi¹³ coon¹³ moo'oo² 'in joo²¹ 'líi¹³ coon¹³ moo'oo² 'in jin² 'e faa^{21o} júu³ tya' Dios Jmii²¹ pe jo jo¹. ¹⁴ Joon 'in espíritu do líi¹ 'ii¹³ tya' 'in 'líi¹³ joon li²-i jmáa¹a jilaa²¹ li² 'e tsa'goo²¹-tsi tsá². Joon 'in tsalín²mo tsauncaain²¹ jileei²¹ røøi¹³ 'in néeei¹ juncwii²¹. Iuncaain²¹ 'in røøi¹³ do itéen¹in 'e jmaa¹ 'nii²¹ mi tí² jmí²¹² fee¹ tya' Dios Jmii²¹ 'in li' jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in. ¹⁵ Joon jin² Dios: "Janúu²uun', igó³oo 'e 'uuin²¹ lawa jaain²¹ 'uun²¹. Joon jløø¹³mo 'in jo cwuu²¹ⁱ joon 'in tyi^{2o} sün³, 'in nanáa¹ tyá² tya'a. Ts_u la joon jo tí² ringúu¹ⁱ ngí² 'e jóø²ⁱ tsá² xeei²¹ 'ii, jo i'aa¹a fa'í²¹."

¹⁶ Joon 'in espíritu gó² do iuncaain²¹ 'in røøi¹³ do fu coon²¹ li sii²¹ Armagedón coon¹³ jmí¹ hebreo.

¹⁷ Joon 'in ángel li tí² dyái¹ ga'íi¹in 'ú¹ pi³ tya'a tya'cwii²¹. Joon gacwo¹ⁱ in_u cwo¹ si² ñu'fú² coon²¹ júu³ tá², jó² fu li si² li silí²¹² do, 'e jin²in:

—Nasi'yee²¹mo jilaa²¹-a.

¹⁸ Joon gali² jí² cwaain'ñá³ 'áai¹, ga'oon¹on cwaain'ñá³ joon ga'íi²ⁱ tá² líi¹. Joon

gajøø²¹ 'wó² llii¹ jii¹³
 coon²¹ naa¹³ jo mo gajøø²¹
 'wó² la do la jee²¹² taain²¹²
 tsá² juncwii²¹. 19 Joon 'e
 fuu²¹ fee¹ do gajli², gali² 'ni¹
 'ii¹³. Joon ga'in¹ lacaain²¹
 fuu²¹ catyiaa². Joon gati²-tsi
 Dios Jmii²¹ 'in tsá² néei¹
 fuu²¹ Babilonia 'a 'e¹e wúu¹
 jii¹³ la nigatyu^{2u} to² mo
 gati² 'nii²¹-tsi tya' 'in tsá² do.
 20 Joon jilaa²¹ cwoo¹³ tyuu²¹
 roon¹ ni jmi²¹ gayuun² mo
 joon jilaa²¹ moo²¹ jo sá²gi.
 21 Joon gaxuu²¹ tsí¹ coo¹³ 'áai¹
 jee²¹² tsá². Ca tunló¹ kilos la
 ca mi³ 'ii²¹ 'e tsí² do xuu²¹ fu
 yu'. Joon 'in tsá² do gafaa^{21a}
 'laa²¹ tya' Dios Jmii²¹ 'wii¹³
 tya' tsí¹ gaxuu²¹ do tsu líi¹
 gangoo¹on wúu¹ 'wii¹³ 'e tsí¹
 do.

17

'In 'yiiatsangó¹ feei¹

1 Joon gamáa³na jaain²¹
 jee²¹² 'in dyái¹ ángeles do
 'in san² 'ú¹ pi³ do. Joon 'ii
 gajin²in sii²¹ⁱ jna:

—Ná² fu lo, tsu i'e³ee 'nu
 xiiála i'e¹e Dios wúu¹ 'in
 'yiiatsangó¹ feei¹ 'in tyiin¹
 ni jmi²¹ni¹³. 2 Joon 'in róøi¹³
 taain²¹² juncwii²¹ nigangii¹ⁱ
 nigajmaa^{1a} 'e gó² coon¹³ 'ido.
 Joon 'in taain²¹² juncwii²¹
 lawa gali'in¹mo coon¹³ 'e gó²
 tya'a la mo 'un² tsá² vino.

3 Joon lawa'a 'e cíi³oo
 'in ángel do gatøø^{1ø} jna fu
 coon²¹ li jo 'iin tsá² taain²¹².
 Joon gamáa³na jaain²¹ tsami²
 tyiin¹in jaain²¹ joo²¹ 'lii¹³
 yúuin². Joon 'in joo²¹ 'lii¹³

do tsi³ dyía¹ mootyi¹ⁱ joon
 tsi³ dyá² moofi³. Joon la
 tøøi² 'in joo²¹ 'lii¹³ do toon²¹²
 'e faa²¹ 'laa²¹ tya' Dios
 Jmii²¹. 4 Joon 'in tsami² 'in
 tyiin¹in 'in joo²¹ 'lii¹³ do tyi²ⁱ
 'mi² 'nuu² júuin² coon¹³ 'e
 yúun². Joon sixéei¹³ cwanáa¹
 coon¹³ cuun²¹² 'e tyiin² 'áai¹
 coon¹³ perlas. Joon san²an
 coon²¹ copa lí¹ cwanáa¹
 sirøøi²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e
 un'leei²¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹
 'e gó² jmoo¹ 'in 'yiiatsangó¹
 do. 5 Joon toon¹on tya'tyíi¹ⁱ
 coon²¹ júu³ 'uui²¹ 'e jin²:
 “Babilonia 'in feei¹. Sáa^{3o}
 jileei²¹ 'yiiatsangó¹ 'ino.
 Sáa^{3o} jon jilaa²¹ 'e gó² 'e
 sá² juncwii²¹ 'ino.” 6 Joon
 gacón³oon cwáain¹ 'e 'iin¹mo
 'in tsami² do coon¹³ jmi¹
 tya' tsá² tsaa¹-tsi Dios joon
 coon¹³ jmi¹ tya' 'in gajngai²
 tsá² tsu 'wii¹³ jmoo^{1o} la
 to² tyu² Jesús. Joon líi¹
 nga'goo²¹-tsii mo gamáa³na
 'in tsami² do. 7 Joon jin²in 'in
 ángel do sii²¹ⁱ jna:

—'Ee li' tsa'goo²¹-o'o 'áai¹?
 Jmaa¹³aa 'nu júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi
 tsá² júu³ 'uui²¹ tya' 'in tsami²
 do joongi 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'in
 joo²¹ 'lii¹³ li tyiin¹in tsami²
 do. 'In joo²¹ 'lii¹³ do tsi³
 dyía¹ mootyi² coon¹³ dya
 moofi³. 8 'In joo²¹ 'lii¹³ do
 'in gañíi¹u'un 'in seein²¹ ca la
 jéei¹ pe jo seein²¹gi nano ti
 li cwo'íi¹ too²¹ tyí² li sá² tyá²
 'e nu'gi in'in² coonti. Joon
 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹
 'in tsa'goo²¹-tsi mi ní² 'in

joo²¹ 'l̄ii³ do 'in seein²¹ ca la j̄eei¹ pe jo seein²¹gi nano pe coon²¹ mi cwé¹mo tún¹ juncwii²¹. 'In tsá² 'in ninga'goo²¹-tsi do jo taain²¹² ni jí² li taain²¹² jileei²¹ 'in cwo¹o Jesús juncwii²¹ 'múui² tya'a. Ca la mo rón¹ juncwii²¹ jo taain²¹² 'in tsá² do 'e jí² do.

9 "Elo li² wa 'in 'iin²¹²in 'øøi²¹-tsi: Tún² nii² 'øøi²¹-tsi tsá² 'e dyá¹ mootyí² 'in joo²¹ 'l̄ii³ do. Li la li dyá¹ po³ t̄ii²¹ li tyín¹ 'in 'in tsamí² do. 10 La joon jon lawa dyá¹ róøi¹³. Nigaxuu²¹mo 'ñeei² róøi¹³ do, joon jaain²¹ tyu² to² nano, joon jaain²¹gi róøi¹³ do ti lí² jó¹. Joon mi cwé¹i coon²¹ sii¹³xu itaa²¹a. 11 Joon 'in joo²¹ 'l̄ii³ do 'in seein²¹ ca la j̄eei¹ pe jo seein²¹gi nano 'ii li tí² j̄ñeei² róøi¹³ xufin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'in dyá¹ róøi¹³ 'ido. Joon itsaa²¹o fu li 'ii²¹.

12 'Joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e dyá² moofi³ 'e gañi²i li la líi¹ dyéi² róøi¹³ 'in jo mo ga'ii²¹gi to² tya'a. Pe 'ii²¹mo to² tya'a caan²¹mo coon¹³ 'in joo²¹ 'l̄ii³ do. Jee²¹² coon²¹ hora ityu² to². 13 Canii²mo 'øøi²¹-tsi 'in dyéi² róøi¹³ do. Joon icwo¹o to² 'oo¹o coon¹³ 'ii²¹ tya'a 'in joo²¹ 'l̄ii³ do. 14 Joon itéen¹in coon¹³ Jesús, 'in líi¹ Cordero, pe Jesús do illi²¹i tsu feei¹gi 'ii la jee²¹² jileei²¹. 'Ii líi¹ róøi¹³ 'in feei¹gi la jee²¹² jileei²¹ róøi¹³. Joon jileei²¹ 'in ngi¹ coon¹³on nigatø¹o joon gatyii¹²in Dios 'ii. Joon jo tiuu²i 'ido 'ii.

15 Joon gajin² 'in ángel do sii²¹i jna:

—'E jmi^{ñi}¹³ gañii²¹in li tyín¹ 'in 'yiiatsangó¹ li la li jilaa²¹ fuu²¹ coon¹³ jileei²¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹ jmi¹ 'e sá² juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ nacíoon¹³mo. 16 Joon 'in dyéi² róøi¹³ do 'in líi¹ la li moofi³ tya' 'in joo²¹ 'l̄ii³ do ili'ee²¹i 'in 'yiiatsangó¹ do. Joon itiuu²mo 'ido 'ii ti ringúu¹i. Joon icuu¹mo 'ido 'ii joon ijúun²in coonti. 17 Tsu Dios gajmeei¹ 'in róøi¹³ do 'e jmáa¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in. Tsu 'wii¹³ joon røø²¹ gasí²i jee²¹² 'ii joon gacwo¹o 'in joo²¹ 'l̄ii³ tya'a ca tsín¹ jilaa²¹ júu³ ga'í²i Dios Jmii²¹. 18 Joon 'in tsamí² 'in ní¹u'u líi¹ a li 'e fuu²¹ fee¹ 'in tyu² to² jileei²¹ róøi¹³ taain²¹² juncwii²¹.

18

Mo ga'in¹ fuu²¹ Babilonia

1 Mo ngayuu¹³ joon gamáa³na jaain²¹gi ángel 'in gajngái¹ fu ñu¹fú² joon fee¹ to² 'oo¹o. Joon ni cwo¹³ juncwii²¹ jná² joo²¹ coon¹³ 'e 'ya²gi tya'a. 2 Joon coon¹³ coon²¹ júu³ tá² líi¹ ga'oo¹o jin²in:

—Niga'in²mo Babilonia 'e fuu²¹ fee¹ do. Niga'in²mo joon galí¹ coon²¹ li taain²¹² 'in 'l̄ii³. Do-o itéen¹in jileei²¹ espíritu gó². Lawa coon²¹ tyuu²¹ taain²¹² ton¹ 'l̄ii³, 'in 'eei²¹ tsá² galí² 'e fuu²¹ do. 3 Joon lawa gali'in¹mo tsá² taain²¹² juncwii²¹ coon¹³

'e gó² 'láa¹a 'in 'yiiatsangó¹ do. Joon 'in róøi¹³ taain²¹² juncwii²¹ gati²-tsi ngi¹ coon¹³ 'ido. Joon 'in 'nñi¹ 'e ló¹ tsá² galisá² cuu² tya'a coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² ti²-tsi.

4 Joon ganúu³uu coongi júu³ jó² fu ñu¹fú² 'e jin':

—'Woo²¹naa' 'e fuu²¹ lo jilee²¹naa' 'in líi¹ tsá² tyiia 'e jo 'ii¹³naa' tsaa² tya' 'ido jon'gi iliseein²¹naa' fa'i³ la fa'i³ iseein²¹ 'ido. 5 Tsu tsaa² tya'o galifee¹ 'áai¹ ca gatyali²¹² tsaa² tya'a fu ñu¹fú² joon gati¹-tsi Dios jilaa²¹ 'e gó² nigajmaa¹a. 6 Cwóo¹³oo' wúu¹ 'ido jiin¹³ la nigacwo¹o 'in xeei²¹. Cwotyí²ii' 'in tsamí² do tún² 'iin¹³gi jiin¹³ la nigajmaa¹a. Cwó²oo' 'e 'uu²¹u 'in tsamí² do tún² 'iin¹³gi 'e gó² la gacwo¹o 'ido tsá² xeei²¹. 7 'Áa¹mo fee¹i gajmei¹ 'ña'a joon 'áa¹mo tyá² seein²¹ jin²in: "Lo-o tyiin¹na líi¹na 'yiia²¹² róøi¹³. Jo líi¹na 'yiia¹nñi² joon jo 'ee wúu¹ imóo³oo." 8 'Áai¹ tyá² galiseein²¹ pe joon 'ii²¹ la joon jon ini² wúu¹. Tsu 'wii¹³ joon coon²¹ jmñi²¹² mi jó¹ fa'i³ tya'a ini² 'oo² ijó¹, ilixuui²¹²-tsi 'áai¹ joon ijuun²¹mo, joon caa¹i coonti ce lín²in fó² coonti. Tsu feei¹ 'áa¹mo Ña'ñu¹'u' Dios Jmii²¹ 'in gajmaa¹a 'ii²¹ tya'a.

9 Joon jileei²¹ róøi¹³ 'in gangi¹ jmoo¹ jløø¹³i coon¹³ 'ido ityi¹o, ilixuui²¹²-tsi mi jóø²ø roon¹on unñi² li caa²¹i 'in tsamí² do. 10 Wíin² téein²

tsu 'wii¹³ 'goo²¹-o ní² 'in tsamí² do wúu¹ joon jin²in:

—'Áai¹ tyafó² fúu² 'nu, Babilonia, coon²¹ fuu²¹ fee¹i joon coon²¹ fuu²¹ tyiin²! Pe jmñi²¹² nano gacwá¹ imoo¹³o wúu¹.

11 La joon jon 'in téein² 'nñi¹ 'e ló¹ tsá² tyi¹o jon ilixuui²¹²-tsi tsu jo 'in seein²¹ ló¹gi laa²¹² tya'a 'e ningatyaan¹an.

12 Ningatyaan¹o cwanáa¹ coon¹³ cwataa²¹ coon¹³ cuun²¹² 'e tyiin² 'áai¹. Ningatyaan¹an 'mi² tyá² 'e lí¹ lino coon¹³ 'mi² wuu²¹ nuu¹ yúuin² coon¹³ yñu². Ningatyaan¹ 'ido jilaa²¹ 'mó² jmafuu²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e lí¹ moojon² elefante coon¹³ 'mó² 'e tyiin² 'áai¹. Joongi ningatyaan¹an 'in tsá² 'nñi¹ do ñiyúun² coon¹³ ñi³ coon¹³ cuun²¹² marmol.

13 Ningatyaan¹o jon canela coon¹³ 'oo²¹ tya' 'uunñi² tya' tsá² coon¹³ fuu²¹² sún¹ coon¹³ mirra coon¹³ jmñi²¹ jmafuu²¹ coon¹³ vino coon¹³ acejite coon¹³ fuu²¹² 'iñi¹ 'e tyá² coon¹³ trigo. La joon jon jée¹i joo²¹ coon¹³ joo'saa²¹ coon¹³ cwa² coon¹³ care² jñú² cwa². Joon ca tsá² 'in si'nñi²¹² jmoo¹o to² tya' tsá² jée¹i. 14 Joon ijin²in sñi²¹i 'e fuu²¹ do:

—Joon 'e 'oofuu¹ 'e gasín¹u'un ca la mo jéei¹ gangalii¹i. Gangalii¹ jon jilaa²¹ 'e tyá² 'e ti²-o'o coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi joon jo tyiia²¹gi.

15 Joon wíin² itéen¹in 'in

ga'nii¹i jilaa²¹ 'e ló¹ 'ido joon galíi¹ tsá² sá² cuu² 'wii¹³ jilaa²¹ 'e galó¹ 'ido. Wíin² itéen¹in tsu 'wii¹³ 'goo²¹o coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ ní² 'in tsamí² do. Itéen¹in cii²¹o xuui²¹²-tsi. 16 Jin²in:

—Áai¹ fúu² 'e fuu²¹ 'ya²gi do tsu galíi¹ la líi¹ jaain²¹ tsamí² 'yei²gi 'in tyi² 'mi² tyá² lí¹ lino nuu²¹ yúuin² joongi yúun². Sixée¹i cwanáa¹ coon¹³ cuun²¹² tyiin² coon¹³ perlas. 17 Joon jee²¹² catá² ga'in¹ jilaa²¹ 'e sá² tya'a.

Joon wíin² taain²¹² jileei²¹ tsá² tyu² to² barcos coon¹³ 'in táai² barcos coon¹³ 'in jmoo¹o to² tsi barcos do. Jileei²¹ 'in jmoo¹o to² ni jmi¹ñi¹³ táan¹in wíin². 18 Joon mo gajóø²ø roon¹ unñi² có² 'e fuu²¹ do joon ga'oo¹o tá² jin²in:

—Jo 'e fuu²¹ sá²gi 'e 'ya²gi lagi 'e fuu²¹ do.

19 Joon ga'ee¹e cwoo¹³ jee²¹² tyí¹i gatyí² xuui²¹²-tsi 'áai¹ joon 'oo¹o jin²in:

—Áai¹ fúu² 'e fuu²¹ 'ya²gi do. Áai¹ galisá² cuu² tya' 'in jmoo¹o to² ni jmi¹ñi¹³ coon¹³ cuu² ga'in²in 'e fuu²¹ do. Pe jee²¹² coon²¹ catá²-a ga'in¹ 'e fuu²¹ do.

20 Pe jmaa²aa' jløø¹³naa' 'in táai² ñu¹fú² coon¹³ 'naa' 'in líi¹ apóstoles coon¹³ jileei²¹ 'naa' 'in faa²¹a cwáain¹ tya' Dios coon¹³ jileei²¹ 'in tsaa¹-tsi 'ii. Tsu mo gacóon¹o tya'a, 'ii²¹ røø²¹ jmaa¹a Dios tyi'naa'.

21 Joon jaain²¹ ángel 'in pín² 'áai¹ gasaa¹³a coon²¹ cuun²¹² 'e lí¹ lawa coon²¹ too¹ fee¹ joon gapi² 'in ángel do 'e cuun²¹ do tsi jmi¹ñi¹³ jin²in:

—La gapi³ii 'e cuun²¹² do tsi jmi¹ñi¹³ la joon jon 'iin²in Babilonia, coon²¹ fuu²¹ 'ya²gi. Joon jo ní²gi tsá² 'ii. 22 Jo jmi²¹² núu²gi tsá² 'iin² sóoin¹³ jee²¹² 'nú¹ tya'a. Jo núu²gi tsá² sóoin¹³ tuntuu²¹ jon'gi tya' flauta si lúu¹ xuu¹u tsá² 'ee. Jon'gi seein²¹gi tsá² tíi² 'láai² nii² to². Jon'gi itsii¹gi tsamí² coon¹³ too¹. 23 Jo 'ee jí² coo¹gi, jii¹³ coon²¹ jee²¹² 'nú¹ jon'gi inúu²gi tsá² júu³ 'e náa¹ 'goo²¹ lí cuui² cwoo²¹ tsá². Ijon²on tii² xufin¹³ la mo jéi¹ 'in tsá² tyi'i 'in 'nii¹ 'e ló¹ feei¹gi 'áai¹ 'ii la jee²¹² jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ joon 'in tsalaai¹ tyi'i gacon²on too² 'in tsá² catyaai² do.

24 Tsu tsaa² tya' 'e fuu²¹ do jilaa²¹ jmi¹ 'e gatúun²un tya' 'in gafaa²¹ 'wii²¹² tya' Dios coon¹³ 'in tsaa¹-tsi 'ii coon¹³ jileei²¹ 'in najóin¹.

19

1 Mo ngayuui¹³ joon ganúu³uun júu³ tya' tsá² fúui¹ 'in táai¹ ñu¹fú² 'e jin²in:

¡Aleluya! Nigajmaa¹a Dios tiin¹³ tsá².

Cwoli² jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹ la joon jon jilaa²¹ 'ii²¹ tya' Dios tyi'.

2 Nigajmaa¹ Dios 'ii²¹ røø²¹ joon coon²¹ tsáa¹ mo gajmaa¹a 'ii²¹ 'ii²¹

tya' 'in 'yiiatsangó¹
'in gajmaa¹ un'leei²¹
tsá² yaai coon¹³ 'e gó²
gajmaa^{1a}.

Tsu Dios jmaa^{1a} tyí² 'in 'yiia²¹²
do jilaa²¹ 'e røø²ⁱ tya'
'e gó² gajmaa^{1a} tya' 'in
tsaa¹-tsi Dios, 'in najn-
gaa¹³ⁱ.

³ Joon gajin^{2o} jon:

—¡Aleluya! Jiin¹³ catá² jo
jón^{2gi} róon² unñi² tya' fuu²¹
do.

⁴ Joon 'in dyiiatyúuin²
tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyúuin²
joo²¹ jiin¹ do gatyíia² ca ti
ni 'wó² un'goo^{1o} Dios Jmii²¹
'in tyín¹ li silií²¹² tya'a, joon
gajin²ⁱⁿ:

—¡Amén! ¡Aleluya!

⁵ Joon coon²¹ júu³ gajó¹ li
silií²¹² do 'e jin²ⁱⁿ:

Cwoun'goo^{2oo}' Dios tyi'
jileei²¹ 'naa' 'in jmoo^{1o}
la to² tyu^{2u},
jileei²¹ 'naa' 'in 'gøøi²¹ 'ii la
'in 'wói² tiin¹³ la 'in
tyiin².

*Coon²¹ mi tí² jmii²¹² fu
ñu'fú²*

⁶ Joon ganúu^{3uun} coon²¹
lawa 'e faa²¹ tsá² fúui¹
liií¹, joongi lawa li na'yú³
jmii²¹ 'láai² li¹. Joongi lawa
li ni'oon^{1on} cwaain'ñá³.
Gajin^{2o} 'e júu³ do:

¡Aleluya! Tsu niga'ii²¹ⁱ
Ña'ñu^{1u}' Dios tyi', 'in lí²
jmá² jilaa²¹ 'e 'iin²¹²ⁱⁿ,
to² tya'a.

⁷ Cwojmaa^{2aa}' jløø¹³naa' joon
cwoun'goo^{2oo}' 'ii

tsu nigati² 'ii²¹ 'e iun-
caain²¹ Jesús, 'in líi¹
Cordero, jileei²¹ tsá²
'in tsaa¹-tsi 'ii icwá²
coon^{13on}.

Joon ijmaa^{1a} jmii²¹² lawa li
cui² cwoo²¹ tsá².

Joon jileei²¹ 'in iuncaain²¹
coon^{13on} nigatyaa¹
tyú² tya'a la jmoo^{1o}
tsami² mo ti li cui²
cwoo^{21o}.

⁸ Nityi¹ⁱ 'mi² taa²¹ li lino tyú²,
tyú² nasiin¹³ⁱⁿ joon jii¹
siin¹³ⁱⁿ.

Tsu 'e 'mi² lino do 'e li la li
jilaa²¹ 'e tyú² 'e nigajmaa^{1a} 'in
jmoo^{1o} la to² tyu² Dios.

⁹ Joon 'in ángel do gajin²ⁱⁿ
sii²¹ⁱ jna:

—Táan¹ mo'jí² 'e júu³ lo:
“Jløø¹³ mo jileei²¹ 'in gatø^{12ø}
Dios itsalíin² li galí² jmii²¹²
icui² cwoo²¹ 'in sii²¹ Cordero
do.”

Gajin^{2o} jon sii²¹ⁱ jna:

—'E júu³ lo júu³ tya' Dios 'e
la jai².

¹⁰ Joon gasi³ⁱⁱ 'wojni³ⁱⁱ
tyani ángel do iun'góo^{3oo} 'ii²¹.
Pe jin^{2o} sii²¹ⁱ jna:

—Jo jmoo^{2o} la no, tsu
jmoo^{3oo} jiin¹³ la to² tyu² Dios
jiin¹³ la jmoo² 'nu coon¹³
'in tsaruu^{21u}' catyaa² 'in jo
gatú² júu³ tya' Jesús. Ungoo^{2o}
jaan²¹ mo, jiin¹³ Ña'ñu^{1u}' Dios
Jmii²¹ ungoo^{2o}.

Tsu 'in faa^{21a} cwáain¹ tya'
Dios Jmii²¹ jmo^{2o} tsá² júu³ jila-
aa²¹ júu³ gafaa^{21a} Jesús.

*'In tsá² 'in tyín¹ⁱⁿ jaain²¹
cwa² taai²¹*

¹¹ Joon gamóo^{3oo} sino² fu
ñu'fú². Joon gajnéi¹ jaain²¹

cwa² taai²¹ joon 'in tyiin¹ moo'wó¹ sii²¹ 'in jo tá² júu³ tya'a, sii²¹o jon 'in Jai². Joon coon²¹ tsáa¹ jmaa¹a 'ii²¹ mi jmáa¹a 'ii²¹ la joon jon mi jmáa¹a 'nii²¹. ¹² Joon lawa jí² 'e coo²¹ lí¹ unní¹i. Joon tyí¹i taa¹³ coronas 'láai². Joon toon¹on 'e sii²¹ 'ii pe jiin¹³ 'ñá'o ñii¹i. ¹³ Joon tyi²i 'mi² 'y_u jmi¹ joon 'e sii 'ii: Júu³ tya' Dios. ¹⁴ Joon caluu ngalíin² 'láa² tya' ñá'fú² 'in tyi² 'mi² lí¹ lino tyá², joon néei¹ cwa² taai²¹. Joon taa²¹ siin¹³in jo téein² 'la². ¹⁵ Joon 'yeei²¹ 'oo²o 'in tsá² do coon²¹ ñí³ espada 'e 'má¹ 'áai¹. Joon coon¹³ 'e ñí³ do iuncwuu²¹i tsá² taain²¹² juncwii²¹. Joon ity_u²u to² tsá² coon¹³ sii² lí¹ ñí³. Joon la niui² tsá² mi² wuunjøø¹³ t_{uun}¹u_n jmi³ tya'a, jiin¹³ coon²¹ wa'a jo ganiui², la joon jon jiin¹³ jaain²¹ jo láai² 'e wúu¹ tya' Dios ijó¹ ts_u 'nii²¹-tsi Dios, 'in jmoo¹o jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in. Joon 'in tyiin¹ cwa² taai²¹ do ijmaa¹a 'ii²¹ cwáain¹ tya' Dios Jmii²¹. ¹⁶ Joon toon²¹on siin¹³in 'e sii²¹ 'ii: Róøi¹³ 'in feei¹gí la jee²¹² jileei²¹ róøi¹³ joon 'in Tyiin²gí jee²¹² jileei²¹ 'in seein²¹. Joon²¹ jon 'e sii²¹ do tsaa¹³ tyá_u¹.

¹⁷ Joon gamáa³na jaain²¹ ángel siin¹²in jee²¹² 'yíia²¹ 'in ga'oo¹o jin²in sii²¹i jileei²¹ joo²¹ tsi³ cwáa¹a 'in 'ii¹i y_u' juncwii²¹:

—Ñilíin²naa'. Cwoli-caan²¹naa' tya' coon²¹ 'e cwo¹ Dios 'naa' 'e cøø²øø'. ¹⁸ Ti li

lisá² ngú¹ cøø²øø', ngú¹ tya' róøi¹³, joon ngú¹ tya' fi²¹² 'láa² joon tya' tsá² 'gøøi¹³. Sá² jon ngú¹ tya' cwa² joon tya' tsá² néei¹ cwa². Ilisá² ngú¹ tya' jileei²¹ tsá² xufiin¹³ tsaleei¹³ si tsá² fi²¹² 'ee, si tsá² 'wó¹ 'ee, si tsá² tyiin² 'ee.

¹⁹ Joon gamáa³na 'in joo²¹ 'lii¹³ caan²¹mo coon¹³ róøi¹³ taain²¹² juncwii²¹ coon¹³ 'láa² tya'a sicaain²¹ itéen¹in coon¹³ 'in tyiin¹ cwa² taai²¹ do coon¹³ 'láa² tya'a. ²⁰ Joon nigataan¹³mo 'in joo²¹ 'lii¹³ do. Nigataan¹³mo jon 'in nijin² 'e faa²¹o júu³ tya' Dios Jmii²¹ pe jo jo¹. 'Ii nigajmaa¹a milagros fee¹ jee²¹² tsá² joon gacón²o tóo² 'in niga'ii²¹ 'e lí² tya' 'in joo²¹ 'lii¹³ coon¹³ 'in gaun'goo²¹o 'in gajmee¹i tsá² 'in líi¹ la lí¹i 'in joo²¹ 'lii¹³ do coon¹³ milagro fee¹ do. Joon 'in tyiin¹ cwa² taai²¹ do gadyee¹³i je waa²¹mo do la jiin¹in tsi tyíia¹ li jí² 'e coo²¹ coon¹³ azufre. ²¹ Joon gajngaa¹³mo 'in tsá² tyiin¹ cwa² taai²¹ do 'in catyaa¹² coon¹³ ñí³ 'yeei²¹ 'oo²o. Joon tyá²-u gagøø²¹ 'in joo²¹ tsi³ cwáa¹ do ngú¹ tya' 'in najúin¹ do.

20

Si'ñuu¹mo Satanás

¹ Joon gamáa³na jaain²¹ ángel gajgái¹ fu ñá'fú² joon saan²¹ coon²¹ joonñí³ tya' too²¹ tyi² li sityá². San²o jon coon²¹ cadena mi². ² Joon 'in ángel do gataan¹³in 'in mii²¹ 'lii¹³ do, 'in mii²¹ seein²¹ cali

'in sii²¹o jon 'in 'l̥ii¹³, sii²¹o jon Satanás. Joon ga'ñuu¹in ce tséin¹ coon²¹ mil jiin²¹. ³Joon gapii¹in 'ido tsi too²¹ tyí² li sityú² do. Joon gajni²mo 'ido tsi too²¹ do, gatsaa²¹a sello lí¹ cera jní² 'oo² too²¹ do. Joon coon¹³ la joon jo lí² cón²gi too² tsá² taain²¹² juncwii²¹ ce tséi¹ coon²¹ mil jiin²¹. Pe mi tséi¹ coon²¹ mil jiin²¹ do joon iláa¹mo 'ido coon²¹ sii¹³xu.

⁴Joon gamóo³oo li silii²¹² li néé¹i 'in niga'ii²¹i to² 'e jmoo¹o 'ii²¹ tya' tsá². Gamáa³moo jon 'in almas tya' tsá² 'in najúin¹, 'in gatú¹luu²¹²u tsu 'wii¹³ jin²in 'e ja²mo líi² Jesús joongi 'wii¹³ júu³ tyú² tya' Dios Jmii²¹. 'In tsá² do jo mo gaun'goo²¹o 'in joo²¹ 'l̥ii¹³ do, jon'gi gaun'goo²¹o 'in tsá² do 'in gajmee¹i tsá² 'in líi¹ la líi¹i 'in joo²¹ 'l̥ii¹³ do. Jo mo ga'ii²¹i 'in tsá² do 'e li² tya'a tya'tyí¹i si cwoó²¹o 'ee. Joon gamáa³na 'in tsá² do jiin¹in joon tyu²u to² caan²¹mo coon¹³ Jesús ce tséin¹ coon²¹ mil jiin²¹. ⁵Pe 'in 'l̥ii²¹² najóin¹ catyaa² do jo ijiin¹in tún¹ ca mi tséin¹ coon²¹ mil jiin²¹ do. Joon 'e no-o nifu 'e gajii¹ tsá² tún¹. ⁶jløø¹³mo joon nicwa³mo 'in nigajii¹in nifugi do! Jo júun²in tún² naa¹³ pe ilíin²in untsá² tya' Dios Jmii²¹ joongi tya' Cristo. Coon¹³ 'ii ityú²u to² coon²¹ mil jiin²¹.

⁷Joon mo gatséi¹ coon²¹ mil jiin²¹ joon ilaa¹mo Satanás li 'yuui²¹² sijní¹i. ⁸Joon

tsatyiin¹an tsá² too² la caain²¹ juncwii²¹, tsatyiin¹an too² Gog coon¹³ Magog joon iuncaain²¹ jileei²¹ 'láa² tya'a itéen¹in. Joon ti la ti too¹³ sá² nu' jmi'ñi¹³. ⁹Joon ngaliin²in la 'ui juncwii²¹ joon ngataai² cu'li' li nééi¹ 'in tsaá¹-tši Dios Jmii²¹ joon cu'li' 'e fuu²¹ do 'e 'iin²¹²in Dios 'áai¹. Pe Dios Jmii²¹ gadya²a jí² fu yu' juncwii²¹ 'e coon¹³ joon iuntyee¹mo 'in tsá² do. ¹⁰Joon 'in 'l̥ii¹³, 'in gacon²on 'in tsá² do too², gangadyeei¹³ Dios 'ii tsi coon²¹ tyíia¹ lí¹ jí² caai¹³ azufre li niga'í² 'in joo²¹ 'l̥ii¹³ coon¹³ 'in nigajin²in 'e faa²¹a júu³ tyú² tya' Dios pe jo jo¹. Joon do-o inii²¹ wúu¹ la 'woo¹ jmi¹ coon²¹ tøø²mo.

Li taai²¹² tsá² tyani coon²¹ li silii²¹² taa²¹

¹¹Joon gamóo³oo coon²¹ li silii²¹² taa²¹ fee¹ 'áai¹. Gamáa³na jon 'in tyín¹ ni li silii²¹² do. Joon tyani 'in tyín¹ ni li silii²¹² do jo ta²gi ni 'wó² jon'gi ñu'fú², yuun¹³mo coonti tsu jo galisá² 'áan³ tya'a. ¹²Joon gamáa³na 'in najúin¹ 'in cøøi¹³ tiin¹³ 'in pi³ teen¹in tyani Dios Jmii²¹. Joon 'e jí² do roon¹on sinii¹³ joon ganá¹ coongi jí² li taain²¹² jileei²¹ 'in cwo¹o Jesús juncwii²¹ 'múui² tya'a. Joon gajmaa¹a 'ii²¹ tya' 'in najóin¹ do jiin¹³ la nigajmaa¹a jiin¹³ la taa¹³ 'e jí² do. ¹³Galisá² 'ii²¹ tya' jilee²¹mo jiin¹³ la nigajmaa¹a. Galisá² 'ii²¹ tya' 'in najóin¹ tsi jmi'ñi¹³ la joon

jon galisá² 'ii'²¹ tya' 'in najóin¹
 la mo jéei¹ coon¹³ taain²¹²
 li taai² 'lii'²¹². ¹⁴ Joon 'mó¹
 coon¹³ li taai² 'in najóin¹ ga'í²
 tsi tyíia¹ lí¹ jí². Joon mi 'í²
 tsá² 'e tyíia¹ do 'e lawa'a 'e
 najóin¹ tún² naa'¹³. ¹⁵ Joon
 fu do-o ipii¹ in Dios jileei²¹
 'in jo taain²¹² 'e jí² do li
 taain²¹² jileei²¹ 'in cwo'¹⁰
 Jesús juncwii²¹ 'múui² tya'a.

21

*Mi lisá² ñu'fú² 'múui²
 coon¹³ ni cwo'¹³ juncwii²¹
 'múui²*

¹ Joon gamóo^{3oo} coon²¹
 ñu'fú² 'múui² coon¹³ coon²¹
 ni cwo'¹³ juncwii²¹ 'múui²
 tsu nitsé^{2mo} 'e ñu'fú² nifu
 coon¹³ ni cwo'¹³ juncwii²¹
 nifu. Joon jo 'ee jmi'ñi¹³
 sá²gi. ² Joon jna-a, Wó³,
 gamóo^{3oo} gajgo^{1o} coon²¹
 fuu²¹ nicwaa¹³ 'e sii²¹
 Jerusalén 'múui². Gajgo^{1o} fu
 ñu'fú² li tyín¹ Dios Jmii²¹.
 'Ya'²gi 'áai¹ 'e fuu²¹ do lawa
 jaain²¹ simi² nináa¹ tyú²
 siin¹³ in 'ya'²gi icui² cwo'^{21o}.
³ Joon ganúu^{3uun} coon²¹ júu³
 tá² jó² fu ñu'fú² 'e jin²:

—Jóø²du', taan^{1mo} Dios
 Jmii²¹ jee²¹¹ tsá². Joon itéein¹
 caan^{21mo} coon¹³. Joon
 ilí² in tsá² tya' Dios Jmii²¹
 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹
 joon Dios Jmii²¹ 'ña'a itéein¹
 jee²¹² tsá², ilí² in Dios tya' 'in
 tsá² do. ⁴ Joon Dios Jmii²¹
 iuntyuun^{1un} jilaa²¹ jmi²¹
 tuun^{21un} unni² tsá². Joon jo
 'ee²¹ júin^{1gi} tsá² jon'gi tyi²gi
 tsá² jon'gi xuui²¹²gi-tsi jon'gi

ní²gi wúu¹ tya'a 'e cuu¹ tya'a
 tsu jilaa²¹ 'e sá² la mo jéei¹³
 ningí^{2mo}.

⁵ Joon 'in tyín¹ li sili²¹² do
 gajin² in:

—Jóø²ø, jmóo^{3oo} 'e 'múui²
 jilaa²¹ 'e sá².

Jin^{2o} jon sii²¹ jna:

—Táan¹ ni mo'jí² 'e júu³ lo
 tsu 'e júu³ lo júu³ la ja²mo joon
 jo lí² 'náai².

⁶ Joongi jin² in sii²¹ jna:

—Nasi'yee^{21mo} jilaa^{21a}.
 Jna-a 'in nifu la joon jon li
 tyéi¹. Lawa letra A líi¹ na la
 joon jon letra Z. Joon wa
 sein²¹ tsá² 'in unjmuui², jna
 icwóo^{3oo} jmi²¹ tya' li 'ya²
 jmi²¹ icwo² juncwii²¹ tya' tsá²
 'e jo 'ee cíin¹ coonti. ⁷ Joon
 jileei²¹ 'in líi¹ i'ii²¹ jilaa²¹
 'elo lawa'a tya'o. Joon jna-a
 ilí² na Dios Jmii²¹ tya'a joon
 'ii ilí² in yuun²¹ tyíia. ⁸ Pe
 tsalín² 'in catyaa² tsi tyíia¹ lí¹
 jí² caai¹³ azufre. Tsalín^{2mo}
 jileei²¹ 'in 'goo²¹ coon¹³ 'in
 jo jo² líi². Tsalín^{2mo} jon
 jileei²¹ 'in nigali'lii¹³ coon¹³
 'in nigajngaai¹³ tsá² coon¹³
 'in niga'láa¹ coon¹³ tsami²
 coon¹³ tsañuu¹. Tsalín^{2mo}
 jon jileei²¹ tsalaai¹ coon¹³
 jileei²¹ 'in nigaun'goo^{21o}
 dioses 'in gajméei¹ tsá²
 coon¹³ jileei²¹ 'in cón² tsá²
 too². Jileei²¹ 'in líi¹ la líi¹
 'ino itsalín² 'e tyíia¹ do lí¹ jí²
 caai¹³ azufre. Joon li gatí²
 tún² naa¹³ júun² in.

'E fuu²¹ Jerusalén 'múui²

9 Joon gacwéi¹ jaain²¹ ángel jee²¹² dyái¹ ángeles do 'in san¹ dyía¹ 'ú¹ pi³ røøi²¹ taa¹³ dyía¹ 'ii²¹ fa'í³ li gatséi¹. Joon jin² in sii²¹ i jna:

—Na¹ coon¹³ jna. I'e³ee 'ñu 'e fuu²¹ li icwá² jileei²¹ 'in nigatyii¹³ in Jesús, 'in líii¹ Cordero do.

10 Joon lawa 'e cii³oo ngajée¹ 'in ángel do jna coon²¹ yu' moo²¹ fee¹ ñii¹ 'áai¹. Joon ga'e¹ e jna 'e fuu²¹ nicwaa¹³ Jerusalén 'e gajgó² fu ñu'fú² li tyiin¹ Dios Jmii²¹. 11 Joon 'e fuu²¹ do jná² joo²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹. Jii¹ 'e fuu²¹ do la jii¹ cuun²¹² 'e 'moo³ 'áai¹. La jii¹ cuun²¹² jaspe jii¹ joon jnee¹ la jnee¹ cuun²¹² jii¹ cristal. 12 Joon ce cu'li' si²gon 'oo²¹ fee¹ ñii¹. Joon 'e 'oo²¹ do jée¹ i dyatun¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá². Joon teen¹ in jmai² jaain²¹ ángel la coon²¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá². Joon 'e jni'oo² do taa¹³ 'e sii²¹ ji dyatun¹ poo²¹² tsá² seen²¹ Israel. 13 Joon sá² 'ni¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá² li' caai¹ li 'yéei² ñi¹. Sá² jon 'ni¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá² li' caai¹ tooin²¹² li 'yéei² ñi¹. Sá² jon 'ni¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá² li' caai¹ tsáa¹ li 'yéei² ñi¹. Sá² jon 'ni¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá² li' caai¹ li yooi¹³ ñi¹. 14 Joon 'e 'oo²¹ tya' fuu²¹ do si² ni dyatun¹ po³ cuun²¹² 'e lí¹ lawa tiifuu²¹. Joon 'e tiifuu²¹ do taa¹³ 'e sii²¹ ji dyatuuin¹ apóstoles tya' Jesús.

15 Joon 'in ángel do 'in

gafee²¹ i jna san² an coon²¹ sii² lí¹ cwanáa¹ ityíia²¹ 'ii²¹ tya' 'e fuu²¹ do. Ityíia²¹ 'ii²¹ jilaa²¹ fuu²¹ do coon¹³ 'oo² li tsataai²¹² tsá² coon¹³ 'e 'oo²¹ do. 16 'E fuu²¹ do lí¹ tyún² tyuui¹³ joon coon²¹ røø²¹ cwaa²¹ la coon¹³ li 'ú². Joon mo gatyaa¹ 'ido 'ii²¹ gatí² tún² mil tsi tún² cíein¹³ kilómetros. Joon coon²¹ røø²¹ cwaa²¹ la coon¹³ li 'ú² la coon¹³ lí¹ ñii¹. 17 Joon gatyaa¹ 'ido 'ii²¹ tya' 'e 'oo²¹ do lí¹ ñii¹ joon gatí² coon²¹ cíein¹³ tsi tunlo¹ tyún² lí². 'In ángel do gatyaa¹ 'ii²¹ coon¹³ lí² tya' cwaa¹ tsañuu¹.

18 Joon 'e 'oo²¹ do lí¹ jmai² jaspe. Joon 'e fuu²¹ do lí¹ jmai² cwanáa¹ 'e li la li sí³ jii¹. 19 Joon tiifuu²¹ do taa¹³ jilaa²¹ nii² cuun²¹² 'moo³. 'E tiifuu²¹ nifú² taa¹³ cuun²¹² jaspe, 'e tiifuu²¹ li tí² tún² taa¹³ cuun²¹² zafiro, 'e tí² 'ni¹ taa¹³ cuun²¹² ágate, 'e tí² tyún² taa¹³ cuun²¹² esmeralda, 20 'e tí² ñá² taa¹³ cuun²¹² ónice, 'e tí² jnúu² taa¹³ cuun²¹² cornalina, 'e tí² dyía¹ taa¹³ cuun²¹² crisólito, 'e tí² jná² taa¹³ cuun²¹² berilo, 'e tí² ñá² taa¹³ cuun²¹² topacio, 'e tí² dyá² taa¹³ cuun²¹² crisoprasa, 'e tí² dyacon²¹ taa¹³ cuun²¹² jacinto, joon 'e tí² dyatun¹ taa¹³ cuun²¹² amatista. La coon²¹ fúui¹ tiifuu²¹ do taa¹³ cuun²¹² xiia²¹. 21 Joon 'e dyatun¹ jni'oo² do lí¹ jmai² perla, coon²¹ perla la coon²¹ jni'oo²¹ do. Joon 'e fu¹ tyiin² gi 'e ngó¹ jee²¹² ná¹ do lí¹ jmai²

cwanáa¹ 'e li la li sí³ jii¹.

22 Joon jii¹³ coon²¹ cwo¹ jo gamóo^{3oo} si² tsi fuu²¹ do tsu Ña'ñu^{1u} Dios Jmii²¹, 'in lii¹ jilaa²¹ 'e 'iin²¹², coon¹³ Jesús 'in líi¹ Cordero líi¹ lawa cwo¹ tya'a. 23 Joon 'e fuu²¹ do jo 'néi^{2gi} ñi¹ 'e cwó² 'yia²¹ jon'gi sii²¹ tsu jná² joo²¹ tya' Dios Jmii²¹ coon¹³ 'in Cordero do cwo^{1o} 'yia²¹ tya'a. 24 Joon ingi¹ jileei²¹ 'in nigateei¹³ jee²¹² li jná² joo²¹ 'e fuu²¹ do. Joon jileei²¹ røøi¹³ taain²¹² juncwii²¹ icwó² 'e fuu²¹ do jilaa²¹ 'e 'ya^{2gi} tya'a coon¹³ jilaa²¹ yujúui³. 25 Joon 'e 'oo² li tsataai²¹² tsá² jo sijni¹ li' jmii¹ joon jo 'ee nuu²¹ ilisá² tya' 'e fuu²¹ do. 26 Joon 'e fuu²¹ do i'áa^{1a} jilaa²¹ 'e 'ya^{2gi} coon¹³ jilaa²¹ 'yujúui³ tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹. 27 Joon jii¹³ jaain²¹ 'in røøi²¹ tsaa² itsatáa¹ⁱ 'e fuu²¹ do. Jon'gi itsatáa¹ⁱ 'in jmoo^{1o} 'e loo¹ owa 'in cón² tsá² tóo² 'ee. Jii¹³ 'in taan²¹² in ni jí² tya' Cordero, 'e jí² taain²¹² jileei²¹ 'in cwo^{1o} Jesús juncwii²¹ 'múui² tya'a 'itsatáa¹ⁱ 'e fuu²¹ do.

22

1 Joon 'in ángel do ga'e^{2e} jna coon²¹ jmii²¹ fee¹ pii¹, jmii²¹ ilicwó² juncwii²¹ tya' tsá² 'e 'yeei²¹ li sili²¹² tya' Dios coon¹³ 'in Cordero do. Pii¹ 'e jmii¹ do 'e li la li cuun²¹² jii¹ cristal. 2 Joon 'e 'mó² 'e cwó² juncwii²¹ tya' tsá² gacwaain²¹ tuntsa' jee²¹² 'e

fuu¹ tyiin^{2gi} tya' fuu²¹ do. La joon jon je tún² taain²¹ 'e jmii²¹ fee¹ do gacwaain²¹ 'e 'mó² do. Joon dyatun¹ naa¹³ la coon²¹ jii²¹ cwo¹ 'oofuu²¹ tya'a. Joon 'e mo³ tya' 'e 'mó² do 'ii^{3mo} to² tya' 'e 'láai² tsá² taain²¹² juncwii²¹. 3 Joon fu 'e fuu²¹ do jo 'e sá^{2gi} wa'a jo tí²-tsi Dios, tsu do-o si² li sili²¹² tya' Dios Jmii²¹ coon¹³ 'in Cordero joon 'in jmoo^{1o} la to² tyu^{2u} iun'goo^{21o} 'ii. 4 Joon ini² ní¹ⁱ, joon tya'tyi² toon^{1on} 'e sii²¹ 'ii²¹. 5 Joon jo nuu^{21gi} do. Joon 'in néei¹ do jo jí² 'ná¹ son^{2gi} jon'gi 'yia²¹ tya' ñi¹ 'ná¹ tsu Ña'ñu^{1u} Dios Jmii²¹ icwó² jná² joo²¹ tya' 'in tsá² do. Joon ityu^{2u} to² coon²¹ tøø^{2mo}.

Ti li jó¹ Jesucristo

6 Joon 'in ángel do jin²ⁱⁿ sii²¹ⁱ jna:

—'E ja^{2mo} 'e júu³ lo joon jo 'náí². Ña'ñu^{1u} Dios Jmii²¹ gasii¹ⁱⁿ ángel tya'a ja'e^{2e} tsá² tya'a jilaa²¹ ilí² la jmoonno. 'I-i Dios tya' 'in tsá² 'in gacwó¹ júu³ tyá² tya' Dios cali.

7 —jmoonno igó^{3oo}! —jin² Jesús.

jloø^{13mo} jileei²¹ 'in jmoo^{1o} nuu^{13un} 'e júu³ tya' Dios Jmii²¹ taa¹³ 'e jí² lo!

8 Joon jna-a, Wó³, ganúu^{3uun} joon gamóo^{3oo} jilaa²¹ 'elo. Joon mo ngayuui¹³ núu^{3uun} joongi gamóo^{3oo} gasii²¹ⁱⁱ wojni³ⁱⁱ tyani 'in ángel 'in ga'e^{2e} jna 'iin²¹² na iun'góo^{3oo} 'ii. 9 Pe 'ii gajin²ⁱⁿ sii²¹ⁱ jna:

—Jo jmoo²¹o la no. Tsu jmoo³oo jiiin¹³ la to² tyu² Dios Jmii²¹ jiiin¹³ la jmoo² 'n̄u coon¹³ 'in catyaa² tsaru¹u' 'in faa²¹a cwáain¹ tya' Dios coon¹³ jileei²¹ 'in jmoo¹o jiiin¹³ la jin² ni jí² lo. Cwoun'goo²¹o jiiin¹³ Dios.

10 Jin²o jon sii²¹i jna:

—Jo 'ma²¹a 'uuiin²¹ 'e júu³ tya' Dios Jmii²¹ 'e taa¹³ 'e jí² do tsu ti li tyé¹mo jiiin¹³ la jin² ni jí² do. 11 La 'ii²¹² joon 'in jmoo¹o 'e gó² ijmá¹gi 'e gó². Joon 'in ni'leei²¹ joon li' un'leei²¹gi 'ñá'a joon 'in tyú¹ ijmá¹gi 'e tyú² joon 'in tsaa¹-tsi Dios ityiaa¹gi-tsi Dios.

12 —Ja²mo —jin² Jesús—, igoo³oo la jmoono, joon tyáan³aan 'e cwo³oo tsá²jiiin¹³ la nigajmaa¹a. 13 Jna-a 'in nifu jna-a jon li tyeei²¹. Jna-a li ga'láa² 'wii²¹² coon¹³ li gatséi¹. Lí¹na letra A, lí¹na jon letra Z —jin² Jesús.

14 'Jløø¹³mo jileei²¹ 'in ron² sijn¹³in coon¹³ la joon 'e tíi²i 'e cuu²¹u 'oofuu²¹ tya' 'e 'mó² 'e cwó² juncwii²¹ tya' tsá². La joon lí² tsatáa¹i 'e 'oo² li tsataai²¹² tsá² 'e fuu²¹ do. 15 Pe caluu ijan² 'in jo jo¹ líi¹² coon¹³ 'in tíi² júu³ loo¹. Ijan² caluu jon 'in 'laa¹a coon¹³ tsamí² coon¹³ tsañuu¹. La joon jon 'in jngaai¹³ tsá² coon¹³ 'in un'goo²¹o dioses tya'a 'in gajmeei¹ tsá² jo lí² tsatáa¹i. Jo lí² tsatáa¹i jon 'in tí²-tsi júu³ tajuu²¹ joon 'in cón² tsá² too² —gajin² Jesús.

Jin²o jon:

16 —Jna-a, Jesús, gasí²na ángeles tyiaa ijmáa¹a júu³ jilaa²¹ 'elo tya' 'in jai² líi² jna. Jna-a lí¹na jmoo³ tya' 'lí²¹² róøi¹³ David, lí¹mo jon jún² tya'a. Lí¹na jon 'in náu¹ 'in 'ii²i mo 'aa²¹.

17 'In Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹ jin²in, la joon jin²in 'in tsá² 'in líi¹ lawa'a tsamí² tya' 'in Cordero do:

—iNa¹!

Joon jileei²¹ 'in núu²un júu³ tya'a jin²in:

—iNa¹!

Ñilíin²naa' jilee²¹naa' 'in unjmí¹i. Ñilíin²naa' jilee²¹naa' 'in 'iin²¹²in 'uun²¹ jmí²¹ 'e cwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e jo 'e 'laa¹³ tyín¹.

18 Joon la joon fuu²¹²uu 'naa' jilee²¹naa' 'in ganúu²un júu³ taa¹³ 'e jí² lo: Wana seein²¹ 'in un'láai² 'e jí² lo iun'láai² Dios Jmii²¹ tya'a jilaa²¹ faí³ 'e taa¹³ jí² lo. 19 Joon wana tyii² tsá² júu³ 'ee taa¹³ jí² lo Dios Jmii²¹ ityí¹ 'e sii²¹ 'ii 'e jí² taain²¹² jileei²¹ 'in cwo¹o Jesús juncwii²¹ 'múui² tya'a. Joon jo lí² tsatáa¹ 'e fuu²¹ do nicwaa¹³. Jo 'ii²¹i 'e tyú² taa¹³ 'e jí² lo tya'a.

20 Joon 'in jmá¹ júu³ la joon jin²in:

—'E la ja²mo, la jmoono igoo³oo —jin² Jesús.

—Amén. iNa¹, Ña'ñu¹u' Jesucristo! —jin² 'in catyaa².

21 Cwouncwaa¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo jilee²¹naa'. Amén.